ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
COMISIA PENTRU STUDIUL FORMĂRII LIMBII ŞI POPORULUI ROMÎN
V

DICŢIONAR ONOMASTIC ROMÎNESC

N. A. CONSTANTINESCU

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

www.dacoromanica.ro

N. A. CONSTANTINESCU

DICȚIONAR ONOMASTIC ROMÎNESC

www.dacoromanica.ro

DICȚIONAR ONOMASTIC ROMÎNESC

www.dacoromanica.ro

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
COMISIA PENTRU STUDIUL FORMĂRII LIMBII ŞI POPORULUI ROMÎN
V

N. A. CONSTANTINESCU

DICŢIONAR ONOMASTIC ROMÎNESC

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1963

www.dacoromanica.ro

PREFAȚĂ

1. Un nume de persoană sau de loc trebuie căutat în cele trei părți din care se compune Dicționarul: I-a, Nume calendaristice (biblice), a II-a, Nume laice, a III-a, Nume rar folosite. Prin caractere de tipar se disting: numele-tulpină redate cu majuscule aldine (capitale), derivatele acestora în cursive, trimiterile în minuscule aldine, etimologiile (cuvinte, nume) în aldine cursive sau în alfabet străin.

Derivatele formează o familie în jurul numelui tulpină, dar trimiteri în ordinea alfabetică s-au făcut numai pentru acelea a căror legătură cu numele-tulpină, unde ele au fost inserate și documentate, era mai greu, uneori imposibil, de găsit.

2. Pentru a lămuri filiația numelor derivate, care pot fi destul de numeroase la un nume-tulpină, s-a folosit linia genealogică prin care se pune în evidență, fără a recurge la explicații pentru fiecare dintre ele, înrudirea formală (morfologică) cu numele-tulpină, cum și derivarea succesivă a unor forme de nume, în conformitate cu regulile valabile în antroponimia romînă ce s-au consemnat în studiul introductiv.

3. Aplicînd această sistemă, nu mai poate fi vorba de clasificarea numelor în raport cu funcția lor (prenume, nume unic, nume de familie, patronim etc.) știut fiind că toate prenumele, mai rar în trecut, destul de frecvent astăzi, fără nici un adaos de sufix, au servit ori servesc ca patronim și ca nume de familie, și invers, patronime cu sufix și chiar unele nume de familie s-au aplicat noilor născuți ca prenume.

4. Derivatele s-au înșirat după ordinea alfabetică a sufixului folosit, neținînd seama de vechimea lor, adică de ordinea cronologică a apariției lor în izvoare, care a fost întîmplătoare; de aceea, în înlănțuirea genealogică a derivatelor, un nume din actualitate poate face verigă între două forme de nume istorice, ceea ce înseamnă că numele actual respectiv a circulat în trecut fără să fi avut șansa de a fi fost consemnat în vreun document — ori că documentul s-a pierdut.

5. Pentru a îmbrățișa întreg materialul antroponimic din secolele XI—XIX s-au inclus și unele toponime formate din antroponime — există și

www.dacoromanica.ro

nume de persoană formate din toponime sau din termeni topografici — de pe teritoriul locuit de romîni. Relația dintre acestea a fost expusă în art. „Rapports entre toponymes et anthroponymes" din Contributions Onomastiques, *Ed. Academiei R.P.R., 1958.*

Numele hagiografice s-au dat așa cum se găsesc în vechile ceasloave sau în sinaxarele mineelor ce au servit ca izvor direct, în decursul secolelor, la alegerea unui nume de botez (prenume) ca: Tadeu, Teodor, Varvara (în loc de Thadeu, Theodor, Barbara); această formă calendaristică, *românească, redă, cu puține diferențe, forma slavă sau greacă a numelor hagiografice (Gheorghie din sl. Gheorghiĭ, gr.* Γεώργιος). *Era deci fastidios și inutil a repeta după fiecare nume explicația „formă calendaristică", sl. „cutare" sau gr. „cutare", căci textele românești religioase sînt unele traduse din slavă, altele direct din izvorul grec bizantin; modernizările de nume din calendarul ortodox ca: Ambrozie, Laurențiu, George în loc de Amvrosie, Lavrentie, Gheorghe s-au trecut ca forme actuale. Nestabilitatea izvoarelor noastre în ce privește transcrierea formei corecte a unor sunete: ca în Loghin și Lovin din lat. Longinus, prin intermediul gr.* Λογγίνος *se lămuresc în studiul introductiv.*

Pentru numele laice din partea a II-a s-a luat ca bază forma actuală a numelui sau vocabula cînd numele-tulpină rezultă dintr-un substantiv, verb, adjectiv etc.

6. Numele mai interesante s-au documentat în paranteză cu mai multe izvoare spre a fixa vechimea și răspîndirea lor geografică, notînd regiunile onomastice.

7. Este posibil ca, uneori, două-trei citații din volume diverse să privească același document, reeditat, în diverse ediții, și ca forma numelui unei persoane să apară, cu diferențe de scris, la diverși editori ai aceluiași izvor, căci verificarea acestor cazuri este uneori imposibilă ori greu de executat. Pentru a înlesni identificarea unui nume sau a persoanei respective s-a adăugat, adeseori, în prescurtare sau numai cu inițiala, numele însoțitor (prenume, patronim etc.), care ne ajută să recunoaștem și funcția numelui în acel document; uneori funcția se indică prin cuvinte: pren(ume), n(ume unic), fam (n. de familie), s(at), t(oponim) etc.

8. Forma unui nume-tulpină poate să apară în același timp ca formă derivată a altui nume sau a mai multora, cum este cazul cu Arca (Arcoe — Arcești) provenit din substantivul arc, *ca și din Arcadie, sau Monea care vine deopotrivă din Filimon, Pantelimon, Solomon. Cazuri similare există și în antroponimia altor popoare. S-au notat toate originile posibile ale unei forme.*

9. Trecerea lui a *în* ă *din tema unor forme în cazuri ce n-au raport cu accentul (Dánul și Dănul) precum și alunecarea lui* a *în* î, *produc o mare confuzie în distingerea originii unor forme de nume omografe sau omofone.*

10. Deoarece formele cu ă *sau* î *sînt adeseori echivalente, adică privesc aceeași formă de nume, n-am modificat grafia sau transcrierea după chirilică din edițiile de documente, și am așezat formele cu* î *imediat după cele cu* ă*: Varlam — Vărlan — Vîrlan < Varlaam, Barla — Bărle — Bîrlă < Barlaam, Barna — Bărnuț — Bîrna < Barnaba, Varvara — Vărvara — Vîr-*

www.dacoromanica.ro

vara. Documentele aduc surprinzătoare identificări între două-trei forme de nume purtate de aceeași persoană, identificare ce nu s-ar putea admite fără expresa mărturie a izvorului.

11. Indicarea genului masculin (b) și feminin (f) a fost necesară deoarece prenume în formă feminină sînt purtate de bărbați (Paraschiva logofăt) și invers, nume obișnuit bărbătești ca: Preda, Sima, Stoica, apar uneori la femei. Nu rareori numele cu flexiune de gen reprezintă origini diferite pentru fiecare gen: Niță vine de la Ioan, dar Niţa de la Aniţa (Ana); Tincu < Eftimie, dar Tinca < Ecaterina etc.

12. Anul se notează uneori spre a fixa vechimea apariției în documente a unui nume sau a unui sufix de împrumut. Cum unele colecții de documente privesc numai o domnie, o epocă sau o regiune, citația izvorului este suficientă pentru a indica timpul și locul. Regiunea se indică prin prescurtările: ar, ard., băn., buc., dobr., mar., mold., moț, munt., olt. sau printr-un nume de sat, raion, ori de județ pentru cele dispărute.

13. Accentul este uneori necesar, deși lipsește în izvoare, spre a distinge omonime ca: Bába < babă și Babà (Novac) < tc. babà „tată", precum și unele sufixe omografe ca: -íu *(din genitivul grec* -ίου*) în Vasilíu, Gheorghíu, și* -iu *fără accent din lat.* -ius, *în Todíriu; s-a folosit și semnul* ĭ (i scurt) *cînd era necesar.*

14. Izvorul citat se dă în paranteză, conform tabloului bibliografic: cifrele romane indică volumul, cele arabe pagina. Dacă pagina lipsește înseamnă că volumul are index complet. Toponimele de origine antroponimică, aflate în Marele Dicționar Geografic sau aiurea, s-au notat numai cu s (= *sat și cătun*) *și* t (*alte toponime*).

15. La numele frecvente, larg răspîndite în izvoare și pe teren, s-au citat două-trei izvoare mai vechi; la numele mai interesante, a căror derivație este mai dificilă, s-au citat cît mai multe izvoare, spre a dovedi frecvența lor și răspîndirea geografică sau caracterul regional.

16. Citarea unui singur izvor, la un nume straniu, face dovada că el s-a găsit numai odată și că autenticitatea lui, supusă cauțiunii, depinde de starea manuscrisului sau de seriozitatea ediției.

17. Aplicarea strictă a ordinei paragrafelor în sistema genealogică I, II etc. și 1, 2, 3 etc. a suferit schimbări cînd interesul apropierii sau înrudirii unor ramuri a cerut-o.

18. Pentru conciziune și claritate am folosit, de altfel ca și Albert Dauzat în Dictionnaire des noms de personne et de famille, *Paris, 1951, termenii clasici: afereză, apocopă, sincopă etc., expuși de J. Marouzeau în* Lexique de la terminologie linguistique, *Paris, 1933. În loc de* patronimic *însă am preferat forma scurtă* patronim, *nediscordantă față de termenii similari: omonim, sinonim, paronim, toponim; forma se întîlnește și la Dauzat* (op. cit., *p. XVII*) *și ea circulă și în neogreacă:*

www.dacoromanica.ro

πατρώνυμος *alături de* -μικος *(Emile Legrand,* Nouveau dictionnaire grec moderne français, *Paris). Spre deosebire de maeștrii citați am fost nevoit să creez doi termeni noi:* adelfonim *și* nume marital (gamonim) *pentru cazuri particulare onomasticii romîne; ei disting un nume după frate sau după soție. Lipsește un termen special pentru fenomenul frecvent în acest domeniu: „schimbarea de terminație" sau „substituirea de sufix".*

Apariția acestei lucrări se datorează sprijinului cald și indicațiilor utile din partea președintelui Comisiei, acad. prof. Iorgu Iordan; mulțumiri datorez și pentru revizia de specialitate ce i s-a făcut de către acad. prof. E. Petrovici și prof. Gh. Ivănescu.

Menit a servi, înainte de toate, cercetărilor istorice și lingvistice, prin materialul documentat și sistematizat, Dicționarul utilizează pentru întîia oară izvorul hagiografic, confirmă prin documente numeroase forme de nume derivate și etimologii care în mod formal ar părea neverosimile și revizuește o sumă de explicări eronate cuprinse în lucrări anterioare de onomastică (v. și art. „Revizuiri antroponimice" din revista „Limba romînă", 1962, nr. 5). El se poate considera și ca un rezultat al cursului de Științe Auxiliare ale Istoriei ce am predat la Universitatea din București precum și al studiilor privitoare la „Istoria claselor rurale" din Sud-estul european.

N. A. CONSTANTINESCU
februarie 1962

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

BAZELE ISTORICE ALE ONOMASTICII ROMÎNE

I. ORIGINILE SISTEMULUI ONOMASTIC ROMÎN

§ 1. Onomastica este studiul tuturor numelor proprii de persoană (antroponime), de alte fiinţe vii (zoonime) şi de locuri (toponime). Unii lingvişti întrebuinţau însă în mod impropriu termenul onomastică numai pentru prima categorie de nume, cele de persoană, şi astăzi încă el se mai foloseşte, cu sensul acesta restrîns; cel mai recent studiu sovietic în acest domeniu, al lui V. K. Čičagov, limitează însă onomastica la primele două categorii de nume[1], neincluzînd toponimele. Întrucît priveşte limba romînă, deoarece materialul antroponimic este parţial repetat în toponimie şi, invers, din unele toponime s-au creat nume de persoană, am folosit, uneori, pentru conciziune, termenii onomastică şi onomastic în sensul vechi, restrîns, ca şi Čičagov, pentru numele de persoană.

§ 2. Cercetarea numelor de persoană romîneşti a devenit o preocupare mai vie la începutul acestui secol[2], dar numai în al patrulea deceniu au apărut două încercări de sinteză regională[3], fără însă ca vreuna din acestea să ajungă a stabili baza hagiografică şi nici principiile ce domină această ramură a onomasticii. În ambele lucrări se acceptă fără rezervă etimologii sau deducţii, privitoare la antroponime romîneşti, ale unor cercetători străini, ca Miklosich şi Maretić sau ca Weigand, care afirmase că poporul romîn nu are un sistem onomastic propriu[4]. Nu s-a luat în consideraţie, în acestea sau în alte lucrări, necesitatea colectării pe teren a materialului onomastic din ţară, nici

[1] Из истории русских имён, отчеств и фамилии, Moscova, 1959, cap I, § 1.

[2] În 1930 Şt. Paşca constată „O epocă de înflorire a studiilor onomastice" (*Dacoromania*, VI, p. 448), referindu-se la cele de antroponime.

[3] V. notele 2 şi 3, p. XII. O naivă clasificare pentru Ardeal, în 19 capitole, a dat Al. Viciu, *Etnografica. A. Nume de familie la Romînii ardeleni*... Blaj, 1929.

[4] G. Weigand, *Die bulgarischen Rufnamen* (Jahresbericht Rum. Sprache, vol. XXVI—XXIX), 1921, pp. 104—173. Trecînd sub etichetă bulgară tot elementul slav din onomastica romînă, el afirmă că „influenţa bulgarei asupra limbii romîne, îndeosebi în ce priveşte numele, atît porecle cît şi cele de familie, a fost extraordinar de mare" (ib., p. 105). Cf. art. *Revizuiri antroponimice* („Limba romînă", an. XI, nr. 5).

www.dacoromanica.ro

a celui foarte abundent, conținut în izvoarele scrise din sec. al XI-lea pînă în al XIX-lea.

§ 3. În dezvoltarea antroponimiei romîne se pot distinge patru faze :

În epoca de formare a poporului și a limbii romîne au circulat nume daco-romane, ca cele menționate de inscripțiile aflate în proviinciile dunărene romanizate, precum și nume de sfinți, îndeosebi ale martirilor creștini din această regiune. Transformate ulterior după legile fonetice ale limbii romîne, acele nume s-au menținut, ca și toponimele ce cunoaștem din opera istoricului Procopius, pînă în epoca de convietuire cu slavii, dispărînd treptat din uz, în curs de cîteva secole — epoca fără documente scrise. Dintre acele nume n-au supraviețuit în grai, pînă în epoca izvoarelor scrise, decît puține nume de sfinți și de sărbători, care circulau însă și ca nume de persoană : Barbura, Barbu, Crăciun, Flor, Giorzu (Sîngeorz, Semjordzu, Sînzor, Zorj), Sîmzian, Îndrea, Întoni, Măria, Mărin, Medru (Simedru), Nicoară, (Simnicoară), Paștiu, Paul, Pietrul (Sempietru, Simpetriu)[1], Toador (Sîntoader) etc. și încă unele care se pot confunda cu numele transmise prin calendar, ca : Adam, Daria, Gordu, Lazăr, Marcu, Tit etc. Tot din epoca formării limbii romîne pot proveni și unele nume laice formate din cuvinte de origine tracă : Bitu, Brad, Bucur, Cota, Moș, Murg sau din limba latină, privind culoarea ca : Albu, Căruntu, Negrea, rudenia : Fătu, Fecior, Fratu, Sora, Tatu etc., sau alte motive : Aura, Bunea, Corbu, Cucu, Faur, Leu, Luna, Lupu, Micu, Mîinea, Marțu, Păun, Puiu, Soare, Șerb, Ursu, Vulpe etc. [2]

A doua fază începe după așezarea slavilor în Dacia și în cele două Moesii. Sub influența convietuirii cu slavii, o dată cu toponimia slavă s-au transmis romînilor și numeroase nume de persoană, de origine veche slavă ca : Boga, Bogdan, Bran, Buda, Cernea, Dobre, Dragu, Neagu, Preda, Radu, Stan, Stoe, Stroe, Vîlcu, Vlad, Voia etc. Tot în acest timp s-au primit de la pecenegi-cumani o serie de toponime cum și nume de persoană ca : Batie, Basarab, Berindei, Coman, Talabă, Tartabă, Tîncabă, Uzu etc., apoi de la unguri și ucraineni altele.

A treia fază este dominată de influența cultă a ierarhiei bisericii ortodoxe de limbă slavă din statele romîne, întemeiate după 1185 și din voievodatul Ardealului : în acest timp biserica ortodoxă impune onomastica de formă greco-slavă, conținută în cărțile de ritual slavon (Ceaslovul și sinaxarele Mineelor), așa-zisele nume biblice sau nume calendaristice, numite astfel după calendarele care încep să circule de la începutul secolului al XIX-lea. Alături însă de numele purtate în forma oficială, cultă ca : Antonie, Dimitrie, Gheorghie, Ioan, Vasilie etc. se adaugă o sumedenie de derivate ale acestora, unele create de romîni, altele împrumutate de la vecinii sîrbi, bulgari, greci, albanezi, ruși, unguri și sași. Începînd din secolul al XII-lea și pînă în secolul al XIX-lea, antroponimia romînă, sub influența culturii bisericești, capătă progresiv un aspect hagiografic precumpănitor, în raport cu numele laice de creație populară romînească, sau împrumutate de la vecini.

Ultima fază, cea modernă, se deschide cu seria de nume luate din istoria romană, sub influența „școlii ardelene" ; seria aceasta este urmată

[1] O. Densusianu, *Probleme de toponimie*, Curs, p. 154, crede că aceste nume „sînt păstrate nu atît în onomastică cît în calendarul nostru", deci ca nume de sărbători.

[2] S. Pușcariu, *Dacoromania VI*, pp. 527, 533, enumeră o parte din aceste nume laice.

www.dacoromanica.ro

de un val de nume exotice aduse de modă în decursul epocii capitaliste, sub influența culturii apusene, după 1848, val care a sporit necontenit pînă la alterarea majorității numelor de botez ale burgheziei de la orașe, extinzîndu-se apoi progresiv la satele supuse influenței urbane. Se constată și o reluare, fără discernămînt, a numelor istorice : Decebal, Radu, Bogdan, Mircea, Dan, Anibal etc. Acest aspect nou nu prezintă nici un interes pentru studiul de față.

§ 4. Cercetarea materialului antroponimic conținut în mărturiile scrise din secolul al XI-lea pînă în al XIX-lea proiectează o lumină nouă în ce privește originea, filiația și sensul celor mai familiare nume de persoană actuale, precum și a multor toponime derivate din acestea, care adeseori au fost greșit înțelese în studiile istorice. Ușurința cu care s-a procedat, cîteodată, la explicarea antroponimelor noastre este surprinzătoare. Miklosich, folosind *Documentele salvo-romîne*, editate de Venelin în 1840, trece la sîrbești nume ca : Bucuria, Dragul, Dinul, Secul, Marin, Mareș, ori la bulgare sau sîrbo-bulgare nume ca : Bratul, Brîncovan, Neagul, Pîrvul, Radul, Răducan, Tatul, Vlaicul etc. Pentru Tiktin, Mărcuța, diminutiv din Marcu, rămîne un nume enigmatic, pentru că a denumit, pînă la 1910, un azil de alienați[1]. Ovid Densusianu trece între iranice cîteva nume de origine biblică : Fanu, Galea, Sim [2], iar N. Iorga atribuie origini trace la vreo 40 de nume din aceeași categorie[3], pe cînd G. Weigand consideră bulgărești nume ca : Secul, Bunea ș. a., sîrbești nume ca Barbul, Frate, grecesc numele Cocona, iar N. Drăganu primește etimologia, dată de alții, pentru Vlăsia, nume de vale și codru, din Vlasi, pl. slav < Vlah care, de fapt, derivă din numele calendaristic Vlasie = lat. Blăsius.

§ 5. Deși cercetările de amănunt sporeau, o sinteză, fie după modelul dat pe la jumătatea secolului precedent de Fr. Miklosich, pentru onomastica slavă (de fapt sîrbo-croată, bulgară și cehă)[4], de T. Maretić pentru cea sîrbo-croată [5] și, mai de curînd, de G. Weigand pentru cea bulgară[6], sau o expunere de popularizare ca aceea a lui Ath. Buturas pentru onomastica neogreacă [7], nu s-a încercat la noi. Impresionat de „marele număr de nume necunoscute nouă, care se întrebuințau odinioară" și, cu drept cuvînt, nemulțumit de faptul că nimeni nu folosise pînă atunci listele „onomastice" adăugate la volumele editate de dînsul, sau de alții, N. Iorga încercă, în 1934, a schița o clasificare a lor în broșura : *Numele de botez la Romîni*, deosebind cîteva „perioade" în evoluția onomasticii romîne pe care o clasifică în mai multe „categorii de nume" ; deși întemeiată pe criterii deosebite, ea merită a fi luată în seamă, însă cele mai multe nume prezentate ca inexplicabile prin vreuna din limbile străine, ceea ce ar justifica pentru dînsul originea lor tracică, sînt simple scurtări sau deformări din nume calendaristice. De altfel și cele patru studii străine,

---

[1] H. Tiktin, *Rum.-deutsches Wörterbuch.*

[2] *Curs de toponimie*, pp. 174—175.

[3] N. Iorga, *Nume de botez la Romîni*, București, 1934.

[4] *Die Bildung der slavischen Personennamen* (Denkschriften der Akad. Wiss., Phil. Classe, X. Band, Wien 1860).

[5] T. Maretić, *O narodnim imenima i prezimenima* (Rad. jugosl. Akad. Zagreb, vol. 81—82 (1886—7).

[6] *Die bulgarischen Rufnamen* (Jahresbericht des Sem. für rum. Sprache, XXVI—XXIX), Leipzig, 1921.

[7] Ath. Buturas, Τά νεοελληνικὰ κύρια ὀνόματα, Athena, 1912.

www.dacoromanica.ro

de care am vorbit mai sus, prezintă o lacună de seamă în ce privește categoria numelor creștine (calendaristice), tratate numai tangențial [1].

În anul următor, abia, apar cele două studii amintite la început: al lui Pașca [2], folosind un material abundent, adunat personal din satele „Țării Oltului" și din documentele vechi ce o privesc, lucrare sistematică și model pentru acest fel de monografii locale, și al lui I.-A. Candrea [3], pe un cadru mai larg, privind Oltenia și Țara Hațegului, dar cu o slabă informație asupra onomasticii actuale și referindu-se prea puțin la documente. Tratarea elementului biblic, folosind numai dicționarul lui Timuș [4], este plină de erori [5]. Prezentînd rolul regulilor de scurtare (afereză, apocopă, sincopă) în modificarea numelor derivate, Pașca n-a observat că, exceptînd un mic număr de nume laice, aceste reguli se aplică numai numelor biblice. Același lucru se poate spune despre cercetarea lui I.-A. Candrea care confundă un nume persan Arsache cu gr. Arsenie, iar derivatele din Elena ca: Ilina, Ilinca, Lina, Lincă, le explică din Ilie sau din Ilarie.

§ 6. Necesitatea de a cunoaște formele vechi ale numelor din documente, în scopul de a găsi etimologia unui nume și derivația formelor, a relevat-o V. Bogrea, vorbind însă despre toponime. Fără cercetarea documentelor, zice el, „etimologiile cele mai plauzibile în aparență pot fi false de fapt și, din contra cele mai neverosimile se pot dovedi juste" [6]. Cu dreptate el încheie: „Ajutorul în dezlegarea enigmelor toponimice trebuie căutat în documentele *istorice*, care oferă forma arhaică sau una intermediară ce denunță originea" [7]. Acest principiu este cu atît mai valabil în studiul antroponimelor pentru că ele circulă în vorbirea curentă mai frecvent decît toponimele, se repetă la infinit și dau naștere unor forme derivate, numeroase. Documentele mai fac dovada că unele sufixe create în limba română și parte dintre cele împrumutate de la vecini sînt mult mai vechi de cum se crede, ca și unele forme de alintare, și că multe ipocoristice căpătaseră rolul de patronime încă din secolul al XV-lea sau și mai înainte.

Prin metoda criticii istorice se explică de asemenea sensul și derivația multor nume ce ni se par stranii, exotice, inexplicabile.

§ 7. Adunînd materialul onomastic din colecțiile de documente, din studii și din tot felul de izvoare editate sau inedite și grupînd formele în jurul numelor-tulpină, laice sau calendaristice, prin aplicarea metodei comparației și a spiței genealogice, au ieșit în evidență

[1] G. Weigand derivă: Antul < Antim, Fetka < tc. feta, Mika < Maria, Marin < Maria, Ghiga < Grigorie, Nanul < Antim, Stratil < Stratimir, Savina < Savva, Sentîia < Polyxenia, Stere < gr. στερεός „solid", în loc de, respectiv: Anton, rus. Fedka (< Theodor), rom. Mica, Marin, Ghigantie, Anania, Stratilates (Theodor), Sabina, Auxentius, Stelian. Maretić derivă Sako < Sabbas, în loc de Isak, Vlah confundat cu Vlasie < Blasius, și ignorează originea la Makul < Makabaeus, Matul < Stamatie, Mitul < Dimitrie ș. a. Cf. art. *Revizuiri antroponimice*, de N.A.C. în „Limba română", an. 1962, nr. 5.

[2] *Nume de persoană și de animale în Țara Oltului*, 1936.

[3] I.-A. Candrea, *Onomastica română, cu privire specială la onomastica Olteniei*. Curs litografiat, 1935—1936, 196 pp.

[4] Gh. Timuș, *Dicționarul hagiografic*, 1898, compilație fără valoare. Cf. însă tabloul sumar: *„Calendar cu toți sfinții... din Biserica Răsăritului"* de Gr. Popescu, în „Biserica Ortodoxă Română", an. 74, nr. 1—2, 1956, pp. 151—196.

[5] Asinetei, nume ebraic, i se dă etimologie greacă iar numele calendaristice, de origine greacă, ebraică, latină etc., se dau ca bulgare, sîrbe, din cauza formei lor greco-slave.

[6] În sprijinul acestei aserțiuni *Dicționarul* aduce numeroase exemple cum este acesta: „Isac zis și Sacul din Otești", 1625 (17 A V 27).

[7] *Dacoromania* I, p. 211.

www.dacoromanica.ro

o serie de principii sau reguli de scurtare şi modificare datorită cărora s-a format mulţimea derivatelor din acele nume de persoană mai frecvent folosite de romîni, principii care disting un *sistem onomastic specific poporului romîn.*

II. EVOLUŢIA ONOMASTICII ROMÎNE

§ 1. Onomastica popoarelor europene moderne nu mai înfăţişează acea unitate care se observă la popoarele vechi: evrei, greci şi romani. Datorită calendarului ortodox, comun ariei de cultură bizantino-slavă sau ortodoxă pentru răsăritul Europei şi a calendarului catolic pentru apusul şi centrul Europei, datorită însă şi unor puternice influenţe etnice care s-au exercitat în bloc asupra mai multor popoare, precum a fost cea germană în Apusul neolatin şi cea slavă în Răsărit, antroponimia fiecărui popor modern are un aspect eteroclit. În consecinţă, aspectul antroponimiei istorice romîne se prezintă, cu acest caracter, în aceeaşi măsură ca şi antroponimia popoarelor romanice din Apus, chiar dacă poporul romîn, prin situaţia lui geografică, a fost cu mult mai expus influenţelor externe decît celelalte. Dacă în locul calendarului catolic punem pe cel ortodox şi în locul influenţei germanice pe cea slavă situaţia este echivalentă, sub raportul onomastic, între cele două romanităţi, dar nu cu elemente comune. Calendarul ortodox de o parte, cel catolic de alta, apoi influenţa etnică germană în apus şi cea slavă în răsărit creează, sub raportul antroponimic, două regiuni în Europa; fiecare din acestea oferă un fond comun onomastic popoarelor din aria respectivă.

§ 2. În aria culturală sud-est europeană, fondul comun onomastic este alcătuit din calendarul ortodox, adică din elementul hagiografic în forma greco-slavă, şi dintr-un număr de nume slave de persoană, comune în primul rînd popoarelor: bulgar, sîrbo-croat şi ucrainean, nume dintre care unele au pătruns şi la greci, la albanezi şi unguri. Cultura bizantină al cărei produs este calendarul ortodox, folosirea limbii slave în administraţie şi biserică, exceptînd pe greci, cum şi influenţa primită de la popoarele turcice care au dominat succesiv în aceste regiuni, toate acestea au contribuit la formarea acelui fond comun în antroponimia popoarelor din sud-est, fond care diferă puţin la suprafaţă, de la un popor la altul, astfel că este dificil a distinge aportul fiecăruia în creaţiunea unor forme derivate ce au la bază fondul comun.

La acel fond comun, poporul romîn a adăugat moştenirea veche latină, păstrată din prima fază dar şi o bogată creaţiune populară în necontenită căutare de forme noi şi de adaptare a elementelor primite de la vecini.

§ 3. Impregnarea antroponimiei romîne cu elemente vechi slave, sau cu elemente mai noi: bulgare, sîrbe şi ucrainene, apoi cu elemente turanice, ungureşti şi neogreceşti, nu este însă mai accentuată în raport cu impregnarea care se observă în onomastica popoarelor romanice din Apus cu elemente germanice; căci atît la noi, cît şi la apuseni, moda a jucat în toate epocile un rol important în acceptarea de către clasele dominante a numelor străine. Influenţa modei, semnalată de N. Iorga pentru unele epoci [1], este un fenomen obişnuit în onomastică, căruia Albert Dauzat i-a dat cea mai

[1] *Revista istorică*, XIII, p. 195, r. 30—40.

www.dacoromanica.ro

clară formulare, referindu-se la raportul dintre Galia romană şi Franţa primelor două dinastii. „Moda făcu pe gali să părăsească vechile nume şi să accepte pe cele romane — zice el. Cînd vin barbarii, galo-romanii la rîndul lor iau nume folosite de aristocraţia francă; mai tîrziu burghezul botează copiii cu nume folosite în familiile nobile, ţăranul imită pe burghez" [1], fenomen întîlnit şi la noi în trecut, dar mai evident în perioada capitalistă.

§ 4. Tot pentru Franţa, Giry constată germanizarea onomasticii galo-romane în curs de patru secole (V—VIII) pînă la completa dispariţie a numelor de origine galică şi greco-romană, exceptînd pe cele hagiografice [2]; fenomenul s-a petrecut fără ca pătura dominantă franco-burgundă să fi alterat limba romanică din care s-a născut limba franceză. Un fenomen similar se observă şi în onomastica italiană de pe urma regimului longobard în nordul peninsulei sau franco-normand în sudul ei, precum şi în onomastica spaniolă din cauza stăpînirii vizigoţilor [3].

§ 5. Nu este de mirare deci că fenomenul dispariţiei onomasticii dacoromane s-a petrecut într-o egală măsură şi la noi, ca o consecinţă a convieţuirii poporului romîn cu slavii în faza obştiilor săteşti, apoi a colaborării în voievodatele slavo-romîne din secolele IX—XI. Dar, să nu uităm că unele nume, sau laice sau calendaristice, au o valoare enormă de circulaţie, marcată şi de mulţimea derivatelor (numele Ioan prezintă peste 650 forme), pe cînd circulaţia altora este mai mică sau numai regională (numele Bogdan e folosit numai în Ardeal şi Moldova). Prin urmare: nu cantitatea sau numărul de nume, ci valoarea lor circulatorie are importanţă în onomastică; rezultă din aceste premise că teoria circulaţiei cuvintelor, din vocabular, creată de B. P. Haşdeu şi reînnoită de D. Macrea cu date noi [4], se poate aplica şi în antroponimia romînă [5].

§ 6. Conform principiului admis, derivatele unui nume, indiferent de proveniență, fie că sînt romîne, albaneze, slave etc., sînt grupate în dicţionar la numele-tulpină, deşi uneori nu se mai poate distinge, în mod cert, dacă unele forme de nume sînt creaţiuni romîneşti, folosind teme ori sufixe străine, sau dacă s-au împrumutat *tale-quale* de la vecini. Multe dintre acestea s-au format pe aria sud-est europeană, care a prezentat, începînd din secolul al VII-lea pînă în al XIII-lea, cele mai complicate şi variabile graniţe etnice, cu infinite enclave, cu nebănuite strămutări etnice de la un capăt la altul, rezultînd din aceste condiţii o întrepătrundere reciprocă a influenţelor şi o paşnică colaborare a popoarelor de pe aria culturală bizantino-slavă, fenomene uşor de înţeles, dar greu de urmărit, din lipsă de informaţie, în intensitatea şi conturul lor. [6] La sporirea fondului onomastic comun, poporul romîn şi-a dat contribuţia sa, transmi-

[1] *Les noms de personne...* Paris, III éd., 1928, p. 9.

[2] *Manuel de Diplomatique latine*, p. 356.

[3] P. Aebischer (apud Paşca, *op. cit.*, p. 34) constată „dispariţia aproape desăvîrşită a elementului latin în onomastica Cataloniei, prin secolele IX—XII, înlocuit cu nume de origine germanică".

[4] *Fizionomia lexicală a limbii romîne*, în „Transilvania" an 73 (1942), nr. 4, pp. 268—288 şi în „Studii şi cerc. lingvistice", 1956 (7).

[5] În statistica făcută pentru *Ţara Oltului*, Şt. Paşca nu ţine seama de acest fapt şi nici nu distinge numele calendaristice de cele laice cînd stabileşte numărul celor de origine slavă (*op. cit.*, p. 37).

[6] Un fenomen similar cu „Teoria inovaţiilor paralele şi independente, ivite în dialectele unei limbi" formulată de Al. Rosetti (JLR, IV, p. 79) s-ar putea invoca spre a explica prezenţa unor derivate similare în aria sud-est europeană.

www.dacoromanica.ro

ţînd vecinilor sîrbi, bulgari şi greci, forme de nume din creaţia sa proprie; ele apar în documente pe un vast teritoriu ce se întinde de la golful de Corint pînă la Raguza şi pînă în Slovacia.[1] O uşoară influenţă apuseană, ce radiază din aria de cultură romano-catolică, prin franco-italieni şi unguri, s-a mai exercitat asupra onomasticii noastre.

§ 7. În concluzie, în ceea ce priveşte raportul dintre numele calendaristice şi cele laice, contrar celor afirmate în mai vechi discuţii asupra raritătii numelor creştine în comparaţie cu cele de origine străină şi, de asemenea, contrar afirmaţiei lui G. Weigand privind pretinsa „influenţă covîrşitoare" din afară asupra antroponimiei romîne[2], aceasta apare, atît de la prima vedere, cît şi după o examinare critică, cu un aspect propriu, un sistem propriu şi cu o precumpănitoare proporţie de nume calendaristice. Numai în cele două volume de documente ale lui Ştefan cel Mare, editate de Ioan Bogdan, proporţia este de 64% nume calendaristice şi 36% laice, inclusiv poreclele, la un total de 1950 nume, iar I.-A. Candrea a arătat că, din numele culese pe teritoriul Olteniei, 70% din bărbaţi poartă numele Ioan, iar 75% dintre femei numele Maria![3]. Acest calcul este concludent pentru valoarea teoriei circulaţiei numelor de persoană.

III. COLORITUL PROVINCIAL AL ONOMASTICII

§ 1. Coloritul provincial se observă la numele de persoană atît sub raportul fonetic cît şi în preferinţa acordată unor nume sau influenţei străine ce s-a exercitat îndeosebi asupra unor regiuni. În Banat şi Oltenia se resimte vecinătatea cu sîrbii, influenţa fiind accentuată şi prin subordonarea bisericii ortodoxe ardelene, cîtva timp şi a celei oltene, pe timpul stăpînirii austriece, către ierarhia sîrbească din Carlovăţ; astfel se explică folosirea sufixului *-ovici*, la unele nume de familie, care se menţine pînă astăzi în aceste regiuni. Din alt punct de vedere, Banatul împreună cu fostul judeţ Mehedinţi şi cu Ţara Haţegului formează o regiune onomastică ce se caracterizează prin frecvenţa sufixului *-oń*, transcris literar *-oniu*.

§ 2. Transilvania cu Crişana şi Maramureşul formează o regiune în care convieţuirea cu ungurii, în pofida deosebirii confesionale, a lăsat urme sensibile. Se disting totuşi înăuntrul ei trei subdiviziuni: *1.* marginea sudică (Sibiu, Făgăraş, Ţara Bîrsei) este mult apropiată de onomastica Munteniei; *2.* Ţara Moţilor, are un caracter aparte, prin folosirea unui strat de nume exotice, recunoscut prin studiile lui Frîncu şi Candrea şi ale lui Ov. Densusianu; *3.* Maramureşul, unde influenţa ucraineană se resimte în fonetism, ca şi în nordul Moldovei. Legătura între aceste două provincii se face şi prin stratul de nume ungureşti adus în Moldova prin colonizările succesive pornite din Maramureş, conduse de Dragoş şi de Bogdan. În fondul lor comun onomastic se observă însă şi unele diferenţe neînţelese: nume ca Dan şi Radu, cu derivatele lor, abundă în Maramureş, dar lipsesc în Moldova; lipseşte aci şi fonetismul maramureşan g > d' din D'ord'e, D'erman, And'ilina (Angheliña), Sîd'it (Sighet) etc., fonetism care se prelungeşte însă şi prin Ardeal (Năsăud).

[1] T. Maretić recunoaşte în colecţia sa de nume sîrbo-croate că „vreo 90 de nume vin din limba romînă".

[2] Vezi p. IX, nota 4.

[3] *Op. cit.*, p. 96.

www.dacoromanica.ro

§ 3. Moldova se distinge limpede de Muntenia, incluzînd Vrancea şi radiind pătrunderi fonetice în Dobrogea. Ca moldovenisme citäm: Leciol (Liciul), Ioniţi, Vasăli, Vraghii (Vrabie), Zănecă (Zinica), Frăsîna (Frusina), Lizor (Lazăr) [1], Cavul (Cahul), Leavul (Leahul) etc. [2]. În afară de cazul numelor derivate din teme paronime, trecerea vocalei á din temă în ă sau i nu ne dă dreptul să căutăm o etimologie deosebită pentru variantele numelor: Bandea-Băndea, Bantăş-Bănte-Bîntea, Bara-Băra-Bîra, Barda-Bărde, Bazu-Băzu, Bazga-Băzga-Bîzgu, Candre-Căndre- Cîndrea, Danu-Dănul, Dragul-Drăgul, Fratea-Frătea, Gagu-Găgul, Galda-Gîlda, Pacul-Păcul, Racul-Răcul, Rade-Rădea, Taba-Tăba, Tamba-Tămbul-Tîmba, Tarbu-Tîrbu, Tatul-Tătul, Vlaga-Vlăge-Vlîge etc.; în variantele verbului: părpăli, perpeli, pîrpăli este însă alt caz.

§ 4. În general vorbind, creaţiunea derivatelor este mai bogată în Moldova, dar cea din Maramureş este surprinzătoare prin fonetismul local; apar şi nume neaşteptate din Vechiul Testament ca Efraft, Iudita, dubletul Iacob-Israel etc.

§ 5. Graţie unui bogat pomelnic din 1859 [3], onomastica dobrogeană prezintă un aspect deosebit, însă mai apropiat de cea moldovenească.

§ 6. Onomastica aromînă, cea mai particularistă dintre toate, a fost pusă la contribuţie numai în ce priveşte elementele comune cu dacoromîna şi cele aduse în ţările romîne prin curente de imigraţie destul de vechi sau prin elementele mai noi aduse de companiile „greceşti" de comerţ, în Oltenia şi Ardeal: nume ca Goga, Goma, Caliani, Şaguna, apoi cele precedate de *cara-*, *papa-* şi *hagi*. Ea cere un studiu aparte.

§ 7. Onomastica urbană prezintă un caracter eteroclit, datorit elementelor alogene: unguri, saşi la oraşele de munte şi în special balcanici în celelalte oraşe, deci străin fondului romînesc. Ca exemplu tipic de penetraţie etnică de origine balcanică citäm pomelnicul bisericii Adormirea din tîrgul Drăgăşani, redactat de Dionisie Eclesiarhul între anii 1794—1800 şi editat de Th. Bălăşel [4]; el conţine numeroase elemente sud-slave, albaneze şi greceşti, neîncetăţenite la noi, deoarece urmaşii desnaţionalizaţi le-au părăsit; elementul romînesc este însă precumpănitor. În genere, toate pomelnicele bisericilor de oraş din Ţara Romînească şi Moldova conţin asemenea elemente, dar în proporţii mai reduse.

§ 8. Total deosebită apare şi onomastica ţiganilor robi, din care s-a ales numai ceea ce pare că aparţine limbii romîne; încă din secolul al XV-lea mulţi ţigani poartă nume autentic romîneşti, uneori ele capătă la dînşii o formă distinctă. Ca şi robii din epoca sclavagistă, ei împrumută deseori numele stăpînului.

În concluzie, se poate afirma că deosebirile regionale privind variantele (fondul fiind aproape acelaşi) nu alterează unitatea onomasticii romîne. Rămîne de cercetat circulaţia interdialectală a unor nume şi a unor forme care ar dezvălui interesante curente de emigraţie în diferite secole, de la o regiune la alta, aşa cum indică unele nume aromîne ca Păpană, Trămîndan etc.

---

[1] N. Iorga, *Studii şi documente* VII, p. 97, deşi în unele cazuri ţ transcris *ă* are valoarea de *t*.

[2] *Doc. Ist. Rom.* 17 A IV 210, 216.

[3] Publicat în *Revista istorică* X, pp. 204—220.

[4] În *Arhivele Olteniei XIV*, pp. 272—294.

www.dacoromanica.ro

IV. ASPECTUL NUMELOR CALENDARISTICE

§ 1. Mineatul bizantin, colecția celor 12 minee „lunare" cu slujba pentru fiecare dintre cele 365 de zile ale anului, cuprinde la sinaxarul zilei peste 1200 nume de sfinți, unele de origine ebraică, altele din greaca veche și din latină, iar cîteva numai din persană, egipteană, siriană, neogreacă ori slavă; toate însă au primit forma impusă de fonetismul medio-grec, în care: *b* ebraic, grec vechi sau latin este redat cu *v*, ca în Abraam Avraam, Bakchos — Vakchos, Barbara — Varvara; *ce* și *ci* latin este redat cu *ke*, *ki*: Celsius — Kelsios, *ge*—*gi* latin cu γ: Germanus — Γερμανός *au* și *eu* latin sau vechi grecesc cu *av* — *ev*: Augustus — Αὔγουστος și invers Eutropius Εὐτρόπιος, grupul *bl* latin cu *pl*: Publius — Πόπλιος, *v* latin, adeseori, prin *u*: Valerius — Οὐαλέριος. Traducerile slave ale cărților de ritual acceptă toate aceste fonetisme bizantine, cu toate că vechea slavă dispunea de sunetele *b*, *ce*, *au*, *eu* etc.

§ 2. Cărțile slavone nu prezintă altă modificare specifică limbii slave decît redarea lui θ bizantin în slava rusă cu *ft* sau *f* ca în Fteodor — Fedor < Θεοδόρος și, bineînțeles, a terminației greco-latine *us*, *-os* → *ŭ*, și a lui *-ius*, *-ios* → *ij*. De observat că, în sinaxare și ceasloave, *y* cirilic are valoare de *v* sau *u*, de obicei în diftong, și de *i* înăuntrul cuvîntului, ca în Akylina scris și Akilina (rus Akulina), Anykit, Akyndin, Kyril etc.

§ 3. Traducerile în limba romînă, avînd ca model cînd textul medio-grec, cînd cel slav, prezintă fonetismul grec *b* > *v*, *ce* > *ke*, *ge* > *gh*, dar pe θ l-au transcris cu *th* sau *t* (rareori cu ft, ca Dosoftei < Dositheos), pe εὐ grec cu *ey*, *ev*, *ef*, pe αὐ cu *ay*, *av*, pe *nt* latin uneori prin fonetismul neogrec *nd* (ca în Andonie < Antonios, Constandin < Constantinos), iar terminația gr. ιος, slav *ij*, a redat-o cu *ie* (ca în Ἀλέξιος — Aleksij — Alecsie); tot așa s-au format: Gheorghie, Antonie, Vasilie etc. Grupul grec γγ (lat. *ng*) în Λογγίνος (< Longinus), din ignoranță a fost redat uneori cu *g*, de unde rezultă Loghin și, prin hiperurbanism, *ghi* > *vi*, forma Lovin(escu). Exceptînd numele terminate în *-ios*, toate numele fără terminația greco-latină *-os*, *-us*, păstrează forma originară, nealterată, din sinaxarul bizantin: Adam, Avraam, Luca, David, Simon etc. iar numele de origine latină: Candid, Cassian, Co(n)stantin, Flor, Iustin, Maxim, Silvan, Tit, Victor etc. se reproduc ca în textul grec, dar fără terminație. În aceste condiții, numele creștine din sinaxarele slavone, pe care onomastica romînă le-a folosit cel puțin din sec. al XII-lea sau din sec. al XIV-lea, de cînd s-a organizat ierarhia bisericească romînă, împreună cu derivatele lor, create în urmă, alcătuiesc un fond de proveniență *cărturărească*, *cultă*, fond care nu se confundă cu derivatele religioase primite direct, pe cale populară, ca împrumut de la popoarele vecine, cum sînt: Ivan, Iani, Haneș (Ioan) [1].

Numele de sfinți deci, acceptate direct din cărțile de ritual: din Mineat, din Orologhion (Ceaslov) sau din Calendar, în forma originară, reprezintă un produs al culturii bizantine, tradiția bisericii ortodoxe ca un tot unitar și, în consecință, nu este just a le confunda cu numele, tot religioase, care s-au primit pe cale populară de la vecinii bulgari, sîrbi,

[1] Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 37, *passim*, trece toate numele acestea terminate în *-ie*, la categoria „celor primite din slavonă", pe altele le consideră primite „direct din grecește", ori „din latină", fără a distinge tradiția cultă, adică transmiterea lor prin intermediul cărții. Tot așa Candrea, *op. cit.*, p. 79 , *passim*.

www.dacoromanica.ro

greci, unguri, ucraineni. Întrucît ele au circulat în curs de secole sub influența directă a cărții de ritual, din care, după 1800 s-au trecut în calendare, le numim și *calendaristice*. Aceste forme culte au înlocuit de timpuriu numele creștine de origine latină populară, formate ca moștenire latină în sînul limbii romîne, și din care au rămas puținele vestigii amintite mai sus — Nicolae înlocuind pe Nicoară, Gheorghie pe Georz etc.

§ 4. Deși calendarul este, cu puține deosebiri, același la toate popoarele ortodoxe, formele derivate ale unui nume-tulpină capătă aspecte diferite în graiul fiecărui popor. În secțiunea formelor derivate din numele calendaristice distingem două categorii: cele create de poporul romîn, adică formate pe aria limbii romîne ca: On(u), Onea, Ionică, Onică, Nică, Ionac, Nacu, Onigă, Niga, Oniță, Niță, Oana, Oancea, Oaneș etc. toate din Ioan și cele, tot de creație populară, dar împrumutate de la vecini, ca sl. rus. blg. Ivan, srb. Iovan, ung. Ianoș, sas Han(eș), ngr. Iani și Ene, toate din greco-lat. Ioannes. Această subcategorie din urmă (elemente străine de creație populară) a intrat în circulație la poporul romîn cu puține modificări, cerute de particularitățile foneticii romîne. Important de reținut însă este că o limită sigură între cele două subcategorii nu se poate trage sau este prea greu de stabilit [1].

§ 5. Sistema de clasificare în antroponimia romînă se prezintă deci astfel:

I. Nume creștine: **A.** Populare, vestigii din latina vulgară, din faza I. **B.** Calendaristice: **a)** nume-tulpină în formă oficială; **b)** derivate populare, create în limba romînă; **c)** derivate populare împrumutate de la vecini.

II. Nume laice: **A.** Fondul vechi de nume, formate în faza I, din cuvinte de origine tracă sau latină. **B.** Creația nouă romînească din faza a II-a și a III-a. **C.** Nume laice împrumutate de la vecini: **a)** de la vechii slavi (în sec. VII—X); **b)** de la popoarele vecine din sec. XI—XIX.

§ 6. Numele calendaristice, servind din secolul al XII-lea încoace ca îndreptar sau izvor la alegerea unui nume de botez, toate formele care au circulat în textele bisericești au devenit prototip al numelor tulpină folosite de poporul romîn. Încă în cele mai vechi traduceri romînești apar unele modificări la numele calendaristice sub influența graiului popular și a grafiei; ele constau din modificări de sunete și de articulație: ca în Alixandru, Aritina, Aura < Avra, Costantin, Lauru, Loghin < Longhin, Calea < Calista, Dinu < Dima, Diiul < Diu și Dias, acomodat cu Dii = Vidinul, Furtunian < Fortunian, Miercurie < Mercurie, Silevestru < Silvestru, acomodat cu Sile < Vasile, Septemin < Septimiu, Prepădoamna < Prepodobna etc., sau calificative traduse ca: Chelsie „Coconul", Ioan „Colibașul" (Calivit), Ioan „Scărarul", „Domnitoarea", „Maica" etc.

§ 7. Ca fenomen specific de adaptare fonetică se consideră acomodarea terminației slave *-ij*, și a sufixului gr. *-ios* = lat. *-ius* de la numeroase nume calendaristice în *-ie*, care s-a redus apoi în *-e*, ca la: Antonie, Atanasie, Dionisie, Gheorghie, Vasilie, Vlasie etc. Terminația romînească

[1] Neținînd seama de teoria circulației numelor, adică de coeficientul de repetiție al lor, nici de categoria specială a numelor de calendar, pe care le include în bloc la numele slave sau bulgărești, Șt. Pașca calculează greșit proporția numelor de botez de origine *străină* la două treimi (*op. cit.*, p. 37). Deși recunoaște că „incongruența formelor slave cu cele romînești e semnificativă", vorbind de ipocristice (derivate) la numele biblice, el este dispus a conchide că multe dintre ele, „de formă identică și la slavi sînt la noi de împrumut", și citează, ca exemplu de împrumuturi străine: Ghiță, Niță, Nica (*op. cit.*, p. 125), care sînt formațiuni romînești.

www.dacoromanica.ro

-ie ia funcția de sufix cînd se aplică la alte nume, calendaristice sau laice, care la origine se terminau în consoană: *Archirie* din Archir < Ahikar, prin acomodare cu Arghirie. Tot prin acomodare, calendaristicele în *-entie* și *-etie*: Arventie, Meletie, Dometie, schimbă partea finală în *-inte*: Arvinte, Terinte, Melinte, Dominte, proces de încadrare morfologică (la declinarea III) [1] iar biblicele: Daniél, Gavriél, Mihaél, Rafail, se modifică în Dănilă, Gavrilă etc. [2].

V. IZVOARELE

§ 1. Colectarea materialului onomastic din documentele editate întîmpină mari dificultăți datorite mai multor cauze: a) în primul rînd lipsește o bibliografie generală a documentelor editate, multe fiind risipite în diferite publicații periodice (reviste, buletine, anuare, ziare) sau în extrase, în afară de colecțiile, mari sau mici, speciale; b) în al doilea rînd, multe din colecții n-au un index de nume sau, dacă au, forma lor este defectuoasă, prezentînd lacune grave, trimiteri greșite și lipsă de referințe necesare etc.; index model găsim, în ce privește vechile ediții ante 1945, numai la volumele editate de Ioan Bogdan și de Mihail Costăchescu; c) nestabilitatea formelor numelui la aceeași persoană, constatată, pe de o parte în însuși izvorul hagiografic care a servit de model, pe de alta în documente. Cu atît mai greu se poate folosi materialul inedit din arhive și depozite; ca manuscrise am folosit mai mult colecțiile adunate personal și pomelnicele din biblioteca Academiei R.P.R. Istoricul literar va putea preciza motivele variantelor la unele nume calendaristice care apar în același sinaxar: Atinoghen — Antinoghen — Autoghen, Asincrit — Asigrit, Adrian — Andrian, Antonie — Andonie, Alifie — Alfeu, Alipie — Alimpie, Antip — Andyp, Avxentie — Evxentie, Codrat — Condrat, Kintilian — Kindilian, Eyfimiia — Ethimia — Efimia, Poplie — Puplie — Puple < Publius etc.; d) nestabilitatea se observă mult mai des în documente, cu deosebire în textele de limbă străină: latină, polonă, germană, ungară: Sorban (Șerban) Bokor (Bucur), Berszan (Bîrsan), Belan (Bălan), Bretoi (Brătoi), Bredicean (Brăducean) etc., din care unele au rămas în circulație (Tiberiu Brediceanu). Un caz interesant este al enigmaticului Dugoiu, dintr-un document latin, solul lui Petru Mușat în Polonia; un mare boier Drăgoiu se află pe timpul lui Alexandru cel Bun [3].

§ 2. Uneori variația formelor numelui la aceeași persoană se datorește particularismului ortografic al slavei documentelor în care lipsește semnul ŭ (ă) înlocuit prin *ă*: Jurja pentru Giurgea [4], și în care *rъ* și *lъ* au două valori fonetice: *Dărdul* și *Drădul* pentru *Dridul*, ori *Bărnat*, *Brănat* și ung. *Bernat* pentru Bernard, sau *Cărste*, *Crăste*, *Cîrste* pentru Cristea. Sînt cazuri cînd este dificil a se restaura forma autentică între Băldești

[1] Fenomenul a fost lămurit expus în § 1: Adaptarea fonetică, din studiul prof. Gh. Ivănescu și L. Leonte, *Fonetica și morfologia neologismelor romîne de origine latină și romanică*, Studii și cercetări științifice, Filologie. Anul VII, fasc. 2, 1956.

[2] V. și cap. XI, suf. *-ilă*, adaptare morfologică modernă semnalată de Gh. Ivănescu.

[3] I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* I, p. 68, Indexul toponimic al colecției de Documente, editat de Academia R.P.R. pentru volumele din sec. XIII—XVI, B. 1956, prezintă destule cazuri de nestabilitate; dar indexul antroponimic nu s-a editat pînă azi.

[4] Ioan Bogdan, *op. cit.*, notează necontenit la index această identitate.

www.dacoromanica.ro

şi Blădeşti, Brazul şi Barzul (BCI III 81), Brăzeşti şi Bîrzeşti; unii dieci înlocuiesc pe *o* cu *u*: Ruman, Cuman, şi invers, ca în: Negol, ori scriu ruseşte cu *e* pentru *ĭo*: *Cebrău* în loc de *Ciobrău* [1].

§ 3. Adeseori varietatea formelor pentru aceeaşi persoană ajunge a fi deconcertantă şi este greu a stabili dacă ea se datorează neştiinţei, sau altor cauze. Astfel: *Slabciul* = *Slavciul* şi *Măniul* = *Manul*; înlocuirea lui *-u* sau *-ul* final cu *o* se consideră eleganţă de stil: Pătraşco, Dumitraşco etc., probabil şi „*Calo* fiul lui *Nan Căluţ*" [2]. Notăm încă unele exemple interesante: Şt. Tabără vornic de poartă se scrie şi *Tabăra* sau, ca în slavă, *Tabora* (Sd XX 246—250), *Cleopa* devine *Clapa*, *Clap* şi *Clipe* (Sd XXI), *Marena* = *Marina*, *Marica* = *Mariuţa* (Sd XXI 300, an 1540), *Fugușilă* = *Fugușel* (Giur. 117, 120), *Farcenii* = *Frăcenii* = *Frîncenii* în 1502 (C. Ştef); un *Drăghici* schimbă sufixul la fiecare pas în: *Dragoş*, *Drăgușan*, *Dragomir* şi *Dragu* (Şt. Greceanu p. 345, n. 1); *Iane* devine *Iano*, *Condrea* < *Cudre*, iar *Hrizu* < *Hris* şi *Hîrsu* (Cat); *Nan Pascal* se mai scrie: *Pashalie* şi chiar *Păcal*; *Mircea* devine *Milco* (Div. 73, 79), iar *Albu* devine *Negrilă* (ib). *Bulcoiu* < *Bulc* + suf. *-oiu* e scris în cinci forme, ca şi toponimul *Bumbueni* < *Bumb* etc. Mai inexplicabile sînt cazurile de alunecare la altă temă, în variantele numelui aceleiaşi persoane, ca în: *Iarcu* = *Iarcia* = Ercea ce se pot explica din sl. *jara* „primăvară" + suf. *-cu*, *-cea*, sau din srb. *jarka* „şanţ"; cf. însă şi turc Iarkîn.

Boierul Vîlcsan Florescu sau al Florei este identificat cu Vîlcsan Florev, cu V. Viorin (Div. pp. 41, 89, 101, 120) şi cu Vilcsan Vlorin (Ţ. Rom. 128). Palatalizarea lui *fi* în *hi* provoacă confuzii şi mai grave: Fiera, nume derivat din fier, se scrie Hiera, Hera, Herea, iar satul Fierăşti, r. Oltenița: Hierăşti, Hereşti, Hăreşti, ducînd la confuzie cu Hîrteştii din Muscel scris Hărteşti şi Herăşti. Cel mai interesant este cazul lui Ioan, vornic de Suceava, care vrea să împace toate gusturile variindu-şi prenumele în: Ona, Oană, Vană, Ivan, Ioaniş, Ianuş; chiar Miron-Vodă Barnovschi dă cinci forme numelui său în pecetie şi în semnături (A Gen II 277). Uneori *s* iniţial se elimină, ca în Scolofendie, Scutelnicu ş.a., scrise şi fără *s*, ori se adaugă ca în Scărpenişanu. Mai grav este însă cînd pe Stanciul Moenescul un editor îl descifrează în „Stoica Ciulmoenescu" [3], pentru ca altul că caute o etimologie acestei lecturi greşite [4], în loc de a o corecta.

§ 4. Procedeul slavizării creează încă o dificultate în căutarea formei autentice a numelui. Limba slavă bisericească, folosită şi în cancelarii, fiind considerată ca limbă literară, aşa cum era latina în ţările catolice, nu este de mirat faptul că de multe ori diacul traduce în slavă un nume de loc sau de persoană. Privitor la toponime este de ajuns ca să amintim cîteva cazuri cunoscute: *Dîlgopole* (= Cîmpulung), *Slam-Rîmnic* (= R. Sărat), *Vel-Ocna* (= Ocnele Mari), *Star-Chiojd*, azi Chiojdul-Mare, numit în Actele Drajnei, Chiojdul cel Bătrîn [5], apoi Gorj şi Dolj, două foste judeţe oltene, care în actele din secolul al XVII-lea apar în forma de « Jiiul de sus » şi « Jiiul de jos », sau nume mai puţin cunoscute: *Dolbîsca* (= Bîsca de

[1] L. Boga, *Documente*, XI, p. 37.
[2] *Doc. Ac. Rom.*, sec. XVII, B III 477.
[3] *Revista Arhivelor*, II, p. 73.
[4] Şt. Paşca, *op. cit.*, *sub voce*: Ciulmoenescul.
[5] *Acte Drajna*, mss. nr. 91.

www.dacoromanica.ro

jos)[1], *Ceareașov* (= Cerașu) etc. Istoricii și filologii sînt de acord a recunoaște că „traducerile în slavonește ale toponimelor latinești din limba noastră sînt foarte frecvente în documentele slave de pe vremuri"[2] deoarece „cancelaria slavonă a slavizat nomenclatura mai mult decît se crede[3]. Era firesc să descoperim în actele vechi, prin urmare, slavizări și la numele de persoană. Bejan Roșul devine : *Besan Rufus* într-un act latin și *Bejan Cerven* într-unul slavon ; diacul Stan Roșu semnează în 1533 *Stan Cerven* (Cat.) ; Fetița, nume de femeie, este tradus în *Docica* „fiică", și aiurea în *Deava* „fată"[4]. Alte cazuri sînt semnalate de Ioan Bogdan, ca : Danciu Cernii „Negrea", Jurj Dolha „Giurgea Lungul" etc.[5], iar alipirea sufixelor slave *-vici*, și *-ovici*, în loc de *-escul*, era o modă pentru dieci sau pentru boierii cărturari în formarea numelui de familie : Gr. Fierescu semnează : Fierovici sau Fierăvici, Udriște Năsturel : Năsturelovici, iar Dinicu Golescu : C-tin Radovici din Golești, Margire Malai : Malaevici.

§ 5. În urma acestor constatări se impune încheierea că elementul slav în onomastica romînă este rezultatul unei stratificări de lungă durată. La vechiul strat slav pe care-l avem în comun cu bulgarii și sîrbo-croații s-a adaus altul, în epoca folosirii limbii slave în cancelarii și biserică, pînă în secolul al XVII-lea : unul de formă sud-slavă în Muntenia, altul datorit influenței ucrainene, dovedită „prin deasa aplicare a supranumelor și prenumelor rutene la familii curat romînești", nume care s-au romînizat apoi cu timpul ca Ciortoriiski, care devine în 1490 Ciortorescul[6], aceasta în special pentru Moldova și Maramureș. Ultimul strat, al treilea, este rezultatul imigrației de elemente ostășești sîrbo-bulgare, lefegii din sec. XVII încoace, în Țara Romînească și influenței exercitate, după 1700, de ierarhia sîrbească din Carlovăț asupra Banatului și Ardealului, sau de administrația austriacă în Bucovina[7].

§ 6. Pentru a cunoaște prototipul numelor de origine calendaristică ce au servit ca izvor preoților la alegerea unui nume de botez, este necesar să recurgem la cărțile slave care au circulat la noi pe timpuri și la cele mai vechi traduceri ale lor, precum sînt sinaxarele Miniatului tipărit la Buzău în 1698 de Mitrofan, în care numele aceluiași sfînt apare în două-trei forme diferite (dovadă că autorul folosea cîteva versiuni diferite de traduceri mai vechi), variante ce apar și în unele ediții vechi ale Ceaslovului (Orologhion)[8]. Am utilizat astfel, pentru întîia oară, onomastica hagiografică ortodoxă în forma ei autentică, aceea care a servit de model și a avut un rol precumpănitor în formația numelor de botez la romîni.

---

[1] N. Iorga, *Studii și documente XVI*, p. 73. Bezdead „fără moș", deci fără drept la composesorat intră probabil în aceeași categorie.

[2] Iorgu Iordan, *Nume de locuri*, p. VI, n. 1.

[3] N. Iorga, *Revista Istorică* X, p. 74. Traducătorul de acte slave Pavel Debriț scrie Gabrove în suretul din 1816 în loc de Cărpiniș, ca în actele din 1818. (C. Bobulescu, în *Rev. Arhivelor* I, p. 271).

[4] *Doc. Ac. Rom.*, 16 A I 492.

[5] *Doc. lui Ștefan cel Mare*, vol. II, la index.

[6] G. Weigand, *Flussnamen*, p. 52 ; el mai citează prenume ca : Andrejko, Fedko, Fedor, Iurij, Ivan și derivatele lor.

[7] „ Moda numelor cu finală slavă" la romînii din Bucovina între 1775—1830 : V. Radevici, Gh. Dașchevici, I. Onciul Alexandrovici (*B-răz*, 11, 16, 19).

[8] „*Orologhion*" ed. 1703, text slav cu explicații în limba romînă și *Ceaslov* (romînesc) ed. 1715 de Antim ; la p. 204 găsim termenul «minologhion» adică synaxar (=calendar). Dicționarul lui G. Timuș a modernizat fără criteriu multe nume de sfinți.

www.dacoromanica.ro

Materialul conținut în documente, începînd cu secolul al XI-lea pînă la jumătatea secolului al XIX-lea, face dovadă că numele vechi de persoană erau la noi infinit mai numeroase și mai variate decît acelea aflate astăzi în circulație.

Nume actuale, culese din graiul viu sau din publicistică, nu s-au folosit decît în măsura în care ele au servit de verigă înlănțuirii formelor ce se derivă succesiv dintr-un nume tulpină.

§ 7. Destinat în genere antroponimiei istorice, dicționarul îmbrățișează întreg domeniul onomastic vechi, utilizînd din actualitate numai puține nume în legătură cu evoluția formelor vechi. Dar și limitele acestea, se restrîng mai mult, lăsînd la o parte: a) numele al căror sens, destul de clar, n-are nevoie de explicație; b) cele formate din numirea rangului, funcției sau ocupației, din același motiv; c) cele formate din toponime cu adaosul sufixului *-anu*, *-eanu*, *-aru*, al căror număr este infinit; d) o serie de nume enigmatice, întîlnite o singură dată în texte și multe dintre cele de origine străină, acoperind originea străină a insului, cu deosebire din mediul urban; e) nume de țigani-robi, de aspect exotic. Cîmpul se lărgește în altă direcție, îmbrățișînd numeroase toponime, care la origine au fost nume de persoană, sau formate, prin adaos de sufixe, din acestea [1].

§ 8. Condiții favorabile pentru un studiu de ansamblu s-au creat și prin editarea corpului de documente interne de către Academia R.P.R., privind secolele XI—XVII pînă la anul 1625 — al cărui index n-a apărut încă. O culegere sistematică a imensului material documentar era cerută în interesul cercetărilor, atît istorice cît și lingvistice, iar necesitatea unui dicționar general al limbii romîne ce se pregătește astăzi a fost semnalată de Ovid Densusianu încă din anul 1929 [2]. Culegerea pe teren a numelor de locuri și de *persoană* rămîne un desiderat încă și de prima ordine.

VI. REGIMUL ȘI FUNCȚIUNEA NUMELUI

A. NUMELE UNIC

§ 1. În stadiul comunei primitive popoarele foloseau numele unic la care, incidental, se adăuga acela al clanului, al tribului sau al tatălui. La greci, patronimul format cu sufixul *-ide*, pus la numele tatălui, este frecvent în poemele homerice (Odiseu Laertide, Atrid Menelau, Tidid Diomede), dar de regulă circulă numele unic: Solon, Licurg, Pericle etc.; spre a nu se crea confuzie între persoane, el se repetă foarte rar, pînă într-o epocă tîrzie (cea helenistică). Romanii se foloseau de regimul numelui triplu (praenomen, nomen gentilicium și cognomen, ca în: Caius Iulius Caesar, sau quadruplu, cu un agnomen în plus, ca în: Publius Cornelius Scipio Africanus, adăugînd uneori și patronimul: Marci filius.

[1] Această latură a problemei a fost tratată în articolul meu: *Raports entre toponymes et anthroponymes* din „Contributions onomastiques", 1958, Ed. Academiei R.P.R., pp. 115—123.

[2] „Este greu de urmărit numele de persoană — spune el — fiindcă nu avem un dicționar complet în care să găsim *derivația* și *înțelesul* unui nume în fiecare țară" (*Curs de toponimie și onomastică*, 1928—1929, p. 113).

www.dacoromanica.ro

§ 2. Popoarele din evul mediu intră în istorie tot cu numele unic, care este un prenume : Clovis, Rurik, sau o poreclă : Atila ; după un timp se adaugă la prenume patronimul ori un supranume sau numele de apartenență locală (după satul sau moșia de reședință, pentru nobili) ca de ex. : Carol Martel, Pipin de Landen, la franci. Dacă în cronicile noastre domnii celor două principate se caracterizează prin epitete sau porecle : Mircea cel Bătrîn, Mircea Ciobanul, Petru Șchiopul, în mod oficial, în documente, începînd cu Alexandru-Aldea, ei adaugă la prenume numai patronimul precedat de „fiul lui", sau numele bunicului cum face Radu-Șerban „nepotul prea bunului Basarab Vvd", fiindcă tatăl său n-a fost domn. Rareori ei se disting prin epitet în textul diplomatic : *senior*, *junior*, respectiv *starîĭ*, *mlad* : „cel bătrîn, cel tînăr" etc. [1].

Prepoziția slavă *ot* «de, de la» apare în actele noastre vechi atît pentru boieri cît și pentru moșneni sau răzeși, fără a designa un titlu nobiliar ca în țările catolice. La popoarele ortodoxe, cu excepția Imperiului Bizantin, numele unic dăinuiește cîteva secole după întemeierea statului, dar la ruși patronimicul apare de la început, format cu sufixele : *-ov*, *-ovici*, *-ici* care își păstrează funcția patronimică pînă astăzi ; totuși unele patronime din acestea au devenit nume de familie (ca în cazul fam. Orlov.). Cele trei sufixe slave s-au folosit și în cancelaria moldoveană pentru patronime, în secolele XIV și XV, în concurență cu sufixele *-ea*, *-escul*, de obicei ele fiind adăugate la patronim de către scriitorul actului slavo-romîn [2]. Trecerea la regimul numelui dublu se face pe nesimțite, în curs de secole, încă din secolul al XV-lea, folosindu-se cînd numele unic, cînd cel dublu, adăugînd la prenume un patronim sau o poreclă ; uneori, lîngă prenume, apare numele de apartenență locală : *Isvoranul* sau funcția : Badea *Vameșov ;* în acte „boierii fără titluri sînt arătați numai pe numele de botez însoțit de epitetul jupan" [3].

§ 3. Pînă în secolul al XIX-lea sătenii apar în documente cu numele unic, care este un prenume, mai rar o poreclă ca Rătundul, Tălmaciu ; numai cînd era necesar să se indice cota-parte a insului într-o devălmășie, se adaugă patronimul, ori numele bunicului, al mamei, al soției sau al fratelui chiar, după cum dicta interesul juridic. Sufixele onomastice *-a*, *-ea*, *-otă*, *-ici* se pare că au avut la început funcție patronimică ; în epoca documentelor scrise ele apar însă și la unele patronime folosite ca prenume pentru bărbați : Lupa, Badea, Bădici, Calotă, Dragotă, Drăghici, Manea, atunci cînd patronimul respectiv a fost aplicat ca nume de botez, alături de : Lupu, Radu, Calu, Drag, Manu, prenume în forma inițială.

B. NUMELE DUBLU

§ 1. Începînd din secolul al XVI-lea regimul numelui dublu devine tot mai frecvent în clasa stăpînitoare în măsura în care se constituiau familiile cu domeniu ereditar, despărțit de hotarul obștei devălmașe a moșnenilor sau răzeșilor. În curs de două secole exemplele sporesc de la

[1] I. Bogdan, *Relațiile Țării Romînești cu Brașovul... în sec. XV și XVI*, București, 1905, pp. 47—53, 139—177, 332—335, 337—339.

[2] Vezi I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. II, la index.

[3] C. Giurescu, *Studii de istorie socială*, ed. 1943, p. 244. În actul mold. din 15 oct. 1426, 14 boieri apar cu nume unic și alți doi omonimi cu n. dublu.

www.dacoromanica.ro

20% la 40%. Accentul cade însă tot pe prenume, întrucît patronimul ori supranumele apare numai atunci cînd este necesar a se face distincție între doi sau mai mulți omonimi. Este cazul celor 12 boieri și curteni ai lui Ștefan cel Mare, care purtau toți prenumele *Duma*: dintre ei singur vărul domnului, Duma *Vlaiculovici* „fiul lui Vlaicu", apare în acte numai cu prenumele, pe cînd ceilalți se disting regulat prin adăugarea fie a patronimului format cu suf. *-ici*, *-escul*: Benici „al lui Benea", Braevici „al lui Brae", Isăiescul, Mănescul, fie a unui supranume ca: Brudur, Negrul, a numelui de moșie: Tătăranul, ori de funcție: clucerul și de rudenie: văr sau frate cu x, sau prin transformarea prenumelui în diminutiv ca la Dumșa postelnic.

§ 2. Din cele arătate mai sus putem conchide că, în regimul numelui dublu, al doilea nume se putea forma în șase moduri: a) din patronim pus la genitivul slav: Jurj Husiva, Marina Husulova (Ștef. I 373, II 55) ori la genitivul romîn Vladul Caplii, sau format cu sufixele de filiație: *-escul*, *-ov*, *-ici*, *-ovici*, sau fără sufix, precedat de *sîn* „fiul lui"; b) din numele funcției: Badea Vameșov; c) din numele bunicului; d) din supranume: Coman Gură, Bejan Roșul [1]; e) din numele moșiei format cu sufixul *-ianul*, *-anul*, sau precedat de prepoziția *de*, *de la*, *din*: Stan de Codru, Gligorescu de Grumăzoae, Stan de Cîne [2]; f) din numele fratelui, al mamei văduve, al socrului sau al altei rude de seamă.

Nume dublu se poate considera și cel domnesc, format la suirea pe tron, prin adaosul unui prenume de tradiție dinastică la prenumele purtat pînă atunci ca: Basarab, Radu și Vlad în Muntenia (Basarab-Neagoe, Radu-Paisie, Vlad-Vintilă), Alexandru și Ștefan în Moldova. Cronicile dau ambele nume, dar în documente apare numai numele cel nou cu filiația. Prenumele *Ioan* (Iω̃) era un element al titulaturii domnești, ca Caesar la primii împărați romani.

C. PRENUMELE

§ 1. Temelia onomasticii o formează numele de botez sau prenumele, care, în diverse cazuri, ajunge a îndeplini și celelalte funcțiuni, cu sau fără anumite modificări. Prenumele se formează din nume creștine sau laice. Cele dintîi apar în forma transmisă din limba latină vulgară (Medru, Nicoară), de regulă însă în forma calendaristică (Dimitrie, Nicolae), sau modificate prin derivație din acestea Mitru, Nicu; uneori se ia ca prenume chiar numele sărbătoarei: Crăciun, Sîmpetriu, Simnicoară, Simedriu, Simtion, Sînziene, Fetion, Aghiana, Ispas, Obreja, Blaga, Florea, Moșu, Paștu, Pobreajen, ori numai termenul de sfînt ca în Sfetea, Fetea, Sfintea, Fintea etc., ba chiar unele calificative ale sfinților ca: Sirul (Efrem), Damaschin (Ioan), Colibașul, Bogonos, Bogoslov, Trihina, Tiron, Botez, și nume de locuri socotite ca sfinte: Ierusalim, Iordan, Tabor, Sidon, Sinai, Samaria etc.

§ 2. Dintre numele laice unele sînt de tradiție străveche (Albu, Bucur), ori de vechi împrumut de la slavi (Dragu, Radu, Vlad), din cărțile

[1] I. Bogdan, *Relațiile Țării Romînești cu Brașovul și cu Țara Ungurească*, index.

[2] N. Iorga, *Studii și documente XXI*, pp. 394—5; *Anuarul Institutului de istorie*, Cluj, III, p. 739.

www.dacoromanica.ro

poporane (Alexandru, Roxana, Archir), din creaţia mai veche sau mai nouă (Coca, Fătul, Fecioru, Soare), şi chiar nume de conjurare a piezei-rele (Balaur, Groza, Ursu, Urîta, Lepădat, Prodan, Răzvan). O categorie interesantă de nume de botez o formează etnonimele, luate pentru faima neamului respectiv: Arman, Arvat, Cazacu, Grecu, Leahul, Rusu, Sasu, Şchiaul, Sîrbul, Tăut, Turcu, din care s-au format şi feminine: Armanca, Căzaca, Greaca, Munteanca, Rusca, Sasca, Şcheia, Sîrbca etc.

§ 3. Numele se poate repeta într-o listă de săteni fără alt adaos: sau în aceeaşi familie ca în cazul lui Iancu Vodă de Huniad al cărui frate se chiamă Ioan [1]. Sub influenţa grupului numeros de nume terminate în *-ie* sau în *-e* (Gheorghie, Gheorghe) şi alte nume au luat forma acestora: Petre < Petru şi Ioane < Ion; acesta apare des în Ardeal în secolele XVIII şi XIX; dar foarte numeroase, îndeosebi în Moldova, sînt cele scrise cu *e* final în loc de *-ea*, ca Bade, Bance(a), Marce(a).

§ 4. Spre deosebire de catolici care dau mai multe prenume unei persoane, la romîni, ca şi la celelalte popoare ortodoxe, prenumele este unic; cîteva excepţii întîlnim la domni: Nicolae-Alexandru, Petru-Aron, Nicolae-Pătraşcu, sau la doamne: Maria-Oltea, mama, şi Maria-Voichiţa soţia lui Ştefan cel Mare, apoi la fii de domn: Bogdan-Vlad, fiul precedentului, şi Mihail-Pătru fiul lui Alexandru Lăpuşneanul. Cîteva cazuri găsim şi în familiile boiereşti: Ana-Eftimia, fiica lui Ganea [2], cneaghina Marta-Candachia [3], Odochia-Roxanda [4], Loghina-Domniţa [5], „Solomia ce-i este porecla ei, Drăguţa" [6] etc. Nu este aici cazul unei dublări a prenumelui laic cu unul calendaristic, procedeu observat în antroponimia rusească veche [7]. Numai în două cazuri găsim încercarea neizbutită de a repeta în numele dublu, un nume calendaristic considerat echivalent, fără ca să fie: Ignatie zis Iuga vistierul [8] şi Udrişte Năsturel ce-şi zice „uneori Orest sau Uriil" [9].

D. PATRONIMUL LUAT CA NUME DE FAMILIE

§ 1. În primele două secole după întemeierea ţărilor romîne tradiţia de familie se observă numai la cele două dinastii, în care se repetă numele întemeietorilor Basarab şi Radu, Bogdan şi Ştefan. Atît domnii cît şi boierii foloseau în acel timp numai patronimul, astfel că numele se schimbă la fiecare generaţie: Manea Udrieştev este tatăl lui Dragomir Manev, care abia mai tîrziu îşi va zice şi Dragomir Udrişte [10]. Nici supranumele nu se transmite: Constantin Făndărac fiul lui Chirilă Făcălă [11]. Abia în secolul

---

[1] I.-A. Candrea citează cazul a opt fraţi dintre cari doi se numeau Stanciul şi doi Lupul (*op. cit.*, p. 68).

[2] *Documente privitoare la Istoria R miniei* 16 A II p. 111, an 1558.

[3] *Idem*, 17 A IV pp. 443, 418.

[4] *Idem, ibidem*, p. 147.

[5] *Idem*, 17 A IV p. 408.

[6] *Idem*, 16 A II p. 12. Cf. şi Despina-Calea soacra lui Matei Basarab.

[7] V. K. Čičagov, Из истории русских имен, cap. II.

[8] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* II, index.

[9] P. Ş. Năsturel, *Însemnări din Hîrlău şi împrejurimi în Monumente şi Muzee* I. pp. 218—220.

[10] I. Bogdan, *Relaţiile Ţării Romîneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească*, pp. 290—293.

[11] N. Iorga, *Studii şi documente XXI*, p. 355.

www.dacoromanica.ro

al XVI-lea se consolidează marile familii boiereşti, Craioveştii, Buzeştii ş.a. Patronimul ia atunci funcţia de nume de familie, iese în relief faţă de prenume şi apare uneori ca nume unic: Frunteş, Gangur, în loc de Ion Frunteş, Radu Gangur cum se zicea în secolul precedent [1].

§ 2. Patronimul format cum s-a arătat mai sus (A 2, 3 şi B) a fost studiat, pentru onomastica romînă, de I. Bileţchi-Albescu care aduce o bogată documentaţie din izvoarele istorice şi din actualitate [2]; studiul său, deşi are unele scăderi, poate servi ca punct de plecare pentru capitolul următor în care se vor dezvolta alte laturi ale problemei.

E. CONFUZIA FORMELOR DE GEN PENTRU AMBELE SEXE

§ 1. De multe ori izvorul nu permite să cunoaştem sexul persoanei, este cazul mai ales cu pomelnicele care conţin numai liste de prenume. Faptul acesta dă loc la confuzii în determinarea sexului persoanei deoarece în afară de numele calendaristice terminate în *-a* şi cunoscute ca fiind purtate numai de bărbaţi, ca Cosma, Duca, Foca, Luca, Toma etc., apar unele nume feminine, ca gen gramatical şi ca uz, terminate în *-a*, dar care se aplică uneori şi la bărbaţi, fără să-şi schimbe forma. Invers, avem prenume terminate în *-a*, *-ea*, *-ie* specific bărbăteşti, dar aplicate uneori şi femeilor. În toate aceste cazuri este vorba numai de prenume, iar nu de acelea care au servit de regulă ca nume de familie precum: Cuza, Dinga, Ghica, Goga, Iuca, Sturza. Distingem astfel grupele următoare: a) nume specific masculine dar purtate rareori şi de femei: Mina, Preda, Sima, Sofronie, Badea, Nedelea, Oprea, Petrea etc.; b) nume feminine, care apar şi la bărbaţi: Fira [3], Gherghina, Ghinda, Lucia, Paraschiva, Para, Petrica, deşi există alături masculine ca: Firu, Luciu, Paraschiv, Petrică etc.; c) nume de gen feminin purtate de bărbaţii robi-ţigani: Lica, Năgara, Romaşca, Ţola etc.

§ 2. Confuzia în ce priveşte sexul apare şi la nume cu formă distinctă pentru genuri la nominativ, dar care primesc aceeaşi flexiune la cazul oblic, deoarece şi *Fira* şi *Firu* nearticulat pot face în genitiv-dativ al, a Firii; se distinge uneori o formă de alta prin menţinerea diftongului din temă: fem. Neagra gen. Neagrei şi masc. Negrea, gen. Negrii; Fomea gen. Fomii (< foame sau sl. Foma = Toma) şi Foame, gen. Foamii. Avem şi genitive neregulate: Dolţii de la Dolca, Armanţii de la Armanca.

§ 3. Interesul de a discerne sexul este şi mai sporit cînd două forme de nume asemănătoare vin de la teme sau radicale deosebite, cum este cazul cu Niţă masc. < Ioniţă şi Niţa fem. < Aniţa, care fac genitivul la fel: Niţii. Astfel de nume avem: Ghinuţ < Ghenadie, şi Ghinuţa < Evghenia; Lică < Vasile, Lica < Steliana sau Vasilia; Liţu < Ilie, Liţa < Caliţa; Miu < Mihu şi Mia < Eftimia sau < Eufimia; Mitu < Mitru şi Mita < Domita sau Mita mr. < D-tra; Saftu < Hrisanth şi Safta < Elisabeta; Tincu < Timotei sau din Eftimie şi Tinca < Catinca (Ecaterina); Vuţă < Iacov şi Vuţa < Eva; lăsăm la o parte ipocoristice ca Ică, Cuţă, Uţa, care se pot deduce din orice nume.

---

[1] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* II, index.
[2] *Un capitol de patronimie romînească*, Cîmpulung mold., 1935.
[3] *Documente privitoare la Istoria Romîniei* 17 BI 2—14, 22 şi 16 B II 1.

www.dacoromanica.ro

§ 4. Claritatea în ce privește cunoașterea sexului este evidentă cînd numele se modifică schimbînd articulația masculină cu cea feminină (Radu > Rada) și invers. : a) la femininele formate cu articolul *a* din masculine : Ioana, Stana, Rada, din : Ioan, Stan, Radu etc., sau cu terminația *-ina*, *-ica*, *-ița* : Vasilina, Vasilica, Gherghița ; b) la masculine formate din feminine : Catrinul, Ileanul, Paraschiv, Evdochiu, Despinul (< Despina). Nume alintătoare în forma masculină pentru femei ca Irinel, din nuvela lui Delavrancea, găsim și în trecut : „Dochiiul fata Crăiței" [1].

§ 5. În sistemul onomastic al satelor, matronime ca : Ioniță al Voichii, D-tru Chirii, Petre al Creții sînt redate și prin numele mamei + sufixul *-an* : Voican, Chiran, Cretan, complicînd astfel categoria numelor în *-an*, ca Drăgan < Dragu etc.

VII. FORMELE DE PATRONIM

A. PATRONIMUL ÎN GENITIV SLAV CU *-a* ȘI CONFUZIA LUI CU PRENUMELE ÎN *-a*

§ 1. Scriitorii actelor slavo-romîne n-au urmat nicio regulă în redarea numelor românești de locuri și de persoană pe care uneori le traduc în slavă sau cărora alteori le adaogă numai flexiunea slavă, în locul celei românești. Patronimul apare și cu genitivul românesc : N. sîn Bîzdigăei [2], dar de multe ori în forma slavă : Ioan sîn Vasilieva (sic). Fie din ignoranță [3], fie din conștiința că numele nu trebuie tradus, un nume ca Jumătate primește, de cîte ori se scrie, altă terminație : *-ev*, *-evici*, *-ici* [4], de unde rezultă că numele a circulat fără vreuna din acestea. De aici se iscă greutatea pentru vechii traducători de acte slave (autorii suretelor), ca și pentru cei de astăzi, cînd vor să restabilească numele autentic, deoarece documentul, fiind un instrument juridic, din interesul de a se proba identitatea persoanei în relațiile de proprietate, punea în circulație forma numelui din originalul slav, unde fusese tradus total sau parțial, dînd uitării forma autentică, ca în exemplele Cerna pentru „Negru", Căuia pentru Căuiu, Porca pentru Porcu [5].

§ 2. Desinența genitivului slav *-a* apare la patronime, în actele slave, indiferent dacă numele este sau nu articulat : Buciuma, Frunteșa, Albula, Bratula, Mînzula, Niatedula [6] — acestea sînt exemple dinainte de anul 1500, în loc de Buciumei, al lui Frunteș, Albului, etc. Numele intrînd în circulație în forma aceasta, *-a* își pierde sensul de genitiv patronimic și astfel se constituie o nouă subcategorie a numelor terminate în *-a*. Cea dintîi este a numelor calendaristice : Cosma, Duca, Foca, Luca, Mina, Sava, Toma, etc. [7], a doua a numelor de origine albaneză : Ghica, Leca

[1] *Documentele privitoare la Istoria Romîniei*, 16 A III, pp. 159—160.
[2] Damian Bogdan, *Glosar, sub voce*, din 1640.
[3] Cf. cazul citat de I. Bogdan, *op. cit.*, I p. 494.
[4] Idem, *op. cit.*, I, pp. 499—500.
[5] I. Bogdan, *op. cit.*, I 451 și II 122, a schimbat pe *Căuia* din text în *Căuiu*, dar a lăsat pe Oană *Porca* [„Oană al lui Porcu"].
[6] O. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, I, p. 395.
[7] Cf. masculinele latine în *-a* create în sec. I e. n., din forme în *-us*, *-es* ca : *Iunia*, *Prisca*, *Herma* etc. după analogia lui Aquila, Barnaba (*Novum Testamentum*, Epistula b. Pauli ad Romanos 16, 3).

www.dacoromanica.ro

etc., şi aromîne : Balaura, Bira, Bîra, Buia, Bura, Buşia, Mana, Miha, Meta, Nota, Pana, Tega, Tuta, etc. care au şi forma în *-u*. La fel s-ar explica altele ca : Fulga, Ursa, Frata, Draca etc. ; neputînd să le explice, Capidan conchide că fenomenul (articularea cu *-a* onomastic) a putut să fie general în limba romînă. Nume masculine terminate în *-a* se găsesc pretutindeni la poporul romîn, afirmă Sextil Puşcariu, citînd : Băra, Duca, Floca, dar el adaugă şi cîtcva terminate în *-ea*, fără să distingă cazurile cînd *e* aparţine temei [1]. Acest fel de nume masculine se găseşte azi şi la moţi : Boca, Costa, Moţa, Potra, Rauca, şi în alte regiuni, cum sînt cele aduse de Bil-Albescu ; Boba, Boga, Baltaga, Berbeca, Burlaca, Dorca, Gala, Grumaza, Haraga [2] etc., nume care circulă şi cu terminaţia în *-u*. Spre a completa categoria, putem aduce încă unele nume scurtate din calendaristice : Alexa(ndru), Arca(die), Chesa(rie), Condra(t), Costa(ndin), Chifa(nie) < Epifanie, Ghera(sim), Ghiga(ntie), Hara(lambie), Iorga, Igna(t), Ira(clie), Laza(r), Maca (vei), Miha(il), Misa(il), Nasta(se), Necula(e), Pala(die), Pana(it), Para(schiv), Stama(tie), Tara(sie), Varna(va) Zaha(ria) etc., precum şi alte scurtări în care *-a* lipseşte din temă, dar se adaugă : Blaga, Clima, Flora, Fota, Gavra, Gherga, Giorza, Griga, Iosipa, Siva (< Iosiv), Lupa, Mira (< Miron), Nica, Nistra, Ona, Sima, Toda etc. Aceste subcategorii ale numelor terminate în *-a* pot da naştere unor confuzii insolubile în ce priveşte originea şi explicarea lor : astfel Jurja (= Giurgea) în loc de Jurj, presupune sufixul -ea, dar Maria-Cazaca [3] poate fi sau un prenume femenin dublu, ca Maria-Vochiţa, sau un patronim : Maria Cazacului ; tot ca patronime formate cu *-a* din genitivul slav trebuie înţelese „Odochia Ciurca" şi „Ilisafta Clanţa" [4] şi deci traduse : Evdochia lui Ciurcu, Ilisafta lui Clanţă.

§ 3. În cazul lui Jurja (= Giurgea) se află şi alte nume terminate în *-a*, precum : Sturdza < Sturdzea, [5], Cuza < Cuzea, Balşa < Balşea, Groza < Grozea.

B. PATRONIMUL DIN NUME TERMINATE ÎN *-ea*

Numele de persoană terminate în *-ea* cu funcţie de patronim pot fi derivate din adjective şi substantive cu tema în *-ă*, în *-u* sau consoană, în *-e*, precum şi din alte nume de persoană terminate la fel ; o categorie deosebită formează cele provenite din genitivul patronimic slav în ъ.

§ 1. În prima categorie intră cele formate din epitete sau porecle ca : bală, barză, botă, bucă, burtă, buză, durlă, falcă, geană, ghiaţă, ghindă, groază, gură, horă, pită, rînză, secară : Balea, Berzea, Botea, Bucea, Burtea, Buzea, Durlea, Fălcea, Genea, Gheţea, Ghindea, Grozea, Gurea, Horea, Pitea, Rînzea, Secărea ; vin apoi numele formate din substantive şi adjective terminate în consoană ca : alb, albul, ban, bob, bun, corb, drag, drac, fir, floc, gît, gînd, gol, geamăn, jos, lemn, maţ, moţ, motru muc, murg, must, neg, negru, orz, picior, por, porc, rac, sus, tîmp, vînt :

---

[1] *Dacoromania*, II, pp. 697—8.
[2] Bil.-Albescu, *Alte aspecte ale patronimiei romîneşti*, 1937, pp. 3—5.
[3] *Documente privitoare la Istoria Romîniei*, 17 A IV 418, 443.
[4] Idem, 17 A IV 448—9, 456.
[5] Mutaţia diftongului *-ea* în *-a*, la Sturza, s-a explicat de Gh. Ivănescu (BIFR I 166).

www.dacoromanica.ro

Albea, Albulea, Banea, Bobea, Bunea, Corbea, Dragea, Drăcea, Firea, Flocea, Gîtea, Gîndea, Golea, Gemenea, Josea, Lemnea, Mațea, Moțea, Motrea, Mucea, Murgea, Mustea, Negea, Negrea, Orzea, Piciorea, Porea, Porcea, Racea, Susea, Tîmpea, Vintea. Ele circulă ca porecle sau nume de familie, rar ca prenume. La această grupă se alătură şi numele de persoană terminate în consoană sau în *u* lung: Balş, Costu, Cristu, Donu, Lupu, Petru, Todu, Floru, Giurgiu, Hus, Hot, Macru, Man, On, Radu, Stan, Tint, Voicu, care, primind suf. *-ea*, devin: Balşea (şi Balşa), Costea, Florea, Giurgea, Husea, Hotea, Macrea, Manea, Onea, Tintea, Rădea, Stănea, Voicea. O altă categorie se formează şi din apelative terminate în *-e* ca: bade, bufte, dinte, foale, foame, folte, frate, fuşte, gîde, mîine, munte, etc., care primind sufixul *-ea*, fac: Badea, Buftea, Dintea, Folea, Fomea, Foltea, Fratea, Fuştea, Gîdea, Mîinea, Muntea; apoi din calendaristice terminate în *-e* ca: Alexe, Ene, Frone, Ile, Mate (< Stamate), Pate (< Ipate), Pante (< Pantelimon), Sile şi Vase (< Vasile), Stele şi Stere (< Stelian), Tone (< Antone), Udre (< Adrian), Ule (< Iulie) etc., sau cu formă de vocativ, dar folosite ca nominativ: Alde, Criste, Done, Lupe, Mitre, Petre, Tode (< Toader), etc. După exemplul carte — cartea ele s-au articulat cu *-a*, ori au primit sufixul *-ea*, de ex.: Alde+ea, contras: Aldea.

§ 2. A doua categorie este a numelor formate din genitivul slav în ѣ conținute în documentele slavo-romîne precum: Căuia din Căui [1], „Drăculea", epitet sau patronim aplicat lui Vlad Țepeş, ca fiu al lui Vlad Dracul, deşi în privința aceasta s-au emis şi păreri contrare [2]. Expresia bilingvă: „Nastea nepoata Mihaila Buzea" cuprinsă în textul slav, deci în archetip [3], este redată de I. Bogdan: „N.n. lui Mihăilă Buzea"; de fapt şi patronimul se putea reda printr-un genitiv „al Buzei" de la masculinul Buză, deoarece Buzea a devenit un genitiv cristalizat; tot greşită poate fi traducerea dativului нѣгꙋлꙋ дꙋмїѧ prin „lui Neagul Dumia", din acelaşi act, în loc de: „lui Neagul Dumei", adică prin genitivul patronimic [4]. Aceste două exemple de patronim ilustrează în chip concludent pătrunderea în circulație, datorită diecilor care scriau documentele slavo-romîne, a genitivului patronimic slav, şi cristalizarea lui în forme care se confundă cu numele formate prin sufixul *-ea*, *-ia*, din prima categorie.

§ 3. Prin analogie cu Căuia din Căui şi Dumiïa din Duma putem explica formele: Mălaia, Meiia, Ochia, Puia, Puchia, nume bărbăteşti provenite din unele patronime mai vechi, formate din porecle: mălaiu, meiu, ochiu, puiu, puchiu. Aceste patronime se întîlnesc în ceea ce priveşte forma, cu numele calendaristice: Zaharia, Isaia, Ieremia, pronunțate *-iïa*. Pentru formele în *-ea*, *-ia*, Sextil Puşcariu are o singură explicație: „Nume ca Grapini, Seni, Negri, Negruți, Reli nu-s decît genitive de la:

---

[1] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* I, p. 102, n. 1.

[2] E stabilit precis că epitetele: *Dracul* şi *Drăculea* se aplică, în izvoarele contemporane, primul tatălui şi al doilea fiului, (I. Bogdan, *Vlad Țepeş*, pp. 60—61) exceptînd două cazuri cînd ele se aplică invers (I. Bogdan, *Relațiile...*, pp. 250, 324); să nu uităm că epitetul „Țepeş" s-a creat mai tîrziu, în cronici; Ioan Bogdan explică primul epitet (Dracul) ca formă literară şi pe al doilea (Drăculea) ca populară, dar I. B.-Albescu pare să fi văzut just în Drăculea un genitiv slav patronimic, ipoteză respinsă de Şt. Paşca (*Dacoromania* IX, p. 338), care ignorează izvoarele istorice.

[3] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* II, pp. 54—55.

[4] Idem, *ibidem*.

www.dacoromanica.ro

Agripina, Xenia, Neagra, Negruța, Reaua [de fapt < Hreli]... care ne conving că Florea ... e fiul femeei numită Floare" [1], explicație neîndestulătoare pentru a lămuri originea tuturor subcategoriilor de nume terminate în *-ea*.

§ 4. Dacă unele din acestea s-au format, după cum am văzut, în cancelaria slavo-romînă, nu contestăm că altele s-au primit și din slavă, interpretate de I. Iordan ca diminutive bulgare, pentru a explica numele *Vălcea*, al solului lui Basarab III, sau ca adjective posesive feminine slave, așa cum E. Petrovici a arătat pentru același nume, ca și pentru alte toponime ca: Cneja, Cobiia, Cozia, Orlea, Oslea, Voia, Vrancea [2]. Dacă pentru toponime, explicația dată de E. Petrovici este logică, rămîne de lămurit numai raportul dintre cele două funcții, ca să zicem așa, ale acestor nume, deoarece mai toate circulă în aceeași formă, și ca toponime și ca antroponime.

§ 5. Cunoscînd obiceiul diecilor de a folosi genitivul slav patronimic, de origine diplomatică, cărturărească deci, în locul genitivului romînesc în *-ei*, *-lui* (ca în Husei, Husului) putem admite că multe genitive de acest fel terminate în *-ea* au pătruns în circulație, și s-au menținut pînă azi, confundîndu-se în celelalte subcategorii produse din articularea cu *-a* sau cu sufixul *-ea*. În această situație ele și-au pierdut sensul patronimic, pentru motivul că flexiunea venea dintr-o limbă străină; considerate apoi ca echivalente cu prototipul (Lupu = Lupea, Badu = Badea) ele s-au putut folosi apoi în funcția de prenume. În aceeași categorie intră și patronimele cu sufixul compus: *-cea* < *-cu* + *ea*: Doncea, Marcea, Mincea, Oancea, Stancea, Stoicea, Voicea, Vrancea, formate din: Don(cu), Marcu, Mincu, On(cu), Stan(cu), Stoi(ca), Voi(cu), Vran(cu) < Vrană.

§ 6. Alături de grupele de mai sus trebuie să considerăm și moldovenismele terminate în *-e* în loc de *-ea*: Balșe, Bere, Bobe, Busne, Buze, Codre, Cuze, Foce, Giurge (în documentele slavo-romîne: Jurj), One, Mane, Mise, Sturdze [3], Urse etc. În a treia fază Sturze — Sturzea devine Sturza [4]. În ce privește Cuze aceasta pare să fi fost forma inițială care se întîlnește în acte pînă la jumătatea sec. al XVIII-lea [5]; paralel circulă însă forma Cuzea (la genitiv Cuzei), între 1688 și 1784, alternînd, la același personaj, cu prima formă [6], iar forma Cuza apare în sec. XVIII în alternanță cu ambele forme, pînă ce le înlocuiește definitiv [7]. La fel se întîmplă cu numele Balș, Balșe, Balșa. Sufixul *-ea*, după ce a îndeplinit funcțiile de mai sus, pare a se fi specializat astăzi în formarea supranumelor (porecle), cum ar fi: Colțea, Dintea, Ciutea etc.

---

[1] *Dacoromania* II, p. 698.

[2] E. Petrovici în *Studii lingvistice*, *IV*, pp. 65—76, 80—83; I. Iordan, *Nume de locuri*, p. 172 și *Rum. Toponomastik*, p. 279, passim.

[3] Cf. G. Istrate, *Note despre articularea lui Neculce-a* în *BIFR* IV, p. 60 n. 1 referindu-se la cursul prof. Iorgu Iordan. Vezi și G. Ghibănescu, *Surete VII*, p. 269.

[4] Gh. Ivănescu, *BIFR* I, p. 166 „prin mutarea lui *ea* în *a*".

[5] Toader Cuze în 1717 (*Surete VII*, p. 266), Ion Cuze 1742 (*ib.*, p. 272), R. Cuze 1748 (ib., p. 473).

[6] Dumitru Cuzea 1688 (*ib.*, p. 264), Miron Cuzea (*ib.*, p. 266), Ion Cuze în 1742 scris Cuzea în 1784, (*ib.*, p. 257).

[7] Miron și Toader, citați mai sus, se scriu *Cuza* la 1720 (*ib.*, p. 267) ca și alți membri ai familiei (*ib.*, pp. 272, 473).

www.dacoromanica.ro

C. PATRONIMUL CU SUFIXELE *-in*, *-ici*

§ 1. Cînd văduva transmite o moştenire, în acest caz, pentru a-şi afirma dreptul de succesori, fiii îşi formează numele dublu cu matronimul, în loc de patronim; aşa s-a întîmplat cu dinastia Muşatinilor, numită după Muşata-Margareta, fiica lui Laţco Vodă; tot aşa se întîmplă şi cînd fiul postum sau un bastard se ridică în vază prin energia mamei sale. Matronimul se formează cu terminaţia *-in*, de adjectiv posesiv feminin slav: Muşatin < Muşata, Dobrin < Dobra. Sufixul *-in* se mai adaugă şi la nume masculine în *-a*: Cosma > Cosmin, Fota > Fotin, precum şi la cele în *-ea*, ca: Bădin (< Badea), Codrin (< Codrea), Cristin (< Cristea), care vor fi circulat ca patronime.

§ 2. Pentru a caracteriza mai precis funcţia de patronim a unui nume, scriitorii actelor slavo-romîne recurg la flexiunile slave ce împlinesc acest rol: *-ov*, *-ovici*, *-ev*, *-evici*, *-ici* (sufixele posesivului slav masculin), înlocuind sufixul romînesc *-escul*, a cărui funcţie patronimică nu era clară: Popov şi Popovici în loc de: „al Popei, sau Popescul" sau: Braevici, Danovici, Manev, în loc de: „al Manii, Dănescul, Brăescul", ori: Bîrlici, Draganici, Hudici etc. echivalate de Ioan Bogdan în ediţiile de acte vechi cu: Bîrlescul (Oanţa), Drăgănescul, Hudescul.

§ 3. Hrisoavele şi toate actele de proprietate fiind instrumente probante în justiţie, atît în vorbirea curentă cît şi la traducerea actelor, numele de locuri şi de persoane din act trebuiau menţinute riguros în forma dată de diploma domnească (izvorul autentic), spre a evita confuzii sau contestaţii; datorită acestui motiv sufixele slave pătrund în graiul viu.

Spre a restabili forma autentică a onomasticei romîne din secolele al XIV-lea—al XVII-lea, editorii moderni de documente au procedat cu multă prudenţă la revizia parţială a acestor sufixe slave. Astfel Ioan Bogdan redă pe Stubeeva prin „al lui Ştubei[1], şi la: Bîrlici, Braevici, Costici, Danovici, Draganici, Dulcici, Hudici, Julici, Jumătatevici, Manevici, Rugaşevici, Şandrovici, Şerbici, Tautulovici, Tricolici, Vlaiculovici etc. el înlocuieşte sufixele slave cu *-escul*, iar cînd este cazul traduce şi tema: *Levici* „al Leului", *Cholovatiĭ* „Căpăţînă" (sic)[2] etc. Pe temeiul experienţei de editor, N. Iorga, în „Observaţiile" aduse volumelor de acte editate de M. Costăchescu, procedează la unele rectificări schimbînd: Henţăuţi, Grigorăuţi, Tominţi, Negşinţi, Grînco, Spenea etc., în Hînţeşti, Grigoreşti, Tomeşti, Necşeşti, Hrinco, Spînul etc.[3], forme care probabil au circulat în realitate.

D. PATRONIMUL ÎN GENITIV CU FLEXIUNE ROMÎNĂ

§ 1. De cele mai multe ori diecii nu traduc în textul slav flexiunea romînă de genitiv: *-lui*, *-ei*, *-îi* pentru formarea patronimului ca: Radului, Codreei, Eremiei, Isaiei, Manei, Nechitei, Oancei, Tomei, Lucăei, Mogăei, Stoii etc.[4], toate acestea însă precedate de termenul slav *sîn* „fiul";

[1] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, I, p. 117.
[2] Idem, *op. cit.*, II, la index.
[3] În *Buletinul Comisiei Istorice* X, pp. 82, 88.
[4] O. Densusianu, *op. cit.*, la index.

www.dacoromanica.ro

sîn a intrat în tradiția onomastică și s-a păstrat apoi chiar în actele redactate în limba romînă pînă la jumătatea secolului al XIX-lea, rareori fiind înlocuit cu *fiul* sau *feciorul*. Cuvintele *sîn*, *fiu*, *fecior* s-au folosit apoi și ca nume de persoană [1].

§ 2. În loc de articol enclitic găsim uneori articolul proclitic de genitiv cu sau fără *sîn* : Apostu *sîn lui* Sîrghie [2] ; Radu *a* Văsiiu, armaș în 1523 [3]. Întîlnim și forme dialectale ce par hibride ca : Dan *al* Chircă în loc de al Chircăi, sau fără *al* : Oancea Găojanii [4], cum se zice și astăzi în Banat : Nicolae Savii pentru N. al Savului.

§ 3. Mai tîrziu articolul proclitic se va lipi de patronim spre a crea forme noi : a) cu articolul enclitic : Alupii și Alupului, Albutii ; b) sau fără el : Algeorge, Almarinoiu. Potrivit cu unele exemple din 1605 ca : Toma Alivan, vătaf și Aliov [5], s-ar putea explica și Toma Alimoș din baladă prin „al lui Moș" dialectal *a -li -Moș* ; găsim și forma Lufratie și Lupetruț [6]. În sistemul onomastic de uz local, pe care-l creează sătenii pentru a distinge pe omonimi [7], se folosesc ambele forme de mai sus, dar și cele ce urmează.

§ 4. Patronimul articulat cu flexiune de genitiv, fără *al*, este astăzi frecvent în Ardeal, cînd este precedat de un prenume terminat în *u* sau articulat : Alexandru, Mitru, *Iuonu*, de ex. Nițu Savului [8]. Astfel de patronime fără *sin* găsim mai rar în documente : Stoica Barbului, Dobre Bîrlii [9], Lupu Galei, Coman Manului [10], cu sau fără articol proclitic : Grigoraș Savii sau *a* Savii [11]. Forma se menține în baladă. Avem uneori și formula bogată, cu ambele articole : „a lui Isaac Stîrcii", sau „Vasiian feciorul lui Ioan Policeanului" [12]. Prin simplificare se ajunge la patronimul în genitiv fără articol proclitic, dar această formă duce la o confuzie din cauza nesiguranței accentului : genitivul lui Ciulă, Durlă, Floru, este Ciúlei, Dúrlei, Flórei, forme care se confundă cu sufixul *-éiu* din Ciuléiu, Floréiu etc.

§ 5. Ca procedeu pur cărturăresc, datorit diecilor, care voiau să simplifice forma patronimului, după cum s-a văzut, destul de nestabilă, considerăm înlocuirea genitivului cu nominativul precedat de *sin* „fiul [lui]", formulă ce apare de timpuriu, încă din sec. al XVII-lea și se menține, în actele scrise romînește, pînă la jumătatea sec. al XIX-lea, cînd s-au înlăturat toți termenii diplomatici de origine slavă, : *sinŭ*, *bratŭ*, *zetŭ*, *vnukŭ*, *tizŭ*, *leatŭ* etc. „fiu, frate, ginere, nepot, idem, an". Formula de patronim, simplificată astfel, după 1850, fără să mai exprime filiația (fiul, feciorul) și fără flexiunea de genitiv, a devenit regulă în registrele

---

[1] Sin, -escu, -ești, -cu, -ca, Șinca etc., Fiul, -escu, Fecioru etc.

[2] N. Iorga, *Studii și documente XXI*, p. 489.

[3] St. Nicolaescu, *op. cit.*, p. 254.

[4] N. Iorga, *op. cit.* XXII, p. 343 și *Documente privitoare la Istoria Romîniei*, sec. 16 B IV.

[5] L. Boga, *Documente* II ; I. Velichi, *Documente de la Ștefan cel Mare*, 1934.

[6] Șt. Pașca, *op. cit.*, art. Petru.

[7] H. H. Stahl, *Arhiva pentru reforma socială* XII, p. 1—2. Cf. Documente inedite din Pucioasa nr. 397 (Muzeul de istorie Ploiești).

[8] Documentele inedite din Pucioasa nr. 397 (Muzeul de istorie Ploești). În sistemul onomastic din Selište (Turda) se zice : Florica *lu* David, dar mai ales Al-dru Mutului, Mitru Sfătului, Petru Nonului, Iuonu Mărinii etc. (E. Petrovici, *Nume proprii de bărbați articulate* (*Dacoromania*, V, p. 580).

[9] N. A. Constantinescu, *Acte și monumente buzoiene*, n. 10 1941, p. 42.

[10] *Buletinul Comisiei Istorice*, II, p. 257.

[11] I. Codrescu, *Uricarul* XXII, p. 384.

[12] G. Ghibănescu, *Surete* VII, p. 256 și *Doc. Ist.-Rom.* sec. 17 A III 209.

www.dacoromanica.ro

de stare civilă şi în actele oficiale redactate pe baza lor, datorită ignoranţei scriitorilor de acte, producînd un haos onomastic în actele publice, căci folosirea acestui patronim negramatical a scos din uz vechile nume tradiţionale de familie şi supranumele prin care se distingeau între ele diversele ginţi sau spiţe ale comunităţii săteşti de altă dată. Cu totul sporadic, ca nume dublu, formula aceasta apăruse din sec. al XV-lea: Dragomir Udrişte [1], Toma Cînde, scris uneori şi Cîndea [2].

E. PATRONIME CU SUFIXE

§ 1. Înainte de a se constitui numele de familie, patronimul se putea construi şi cu alte sufixe: *-escu -oiu* ş. a. Din sufixul plural *-eşti* care designă, nu oficial, ci în vorbirea curentă, pe urmaşii unui ins: Ioneştii, Albeştii, etc., ulterior va intra în uz singularul *-escul*, pentru fiii lui Ion sau Albu: Ionescul, Albescul [3]. Constatat documentar din sec. XIII [4], el se întîlneşte frecvent în Moldova începînd cu sec. XV, înlocuit însă adeseori cu sufixele slave arătate mai sus; după ce a servit ca sufix patronimic, *-escul* devine sufix al numelui de familie, atunci cînd patronimul se transmite ereditar.

§ 2. Şi alte sufixe vor fi îndeplinit la început funcţia de patronim, paralel cu sufixele *-a*, *-ea* şi *-escu*; în documente mai apar ca sufixe ale numelui de familie: **a)** *-oiu*, *-oi*, care în Banat, în Mehedinţi şi ţara Haţegului sună: *oĭu*, *oĭ*, transcris *-oni*, ca în: Zăroni < Lăzăroĭu, Boloni < Bălo ĭu < Bală etc. E. Petrovici derivă pe *oĭ* < lat. *-oneus* „sufix care derivă supranume patronimice" şi arată că, în acest domeniu, funcţia lui este „identică cu funcţia ce o avea sufixul *-esc*, astăzi cristalizat în nume de familie", iar *-oiu* < sl. *-oj* „se adaugă numai la prescurtări de nume slave" [5] ca Rădoi, Stănoiu, Vlădoi etc. Probabil însă că cele două forme ale acestui sufix cu origini deosebite s-au contopit ori s-au confundat, pentru că *-oi* sau *oiu* se adaugă şi la nume calendaristice: Costoiu, Ghiţoi, Mitroi. **b)** Suf. *-ar(iu)*, ca patronimic este frecvent în Bucovina: Barariu, Catrinar, Gheorghinar, Fetiţar, Maricar, Mărcar, Mincar, Monaru, (< Monea), Piticar etc. **c)** Sufixele: *-ută*, ca în Balotă, Calotă, Gerotă, Inotă etc. *-ilă*, ca în Băilă, Murgilă etc. şi *-lea*: Muşlea, Caplea, Mislea (< Misail), Şteflea etc., se întîlnesc adeseori în nume de familie provenite din patronime sau din porecle. **d)** Tot patronime creează şi flexiunea de plural feminin: *-ele*, *-ile*. (Exemple la p. LXVI).

F. ÎNLOCUIREA PATRONIMULUI CU MATRONIMUL, CU ADELFONIMUL, SAU CU NUMELE MARITAL

§ 1. Documentele oferă numeroase cazuri în care numele dublu se formează adăugînd la prenume numele mamei, al fratelui sau al soţului

[1] I. Bogdan, *Relaţiile...*, la index.
[2] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* II, la index.
[3] Vezi mai departe, la F, şi cap. VIII, § 2, 3 şi mai departe, cap. IX, § 2, 3.
[4] Iorgu Iordan, *Nume de locuri*, p. 120: „Lucescul" nume de sat, la an. 1280. Nestabilitatea se vede în cazuri ca al lui Ştefuł Cernat, zis în alte acte Cernătescul (I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* II, la index).
[5] În *Dacoromania* V, p. 576.

www.dacoromanica.ro

(respectiv al soției). Beneficiul domnesc sau confirmarea posesiunilor cîștigate prin cumpărătoare se acordă uneori unui grup de frați și nepoți și, în acest caz, actul se adresează fratelui mai mare, în calitate de cap al cetei composesorale și de păstrător al actului; documentul enumeră apoi pe ceilalți frați: „lui Micul cu frații săi anume: Vladul și Stan și Șerban, fiii lui Drăgan din Tomșani" [1]. În această situație cei trei frați înșirați după titular nu-și pot valorifica dreptul fără să facă uz de numele fratelui care deține actul, căpetenie în composesoratul familial; relația se exprimă prin termenul diplomatic *brat* „frate", care precede numele fratelui pus în genitiv sau nominativ; în listele de martori trecuți în josul actului, frații mai mici vin după el, cu formula: *brat ego* „fratele lui". Pentru că acest soi de formație onomastică înlocuiește patronimul în multe cazuri, îl putem numi *adelfonim*. Termenul se transmite actelor scrise în limba romînă care-l menține, ca și pe *sîn* „fiu", pînă la jumătatea secolului al XIX-lea. *Bratul* e folosit și ca nume de botez, paralel cu Frate.

§ 2. Cînd actul domnesc se adresează unei văduve, fiii și nepoții își asumă în loc de patronim, numele mamei, titulara actului, care este deținătoare în linia întîia a dreptului de proprietate; pus în cazul genitiv, precedat de termenul *sîn* „fiu", numele mamei constituie astfel un *matronim* cu valoare juridică, deci obligator pentru urmași, deoarece prin el se afirmă și se legitimează dreptul de copărtaș la moștenirea mamei. Folosirea matronimului se obișnuiește și în cazul cînd nu există un atare act, dacă mama a fost personal deținătoarea unui fond însemnat ori numai administratoare timp îndelungat a averii soțului răposat. Fiii postumi sau bastarzi poartă de regulă matronimul: a Irinii, a Stancăi, a Stratinii; după un timp articolul de genitiv *al, a* se lipește de nume formînd un singur cuvînt: Airinii, Astratinii, Astancăi. În documente întîlnim și articolul genitival feminin proclitic *îi, i* ca în „Ionu *i* Mărie" [2].

§ 3. Vechiul sistem onomastic romînesc a creat și pentru soție o formă de nume, alipind la numele soțului sufixele: *-aia, -anca, -easa, -iasă, -oaia, -uia*, redate în graiul moldovean ca: *-oae, -oi, -ue*, cu sau fără prenumele respectivei soții: *Șerbaia* (este soția lui Șerbu); tot așa: Brătășanca, Petreasa, Luponeasa (< Lupone), Tudorineasă, Niculăiasă, Ilioasa etc. Ele apar din sec. al XV-lea: Ana Nemăiasa, Naroteasa [3]; Ursoaia Lupoaia [4], Mitroaia, Bădioae, Crețoae, Tîmpoae, Spiridonoi, Mihălciue; sau în forma: „jupînița Lăudătoaia anume Maria", „jupîneasa Neaga, vorniceasa Mitrei vornic", numită într-alt act: „Mitra vorniceasa" (= a lui Mitrea), sau „jupîneasa Mitroaia" [5]. Și în Banat-Hațeg sufixul *-oňu*, varianta lui *-oi*, formează nume — pe care le vom numi *maritale* — pentru femeie, din prenumele soțului și invers [6], pentru bărbați, în anumite cazuri numai, din prenumele soției.

§ 4. Uneori sufixul se adaugă la funcția soțului: Băneasa, Stolniceasa, etc. Acestei formațiuni de nume i se potrivește termenul de *gamonim* sau *nume marital*, căci el formează o tradiție în diplomatica romînă pentru

---

[1] *Documente privitoare la Istoria Romîniei* (17 B I, p. 274).
[2] I. Coteanu în *Studii și cercetări lingvistice* 1—2, an VII, p. 57.
[3] I. Bogdan, *op. cit.*, II.
[4] *Dacoromania* I, p. 472.
[5] *Doc. privind Istoria Romîniei* sec. 16 BI, p. 155 și 17 B II, pp. 1, 19.
[6] E. Petrovici, *Sufixul oňu în onomastică*. (*Dacorom.* V, p. 577) unde dă ca ex. „Mindoana, nevasta lui Minda".

www.dacoromanica.ro

designarea soției [1]. Rareori vreunul din aceste sufixe servește pentru a forma un patronim al femeii precum: „Floarea Coșotoaia sin Radu Coșotă" [2]. În actele moldovenești sufixul marital *-oaia* se scrie *-oae*: Bădioae, Davidoae, Donoae, Groșoae, Iroae, Lupoae, Moisoae, Pătroae etc. Dacă numele marital se formează din porecla sau din numele profesiunii soțului, i se adaugă sufixul *-ița*: Chihăița, Ciobănița, Dăscălița, Olărița. Numai în mod excepțional *-ița* se adaugă la nume obișnuite: Neacșa Stroevița [3], Stana Scăunița etc.

§ 5. Tot un nume marital este și acela al bărbatului care, instalat în casa și averea soției, ia numele soției la care se adaugă sufixul *-oiu*: Prohiroiu, Catrinoiu, Dochițoiu [4] etc.; „Radu [Buzescu] Floricoiul" era soțul Floricăi, fiica lui Mihai Viteazul; aceasta însă pare o numire familiară deoarece, în mod oficial, soțul își adaugă, în loc de patronim, numele socrului precedat de termenul slav, de uz diplomatic, *zet* „ginere".

§ 6. Numele marital se poate transmite fiilor în funcția de matronim pus în cazul genitiv format cu articolul genitival *al, a* și flexiune: N. a Mitroaei, a Neculăesei, a Ilioasei, a Pătroaei, a Iroaei, a Grosoaei etc., a Ciobăniței. În imensa lor majoritate aceste nume maritale folosite ulterior ca matronime sînt moldovenești; din Muntenia notăm forme ca: Stan al Tudoroaei, Dan al Stănesei [5] etc.

§ 7. Aceste formații de matronim au traversat o serie de schimbări, ilustrate prin exemple numeroase culese din publicistica actuală de I. B.-Albescu [6]. În a doua fază, articolul genitival se lipește de nume: Alinei, Airinei, Airoaei; în a treia fază el se suprimă: Mihai Neculăesei; în a patra cade și articolul genitival enclitic, revenind la maritalul din care se formase matronimul: M. Niculăiasa. Cele patru faze se rezumă astfel: din numele marital Mitroaia, se formează succesiv: a Mitroaei, Amitroaei, Mitroaei, Mitroae. Prin această evoluție se explică numele actuale de familie: Ilioasa, Neculăiasa, Iroae etc.

Matronimul și numele marital părăsesc astfel forma oblică și după cum un patronim ca Ionu Badii devine Ion Badea, tot astfel Gh. Airinei devine Gh. Irina ceea ce sună straniu. Ajungem astfel la ultima fază de simplificare a patronimului și a matronimului, cînd ele se reduc la un simplu prenume masculin sau feminin; dacă se transmite la cîteva generații, el ia rolul de nume de familie.

---

[1] Elena Ciobanu, *Observații asupra formelor de nume de familie feminine de la masculine*, în „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba romînă", I, 1959, p. 142, zice: „forma feminină" a numelui soției apare „aproape cu regularitate și numai rareori cea masculină" și că procedeul acesta „e vechi în limba romînă". Dînsa constată cinci sufixe folosite la această formație de nume 1) *-a* (Lungu — Lunga, Brăiloiu — Brăiloaia, Ionescu — Ioneasca); 2) *-ca* la n. de familie în *-eanu* (Băleanca); 3) *-easa* (Poenăreasa, Longhineasa, < Poenaru, Longhin) care, la numele terminate în *-u*, se articulează: Hîncu — Hînculeasa; 4) *-ina* la numele grecești (Paleologhina); 5) *-oaia* < lat. *-onea*, la prenume (Vasiloaia). Se notează și pluralul acestor feminine: Neacșele, Brăiloaele, Delencile etc., la care trebuie să alăturăm: Toancele (< Toncu < Anton); cf. cap. VII E § 2.

[2] Condica Belu, Arhivele Statului, nr. 55, unde *sin* „fiu lui" în loc de „fiica" are un sens juridic, fata fiind socotită ca băiat, cu drept deplin de moștenire.

[3] *Documente privind Istoria Romîniei*, ibid., p. 230.

[4] Exemple la I. B.-Albescu, *Un capitol de patronimie*, p. 19.

[5] Al. Ștefulescu, *Gorjul istoric*, p. 101; *Actele Drajnei*, nr. 32.

[6] *Op. cit.*, pp. 9—16.

www.dacoromanica.ro

VIII. NUMELE DE FAMILIE

§ 1. Înainte de a se fi statornicit tradiția numelui de familie, un personaj de seamă era designat prin prenume și poreclă (sau patronim), adăugînd uneori numele bunicului: „Radu Zmăul, fiul lui Albul, nepot lui Neagul" [1], sau numai cu porecla ambilor: Ioan Păgubaș, fiul lui Dragoman Papareț [2]; Drăghici al Stoicăi (Stoicov), numit în alt loc Vintilescu (Vintilov) este fiul lui Stoica Vintilov [3]; notăm și un C-din Milona cu fiul său Teodor Dinculeț, unde Dinculeț, luat ca patronim, este diminutivul lui Costandin.

Încercări de a statornici un nume de familie din patronim cu sufixul *-escul* se cunosc din secolul al XV-lea; formula aceasta s-a menținut secole de-a rîndul — fiul lui jupan Iorga din Cîmpina semnează la 1800: Scarlat Iorgulescu — și ea se folosește și astăzi pentru a crea un nume nou de familie. Același lucru s-a petrecut în onomastica bulgară nouă cu patronimul în *-ov* și *-ovici* [4]. Frații Buzești (Radu Buzescul, Preda, Stroe) sînt însă fiii lui Vladul, mare ban [5].

§ 2. În evoluția semantică a sufixului *-escu* găsim oglindirea condițiilor social-agrare din trecut: el derivă din sufixul adjectivului posesiv *-esc* aplicat și la proprietatea colectivă a unui sat sau a unei cete devălmașe ca în formula: „hotar telegesc", al Telegei, „hotar diaconesc", al cetei care scoboară din Negoiță Diaconul de la 1800 și care întemeiază un sat nou, pe la 1820, lîngă Pucioasa. Ceată și sat primesc numirea de „Diaconești" (faza a II-a) și, abia mai tîrziu, la a treia generație, cînd se sparge devălmășia, una din familiile componente își asumă numele de familie „Diaconescu" (faza a III-a). În consecință, forma de plural în *-ești* pentru designarea cetei, a precedat, din cele mai vechi timpuri, pe aceea de singular în *-escul*, căci logica socială diferă de cea gramaticală. Numai așa s-ar explica și o serie de nume bizare ca: Stan Cortoflești din 1472 [6], ori Toader Scorțești, din 1663 [7], Iurașco Bașotești [8], Ion Grămești cu cetașii lor [9], Ichim Bobești [10] etc.

§ 3. Gentiliciul în *-ești*, format din numele „moșului", titular inițial al composesoratului, servește mult timp ca nume al cetei devălmașe. Partea de sat posedată odinioară de strămoșul Ghiga se numește „moșul ghighesc" ceea ce este echivalent cu „hotarul ghighesc"; cetașilor devălmași ai acelui composesorat li se zice, în colectiv: Ghighești, fără ca vreunul dintre aceștia să poarte numele de familie Ghighescu; tot așa este cazul cu „moșul Măcăești" [11] etc. Faptul este și astăzi confirmat de sistemul onomastic rural, în care gentilicul în *-ești* se menține în circulație pentru

---

[1] Al. Ștefulescu, *op. cit.*, p. 340.

[2] *Documente privind Istoria Romîniei*, 16, B II 82. Exemple de poreclă dublă sau de nume de familie însoțit de o poreclă în documente latine, ardelene, legate prin *alias* „zis și" sînt numeroase la Șt. Pașca, *op. cit.* pp. 67—70.

[3] Gh. Florescu, în *Bul. Comisiei Istorice*, IX, p. 17.

[4] L. Beaulieu, în *Revue des études slaves*, XIX 1—2, 1939, pp. 17—18.

[5] *Documente privind Istoria Romîniei*, 16 B IV 169, 178; Buză va fi fost porecla lui.

[6] I. Bogdan, *Relațiile...*, p. 270, nota; cf. și Hrisovul, vol. I, p. 135, Stanciu Cortoflești.

[7] C. Caradja, *Dosarul unei moșii*, Răcăciuni, p. 19.

[8] *Documente privind Istoria Romîniei*, 17 A III, p. 187.

[9] *Revista istorică* XXII, pp. 331, 334.

[10] *Ibid*, VI, p. 53.

[11] *Revista istorică*, XII, p. 233.

www.dacoromanica.ro

ceată, în timp ce fiecare familie în parte poartă numele moşului fără sufix : grupul de familii ce descind din „moşul Cazan" sau „moşul Furtună" se chiamă Căzăneşti şi Furtuneşti, cota lor din hotarul satului „moşul căzănesc" sau „moşul furtunesc", dar fiecare familie în parte poartă numele moşului fără sufix [1].

§ 4. În secolul XV găsim încercări de a crea un nume de familie cu numele localităţii, adică al domeniului, ca în cazul lui Dragomir Isvoranul din Muntenia [2], Ioan Buoreanul, „Ioan şi Giurgea şi Pătru Oniceanul din Oniceni" [3], cu sufixul de apartenenţă locală *-ianul*, *-eanul*, *-anu*, ca să lăsăm la o parte numele format cu sl. *ot*, „de", „de la", pus înaintea toponimului. Uneori scriitorul oscilează, ca în cazul lui „Mihai logofăt din sat din Bratia", în sec. al XVII-lea, scris în acelaşi act : „Mihai Bratiia" şi, în altul, „Mihai log. Brătiianul" [4]. În lista „marilor familii" de boieri dată de Sulzer (în fragmentul privitor la Oltenia) 90% au numele format din numele satului cu sufixul *-eanu*. Tot astfel s-a format numele familiilor : Greceanu, Bălăceanu, Brîncoveanu, după satele Greci, Balaci, Brîncoveni. Numeroase cazuri se află în „Catagrafia" boierilor munteni din 1829.

Sufixul *-eni*, la plural se aplică unei obştii de moşneni sau unui sat [5], după numele unui ipotetic moş : Scorţea — Scorţeni, Bordea—Bordeni, sau după un termen topografic ca : Văleni < vale, dar numele de familie : Scorţeanu, Bordeanu nu s-au format din antroponim ci din toponim. Este împotriva specificului limbii procedeul de a crea patronime sau nume de familie adăugînd suf. *-eanu* la un antroponim. Un Comăneanu, veche familie olteană, vine de la top. Comana, dar Comănescu de la prenumele Coman. Se obişnuieşte însă a se romîniza cu sufixul *-ianu* nume de origine străină (Evolceanu, Suchianu, Şăineanu). Din adjective ca : muntean, cîmpean, vălean etc. s-au format cîteva nume de familie, dar cele formate din toponime cu suf. *-anu*, *-eanu*, sînt infinite.

§ 5. Există rareori însă şi cazul invers : sufixul *-escu*, prin derogare de la funcţia lui patronimică, să înlocuiască pe *-ianu*, *-eanu* la formarea numelor de apartenenţă locală, alipindu-se la toponime. Astfel din titlul slav *kralevski ban* „ban al Craiovei", unul din titularii acestei dregătorii îşi formează un nume de familie : *Barbul Kralevski*, tradus în „Barbu Craiovescul", în loc să-şi zică Craioveanul, potrivit gramaticii romîne [6], Craiova fiind în centrul domeniilor acestei familii [7] ; familia este cunoscută în istorie şi sub numele de Pîrvuleşti, după Pîrvul, cel mai mare dintre fraţi (adelfonim). În acelaşi mod s-a format numele lui Andreico Ciortorovschi, numit într-un act „[de la] Ciortoria" [8] şi un alt nume rămas în istorie, al lui Miron Vvd Movilă, numit şi „Barnovschi", pentru că era ctitor al mînăstirii Bîrnova. Tot după o moşie, anume satul Floreştii, s-a numit boierul Vintilă Florescu din secolul al XV-lea [9]. Astfel de cazuri

---

[1] Exemplu luat din satul Scorţeni, r. Cîmpina.
[2] I. Bogdan, *Relaţiile...*, index.
[3] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* II, la index.
[4] *Buletinul Comisiei Istorice* II, p. 257.
[5] Vezi Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 121 ; Idem, *Rumänische Toponomastik*, cap. II § 20.
[6] *Documente privind Istoria Romîniei*, 13—15 B pp. 188, 219, 206.
[7] G. D. Florescu, în *Bulelinul Comisiei Istorice* IX, p. 15.
[8] I. Bogdan, *op. cit.*, II la index : Andreico.
[9] G. D. Florescu, *op. cit.*, ibid.

www.dacoromanica.ro

foarte rare la început [1], se vor înmulți pînă în prima jumătate a secolului al XIX-lea, cînd mulți boieri și negustori de origine străină, unii spre a se împămînteni, ca „Proca cupețul" din Tîrgoviște zis „Brănescul", după ce cumpărase sfori de moșie în Brănești (Doc. Pucioasa nr. 12), ori spre a crea un pretext de înrudire cu moșul eponim, își fabricau un nume de familie din numele satului de reședință : Băldănescu din Băldana, Boldescu din Boldești, Rumînescu din Rumînești, ș.a. [2] ; este și cazul lui Tudor Vladimirescu, numit după satul natal Vlădimiri din fostul județ «Jiul de Sus». La fel pare că s-ar explica numele cronicarului Nicolae Milescu din satul Mileşti, al lui Nicolae Bălcescu din Bălcești-Vîlcii, și al lui Dinicu Golescu, cel care, oficial, își formase numele cu patronim în *-ovici* : Constantin Radovici *din Goleşti*, formă corectă după regula onomastică. Ioan Eliade, fiul polcovnicului Ilie Radu, la patronimul format cu sufixul grecesc *-ade*, ca elev al școlii grecești, și-a adăugat, ca nume de familie, Rădulescu.

Părerea eronată a lui C. Negruzzi din schița „Daniil Scavinschi" că dintre cele două sufixe : *-escu* și *-eanu*, considerate de el ca echivalente, primul este specific moldovean și al doilea muntean, la numele de familie, o repetă și V. Alecsandri în „Istoria unui galbăn".

IX. PRINCIPIILE ANTROPONIMIEI ROMÎNE

REGULI DE SCURTARE, DE MODIFICARE FONETICĂ ȘI DE AMPLIFICARE

§ 1. Sistematizarea formelor derivate din același prototip sau nume tulpină este condiționată de respectarea unor principii verificate prin comparația și frecvența cazurilor similare. În evoluția lui, numele de botez sau prenumele se modifică în trei chipuri : prin amplificare cu sufixe, prin îmbinare cu alt nume, prin scurtare. a) În primul caz el primește sufixe alintătoare care produc diminutivele menite etății fragede ; ele se mențin pentru unii, pînă la bătrînețe, chiar în vechile documente : Cosmița, Dănucă, Ionel, Mărica, Neculăiță, Petrica etc., sau primesc sufixe ce împlinesc alte roluri : augmentative, peiorative etc. ca : *-an*, *-oiu*, *-otă* etc. ; b) în al doilea caz prenumele se alătură ori se îmbină cu alt prenume sau cu un patronim, dînd naștere la o formă compusă ori contaminată, obișnuită mai ales la porecle ; c) în al treilea caz, indiferent de funcția ce are, numele se scurtează, își modifică fonetismul și se amplifică apoi cu tot felul de sufixe.

§ 2. Modificarea numelui-tulpină în acest din urmă caz, se face în trei moduri, potrivit unor norme onomastice, care nu se aplică toponimelor : A. Scurtarea prin : afereză, apocopă și shismă sau segmentare. B. Modificarea fonetică prin : metateză, asimilare, epenteză, sincopă, contracție sau alte schimbări de sunete. C. Amplificarea temei, astfel scurtate sau

---

[1] Boierul Sinescu din Sinești (*Revista Istorică* VIII, p. 83).

[2] Vezi I. C. Filitti, *Catagrafie oficială de toți boierii Țării Romînești la 1829* (*Revista Arhivelor*, vol. II, p. 290).

www.dacoromanica.ro

modificate, adăugîndu-i alte sufixe prin substituire de sufix sau prin schimbarea părții finale, ori fără aceasta.

Modificarea numelor, îndeosebi a celor calendaristice, prin A) scurtare : căderea unor sunete (foneme) și silabe chiar, la începutul numelui (*afereză*), la sfîrșitul lui (*apocopă*), sau la mijloc (*sincopă*) ; B) modificare fonetică și C) amplificare, produce numeroase forme noi ale unui nume ; cunoscînd acestea putem rezolva principial o sumedenie de etimologii. A nu ține seama de aceste reguli însemnează să rătăcim calea în cercetarea originii numelor.

Invechiți sau improprii, termenii ce designă aceste modificări s-au folosit pînă în prezent de lingviști străini : Marouzeau, în *Lexique de la terminologie linguistique*, Paris, 1933, Dauzat, în *Dictionnaire des noms*, Paris, 1951 și romîni ca I.-A. Candrea, Șt. Pașca ș.a.

A. REGULI DE SCURTARE

a) *Afereza* elimină primul sunet, primul grup de sunete sau primele două silabe de la începutul unui nume : Adam — Damu, Grigore — Gore, Anastase—Stase și Tase. Zilnic aplicăm afereza, chiar cînd numele circulă nemodificat ; de regulă zicem : Tone, Sandu, Ghiță, pentru Antone, Alexandru, Gheorghe. Deoarece afereza se aplică și în antroponimia altor popoare, prezența unui derivat asemănător la două sau mai multe din popoarele vecine, ca de ex. gr. *Mitros*, blg. *Mitre*, srb. *Mitra*, rom. *Mitru* , din Dimitrie, nu înseamnă că forma este împrumutată. Împrumutul se recunoaște numai atunci cînd el prezintă caracterul specific al formei străine ca *Șandru* < ung. *Sandor* pentru Alexandru.

b) *Apocopa* înseamnă eliminarea unuia sau mai multor sunete de la sfîrșitul numelui ca în : Mihai(l), Andron(ic), Ghiga(ntie) etc. În graiul provincial din Maramureș se aude pronunțarea fra' pentru frate, în Moldova : Ghio', Ioa', pentru Gheorghe, Ioane [1].

c) *Shisma* sau *segmentarea* este tăierea unui nume în două sau în trei părți, dîndu-se naștere la două sau trei teme secundare din care, apoi se creează mai multe forme derivate. Alecsandru se taie în : Alec(u) și Sand(r)u ; Pantelimon în trei : I. Pan (Panu-Pana), II. Teli-Telescu, III. Mon-Monea sau în două părți : Panteli și Mon, iar Pangratie în Pan și Gratie, dar și în Pang, Ratie etc.

Remarcabil este faptul că aceste trei moduri de scurtare a temei se aplică numai numelor calendaristice, din cauza frecvenței lor foarte mari. Dintre aceste trei moduri de scurtare numai afereza se aplică, și aceasta în mod excepțional, la cîteva nume laice, dar nu mai mult de zece.

B. MODIFICĂRI FONETICE

Modificările fonetice rezultă din : a) *metateză* ca în Lavrentie > Larventie > Arventie, devenit, prin contaminare : Arpentie ; din N(icoara) a Pintei avem N. Anpite. b) *asimilare progresivă* : Iosip > Iosop sau c) *asimilare regresivă* : Panteliu > Penteleu ; d) *epenteză*, cînd se intercalează un sunet, ca în Izdrail < Izrail. e) *sincopă*, cînd se eli-

[1] Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 118.

www.dacoromanica.ro

mină un sunet din mijlocul numelui : Nifor < Nichifor ; sînt cazuri cînd se elimină şi mai multe sunete : Nae < Nicolae, Costin < Constantin. f) Aceeaşi temă poate suferi două sau mai multe reguli de scurtare şi modificare fonetică deodată : afereză şi apocopă ca în Manu < Emanuel, sau ambele şi în plus o metateză ca în : Arvinte < Lavrentie etc. g) În afară de cele arătate, se mai produc şi alte modificări de sunete, cum ar fi trecerea lui *e* şi *ev* iniţial în *o*, de origine rusă-ucraineană : ca în Oghene, Odochia < Evghenie, Evdochia ; adaosul unui *h* parazitar sau epentetic : Hursu, Păhuceşti, Pahulea, ori căderea lui *h* ca în : Ristea < Hristea, Rast < sl. hrast, Reli < Hrel etc., şi alte modificări de caracter provincial : ca în *Hilip*, *Şilip* şi *Pilip* din Filip. h) De multe ori scurtările şi mutările de sunete produc forme de nume a căror origine este greu de recunoscut ca în : *Sip*, *Sib*, *Siv* < Iosip, Iosib, Iosiv, sau altele cu neputinţă de explicat. Sînt foarte frecvente cazurile cînd un derivat se poate explica din două sau din mai multe teme diverse, ca *Mache* din Toma şi Stama(te) + suf. *-ache*, *Nache* din Ştefan şi Ene, *Nuţu* din Ion şi Ştefan, *Tache*<Mitu şi Costea, *Raşcu*< Pătru, din Dumitru sau din Grigore + suf. *-aşcu*, *Monea* din toate numele terminate în *-mon*, *Filea* din cele terminate în *-fil* sau începînd cu acesta, în fine *Rache* din orice nume care se termină în *r*. Pentru a se cunoaşte preferinţele locale ar fi necesar să se întocmească dicţionare antroponimice pe provincii sau regiuni cu material din actualitate, deoarece unele sufixe sună diferit în dialect, ca *oṅu* pentru Banat, Haţeg şi Mehedinţi, ori au sens deosebit după regiuni ca *-ău* (= -ianu) la Moţi unde Tisău designă pe cel originar din localitatea Tisa.

C. AMPLIFICAREA

Amplificarea numelui-tulpină sau a formelor derivate se face prin o serie de sufixe speciale, unele create în limba romînă, altele împrumutate, al căror număr, uimitor de mare, contribuie la elaborarea vastului material onomastic ; sînt unele nume scurte, de mare circulaţie, ca Dan şi Ioan care pot primi zeci de sufixe, în timp ce altele au o valenţă redusă. De o bogăţie şi varietate neîntrecută, sufixele onomasticii romîne aduc un aport considerabil de forme noi provenite din teme vechi care se adaugă la creaţiunea de nume noi.

Numele de mare circulaţie din ambele categorii, calendaristice şi laice, prezintă şi o seamă de forme derivate avînd fonetismul străin sau sufixe de origine străină ; dar o limită precisă între cele împrumutate şi cele formate pe terenul limbii romîne nu se poate stabili, multe fiind formate, în diverse epoci, pe aria de convieţuire etnică sud-est europeană.

CONDIŢII DE APLICARE A REGULILOR ONOMASTICE

§ 1. a) Regulile de scurtare, modificare fonetică şi amplificare se aplică numai la numele de persoană nu şi la cele de locuri. b) Scurtările efectuate prin cele trei procedee : afereză, apocopă, segmentare, ca şi modificarea fonetică după cele patru procedee, afectează numai categoria

www.dacoromanica.ro

numelor calendaristice şi nicidecum pe cele laice; dintre acestea numai afereza atinge cîteva nume laice, iar modificările fonetice la acestea sînt mai toate de altă natură. Amplificarea prin sufixe nu se aplică la toate numele de persoană.

§ 2. Numele laice la care se aplică afereza sînt, probabil, următoarele: 1) din Dragu, Draglea > Răgleni, 2) din Bărbat, Bărbătea şi Bărbătei > Batea şi Batei, 3) din Bob, Bobeicu > Beicu; 4) Dobre > Obrescu, 5) Neagu-Neagoe > Guia, Guţu şi Goe; 6) Radu, considerat ca nume domnesc, şi avînd o mare circulaţie, a produs, prin afereză, mai multe derivate, dintre care unele se pot explica şi prin Vlad, alt nume domnesc: Domir (< Radomir), Daia, Diea, Diţă, Duţă, Duţu, Ducu, Doiul, Duică, Duiul, Dulea. 7) Din Stan: Tan şi Tanislav, 8) Toe din Stoe; 9) Troie din Stroie; 10) Ladu din Vlad şi Laicu din Vlaicu. În mod excepţional documentele dau: Dobă = Udobă, Nezu = Cnezu.

Scurtarea prin apocopă se observă numai la Bucur, dacă admitem opinia lui N. Drăganu, după care: Buca, Bucşa şi Bucşoiul sînt ipocoristice sau alintatoare de la acesta [1].

§ 3. Din numele laice se creează, în genere, puţine derivate cu ajutorul cîtorva sufixe şi a unor modificări în temă. Dicţionarul conţine numai 25 nume-tulpină laice, mai bogate în forme derivate: Albu, Baiu, Bal, Banu, Băr (Ber), Bob, Bran, Brat, Bud, Dobre, Drag, Făt, Frate, Neagu, Negru, Oprea, Radu, Rus, Stan, Stoia, Şerb, Vîlcu, Vlad, Voia.

§ 4. Pentru a explica un nume derivat, tema calendaristică are precădere faţă de tema laică: Rămescu se poate explica mai curînd din Avram, cu afereză, decît din subst. aramă, la care nu se poate aplica afereza; tot aşa explicăm Doca, Docan etc. din Evdoca (< Evdochim), care este un nume calendaristic frecvent, iar nu din Handoca, nume laic fără circulaţie.

§ 5. Din circa 1200 nume calendaristice, numai vreo 600 s-au dovedit a fi în circulaţie; în consecinţă numai acestea pot servi ca prototip sau nume de bază pentru explicarea numeroaselor derivate, iar celelalte 600, neconstatate în uz, nu pot servi ca etimologie opozabilă unei teme laice. Astfel Roma [2] se poate explica din Roman prin apocopă, dar din Hromatie nu-i posibil, acesta nefiind dovedit în circulaţie; mai puţin plauzibilă ar fi etimologia din sl., *hrom* „şchiop", în nici un caz însă din etnicul *rom* „ţigan", care n-a circulat în limba română.

§ 6. Dintre două nume calendaristice care pot servi de prototip, egal îndreptăţite prin uz, are precădere cel de mai mare frecvenţă. *Dică* ipocoristic din Todică < Todea se poate deriva din Toader (Teodor), prin apocopă şi din Metodie, prin afereză. Valabilă este însă prima etimologie întrucît ea se verifică în onomastica actuală: Dică serveşte de ipocoristic al lui Toader, nume frecvent, pe cînd Metodie are o circulaţie foarte redusă la români [3].

§ 7. Numele calendaristice folosite mai rar circulă numai în forma iniţială; modificări se constată la cele de mare circulaţie. Cu cît un nume

[1] *Dacoromania*, VII.

[2] Numele unui sat din r. Cislău, al unei foste staţii de poştă lîngă Călăraşi şi al unui răzeş din 1575.

[3] Respingem deci ca neîntemeiate explicările aduse de Paşca: Dica ard. 1788 < slav *dika* „faimă", sau: Dicu, ipocoristic slav < Constandin, după Weigand, pentru că Dica, nume masculin este o articulare cu *-a* a lui Dică sau Dicu, prea obişnuită în trecut la masculine.

www.dacoromanica.ro

este mai frecvent cu atît derivatele lui sînt mai numeroase, intervenind succesiv procedeele de scurtare la temă, de modificări fonetice şi adăugarea de numeroase sufixe. Scurtarea temei merge succesiv atît de departe pînă ce nu se mai păstrează decît ultima consoană de care se agaţă un sufix, ca în cazul lui Tache din Dumitru > Mitru > Mitache, sau ca în formele : Ducu, Diţu, Doiu, Duică din Rad(u) ş.a.

§ 8. Relaţia dintre prototip şi o formă derivată nu se admite pînă ce nu se descoperă formele intermediare ; odată stabilite în mod prealabil, ca simplă ipoteză, ele se verifică, în cursul cercetării, prin documente, care le confirmă. Nu odată se întîmplă ca izvorul însuşi să afirme identitatea între două forme a căror legătură pare neplauzibilă. Etimologia multor forme derivate rămîne o enigmă dacă nu se pot construi sau descoperi acele forme intermediare : nu putem explica pe Iftodi pînă ce un izvor nu aduce pe Miftodi, care duce la Methodie scris şi Mehtodi, gr. θ= rus. ft.

§ 9. Se construieşte astfel înlănţuirea succesivă a formelor derivate, care, rînduite sistematic, duc la formarea unui adevărat arbore genealogic.

§ 10. O categorie specială de nume se formează din derivatele care pierd, prin aplicarea repetată a aferezei, întreaga temă iniţială, şi fac temă dintr-un sufix care se alipea de predilecţie la unele nume : Canu şi Cănuţă < Radu ; Uţă < Tuţă < State, sau Uţa < Mariuţa ; dar aceste sufixe se pot adăuga la o serie de nume, astfel că este fără sens a le mai căuta prototipul.

§ 11. În rezumat, modificările aduse unei teme prin procedeele de la § 2 B a—c şi cele rezultate din adăugarea sufixelor (§ 2 C) se efectuează la toate numele de persoană. Ele nu se aplică însă toponimelor, la care se alipesc o serie de sufixe speciale ; toponimele fiind, de obicei, denumiri unice, nerepetate în nomenclatură, ca antroponimele, ele n-au trebuinţă de acele modificări al căror rost este de a singulariza un nume ce se repetă enorm de des în acelaşi mediu social. Cîteva excepţii pot numai să confirme regula, cum este haplologia : Hurezi < Huhurezi, sau contracţia : Proava şi Praova < Prahova. Cînd însă un termen geografic este luat ca nume de persoană, el se supune regulei onomastice : este cazul cu Dumbravă din care probabil se derivă : Brăveşti, Bravicea, Brăviceni, Braviţa, nume de sate provenite din acest antroponim ; tot aşa : Bărşia Constantin [1] provenit din toponimul Obîrşie.

ETIMOLOGIA

§ 1. Ţinînd seamă de principiile expuse mai sus şi de condiţiile în care ele se pot aplica, putem să căutăm şi să verificăm etimologia unui nume. „În genere se poate zice, că etimologiile numelor proprii sînt nesigure" a spus celebrul lingvist A. Meillet [2] şi dovada s-a făcut în consecinţă de către mai toţi cercetătorii onomastici. Uneori numele-tulpină sau unul derivat poate avea două sau mai multe origini diferite, de care sîntem datori a ţine seama, cum de ex. este cazul cu *Tatu*, nume ce se poate explica prin trei limbi : cumană, greacă şi romînă. Pentru onomastica sîrbo-croată şi cea bulgară, Maretic şi Weigand oscilează între două, trei

[1] G. Ghibănescu, *Surete* IV.
[2] Citat de C. Tagliavini, *Un nome al giorno*, p. VIII.

www.dacoromanica.ro

ipoteze şi nu din cele mai fericite, uneori ; dacă adăugăm şi explicaţiile date de Miklosich avem de ales între trei sau patru etimologii pentru acelaşi nume, iar Hasdeu a prezentat, el singur, în unele cazuri, şi mai multe, pentru un nume. Dauzat arată că, de ex. la numele *Bart* trebuie admise două sau trei origini. Să nu uităm însă că sînt şi cazuri cînd nu este vorba de o alternativă, ci de o contaminare între derivatele unor prototipuri diferite. De altfel, chiar o etimologie mai mult sau mai puţin probabilă poate fi utilă pentru sistematizarea materialului onomastic, pînă ce se va descoperi alta mai bună, căci enigme etimologice insolubile sînt şi vor rămîne întotdeauna în onomastica generală a popoarelor.

§ 2. O condiţie prealabilă pentru a descoperi originea derivatelor sau cel puţin o relaţie de care depinde sensul sau explicarea lor, este stabilirea precisă a prototipului calendaristic sau laic.

Cîmpul de investigaţie însă al cercetătorului romîn, din cauza strînselor raporturi despre care s-a amintit, se întinde şi asupra onomasticii popoarelor vecine, puţin studiată la unele, cu totul necercetată la altele. Pentru numele de persoană cu valoare istorică se impun şi prealabile studii genealogiçe. Dar, şi în lipsa unei etimologii sigure, este necesar a nota variantele grafice şi fonetice, a distinge numele omofone şi circumstanţele de timp, loc, cauză etc., în care ele au apărut.

X. CLASIFICAREA ANTROPONIMELOR

A. CATEGORIILE

§ 1. Dacă am lua de criteriu semantica spre a împărţi numele de persoană în cele două mari categorii : de invocare (mistice) şi de designare (indicative), ar rămîne pe dinafară acele nume, destul de numeroase, al căror sens nu se poate explica.

Dauzat a împărţit onomastica franceză după origine, în trei mari grupe : 1) nume mistice, cuprinzînd şi pe cele hagiografice 2) nume avînd originea în anumite împrejurări externe şi 3) porecle relevînd aspectul fizic, caracterul, profesiunea sau obiceiurile individului. Weigand împarte, după criterii diverse, numele bulgare în cinci categorii : a) biblice, b) vechi slave, c) prenume luate din regnul vegetal, animal şi mineral, d) nume formate din verbe, adjective şi cuvinte abstracte, şi e) nume date după împrejurări externe.

§ 2. Pentru numele de persoană romîneşti se pare mai potrivită despărţirea în două mari grupe : 1° *creştine* sau hagiografice (calendaristice-cărturăreşti), împreună cu derivatele lor populare, — dintre care unele sînt împrumutate de la vecini, altele create de romîni — inclusiv numele privitoare la cult ; 2° *laice*, în care intră : nume de creaţie populară, nume împrumutate de la vecini şi cîteva luate din cărţi poporane. Înglobăm aici însă destul de multe nume, stranii în genere, enigmatice ca sens şi ca origine.

Cele care se întîlnesc numai odată sau de două ori în izvoare s-au grupat ca anexă la numele laice (Partea a III-a).

www.dacoromanica.ro

Aceste două mari categorii se disting nu numai prin origine, ci şi prin caractere formale nete: numele laice (cu excepţia cîtorva) nu se supun, ca cele hagiografice, acelor norme de scurtare şi de modificări descrise în capitolul precedent; arborele genealogic al unora dintre cele hagiografice poate însuma, cum se întîmplă cu numele Ioan, pînă la 650 de forme ale numelui.

§ 3. Numele creştine (biblice, hagiografice) se subîmpart, la rîndul lor, în patru categorii:

I. *Străvechi* populare, din epoca formării limbii romîne, în legătură cu sărbătorile mari oficiale sau cu cele populare grefate pe anumite reminiscenţe de sărbători păgîne: Bun,-a (< Bunavestire), Crucea, Barbu şi Barbura, Basea (< Basilius?), Foca, Florea şi Florica (< Floriile), Sîngiorz sau Giorzu şi Zorj (< Georgius), Sîmzian şi Simţion şi Sinion (< Ioannes), Îndrei şi Îndrea (< Andreas), Întoni (< Antonius), Măria (< Maria), Mărin, -a (< Marinus), Moşu (< Sîmbăta Moşilor), Sumedru şi Medru (< Demetrius), Simnicoară şi Nicoară sau Necora (< Nicolas), Paştiu (<Paschae), Paul (<Paullus), Sempietru şi Pietru (<Petrus) etc.

II. *Cărturăreşti sau calendaristice.* **A**) nume din Vechiul Testament, trecute în calendar: Avraam, Azaria, Daniil, David, Iacov, Ieremia, Ilie, Iov, Isaia, Moise, Naum, Rafail, Samuel, Sion, Sofonia, Veniamin; altele netrecute în calendar: Adam, Avel, Aron, Asineta, Dan, Eva, Ghedeon, Hamat, Hus, Isac, Iudita, Macovei, Manase, Natan, Noe, Rahela, Reveca, Serafim, Set, Solomon.

B) din Noul Testament şi din martirologii: a) nume vechi: de origine ebraică, greacă, romană, egipteană, persană etc. b) nume elaborate în epoca creştină precum: Cristian, Cristofor, Cristina, Emmanuel, Sotir, amintind pe Iisus; nume ce privesc idei sau sentimente creştine, ca cele formate cu θεός „dumnezeu": Teoctist, Teoclit etc., Dositei, Timotei; c) nume ce designă virtuţi creştine: Agapie, Agapet, Agatope, Climent, Evlavie, Evloghie, Evsevie, Inochentie, Irina, Irineu, Iust, Iustina, Macarie etc. Este de observat că unele dintre numele calendaristice circulă în două forme; cea calendaristică, greco-slavă şi cea cu fonetism latin sub influenţa catolică: Avram şi Abram, Gheorghie-George, Savin-Sabin, Veniamin-Beniamin etc.

III. *Prenume şi porecle create de popor.* a) Unele constau din chiar numirea sărbătorii: Botez, Crăciun, Duminecă (= Chiriac = Nedelea), Duhu şi Pogor şi Sfîntu (Pogorîrea Sf. Duh), Ispas (Înălţarea), Mucenic (Cei 40 de Mucenici), Praznicea, Sărbătoare, Florea (Floriile), Paştiu, Obreja (Tăierea-Împrejur şi Tăierea Capului sf. Ioan), Obretin-Bretu-Aflatu (Aflarea capului sf. Ioan), Pobraj (Schimbarea la faţă), Sînzian şi Simtion (24 iunie), Simedru, Sîmnicoară, Sîngiorz etc. b) Numele calendaristice ale sfinţilor mai în vază se repetă în numeroase forme derivate de creaţie populară, unele romîneşti, altele străine, împrumutate de la vecini. Luînd ca exemplu numele calendaristic Ioan, care a circulat mai mult ca oricare altul, găsim următoarele categorii de derivate: α) romîneşti: Oan, -ă, Oanică, -Nică, Ioaniţă, Niţă, Ioanţă, Oanţă, Ioanca, Oanca, Oance, -a; din Ion: On, -ă ea, -escu, -u; Ionac, Onacu, Onacă, Onacea, Naca, Nacu; Ionache; Ionaş, Onaş etc. etc. β) slave: Ivan, Van, Ivaşcu, srb. Iovan, blg.-rus. Ivan, blg. Itu, srb. Iota; γ) greceşti: Iane, Ene, Ianachi, Nache şi greco-veneţiene: Zane, Zanet; δ) ungureşti: Ianoş, Ioaneş, Oaniş,

www.dacoromanica.ro

Enăş etc.; ε) germane: Han (< Iohann), Hanea, Haneş, Hanţul etc. ζ) italiene: Gioan, Giani etc.

IV. Nume privitoare la cult, ca: preot, diacon, sfînt etc. şi la diverse locuri „sfinte" ca Iordan, Ierusalim, Galilea, Samaria, Sinai etc.

§ 4. Numele laice se pot despărţi în cinci categorii:

I. De veche creaţie romînească din cuvinte de origine tracă sau latină ca: Albu, Aurica, Bradu, Brumar, Bucur, Căruntu, Cerbu, Corbu, Cucu, Faur, Făt, Fecior, Frate, Lupu, Marele, Marţu, Micu, Mamu, Muşat, Negru, Păun, Soare, Sora, Tatu, Ursu, Vulpe etc. [1].

II. De origine cărturărească, luate din cărţi poporane, sînt foarte puţine: Archir, Aladin, Alexandru, Candachia, Cleopatra, Machedon, Medena, Ruxanda, Sevila (< Sibila) etc. [2].

III. De origine *veche slavă*, care formează grupul cel mai important. Ele ocupă acelaşi loc, în onomastica romînă, ca şi elementul germanic în aceea a popoarelor romanice din Apus [3]. Numele împrumutate de la vechii slavi, în epoca migraţiunii acestora, au sporit din secolul al X-lea înainte, imitate prin modă, datorită ascendenţei politice şi culturale a ţaratelor din sudul Dunării care au durat pînă la dezmembrarea şi căderea lor sub Turci; după aceea, s-au adăugat altele prin traducere, datorită folosirii îndelungate a limbii slave în stat şi în biserică. Multe au fost apoi aduse direct de numeroasele elemente sud-dunărene, care căutînd un refugiu de apăsarea jugului otoman s-au adăpostit la noi, pătrunzînd în cler, în clasa boierească şi în cea negustorească, prin tîrguri.

IV.—V. A patra categorie se formează din numele împrumutate de la alte popoare şi a cincea din cele de creaţiune romînească.

§ 5. *Nume slave.* Primii voievozi romîni şi rudele lor poartă nume slave ca: Dragoş şi Bogdan, Litovoi, fratele lui Bărbat, Seneslav şi Tîhomir, cunoscute din documente şi cronici; Udobă şi Voislav au apărut în inscripţiile din necropola domnească de la Argeş. Cele mai cunoscute nume din această categorie sînt: Balc, Bogdan, Bran, Brae, Buda, Buia, Cerna, Crasneş, Dobre, Dragu, Grada, Hrană, Hod(co), Iaru, Mil, Neag(oe), Pîrvu, Preda, Radu, Slavu, Staie, Stan, Stoe, Stroe, Strez, Tihu, Vîlcu, Vlad, Voia, Voicu, Voina, Vrană etc., unele din acestea însoţite şi de o sumă de derivate de origine slavă, la care s-au adăugat altele create în limba romînă. Ele au circulat ca prenume pînă în secolul al XIX-lea; în secolul nostru numai cîteva au rămas ca prenume sau ca nume de familie, iar altele au ieşit cu totul din uz.

Parte dintre aceste nume au fost primite de romîni în forma iniţială în care ele circulau la slavi, compuse cu termenii *-mir* şi *-slav*, pe care Miklosich [4] îi explică „gloriam habens", „nomen habens": Branimir, Budimir, Dobromir, Dragomir, Neagomir, Radomir, Stanimir, Vladimir,

---

[1] S. Puşcariu (*Dacoromania* VI 525) dă o parte din aceste nume, dar Rodia, Rodica şi Zinca sînt derivate din calendaristice, iar nu „rustice din epoca romană", cum afirmă dînsul.

[2] Ca efect al influenţei cărturăreşti, putem socoti şi numele rezultate din folosirea în actele de limbă veche slavă a unor termeni ca: Brat „frate", Sîn „fiu", Deva „fată", Dead „moş", Deat „copil" etc.

[3] V. şi S. Puşcariu în *Dacoromania*, VI, p. 527.

[4] *Op. cit.*, p. 240.

www.dacoromanica.ro

toate alternînd pe *-mir* cu *-slav*; cîteva s-au întîlnit avînd numai terminaţia *-mir*: Tihomir, Vitomir, unul singur format din ambii termeni: Miroslav. Trataţi în urmă ca sufixe, cei doi termeni slavi s-au alipit şi la nume de altă origine ca în: Aldomir, Bunislav, Stratimir (< calend. Eustratius) etc.

O altă serie de nume slave s-a primit, după anul 1400, de la popoarele slave vecine, sîrbi, bulgari, ucraineni, — ca porecle, care au devenit apoi nume de familie: Begu (< *sbeg* „adăpost"), Bejan (fugar), Bol (tare), Boi şi Bor (luptă), Bui (violent), Drug (tovarăş), Dub (stejar), Gîrde (mîndru), Ghizdav, Glav, God, Hrabor, Hote, Iubu, Jite, Lepa, Modru, Muja, Scorea, Socol etc.

§ 6. *Turcice şi turceşti*: a) de la pecenegi şi cumani: Aga, Asan, Aslan, Babá, Balaban, Basarab, Baş, Buga, Bulat, Borcea, Borza, Buzdugan, Cazan, Colceag, Dîrman, Duşman, Olan (< *oglan* „fiu"), Posoba, Selte (după un şef peceneg), Taban, Talaba, Tîncaba, Togan etc.; b) de la turcii osmanlîi: Aman, Baraitar, Caraiman, Mischie, Deşliu, Djuvara, Faca, Hamza, Mardagiu, Maxut, Muruz, Soliman, Sultana etc. Este de remarcat că o seamă de nume tătăreşti au venit în Moldova prin armeni, care purtau în majoritate astfel de nume: Aslan, Cerchez, Ciolac, Caracaş, Melik, Misir, Şadbei, Ulubei etc.

§ 7. *Ungureşti*: Almaş, Arpa, Cananău, Ciomortan, Cionca, Coposu, Corlat, Delţeg, Farcaş, Fîrău, Feir, Frenţ, Ghimiş, Habîş, Hang, Hasnăş, Herţa, Hodoi, Horga, Hurja, Jinga şi Genga, Laslău, Lehaci, Moga, Mogoş, Potra, Raos (eponim al satului Răuseni), Reaţeş, Roita, Suciu, Tarco; afară de cîteva, acestea sînt în genere nume de familie singulare, fără circulaţie.

Mai frecvent se întîlnesc însă formele ungureşti ale unor nume calendaristice: Blaj (Vlasie), Dămăcuş (Dominic), Dieniş, (Dionisie), Endreş (Andrei), Gabor (Gavril), Ianăş (Ioan), Iştfan (Ştefan), Miclăuş (Nicolae), Şandru (Alexandru), Tamaş (Toma), Tador (Teodor), sau etnonime ca: Arvat (croat), Orăş (rus), Raţiu (sîrb), Tăut (slovac).

§ 8. *Greceşti*. Imigranţii greci au adus mai mult nume greceşti moderne, formate din calendaristice în Moldova şi Ţara Romînească, precum: Iorga şi Iordachi (< Gheorghe), Iani şi Ene (< Ioan), Mihali (< Mihail), şi mai ales uimitor de răspîndita folosire a sufixului grec *-ache*, *-achi*, adăugat însă numai la numele calendaristice din principate. Nume laice neogreceşti sînt puţine: Chera, Chiraţa, Defte, Frangu, Iamandi, Mahera, Marghiol, Matraca, Moscu, Pantazi, Zisu etc.

§ 9. Cu totul sporadic apar nume *italiene*: Baldovin, Loiz (Aloisio), Medeu (Amedeo), Visenţea (Vincenzio) scris şi prin fonetism german: Fisenţe; şi *germane* ca: Aldea (Aldo), Han, -eş (< Iohann), Hărman (Hermann), Dridu (< Dietrich), Ludu (< Ludwig) etc.

§ 10. Secolul al XIX-lea aduce în uz nume de origine cărturărească din istoria romană: August, Aurelian, Cicerone, Decebal, Duiliu, Mariu, Octav, -ian, Pompei, Remus, Romulus, Silvia, Tiberiu, Traian, precum şi fonetizarea latină a numelor calendaristice ca în Cezar (pt. Chesarie), George (Gheorghe) etc. Pau şi Paul însă, au fost în uz din vechime alături de Pavel. După exemplul dat de „latiniştii" ardeleni, care şi-au latinizat

www.dacoromanica.ro

numele: Maior şi Maiorescu din Maier, Treboniu-Laurian şi Cipariu din Trifan şi Ţipar, apar şi alte latinizări fanteziste ca: Paulian, Pomponiu, Pretorian, Colorian, Pictorian etc [1].

B. NUME «ETNICE», ETNONIME

§ 1. Etnicele, sau denumirile diverselor popoare, folosite ca nume de familie sau ca simplă poreclă, nu arată totdeauna apartenenţa la poporul respectiv ci, de multe ori, numai ţara de unde a venit insul sau ascendentul; luat însă ca *prenume*, fenomen ce se întîmplă mai frecvent în onomastica romînă decît în aceea a altor popoare, etnicul exprimă simpatia, prin evocarea calităţilor unei naţii străine. Relativ la etnice, lingvistul sovietic Čičagov conchide: „Nu urmează totuşi să credem că designarea după numele vreunui popor oarecare dovedeşte totdeauna, şi în mod absolut, descendenţa acelei persoane din acel popor" [2], iar Albert Dauzat (*op. cit.*, p. X) „Numele etnic poate fi o poreclă; cei cu numele Langlois [„Englezul", în Franţa] sînt prea numeroşi pentru a fi designat totdeauna englezi autentici", aceasta cu toate că Franţa fusese în bună parte dominată de englezi, în cursul războiului de o sută de ani. „Sub numele de Bulgar, din cronici şi documente, şi sub numele de Şchei, întrebuinţat azi ca toponimic, se ascundea o populaţie romînească", afirmă Gh. Ivănescu, privitor la elemente venite din Balcani [3].

Datorită situaţiei geografice, poporul romîn cumulează în onomastică mai multe nume etnice decît orice alt neam. Atrăgînd atenţia asupra unor etnice folosite ca toponime: Sîrca (explicat din Sîrbca, Sîrsca), Romînca, Franţusca, Rusca, Sasca şi blg. Gîrcina < Greaca, Vasile Bogrea zice: „Etnice, ca nume de femeie [prenume], nu sînt ceva neobişnuit" şi aminteşte, după Jirecek, două nume de femei în Dalmaţia medievală: „Englesa", „Ungara" [4].

§ 2. Ioan B.-Albescu, cercetînd în mod special etnicele [5], spune: „Numele etnic în patronimia romînă [luate deci ca patronim] semnalează un element alogen, confundat cu timpul în masa romînească şi astfel numele de popor devine nume de persoană şi toponim"; el citează douăzeci de toponime formate din etnice: Arman, Arnăut, Arvat, Bulgaru, Cazacul, Comanul, Frîncul, Grecul, Jidovul şi Jidul, Leahul, Ovreiul, Picineagul, Rusul, Sasul, Secuiul, Sîrbul, Tătarul, Turcul, Ţiganul. Spicuind apoi documentele vechi, acelaşi cercetător citează antroponimele: Abăza, explicat de Iorga din Abasgi, popor din Caucaz, Bălgarin, P., din 1434, Grecin, M. din 1436, Rus Toader şi Rusin din 1456, Simeon Turcul, boier în divan la 1436, Bodea Sîrbul opus lui Bodea Rumîrul în 1468 şi 1489, Ivaşcu Armeanul din 1456, Petir Tătarul, Tăutul etc. El pune în legătură pe Gh. Sîrbul şi doi „Sîrbescul" cu satul Sîrbi şi cu

---

[1] Nume date elevilor săi de prof. G. M. Fontaninu din Craiova între 1860—1880, v. rev. „Ion Maiorescu", III, 7—8, p. 84. Nu este locul de a aminti numele pe care snobismul burghez le-a importat din Apus după anul 1848. Vezi lista de nume latine şi latinizate dată de Al. Viciu, *op. cit.*, p. 13—14.

[2] *Op. cit.*, p. 32.

[3] *BIFR* IX, p. 129.

[4] *Dacoromania*, I, p. 213, nr. 1.

[5] *Nume de popoare şi elemente slave în patronimia romînă*, 1939.

www.dacoromanica.ro

Sîrbu, boier de divan din 1447. Numele de ungur apare în Moldova în forme ucrainene: Ugrinul, Ugrinco, Grinco, Hrinco, -ovici, Ugrineşti, Uhrineşti şi Hrinea spătar în 1448. Notînd formele străine pentru „romîn", el citează: Costea Valaşin, din 1402 identificat cu Costea Viteazul, un Valahin boier în 1436 şi alţi Vlaşin. Recunoaşte apoi în etnicile feminine: Armanca, Greaca, Romînca etc. calitatea de romînce sau cea de romîn în masculinele: „Sas-Vodă" din 1360 şi Tatar din 1368, şi admite că aceste prenume s-au luat „din simpatie", fapt dovedit pentru Constantin Cantemir de Sever Zotta şi pentru boierul Abază, nepotul lui Vasile Lupu, de către N. Iorga. După acestea Albescu stabileşte regula că astfel de nume pot indica: a) apartenenţa etnică imediată sau îndepărtată, b) proveniența dintr-o ţară, c) o însuşire specifică neamului respectiv, d) simpatie, admiraţie sau interes pentru acel popor. Analizînd aceste cazuri la 20 de etnice, Albescu conchide că numele Cazacul poate indica alogeni, dar şi romîni, admiratori ai eroismului căzăcesc; Frîncul, negustori genovezi sau veneţieni, Rusul descendenţa rusă sau ucraineană, ori pe urmaşii unuia poreclit Rusu, iar forma ungurească: Orîş, Oriş designă familii romînizate din Maramureş; că, în fine, Tăutul nu este slovac, după cum Sas-Vodă nu este sas [1].

§ 3. Se poate afirma în mod sigur că etnicul purtat de femei ca *prenume* nu acoperă un alogen, ci numai sentimentul purtat unei naţii, cum rezultă din exemplul luminos al celor trei surori: Armanca, Greaca, Şcheauca, fetele unui răzeş [2], sau cazul surorilor lui Eremia Movilă: Greaca şi Şcheauca. Deci numele de botez, atît la femei: Armanca, Greaca, Rusca, Sasca, Ţiganca, cît şi la bărbaţi: Abăza, Armean, Frîncu, Rus, Sas, Ţigan, Tătar etc. nu exprimă niciodată apartenenţa etnică. Porecle ca Ioan-Vodă Armeanul şi Iancu-Vodă Sasul fac aluzie la neamul mamei acestor bastarzi domneşti.

§ 4. Arbănaş şi Arnăut designă pe albanez, Armeanu şi Armanu, Armanca, folosite uneori ca prenume, exprimă admiraţia pentru elementul urban armenesc din tîrguri. Arapu („arab") indică culoarea. Arvat („croat") după numele mercenarilor croaţi din Ungaria, la noi poate fi prenume evocativ, dar şi poreclă. Baranga ar putea aminti pe varegii ruşi, element militar la Bizanţ prin secolele al X-lea şi al XI-lea: Βαράγγοι.

§ 5. Alte etnice amintesc popoarele turce venite pe la nordul Mării Negre: Beleuz şi Beleuja < tc. Palauz (etim. Bogrea) pe pecenegi, Calmăş şi Calmuş pe calmuci, Berendei pe berendeii din sec. al XII-lea, Cozar pe kazarii din sec. X; Picineag, -a şi Coman, -a popoarele respective din sec. al XI—XIII-lea, Tătar, luat şi ca prenume, pe tătarii din sec. XIII şi cei de mai tîrziu: erau şi tatari botezaţi în Moldova. Caraman sau Caraiman, Turcu şi Turculeţ, designă pe turcii osmanlîi, iar Misir, Misirliu elemente venite din Egipt.

Caucazienii sînt amintiţi prin nume ca: Abăza şi Abazu sau Bazu (< abhazi), Cerchez pe cerchezi, Grizun, pe gruzini (georgieni), Lazu pe lazii, veniţi ca negustori în Dobrogea prin sec. al XVIII-lea, din Caucaz (dar şi < ipoc. Lazăr), Ivireanu pe iberii tot de acolo.

---

[1] I. B.-Albescu, *op. cit.*, p. 16, 19—21. V. şi Tagliàvini, *Divagazioni semantiche rumene e balcaniche*, Genève, 1932, Partea II, p. 10.

[2] L. Boga, *Documente*, V, pp. 35, 43.

www.dacoromanica.ro

§ 6. Popoarele germanice se recunosc în nume ca *Aliman* (< alamani), *Flanda* şi *Flondor* (< din Flandra), *Neamţu*, folosit numai ca nume de familie, iar *Sas* şi *Sasca* apar, din Moldova pînă în Oltenia, fără a indica originea etnică, ca o referire la iscusinţa saşilor din Transilvania.

§ 7. Francezii şi italienii, răspîndiţi în „Orientul Latin" şi în porturile Mării Negre, se recunosc în nume ca *Latinu* păstrat numai ca toponim, dar mai ales în *Frîncu*, aşa de răspîndit ca prenume, cu variantele lui de formaţie greacă: *Frîngu*, *Frangu*, *Franţa*. *Brancu* însuşi de la care derivă numele lui Brîncoveanu, pare un sinonim al acestuia prin fonetismul sorab.

§ 8. *Litu*, *Litean*, *Litva* amintesc pe lituani, vestiţi războinici din secolul al XIII-lea şi al XIV-lea. De remarcat că etnicul „ungur" sau „maghiar" nu apare în onomastica romînă decît prin fonetisme ruseşti: *Ugrin*, *Ogrin*, *Grînco*, *Hrinea* etc.[1], şi foarte rar: *Ungur*, *-iu*; numele *Magiari* provine de la armenii din Ardeal, iar Ungureanu este nume de familie pentru romînii veniţi din Ungaria. *Secuiul* şi *Sechil* indică originea secuiască, dar şi pe romînul din Scaunele secuieşti.

§ 9. Vechii slavi, dar şi bulgarii pînă în sec. al XIV-lea, sînt *Şchei* şi numele acesta apare în onomastică în formele: *Şcheau*, *Şchiaua*, *Schiaul*, *Scheia* etc. atît ca prenume cît şi ca nume de familie, precum şi în toponime. Etnicul *slav*, termen savant din epoca modernă, n-are circulaţie în popor; iar nume ca *Slav*, *-a* şi *Slavna* (*Slamna*), *Slăvitescu* se pot explica prin cuvintele: „slavă", „a slăvi" şi prin suf. *-slav*.

O neaşteptată răspîndire la dacoromîni are etnicul *Sîrbu*, ca prenume, la bărbaţi de cîteva ori, mai frecvent însă ca nume de familie; prenumele feminin *Sîrbca*, *Sîrbsca*, *Sîrca*, apare şi ca toponim. În Ţara Romînească mai ales, din sec. al XV-lea încoace, etnicul *sîrb* desemnă în genere pe slavii de sud, sîrbi şi bulgari, iar limba slavonă se zicea pînă în sec. al XVIII-lea: „sîrbie", „limbă sîrbească"; *Raţiu*, nume folosit în Ardeal este etnicul maghiar pentru „sîrb". Alături aşezăm pe *Bosanc* şi *Bosnă* (< Bosnia) şi *Arvat* „croat". *Leahu* şi *Lehu*, tc. *Lehliu*, ung. *Lenghel*, înseamnă „polon" şi indică originea etnică sau sînt luate ca poreclă; apar însă şi formele înrudite cu acest etnic: *Leş* (< pl. leşi), *Leavul*, *Leafu*, *Leahotă*, *Leaotă*, ceea ce denotă un sentiment de admiraţie pentru poporul polon.

O şi mai largă răspîndire ca prenume şi ca nume de familie are etnicul *Rusu*, *Ruse* la bărbaţi, *Rusa*, *Rusca* la femei şi variantele lui: *Rusan*, *Rusin*, *Rusman*, *Rusoi*, luate ca nume de familie. În Moldova s-a răspîndit, prin maramureşeni, forma maghiară a acestui etnic: Orăş, Oroş, Orîş, Oriş, de unde derivă şi Orăşanu.

§ 10. *Grecu*, ca antroponim, poate designa originea etnică, dar şi o poreclă pentru aromînii emigraţi din „ţara grecească"; *Greaca* însă, luat ca prenume feminin, exprimă admiraţia pentru fineţea culturii greceşti.

Mai inexplicabil ca prenume, socotim etnicul *Ţigan*, purtat de romîni (săteni, răzeşi, sau moşneni); *Ţiganca*, prenume la femei, apare o dată ca epitet lîngă numele calendaristic; s-ar putea bănui un sens mistic: spre a îndepărta piaza-rea; ca poreclă el indică culoarea pielii: *Ţigănaş*, *Ţigănilă*, *Ţigănoiu*.

Cu totul sporadic apar curioase etnice ca: *Tonguz*, *Tungujei*, *Tajic*, numele unor popoare din Siberia (U.R.S.S.), sau etnicul „spaniol", trans-

[1] V. mai sus § 2.

www.dacoromanica.ro

mis prin fonetism grec şi bulgar: *Ispan*, *Span* şi *Spancioc*, antroponime, iar *Spanţov* toponim (cf. lîna „spanţă"); acest etnic s-ar putea explica prin acţiunea aventuroasă a Companiilor Catalane în Grecia din secolul al XIV-lea, sau a dominaţiei aragoneze în regatul de Neapole, de unde spaniolii exercitau o influenţă asupra Albaniei.

C. CREAŢII ROMÎNEŞTI — SUPRANUME

a. CATEGORII DUPĂ FORMA NUMELOR

§ 1. Numele de formaţie romînească fiind destul de numeroase, se impun clasificări după două criterii: al formei lor şi al sensului. Din punctul de vedere al formei ele se disting în nume sau în porecle simple şi supranume compuse. Majoritatea poreclelor au devenit nume de familie. Din punct de vedere semantic nume şi porecle laolaltă se împart în mai multe categorii.

§ 2. Porecle simple. Încă din epoca formării limbii romîne dispoziţia satirică a poporului a creat supranume a căror utilitate s-a simţit mai ales pentru a distinge omonimii din toate clasele sociale. Regula numerotării fiilor în familie se aplică extrem de rar şi nu era folosită nici spre a distinge în acte pe domnii ce purtau acelaşi nume; în mod oficial ei adaugă la nume patronimul spre a-şi legitima dreptul la tron, poporul însă şi cronicarul îi deosebeşte prin epitete: „cel Bătrîn, cel Bun, cel Mare, cel Tînăr, cel Rău, Viteazul", prin ipocoristice: Iliaş, Alexăndrel, Vlaicu, Ştefăniţă, ori prin porecle: Dracul, Drăculea, Ţepeş, Ţepeluş, Laiotă, Călugărul, Schiopul etc. — numiri care au rămas în istorie.

Cum este firesc, poreclele abundă şi pentru boieri, pentru ţărani şi robi, luate uneori ca nume unic, alteori însoţind prenumele; unele s-au format din apelative curente, cu sau fără sufix şi, în cazul acesta, n-au nevoie de explicaţie: Arbore, Boul, Fusea, Lemnea, Măciucă, din adjective: Albu, Bunea, Micul, Marele, Uşurelu, — folosite uneori chiar ca nume de botez — din verbe: Aflatu, Cădere, Frigea, Lăudatu, Lepădatu, Mergea, Scornea, Svîrlescu, Speriatu, Uscatu etc., din profesiuni: Blănaru, Cojocaru, Purcaru, din expresii adverbiale: Dendrum, Încasă etc.

§ 3. Chiar pentru numele ce par uşor de înţeles, este prudent a face legătura cu antroponime vechi, înainte de a le explica prin cuvinte moderne sau de a recurge la neologisme; deci nu vom deriva: Bărcuţă < barcă, Căneşti < cană sau cîine, Fătoae < fată, Fusei < vb. a fi, Guţeşti < guţ (porumbiel), Hăneşti < han, Juleşti < vb. a juli, Nimireşti < vb. a nimeri, Rădeaiu < rădiu, Răguleni sat, din anul 1624 < regulă, Rîmeşti < rîmă, Sacea < sac [1], deoarece critica diplomatică aduce etimologii corecte: Bîrcă, Răducanu, soţia lui Fătu, Fus, Negoţ, Han (< Iohann), Giulea (< magh. Gyula), Stanimir, Radu, Drăglea, Avram, Isac.

§ 4. Supranumele compuse relevă mai pitoresc şi pregnant, prin metafore, caracterul fizic sau moral al persoanei, o deprindere, un gest, un cuvînt spus la un moment dat, o atitudine. De natură trecătoare la început, supranumele urmăreşte pe ins cu tenacitate pînă cînd el însuşi, biruit, îl acceptă, îl lasă moştenire vrînd-nevrînd, „schimbînd porecla în renume", graţie personalităţii sau activităţii sale în mediul social.

[1] Cf. Damian Bogdan, *Glosar... ad verbum.*

www.dacoromanica.ro

Din cele o sută de exemple culese din documente distingem : supranume formate dintr-un nume comun şi un adjectiv : Capalb, Părlat, Bunămasă etc., dintr-un verb şi un substantiv : Frige-vacă, Plîngebanul etc., dintr-un verb şi un adverb : Fuge-bine etc., din două verbe : Calcatinge, din două substantive : Buzgurilă, din expresii ca : Hara-grij, Rogu-te etc. [1].

O categorie aparte formează numele compuse din două antroponime, mai adesea calendaristice, alăturate sau chiar contaminate într-unul singur : Antanasii (Anton-Atanasie), Babaoan, Babanica, Babaliescu (Baba-Ilie), Cosmandin (Cosma-Damian), Celibidache (Celebi-Iordache ?), Costaforu (Costea-Nichifor), Costapetru, Filipetru, Chirfotea (Chiru-Fotie), Chirvăsuţă (Chiru-Vasea), Chiraftei (Chiru-Maftei), Colibaba (Nicola-Baba), Comarca (Coman-Arca), Ifticar (Eftimie-Carp ?), Iordosia (Iorga-Teodosia ?), Ionuz (Ion-Uzun), Mitibun (Mitu-Bun), Nastanasie (Năstase-Atanasie), Năcălie (Nică-Ilie), Stăncălie (Stancu-Ilie), Petrulia (cf. expresia : „Petre şi Ilie, sfinţi mai cu tărie") [2], Silvăsan (Sile-Vasan), Silianco (Vasile-Iancu), Tomoiaga (Toma-Oiaga ?), Tomirco (Toma-Mirco), Vladumitrel etc.

Contaminări se produc şi între nume laice de veche tradiţie : unele pe teren slav ca : Drăgudan (Dragu-Dan), Dragobrat, Dobroneaga (Dobre-Neagu), Dobrovoe (Dobre-Voia), Voineagul (Voina-Neagul), altele în l. romînă : Buzgurilă, Radupisc, Stăniga şi Stănuga (Stan-Iuga), Stănigociu (Stan-Iuga + suf. *-ociu*), Stănciurea, Vladupiscul, Orghidan (prob. < Iorga-Dan) etc.

b. CATEGORII DUPĂ SENS

În această clasificare nu se vor cita decît cele mai caracteristice nume din materialul cunoscut şi fără derivatele lor.

§ 1. După aspectul fizic : a) *Caracterele feţei* : Albu, Dalbu, Barzu, Bălan, Belu, Belgea, Breazu, Căruntu, Cernea, Galben, Laiu, Murg, Negru, Netedul, Ocheşel, Piele-albă ; Barbăalbă, Barbălată, Barbărasă, Barbăroşie, Bărbărie, Barbosu, Chelu, Cioc, Creţu, Flocea, Moţul, Părlat, Pleşea, Rareş, Spînu, Tunsu ; Capmare, Capgras, Caproşu, Capverde, Falcă, Rătundu ; Frunteş, Fruntelată, Caraochea, Genea ; Ochialbi, Ochit, Orbul, Sprînceană ; Cîrnu, Nasoi, Ciutea, Ciulei, Surdul, Şut, Ureche ; Botea, Buzea, Buzatu, Buză-de-iepure, Colţea, Dintea, Limbă, Ştirbei. b) *Statura* : Grasul, Grosu, Lateş, Lungu, Măruntu, Măcicat, Micu, Mititelu, Marele şi Mareş ; Buftea, Burtea, Foale, Foltea, Pîntecel ; Cărnos, Gîrbă, Macrea, Pieleş, Slabul, Uscatul. c) *Membrele* : Brîncă, Buşi, Ciolac, Ciungu, Ciuntu, Crăcea, Fundea, Mînea, Ologu, Palmeş, Piciorea, Picior-gros, Pulpă, Stîngă, Şchiopul, Ţurlea, Urmeş, Vinea.

§ 2. După însuşiri morale : a) *Caracterul* : Amar, Bunea, Blîndul, Bucur, Bucuriia, Bărbat, Cap-bun, Caprău, Căptare (Captarencu), Chibzuitul, Dibaciul, Dichis, Dulcescul, Fală, Flămîndu, Foame, Golea, Gură-molie, Gurălungă, Gurămultă, Gurăneagră, Gureş,

[1] Altele la Şt. Paşca, *Nume de persoană şi de animale din Ţara Oltului*, pp. 95—106 ; Idem, *Dacoromania*, VII. Cf. şi I. -A. Candrea, *Porecle la romîni*, neutilizată aici.

[2] G. Dem. Teodorescu, *Literatură populară romînă*, p. 35.

www.dacoromanica.ro

Jalbă, Limbă-dulce, Mîndru, Mîţă-blîndă, Muţit, Nădejde, Norocea, Oaeblîndă, Răzbici, Retezat, Sîngealb, Smucilă, Smucicîne, Spulber, Şova, Tăcutul, Tîrîlă, Turbure, Ţipilă. b) *Lacomi şi avari*: Bea-zăce, Belibabă, Belibou, Belicîne, Belivacă, Bună-masă, Buteseacă, Brînză-veche, Chişcă, Chîrvai, Doibani, Frigea, Frige-linte, Frigevacă, Friptulea, Furul, Gură-largă, Gură-gata, Maţ-gros, Maţe-arse, Mălai-Mare, Mălai-negru, Mălai-rău, Mămăligă, Măţil, Meriacre, Multea, Patru-bani, Paos, Plînge-banul, Pîrlea, Pîrligras, Pîrhoală, Plug-rău, Roade-mei, Roadideal, Roade-oală, Sacmare, Scobihorn, Scobioală, Ţară-lungă, Vai-vai, Vai-de-el etc. c) *Leneşul* este: Cherdivară, Pate-rele, Păcală, Peşti-rău, Haragriji. d) *Sprintenul*: Calcatinge, Fugă, Fugătă, Fuge-bine, Fuge tare, Fugueşilă, Repede, Sprinten, Uşurelu, Vioiu. e) *După alte împrejurări*: Azimă-galbenă, Bou-negru, Bou-roşu, Calab, Cudalb, Calorîpă, Codre-merie, Carterea, Decusară, Doine-mîndre, Frunză-lată, Barbă-ndeal, Ciobote-noi, Cîntă-bine, Joacă-bine, Mic-ruptură, Pişcă-babă, Rogu-te, Sarealbă, Şapte-fraţi etc.

§ 3. După acte sau invocaţii privind *superstiţiile*: piaza rea, deochiul, boala, moartea trebuia să ocolească pe cei numiţi astfel, în familiile bîntuite de molime şi accidente rele (nomina omina): Aflatu, Deochetul, Dragu, Frumosu, Ghioc, Iubu, Lăudat, Lepădat, Muşat, -a, Negritul, Nimeni, Prodan, Răzvan, Singur, Şerbu, Ultat („uitatul"), Urîtul, Urîta. Toate acestea au funcţie de prenume.

§ 4. Prenume de relaţie familială: Bade, Cătărigă, Coca, Coconu, Copilu, Cucoana, Dodă, Doică, Durlă, Fata, Fătu, Fetic, Fecioru, Fiul, Fiica, Fîrtat, Flăcău, Frate, Geamănu, Mamu, Mătuşa, Nenea, Neniul, Sora, Tatu, Uncheata, Verea: privind ordinea naşterii: Prim şi Pîrvu, Mezinul, Ţîrţea, Pătrulea, Cinciul, Şeptică, Optaş, Zeciul, luate tot ca prenume.

§ 5. Porecle privind viaţa ostăşească: Arcu, Buzdugan, Catană, Cazac, Călăraş, Chivăran, Darabant, Dragon, Durda, Fuştea, Hînsar, Haiduc, Joldea, Levint, Măciucă, Muscalu, Ostaşu, Oţelea, Pală, Paloş, Puşcaşu, Rotompan, Săgeată, Seimen, Spătaru, Strajă, Strejnic, Suliţă, Ţintă, Tabără, Tunaru, Voinic, Voruntar.

§ 6. După ranguri sau titluri şi profesiuni: Armaşu, Banu, Ceauşu, Chiajna şi Cneaghina (prenume), Chihaia, Cluceru, Craiu, Crainic, Despina, Economu, Jude, Jupînu, Logofăt, Mîrzea, Postelnicu, Slujescul, Vornicu etc., Băeşu, Brăgărea, Ceraşu, Ciobanu, Cotaru, Dascălu, Faur, Gîdea, Medaru, Mocanu, Păcurar, Plugar, Purcaru, Uricarul, Vătafu.

§ 7. După starea socială: Boieru, Breslaşu, Ciocoiu, Cnez, Mazilu, Mitocanu, Nemeş, Şerbu, Şerban, Robu, Ţăranu.

§ 8. Porecle după fiinţe: Ariciu, Berbec, Bivol, Boambă, Bogză = Buhnă, Boul, Breahnă, Breb, Buor, Bursuc; Cal, Calotă, Capră, Căţel, Cegă, Cerb, Cioară, Ciocîrlie, Ciocîrlan, Ciovlică, Ciuf, Cîine, Cîrlan, Cocor, Colun, Corui, Cotoi, Coţofană, Cucu, Curcă; Epure, Epanu; Gangur, Gligan, Graur; Ied, Juncul; Leul, Lupul; Măscurel, Măgar, Mieţu, Mierlă, Mioară, Mîţă, Motan; Nămae, Oae; Pardos, Pasărea, Păstrăv, Păun, Pîrşu, Porcu, Porumb, Puiul, Pupeză, Puchiu, Purcel; Racul, Stîrcea, Sturz, Şarpe, Şoldan, Şoimu; Taurul, Ţapu, Ţipar; Ursu, Vacă, Vătui, Vidră, Viezure, Vrabie.

§ 9. După plante: Arbore, Bob, Boboc, Bradu, Brînduşă, Bujor, Busuioc, Calomfir, Carpen, Călin, Ceapă, Cetină, Cimbru, Ciupercă, Cînepă,

www.dacoromanica.ro

Copaciu, Creangă, Dafin, Droc, Dud, Fagu, Fragă, Frunză, Ghindă, Gorun, Iarbă, Inotă, Leurdă, Mazăre, Meiu şi Meiotă, Mura, Neghină, Orzea, Ovesea, Paiu, Păpuşoiu, Pălte (< Paltin), Părincea, Pepene, Plop, Pomuţ, Pora, Pur, Ruja, Salce, Sămînţă, Secară, Sînger, Socotă (< soc), Şofran, Tufă, Verzea.

§ 10. După fenomene climaterice şi termeni geografici: Brumă, Fulger, Fumărel, Furtună, Gerul, Ghiaţă, Iarnă, Lumină, Lună, Negură, Nour, Ploae, Recea, Soare, Scîntee, Vicol, Vifor, Vijelie, Vîntul, Zorea; Bahnă, Baltă, Bara, Bucovină, Bunget, Calea, Cărare, Cătuna, Cîmpu, Ciucă (vîrf), Dîmba, Dorna, Drume, Dumbravă, Grebenea, Gruia, Holmu, Luncă, Malu şi Malotă, Moghilă, Muchie; Muntea, Oaşea, Padeş, Padină, Pădure, Piscul, Pîrîu, Podescu, Podaşcă, Preseacă, Renie, Rîpă, Rîuleţ, Runcu, Stîncă, Tega, Tîlvescu (< tîlvă), Ţuţea, Vădescu (< vad), Văgăunescu, Vălişte, Zăvoiu, Zvorişte.

§ 11. După metale, pietre scumpe şi alte obiecte: Aramă, Argint, Aurică (< aur), Bălaş, -a, Diamant, Fier, Mărgărit, -a, Rubin, Safir (Samfir), Smaragda; Bardă, Cenuşă, Cîrjă, Cociorvă, Cremene, Conţu, Cotigă, Covăltir, Cujbă, Fulga, Furcă, Fusea, Găvan, Ghilţ (laţ), Hîrtie, Horzobea, Pulbere, Roată, Rugină, Scule, Scoarţă, Spuză, Teleagă, Topor, Ţiţeică. Obiecte de îmbrăcăminte: Bumbăcea, Căciulă, Căltun, Cîlţea, Cîrpoi, Cojoc, Făşie, Fuioru, Lînă, Mătase, Năsturel, Peneş, Petică, Pungă, Talpă etc. *Alimente*: Bragă, Brînză, Caşul, Lăptea, Mămăligă, Păsat, Piper, Pitea, Unteş, Urdea, Zamă, Zărul.

§ 12. Defăimătoare, a) pe terenul limbii romîne: Blegu, Capdebou, Mortu, Năgărea, Nătărău, Nebunul, Netotea, Pacoste, Prostul, Răul, Secul, Tontea, Tutu; b) împrumutate: Bădărău, Balmez, Beleuj, Bosie, Caba, Crast, Durnea, Faca, Sersea.

XI. CREAŢIA DERIVATELOR PRIN SUFIXE

§ 1. La formarea numelor derivate dintr-un nume-tulpină se folosesc, pe lîngă sufixele obişnuite în lexicul limbii romîne şi alte sufixe, specific onomastice, unele de origine străină. Cele de origine slavă au fost cercetate şi amplu exemplificate de I. B.-Albescu [1], iar un tablou general a dat Şt. Paşca [2]., ilustrînd cu exemple 72 sufixe simple şi 22 compuse, fără a le fi cuprins pe toate şi a le fi dat cea mai clară definiţie.

§ 2. Era de observat, în primul rînd, că numele create din orice fel de cuvînt se folosesc puţin, sau de loc, de sufixele obişnuite în lexic, luînd în schimb pe cele cu funcţie special onomastică. Să luăm ca exemplu două nume, unul format din substantiv, altul din adjectiv. Substantivul *bob* îşi formează derivatele lui prin sufixele: *-ic, -iţă, -uşor, -uleţ*, iar numele propriu *Bobul*, reţine unul din cele patru, folosind în schimb peste 30 de alte sufixe: *-a, -an, -aiu, -ănă, -e, -ea, -ei, -eia, -eica, -eică, -eiţă, -en, -enc, -eş = -iş, -ĭa, -ic(a), -icești, -ici, -iciul, -il, -in, -inca, -încă, -inţ, -işul, -iştean, -oiug, -oiul* etc. Adjectivul *alb* primeşte sufixele: *-işor, -it, -iţă, -iu, -oiu, -uleţ, -uş, -uţ*, dar ca nume de persoană, *Albul*, reţine

[1] *Nume de popoare şi elemente slave în patronimia romînească*, 1939, pp. 39—70; *Elemente ungureşti în patronimia romînească*, 1941.

[2] Şt. Paşca, *op. cit.*, pp. 135, sqq.

www.dacoromanica.ro

numai două din opt sufixe obișnuite și primește alte 25 speciale : *-a*, *-ăia*, *-ac*, *-an*, *-e*, *-ea*, *-ean*, *-enică*, *-eț*, *-eu*, *-ic*, *-ici*, *-icea*, *-in*, *-ineț*, *-iș*, *-işor*, *-oi*, *-oe*, *-oiță*, *-ută*, *-otin*, *-uș*, *-uruș*, *-uta* *-uț*.

§ 3. Rolul sufixelor în formarea numelor de persoană din limba romînă a fost considerabil. Numele scurte și frecvente în circulație primesc cele mai multe sufixe, iar cele lungi se scurtează înainte de a le primi (substituire de sufix sau de terminație). Cele mai multe sufixe sînt de origine latină sau slavă veche ; vin apoi cele neogrecești, ucrainene, sîrbo-bulgare. Dificultăți la distingerea originii unor sufixe se ivesc atunci cînd, identice în formă, dar diferite ca sens ori ca funcțiune, ele au proveniență dublă, cum este cazul sufixelor : *-an*, *-at* (*-ați*), *-in*, *-oi* etc.

§ 4. Aplicarea sufixelor la un nume format din apelative nu ține seama de număr și de gen : Porc apare ca nume de bărbat în forma feminină : *Porca*, iar femininul burtă produce formele de gen masculin : Burtul, Burtel, Burtin, Burtuș etc. ; alte derivate se formează din pluralul burți : Burțea, Burțan, alături de Burtea, Burtan, cum este și Burețea din pl. bureți.

§ 5. Două sau trei sufixe se combină uneori, creînd sufixe compuse cu sens și funcțiune deosebită, ca în cazul diminutivelor : Bădicean, Bărbucean, Drăghicean, Răducan, formate cu suf. *-ici* sau *-uc* + *-an* ; ele se scriu greșit cu *-u* pe baza analogiei cu sufixul de apartenență locală (*e*)*anu* din Munteanu. Adăugînd pe cele compuse și variantele avem 180 sufixe.

-A, sufix onomastic adăugat la masculine pentru a crea patronimul, ca în Porca, sau femininul din masculin : ca în Dumitra < Dumitru și Stana < Stan [1]. Multe feminine sînt primite în această formă din afară, cum este cazul cu Ioana, Marina, Teodora. S-a arătat la cap. VII A cum a fost influențată onomastica romînă de grupul numelor biblice terminate în *-a* (Iuda, Sava, Toma) în chipul cărora sînt „multe nume străvechi la popoarele indoeuropene și se găsesc și în latină" [2] ; în același sens a influențat genitivul patronimic slav în *-a*. Capidan semnalează o serie de nume la aromîni în *—a* : Bura, Guşĭa, Mana, Mitra, Nota, Pana, sub influența albanezei, trecînd în aceeași categorie nume biblice terminate în *-ia* : Eremia, Isaia [3].

-ABA, sufix de origine cumană, numai la nume cumane : Talaba și Toxaba. Basaraba (scris din sec. al XVI-lea încoace Basarab) a fost explicat ca nume cuman din cauza sufixului ; din același motiv pot fi cumane : Tîncaba, Turtaba și Posoba. Acesta din urmă circulă și fără sufix : Posa, Poseşti.

-AC, sufix cu origine dublă : latină (alintător), slavă (peiorativ), în Bălac, Brătac, Bubulac, Budac, Dîrdĭiac, Geracu, Ionac, Năstac, Tanacu.

-ACHE, (-ACHI), sufix neogrec de alintare, apare încă din sec. al XVI-lea, la alogeni [4] ; el se răspîndește în Muntenia și Moldova, treptat, în așa măsură, mai cu seamă în epoca fanariotă, încît, în sec. al XIX-lea pătrunde, prin modă, în pătura de jos la orașe și la sate, adaos la prenume, ca un sufix dintre cele mai productive. Din prenume unde-și are funcția

[1] T. Capidan, *Dacoromania* II, p. 500 ; Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 135.
[2] S. Puşcariu, *Dacoromania* III, p. 697.
[3] Capidan, *ib.*, pp. 500, 698.
[4] În epoca bizantină *-άκις*, sporadic din sec. al VII-lea.

www.dacoromanica.ro

semantică, se fac şi multe nume de familie : Veniamin Costache, Costachi Negruzzi, Costachi Conachi etc. Aplicat de regulă la nume calendaristice — din care a rezultat o serie de ipocoristice ca : Lache, Mache, Nache, Pache, Rache, Sache, Tache, a căror temă este greu de recunoscut, el nu apare decît excepţional la nume laice, ca în Condurachi, Stănachi.

-ACIU, sufix de origine latină ca în stîngaci : Bunaciu, Corbaciu, Spînaciu [1].

-ADE, -IDE, sufix vechiu grec patronimic, neproductiv la romîni, apare excepţional, ca formă savantă, în numele lui Ioan Eliade Rădulescu, fiul lui Ilie Radu şi al editorului de acte, Stoide.

-AG(Ă), cf. suf. rus *-aga* din *brodiaga* „vagabond" şi srb. *-aga* [2], apare sporadic : Vănaga, şi probabil în : Boboiaga şi Tomoioagă sau < Toma + *-oiu*, *-agă*, sau < Toma + Oiaga.

-AIE, -AIA, sufix pentru nume maritale : Brătae, Drăgae, Rădaia, Stănae, Vlădae şi Vlădaia, formate din numele soţului : Bratu, Dragu, etc. ; uneori apare în prenume şi matronime. Nu poate fi acelaşi cu cel din toponimele : Suhaia, Suraia [3].

-AI(U), -AICEA, ĂILĂ,- în Albeaiu < Albea, Bobaiu, Cotaescu (< Cotai), Dragai.

Compus : + suf. *-cea* : *-aicea*, Dragaicea ; + suf. *-ilă* : *-ăilă*, ca în Drăgăilă.

-AL(Ă), suf. de origine slavă : Bărbală, Cotal, Dîrdală ; dar în Păcală şi Tîndală, *-ală* este tematic.

-ALE, ca în Agale, Dunale, Darmale.

-AN, -ANU, -ANCU, -ĂNESCU, -EAN, -ENIŞ. Sufixul *-an* cu sens augmentativ şi peiorativ, ca în *lungan* [4] : Adăman, Alexan, Bădan, etc. nu trebuie confundat cu suf. *-anu* (= *-eanu*, *-ianu*) din Cîrţan, Cincan, Cunţan, Dejan, nume de familie derivate din toponime (Cîrţa, Cincu, Cunţa), care indică apartenenţa locală. Sufixul augmentativ *-an* adăugat la prenume ca în : Brătan, Dumitran, Dobran, Ghergan, Lupan, Opran, Paşcan, Răducan, Vişan, Vitan etc. dă impresia că avem a face cu patronime. Prin analogie cu sufixul similar de apartenenţă locală *-anu*, unele din acestea se scriu greşit cu *-u* final, ca : Opranu, Paşcanu, Răducanu. Adăugat la nume în *-ea* ca : Rădea, Stanea, produce un sufix compus : *-ean* : Rădean, Stănean (vezi şi suf. *ean*(*u*)). Sub influenţa numelor de origine latină în *-ian* ca Adrian, Traian, aceste nume apar după 1850 în mediul urban şi în forma : Radian, Stanian. Avem însă trei nume vechi inexplicabile din sec. al XVI-lea : „Neagoe cu fii săi Brătian şi Neaga" (16 BI 46) ; (v. suf. *-ian*).

Trebuie să amintim aici şi formaţia de matronime în *-an* (cap. VI E § 5). Categoria numelor folosite în decursul vremii ca prenume sau patronime, formate cu sufixul augmentativ *-an* este atît de numeroasă încît s-a putut întocmi o listă de cca. 300, fără a le cuprinde pe toate [5]. În schimb

[1] Şt. Paşca, *op. cit.*, p. 136.

[2] Al. Belić, în *Archiv für slav. Philologie*, vol. 23, p. 140.

[3] Şt. Paşca citează numai nume de animale : Bălaia, Lunaia, etc. ; v. şi V. Bogrea, *Dacoromania* IV², p. 866.

[4] O. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, I, pp. 249, 254 ; Gh. Pascu, *Sufixe româneşti*, la suf. *-an* citează nume de vite, formate cu *-an* : Boian, Cerban, Joian, Mărţan, Floran etc. ; la care adaug : Miercan, Vinerean, Duman.

[5] N. A. Constantinescu, *Sufixul -AN* în „Limba romînă", 1963, sub tipar.

www.dacoromanica.ro

cele de familie, formate cu sufixul de apartenență locală *-an*, *-eanu*, *-ianu*, sînt, prin firea lucrului, infinite.

Compuse: + suf. *-cu* = *-ancu*: Bobancu; + suf. *-escu*: Scurtănescul; + *-iș* = *eniș*: Stoieniș < Stoia.

-ANDRU, sufix cu sens de simpatie, adăugat la substantive[1]; la nume de persoană se confundă cu derivate din Andronic.

-ANȚ (cf. *-inți*), sufix de origine sîrbească pentru nume de apartenență locală: Gataiant < Gătaia, Rîmneanț < Rîmna, Șerbanțu etc.

-AR(IU), -ĂREA, sufixe de orig. latină, derivă *nomina agentis* (de ex. albinar, care pot deveni toponime ca Buștenari etc.): Berbecaru, Pușcariu. Pus la toponime ce se termină în *-n* (*-na*, *-ni*) acest sufix uzurpă funcția lui *-eni*, în derivate îndicînd proveniența: Căinar < Căianul Mic[2], Obedenaru < Obedeni; el designă și grupul social: Vălenari, Bordenari, al celor din Văleni, Bordeni, dar aici poate fi o disimilare a sufixului *-eni* spre a evita repetiția[3]; în alte cazuri: Silistraru top. < Silistra. În Bucovina el are funcție patronimică (v. cap. VII E § 2 b): Bărariu, Piticar, Ruxăndariu, Tonegar (< Tonigă) etc.; la Irinar și Sindilar nu este sufix (< Irinarh, Sinde-Ilariu); însă Bărcaru derivă din top. Berca + suf. *-aru*, sau din *barcar* „păstor" sau < subst. *bărc* „pădure".

Compus: + suf. *-ea*, *-ărea*: Brăgărea, Purcărea. Cf. art. V. Bogrea (DR III p. 804—807).

-AȘ, -AȘA, -AȘCU, -AȘIN; *-aș* este sufix diminutiv (ca în copilaș), sau indică profesiunea (călăraș, ostaș); în antroponimie are aceleași sensuri: Dumitraș, Mărtinaș, Grigoraș etc. sau: Cimpoiașu, Flueraș, Puștaș; tot cu sens calificativ în: Mîndraș, Albaș, Lungaș; din Dobre + *-așa* avem Dobreașa. Compuse: a) + *-co*: Dumitrașcu, Grigoraștcu, Ionașcu, Pătrașcu, Romașcu, etc.; b) + *-in* = *-așin*: Dumitrașin, Vîlcașin, Vulpașin etc.

-AT -AȚI, suf. de orig. latină la nume ca Fiiat, Fărtat, prin care s-ar explica și forme ca: Bănat, Mușat, Necșat, Unchiat, Ursat, apoi feminine ca Bunata, Mușata, și plurale ca Urlați, Ursații. De origine greacă la nume calendaristice: Anghelat, Cosmatu, Vasilat (> s.Vasilați); la Tohilat este tematic < Teofilact; *-at* este și de origine slavă în nume laice ca: Orlat. Prin analogie cu toponimul Vasilați < Vasilat, s-ar putea explica, în mod logic, toponimele Galați și Romanați din singularele: *Galat și gr. Romanat. Conf. și Dănăiat < Dănău, Bănățoiu < Banu + *-at* + *oiu*, ca Bogățoiu < bogat.

-ĂREA, v. -AR(IU).

-ĂȘ, -ĂȘAN, apare în: Bardăș < bardoș = barză, Bantăș, Bontăș < bont, Bratăș explicat de Pascu < *bratăș* „văr, fîrtat".

Compus: + *-an* sufix augmentativ, Brătășan(u).

-ĂU, -ĂUȘ, ca în: Brînzău, Buzău, Dănău, Mățău, Vlădău; cf. și Mițeu. Compus + *-uș*: Brătăuș, Codăuș.

-ĂUȚ, sufix slav toponimic ca în: Pătrăuți, Rădăuți; antroponimele terminate îu *-ău* ca: Dănăuț, Mirăuț, se explică prin suf. *-uț* (Dănău + *-uț*).

---

[1] S. Pușcariu, *Dacoromania*, II, p. 698.
[2] Iorgu Iordan, *Notes de toponymie roumaine* (BL VI 30).
[3] S. Pușcariu, *Dacoromania*, I, p. 327.

www.dacoromanica.ro

-CA şi -CĂ (din suf. slav. *-ŭkŭ*, *-kŭ*) în nume slave împrumutate: Balc(a), Borca, Crimca, Danca, Donca, Giurca, Iarca, Milca, Raica[1]. Sub influenţa acestora şi a etnicelor feminine în *-eanca*: armeanca, ţiganca, olteanca etc. — căci etnice ca bulgarca, rusca sînt forme împrumutate; suf. *-ca* a devenit productiv în limba romînă la nume a căror funcţie nu este clară: Cotorca, Florinca[2], Frăţcan (< *Fraţca), Lupca, Necurca (< Necora), Negruşca, Roşca, Tatorca, Tăbîrcă etc.

-CO, -CU, acelaşi sufix, masculin, circulă în forma originară la nume slave împrumutate: Baico, Bîlco, Boico, Hodco, Hrinco, Iaţco, Ivanco, Laţco, Panco, Paşco, Petco, Raico, Vlaico, Voico; acomodat în limba romînă în *-cu*, la toate formele împrumutate, nu este posibil a distinge formele străine de cele romîneşti, ca în: Bancu, Bencu, Braicu, Iarcu, Milcu, Mircu, Staicu, Stancu, Tincu[3]. Diecii afectau însă, şi după acomodarea în *-cu*, să folosească forma slavă, spre a marca o pretenţie savantă, ca în Şerbco, ce apare şi în forma *Şerbaco* schimbînd şi pe compusul *-aşcu* în *-aşco*: Dumitraşco etc.

-CIU, -CEA, sufix slav (-ца) la nume direct împrumutate ca: Donciu, Stanciu[4], sau formate în limba romînă ca: Banciu, Danciu, Onciu.

Compus, + *-ea* = *-cea*, sufix care înlocuieşte adesea sufixul *-ciu* din numele mai sus amintite: Grigorcea, Mincea, Oancea, Stancea, ori se adaugă la alte nume: Buncea, Vrancea etc. V. Bogrea invocă fără temei trei derivate cu acest sufix: Capcea, Tomcea, Topcea, paralele cu Capşa, Tomşa, Topşa, spre a explica (greşit) pe rom. Mircea din srb. Mrkša < Marcus[5].

-CIUC, sufix ucrainean, mai nou, pătruns în onomastica romînă din Bucovina sub regimul austriac: Sauciuc < Sava, Vacarciuc < Văcaru etc.

-E, -EA. Numele terminate în *-e* pot fi vocative ca Petre din Petru şi Ioane (frecvent în Ardeal) de la Ioan, sau fonetisme moldovene, în loc de *-ea*, ca în: Balşe, Brate, Carpe, Chinde, Ciure, Cuze, Lupe, Lupşe, Mane, Nicúle, Sturze, Tite etc. sau variante grafice Cîrje[6], sau tematice: Bade.

-EA, -ĬA, -EAG(Ă), sufix studiat de E. Petrovici, S. Puşcariu[7] şi Al. Graur[8], foarte productiv în limba romînă la cîteva nume calendaristice: Petrea < Petru, dar mai mult la cele laice: Badea < Bade, Barbatea < Bărbat etc. unele cu valoare de patronime sau simple supranume: Albea, Cernea, Negrea. Cu această terminaţie se potrivesc şi unele forme provenite din genitivul patronimic slav în *-ea*, *-ia*[9]. Caplea şi Şteflea au sufixul *-lea*.

---

[1] I. Bil.-Albescu, *Nume de popoare şi elemente slave...*, p. 46.

[2] Florinco, în Balada Miului (Gr. Tocilescu, *Materiale folcloristice...*, I, pp. 61, 185).

[3] Pentru circulaţia acestui sufix în l. romînă, v. Th. Capidan în *Dacoromania*, I, p. 204.

[4] Exemple la I. Bil.-Albescu, *op. cit.*, p. 41.

[5] În *Dacoromania*, IV², p. 863.

[6] Părerea lui I. Bil.-Albescu, *Patronime cu sufixe ungureşti*, p. 48, că acestea au relaţie cu suf. ung. *-e*, nu este admisibilă.

[7] În *Dacoromania*, II, pp. 697—8 şi V, p. 900.

[8] În *BL*, IV, p. 80 şi V, p. 60.

[9] V. cap. VII, B, §§ 1—3, 5.

www.dacoromanica.ro

Compus : + *-ag* = *eag(ă)*, sufix diminutival, ca în Toleagă (< Postolea).

-EAN(A), -EAN(U), -ÎANA, -ÎANU, -EANCA. Sufixul *-ean* cu variantele lui derivă în genere nume de familie de apartenență locală din toponime : Albeanu < Alba, Budeanu < Buda, Cîmpeanu, Băicoianu etc. ; tot așa David Davideanul din Davideni (16 A IV 167). În Dobrean avem suf. augmentativ *-an* pus la Dobre. La numele terminate în *c, ș, ț*, sufixul de apartenență locală *-eanu* ia forma *-an* : Surducan, Huşan <Huşi, Cunțan < Cunța etc. În Bădicean, Drăghicean, avem însă sufixele *-ici* + *-an* ; în Bălcean (din Balc) suf. *-ea* + *-an* augm. ; v. și suf. *-an*. Sufixul *-eană* în Cruceană < cruce, Tălceană < tîlc.

-EASĂ, -ESU, sufix de origine latină, creează nume maritale pentru femei : Băneasa, Luponeasa, mai frecvent în Bucovina ; ele devin toponime. Din acesta se reface un masculin *-esu*, în funcția de matronim, provenit din marital.

-EAȚĂ, sufix de origine latină : Dobrineață, Mineață < Mina.

-EC, sufix slav pentru diminutive : Danec, Simenec, Voitec ; în Bădeca și Coteca poate fi grafie pentru *-ica*.

-ECI(U), sufix diminutival (cf. troneci „hambar mic") de origine slavă [1] : Bedeciu, Berheciu, Dîreciu, Comăneci, Ioneciu, Măneci, Moeci, Stăneciu, Stireciu, Şerbăneci, Tigheci, Todeci.

-EGA, -EGEA, -EGIU, în : Patega, Varega[2], Armega și Tomegea < Toma ; Rătegiu < Ratea ; cf. și top. Coslegiu.

-EI, sufix format și sub influența numelor calendaristice : Andrei, Matei, Timotei. I. Bil.-Albescu citează vreo 30 de nume, care se pot admite numai dacă accentul cade pe sufix *-éi*, între care : Albei, Aldei, Bodei, Brătei, Frătei, Cîrdei, Ştirbei, Strîmbei etc., la care adăugăm : Bărbătei, Brînzei, Ciulei, Florei(u), Gîdei, Gorovei, Galei, Macrei, Scorei, Spinei, Șovei, Ursei ; sufixul *-éi* se poate confunda în scris cu genitivul unor nume : Manea — Mánei și cu pluralul numelor în *-el* : Călugărei < Călugărel ; în cazul lui Dragomir Pîntei (16 B I 102) nu știm dacă este flexiune de genitiv sau sufix, accentul nefiind notat.

Compus : + suf. *-a* = *-eia* : Bobeia, Popeia, Rădeia.

-EL, -ELEA, sufix diminutiv de origine latină, folosit la cîteva nume vechi : Alexăndrel Vvd., Bucurel, Rădel, Onela, dar foarte frecvent actualmente.

-ENCU, -ENCIU, este sufixul ucrainean *-enko*, pătruns în Moldova prin nume străine : Boicenco, Cazacenco : el s-a aplicat și unor nume românești : Captarenco < cap tare, Cerbulenco < cerbul, Cherdivarenco < pierde-vară, Focenco, Sîrbulenco, Țaranenco etc. ; s-a modificat în *-encu* : Bobencu, Cuparencu, Dumencu, Gafencu (din 1672). V. și *-incu*.

-ESC, -ESCU(L), sufix patronimic vechi (v. cap. VII C § 2 ; E § 1 ; VIII § 1—3) apare uneori în forma *-esc* : Stăesc etc. Al. Graur [3] și Iorgu Iordan [4] îl consideră de origine tracă ; el se adaugă la nume articulate și nearticulate : Bădescu și Bădulescu < Badu, Lupescu și Lupulescu <

[1] N. Drăganu, *Românii în veacurile IX—XIV*, 1933, p. 279, n. 2.
[2] Nume actuale din Gorj.
[3] În *BL* V, p. 60.
[4] În *Nume de locuri*, p. 120. Greșit îl socotea „de dată recentă", Th. Capidan în *Dacoromania*, I, 208.

www.dacoromanica.ro

< lup etc. Numele cu teme terminate în *-a* sau *-u* pierd vocala finală : Săvescu, Mărcescu (v. cap. VII E 1 şi VIII 1—3).

-EŞ, sufix neaccentuat, de origine slavă, după Paşca ; cunoscut şi la toponime de origine maghiară ca : Ghimeş, Tulgheş şi la nume ca Nemeş, Vermeş, el devine productiv în romîneşte la adjective ca : gureş, verdeş, şi la nume de familie ca : Bobeş, Cîndreş, Meteş, Rădeş. V. Bogrea citează alte 40 de nume printre care : Badeş, Buneş, Codreş, Daneş, Dumeş, Na eş, Padeş, Petreş, Rareş, Şepteş, Temeş, Vremeş [1] etc.

-ÉŞ accentuat ; Paşca îl distinge de precedentul, ca sufix diminutival, citînd : Andriéş şi Mănéş, la care adaog : Iliéş.

-ÉTE, sufix de origine latină şi slavă ca în scăete, puete : Blănete, Brăete, Buzete, Bulete, Ciucurette, Crăete, Frunzete, Ionete, Marinete, Mărculete, Nicorete, Păsculete, Robete, Sorete, Sulete etc. ; + suf. *-a*, Şerbetea. În Ranete (< Araniti) ortografiat Ranetti, *-ete* aparţine temei.

-EŢ, -ĂŢ, sufix latin indicînd calitatea, în adjectivele : măreţ, pădureţ etc. dar în slavă este diminutiv : Dobreţ, Ioneţ, Lungueţ, Maneţ, Mihueţ, Oneţ şi Rădeţ ; scris cu *ă* în Ştirbăţ, din 1691, Gîrbovăţ (1479), Ghizdavăţ (1476).

- EV, -EVICI, sufixe slave cu funcţie patronimică, folosite de dieci în documentele slave spre a forma patronime : Manev sau Manevici pentru „al Manii" sau „al lui Manea", Udrişte v etc. Neproductive în limba romînă, ele s-au impus sub regimul austriac în Bucovina, slavizînd multe nume de familie.

-I, sufix unguresc pentru nume de familie formate din toponime (= rom. *-ean*), s-a impus de timpuriu, cu acelaşi sens, unor familii supuse influenţei maghiare din Transilvania : Dordai, Patai, sau : Fratai (< Frata), Tordai < Turda (în loc de Frăteanu, Turdeanu), ca şi în numele scriitorilor : Ioan Budai-Deleanu (« de la Buda »), Gh. Şincai (« de la Şinca ») şi al pictorului Carol Pop-Szatmari (« Sătmăreanu »). I. Bil.-Albescu citează numeroase exemple circumscrise la Ardeal şi Banat, multe însă din acestea nu sînt patronime ci prenume, terminate în *-i* final, de altă natură : Corneli, Creţi, Gavriluţi, Mogoşi, Morari, Petri, Tudori etc., sau la porecle, ca : Berari, Ciotori [2]. Cu sens nelămurit, această formă apare şi în Moldova încă din sec. al XV-lea : Birai la 1499, Bunai şi Cioflai [3].

-IA, v. -EA.

-IA, accentuat la aromîni : în Baţaria, Artaria şi, neaccentuat, ca terminaţie de aspect ortografic latinizant, în nume ardelene : Leucuţia, Moruţia ; totuşi apare şi în nume de familie mai vechi muntene : Rădíia, Stăníia. Un grup deosebit fac femininele create în limba romînă cu suf. *-ia*, din masculine terminate în *-a*, ca : Savia şi Varsavia, din Sava şi Varsava [4], sau din cele terminate în *-ie* : Anastasia, Vasilia, din Anastasie, Vasilie.

---

[1] În *Dacoromania*, IV, p. 868 şi în *Revista Istorică*, VI, p. 227—8.
[2] *Op. cit.*, pp. 56—57.
[3] Th. Codrescu, *Uricarul*, XV, p. 265.
[4] Şt. Paşca, *op. cit.*, p. 135.

www.dacoromanica.ro

-IAGA, v. -AGA.

-IAN, -IANA, v. la suf. *-an, -ean*. Cu alt sens, şi probabil de altă origine, în prenume vechi ca: Brătiian din 1497, Dobrian, Opriian şi în prenume feminine: Opriana, Trestiana. După 1850, în nume de familie ca: Provian < Proava, Radian, Radulian, Stanian; acestea s-au format şi sub influenţa unor calendaristice ca: Adrian, Casian, Chiprian, Demetrian, Emilian, Stelian etc.

-IAŞ, în: Dobriaşul.

-IC, -ICA, -ICĂ, -ICU, -ICEA, -ICEL, sufix ipocoristic de origine latină ca în bunic, -ă: Bădica-Radu Vvd, Bănică, Costică, Dobric, Fetic < făt, Ionică, Mitică, Stănică, Ticu (<Costicu). Frecvent la prenume feminine: Anica, Florica, Marica, Rodica, Stănica etc.
Compuse: + *-ea* = *-icea*: Dobricea, Şerbicea; + suf. *-el* = *-icel*: Dobricel.

-ICI. -ICEAN, -ICINA, -IŞCU, sufix de origine slavă cu două sensuri în onomastica romînă. La sîrbi şi la ruşi formează patronimul: srb. Pašić, Ristić, rus. Alexii Levicī Tolstoi — deşi la origine era diminutiv. În actele slavo-romîne apare cu acelaşi rol, explicat de Ioan Bogdan prin *-escul*: Hudici (Hudescul), Julici (Giulescul), deci ca patronim [1]; fiind dovedit că diecii slavizau uneori patronimele, nu se mai pot distinge cazurile cînd numele slav a fost împrumutat în această formă şi cînd sufixul este adăugat de un diac la un nume romînesc, ca de ex: Babici, Bîrlici, Hudici, Julici, Radici, Stravici, Stroici etc. Cu atît mai întemeiată este presupunerea că multe nume cu suf. *-ici* în actele din secolele al XIV-lea şi al XV-lea vor fi circulat în graiul zilnic fără *-ici* ca: Albici, Bădici, Bădilici, Bălici, Boldici, Bradici, Bunici, Căpotici, Culici, Mateici, Milici, Misici < Misail, Minotici < Mina, Mintici (< minte), Nichitici, Pîrlici, Şeptelici (< al şaptelea), Şerbici, Severici, Tighici, Vintici etc. La unele din aceste derivate sufixul *-ici* pare alintător ca în subst. glumici, păcălici etc. O dovadă că sufixul nu era în grai găsim în faptul că în sec. al XIX-lea numai cîteva nume de familie, din cele vechi, mai păstrează sufixul *-ici*: Donici, Negulici, Ponici, Vîrgolici, şi cîteva prenume: Drăghici, Bădici, Cîrstici, Mitici, Rădici, Stănici; acestea din urmă sînt considerate ca alintătoare şi nu sîntem siguri dacă ele au jucat rol de patronime. Tot ca diminutive consideră Paşca numele ortografiate latinizant: Comăniciu, Nicoliciu. La acelaşi sufix G. Pascu citează ca nume de agent: Păcălici < vb. a păcăli, asemeni căruia putem adăuga: Clipici, Sdrobici, Tremurici, Zorici, formate din verbele respective, şi altele din substantive ca: Păcurici, cu toponimul Păcuricea. Acelaşi sens pot avea o parte din cele 70 de nume citate de I. Bil.-Albescu [2] din care citām: Badici, Codrici, Cuculici, Morărici, Negrici, Rotărici, Totolici, Udrici etc.
Compuse: a) *-işcu* < *-ici* + *-co*: în Velicico, fratele lui Miron Costin, Onicico, Mîndricico ş.a., nume moldovene, sub influenţă ucraineană; sufixul s-a modificat ulterior în *-işcu*: Velişcu, Onişcu etc. b) *-icean* < *-ici* + *-an*,

[1] *Documentele lui Ştefan cel Mare*, vol. II, index.
[2] I. Bil.-Albescu, *op. cit.*

www.dacoromanica.ro

sufix augmentativ, adaos la prenume ca : Bădicean, Băicean, Beldicean, Drăghicean, greşit scrise cu *-u* final, prin analogie cu derivatele în *-eanu*[1], sufix de apartenenţă locală. c) *-icina* < *-ici* + *-ina*, în nume ca Dobricina, Petricina etc.

-IE şi -E, terminaţie frecventă la numele calendaristice, devine «acomodare» cînd se adaugă unor nume terminate în consoană ca Archir, scris în documente Archirie, prin analogie cu Arghirie şi Adamie < Adam, acomodat după Avramie < Avram, care însă este nume calendaristic.

< Tot aşa *Tudorie*, Ion, 1890 din Păcureţi, cf. cap. IV § 7.

-IGĂ, -IGA, -IGAN, *-igă*, sufix de origine slavă la apelative luate ca supra-nume : Cotigă, Chiţigă, se adaogă şi la nume creştine ca în Oniga < Ioan, Măniga < Manu. Alte exemple : Băniga, Beriga, Bibiligă, Buliga, Ţuligă, *Stăniga > Stănigoiu şi toponimul Scariga. Dar în Barliga avem un schimb de terminaţie din Barliba, ca în Basaragă < Basaraba.

Compus : + *-an* = *-igan* : Petrigan, Vasigan, dar nu în Beligan.

-ILĂ, -ÎLĂ, sufix de origine slavă pentru diminutive, ca în rotilă < roată, indică însă şi calitatea (lungilă, setilă) ; este frecvent la antroponimele formate din acest fel de apelative : Buzilă, Desilă, Fugilă, Gerilă, Mîndrilă, Murgilă, Negrilă, Păsărilă, Plesnilă, Setilă, Vintilă, Zorilă etc., sau de altă natură : Bădilă, Băncilă, Bucurilă, Cornilă, Cîrstilă, Curcilă, Moisilă, Onilă, Rădilă, Stoichilă. Acest sufix a înlocuit, prin acomodare fonetică, terminaţia numelor biblice *-iel*, ca în : Dănilă, Gavrilă, Mihăilă, Rafailă. Din verbul a tîrî, cu forma *-ilă* : Tîrîlă [2].

- IN, -INEA. Sufixul *-in* are două origini : una greco-latină, la numele calendaristice de origine greacă sau latină : Antonin, Constantin, Eufrosin etc., de la care a trecut şi la unele derivate din nume calendaristice : Florin < Flor, Galin < Gal, Timotin, Tudorin, Vlasin, ori la nume laice : Stamatin, Şerbin, Ursin. Paralel cu acesta se distinge sufixul slav *-in* din flexiunea genitivului feminin slav ca în : *Muşatin* „fiul Muşatei", cf. *Dobrin* [3] ; acest sufix s-a adăugat şi la masculine terminate în *-a* : Cosmin < Cosma, sau în *-ea* : Belcin, Bodin, Fălcin, Husin, ori în consoană, ca : Draghin, Drăguşin. Compus : *-inea* < *-in* + *-ea* : Rădinea.

-INA, sufix latin pentru feminine, ca în Anghelina. În Rădina şi Stănina, avem forma feminină de la masculinele terminate în *-in*.

-INCU, -INCA, sufix slav, cf. suf. ucr. *-encu*, în nume de familie ca : Bratincu, Buzincu, Petraşincu, sau : Bobinca, Bojinca, Buzinca (1637).

-INŢI, -INŢA, sufix slav ca şi *-anţ*, formează nume de apartenenţă locală, pe teren slav şi românesc ca în toponimele : Mehedinţi şi Mehedinţa < Mehadia. În documentele lui Ştefan cel Mare apar multe toponime cu acest sufix : Basinţi, Binţinţi, Bîrlinţi, Brainţi, Gîdinţi, Oprişinţi, Şipinţi, Stroinţi, Tominţi, Vaculinţi ; alte exemple mai aduc Bogrea

---

[1] V. nota 5 p. LV.

[2] V. şi valorosul studiu : Sufixul *-ilă* de Mioara Avram în *Studii privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, II, 1960, pp. 149—178.

[3] G. Pascu, *Istoria literaturii şi limbii române din sec. XVI*, Bucureşti, 1921, p. 165, consideră pe „Dobrin şi Dobriin", act din 1576, ca „greşeli" de diiac care a amestecat pe rom. Dobre cu adj. slav *dobriinŭ* „al lui Dobre".

www.dacoromanica.ro

şi Capidan[1], toate provenite din antroponime. Compus: *-inţel* < *-inţ* + *-el*, în Stoinţel.

-IŞ, -IŞAC, -IŞAN, -IŞCU, -IŞEL, -IŞIŢĂ, -IŞOI, -IŞOR. Sufixul *-iş* apare în nume ca: Longhiniş, Opriş, Petriş, Smărăndiş, Stăniş(eşti); mai frecvent însă în compuse: a) + *ac*, Oprişac, b) + *-an*, Oprişan, Dobrişan, Drăghişan; c) + *-el*, Stănişel; d) + *-iţă*, Oprişiţă; e) + *-oi*, Oprişoi; f) + *-or*, Albişor, Bădişor, Bunişor, Onişor, Petrişor, Rădişor, Stănişor, Stăncişor.

-IŞTE, sufix de origine slavă în apelative, cu accent, ca în cînipişte, şi fără accent ca în ínişte[2]; accentuat probabil la nume de persoană ca: Berlişte, Caliştea < Calea, Cătărişte, Enişte < Ene, Macovişte < Macovei, Melişteni < Melea, Obrişte < Dobre, Predişte < Preda, Raciştе < rac, Silişte (< Sile) „feciorul lui Crucian" (17 A III 143), Udrişte < Udrea, Vălişte < vale, Vroişte, Zvorîşte (< izvor); cf. şi Nădăiaşte; dar Batişte < it. Battista.

-IT, în: Anghelit, Neagoit, Negrit, Slavit, Stăit, Stoit.

-IŢĂ, -IŢA, sufix diminutival. Pentru masculine *-iţă*: Chiriţă < Chiru, Dăniţa şi Dăniţă < Dan, Gheorghiţă, Grigoriţă, Iliţă < < Ilie, Ioniţă, Oniţ, Lupiţă, Măniţ(ă), Udriţă etc.; pentru feminine *-ţa*: Aniţa, Dochiţa, Efimiţa, Mariţa, Luxiţa, Siţa, Zefiriţa, Staniţa etc.

-IU, fără accent, adaptare morfologică modernă a terminaţiei numelor calendaristice în *-ie*, refăcute după modelul latin: Antoniu, Arcadiu, Claudiu, Corneliu, Dionisiu, Ignaţiu, Iuniu, Iuliu, Metodiu, Patriciu, Terenţiu, Valeriu, etc.; este suprimată în limbajul curent, la unele dintre acestea: Anton, Cornel, Ignat, Valer; adăugat de ardeleni şi la nume laice: Vulcuţiu < Vîlc etc.

-ÍU, accentuat, provine din genitivul grec patronimic, prin care se formează nume de familie greceşti; s-a folosit ca sufix patronimic abia în secolul al XIX-lea, sub influenţa greacă în mediul urban şi mai ales în Moldova de sud, la nume ca: Anastasíu, Atanasíu, Dimitríu, Eftimíu, Gheorghíu, Grigoríu, Vasilíu etc., unele din acestea fiind nume originale greceşti[3]. Inexplicabil în toponimul Unguríu din r. Cislău.

-IUC, sufix de origine ucraineană, rar în actele vechi: Frenciuc, moşul lui Sînger şi al Stanei, din 1490; el s-a impus în Bucovina sub regimul austriac la nume romîneşti pentru a forma patronime: Ariciuc, Babiuc, Bogdaniuc, Buraciuc, Cozmiuc, Crainiciuc, Greciuc, Negriuc, Sauciuc (< Sava), Ursaciuc < Ursachi etc.

-IVOE, terminaţie slavă, apare în nume de formaţie străină: Berivoe, Brativoe.

-LEA, sufix pus la teme scurte, de o silabă: bîc, cap, mic, mac, mir, muc, din care provin: Bîclea, Caplea, Miclea, Maclea, Mirlea, Muclea, sau la scurtate laice: Buhlea < buh (ă), Codlea < coadă, Ceplea < ceapă, şi calendaristice: Goglea < Gogu, Mislea < Mis(ail), Steplea < Step(an), Ştеflea < Ştef(an), Raflea < Raf(ail), Triflea < Trifon. Se adaugă şi

[1] *Dacoromania*, I, p. 218.

[2] Schiopul, *Romînii în secolul XIII—XIV*.

[3] G. Sion, în *Arhondologia Moldovei*, citează multe exemple de nume de familie romîneşti formate după cele greceşti.

www.dacoromanica.ro

la nume cu origine nesigură : Droslea, Dublea, Giuglea, Jiblea (< Jipa), Ruflea, Ţeglea, Ţiflea. Burlea însă < Burlă + suf. *-ea*.

-LIE este terminaţia cîtorva nume compuse cu Ilie : Nicălie, Pintilie, Stăncălie, Văsălie (sau < Vasîlie), luînd aspectul unui sufix.

-MAN, scris şi *-oman* în unele studii [1], sufix cu sens augmentativ ca în hoţoman ; cf. germ. *-mann* în : Aliman, Cîrloman < Karlmann, tc. *-man* din : Caraman, Osman etc. şi srb. *-man* din : Vukman. Productiv în l. rom., creează nume ca : Beldiman, Chiciorman, Cotroman, Coţman, Dragoman (< Dragu), Ghiţiman, Frăţiman, Petriman, Rădman, Rusman, Stenoman ; cf. „Turcuman feciorul Turcului" [2]. V. Bogrea aduce o serie de alte exemple : Aldoman, Butiman, Chircoman, Darman, Goţman, Marghiloman, Neguman, Nicoman, Todorman, şi un Cojman < Cosma (DR IV 2 p. 859),

-MIR este terminaţia vechilor nume slave, explicată la cap. X A § 5.

-OAE-, -OAIA, -OAICA, feminin al sufixului *-oiu*, folosit pentru a deriva numele marital al femeei : Bădioae, Creţoae, Goioaia, Ionoaia, Lupoaia, Tîmpoae, Ursoaia etc., de la numele respective : Badea, Creţu, Goia etc. Compus, + suf. *-ca*, Corboaica, cu acelaşi sens.

-OARA, -ORIŢA, sufix diminutiv feminin : Marghioara (< Marga), Mărioara (< Maria). Compus, + *-iţa* : Mariorita.

-OASA, sufix cu acelaşi rol ca *-oaia* : Ilioasa, Goioasa din Ilie şi Goie.

-OC(A), -OCEA, sufix de origine latină : Băcioc, Bărtoc, Bondoc, Catoca, Ionoc, Stăncioc ; cf. Mănioc. Compus : + suf. *-ea*, Rădocea.

-OG, -OGA, -OAGĂ, -OGAN, -OGEA, de comparat cu suf. *-ag(ă)*, în : Finog şi Mirciog ; Handoga, Manţoga ; Băcioagă, Cîrloagă, Cîrtoagă şi Mincioagă.

Compuse : a) + suf. *-an* = *ogan* : Cîrlogan, Mociogan ; b) + suf. *-ea* = *-ogea* în Finogea.

-OIE sau -OE din suf. slav. *-oje*, frecvent la sîrbo-croaţi în nume ca : *Beroje*, *Bogoje*, *Branoje*, *Budoje*, *Dobroje*, *Radoje* [3]. Sufixul pătrunde în onomastica romînă împreună cu aceste nume slave sau sîrbeşti, apoi se adaugă şi altora de aceeaşi origine, devenind productiv la romîni : Baboe, Brătoe, Dragoe, Neagoe, Radivoe. E. Petrovici observă că sufixul slav *-oje* derivă ipocoristice din prima silabă a numelui întreg slav ca Dragoje din Dragomir [4]. Sufixul *-oe* circulă un timp în acte cu această formă, apoi se scrie *-oiu* prin confuzie cu vechiul suf. romînesc *-oi(u)* = *-oĭ* : Băloiu, Brătoiu, Drăgoiu, Neagoiu şi Negoiu, Rădoiu, Stănoiu, Vlădoiu etc.

-OIU, -OAE, -OŇ, -OAŇA, -OICĂ, -OICEA, -OANEA, suf. de origine latină, din laf. *-oneus*, derivînd, în lexic, nume masculine din feminine : cioroĭ din cioară, şi augmentative : buboi < bubă. În antroponimie el formează nume maritale : Sturzoae < Sturza (v. mai sus), patronime : Costoiu < Costea şi matronime : Profiroiu, fiul Profirei. În Banat, Haţeg

[1] *Dacoromania*, II, p. 882 şi III, p. 835.
[2] Documente din 1660, L. Boga, *Documente*, XI, p. 11.
[3] *Rad*, vol. 82, p. 116.
[4] *Dacoromania*, V, p. 577.

www.dacoromanica.ro

şi parte din jud. Mehedinţi se menţine însă forma arhaică în *-oń*, scris *-on(iu)*, *-one*, ca în exemplele : Alboń, Barboń, Ignatoń ; Angheloni, Todoni, Zăroni (< Lazăr sau < Zaharia), Ioviţone, Oprone, Imbroane, Trîmbiţoniu ; într-un document oltean : „fiii Miclăuşoanei" (16 B I 102). Privitor la acest sufix E. Petrovici arată că : a) în Banat sufixul *-oń* designă un patronim sau nume de familie, înlocuind pe *-escu* [1], b) că în patronimele mocăneşti din ţara Oltului : Dobroiu, Grămoiu, Gogoiu, Mărcoiu, Oncioiu, Oprõiu, Procoiu, el arată apartenenţa familiară [2] ; c) că tot prin el se derivă numele femeii din al bărbatului (numele marital) ca în exemplul Mindoana < a lui Minda, sau invers, în cazul cînd femeia este mai bogată, ex. : Bălăşonii [3] ; tot el arată că S. Puşcariu a greşit explicînd sufixul *-oiu*, din Băloiu, Creţoiu, de la slav. *-oje*, fiindcă „distincţia între sufixul slav şi cel latin o dă sensul, cel slav derivă ipocoristic..." şi anume dintr-o temă slavă, dar Creţoiu ar suna în Banat : Creţoń şi Dimoiu : Dimoń [4].

Numele făcute cu suf. *-oiu* din substantive : Cătănoiu, Garofoiu, care nu pot fi luate nici ca augmentative nici ca diminutive, sau împrumutate din slavă, Al. Graur le consideră masculine refăcute din femininele în *-oaia* (n. maritale), deci cu sens de filiaţie : Cernătoiu este fiul Cernătoaei, dar nu pentru că femeia ar fi fost mai bogată [5]. Alte patronime mocăneşti : Andriţoiu, Floroiu, Ispăşoiu, Pătrăşcoiu, Stoicoiu [6] ; tot prin colonizări de ardeleni se poate explica frecvenţa sufixului *-oiu* la Vălenii de Munte : Barţoiu, Chivoiu, Onoiu, Ogîrnoiu, Slămnoiu, Ţicoiu, Ţigoiu etc. [7].

Compus : + suf. *-a* = *oana* : Badeoana ; + suf. *-că* = *-oică* : Rătoică < Brat ; + suf. *-cea* = *-oicea* : Drăgoicea ; + suf. *-ea* = *-oanea* : Grecoanea, Turcoanea.

-OLEA, sufix format din terminaţia verbală *-oli*, ca în pîrjolí : Ciogolea, Mozolea, Pîrjolea ; de la acestea sufixul s-ar fi extins la alte nume : Bibolea, Modolea, Uzolea [8] ; la care putem adăuga : *Bobolea (> top. Bobolia), Dragolea, Neagolea, Ursolea.

-OŞ, suf. de origine slavă, după G. Pascu : Androş, Bancoş, Bartoş, Beloş, Boboş, Dragoş, Hodoş, Neagoş, Pipoş etc. [9].

-OT, -OTĂ, -OTICI, -OTEI, -OTIN, sufix de origine slavă, pentru care Maretić citează şase nume sîrbeşti : Balota, Bratota, Brzota, Kalota, Dragota, Hranota [10], dar care se întîlnesc şi la romîni. Ghibănescu citează 40 de nume în *-otă* din colecţiile sale, dînd unele etimologii greşite [11]. Sufixul formează porecle, patronime şi nume de familie. El se adaugă : a) la nume de origine slavă : Bealotă, Bîrzotă, Cernotă, Dobrotă, Hromotă, Milotă, Neagotă, Radotă, Sirota, Slipotă, Voiotă ; b) la derivate calendaristice : Gogotă, Lomotă, Marcotă, Mănotă, Nanotă, Pancotă, Palotă, Pascotă ;

---

[1] E. Petrovici, *Dacoromania*, V, p. 576, VIII, pp. 182, 577.
[2] *Idem, ibidem*, vol IX, p. 339.
[3] *Idem, ibidem*, vol. V, p. 576 ; există însă şi masculinul Bălaşu.
[4] *Idem, ibidem*.
[5] Al. Graur, *BL*, vol. VIII, p. 108 ; cf. studiul aceluiaşi, în vol. VII (1939), pp. 105—114 : *Extinderea suf. -oiu în sud-vestul Ardealului, Banat, Oltenia şi vestul Munteniei*.
[6] V. Bogrea, *Dacoromania*, I, p. 414.
[7] Pomelnicul bisericii Mînăstirii din acest orăşel.
[8] Citate de V. Bogrea, *Dacoromania*, IV, 2.
[9] Cf. I. Bil.-Albescu, *Patronime cu sufixe ungureşti*, p. 52.
[10] *Rad*, vol. 82, p. 125.
[11] *Surete şi izvoade*, XXIII, pp. 2—3 ; cf. şi V. Bogrea, în *Dacoromania*, I, 212.

www.dacoromanica.ro

c) la teme necunoscute: Bărhotă, Borbotă, Cosotă, Grănot, Horhotă, Lopotă; d) dar mai ales la nume vechi romînești: Albotă, Balotă, Barbotă, Başotă, Bootă < bou, Bumbotă, Calotă < cal, Capotă, Caşotă, Cocotă, Coşotă, Crețotă, Dracotă, Epotă (Iapotă), Fumotă, Gerotă, Inotă, Jacotă, Junotă, Laiotă, Leotă, Malotă, Marotă (< măr), Meşotă, Meiotă, Micotă, Narotă (< nară), Ochiotă, Ootă, Oprotă, Piscotă, Plumbotă, Racotă, Sacotă, Secotă, Socotă, Şerbotă, Tacotă, Țicotă, Vacotă. Unele dintre acestea sînt toponime provenite din nume de persoană [1]. În Arnota, însă *-ot* este tematic < ung. árnot.

Compuse: + *-ei* = *-otei*, Şerbotei; + *-ici* = *-otici*, Dobrotici; + *-in* = *-otin*, Dobrotin.

-OV, -OVICI, -OVAN, sufix slav patronimic la nume purtate de alogeni; neproductiv în limba romînă ca şi *-ev* (*-evici*), *-ov*; s-a folosit de dieci la formarea patronimelor dintre care unele vor fi rămas în uz [2]. Este limpede că bărbații purtînd astfel de patronime în actele vechi pot fi ruşi ori slavi de sud, însă nu puțini sînt autohtoni ca: Stoica Vintilov din 1452, Varticov din 1546, Barbulov, Buzatov, Ianovici, Limbovici, şi mulți alții. Sufixul s-a păstrat la cîteva patronime: Ioanovici, Petrovici şi mai frecvent Popovici. Administrația austriacă supunînd biserica din Bucovina patriarhiei sîrbeşti de Carlovăț la 1783, de care depindea şi biserica romînă din Banat, şi cîtva timp, cea din Ardeal, s-a ajuns la slavizarea, în epoca mai nouă, a multor patronime romînești din aceste provincii ca de ex.: „Barbulovici, Blajevici, Ciupercovici, Diaconovici, Iancovici, Iorgovici, Marcovici etc.; în deosebi în Bucovina, pe timpul episcopului Danilo Vlahovici" (1789—1822)[3], s-au slavizat, zice Bileţchi-Albescu, enorm de multe nume în Bucovina, dintre care citează: Albovici, Minovici, Procopovici, Țurcanovici, Sidorovici, Tanovici (< Stan) etc. Familia bucovineană Onciul îşi adăuga patronimul Alexandrovici [4]. Încă un contingent de nume cu aceste sufixe aduc elementele sud-dunărene refugiate la noi din cauza jugului otoman (ca Minovici). Faptul este relevat de Carcalechi la 1830 prin fraza „Nu toți sînt bulgari, a căror nume iasă în *-vici*; mulți dintr-aceşti sînt curați romani" [5]. La începutul sec. al XIX-lea încă, sufixul *-ovici* apare sporadic, ca modă, sub influența rusă, la unii boieri: Dinicu Golescu, fiul lui Radu, semnează „C-tin Radovici din Goleşti", iar fiul lui Vasile Balş: A. Balşovici.

Compus: + *-an* = *-ovan*: Borgovan, Petrovan, Tatovan.

-SAN, pare a fi sufix în: Bîcsan, Vîlcsan.

-SIN (sau -OSIN), de asemeni, în: Dragosin, Dragsin (scris şi Draxin) şi în Marosin.

-SLAV, ca şi *-mir*, este al doilea element în componența unor nume slave ca: Dragoslav, Miroslav, Vladislav etc. V. cap. X A § 5.

---

[1] Cf. E. Petrovici, art. în *Contributions onomastiques*, Bucarest, 1958, p. 33.

[2] De ex. Hodco Crețean din 1436, scris şi Crețovici şi Crețescul (Damian Bogdan, *Acte moldovenești din anii 1426—1502*, Bucureşti, 1947).

[3] I. Bil.-Albescu, *Elemente slave...*, p. 65—66.

[4] N. Iorga, *Boieri şi răzeşi în Bucovina...* An. Ac. Rom. Mem. s. ist. t. 35, 1912, pp. 11—12 şi 17—19.

[5] *Bibl. rom.*, VIII, p. 25 seqq., apud N. Iorga, *Istoria Romînilor*, VIII, p. 362.

www.dacoromanica.ro

-SCHI, sufix slav, folosit în actele slavo-romîne, în locul prepoziției *de, de la*, alipit la toponime pentru a designa funcția: ban *Kralevski*, „de Craiova", sau originea locală la boieri: Bîrlea *Hîrlovski* „din Hîrlău". Apare la numele de familie străine: Krupenski, Vocinski, și rareori la cele romînești: Cuculschi, Dragulschi, Baculinschi, Corbinschi, Mociulschi, Porcinschi, Udriţchi etc.[1], și în numele scriitorului Daniil Scavinschi.

-ŞA, sufix slav, socotit ca albanez de către S. Puşcariu[2], din suf. *-ş* + *-ea* în Balşa, el aduce exemple că este productiv în limba romînă atît în lexic cît și la nume proprii: Balşa, Capşa, Focşa, Lupşa, Micşa, Popşa etc. Adăugăm: Bocşa, Bucşa, Dumşa (< Duma), Neagş/u, -a modificat în Neacşu, -a, Purşa, Romşa < Roman, Simşa < Simon, Tomşa < Toma.

-UGĂ, -UGOIU, cf. suf. *-igă*: Mănugă, Stănugă.

Compus, + *-oiu* = *-ugoiu*, Rădugoiu.

-UC, -UCA, -UCEA, sufix diminutival de origine latină la masculine: Ionuc, Răducu și *-uca* la feminine: Băluca, Chivuca, Firuca, Mîndruca.

Compus + *-ea* = *-ucea*: Răducea; cf. și Băbuciu.

-UI, -UIUL, -UIAN, -UICĂ, -UINEA, sufix diminutival ca în făgui: Cuțui, Nuțui, Țugui; Răduiul, Stănuiul.

Compus + suf. *-an* = *-uian*: Ursuian, Țuțuian; + suf. *-că* = *-uică*: Răduică, Tănăsuică; + suf. *-in, ea*: Răduinea.

-UL, -ULEA, articol masculin romînesc, considerat ca sufix în onomastica sîrbo-bulgară[3], este frecvent în onomastica veche la prenume: Albul, Budul și la patronime: Andreescul, Necorescul etc.

Compus + *-ea* = *-ulea*: Banculea, Bărbulea, Burdulea, Budulea, Manciulea, Rădulea etc.

-UN, sufix, ca în: Bociun, Bodun, Borciun, Dobrun, Rădun, Tătun.

-UR, pare a fi sufix în Biliciur (< Bilcea), Brudur, Budur etc.

-URĂ, -UREAC, ca în Ştefură. Compus + *-ac*: Ştefureac.

-UŞ, -UŞIL, -UŞOR, în: Angheluş, Andruş, Burcuş, Dobruş(a), Lepăduş, Pielmuş, Trepăduş.

Compuse: + *-ilă* = *-uşil(ă)*: Vlăduşil; + *-or* = *-uşor*, formează diminutive: Nicuşor etc.

-UŢ, -UŢA, -UŢAN, sufix de origine latină: Adămuţ, Băluţu și Băluță, Dănăuţ, Dobruţ, Mirăuţ, Neguţ, Răduţ, Stătuţu, Ursuţ, Vlăduţ; și feminine: Maruța, < Mara, Stăncuța, < Stanca etc.

Compus + *-an*: Răduțan.

FLEXIUNEA *-ele, -ile*, formează patronime pentru un grup de fiice: Albutele (< Albotă), Bănesele, Iacovile, Ivăneațele, Năculele, Nechițele, Niculițele, Onelele, Preutesele, Procopioaele, Toancele, Şotrile, Văronicele, toponime; Antanasiile (sărb. 17—18 ian.).

---

[1] I. Bil.-Albescu, *Elemente slave...*, pp. 67—69,

[2] În *Dacoromania*, III, p. 821, explicație ignorată de Şt. Paşca, op. cit., p. 143, după care ar fi slav și neproductiv în limba romînă. Cf. și N. Drăganu, *Nume cu suf. -şa* (*ISFR* II p. 269) și broşură, Cluj, 1933.

[3] V. *Dacoromania*, IV.

www.dacoromanica.ro

BIBLIOGRAFIE*

Ac Bz	= N. A Constantinescu, *Acte şi monumente buzoene* [Buzău], 1941, Partea I.
Acte Bor	= Colecţie de acte din satul Bordeni, mss la Muzeul de Istorie, Ploieşti.
Acte Sc	= Colecţie de acte din Scorţeni, r. Cîmpina, mss (în Arhiva autorului).
AECO	= Archivum Europae Centro Orientalis I, Budapest.
A Gen	= *Arhiva Genealogică*, I—II, Iaşi, 1912—1913.
A Ist	— *Arhiva Istorică*, III, Bucureşti, 1867.
Am	= N. Iorga, *Corespondenţa lui Dim. Aman* (Sd XXV).Bucureşti, 1913.
An C	= *Anuarul Institutului de Istorie Naţională*, Cluj, I. 1922, II—VI.
An Cm	= *Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice*, Bucureşti, 1942.
An Com	= *Anuarul Învăţămîntului comercial din Romînia*, Bucureşti, 1927, index.
An Pit	= *Anuarul Şc. Normale de băieţi din Piteşti*, 1928, index.
An Pl	= *Anuarul Liceului S-ţii Petru şi Paul din Ploieşti*, 1936, index.
Ant Ar	= Tache Papahagi, *Antologia aromînă*, Bucureşti, 1922, index.
AO	= *Arhivele Olteniei*, an. I—XXII, Craiova, 1922—1943.
Ard	= N. Iorga, *Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramureşene*, I—II, 1906 (Sd XII—XIII) index necomplet la vol. XIII.
Arh.	= C. Sion, *Arhondologia Moldovei*, ed. Gh. Ghibănescu, Iaşi, 1892.
Aş Br	= Emil şi Ion Vîrtosu, *Aşezămintele Brîncoveneşti*, Bucureşti, 1938.
BA gen	= I. Bileţchi-Albescu, *Un capitol de patronimie romînească: Genitivul patronimic*, în *Anuarul Liceului Dragoş-Vodă*, C-lung mold., 1935.
BAP II	= P. Gîrboviceanu, *Biserici cu averi proprii*, vol. II, Bucureşti, 1910.
BA sl	= I. Bileţchi-Albescu, *Nume de popoare şi elemente slave [sufixe] în patronimia romînă*, în An. Lic. „Dragoş-Vodă", 1939.
BA ung	= Idem, *Elemente ungureşti în patronimia romînă*, ibidem, 1941.
Băl	= T. Bălan, *Documente bucovinene*, I din anii 1507—1653, II, 1519—1662, III, 1573—1720, IV, —1745, V, —1760, VI, 1760— 1833, index.
BCI	= *Buletinul Comisiei Istorice a Romîniei*, vol. I—XV, Bucureşti, 1915—1936.
B Cr	= C. Bobulescu, *Crucea de sus*, Bucureşti, 1926.
Bez I	= G. Bezviconi, *Din alte vremi*.
BG	= *Buletinul Soc. R. R. de Geografie*, Bucureşti, 1934.

* Operele care au index s-au citat, în Dicţionar, numai cu volumul (în cifre latine), fără pagină (cifre arabe), trimiterea privind indexul; la numele netrecute în index s-a dat vol. şi pagina.

www.dacoromanica.ro

Bi A = I. Bileţchi-Albescu, *Alte aspecte ale patronimiei romîne*, în *Anuarul Liceului „Dragoş-Vodă"*, C.-Lung mold., 1937.

Bianu = I. Bianu, *Documente romîneşti*, I[1], Bucureşti, 1907.

Bibl. rom. veche = I. Bianu, Nerva Hodoş, *Bibliografia romînă veche* I—III.

BIFR = *Buletinul Institutului de filologie romînă*, Iaşi, vol. I, 1924.

Bih = N. Iorga, *Vechimea... elementului romînesc în Biharia*, Bucureşti, 1921.

BIR = *Buletinul Institutului romîn din Sofia*, An. I, nr. 1, Bucureşti, 1941.

Bis R = N. Iorga, *Istoria Bisericii romîneşti*, I, Vălenii, 1908, II, Bucureşti, 1932, index.

Bîr = Pr. I. Antonovici, *Documente bîrlădene*, I—II, 1911—1912; III 1915; IV—VI, 1924—26, Bîrlad, index lacunar.

BL = *Buletinul Lingvistic*, Bucureşti.

Bogr. = V. Bogrea, articole în revista *Dacoromania*, Cluj.

Bord = Informaţii orale din s. Bordeni, r. Cîmpina.

Br = N. Iorga, *Primii ani în Brăila romînească*, Bucureşti 1930.

Braş = Idem, *Acte romîneşti şi greceşti... Compania de comerţ din Braşov*, Bucureşti, 1932.

B. răz, = Idem, *Boieri şi răzeşi* (An. Acad. Rom., Mem. ist. s. II, t. XXXV), 1912.

Brock = *Der grosse Brockhaus*, Berlin.

Buc. = I. V. Ştefanelli, *Documentele din vechiul ocol al Cîmpulungului moldovenesc*, 1615—1840... 1915, index.

Bucur = Acte şi inscripţii bucureştene (mss).

Buf = Informaţii din Buftea, reg. Bucureşti (mss).

But = Ἀθ. Μπούτουρας, Τα νεοελληνικὰ κυρία ὀνόματα Atena 1912.

Bz = Informaţii din fostul judeţ Buzău (mss).

Calendar = Gr. Popescu, *Calendar cu toţi sfinţi* . . . în revista *Biserica Ortodoxă Romînă*, Bucureşti, 1956.

Cand = I. A. Candrea, *Onomastica romînă cu privire specială la onom. Olteniei*, curs litografiat, 1935—1936, cu index.

Cant = Vezi Fil C

Cara = I. Caragiani, *Studii istorice asupra Romînilor din Pen. Balcanică*, Bucureşti, 1899.

Car M = P. Caraman, în *Balcania*, VI, Bucureşti, 1943, p. 464—497.

Cat = I. R. Mircea, *Catalogul documentelor Ţării Romîneşti 1369—1600*, ed. Arh. Statului, Bucureşti, 1946, cu index.

Cat gr I. = Arhivele Statului, *Catalogul documentelor greceşti din Arh. Statului de la Braşov*, vol. I, Bucureşti, 1958, cu index.

Cat mold = *Catalogul documentelor moldoveneşti din Arhiva ist. centrală a Statului*, vol. I, 1387—1620; vol. II, 1621—1652, Bucureşti, 1957, 1959.

Cat tc = M. Guboglu, *Catalogul doc. turceşti*, vol. I, Bucureşti, 1960, ed. Arh. Statului.

C Bog = M. Costăchescu, *Documente moldoveneşti, de la Bogdan II Vvd.*, Iaşi, 1940, cu index.

C Dom = *Curtea Domnească din Argeş* (BCMI an. X—XVI) Bucureşti, 1923.

Cat Braş = *Catalogul documentelor romîneşti din Arhivele Statului de la Oraşul Stalin* [Braşov], vol. I, 1521—1799, Bucureşi 1955, ed. Arh. Stat. fără index.

Ceas = *Ceaslov*, tradus de Antim Ivireanul, Bucureşti, 1715 şi *Orologhion* din 1703.

Cep = D. Furtună, *Documentele moşiei Ceptura*, Bucureşti, 1934.

Cern = Athanasie Mironescu, *Istoria Mînăstirii Cernica*, Cernica, 1930.

Čičagov = V. K. Čičagov, Из истории русских имен, отчеств и фамилии, Moscova, 1959.

Cîmp = St. Teodorescu, *Monografia oraşului Cîmpina*, Cîmpina, 1924.

www.dacoromanica.ro

CL = Th. Bălan, *Noui documente cîmpulungene* [din Bucovina], 1929.

Cl = C. Rădulescu-Codin, *Cîmpulungul-Muscelului.* Istoric. C-lung, 1925.

C Lit = *Convorbiri Literare*, Bucureşti, 1941.

C. Neamţ = M. Costăchescu, *Documente moldoveneşti din judeţul Neamţ*, 1940 [I—II extrase din reviste].

CO = Académie de la R.P.R., *Contributions Onomastiques*, Bucarest, 1958.

Cob = G. Potra, *Mînăstirea Cobia*, Bucureşti, 1936.

Col. = Sabin Drăgoi, *303 colinde*, Craiova, 1925.

Costin = Miron Costin, *Opera*, ed. critică ... Bucureşti, 1958, cu index.

Cotr = G. M. Ionescu, *Istoria Cotrocenilor*, Bucureşti, 1902.

Cras = Al. Ştefulescu, *Schitul Crasna* [din Oltenia], T. Jiu, 1910.

C răz. = V. Caraivan, *O delegaţie de răzeşi în capitală*, Buc., 1911.

C. Ştef = M. Costăchescu, *Doc. moldoveneşti de la Ştefan cel Mare*, Iaşi, 1933, index.

C. ştef = Idem, *Documente moldoveneşti de la Ştefăniţă Vvd*, Iaşi, 1943, index.

C 10 Ştef = Idem, *Zece documente de la Ştefan cel Mare*, 1948.

D Buc = G. Potra, *Documente privitoare la istoria oraşului Bucureşti* (1594—1821), Bucureşti, 1961, index.

Deal = C. Niţescu, *Mănăstirea Dealul şi Liceul Militar*, 1932.

D ec = *Documente privitoare la economia Ţării Romîneşti* (1800—1850) vol. I—II, Bucureşti 1958, ed. Arh. Statului.

D Cpol = P. Mihail, *Documente moldoveneşti de la Constantinopol*, Iaşi, 1948 (anii 1607—1800).

DG = Lahovari, Gh. I., gen. C. I. Brătianu şi Gr. Tocilescu, *Marele Dicţionar Geografic al Romîniei*, 5. vol., Bucureşti, 1898—1902 (numele de sate din Dicţionar şi din Indicatorul Statistic al Romîniei, s-au citat numai cu *s*, alte toponime cu *t*).

D Gorj = Al. Ştefulescu, *Documente slavo-romîne relative la Gorj (1440—1665)*, Bucureşti, 1908, index.

Dicţ. j Prahova = Brătescu, P. şi C. Moruzi, *Dicţionarul geografic al judeţului Prahova*, Tîrgovişte, 1897.

DH = G. Timuş, *Dicţionar hagiografic*, Bucureşti, 1898.

Div. = G. Florescu, *Divane domneşti din Muntenia în sec. XV*, studiu în *Revista Arhivelor*, II, pp. 50—125, 360—388.

DLR = *Dicţionarul limbii romîne*, Ed. Academiei Romîne, tom. I—II, 1910—1914; materialul inedit s-a consultat în mss, la Institutul de lingvistică.

DLRM = *Dicţionarul limbii romîne moderne*, Ed. Academiei R.P.R., 1958.

DM = I. Bogdan, *Documente moldoveneşti din arhiva Braşovului, pînă la 1500*, Bucureşti, 1905.

Dm = M. Costăchescu, *Documente moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, I—II, Iaşi, 1942, index la v. II.

Doc = *Documente privitoare la Istoria Romîniei*, Ed. Academiei R.P.R. (indicaţii pentru volume v. la sfîrşit pp. LXXIV—LXXV).

Dos = Dosoftei mitropolitul, *Viiaţa şi petrecerea svinţilor*, ... 1682.

DR = *Dacoromania*, Cluj, I—VII, 1921, Cluj.

Drag = C. Rădulescu-Codin şi I. Răuţescu, *Dragoslavele*, Cîmpulung, 1923.

Drăg = N. Drăganu, *Romînii în veacurile IX—XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei*, Bucureşti, 1933, index.

Drj = Dosarul Drăjnenilor... mss, fotocopii la Muzeul de istorie al oraşului Bucureşti, cf. *Acte Drăjnene*, ed. A. Sacerdoţeanu în BCI XIII.

www.dacoromanica.ro

DZF = D. Z. Furnică, *Industria şi dezvoltarea ei în Ţările romîneşti*, Bucureşti, 1926, index.

EI = *Enciclopedia Italiana*, Roma, 1938.

Enc = I.-A. Candrea, *Dicţionarul Enciclopedic* „Cartea Romînească", Buc., 1931.

Enc. Brit. = *Enciclopedia Britanică*, Chicago, London, 1950..

Erb = C. Erbiceanu, *Cronicarii greci în epoca fanariotă*, Bucureşti, 1888, index.

Fărş = Th. Capidan, *Nume de persoană la Ftîrşeroţi*, în *Dacoromania*, vol. VI,

Fil = I. C. Filiti, *Catagrafie oficială de toţi boierii Ţării Romîneşti la 1829*, Bucureşti, extr. din *Revista Arhivelor*, II, pp. 290—388.

Fil A = Idem, *Arhondologia Munteniei 1822—1828*, în *Revista Arhivelor*, II.

Fil C = Idem, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino*, Bucureşti, 1919, index.

Flor = G. D. Florescu, vezi „Div".

G. Dem = G. Dem. Teodorescu, *Poesii populare romîne*, Bucureşti, 1885.

Giur = C. Giurescu, *Studii de istorie socială*, Bucureşti, 1943.

Glos = Damian C. Bogdan, *Glosarul cuvintelor romîneşti din documentele slavo-romîne*, Bucureşti, 1946.

Gorj = Al. Ştefulescu, *Gorjul istoric şi pitoresc*, Tg.-Jiu, 1904.

Grai = Graiul nostru, *Texte*... de I.-A. Candrea ş.a., I—II Bucureşti, 1906, 1908.

Gr Buc = E. Grigoroviţa, *Dicţionarul geografic al Bucovinei*, Bucureşti, 1908.

Grd = D. Ionescu, *Anuarul Şcolii Normale din Grădiştea-Vlaşca*, Bucureşti, 1930.

Grinc = Boris Grincenko, Словарь украинского языка, 1909.

G Roş = G. Ghibănescu, *Roşieştii, documente moldoveneşti*, Iaşi.

Grş = A. Sacerdoţeanu, *Pomelnicul bisericii Gruşeţu*, în *Arhivele Olteniei*, XII, 1933.

Guide = Ch. Macrides, *Guide de la Grèce*, Athènes, 1899.

Has = B. P. Hasdeu, *Magnum Etimologicum Romaniae*, Bucureşti, I—III.

Haţ = N. Iorga, *Condica Haţegului*, 1725—1847, Bucureşti, 1940.

Hris = *Hrisovul*, vol. I, Buletinul Şcoalei de Arhivistică, Bucureşti, 1941.

Hur = N. Iorga, *Hîrtii din arhiva mînăstirii Hurez* (Sd XIV), Bucureşti, 1907,

Hurm = Hurmuzachi, Eudoxiu, *Documente privitoare la Istoria Romînilor*, Ed. Academia Romînă, vol. III etc. index.

I Bot = N. Iorga, *Numele de botez la Romîni*, Bucureşti, 1934.

Ind 13—16 B = Academia R.P.R., *Indicele numelor de locuri la volumele documentelor din secolele XIII—XVI B* (Ţara Romînească), Bucureşti, 1956.

Ins = N. Iorga, *Inscripţii din bisericile Romîniei*, I, Bucureşti, 1905; II, 1907, (vol. II = Sd XV 1908).

IO = I. Ionaşcu, *Biserici, chipuri şi documente din Olt*, Craiova, 1934,

Iorga I—X. = N. Iorga, *Istoria Romînilor* I—X, Bucureşti, 1936—1946.

IS = M. Popescu-Spineni, *Contribuţiuni la Istoria Învăţămîntului Superior*, Bucureşti, 1928.

Isp = G. Ghibănescu, *Ispisoace şi zapise* I—VI, Iaşi, 1906—1933 index lacunar la fiecare volum : I^1 1400—1600 ; I^2 1600—1632 ; II^1 1631—1641 ; II^2 1641—51 ; III^1 1651—63 ; III^2 1663—75 ; IV^1 1675—92 ; IV^2 1692—94 ; V^1 1694—1780 ; V^2 1695—1803 ; VI^1 1730—1837 ; VI^2 1766—1814 ; volumele cuprind documente moldovene. Index la fiecare volum, cu erori.

Ist Rom. = *Istoria Romîniei* I—II, Editura Academiei R.P.R., 1960, 1962.

IT = N. Iorga, *Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1921.

Î Div = Arhivele Statului, *Înaltul Divan al Principatului Valahiei*, 1831—1847, Bucureşti, 1958, index.

Jiul ard. = *Nume de familie culese din valea Jiului ardelean*, mss. Inst. Lingv. Cluj.

www.dacoromanica.ro

Kog = *Cronicele Romînie*, ed. de M. Kogălniceanu, I—III, Bucureşti, 1872—1874.

LB = I. D. Suciu, *Literatura bănăţeană*, Bucureşti, 1940, index.

Lex = *Lexiconul slavo-romînesc*, mss 312, Bibl. Ac. R.P.R.

Lex. Paleosl. = Miklosich Fr., *Lexicon Palaeoslovenico-graeco-latinum*, Viena, 1866.

LeM = *Letopiseţul Ţării Moldovei*, 1661—1705, ed. C. Giurescu, Bucureşti, 1913.

Loc = Iorgu Iordan, *Nume de locuri romîneşti*, Bucureşti, 1952.

L Pl = St. Teodorescu, *Istoricul Liceului din Ploeşti*, Ploieşti, 1940.

LU = *Letopiseţul Ţării Moldovei... de Simion Dascălul, după Gr. Ureche*, ed. C. Giurescu, Buc., 1916.

Mag Br = *Arhiva Magistratului oraşului Braşov. Inventarul actelor nenregistrate*, vol. I, Bucureşti 1959, Editura Arh. Statului.

Mano = C. G. Mano, *Documente din secolele al XVI—XIX-lea privitoare la familia Mano*, Bucureşti, 1907.

Mar. = I. Bîrlea, *Însemnări din bisericile Maramureşului*, Bucureşti, 1909 (= Sd XVII).

Meşt Cr. = *Meşteşugari şi negustori din trecutul Craiovei, Documente (1666—1865)*, Bucureşti, 1957, Editura Arh. Statului.

Met = Şt. Meteş, *Viaţa agrară şi economică a Romînilor din Ardeal*, I, 1508—1820, ed. 1921.

Met BTr = Şt. Meteş, *Istoria Bisericii romîneşti din Transilvania*, I, [1935].

Mih. = P. Mihailovici, *8 documente moldoveneşti dinainte de Ştefan cel Mare*, 1933.

Mikl. = Fr. Miklosich, *Die Bildung der slavischen Personennamen* (Denk. Ak. Wien, Ph.-hist. Classe, X, Wien. 1860).

Mikl. O = Idem, *Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen*, ibidem, XX, 1872.

M. mar. = Mihaly de Apşa, *Diplome maramureşene din sec. XIV şi XV*, Bucureşti, 1900.

M. O. = *Monitorul Oficial*, cu datare şi pagină.

Morl. = N. A. Constantinescu, *Despre Morlachi*, Craiova, 1921 (în *Omagiu N. Iorga*).

Moţ = T. Frîncu şi G. Candrea, *Romînii din M-ţii Apuseni*, 1888.

Moxa = *Hronograful lui Mihail Moxa*, ed. N. Simache, T. Cristescu, Buzău, 1942.

Mss 1081 = *Sinaxar cuprins în mss 1081* BAR fol. 64 seqq.

Mss 1668 = „*Începutul sinaxarului*" *în mss 1668* BAR fol. 130 seqq.

M Put = Dim. Dan, *Mînăstirea şi comuna Putna*, Bucureşti, 1905.

Mus = C. Rădulescu-Codin, *Muscelul nostru*, Cîmpulung-Muscel, 1922.

Mz Pl I = *Din activitatea Muzeelor noastre*, I, Ploieşti, 1956.

Mz Pl acte. = Acte mss în dep. Muzeului de Istorie al oraşului Ploieşti.

Nepos = G. Istrate, *Graiul din satul Nepos-Năsăud* (BIFR IV, p. 82).

Nif = Gr. Popescu, *Monografia Seminarului Nifon*, Bucureşti.

Ocina = Mss. Pomelnicul bisericii din comuna Ocina, r. Cîmpina.

O Dens. = Ovid Densusianu, *Histoire de la langue roumaine* I, Bucarest, 1929, index.

O Dens. T. = Idem, *Curs de toponimie*, litografiat, Bucureşti 1928—9, cu index.

Olt = T. G. Bulat, *Contribuţii documentare la Istoria Olteniei*, sec. XVI—XVIII, Rîmnicu-Vîlcea, 1925.

Olte = *Oltenia*, revistă, I, nr. 8, Craiova.

OR = Al. Philippide, *Originea Romînilor*, I, II, Iaşi, 1925.

OS = Mat. Hilleri, *Onomasticon Sacrum*, 1706.

P. Gov = *Pomelnicul* [scris de ieromon. Visarion] *m-rii Govora*, studiu de Aurelian Sacerdoţeanu (după mss nr. 257 BAR din 1777), cu lista de nume: boierii lui Radu de la Afumaţi „tăiaţi de turci", notaţi cu anul 1523 † „cei vii cu 1521—29" în *Mitropolia Olteniei*, XIII nr. 10—12.

www.dacoromanica.ro

P = Pomelnice msse în Biblioteca Academiei R.P.R. :
P^1 = Pomelnic muntean nr. 1258 din sec. al XVIII-lea.
P^2 = Idem. oltean, din Costeşti, 1831, nr. 1245.
P^3 = Idem, muntean, nr. 1257.
P^4 = Pom. mînăstirii Hurez, din 1699, nr. 1396.
P^5 = Pom. mînăstirii Pionul (Hangu), nr. 1530.
P^6 = Pom. moldovean din sec. al XVIII-lea, nr. 1554.
P^7 = Pom. Mitropoliei Moldovei din 1754, nr. 1567.
P^8 = Pom. oltean din sec. al XIX-lea, nr. 2066.
P^9 = Pom. mînăstirii Brîncoveni, nr. 2076.
P^{10} = Pom. muntean (din Argeş) din sec. XVIII, nr. 2081.
P^{11} = Pom. Mitropoliei Tîrgovişte din 1697, nr. 2101.
P^{12} = Pom. mînăstirii Bistriţa (Moldovei) din sec. al XVI-lea, nr. 5698.
P^{13} = Pom. muntean, din Buzău 1806, mss 4385.
Paş = Şt. Paşca, *Nume de persoane şi de animale din Ţara Oltului*, Buc., 1936.
Păc = A. Niculescu, *Monografia comunei Păcureţi*, Ploieşti, 1912.
Păs = M. C. Băcescu, *Păsările în nomenclatura şi viaţa poporului romîn*, Buc., 1961.
Păsc = N. Păsculescu, *Literatură populară romînească*, Bucureşti, 1910.
P Bor = Pomelnic mss din biserica Bordenii-Mici, cca. 1834—1838, 115 p. (cu lipsuri) + VIII p. nenumerotate, conţinînd liste de familii cu pomelnic din 20 sate, din fostul judeţ Prahova, depus la Muzeul de Istorie Ploieşti.
Petr. = E. Petrovici, *Numele de persoană Laiotă în toponimia romînească*, Romano-slavica, III, p. 13—20, Bucureşti, 1959.
Pol = Al. Ştefulescu, *Polovragii* [m-rea], Tg-Jiu; 1926, index.
Pom. = vezi P 11.
PP = P.P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, Bucureşti, 1944.
Prah. = Informaţii culese din satele fostului judeţ Prahova.
P. suf. = G. Pascu, *Sufixe romîneşti*, Iaşi, 1916.
Puc. = Documentele Pucioasei, colecţie de acte mss, inventariate de autor, depuse la Muzeul de Istorie al oraşului Ploieşti.
Puşc. = Ioan Cav. de Puşcariu, *Fragmente istorice despre boierii din Ţara Făgăraşului*, Sibiu, vol. IV, Documente.
RA = Revista Arhivelor, cifrată fără sistemă : vol. I, = an I, nr. 1—2, Buc., 1924—5, şi an. II (= nr. 3) 1926; vol. II = nr. 4—5; vol. III = nr. 6—8, 1936—7; vol. $III^2 = 8^{bis}$ 1939; vol. IV (1—2) 1940—1; vol. V (1—2) 1942—3;. vol. VI (1—2) 1944—5; vol. VII (1—2) 1946—7; fără index la acte
Rad = T. Maretić, *Narodna imena i prezimena*, Rad jugoslovenska Akademija, vol. 81 şi 82, Agram, 1886.
Răc = C. Caradja, *Dosarul moşiei... Răcăciuni*, Bucureşti, 1926.
R Crit = *Revista critică*, dir. Giorge Pascu, Iaşi.
Rel = I. Bogdan, *Relaţiile Ţării Romîneşti cu Braşovul şi cu Ţara Ungurească*, I, 1413—1508, Bucureşti, 1905.
Rep D = Marta Andronescu, *Repertoriul documentelor Ţării-Romîneşti, publicate pînă azi*, I, 1290—1508, Bucureşti, 1937.
R Gr = Radu Greceanu, *Viaţa lui Constantin Vvd. Brîncoveanu*, Bucureşti, 1906.
RI = *Revista Istorică*, dir. N. Iorga, an. I—XXXII, Vălenii de Munte, Bucureşti, 1915—1943, fără index la documente *.

* Adj. „dobr" indică : nume dobrogean, în lista din RI XI, pp. 205—215.

www.dacoromanica.ro

R On = M. Th. Morlet, art. în *Revue internationale Onomastique*.

Sauvageot, A. = *Dictionnaire général hongrois-français* IIe partie, Budapest, 1937.

Scriban = Aug. Scriban, *Dicţionarul limbii romîneşti*, Iaşi, 1939.

Sc = Informaţii din satul Scorţeni (r. Cîmpina).

Scan = *Istoria lui Gh. Castriota Scanderbei*, traducere 1847, Bucureşti, nume luate din lista de prenumeranţi.

Sd I—XXV = N. Iorga, *Studii şi documente cu privire la Istoria Romînilor*, Bucureşti, [doc. interne şi externe, cu subtitluri la unele volume] I Socotelile Bistriţei; II Acte priv. la cultul catolic, 1901; IV. Legături cu Ardealul (1601—1692) 1902; V. Cărţi domneşti, Zapise, partea I (1427—1820); VI idem (1467——1820), 1903—4; VII idem (1582—1833), 1904; VIII. Scrisori către casa Hagi Pop, 1906; IX. Povestiri, scrisori, 1905; X. Braşovul şi Romînii; XI. Cercetări şi regeste... în mare parte mold. 1906; XV. Inscripţii din bisericile Romîniei, vol. II, 1908; XVI. [Documente, regeste, inscripţii], 1909; XIX Documente felurite şi inscripţii, 1910; XXI Documente interne, 1911 [p. 1—107 muntene, 107—531 moldovene]; XXII Doc. interne 1913 [pp. 64—5, 359—377, muntene; pp. 45—52 şi 141—203, oltene; [p. 53—63, 97—141, 204—359, 378—402 moldovene]*.

Serbia = *Nume de vlahi din documentele ţarilor Ştefan Milutin (1318) şi Ştefan Duşan (1325—1355)* reeditate în *Dacoromania*; vezi şi Vl. Srb.

Sîngeorgiu = Acte mold. din Colecţia fostului muzeu Saint-Georges.

Stavr = P. V. Năsturel, *Biserica Stavropoleos*, Bucureşti, 1906.

Sucev = Dim. Dan, *M-rea Sucevita*, Bucureşti, 1923.

Sur = G. Ghibănescu, *Surete şi izvoade* I—XXV (1906—1933): I 1410—1700, A. muntene, B. moldovene; II—XXV numai moldovene: II 1433—1632; III 1632—54; IV 1488—1670; V 1423—1690; VI oltene 1474—1715; VII Cuzeştii; VIII 1400—1828; IX. bas.; X. Racoviţeştii; XI. bas.; XII Dorohoiul; XIII 1600—1830; XIV, XV Vasluiul; XVI, XVII diverse; XVIII 1400—1546; XIX 1546—1587; XX 1587—1618; XXI 1400—1653; XXII 1412—1722; XXIII (Pomîrla); XXIV 1428—1757, XXV 1529—1878; index la fiecare volum, cu erori şi lacune.

Syn = Synaxarele sfinţilor în cele «12 Minee sau mineate slavo-romîne», Ian.-Dec., tipărite de episcopul Mitrofan, Buzău, 1698.

Syn Del = Hippoliti Delehaye, *Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae e codice Sirmondiano*. Propylaeum ad Acta Sanctorum, Bruxellis, 1902.

Şchei = Sterie Stinghe, *Documente privitoare la trecutul Romînilor din Şchei* (1700—1783) vol. I—IV, Braşov, 1901—1903, cu index.

Şez = A. Gorovei, *Listă de nume actuale din judeţul Baia* în rev. *Şezătoarea* an. II, Fălticeni.

Şincai = G. Şincai, *Chronica Romînilor*, I—II, Bucureşti, 1886.

Ştef = I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* I—II, Bucureşti, 1913, index.

Şoim = Pomelnicul mss al bisericii din s. Şoimari, r. Cricov.

Tagl. = Tagliavini, *Un nome al giorno* [Roma, 1955].

TC = „*Teodor Codrescu*" rev., an, I (1915) — V (1936), Iaşi.

Tec = C. Solomon şi C. Stoide, *Documente tecucene*, I—II, Bîrlad 1938—1939.

Tel 58 = Cartea de Telefoane pe anul 1958 Bucureşti.

Tg-Jiu = T. Gîlcescu, *Anuarul Liceului „Tudor Vladimirescu"*, Tg.-Jiu. 1935.

---

* Celelalte volume privesc acte externe, ori sînt citate aici cu alte prescurtări. Unele volume n-au index, altele cu index necomplet.

www.dacoromanica.ro

Tik = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, Bukarest, 1903—1911.
Tis = Al. Ştefulescu, *M-rea Tismana*, Bucureşti, 1909, index lacunar.
Tit-Bud = T. Bud, *Poesii populare din Maramureş*, Bucureşti, 1908.
Top = I.-A. Candrea, *Vrincipii de toponimie*, Curs litografiat, Buc. [1935].
Ţ-Rom = P. P. Panaitescu, *Documentele Ţării Romîneşti*, I, Bucureşti, 1938.
Traci DRI = G.Mateescu, *I traci nelle epigrafi di Roma* în *Ephemeris dacoromana I*, Roma.
Tut = I. Antonovici, *Documentele fostelor schituri din judeţul Tutova*, Bîrlad, 1929.
Ul = Gh. Nestor, *Monografia com. Ulmeni, Buzău*, 1938.
Ur = Th. Codrescu, *Uricarul*, vol. XV, XXII, Iaşi 1893.
Var = G. Niculescu-Varone, *Monografia s. Săuleşti, plasa Deva*, Bucureşti, 1945.
V Bistr, = Nume de familie din Valea Bistriţei-Bicaz, mss la Inst. de lingvistică — Cluj.
Vel = I. Velichi, *Documente de la Ştefan cel Mare pînă la Ieremia Movilă*, Bucureşti, 1934, index.
Viciu = Al. Viciu, *Etnografice. Nume de familie la Romînii ardeleni*, Blaj, 1929.
Vieri = N. Iorga, *Din viaţa moşnenilor vieri ai ţinutului Săcuenilor*, An. Ac. Rom. Mem. ist. s. II, t. 34, 1911.
Vigouroux = Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible*, Paris, 1912—1928.
Vit = Al. Vitencu, *Vechi doc. moldoveneşti* (*1601—1768*), 1925.
Vit B = Idem, *Doc. moldoveneşti...* (*1667—1848*), 1929.
Vlah PB = S. Dragomir *Vlahii din Pen. Balcanică în evul mediu*. Bucureşti, 1959.
Vl-Srb = *Dania lui Şt. Milutin, 1318* (Convorbiri literare an. 1890, p. 488).
VM = Pomelnice mss aflate la bisericile: Mînăstirea, Berceni şi Valea Gardului din Vălenii de Munte.
Vr = A. Sava, *Documente putnene*, vol. I: Vrancea, Odobeşti, Focşani etc. 1929, index.
Vra = N. Iorga, *Din Vrancea*, articol în revista „Cuget Clar", I, nr. 1—4, Vălenii de Munte, 1928.
Vr C = C. Constantinescu Mircești — H. H. Stahl, *Documente vrîncene*, I, Bucureşti, 1929.
VT = Emil Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1927.
Weig = G. Weigand, *Die bulgarischen Rufnamen...*, Jahresbericht d. Instituts für Rum. Sprache, vol. XXVI—XXIX, Leipzig, 1921.
Weig-Flus. = Idem, *Flussnamen* (ibidem, pp. 15—100).
Xen = A. D. Xenopol, *Istoria Romînilor*, Bucureşti, ed. III-a, 1925—1930.

11—17 A, B, C. — Academia R.P.R., *Documente privind Istoria Romîniei*, A: Moldova, B: Ţara Romînească, C: Transilvania, din secolele XI—XVII, fără index.

SERIA A. **MOLDOVA**

14—15 A	I	Veacul XIV—XV	(1381—1475) ed. 1954.
15 A	II	„ XV vol.	II (1476—1500) ed. 1954
16 A	I	„ XVI „	I (1501—1550) „ 1955
16 A	II	„ XVI „	II (1551—1570) „ 1951
16 A	III	„ XVI „	III (1571—1590) „ 1951
16 A	IV	„ XVI „	IV (1591—1600) „ 1952

www.dacoromanica.ro

17 A	I	Veacul XVII	vol	I	(1601—1605)	ed. 1952
17 A	II	„ XVII	„	II	(1606—1610)	„ 1953
17 A	III	„ XVII	„	III	(1611—1615)	„ 1954
17 A	IV	„ XVII	„	IV	(1615—1620)	„ 1956
17 A	V	„ XVII	„	V	(1621—1625)	„ ...*

SERIA B. ŢARA ROMÎNEASCĂ

13—15 B		Veacul XIII—XV (B.)			(1247—1500)	ed. 1951
16 B	I	„ XVI B	vol.	I	(1501—1525)	„ 1951
16 B	II	„ XVI B	„	II	(1526—1550)	„ 1951
16 B	III	„ XVI B	„	III	(1551—1570)	„ 1952
16 B	IV	„ XVI B	„	IV	(1571—1580)	„ 1952
16 B	V	„ XVI B	„	V	(1581—1590)	„ 1952
16 B	VI	„ XVI B	„	VI	(1591—1600)	„ 1952
17 B	I	„ XVII B	„	I	(1601—1610)	„ 1951
17 B	II	„ XVII B	„	II	(1611—1615)	„ 1951
17 B	III	„ XVII B	„	III	(1616—1620)	„ 1951
17 B	IV	„ XVII B	„	IV	(1621—1625)	„ 1954

SERIA C. TRANSILVANIA

11—13 C	I	Veacul XI—XIII C		I	(1075—1250)	ed. 1951
13 C	II	„ XIII C	vol.	II	(1251—1300)	„ 1952
14 C	I	„ XIV C	„	I	(1301—1320)	„ 1953
14 C	II	„ XIV C	„	II	(1321—1330)	„ 1953
14 C	III	„ XIV C	„	III	(1331—1340)	„ 1954
14 C	IV	„ XIV C	„	IV	(1341—1350)	„ 1955.

PRESCURTĂRI

act.	= actual	asem.	= asemănare
adj.	= adjectiv	as. progr.	= asimilare progresivă
afer.	= afereză	as. regr.	= asimilare regresivă
alb.	= albanez		
an.	= anul	b.	= bărbat
antr.	= antroponim	BAR	= biblioteca Academiei R.P.R.
ap.	= apelativ	băn.	= bănăţean
apoc.	= apocopă	bibl.	= nume biblic (V. Test.)
ar.	= aromîn	blg.	= bulgar
ard.	= ardelean	bot.	= termen botanic
arhim.	= arhimandrit	buc.	= bucovinean
arm.	= armean	Bucur.	= Bucureşti

* Consultat în regestul dat în Cat mold II.

www.dacoromanica.ro

calend. = calendaristic, nume hagiografic cu fonetism greco-slav.
cat. = catolic
căp. = căpitan
cca. = circa
celt. = celtic
ceh. = cehoslovac
cf. = conferă (compară)
com. = comună
cont. = contaminat
cr. = croat

dial. = dialectal
dim. = diminutiv
disp. = dispărut
dobr. = dobrogean
doc. orig. = document original
dr. = dacoromîn
ed. = editat de
ebr. = ebraic
eg. = egumen

egipt. = egiptean
elem. = element
epent. = epenteză
ep. = episcop
etim. = etimologie
etn. = etnic
ex. = exemplu
expl. = explicare dată de

f. = nume de femeie
fam. = nume de familie
fem. = feminin
fi. = fiul lui
folc. = folclor
fo = folio, la msse.
fon. = fonetism
fr. = francez
frecv. = frecvent

gen. = genitiv
germ. = german
gr. = grec
grăm. = grămătic
g-ral = general
gr.-sl. = greco-slav, formă calendaristică

haţeg. = haţegan
hiperurb. = hiperurbanism

ib. = ibidem
inform. = informaţie dată de
infl. = influenţă
ipoc. = ipocoristic
ipot. = ipoteză, ipotetic.
iran. = iranic
împ. = împărat
înv. = învăţător

jud. = judeţul
jup. = jupan
j-să = jupînească
j-ţă = jupîniţă

l. = limba
lat. = latin
lat. med. = latina medievală
lat.-cat. = nume latin din calendarul catolic
lit. s. = literatură străină
lit. pop. = literatura populară
log. = logofăt

m. = mare
magh. = maghiar
mar. = maramureşan
masc. = masculin
meh. = mehedinţean
met. = metateză
mit. = mitologic
mitr. = mitropolit
mod. = modern
mold. = moldovean
mon. = monah
mona. = monahie
moşn. = moşnean
mss. = manuscris(e)
munt. = muntean

n. = nume unic sau de familie
neg. = negustor
ngr. = grec modern
num. = numeral

obscur = temă obscură
olt. = oltean
orig. = origine
ort. = ortodox (calendar)
ortg. lat. = ortografie latinistă

www.dacoromanica.ro

pah. = paharnic
p. fin. = părţii finale
pîrc. = pîrcălab
pl. = plural
pol. = polon
polc. = polcovnic
pom. = pomelnic
pop. = popular(ă)
post. = postelnic
pr. = preot
pren. = prenume
presc. = prescurtare
prob. = probabil
prof. = profesor [1]
prot. = proteză
prov. = provincial
por. = poreclă
pt. = pentru

r. = raion
răz. = răzeş
reg. = regional, regiune
rom. = romîn(esc)
rum. = „rumîn"

s(s). = sat(e)
sărb. = sărbătoare
sec. = secolul
sinc. = sincopă, sincopat
sl. = slav
srb. = sîrb(esc)
sf. = sfînt
s-ta. = sfînta
subst. = substantiv
suf. = sufix

ş.a. = şi altele

t(t.) = toponim(e)
tăt. = tătăr(ăsc)
term. = terminaţia
tc. = turc(esc)
tr. = trac
ţig. = ţigan

ucr. = ucrainean

v. = vezi
var. = variantă
vb. = verb
vist. = vistier
vs., vo = verso
voc. = vocativ
vol. = volum
Vvd. = voievod

SEMNE

* asterisc, la o formă neatestată sau neuzuală.
( ) izvorul folosit.
= între variantele de nume ale aceleiaşi persoane.
— repetă numele precedent întreg.
\- repetă tema sau o parte din numele precedent.
\+ în contaminare cu numele sau sufixul ce urmează.

[1] Nume de profesori luate din *Almanahul Învăţămîntului*, Bucureşti, 1890.

www.dacoromanica.ro

Partea I

NUME CALENDARISTICE

www.dacoromanica.ro

A

ABEL bibl., ebr. ***Hebel*** „fiu". **1.** Forma ort. *Avel* (Syn); *Avilu* (Nif). **2.** Forma lat-cat.: *Abel* (Paş); cf. *Abila* mona., mold. (RI V 225), fem. din Abel sau din lat.-cat. Babila (Vavila).

Abesalom v. Avesalom **II.**
Abraham, Abram v. Avram **III 1, 2.**
Abrosie v. Amvrosie **II 1.**
Abrozie, Abruzachie v. Amvrosie **II 3, 7.**
Absalom, Absolom, Absolon v. Avesalom **II 1, 2.**
Aburel v. Avram **III 3.**

ACACHIE gr. Ἀκάκιος. **1.** *Acachi* eg. (Băl II). **2.** + Aga > *Agachi*, sau < *Agapie.*

Acadiia v. Arcadie **2**

ACHILA, gr. Ακύλα, lat. ***aquila*** „vultur". **1.** *Akyla* (Syn). **2.** Cu afer: *Chilu* mold. **3.** *-ie*: *Chilie* (17 A I 79; Sd VI 143) mold.; *Chilia* f. (16 A I 536); feciorii *Chiliei* (Sur XVI); *Chíliia* f., dobr. RI XI 206). **4.** *Chiliaş*, E. (Î. Div) prob. < subst. chilie.

ACHILINA lat. ***Aquilina*** **1.** *Achylina* (Syn 4 iul), cf. rus. *Акулина*; *Achilina* f. (16 A III 397). **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Achiliana* (16 A IV 239). Cf. ucr. Килина şi Кулина< Акилина (Grinc); *Culina*, fam. act.;

Achim, -ian, -ie v. Ioachim **I, 3, 4.**

ACHINDÍN gr. ἀ-κίνδυνος «fără pericol». **1.** *Achyndin* (Syn). **2.** Cu met.: *Anchinida* f, 1664, mold. (Băl. III). **3.** *Chindina* t. (Băl II). **4.** *Acidina*, modern **5.** Cu afer.: *Chidin*, ard. act. (Nepos).

Achiţa v. Chiriachi **2.**
Acidina v. Achindin **4.**
Aceniia v. Agni **4.**
Aceob v. Iacov **II 2.**
Acesenie v. Avxinie **I 1.**
Acsica v. Avxinie **II 8.**
Actimie v. Eftimie **III 2.**

ADAM ebr. „humă" (?) nume frecv. în folclor. **1.** *-escu, -achi* (Arh), *-iu, -oiu, -uţ.* **2.** *Adămul*, Neagoe (BCI IV 114). **3.** *-an*: *Adăman*, Mircea olt. (Sd. VII 49); — Oprea (16 B VI 381) zis şi Oprea *Dama* (ib 377) din Piteşti; cu afer.: *Dăman*, Ion (17 A V 56) **4.** *Adama* f. (C Ştef). Derivate cu afer.: *Dama*, pren. (P^{11} verso fila 14); *Damu*. ar. (Cara 268; Cat. gr. I) cf. ngr. Δάμος (But); *Damciu*, Costa (Cat gr I) şi *Damcea* fam. act. (Jiul ard). **5.** *Damşa*, I., băn. (LB); *Dămiş* s.; *Dămici* t. (Dm). **6.** Adămilă: *Dămil/a, -eşti* ss. (Vr.; Ur XXII 178); *-eni* s.; cu o < ă: *Domilescu* (An Com). **7.** + *-oc*: *Dămocu* s. **8.** + *-uţ*: *Adămuţ, -e* ss. **9.** *Adămóiu* (Paş); *Adămoń* băn. (Cand 80). **10.** *Dămţeni* s. < Adămut cu sinc. lui *u*. **11.** Din forma magh. Adamus: *Adămuş* s. ard. şi *Dămuşiţa* s. (C Bog). **12.** *Adamia* eg. (TC V 164), nume acomodat cu term. *-ie*, după Avramie < Avram.

Adăm/an, -oiu, -ul -uş, -uţ v. Adam **2, 3, 8.**
Adăniloaei v. Dan **I 1.**

ADJUD ortogr. greşită pentru Agiud, oraş, < magh. Egyed < lat. **Egidius** (RI XIII 196). **1.** *Agiud* tt (Hurm XI; Met. 230).

www.dacoromanica.ro

2. *Ajud* b. (Dm; Tec II); *Ajudii*, ţinutul (16 A I 197). **3.** *Egidiu*, nobil din Sîncel, catolic (14 C IV 371).

Adonoaia v. A n t o n i e **III 2.**
Adreiana v. A d r i a n **I 1.**

ADRIÁN, lat. ***Hadrianus***. **I.** Forma corectă apare rar în doc. vechi. Synaxarul din 1697 pune *Adrian* la 17 apr. şi 26 aug. iar la 3 febr., *Andrian* formă provenită din transcrierea greacă νδ a lui *d* latin; ea apare la toate popoarele ortodoxe ;cf. gr. Ἀνδριανός< Ἀδριανός (But); pentru epenteza lui *n*, cf. şi fr. A n d r i n o p l e, format fără contaminare cu Andrei, căci grupul grec *nt* sau *nd* redă latinul *d* nu pe *-nd-*. **1.** *Adrian* din Baia, catolic, 1526 (C Ştef); *Adriieana* sau *Adriiena*, soţia vorn. Şerban Cantacuzino din 1710 (BCMI XXIV 122 şi Ins 926), corectat A(n)driiana de M. Romanescu (AO XX, 40, 43) pentru a susţine teza eronată că numele provine din A n d r e i + *-iana*; *Adriiana* (P^3 fila 3vo); *Adreiana* (Popescu-Runcu, *Catagrafia jud. Dîmboviţa*, p. 7 şi 62); *Adrian*, împ. (Nic. Costin). **2.** cu *nd*: *Andriian* împ. (Moxa); — b., munt. (Cat.; Ţ-Rom 392; — munte, doc. din 1468 (AO XX 40; vatag mold. (Isp. II^1); răzeş (16 A I 513; 17 A IV 415) etc.; *Andriiana* (RI XI 95; Băl II; Hur 83) etc.; cf. srb. A n d r i j a n a (Rad. vol. 82, p. 89). **3.** Prob. *Andrian*, sihastru 1788 (M. Put, 104) **4.** Cont. cu Andrei: *Andreian* (Cat mold. II).

II. Forma rom. veche directă sau prin filieră slavă. **1.** *Udre* < lat.-gr. Andrianus, ca Undrea < Îndrea < Andreas (cf. şi Bogrea DR IV^2, p. 871); *Udrle* (C Ştef); *-ea* (Moţ; Paş); frecv. mai mult în Oltenia; *-escu*; *-eşti* s. **2.** *Udrica*, Şt., act.; *-n* b. (Sd. XIX 44); *-ni*, str. în Bucureştii vechi; *Udrecan* clucer, 1734 (Ins 290). **3.** *Udriţa* comis, 1534. **4.** *Udroiu*, act.; *Udroae*, Mărica, mold. **5.** Cu afer.: *Droia* (Sd XXII 245). **6.** + *işte*: *Udrişte* zis şi *Udre* post., 1569 (BCI 52); *Udrişte* Năsturel, marele cărturar muntean, din sec. al XVII-lea care-şi zice uneori Uriil n. ebr. şi Orest n. grecesc (Monumente şi Muzee I, p. 219, n. 7); inacceptabilă derivarea Uriil < blg. Udriil < Adrian, (Bogrea DR IV^2, p. 870); *Udrişte*, Becer (16 B III 7); *Udrişti*, olt. (ib. 193), frecv. olt. (Sur VI); *Udreşte* din Cîmpina (17 B IV 203). **7.** *Udrăştoiu*, act.; *Udrăştio*, 1688, ard. (Paş). **8.** Cu metat.: *Urdisteciu*. act. **9.** Cu *h* protetic: *Hudrea* şi *Hudrici* (Moţ); *Hudreş*, Vas. (Bîr I). **10.** *Udriu*, *-l* (Kog I 23, 69, II 13), oraşul Adrianopole la cronicarii Miron şi N. Costin: „Andrian împărat au făcut Udriul pe numele său". **11.** Cu mutarea lui *an* iniţial în alte vocale, sub influenţa lui Andrei — Îndrei — Indrea — — Undrea: a) Cu *i* < *an*: Idrea < Udrea; *Idrea* b. (Cat); — din Ruşeţu (16 B II 397); *Idrea* zis *Edrea*, mare spătar (ib. 375, 386) b) *ia* < *an*: *Iadre*, pentru Andrei, la istroromîni (Bogrea, DR IV^2, p. 871, nr. 2); *Iadra* t. la Chiojd (Ind 13—16 B); e, *e* < *an*, + *-ici*: *Edrici* s. (Isp. I^2, V^2); *Idriciu* sau *Iadriciu* vale în r. Fălciu (Ştef); *Idriceanul* (Isp. V^2).

Adrunie v. A n d r o n i c **I 3.**
Aenoaei v. I o a n **VI B 9.**
Afemia v. E u f i m i a **I 7.**
Afia v. A g a t h a **II 5.**
Afimia v. E u f i m i a **I 7.**
Afina v. A t i n o d o r **3.**
Aflatu v. O b r e t e n i e **5.**
Afloarei v. F l o r **II 2.**
Afrem, Afrim v. E f r e m **3, 6.**
Afrenie v. E f r e m **9.**
Aftan v. N a t a n **2.**
Aftanasie v. A t a n a s i e **I 3.**
Aftanom, Aftonom v. A v t o n o m.
Aftemie v. E f t i m i e **II D 1.**
Aften|e, -ie v. E f t i m i e **II D 3, 4.**
Aftidor v. A t i n o d o r **1.**
Aftim v. E f t i m i e **II D 2.**
Aftimi|a, -e v. E f t i m i e **II C 2, D 2.**
Aftin|a, -e -i, -ia v. E f t i m i e **II D 5.**
Aftira v. E s t e r a.
Aftodor v. M e t o d i e **8.**
Aftoghen v. A t i n o g h e n, **2.**
Afton|a, -i, -elu v. A g a t h o n **I 5.**
Afxente v. A v x e n t i e **I 1.**

ÁGA ipoc. comun celor şapte nume, rezultat din scurtarea lor: Agapet, Agapie, Agapion, Agatha, Agathon, Agathope, Agav; el apare din sec. XIV, cînd nu era cunoscut tc. „aga". **1.** *Aga* Ban, 1400 şi 1415 (Ţ.-Rom. 79, 105); Barbul, fiul lui *Agă* din A g e ş t i, proprietar în sat (16 B II 341); *Ageşti* s. (17 B IV 216); *Aga* megieş (17 B IV 19);

www.dacoromanica.ro

Aga din Soc, 1696 (AO XVII 311); — fam. buc. (M. Put. 131); *Agale* sătean (17 B II 78) cf. şi adv. a g a l e. **2.** *Agoiu* t. (Sur V). **3.** *Agu*, P., mold. act.; *Aguş* (G. Dem. 611); *Aguşiţă* (Păsc).

Agachie v. A g a p i e şi A c a c h i e.

Agafi, -a -ţa v. A g a t h a **II 3**, şi A g a p i a **2.**

Agafina v. A g a t h a **III 1.**

Agafonia v. A g a t h o n **I 2.**

Agafta v. A g a t h a **I 2.**

Agaftia v. A g a t h a **II 2.**

Agafton, -a, Agaftin v. A g a t h o n **I 2, 6.**

Agahia v. A g a t h a **II 4.**

Agale v. A g a **1.**

AGAPIA < gr. 'Αγάπια < ἀγάπη, „afecţiune, agapă". **1.** *Agapi, -ţa* (Sur XI), *Agăpi/eni, -oaia, -oasa* tt. Cu afer. *Gapia* (Isp V[2]) **2.** Cont. cu A g a t h a > Agaftia* > *Agafia* (16 II 36) etc.; cu afer.: *Gafie* (ib. 144 şi Sd. XVII); *Gafia* (Sd XXII; Paş). **3.** Cf. *Anafia* f. (Olt); — dobr. (RI XI 208) probabil cont. cu A n a.

AGAPIE < gr. ἀγάπη. **1.** *Agapie* rumîn, olt. 1655 (AO nr. 13; P 1; Sur V); *Agapiescu.* M-rea *Agapia* numită după ctitorul ei, monahul *Agapie.* **2.** Cu afer.: *Gapie*, 1634 (Sur III, Isp III[1]). *Găpia* f. „Gapini snŭ" TC II 150) **3.** *Agapin*, act. **4.** *Agachi*; Candrea citează documente din 1776, 1777, 1783—7 (Isp III[2] p. 163 etc.) unde alternează A g a p i e cu un A g a p i e zis şi A g a c h i. Cu această formă de nume mai avem: *Agachi* (Sd XXII); *-e* 1675 (Isp III[2]); *-e* popa şi *Agache* (ib.) Fără să indice cum s-a produs foneticeşte, Candrea admite derivarea lui *Agachi* din A g a p i e, iar Hasdeu < tc. a g a + — a c h i e, (Has) etim. incorectă, pentru că suf. *-ache* nu se aplică la nume comune ca aga, ban etc.; şi terminaţia — *achi(e)* sau — *ache* de la acest nume nu este sufixul dim. grec, ci provine din fon. **p** urmat de *ie* ca în chĭept < pĭept. din mold. *Agapi*, Tec. **I.**

Agapin v. A g a p i e.

AGAPION gr. 'Αγάπιων. **1.** Contaminat cu A p i o n şi P i o n i e ar da toponimul *Pionul*, m-te şi m-re. **2.** Prin afer. şi schimbarea părţii fin. prob.: *Poni* fam. mold.; *Ponea*, M., munt. (RI XII 114).

AGAPIT gr. 'Αγαπητός „iubit, amabil" *Agapei*, mold. (Sd. XXVI; Sur VII).

AGATHA gr. 'Αγάθη (<ἀγαθός „bun") **I. 1.** *Agatha*; cu afer.: *Gatha* (17 A **II** 89). **2.** *Agafta* (Mar); cu afer.: *Gafta* (ib; 16 A III 19; Sd XVII, ard); *Gaftea* (Paş); *Gaftiţa* (Isp III[1]). **3.** *Agafa, cu afer.: *Gafa* (Dm; 16 A I 463; 16 A III 26); matronim *Agafei*, Ion (17 A V 26). **4.** * Agaha, cu afer.: *Gaha* (Sur III). **5.** *Agata*, cu afer.: *Gata* (16 A III 214); cu suf. slav *-in*, ca în Muşatin: *Gătin*, Lazăr mold, cca 1620 (TC II 82).

II. + *-ia*, (sau + Agapia) ce apare chiar în sinaxar: **1.** *Agathiea* (Syn); *Agatiia* (Sur V); cu afer. *Gatia* (16 A I 130) **2.** Cu fonetism slav. *th* > *ft* > f. *Agaftia* (Sd XVI); — Balş 1817 (Sd XIX 71); cu afer. *Gaftia*, mold. 1628 (BCI VII 19). **3.** *Agafia* (C. Şef; RI II 204 şi VI 251); *Agafia* (Tec); cu fon. sl. *a* > *o*: *Ogafia* (P[11]); *Agafiţa* (Băl IV), cu afer. *Gafia, Gafie* (Sd. XXII); *Gafiţa* P[5]); *Gafiuţa* (Mar). **4.** *Agahia* (16 A III 62; Sd XI 273); *Ahahiĭa* (Sd. VI 57); cu afer; *Gahie* (Ard I 245); *Gahia* (Sur III); *Gahiţa* (Sd XXI). **5.** În Maramureş: *Gafie, Gahie, Gasie* şi, sub infl. ucraineană, *Hafie, Hahie, Hahica* (Mar); cu afer.: *Afia* dobr. (RI XI 209).

III. 1. + *-ina*: **1.** *Agafina*, Vlasa (R. Lib. 14 apr. 1953); cu afer.: *Gafina* (Mar; Băl III). **2.** *Agaftina; cu afer.: *Gaftina* (Sd XVI; Paş) **3.** * A g a f i n c u, cu afer.: *Gafincu* (Sd XXI); *Gafencu*, Miron 1711 (Gane); *Gafenco* (Băl V). **4.** *Gătin*, Lazor (Sur III).

Agathiea v. A g a t h a **II 1.**

AGATHON papa, gr. 'Αγάθων < ἀγαθός „bun" şi AGATHONIC gr. 'Αγαθόνικος. **I, 1.** *Agaton*; *-a* f. (C Bog); *-a* f. (17 A I 57 şi 143; C. Ştef); cu afer: *Gatona* b (P[5]); f. (16 A III 910). **2.** *Agafton* (Băl II); *-a*, mold. (Sur II); cu *f* < *ft*: * A g a f o n, *-ia* f. (Sur IV). **3.** Cu afer.: *Gafton* (Ard); *-a* (Dm; Sd XVI); *Gavtona* f. (17 A I 258; Băl III). **4.** *Cafton* (etim. Paş) *-a* foarte frecv. (Cat mold II); + *ia*: *Gaftonia*, *f.* (ib).

www.dacoromanica.ro

5. *Aftona* = *Athona* b. (Isp II[1]); *Aftoni răzeș* (Isp. VI[1]; Sd XVI); *Aftonelu*, olt. (AO XII 243). **6.** *Agaftin* ep. (Sur XXIV).

II. Cu afer. și schimbarea p. fin : **1.** *Gafteș* 1668 mold. **2.** *Gaftiș* (Bîr I). **3.** *Gaftoi, -escu.* act. **4.** Cu sinc. lui *t* : *Găfoe*, Neagoe (17 B IV 286).

AGATHOPE < gr. ἀγαθο-ποιός „binefăcător". Prin diviziune probabil s-au format două nume : A g a și T h o p e. I. A g a, v. mai sus. II. T o p e, care se confundă cu T o p a, v. T e o f a n 8 și Partea II-a : T o p a n.

Agăstin v. A v g u s t i n **3.**
Agești v. A g a **1.**
Aghenia v. E v g h e n i a **3.**
Aghiana v. A n a **III 1.**

AGHIE gr. Ἁγγίας și Ἁγίας Cu afer. : *Ghia*; *Ghiuță* Moldovan, 1760 ard.; cf. și calend. *Agheu.*

Aghiniei v. E v g h e n i a **3.**
Agiu v. H a g i **2.**
Agiud v. A d j u d **1.**

AGLAIE, < gr. ἀγλαός „strălucit". **1.** *Aglaia* Ghica (sec. XVIII). **2.** *Aglăița*, act.

AGNI lat. ***Agnes*** gr. Ἁγνή „casta", nume folosit numai din forma ngr. Ἀνέζα (But). **1.** *Aneza* (AO XIV 277). **2.** *Anezina* fam. din Făgăraș (RI VIII 144) < ngr. Ἀνεζίνα (But.) **3.** *Anzeana* f. (ib.). **4.** Prob și *Acniță* (P[13] fila 45). Cf. din lat. A g n e s, n.pt. f.< a g n u s „miel", din care derivă it. A g n e s e, fr. A g n è s, span, I n é s.

Agoiu v. A g a **2.**
Agoștin v. A v g u s t i n **3.**
Agrăpina v. A g r i p i n a **I 4 a.**
Agriffina, Agritina v. A g r i p i n a. **II 1.**

AGRIPINA lat. ***Agrippina*** < ***agrippa*** „născut cu picioarele înainte". **I. 1. a.** *Agripină* f. (Ard); *b.* cu afer.: *Gripina*, țig. (16 A III 7, 63); *c. Gtrpina* f. (Mar). **2.** *A g r i p e n a; cu afer.: *Gripena* (Mar). **3.** *Agripă* f. (Ard); cu afer.: *Gripă*, Vasile, 1820 (Sur. XI); cu apoc.: *Grip* b, act.; *Gripe* (Sur II și III); *-eiu* b. (17 B I 329). **4. a)** *Agrăpina*, dobr., 1859 (RI XI 206); **b)** cu afer.: *Grăpina* (Sd XXI); *Grăpeni* s. (Dm); *Grapina* f. mold.; *Grapini* (An Com; DR II 698); **c)** forma ucr. *Hrăpina*, dobr. (RI XI 209) și *Horpina* (ib. 210). **d)** cu met.: *Garpiian* b. (Mar). **5.** Ipoc.: *Pina, Pinica*; *Pină* f. ar. (Fărș); *Pinca* Greceanca (I O 237).

II. Contaminări: **1.** *Agrifina* (Paș). **2.** *Agritina* (Paș).

Agu, -ș -șiță v. A g a **3.**
Agustin v. A v g u s t i n **1.**

AHIIA ebr. (V, Test.) **1.** *Ahias* (Syn); *Ahie* (Sd XVII) mar. **2.** Prob. *Achiea*, f. (AO XIV 287).

AHILIE gr. Ἀχιλλεύς numele eroului Iliadei. **1.** *Ahilie* și *Ahil* (Syn). **2.** Cu afer.: *Hilie* nepot lui T. Rohat (Sd VI 143) mold.; Tănasă fecior lui *Hilii* Rohotă (RI XXXI 192). *Hilei* b. (16 A III 63). *Hiliță* s. (Sd VI 160) mold.

Ahimia v. E u f i m i a **I 8.**
Aiave v. E h o v a **2.**
Aiftine/a, -ei v. E f t i m i e **II C 5.**
Aioanei v. I o a n **IX 3.**
Ajud v. A d j u d **2.**
Alaci v. A l e x a n d r u **IV 3.**
Alchia v. H e l c h i a **2.**
Alampie v. H a r a l a m b i e **I 4.**

ALDO în calendarul catolic, V. A l d e a, Partea II-a.

Alec, -a, -u v. A l e x a n d r u **I 4.**
Aledar, -ești v. I l i o d o r **2.**
Alena v. E l e n a **III 2.**
Alent v. V a l e n t i n **I 3.**
Aleodor v. I l i o d o r **2.**
Aleon v. L e o n **I 2.**
Aleonte v. L e o n t i e **I 3.**
Alessiu v. A l e x i e **I 1b.**
Alestar, -i v. A r i s t a r h **4.**
Alevit v. C a l i v i t **2.**
Alex/a, -ă v. A l e x a n d r u **I 3** și A l e x i e **I, 1 e.**
Alexan v. A l e x a n d r u **I 3.**

ALEXANDRA < ***Alexandru*** **1.** — (Sd XI 279); j-ța (17 B IV 66) etc.; *Alixandra* (Syn.; Sd XI 75; Băl III); *Alicsandra* (B Cr 75); *Alisandra* (P[2]); cu afer.: *Lixandra.*

www.dacoromanica.ro

2. *Alexandria* (Syn.); *Alixăndria* (Syn.) *Alicsandriia* f. (B Cr 75). **3.** Actuale: *Alexandrina, Lisăndrina* > *Drina* şi, familiar: *Didina* şi *Dida*; *Sandra* (P[4]), din R u x a n d a sau C a s a n d r a, şi *Sanda*.

ALEXANDRU gr, 'Αλέξανδρος <adj „care protejază pe oameni" (Bailly). Nume domnesc în ambele ţări, luat sub influenţa cărţii poporane, Alexăndria, dar boierii şi poporul preferau derivate şi ipocoristice ale numelui.

I. 1. *Alexandr|u* Vvd. Basarab; *-escu*, Gr., poetul; cu *i* neexplicat: *Alexandri*, boier muntean (Sd V 344); mold., 1630 (Sd XI 100); *Alecsandri* V., poetul; *-ni* act; cu afer.: *Drini*, D., olt. (Sd. V 489); *Alexandr|iu* act.; *-oiul* (Vr C 53). **2.** *Olexandru* (Ştef.) cu *o* < *a* fonetism rus. **3.** Scurtat; *Alexan, N.*, act. *-i* s. (Cat); *Alexa* (Ştef; C Stef; Sd XI 276; 16 A III 26) şi *Alexă* (Bîr I) sau din *Alexie*; *4. Alecu* frecvent; *Aleca* b., 1576, mold. (C Ştef); forme identice la greci, sîrbi, bulgari. **a)** Cu afer: *Lec, Lec|o* (Tec); *-ulescu* olt.: *Leca*, din Oradea, 1235 (Iorga III 135 şi 11—13 C I 55; P Bor 7; Paş); — agă, 1619. Frecv. mold. (Sd. XVI; Arh) etc.; **b)** *Lecă, Lexi, Lexu* ar. (Fărş); **c)** *Leceni* s.; *Lechiţa* b., ard. (Paş). Cf. alb. L e k a.

II. 1. *Alixandru* (Syn 25 feb), cu afer.: *Lixandru* frecvent; *Lixăndroiu* (Drag; RI XII 113); acomodat cu term. calend. *-ie*: *Alicsandrie* D. Ghica Vvd. 1842 (Ac Bz 59) **2.** Ipocoristice: **a)** *Droiu, Droia* v. şi A d r i a n. **b)** *Druca*, Şt., act.; **c)** *Druţă* b, mold.; *Druţu*, N., act.; *-l* (17 A II 102); *Druţe*, I. (Sur IV); *-a* (16 A II 49; III 22 şi 153). **3.** *Alisandru*, cu afer: *Lisandr|u, -escu*, M. (AO XV 140); Scurtat: *Sandru*, I., act; f. *Sandra* (P[4]) sau < C a s a n d r a. **a)** *Sandrin* (Mar; G. Roş 46); — Vvd, fiul lui Ştefan cel Mare, numit „Sandrinus" în doc. latin 1488 (Ştef); cu afer.: *Andrino*, olt., 1640 (Sur VI), cf. it. S a n d r i n o. **b)** scurtat: *Drinu*, Marin (Fil A); *Drina* b., 1662 (Sur III şi IV); — f. actual. **4.** *Sandu, Săndu|lescu*; *-leşti, -leni* ss.; *Săndoiu*, I. act.; scurtat în *Doiul*, sau < Rădoiu, Vlădoiu; *Sănducu* şi *Ducu*, act.; *Sănduleţ* act.; *Asande*, V., act.; *Săndache* (Sd XXI), *Săndulache*.

III. Din magh. S á n d o r, avem forme răspîndite în Ardeal şi Moldova: **1.** + Alecu: *Alecsandor*, L., preot (Mar 145) din sec. XIV—XV. Cu *a* în temă: *Şandru* (Dm; Ştef; C Ştef; Paş) etc.; *Şandre, -a, Şandrica* (Ştef); *Şăndrescul* (Ştef) şi mai rareori cu *ă*: *Şăndru* = *Şăndrea* (Dm I 50); *Şăndrela*, ard. (Paş); *Şăndr|olea, -uc, -ucă*, ard. (Paş); *Şăndreşor* = *Şendrişor* (Dm); *Şăndroń* (Haţeg; Cand 94). **2.** Numele este redat cu *e* în surete: *Şendre, -a, Şendri|ca, -că, -co, -şor, Şindrea* (toate în Dm). **3.** În secolul XVII formele cu *e* se folosesc şi în acte originale în mod curent: *Şendre, Şăndreia* (Paş; Tec II); *Şendroiu, Şendr|eni, -uleni, -iceni*, ss; *Şendranul* (16 A IV 174). **4.** Cu afer. *Şendre* zis *Endria* (A Gen II 71).

IV. Alte influenţe: **1.** Ucraineană: **O l e ş a*, > *Oleş|eşti, -eni* ss.; *Olehno, Oleşco, Oliuşca* = *Oluşca* (Ştef), forme ce apar numai în sec. XV, acoperind uneori şi originea etnică străină. **2.** Din turc. I s k e n d e r: *Schindir*, Maxin „sluga" (16 A III 10); *Schindir*, frate cu Sima, Andrei şi Mihuţa (16 A I 158). **3.** Cf. sîrb. A l a č < „Alexander" (Rad vol. 82 p. 86): *Alaci* act; v. acesta Partea II-a.

ALEXIE, gr. 'Αλεξις.

I. 1. a) *Alex|e*, frecv.; *-a* (Sd IV 42; LU) *-ani*, s; *-anul* (R. Gr); **b)** **Alexi, -anu, -ci, -u*; cu ortogr. latinistă: *Alessiu, Alessianu*. **c)** *Alexa*, sau din A l e x a n d r u; cu *i* protetic: *Ialexa* (Mar), ca Iorest pt. Orest; cf. srb., blg. A l e k s a. **d)** *Alexoi*, V. (Buc.); *-ul*, N. (Puc), *-a*, Toader, 1663, mold. (RI II 144). *Alexoae*, soţia lui Alexa (17 A V 156); *Alexo(n)iu* (Cand 95). **e)** *Alexu*, ar. (Fărş). **2.** *Alixă*, dobr., 1859 (RI XI 215), *Alixeni* s. (16 B V 464). *Alexiea*, mona. (AO XIV 277).

II. Din forma ucr. Алекса: *Olexa* (Ard; mar; Sd XVI, mold.).

Alex|oi, -oniiu, -u v. A l e x i e **I 1 d, e.**
Alibiana v. O l i m p i e **2.**
Alifia v. A l i p i e **I 3.**
Alimescu v. A l i p i e **II 2.**
Alimpescu v. A l i p i e **II 1.**
Alin|a, -escu v. E l e n a **III 3.**
Alion, -escu v. L e o n **I 1, 4.**
Aliontie v. L e o n t i e **I 1.**

www.dacoromanica.ro

ALIPIE Stîlpnicul, gr. 'Αλύπιος, numele plantei ce calmează durerea. **I. 1.** *Alipii* eg. (Sd XXI). **2.** Cu afer.: *Lipie* şi *Lipioaia* marital, olt. (Cand 96); cf. *Lipia* s. r. Buzău etc. **3.** Cont. cu Alfie sau cu Alfeu: *Alifia*, mona. (AO XVI 277).

II. Cu epenteza lui *m*: Alimpia stolpnic (sinax. slav în Mss 1668); cf. şi srb. Alimpie, sub infl. lui Olimpie: **1.** *Alimpescu* fam. act; *Alimpeşti* s. după Hasdeu < Alipius + Olimpius. **2.** Cf. *Alimescu*, Simeon 1763, mold. (Băl V).

Alisie v. Elisei **9.**

Alistar, -h, v. Aristarh **3.**

Alivan v. Ioan **VB 3.**

Alixandra, -ăndria v. Alexandra **1, 2.**

Alixandru v. Alexandru **II 1.**

Alix|ă, -eni v Alexie **I 2.**

Alontie v. Leontie **I 2.**

Alpidia v. Elpis **2.**

Altăleşti v. Antonie **II 2.**

Alvirescu v. Arghir **6.**

Amalei v. Mal **7.**

Amblăsoae v. Amvrosie **III 2.**

Ambrino v. Lambru **5.**

Ambroci v. Amvrosie **II, 6.**

Ambrofie şi Ambrohie v. Amvrosie **II 4, 5.**

Ambrosi, -e v. Amvrosie **II 1.**

Ambrozie v. Amvrosie **II 3.**

Ambruş v. Amvrosie **II 2.**

AMFIAN, zis şi AFIAN şi Apian (DH). Fianu > *Fieni* s.

Amfilofie v. Amfilohie **3.**

AMFILOHIE gr. 'Αμφίλοχος **1.** *Amfilohu* ep. de Rădăuţi (Sur XX). **2.** Cu afer: *Filohie* (Sur XXIV); *Filohi* mon. (RI XIII 285). **3.** *Amfilofie* ep. (16 A IV 175); cu afer.: *Filofi*, mold.; *-e* (17 A III 182); *Amfilomfie* 1586 (AO VII 305). **4.** *Anhilohie* (17 A IV 119) şi ep. 1666 (Băl I II); cu afer.: *Hilohie* (RI IX 275). **5.** *Anhilofie; cu afer.: *Hilofie* „fecior Vîntului" (Sd VI 22) mold.; + Filoteu: *Anhilotie, cu afer.: *Hilotie* (17 B III 493; Isp III[1]) **6.** *Cilotie* (Sur IV). Şi formele scurte duc la Amfilohie.

Amfim v. Antim **III 1.**

Amion v. Simeon **I 6.**

Ampul v. Haralambie **II B 5.**

AMVROSIE, episcop de Milan, lat. ***Ambrosius***, adj. „mirositar ca ambrosia". **I.** Forma ortodoxă: *Amvrosie* eg. (Sur VIII); mon. (AO XV 34); *Amvrosă*, Toader (B răz. 68).

II. Forma lat.-cat. cu *b* pt. *v*, folosită numai în Ardeal şi Moldova: **1.** *Ambrosie*, 1604 (Sur XIX; PGov f[0] 28); fiul Avrămiei (Isp III[1], V[1]); — Andrei, 1709 (Sur VIII); *Ambrosi*, mold.; sinc. *Abrosie*, 1645 (Sur XV); *Brosu* (Tel 58). **2.** *Ambrus*, Dim.-Bondoc, ard., 1794 (Cat gr I); *Ambruş* (BA ung 7) şi cu afer.: *Broşu*, Ion, ard., act.; *Bruju, Bruja*, ard. (ib.), sau < subst. ard.-mold. bruj „bulgăre" (com. de Al. Cristureanu); *Breş* şi *Broj, -u*, ard. (Paş). Cf. croat. Ambrošič (Rad vol 82 p. 134); acestea sub influenţa pronunţării magh. *s* > *š*. **3.** *Ambrozie* eg., Bucureşti, 1839 (Î Div); sinc.: *Abrozie* (Sur XV, cu explicări) şi *Ambrogiu*, fam. act. (Bicaz). Aceeaşi persoană cu trei forme de nume: *Ambrosie*, fiul Savei, 1642 = *Abrosie*, fecior Savului, 1641 = *Abrozie*, fiu Savului... strănepot Tomei Prigorcei, 1671 (Sur XV) Cu afer., probabil, *Rozu* (Puc); *Rozescu*, T., act.; *Rozin*, N. (act.). **4.** *Ambrohi|e*, mold. (Sd VI 108; 16 A IV 84; Isp. III[1] şi V[1]) *-a b*, 1610 (Cat mold I). **5.** *Ambrofie* megiaş (16 A IV 84; Sd VI 108; Isp III[1]). **6.** *Ambroci*, 22 familii mold. act. **7.** *Abruzachie* (Cat mold II) din cont. cu Hurmuzachi.

III: 1. Pentru toponimul *Rosila, Rosilei* (Bisca), scris eronat Bisca Rozilii, afluent al rîului Buzău, se poate presupune tema *Ambrosilă*. **2.** *Amblăsoaii*, Anicăi, dublu genitiv (Sd V 70) mold., pare a fi un marital din *Amblosie, cu *l* = *r*.

ANA ebr. ***Hannah*** „îndurare" sau „buna" (Cand). **I. A.** *Ana*; *Aneşti* s. În folclor zîna Ana şi sărbătoarea pop. *Ana*-foca (Has). **B.** Derivate: **1.** *Anica*, frecv.; cu afer.: *Nica* f. (Paş); *Nicuţa* (ib; RI XI 206). **2.** *Anişca* şi *Nişca*, ard. (Paş); *Anişor*, mar. (SdXVII); *Anişoara*. act, **3.** *Aniţa*, soţia lui C. Cantemir Vvd, pe cînd era serdar; — 1681 f. mold. (Sd VI 35); frecv. buc. (LM); *Aniţei*, V., act.; *Aniţan*, T. (CL); *Aniţescu*; *Aniţoiu* (Drj 52) cu afer.: *Niţa* a Niţului (Aş Br 186); *Niţa* (AO XI 83)

www.dacoromanica.ro

dar şi din A n i s i a. **4.** *Anuca*, olt. (Cand 98). **5.** *Anuşa* (Sur XI); cu afer.: *Nuşa* (16 B II 32). **6.** Formă ucr.: *Anuşca* (Dm; Ştef; 16 A II 103; Sd XI 272); cf. şi magh. A n n u s k a. **7.** *Anuţa*, Bibeasca (Sd VI 490); cu afer.: *Nuţa* şi *Uţa*; *Anuţ* f (Cand 98). **C.** Nume de fam.: **1.** *Anuţei*, G., act. **2.** *Anuţoiu*, I. (Puc 297). **3.** *Anoca*, D., pr. (Mar). **4.** *A n o i u: *Anoaica*, Floarea, act. şi cu afer.: *Noica*, D. (act.) sau < N o e, cf. blg. N o j k a < N o e (Weig) şi srb. A n o j k a (Rad 82 p. 122, fără etim.) **5.** *Aneasa*, olt. (Cand 98).

II. *-ca*: **1.** *Anca*, frecv. în doc. şi actual. **2.** Diminutive: *Ancuşei*, Florea (Şchei I); *Ancuţa* (Pom); — fiica lui Radu Şerban şi a lui Ct. Brîncoveanu Vvd (AO XI 312); — olt. (Sd VI 491); cu afer.: *Cuţa* > *Cuţescu*; şi *Uţa*, etc. **3.** Contaminări: + E f i m i a: *Anafimie*; + S o f i a: *Anafia* f. (Olt); — dobr. (RI XI 208).

III. *Aghiana* < gr. ἁγία Ἄννα, cu sens ca în t. Sîntana. **1.** — (RI XI 94—5) în pomelnicul lui Andrei Buzianu; prenumele apare la familii de origine balcanică: (P[13] fila 18; PBor 11); *Aghiana* fam. (Tel 58). **2.** Mai frecv. în forma de hiperurbanism *Aviana*: — (P[13] fila 11; PBor 11; Cotr 77; Ul 63 şi RI XI 94); *Avişana* preoteasa (Aş Br 111); *Aveana*, f. (Hur). **3.** *Aviona* f. (AO XIV 287) în pomelnicul lui „Arnăutu". **4.** *Ighişana* (PBor 57).

Anachi v. I o a n **VI A 8.**
Anafia v. A n a **II 3.**
Anafimie v. A n a **II 4.**
Anaisa v. A n i s i a **4.**
Anan, -ul v. A n a n i a **I 3.**

ANANIA, ebr. ***Chananía*** **I. 1.** — (11—13 CI 107; 17 B II 117, 234 şi III 576; Băl IV); *Ananie*, Vuc. (AO IV 316); *Aninie* diac (Mar 156); cu *o* < *a*, ca o l t a r < a l t a r: *Onanie* popa (17 A IV 411). **2.** Cu afer.: *Naniescu*, Iosif, zis *Naniat*, ierom., 1857, viitor mitr. (AO IV 192); frecv, în Bucovina dublat de ipocoristicul *Nani*, şi în Maramureş (M mar). Cu afer şi apoc.: *Nani*, boier mold. (Sd XXI); *Nania*, munt., 1627 (RI X 128); — Marin (BAP II 303); *Nanie*, mold. (Sd XXI); *-anu*, B. (AO XVI 64). **3.** Cu apoc.: *Anan*, dobr., 1859 (RI XI 206); *-ul*, t. (16 B III 239); aceste două cazuri sînt decisive pt. derivarea formelor: *Nan*, *Naneş*, *Nanaş*, *Năniş*, *Nancu* etc., care circulă şi la bulgari; ele pot deriva şi din alte teme. Cf. şi ucr. A H A H (Grinc).

II. 1. *Nan* (Ard; Rel; Moţ, etc.); = *Nanul* (Flor 37—39); *Nanu*, frecv.; *-l* (Dm; Ştef; Ţ. Rom 134; Tec); *-lescu*; *Nanea*, Ion, act.; *Năn|escul*; *-eşti* s.; *Nănău*, Gr. (T-Jiu) *-l* t.; f. *Nana* (P[4]) sau < subst. n a n ă (= lele); marital: *Năneasa*. **2.** *A n a n a ş, cu afer.: *Nănăşeşti* = *Nănişeşti* s. (Cat; 13—15 B 200); + *cu*: *Nanaşcu* (Mar); *Nănaşca* f. (16 B V 8), sau < subst. *nănaş*. **3.** *Naneş* (Dm; Ştef; Cat; Tec II) **4.** *Nănilă*, olt. 1626 (Sd VI 467); *Nănileşti* = *Neneleşti* s. (16 B V 89). **5.** *Naniş* (17 B I 355); *Nănişeşti* (v. mai sus); *Nănişori* s., cu ortogr. greşită: *Neni|ori*. **6.** *Năniţă* (Tec I). **7.** *Hananic* (Moţ). **8.** *Nanoescu*, E., act. **9.** *Nanotă* (Dm; 16 A III 177; Cat mold. II; Tec I; Sd XI 257); *Namnotă*, Oancea (Sur XIX); *Nanoţi* s. (16 B I 159). **10.** *Nanuca*, ţig. (16 B II 3). **11.** *Nanuţa* b., olt., 1620 (Sd VI 465). **12.** *Nănuşel* (17 B III 517). **13.** + *-cu*: *Nanc*, *-a*, „*Nancăi*" în gen. (17 B I 317); *Nancul* popa (16 B IV 50); *-escu*, act.; *Neancu* 1726, ard. (Paş). **14.** + *-ciu*: *Nanci*, Al., act.; *-u* (Cat; 17 A III 101); *-ul* (Rel; Giur 160; 16 B I 168; Puc). **15.** *Năncioiul* s. Cf. blg. N a n k o; - č o.

III. Prob. + U d r e a: *Nandrea*; + T ă n a s e: *Nănasă*, dobr. (RI XI 215); Cf. *Nanora*, Radul, 1619, olt. (Sur VI).

Anasie v. A t a n a s i e **I, 4.**
Anasăia, Anasia v. A n i s i a **3.**
Anastas/achi, -ă v. A n a s t a s i e **I 1, II 4.**

ANASTASIA fem. de la Anastasie, **I. 1.** — fiica lui Laţcu Vvd.; *Anăstasia*, mold. (P[5]; C Ştef). **2.** Cu afer.: *Nastasia* (C Ştef). **3.** Marital: *Năstăsoaia*. **4.** *Nastasca* (Dm; 16 A I 216). **5.** Cu apoc.: *Nasta* (Tec II; P[3]); *Naste*, *-a* (Dm). **6.** *Nastasăia* (Tec.). **7.** Cu afer. *Tasăia* şi *Tasia*, dobr., 1859 (RI XI 205); *Siia* (PBor 54); *Tastia* (Şez); *Stia*, ard. (Paş). **8.** *Nastasica*, doamna; cu afer.: *Sica*, *Siţa*, munt.; *Sică* f. ar. (Fărş); *Siica* f. (Vieri 69; BCI V 220) 1693. **9.** N a s t e + *-ina* sau cont. cu C r i s t i n a: *Nastina*.

www.dacoromanica.ro

II. Forme maramureşene (Mar. 83, 141, 154, passim): **1.** *Nastasie*, cu afer.: *Tasia*. **2.** *Naste, -a*. **3.** *Nastaca, Năstăcuţa*. **4.** Cu sinc.: *Năstuţa, Năstăţă*. **5.** *Nastahie*. **6.** *Năstafă, Nestafă, Nustafă, Năstăfuţa*. **7.** *Nesteca*.

Anastasiau, Anastasiu v. Anastasie **III 1, 3.**

ANASTASIE gr., Ἀναστάσιος<ἀνάστασις „înviere". **I. 1.** *Antstasie* vist., 1692 (Sd VII 297); *Anastasă*, mold. (Sur VII). **2.** *Anastase; Anăstase* (P Bor 8) cu afer.: *Năstase*, frecv.; *Năstasa* (Aş Br 178); *Năstăs/escu*; *-eni, -eşti* ss; *Nastasioiul*, N. (Buc; Cand); — ar. (Ant Ar). **3.** Cu afer. de două silabe: *Stasii*, Vasile, act.; *Stase*, Gorcă, munt., 1840 (BCI X 113); *Staşi*, mold.; *-e*, V., mold., act.; cu *i* protetic: *Istasie*, b., 1662 (Sur X); + *-ac*: *Stasacu* fam. ar. (RI IX 114). **4.** Cu afer. de patru sunete: *Tasie* şi *Tasia* (Ard I 248); *Tasi*, ar. (Fărş.); *Tase*, ar. (ib.) şi munt. act.; *Tasu* fam. act. **5.** + *-cu*: *Anastaşcu* (Has), cu derivatele prin afer.: *Staşco*, (16 A IV 239; 17 A IV 368); *Taşcu* pren. ar. act.; *Taşcă* fam. mold. (Bîr I), probabil de orig. ar.; *Tăşculeşti*, fam. (Tec II); cf. blg. şi srb-cr. **Taško** (Rad vol. 82). **6.** Cf. şi *Tascău* şi *Tăscău*, olt. (Cand 99), < < * Anastas + *-co*, redat greşit în loc de *Tăşcău* (T-Jiu). **7.** Prob. *Taşa*, St. (Drag 126) şi *Taşula*, ar. (AO VII 219).

II. Segmentat în Anasta|sie: **A. 1.** *Nastă* (C Ştef; Sd XVI 157; Fărş); *Naste* (Dm; C Ştef; 16 A I 237); *-a* (Ştef; C Ştef; Sd XVI 157; 17 B II 44) etc.; *Nasta* b, olt. şi haţeg. **2.** *Nastu*, ar. (Fărş); munt. (P^{10}); ard. (Ard). **3.** *Nastoiu*, olt. (Cand); — ar. (Ant Ar). **4.** + *-ac*: *Nastac, -ul, -eşti* (Tec II); *Năstacu*, Toader, mold. (RI XXIII 177). **5.** Prob. cu afer.: *Tacu*, ar. (Fărş; Sur XIII); *Taco*, Şt., munt., 1388 (Rep D 25); *Tăcul* (17 B II 28); *Tăcea*, act. şi *Taciu*, Vas., act.; cf. şi blg. Тачо sint. < Anastase (Weig). **6.** + *-otă*: *Tacotă*, olt. (Sd VI 507); Buturas derivă gr. Tákos < Dimitrie, etim. care poate fi eronată. **7.** *Nesteac* (Dm; Băl I; Sur V) etc.

B. 1. *Sie*; *-şti* s. (RI XI 264); *Siia*, fiul lui Moran (16 B IV 301). **2.** *Siicul* pren. ard. (Met B Tr.). **3.** *Sica* b. (17 B II 21).

III. Alte forme actuale şi compuse: **1.** *Anastasian* fam. act. **2.** Cu afer.: *Tassian*, Al. (act.). **3.** *Anastasiu*, cu suf. gr. *-iu*. **4.** *Anastasachi* boier 1760 (Sd XIX 43); de unde prob. Asachi (Arh). **4.** + Atanasie: *Năstanasie*, Vlad, log. (Drj nr. 7) şi cu afer.: *Stanasie*, 1623 (Sd V 15).

5. Din alb. Tsatse: ar. *Ţaţu* act.

Anatodie v. Anatolie **9.**

ANATOLIE gr. Ἀνατόλιος < ἀνατολή „răsăritul". **1.** Cu afer.: *Netolea*, Filep, (Ard). **2.** Din tc. Anadol: **a)** *Nadolu*, act.; cu apoc.: *Nadu*, C. (act.). **b)** Cu afer. formele p-la 7: *Dolu* b. (Mar) şi s. ard.; *Dole* (17 B I 381); —. Ş. (Bîr I); *-a*, Scarlat (AO III 531) *Dolă*, fiica lui M. Pojar (16 A II 108); *Doleşti* s (Sd XVI); *Dolieşti* s. (C Bog); **3.** *Doleian*, act. **4.** *Dolinescu*, act. **5.** *Dolete*, M. boier (Fil 40); **6.** + *man*: *Doluman* (16 A IV 239). **7.** + *cu*, *Dolcu* (Ur XXII; Gorj 350); *Dolca f.* (C. Ştef; Ur XXII 394; Sd XVI 298; 17 A II 218 etc; — b (cat. mold II) şi n. de căţea în baladă; *Dolceşti* s.; *Dulca* (Giur 274). **8.** *Odoleanu* (16 B IV 133) „anadolean, din Anatolia". Derivatele **2—8** n-au raport cu calendarul. **9.** Probabil: + Metodie: *Anatodie*, pîrîu (C Ştef).

Anca v. Ana **II 1—2.**
Anc/aş, ăş, -ău v v. Ioan **VI A 10.**
Anchinida v. Achindin **2.**
Ancul, -escu, v. Ioan **VI A 10.**
Ancuşa v. Ioan **VI A 10.**
Ancuţa v. Ana **II 3.**
Andănuţ v. Antonie **IV 4.**
Andea v. Constant **3.**
Anderea v. Andrei **I 4 bis.**
Andian v. Adrian **I 3.**
Andilină v. Anghel **II 5.**
Andim, -ir v. Antim **II 1, 2.**
Andin v. Antim **I 5** şi C-tin I. B **3.**
Andipat v. Antipatru **2.**
Andon, -i, -ie etc. v. Antonie **III 1.**
Andonin v. Antonin **1.**
Andor/a, -nae v. Andrei **II 4.**
Andrae v. Andrei **I 3.**
Andras v. Andrei **II 1.**
Andre, -a v. Andrei **I 1.**
Andreea v. Andrei **III, 3.**
Andre/escu, -eşti v. Andrei **I 1.**

www.dacoromanica.ro

ANDREI gr. Ἀνδρέας < ἀνδρεῖας „bărbătesc". **I. 1.** *Andre, -i* (C Bog); *-a* (Rel; C Ştef; Sur V; 17 B I 283); *-escu*; *-eşti* s.; *Ndrea*, b, ar. (Fărş); formă mold. *Andrii*; *-escul* (Ştef); **2.** + *-aş*: *Andriaş* (Rel); *Andriáş* şi *Andriţeş* (Ştef; C. Bog; Paş); *-escul*, I., prof.; *Andrişanul*, I. (Isp I[2]); *Andreiaş*, act. **3.** *Andrae*, I., act.; cu afer.: *Draia* (Moţ); *Drăeşti* (17 B III 73). **4.** + *-ica*: *Andric/a*, olt. (Gorj p. XX); — ard.; cf. gr. Ἀνδρίκος (But); *-ă*, Angăl (17 B III 212); *-u*, olt. (AO XIV 275); *-u*, Pan (C Ştef). **5.** *Andriţ/a* (Ştef); olt. (Cand 101); *-oiu* (Ştef.). **6.** *Andriu*, dobr. (RI XI 206); *-ş* (Sur VIII); *-ţă*, olt., 1690 (Sur VI); *Andriiu* (C. Bog). **7.** *Androae* (Sur VII); *Andreoiu*, olt. (Cand 101). **8.** *Andru*, S., act.; *-l* (17 A V 193); *-ţu*, A., act.; cu afer.: *Druţul* (Sur XXIV); *Druţe*, I. şi *-a* diac (Sur IX); Formele de la **7—8** pot veni şi de la Alexandru sau de la Andronic. **9.** *Andriş* (Cand); *-or* (Paş). **10.** *Andrii/ca* b., mold.; *cu* (Ştef). **11.** *Andrici*, Z., munt. (BCI X 115). **12.** *Andreucă* (Paş). **13.** Cf. *Andreidar* b. (D Buc).

II. Sub influenţa magh. A n d r á s: **1.** *Andraş* (BA ung. 7—8). **2.** *Andreş*, (Cand); *-ăşti* s. (R Gr). **3.** *Ondraş*, ard. < magh. A n d r á s. **4.** *Andora* b. ard. (Viciu 31) şi + *-ca*: *Andorca* b., ard. (Paş); + N a e: *Andornae* fam. mold. act.

III. Sub infl. slavă: **1.** *Andrei/ca* b. (Ştef; C. Bog; 16 A I 63); f. (AO XV 276); *-că* pah. 1489 (Isp I[1]); *-co* (Ştef; C Bog). **2.** *Andreicuţă* 1474 (ib). **3.** *Andreco*, olt. (Cand 101) şi cu metat.: *Anderca* (Moţ; M Mar) sau < ung. Anderko. **4.** *Andruşco* (Ştef); — Hîrlău (C Ştef).

IV. Forma veche rom. A. Cu *în-* **1.** *Îndreiu*, 1676. mold. (Sur XXII); — de Tătăreani (Sur XVI); *Îndreiasa* f., marital (Ard II 191). **2.** *Îndriiu* (Ard). **3.** + *-eş*: *Îndreeşi* (Ard. II 142). **4.** *Îndrieş* (Mar), **5.** + *-ca*: *Îndreica* (Ard); v. şi S. Puşcariu (DR III p. 387). *B.* Cu *in-* **1.** *Indre* spătarul (Cand 102); *-a*, 1469 (14—15 A 365); *-a*, N. (Met 129). Cf. U n d r e á, numele popular al lunii Decembrie; v. şi Petrovici (DR IX p. 339 seqq). **2.** *Indrei* (Met 146 şi Mar); *Indrii* (Ard II 191). **3.** *Indrieş* (Moţ); *Indreş* (Ard II 130). **4.** *Indrul*, 1579 (16 A III 117). *C.* + A d r i a n: *Andreian*; *-a* (RA I 57); sau gr. fie neogr. Contaminare cu I d r e a şi U d r e a < A d r i a n avem în cazul spătarului *Indrea* (D Gorj la 1549), scris *Idru* (ib, 1552) şi *Iudrea* în doc. munt. din 24 aug. 7059 (1551).

Andreian, -a v. A n d r e i **IV C.**
Andreiaş, v, A n d r e i **I, 2.**
Andreic/a, -ă, -o v. A n d r e i **III 1.**
Andreicuţă v. A n d r e i **III. 2.**
Andreoiu v. A n d r e i **I 7.**
Andreş, -ăşti, Andriş v. A n d r e i **II 2.**
Andreucă v. A n d r e i **I 12.**
Andrian, -a v. A d r i a n **I, 2.**
Andri/aş, -iaş, -ieş, v. A n d r e i **I 2.**
Andri/ca, -că, -ci, -cu v. A n d r e i **I 4, III 3.**
Andrii v. A n d r e i **I 1.**
Andrii/ca, -cu v. A n d r e i **III 4.**
Andriişanul v. A n d r e i **II 2.**
Andrina v. A l e x a n d r u **II 3 a.**
Andriş, -or v. A n d r e i **I 9.**
Andriţa, Andriţoiu v. A n d r e i **I 5.**
Andrí/u, -uş, -uţă v. A n d r e i **I 6.**
Androae v. A n d r e i **I 7.**
Androin/ă, -ie v. A n d r o n i c **I 2.**
Andron, -ache v. A n d r o n i c **II 1, 2.**
Andron/e, -i -ie etc. v. A n d r o n i c **II 1 a, b.**

ANDRONIC Ἀνδρόνικος, „victorios" < ἀνήρ + νικῆ, **I. 1.** *Andronic, — escul* (Bc; CL); *-a* f.; *-ă* haţeg (Cand 103). **2.** Cu epenteza lui **i**: *Androinic* (Dm; 17 A I 139); cu apoc.: *Androină*, 1632 (Sur II). **3.** Cu sinc.: *Adrunic* popa (Sd XI 276); cu afer. *Dronic* b (Cat. mold II).

II. Pierde finalul *-ic*, tratat ca sufix, spre a primi altul: **1. a)** *Andronie* (Aş. Br. 111; Tis; 17 B I 202); *Androni* (Tec I); *Androniu* vist. (16 B VI 26); **b)** *Andron* (Ac Bz 37; Ard I); *-e*, 1613 (Giur 271); -e mold. act.; *-ii*, mold. (BCI IV 190); *-ile* (Cand 103); *-oiu* (ib) **2.** *Andronache* (17 B III 586), suf. *-ache* apare sporadic în sec. 17; *Andrunache*, mold. (Tec. I); *Adronie* (P[2]). **3.** cu afer.: *Dron* (< A n d r o n) pr., Bucureşti; *Drona* b., mold.; *Drone*, Pitic (Sur IV); *Dronea* (Sd XI 76). **4.** + *-ca, -ciu*: *Dronca* (Sur VII); *Dronciu* (Băl III). **5.** + *-ţa, -ţu*: *Dronţa* f. (16 A IV 197; 17 A II 214; V 291, 302); *Dronţă* b. (Sur VII); *Dronţu* (Sur XXIV). **6.** Cu apoc.: *Andru* (Moţ); *Andruţ* (Mar). **7.** Cu afer.: *Druţu*, Nemiş (Sd VII 89); *-l*

www.dacoromanica.ro

(Sur II); *Druţe*, Ion (Sur IV); *-a*, mold. (Hasdeu, *Cuvente den betrani* p. 28).

III. Din ucr. Андрушко: *Andruşco* (Ştef; Băl II; 16 A III 9); *Druşcă*, Lupul (17 B III 155); *Druşca*, St. munt. (17 B IV 23), sau din A n d r e i.

Andru, -l, -şco, -uţ v. A n d r e i **I 8, III 6** şi A n d r o n i c **II 6, III 1.**
Andurea v. A l e x a n d r u **III 5.**
Andyp v. A n t i p a **2.**
Aneasa v. A n a **I C 5.**
Aneseul v. I o a n **VI A 4.**
Anesia v. A n i s i a **2.**

ANESTI gr. Ἀνέστις «înviat» < Χριστός ἀνέστη **1.** — Hagiopol, gr. sau ar. (AO III 531) *Aneste* serdar, 1828 (RI XIV 151); — Anghel, act. **2.** + *-in*, *Anestin*, V.**3.** Cu afer.: *Nestea* t. **4.** + *-an*; *Nestian*. **5.** Prin analogie cu adj.: *neştiul*: *Neştian*, N. (IS 264); — C., 1805 (Isp V^2).

Anez/a, -ina, Anzeana v. A g n e s.
Anfimu v. A n t i m **III 1.**
Angăl, -ina v. A n g h e l **III 3 a.**
Angel -a v. A n g h e l **IV 7.**
Angereşti v. A n g h e l **III 1.**
Anghe, -i, -a v. A n g h e l **IV 1, 2.**
Anghen/e, -i, -ie v. A n g h e l **IV 5.**
Anghereşti v. A n g h e l **III 2.**

ANGHEL gr. Ἄγγελος, lat. ***angelus***. **1. 1.** *Anghel*; *-a*, *-ea* (Paş). **2.** Derivate: *-escu*; *-iţa* f. (RI V 225 şi XI 207); *-ĭu*, N. (Ĭ Div); *-oiu*, act. *-uş* (Păsc); *-uşa* f., mold.; *-uţi* (Tec. I); *-uţă* act. **3.** Cu afer.: *Ghelea* (Ard; Tec. II); *Gheleţul* (17 B II 78). **4.** Cu sufixe greceşti: *Anghelit* negustor din Curtea de Argeş (17 B IV 63); *Anghelache* (17 B II 353) şi act. **5.** *Anghile* boier argeşan, 1638 (AO XIV 125).

II. Feminine: **1.** *Anghela* (Hur; VM; P Bor). **2.** *Angila*, 1822, munt. (Sd XXII). **3.** *Ngelă*, ar. (Fărş). **4.** *Anghelica* (I Div); *Anghelina* (Olt; 16 A IV 47); *Anghilin|a* (Băl III; 17 A III 207); *-ă* (Ard II 175). Cf. gr. Ἀγγελίνα (But) şi srb. And'elina (Rad. vol 81 p. 82). **5.** Cu *di* < *ghi* (ca D o r d e < G h e o r g h e): *Andilină* (Mar); *Angileana*, ard. (Nepos) **6.** *Angheluşa* (P^5).

III. Cont. cu î n g e r : **1.** *Angereşti* fam., olt. (AO XV 65). **2** *Anghereşti* t. (16 A III 44). **3.** Deformare: *Angăl* a lui Andrică (17 B III 212); *Angălina* f. (C. Dom); *Anigăl*, 1596 şi *Angl* (Sur VI).

IV. A n g h e l u ţ ă, dim. divizat în: A n g h e - L u ţ ă : **1.** *Anghe*, *-a*, formă cont. cu A g h e u, scris A g g h e a = Anghea (Ceaslov) sau cu A g h e u (Ἀγγίας, scris greşit Aghie, la DH). Cf. şi alb. A n g j e (Cand) şi srb.-cr. A n d' a (Rad. vol. 82 p. 82). **2.** *Anghei* genitiv < Anghe (17 A III 117); *Anghie* 1613 (Isp II^1); *Anghioiu* (Tel 58) **3.** + Ion: *Anghion* (Isp II^1) şi deformat *Angonescu* (Arh). **4.** *Anghina* f., 1690 (RI XII 243; Răc 8). **5.** + E v g h e n i e : *Angheni* (Puc); *-ci*, mold., 1690 (RI X 275); *-e* (Tec); *Anghene*, P., act.; *Anghineşti* s.; *Anghenia* f. (Sd XV 184) şi *Anghinia* (Isp III^1 şi V^1; Sd VI 92). **6.** *Luţă* (partea finală de la Angheluţă): — (Vr); răzeş (Isp V^2); *Luţa* (Ard); *Luţea* postelnic munt. (Sd V 519); *Luţea sin Luţiia* din Buzău (Sd V 528); *Luţia*, Ilie, prof. buc.; *Luţaş*, ard.; *Luţoiu* (Am 157 şi T. Jiu); *Luţi* (Tut); *Luţescu* fam.; *Luţeni* s.; acestea s-au putut crea şi din alte nume terminate în *-l* ca: Gavriil, Mihail etc. **7.** Modern: *Angel*, *-a*, *escu*; scurtate: *Gelu*, *Angica* ard. (Paş).

Anghi/e, -oiu v. A n g h e l **IV 2.**
Anghina, -eşti, -ia v. A n g h e l **IV 4, 5.**
Anghion v. A n g h e l **IV 2.**
Angi/ca, -la v. A n g h e l **II 2, IV 7.**
Angonescu v. A n g h e l **IV 3.**
Anhilohie v. A m f i l o h i e **4.**
Anica v. A n a **I B. 1.**

ANICHIT < gr. Ἀνίκητος „nebiruitul": *Anichita* t. (Bogrea DR IV^1, 170).

Anigăl, Angl v. A n g h e l **III 3.**

ANIN sau ANINA (DH) gr. Ἀνίνας **1.** *Anina* (Syn); b., olt. (Sd VI 472); *Aninu*, mold., fiul lui Dămăcuş (C Bog.) Cf. şi subst. a n i n ; *Aninoiu*, olt. (RI VI 262). **2.** Cu afer.: *Ninu*, dobr. (RI XI 208); *-l*, Flori (Ard II 94); *Ninea* pren. (Meşt Cr); afereza vădeşte originea calendaristică a formelor de la § 1; cf. şi N i n .

Aninie v. A n a n i a **I 1.**

www.dacoromanica.ro

ANISIA gr. 'Ανυσία (Syn Del), 'Ανησιὰ, cf. ἀνησιδώρα, epitetul Demetrei „dona ferens"; Buturas o pune în leg. cu gr. ἄνθος „floare". **1.** — (Sd XXII; 16 A III 26); *Anisiica* (Isp III[2]), *Anisiia* buc.; *Anisăia* numită şi *Aniţa* (Tec. I—II), care vine de la A n a. **2.** *Anes|ia* (16 A I 528); *-iia* (Sd XI 87; 16 A III 162). **3.** + A n a : *Anasia* (Ştef; 16 A I 96; Băl VI); *Anasăia* (Sd XI 87). **4.** Cu metat. : *Anaisa* (Aş. Br. 204). **4.** *Niesiia*, fata Daşcului, 1806, f., mold. prob. < *Aniesiia.

Ani/şca, -şor etc. v. A n a **I B 1—3.**
Aniţa v. A n a **1 b** şi A n i s i a **1.**
Anistasie v. A n a s t a s i e **I 1.**
Anoaica, Anoca v. A n a **I C 3, 4.**
Anoiţă v. N o e **5.**
Anpite v. P a n t e l i m o n **IV E 3.**
Ansentie v. A v x e n t i e **IV 5.**
Anta, -che v. A n t o n i e **I 2 a, d.**
Antahe v. A n t i o h **II 2.**
Antal, -ă v. A n t o n i e **II 1.**
Antanasie şi Antănăsille v. A n t o n **IV 3** şi A t a n a s i e **III 1, 2.**
Antel/i, -eşti v. P a n t e l i m o n **II 4.**
Antemia v. A n t i m **I 2.**
Anteş v. A n t o n i e **I 2 e.**
Antha v. H r i s a n t **I 3.**
Anthamia v. A n t i m **III 2.**
Antil|eşti -ie v. P a n t e l i m o n **II 4, 6.**

ANTIM gr. Ἄντιμος. **I. 1.** Nume monahal, — mitropolit 1708—1716. **2.** + *-iu*; *Antimiu* (Tel 58); + *-ie*: *Antimie*, Dumbravă (16 A III 311); — ţig. (Vit 11). Frecvent. fem. mold: *Antimia* (Sd XVI); *Antemia* (Sd XIX 27). **3.** + suf. slav — *mir* ca în S t r a t i m i r < E v s t r a t i e) : *Antimir* (Vr; Ac Bz 50); *-escu*, M., act.; Coca *Antimirească* s. Bz. **4.** Cu disimilaţie *n* < *m*: *Anti|na* s.; *-escu*, Z., prof.; *-ia* f. (Ard); cf. şi Constantina sau de la Anton; prob. *Antiniza* f. (P Gov fol 47 vo) **5.** Cu fon. grec. : *Andin*, ţig., 1702, mold. (BCI IV 41); V. şi C o n s t a n t i n **I B 3.**

II. Cu fon. grec : **1.** *Andim* Cobiianu, eg. (Cob. 60) ca Andone < Anton. **2.** *Andimir* (16 B III 99) < A n t i m i r ; cu afer. : *Dimir* (16 B V 163).

III. Contaminat cu gr. A n t h e m i o s < ἀνθήμων „înflorit" sau cu nume greceşti derivate din ἄνθος „floare" ca de ex. Anthuza. **1.** *Anthim > *Anfimu* eg. (Sd V 248); *Amfim* arhim. (D Buc) cf. şi *Athem* (Ceaslov 3 sept.), scris greşit pentru *Antim*. **2.** *Anthamia* f. (17 A I 199).

Antim|ie, -ir, -ireseu, -iu v. A n t i m, **I 2, 3.**

Antin|a, -escu, -ia v. A n t i m **I 4** şi A n t o n i e **I 2 e.**

ANTIOH gr. Ἀντίοχος. **I. 1.** Obişnuit în Moldova din sec. XV, numele este „la modă la finele sec. XVII-lea" (Has). *Antioh* Vodă Cantemir; *Antiohi* (Tec. I); *-e*, N., clucer (Băl III); *-e*, Al. agă (Isp VI[2]); *-el* hatman, 1693. **2.** Sincopat *Antoh* (Sd VII 64); *-eşti* s.; *-e* (Bîr); *-e* (Ştef; etc.); *-ie* (Tec I); *-ilă* (Sd XXII). **3.** Cu *h* > *f* : *Antof* şi *-ie*, olt. (Cand 105; Mar); cu afer. : *Tofia* t. (16 B I 52) şi *Tofic* (Sd VI 262). **4.** *Antofiţă*, în folclor (Păsc). 5. *Antofoiu*, olt. (Cand 105). **6.** + *-il*: * *Antofil*, *-ie* (Puc;) *-oiu*, act.

II. Diverse contaminări şi deformări: **1.** *Antosiia* b. (Isp. III[1]) şi f. 1646 (Cat mold II). **2.** *Antahe*, Ioan act. **3.** *Antoci*, G., mold. act. < Antofi; v. şi A n t o n i e **I 2 g. 4.** Cf. *Tohace*, N. (17 B IV 368). Greşit ucr. Антох < *Anton* (Grinc.).

ANTIPA gr. Ἀντίπας „în locul tatei" (Hil). **1.** — (Arh); cu afer. : *Tipa*, D., 1707 (M. Put 210), — Al. (MO. 10 feb 1949); *Tipei*, ca G î d e i < G î d e a ; prob. : *Tepei*, Stan, 1472 (Div. 91); *Tepeiu* (Mar; Ţ. Rom 353, an 1486) **2.** *Andyp* (Syn.).

Antiţa v. A n t o n i e **I 2 e.**
Antînas v. A n t o n i e **IV 2.**
Antoana v. A n t o n i e **I 1.**
Anto/ec, -chi, -ci v. A n t o n i e **I 2 f, g,** şi A n t i o h **II 3.**
Antof, -il, -iloiu, -iţă, -oiu v. A n t i o h **I 3, 4.**
Antoh, -e, -i, -ie, -ilă v. A n t i o h **I 2.**
Antoni/ada, -da, -u v. A n t o n i e **I 1 bis.**

ANTONIE lat. ***Antonius***. **I. 1.** *Anton*; *-a* f., olt. (Sur VI); *-aş* (Tec II); *-e*, *-escu*; *-ică* (Sd XXII); *-iică* f. (17 A V 378); *-iţa* f. (Aş Br 204); *-oe* (Gorj 10); *-oiu* (Cand 106);

www.dacoromanica.ro

-u (Sd XI 176); *Antoana f.*. olt. (Cand 106; D Buc). **1 bis.** Cu sufixe greceşti: *Anton/iada* f. (17 A III 82); *-ida* f. (Băl II), *-iu* fam. **2.** Cu schimbarea părţii finale: **a)** *Antul*, sec. XIV (DR IV), cf. srb-cr. *Antul* (Rad vol. 82 p. 127); *Antha* (P[11]); *Anta*, Ioţa, din Şiria (BA ung 8); **b)** **A n t u l e > Tule* (17 A V 298); *Tuleşti* (Sd XVI); *Antula* Hagiica, f. (Aş Br 203); — prezvitera (AO XII 95); —f., olt. (Sd VII 28); **c)** *Antiţa* (Var 21; Arh. 170; RI X 266); + *-in*: *Antinescu*, Z., prof., 1890; cf. ucr. Антин. *Antina* s*); V. şi *Antim*; **d)** + *-ache*: *Antache*, act.; **e)** *Anteş* (Ard); **f)** + *-oc*: *Antoce*, act.; *Antoci*, C., mold., ar.; **g)** *Antochi*, Şt., act.; formele **e**, **f** şi **g** se pot referi şi la *Antioh* II 3. Cf. şi srb. -cr *Ante*. **3.** Cu afer.: *Ton*, 1766 (Paş); ar. (Ant Ar); **a)** *Ton/a* b. (16 B VI 154); f. (17 A IV 271); *-ea* b. (ib. 112); *-e* frecv. actual; *-ea* s.> *Toneanu*, act.; *-i* act.; *-ie* (Paş); *-iţa* pictor; *-u*, act.; *-ul* fam., mold. **b)** + *-ca*, *-cu*: *Antonca* f. (Bezv XVII p. 15); *Tonca* (Dm); *Toncu*, Ioan (Cat gr. I). **c)** din fem. **T o a n c a* (cf. *Antoana* şi *Doanca*) s-a format un plural feminin: *Toancele*, toponim pentru cheile Bistriţei, nume luat probabil după stăpînele locului pe vremuri; cf. forme similare citate în Introducere, cap. VII E, F § 4 n. 7; greşită explicaţia< *toană* (Gh. Pascu, *Sufixe*, etc.) **d)** + *-cea*, *-ciu*: *Ton/ce* (Dm); *-escu*, act., *-eşti* neam braşovean (BCI XII 88); *Tonciu* b. (Ard) — 2 ss ard; *-lescu*, act.; *Toncian*, act.

II. Din magh. A n t a l: **1.** *Antal* (Sd XXI); *-ă* fam., mold.; **2.** Cu disimilare *n* > *l*: *Attăleşti* s. (17 A III 87).

III. Cu fon. grec. *nt* > *nd*: *Andonie* (Syn 23 febr), formă ce apare şi în doc. slavo-romîne din sec. XIV şi în vechille sinaxare din ambele ţări, paralel cu *Antonie*. **1.** *Andon* (Has); — olt. (Sd VI 504; 17 B IV 4); *-i* (Arh); *-ie* (13—15 B; Ştef; Băl II; etc.); *-iu* (Arh). **2.** Sincopat: **A d o n e* > *Adonoaia* (DR I 458) sau < ** a l D o n o a i e i*; *Donoaia*, M. (Băl VI). **3.** Cu afer.: *Ndona* b., ar. (Fărş). **4.** Ipocoristice: prin afer.: *Don*, care primeşte aceleaşi sufixe ca şi *Ton*: **a)** *Don* Cotoară (Met 290); *Don* Duca Supil şi *Don* Todor Stănescul (Div 80); *Donul*, V. (Sur XVII); **b)** *Dona* b., 1646 (An C 746; 17 B II 80; P[8]); — F. (16 A III 117); călăraş, 1655 (Sd V 23); b. ar. (An Ar); — f., 1646 (16 A I 232); *Doană* b., olt. (Cand 107), *Donă*, Marin, 1804, olt. (AO XXI 172); **c)** *Don/e*) (C Ştef; Arh; Ant. Ar; A Gen 106); *-ea* b. (C. Ştef); *-ea* ard. (Paş); *-ea* f) (16 A I 327); *-escu* fam.; *-eşti* s. **d)** *Doneci* pah., 1790, mold. (BCI IV 127); **e)** *Doni*, Pan, 1641 (D Buc); *Donie* (R Gr; Fil 42; Băl VI); — vistier, 1755 (BAP II 207); — I., munt. (Fil 42); **f)** *Donic* pren. (Isp VI[2]; *-a*, G., 1668 (Sur XVI); *Donici*, 1619 (BiA 56; Sd XVI 391); — comis (17 A I 57); — Nicoară pîrcălab (17 A II 96); fabulistul Al. —; prenume, (17 A I 100); *Doniga*, Z. (IS 274); *Donoiu* şi *Donţu* olt. (Cand 107); *Doniţă*, *Doniţoiu* (ib). **g)** *Donca* b. (16 A I 225; Moţ); *Doncă*, olt. (RI VI 263). **h)** *Donce* t.; *Donc/escu*, S., act; *-eşti* s. (Ştef); *-ea*, P., ard (Var 35); *Donciu* (Dm); *Doncioiu*, Gr. (Puc).

IV. 1. Formă veche rom. cu suf. *-ie*: *Întonie* (Ard II 154). **2.** Contam. cu A t a n a s e: *Antînas*, 1587 (Sur XVI). **3.** *Antănăsiile*, zile nefaste, 16—17 ian. (Has). **4.** + *-uţ*: *Andănuţ*; *-ă*, olt. (Cand 106).

ANTONIN lat. ***Antoninus***, ***-a***. **1.** *Andonin*, *-a* (Syn 20 apr., 1 mart), pe lîngă forma cu *t*. **2.** *Ninul* şi *Nina* v. şi A n i n.

Antosiia v. A n t i o h **II 1.**

Antul, -a v. A n t o n i e **I 2.**

Anuca, Anuşa, Anuţa etc. v. A n a **I B 4—6, C 1, 2.**

Aoncioaci v. I o a n **III B 9.**

Aonofriesei v. O n u f r i e **2.**

Apetroaia v. P e t r u **IV 10.**

APION, gr. 'Αππίων < lat. ***Appius***. Cu afer.: *Pionul*, sau < A g a p i o n.

APOLON gr. 'Απόλλων. 1.— (RI X 215).

Apopii v. P o p a **III 9.**

Apopuţeaia v. P o p a **II 13.**

Apost, -a, -ari, -e, -icĕ, -iu v. A p o s t o l **I 3, 4, 5.**

*) N Cartojan, *Cărţi poporane* . . . . p. 229 derivă numele satului *Antina* din *Atena* al cărei nume apare în această formă în legenda „Alexandriei", dar pe această cale nu se putea da nume unui sat Cf. gr 'Ανθῆνα nume de persoană în Epir şi Tracia (But).

www.dacoromanica.ro

Apost/oaia, -oiu, -ul v. Apostol I 3, 4.

APOSTOL gr. Ἀπόστολος „trimesul, solul". **I. 1.** Nume purtat în sec. al XVII-lea de diverşi boieri; — spătar, 1672, zis şi Postolachi, frate cu Nic. Milescu (RI XXXII 114). **2.** Cu sufixe: *Apostol/ache* (17 A III 1) şi s.; *-achi*, mold., din care ipoc. Lache, dar şi din Mihale şi Vasile; *-escu*, *-eanu*. **3.** Cu apoc.,: *Apost* Mila (Ard II 174) ca pren.; *-u* (PBor 52); *-u*, I. (Ocina); *-ul* (Bîr V); *-ul*, Uzum (GRoş 69); *-a* mona. (Sd XV). **4.** Cu schimbarea p. finale: *Apost/e* (Paş); *-ică* (Cand); *-iu* (Tel 58); *-oiu* (Cand); *-oaia*, marital (RI V 225). **5.** *Apostari* s. **6.** *Postol/ea* (Paş); *-iia* f., 1782 (BCr 75); *Pustoli*, ar. (Fărş).

II. Cu afer. şi apoc. *Post: **1.** *Postul* Lupul (Isp V[2]) **2.** Cu sufixe: *Postan*, E., buc.; **3.** *Post/ea*, *-ia* (Hur 99,128); *-escu* (Hur 47); **4.** *Post/eca* (Sd XXII 355); **5.** *Poştescu* (Ard II 174). **6.** *Post/ică*, mold. (Sd XVI); *-ici*, mold. act; *-iţă*, mold.; *-ărescul* (Vel); — 1605 (RI XX 257).

III. Cu afer. a două silabe *Apos/tol*: **1.** *Tolu* (AO XVI; I Bot). **2.** *Tolan* (Ard; Paş); *-u* t. (Gorj 214). **3.** *Tolaş* act. **4.** *Tol/ea*, 1492 (Flor 313); *-ea*, I. (Sd I—II); *-escu*, M. (T-Jiu). **5.** *Toleac* diac (Cat; 16 B IV 343); *Tolecanu*, C., act. **6.** *Toleagă*, 1566 (Gorj 374). **7.** *Tolică* (Tel 58). **8.** *Tolici*, olt. (Cand 108) şi prob. prin reduplicare: *Totolici* fam. act. **9.** *Tolocică*, Dinu (Tel 58), modelat din vechiul *Tolocico*, Şandre (Dm; C Ştef); — Şendrică (17 A IV 421; RI XI 322). **10.** *Tologea*, S. (Tel 58). **11.** *Tologaci* (16 B IV 483), cf. şi vb. mold. a tologi. **12.** *Toloi* Grecul (17 B I 291) din Tîrgovişte, **13.** *Toloş* (16 A IV 37; AO XXI 188); *-ca* (17 A V 201), cu suf. *-şca* < *-cĭca*). **14.** Forme aromîne: *Tolĭ* (Cara 34); *Tuli*, *-a* (Ant Ar); *Tuliu*, Nuşi, scriitor. Scurtarea *Tol* poate proveni şi din Anatol, care este un nume mai rar.

APRILIE, luna, lat. *Aprilis*. **1.** *Aprilian*, Ioan, act.; *-a*, Medianu, (act.) **2.** *Aprier*, luna (Ard II 205).

Apsolon v. Avesalom II 3.
Aptśenie v. Eftimie II D 6.
Arampie v Haralambie I 4.
Aranghel v. Arhangel 3.

ARCADIE gr. Ἀρκάδιος, lat. *Arcadius*. **1.** v. şi *Arcadi*; *-an*, act. **2.** Cu sinc.: *Acadiia* (Hur 83). **3.** Cu apoc. *Arca* şi derivatele lui sau din Marcu (v. şi Arc Partea II-a).

Archip v, Arhip 2.
Arculin v. Erculin 1.
Ardan, -ovici v. Mardarie 7.
Ardar/e, -ie v. Mardare 2, 4.
Ardăneşti v. Iordan 5.
Ardimi v. Artemie 1 b.
Arefte v. Areta 3.
Aremia v. Ieremia II 4.
Arentie v. Lavrentie I, 2.
Arestea v. Aristion 3.

ARETA, zis şi Harit, gr. Ἀρετή „virtute". **1.** — eg. (17 B II 182); — mona. (Sd XIX 62). **2.** *Areti* (Paş); *Aretha* mona. (P^5 f^0 19^v) sau < *Filareta*. **3.** *Arefte* fam., olt. (Bul. Soc. geogr. LIII 157); grupul *ft* după analogia cu dubletele altor nume în *ft* şi *t*.

Arfa, v. Marta 3.
Arfenescu v. Partenie III 2.
Arfip v. Arhip 3.
Arghel v. Arhanghel 6.
Arghie v. Arghir 4.
Arhir, -e, -i, -ie v. Arghir 5.

ARGHIR < gr. Ἀργυρός, „argint", numele de fam. al imp. bizantin Roman II (1028—34), intrat în hagiografie numai la 1720 (*Arghira*) şi 1806 (*Arghir*). **1.** — şi *-i* (Bîr I); *-a*, doamna lui Radu Mihnea (17 B II 75); *-escu*. **2.** *Arghirie*, (Sd XVI) + *-ie*, calendaristic. **3.** Cu afer.: **a)** *Ghira* b. ard. (DR II 697); *Ghirea* (16 B VI 338); — moşu, 1598 (AO X 128); — Arhip, mold., act.; *Ghir/eşti* (C Ştef); *-easca* s.; **b)** *Ghiricoiaş*, Ioan, act.; **c)** *Ghiruţa*, 1694 (Sd V 95); **d)** prob. *Ghirca* (16 B I 127). **4.** Cu schimb. de sufix: *Arghie*, Stan, olt. (Sd VI 482). **5.** Modificat după Archirie (v. Partea II-a): *Arhirie*, 1690 (Sur VII); *Arhir/e* b.; *-a* f. (Sur IV); *-i* Plăcintă, 1725, mold. (BCI VII 19). **6.** Prob. *Alvirescu*, cu disimilarea *r* > *l* şi *ghi* > *vi*, ca hiperurbanism, nu din Elvira.

www.dacoromanica.ro

ARHANGHEL subst. **1.** — căp. (Sur XII); *-ul* (17 B III 618). **2.** *Arhanghil* (17 B II 30). **3.** *Aranghel* şi *Haranghel*, sărbătoarea. **4.** *Varanghelul* t. (17 B IV 69). **5.** Cu afer.: *Ranghela* b. din Chiojdeani, 1620 (Sd VII 271), cf. srb-blg. Rand'el (Rad vol. 82, p. 135); *Rînghileşti* s. (RI IV 110) neprobabil din R i n g a l a, doamna lui Alexandru cel Bun. 6. Sinc. prob. *Arghel*, clisiarh (16 B I 171).

ARHIMANDRIT subst. **1.** *Arfiemandritul* M-rea, nume vechi al bis. S-ţii Apostoli din Bucureşti (Stavr 23). **2.** *Arhimandrescu*, D. (Meşt Cr).

ARHIP gr. "Αρχιππος „cel care conduce caĭ" **1.** — mold. (BCI VII 10; Arh); **2.** *Archip*, T., act.; *-escu*, V. act. **3.** *Arfip* (Tocilescu, *Mat folc.* I). **4.** *Arsip* (16 A I 524).

Arifton v. H a r i t o n 3.
Arimera v. I e r e m i a III 2.
Arimi/e, -a v. I e r e m i a II 4.
Arion v. V i s a r i o n 3 b.

ARISTARH gr. 'Αριστάρχος. «optimus princeps» **1.** *Aristarho* ban (Giur 236); **2.** *Aristarchi*, N. (Sd XI); **3. Alistarh** (Băl IV; P[5]); *Alistar*, Ciulei (Sur VII)! cf. şi explicaţiile date de G. Ivănescu (BIFR I 166). **4.** *Alestar* căp. (B răz 30), *Alestari* mold.

ARISTION < gr. 'Αριστίων < ἄριστος „cel mai bun" **1.** *Aristia*, C., grec. traduce Iliada 1837. **2.** *Aristiţa*, Romanescu, artistă dram.; cu afer.: *Ristiţa* (Bz). **3.** *Arestea* (AO XIV 284). Cf. şi gr. mod. 'Αριστέα (But).

Aritina v. H a r i t i n a 1.
Ariton v. H a r i t o n 1.
Arizan v. H r i z a 7.
Arjanu v. A r s e n i e 6.
Armag, Armega v. P a r m e n i u 4, 5.
Armen/escu, -eşti, -ia, -ie, -iu v. P a r m e n i u 2, 3 b.
Armina v. P a r m e n i u 3.
Armulai v. E r m a 2.

ARON < ebr., fratele profetului Moise. **1.** Petru-*Aron* Vvd; *Aron*-Vodă şi *Aroneanu*, m-rea întemeiată de acesta. **2.** *Aroniţa*, soţia unui A r o n (Ard). **3.** *Arontea* (Ard II 194), formaţie ca L e o n t e din L e o n; **4.** Cu afer.: *Ronta* (Moţ). Cf. R o n e, R o n c e a, la tema R o n.

Arod v. I r o d i o n 5.
Arpanti v. L a v r e n t i e II 3.
Arpenti, -e, Arpintie v. L a v r e n t i e II 1, 2.

ARSACHIE pers. *Arsakes*. **1.** *Arsachi* (Sd XVIII) **2.** *Arsăci*, Munteanu (Vr C).

Ars/anca, -eanca v. A r s e n i e I 2.
Arsănti v. A r s e n i e II 3.

ARSENIE gr. 'Αρσένιος < tema ἄρρενο- = bărbat. I. **1.** *Arseni* s. olt. **2.** *Arsăni*. mold. (Tec I); *Arsanca* şi *Arseanca* tt., olt, din nume marital, iar nu de la adj. a r s. **3.** *Arsîni*, buc. **4.** *Arsin, -eşti* t.; *-easa*, mold. (Sd XXI) şi *-ca* f. (Cand 109) ambele n. maritale < A r s i n. **5.** *Arsu*, ard., 1726 < A r s e n e (după Paşca), nu din srb.-blg. A r s o (cum crede Candrea la p. 109). **6.** Din magh. A r z é n cu *ş* < *s*: *Arşanu*, olt. (Sd XXII); *Arşani*, *Arşasca* tt, olt. Cf. şi *Arjanu*, Banul v. Partea II-a.

II. + A x e n t i: **1.** *Arsentie*, ard. (RA II 411) deformat: *Astrenie* cojocar (Meşt Cr). **2.** *Arsinte*, ard. (An C II); *-scu*, lf., act. **3.** *Arsănti* (Ard II 161).

Arsentie v. A r s e n i e II 1 şi Avxentie IV 6.
Arsin, -ea, -easa, -eşti v. A r s e n i e I 4.
Arsineta v. A s i n e t a 3.
Arsinte v. A r s e n i e II 2.
Arsip v. A r h i p 4.
Arsîni v. A r s e n i e I 3.
Arsu v. A r s e n i e I 5.
Arşanu v. A r s e n i e I 6.
Artan v. A r t e m i e 3.

ARTEMIE gr. 'Αρτέμιος (cf. şi A r t e m a, Artemidor, nume cu aceeaşi temă: "Αρτεμις = Diana), **1.** a) *Artimi*, dobr. (RI XI 210); *-a* f. (BCI VI 51); b) *Ardimi*, ard. **2.** a) *Artenie*, mold. (Sd XXI); — T. (Sur XV); — Bantăş (RA I; Sd VI 251); b) *Hartenie* (Sd

www.dacoromanica.ro

XVI); — răzeş, 1659 (BCI IV 218); c) *Artina* t.; *Artinie* (Ard I; BCI IV 208). 3. *Artan* t. şi s. Formele 2, 3 pot proveni şi din Partenie. 4. Prob. *Artiu*, dobr. (RI XI 215), sau < Cartiu. 5. Cu afer: *Tenie*, v. şi *Eftimie III* 7, 8.

ARTEMON < gr. 'Αρτέμων. *Artimon* eg. (Sd V 413).

Artenie v. Artemie 2 a şi Partenie I 2.
Artimi v. Artemie 1.
Artimon v. Artemon.
Artin, -escu v. Martin I 2.
Artinie v. Artemie 2 c.
Artiu v. Artemie 4.
Arva v. Varvara I 6.
Arvasi/a, -e v. Ghervasie 8, 9.
Arvint/e, -ie v. Lavrentie I 5.
Arxana v. Avxenie II 9.

ASACHI Gh., Numele scriitorului mold., contras din Anastasachi sau din Isachie. Bogrea (DR II) îl pune în legătură cu patronimul tatălui său, Lazăr Isakievici, cu etim. lui Haşdeu, Asanachi şi cu titlul Sultanei favorite, tc. *assaki*. Cf. însă Hasaki, cadiu turc (Tis 358) şi agă tc. (Cat tc).

Asaftei v. Elisaveta 10.
Asande v. Alexandru II 4.
Asenie v. Avxinie II 4.
Asimendria v. Dimitrie V 3.

ASINCRIT gr.'Ασιγγρίτος<lat. *a secretis*. cf. Exaporitul, ca sens. 1. — (Syn 4 ian) > *Scrita, Scritea* tt. (Ind 13—16 B); *Sicrita* s. > < *Secreţeanu*, C. act. 2. *Asygrit* (Syn. 8 mai).

ASINETA ebr. bibl., soţia lui Isaac. 1. *Asinefta* (Ard II 43; Sd XVI); — mona. (Bîr V). 2. cu afer: *Sinefta* şi *Nefta* (Paş); *Stnefta* f., ard. act. (Nepos) 3. + *Arsenie*: *Arsineta* f. act (V. Bistriţei-Bicaz).

Astratinii v. Evstratie II 5.
Astrenie v. Arsenie II 1.

ATANASIE şi ATANASIA, gr. 'Αθανάσιος <ἀθανασία „nemurire". I. 1. *Athanasie* (Syn 18 ian) şi *Athanasia* (Ib). 2. Cu afer.: *Thanase* căp. (Ins 337). 3. *Aftanasi* (Băl II); *-e* eg. (Bîr III); *Aflănasie* (BCI I); cu afer.: *Ftanasie* popa. 4. Cu sinc.: *Anasie*, Şt. (Tel 58); deformat: *Afuflasie* (Ard II).

II. 1. *Ătănasie*. 2. Cu afer.: *Tănasie* (Olt). 2. *Ătănase*, 1760 (Ins 338); *Tănase*, frec. 3. *Tănas* (Tec); *Tănăs/escu*; *-oiu*, act. 4. Cu afer.: *Nasul*, 1680 (Paş); *Nasa* f. (ib); v. şi Partea II < subst. *nas*. 5. *Tănăsică*, act. 6. Ipocoristice: *Tăsică, Sică*. 7. *Tănăsuică*, olt (Erbiceanu, *Cronicarii greci*). 8. *Tănăsucă* (Sd. XXI). 9. *Tănascu* fam. act.; *Tănască*, D. (Cl); * Tănaşcu > *Naşcu* ar. (Has), sau < Ionaşcu. 10. Probabil, cu sincopa lui *s*: *Tanacu* s., ca Nastacu < Nastascu; *Tănacul* pren. mold. (BCI IV 20); cf. şi srb.-cr Tanak (Rad. vol. 82 p. 78); 11. Cu afer.: *Nacu*, derivat la aromîni din Tanacu (< Atanas) după Weigand şi Capidan (DR II 803); cf. şi gr. Νάκος folosit în regiunea macedonică (But) pe cînd în dacoromîna Nacu este ipoc. din Ionacu. 12. Pentru femei: *Tanasia* (P^2); *Tănăsiia* (Olt; Sd XXII); *Tănasia* (Ins 342) şi *Nasia* fam. ard. (Paş), *Thanasiia* mona (P Gov fol 30).

III. Contaminări şi sufixe străine. 1. + Antonie: *Antănăsiile* nume colectiv pentru unele sărbători mici (Bogrea DR IV^1) 2 *Antanasie*, olt. (Candrea, care explică forma prin epenteza lui *n*). 3. + suf. grec. *-iu*: *Atanasiu*, frecv., mold. înlocuind pe Atanasescu; *Tănăstu* (Bîr I). 4. + suf. grec *-ache*: *Tănăsache* şi ipoc.: *Sache, Sachi* (Sur XV). 5. Formă străină, din srb-cr. Taca (c=ţ) < Athanasie (Rad vol 81 p. 84): *Taţul* săpunarul mold. (Sd VII 67). Cum este greu a admite o influenţă pop. sîrbă în Moldova, se poate explica mai uşor ca formaţie pentru masculin din fem. ucr. Таця < Tatiana (Grinc).

Athanail v. Natanail 1.
Atimie v. Ioachim I 3.
Atina v. Atinodor 2.

ATHINODOR gr. 'Αθηνοδώρος „darul Athenei". 1. *Aftidor* (Tec. I, II). 2. *Atina* f. mar. (Sd. XVII) 3. Cu fon. ucr.f < ft: *Afina* dobr. (RI XI 206), sau < subst. afin.

www.dacoromanica.ro

ATHINOGHEN gr. Ἀθηνογένος 1. *Finoghen*, act. 2. *Aftoghen*, mold. act., sincopat din *Aftinoghen, cu *fl* < *th*. 3. *Antinoghen*, în unele calendare (şi în DH) cu epenteza lui *n*, «născut de Athena».

Athona = Aftona v. Agathon I
Atimie, v. Ioachim I 3.
Audea v. Avdela 2.
Auvran v. Avram II 7.

AVACUM ebr., 1. — buc. sec. 17; preot (Băl V).

Avastiţei v. Sevastian II 3.
Avăr v. Averchie 3.
Avărvarei v. Varvara I 1.
Aveana v. Ana III 2.
Aver, -e, -eşti, -escu v. Averchie 3, 4, 6.

AVERCHIE 1. — (Sd XVI 356; 17 B I 449); — neg. (Olt); — eg. (Cat); — mon, ar. la 1865 în Bucureşti. 2. Cu schimbarea p. finale: *Averche* (Paş); *Avercă* (Isp IV[1]) 3. Cu apoc.: *Avăr* şi *Aver* (Ştef; C. Ştef; Isp I[1]). 4. *Avereşti* şi *Avireşti* ss. (Dm); *Averescul*, Dragotă (16 A I 347); — Oancea (16 A II 63); — Mihail (ib. 117); *Averescu* (17 A III 88; Arh); — Alex., act. 5. Prob. *Vărăşti* s. 6. *Avere*, I. (Isp V[1]) prin etim. populară.

AVESALOM ebr. bibl., fiul lui David, ***Absalóm*** (OS) I 1. — (Pom; P[11]); *Avisalom* (Pom); — Şerb (Ard). 2. *Avisalon* (I Bot 11). 3. Cu afer.: *Visalon*, ard. (Paş) şi scurtat *Lom* (ib).

II. Din forma lat.-cat., Abesalom: 1. *Absalom* şi *Absolom*, în sec. XIV, ard. (Paş). 2. *Absolon* şi *-i*, ard. (Paş). 3. *Apşa* s. < Apsolon (etim. Paşca). 4. *Băsălom*, V. 1674, mold. (Isp III[2]).

Avghinia v. Evghenia 3.

AVGUSTIN lat. ***Augustinus*** cognomen roman < ***Augustus***. 1. — cu soţia Frenghita (16 B IV 188). 2. *Agustin* din Buzău (17 B II 235); 3. *Agăstin* t. şi cu fon. magh. *s* < *ş*: *Agoştin* t.; cu afer. *Gostin*, Hannes, sas (Mag. Br); *Gostinu* s. munt.: cf. şi sl. gosti „oaspe" + *in*, v. *Gost* (Partea II-a). 4. *Avgusti*, Sofia (Aş Br 204). 5. Cu afer. *Gust*, Martin sas (Mag. Br); *Gust* fam., *Gustea* (Arh; Sur XVI); v. şi *Gust*[t] (Partea a II-a). 6. Prob. *Stineru*, C., din Bacău, act. cu afer. < germ. Augustiner „călugăr din ordinul Augustinilor".

Aviana, Aviona v. Ana III 2.
Avireşti v. Averchie 4.
Avisalo/m, -n v. Avesalom I 1, 2.

AVIV ebr.? cf. Tel-Aviv. Cu afer., ipotetic: Viv, *-escu*, C., act.; *-ian* (act.); *Viviţul*, olt. (16 B VI 360).

AVRAAM patriarh biblie, ebr. ***Abrahâm*** „tatăl este înnălţat" (R On). I. 1. *Avraam*, olt., 1710 (Sur VI). 2. *Avrămescul*, D. (Băl V); *Avrăm/ică, -ior, -ilă, -oiu*, forme oltene (Cand 117); *-uţă*, buc.; cu afer.: *Vrămoai*, Ileana (Bîr II 380); *Vrămuţ* 1722 (Paş); *Avrămăscul*, mar. (Ard); *Avrăm/eani* s. (Dm); *-ilă* diac (17 A IV 477). 3. *Avrămñel* fon. dialectal buc. 4. *Avramuş*, M., olt. (AO VII 305). 5. *Avrămiasă* nume de plantă şi de zînă (Has). 6. *Avran*, dobr., 1859 (RI XI 208, cu *m* > *n* cf. Vîrlan < Varlaam). 7. *Auvran*, I., 1683, mold. (Has).

II. Probabil cu afer. silabei *av-*: 1. *Rămescul*, Socol (Giur 158); *Rămeşti* s. (16 B II 79), sau *Rîmeştii* s. (Hur) prin etim. pop., după subst. rîmă. 2. + *-şea*: *Ramşea* popă (16 A III 398).

III. Din lat.-cat. *Abraham*: 1. — (Mar 145). 2. *Abram* (Ard); *Abrămiasă*, Murgă (Ard II 255), marital; *Abramovici*, Crăciun, mold. din Polonia (Băl VI). 3. Din arm. Abro < < Abraham: *Aburel*, Fl., mold. (An Com), etim. H. Siruni (com. orală).

AVRAMIE < gr. Ἀβράμιος < ebr. **Abrahâm**. 1. — nume monahal. 2. *Avramia* f. (17 A III 24); *Avrămiia* (16 A III 29; Has); *Avrămie* (Isp IV[1]; Vit. 20); *Avrămiuţ* (Cand 117).

Avran v. Avram I 6.
Avrăm/ăscul, -eani v. Avram 2.
Avrăm/escu, -ia, -ică, -ilă etc. v. Avram 2.
Avrentie v. Lavrentie I 2.
Avrig v. Lavrentie I 8.
Avrintie v. Lavrentie I 4.

www.dacoromanica.ro

AVTONOM < gr. Αὐτονόμος «autonom». **1.** A y t o n o m = A f t o n o m (Syn 12 sep). **2.** *Aftanom* dobr. (RI XI 210). **3.** *Antonom* Georgescu, act. (comunicare Iorgu Iordan).

AVXENTIE < lat. ***Auxentius*** gr. Αὐξέντιος < αὔξη „creştere" **I. 1.** *Avxentie* (Syn 14 feb); *Evxentie* (Ceas); *Avxente* şi *Afxente* (R Gr). **2.** *Axentie* mon. (AO XV 34). **3.** *Axinte*, frecv; — Uricarul; *-a*, doamna lui Ştefan Tomşa; *Axintele* s. **4.** *Axanti* şi *Axănti* mold.; *Axănte* (RI XIII 286).

II. *A x i n t u : **1.** *Xintu* (Olt). **2.** *Sintie*. mold. (Sd XXII); *Sinte* (Paş); *-a* (BCI II 225); *Sinteşti* s. **3.** *Sentu*, an. 1202 (11—12 C I 26); *Sente* (Paş); *Senti*, Tatiana, act.; *-i* (Ard) **4.** *Şentescul* = *Şintescul*, St. (16 B II 79); *Şintea* (Sur XV); *Şinteşti* s. (16 B IV 266); *Şenteşti* (13—15 B 144). **5.** *Şinţea* şi *Şinţişor*, Gl. (RI II 197). Formele cu *ş* iniţial sub infl. fon. magh. *ş* < *s*.

III. 1. Cu fon. grec. *nd* < *nt* : *A x i n d e > *S i n d e : *Sindeşti* t. Vaslui, 1630; *Sindiia* s. (Giur 338) azi Dîrza. **2.** Cont. cu I l e şi I l i e : *Sindile*, Ion munt, 1814 (Sd VI 136); — I. act., *Sindile* R., 1745, din Drajna (BCI XIII 189); *Sindilă*, Manea, din Bucov, 1718 (BCI XI 67); *Sindél* (Sd X) d.n Bîrsa. **3.** + *Ilie* : *Sindilie* (17 B II 77); *Sindiile* (Tis 217). **4.** Prin etim. pop. + subst. ş i n d i l ă : *Şindil*, G. (Tec I); *Şindilă* (Mîneci). **5.** + *-ar* : *Sindilaru*, v. I l a r i e. **4.** *Şindelari*, v. Ilarie 5.

IV. Sub infl. slavă, *a* > *o* : **1.** *Oxentia* t. (16 A III 36); *Oxintia* s.; *Oxintea* s. (17 A IV 196); *Oxindie* Vizirescu armean 1690 (Iorga Ist. Bis. Rom. I 408). **2.** *Oxănte*, mold. (RI XIII 287). **3.** *Oţintie* (Sd XXI) s., mold. **4.** *Osintia* s. (ib). **5.** Prob. sub infl. lui A n t o n : *Ansentie*, Oiaga, 1705 (Sd VII 106). **6.** + *A r s e n e : *Arsentie*, Ilie, ard., 1757...

AVXINIE episcop, gr. lat.(?) **I. 1.** *Acsenie*, Rădnic (Ard. I 262). **2.** Cu afer.: *Seni*, ard. (An Cm 12) **3.** Prin cădere succesivă a silabelor *-ie*, *-inie*, tratate ca sufixe : *Áxin*, 1726 (Paş), sau de la Maxim. **4.** *Ax*, fam. act.

II. Numeroase forme pt. femei : **1,** *Axinia* (Ard.; Sd XI 278; Sd XXII; Mar) etc.; *Axina* (BCI IV 192); *Axiniţa* (Răc 8). **2.** *Áxenia* (17 A III 136; C. Ştef.); *Acseniţa* (17 A IV 68); *Axenie*, frecv. (Mar; Ard I 258); *Axene* (ib. p. 4, 5, 8. 35); *Axena* (Ard I 255; Mar 20). **3.** *Axănie* (Ard I 258 etc.); *Axănia* şi *Axana*, dobr. (RI XI 206); — mold. (Sd XI 280) etc. **4.** *Asenie* (Ard I 259). **5.** Cu afer. : *Seni*, genitiv cu funcţie de nom. (S. Puşcariu, DR II 698); **6.** *Oxana*, mold. (Sd XVI) şi dobr. (RI XI 206) *Ocsii*, Radul (Cat. Braş.). 1762; *Ocsine* (RI XI 215), cf. ucr. Аксана şi Оксана. **7.** *Axanina*, d-na lui Tomşa Vvd.; *Axanina* (Sd XV 14); ipoc.; *Axa* (Ard); **8.** În Maramureş; *Áxenia*, *Axene*, *Axena* şi *Acsica* (M mar), *Axenie* şi *Axene* (Mar), numai pt. femei. **9.** Probabile : **a)** *Arxana* f. mold. (Sd VI 225) : **b)** *Axemiia* (17 A IV 68); **c)** *Xenia*, dar şi < Xenia şi < Polixenia.

III. Scurtări prin afereză şi schimbare de terminaţie justificate prin forma intermediară A s e n i e, cu afer. S e n i : **1.** *Sena* t. (Dm); *Senă* f. ar. (Fărş) din A s e n i e şi A c s e n a . **2.** *Sană* f. ar. (Fărş); *Săniia* f. (Sd VII 338); *Sănăuţi* s. şi *Sănescu*, N., mold., act. toate din A x a n a şi A x ă n i a. **3.** *Sănilă* b., ard. (Moţ; Paş) şi *Sănuţ*, P. (Ard II 103), tot din acelea. **4.** + *-că* : *Săncăuţi* s. (Sur XXII). **5.** + *-ica* : *Sinica* f. mold.; *Senecăuţi* toponim. cu fon. mold. : din A x i n, A x e n e etc. **6.** + *-ic*, *-aş* : *Sănicaş* fam. (Am), din A x ă n i e.

Ax, -a, Axan/a, -ina, -îna v. A v x i n i e **I 4; II 3, 7.**
Axanti şi Axănti v. A v x e n t i e **I 4.**
Axăni/a -e v. A v x i n i e **II 3.**
Axemiia v. A v x e n i e **II 9 b.**
Axen/a, -e, -ia, -ie v. A v x i n i e **II 2, 3,**
Axentie v. A v x e n t i e **I 2.**
Axim v. M a x i m **1.**
Axin v. A v x i n i e **I 3** şi M a x i m **4.**
Axin/a, -ia, -iţa v. A v x i n i e **II 1.**
Axinte, -le v. A v x e n t i e **I 3.**

AZARIE ebr. ***Chazaria***. *Azarie*, pr. (Ard); — autorul Letopiseţului Moldovenesc; *Azaria* post. mold. (Hurm XI).

www.dacoromanica.ro

B

Bah, -ova, -u v. Vach **II.**

Balas/achi, -ia, -in, -inești v. Vlasie **IV 5.**

Balint, -ele, -ești v. Valent **4.**

Balosin, -ești v. Vlasie **IV 5.**

BALTASAR bibl., n. chaldeian, ***Balthassar*** **1.** *Boldisar* (Ard I 269); *Boldișar* (Sd XXII); — ard., 1578 (Paș) < magh. Boldizsár. **2.** *Boldojar*, Ivan, 1838 (P Bor 89); *Boldăjar* (Ard II 252); *Boldujariu*, magh., doc. rom. (Sd. III 3); — „de Cîmpina" (17 B IV 263). **3.** *Boldizar* din Deta, băn., act. Toate variantele vin din Ardeal sub infl. formei maghiare < lat. Balthasar. **4.** Cu schimbarea p. fin.: *Baltasiu*, act. **5.** Modern; *Baltazar*, act. **6.** Armean: *Bagdasar*, act.

BAPTISTA (Ioannes) lat-cat., it. *Battista* **1.** *Batiște* C-tin, 1630 mold. (TC I 53); *-a*, Veveli grec levantin (Costin); — C-tin, 1621 (17 A V 5); — Nestor, 1665, mold. (Sd V 578). **2.** Cu fon. grec, *Vaptista*, C-tin, boier (17 B IV 126); prin studii genealogice s-ar stabili raportul de rudenie sau identificarea persoanelor. **3.** *Bâtiște*, biserică și stradă în București, mai probabil<subst. bátiște.

BARABAS lat. -cat. < ebr. *Bar-abbas* „fiul tatălui". **1.** Din magh. Barabás: *Bărbăș*, ard.; cf. *Barabaș* hatman cazac (Costin). **2.** < magh. Barlabassy (Hurm XI): *Barlabas* comis, 1460 (Flor 175) zis și *Bărlăbaș* comis (Div 84). Această formă duce la înrudirea cu mold. *Barlibaș* și variantele lui. **3.** *Barlibaș* (16 A II 173) frate cu Ion Dupniță și cu „Armanca" din Tg. -Neamț; *Bărlibaș*, mold. (Sd V 15; 17 A II 81); — C., din Focșani, 1650 (RI II 161); prin confundarea p. fin. cu tc. baša: *Bîrlibașa* (C Bog.). **4.** *Berlibaș* s. (Ard). **5.** Cu schimbarea p. fin., *aș* > *a*, luată ca sufix: a) *Barliba*, Tg. Neamț, act.; *Bărliba*, țig. (Sd. VI 251); b) *Berliba*, D-tru, act.; c) *Bîrliba* fam. act. (Nif). **6.** Prin etim. pop. după vb. a bîrliga, sau prin schimbarea p. fin. *-ba* în *-ga*: *Barliga*, țig. (Tec); *Bărliga* b. (16 A IV 289).

BARAC bibl. ebr. „fulger"; cf. și subst. ard. *barac* rasă de cîine < tc. *baraq* „cîine", și srb. cr. *Barak* ipoc. < Bartholomeus. **1.** *Barac*, olt., 1679 (Sd V 305); — N., elev (Dealu 130); *-ul* t., munt.; *-ești* t. **2.** *Bărac*, Ioan, scriitor ard.; *-u*, N., dobr. (RI XI 212); *Bărăc/ea*, *-el* tt.

Barb, -a, -ea etc. v. Barbura **II 1, 3.**
Barbálea v. Barbura **I 4.**
Barb/ăr, -ur v. Barbura **I 3.**
Barberi v. Barbura **I 3 c.**
Barbeș v. Barbura **III 4.**
Barb/olovici v. Barbura **III 21.**
Barb/ocea, -ovschi v. Barbura **III 7, 21.**
Barbon/a, -cea, -ie v. Barbura **III 8.**
Barbos v. Barbura **III 9.**
Barbuc, -a, -in, v. Barbura **III 10, 12.**
Barbuia, v. Barbura **III 19.**
Barbul, -ov v. Barbura **II 2, III 21.**

BARBURA, nume de tradiție populară < lat. ***Barbara***, în calendar: *Varvára*.

I. 1. — f. (AO XIV 276). I-A. Candrea derivă *Barbură* < *Barboră* < *Bar-

www.dacoromanica.ro

bără, ca botez < *bătez, şi tot aşa masc. *Barbur* „păstrat numai la bulgari", din care avem *Barbul*, prin disimilare (Cand 118—120), sau *-l* fiind luat ca articol. **2.** *Bărbureaua* t. **3.** *Barbur* s-a păstrat însă un timp şi de romîni pentru că-l găsim, cu mici modificări, în toate regiunile, ba încă într-o formă mai apropiată de prototipul latin, a) *Barbăr*, ard. (Ard. II 86), cu derivatele: *Bărbăreşti* (16 B III 5; AO XVII 305) şi *Bărbărigeni* ss.; b) *Bărbari*, mold. act. c) prob. ar. *Barberi* (Cara 34), redat şi cu fon. grec: *Varveri*, nume actual. **4.** Prin disimilare din *Bărbăr* < *Bárbăl cu derivatele: *Barbálea*, ard. (Paş); — Şt. (Ard. II 94); *Bărbăl|escu* (Puc); *-ăul t.*; *-ăi*, *-ani*, *-eni*, *-eteşti* ss. **5.** Contaminat cu Barbu: *Bărbulea*, 1670 ard. (Paş); — munt., 1596 (Sd VII 270; 16 B II 161; Cat); olt. (Cand 121).

II. *Barbul* nume străvechi de tradiţie rom., format prin disimilare din **Barbur* formă constatată de Candrea la bulgari (Cand 118), iar finala *-ul*, tratată ca art. masc. **1.** *Barb*, 1582, ard. (Paş), nume format la noi (nu adus din Italia, cf. Iorga, RI XIII 194), frecvent şi la sudul Dunării, unde primeşte sufixe slave. **2.** *Barbul*, boier (Dm; Rel; Ard II 141), cu derivate: *Bărbu|lescu*; *-leşti* s. *-leţ* (Paş). **3.** + *-a*: *Barba* fam. act. **4.** Cu art. fem. *-a*, *Barba* f. (16 B V 197) care nu poate fi din „barbă". **5.** Derivate: *Barbea* (Paş); *Bărbăscul* (Isp. III [1]) *Bărb|escu*; *-eşti* s. (Gr. Buc), iar cu asimilare regresivă: *Berbeşti* (Dm; Ard 21, 117; Hur; 17 B II 376) şi *Berbescu* (Hur).

III. Derivate din *Barbu* cu diverse sufixe: **1.** *-an*: *Bărbanul*, Drăguşan (17 A II 63, 67). *Bărbănescu*, ard. **2.** + *-ău*: *Bărbău*, T., mold. (Sd VII 304). **3.** + *-el*: *Bărbel*, I., ard. (An C III). **4.** + *-eş*: *Barbeş* (17 A I 148). **5.** + *-ică*: *Bărbiceşti* s., olt. (Sd XXII). **6.** + *-ior*: *Bărghior*, mold. (RI V 225); — Pădure, mold. (Sd VII 65). **7.** + *-ocea*: *Barbocea*, mold. (Sd. VI 15). **8.** + *-oń* (< *oniu*) + suf. *-a*: *Barbona* (Puc); *Barbonie*, M. (Grd. 11); *Bărbon|e* olt. (Sd VI 491); *-ie* (Î Div); *Bărboane*, act. (Jiul ard); + *-oiu*: *Bărboiu*, Ursul (Isp I [2]), *Bărboiu* vornic (Costin); + *-cea*: *Barboncea* (16 B IV 402). **9.** + *-os*: *Barbos* fam. mold. act.; *Bărbosea* (Mano 23), care se confundă cu „bărbos". **10.** + *uc*: *Bar buc* I. (An Pl 116); *-a*, b. munt. (RI X 136); *Bărbăcuţi* t. < *Bărbucuţ; **11.** + *-ucea*: *Bărbuci* (17 B I 368); olt. (Cand 121); *Bărbucea*, ard. 1680 (Paş); *-ceşti* s. (17 B II 235). **12.** + *-ucea* + *-an*: *Bărbucean* pren. olt. (Cand 121); — Ştirbei, 1825 (RI XIV 115) = Barbu Ştirbei; — Nic., ard. (Şchei III); cf. şi *Barbucin*, Pav., 1841 (BAP II 272). **13.** + *-ui*: *Bărbuiu*, Ursu, mold., 1618 (Sd V 15); *-l* (Sd XXI); *Barbuia* (17 B I 167; IV 132; Giur 86); băn. (17 B II 186); *Bărbuea* (AO XIX 158). **14.** + *-uică*: *Bărbuică*, olt. (Cand 121; Sd XXII). **15.** + *-uicea* şi *-uincea*: *Bărbuicea*, *Bărbuin|cea*, *-ceşti* s. (Giur 315). **16.** + *-uiţa*: *Bărbuiţa* (17 B I 186). **17.** + *-uş*: *Bărbuş*, mold act.; ard., 1680 (Paş); *-a* (Ur XXII 224); *-ani* s. (Dm). **18.** + *-uş* + *-că*, *-co*: *Barbuş|că*, *-co* (16 A III 197, 215). **19.** + *-uţ*: *Bărbuţ*, act. (Paş); *-ă*, act.; *-oiu* (Cand 121). **20.** Asemănări: *Bărbuza*, Banul, munt. (Sd V. 176). **21.** Cu sufixe slave: *Barbulov*; *Barbovschi* (Băl II; Arh); *Barbolovici*, ard. (Ard.) **22.** Reluare din magh. Borba < Borbála „Barbara" (Drăg, Paş): *Bórbota* (etim. Paş).

Barla v. Varlaam **III 1.**

Barlabas v. Baraba **2.**

Barl/an, -e -ea, -escu, -eşti, v. Varlaam **III 2.**

Barliba, -ş v. Baraba **3, 5 a.**

Barliga v. Baraba **6.**

Barnat v. Bernard **I 2 e** şi **II 1.**

Barn/a, -ă, -e, -ea v. Varnava **II 1—3.**

Bart, -a, -ă, -ie etc. v. Bartholomeus **I 1.**

BARTHOLOMAEUS; lat-cat. < ebr. ***bar-Tholmaj*** « fiul lui T. », fon. ortod. Vartolomei; Forma latină trecută din Ardeal în Moldova sau adusă de străini boieriţi la noi — ca Bartolomeo Brutti, mare stolnic sub Radu Mihnea, numele acestuia variind în acte, cu *a* trecut în *e* sau *i*. Varietatea formelor face dovada că numele, introdus prin sec. XV, a fost adoptat şi de romîni, de la unguri şi saşi dar numai în formele ipocoristice: *Barta*, *Berta*. Pentru originea acestora v. B L II 38. **I.1.** ***Bart***, Peter, sas (Iorga VIII 94); *-a* (16 A I 285;

www.dacoromanica.ro

DM 62; Ştef; 17 A V 202); *-ă*, Toma (BCI VII 25); *-ă*, Gh., mold. act.; *-ic*, olt. (Sd VI 474); *-ic*, Cazan, olt. (Sur VI); *Bărticuleşti* (16 B VI 333); *Bartoe* (17 B III 309); *Bartoş* (Dm); *Bartuş*, M., sas (C Ştef). **2.** *Bărta = Btrta = Berte*, Pătru (Cat); *Bărte*, Gh., dobr. (RI XI 212); *Bărtan*, olt. (17 B II 314); *-ul* (A Gen II 79); *Bărtilă*, S. (17 A V 351); *Bărtoc* (Mar); *Bărtuş* din tg. Trotuş (Sur II; Paş). **3.** *Btrta*, Pătru, din Bîrtcoveşti (13—15 B 179); *-n* (16 B III 342); *Btrtoi* buc. sec. 18; *Btrtoş*, mold. (RI V 224).

II. Cu *e* în temă: **1.** *Bertolomei*, braşovean (Rel); *Bertolomei = Bartolomeu* Brutti (17 B IV 261; Sd V 519) şi *Bertolomi* (Sd V 6). Din această formă s-a creat ipocristicul *Berte*. **2.** *Berte*, Sp. (Bîr I); *Berte* scris şi *Bărta*, *Btrta*, P., munt. (Cat; Ţ-Rom 342; 13—15 B 179); *Bertea* popă, munt. (Sur I); — P., mold. (C Ştef); — ard. (Paş); — fam. mold. act. etc.; *Bertea* şi *Berteşti* ss.; *Berta*, I., companist, 1780, ard. (Braş); *Bertha*, Şt. (Ard I 269). *Berte = Bertea = Beartea*, mold. 1645 (RI II 143); *Bertescul*, Stanciu (Drj. nr. IV). **3.** *Berti*, S. (Tut); *Bertil*, fam. act., *-ă*, S. (17 A V 365). Pt. aceste forme cf. şi Berto < Alberto, Umberto (Pallazi, Diz. it.).

III. 1. Forma magh. *Bertalan* în uz la ardeleni (BA ung 9), a dat: *Birtălan*, mold. (C Bog; Sur XX; 16 A I 346 şi IV 220). Cf. şi *Birtolomei* Brutti (Sd XI 100); *Birtolom* ard (Viciu). **2.** *Bartolomeu* Drágffy, voievod ard., aliat cu Ştefan cel Mare în 1492, numit în cronici: *Birtok* (Kog I 144, 146, 171, 285), < magh. B ĕ r t o k, diminutiv < < B a r t h o l o m a e u s (com. de Al. Cristureanu). **3.** *Birtoc*, 1698 (Vr C); — I., aprod. 1634 (Tec I). **4.** Variantă dialectală: *Ghirtoc*, Ioan — (Sd VII 64) ş.a. (Sur X). **5.** *Birt*, Gh. (Mag Br); *-a*, băn. (AO III 481); *-ic*, Gh. (Sd VII 324).

Bart/oe, -oş, -uş v. B a r t h o l o m e u I 1.

Bas/a, -ă, -ea -ica, -îna, -cu -oc, Basu, v. V a s i l i e VIII.

Batişte v. B a p t i s t 1, 2.

Bădrăgan, Bădro v. P e t r u V. 6.

Bălint, -eseu, v. V a l e n t 4.

Bărac v. B a r a c 2.

Bărăbaş v. B a r a b a 1.

Bărb/anul, -ăneseu,-ău v. B a r b u r a III 1, 2.

Bărbari v. B a r b u r a I 3 b.

Bărbăcuţi v. B a r b u r a III 10.

Bărbăl/ăul -ăi -ani, -eni, -eteşti v. B a r b u r a I 4.

Bărbăr/eşti, -igeni v. B a r b u r a 1 3.

Bărbel v. B a r b u r a III 3.

Bărbiceşti v. B a r b u r a III 5.

Bărbosea v. B a r b u r a III 9.

Bărbuc/ea, -ean, -i v. B a r b u r a III 11, 12.

Bărbu/ică, -incea, -iţa v. B a r b u r a III 13—16.

Bărbúlea v. B a r b u r a I 5.

Bărbuş, -a, -ani, -că v. B a r b u r a III 17—18.

Bărbuţ, -ă -oiu v. B a r b u r a III 19.

Bărbuza v. B a r b u r a III 20.

Bărghior v. B a r b u r a III 6.

Bărlăbaş v. B a r a b a 2.

Bărliba, -ş v. B a r a b a 3, 5 a.

Bărliga v. B a r a b a 6.

Bărnad -e v. B e r n a r d 1 d.

Bărnat v. B e r n a r d I 2, II 3.

Bărnoul v. V a r n a v a II 4.

Bărnuţ v. V a r n a v a II 6.

Bart/a, -an, -e, -ilă, -oc, -uş v. B a r t h o l o m e u I 2.

Băsălom v. A v e s a l o m 4.

Băs/a, -an, /ăscul, -eni, -oc -oi v. V a s i l i e VIII.

Bedea v. B e n e d i c t II 11.

Bedreag, Bedros, Bedrule, -a v. P e t r u V 6.

Bena v. B e n e d i c t II 10.

Benart v. B e r n a r d I 2 c.

Bene/ea, -eşti, -iul, -ul v. B e n e d i c t II 7 8.

Ben/e, -ea, -eşti v. B e n e d i c t II 1, 2.

Benedec v. B e n e d i c t I 3.

BENEDICT forma catolică < lat. ***Benedictus*** cognomen în uz din primul secol al erei noastre; ortod. V e n e d i c t de Nursia (Syn.) **I. 1.** *Benedict*; *-a* (11—13 C I 147); cu apoc.: *Benedic*, toponim lîngă m-rea Vintilă Vodă (16 B IV 102) numit şi M e n e d i c < magh. m e n e d é k „adăpost", corupt în M e l e d i c; *Benedicl*, ungur, 1660 (Sd IV

www.dacoromanica.ro

3). **2.** *Benetic* (cont. cu v e n e t i c) boier mold. (17 A II 201 şi IV 279) fratele lui Bernard Borisi mare post.; *Benetiuc* (Cand 14); olt., 1638 (DGorj). **3.** *Benedec*, ard. (Sd V 514) < ung. B e n e d e k ; munt., 1495 (Rel). **II.** Cu apoc.: **1.** *Bene*, mold. (Sd XI şi XXI), cf. magh. B e n e , 1135, (BL II 38). **2.** *-a*, mold. şi munt. (Dm; Ştef; Sd XIX şi XXI; Drj nr. 28) *-a*, I. (Paş; Ard); *-şti* s. **3.** *Benia*, *Benic* ss.; *Beniuc* fam. act. Cf. şi blg. B e n j o (< B e n e d i c t u s (Weig). **4.** *Benici* (Dm; Ştef); — Duma din 1529 (C. Ştef) **5.** + *-iga*, *Beniga* 1680 (Paş) şi + *-ilă*: *Benilă* (ib.). **6.** *Benu* (P Bor 27); *Benul* (Puc). **7.** + *cu*: *Bencul*, oraşan (16 B V 219). **8.** + *-cea*, *-ciu*: *Bencea* (Moţ; Puc); *Benciul*, mold.; *Bencești* s. (17 B II 383). **9.** Din magh. *Bence* < Benedict, (cit. Benţe); *Benţul* t; *Benţa* pren. ard. act. (Var 22); — mold. (Sur *X*); *Benţe* (17 B II 286); *Benţea* 1758, ard. (Paş); — Drag. (Isp II[2]); — Gr. (17 A IV 197); **10.** *Bena* (11—13 C I 25 Dm); pt. acest ipoc. cf. şi magh. b é n a „olog". Pentru derivatele **II 1—9**, Capidan admite etim. lui Miklosich < tema sl. **бен** „a ucide', mai probabilă însă etim. < ***Benedictus***, în legătură cu influenţa catolicismului în Moldova, forme adoptate şi de ardeleni. **11.** Cf. ard. *Bedea* < magh. B e n e d e k (etim. Paş), puţin probabil.

Benefacii v. B o n i f a t i e **3.**
Beneti/c, -uc v. B e n e d i c t **I 2.**
Beni/a, -c, -ci, -ga, -lă v. Benedict **II 3—5.**
Beniuc v. B e n e d i c t **II 3.**
Benţ/a; -e, -ea, -ul v. B e n d i c t **II 9.**
Benul v. B e n e d i c t **II 6.**
Berliba, -ş v. B a r a b a **4, 5 b.**
Bernad, -ie v. B e r n a r d **I 2 b.**
Bernaldinus v. B e r n a r d **I 1.**

BERNARD lat. cat. < it. ***Bernardo*** < germ. ***Bernhard***. **I. 1.** Nume purtat de străini: primul este *Bernaldinus*, pîrcălab de Cet. de Baltă sub Ştefan cel Mare (Ştef) zis şi *Bernardus* (C Bog). **2.** Al doilea, *Bernardo*, Borisii, mare post. sub Iancu-Sasul Vvd., nepot marelui post. Bartolomeo Bruttì albanez italienizat, care semnează *Bernard*. Numele acestuia este deformat în acte astfel; **a)** *Bernarea*, ca pîrc. de Neamţ (Iorga V 191); **b)** *Bernad* (17 B II 176); *-ie* (ib. 209); **c)** *Bernal* post. Borisi (Sd XI 89, Isp I[1]); *Benart* (Băl II); **d)** *Bărnad* (17 B II 182); *-e* (ib. 135); *Bîrnade* (ib. 211); **e)** *Barnat* (17 B II 195); *Bărnat* (16 A III 140); **f)** *Brănad* m. post., 1613 (Sd XXII); *Brănat* (Sd XXII); **g)** *Vernadea* m. post., 1612 (Cern. p. XIII), Cf. gr. — cretanul *Vernardos* tipograf la Iaşi (*N.* Iorga, Hist. des Roumains VIII 284).

II. Numele e acceptat în Moldova ca şi acela al lui Vitold, mare duce lituan din sec. XIV, sau al mîrzacului tătar Cantemir de la începutul sec. al XVII-lea. **1.** *Barnat* fam. mold. act. **2.** *Bîrnat*, ţig. (17 A III 17). **3.** *Bărnat* diac, 1622 sep. 11 (Sur XXII). **4.** *Bernart*, C-tin, olt. 1780 (acte valea Jaleş), **5.** Prob. *Bîrnariu* b. (Mar) şi m-tele; *Bărnaru* (Puc). Din srb. -cr. B r l e < B e r n a r d u s (Rad. vol. 82 p. 110) Paşca derivă nume ardelene: *Bîrlea* pren., 1534, *Bîrlescu* şi *Bîrleţ*, 1726; cf. însă V a r l a a m **III 3.** Cu apocopă s-ar explica însă şi VERNA (Partea II-a).

Bernarea v. B e r n a r d **I 2 a.**
Bernat v. B e r n a r d **I 2 c.**
Bertalan v, B a r t h o l o m e u **III 1.**
Bertha, Berti, -lă v. B a r t h o l o m e u **II 2, 3.**
Bert/e, -ea, -escul, -eşti v. B a r t h o l o m e u **II 2.**
Bertolom/ei, -i v. B a r t h o l o m e u **II 1.**
Beta v. B o n i f a t i e **4.**
Bethlehem, v. V i t l e e m .
Bgirosin v. G h e r a s i m **I 4.**
Bic/a, -an, /ă, -ăş, -ău, -u v. I a c o v **II 8.**
Bincea, Binţ/escul, -inţi, uiu v. V i c h e n t i e **4.**
Birt/a, -ic v. B a r t h o l o m e u **III 5.**
Birtălan v. B a r t h o l o m e u **III 1.**
Birtoc v. B a r t h o l o m e u **III 2, 3.**
Birtolomei v. B a r t h o l o m e u **III 1.**
Bîrl/ă, -ea, -escu, -eţ v. B e r n a r d **III** şi V a r l a a m **III 3.**
Bîrliba v. B a r a b a **5. c.**
Bîrnade v. B e r n a r d **I 2 d.**
Bîrn/a, -ea, -eclu, -ova v. V a r n a v a **II 5.**
Bîrnarul v. B e r n a r d **II 4.**
Bîrnat v. B e r n a r d **II 2**
Bîrt/a, -an v. B a r t h o l o m e u **I 2, 3** şi **II 2.**
Bîrteoveşti v. B a r t h o l o m e u **I 3.**
Bîrt/oi, -oş v. B a r t h o l o m e u **I 3.**

www.dacoromanica.ro

BLAGOVEŞTENIE <sl. Благовѣщение. var. *Blagoveşle*. Segmentat în Blago-Veşte. **1.** *Blaga* apare ca nume b. în Ardeal şi Moldova (Dm; 17 A II 233; Sd XI şi XVI; Răc 15; Ard), rar în Muntenia: f. (Sd XI 87) şi s. **2.** *Blagu* pren. (IO 255); *-l* (Ard II; Met. 96). **3.** Derivate: *Blagea* t,; *Blăgan, Blăg/eni, -eşti, -eri, Blăgoi* ss. **4.** Probabile: *Blaghe*, Dragul (17 B IV 485); + sl. **дѣть** „dar" · *Blagodeşti* s. (17 B II 241); + *-otă, Blagot*, I. (Sur XXV). **5.** Prob. *Blaha*, N. act.; *Blaşcă*, ard., -acestea sub infl. ucr. şi slovacă (com. G. Ivănescu). **II. 1.** *Veştea*, T., olt. (Sd XXII 351). Cont. cu subst. v e s t e : *Vest/ea.*, act.; *-escu* (Scan).

Blaha v. B l a g o v e ş t e n i e **5.**

Blaj, -a, -ani, -ari, -e, -ea, -eni, -eri, cu, -iul, v. V l a s i e **IV 1, 2.**

Blaşcă v. B l a g o v e ş t e n i e **5.**

Blasul şi Blaz v. V l a s i e IV **6.**

Blăj/el, -eni -eri, -eşti -oiul v. V l a s i e **IV 1, 3.**

Blej/a, -an, -eru, -eşti, -oi v. V l a s i e **IV 4.**

BOG-BOGOI scurtare onomastică din: **1.** *Bogoiavlenie*, «Boboteaza» gr. 'Επιφάνια folosit deseori în cronici; **2.** *Bogomateri*. **3.** *Bogonosie, Bogorodiţa, Bogoslov*; v. derivatele la Bogoslov.

Bog -a, -an v. B o g o s l o v **II 1—3.**

BOGDAN traducera în slavă a gr. Theodoros, ebr. Nathanael, lat. Deodatus, numele însă nu e calendaristic. Din Maramureş, unde apare întîi, şi Ardeal, el trece în Moldova, prin întemeietorul statului moldovean. Conform unui obicei propriu turcii au numit, după dînsul, ţara, *Bogdania* (Kara-bogdan) şi pe locuitori *Bogdani*. **1.** *Bogdan* 1200—1235, în Bihor (Iorga III 135); frec. în Ţara Oltului (Paş); *-u, -a* ss.; *Bogdăn/easa, -el, -eşti* sate vechi ardelene şi moldovene. **2.** Tratată ca sufix, terminaţia *-an* se suprimă: *Bogd/ul*, vlah din Serbia, 1318 (DR IV); *-a* b. olt., 1598 (AO X 127); *Bogde* (16 B V 447); *-a* (16 B I 129; VI 337) etc.; *-a*, Ursulovici, vlah din Serbia (DR IV). **3.** *Bogdăneţul* t. (AO XVI).

BOGDAPROSTI formulă slavă de caritate creştină < sl. **богъ да прости** «d-zeu să ierte» 1. *Bogdaprosteşti* „neam" mold., 1795 (BCI IV 224).

Bog/ea, -eiu, -eşti v. B o j e **II.**

Bogo/e, -escu, -iu v. B o g o s l o v.

BOGOMATERI slav. Sub infl. ucr. *g* > *h*: *Bohmatea*, Cazan, 1538 (Sur III); *Bohmatescul*. G. (Sur V); *Bohmoteşti* s. (Isp. I[2] şi Sur V).

BOGONSIE epitet slav, traduce pe gr. Theoforos. **1.** — (Isp I[2]; 17 AI 15). **2.** *Bogonos* (Arh); — Ioan mold. (A Gen I 167); — Gh., olt. (Sd XXII).

BOGORODIŢA slav. «Maica Domnului». **1.** *Bogorode*, R., 1789 (AO XII 381) *-a*, I. (ib. XV 152). **2.** *Bogorodă* megiaş, 1654 (Puc).

Bogos u. P a v e l **IV 3.**

BOGOSLOV slav, calendaristic, traduce pe gr. Theologos, epitetul lui Ioan evanghelistul şi al lui Grigorie de Nazianz. **I. 1.** —b. (AO X 129, XI 217; XXII 129); — Gr. (17 B IV 469); — Pătru, munt. (BCI V 199); — şi *-a* (Ard II 74, 184).

II. Scurtări: **1.** *Bog*, Ion (Ard II 202); *-ul*, vlah din Serbia, sec. XIV (DR IV). Cu sufixul *-a* sau în genitivul slav: *Boga*. pren. (16 B I 144; Pom; P[11] fila 27); neg. în T-vişte (16 B III 177); aprod. mold. (Isp III[1]); munt., din r. Buzău (17 B IV 32); idem (17 B I 93); — Leon, ar. act. **3.** + *-an*: *Boganul*, Sandu (Bîr II 385). **4.** *Bogo/e* (Vr; 16 B VI 39); *-escu*, act; *Bogoiu* (16 B IV 324). **5.** Cf. şi *Bugoiu* act. (Sc) **6.** *Bogoş* (Buc), dar cf. şi magh. b o g o s „noduros" (B A ung 18). **7.** *Boguş*, 1422 (Dm; Isp I[1]). **8.** *Bugmoi* din Chiojd (Mz Pl I 44) probabil din expresia slavă b o g - m o i. **9.** Din forma blg. şi ucr. Бох-: **a)** *Boh/an* s. (17 B II 289); *-ul*, D. mold. (Sd I—II); **b)** *Bóhuş*, 1436 (Sd XIX 11).

Bog/oş, -uş v. B o g o s l o v **II 6 7.**

Boh, -an v. B o g o s l o v **II 9.**

Bohomat/ea, -escul v. B o g o m a t e r i **1.**

Bohuş v. B o g o s l o v **II 9.**

BOJE vocativ < sl. Богъ **I. 1.** *Boje* b. (16 B III 157); *-a* (Cat). **2.** *Boja* b. (16 B III 241; Sd XV 31) şi s. **3.** Derivate: *Bojan* pren. (AO XIV 275; 16 B VI 155; VT); *-a* f., de origine balcanică (ib. 287; P[2]). *Boji*

www.dacoromanica.ro

căp. de lefegii (Costin); *Bojian* (Băl VI); *Bojică* (16 B II 33; 17 B II 43); *Bojilă* (Tec I) şi s.; *Bojin* (16 B III 221); — popa (17 B IV 132); *Boj/eni* s.; *-eşti* s. (Dm). *Bojinca*, Damaschin, băn. — D. (Sd XVIII); — S., ard.; *Bojdariu*, Tudor, 1634 (AO XIX 118) < blg.-srb Божидар (Weig); *Bojdăreşti* pe Răut (Cat. mold II); *Bojoiu*, D-tru (AO XVI); *Boju* s. 4. Cf. *Bujoiu* fam. şi s.; *Bujan* ar. 5. *Maicăbojă* (BA sl 38), formă blg. nouă «maica domnului».

II. 1. *Bogescu*, Gh. (Bîr V). 2., *Bogea*, *Bogeiu*, *Bogeşti* ss.

Boji, -că, -lă v. B o j e I 3.
Bojin, -că v. B o j e I 3.
Bojoiu, Boju, -că v. Boje I 3.
Boldăjar v. B a l t a s a r 2.
Boldi/jar, -sar, -şar, -zar v. B a l t a s a r 1, 3.
Boldojaru, Boldujariu v. B a l t a s a r 2.
Bolintin, -eanu v. V a l e n t i n 2.
Bonaş v. B o n i f a t i e 2.
Bonaventura v. V e n t u r a

BONIFATIE lat. ***Bonifatius***, transcris şi Bonifacius < adj. lat. ***bonifatus*** „cu destin fericit" (ROn). 1. — Milostivul (Syn); *Bonifati/i* (Lex); *-a* mona (Ard II 255). 2. Cu apoc.: *Bonea*, R. (AO XVII 307); *Bonaş* fam., 1688 şi *Bonea*, ard. (Paş). 3. *Bonifaţia*, 1765, ard. < blg. B o n i f a c i j (Weig), sau magh. B o n i f a c (Sauvageot). 4. *Beta*, ard., 1725 < blg. B e t o ipoc. din B e n e f a c i j (Weig) lat. B o n i f a c i e s „cu faţă bună". 5. *Vonifatie* (Lex), variantă ortodoxă.

Barbota v. B a r b u r a II 22.

BOTEZ subst. = „Bobotează"; — (Sinaxar, Mss. 1081 BAR f° 64) numele se dădea noilor convertiţi. 1. — pren. (Şez) şi n. frecv. în sec. XIII în Ungaria (Drăg). *Botez*, ard. în Ungaria, 1233, comes; *Botez* = *Botiz(a)* cel Bătrîn (16 A II 107); — S. (Sd. XI 55); *Botez/ăşti*, Ir., mold. (Sd XXI); — *-oaia* (Buc); *Botedz*, I., 1686 (RI III 145). 2. + *-an*, *Botezan*, Ioan, ard. act. 3. *Botezatu* (Ştef; Paş; D Buc); *Botezătoae*, G. (Bîr I) din vb. a b o t e z a, marital. 4. *Botegiune* t. (Bîr II). 5. Din arm. Ovanes M ă g ă r d i č „Ioan Botezătorul" nume pt. armeni: *Măgărdici*, arm. 1788 (RI IX 129); *Mogîrdici* (Sd XXI); — prieten lui Manuk-bei (Cat tc).

Brăja v. O b r e j i e I 5.
Brănad şi Brănat v. B e r n a r d I 2 f.
Breajen v. P o b r e a j e n 2.
Breajie v. O b r e j i e II 2.
Breaten v. O b r e t e n i a 5.
Brejan v. O b r e j i e I 8.
Breş v. A m v r o s i e II 2.
Bretoi v. O b r e t e n i a 5.
Broj, -u v. A m v r o s i e II 2.
Brosu, Broşu v. A m v r o s i e II 1, 2.
Broz v. A m v r o s i e II 3.
Bruj/a, -u v. A m v r o s i e II 2.

BRUMAR numele popular al lunii noiembrie. — b. (Dm; Ştef; Mar; 17 B I 58,324); — Gh. (Sd XV 241); *-u*, C. (AO XVI 369); *-iu*, Vlaicu (Sur XVIII).

Bug/moi, -oiu v. B o g o s l o v 5, 8.
Buj/an, -oiu v. B o j e I 4.
Buşică v. H a r l a m b i e II B 4.
Buţă v. I a c o v II 9; v. Partea II-a.

www.dacoromanica.ro

C

Cadachia v. Candachia **7.**

CAIAFA bibl. ebr. şi subst. caiafă, poreclă. — Matei (AO IX 190); — Radu, olt. (Sd VII 37); t. (NL 201).

CAIN bibl., ebr. — ţig. (RI XV 168).

Cajpar v. Gaspar **5.**
Caiton v. Agathon **I 4.**
Calan v. Nicolae **III 12.**

***CALE** temă comună din: Calist, Calistrat, Calinic şi Caliopi, Calisa, Calista, Calistena; cf. şi Calia (Syn Cf. şi frecv. neogr. Καλλιώ ipoc. acestora. **I.** Pentru bărbaţi: **1.** *Calie* (Sd XVI); *Caliia*, ţig. (16 B I 139; P12); *Caliu* (ib. 12; 17 B IV 434). **2.** *Cale*, A. (Cîmp 183); —dobr. (RI XI 210); *-a*, Radul (17 B IV 160); — b. act. *Călescul*, N. (Cras); — Mihu (Gorj); — Necula, olt. (Sur VI). **3.** *Călea*, 1625, munt. (Sd VII 272). **4.** *Ctlea* (Sur V).

II. Pentru femei: **1.** *Calea*, frecvent pretutindeni — chiar în Maramureş — şi în baladă. *Calia* f., sec. XVII (P Gov f0 12). **2.** *Caliţa* (Băl VI; IO 43; 17 B III 388 etc.); dobr. (RI XI 205). Podul *Caliţii* în Bucureşti, azi Calea Rahovei, numit, prin etimologie populară şi „Podul Calicilor"; *Călita* f. (P3); *Caliţoiu*, D. (AO XVI) n. marital sau matronim. Cf. neogr. Καλίτσα.

III. Derivate probabile: **1.** + *man*: *Căliman*, nume balcanic purtat în dinastia Asăneştilor de Ioan Căliman Asan (sec. XIII); *Căliman*, munte; *-eşti* ss; *Calim*(an) (16 B IV 259); *Căliman* (C Bog; 16 A I 555). Cf. *Găliman*, alunecare fonetică, olt. (Donat AO XX 281). **2.** + *-ită*: *Calotă*, pren. (P2; PBor 45, 93, 97); n. frec., sau din subst. *cal* (DLR), ca: Bootă, Iapotă; numele se găseşte şi la sudslavi; alte etimologii: V. Bogrea din gr. Καλή „Frumoasa", „Muşata" (DR II), Miklosich din sl. калъ „negru", iar Maretić de la Calinic. V. şi Calce (Partea II-a).

Calen v. Calinic **II 5.**
Calestru v. Calistrat **2.**

CALIAN etim. nec. **1.** *Calian* (Dm; Mar; Paş); *-u* prof; *-ăuţi* s, azi *Călineşti* r. Botoşani; *-i*, s. (Ard). **2.** *Caliin* (13—15 B 67); — 1743 (AO XXI 189). **3.** *Călian* (Dm; Ştef; Sd XXI; Mus; 16 B I 159); *-i* (Tec); *-ul* t. (Mus). **4.** *Căliean* (C Bog); *Călien/i*, *-eşti* ss. (Dm). Legat de tema comună Cale < Calist, acest nume se apropie şi de *Caloian* şi apare din sec. XV în cele trei ţări. *Calian* este şi variantă mold. din *Caloian*.

Calin/aş, -cea, -iţa v. Calinic **II 2.**

CALINIC gr. Καλλίνικος „glorios, învingător". **I. 1.** — n. monahal. **2.** *Călinic* (Am). **3.** *Calinichia*, doamna lui Radu I. **4.** Cu mutaţia *k* > *g*: *Galinicu*, dobr. (RI XI 210)

II. Din contaminarea cu blg. Калин, derivat de Weigand < Kallinikos şi cu blg. калина „afină" sau „sora soţiei" (Cand 124—6) rezultă: **1.** *Calin* (C Ştef); — vătaf (16 A IV 116); — popa (17 B II 440; IV 320) etc.; *-a* f. (16 A III 30) şi t. **2.** *Calinaş*, G. (Buc). **3.** *Calincea* (Ştef). **4.** *Caliniţa* (16

www.dacoromanica.ro

A II 187). **5.** *Calen* din Urlaţi cu *e* < *i*, ca şi în exemplul Crecov (ib, BCI V 201). **6.** Tot din K a l l i n i k o s, Weigand derivă blg. Калота, Калчо, Калъо, pe care Miklosich le explică < sl. калъ „negru".

III. *Călin*, frecvent în toate regiunile, (fie că se explică din C a l i n i c sau din subst. c ă l i n), şi *-ă* : (Ştef ; Mar ; Paş) etc. ; *Călin/a* f. ; *-eşti* s. ; *-uţă* f. (Mar) ; *-oiu* (Ard).

CALIST gr. Κάλλιστος „prea frumos" şi CALISTA. **1.** *Calistu* mitr. (Dm). **2.** *Calişteа* s. (13—15 B 167) ; terminaţia *-sta* s-a schimbat cu sufixul *-işte*.

CALISTRAT gr. Καλλίστρατος „frumoasă oaste". **1.** *Calistru* mon. (CL) ; eg. (Ştef) ; preot (Sd XXII 242) etc. **2.** *Calestru*, mold. ; — Vlad (BCI X 107) ; vătav, 1679 (RI II 145). **3.** *Stratul* (C Ştef), sau < E v s t r a t i e.

Caliţ/a, -oiu v. C a l e **II 2.**
Caliu v. C a l e, **I 1.**

CALIVIT < gr. καλυβίτης „locuitorul unei colibe" epitet tradus Colibaşul (Syn 15 I). **1.** — (16 B V 422 ; Sur III ; Sd VII 305) -ierom. (PGov, f° 25). **2.** *Alevit*, V. diac. (Isp III[1]) ; — bacalul (DZF). **3.** *Călivă*, D., ard. (Cat gr. I). **4.** *Coliban*, D. (Şchei III) cu schimbare de sufix din *Colibaş*.

Caloi v. C a l e **IV 1, 3.**

CALOIANU subst. Numele vine de la sărbătoarea populară „Caloianul" (Ist. Bis. R. I 1957 p. 45), < gr. καλός „frumos", Ἰωάννες cu sensul „Ioan cel Viteaz", după cum rom. Făt-Frumos înseamnă „Tînărul Viteaz", epitet purtat de împăraţii Ioan I Comnenul şi Ioniţă. **1.** *Caloian* (Dm ; R Gr ; Sd X, P[13] ; Cat ; — fiul lui Mihu (Ţ-Rom 103) ; *Caloean* (Rel) ; ca prenume (Vr ; Ac Bz) ; *-a* b., diac. 1482 (Flor 243 şi 13—15 B 173). **2.** *Căloian* (Tec I) Sur VI). **3.** *Caloinescu*, act. **4.** *Călăian* (Sd VI 484), formă vrînceană pentru C a l o i a n (comunicare G. I v ă n e s c u). **5.** *Căluian* (Vra), dar cf. m-ra *Căluiu*. **6.** *Călion* s. (Şincai III 305). Ene, din refrenul „Ene-C a l o e n e" nu este un prenume, ci abreviere ca în „Lie-Ciocîrlie".

Calotă v. C a l e **III 2** şi C a l i n i c **II 6.**

Cananău v. C a n o n i c.
Canda, -lă, -le v. C a n d i d, **I 2, 3.**

CANDACHIA gr. Κανδάκι, titlu etiopian dinastic pt. regina Etiopiei, care se creştinează (Fapt. Apost. 8, 27) prin apostolul Filip (Dos 4 sept), amintită şi în „Alexandria" ; nume frecv. la femei în familiile boiereşti. **1.** *Candachia* (N. Iorga, *Cronici muntene*, 86 ; 17 A II ; C. Bog ; Băl III ; Tec I ; Ur. XXII, 184 ; 16 A 42 şi 80). **2.** *Candachie* (Dm ; 17 A III 169 şi 222 ; P[14]). **3.** *Canduachiia* (Ard II 169) ; — din Bălăceni (DR I). **4.** *Cantachia* (Sd XI 74) soacra lui Vasile Lupu. **5.** *Căndăfia* ard. (Var. 23). **6.** *Candeşa* j-sa Ghiocăi Ocnariul (AO VII 32). **7.** *Cadachia* cneaghina (Ştef ; 17 A V 28, 157). **8.** *Cantachie* b., 1622 (Cat. mold. II)

Candeşa v. C a n d a c h i a **6.**

CANDID lat. ***Candidus***, „alb, curat". **I.** Forme noi, după synaxar : **1.** *Candidia* f., ard. (Nepos) ; cu afer. : *D i d u > *Dideşti* s. : vezi şi tema *Didi*. **2.** cu apoc :. *Canda* b. (16 B II 30 ; 17 B III 289) ; *Canda* din Tetoi, 1640 (Pol 39) zis şi *Cînda*. **3.** Derivate : *Candin*, Magda (Met 96) ;

II. Forme vechi, cu apoc. : **1.** *Cîndu* şi *Cînda* (13—15 B 143 ; 16 B III 147 ; AO XVIII 474 ; Cat ; Giur 266, an. 1535 ; Ard II 166 ; Cotr ; Olt ; Gorj 298) ; — din Haţeg (AO XVI 231) ; olt. (16 B III 147) ; post. (RA V). **2.** *Cînde*, fam. ard., sec. XIII (RI XII 68) ; —T., 1452 (DM 38) ; — V. (Met 65) ; *Cîndea*, frecv. ; comis, olt. (AO XVI 93) m-te (ib. 236) ard. 1534 (Paş) ; mold. (P[14]) *Cîndescu*, C., log. (AO XVI 331) ; *-l* (Dm) ; *Cînd/eşti*, fraţii (Ard II 166) ; *-eni* s. *Cîndea* = *Condea* (Ind 13—16 B). **3.** * C î n d e l e a : *Cîndeleşti* s. ; *Cîndiliţă* şi *Cînduleţ*, ard. (Paş). **4.** *Căndea*, 1761 (Acte Sc) ; — I. (Ard. II 38) ; *Căndoiu* (Ard) ; *Cîndonii*, 1504 (16 B I 22).

III. Relaţie prob. : *Candrea* şi *Cîndreş* b. ; *Cîndreni* t. Pt. *Cîndea* < *Candidus* (OR I) V. şi Chindeas. *Kende* = *Candidus* (M mar 70). Pentru numele lui *Chendi*, Ilarie, scriitor ard., cf. magh. K e n d e f y < rom. *Cîndescul*.

Candin v. C a n d i d **I 3.**
Candit v. C a n t i d i e **1.**
Candrea v. Candid **III** şi C o d r a t **I 3.**
Canduachia v. C a n d a c h i a **3.**

www.dacoromanica.ro

CANONIC termen modern < lat. ***canonicus***. Din magh. k a n o n o k: *Cananău* (Ath; Sd XVI) fam. de boieri mold.; acte privind pe Iancu *Cananău* (Sd XXI pp 187—500). Cf. şi Κανανὸς eponin bizantin, din care s-ar deriva neogr. Κανανίω (But); v. şi ZELOS.

Cantachi/a, -e v. C a n d a c h i a **4, 8.**

CANTIDIE şi CANTIDIAN 1. Cu metat.: *Candit* (Ard; CO 59). **2.** cf. *Cănta* (17 B II 205); *Căntea*, Albu 1820 (Vieri 84). Cf. Vălceaua *Cîntii* zisă şi „*a Cîndii*" (Sc). **3.** *Cîntu*, *Cîntel* moşneni (AO XVI).

Caragiani, Cariani v. I o a n **IV C 4.**
Caraivan v. I o a n **V B 11.**
Carapan, cea v. P a n t e l i m o n **V A 5.**
Carioan v. Ioan **IV C 4.**

CARP gr. Κάρπος < καρπός „fruct". **1.** — fam. (Băl VI), —*eşti* (16 B II 19). **2.** *Carpu* Brenevig, mold., 1660 (Sd VI 105). **3.** *Carpe*, I. (Buc). **4.** Cu met.: *Crăpeşti* s. (Cat) sau < subst. c r a p. **6.** Prob. *Carpis* (Arh); *Cărpiş*, V. (Ard). Uneori şi ca prescurtare din Policarp. **7.** *Cărpina* f. (Ant Ar) sau < subst. c a r p e n.

Carstofie v. C r i s t o f o r **IV 2.**
Cart/ea, -eul v. C a r t u **2, 3.**

CARTU, temă provenită din calendaristicele: C u a r t, lat. ***Quartus*** „al patrulea" sau din C a r t e r i e, < lat. ***quartarius*** „pătrar", o măsură latină. **1.** *Cartu*, apă (AO XVI 326); — C., prof., 1875; *-l*, V. (Bîr VI), *-l* diac (Sur XIX). **2.** *Cartea*, Orbul (Cotr 82); **3.** *Carteul* t. (17 B IV 424). **4.** *Cărtuţă* (Tel 58). **5.** *Cartiu* t. în raionul Tîrgu Jiu. *Cartianu* fam. **6.**+*-un*: *Cărtuneşti* s. (13—15 B 213) şi cu metateză *Cătruneşti* s. ;**7.** *Cartojani* s., ipotetic prin forma intermediară *Cartogani, din Cartu + suf. *ov* > *og*, ca în Cîrlogani din Cîrlojani (AO XVII 299).

CASIAN lat. ***Cassianus*** < ***Cassius***, cf. ***cassus*** „gol". **I. 1.** *Casian* (Arh.); *Căsiian* pren. (17 A IV 128). **2.** Cu apoc.: **a)** *Casu* (Ur XXII 338; Arh); *-l*, mold. (Sd XXII); *-l*, Nica (An. C III 740); **b)** *Casin* spătar, 1576 (Sur XIX); —pîrc. (16 A III 465). **c)** *Casan* fam. mold. Cf. *Casota*, *Caşota* ss. sau de la subst. c a s ă, c a ş. **3.** Prob. *Costan vecin*, 1633 (D Gorj).

II. Feminine: **1.** *Casiiana* f. (Aş Br 112); *Casăiana*, mona. (Sd XIX 62). **2.** Cu apoc.: *Casia f.* (RI XI 92); a *Căsăii*, mold, (Sd XXI); *Căsuţa* (Sd XVI şi XXII).

Casan v. C a s i a n **I 2 c.**
Casăia, Casia v. C a s i a n **II 1, 2.**
Casin v. C a s i a n **I 2 b.**
Casu v. C a s i a n **I 2**
Cat/a, -ea, -i, -ina, -inca v. E c a t e r i n a **II 1, 2, 5, 6.**
Catalina v. E c a t e r i n a **III 1.**
Catarina v. E c a t e r i n a **I 1.**
Caterina v. E c a t e r i n a **I 2.**
Cătina v. E c a t e r i n a **II 3.**
Catirina v. E c a t e r i n a **I 1 b.**
Cat/oca, -oiu v. E c a t e r i n a **II 9, 12.**
Catîrleţ v. G h e o r g h i e **IV F 4.**
Catrea v. E c a t e r i n a **I 8.**
Catrin/a, -ar, -u, -escu v. E c a t e r i n a **I 1 b 3, 5.**
Catu v. E c a t e r i n a **II 2.**
Căbulea v. I a c o v **II 11.**
Cădrea v. C o d r a t **II 2.**
Călae, Călăeasa v. N i c o l a e **III 13.**
Călăian v. C a l i a n **5.**
Călămeant v. C l i m e n t **III 3.**
Căl/ea, -escul v. C a l e **I 2.**
Căli/an, -ean v. C a l i a n **3, 4.**
Căliman v. C a l e **III 1.**
Călin etc. v. C a l i n i c **III.**
Călion v. C a l i a n **7.**
Călivă v. C a l i v i t **3.**
Căloian v. C a l o i a n u **2.**

CĂLUGĂR subst. **1.** *Călugărul*, Vlad Vvod.; *-a* t. **2.** Derivate: *Călugăr/eiu* moşie (AO III nr. 11); *-enii* s.

Căluian v. C a l i a n **6.**
Căndăfia v. C a n d a c h i a **5.**
Cănd/ea, -oiu, -onii v. C a n d i d **II 4.**
Cănta v. C a n t i d i e **2.**
Căprilan, -a v. C h i p r i a n **3.**
Cărcor v. C r i g o r i e **V C 2.**
Căriuş V. M a c a r i e **3.**
Cărpiş 4. C a r p **6.**
Cărst/a, -ăna, -e, -ea v. C r i s t o f o r **II A 1, 2.**

www.dacoromanica.ro

Cărsti/an, -na v. Cristofor II A 2.
Cărst/ocea, -one v. Cristofor II A 3, 4.
Cărstov v. Crucea II 1.
Cărtunești v. Cartu 6.
Cărtuță v. Cartu 4.
Căsfanie v. Epifanie 4 a.
Căsilian v. Casian I 1.
Căsuța v. Casian II 2.
Căt/a, -escu, -ilă, -ina, -incea, -iță v. Ecaterina II 1, 2, 4, 8.
Cătălin, -a v. Ecaterina III 2, 4.
Cătina v. Ecaterina II 3.
Cătrea, -nu v. Ecaterina I 8.
Cătrin, -a v. Ecaterina I 6.
Cătrior v. Ecaterina I 8.
Cătrînău v. Ecaterina I 7.
Cătrunești v. Cartu 6.
Cătu/lești, -iu, -ța, -țu v. Ecaterina II 3, 10, 11.
Chealsia v. Chelsie II 2.
Chefa v. Chifa 2 și Petru V 5.
Chelemen v. Climent III 1.

CHELSIE lat. ***Celsius*** „mai înalt". **I. 1.** *Chelsie*, mold, 1708 (BCI) **2.** *Chelsoiu* (Ur. XXII 401); *Chelsioi*, *I.* (CL); *Chelsienii* s. **II.** Forme pt. femei: **1.** *Chelsia* mona. (16 A II 64); *Chelsiia* (Sd XI 258 și XVI; Buc; 17 A I 106; BCI I); — „fata Giurgii Păcurariului" (RI VI 75). **2.** *Chelsiea*: *Chilsăe* (Isp IV[1]); *Chealsia* (Sur XXIV); **3.** Prob. cu *i* < *e*: *Chilisia*, fiica Urîtei (17 A IV 456). **4.** *Chelstna* f., 1609 (Cat mold I).

Chelsoiu v. Chelsie I 2.
Chende v. Candid III.
Chendi și **-rion** v. Chentirion 2.

CHENTIRION lat. ***Centurio***, < ***-onis***, grad militar, «Sutașul». **1.** *Chentirion* (Dos). **2.** *Chendirion* (Syn 20 aug., 4 sept. etc). În relație cu *Ctndea* și *Chendi*.

Cherana v. Chirana 2.
Cheran, -o, -oiu v. Chirin III.
Cherbe, -lea, -leț v. Chir II 4.
Cheruvica v. Heruvim 2.
Chervasie v. Ghervasie 10.

CHESARIE gr. Καισάριος < lat. ***Caesar***, **1. 1** *Chesar* (Sur VI; 17 B I 2; P[11]; — log., 1586 (Tis); vornic, 1613 (Cras); moșu. (16 B III 300); Al. (Fil A 27); — *ie*, H. (1S 270) **2.** *Chesaru* t. (Mus); *Chesarău* (Șez). **3.** Cu apoc. *Chesa*, M. act.

II. 1. *Chisariu* (Isp III[1]); *Chisar*, frecv. (Giur 280; AO XIV 114; Sur VI; Isp. V[1] etc.); — din Tăulești (BCI V 187); — pah. (17 B II 30); 2. *Chisăr* fam. (din Băilești); *-ești* s. (G. Roș 70). **3.** *Chisăroaia*, moșie (Cat.) **4.** *Chisa*, M., ard.; *Chisul* (Sur VI) **5.** *Cisar*, 1636, munt. (BCI V 190). 6. *Chesarion* eg. (Cat. mold. II).

III. Forme frecvente, scurtate: **1.** *Isarie* (Vr; Tut; Paș TC II 5); — grec (A Gen II 188). **2.** *Isariu* (Ard.; RI XI 204). **3.** *Isar* (Isp V[2]; Tec; Ard; Paș); — Posa (din Poșești); — vameș (BCI IV 176); log., 1697 (AO V 31) etc.; — *Isar/a* b., 1655 (Sd IV 39); — *a* f. (P[2] fila 143; Conv. Lit. 1922, p. 410); *-escu*, act.; *-ești* s. (Tis).

IV. Cu afer.: **1.** *Saru* (Cat); stolnic, 1426 (Ț.-Rom. 149); munt., 1601 (17 B I 71); *-l*, vlah Serbia sec. XIV (DR IV[1]); *Sarul*, jupan (AO XI 219), *-lești* s. **2.** *Sară* (Sd XVI 157); *Saria* b., 1695 (IO 135); *Sărescul*, Drag. (17 B IV 368); *Sărăști* s. (17 B II 344). **3.** *Săroiu*, munt. (BCI IX 112); *Săroaia* t. **4.** *Sarogea*, I. (Tg-Jiu). **5.** *Sărilan*, mold. (Sur VIII). **6.** + *-lea*: *Sarlea*, Al., act. Toate acestea n-au relație cu subst. *sare* — dar unele pot fi din Visarion.

Chetr/lan, -oiu v. Petru I B 6.
Chidin v. Achindin 5.
Chidu v. Nichita III 1.
Chieruua v. Chirana 4.

CHIFA (Syn) și numele ebraic al lui Petru, „piatră". **1.** *Chifa*, b. (17 A IV 198); țig. (Sd V 542). **2.** *Chefa* (gen. *Chefii*), Șt., munt., 1658 (BCI XII 104). Dar *Chiful* Chihul < Epifanie; v. și Petru V 5.

Chifan, -ă, -e, -ie v. Epifanie 3.
Chifor v. Nichifor 4.
Chiful v. Epifanie 3.
Chihul v. Epifanie 4 b.
Chilat v. Pilat 2.
Chili/a, -aș, -e, -la v. Achila 3, 4.
Chilian, -a, -ea Luchilian.
Chiliment v. Climent III 2.

www.dacoromanica.ro

Chilisia v. Chelsia **II 3.**
Chilsăe v. Chelsie **II 2.**
Chilu v. Achila **2.**
Chim/a, -el, -oae, -n v. Ioachim **II 5.**
China v. Trihina **2.**
Chin/a, -ea, -ie, -u v. Ioachim **III 4.**
Chind/a, -ă -e, -ea, -eşti, -ici v. Chintilian **II 1—4** şi Chindeas **1.**

CHINDEU gr. Κινδαῖος, lat. ***Quindeus***, nume probabil trac (Barnea şi P. Năsturel, în rev. Ortodoxia VI p. 586); cf. şi Κινδαίας sau Κινδέος. **1.** Prob. *Chindă* b., olt. (RI VI 263). **2.** Cu *s* protetic: *Schinda* t. în m-ţii Buzăului. **3.** Pentru *Cîndea* propus de P. Năsturel ca derivat etimologic din Chindeas, v. Candidus **II.**

Chindi/e, -lia v. Chintilian **I 2, II 5.**
Chindina v. Achindin **3.**
Chint/ea, -escu, -ilă v. Chintilian **I 2.**

CHINTILIAN, lat. ***Quintilianus*** < ***quintus*** „al 5-lea". **I. 1.** *Chintilian, Chindilian* şi *Chindinian* (Syn. 13 apr. şi 2 aug.). **2.** Prin schimbare de suf.: *Chintilă* fam.; *Chintea* (16 B VI 154); — Trifan (C Bog; 16 A I 74); *Chintescu*, P. (AO X 401; Î Div) frecv.; *Chinteşti* s. (AO V 115) etc. **3.** *Chindil/ă, -lia*, sora lui Lupul (17 A V 17).

II. 1. *Chinde*, T. (Sur II); *-a*, Adam (Ard II 111). **2.** *Chinda*, b. olt. (RI VI 263); — poreclă f. (s. Scorţeni); *Chindeşti* s. (Dm). **3.** *Chindici* (Mar); **4.** *Chinde, -a*, zis şi *Cînde* (C Ştef). **5.** *Chindie* (Sd XVI) sau <subst. chindie, depinde de accent. Pentru temă cf. şi Chindeu.

Chipră v. Chiprie **1.**

CHIPRIAN lat. ***Cyprianus*** < ins. ***Cyprus***. **1.** *-a*, t. (Sur. XIX); *Chiprieni* s. (Dm); cu afer.: *Prian*, Gh., mold. (Sd XXII 392); *Prianul* t.; cf. şi prian nume de bou „bălţat". **2.** Cu schimbare de suf: *Chiprin* (Dm; C Bog); *-a* (Sd XVI). **3.** Prin etim. pop. *Căprian*, mon., 1848, (Acte Pietroasa de sus-Bz); *Căpriian*, mold. (Sur V); dobr. (RI XI 211); *-a* sau *Chipriana*, m-re. **4.** *Ciprian* n. actual.

CHIPRIE gr. Κύπριος „din Cipru". **1.** *Chipră*, Şt., mold. (RI XXIII 94). **2.** Cu afer. prob: *Prie* (Ard; Mar 143); Nan al *Prieŭ* (17 B I 282); Moşu *Priea* (Olt); *Pria* t. (16 B II 28). Cf. şi srb -blg. Prija < tema slavă *прн-* „favere" (Mikl). V. şi PREIA (Partea II-a.)

Chiprin v. Chiprian **2.**

CHIR Κῦρος, (Cyrus) n. persan şi gr. κῦρος „autoritate". **I. 1.** *Chirus* mold. sec. 17; *Chiru* (Bîr I); *-l*(P^3); *-lescu*, act. **2.** *Chire* (Bîr I); *-ea*, olt., lit. pop.; *-escu* fam. **3.** *Chiriţă* (Ştef; Sd XXII); *-escu*; *-eşti* s.; *Chiriţoiu*, G. (BAP II 210); cu afer.: *Riţoiu*, Stan, dobr., 1838 (Sd XV 54). **4.** *Chiroiu*, act.; cu afer.: *Roiu*. **5.** *Chiraş* (17 A III 219); — I. (Buc); **6.** *Chiruţă* (Băl III şi IV). **7.** *Chireţul*, I., mold. (BCI II 214).

II. Porecle. Calificativ de respect, rar în sec. XVII, mai des în sec. XVIII, pentru *domnul, d-le* şi luat în sens peiorativ după 1850, Chir a produs nume compuse: **1.** *Chiratcu* <chir Datcu. **2.** *Chiraftei* „puşcar" (17 B II 278) şi sat, <chir Maftei. **3.** Prob. *Chiraleu*, C., act. de la expresia „chiraleisa" (Creangă, *Amintiri*) <gr. *kirie eleison* „doamne miluieşte". **4.** *Chiribelea*, I. (Mus 11); *Cherbel/ea -eţ* (16 IV 160) şi *Cherbe* (17 B I 341). **5.** *Chiribon*, Ion, mold. (BCI XII 182). **6.** *Chirfote* „judeţ" (17 B I 51). **7.** *Chirion* pren., ard. (CO 59); *Chirvan*, olt., 1570 (Sd VI 457) <chir-Ivan. **8.** *Chirvai*, Ig., ard. act. <chirvai! (sărăcie). **9.** *Chirvasiu*, M., act.; *Chirvasia* (Paş), *Chirvăsuţă*, <chir-Vasile, sau <Ghervasie (v. **10**).

CHIRA gr. Κύρα (febr. 28). **1.** — f. (Ard; Mar), frecv.; b. jupan *Chira* (Sd XV 313). **2.** *Chiriţa* f. frecv. **3.** *Chiria* f., dobr. (RI XI 206). **4.** *Chiran*, poreclă pt. fiul ori soţul Chirei. **5.** Compuse: **a)** *Chira-Chiralina* (G. Dem 643). < Chira + Elena «doamna Elena». **b)** *Chirivana* f. (Isp IV[1]). < Chira + Ivana, **c)** *Firulina*, „horea Firulinei" (cîntul Chiralinei), (Tit Bud). **d)** *Chirianca* s. < Chira + Ianca; *Chireanca* f., 1483 (C 10 Ştef 34).

Chiraftei v. Chir **II 2.**
Chiraleu v. Chir **II 3.**
Chiran, -o v. Chira **4**; Chirin **II 1, 3.**

www.dacoromanica.ro

CHIRANA 1. *Chiran.* f. (Grd 6; P Bor 116), sau < C h i r a + A n a; *Chirena* f. şi *Chireana* f. (Cat mold II). 2. *Cherana* f. (16 B I 60; III 53) sau un feminin format din *Cheran* (Partea II-a). 3. *Cherana-Ana*, d-na lui Vlaicu-Vodă. 4. Cf. *Chieruna* j-ţa (17 B IV 525). U. Bogrea (RI XII 7 n. 2).

Chiraş t. C h i r 5.
Chirateu v. C h i r II 1.
Chirăn/aş, -uş v. C h i r i n II 4.

CHIRCĂ temă comună din C h i r i c, din arm. K i r k o r „Grigorie" sau < blg. Кирко < K i r i a k o s (Weig) sau < srb.-cr. K i r k o < C y r i l l u s (Rad vol 82 p. 146); cf. şi *chircă*, grîul de primăvară. 1. *Chirca* pren. (P[10]; Rel; Tis; 16 B II 15; 16 B IV 423). *Chirca* = *Cherca* (17 B I 258). 2. *Chircă*, frecv. 3. *Chircan*; *Chirc/ani, -ea, -eşti, -ăeşti* ss. 4. *Chircea* (Puc); *Chirciul* (Am; Sd XI 77). 5. + *-ete*: *Chirculete*, olt. (Cand. 128).

Chirean v. C h i r i n II 2; **-ea** v. C h i r a 5 d.
Chir/e, -ea, -escu v. C h i r I, 1, 2.
Chireaca v. C h i r i a c h i 5.
Chirfote/-a v. C h i r II 6 şi F o t a 3.
Chir/ia, iţa v. C h i r a 2, 3.

CHIRIAC < gr. Κυριακός „duminical", cf. lat. D o m i n i c u s. 1. Frecv. ca n. şi prenume modern. 2. *Chiriaca* f. (16 A I 203; III 352; Sd V 481).

CHIRIACHI < gr. Κυριακή „dumínică". 1. *Chiriachiţa*. 2. Cu afer.: *Achiţa* f. (baladă N. Păsc). 3. *Chiţa* f. sau din *Dochiţa* < E v d o c h i a; cf. pren. gr. Κίτσα (But).

Chirianca v. C h i r a 5 d.
Chiribelea v. C h i r II 4.
Chiribon v. C h i r II 5.

CHIRIC gr. Κήρυκος < κήρυξ „crainic". I. 1. *Chiric*, Capşa (Sd VII 259); *-eşti* s.; sincopat, *Chirceşti* s. sau < C h i r c ă. 2. *Chiric/a* (Ard; 17 B II 357); *-ă* (P[5]; P[11]; 17 B III 614); *-ă* fam. act. 3. *Chiricel* (Tec I). 4. *Chiricuţ/ă*, act.; *-u*, C. (Bîr IV; 17 B III 176); C h i r i c ă nu este un diminutiv din C h i r cu suf. *-ic, -ică* „Chiru cel mic", etim. greşită (DR IX 339) ci nume plin calendaristic. 5. *Chirici*, curtean, 1667 (BCI VII 37); cf. alb. K i r i t s (Weig).

II. „*Chiric* pruncul şi mama sa Iulita", zis **Ciurica**. 1. *Ciurică*, Cornea (Meşt Cr); — b. (17 B III 32); *Ciuriceşti* s. (Cat). 2. *Ciurecul* (17 B IV 132). 3. Probabil sincopat: *Ciurcu* fam. mold. (Tec II); — ard., editor Sibiu; *Ciurca* f. (17 A V 198). v. şi Partea II: *Ciurc*. 4. Prin schimbarea p. fin. *-ic* luat ca sufix: a) *Ciura* fam. ard. (Paş) şi *Ciurea*; b) *Ciurel*, G. (act.); *Ciureşti, Ciurii* ss. c) *Ciurilă*, ard. (Paş); acestea însă prin contaminare cu subst. c i u r. Pentru ultimul v. C h i r i l.

CHIRIENA gr. Κυρίαινα (1 nov. şi 13 dec.) sau < κύρος-γενει „barbă". 1. *Chirighena*, f. (Sd XI 273) an. 1600; *Chirighina*, f., 1605 (RI VI 251), poate aceeaşi persoană. 2. *Chirig/ă, -el*, olt. (Cand 128). 3. *Chirigina*, b. (Cat. gr I).

Chirigel v. C h i r i e n a 2.
Chirighena v. C h i r i e n a 1.

CHIRIL fratele lui Methodiu, apostolii Slavilor, gr. Κύριλλος, v. Chir.

1. *Chiril/ă*, frecv.; *-eni* s; *-ean* fam. (Buc.); *-eanu*, Gh. T., folcloristul; *-oae*, M., act. 2. *Ciriil* (P[1]). 3. Prin filieră slavă din tema K o y p < K y r i l l u s sau < K y r i a k o s (Rad vol. 82 p. 91): *Curea*, 1725, ard. (Paş); *Curoiu* şi *Curulea*, 1633, ard. (ib.); dar acestea s-ar putea deriva şi din rom. B u c u r. 4. Din srb.-cr. C i r k o < C y r i l l u s (Rad vol. 82 p. 136): *Ţirca*, ortografiat de ardeleni cu *č*: *Circa*, Ioan, pr. ard., 1700, calvinist. 5. Prin fonetism vechi rom. *Ciuril*, 1318, vlah. Serbia; *-a* (Dm); *-eşti* s. (C Bog; 17 B IV 372). Cf. *Ciurla* (17 A I 147) şi prin fon. sîrbesc = *Ţurlea* (Ard II; B-răz 47); + *-ic*: *Ciurlic* (17 A IV 284). Cf. şi srb.-cr. Ć u r e < C y r i l l u s (Rad vol. 82 p. 98), din care s-ar putea explica şi un nume ca: *Ţura*, b.; v. şi Partea II-a.

CHIRIN lat. ***Quirinus***. I. 1. *Chirina* f. (16 A IV 169); olt. (Cand 129).

II. Cu schimbarea p. fin.: 1. *Chiran* (Mar.) 2. *Chirean*, 1608 (Sd XI 276); *-a* (Sd XXII); 1605 (RI XX 257). 3. *Chiran/o* jup. (17 B III 441); *-ov* (17 B II 349). 4. *Chirănuş*, I. (Bîr III); *Chirănaş*, Nas. (Sd VII 304);

www.dacoromanica.ro

III. Contaminat cu Chera nume bărbătesc (Partea II-a): 1. *Cheran* (Olt); *-a* ar. 2. *Cherano* frate cu Tudor, Pătru şi Dobra (17 B II 416). 3. *Cherănoiu*, C. (Tg.-Jiu).

Chirion v. Chir II 7.
Chiriţ/ă, -escu, -oiu v. Chir I 3.
Chirivana v. Chira 5 b.
Chirman v. Gherman 6.
Chir/oiu, -u, -uleseu, -uţă v. Chir 1, 4, 6.
Chirvai v. Chir II 9.
Chirvas/ia, -iu, -uţă v. Chir II 9 şi Vasilie VII 1.
Chis/a, -ar, -ăr, -ul v. Chesarie II 1—4.
Chiseop v. Episcop 4.
Chit/a, -an, -ă, -ea v. Nichita I 5.
Chitila v. Nichita I 6.
Chiţa, -na v. Chiriachi 3 şi Evdochia I 17.
Chiţ/an, -ă, -ăş v. Evdochim II 6, 7.
Chiţ/escu, -oiu, -u, -uleseu v. Evdochim II 7.
Chiul v. Evdochim II 4.
Chiv/a, -u, -uleseu v. Parascheva I C 3, III 4.

CHR- v. **CR-**

Chrestus v. Cristofor II 1.
Cica v. Ioan VI B 13.
Cifor v. Nichifor 5.
Cilimon v. Filimon 4.
Cimoca v. Simon II 3.
Cimon, -ea v. Simon II 3.
Circa (Ţircа) v. Chiril 4.
Cirvasă v. Chir II 9; Ghervasie 10.
Cisar v. Chesarie II 5.
Ciur/a, -ea, -el, -eşti v. Chiric II 3, 4.
Ciure/a, -u v. Chiric II 3, şi Partea II Ciurc 1.
Ciurecul v. Chiric II 2.
Ciurie/a, -ă, -eşti v. Chiric II 1.
Ciurii v. Chiric II 4.
Ciuril, -ă, -eşti v. Chiril 5.
Ciurlie v. Chiril 5.
Cilea v. Cale I 4.
Cind/a, -e, -ea, -u etc. v. Candid II 1—2, Chindeas 2 şi Chintilian II 4.
Cind/ele, -iliţă v. Candid II 3.
Cindr/eş, -eni v. Candid III şi Codrat II 1.
Cint/ea, -el, -u v. Cantidie 2, 3.

CÎRNELEGI subst. 1. *Ctrneleagă*, Stan, olt., 1611 (Sd VI 461). 2. *Cărnileaga*, V. (Vr C 182). *Cărnăleagă*, *R.*, 1684.

Cirst/a, -e, -ea, -ean v. Cristofor II C 2.
Cirsti/a, -an, -ana, -cel, -ci v. Cristofor II C 3—5.
Cirsti/eni, -eneşti, -lă v. Cristofor II B 5, 6.
Cirstin, -a, -oiu v. Cristofor II B 7, 8.
Cirstiţa, Cirst/oace, -ocea v. Cristofor II B 9, 10.
Cirst/oiu, -ui, -ulicea v. Cristofor II B 11, 12.
Cirstov v. Crucea II 2.
Cirstu, -l v. Cristofor II C 1.
Cirstulicea v. Cristofor IV C 12.

CLAUD/IE, -IAN lat. **Claudius, -dianus** < *claudus* „schiop". 1. *Claudian*, mod. 2. *Claudatu*, cu suf. neogr. *-at*.

Cleamintioi v. Climent I 5.
Clej/a, -an, -ani v. Eclesia 1, 2.
Clem/an, -u v. Climent I 4, 6.

CLEOPA gr. Κλεόπας < Κλεοπάτρος „gloria patris" (On S). 1. Prob. *Clapo*, I., zis *Clapa* şi *Clipa*, (Sur XXI) < *Cleopa*, cu sincopa lui *e* şi metateză; *Clapa*, I. (Bîr I); *Clăpăniasa*, Baba (Bîr II 347) marital < **Clăpan*. 2. *Clipa*, Gr. diacon (Sd VII 300); — V. (Băl VI); — ard, 1726 (Paş); v. şi *Clipa*. (Partea a II-a). 3. *Glipa* b. (16 A III 129).

Clesie v. Eclesia rh 3.

CLET al III-lea papă al Romei. *Clită*, Istratie, „feciorul Iliei" 1654 (RI XII 236).

Clijan v. Eclesia 3.
Clim, -a, -e v. Climent II 1, 3.

CLIMENT gr. Κλήμεντος < lat. **Clemens** „blînd". I. 1. — (Sd XVI 76; Olt 182); 2. *Climentie*, popa (17 A II 3). 3. *Climinte* dobr. (RI XI 206). 4. *Cleman* vecin (17 B II 159).

www.dacoromanica.ro

5. *Cleamintioi* pitar (Sd XXII 273). **6.** Cu apoc.: *Clemu*, ard. (Paş).

II. Cu apocopă sau < **CLIM** (23 feb): **1.** *Clim*, Gr. (Băl IV; Dm); *-a* (Sur VII; Tg.-Jiu). **2.** *Climu* (Sd XXI). **3.** *Clim/e*, *-escu*, fam., *-eşti* s.

III. Din magh. Kelemen < Clemens: **1.** *Chelemen*, Tanasie, olt. (17 B IV 310). **2.** *Chiliment*, olt. (Cand 129). **3.** + Căliman: *Călămeant*, Ion, „gojman" (Ard II 182).

Cleş. -a, -ani, v. Eclesia.
Climinte v. Climent **I 3.**
Climu v. Climent **II 2.**
Clis/eru, -u v. Eclesiarh **4, 5.**
Clită v. Clet.
Cloşan v. Nicolae **VIII B 2.**
Cluj v. Nicolae **VIII B 1.**
Cluşoi v. Nicolae **VIII B 1.**
Coban v. Iacov **II 2.**
Cob/eş, -eţ, -lea v. Iacov **II 7.**
Cocea v. Constantin **IV 1.**
Codiceă v. Constantin **II A 21.**
Codin, -iea v. Constantin **II A 21.**
Codrana v. Codru **3.**

CODRAT gr. Κοδρᾶτος < lat. **Quadratus**, nume b. „pătrat"; cf. şi retorul latin, transcris în l. greacă, ca mai sus. **I.** Grafia greacă pentru *d* latin a produs forma cu *nd* în ceaslov şi unele minee. **1.** *Condrat* (Ard; Lex) — dobr. (RI X 207); — N., mold. (RI VI 87); *Condrăteşti* s.; *Condrăcheşti*, cu *che* < *te*. s. **2.** Cu apoc.: **a)** *Condre* (Sur XI; C Bog; Sd XVI; Arh); **b)** *Condrea* = *Condra*, Alix. (Ins 323); **c)** *Condrea* (Dm; Ştef I 413; 16 A III 182); — Bucium (16 A IV 40); — Rugină (16 A III 63, 69), ca prenume; (17 A IV 59); *Condreni* s. (cf. Cîndreni); *Condrean* (Ins 325); **d)** *Condriţă*, mold. (Isp II[2]; RI I 225) şi s.; *Condroae* f. marital (Sd XI 87); **3.** Formele cu *-n-*, frecvente în sec. XV—XVII dispar apoi; recent apare *Candrea*.

II. cu *o* > *u* sau *ă*: **1.** *Condrea*, Maliţă, pren. zis *Cudre* (16 A I 6); *Cudre* (Dm); — Mitre, mold. zis şi *Cudrea*, D-tru (Sd VII 239; 16 A I 6, III 84); *Cudrea* (Dm; Ştef); — „bătrîn" din s. *Cudreşti* (17 A IV 404), *Cudrescul* (Dm); „Cudre este forma rusă a lui Căndrea", etim. I. Bogdan (Ştef). **2.** *Cădrea* (Rel). **3.** Prob. *Contra*, T., ard. **4.** Cont. cu codrean: *Condrenu*, Sandu (Tec I).

Codr/e, -ea, -eanu, -escu, -eş v. Codru. **2, 3.**
Codric/a, -el v. Codru **3.**
Codr/in, -işan etc. v. Codru **5, 6.**

CODRU gr. Κόδρος. **1.** *Codrus* (Ard); (*Codru* (Paş); Ion-Codru Drăguşanu, ard. **2.** *Codre* (Ard); *-a* (17 A IV 67; DR II 697; Drag 118); — log. (Mano 23; Cat); — din Codreşti (16 B V 54). **3.** *Codr/escu, -eanu* fam.; *-ana* f. (Ard II 130); *-eniţa*, Tofana (Bîr I); *-ica*, Panait (Sd I—II); *Codricel* (17 B III 149). **4.** *Codreş* (Cat); *-an*, ţig. (16 B II 250) *-eşti* t. (Cat). **5.** *Codreţ* por. ard. (Viciu 33). **6.** + *-in*: *Codrinescu* (Arh). **7.** *Codriş/an*, ţig. (16 A IV 260), *-âşti* s. (16 B IV 476). Apelativul *codru*, contribuie în mare măsură la formarea acestor nume, cum este cazul şi cu sinonimele: *pădure, dumbravă*.

Coica, Coie v. Constantin **IV 4.**
Colan v. Constantin **IV 5.**
Colă, Col/e -ea, -escu v. Nicolae **III 14.**
Col/ea, -eea, -eeşti v. Nicolae **III 10, 15.**
Coleş, -a, -iu v. Nicolae **III 4, 14.**
Cole/ti, -ţi v. Nicolae **III 16.**
Colibaba v. Nicolae **III 16.**
Colib/an, -aşul v. Calivit **4.**
Colici v. Nicolae **III 9.**
Colin v. Nicolae **III 6.**
Colintină v. Nicolae **III 17.**
Coliţă v. Nicolae **III 8, 14.**

COLIVĂ subst. — Chirilă, căp., 1677, cu mulţi urmaşi (Sur 1; BCI IV 187); — Mihai, răzeş (17 A IV 11).

Comăndare v. Comîndare **1.**

COMÎNDARE sau *comînd*, subst., datină ortodoxă. **1.** *Comăndare*, sau *Comîndare* „bătrîn" mold. (Isp III[1]); *Comîndăreşti* s. (Dm). **2.** *Comîndăşescu*, M. (Mus 11). **3.** Cf. şi *Comendarie* (Syn); cf. Atanasie *Comendarisie* (Syn).

www.dacoromanica.ro

Comîndaş v. Comîndare 2.
Comu v. Iacomi 4.
Conea v. Constantin IV 3.
Condra, -t v. Codrat I 1, 2.
Condre, -a, -an, -ni v. Codrat I 2 b, c.
Condriţă v. Codrat I 2 c.
Conomu v. Economu.

CONON, gr. Κόνων; n. monahal; *Conon* laic (RA V 380); *-ov* s. (Sd VI 165).

Contra v. Codrat II 3.

CONSTANT lat. ***Constans,-tis***, împărat roman, fiul lui C-tin cel Mare. **1.** *Constanţ* popa, 1800 (IO 7), *-e*, Tiberiu, act.; *-a* f., dobr. (RI XI 205). **2.** *Constant* preot mold. 1783. **3.** *Costand* (AO XVI 373); — diacon (Grş 12); — Danciu (AO XVIII 153); *Costanda* f. (16 A III 24; Sd XI 272; P1; BCI IV 206; 17 A IV 112; Ac Bz 50) etc.; *Costandie* (Syn); *Costand* popa (Cat mold II), *-a* f. (Ac Bz 50); cu afer.: *Andea*, Traian, băn. act. **4.** *Costandoiu* (Loc); *Costăndache* (Tec I).

CONSTANTIE după lat. ***Constantius*** Chlorus împărat roman, tatăl lui C-tin cel Mare, redat, la Moxa (p. 113) şi în Synaxare: *Costantie* şi *Costandie*. Deşi nu este calendaristic, ca precedentul (Constant), pentru marea faimă a împăratului Constantin, ambele au fost folosite chiar ca nume monahale. **1.** *Constantie* (Sd XV 120). **2.** Cf. *Costida* în pomelnic (Sucev 174). **3.** *Costanţie* eg. (Sur XV); modern: *Constanţiu*.

CONSTANTIN împărat roman, lat. ***Constantinus***. **I. A 1.** *Constantin/escu*, Gh., 1759 (Băl V). **2.** *-aţă* log. (Sur XII), cu suf. *-eaţă*. **3.** Fără *n*; în genere *n* se suprimă pînă la jumătatea sec. XIX, cînd reapare ca formă cultă: *Constantin* (Syn); pren. (Sd XXXI 34); olt. (Sur VI); *-eşti* s.; *-aş*, T. (Buc); *-ache*, Caracaş. **4.** + suf. blg. *-ciu*: *Constantinciu*, V. (Bîr I); cf. *Costandinciu* Fiştovanul („din Şiştov") (Bîr II 349).

B. Cu *nt* > *nd* (sub infl. fon. greceşti, ca Andone < Antone): **1.** *Costandin*, frecv. (Sd XV 210, 216); *-a* f. ar (Fărş); *-a* mona. (P2); *-eşti* s. (IO 21). **2.** *Costandiniţa*, b. nepot Milescului (RI XIII 375). **3.** Cu afer. *Tandin* ipoc. act; *Andin*, ban † 1523 (PGov 14) sau < Antim I 5.

II. Divizat Costan - Tin sau Costan - Din.

A. 1. *Costan* (Moţ; Met 96; Hur 72; CL; Ard; Mar; Paş; Vr C 200; RA II 418; Şez) etc.; — Grasul (Mz Pl I 65); *Costana* f. (AO XII 46). Această formă, frecventă, va fi contribuit la popularizarea numelui Stan, socotit ca o scurtare a ei. **2.** Prin căderea lui *n* final: *Costa* b., frecv. (Ard I 271; Tec I; Mar; M mar; Met 15; Ant Ar); *Costă* f. ar. (Fărş). **3.** + *-ac*: *Costac; *-ea*, O., act.; *Costăcan*, Iancul, mold. 1666 (RI VI 77) **4.** + suf. grec *-ache*: *Costache*, Veniamin mitr.; frecv. ca prenume în sec. XIX—XX; *Costăchiţă*, act.; < *Stăchiţă*, olt. (AO XXI 162); dar *Tăchiţă* < Tache < Mitache < Dumitru; *Costăchel* şi *Costăchescu* fam. actuale. **5.** + *-ar*: *Costariu* (Moţ). **6.** + *-aş*: *Costaş*, olt. (Sd V 406; D Cpol; + *-aş -cu*, (*-co*): *Costaşcu* Turculeţ (LM); *Costaşco* Pancul (Sd V 226) etc. **7.** *Coste* (Dm; Ştef; C Bog etc.); *-a*, frecv. (Dm; Xen III; Sd I 2 etc.); *-an* boier † 1523 (P Gov 14); *Costel*, cca. 1400 (Giur 215); ard. 1771 (Paş); *Costela* t (Sur III); *Cost/ei*, *-eni*, *-eşti* ss.; *-escu*. **8.** *Costoiu*, munt. (Sc); *Costoae* (Moţ). **9.** *Costi* formă ar.; *-an*, munt. (Cat tc); *-escu*, Gr. (Fil). **10.** *Costiul* (17 A I 154, IV 148). **11.** *Costică*, frecv. act., scurtat: *Tică* (Paş); *Tică* Costin (17 A III 182). **12.** *Costici* (Dm; C Ştef); *Costic/ea* (16 B III 40; DR II 697) ard.; *-eni* s. **13.** *Ticu* < *Costicu, 1789 (Paş); *Ticuşul* s. Vezi şi *Tic* (Partea II-a). **14.** *Costilă* (17 A IV 148). **15.** *Costiş/el*; *-or*, ard. (Paş). **16.** *Costiţa* (ib). **17.** *Costuc*, Ig. (Isp IV1). **18.** *Costul* (17 A IV 276); *-eni* s. **19.** *Costu* + *-in*: *Costin*, frecv. mold. şi ard. (Dm; C Ştef; Moţ; Mar) etc. Miron *Costin*, cronicarul; *Costinaş* (Mar); *Costina* f. (Moţ; Met 48; 16 A III 22 şi 162; IV 289; 17 A IV 96; 17 B II 184; Cat mold II; P Gov 36); *Costînca* f., ţig. (13—15 B 144); *Costin/escu*, *-iu*, *-oiu*, act. **20.** *Costîn* (Mar); *-a* s. (Dm); *-aş* (Sd XI 77). Coincidenţă pentru formele § II, cf. dac. Costas. **21.** *Codin* frecv., scurtat din Costandin, forma populară actuală; *Codina* f. (Buftea); *Codinică* popa, olt. (BCI XII 160), şi prob., cu fon. olt.: *Godineşti*, etim. Donat (AO XX 281) ca lat. Gaius

www.dacoromanica.ro

< Caius; *Codică* rar. *Dic|ă*, *-u* şi derivatele acestora provin din Todică < Teodor.

B. TIN, partea finală de la Constantin: **1.** *Tin|a*, *-ica* f., frecv.; *-ică* răzeş (Bîr I). **2.** *Tinaşco* vătav (Sur XIV). Dar: Tincu, Tincea < Eftimie.

C. DIN < *Costandin*: **1.** *Din* frecv. dr. şi ar. (Ant Ar); *Dina* f. (P Bor 71 etc.), cf. şi *Dina* biblic; *Dinăuţi* s.; *Dineaţă*, Ioan, act. **2.** Forma special olteană folosită şi în Moldova, din sec. XV—XVII: *Din|că*, *-cu*, ultima luată şi ca ipocoristic pt. C-tin, fiul cel mare al lui Constantin Brîncoveanu. *Din|că* b. (Olt); *-ca* f. (Ins 344; 17 A IV 119); *-caṇi* s.; *-coñiu*, haţeg (Cand). **3.** *Din|cea* (17 B I 201; Dm; Ard II 194); *-cescu*, act.; *-ciul* (CL). **4.** *Dincu* (Tec I; Vr); *-l* (U6 B III 177; P[3]); *-lescu*, olt., act; *-leşti* s.; *-loiu*, C. (Olt). **5.** *Dini|că*: *-cu*, 1660 (C. Lit 1922, p. 410). **6.** *Diniţă* (P[13]). **7.** *Dinoci*, S., act.; *Dinoiu*, olt. (Cand; Ocina); *Dinuţ*, *-ă*, olt. (Cand 131). **8.** *Din|u*, frecv.; *-ică* şi *-icu* pren. şi fam.; *Dinul|escu*; *-ică* (Cand 131) olt. **9.** *Dinuliu*. Cf. formele balcanice: gr. Ντίνος (But), blg. Динко, alb. Dini (Weig) etc.

III. Alte scurtări: **1.** *Custe*, Cîrje (Sur I); *Custandini* ar. (Ant Ar); *Standin* (P Bor 4). **2.** *Tandin* (Sc); *Tand* (M Mar); acesta folosit şi în expresia: „Tanda şi Manda". **3.** Compuse: ar. *Costa-Foru*; *Costa-Petre* (IO 68). **4.** Cu sincopa lui *s*, probabil: **a)** *Cota*, ar. (Ant Ar); *Cotan*, I., diac (Isp I[1]); — Gl., 1691 (BCI VII 10); *Cotănic*, R. (Isp IV[1]). Cf. şi blg. Кота, Коте (Weig). **b)** Prob. *Cotela* diac (Sur II); *Cotelin* (ib); *Cotelea* t. (Isp I[1]). **c)** *Cotin*, V. (Isp IV[1]); *-a* t. (Sur II); *-ici*, N. (Isp. IV[1]); *Cotenciu*, olt. (Cand 130). **d)** *Cotean: Coteanescul*, Oprea, vătaf de Coteneşti (Muscel) stăpîn al muntelui Coteanul (RI VII 177); *Cotenescu* fam. (Muscel); *-eşti* s. Coincidenţe: Cotus, Cotys, Cotelas, regii traci.

IV. Forme sîrbo-bulg. **1.** *Cocea*, 1766 < blg. Кочо < Konstantinus (Weig), sau subst. *coc*+suf. *-ea* (etim. I. Iordan); v. Coce (Partea II-a) **2.** *Coţa*, 1788, ard. (Paş) < blg.-srb. Коца < Konstantinus (Weig. şi Maretić, Rad. 82). **3.** *Conea*, ard., 1633 (Paş). cf. sr.cr. K o n j a (etim Paşca) sau scurtat din <subst. coconea. **4.** *Coie*, *Coica*, boieri munteni din sec. XV (Rel) < srb.-cr. *Kojo*, *Kojka* (v. şi Coia (Partea II-a). **5.** *Colan*, N. (17 B III 95); — I. (Cîmp); — ard. (Ţ-Rom 366), < < srb.-cr. *Kole*, *Kolan* < Konstantinus (Rad vol. 82 pp. 90, 98).

CONSTANŢA < lat. ***Constantia*** „statornicie" n. latin de femee, şi a patru oraşe în Imperiul roman. **1.** *Constanţa* şi *Tanţa*, f. actual şi oraşul. **2.** *Costăncioară*=*Costănţariu* b. (Am 157) **3.** *Stanţica* (16 B II 156) dintr-un vechiu Costanţa.

Conuţ, v. D i a c o n u **7.**
Cop|cea, **-şa** v. P r o c o p i e **6.**
Copul v. P r o c o p i e **6.**
Coras|a, **-e** v. C o r e s i **4.**
Cord|i, **-u** v. G o r d i e **I 5.**

CORES bibl. ebr., cf. grec. Κορέσης, Γ, (Gerland, Erzbistum Patras, la index) **1.** *Cores* log., 1581 (Sd XI 100); neg., 1499 (RS 78). **2.** *Coresi* diacul, 1525 (16 B I 192); — Diaconul. **3.***Coreţi* (17 B K 499) **4.** Cf. *Coresie*, ţig. (17 B I 97); *Corasia* moşn. (16 B IV 326).

CORINTENI (Epistolele lui Pavel către —) < oraşul gr. Corint. *Corintescu*, Gh. (S 273).

Coriţă v. N i c o l a e **I B 3.**
Corneală v. C o r n i l i e **3.**

CORNILIE, lat. ***Cornelius***. **1.** — (17 A IV 63; Puc nr. 16); — Brăiloiu zis *Corniţă* (AO XV 37). **2.** Prin schimbare de sufix: *Cornilă* (Braş. Paş). **3.** *Corneală*, act.

Coru v. N i c o l a e **I 1.**
Cosînziana v. I o a n **IV 6** şi **VI.**

COSMA „doctorul fără arginţi" < gr. Κοσμᾶς, cf. κόσμος, ordine, podoabă"; sărbătoare populară, (1 nov.). **I. 1.** — frecv. **2.** *Cosmache*; cu afer.: *Osmache*, mold. (Sd X 160; Ard); iar afer. *Mache*, sau de la Toma. **3.** +*Cosman*, act. **4.** + *-at*, *Cosmatu*, D. act. **5.** *-ac*, *-oniu*: *Cosmacon* buc. sec. 18. **6.** Cu alte sufixe: *Cosm|eşti* s.; *-ie* (Mar); *-in*, *Codrul* t.; *-oiu*, act.; *-uţă* şi *-ulescu* act.

II. Contaminări: **1.**+Damian: *Cosmandin*, în folc. **2.** + Mirea: *Cosmireşti* t. (16 B I

www.dacoromanica.ro

96); *Cosmirin* (Dm). *4.* Deformat: *Cosuma* (11—13 C I 44).

III. Cu *z*: *Cozma*, frecv. (Dm); *Cozman*, Stan. ard. (RI VII 210); — Popei (17 A V 367); *Cozmea* (C Ştef); *-escul* (Dm); *-eni*, *-eşti* ss.; *-in* b. (16 A I 404); *-iş*, *-iţă* (Dm); *-iţă* (DM 38; Ştef; Tut); *Cozmuţan* (Mar). **2.** Cf. *Cozna* f., dobr. (RI XI 209). **3.** Sub influenţa ucr. Кузьма > Кузьа (Grinc): *Cuzma*, ard. (11—13 C I 171); olt. (AO XIX 85); *Cuzmulescu*, Iovan (AO IV 181); *Cuzmescu*, Gh. (AO III 427). *4.* Cf. etim. Drăganu: Cuza < Cozma, la bulgari.

Cosman, -din v. Cosma I 3, II 1.

Cosmir, -in v. Cosma II 2.

Costa, -acea, -ache, -ăcan v. Constantin II 2—4.

Costa/foru, -petre v. Constantin III 3.

Costan, -a v. Constantin II A 1.

Costand, -a, -ie -oiu v. Constant 3, 4.

Costandin -a etc. v. Constantin I B 1.

Costant v. Constant 2.

Costantin, -ache, -aş v. Constantin I A 3.

Costanţie v. Constantie 3.

Costariu v. Constantin II A 5.

Costaş, -co, -cu v. Constantin II A 6.

Costă, -can v. Constantin II A 2, 3.

Costăch/el, -escu, -iţă v. Constantin II A 4.

Coste, -a, -i, -l, -ni etc. v. Constantin II A 7.

Costi/an, -că, -cea, -ceni, -ci v. Constantin II A 9, 11, 12.

Costilă v. Constantin II A 14.

Costin, -a, -aş, -ca, -escu, -iu, -oiu v. Constantin II A 19, 20.

Costi/şel, -şor, -ţa v. Constantin II A 15, 16.

Costiul v. Constantin II A 10.

Costîn, -a, -aş v. Constantin II A 20.

Cost/oae, -oiu v. Constantin II A 8.

Costne, Costul, -eni v. Constantin II A 17, 18.

Cosuma v. Cosma II 3.

Cot/a, -an, -ănic v. Constantin III 4 a.

Cotărleci v. Gheorghe IV F 4.

Cot/eanul v. Constantin III 4 d.

Cotel/a, -ea, -în v. Constantin III 4 b.

Coten/ciu, -escu, -eşti v. Constantin III 4 c, d.

Cotin,, -a, -ici v. Constantin III 4 c.

Coţa v. Constantin IV 2.

Cova, -n v. Iacov I 1, 2.

Cov/lea, -lescu, -u v. Iacov I 1, 3.

Coz/a, -ăe, -ea v. Cosma III 5.

Cozma şi derivate v. Cosma III 1.

Cozna v. Cosma III 2.

Cratiia v. Pancratie I A 2.

CRĂCIUN subst., personificat în folcor: Moş Crăciun. **1.** — frecv. (Dm); ar. (Ant Ar); *-escu*; *-el*, *-eni*, *-eşti*, *-eii* ss.; *-oiu* (Puc). *Crăciuna* b. (17 B III 495); f. (AO XVIII 124; P12 fila 33); — dobr. (RI XI 205); — cetatea *Crăciunei*. **2.** *Crăciunaş* fam. mold. (CL; Buc.; 17 A II 256); ard. (Cat Braş 100); *Crăciunu*, Alba (Ard II 191). **3.** + crap: *Crăpciuneşti* s. (Dm). *4.* Probabil cu metateză: *Răcăciuni* s., din ung. Karacsony „Crăciun" **5.** *Născut*, b. (Sb X 94) < Născutul, sinonim cu Crăciun.

Crăpciuneşti v. Crăciun 3.

Crăpeşti v. Carp 4.

Crăst/ea, -eşti v. Cristofor II B 1.

Crăst/iian, -ina, -ocea v. Cristofor II B 2, 3.

Crest/ina, -ina, -u v. Cristofor I A 2.

CREŞTIN, subst. **1.** — fam. (I. Bot 7); — Stan, munt., 1572 (Glos), *-u* (Şez); *-a* f. (Ard; Paş).

Crezantu v. Hrisant III 2.

Crina v. Macrina 1.

Crisant, -a v. Hrisant III 1.

CRISOGON, lat. Chrysogonus, < gr. Χρυσογόνος < χρύσο-γόνος „născut din aur". **1.** *Crisius* (în doc. latin) sătean ard., 1216 (11—13 C I 105); *Crisul*, Vasile, 1856 (Ac Bz 50). **2.** *Criş* (Moţ; Mar) şi *Crişan* (ib), folosite ca prenume; *Crişu*, act. (v. Bistr.) Drăganu admite pentru Criş, -an etimologia lui Jirecek < latin Criscius < gr. Χρυσογόνος < Chrysogonus (ort. Hrisogon), pătruns prin srb.-cr. Kriš, omofon cu numele riului Criş

www.dacoromanica.ro

< lat. Grisia. Dar antroponimul se putea transmite în l. romînă pe cale populară din aceeaşi temă cu toponimul. **3.** *Crişanul* b., r. Buzău (17 B I 499). Numele Criş poate sta în legătură şi cu Crischent, (Syn. 4 ian) sau Crischend (Syn 15 april), lat. Crescentius. **4.** *Crişfior* s. pe Crişul Alb < Criscior, diminutiv < Criş, (etim. Al. Cristureanu).

Cristache, Cristănel v. Cristofor I B 3, 5.

Crist/e, -ea, -el, -escu, -eşti v. Cristofor I B 2. şi Hristodul.

Crist/iian, -ina, -ior, -iu v. Cristofor I B 5—7.

Cristocea v. Cristofor I B 8.

CRISTODOR formaţie ngr. după Theodor. **1.** *Cristodor, -escu.* **2.** *Istodor* (Sd VII 3; Gorj 256; AO II 217); *-escu*, N., act.; *Istudoru*, Drag. (Pietroasa de sus, r. Mizil).

Cristodul v. Hristodul 2.

CRISTOFOR gr. Χριστο-φόρος. **I.** Scurtat: **A.** cu *e* în temă: **1.** *Chrestus* M. Aurelius (inscripţie, RI XIII 194) şi *Cristus* b. inscr. la Trop. Traiani (OR I 560). **2.** *Crestu*, dobr. (RI XI 211); *Crestina* f. (AO XV 37; Ard II 194); *Cresttna* f. (Tut 116).

B. cu *i*: **1.** *Cristul* scris şi *Crăstiul* (Sur XV). **2.** *Crist/e*, C., mold. (RI V 58); *-ea*, frecv.; *-escu*; *-eşti* s.; *Cristel*, act. **3.** *Cristache*, act. **4.** *Crist/iian* (C Ştef); *-ian*, frecv., ard. (Paş); — olt. 1500 (P Gov 10) şi munt. act. **5.** *Cristin; Cristănel*, vlah din Galiţia, 1476 (Drăg 649); *Cristin/a* (C. Ştef; Sur III); *-eşti* s. **8.** *Cristiu* şi *Criştiu* (Tel 58). **7.** *Cristocea* (ib.) 3. *Cristoman*, I., act.

II. Cu *r* semivocalic transcris din slavă în patru forme:

A. 1. *Cărsta* jup. (RI XI 46), *Cărste, -a* (CL; P Bor 11). **2.** *Cărstian* pren. (P^1; P^2); — cu sora *Cărstina* (Div 379); *Cărstăna* (17 A I 218); *Cărstian* Şupitul (16 B I 194); **3.** *Cărstocea* (17 B III 212). **4.** *Cărstone* (16 B II 207).

B. 1. *Crăstea* (C Bog); *Crăsteşti* (ib). **2.** *Crăstiian* (BCI VIII 10); *Crăstina* (Ştef). **3.** *Crăstocea* (Olt). **4.** *Crustian*, 1629 (A Gen II 188).

C. 1. *Ctrstu* (16 B III 149); *-l* (17 B II 209). **2.** *Ctrsta* (Acte Sc); *Ctrste*, frecv. buc.; *-a* (Dm; Rel, etc.) *Ctrstean* al lui Căpuşă (17 B I 489); *Ctrstăneşti* s., olt. (Sd XXII). **3.** *Ctrstici* (16 B IV 484; *Cirsticel* (Puc.) **4.** *Ctrstia* b. (16 B I 100). **5.** *Ctrstian* (P^{11}; Paş, Băl VI); — munte (AO XVI 259); *-u, -a* tt, (Mus); *-a* f. (16 B VI 117). *Ctrstien/i -eşti* ss. **6.** *Ctrstilă* (Cat; 16 B IV 306; 17 B II 395). **7.** *Ctrstin*, S. (Buc); *-a* (Mar). **8.** *Ctrstinoiu* (Mus). **9.** *Ctrstiţa* f. (pomelnic din Bucureşti). **10.** *Ctrstocea* (Paş; 16 B I 450, II 101); *Ctrstoace* (17 B IV 83). **11.** *Ctrstoiu* (Paş); *Ctrstui fam.* (Bucur); **12.** *Ctrstulicea* (17 B III 326).

D. 1. *Crtstea*, frecv. (Dm; C Ştef; Mar); *Crtstoaia* (16 B II 56); **2.** *Crtstocea* (17 B II 429).

Cf. etim. dată de Al. Graur (BL IV 80): Cristea şi Cîrstea < Christianus printr-un intermediar bulgar.

III. 1. Fonetism ngr.: *Hristofor* (Dm). **2.** Cu afer. şi metateză: *Istrofor*, Ilie, munt; 1800 (Sd VII 283). **3.** Cu afer.: *Forăscu Forăşti* s. sau< Nichifor. **4.** *Hrist* t. (D Cpol); *-u*, act.; *Hrista* (Moţ); *Hristea* (Dm); *Hristan* (Sur XX); cf. şi gr. Χριστιανός şi Χριστίνα. **5.** *Hrtste* (Dm). **6.** *Hărst* (16 B II 16). Cf. şi formele bulgare Христ/о, -а, -ина, Рист/о, -а; şi cele albaneze: Risto, Ritsi, Tsiko (Weig). **7.** Fără *h*: *Rista* (Sd XVI); *Ristea*, Cucu (Acte Sc), *Ristache* (P Bor 118); *Răstea* (16 A IV 15). **8.** Cu afer.: *Istina* (Sd VII 222); — mold. (Isp IV^1); — dobr. **9.** (RI XI 205) etc.; *Istinii*, Ioan al —, mold. (RI XIII 287); acestea şi din Iustina.

IV. Din magh. Kristof; **1.** *Crişlof* (Paş). **2.** *Carstofie*, Cristea, 1798 (Draj).

Crist/oman v. Cristofor I B 9.

Cristul v. Cristofor I B 1.

Criş, -an, -anul v. Crisogon 2, 3.

Crişti/u v. Cristofor I B 7; **-or**, v. Crisogon 4.

Criştof v. Cristofor IV 1.

Crîst/ea, -oaia, -oeea c. Cristofor II D 1, 2.

CRUCE subst. **I. 1.** *Cruce*, Năstăsie (Sur IV). **2.** Pren, cu suf *-an*, ca Drăgan < Dragu; *Crucian* fiul lui Drăghici, mold. (Sd VII 61); *Crucean* (16 A IV 93; 17 A III 143); — Ioniţă, zis şi *Cruceriul* (Tec I); — fiul lui Petrică,

www.dacoromanica.ro

mold. (Sd VIII 323); — D-tru (Sur IV); nume unic, 1676 (BCI VII 8); *Crucian* pren. ard. (Viciu). **3.** *Cruciță* (Moț). **4.** *Crucieru*, Păun (Sd XXII 147); Cu afer. prob.: *Ruceri*, Ilie (17 B IV 329). **5.** *Cruciatu* pren. în Loviștea (BG vol. LIV 159). V. Clucer **2.** (Partea II-a).

II. Slav. bis. Кръстов-день: «ziua crucii». **1.** *Cărstov* boier (17 B III 32). **2.** *Ctrstov*, olt. (AO V 29). **3.** *Ctrștov* al Radului (17 B IV 83), prenume.

Cruciatu v. Cruce I 5.
Crucieru v. Cruce I 4.
Crucită v. Cruce I 3.
Crustian v. Cristofor II B 4.
Cuart v. Cartu.
Cul/a, -ă, -ea, -escu v. Nicolae VI 1, 2.
Cub/a, -ăe v. Iacov II 10.

Cudr/e, -ea, -escul v. Codrat II 1.

CUCUZEL (Ioan) din Durazzo. *Cucuzel*, D., 1811, mold. (BCI VIII 11).

Culaiu v. Nicolae IV 2.
Culc/ea, -escul, -iul v. Nicolae VI 8.
Culeţu v. Nicolae V 3.
Culici v. Nicolae VI 4.
Culin, -a, -ă v. Nicolae VI, 5.
Culiţă v. Nicolae VI 6.
Culue v. Nicolae VI 2.
Culuşi v. Nicolae VI 7.
Cupa, -n v. Procopie 3, 11.
Cup/aş, -ce, ul v. Procopie 4.

CUPRIE. 1. *Coprie* (Syn 23 sept). **2.** + *-in*: *Cuprin* clucer, 1512 (Deal 18), cf. rus Куприн, scriitorul.

Cur/ea, -oiu, -ulea v. Chiril 3, Mercurie 2, şi Bucur (la Partea a II-a).
Curie v. Mercurie 2.
Custandini şi Custe v. Constantin III 1.
Cuţa, Cuţescu v. Ana II 3.
Cuzma şi derivatele v. Cosma III 3.

www.dacoromanica.ro

D

Dacu v. D a v i d **II 6.**
Daghid v. D a v i d **I 3.**
Daid v. D a v i d **II 1, 3.**
Dam/a, -eiu -şa, -u v. A d a m **4, 5.**
Damancuş v. D o m i n i c **6.**

DAMASCHIN gr. Δαμασκηνός „din Damasc". **1.** — frecv.; 1718 (BCI IV 208); *-a* f. (P[1]; Sd XXII 262). **2.** Cu afer.: *Maschin*, olt (Cand 131); prob. *Mascan* popa (17 B II 45). **3.** Prob. *Schina* hatman (Hurm. XIII); dar *Shina* (Arh) < gr. σχοινᾶς „frînghier". **4.** Cf. *Mischie* act. < tc. „oţel de Damasc".

DAMIAN medic, gr. Δαμιανός, cf. Δαμία, zeiţă. **1.** *Dămian* (Bîr I); *Dămien/i, -eşti* ss.; *-escu*. **2.** *Demian*, Ioan, act. **3.** Cu asim. regresivă: *Dimian*, A., act.; *-a* t.; *Dimieni* s. **4.** *Domian* (Buc). **5.** Cu schimbarea p. fin.: *Dămen*, Berbea, mold. (Sd VII 329); *Demenescu*, I., act.; *Deminescu*, act. (Jiul ard); *Diminescu*, D., act.

DAN, ebr. „jude" şi **DANIEL**, ebr. *Danihel* „judecător-domnul". **I. 1.** *Daniil* judeţ (AO XVI 114); *Daneil*, mold. (BCI II 220); contras: *Danil* (Dm; Ard II 181); — Herţeg = *Dănila* H. (C Bog); *Danilescu*, act.; *Adăniloaei*, act. **2.** *Dănil* Cîrstii (Bîr III); *-ă* (Cat; Dm; Paş; Mar); *-eşti* s.; cu afer.: *Nilă* (Paş); *Dănealescu* (Buc). **3.** *Dănăilă* (Sur III) ca Mănăilă < Manuel; — scris şi *Danailu* (P Bor 12, 51); — Prepeleac (folc). **4.** *Danale*, D., act. **5.** *Denilă* (Tec I).

II. D a n, sau scurtare din *Daniel*: **1.** *Dan* I Vvd. şi *Dăneştii*, dinastie munteană; frecv. în Maramureş şi în Moldova în forma *Dan* (Dm, C Bog) şi derivatele. **2.** *Dana* f. (Cat; 17 B III 167; RI VIII 199); *Danu* (Ştef; Arh); *-l*, sec. XI (Morl 6). **3.** *Daneş* (Tec I). **4.** Cu suf. latinist *-iu*: *Danéţiu*, I., ard. act. **5.** *Danic* (17 A III 162); *-a* b. („fiul Danic/ei" 17 B II 49); *-el*, moţ act. **6.** *Daniş* (Tec I); *-or* (13—15 B 54) boier. **7.** *Daniţă* (17 B II 168). **8.** *Daniul* (C Bog; 16 A I 98). **9.** sinc.: *Danţescu* (Puc); *Danţiş* (Vr). **10.** *Danovici* (Dm). **11.** + *-ie, -ia*: *Dan/ie* pren. (Cat mold II); *Dania* f. (ib. I).

III. *Dan* + suf. *-co, -ce*: **1.** *Danco* (Ştef; Isp J[2]; Băl III); *Danc/u, -l* (Mz Pl I 94); *-uş* (Ard). **2.** *Danca* b., 1483 (TC I 35); *Dancă*, Şt., b. (17 A IV 344); — f. (16 B III 170); *-ş*, ard; *Dancaneţ*, olt. (Cand 132). **3.** *Dancov*; *-ici* (Isp I[1]). **4.** *Dance, Danciu, -l* (Dm; Ştef; Mar; P[2]; Vlah PB) frecv. munt. şi ard. (Jiul ard.); *Dancea* b. (17 B II 395; RI X 266); — f. (17 B II 256) etc.; *Danci* (Met 39); *Dăncel*, olt. (Paş).

IV. *D ă n: **1.** *Dănescul* (Ştef); *Dăn/easa, -eşti* ss.; *-ese* (Mar). **2.** *Dănul* Bole (16 A III 37); *-eţ* (Arh; Bîr I), *-escu* fam.; *-eşti* s. Pentru *Dănac* v. Partea III-a. **3.** *Dănae*, T. (Vr C 72). **4.** *Dănăiaş*, Lupul (Sd VI 478). **5.** *Dănăiaţ*, Lupul (Sur VI). **6.** + *-aş, -el*: *Dănăşel*, I. (Tg.-Jiu; Puc). **7.** *Dănăţoiu* (Gorj 9). **8.** *Dănău* (Isp III[1]; 16 A IV 28); olt. act. *Dănăuţă*, mold. **9.** *Dăneiu* (17 B IV 468). **10.** *Dăneciu*, olt. **11.** *Dăneţ*, P. (Tg.-Jiu); *-i* s.; *Dănăţi* s. (16 B IV 275). **12.** *Dăneuţă*, V. (Isp IV[1]). **13.** *Dănică*. **14.** *Dănicel*, olt. (Cand 132); *-cei* s. **15.** *Dănici*, Cr. (Isp I[1]). **16.** *Dăniş* t. (Mus); *-or* (Puc). **17.** *Dăniţă* ard. act.;

www.dacoromanica.ro

-ţa s. **18.** *Dăniuş* t. (Mus), cf. subst.ard. *dăniuş* (=săniuş) (com. de Al.Cristurean). **19.** *Dănoiu*, olt. **20.** *Dănuţ* (Mar etc.); *-ă*, mold.; *-eni* s.

V. Tema D ă n + suf. *-co, -ce*: **1.** *Dăncău*, olt. (Cand). **2.** *Dănceu*, Sava (17 A IV 267); *Dănc/ei, -eşti, -eni* ss. (C Bog); *Dănceu* = *Dăncioiu*, olt. (Cand 132). **3.** *Dănci/lă, -loiu*, olt. (ib.). **4.** *Dănciu* (17 A II 136); *-lea* (17 B III 422). **5.** *Dăncuş* (Mar). **6.** Prob. *Dănăricu*, Ş. (Tg.-Jiu); *Dănărţcu*, olt. (RI VI 263). **7.** Prob. *Dîncăuţi* s.; *Dînceu* (17 A III 217). **8.** *Dănţăş* (Vra).

«Daniil din Babilon», biblic, este deajuns de popular pentru a nu mai invoca etimologia Dan < Bogdan, cu excepţia ţinutului Maramureş unde circulă ambele nume.

Dan, -a v. şi I o r d a n.
Dana, -cu v. D a n **II 1, 2.**
Danale v. D a n **I 4.**
Dancaneţ v. D a n **III 2.**
Dan/că, -căş v. D a n **III 2.**
Dancc, -a v. D a n **III 4.**
Dancl, -u, -ul v. D a n **III 4.**
Danco, -v, -vici v. D a n **III 1, 3.**
Danou, -ş v. D a n **III 1.**
Dan/eil, -eş, -eţiu v. D a n **I 1, 3, 4.**
Danic, -a, -ei, -el v. D a n **II 5.**
Dani/el, -il, -l v. D a n **I 1.**
Daniş, -or, Dani/ţă, -ul v. D a n **II 6—8.**
Danoviei v. D a n **II 10.**
Danţ/escu, -iş v. D a n **II 9.**
Danu v. D a n **II 1.**
Dar/a, -ul v. D a r i a **II 6.**

DARIA şi DARIE gr. Δαρεῖος, n. persan. **I.** *Daria* b. (17 B IV 104); *-n*, act. *Dariia* f. (17 B I 100).

II. 1. *Darie*, frecv. (Dm; Isp I[1]; Băl III, Paş; Arh); *Dari*, V. (BAP II 169); — Miron (Băl IV); *Dăriescul*, C. (Sd XIX 8). **2.** *Dariu*, A., act). **3.** *Dăriciu*, 1763 (Paş). **4.** *Derioiu* = neamul lui *Darie* (Drag 304). **5.** Pentru temă cf. şi Darie împărat din „Alexandria" şi Mardarie. Vezi Partea II-a: *Dara*.

Daru v. M a r d a r i e **4.**
Daţo v. D a v i d **II 6.**
Davel v. D a v i d **II 3.**

DAVID bibl. rege-profet, ebr. „iubit". **I. 1.** *David/eşti, -oaia, -u* ss.; *-escul* (Ştef); *-a* f. (16 A III 303); s. (Isp VI[2]); *-el*, Al., mold., 1687 (RI VII 44; Băl VI). **2.** *Dăvid, -eni* s.; *-escul* (Dm; 16 A II 10). **3.** Dialectal: *Daghid*; *Dagyid*, 1766 (Paş); cu apoc.: *Daghii* (Sd XXI).

II. Scurtări: **1.** *Daid*, Ion (Puc 286); *-u* Fr. (Ard II 122; Paş). **2.** *Didu* < Davidu (etim. Viciu şi Paşca). **3.** Cu apoc.: *Dav/ul* t. (Puc); *-el*, munt. (BG LIII 157), fam. act; *-iţa* f., ţig (Sd VII 273; 17 B I 242); *-iţoiu*, G. (Tg.-Jiu); *-oca* fam., Bz. **4.** Cu afer., (vezi tema *Vid* (Partea II-a). **5.** *Detu* ipoc. ard. < David (etim. Paşca); cf. satul băn. *Deta*. **6.** Din blg. Дацо < David (Weig): *Daţu*, 1533, ard. (Paş); din blg. Дако < David (Weig), v. tema *Dacu* (Partea II-a).

Dav/iţa, -iţoiu, -oca, -ul v. D a v i d **II 3.**
Dăjan v. D i s i d e r i e **4.**
Dăman v. A d a m **3.**
Dămăc/a, -eni, -ian, -uş v. D o m i n i c **2, 3, 7, 9.**
Dămăneuş v. D o m i n i c **6.**
Dămen v. D a m i a n **5.**
Dămi/an, Dămien, -eşti etc. v. D a m i a n **1.**
Dăm/ici, -ila, -iş, -ocu, -ţeni, -uşiţa v. A d a m **4—11.**
Dămid v. D i o m i d **1.**
Dăn/ac, -ae v. D a n **IV 3, 4.**
Dănăi/aş, -aţ v. D a n **IV 5.**
Dănăilă v. D a n **I 3.**
Dănărţcu v. D a n **V 6.**
Dănăşel v. D a n **IV 6.**
Dănăţi v. D a n **IV 11.**
Dănăţoiu v. Dan **IV 7.**
Dănău, -ţă v. D a n **IV 8.**
Dănceău v. D a n **V 1.**
Dănc/ei, -eni, -eşti, -eel, -eu v. D a n **III 4. V 2.**
Dăncil/ă, -oiu v. D a n **V 3.**
Dăncoiu, -lea v. D a n **V 4.**
Dăncuş v. D a n **V 5.**
Dănealescu v. D a n **I, 2.**
Dăn/easa, -esc, -escul v. D a n **IV 1.**
Dăn/eciu, -eiu v. D a n **IV 9, 10.**
Dăneţ v. D a n **IV 11.**
Dăneuţă v. D a n **IV 12.**
Dănic/ă, -el, -i v. D a n **IV 13—15.**
Dănil, -ă v. D a n **I 2.**
Dăniş, -or v. D a n **IV 16.**
Dăniţ/ă, -a v. D a n **IV 17.**

www.dacoromanica.ro

Dăniuş v. Dan IV 18.
Dăneiu v. Dan IV 19.
Dănţăş v. Dan V 8.
Dănul, -escu, -eţ v. Dan IV 2.
Dănuţ, -ă, -eni v. Dan IV 20.
Dărlciu v. Daria II 3.
Dărieseul v. Daria II 1.
Dăspina v. Despina 1.
Dăvideseul v. David I 2.
Deac, -onu, *-ul* v. Diaconu I 2; II 4.
Deanis v. Dionisie VI 9.
Deconul, v. Diaconu I 3.
Deiniş v. Dionisie VI 3.
Dej, -a, -an, -eşti etc. v. Disiderie 2, 3.
Dejenariu v. Disiderie 3.
Del/a, -anu, -u v. Nedelea I 3, 5.
Dele/a, -ă, -ea, -escu v. Nedelea II 2, 3.
Dele/a, -anu, -ni, -neea v. Nedelea I 5 şi Pantelimon VI 2.
Demecuş v. Dominic 7 c.
Demeneseu v. Damian 5.
Demeşco v. Dominic 8.
Demetr/eanu, -ian v. Dimitrian.
Demian v. Damian 2.
Demisie v. Dionisie IV 3.
Denighie v. Dioghen.
Denilă v. Dan I 5.
Denis, -eu, -e v. Dionisie IV 4, VI 10.
Deodor v. Diodor.
Deodosie v. Teodosie I 3.
Deodul v. Teodul.
Deomid v. Diomid 1.
Dereseu v. Teodor II D 9.
Derioiu v. Daria 4 şi Teodor II D 8.
Deseu v. Teodor V 2.
Desp/a, -an, e, -ea v. Despina I 4.

DESPINA gr. Δέσποινα, epitet luat de soţia sau fiica unui „despot"; în mediogr. «Madona». **I. 1.** *Despina,* Miliţa, soţia lui Neagoe Vodă; — Calea, soacra lui Matei-Basarab. **2.** *Despinian,* Ioniţă, mold. (Sd VI 92). **3.** *Dăspina* f. (16 B III 210). **4.** Scurtare populară: *Despa* f., act.; *Despe* f. (Olt); *-a* b., olt.; *Despan,* Gr. (Puc.). **5.** Sub influenţă ucr.: *Odespa* (Tut).

II. Cu mutarea lui *e* în *o,* prin etim. populară, asemănat cu vb. a dospi: **1.** *Dospina* f. (IO 169; Ins 332) şi act. **2.** Cu term. de masculin: *Dospinu* b. (Sd XV 34). **3.** *Dospinescu* (Puc; Arh). **4.** *Dospinoiu,* act. matronim ca „Floricoiul" < Florica. **5.** *Doschin,* Zanet şi *-ul,* Gh. mold. (Bîr II).

DESPOT < gr. Δεσπότης, titlu princiar acordat membrilor familiei imperiale la Bizanţ şi celor înrudiţi cu aceasta prin căsătorie; calificativ acordat prelaţilor ortodocşi, tradus prin sl. „vlădică", rom. „stăpînul". **1.** *Despot* (Vodă), asumat ca nume domnesc de Ioan Vasilie Eraclidul. **2.** *Dispot* = Despot, fiul lui Şuşan, munt. (17 B I 175, III 612) etc. **3.** *Dispod(i)* b. (17 B III 141).

Deşiul v. Disiderie 5.
Det/a, -u v. David II 5.

DIA, DIU < gr. Δῖος „divin". La formarea derivatelor din această temă au contribuit şi alte nume de calendar ca: Avdie, Eladie, Ghenadie, Metodie, sau acelea care încep cu Dio Διός, genitivul < gr. Ζεύς: Diodor, Dioghen, Diomid, Dion, Dionisie. **1.** *Dia* jupan (13—15 B 135, 231); log., 1464 (Div 86); ard. (Paş). *Diia* şi *Dia* ss. (Index 13—16 B). *Diia* folosit ca prenume olt., munt., mold. (Sur VI; Bîr I; Tec II; Arh; Cat). **2.** *Die* (ib; ib; Paş); din Brăila (Cat mold II); log. (Sur VIII). **3.** *Diea* s.; — Popa (RA IV); acestea pot proveni şi din Rădia cu afer. (v. Partea II-a). Srb.-cr. *Dija* n-are temă în limbile slave. **4.** *Dianu* s.; *-l,* b. olt. (Sd VI 484), prob. nume de apartenenţă locală < Diîu (Vidin). **5.** *Diiul* sătean olt., eronat la nr. 12 şi 13 de Bulat (Olt). Forma *Dîiul* se află în Synaxar 19 iulie în loc de Dia. **6.** Diminutive probabile: *Diicul* boier (PGov 11); — spătarul, 1630 — 60, munt; *Diicu,* Gh. (Î Div); Diculescu zis şi *Diiculescu* (ib); v. şi Teodor II G 3 şi Radu, Partea II-a.

DIACONU, subst., frecvent luat ca patronim şi nume de familie, scurtarea *diac* indicînd pe scriitorul de cancelarie. **I. 1.** *Diacon,* Gr. (Băl VI) *-eşti* s., *-escu*; numele cătunului Pucioasei, scris deseori în acte *Diiconeşti,* (eponim Năstase Diaconu) se poate lua în

www.dacoromanica.ro

consideraţie şi pentru a explica pe Diicul; (v. acesta). **2.** *Deaconu* (Sc). **3.** *Deconul*, Oprea (Puc 317).

II. Scurtat. **1.** *Diacul* (CL; Mar; Dm) luat şi acesta ca nume; *Diiacul* (Ard; Buc); *Dieac*, M. act. **2.** *Dieci*, *Diecheni* ss.; *Dieceanul*, n. de apartenenţă locală (17 A I 9). **3.** *Diacăuţi* (act. Briceni) s. (Cat mold II). **4.** Sub infl. magh.: *Deac*, 1711, ard. (Paş); *Deacul* (Gr. Buc.) în Ardeal şi Moldova deac şi diac, „cîntăreţ de biserică" şi „şcolar"; *Diacoi* fam. (ib.). **5.** Cu afer. *Conuţ* (v. Bistr.).

Dianiş v. Dionisie **VI 8.**
Diann, -l v. Dia **4.**
Dic/ă, -escul v. Teodor **II G 3.**
Dicu, -lescu v. Teodor **II G 3.**
Did/a, -e, -ea, -eşti v. Didim **1, 2** şi Candid **I 1.**
Didi, -că, -lă, -lică v. Didim **4—6.**

DIDIM gr. **1.** *Dida* (Moţ). **2.** *Dide* b. (17 B III 344); *-a*, ţig. (16 B I 60), *-a* olt. (< C-tin etim. Paşca după Weig); *-scu*, act. **3.** *Didu* pren. ar (Cara 34). **4.** *Didi*, C., neg. (Sd XXII); *-că* fam. (Hur 128); *-cescu*, V., act.; *-lă* şi *-lică* (Buftea) *-leşti* s. **5.** *Didoi*, D., act. **6.** *Didiliciu* (17 B I 59). Cf. şi Candid.

Did/oi v. Didim **5.**
Didu v. David **II 2**, Didim **3** şi Candid **I 1.**
Die, -a v. Dia **2, 3.**
Dieac, Dieci, v. Diaconu **I 1; II 2.**
Dieniş v. Dionisie **VI 2.**
Dileonescu v. Diacon.
Diieu v. Dia **6.**
Diineţ v. Dionisie **VI 7.**
Diiul v. Dia **5.**
Dijanul v. Disiderie **4.**

DIMA, gr. Δημᾶς şi Δῆμος (But). În Synaxar sub forma: Dimu. La greci şi bulgari Dima este ipocoristic din Dimitrie. **1.** *Dima*, frecv. (Paş; Sur III; P Bor 9; Băl V; zis şi *Dema* (Tec II). **2.** *Dimu* (Am); *-l* t.; *-lescu*; *-leşti* s. **3.** *Dimaci* s. (Dm; Tec I); *-ul* b. (Sur XXII); cf. *Maciu* fam. act. **4.** + *-an*: *Diman* (16 B VI 234; Ard). **5.** + *-cea*: *Dimancea*; + Duman: *Dumanciu*, Ioan (Cat gr I). **6.** Derivate cu afer.: *Mancea* (Ur XXII 70); *Manciul* (Cat; Am 108); *Mancioiul* s.; *Manco* (Cat < *Dimanco, dar aceste patru forme pot proveni şi dintr-un nume tătăresc. **7.** + *-cea*: *Dimcea* clucer (A Gen I 106). **8.** + *-achi*: *Dimachi* (Isp III[2]) cf. gr. Δημάκης < Dimitrios (But). **9.** *Dimoiu* s. **10.** *Dimuţ*, Gh. (Isp III[1]); *-e*, Gh. (Cat mold II). **11.** Cont. cu Dominic: *Dimicel*, Crăciun (Băl VI). **12.** Cont. cu Timofte: *Dimofte*, dobr. (RI XI 206) şi frecv. mold.; *Dimoftiu* şi *Dimoftache*, act. **13.** *Dima* şi *Dimu* la aromîni ipoc. < Dumitru (Cara 25); V. şi Nicodim **1.**

Dimăceni v. Dominic **9.**
Dimcea v. Dima **I 4.**
Dimian v. Damian **3.**
Dimiceni v. Dominic **9.**
Dimidenii v. Diomid **1.**
Diminesen v. Damian **5.**
Dimir v. Antim **II 2.**
Dimisie v. Dionisie **IV 3.**

DIMITRIAN v. Dimitrie + suf. latin *-anus*. **1.** Cu afer. *Mitrian* (Sd XI 55, 60). **2.** Modern: *Demetrian*; *Demetreanu* prof., 1876 (cu suf. *-eanu* pentru *-ian*).

DIMITRIE gr. Δημήτριος; primii cu acest nume: D. din Phalera şi D. Poliorketes, regele Macedoniei, < Δημήτηρ, zeiţa Ceres. **I.** Terminaţia calend. *-ie* se elimină în practică. **1.** *Dimitr/u*, frecv. (Rel; 16 B I 30); *-a* f. (Dm; P[11]); *-an* (16 B I 79); *-ana*, j-ţă (Sd XI 101); *-escu*, *-eşti* s. **2.** + *ĭu*, sufix grec: *Dimitrĭu*, variantă la Dimitrescu.

II. 1. *Dumetru*, cu e în temă, ca Sumedru (17 B IV 191). **2.** *Dumetraş*, unchiaş, munt. (Sd XXII 371). **3.** Literar: *Demetr/ŭ*, *-iescu*.

III. 1. *Dumitr/u*, b., *-a* f., este forma comună, cea obişnuită; *-e* (Mar) vocativ, (ca Petre), *-escu*; *-escul*, Matei fiul lui Hrizea, 1692 (RI XII 253); *-eşti*, *-eni* ss.; *-ică*. **2.** Cu afer. şi sincope progresive: *Mitru* **a)** *Mitra* jupan (16 B IV 417); — f. (P[2]); — dobr. (RI XI 210); — f., olt. (AO XV 368); *Mitru* şi *Mitra* ar. (Fărş); *Mitr/e* (Bîr II); *-ea*; *-eni* şi *-eşti* ss.; *Mitroi*, act.; *Mitroniu > *Metroniu*, Aurel. **b)** *Mitu*, frecv. (Dm); *-l* (Dm; Sd XXII 385); *-l*, vlah Serbia (DR IV[1]); *Mita* însă < Domita < Dometie; *Mită* f. ar.

www.dacoromanica.ro

(Fărş); b. (Sd XVI); *Mitĭ*, ar. (Ant Ar). + *-ac; Mitacu* din Iaşi (Cat gr I); + *-ache*: *Mitache* (Bîr II) > *Tache* Ionescu; *Mitachi* > *Tachi*. ar (Fărş); cf. gr. Τάκης (But); **e)** *Mit/e*; *-ea*; *-escu*, Filon, prof.; *-eşti* s.; **d)** *Miti/că*, frecv. *-ci*, *-ciu* (Bîr I şi II); *Mitică* > *Tică*; *Ticoiu*, Şt. (VM); **e)** *Mitiu*, dobr. (RI XI 204); — Gh. (Şchei III); **f)** *Mitoi*; **g)** *Mituş*; *-a* f. (16 B I 36); *-ca*, Badea (17 B III 213); > probabil *Tuşchie* (17 B II 1) şi *Tuşa* f. (16 B I 36); **h)** *Mituc*, S. (Mih; C. Bog); **i)** + adj. bun; *Mitibun*, Stan, 1616 (Mus 50). **3.** *Dumitrache*, frecv.: *Mitrache* (IO 47); *Mitraichi* (Am); *Trache*, Cereşanu (BCI XII 141); — din Măneci; *Trăchioiu* (Ceraş, r. Teleajen). **4.** + *-an*: **a)** *Dumitran*, munt., 1604 (17 B I 2; II 408; BCI X 99); — mold. (ib. IV 185); ard. (Ard I 238) *-a* (P Bor 41, etc.); **b)** *Mitran* (Am); — călăraş, 1655 Sd IV 38); *Mitrană*, St. (Mz Pl. acte); *Mitrani*, act.; *Mitrănescu*, M.; *Mitrăngeşti* moşneni (17 B I 91). *Mitrana* f. (Sd XI 264; Puc); cu sincopa lui *r*, *Mitana* f. (RS); **e)** *Tranea* (Ard); *Trănescu*, act. **5. a)** *Dumitraş* (Sd XXII 156). **b)** *-co*, *Dumitraşco*. frecv. în doc. şi cronici; **c)** *Dumitraşcul* (AO XXII 156); **d)** *Mitraşcul* (Ard; Paş); **e)** *Traşcă*, Morcov (AO XXII 78); *Trăşculescu*, Ioan, act.; prob. *Trafco* (Sd XI 77); **f)** + *-aşin*: *Dumitraşin* (16 B VI 47). **6.** *Dumitrel*, *-ea* (17 B II 410); + Vlad: *Vladumitrel* (Paş). **7.** *Dumitrică*: *Mitrică* (Meşt Cr); *Mitrecu* (Vit 5); *Trică* (Sur XXII). **8.** *Dumitriţă*, Lupul (AO XVIII 474) şi numele unei plante; *Mitriţă*, Constantinescu, prof.; *Triţă*, Făniţă, act.; **9.** *Triţul*, 1727 (Paş). Sincopat *Mitiţă*; *Tiţă* (Buc.). **10.** **Dumitrucu*: *Trucu*, Cîndea (An C III 315); *Trucă*, R. şi *Truca* (16 B I 144); *Truică*, Vas., act.; *Truicul* (16 B V 366); prob. cu sincopa lui *r*: *Túcă*, C-tin (Paş) **11.** *Dumitruş*: **a)** *-el* (17 B I 306); *Truşeni*, *Truşeşti* ss. **b)** *Truşan* din Laiova (16 B I 80; 17 B I 172); *-i* s. *Truşăneanu* (Sd XXI). **c)** *Truşcă* (Am); — Bratu, frate cu Dumitru Bratu (AO XXI 199); *Truşco* (C Ştef); *-vici* (Dm); *Troşcă* act. *Truşculescu*, C., act. **12.** *Dumitruţă* cu afer. succesivă: *Mitruţ* (Meşt Cr); *Truţa*, Ioan, moţ (Met 100); *Truţă* şi *Truţu*, V.; *Truţea* (13—15 B 44); *Truţie* boier (Div 50); *Truţescu*, act. **13.** *Dumitrul* > *Trulescu*, olt., zis şi Stancioniu, act.; *Dumitreasa*, marital. **14.** + Miná: *Mintronuţ*, S. buc. sec. 18.

IV. Din lat. Sanctus Demetrius: **1.** *Sămetru*, sărbătoare (Enc.). **2.** *Sămedru*, idem (Cara); *Stmedru* sărb. olt.; *Simiedriu* sărb. ard. (Ard II 74); *Stmedrea* b. (Moţ); *Sumedru*, ar. (Ant Ar); — Tec I; Ard; R Gr); *Sumedrea* (Viciu 31). **3.** *Simedru* (id. ibidem); — fiul lui St. Drăgoeş (17 B IV 410); *Simedriu*, vecin (17 B III 54; Ard II 194); *Simedrea*, fam. act; *Simidreni* s. (16 B I 181); m-rea *Simidreni*, 1524. **4.** *Medru*, Nezu, munt. (BCI XII 141); *Medra*, S. (Met 179); *Medre*, S., ard. (Met 100); *-a*, pictor. **5.** Apropieri: *Mădrin*, olt.; *Medrega*, D. (Cras 124). **6.** Prin metateză *Semendria* oraş sîrb pe Dunăre, < **Simendru* < *Sinmedru* scris şi *Smederevo* (An C III 283, 511). Cf. şi *Asimedria* nume ar. de persoană în „Macedonia" greacă (But), şi *Smedorova* (cetatea veche din tg. Roman (< *Sumedrova), amintită de D. Cantemir.

V. 1. Ipocoristice la aromîni: *Mitri* şi *Mitruş* bb., *Mitra* f., *Mitu*, *Tuşta* şi *Tuştu* (Cara). Cf. ngr. Μήτρος, cu met. Μήρτος; Μήτος, Μημῆς, ipocoristice din Dimitrios (But). *Mirta* b. (D Cpol). **2.** Din gr. Μημῆς **a)** *Mima*, ţig. (16 B I 8); **b)** *Mimi*, Nicoli-Ioan, birău al Companiei de negoţ (Braş); — Ianachi, 1821 (Sd XXII; Am 58); *Mimiţ*, t. (Mus); *-u* t. lîngă Iaşi (Sd XV 116) şi s.; *Mimiu* cartier în Ploeşti. **3.** Din blg. Мицо ipoc. < Dimitrie (Weig): *Miţu*, ard. (Paş).

Dimoît/ache, -e, -i, -iu v. Dima **12** şi Timotei I **4.**

Dim/oiu, -u etc. v. Dima **1, 9, 13.**

Din, -a, -ăuţi v. Constantin II C **1.**

Dinca, -ni, Dinc/ă, -ea, -escu, -iu v. Constantin II C **2, 3.**

Dincoñiu v. Constantin II C **2.**

Dineu, -leseu, -loiu etc. v. Constantin II C **2, 4.**

Dineaţă v. Constantin II C **1.**

Dini/că, -cu, -ţă v. Constantin II C **5, 6.**

Dinisu v. Dionisie IV **1.**

Diniş, -co v. Dionisie VI **5, 6.**

Din/oci, -oiu v. Constantin II C **7.**

www.dacoromanica.ro

Dinu, -leseu etc. v. Constantin II C 8.

DIODOR gr. Διόδωρος „darul lui Zeus". *Deodor* (Syn); — b (17 B IV 202).

DIOGHEN gr. Διογένης „născut din Zeus". **1.** *Dioghen* sau *Diogen*, act. **2.** + *-ie* : *Dioghenie*, cu met. sau cont. cu Denisie : *Denighie* (Hur).

DIOMID gr. Διομήδης. **1.** *Deomid* (Romanoslavica III 289). **2.** *Domide*. pr. 1918. **3.** *Dămid : Dămideanii = Dimidenii* s. (17 A IV 438, 444).

DIONISIE gr Διονύσιος < Διόνυσος „Bacchus". **I. 1.** *Dionis* (Dm); *-ie* pren. (Sur IV); *-ia* mona. (16 A III 356; 17 B IV 76); *-tia* f. (C Ştef); *-iu* (Fil A 34); *Dioniş* s. (Dm). **2.** *Dioneşti*, sinc. (Tec I). **3.** *Diunease*, D. (Isp. III[1]).

II. 1. *Donisie* (AO XII 243). **2.** *Donisă* b. ard. act. (Nepos); — Condre (CL). **3.** *Donisan*, N. (CL); — V., buc (act). **4.** Cu afer.: *Onisie* ard.; — R. (s. Racoviţă, R.-Sărat); *Onisia* b. (Isp IV[1]); *Onisei*, V (Sur X). **5.** *Oniscu*, dobr. (RI XI 207). **6.** Cu afer.: *Nisi* ar. (Ant Ar); *Nisioi*, buc.; *Nisioiul* = Nesăoiu (Buc).

III. 1. *Dunăsăc*, 1676, mold. (Sd VII 297), **2.** *Dunusia* mona. (17 B IV 491).

IV. 1. *Dinisu* (17 A I 141). **2.** Cu afer.: — *Nisa* b. ar. (Fărş); — Şt., ard. (Met 271); + *-an*, *Nisanul*, 1722 (Paş); *Nisescu*, N. act. **3.** *Dimisie*, I. (Sd XXII) şi *Demisie*, Ig. (Sur IV). **4.** *Denise*, *Deniscu* (Dm) *Deniase* fam. act (Jiul ard.).

V. 1. *Donos* (Arh); *-ă* (Tec I); *-e*, A., act.; *-oe* = *Dosoe*, 1601 (Isp I[2]). **2.** *Onose* şi *Onosei* (Arh). **3.** *Onosul* mold. **4.** *Onosie : Nosievici*, Şt. **5.** *Onosica : Osica* s. (17 B III 591).

Importanţa acestui nume în sinaxar justifică ipoteza că formele: Onisie, Onisei şi celelalte care încep cu O, sînt ipocoristice de la Dionisie, iar nu derivare din Onisifor.

VI. Din magh. *Dienes*, *Denes*, cu *s* > *ş* (cf. BA ung 9). **1.** *Dieneş : Neşu* b. (pom. St. Elefterie, Bucur.); + *-cu Neşcani* s. mold. **2.** *Dieniş*, 1428 (C Ştef; Băl I; C Bog; 16 B II 85); spăt., 1437 (Sur XVIII); — log. (Isp I[1]). **3.** *Deiniş* (16 B VI 381). **4.** *Diiniş* (C Bog; 16 B III 191; Ur XXIII 255). **5.** *Diniş* (Dm); — Vas. (Sur IV); cu afer.: *Nişul* (Cras 88). **6.** *Dinişco* (Dm); cu afer. *Nişcu > Nişcov* t., sau < Ioan. **7.** *Diineţ* aga (Sur XVIII); *Dieneţ* t. (C Bog). **8.** *Dianiş* spăt. (C Bog; 16 A I 231). **9.** *Deanis* log., 1436 (Sd XIX 11). **10.** *Denis* = *Deniş* (Dm); *Denişă*, Tofan, 1663 (Sur IV 97).

Diorde, -i v. Gheorghie I D 2.

DISIDERIE lat. ***Desiderius*** < ***desiderium*** „dorinţă", dar cu derivate numai din forma magh. Dezsö. **1.** *Dej* b. olt. (16 B IV 208); oraşul ard. *Dej*. **2.** *Deja, Dejeu, Deju*, fam. (Mus); + suf. magh. *i*, de apartenenţă locală: *Deji* ard. (Paş); *Dej, -a, -an, -eşti, -oiu, -uţiu* ss; *Dejiţul* s. (Sd XXII) **3.** *Dejica*, I., act.; *Dejenariu*, I., act. < sat. Dejan. **4.** *Dijanul*, Stanciul, din Dijani, 1453 (13—15 B 127). *Dăjan* (Sd IV 38). **5.** Prob. *Deşiul* s. (Gorj 352). Drăganu derivă **1—3** din tema slavă Дес —, cf. Desi-slav, -mir, -rad, fără a explica trecerea lui *s* în *ž* (j).

Dispodi v. Despot 3.
Dispot v. Despot 2.
Diu v. Dia.
Diunease v. Dionisie I 3.
Diurdea v. Gheorghie I D 2.
Dixache v. Evdoxie 5.
Dîneăuţi, Dîneeu v. Dan V 7.
Doc/a, -an, -ani, -ă v. Evdocjhia I 8 şi Evdochim III 1—3.
Doc/ea, -iul v. Evdochim III 4.
Doch/e, -ie, -ia v. Evdochia I 13, 16.
Dochian, -a v. Evdochim II 3 şi Evdochia 16.
Dochieru v. Evdochim II 5.
Dochiiul v. Evdochim II 4.
Dochim v. Evdochim I 1.
Dochina v. Evdochia 16.
Docia v. Evdochia I 13.
Doc/oe, -oiu, -u, -ul, -uleţ v. Evdochim III 1, 2, 4.
Docuţa v. Evdochia I 15.
Doder v. Teodor II B 4.
Dodorici v. Teodor V 5.
Dohia v. Evdochia I 3.
Doichia v. Evdochia I 14.
Doiul v. Alexandru II 4.
Dolă, Dole/a, -eşti, -u v. Anatolie 3, 7.
Dol/e, -ea, -ete, -ian v. Anatolie 3, 5.

www.dacoromanica.ro

Dol/leşti, -inescu v. Anatolie 3, 4.
Dolotelu v. Dorotei 7.
Dolu, -man v. Anatolie 2 b.
Domacuş v. Dominic 7 b.
Domen, -cuş v. Dominic 2, 3.
Dоment/e, -i v. Dometie II 1.
Domentian v. Dometian 1.

DOMETIAN, lat. ***Domitianus***. **1.** *Domentian* ierom. (16 A I 403). **2.** *Domenţian* eg. (Dm; Cat). Cf. lat. vulgar *Domenţiolus* (Cronicarul bizantin Theophylactos). **3.** Prob. *Domeţian: **a)** *Meţianu* ep. ard; **b)** cu schimb. de term. *Meţul* de Suceveni (16 B VI 144); **c)** *Meţulescu*, G., act. **4.** *Domiţian*, A., act.

Buturas derivă gr. Μετσιος din Thômas.

DOMETIE lat. ***Domitius*** < ***domitio*** „întoarcere acasă, în patrie". **I. 1.** *Domete* (Brăila). **2.** Cu afer.: *Omet*, I., act. (Bucur). **3.** Cu afer. silabei *Do-*: *Meta*, Gh., act; *Metu*, Anghel (Meşt Cr); *Metea*, olt. (Sd VI 494); — ard. (Ard; Paş); *Meteşti* = *Măteşti* s. (Bz). **4.** *Metulescu*, act. **5.** + *-eş*: *Meteş*, C. (Met 96); — Şt., prof. ard. **6.** *Mătăşeşti* s. (17 B II 331); *Meteş* două sate ard.; *Metiş* s., nume discutat de Drăganu (DR IV 1130), şi de Giuglea (ib. 1154) care-l consideră săsesc. **7.** *Meteul* t., olt. (Am; Sd XXII 199). **8.** *Metin*, A., act. **9.** *Domit* (11—13 C I 25); *-a*, dobr. (RI XI 205); *Mita* (P Bor 104) sau fem. < Mitu. **10.** Cu schimbarea p. fin. *Domşa* f. (Moţ).

II. Cu *en* pentru *e*, rezultat din acomodarea cu Terentie, Axentie şi alte nume la fel: **1.** *Domente* (Brăila); — dobr. (RI XI 211;) *Domenti*, mold. (BCI XI 4). **2.** *Dominte* (Mar); *Duminte* (Buc). **3.** Cu afer.: *Mint* (Tel 58); *-a* f. (Sd XVI; 17 A IV 304); *Mintlea* b. (ib 115); *-escu*, I. (Vit ~329); *Mintici*, A., mazil (Vit. B. 53); *Măntici*, Ax. (ib); *Mintoiu*, 1787 (RI I 21); *Mintuţă*, I. (IS 263). **4.** *Domenţian* eg., 1441 (Rep D 71); *Minţică* b., olt. (16 B II 400).

Domian v. Damian 4.
Domide v. Diomid 2.
Domilescu v. Adam 6.
Domincul v. Dominic 1.

DOMINIC lat. ***Dominicus*** < ***dominicus dies*** „duminecă". **1.** Cu sinc. lui *i*: *Domincul*, morlac sec. XIII (Morl 6). La dacoromîni numai prin magh. Domokos. şi lat.-cat. Dominicus (cu s > ş). **2.** *Domencuş* stolnic 1411, scris şi *Domocuş*, *Dămăcuş*, *Damacuş* (C. Bog 133; Mih 4). **3.** Cu apoc.: *Domen* (C. Bog), din Domencuş şi *Dămăca* (Romanoslavica III 289) din Dămăcuş. **4.** *Domoncuş* = *Domencuş* (C Bog 133). **5.** *Domuncuş* (RI I 48); *Dumuncuş* (DM 38). **6.** *Dămăncuş* (Dm); *Damancuş* Tader, „fiul lui Domocuş" (ib) zis şi Damacuş. **7.** Cu denazalizare < magh. Domokos: **a)** *Domocoş* (Dm; Ştef); **b)** *Domacuş*, 1436 (Sd XIX 11); **c)** *Dămăcuş* (Ştef; RI VI 184; BCI X 35; Bîr IV); *-eni* s. ard.; *-escul*, St. (Ştef) scris şi *Demecuşescul*. **8.** Cu schimbarea p. fin., *Demeşco* (C Bog); *Domocşiia* t. (16 A III 36). **9.** Apropieri: *Dămăcian*, G. (Tec. II); *Dămăceni*, s., mold. scris şi *Dimăceni*, *Dimiceni* (Cat mold II), prin contaminare cu Dima (v. Dima 11); *Dimaci* s. (ib). **10.** Nume echivalente ca sens: Duminecă, Chiriac şi Nedelea.

Dominte v. Dometie II 2.
Domit v. Dometie I 6.
Domitian v. Dometian 4.

DOMNICA, lat. vulgar ***Domnica***. Cf. şi DOMNA. **1.** — vistireasa (Cîmp 180); frecv., ard. **2.** *Dumnica* f., ar. (Fărş). **3.** Cu schimbarea p. fin. sau diminutiv din doamna: *Domniţa* f., ard. (Ard; Mar; P Gov f^{0}. 47); — fiica lui Gr. Ghica Vvd. (R Gr). **4.** *Dumniţa* f., dobr. (RI XI 206); **5.** *Adomnichii*, V. (Tel 58).

DOMNU lat. ***Domnus***, formă din lat. populară, gr. Δόμνος. **1.** *Domneşti* s. **2.** *Dumneşti* s. (17 B III 423). **3.** *Domnariul* P., ard. (Sd IV 15). De fapt 1 şi 2 pot fi n. de „sate domneşti", proprietatea domnului.

Domoc/oş, şlia, -uş v. Dominic 2, 7 a, 8.

Domoncuş v. Dominic 3, 4.
Domşa v. Dometie II 3.
Domuncuş v. Dominic 5.

Don, -a, -ă, -e, -ea, -ecl, -escu v. Antonie III 4 a- e.

Don/ca, -ce, -cea, -ceşti, -ciu, -cioiu v. Antonie III 4 f, g.

Doni, -e, -c, -ci v. Antonie III 4 d, e.
Doniga v. Antonie III 4 e.

www.dacoromanica.ro

Donis/an, -ă, -ie v. Dionisie II 1—3.
Doniță, -ițoiu v. Antonie III 4 g.
Donoaia v. Antonie III 2.
Donoiu, Donțu v. Antonie III 4 g.
Donos, -ă, -e etc. v. Dionisie V 1.
Dora, -n v. Teodor III 7 b și II F 2.
Doraș v. Teodor II F 7.
Dorc/a, -oș v. Teodor II F 9.
Dorcescu v. Teodor III 7 c.
Dord/a, -e v. Gheorghie I D 3.
Dori/a, -ca, -ța v. Teodor III 7 b.
Dorift v. Dorotei 4.

DORIMEDONT, gr. Δορυμέδων. — (Dori) Popovici, buc. actual.

Dorin, -a v. Teodor II F 5.
Doroătese v. Dorotei 6.
Doroiu v. Teodor III 7 b.
Dorofei v. Dorotei 5.
Dorofte v. Dorotei 2.
Dorosan v. Teodor V 4.

DOROTEI, gr. Δωροθέος = «Teodor», «Bogdan» 1. *-u*, State (Puc); *-u* al Bocăi, ard. (RI IX 104); — *ul* s. (Dm); *-a*, P., 1703 (AO XVI 323) și s. 2. *Dorofte* (Sur X); — Ion (Isp V[1]); *Doroftia* f. (Sd XXI; 17A II 267). 3. Probabil cu afer. + suf. *-iana*: *Oroftiana* s. 4. *Dorift*, Șuteu, act. 5. *Dorofei* (Buc). 6. *Doroăteasca*, fam. (17 B IV 17). 7. Cu *r* > *l* *Doloteiu* (16 B VI 199).

Doru, -l v. Teodor III 7 b.
Dosănești v. Teodosie II 4.
Doschin v. Despina 5.
Dos/ei, -escu, -ie, -inescu v. Teodosie II 4.

DOSITEI, gr. Δωσίθεος, sens ca Dorotei; n. monahal. 1. *Dositheu* arhiereu (P[6]). 2. Cu fon. sl. *ft*<*th*: *Dosoftei* mitropolitul Moldovei.

Dospin/a, -u, -escu, -oiu v. Despina II 1—4.
Doș, -lea v. Evdochim III 5.
Dote, Dotie v. Evdochim II 1.
Dotosia . Teodosie I 3.
Doxachi v. Evdoxie 4.
Draia, Drăești v. Andrei I 3.

DRĂGAICA subst. 1. — f. (17 A IV 160); — soră cu Danciu 1638 (D Buc).

Drin/a, -i, -u v. Alexndru I 1 și II 1, 3 b.
Droia, Droiu v. Alexandru II 1 a și Adrian II 4.
Dron, -a, -e, -ea, -ca, ciu v. Andronic II 3.
Dronț/a, -ă, -u v. Andronic II 5.

DROSIDA fiica împ. Traian, gr. Δροσίς-ίδος, < δρόσος „rouă" 1. *Drozila* (Syn). Numele urm. vin din neogr. Drosos. 2. *Dros/ul* postelnic (AO XV 35; Tis 356; 17 B I 90 și 402) etc. *Drosu* (Arh); *-l* (P[4] fila 26); *Drosescu*, act.; *Drosina* f. 3. *Drozu*, Er. (17 A I 240).

Drozul v Drosida 3.
Druca, Druță v. Alexandru II 2 b, c.
Druțe, -a, Druțul v. Alexandru II 2 b, c; Andrei I 8 și Andronic II 7.
Ducu v. Alexandu II 4.
Dudure v. Teodor IV 6.

DUH 1. *Duha* cel bătrîn, mold., 1670; Popa *Duhu* (I. Creangă, Amintiri). V. și Duh Partea II-a.

DULA, cf. gr. Δοῦλος „sclav". Coincidențe trace: Dulus, Dula, Dules (An C III) și iranice: Dula (O Dens T). 1. *Dulo* b. (17 B I 368). 2. *Dula*, moț (O Dens T); — țig. (16 B II 29). 3. *Dulea*, sau ipoc. < *Rădulea*. Cf. blg. Дулъа prob. de aceeași origine.

Dulca v. Anatolie 3 c.
Duman v. Duminecă 5.
Dumetr/aș, -u v. Dimitrie II.

DUMINICĂ, personificată în folklor. 1. — Gh. (Drag 305); călăraș, 1655 (Sd IV 38); olt. (Hur 47). 2. *Dumenică* (Sd XVI). *Dumenecă* b. (Glos; 17 B III 382); *Duminecă* b. (P[11]). 3. *Duminicatu*, M., act. 4. Prob. *Duman* b. (Hur; AO XX 145; Sd XVI 298) cu derivatele: *Dumănescul* (Sd XVI), *Dumeni* s.; Duman, n. preferat pt. vita ce se naște în ziua aceasta; cf. și tc. *duman* „negură" ca Măgurean, Murgan etc. Pt. sens cf. Nedelea, *Dominicus* (magh. Domokos) și Chiriac.

www.dacoromanica.ro

Dumiute v. Dometie II 2.

Dumitra, -n v. Dimitrie II 1, 4 a.

Dumitraş, -co, -cul, -in v. Dimitrie III 5 a, b, e.

Dumitr/e, -easa, -el, -escu, -eşti, -iţă v. Dimitrie III 1, 6, 8, 12.

Dumitr/ucu, -uş, -uţă, -ul v. Dimitrie III 9—14.

DUMNĂDZĂU, 1. — Simion di Pătrăşcani, vinde ocini din Şărbăneşti, Brăneşti şi Băloşeşti (17 B VI 144); *Dumnezău*, Vasile, din Drăgoeşti, 1638 (Cat. mold. II)

Dumneşti v. Domnu 2.

Dumni/ca, -ta v. Domnica 2, 4.

Dununcuş v. Dominic 5.

Dunăsăe v. Dionisie III 1.

Dunusia v. Dionisie III 2.

Dur/a, -an, -ăscul v. Teodor IV 6.

Dur/e, -ilă, -oíu, -u v. Teodor IV 6.

www.dacoromanica.ro

E

Eana v. Ioan VI B 4.

Eanache v. Ioan VI A 8.

ECATERINA gr. Αἰκατερίνα, nume transcris şi cu *e* iniţial, socotit ca feminin de la Ἑκάτερος sau Ἕκατος „care loveşte de departe" atributul lui Apollo, sau ca derivat din Ἑκάτη zeiţă (Tagl). **I. 1.** *Ecatarina* (Mar); *Catarina* j-ţa (17 B III 524); *Catirina* = *Catrina* (17 B III 226). **2.** *Icaterina*, dobr. (RI XI 211); *Caterina* şi *Catrina*, act. **3.** S-a format şi un masculin: *Catrinu*, destul de frecvent pentru a produce derivate: *Catrinjescu* (Drag 302); *-oiu*, act.; Munţii *Catrinului*, supranume ar. pentru m-tele Olimp, numit şi „Codrii Cadrinului" în epos (AO IX 65) după portul Ecaterina, centru pastoral aromîn, situat la poalele lui. **4.** Cu afer.: *Trina* f.; *Trinea* b., olt. (Sur VI); *Trinu* s. r. Teleajen. **5.** *Trincă* b. (C Bog; Sd V 40; Isp IV[1]) şi t. (Bez I 23); *Trincea* (ib); *Trincu*, A., act. *Trincoi* (Tec I). Cf. *Trîncă*, ard. (Paş). **5** + *-ar*: *Catrinar* (Buc); — Dochiţa, act. **6.** *Cătrin* b. şi *-a* f. (Mar); cu afer.: *Rina* ar, (Weig); **7.** *Cătrînău* (17 B III 208) **8.** *Catrea* f. (17 A I 88; V 112); *Cătrea* b. (16 B IV 193); *-nu* (Am). **9.** *Cătrior, -eşti* fam. (17 B III 73).

II. Sub infl. germ. Katy, rus Катя şi magh. Kati, Katica. **1.** *Cati* (Ard; AO XI 219); *Cata* f. (Paş); *Catea* fam. (Scurteşti Bz); *Cătiţa*, T.; *Căta* f., ard. (Var 22); — fam. băn. (Iugoslavia). **2.** *Catu* Ioan, act. *Cătjescu*, act.; *-easca* s. **3.** *Cătuleşti* s. (Mus 24). **4.** *Cătilă*, b. (16 B V 119); *-eşti* (Sur III). **5.** *Cătina*, ar. (Weig); *Catina*, Miclăuş (Dm; Ştef); — ard., 1338 (Drăg 57 nr. 1); *Catina*, Ioan, poetul; *Cătina* s. (r. Cislău), nu < subst. cătină. **6.** *Catinca* f. (P[13]; P Bor 29), frecv. în genere. **7.** Cu afer.: *Tinca* f. şi s. act; — şi *Tînca* fam. (Jiul ard). **8.** *Cătincea* b., olt. (Cand 133). **9.** *Catoiu*, ard. (Paş). **10.** *Cătuiu*, Gh. (Vr C 126). **11.** *Cătuţ*, V. (Tg-Jiu), *-u* s; *-a* f. (Ard). **12.** *Cătoca* b. (Vr), < ung. Katoka ipoc. < Ecaterina.

III. Forma cu *l* < *r*, comună limbilor: romînă, albaneză: Katalina, spaniolă: Catalina (Palazzi, Nuovo diz. della l. italiana 1940) şi ungară (Katalin): **1.** *Catalin* fam. buc.; *Catalina*, f. ar.; ard. — (RI VIII 144); — munt. (17 B II 316; P[11]); olt. (Grş 12). **2.** *Cătalina* (Moţ). **3.** *Catelina* f. (Mar; 17 A V 19). **4.** *Cătălin, -a* (Sd XI 272; 16 A II 124); *-a* doamna lui Radu cel Mare (BCI VII 68); *-oiu* (Cand 133).

Echemet v. Ioachim II 4.

Echim v. Ioachim II 3.

ECLESIA lat. *ecclesia* „biserică"; prin filieră magh.: eklézsia „parohia".: eclejie subst. ard., cu var. clejie, clejă „sesie parohială" (com. de Cristur.). **1.** *Clej* fam. act.; *-a*, Ioan, ard. şi s. **2.** *Clejan*, Preda Popa Radu (AO XXI 171); *-i* s.; *-ul*, Şt. (Cat. mold. II). **3.** *Clijan*, G. act.

ECLESIARH subst., funcţie clericală. **1.** *-ul*, Dionisie, cronicarul; *Eclisierescu*, D-trache, 1826 (RI XIV 145). **2.** Prob. cu apoc.: Valea lui *Ecle* t. Rucăr (Mus). **3.** *Clesie*, M., mold. (Sd XII). **4.** *Clisu*, V., mold (Grai I). **5.** *Cliseru*, N. (Puc 396), < subst., „para-

www.dacoromanica.ro

cliser". 6. *Gliseru* (Mus), prin alternanţa *cl* — *gl* la unele nume proprii (Loc 201).

ECONOMU, subst., titlu bisericesc. 1. — frecv. fam. 2. *Iconomu*. 3. *Conomu* mr (Cara 34).

Ecobescul I a c o b **II 1.**
Ecobici v. I a c o v **II 6.**
Ecsarhu v. E x a r h .
Ecuşani v. I a c o v **I 5 d.**
Edochia v. E v d o c h i a **I 7.**
Edrea, Edrici v. A d r i a n **II 11.**
Efemi, -a v. E u f i m i a **I 4.**
Efimiţa v. E u f i m i a **I 3.**
Efrasia v. E u f r a s i a **1.**
Efraim v. E f r e m **I 1.**

EFRAFT bibl., ebr. ***Ephrath*** „podoabă", supranume al oraşului Bethleem «Casa Efraftului». *Ifraft* (Ard II 194).

EFRASIE gr. Εὐφράσιος < εὐφρασία „veselie". **1.** *Frasie*, Ioasaf, act.; *Frasian* = *Frăsăian* (Vit. 15,30). **2.** *Frăsican* Pîrjolta (17 A 1 258). **3.** *Frăsuleni* s. **4.** *Frăsie*, S., act. Acestea pot fi în legătură şi cu Eufrosin.

EFREM < ebr. ***Efraîm*** < vb. ***phareh*** „a fructifica". **1.** *Efraim* post. (Băl VI); *Efrem* mon. **2.** *Ifrem* (AO III nr. 11) **3.** *Afrem*, olt. (RI VI 263). Cu afer: *Frem* (Paş); *-ul* (17 A V 284). **4.** *Efrim* (Sd XVI 185) semnat „Frimu"; — (Sur IV şi XXII); *-escu*, C., act. **5.** *Iefrim* t. (Mus). *Ifrim*, frecv. mold.; *-esti* s. **6.** *Afrim* (Ard II 175). **7.** *Ofrim* (Mar), sub infl. ruteană (*o* < *a*). **8.** Cu afer.: *Frim* G., oct.; *-a* b. (17 A II 253); *-u* şi *-ul* (Sd XVI; 17 A IV 371); *-oiu*, olt. **9.** Prob.: *Frumoiul* (17 B II 230): şi *Framie*, I., diac (C Bog) 1690 < Efrem + Avramie. **10.** + Sofronie: *Ifronie*, dobr. (RI X 210). **10.** *Afrenie*, Ilie (Tel 58). Cf. ucr. Охрим < Efrem (Grinc).

Efrim v. E f r e m **4.**
Efrosin, -a, Efrus, -ina v. E u f r o s i n **2 a 1, 4.**
Efstati v. E v s t a t i e **I 2.**
Efstrati v. E v s t r a t i e **2.**
Efta, -na E f t i m i e **II B 4.**
Eftasia v. E v t a s i a .
Efteme, -ia v. E f t i m i e **II A 2.**
Eften/e, -ia, -ciu v. E f t i m i e **II ß 1.**

EFTIMIE gr. Εὐθύμιος < εὐθύμια „voe bună" **I. 1.** *Eythymie* (Syn); cu *y* < *u*: *Eutimie* (16 B IV 174). **2.** Cu *e* < *ev*: *Etimia* f. (C Bog); trunchiat, *Mia*. **3.** *Etheme* (Vr C 109); *Ethimie* (P[6]). **4.** *Ithimie* mon. (17 A I 129); cf. *Ethimia* (Syn 16 sept.) = Efimia; *Itimii*, ţig., 1675 (M Put 232). **5.** *Ethenca* (17 A III 146) şi *Ithinca* f. (P[5]).

II. Cu *ef* < *ev*. **A. 1.** *Eftim/ie, -escu, -iu*, act. **2.** *Efteme*, l. (Ul 19); *Eftemia* f. (Sur IX; Aş Br 178). *B.* **1.** *Eftene* (Ard); *Eftăne*, seimen, (D Buc); *Eften/iia* (Aş Br 178); *-oiu*, olt (Cand 154). **2.** *Eftin/a, -ia* f., ard. (Paş). **3.** + *-ca, -cu*: *Eftinca* (17 A III 83; Sd XVI). **4.** *Eftincu > *Tincu*, Velea, băn. (LB). **5.** + *-cea*: *Tincea*, 1568 (RI I 21). **6.** Cu apoc.: *Efta* (P[11]) pren.; — C., act.; *Eftana* f. (17 B. 99). **C. 1.** *Iftemi/e* V. (BCI VII 59); *-i* (CL 94). **2.** *Iftim/ie* (Tec II; Buc); *-escu*, act.; *-ia* sau *Aftimia* f. (Tec II). **3.** *Ifteni/e* (MO 16 nov. 1944); *-ie* (Hur). **4.** *Iftine* (Ur XXII 193); *Iftini* (Sd XXI). **5.** *Iftinca* (AO XVIII 124; Sd XVII; Tec I; Sur VII); *Aiftincei*, P., mold; *Aiftinca* (Tel 58). **6.** *Iftincăi*, I. (Buc). **D.** Cu *af.* < *ef-*: **1.** *Aftemi/e* (C Bog); *-a* (Băl II; Sd XVI). **2.** *Aftim* (Băl VI); *-ie* (Sd XI 279; BCI VII 63; Tut 98; Bîr III; *-ia*, olt. (Sd. V 406); mold. (Băl IV). **3.** *Afteni* (Sd XVI); *-e*, mold. (17 A I 169; Sd XXI); olt-(Sd VII 59); *-a* f. (Tec I). **4.** *Aftene* episcop ard. **5.** *Aftin/e*, Popa (Met 100); *-i*, mold. ; *-ia*, f., dobr. (RI XI 204); *Aftina* (Mar). **6.** *Aptśeniie* b. haţeg (Cand 134). **E.** Cu *s* < *f*: **1.** *Estimia* f. (Sur V). **2.** *Isten/e* (Paş); *-ire* (Ard); *Istinca* f. (Sur IV). **3.** Fără *t*: *Isimiia* (Sur II); *-e* (Ard II 86).

III. Alte deformări: **1.** Cu *o* < *ef*, sub infl. ucr. Отимй: *Otimie* (Mar). **2.** *Actimie* f. (Mar). **3.** *Ifticar*, V. (CL) < Iftincu + *-ar*. **4.** Cu afer.: *Timică* artist dram. sau < *Timotei*. **5.** Cu afer. + suf. *ov, -an*: *Timovan*, Gr., ard. **6.** Cu afer. şi apoc.: *Tem*, Popa, ard. martir în răscoala din 1848 zis şi E f t e m i e P o p o v i c i. **7.** Cu afer.: *Teni* (Bîr I); *Tenie*, C. (Bîr I) scris şi *Tanie*; *Tenie*, prof., 1890; —munt., 1846 (BCI XII 140); *Ten/ea, -escu*, act.; *Tenă* Brumaru (Moţ). **8.** *Tenciul* (16 B IV 403). **7** şi **8** se pot raporta etimologic la Artenie (< Artemie) şi Partenie, dar nu este

www.dacoromanica.ro

probabil, sub raportul importanţei eponimului. **9.** *Neftinia* este prenume f. (AO XV 290).

Eftin/a, -ca, -ia v. Eftimie **II** *B* **2, 3.**
Egidiu v. Adjud **3.**
Egnatie v. Ignatie **I 2.**
Ehava v. Ehova.

EHOVA ebr. zeul unic. *Ehava*, ţig. (Dm)

Eidoxia v. Evdoxie **1.**

ELADIE gr. Ἑλλάδιος < Ἑλλάς „Grecia". **1.** — (Sd XVI); — deregător, 1665, mold. (BCI IV 169) scris şi: *Eladia* dregător (Bîr III). *Eladescu* act. **2.** Prob. *Ladu*, ce poate fi şi din Vladu.

Elava v. Elisaveta **13.**

ELEAZAR < ebr. «D-zeu e ajutorul» (Cand). *Ilizaru* b. (Sur IV).

Elefterie v. Elevterie **2.**
Elemaftu v. Ilie **III B d.**

ELEN < gr. Ἕλενος **1.** *Elenescu* şi *Elinescu*, act. **2.** *Ilinu*, Răuţă, munt. (BCI VIII 35 şi XII 114); — fam. (Drag 159) sau < Elena; cu afer.: *Linu*: v. şi Elena I 6.

ELENA, mama împ. Constantin cel Mare, Ἑλένη, lat. ***Helena***. **I. 1.** *Elena*, cu afer.: *Lena* (17 B IV 61); *Lenă*, ar. (Fărş); *Leneşti* s. (16 A IV 83). **2.** *Elina* doamna lui Radu-Mihnea şi a lui Matei Basarab; jitelniţa (17 B I 492 şi III 6). **3.** *Eliana* (P^6); *Ileana* (BCI VII 75), forma cea mai frecventă în popor; în epos: — Cosînzeana; cu afer. act.: *Leana*; *Ilena* (P Bor 51); *Ileni* s. ard.; *Ileanu* fam. olt. (Sd XXII; Tg-Jiu); *-l* (Sd XXII; Tis 419). **4.** Cu afer.: *Lean* fam. (Moţ). **5.** *Ilanea* şi *Ialena* (Mar). **6.** *Ilina* (P Bor), frecv., ard., 1688 (Paş); munt. (P^{11}; Puc. 37); dobr. RI XI 206); *Ilinu* fam. (v. Elen). **7.** Derivate: *Ilinuţa*, Başotă (RI IX 32); *Ilinoiu* şi *Linoiu*, olt. (Cand). Cu afer.: *Lina* f. frecv. act. şi *Linu* b. (16 B III 141) sau + subst. lin.

II. + *-ca, -iţa, -uţa*: forme apropiate de cele balcanice: **A 1.** *Elenca*; formă rusă: *Elencu* (Puc etc.); *Lenca* (Dm); *Lencă* şi *Lenchiţă* (Hur); + *-an*: *Lencan*, olt. (Cand 134). **2.** *Leanca* f., frecv. şi fam.; *Leancu* fam. (Ard); *Liancă*, I. (B răz 5). *Lencuţa* f. **3.** *Elincă* f. (Cat. mold. II). **4.** *Ilinca*, frecv., munt. **5.** Cu afer.: *Linca*, olt. (AO XII 240; Paş); *-nu*, Al., mold. act. *Lincariu* fam. ard. (Viciu 16). **6.** *Linc/o* (17 B III 10); *-u*, F., act.; *-uţa* (Ard); *-oiu* (Cand 134). *Linceşti* neam braşovean, 1770 (BCI XII 88). **7.** Cu afer. şi suf. *-cea -ciu*: *Lin/cea* s., *-cioiu*, olt. (Cand). **8.** *Ilincel*, Antohi, olt. (Sd VII 220). Cf. blg. Линко.

B. 1. *Ilena* (P^{13}); *Ilenuţa*; cu afer. frecv.: *Lenuţa*. **2.** *Lenţa* f., mold.; fam. (Băl I); *Lenţă*, D., fam. (17 A IV 82); *Lenţa* b. (Isp I^2); *Lenţu* (Arh); *Lenţ/e* (17 A IV 294); *-ea* (Dm); *-eşti* s.; *Lenţoe* n. marital (17 A III 177 şi IV 294). **3.** *Leanţă* = *Lenţea* staroste (17 A I 10. Cat mold I) *Leanţea* (Dm). **4.** *Linţa* (Ard; Paş); — dobr. (RI XI 210); la gen. *Linţii* f. (17 A 177).

III. Alte influenţe: **1.** Din magh.: *Ilona* (Ard II 194). **2.** Forme, de infl. ucr.: *Olena* (16 A II 134); *Olina* (Sur II; 16 A III 4; RI XI 206); *Oliana* (16 A III 414); *Alena* Drăg) **3.** *Olenca* b. (16 A I 338, III 39; Sur II; Ard II 175). **4.** *Olin/escu* Al. buc.; *-in*, Toma (17 A I 143). **5.** Prob. şi *Alin/a*, Rosetti, 1888; *-escu* < *Alena*; la catolici Alina < Adelina (Pallazzi, Diz. italiano).

Elen/ca, -cu v. Elena **II A 1**
Elesia v. Elisei **2.**

ELEVTERIE gr. Ἐλευθέριος „liberal, generos". **1.** *Elytherie* (Syn); *Eletherie* (P^6 fila 22). **2.** *Elefter/ie, -escu*. **3.** *Lefter, -iu*. **4.** *Lifter*, dobr. (RI XI 208); *-ie* (Sur VII).

Eliade v. Ilie **III 3.**
Elian v. Ilian **3.**
Elina v. Elena **I 2.**
Elincă v. Elena **II A 3.**
Elisaf/a, -iia, -ta v. Elisaveta **6, 7, 12.**
Eliescu v. Ilie **III 1.**
Elieş v. Ilie **III 1.**
Elimbu v. Olimp **2.**

ELISAVETA mama lui Ioan Botezătorul ebr. ***Eliżewa*** (Pallazzi, Diz. it.). **1.** *Elisava*

www.dacoromanica.ro

(M mar). **2.** *Ilisaveta*, dobr. (RI XI 205); cu afer.: *Lisaveta*, frecv. și *Saveta* (Paș). Formă modernă: *Eliza* și *Liza* (după fr. Élise, din germ., în Ardeal). **3.** Divizat în două teme secundare: **a)** *Elisa* și *Lisa* f. (17 B IV 557 și **s**; **b)** *Veta*, act. **4.** *Elisavta* (P[11]). **5.** Cu afer.: *Savta* Neculea (RI XII 20). **6.** *Elisafta* (Ștef; C Bog); — (Ilisaftă) doamna lui Ieremia Vvd. (RI VI 80). **7.** *Elisafa* (C Ștef). **8.** *Eisafta* (Dm; 16 A II 131; Sd XI 183). **9.** *Safta* act.; *Saftia* f., 1782 (BCr 75); *Săftica* f. și s.; *Săftița*, olt. (Cand); derivat: *Tița* f. (etim. Paș) sau < Sevastia. **10.** *Asaftei*, N., act. **11.** *Ilisahta* (16 A III 186); *Ilisatha* mona. (RI VI 86); *Satha* f. **12.** *Elisafiia* (16 A III 372). **13.** Prob. *Elava* (RI XI 205). Pentru Saftu b. și derivatele lui v. Hrisant.

ELISEI bibl. ebr. **1.** — sau *Ilisăi* (IspIII[1]). **2.** *Elesia* (Ard II 176). **3.** *Ilisie*, L. (Ard); — 1726, frecv. (Paș). **4.** *Iliseiu* Cantacuzino, 1826 (Sd XV 228). **5.** *Ilisău* Sacotă (16 A I 114); *Ilisăiu* (Sd XXI); *Ilisăi*, Buna (Isp V[1]). **6.** *Ilisel* (Paș); *Ilisoi* fam ard. **7.** Cu afer. *Lis*, N. și *-u*, M., mold. act. **8.** „La *Lisei* leagă bobul grîului" (9 iunie) folc. (AO XXII 260). **9.** *Alisie*, 1788 (Paș).

Elișor v. Ilie **III 2.**

ELPIS < gr. Ἐλπίς-ίδος „speranța". **1.** *Elpidiia* mona. (Sd XIX 62). **2.** Cu fon. rus *a* < *e*: *Alpida* f. (Vaslui). **3.** Tradus: *Speranția*, Th; v. și Nădejde.

EMANOIL sau EMANUEL bibl. < ebr. ***Immanoil*** (Cand 134). Vezi: Manuel și derivatele —

Eme, -lian v. Emilian **2.**

EMILIAN lat. ***Aemilianus*** < ***Aemilius***, **1.** *Emelian* (Syn); cu apoc. *Eme*, preot (Cîmp 183). **2.** Modern *Emil, -ia*. Cu afer. *Milian* fam; *Milu* (Paș); *Miluț*, ard. act. (Nepos), *Milia* f., *Milica* fam. mold. ipoc. < Emilia.

Enacache, Enachie v. Ioan **VI B 3, 6.**
Enacu v. Ioan **VI B 5.**
Enăș/el, -escu v. Ioan **VI B 7.**
Ene/ea, -ica, -iu v. Ioan **VI B 13.**
Eneu, -lesen v. Ioan **VI B 12.**
Endria v. Alexandru **III 4.**
En/e, -ea; -esen v. Ioan **VI B 1.**
Eneșoiu v. Ioan **VI B 7.**
Eni, -ea, -n v. Ioan **VI B 3.**

ENOH fiul lui Caîn, bibl., ebr., v. apocriful «Cartea tainică a lui Enoh». **1.** — mon.; diacon, 1615 (Sucev 131); b., ar. (Ant Ar). **2.** *Inoh*, mon. (17 A III 187).

Enoiu v. Ioan **VI B 9.**
Enulescu v. Ioan **VI B 8.**
Enuș v. Ioan **VI B 10.**
Enuț, -a, -ă v. Ioan **VI B 4, 11.**
Eodoc/a, -chia v. Evdochia **I 6, 8.**
Eofimia v. Eufimia **I 2.**
Eoniehie v. Ioanichie **2.**
Eonn v. Ioan **II 7.**
Eosaf v. Ioasaf **2.**
Epatie v. Ipatie **II 1.**

EPIFANIE gr. Ἐπιφάνιος < ἐπιφάνεια «Arătarea». **1.** — (17 A IV 123; V 161); diac (Isp I[2]) etc.; armaș (Sur III); olt. (AO XI 217); etc. **2.** *Ipifanie* (Isp IV[1]); — Gh (Sur IV; Sd XI 69, XXII 62). **3.** Cu afer.: *Chifanie* (Sur VIII; 17 A III 238); *Chifan*, V., act.; *-ă* (DR IV[2] 870; Sur VIII); *-e* (Isp V[1]; Sur VIII); *-escu*, Gh. act. Terminația *-an, -anie, -ană*, deși tematică, privită ca sufix augmentativ, este suprimată; *Chifu* fam., *-l* (P[11]; RI VIII 118; Băl VI; 17 A II 325). **4.** Prob. **a)** *Căsfanie* < *Chifanie*, etim. Ghibănescu (Sur VIII); **b)** *Chihul* < Chiful fam. (Șez).

EPISCOP subst. **1.** *Piscop* t. (17 A IV 55). **2.** Cu afer.: *Scopul* (Isp. V[2]); — Ioniță, mold. (Sd VII 61); *Scopescu* (AO XXII 78; Î Div). **3.** **Piscup*, cf. „arhipiscup" (Sd. XV, 10); *Piscupești* s. (Glos). **4.** *Chiscop* (Sd. XVI). **5.** Cu fon. magh. < püspök: *Pișcop* t. (Sur XVI). **6.** Prob. *Ipiscoe* b. (17 B III 572).

Epolite v. Ipolit **2.**
Epot/escul, -ești v. Ipatie **II 1.**

ERACLIE gr. Ἡράκλειος < Ἡράκλῆς, n. semizeului Heracle. **1.** *Racleș* (Isp V[6]) < ngr. Ράκλης (But); *Racliș*, Eftimie pribeag la 1711;

www.dacoromanica.ro

— căp. (Cat, mold. II) **2.** Prob. *Rîcle* fam. (Isp. V[2]). *Răcle*, V. (G. Roş 70). **3.** V. şi Rale (Partea II-a).

Erbiceni v. Gheorghie **VII C 2.**

ERCULIN lat. ***Herculinus***. A dat numai nume actuale: **1.** *Arculin* fam. act. Cf. *Erca* şi derivatele (Partea II-a). **2.** *Erculescu*, C. (L Pl 388), *-leşti* s., sau < Iarca.

Eremeiu v. Ieremia **I 2 a.**
Eremi/e, -e *-in*, v. Ieremia **I 1, 2 b.**
Eren/a, -uc v. Irin **4, 5.**
Ereteiu, v. Ierotei **1.**
Erimi/a, -ea, -escu, -ţul v. Ieremia **I 4.**
Erimin, -u v. Ieremia **II 2.**
Erin/a, -i v. Irina **5.**

ERMA Temă comună la 12 nume calendaristice < gr. Ἑρμῆς- ***Hermes*** : Erman, Ermi, -a, -e, -l, -n, -p ; Ermo/crat, Ermoghen, Ermolae, Erminigheld gotul şi Ermiona. Erm şi Ermu. **1.** *Ermon* b. 1483 (Flor 265); *-eşti* t. (Cat) şi s. < Erman cu schimb. de terminaţie, dar cf. m-tele Hermon din Palestina şi subst. er(o)monah, cu eliminarea lui *o*, întîlnit uneori (Tec I). **2.** *Armulai*, 1726, ard. (Paş) < *Ermolae*, **3.** Asemănări: **a)** *Ermurachi* „bătrîn" răzeş, 1801 şi vornic, 1802 (Isp VI[2]), cu un *r* parasitar; **b)** *Erneiu* s. (Ard) cu *n* < *m*, ca Eftene < Eftimie; **c)** *Ernilă* (Tec I); *Ernescu* (Puc), sau de la subst. iarnă. **4.** *Hermeşti* s. (17 A II 164).

Ermon v. Erma **1.**
Ermurachi v. Erma **3 a.**
Ern/eiu, -ilă v. Erma **3 b, c.**
Erodi/a, -e v. Irodion **1, 4.**
Erosia v. Eufrosina **10.**
Ervasia v. Ghervasie **7.**
Esaula v. Saul **8.**
Escu v. Iosif **II 4.**
Esfan v. Ştefan **V 2.**

ESTERA bibl. < ebr. ***Ester*** „stea" (EI) *Aftira*, fata lui Toader Calmăş, 1727; cf. fenom. invers *f* > *s*: Estimia pt. Eftimia.

Estimia v. Eftimie **II E 1.**
Estivan v. Ştefan **V 1.**
Estratie v. Evstratie **I 4.**
Eştioan v. Ştefan **V 2.**
Etheme v. Eftimie **I 3.**
Ethenca v. Eftimie **I 5.**
Ethimie v. Eftimie **I 4.**
Etimia v. Eftimie **I 2.**
Eudii v. Evdochia **I 5 a.**
Eudochia v. Evdochia **I 5.**
Eudoxiu v. Evdoxie **6.**
Eufemia v. Eufimia **I 1.**

EUFIMIA < gr. Εὐφημία „vorbă bună, laudă". **I. 1.** *Eyfimiia* sau *Ethimiia* (Syn); *Eufemia* (Puc); *Evfimia*. **2.** *Eofimia* (Bibl. rom. veche III). **3.** *Efimiţa*, act. **4.** *Efemi* b. (Sur IV); *-a* (Ceas. 16 sept.). **5.** *Ifimie* (Mar); *Ifemie*, Gh., mold. (Sd VII 334). **6.** *Ifenie*, mold., 1687 (RI II 146). **7.** *Afemia* j-ţa (17 B I 45); *Afimia* (Hur 193; 17 B I 478). **8.** Cu *f* > *h*: *Ahimia* (Sur III; Ard II). **9.** + Iustina: *Eusfenia* f. (valea Bistriţei-Bicaz).

II. Cu afer.: **1.** *Fimia* (17 B III 8). **2.** *Himia* f. (Sur II). Cf. ucr. Хима < Evfimia (Grinc). **3.** *Fima* b. (13—15 B 212; 16 A II 79); *-n* (17 B II 88, 160); *Fimeşti* t. **4.** Cu *u* < *y* : *Fume*, Gl. (Sur IV), ca Aculina < Akylina. **5.** Cu afer.: *Mia* f.; dar Miu < Mihu < Mihail. **6.** Cu *n* pt. *m* : *Finie* = *Fenii* b., 1710 (BCI VII 37). **7.** *Fenie*; *Fene* popa (Sur III).

EUFROSIN sau Evfrosin, gr. εὐφρόσυνος „bucuros, vesel", cf. Eufrosina. **1.** *Eufrosin*, *-a* modern. **2.** *Efrosin*, grupul *Eyf-* citit *Euf* şi *Evf-* redus la *Ef-*; cu apoc.: *Efrus* (pom. Bucur); **3.** *Ifrosi*, mold.; *-e* (Sur IV; Tec II); *-i Cornii* (BCI VII 38); *-n* (16 A IV 37). *Ivrosin* (Isp II[1]), sub infl. lui Amvrosie. **4.** *Frosin* (BCI V 187; Puc). **5.** *Frusin* mon. (P[10]); *Frăsin* (Vr). **6.** *Frujin* popa (17 B IV 246); *-a* f. (16 B VI 189; 17 B II 281) etc.; *-ia* f. (AO XII 239); *Frujana* soţia lui Udrişte Şomănescul (Sd VI 492); *Fruja* b. (16 B IV 118) Cf. blg. Фружин fiul lui Şişman ţar 1402. (Iorga IV 18).

EUFROSINA gr. Εὐφροσύνη „bucurie" (una din cele trei graţii). **1.** *Eyfrosina* (Ceas.); *Efrosina* (Ştef). **2.** *Frosina* (AO XII 241; 16 A I 81); *Frosîna* şi *Frosa* ff. (Mar). **3.** *Ifrosina* (Isp II[2]). **4.** *Efrusina* (P Bor 83); cu afer.: *Frusina* (ib). **5.** *Ifrăsina* f., dobr. (RI

www.dacoromanica.ro

XI 206). *Frăsina* popadia (Sd V 80); *Frasina* (16 A III 460); *Frăsinica*, mold. *Frăstna*, mold.; — olt. (Cand 135); cu sinc.: *Făştna* (Mar). **6.** *Frăsiana* (Băl V). **7.** *Ftrsina*, olt. (Cand 135). **8.** Cu rotacism: *Frăsira* (16 A I 225). **9.** Cu fon. ucr. *Hrusina*, dobr. (RI XI 210). **10.** Cu sinc. lui *f*: *Erosia* mona. (AO XV 370).

Eugen, -ia v. Evghenie **4a, 5.**
Eul v. Evvul **4.**
Euloghie v. Evloghie **3.**
Eusebiu v. Evsevie.
Eustaţiu v. Evstatie **V 1.**
Eustenia v. Eufimia **9.**
Eustratie v. Evstratie **3.**
Eutimie v. Eftimie **I 1.**

EUTROPIA gr. Εὐτροπία „caracter bun". *Evdropia* mona. (P[5]).

EVA ebr. ***Chavva*** „viaţă" (etim. Cand). **1.** — (P[3]; Cand 136). — (C Ştef). **2.** *Evuţa* f. (Ard). *Evuţan* (Moţ); *Evuţian* fam. băn. **3.** Prob. *Evi*, *-an* act.; *Evoescu* act.

EVANGHEL şi **-IA** gr. Εὐάγγελος „bine vestitor". **1.** *Ivanghele*, dobr. (RI XI 215); **2.** *Vanghel*, *-e*. cf gr. Βάγγελος. (But). **3.** *Ghelea*, Şt., acĭ. *Gheliescu* (Hur). Cf. alb. Gjeli (Cand 136).; **4.** + Anghenie: *Evanghenie.*

Evanghenie v. Evanghel **4.**

EVANTIA, gr. Εὐανθία < εὐανθής „bine înflorit". **1.** — actual. **2.** Sub infl. lui „Evantie împărat" din „Alexandria": *Vantie* b. mold.

Evda v. Evdochia **I 4.**

EVDOCHIA Samarineanca etc. gr. Εὐδοκία „bună voinţă". **1.** *Ivdochiia* (17 A IV 183). **2.** *Evdohia*, dobr. (RI XI 209). **3.** *Ivdohia* (ib. 208); > *Dohia* (Tec I). **4.** *Evda* f., mold., 1660 (Sur IV; 17 B III 528); **5.** *Eudochia* (Mar); derivate: **a)** cu apoc.: *Eudii*, M., b (Mar); **b)** cu afer.: *Udochia*, 1633 (Sd XXII 206—7). **6.** *Eodochia* (Ard); **7.** *Edochia* (17 B I 242 şi IV 281). **8.** *Eodoca* (Mar); cu afer.: *Doca* (17 A V 116). **9.** *Ivdoha*, dobr. (RI XI 209). *Odochia* (Dm; 16 A I 541 şi III 34); *Odochie* **10.** (Ard); mar. (Sd XVI). **11.** *Odoche* şi *Odotie*, frecv. (Mar; Ard) *Odochiţa* (CL). **12.** Contras *Ochiţa*. **13.** Cu nazalizare: *Ondochie* f., mold., 1607 (BIR 231); cu afer.: *Dochia*, frecv.; Baba —, folclor; *Dochie*, *Doche* (Maţ 38); *Docia* f., ard. (Nepos). **14.** *Doichia*, olt. (Cand 136); *Chiia* (Sur IX). **15.** *Docuţa* = *Dochiţa* (Isp VI[2]); *Dochiţa* f. (Tut 117). **16.** + *-iana*: *Dochiana*, dobr. (RI XI 207—8); + *-ina*, *Dochina* (ib; Ra VI). **17.** Cu afer.: *Chiţa*, frecv.; cf. dobr. (RI XI 205) şi ar. (Ant Ar); — Portăreasa, 1711 (Ins 342); *Chiţana* f., mold. (Sd V 89).

EVDOCHIM dreptul, din sec. IX-lea, gr. εὐδόκιμος „stimat". **I. 1.** *Ivdochim*, dobr. (RI XI 205). **2.** Cu afer.: *Dochim*, buc.

II. Dar un masculin răspîndit s-a format mai ales de la Evdochia, legendara patroană a „zilelor babei". **1.** *Dote* şi *Dotie* (pronunţat Doche şi Dochie) la maramureşeni (Mar), frecv. la bărbaţi. **2.** *Evdochiu*, olt. (Cand 136). **3.** Cu schimb. de term. *Odochean*, G. (CL) şi cu afer.: *Dochian*, olt. (Cand). **4.** Cu afer. *Dochiiul* nume masculin, dar purtat de o femeie „fata Crăiţei" (Isp I[2]); *Dochiu* b. (Vr; Cand 136); cu afer.: *Chiul*, Ion b. (Sur IX). **5.** Probabil: *Dochieru*, olt. (Cand 136). **6.** *Chiţă* b. (16 B IV 39). < *Dochiţă sau ca masc. format direct de la Chiţa; *Chiţan* (Sur IV); *Chiţăş* (Sur IV); *Chiţeşti* s. (17 B II 290); *Chiţescu* (Fil A 43); — N., 1826 (RI XIV 145). **7.** *Chiţul*, frecv. dr.; — ar. (An Ar; Cara 24, 25) derivat < Tache (etim. Cara); alte derivate: *Chiţulescu*, *Chiţoiu*, act.

III. Cu *c* depalatalizat, ca în Eodoca, Doca, forme mold. < Evdochia: **1.** *Docu* şi *Doca*, ar. (Cara 34, 42), derivate greşit din Handoca; *Docă*, frecv. mar. şi *Docali* (Mar). **2.** *Docu*, Gh., olt. (Sd XV 67); *-l* pah. (Sur III). **3.** *Docan* răzeş din satul Docani (Arh); — (16 A I 545; Sur VII); *Docăneasa* s. **4.** *Docoiu*, *Docoe* şi *Doculeţ* (Vr). **5.** + *-cea*, *-ciu*: *Docea*, act.; *Dociul* (Sd I—II; Băl II; Ur XXII 69); *-escu*. **6.** Din blg. Доша < Evdokim (Weig): *Doş*, P. (Met 138); + *-lea*: *Doşlea*, Ion, act. (MO 14 mart 1944).

EVDOXIE gr. Εὐδόξιος „celebru, glorios". **1.** *Eydoxie* (Syn); *Eidoxia* f. (Moxa). **2.** *Evdoxie* (calend). **3.** *Idoxie* (17 B III 269; Puc); *Idoxii* grămătic (Sd VII 272). **4.** *Doxachi*

www.dacoromanica.ro

Hurmuzachi (Sd XI). **5.** *Dixache*, Iord. (Băl VI). **6.** *Eudoxiu*, act.

Evdropia v. E u t r o p i a.
Evfimia v. E u f i m i a **I 1.**
Evfrasia v. E u f r a s i a.
Evfrosin, -a v. E u f r o s i n.

EVGHENIA gr. Εὐγενία < εὐγενής „nobil". **1.** — (Syn; 17 A I 194); *Evgheniţa*, zisă şi „coana Vieniţa" Poenaru, 1830 (AO XXI 133); *Iughenia* (Isp II[1]). **2.** *Iovghina*, dobr. (RI XI 206); **3.** Cu *au-* < *eu-*: *Avghinia* (id. ib; 17 A V 221); *Aghenia* f. (Sur III; AO XV 291); *Aghiniei*, N. (Tel 58). **4.** Cu afer.: *Ghenia* f. (Tec II); ard. (Var 23); *Ghena* (Aş Br 113); *Ghenuţa* şi *Ghinuţa* (Buc). **5.** *Eugenia*, *Gena*, *Genica*, forme actuale.

EVGHENIE gr. Εὐγένιος. **1.** — (Syn.); cu afer.: *Ghenie* (Ard II 147). **2.** *Eoghenie (cf. Eodochia) > *Oghenie* (Vr); *Oghene*, H. (Sd XV 210). **3.** Cu afer.: *Ghene* (17 B II 300; Bîr I; Sd XVI); *-a*, Copilul (17 B I363); *Ghenu*, dobr. (RI XI 206); *Ghenoiu*, T., act.). **4.** *Ogene*, fam. act., Buftea; *Eugen* şi *Genu*, act.

EVGRAF < gr. εὔγραφος „bine scris". *Graful* (Bîr I 368) sau < germ. Graf «Conte».

Ev/i, -ian, -oeseu v. E v a **3.**

EVLALIE gr. Εὐλάλιος < εὔλαλος „bine vorbitor, vorbăreţ". În contaminare cu tc. l a l à, l a l ù „moş, unchiu", cu ar. l a l a „unchiu", alb. „tată".

1. *Lal* (Cat; Ţ-Rom 259; BCI III 78, din an 1539; 16 B I 52, IV 157; 17 B II 261; Gorj 241); *Lal/u* (Dm); *-a* b. (16 B III 206); ar. (Cara 34) şi s.; *-escu*, Traian, prof.; *-eşti, -oiaia -oş, -ova* ss. **2.** *Laleş* munt. act. **3.** *L a l o ş, *-elul* t. **4.** *Lăluţă* (Ard).

EVLAMPIE gr. Εὐλάμπιος < εὐλαμπής „strălucit". *Vlambie* boier (Fil).

EVLOGHIE gr. Εὐλόγιος < εὐλογία „frumoasă vorbire, elogiu". **1.** — (C Ştef); diac (Isp I[1], Sur XXII); dascăl, 1761 (16 A IV 265); *Evloghi*, Gh. (Sd XI). **2.** Cu afer.: *Loghi*, Chimon, pictor. **3.** *Euloghie* megiaş (16 A III 331); — frecv. (C Bog). **4.** *Ivloghie* ep. (17 A V 204; Cat mold II). **5.** * *Evloga* > *Loga*, I. (C Ştef); C. Diaconovici-*Loga*, băn.; *Logul* (Isp V[2]).

Evoeseu v. E v v u l **3.**

EVPRAXIA gr. Εὐπραξία „fericire, succes" **1.** — mona (P[5]); *Praxia* f. (Ard II 184); mona. (16 A IV 227); s. şi t.

EVSEVIE gr. Εὐσέβιος < εὐσέβεια „pietate". **1.** *Evsebie* (Lex). **2.** *Eusebiu*, act.

EVSTAFIE personaj din sec. XIII cu nume deformat din Evstatie (v. acesta II 1).

EVSTAHIE gr. Εὔσταχυς „cu spice frumoase" (Bailly), transcris lat. ***Eustachius***, (dar catalogul Gr. Popescu dă Eustatie mărturisitorul din sec. IX, la 29 mart.); în Synaxar poate fi contaminare din Evstatie (I **1**—*4*) cu Stahie; v. aceştia.

EVSTATIE gr. Εὐστάθιος < εὐστάθεια „fermitate", explicat de Kretschmer prin ἐνὰ σταθῆ ζῶν (But) având acelaşi sens ca n. Oprea. Numele s-a confundat cu altele apropiate în formă, dînd naştere la derivate a căror legătură precisă este greu de fixat.

I. 1. *Eystatie* (Ceas 20 sep.); *Aystatie* (ib. 13 dec). **2.** *Efstati* vameş (Bîr V). **3.** *Istatie*, episcop (16 A III 89; Sur II etc.). Prin afer. lui *ev-* se confundă cu S t a t i e < lat. Statius; v. acesta.

II. Numele *Evstafie* (provenit la sîrbi din gr. Evstathios) arhiepiscop sîrb, sec. XIII, este trecut la Synaxar pentru Evstathie-Placida. **1.** — (P[5]; Ştef); *Eustafie* (M Put 118) **2.** Cu afer.; *Stáfii*, 1676 (BCI VII 8); *Stáfie*, mold. (Şez); — olt. (P Gov 24); — munt. (Sd IV 38); *Stafiescu* act.

III. Confundat cu Stahie: *Evstahie* (Syn). **1.** *Stáhii*, mold.; *Stáhie* (Ştef; Ur XXII 401; Puc; Sd XXI); *Stăhiescu*, D. (IS 279); **2.** Cu afer.: *Tahie* (Mar.). **3.** *Stáchii*, N. (Tec; CO 59); *Stachiea* f., mold. (Sd V 87); acestea pot deriva < lat. Eustachius, dar această formă este numai în ca-

www.dacoromanica.ro

lendarul catolic. **4.** Cf. *Stăcescu*, E. (IS 278) sau <Stăncescu denazalizat.

IV. Sub infl. ucr. Остап: **1.** *Ostafie* (Sd XVI; 16 A III 461). **2.** *Ostahi* frate cu Lohan (17 A IV 454); *-e*, mold. (Sd XI 278); *Ostahei* (Tec I). **3.** *Ostap*, I., mold. (Sd VII 239); + *-cu: Ostapcu* (Dm); *Ostăpciani* s. (16 A IV 256).

V. 1. Modern: *Eustáțiu*, pronunțat greșit cu accent pe ultima, sub infl. suf. *-iu*. **2.** Alte contaminări posibile v. Anastasie **I 4.** și Evtihie **3.**

EVSTRATIE gr. Εὐστράτιος „bine armat" sau „oaste frumoasă". **I. 1.** *Ivstratie* (16 B III 349). **2.** *Efstrati* (RI XV 137). **3.** *Eustratie* popa (17 B II 342). **4.** *Estrati/e* gram. (16 B I 185); *-i* (B -răz 8). **5.** *Istrație*, 1764 (AO XXI 223); *Istrăța*, olt. (Cand 136); *Istrățoiu* (Sc). **6.** *Istrat* (Tec I); *-i* (Arh; 17 B I 201); *-e*, munt. act.; *-e*, ard. (Paș); *Istrătescu*.

II. Contaminat cu Straton și Stratonic, sau cu Calistrat, prin afer: **1.** *Stratie* (Tec); *Stratei*, M. (Met 114); **2.** *Stratul* (Sd V 89 etc.); *Strătul*, mold. (Sd XVI; Tec; etc.); *Stratia* f (Sc); — dobr. (RI XI 207); *Stratița* (Sc). **3.** *Stratil/ă* (Ștef); *-escu*. **4.** *Stratin* mold. (17 A II 71; Sd XXI); *-a*, f. (ib.; Sd VI 88). **5.** *Astratinii* fam. act. **6.** *Stretian*, Florea, diac, 1512 (Deal 18). **7.** *Strățiul* ≈ *Strățilă* (16 A I 304).

III. Din blg.-srb. Стратимир < Efstratie (etim. Weig): **1.** *Strătimirul*, olt., ispravnic de Craiova, 1642 (Sur VI). **2.** *Strațimir* boier, 1437 (Ț-Rom 177; AO XVII 289); *Strățimir*, olt., rumîn (Sd V 443;. P Gov f⁰ 18 vo). **3.** *Stratomir*, mold. (Sur XIX).

EVTALIA din Sicilia. **1.** *Taliță* f. mold. fiica lui Ioan giudele 1628 (TC I 55); *Talea* s.

EVTASIA gr. Εὐθασία. *Eftasia* mona. (Sd. XIX 64).

Evteehie v. Evtihie.
Evthymie v. Eftimie **I.**

EVTIHIE gr. Εὐτύχιος „fericit, prosper". **1.** *Evtyhie* (Syn). **2.** *Evtechie* (Olt). **3.** Cont. cu *Evstahie* a dat forma din Ceaslov: *Evstihie*, din care derivă: **a)** *Iestihie* eg. (Sur V); **b)** cu afer. *Stihi* (Arh) răzeș mold.; — (Sd XVI) etc. **4.** Cu afer.: *Tihia* (BCI IV 165); *Tichie* **b**, 1683 (D Cpol).

Evuț/a, -an, -ian v. Eva **2.**
Evulescu v. Evvul **1.**

EVVUL gr. Εὔβουλος „de bun sfat". **1.** *Evvul* și *Efvuli* (Syn); *Evulescu*. **2.** **Vuluț; Vuluț/ă* (Arh); *-ăști* s.; *-i* (Bîr I); **3.** Prob. *Văluță* fam., sau din Pavel. **4.** *Eul*, Lucia, act.

Evxentie v. Avxentie **I 1.**

EXARH, titlu ecles. < gr. „Ἔξαρχος: *Ecsarhu* (Arh); *Exarhu* act.; *Esarcu*, C., diplomat.

EZECHIIL bibl. ebr. Jechezkel (Brock). *Ezechiel*, mon. (BCI I).

www.dacoromanica.ro

F

FABIANUS, în calendarul catolic, < lat. ***Fabius*** < ***faba*** „bob". Nume purtate de catolici. *Fabie,* din calendarul ort., n-a circulat. **1.** *Fabian* (11—13 C I 110); băn. (14 C I 304). **2.** *Fabian,* pîrgar în Baia, (sas) (16 A III 310); —judeţ (Dm); mold. (Arh); frate cu diacul Bahluian, 1754. **3.** *Făbian* din Belceni-Fălciu (17 A IV 406); — şoltuz de Bacău (Cat mold II); prob cu afer.: *Bianu,* I., act.

Fadei v. T a d e u **3.**

FALON var. la subst. felon «veşmînt bisericesc», dialectal cu *a.* **1.** *Falon* (Mar). **2.** *Fălon* (Ard; Isp IV[1]); *-eşti* s. (ib.) **3.** *Fălănica* s. Cf. şi *Valan, Falan,* n. etnic pt. Cuman.

Fan, -a, -aca, -ă v. Ş t e f a n **I 2.**
Panciu v. Ş t e f a n **I 11.**
Fane, -a, Fani v. Ş t e f a n **I 2.**

FANTIN sec. IX—X. **1.** Cu schimb. de sufix *Fante,* Gh., 1865, mold. (RI I 13); *-a,* Gh. (Gorj 267). **2.** *Fănţoi,* olt (Sd **VI** 500).

Fanu, -lui V. Ş t e f a n **I 2.**
Făbor, -a, -aşcul v. T e o d o r **VI B.**
Fălănica v. F a l o n **3.**
Fălon v. F a l o n.
Fănachi v. Ş t e f a n **I 7.**
FănceI v. Ş t e f a n **I 11.**
Făn/el, -escu v. Ş t e f a n **I 2, 3.**
Fănie/a, -ă v. Ş t e f a n **I 4, VI.**
Fănilă v. Ş t e f a n **I 5.**
Făntoi v. F a n t i n.
Fărcaş etc. v. L u p u **III.**
Fărvara v. V a r v a r a **I. 4**
Făsîna v. E u f r o s i n a **9.**
Fătea v. T e o d o r **VI D 1.**

FĂURAR luna Februarie, numită şi *Favore,* într-o inscripţie din anul 1814 (BCI II); cf. *Faur* n. fam.

Fed/ea, -eo v. T e o d o r **VI A 4.**
Fede, -a, -şti v. T e o d o r **VI A 3.**
Federca v. T e o d o r **VI A 5.**
Fedor, -a, -ea, -el v. T e o d o r **VI A 2.**
Fedureo v. T e o d o r **VI A 4.**
Featea v. S f î n t **III B 3.**
Feltin (Fealtin) v. V a l e n t i n **II 3.**
Fen/e, -ie, -ii v. E u f i m i a **II 6, 7.**
Feodor v. T e o d o r **VI A 1.**
Feolipt v. T e o c l i t.
Feonat v. T e o n a **4.**
Feotoca v. T e o t e c h i **3.**
Ferm/ă, -ie, -ul v. F i r m **2, 3.**
Fermin v. F i r m i n **2.**
Fetea v. T e o d o r **VI D 2.**
Fet/e, -ea, -eş, -eşti v. S f î n t **III B 2, 3.**
Fetic v. S f î n t **III B 5.**
Fetion v. I o a n **V A 1.**
Fetochie v. T e o t e c h i **2.**

FEVRONIA, fiica împ. Heraclius, gr. Φεβρώνια < lat. ***februo*** „a purifica". **1.** — f. (16 A I 115). **2.** *Frivonia* f., ard. (Valea Bistriţei. Bicaz); *Frivonica* f., ard. (Var 23). **3.** Cu fonucr. *Hevrona* f., dobr. (RI) XI 210), sau < Hebron, muntele. **4.** *Febronie* b. (Lex).

Fia v. S o f i a **I 7.**
Fie/a, -ă, -ău v. S o f i a **I 7**; F i l i p **V 3.**

www.dacoromanica.ro

Fieşin v. Filip V 3.
Fidea v. Teodor VI C 2.
Fidor v. Teodor VI C 1.
Fieni v. Amfian şi Sofia I 2.
Filact/ache v. Teofilact 5, 6.
Filacton v. Filoctimon.

FILAGRIE gr. φίλαγρος „care iubeşte ogorul" 1. *Filága* (Pom), cu schimb, părţii finale. 2. Prob. *Grieşti* s.

FILARET gr. φιλάρετος „virtuos" 1. Cîmpul. — ; cîţiva prelaţi; *Filariotis* mitr. munt., 1761 (Cat tc) 2. *Finareta* f. (Vaslui); (TC I 9) 3. *Ftnareta* f., act.

File/a, -e, -o, -u v. Filic 5.
Fil/ea v. Filic 1.
Filep v. Filip V 1.
Fili, -aş, -orul etc. v. Filic 2.

FILIC < gr. φιλήκοος „atent, ascultător cu plăcere". Tema *fil* „amic, iubitor" intră în formaţia multor nume calendaristice (Filic, Filip etc., sau Teofil, Pamfil etc.), şi a servit la formarea unor nume. 1. **Fil/u** (I Bot 6); *-ea* (16 B III 5; Paş); *-eni* (Giur 43; 17 B I 31, 360); *-eşti* s; *-eanca* t; *-uţă* pren.; Tatomir al *Filei* (AO XVII 293). 2. *Fili* (Ard II 37); *-aşi, -oara, -orul, -ul* ss; *-uţă*, act.; *Filiiaş*, D-tru, stolnic, 1649 (BCI XI 62); *-ul*, D. (Mano 20); *Filieşanul* = *Filişanul* fam. olt. „de la Filiaşi" (Cras 41) 3. Cu *hi* < *fi*, ca Hilip < Filip: *Hilie* b. (D Cpol); *Hilii*, Rohotă (RI XXXI 192); *Hilina* (Isp III[2] şi V[2]; C Bog; Sur XXIV); *Hilian* (Isp II[1]); *Hiliaş* Gh. (BCI VII 53); *Hiliţa, Hiliuţi* ss.; *Hiliuţă* (Bîr I). 4. Cu *hi*>*şi*: *Hilişeu*=*Şilişeu* (Sur XIV). 5. + *-ca, -cu, -cea*: *Filca*, Craşovean, băn. (AO III 481; *Filco* (Sd XV 61); *Filcu* (Sd XVI şi XXII 208); *Filce*, V., mold. (Băl IV); *-a*, munt. (P Bor 26; AO X 128); *-a* diac (Cat; Rep D 122). 6. Cu *hi* < *fi* şi suf. *-ce, -cea*: *Hilce* (16 A III 165); *-a* (Ur XXII 72; Sd XVI); *Hilceşti*, 1469 (Ţ-Rom 270). 7. Cu afer. prob.: *Liul*, P., olt. (Sur VI) < *Hiliu. 8. Forma greacă: *Filos* diac, 1392 (Ţ-Rom 59); — logofăt (Flor 15), grec de origine.

FILIMON gr. Φιλήμων, „cel ce sărută" (OS) 1. — diacon (Băl III); N. — scriitorul; — frecv. în urbariile ardelene. 2. *Hilimon* (Dm; Sd XI 86; 16 A III 9; Ard; Isp II[1]; Mar) etc. — *eşti* (Ştef.) 3. *Şilimon* (16 B IV 212); +Sile < Vasile: *Silomon* episcop mar. 4. Cu ş = č: *Cilimon* vătaf mold., 1639 (Sd VII 364). 5. *Limonea* b. (Paş); *Limonia* fata lui Şerban Şelarul, 1795 (BAP II 102) sau ambele < Pantelimon, poate şi din neogr. λειμόνι „lămîie".

Filion v. Filimon 6 şi Pamfilion.

FILIP gr. Φίλιππος „iubitor de cai" I. 1. Filipii, sărbătoare populară; *Filip/escu* fam.; *-eni, -eşti* ss., *-oiu* t.; *-ea* t. (Dm); *Filipa* f. (P[2]); b. ţig (16 B IV 265). 2. *Filipaş* (Dm; 16 A II 170); *-oiu* t. 3. *Filipan* (16 B VI 193); cu afer.: *Lipan*, 1626 (Glos; Sur VI); — C. (A Gen I 103); *Lipăn/eşti* s.; *-escul*, G. (BCI X 106); cf. şi subst. lipan. 4. *Filipin*, Ec. (AO XVI 31); *-a* f., act. 5. *Filipşanu* = *Filişanu* (în doc. de la Matei Basarab), cf. *Filieşanu*.

II.. Cu *hi* < *fi*: 1. *Hilip* (Sd XXII; 16 A III 466; Mar; Ur XXII 70; Buc) şi act. popular; *Hilip/eşti* de Tîrg (16 B II 272) etc.; *-ăscul*, Matei (Sd V 107). 2. *Hilipeţ* (17 A III 40). 3. *Hilipiel* (Isp II[1]). Cf. şi Χίλιππος (But), evident nume de aromîn. 4. Contras: *Hilina*, cf. ngr. Φιλίνα < Φίλιππος, (etim. But), v. Filic. 3. 5. Cu *ş*<*h*: *Şelip*, Gav. (Sur XIV); *Şilip*, ard. (DR V 582).

III. Cu *pl* < *fl*, cf. trac. Pulpudeva < Philippopolis: 1. *Pilip* (17 B II 172); *Pilipi* sau *Hilipi* numele sărbătorii populare (14—16 nov.). 2. *Pilipcea* s. (16 A I 216). 3. Probabil, cu apoc.: *Pilea*, v. acesta.

IV. Scurtări şi contaminări: 1. cu afer.: *Lipa* b., olt. (Cand 137); *Ilipescu*, olt. (Sd XXII). 2. *Lipoiu*; *Lipoianu*, C. (Cîmp 180). 3. + sl. *-ov*: *Lipov*, Gavril (Sur XVI) şi *Lipov/a, -ul* ss. (Sur VI), scurtări din *Filipov*, mai puţin din sl. липа „teiu" 4. + *-an*: *Lipovan*, popa, mold. (Sur XVI; 17 A V 330) din an 1625, străin de secta cu acest nume ce apare pe la anul 1650. «Lipovenii», numită tot după un *Filipov*, întemeietorul ei.

www.dacoromanica.ro

5. *Lipia* s. < Filipia sau < Alipie. 6. + Petru : *Filipetru* (Ard II 103).

V. Diverse origini : 1. După magh. Fülop : *Filep* (Ard) ; *Filep* zis şi *Hilip* (Sd XXII 248-9) ; *Hilep*, munt. (Sd XI 119). 2. Prob. *Fulea*, ard. (RA II 419). 3. După blg. Фико < < Filip (Weig), sau ca ipoc. din Sofiica — Sofica : *Fică*, Tămaş, mold. (Sd VII 63) ; *Ficău*, Iacob (Sur II) ; cf. *Ficşinescu* (Puc.) 4. Din spaniol. Pepano < „Filip" : *Pepano*, Paon (Stavr 23) ; — Pană-Bucur 1670 (BCI XI 31) : *Pepanul*, Donea (Cotr 56) ; cf. *Peponas*, Ion, ar. (RI V 75).

Filip/an, -*in* v Filip I 3, 4.
Filipetru v. Filip IV 6.
Filipov v. Filip IV 3.
Filişanu v. Filip I 5.

FILOCTIMON gr. Φιλοκτήμων „lacom" Prob. *Filacton* (Ard) sau din gr. φυλάκτης „paznic".

Filofi, -e ; Filohi, -e v. Am filohie 2, 3.
Filoftei v. Filothei 2.
Filoftia v. Filoteea 3.

FILON gr. Φίλων „iubit, drag". 1. — Mitescu, prof. 2. *Firon* (Bz) ; *-ie*, mold., 1667 (Sd XXII) sau < Fir (Sanfir).

FILOTEEA gr. Φυλοθέα „pioasa" 1. — zis şi *Holoteia* (17 A IV 226 ; Sur II). 2. *Filofteia* ; *Teia*, act. 3. *Filoftia*, olt. (Cand) ; *Tia*, act. 4. *Hiloti* mona. (Cat mold II).

FILOTHEI gr. Φιλόθεος „piosul" 1. *Filotei* ep. (Bis R). 2. *Filoftei*, ierom. (17 A IV 247). 3. *Filoti*, act. 4. *Hilotei* (Sd XI 55) ; *Hilote* (Isp V^2) ; *Hiloti*, Gr., călăraş (Sur XV 259) ; *-e*, Bene (Cat mold II). *Hilotoae* f., marital (Sd XVI). 5. Prob. contras : *Fiote*, Tănase, dobr. (RI XI 204).

Filos v. Filic 8.
Filuţă v. Filic 1.
Fim/a, an, -eşti, -ia v. Eufimia II 1, 3.
Fimu v. Serafimi II 3.
Finareta v. Filaret.
Finie v. Eufimia II 6.

FINIC, subst. 1. — popa (Sur XII) < finic sau smochin, nume ce aminteşte Floriile.

Finoghen v. Athinoghen 1.
Fint/ea, -eşti v. Sfînt II 4, 6.
Finţ/eşti, -i, -ul v. Sfînt II 5, 6.
Fiote v. Filothei 5.
Fira, -an v. Porfirie II 2 ; Rahela 6 şi Safir (Partea a II-a).
Firidon v. Spiridon I 4.

FIRM lat. ***Firmus*** „tare" 1. *Firmul* Vărzova (AO VII 463) 2. *Fermul* (11—13 C I 24) ; *Fermă*, M. buc. sec. 18.. 3. + *ie* : *Fermie*, T., idem.

FIRMIN lat. ***Firminus*** < ***firmus***. 1. *Firmin* (Olt). 2. *Fermin* (Syn 25 iun).

Firon, -a şi Firoana, Firina v. Filon 2 şi Veronica 2.
Fir, -oiu, -u v. Porfirie II 2.
Firulina v. Chira 5 c.
Fisenţe, -ea v. Vichentie 3.
Fiteşti v. Neofit 4.
Fition, -eşti v. Ioan V A 1.
Fiţa v. Sofia I 7.
Fînareta v. Filareta.
Fîrsina v. Eufrosina 7.
Floar/e, -eş -ea v. Flor I 14 ; II 1.

FLOR lat. ***Florus***. Antroponimul stă în legătură şi cu subst. floare I. 1. *Flor*, mold. (Sd XV 31) ; — G. (Met. 70) ; *Flora* (Syn. 18 aug ; Moţ) ; *Lora* (16 B II 213) ; *Flor/a*, I. (Met. 70) ; *-ea*, frecv. ; *-escu* ; *-eşti* s ; *Flor/u* pren. (P^6) ; *-ul* (Sd XVI) ; *-ea* şi cu met. : *Forlea* (Mar.). *Florescul*, Vintilă, 1483 (Ţ-Rom 338) ; — Socol, popa (Sur IV). 2. *Florac*, I., ard. 3. *Floran* s. 4. Cu suf. *-ciuc Florciuc*, Nifor (Băl III). 5. *Floreciu*, Gav., şoltuz (Sd VII 376) ; *Floriciu*, Gh., mold., act. 6. *Florei* (16 B I 59) ; *-ul* m-te (Sd XXI). 7. Latinizat ; *Florian* (cf. lat. Florianus) mod ; cu afer. : *Lorian*, I., act şi *Orian*, Nelu act. ; Orian Andrei, şcolar la Blaj 1755, ard. (RA II 407) 8. *Floricâ* b. ; *Floriceni* s. ; *Floricul* t. ; *Floricoiul*, Preda (AO VII 289) soţul Floricăi fiica lui M-Viteazul, n. marital al soţului după soţie. 9. *Flórie*, moţ., act ; *Flurie* (TC II 177) *Floriul* t. 10. *Florin*, A., act. ; > *Lorin* (17

www.dacoromanica.ro

A III 89); *Florin/cu*; *-ca* f. (Moţ); *Lorinca* t.; *Florcescu*, I., 1820 (AO IX 39). **11.** *Floriţă*, C., act.; — *ţoaia* şi *Floroaica* ss. **12.** *Floroiu* (Şchei I). **13.** Rotacizat: *Frorea* diac (Cat); — preot (Sd XV 85); *Frorica* f. (ibid.), alături de alţi *Florea* şi *Florica*. **14.** *Floareş*, Ioan, act. **15.** *Vlorin* Vîlcsan = Vîlcsan al Florii (13—15 B 76 şi 96 şi Ţ-Rom 128) an. 1421; zis şi Florei Vlăcsan, 1434 (Div 67); numele Vlorin genitiv slav feminin < alb. V l o r a, ca Muşatin < Muşata. Pentru Vlora (vezi Balotă, Albanica I). **16.** Cu *h* < *f*: *Hloru*, Leonard (Cat gr. I)

II. 1. Feminine: *Floara* (Grş 15); *Floare* (Glos; P[11]; — fiica lui Efr. Huru (16 A II 79); *Floarea*, frecv. **2.** *Afloarei*, Anton, 1792 (AO XXI 198). **3.** *Florica* „jitelniţa", fiica lui Mih. Viteazul (17 B II 78). **4.** *Florina*; **5.** *Floriţa* (17 A V 184); *Floruţa* (Moţ).

FLORENTIE lat. ***Florentius*** „înfloritor". **1.** *Florente* (Sc.) **2.** *Florint* s., 1572 (AO XXI 126); *-a* t. (Gr. Buc; Băl IV); *-eşti* s. (16 A I 342; C Bog). ******Florent*, *-ină* f. (Puc). **3.** *Florenţă*, I act.; *Florenţi* (C 10 Ştef 52); *Florinţ*, mold. (RI VI 77), acestea în contaminare cu Lorenţ.

Floren/ţă, -i v. F l o r e n t i e **3.**
Florint, -a v. F l o r e n t i e **2.**

FOCA gr. Φωκᾶς, cf. φώκη „focă". Prin etim. populară, «apărător de foc, de incendii». **1.** *Foca*; *-n*, St. (An C III 739—746); *-nul*, Savu (Aş Br 156); *-nescu*, C. (Mus 11). **2.** *Foce* (Isp V[2]), *-a* (Isp I[2]); Sd XVI 62; 17 A V 180); *-a* uricar (Sur III); şoltuz (Bîr IV). **3.** Cu suf. ucr. *-enco*: *Focenco* (Sd XVI 62); *Focinco*, mold. **4.** *Foculeţ* (Sd XXII); *Focuşor*. **5.** *Focş/a*, frecv. (Isp V[1]); *-an*, olt. (Cand 138); *-an*, Gh. (Ard I 200); *-ani* oraş; *-asca* s.; *Focşea* (Sd XVI 62); *Focşescul*, I. (Sur XVII); *Focşănei* s.

Foce, -a, -neo v. F o c a **2, 3.**
Focş/a, -an, -ea etc. v. F o c a **5.**
Focu/leţ, -şor v. F o c a **4.**
Fodi v. T e o d o r **VI C 4.**
Fodor, -in v. T e o d o r **VI C 3.**
Fon/e, -ea, -escu, ie v. S o f o n i e **2, 3.**
For/ăscu, -ăşti, -eşti v. C r i s t o f o r **III 3** şi N i c h i f o r **6.**
Forlea v. F l o r **I 1.**
Formi/nte, -tescu v. F r u m e n t i e **1, 2.**
For/ov, -u v. N i c h i f o r **6.**

FORTUNAT < lat. ***Fortunatus*** „norocosul". 1. *Furtunat*, răzeş, 1644 (M Put 197). **2.** *Furtună* (v. Partea a II-a).

FOTA şi **FOTIE**, gr. Φώτιος < φῶς-τος „lumină". **1.** *Fot*, 1152 (etim. Drăg. < lat. foetus, greşită ca şi a lui Lukinich-Galdi Doc. p. LXIII) < magh. folt; *Fota* pren. (P[11]); — n. (Giur 73; Tls; Ard; Hur 47; P[11]; Fărş); — Bălcescu, olt., 1716 (AO III 19) şi F. Bălăcescu (Gorj. 237); — Rugină, 1722 (Pol 121); — post. (SdV 480) zis şi *Fote* şi *Fotin*, m. post. (17 B I 80) şi *Foti* (17 B II 6). Cu afer.: *Ota* moşnean (16 B VI 122). **2.** *Fote* (Sd XVI); — *a* (Arh); cu afer.: *Otea* (17 B I 90, 248); — ard. (Paş); — olt., din Hurezi (Sd VI 474); olt. (Sur VI); *Fotescu*; < *Otescu* act; *Foteşti* s.; < *Oteşti* (Sur XX); *Oteşani* s.; *Fotă* f. ar. (*Fărş*). **3.** *Chirfotea* (17 B II 371; BCI X 99). **4.** *Fotache*, D. (Olt). **5.** *Fotu*, ar. (*Fărş*); *Fotu* mare ar. (Cara 25) *-l*; *Otulescu*, act. < *Otuleasa* (B răz 10) **6.** *Fotoiu* (Am); < *Otoiu*, act. *Fotoñu*, olt. (Cand 139). *Otoescul*, Stroe (17 B III 557). **7.** *Foti*, I., ar.; — mold. (Sd XXI); cf. gr. Φωτή. **8.** *Fotin* (Arh); < *Otin*, Cr., act.; cf. şi Hotu pentru derivatele cu afereză. **9.** *Otincelescu*, A., act. Forma **1.** poate fi în relaţie cu gr. Τὰ Φῶτα „Luminile" adică Boboteaza. **10.** Paşca dă etim. Otea < Hotimir, dar cf. ucr. Хотіù < Fotiĭ (Grinc). O contaminare cu Telea (< Pantele) ar explica top. *Oteteliş*. Afereza lui f în formele Ots-a impus pt. eufonie.

FOTINA gr. Φωτινή „luminoasă". **1.** *Fotin/a* f., mold.; *-ia* (P[3]); *-ica* (Ard). **2.** *Fotoşca* f. (16 A I 286). **3.** Cf. ucr. Хотúна < Fotina (Grinc).

Foti, -n v. F o t a **7, 8.**
Fotoc, Fotochi v. T e o t e c h i **4.**
Fotoşca v. F o t i n i a **2.**
Fotu v. F o t a **5.**
Framie v. E f r e m **9.**

www.dacoromanica.ro

Frasi/an, -e v. Efrasie 1.
Frasina v. Eufrosina 5.
Frăsăian v. Efrasie 1.
Frăsi/ana v. Eufrosina 6.
Frăsi/can, -e v. Efrasie 2, 4.
Frăsin, -a, -ica v. Eufrosin 5; -a 5.
Frăsira v. Eufrosina 8
Frăsuleni v. Efrasie 3.
Frem v. Efrem 3.
Frim etc. v. Efrem 8.
Frivonica v. Fevronia 2.
Fromei v. Frumentie.
Fron/ea, -escu v. Sofronie I 3.
Fror/ea, -ica v. Flor I 13.
Fros/a, -ina, -ina v. Eufrosina 1, 2.
Frosin, -a v. Eufrosin 4; -a 1.
Fruj/ana, -in, -ina v. Eufrosin 6.
Frum/a, -e, -eii v. Frumentie 3.

FRUMENTIE lat. ***Frumentius*** < ***frumentum*** „cereale" **1.** *Forminte*, I. (CL; Buc). Cf. it. Formento, Gr. genovez ante 1400 (13—15 B 9). **2.** *Formitescul*, Ianeş (Şchei II). **2.** *Frumendie* (Syn): *Frumandi*, mold. *Frume*, olt., 1620 (Sd VI 465); *Frumeii*, ceată de moşneni (Gorj 356—7); *Fruma*, fiica lui Laudat, 1545 (Gorj 356). *-n*, *N.* (Deal 130). **3.** *Fromei* (genit. < Froma) b. (16 A III 30).

Frumoiul v. Efrem 9.
Frusin, -a v. Eufrosin 5; -a 4.
Ftanasie v. Atanasie I 3.
Fteofan v. Teofan 2.
Ftudor v. Teodor III 6.
Fulea v. Filip V 2.
Fume v. Eufimia II 4.
Furtun/at, -ă v. Fortunat.

www.dacoromanica.ro

G

Gab/a, -ăr v. Gavriil IV 3, 10.
Gaber, -a v. Gavriil IV 3.
Gabi, -a v. Gavriil IV 10.
Gaboran v. Gavriil IV 5.
Gabre, -a v. Gavriil IV 6.
Gabrian v. Gavriil IV 8.
Gabriel v. Gavriil IV 1.
Gabrov, -i v. Gavriil IV 7.
Gabru v. Gavriil IV 2.
Gab/u, -ur, -ură etc. V. Gavriil II 4, 10.
Gafa v. Agatha I 3.
Gafeneu v. Agatha III 3.
Gafi/a, -e v. Agapia 2 şi Agatha II 3.
Gafin/a, -eu . Agatha III 1, 3.
Gafi/ţa, -uţa v. Agatha II 5.
Gafta v. Agatha I 2.
Gafteş v. Agathon II 1.
Gaftia v. Agatha II 2.
Gaftina v. Agatha III 2.
Gaft/iş, -on, -oi v. Agathon I 3 şi II 1, 3.
Gaha v. Agatha I 4.
Gah/ia,-ie, -iţa v. Agapia 3 şi Agatha II 4, 5.
Gaie/a, -u V. Gaie 2.

GAIE lat. ***Caius*** cit. Gaius, cont. cu subst. gaie. **1.** *Gaiu*, 1 (Bîr I—II); *-l* şi *Găeşti* ss.; *Gaia* fam. (Moţ; Isp V²); s. (Giur 317); *Gaiia* (17 B IV 540). **2.** + *-ca, -cu: Gaiculescu*, act.; *-leşti* s.; *Gaica* boier (17 A IV 52); *Găiceana* s. **3.** Formă cultă, mod.: *Caiu* fam. (Puc); pren. Caius Brediceanu.

Gailian b. Galian 3.
Galaciu v. Galie I 1.

GALACTION gr. Γαλάκτιον<γάλα -κτος „lapte". **1.** *Galation* (Ceas). **2.** *Galaftion* eg. (17 B II 144); *Galafton* zis *Garafon*, mold. **3.** *Galanton*, mold., 1804 (Iorga, Sd XXI). **4.** *Calateen* eg., schit Tarcău, 1851. V şi Galatie.

Galaft/ion, -on v. Galaction 2.
Galan v. Galie I 3.
Galanton v. Galaction 3.

GALATIE cf. gr. Γαλάτης (But), nume format din Galaction în contaminare cu Galatea (nimfa), cu *Galata*, etnic «celt» şi *Galatenii*, cărora se adresau epistolele apostolului Pavel, acomodat cu term. *-ie* după cele calendaristice. **1.** *Galatie*, 1693 (Hur; Ard 22). **2.** *Galata* b. (17 B II 5): „Stoica al Galatei"; cf. şi m-rea *Galata*, zisă şi *Galatia* (16 Ą III 92; 17 A V 40), numită după cartierul Galata din Constantinopole; *Gălăţ/eşti, -eni* ss. (17 B IV 292); *-escu*, D., act. **3.** *Galaţi* (plural de la sing. **Galatu*), 3 sate ard. şi oraşul; *Galaţi*, Gh., transcris în magh. Galáczy Gh. funcţionar la 1600 în oraşul ard. Bistriţa (Sd I 36); cf. şi etim. lui Philippide (OR II 373). *Gălăţescu*, act. din pluralul Galaţi; *Gălăţuiul* t. (17 B II 309). Cf. şi sl. галъ „negru" + suf. srb. *-aţ*, ca în Radaţ, Mladenaţ (etim. Drăg 280-1).

Galation v. Galaction 1.
Galaţi v. Galatie 3.
Gale, -a, -i v. Galie I 1, II 3.
Galenia v. Galini 2.

GALERIE lat. ***Galērius*** < ***galerus*** „caschetă de piele"; cf. şi adv. gr. γαλερῶς „calm,

www.dacoromanica.ro

senin". **1.** — mon. (Sd VI 93; Isp IV¹ şi VI¹; P⁵); eg., 1601, mold. (Hurm XV¹ 786): tot eg. 1705 (Sd VII 105); popa (Isp V¹). **2.** *Galeri*, Toader, mold. (Sd VII 259); I. (Blr I); C. (Băl IV; Sur XX); *-i* fam. (17 A V 89). **3.** *Galer* (Arh); — Tudor, mold. (RI VIII 118); — Mih. (B răz 70); — Lupu, ante 1750 (Băl VI) **4.** Prob. *Ghelerie*, mold. **5.** Cu apoc.: *Ler/ul* t.; *-a* b., olt., 1662 (AO XVII 311); — b. din Patîrlage (16 B III 267); *Lera*, popa (16 B IV 206); — I. (Tg.-Jiu); *Ler/escu*, Dincă (Fil); *-easca* t.; *-eni*, *-escu*, *-eşti*, *-işani* ss. **Galer**, numele împ. roman, persecutor de creştini, apare des ca nume monahal şi laic; nefiind n. de sfînt, el trebuie pus în relaţie cu Valerie, (la Syn: Ualerie), sau cu Valerian şi Valerin. Frecvenţa lui explică derivatul Ler. Există şi Kaleria, din Cesareea Palestinei (Sinaxar), care ar putea explica folosirea numelui la monahi; pentru *g* < *k* sînt şi alte exemple. Pentru „Lerul Ler" din colinde, — duplicarea cu „Ler" fiind o simplă reducere ca în „lie — ciocîrlie"; — v. şi etim. lui Al. Rosetti din subst. *aleluia*.

Galeş v. G a l i e **I 5.**

GALIAN lat. ***Gallienus*** < Gallia. **1.** Stoica al lui — 1495 (Flor 347). **2.** *Galion*, 1680, mold. (Isp IV¹), cf. lat. Gallion proconsul. **3.** + Gae: *Gailian* (Ard). Acest nume din Syn. lipseşte în DH şi în recentul Catalog al lui Gr. Popescu.

GALIC lat. ***Gallicus*** „gal" **1.** *Galicea* s.; *Galicia* s., olt. (Ind 13—16 B); Bărbuleştii de — s. (17 B II 303); **2.** *Galicieni* s.

GALIE lat. ***Gallus*** + suf. calend. **-ie**; cf. lat.-magh. Gál < Gallus, pentru Ardeal (DR V). **I.** Din forma catolică **1.** *Gal* (Dm; Cat; Ard); *-u* şi *-ul* ss.; *-e* b., (16 B II 179); *-ea* (Moţ.; Ard; 17 A I 90 etc.); *-ei*, Lupul (AO IV 182); *Găleşti* (C Bog); *Gălescu* (Dm; Ştef; Arh; Puc); Mic—(C Ştef). **2.** *Galaciu* t. (Vr C 118); *Gălăcescu* fam. (Î Div) şi *Găliceasca* t. (ib). **3.** *Galan*, F., act. **4.** *Galaş: Găläş/eni* s.; *-escu* (Petr 15); *-eşti* s. (Dm). **5.** *Galeş* (Dm; Ştef; Cat; Giur 46; Isp I¹; Tis; Hur; 16 A II 74; Met 15); *-escu* (R Gr; Sd X); *-eşti* (Ştef); cf. şi adj. galeş, mold. galiş; *Găleşeşti* s. (Dm); *Găleşoaia* s. (Sd XXII). **6.** *Galiş* (Dm); *Gălişeşti* s. (C Ştef); *Gălişişti* s. (16 B I 164). **7.** *Galin* b. (Ştef; Arh; Sd XXI Puc); — mon. (Sur V); cf. calend. Galina, şi blg. Галин. **8.** *Galiţ* ard. sec. 18; *-a* fam. act. **9.** *Haliţa* fam. şi s. Cf. sl. галити = exsilire şi subst. gáliţă. Pentru formele cu *h* = *g* vezi E. Petrovici, Romanoslavica IV 45: *Halu > *Haleasa*; adaug t. *Haleş*. **10.** *Galşa* s.

II. Cu *ă* şi *î*: **1.** *Gălu*, olt. (Sd VI 484); *Găle*, popa (16 B III 322); *Gălea* (17 A III 182); *Gălan* (An C II); *Gălieşti* neam (Isp V²). **2.** *Gîle* fam. (Isp² V); *-a* (16 B II 16). **3.** Cf. *Galea* n. iranic la moţi (O Dens T).

GALILEU, etn. de la ebr. ***Galilea***, provincie a Palestinei. **1.** *Gălilea*, ţig. (16 B II 16); *Gălileşti* s., mold. sau < tc. Halil, fiind pe „hotarul lui Halil-Paşa"; aceste nume s-ar explica şi < *Gal* + — *ilă*. Pentru *Lilieşti* s. s-ar putea presupune un *Lilie < Galilie.

Galin v. G a l i e **I 7.**

GALINA gr. Γαλήνη < adj. γαλινός „senin" **1.** *Gălina* f. (17 A III 172) fiica lui Roman Pleşea. **2.** *Galenia* mona.

Galinicu v. C a l i n i c **4.**
Galion v. G a l i a n **2.**
Galiş, -eşti v. G a l i e **I 6.**
Galiţ, -a v. G a l i e **I 8.**
Galşa v. G a l i e **I 10.**
Galu, -l v. G a l i e **I 1.**

GAN temă obscură, contaminată şi cu forma bulgară Гана, -e < Ghergana < Gheorghe (Weig). **1.** *Gan* (Moţ). **2.** *Gane*, Costea 1524; — N. scriitorul; *-a* (17 B II 422; Arh); *-a*, Taurul, 1487 (Ţ-Rom. 366); *-eş* (Moţ); *Gănescu*, I. (Am); *Găneşti*, *Găneasa*, *Gănicel* ss.; *Găneasa* (16 A II 8). **3.** *Ganul* (Bih; Ard; Băl III); *Gănuleasa* f., mold. (Sd XXI). *Gania* s. (M mar); *Gănuţa* f. (Tut 89). **4.** + *-cu*, *-ciu*: *Gancul* (Mar 50); *Ganciu* (ib). **5.** Forme apropiate: *Gînea* (16 B VI 139); *Gîneci*, V. act.; *Găneci*, G. (An Pit. 27).

Gane, -a v. G h e o r g h i e **I B 2,** şi G a n **2.**

www.dacoromanica.ro

Gapi/a, -e v. A g a p i/a 1; -e 2.
Garafon v. G a l a c t i o n 3.
Garasim v. G h e r a s i m III 1.

Garbul v. G a v r i i l IV 9.
Gardul v. G o r d i e 4.
Garpiian v. A g r i p i n a I 4 d.
Gasie v. A g a t h a II 5.

GASPAR, unul din cei trei magi, gr. Γάσπαρης din iranicul *gazbar* „vistier" (Tagl). 1. — (Dm; Sd I—II; Giur 120); „vecin", olt. (17 B IV 511); — din Bucur. (BCI V 196). 2. *Gaspăr* (AO XVIII 141); *Gasper* = *Gaşpar* (Dm). Formele cu ş sub infl. lat.-magh. 3. *Gaşpar* (Ştef; RS 69; Hur 47; Sd XI 69); — Lupul, olt. (Sur VI); — T., diac (Isp VI[1]); G. Graţiani Vvd. *Găşpăroiu* 1821 munt. 4. *Gaşpăr* şi *Gaşper*, olt. (Cand 139), 5. *Cajpar*, *S.* (Sur XV 270).

Gaşp/ăr, -er v. G a s p a r 4.
Gata, (Gatha) v. A g a t h a I 1, 5.
Gatia v. A g a t h a II 1.
Gatona v. A g a t h o n I 1.
Gaţ/ea, -ul v. G a v r i i l V 1, 3.
Gav, -a, -alin, -ig v. G a v r i i l II 7.
Gavr/a, -ea v. G a v r i i l II 2.

GAVRIIL ebr. *Gabhri'ēl* I. G a v r i l 1. *-ă* (C Bog); *-aş* (Sd XI 49; Arh); *-ean* fam. (Buc.); *-ei* (CL); *-escu*; *-eşti* s.; *-iţă* (Sur IV); *-işoae*, mold.; *-icior*, mold. (Sd XXI) *-iu*, act.; *-oiu* (act.); *-oń*, haţeg (Cand 139); *-ugă*, P., mold. (Grai I 474). 2. + *-cea*: *Gavrilcea* (16 A IV 138; Băl II; Sd XVI).

II. G a v r u: 1. *Gavrul*, mold. (Sd XV 210). 2. *Gavr/a*, băn.; *-ea* (Hur 102; Sd XXII); *-escu* (Hur 101) cf. şi gr. Γαβρᾶς (Hurm XIII) 3. + *-in*, *-ince*: *Gavrin/a* f. (16 A IV 200); *-cea* b. (AO XII 448) etc., *Găvrince* (Mar). 4. *Gavr/iş ard*, frecv. în f. jd. Someş (inform. Cristureanu); *-iţa* b., mold. 1638 (BCI VIII 71; Sd VII 91); *-iţă* (Sur II şi IV); *-iţe*, T. (Ard II 135); *-uţ* (Sur IV). 5. *Găvroi* (Hur 102); *Găvruş* (Mar). 6. Cu metat. *Gîrva*, D. (17 A IV 458). 7. Cu apoc.; *Gav* şi *-a* (Sd XXII); *-a*, ar., act.; *-alin* neg. (Ţ-Rom 134); *-ig*, Ioan, act. 8. + *-an*: *Găvan* (v. Partea a II-a).

III. Sub infl. ucr.: 1. *Havril/eşti* s. (Dm); *-ăuţi* s. 2. *Havriş* (17 A IV 373; Isp VI[1]) 3. *Hovrileta* t. (Tut 70—71); *Hovrileaţii* apa, în genitiv (Tut). 4. Cf. prob. prin metat.: *Hovîrla* munte. Vezi şi E. Petrovici (Romanoslavica IV 45).

IV. Din lat.-magh.: *Gabriel* — *Gábor*: 1. *Gabriel*, Valahul, doc. latin (C. Bog), formă răsp. în Ardeal şi Moldova, sub influenţa catolică. 2. *Gabru* s. 3. *Gabăr* (Ard; Sd XVI; Sur III şi VII); *Gaber*, I., act.; *-a* s. 4. *Gabur*, mold. (Şez); *-ă* şi *-eşti* s. (BA ung 10); cf. Gabur Batăr = Gabriel Bathory (17 B II 258). 5. *Gaboran* (M mar). 6. *Gabre* 1722 şi *-a* fam. ard (Paş). 7. *Gabrov* s. (17 B I 405); *-i* b. (16 B IV 128); cf. oraşul blg. Gabrovo, şi, după coloniştii veniţi de acolo, „uliţa Gabroveni" în Bucureşti. 8. *Gabrian*, I. (Met 277). 9. Cu metat.: *Garbul* (Mar); *Gărbul*, *M.* (16 B I 79); 10. Ipoc.: *Gaba*, *Gabi* b. şi f.; *Gabu* (Puc); *Gabia* f. (Tec I). 11. Prob. + *-unea*: *Găbunea*, C. (IO 139); *Găbănea* (Sd X).

V. Din blg. Гаџо sint.< Gavriil (Weig): 1. *Gaţu*, Stan (Sd XXII); *-l* fam. (Sur XXV). 2. *Găţa* b. (17 B II 175). 3. *Gaţea*, mold. (Sd XI 48). 4. *Găţilă* (ib 74).

Gavr/ina, -incea, -iş, -iţă, -iţe v. G a v r i i l II 3, 4.
Gavr/ul, -uţ v. G a v r i i l II 1, 4.
Gavţona v. A g a t h o n 3.
Găb/ănea, -unea v. G a v r i i l IV 11.
Găfoe v. A g a t n o n II 4.
Găiceana v. G a i e 2.
Găl/an, -e, -ea v. G a l i e II 1.
Găl/ăşeni, -escu, -eşti v. G a l i e I 2.
Gălăt/eşti, -eni V. G a l a t i e 2.
Gălăţ/escu, -uiul v. G a l a t i e 3.
Gălilea v. G a l i e II 2.
Găliman v. C a l e IV 4.
Gălina v. G a l i n a 1.
Găne/asa, -seu, -şti v. G a n 2.
Găneci v. G a n 5.
Găn/icel, -uleasa v. G a n 3.
Gărbul v. G a v r i i l IV 9.
Gărgan v. G h e o r g h i e III 6.
Gărmănlasa v. G h e r m a n I 2.
Gătin v. A g a t h a III 4.
Găţ/a, -ilă v. G a v r i i l V 2, 4.

www.dacoromanica.ro

Găvan etc. v. Gavriil I 7.
Găvrince v. Gavriil II 3.
Găvr/oi, -uş v. Gavriil II 5.
Gean/e, -et, -i, -oglu v. Ioan VI C 3.
Gen/a, -ica v. Evghenia 5.
Genet, -e v. Ioan VI C 3.
Georza v. Gheorghie VIII 3.
Gervasi/a, -u v. Ghervasie 5.
Gervescu v. Ghervasie 5.
Ghedeiu v. Ghedeon I 2.

GHEDEON judecător bibl., ebr. *gidhom* „tăiere". **I. 1.** — (Hur; 17 B IV 135); — cinci prelaţi (Bis R); — mitr, 1664 (Băl VI) = *Ghedion* (Răc 19); *Ghedeoni* fam. (Şchei IV). **2.** Cu schimbarea fin.: *Ghedeiu*, l. (Sur XXII); *Ghediul* din Ocna (17 B II 37). **3.** *Ghidion* (Ştef; 16 A II 102); — ep. (Isp II²); *-ul* s.; *-escu* fam. **4.** *Ghidioanu* Tăoanu (16 A I 237). **5.** *Ghideon*, 1647 (Răc 15; Sd XV 120; Buc); — Papa (17 A II 309). **6.** *Ghidinescu*, I., munt (BCI VIII 34).

II. Cu apoc.: **1.** *Ghidu* s.; *-l* (16 A I 454, II 67; Sur XVI; Isp III²); — C. (BCI XI 35; RI XV 270); — comis, 1643, olt. (Sd V 299) etc. — *leni* s. **2.** *Ghid/a* s., ard. *-an*, V. (Isp II²); *-e* (P³); *-ea* (Dm; Ştef); *-eia*, N. (17 B III 102); *-el*, C., act.; *-eşti* s. (Dm). **3.** *Ghidia*, olt; *Ghidiu*, A., băn. (LB); — C. (Gorj 117). **4.** *Ghidoneni* s.(Sd XXI). **5.** *Ghidoul* (17 B I 184). **6.** *Ghiduş, -eni* s. (17 A V 222). **7.** + Banu: *Ghidiban*, Sim. (16 A IV 204). **8.** + Gole: *Ghidigol* (Dm).

Ghedi/on, -ul v. Ghedeon I 1, 2.
Gheiorghie v. Gheorghie I A 3.

GHELASIE ngr. γελασείω „a rîde". **1.** *Ghelasăe* (17 A III 170). **2.** *Ghelase* act. **3.** Cu apoc. *Ghelea* (Tec. II; Ard) sau < Anghel. **4.** *Velase* fam. mold. act. **5.** *Ghilasie* (Sur XV 255, XVI; Isp II²); *Ghilasă*, mold. **6.** *Ghilea* (v. Partea II) sau < Anghel. **7.** + Mafei sau Timofei: *Ghilafei*, Dubău, 1765 (An C III 767; RA I 276). *Ghelafi* Dubău (Cat mold II) **8.** Cu afer.: *Lasie* (Sd IV 38); *Laseascu*, olt. (Sd XV 40).

Ghelea v. Anghel I 3. şi Ghelasie 3.
Ghel/ea, -iescu v. Evanghel 3.
Ghelerie v. Galerie 4.
Gheleţul v. Anghel I 3.

GHENADIE, gr. Γεννάδιος, cu sens ca şi Evghenie: „nobil".

I. 1. — (Bis R II). **2.** *Ghenadiu* (Arh). **3.** Cu apoc. şi în contam. cu alte nume ca t Evghenie, Dioghene, Theaghene: GHEN: **a)** *Ghen/ea*; *-escu*; *-eu*, mold. (Bîr IV); *-eş* (Şchei I) *-oiu* (Paş); *Ghen/u, -oiu, -ovici* (Şchei III) sau < Evghenie; **b)** + *-ca, -cea, -ciu*: *Ghenca* (Paş): *Ghen/cea* (G. Dem 623); *-ciul* (16 B IV 498); cf. blg. Генко, Генчо < gr.Gennadios (etim. Weig).

II. Ghinadie (17 B I 109; Vit 13). A. Cu apoc.: Ghin.

1. *Ghin* (17 B I 56, IV 216; P¹¹); — boier, 1521—29 (P Gov 17) — Diaconu, 1659 (AO XXI 219); — popa (17 B II 270, III 24). **2.** *Ghin/e* (17 B I 311); *-ea* vist. lui Matei Basarab; *-ea* (P Bor 28; Olt; 17 B I 311, II 319); *-ea* fam. ard. (Paş); *-escu*; *-eşti* s.; **3.** *Ghinia* (Isp IV¹); *Ghiniţ/a* b. (BCI VII 24); *-ă* (Şez); *Ghiniu* (16 B II 322). **4.** *Ghinu* mr (DR II); *Ghinţu*, Ion (Şchei III). *Ghinoiu* (Ard); *Ghinuţ*, buc. **5.** + *-cu*: *Ghin/cul*; *-căuţi* s. **6.** + *-cea*: *Ghincea* (16 B VI 312; Sd V 451; Ard; Hur 99); — clucer (RI VIII 170); — Văleanul, 1684 (AO VII 124) etc. **7.** + *-ciu*: *Ghinciul* (17 B III 167). Cf. şi alb. ghin „spată".

B. Cu afer.: **1.** *Nadia* f. **2.** *Nad* (17 B I 214) *-u*, C., act. **3.** Prob. + *-eş iş*: *Nadeşu*, I (C Ştef); *Nadiş* 1497 (Dm; 16 A II 207); *-a* s. (Dm). Acestea nu pot fi în relaţie cu magh. nádas „stuf", exceptînd toponimele ardelene şi t. din raionul Moineşti.

Ghene, -a v. Evghenie 3.
Ghen/ea, -eş, -ca, -cea, -ciu v. Ghenadie I 3.
Gheni/a, -e v. Evghenia 4 şi 1.
Ghen/oiu, -u v. Evghenie 3 şi Ghenadie I 3.
Ghenovia v. Zinovie 6.
Ghenuţa v. Evghenia 4.
Gheordache v. Gheorghie IV E 2.
Gheordie v. Gheorghie I D 1 şi IV E 1.
Gheor/e, -oe v. Gheorghie IV B 1, 2.
Gheorgan, -i v. Gheorghie I B 1.

www.dacoromanica.ro

GHEORGHIE gr. Γεώργιος „agricultor". **I. A.** Gheorghe forma comună; *-a* (Ard II 146). **1.** Cont. cu Gherghel: *Gheorghelaş* (G. Dm 591). **2.** *Gheorghi* formă mold.; *-e* formă cultă, literară; cu afer.: *Orghie*, P., munt. (BCI XI 20); *Gheorghi/eş* (Sur IV; Şez); *-an*, Preda, buc., 1790 (Băl VI); *-an*, Iosif. mitr.; *Gheorghi/nă* (Cand 141); *-oiu*, T. (Vr C 103); *-oń*, haţeg (Cand 141); *Gheorghişor* V. (AO XXI 173; Sc); — I. (Ul 137); *Gheórghiu*, Ian. (BCI X 106); — Coste (Băl VI); *Gheorghiu*, + suf. ngr. *-iu*, obişnuit la nume străine şi răspîndit la noi, prin imitaţie, în locul lui *-escu*, în sec. XIX. **3.** *Gheiorghie* Părtoacă, munt., 1629 (BCI V 187). **4.** *Gheorghin/a* f.; *-oiu* (Am); *-escu* act. **5.** *Gheorghiţ/a*, f. (Grş 12; Î Div); *-ă* (Dm), frecv. act.; *-an*. **6.** Cu afer., ipoc. obişnuit: *Ghiţă*, frecv. act; — nume unic (17 B II 317); *Ghiţău* fam. (Racoviţa r. R-S); *Ghiţa*, ar. (Ant Ar); *-n*, olt. (Cand 142); *Ghiţ/ea* (Dm); *-escu*, llie (Băl VI); *-eşti* s.; *Ghiţeş* megiaş (16 A III 331); *Ghiţ/oi*; *-oiu*, olt.; *-uică*; *-un*, Gh., act.; *-ulescu*, act.; *-ulan* (Cand 141); *-ulete* (ib); cf. *Gîţulescu*, T. (Bîr I).

B. *GHEORGA: **1.** *Gheorgan*, 1789 (AO XIX 108); — N. (AO XII 385); *Gheorganii* fam. olt. (AO XV 65). Cf. blg. Георга (Weig). **2.** Cu afer.: *Gane*, *-a*, cf. blg. Гане (Weig); v. Gan. **3.** + *-man*: *Gheorgoman* (Cat.)

C. + *-ică*: **1.** *Gheorghică*, mold. (Sd XXI); — olt. (Cand 141). **2.** Cu afer.: *Ghica* moşu (16 B IV 295), formă ce se întîlneşte cu alb. GHIKA, adus de emigranţi din Albania; boierul Ghika îşi ia numele, ca Domn, „Gheorghe Ghika", făcînd din prenume un nume de familie „Ghiculeştii"; *Ghica* pren., 1746 (B Cr 53, 74). **3.** *Ghican* (Bibl. rom. veche III); — V. Bălaru (Şoimari); *-i* s. **4.** *Ghicul*, Coman, 1658, munt. (BCI XII 104); *-eţ* (Sd XVI); *-escu*, L. (IS 274).

D. Cu fon. ard. *ghe* > *dz*: **1.** *Gheordie* (Hur 222). **2.** *Dzorde* şi *Dzurdea* (Mar 183); *Dzordei* An., ard. act. **3.** *Dorda* f., mold. act.; *Dorde* (Mar 183); *-a*, I., act.

II. GHERGHE: **1.** *Ghierghie* banul Băleanul (Aş Br 34); *Ghierghe* (Mano 20). **2.** *Gherghi* spătar (16 B II 194) *-e* (Pom; 16 A II 72). **3.** *Gherghe* (Dm; Cat; Rel; Sd XVI 140; Ard I 59; 17 B II 77; An C III 746), etc.; — Ungurul; — Sasul (17 B II 37, 225); *Gherghi/easa*, *-eşti* ss. (Sur II); *-escul* (Bîr III). **4.** *Gherghei*, V. (BCI VII 10). **5.** *Ghergăe* (17 B IV 302). **6.** *Ghergheş*, frecv. (M mar); *-an*, dobr. (RI XI 208); *Gherghiş* diac (D Buc); *Gherghişanu*, act. **7.** *Gherga* sasul, transcriere a germ. Georg, burgmeister din Sibiu (RS 77); *Ghergani* s. **8.** *Gherghiu* pren. (RI XV 137). **9.** *Ghergul*, V. (Bîr IV); *-escu* act. **10.** *Gherguş* (C Dom; 16 B VI 160). **11.** *Gherghin*, Chelbe (AO XXI 143), în contaminare cu subst. gherghin, *-ă*; *Gherghina* pren., 1664 (Acte Sc; P Bor 50) etc.; — boier (Rel; Giur; 17 B I 1); — diac (Cat); — f.; *Gherghena* b. (17 B I 243); *Gherghinica* jude (Cat); *Gherghinoiu*, olt. (VM). **12.** + -ar; *Gherghinar* fam. (Buc). **13.** *Gherghiţ/ă* (Cand 140); *-a* tîrg, *-oiu*, olt. (Cand 140). **14.** + Grighentie: *Gherghentie*, R., mold. (Isp II²). Forma Gherg — se poate explica şi prin germ. Georg, ca mai sus, prin ngr. Γεργίου, prin alb. Gyergi, Gergj, sau blg. Гера. **15.** *Ghirghi* (17 B I 19); — diac (ib 183; 424); *-e*, vornic (Sur V). **16.** *Ghirgiu*, Stepan (BCI IV 108).

III. Cu *o*<*eo*: GORGHE, formă ce apare deseori ca eroare de scriere sau scurtare, dînd lui *g* cirilic valoarea de *ghe*; este evident însă că forma a circulat şi în graiu. **1.** *Gorghie* (Mar 183; Isp I¹; 17 A II 206); — Iura (Ard I 242). **2.** *Gorghe* (P³; Sd XVI 189, 192, XV 243; Ard I 45; 16 A I 441); *Gorghea* (Ard II); *Gorgheşti* s.; *Gorgeşti* s. (C Bog); *Gorgea* şi *Gorjea*, mold. (16 A I 441); *Gorgescu*, 1644 (RI XIII 279); *Gorgiulescu*, act. **3.** *Gorga* (Paş; 13—15 B 223; 16 A III 129; 17 B I 346; III 371; (Puc); — f. şi fiica sa Ana; *Gorgoae*, Ana (Cat mold II); *Goarga* t. (Mus). **4.** *Gorghi* = Gheorghi (Sd XVI 189); *Gorghieş* (Cat mold II); *Gorghiţă* (Isp III²); *Gorguţa* (17 A III 162). **5.** *Gorgul* (Sur XII). **6.** *Gorgan* (P¹² Bîr III; Kog I 308; Tis); *-u*, Stan, zis şi *Gorgon* (Puc nr. 286, 323); cu afer. *Orgon*; *Gărgan* (17 B III 354). Pentru etim. cf. şi subst. gorgan şi calend. Gorgonie. **7.** *Gorgoiu* (Puc); *Gorgoeşti* t. (Mus). **8.** *Gorghină*, ţig (Vit 30). **9.** *Gorgoceală* (17 B I 297). **10.** + *-ută*: *Gorgota* (Mînăstirea), şi *Gorgotescu*, A. (Puc nr. 37); cf. însă şi ebr. Golgota cu rotacism şi srb.-cr. Grgota derivat din Grigorie (Rad vol. 82 p. 125). **11.** Pt. *Gorgos* (Vr; Isp VI²) şi *Gorghias*,

www.dacoromanica.ro

lon, mold. (Sd V 263), cf. şi gr. γόργός „vehement" şi gr. Γοργίας. **12.** Cu mutarea lui *g* în *h*: *Horghie*, Stan, călăraş din Ruşii de Vede zis şi *Horghea* (BCI XI 18), şi cu afer.: *Orghie* (Paş); se poate conchide şi la o relaţie între Horga, Orga (v. Partea a II-a) şi Gorga.

IV. Forme de origine balcanică. **A.** GOG/U, -A. **1.** *Gog*, *-a* fam. (Ard; Paş). **2.** *Goga*, frecv. ar. (AO VII 224); — munt. (16 B IV 53, 444; 17 B I 463, III 54; Am); — mold (Sd XVI 160; Cat mold II; Arh); — ard. sec. 18; topice: — pîrîu (Ştef) şi sat lîngă Rîfov. **3.** + *-an* *Gogan*, I., munt. (RI XVI 372); *-ul* t.; cf. arm. gogan „prună sălbatică" şi antroponim (DR II). **4.** *Gogancea*, act. **5.** *Gogănici* (Giur 274). **6.** *Gogea*, T. (17 A II 95); *Goga* ar. (Fărş); + *-eală*: *Gogealea*, Vlad, 1721 (Pol 117); *Gogean* (Vr); *Gogescul* (17 B I 368); *Gogiulescu*, olt. (Nif); *Gogioiul*, I. (Puc 364); cf. şi subst. gogeá (de sare). **7.** *Gogă*, N. (Ocina); *Goagă* comis, originar albanez (Cotr 45); *Goaga*, C-tin, ar. (Cat gr I), cf. subst. mold. *gogă* (coajă de nucă). **8.** *Gogolea*, C., 1643 (Vit 7); *Goglea* (Nif); *Gogolina* s.; cf. şi rus Гоголь. **9.** *Gogoiu* (AO XII 83; Vr; Paş); — s. (Dm). **10.** *Gogoncea* (Vr; 17 B I 168). **11.** + *-otă*: *Gogotă* (Sd XXI; Mar); — ard., 1726 (Paş); *Gogotan* Mar); *Gogoţea*, olt. (Sd XXI). **12.** *Gogu*, Mihail (Cat mold) II); — ar. şi dr. act.; *Gogul* (C Ştef; Tec I; Sd XXI; 17 A V 322); *-escu*. **13.** *Goguţ* şi scurtat: *Guţă* uşer, mold. (Sur V); *Guţă* olt. (17 B II 274; P Bor 59); dar *Guţu* şi *Guţan* < Neguţu sau < Griguţă. **14.** *Gogă* este şi supranumele dat aromînilor de către albanezi, cf. „Gogii aromînii vestiţi zidari" (BIFR I 70); obişnuit la arômîni, numele apare de timpuriu în Vrancea (*Gogoi*, *-asa*, *-eşti* etc.) şi în genere în Muntenia şi Moldova.

B. Cu sincopa lui *g* final: **1.** *Gheore*, ard. (Paş). **2.** *Gheoroe*, Stanciul (17 B I 240) zis şi *Ghioroae* (17 B II 60; Cand); *Gheoroaia* t. (16 A I 304). Această formă se întîlneşte şi se confundă cu cea sîrbească Dîora, Dîura (Rad v. 82 p. 83) şi srb.-blg. Ђура, Гюра (Weig). **3.** *Ghiura*, 1489 (Ţ-Rom 377; Cat; Ard); — călăraş, 1655 Sd IV 42); — paharnic (16 B II 67); — log. zis şi *Giura* (Cat; 16 B II 128, 130, 233, 390; 17 B I 453); *Ghiura*, ar. (RI IX 144). **4.** *Ghiureş*, mold. (Sd XXI). **5.** *Ghiurca* (Met 135; Moţ); cf şi magh. Gyurka.

C. GIURA, cf. blg. Džuro, Džurko (Weig). **1.** *Giura* pren. (P⁴); *Giurlea*, *-escu*; *-eşti*, *-oiu*, ss.; *Giurău*, act.; *Giuran* (VT); *Giurul*, mold.; *Giurica*, olt. (Cand). **2.** *Giurcă* (Dm; Cat; Moţ; Sd X; RS 14; Mar); *Giurcă* rumîn (AO III nr. 73); *Giurcă* sau *Jurcă* Pîntece (Ştef). **3.** *Giurcu*, *-lescu*. **4.** *Giurcanu* (Vr; Cand 141). **5.** *Giurconiu*, P. (Tg-Jiu). **6.** *Jurca*, mold. (P Gov 18); *Jurchescu*, R.; *Giurcani* = *Jurcani* (Ştef.).

D. IORG(A)-U, fonetism ngr. **1.** *Iorgu*, ar. (Cara 28); — frecv. dr.; *-lescu*. **2.** *Iorga* pren. (P³; P Bor 7, 55); — ar; — mold (Ştef; Arh); — olt., 1604 (17 B I 120); Iorga post., unchiul lui Vasile Lupu; — (RA II 277); *Iorgă* f., ar. (Fărş). **3.** *Iorgea* (Sur V); prob. *Orgeşti* (Sur IV) cu afer. **4.** + *-ociu*: *Iorgociu*, I. (Tg-Jiu). **5.** + suf. gr. *-ache*: *Iorgache* (Sd XXII); — Mavrodin (Ins 278) < gr. Γιωργάκης (But); cu afer.: *Orgache* zis *Iorga* (17 B III 442), identitate ce confirmă derivaţia Orga < Iorga, prin afereză; *Iorgachi* = *Iurgachi* (Cat mold II). **6.** + *-an*: *Iorgan*, olt. şi haţeg. (Cand 142). **7.** *Iorghiceni* = *Iurghiceni* (Cat mold II).

E. Cu *g*>*d*: IORDACHE. **1.** *Iorda* armaş (D Buc); — Pelin, mold. (Sd V 226); cf. *Gheordie* (Hur 222). **2.** + *-ache*: *Gheordache* popa, 1760, munt. (RI XI 516); *Ieordache*; *Iorgachi* devine din sec. XVII, *Iordache* (P Bor etc.) frecv; — Cantacuzino, doi cu acest nume după 1600. *Iordachia* f. (Grş 9; P¹; P²). **3.** *Iordăcuţă* (Sd XVI); *Iordăch/escu*; *-eşti*, *-eni* ss.; *-ioiu*, act. Cf. alb. Jordi, pren. lui Gheorghe Castriota.

F. Din srb.-cr. JUKO (Rad v. 82, p. 111): **1.** *Iuca* (Dm); — vistierul lui Dim. Cantemir; *Iucaş* (Dm; Ştef); *Iucaşanul*, Cîrstea (16 A I 133); *Iucul*, 1750 (Paş). **2.** *Iucuş*, T. (16 A II 86); *Iocuşeni* şi *Icuşeni* ss. (Sd XVI). **3.** *Iucşă* (Dm); *Iucşa* Piteş (16 A I 133). Cf. blg. Юка (Weig) şi srb. Јоко < Gheorghie (Rad 82 p. 135—6). **4.** Din tc. *kidirelez* sărbătoare musulmană la 23 april, „prima zi a primăverii": **a)** *Caltrleţ* nume vechiu al portului Sf. Gheorghe; **b)** *Cotărleci* moşier buzoian (16 B I 153).

V. GIURGIU, cf. it. *Giorgio*. **1.** *Giorgia*, ar. (Ant Ar); *Giorgiu*, mold. (16 A III 379). **2.** *Giurglea*, mold. (Dm; Ştef; C Bog); *-ea* (Ştef;

www.dacoromanica.ro

Moţ; Ard; 16 B II 160); *-escu*, act.; *-eni*, *-eşti* ss. **3.** *Giurgi*, olt. (Cand 141; 17 B IV 18); *Giurgi|că* (Dm); *Giurgilă*, olt. (Cand 141). **4.** *Giurgeaca*, D., munt. (Sd VI 528); *Giurgeală* b. (16 A I 542, III 171). **5.** *Giurgeu*, Moga (Sd IV 16). **6.** *Giurgin* (Sur V). **7.** *Giurgiţa* s. **8.** *Giurgioana* s. **9.** *Giurgiu* b. (Dm, frecv; Moţ; M mar); — băn. (Cat); *-leşti* s. **10.** *Giurgiuca*, Em., poet; cu afer.: *Giuca* Zănescul, olt. (Sd VII 6); *Giucă*, olt. (Am); **11.** *Giurgiuman* (Isp VI[2]; 17 A I 97). **12.** + suf. sl. *-ov*: *Giurgiuv* şi *Giurgiov* (formă cultă pentru oraşul Giurgiu în doc. slave: v. N. A. Constantinescu, Cetatea Giurgiu, 1916). *Giurgiuv|-ul*, munte (Drj V); *-an* (Băl VI); *-ean*, locuitorul oraşul Giurgiu. **13.** *Gĭurja* păcurar mold. (Sd V 212); *Giurjea* (17 A I 149) şi cu metat.: *Jurgea* (v. mai jos). **14.** *Girgina* (16 A II 8); cf. blg. Гиргина. **15.** *Ghiurghiu* şi *-leĭ*, bb. ard. (Paş) **16.** *Giurg*, ar.; *-achi* (Ant Ar)). Înainte de a se introduce litera Ꙗ în scrierea cirilică a doc. slavo-romîne, consoana ğ era redată cu Г + І, cu чж, cu ач, cu аж sau simplu ж (v. Ioan Bogdan, Doc. lui Ştefan cel Mare II, numele *Giurgiu*, la index. Grafia cu ж a avut ecou în pronunţarea *Jurja* pentru *Giurge(a)* şi *Jurcă* pt. *Giurcă*, etc.

VI. Cu ğ > j: JURG, JURJ, cf. srb-cr. Žurg < Georgius (Rad II p. 135). **1.** *Jurg* Costi (Sur XV); *Jurga* (Bih). **2.** *Jurgea* (C Ştef; 16 A III 413, IV 263). **3.** *Giurgea* zis şi *Jurja* vornic (Ştef); *Jurj*, frecv. (Dm; Ştef; C Ştef; Ard II 42; Băl II; Sur XIX). **4.** *Jurja*, frecv. mold. (Ştef); — Tomăscul (16 A IV 258); *Jurjă* (C Bog); *Jurjiu* (Mar); *Jurjoaia* (Băl IV); **5.** *Jurje* (Dm; C Ştef); *-a* (17 A IV 105); *-a* Stravici (16 A III 157); *Jurjeşti* s. (Tec I), **6.** *Jurjani* s. (Ţ-Rom 366); *Jorjanii* s. (16 B I 5); *Jurjanescul*, act.; *Jurjoń*, haţeg (Cand 141). **7.** *Jurjuman* (16 A III 310). **8.** *Jorj*, ar. (Cara 26—28); *-a*, mold. (C Ştef 136); *-a* boier, 1436 (Sd XIX 11); *Jorje* (Tec I); *Jorjeni* = *Giurgeni* s. munt. (Cat).

VII. Sub infl. ucr. **A. 1.** *Jura* fam. act. (Jiul ard).— (Ard; Mar). **2.** *Jurea*, ţig. (Ştef); *Jurescul* (16 A IV 201); *Jureşti* (Sur II) şi s. **3.** *Jurel*, ard. (nu din juratu, etim. Paş). **4.** *Jurca* (Ard; Mar); *Jurcă* = *Giurcă*.

B. 1. *Jora* b. (Ştef; Tec; Arh); s.; — frecv. (Băl II; Tut; Şez). **2.** *Joran* (Deal 127). Cu grafie greşită: *Ioranu* (deputat în Adunarea ad-hoc). **3.** *Jora* = *Jorea*, 1669, mold.; *Jorea*, Sim. (16 A IV 268); — I. (Isp II[1]), *Jorăşti* s. **4.** *Joriţă* (C Ştef). **5.** + *-ca*: *Jorca* vornic (Isp I[2]). Cf. srb. Žore (Rad vol. 82, p. 99).

C. IURG. **1.** *Iurg* (C Ştef); *-a* b. (17 B II 125); *-a* fiul lui Dinga (17 A V 276); *Iurghiu*, Ileş (Ard); + Iorgachi: *Iurgachie* (D Cpol). **2.** *Iurghici* (Dm; Ştef); *Iurghiceni*, devenit prin etim. pop. Erbiceni s. (Dm I 467) > Erbiceanu, C.

D. Din ucr. Юр, Юра, Юрій, Юрко (Grinc): **1.** *Iura* (Dm; Ştef; Ard; Mar); *Iurani* s.; *Iurăşcu* (Sd XVI; Dm; Băl II); cu lectură greşită: *Iorăşcu* (Tec II); cu afer.: *Urăşcu* (Cat mold II). **2.** *Iurie*, *Iurii*, frecv. (Dm; Ştef; C Bog); — Dăvidescul (Ştef); *Iuriescul*, Gav. (17 A II 293). **3.** Cu afer.: *Urie* cleric (Bis R); *Uriia* s.; *Uriian*, Mîncul (Aş Br 139); *Urianu* (An C III 747; Ĭ Div; IO 32); — Iancu (AO X 382); — Istrati (RI I 22). **4.** *Iuriaş* (16 B III 134; C Ştef); *Iure* (Ard; Mar); *Iurea > Urea*, Gh. (AO XXI 222); *Iureşti* s.; *Iurescul* (Băl II; 16 A III 152). **5.** *Iureş* (Ştef). **6.** *Iuriceni* s. (Dm). **7.** *Iurincu* (Sur II). **8.** *Iurş|a* (Dm; Ştef; C Bog); *-u*, ard., 1696 (Paş); cf. srb.-cr. Iuroş > Uroş (Weig). **9.** + *-cu*: *Iurc*, *-ă*, *-a* (Dm; C Ştef); *-ani*, *-eni*, *-eşti* ss. (Dm); *-o* (C Bog; 17 A II 260); *-u* (Orh). **10.** Cu *o* < *u*: *Iorc* log. (Tut); *-u* (CL); *-ani* s. (Dm). Formele derivate din ucr. Iurg şi Iurie au pătruns în Maramureş şi Moldova la persoane cu patronim romînesc. Din ucr. Ir, *-ĭa* ipoc. din Iurĭĭ: *Irea*, v. Ire.

E. IUGA. *Iuga*, frecv. mar. şi mold. (Mar; M mar; Dm; Ştef; CL); — ard, 1680 (Paş); — olt. (13-15 B 153; Sd VII 50). „Ignatie zis *Iuga* mare vistiernic" (Ştef I 70, 211). *Iug|ani*, *-eşti*, ss. **2.** *Iugaş* (ard). **3.** *Iugşa* (Dm; Sur II).

F. Din blg. Гочо, Гоцо, Гошо, Гото, sintome < Gheorghie; **1.** *Gociu*, *-l*, *Goc|eşti*, *-ilă*, *Goceanu*, care se pot raporta şi la subst. Gociu (DLR), v. aceasta (Partea a II-a). **2.** *Goţ|a*, *-ul*, *-e*, *-eală* etc., care se pot raporta şi la subst. Goţă (var. la gogo-

www.dacoromanica.ro

riță), v. aceasta (Partea a II-a). **3.** *Goș/u, -ea -oiu, -ești*, cf. expresia goș-gogea (Partea a IIa). **4.** *Got, -a, -e, -ea, -eș, -ar* etc., care se pot raporta și la Sava Gotul, și la scurtarea Gotă < Neagotă, v. Got și Neagu (Partea a II-a).

VIII. Direct din lat. ***Sanctus Georgius*** : **1.** *Stngeors* (Mar); *Singeorz*, T. (RI XIV 159). **2.** *Stngeorz* (Mar; cf. și DR VI 321); — b., munt., 1593 (Cat); — olt. (Hur 240); *-eni* s. mold.; *Stngeordz* s. (Năsăud); *Stngeor(d)z*, sărbătoarea (Candrea, Enc.); *Sămgiorz*, Toader (Isp VI²; Sur XI); *Stngirogĭ* ar. (Ant Ar); *Stngeorgiu*, ard. **3.** Fără *stn* : *Giorzu*, olt. (17 B IV 84); mold. (16 A IV 229); *-l* (Sur V); *Giordzu* b. și *Giordzești* s. (17 A III 24); *Giordzu*, zis și *Giorgiu* de Urzici (16 A III 379); *Georza* (Moț); **4.** Cu *g* pentru *ge* : *Gorza* (M mar); cf. Groza, ca metateză (?). **5.** *Semjordzu* din Plăcicoi (16 B VI 64); *Stnjorz*, sărbătoare (Ard II 187); *Jordzeanul* (16 A I 428); *Stnjorj* răzeș dorohoian (Arh). redat la 1711 în forma : Ion **sin** Giorziu (Acte mss Singeorgiu). **6.** *Somdžordz*, meglenoromîn (DR I). **7.** *Stnzor*, datină (Sc). **8.** *Zorza* stolnic, 1400 (Iorga III 267; Ț-Rom 79); Prob. cu grafie germană : *Sors*, V. ard. (Met 69); *Zorzi*, Iancu, zis și *Jurge*, I. vornic, 1837 (Bîr II). **9.** *Zorge* zis și *Zorj* mold. (Sur VII). *Zorzilă* s. (Gorj). **10** Prob. *Zuze, Zuza* mar. (Ard I 258—9). **11.** În cont. cu forma calendaristică : *Sănghiorghii*. Ioan, mold. (RI XIII 286); *Singheorghe*, Ileana (Acte Sc).

Gheorgoman v. Gheorghie **I B 3.**
Gheorma, -n v. Gherman **II 1, 2.**
Gher/a, -achi v. Gherasim **II A 1.**
Gheran v. Gherontie **3.**
Gherasăm v. Gherasim **I 1.**
Gherase, -a v. Gherasim **I 3.**

GHERASIM gr. Γεράσιμος, cf. γέρας „dar de onoare" și γεράσμιος „onorat". **I. 1.** — (Ștef); *Gherasăm* (Tec I; Bis R.). **2.** *Gherăsin* (Ard II 161). **3.** Cu apoc. : *Gherase*, frecv.; *-a* (17 A I 21); *Gherasi* act.; acomodat cu term. *-ie: Gherasie* (Olt); *Gherăseni* s.; *Gherăsoiu* (Nif). **4.** *Bgirostn*, fon. ard. (Petrovici, DR V). **5.** *Gherazie*, ard. sec. 18 **6.** *Ghersa* (etim. Drăg).

II. Scurtat : GHER : **1.** *Gher/a*, mold.; olt., 1679 (Sd V 305); *-achi*, C. (Sur XII); *-an* act.; *Gherea*, înv., 1890; *Ghereanu* (Puc); *Gher/eni, -ești* ss. (Dm). **2.** *Gheroiul* (Sd XXI). **3.** *Gherăești* s., mold. **4.** *Gherăș, -anca* t. (Mus). **5.** *Gheruța* f. (Isp I¹; 16 A III 111). **6.** + *-cu* : *Ghercu*, Șt. act. **7.** *Ghercea* munt (17 B I 186 : Sd XI 263). Aceste scurtări se pot raporta și la : *Ghervasie, Gherontie* și *Gherman*. *Gherciu*, P., act.; *Ghercești* s. Cf. srb.-cr. *Đera* < Gherasim sau Gherman (Rad vol. 82 p. 83) și blg. Герчо (Weig). **8.** *Gherachina* b. 1523 (P Gov fol 14) < *Gherache sau cont. cu Achim.

III. Din ucr. Гарасим (Grinc) : **1.** *Garasim*, mold. (Sd XXII 356). **2.** Cu *g = h* : *Harasima* f., dobr. (RI XI 210). **3.** *Harasam* b. dobr. (ib).

Gherazie v. Gherasim **I 5.**
Gher/ăești, -ășanca v. Gherasim **II 3, 4.**
Gherăs/eni, -in, -oiu v. Gherasim **I 2, 3.**
Gherg/a, -ani, -ăe v. Gheorghie **II 5, 7.**
Ghergh/e, -easa, -ei v. Gheorghie **II 3, 4.**
Gherghel, -eu, -i v. Grigorie **V B 1, 2.**
Gherghena v. Gheorghie **II 11.**
Gherghentie v. Gheorghie **II 14** și Grighentie.
Gherghes, -an v. Gheorghie **II 6.**
Gherghi, -e v. Gheorghie **II 2.**
Gherghileu v. Grigorie **V B 1.**
Gher/cea, -ciu, -cu v. Gherasim **II 6, 7.**
Gherghin, -a, -ar, -ica, -oiu v. Gheorghie **II 11.**
Gherghiț/ă, -oiu v. Gheorghie **II 13**
Gherghiu v. Gheorghie **II 8.**
Ghergul v. Gheorghie **II 9.**
Gherguș v. Gheorghie **II 10.**

GHERMAN lat. ***Germanus*** „frate". **I. 1.** — post. (Ștef); — comis (17 A I 17); *Gherm/escul*, Sava, din *-ești* (ib); Cu *ă* : *Derman*, Sava (Ard II 123); — I. 1646, mold. (Sd VII 292). **2.** *Gărmăniasa*, T. (Isp III²). **3.** *Jermonești* s. (16 B II 393).

II. Cu *e* > *io*, fon. rus : **1.** *Gheorman* log. munt. (Sd XI 101); — olt., 1622 (RI VI 244); *Ghiorman* (17 B IV 178, 511). **2.** Cu apoc. :

www.dacoromanica.ro

Gheorma banul, sec. XVII, mold., scris şi *Ghiorma* mold. (Sd V 85); *Ghiorma* (P[11]; Paş; Şchei I); — pah. fiul Ghiocăi căp., 1671 (Cotr. 13); — fiul Fierei căp. (Cotr 54). **3.** *Ghiurman* comis (Sur II), scris şi *Ghiorman* şi *Ghiurma* (17 B I 251, 264); *Iorman*, olt. (Cand 142), ca *Iorga* < *Gheorga*. **4.** Cu apoc.: *Ghiurma* (17 A I 11); *Ghiurmescul*, Iane (17 B IV 174). **5.** *Giurm/a, -oiu* < *Gherman* (etim. Cand. 143). **6.** Cu *ch*<*gh*: *Chirman* (RI XIII 396). **7.** Venerat în Bulgaria ca reminiscenţă a cultului unei divinităţi trace (Weig), cf. pt. datini. Candrea (op. cit. p. 143).

Gheroiul v. Gherasim **II 2.**

GHERONTIE gr. Γερόντιος < γέρων „bătrîn". **1.** *Gherondie* (Syn); eg. — (Ştef; Băl II; Buc; Lex). **2.** *Ghirodie* (Vr); *Gherodie* (Cat mold II). **3.** Cu afer: *Ronte*, N. (Sur XXIV); cf. *Ronta* (Moţ) şi *Runtea* s. (13—15 B 198). **4.** *Gheroniia* mona. (B Cr 80).

Ghersa v. Gherasim **I 6.**
Gheruşa v. Gherasim **II 5.**
Gherv/an, -ar v. Ghervasie **I 2.**

GHERVASIE lat. med. ***Gervasius***, prob. < germ. ***ger-was*** „lance puternică" (Pallazzi Nuovo Diz. italiano) sau < gr. Γερβᾶς (ROn). **1.** *Ghervase* act.; *Ghervasăia* (17 A I 169); *Ghervasăe* b., mold. **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Gherv/an*, M (Buc); *-ar*, I. (CL). **3.** *Ghervina* diac (Cat); cf. germ. Gervinus. **4.** *Ghirvasă*, mold.; cu apoc.: *Ghirva* (Dm). **5.** *Gervasiu*, ard. (11—13 C I 6); *Gervasia* (Ur XXII 71); — cneghinea pom. (Sucev 189); *Gervescu* înv., 1890. **6.** *Hervasia* (Sur XIX). **7.** *Ervasia* (Sd XVI). **8.** *Arvasia* f. (16 A I 578; 17 A I 211; Sd XI 272; Sur IV; Isp VI[2]); — străbuna Calimachilor (Sd VI 553). **9.** *Arvasi/e* b. (17 A IV 107) f. (17 A V 283); *-a* f. (Cat mold II); *Arvasiĭ*, mold. (Sd VII 218). **10.** *Cirvasă* (Sur II); cont. cu Chir-Văsii: *Chervasie* (Sd XI 100: Cat mold II). **11.** *Servaste* mon., mold. (BCI I). Nume de origine neclară, german sau grec (Tagl).

Ghervina v. Ghervasie **I 3.**
Ghia, Ghiuţă v. Aghie.
Ghiarghil v. Grigorie **V B 3.**
Ghica, -n v. Gheorghie **I C 2, 3.**
Ghicul, -escu, -eţ v. Gheorghie **I C 4.**
Ghid/a, -an, -ea, -eia, -el v. Ghedeon **II 1, 2.**
Ghideon v. Ghedeon **II 5.**
Ghidi/a, -ban, -gol v. Ghedeon **3, 7, 8.**
Ghidineseu v. Ghedeon **I 6.**
Ghidio/anu, -n v. Ghedeon **I 3, 4.**
Ghido/neni- ul v. Ghedeon **II, 4, 5.**
Ghid/u, -ul, -uş v. Ghedeon **II 1, 6.**
Ghiergh/e, -ie v. Gheorghie **II 1.**
Ghig/a, -ăeşti v. Ghigantie **1, 3.**

GHIGANTIE gr. Γιγάντιος < γίγας „gigant". **1.** *Ghiga* (Sd XXI şi XI 56; Tg-Jiu; Î Div; IS 282). *Ghigă*, frecv. (Tut): neamul *Ghigulesc* (ib). **2.** *Ghigul* (17 B I 409; Paş), *Ghiguţă* (CL). **3.** *Ghigoiasca* t. (Cat); *Ghigoeşti* = *Ghigăeşti* s. (Ştef). Paşca (după Rječnik) derivă Ghigul < srb.-cr. *Gigo* < Grigorij. **4.** Prob. *Ghigonţa* f. (17 A II 290).

Ghigoi/asca, -eşti v. Ghigantie **3.**
Ghigonţa v. Ghigantie **4.**
Ghig/ul, -uţă v. Ghigantie **2.**
Ghilaiei v. Ghelasie **8.**
Ghilas/ă, -ie v. Ghelasie **7.**
Ghilea v. Ghelasie **4.**
Ghiu, -a v. Gheorghie **II 10** şi Ghenadie **II A 1.**
Ghinadie v. Ghenadie **II 1.**
Ghine/ea, -iul v. Ghenadie **II A 6, 7.**
Ghineul v. Ghenadie **II A 5.**
Ghin/e, -ea v. Ghenadie **II A 2.**
Ghin/iţă, -iu v. Ghenadie **II A 3.**
Ghin/u, -uţ v. Ghenadie **II A 4.**
Ghinuţa v. Evghenia **4.**
Ghiorm/a, -an v. Gherman **II 1—3.**
Ghioroae v. Gheorghie **IV B 2.**
Ghiotu v. Panaghiot **II 1.**
Ghiprina v. Agripina **III.**
Ghir/a, -ea, -ea v. Arghir **3.**
Ghirghi, -e v. Gheorghie **II 15.**
Ghirghilicea v. Grigorie **V B 4.**
Ghirgiu v. Gheorghie **II 16.**
Ghirieolaş v. Arghir **3.**
Ghirodie v. Gherontie **2.**
Ghirtoe v. Bartholomeu **III 3.**
Ghirva, -să v. Ghervasie **4.**
Ghiţ/ă, -ea, -escu, -eş, -oi, -uică, -un, -ulan v. Gheorghie **I A 6.**

www.dacoromanica.ro

Ghiur/a, -ca, -eş v. Gheorghie IV B 3—5.

Ghiurghiu, -leţ v. Gheorghie V 15.

Ghiurma, -n v. Gherman II 3, 4.

Ghiurmescul v. Gherman II 4.

Gioan v. Ioan IX 1.

Gioi, -ţa v. Joi 2.

Gior(d)zu, -l v. Gheorghie VIII 3.

Giorgi/a, -u v. Gheorghie V 1 şi VIII 3.

Girgina v. Gheorghie V 14.

Giuc/a, -ă v. Gheorghie V 10.

Giul/a, -că, -e, -ea, -escu, -eşti v. Iulie II 1, 2.

Giuli/ci, -u v. Iulie II 3.

Giur/a, -an, -ău v. Gheorghie IV C 1.

Giure/a, -anu, -ă v. Gheorghie IV C 2—4.

Giure/oniu, -ul v. Gheorghie IV C 3, 5.

Giure/a, -eşti v. Gheorghie IV C 1.

Giurg, -achi v. Gheorghie V 16.

Giurge, -a, -aca, -ală v. Gheorghie V 2—4 şi VI 3.

Giurg/eni, -escu, -eşti v. Gheorghie V 4 şi VI 8.

Giurgeu v. Gheorghie V 5.

Giurgi, -că, -lă v. Gheorghie V 3, 4.

Giurgin v. Gheorghie V 6.

Giurgioana v. Gheorghie V 8.

Giurgiov, -an, -ul v. Gheorghie V 9.

Giurgiţa v. Gheorghie V 7.

Giurgiu, -ea, -leşti v. Gheorghie V 9, 10.

Giurgiuman v. Gheorghie V 11.

Giurgiuv, -an, -ul v. Gheorghie V 12.

Giurica v. Gheorghie IV C 2.

Giurj/a, -ea v. Gheorghie V 13.

Giurm/a, -oiu v. Gherman II 5.

Giurul v. Gheorghie IV C 1.

Gîle, -a v. Galie II 2.

Gîn/ea, -ecI v. Gan 5.

Gîrpina v. Agripina I 1 C.

Gîrva v. Gavriil II 6.

GLAFIRA gr. Γλάφιρα „delicată". 1. — Nacu act.; mona (P^5); — (Bicaz).

Glicenco v. Glicherie 5.

GLICHERIA. 1. *Glichera* (Ceasl). 2. Cu *u* < *y* : *Glucheria* (Lex); 3. Cu afer. *Lucheria* f., dobr. (RI XI 210); *Lucherie* f. (P^{14} fila 24). 4. *Luchiria*, boier 1521—29 (PGov f°17) cu fon. ucrainean *y*=*u*; cf. rus Лукерия f. (Cehov, Opere). 5. *Lachira* (ib).

GLICHERIE ngr. Γλυκέριος < γλυκερός „dulce". 1. *Licherie* (Sur III); *Licherii*, dobr. (RI XI 210). 2. *Lichiri* moşn. (AO X 130; 16 B VI 339); *-e*, ard. (Viciu 14); *-e* dascăl (D Cpol); *Lichireşti* s., azi oraşul Călăraşi, etim. dată de N. Iorga. 3. *Glicuţa* armaş (17 A V 228). 4. *Licer*, Popa, 1701 (Mano 470); *Licerio* (C Lit 1922, p. 410). 5. Sub infl. ucr. **Glicenco** (17 A I 210 şi III 119); — T (16 A IV 267). 6. *Luchiria* 1530 (P. Gov f° 17).

Glicuţa v. Glicherie 3.

Glig/a, -an, -ana, -ă v. Grigorie IV A 1, 3.

Gligace v. Grigorie IV A 4.

Glighira v. Grigorie IV A 7.

Gligor, -an, -aş, -e v. Grigorie III 1, 2.

Gligorce, -a v. Grigorie III 3.

Gligor/ia, -ie v. Grigorie III 1.

Gligoruţa v. Grigorie III 4.

Gligul v. Grigorie IV A 2.

Gliguţa v. Grigorie IV A 5.

Glipa v. Cleopa 3.

Glircea v. Grigorie III 3.

Gliseru v. Eclesiarh 6.

Glucheria v. Glicheria 2.

Goagă v. Gheorghie IV A 7.

Goarga v. Gheorghie III 3.

Godineşti v. Constantin II A 21.

Gog, -a v. Gheorghie IV A 1, 2.

Gogan, -cea v. Gheorghie IV A 3, 4.

Gogă, -nici v. Gheorghie IV A 5, 7, 14.

Gog/ea, -ealca, -can -escul v. Gheorghie IV A 6.

Gogioiul v. Gheorghie IV A 6.

Goglea v. Gheorghie IV A 8.

Gogoiu v. Gheorghie IV A 9.

Gogol/ea, -ina v. Gheorghie IV A 8.

Gogoncea v. Gheorghie IV A 10.

Gogot/an, -ă v. Gheorghie IV A 11.

Gogoţea v. Gheorghie IV A 11.

Gogu, -lescu, -ţ v. Gheorghie IV A 12, 13.

Gole, -a v. Grigorie I 16.

www.dacoromanica.ro

GOLIAT bibl., ebr. **1.** *Goliaf* (Arh). **2.** *Goilav* < Goliath (etim. Iorga, An C III 513).

Gora, -n, -ş v. Grigorie I 2, 3, 7.
Gorea v. Grigorie I 9.
Goree, -a v. Grigorie I 10.
Gorei/a, -lă, -u v. Grigorie I 10.
Gord/aşu, -e, -en, -in v. Gordie I, 1, 2; II, 1, 2.

GORDIE lat. ***Gordius***, la origine numele unui rege frigian. **I. 1.** *Gorde* (Vr). **2.** *Gordaşu*, T. (Hur 129). **3.** *Gordul* (Tec I; Tut; Şur IV; Isp V^2); **4.** *Gordul* = *Gardul*, I., vornic, 1779 (BCI VII 55; Bîr III). **5.** Prob. cu *c=g: Cordi*, A. (Ard II 185); *-n*, Săcăluş (17 A IV 413); *Cordul*, moşul fam. Meleghi, mold. (Sur XI 137). **6.** *Gordiţă* (Moţ). *Gordilă*, olt. (16 B VI 276). **7.** *Hordou* satul poetului Gh. Coşbuc, expl. de E. Petrovici (Romanosl. IV 49) < ucr. Гордій + *-oy* < *-oв*.

II. 1. *Gordin*, D-tru (17 B I 346 şi III 417); *-eşti* s. **2.** *Gorden* (17 B I 490). Pentru acestea cf. şi subst. gordin (un soi de struguri).

Gordi/lă, -n, -ţă v. Gordie I 6, II 1.
Gordul v. Gordie I 3, 4.
Gore v. Grigorie I 4.
Gorga, -n v. Gheorghie III 3, 6.
Gorg/ea, -escu,-eşti v Gheorghie III 2.
Gorghe, -a, -eşti v. Gheorghie III 2.
Gorghias v. Gheorghie III 11.
Gorghie v. Gheorghie III 1.
Gorghină v. Gheorghie III 8.
Gorghiţă v. Gheorghie III 4.
Gorgiuleseu v. Gheorghie III 2.
Gorgoceală v. Gheorghie III 9.
Gorgo/eşti, -iu v. Gheorghie III 7.
Gorgon v. Gheorghie III 6.
Gorgos v. Gheorghie III 11.
Gorgot/ă, -escu v. Gheorghie III 10.
Gorgul v. Gheorghie III 5.
Gorguţa v. Gheorghie III 4.
Gori, -e v. Grigorie I 5, 6.
Gorilă v. Grigorie I 11.
Goriţă v. Grigorie I 12.
Gorjea v. Gheorghie III 2.
Goroi v. Grigorie I 14.
Goroveiu v. Grigorie I 17.
Goruia v. Grigorie I 15.
Gorul v. Grigorie I 1.
Gorza v. Gheorghie VIII 4.
Graful v. Evgraf.
Grapin/a, -i v. Agripina I 4b.
Grat/ă, -ia, -ie, -ieşti, -il v. Pancratie I B 1.
Gratin, -eşti v. Pancratie I B 2.
Grăbin/a, -u v. Agripina II 2.
Grăga v. Grigorie II 2.
Grăp/eni, -ina v. Agripina I 4b.
Grătiana v. Pancratie I B 3.
Greşa v. Grigorie V A 1.
Grie/a, -ea v. Grigorie II 9.
Grieşti v. Filagrie.
Grig/a, -ă v. Grigorie II 1.
Grig/aciu, -aş v. Grigorie II 5.

GRIGHENTIE ep., cf. lat. ***Agrigentum*** oraş. Contaminat cu Gheorghe: **1.** *Gherghentie* mon. (17 A IV 494; Sur IV). **2.** *Gherghintie* mon. (P^5).

Grigoe v. Grigorie II 6.
Grigole v. Grigorie I 16.
Grigoran v. Grigorie I 3.
Grigoraşeu v. Grigorie I 8.
Grigoree v. Grigorie I 10.

GRIGORIE gr. Γρηγόριος „treaz, veghetor" < vb. γρηγορέω „veghez". **I. 1.** *Grigor* (Dm; Ştef; Ard; Mar); *-escu*; *-eni*, *-eşti* ss.; *-iu*, act.; cu afer. şi art.: *Gorul* t. **2.** *Grigora cu afer.: *Gora* b. (Băl IV; Vr; Ur XXII 87; Sd XXII 248; 17 B II 166) — nobil (Mag Br). **3.** *Grigoran*, mold.; olt. (Cand 144); cu afer.: *Goran* (Ştef; Hur; P^{12}); — R. (16 B II 34); — Turcu (RI XI 44); *Goran*, Stanciu Oltenescul, log., 1699 (Tis); *Goranul* t.; *Gorănescu* (Breaza). **4.** *Grigore*, forma comună; cu afer.: *Gore*, Pavel, mold.; *Gorea* act.; *Gorescu* (Sd XVIII). **5.** *Grigori*, mold.; *-aş* (Mar); cu afer.: *Gori* (RI XI 220). **6.** *Grigorie*, forma literară, cultă; cu afer.: *Gorie*, C. (Isp II^2); — Pînzarul, mold. (Sd VII 341); *Gregorie* (Tis); cu afer.: *Orieşti* (17 A IV 22). **7.** *Grigoraş* (Dm) etc.; cu afer.: *Goraş* fam. **8.** + *-cu*: *Grigoraşcu*, mold. şi de aci, prob. *Raşcu* (v. acesta); *Grigorăşcu* (B răz 33). **9.** + *-ca*: *Grigorca, cu afer.: *Gorca*, Ursul (Băl IV); *Gorcă*, Stase, munt. (BCI X 113). **10.** + *-cea*: *Grigorce*, mold.; — olt. (Cand 144); cu afer.: *Gorce*, mold. (Sd XXII); *-a* (Dm;

www.dacoromanica.ro

Moţ; Ur XXII 64; Sd XVI); *Gorcia* (17 B I 167); *Gorciu* act.; *Gorcilă*, olt. (Sur V). **11.** + *-ilă*, şi afer.: *Gorilă*, Ioan, act. **12.** + *-iţă*: *Grigoriţă* (Mar); cu afer.: *Goriţă*, R. (Vr C 53), şi *Oriţi* Guduman (Tec I), prenume etc. **13.** + *-uţă*: *Grigoruţă*, olt. (Cand 144) şi prin asim. regresivă: *Guruţă* act. **14.** + *-oiu* şi afer.: *Goroi*, act. şi *Roiu*. **15.** + *-uia*: *Goruia* s. (16 B II 366) altă afer. *Ruia* t. (v. şi Partea II). **16.** Cu disimilare: *Grigole* (Ard II 94; Paş); cu afer.: *Gole*, *-a* pren. ard. (Paş). **17.** + *-ov*, *-ei* şi afer.: *Gorovei* (Arh; Sd XVI 300); *-u*, 1665, mold. (Sd V 88).

II. Cu apoc. *GRIG: **1.** *Griga* (C Ştef; Mar; 16 A III 25; Sur IV; Sd XIX 21) etc.; la genitiv *Grigăi*; *Grigă* (Isp III[1]). **2.** *Grăga* (17 B III 349). **3.** *Grigul* (16 A III 26) **4.** Frecvenţa formelor **1—3** explică afereza lui *g* în formele; *Riga* (Puc); — căp. (D Buc); *Rigu* (AO XVIII 128; BAP II 246); *Regea* b. (Cat mold II). **5.** + *-aciu*, *-aş*: *Grig/aciu*, *-aş* (Mar). **6.** *Grigoe* (Isp III[1]). **7.** *Griguţă* (Mar; Ard), cu afer.: *Guţă*. **8.** *Griguş* (Mar). **9.** Prob. *Grica* (Mz Pl I 44); *Gricea* vatag (16 A II 226).

III. Cu *r>l*: **1.** *Gligor* (Ştef); *-e*, formă comună; *-ea*, *-eşti*; cu afer. lui *g*: *Ligore* (Buc); *Gligorîa* (16 A III 246); *Gligorie* (Dm; Mar). **2.** *Gligor/an*, olt. (Sd XXII); *-aş* (Sc). **3.** *Gligorce* (Isp IV[1]); *-a* (Sd XVI); Contras: *Glircea*, mold., 1623 (RI II 142). **4.** *Gligoruţ/ă*, mold. (Sd XXII); *-a* (ib 334). Cf gr. Γληγόρης (But).

IV. A. Cu *r>l* şi apoc.: **1.** *Gliga* (Dm; C Ştef; Mar; D Gorj; Moţ; CL; Buc; Sur XVI; 16 A II 92 etc.); *Gligă* fiu Onului (Isp I[1]). **2.** *Gligo* (13—15 B 227); *Gligul* (16 B VI 125; 17 B I 368). Frecvenţa acestor forme explică ipocoristicul *Liga*. **3.** + *-an*: *Gligan* (Moţ); *-a* b. (Sur XVI) sau<subst. gligan. **4.** + *-ace*: *Gligace* (Sd XI 85); cu afer. *Ligace: hotarul *Ligăcesc* (16 B II 167) şi, cu *g>h*: *Lihăceni* (ib. 183); v. Partea II-a: Leh, Lehaci. **5.** *Gliguţa* b. (17 A III 182, IV 415). **6.** Cu asim. regresivă: *Glighira* (Mar).

B. 1. *Liga* b. (< *Gliga*) mold. (Arh; A Gen I 79; Bîr I); — olt. (Sd XXI; AO XVIII 132). — I., mold. (Sd VII 101); — munt. (17 B I 409); Mirciu *Liga* (16 A III 98). **2.** *Liga* f., 1490, mold. (Sd VI 139; **16** A I 310); *Ligă*, I. 6 (Sur XI). Coincidenţe: Liga, Ligomarus (OR I 569).

V. Forme străine: **A.** Ucrainene: **1.** *Greşa*, Ilie, olt. (AO XV 66); — mold. **2.** *Grişani* s. (Dm). **3.** *Grişca* b. (Dm). **4.** *Hrişcan* b. şi *-i* s. (Dm). **5.** *Griţa* (Mar); **a)** *Hriţa* **b)** (Dm); *Hriţ/anul* fam. (Sur XX); *-eni* s. *Hriţoae* t. (Dicţ. Frunzescu); **b)** + *-co*: *Hriţ/co* (Dm); *-cani* şi *Griţcani* s.; **c)** + *-one*: *Hriţone* (Dm); **d)** *Hreaţca* s. **6.** *Hrihul* (Dm) < Grigul. **7.** *Horil/ă*, *-eşti* s. (Dm) < Grigorilă. **8.** Prob. *Gurca* b. (Mar 203).

B. 1. Din magh. Gergely „Grigore": *Ghergheli*, mold. (BA ung 10); *Ghergheleu* s. (Dm); *Gherghilău* t. (Mus). **2.** *Gherghel* (Sd XXII); — nemiş (Ard I 234); — Gabr., ard. (Sd VII 63); *-escul*, 1602 (17 B I 59). **3.** *Ghiarghil*, St. (Sd V 34). **4.** *Ghirghilicea*, act.

C. Din srb.-cr. Grgur: **1.** *Gurgur*, R. (Olt XIX 166; 17 B II 132). **2.** *Gurgă* (17 B I 318); *Gurgu* şi *Gurguţă* act. **3.** *Gurgoi*, Barbul (16 B IV 100). **4.** Cont. cu goangă: *Gurgongă* (17 B III 166). **5.** Din arm. Kirkor: *Cărcor*, mold. sec. 18.

Grigul v. Grigorie **II 3.**
Griguş v. Grigorie **II 8.**
Griguţă v. Grigorie **II 7.**
Grip, -ă, -e, -eiu, -ena v. Agripina **I 1 b, 2, 3.**
Gripina v. Agripina **I 1 b.**
Grişani v. Grigorie **V A 2.**
Grişca v. Grigorie **V A 3.**
Griţa v. Grigorie **V A 5.**
Gurca v. Grigorie **V A 8.**
Gurgur v. Grigorie **V C 1.**
Gurianul v. Gurie **2.**

GURIE ebr. ***Gurion***. **1.** *Gurie* monah; *Gurianul* mold. **2.** Cu *gh* trecut în *h* sub infl. ucr.: *Hurie* eg. de Suceviţa (Sucev 138), scris şi *Hurea* (ib. 201). **3.** Prob. *Huru* (v. Partea II).

Guril, -ă v. Grigorie **I 13.**
Guruţă v. Grigorie **I 13.**
Gusti, Gust/ea, v. Avgustin **5.**
Guţă v. Gheorghie **IV A 13** şi Grigorie **II 7.**

www.dacoromanica.ro

H

Hafie v. Agatha II 5.

HAGIU subst. < tc. *haci* „pelerin", luat ca epitet, în compunerea unor nume, mai ales de aromîni şi de balcanici în genere: Hagi-Tudose, Hagibira, Hagiioanu, Şt., Papahagi etc. **1.** *Hagiul* t. **2.** Cu afer.: *Agiul* portar (D Buc). Numai în 2 vol. de doc. (Î Div şi Cat gr I) găsim 110 nume compuse cu Hagi.

Hahie, Hahica v. Agatha II 5.
Hal/easa, -eş, v. Galie 9.
Hali v. Mihael VII 1.
Haliţa v. Galie I 8.

HAMAT bibl. ebr. — medic; librar; — *u* (Sur V).

Han, -a, -ă, -ea v. Ioan VIII 1.
Hananie v. Anania II 7.
Han/cea, -ceşti v. Ioan VIII 4.
Hanci/oc, -u, -ulescu v. Ioan VIII 4.
Han/co, -cu v. Ioan VIII 4.
Han/eş, -iş v. Ioan VIII 2.
Haneţ v. Ioan VIII 3.
Hanoş v. Ioan VIII 2.
Hanţ, -a, -ac v. Ioan VIII 6.
Hauu, -l v. Ioan VIII 1.

HARALAMBIE, gr. Χαραλάμπης. **I. 1.** *Haralampie* (Syn). **2.** *Haralap*, dobr. (RI XI 207). **3.** Contras, *Haramb* (Syn 7. II). **4.** Fără *h*: *Arampie* şi *Alampie*, olt. (Cand 96).

II. Segmentat: Hara-Lamb: **A. 1.** *Harea*, mold. (RI VI 76); *Haria* (Sd XI 77) sau < Zaharia. **2.** *Hariu*, dobr. (RI XI 215). **3.** *Haruţul*, A. (17 A I 21). **4.** Prob. cont. cu Hîra: *Hăra* (Băl I; RI I 276); *Hăre* (Sd XVI); *-a* (Băl II); *Hăreşti* s. care se confundă cu Hereşti < Hiera < fîier. **5.** *Hăruca* (Vr).

B. 1. *Lambul* (Giur 317; 17 B III 349). **2.** *Lamba* b. (Tec I; Cîmp; Olt; Băl II; Acte Sc). **3.** *Lambi*, ar. (Ant Ar); *Lambeşti* s.; *Lambovici*, Badea, 1677 (BCI VII 9). **4.** Cu afer.: *Buşică*, ar. (etim. T. Papahagi, Ant Ar). **5.** *Ampul* (Ard) < *Lampu*, nu din Anghel (etim. greşită Iorga).

Haralap v. Haralambie I 2.
Haranghel v. Arhanghel 3.
Haramb v. Haralambie I 3.
Haras/am, -ima v. Gherasim III 2, 3.
Haratini v. Haritina 2.
Har/ău, -ea, -ia v. Zaharia 5 şi Haralambie II A 1.
Haret, -a v. Harit 1, 2.
Harintov v. Hariton 4.

HARISIM gr.; — (B răz47). *Harisia* mona.

HARIT gr. Χάρις, ιτος „graţie" sau < arm. v. Hariton. **1.** *Haret*, 1647 (Vr); *-u*, Parfeni (Isp V²). **2.** *Hareta* b. (17 B I 366); — eg. (17 B III 40); zis şi *Harita* b. (Cat mold II). **3.** *Haritiea* f. (Mar 179).

HARITINA gr. Χαριτίνη < χάρις. **1.** *Aritina* (Syn), formă curentă. **2.** *Haratini* f. (Lex).

HARITON gr. Χαρίτων, cf. arm. Harutium „înviere", (expl. Siruni). **1.** *Hariton*, 1661 (Isp III[1]); *Ariton* (Sd XXI; Tec I; Nepos) cu

www.dacoromanica.ro

afer.: *Ritón* (Paş). *Aretonea*, 1670, pren. (D Buc). 2. Cu met.: *Hiraton*, sătean (Sur V). 3. *Arifton* (Paş). 4. Cu meţ. şi suf. *-ov*: *Harintov* moţ (Cand 145).

Harin v. Haralambie II A 2.
Harnav v. Varnava I 2.
Hartenie v. Artemie 2 c.
Haruţul v. Haralambie II A 3.
Havr/ileşti, -iş v. Gavriil III 1, 2.
Hălaci v. Alexandru IV 3.
Hălchiu v. Helchia.
Hăn/escu, -eşti, -ţeşti v. Ioan VIII 1, 6.
Hănuţ v. Ioan VIII 3.
Hăr/a, -e, -ea, -eşti v. Haralambie II 4.
Hărs/escul, -ova, -u v. Hîrs 2, 3.
Hărst v. Cristofor III 6.
Hărşeşti v. Hîrs 4.
Hăruca V. Haralambie II 5.

HELCHIA nume biblic (I-a Paralipomene IX 11), ebr. ***Hilkiah***. 1. *Hălchiu* s. ard. 2. Cu afer.: *Alchia*, N. (Meşt Cr.).

Heuţeşti v. Sfînt II 6.
Heraclu v. Iraclie 3.
Herc/e, -eşti v. Erculin 2.
Hermeşti v. Erma 4.
Herovin v. Heruvim 1.

HERUVIM, ebr. ***Cherub/im***. 1. — b. (Scan); *Herovin*, I. act. 2. *Cheruvica* f., pren., din „heruvic" cîntare bisericească. 3. *Herovic*, Radu (Î. Div).

Hervasia v. Ghervasie 6.
Hevrona v. Fevronia 3.
Hicol v. Vicol.
Hiina v. Trofim 8.
Hilce, -a v. Filic 6.
Hilep v. Filip V 1.
Hili/an, -na v. Filic 3.
Hil/ie, -iia, -ei v. Ahilie 2.
Hilimon v. Filimon 2.
Hiliua v. Filic 3: Filip II 4.
Hilip şi deriv. v. Filip II, V 1.
Hilivăstru v. Silvestru I 8.
Hiliş, -eu v. Filic 3.
Hiliţa v. Filic 3.
Hilofie şi **Hilohie** v. Amfilohie 4, 5.
Hilote, -i v. Filoftei 4.
Hilotie v. Amfilohie 5.
Himia v. Eufimia II 2.
Hina v. Trofim 8.
Hinţ/a, -ea, -escu, -eşti v. Sfînt II 6.
Hira v. Rahela 2; v. şi Partea II-a: Safir IV 13—15.
Hiraton v. Hariton 2.
Hirină v. Irina 6.
Hirotei v. Ierotei 2.
Hitioana v. Ioan V A 2.
Hiucu, -i v. Ioan VIII 5.

HÎRS nume derivat din Hrisant sau din Hrisostom, („Gură de aur") epitetul sf. Ioan patriarhul Constantinopolului, cu mutarea grupului Hri în Hîr, ca la Cîrstina < Cristina, Cf. şi gr. Χρύση-χρύσος „aur", χρῆσις „folosire" sau χρῖσις „ungere" şi antrop. gr. Χρύσιος. 1. *Htrs*, vlah Serbia; — ţig., 1508 (16 B I 43); *-u* (16 B V 102; Paş); *-ul* (Cat); *-ulescu*, P., 1775 (AO XVI 328); *Htrs/a, -eni, -eşti* ss.; *Htrsova* f. (Tis 376—8; — preoteasa (Gorj 390). 2. *Hărsu*, Gh. (Şchei I); *Hărsescul* (16 B VI 296). 3. + *-ova*: *Hărsova* f. (P[4]; Sd XV 9; AO XX 104; BCI VIII 23); — jupîniţa, 1650 (Ins 209). 4. Această formă se înlocuieşte uneori cu cea în *ş*: *Htrşa*, I., ard.; *Hărşeşti* (Tec I); *Htrşova* f. (Gorj 217); — sat în r. Vaslui şi oraşul dobrogean. 5. Prob. cu afer.: *Şova*, fam. act.

Hîrş/a, -ova v. Hîrs 3.
Hloru v. Flor I 16.

HOLOFERN bibl., din asiriană. *Olifern*, pren. act., ard. (Paş).

Holoteia v. Filofteea.
Hom/ă, -ea, -escu, -eşti v. Pahomie 5 şi Partenie II 4.
Hom/iţa, -ul v. Pahomie 5.
Horban v. Urvan 4.
Hordou, v. Gordie 7.
Horga, Horgh/ea, -ie v. Gheorghie III 12.
Horilă v. Grigorie V A 7.
Horpina v. Agripina I 4 c.
Hortolomei v. Vartolomei III 1.
Hortomei v. Vartolomei III 2.
Horul v. Prohor 3.
Hotina v. Fotinia 3.
Hotu v. Fota 7.

www.dacoromanica.ro

Hovîrla v. Gavriil **III 4.**
Hovril/eta, -eata v. Gavriil **III 3.**
Hrăpina v. Agripina **I 4 c.**
Hreaţca v. Grigorie **5 d.**
Hreazea v. Hriza **2.**
Hrihul v. Grigorie **V A 6.**
Hris, -a, -ava v. Hrisant **II 1.**
Hrisaftu v. Hrisant **I 4.**
Hrisanfi v. Hrisant **I 8.**
Hrisanft, -ia v. Hrisant **I 3.**
Hrisandu v. Hrisant **I 2.**

HRISANT gr. Χρυσανθής, „floare de aur". **I. 1.** *Hrisantie* (Ard). **2.** Cu fon. gr. *Hrisandu* eg. (Cob 26). *Hrisanft* eg. (Băl V); *-u* pren. b. (P[13]); *-ia* f. (Ard II 184). **3.** Cu afer.: *Antha* (P[11]). **4.** *Hrisaftu* arhiereu (RI X 192); cu afer.: *Saftu* (Am 97), nume ard. şi munt. **5.** *Săftoiu* (Cras 104; Gorj 101; Fil 56); *Săftescu* (Tg-Jiu). **6.** *Saftel*, jup., 1638 (AO XIX 119). **7.** *Săftian*, mold. (Şez), sau <subst. saftian, „marochin". **8.** *Hrisanfi* (Ştef). **9.** *Hrisafi*, P., act. **10.** + Sofia: *Hrisofia* f. (Î Div). Cf. şi Hrisaf.

II. Cu apoc.: **1.** *Hris* (Ştef), cf. gr. Χρύση; *-u* (Dm); *-a* b. (16 B I 4); *-in*, G., act.; *-icu*, V., ar. act.; *-ava*, dobr. (RI XI 205); *-cu* (ibid). **2.** *Hristia*, Cehan, f. (Tut 107).

III. 1. *Crisant* (DR II), *-a* f. act. **2.** *Crezantu* fam. 1915. Vezi şi Hrizan şi Hîrs.

Hris/eu, -icu, -in v. Hrisant **II 1.**
Hrisiia v. Hrisant **II 2.**
Hrisofia v. Hrisant **I 10.**
Hrisogon v. Crischent **4.**
Hrist/a, -an, -ea v. Cristofor **V 1.**
Hristina (sinaxar) gr. Χριστῖνα vezi Cristofor.

HRISTODUL, gr. Χριστόδουλος «robul lui H.». **1.** — diiac (16 B IV 177). În onomastica neogr. apare şi Χρίστος, Χρῆστος ca nume de pers. de unde vine Χριστάκης (But). Direct sau prin intermediu blg. avem *Hristea* şi *Cristea* sau < Cristofor. **2.** *Cristodul*, act. **3.** Acomodat cu numele terminate în *-dor* ca Teodor: *Hristodol* şi *Hristodor* (Î Div); *-escu.*

Hristofor v. Cristofor **III 1.**
Hrist/a, -an, -ea, -u v. Cristofor **III 4** şi Hristodul **1.**
Hrişean v. Grigorie **V A 4.**
Hriţa şi derivatele v. Grigorie **V 5 a—d.**

HRIZA nume ce poate deriva din Hrisant sau din Hrisostom, cu mutarea lui *s* în *z*, în cadrul limbii greceşti. **1.** *Hriza* (Sd X; Giur 170); cu afer.: *Riza* pren. (Puc); — olt. (Sd XXII). **2.** *Hrize* log. (17 B II 224); *-a* şi *Hreazea* (Hur); *Rizea*, frecv., pren. **3.** *Hrizu > *Rizu*, dobr. (RI XI 210); boier, 1674 (Fil C 286); ar. (Cara 34); *-l* t.; *-lui*, Piscul, t.; *Rizescu* (Puc); *Rizoiu*, act. **4.** *Hrizan* (Mano 21); — armaş munt. (Sd I—II); — post. munt., sec. XVII (RA I 221); *Rizan* (17 B II 308; Sur XX); — Cîrstoiu (Sd XV 243); cf. *Rizan* (C Ştef). **5.** *Hrizica* spătar (Sd IV 36); *Hrizicu* ar.; cf. gr. Χρυσικὸς „aurar". **6.** *Rizescu* şi < *Izescu* act. **7.** *Arizan*, A. (Tel 58) „a lui Rizan".

Hrize, -a v. Hriza **2.**
Hrizi/ca, -cu v. Hriza **5.**
Hriste v. Cristofor **III 5.**

HROMATIE gr. Χρωμάτιον „de culoare" Prob. *Hrom* (Sd XVI) etc., sau < sl. хромъ „şchiop", v. Partea II-a: Hrom.

Hroneseu v. Sofronie **4.**
Hrusina v. Eufrosina **9.**
Hudr/ea, -eş, -iei v. Adrian **II 9.**
Hurban v. Urvan **4.**
Hurtună v. Fortunat **2.**
Hur/ea, ie, Huru v. Gurie **2, 3**; v. şi Huru (Partea II).

HUS ebr. fiul lui Ham; Ioan Hus reformator ceh; cf. ceh şi ucr. Хус < гусь „gîscă". **1.** *Hus* (11—13 C I 147; Dm); *-ova* s. (C Ştef); *-ul* (Dm; Ştef; Băl II; C Bog); *-ea* (Dm; Ard); *-ea*, Stanciu (Sur IX); *-an*, Oghene, mold. (Sd XV 210). **2.** *Husa*, I., ar. (Cara 92). **3.** *Huscovici*, D-tru (16 A IV 255). **4.** *Husin* (Ştef; Băl III). **5.** *Husia* s. ard. şi *-ni* s. (C Bog); *Husei* s.; *Huşeşti* (Huseşti) (Ur XXII 288); *Huşii* s. şi oraş < *Husiţi*, după I. Bogdan (Ştef II 191). B. P. Hasdeu şi Iorgu Iordan admit expl. top. *Huşi* < antroponim Hus, dar E. Petrovici (Romanoslavica IV 51—2) îl derivă < ucr. гуси «gîşte». Forma Husa la aromîni ar justifica originea biblică a numelui.

Huş/eşti, -i v. Hus **5.**
Huţu v. Mihael **III 17.**

www.dacoromanica.ro

I

Iacă v. Iacov I 5 b.
Iachim, -escu v. Ioachim I 2.

IACHINT gr. Ὑάκινθος „iacint" **1.**— mitr. Ungrovl., 1360. **2.** *Iacint*, mod.

Iaciu v. Iacov I 5 e.
Iacob, -au, -ică etc. v. Iacov II 1.
Iacodin v. Iacov I 6.

IACOMI lat. ***Jacomus***, varianta lui ***Iacobus***, din care derivă it. Giacomo. **1.** *Iacom* (Ard II 198); *-achi*, 1679 (BCI VII 9). **2.** *Iacomi*, grecul 1619 (D Gorj); — b 1662 (Isp III[1]; 17 A IV 16, 105); *-e*, mold. (Sd XI 88); *Iacomi*, dascălul lui Dim. Cantemir; — sluger (Î. Div). *Iacumi* pîrcălab 1645 (DCpol). **3.** Cu sinc. şi suf. *-an*: *Icoman* (16 B II 57). **4.** *Comu* (P[11]).

Iacoş v. Iacov I 5 d.

IACOV ebr. ***Ya'aqobh***, „ţiitor de călcîi", „geamăn", patriarh biblic, lat. Iakob. **I.** Forma ortodoxă: **1.** *Iacov*, sătean (17 B III 54 etc.); *-eşti* s. vechi; *-escu*; pl. feminin: *Iacovile* s ca Toancele > Anton; s.; *-iţă*, olt. (Cand 146); *-ache* (Arh). **2.** Cu afer.: *Covu* act.; *Cova* (Tel 58); *Covan* (Cand 146). **3.** Cu afer.: şi suf. *-lea*: *Covlea* (Gorj 94). **4.** *Vuţă*, act. **5.** Cu apoc. sau schimbarea fin. *-ov*, tratată ca suf.: **a)** *Iacul* (17 B I 282); **b)** *Iacă*, Mărie (Ard II 104); **c)** + *-in.*: *Iacin şoltuz* (16 A IV 238). **d)** *Iacoş* vist. (Isp I[1])=*Iacuş* (Dm); — vist. (C Ştef; 16 A I 85); *Ecuşani* s. (16 A I 85); azi *Icuşeni*; *Icuşeşti* s. (Dm). **e)** *Iacşa*, olt. (Tis 379); — căp. zis şi *Iasco*, *Iaşca* (AO III 10, 332); *Iacşa* din Suceava f. (Sur XXI); **f)** *Iaxa*, M (Met 172); formele **e** şi **f** sînt sîrbeşti. **6.** + Codin: *Iacodin* (G Roş 69; Sur XXI; Arh).

II. Forma lat.-cat. **1.** *Iacob* (Ştef); *-escul*, Luca (Ştef) zis şi *Ecobescul* (C Ştef); *—eni*, *-eşti*, *-oaia* ss.; *-an* (Buc); *-ică*, *-uţ* (Cand 146); *Iacobăscul*, Fetea (16 A I 75). **2.** Cu afer.: *Acob* (17 B I 491). **3.** + *-an*: *Iecobăn* (CL); *Icoban* (CL). **4.** Cu afer.: *Coban* (Sd XXII 334; Isp III[1]). **5.** + *-oniu*; *Iecoboń*, haţeg (Cand 146). **6.** + *-ici*: *Ecobici* (Tg. Jiu). **7.** Cu afer. şi alte sufixe: *Cobeş*, Neagul (Sur XXIV); *Cobeţ*, E. (An Pit 24); *Coblea*, olt. (Cand 146). **8.** *Iacobică*, cu derivate prin afer. citate de Candrea (p. 146): *Bică*, *Bicu*, *Bican*, *Bicău*, *Bicăş*, folosite în Oltenia. *Bica* f. (P[13]; s. Cătina Bz; Î Div); *Bicu*, N. şi *Biceşti*, ceată (Î Div). **9.** *Iacobuţ*, *-ă* (Cand 146), din care se pot explica: *Buţa* f. (P[3]); *Buţă* b. (Sc); v şi *Buţă* Partea II-a; *Buţu* (Viciu 15) explicat de acesta < Iacob. **10.** *Iacub, din care s-ar explica: *Cuba*, I. ,act. şi *Cubăe* f. (Bogrea An C III 766); —porecla Anei, soţia lui C-tin Cantemir Vvd, ca serdar (RA I 67); *Cuboaie* f. ard. (DR III 799). **11.** Prob. *Căbulea*, V., act. < magh. Iakab.

Iac/oş, -uş, -ul v. Iacov I 5 a, e.
Iacovile v. Iacov I 1.
Iaeşa v. Iacov I 5 e.
Iad, -a v. Ioad.
Iadr/e, -a, -iciu v. Adrian II 11.

IAFET bibl., fiul lui Noe. — (ard).

Ialena v. Elena I 5.
Ialexa v. Alexie I 1 e.

www.dacoromanica.ro

Ian/a, -ă v. Ioan VI A 1, 5 şi B 4.
Ianacachi v. Ioan VI A 8.
Ianach/e, -i, -ie v. Ioan VI A 8, şi B 3.
Ianăş v. Ioan VII A 1.
Iancea v. Ioan VI A 12.
Ianciul v. Ioan VI A 11.
Ianc, -a, -o v. Ioan VI A 10.
Ianeu, -leu v. Ioan VI A 10.
Ian/e, -ea, -eş, -iş v. Ioan VI A 1, 2, VII A 2.
Ianev v. Ioan VI A 9.
Iani, -u v. Ioan VI A 2, 3.
Iano, -li v. Ioan VI A 2, 7.
Ianoş v. Ioan VII A 1.
Ianotă v. Ioan VI A 6.
Ianov/a, -ici v. Ioan VII A 9.
Ianpotă v. Ioan VI A 6.
Ianu, -lă v. Ioan VI A 2, 7.
Ianuş v. Ioan VII A 1.
Iaremia v. Ieremia II 4.
Iasaf, Iasof v. Ioasaf 3.
Iasco v. Iacov I 5 e.
Iaxa v. Iacov I 5 f.
Icaterina v. Ecaterina I 2.
Ichim, -eni, -eşti v. Ioachim II 2.
Icnat v. Ignatie I 5.
Icoban v. Iacov II 5.
Icoman v. Iacomi 3.
Ieuşeni v. Gheorghe IV F 2 şi Iacov 5 d.
Ida, Idu v. Iuda 2.
Idita v. Iudita 3.
Idor v. Isidor 4.
Idoxi/e, -i v. Evdoxie 3.
Idrea, Idriceanu, Idriciu v. Adrian II 11.
Iechimăuţi v. Ioachim II 1.
Iecob/ăn, -oń v. Iacov II 3, 5.
Ienăchiţă v. Ioan VI A 8.
Iefrim v. Efrem 5.
Iencea v. Ioan VI A 12.
Ien/e, -ea, -u, -ia v. Ioan VI B 2.
Ien/işte, -oiu v. Ioan VI B 2.
Ienuţă v. Ioan VI B 11.
Ieordache v. Gheorghie IV E 2.

IERAZ, gr. Ἱεραξ, acomodat cu subst. irează var. munt. la ires = eres. 1. *Irezul* din Gîrleşti (BCI VII 10). *Irizul*, Ioan, mold. (Sd VII 323); *Irizan*, Matei (Î Div): putem apropia de acest nume prin afereză, următoarele: 2. *Razo* (16 B I 81); *Razu*, mold.; *-l* (Buc; Giur 236; Olt); — V. (Vit. 47); *Răz/eşti* s. (C Ştef); *-oaia*, f. mold. 3. *Răzuş* prof. 4. *Rizea* (Ard). cf. şi Rizea < Hriza 2, 3. şi subst. ard. rîză „otreapă". 5. + *-an*: *Rîzan*, C. (C Ştef); *Răzana* t., nume de pîriu şi de tîrg mold., cu variantele din documente: *Răzina*, *Rezina*, *Rizina*, *Rîzeni*.

Ierciuleseu v. Erculin 3.

IEREMIA, ebr. ***Yirmĕyah*** „înălţarea dlui", lat. ***Ieremias*** (EI). I. 1. *Eremie* (Ştef); — Movilă Vvd. (în cronici); *-escu* act. 2. *Eremeiu* (Mar); — E., ard. act.; *Eremic* (Mar 171); *Ieremica*, Jora (B răz 46); *Eremin* sec. XVII (P Gov fol 13 vo) *Ieremiţă*, ard. sec. 18. 3. *Iremie*, ard. (Paş); *Irema* b. (17 A IV 368). 4. *Ierimie* (Met 132); *Erimescu* act; *Erimica* (Ard II 180); *Erimiţul* (Buc); 5. *Irimia*, frecv.; *Irimie* şi *Iriñie* (Paş); *Irimescu*; *Irimic/a* (Sd XVI); *-e* vornic (Sur IV); *-ea*, *-el*; *Irimiţă* act. 6. *Irimaşul* t.

II. Sub influenţa fon. slav, dela Arimindenĭ: 1. *Arminden* numele sărbătorii de 1 mai; 2. *Ormindea* s; *Erimin* (17 B III 421); *-u*, 1787, munt. (RI I 22). 3. *Irmin* (16 B IV 198). 4. Din ucr. Ярема (Grinc): *Iaremia* (Hur 129); *Aremia* b. (16 A I 266, IV 34); *Arimia* b. (Sur II; 17 A I 170; Sd XVII; Tg-Jiu); *Arimie*, mold. (Sd VII 61). 5. Din ucr. *Веремій* (Grinc): *Virimia*, dobr. (RI XI 207).

III. Probabile 1. Scurtări: *Irea*, *Ir/escu*; *-eşti*, *-easca* ss.; cf. şi ebr. ***'Irá*** „vigilent". 2. Contaminări: *Arimera* ard. (Paş).

Ieremi/ea, -ţă v. Ieremia I 2 b, c.
Ierimie v. Ieremia I 4.

IERONIM gr. Ἱερώνυμος „nume sfînt". 1. *Ieroni* m-te (Tis). 2. *Roni*, vezi acesta. 3. Prob. dim. *Nimel*, 1725 (Paş).

IEROTEI gr. ἱερός „august (sfînt) şi θεός „d-zeu". 1. *Irotei* (Syn); *Ereteiu* mon. (Sucev. 179). 2. *Hirotei*, Soldan, eg. (Sd VII 365). 3. *Irofti*, Pia, act.; *-e* t.; *Irofteia* eg-na m-rii Eţcani (Băl V).

IERUSALIM oraşul, gr. Ἱεροσόλιμα < ebr. 1. *Ieruselima* (Syn). 2. *Rusalim*. ard.

www.dacoromanica.ro

Paş); pren (Haţ 65). **3.** *Rosolim* (Ard). **4.** Scurtat: *Silim* (Sd XV 85). **5.** *Rusalin* pren. ard. (CO 60). **6.** Cu apoc.: *Rusalu > Rusăleşti* s. (Î Div). sau < Rusalii

Iestihie v. E v t i h i e **3 a.**
Ievon v. I o a n **III F 6.**
Ifemie, Ifenie v. E u f i m i a **I 5, 6.**
Ifimie v. E u f i m i a **I 5.**
Ifraft v. E f r a f t.
Ifrăsina v. E u f r o s i n **5.**
Ifrem, Ifrim v. E f r e m **2, 5.**
Ifronie v. E f r e m **10.**
Ifrosi, -e, -n, -na v. E u f r o s i n **3**; **-a 3.**
Iftemie v. E f t i m i e **II C 1.**
Ifte/n/e, -ie v. E f t i m i e **II C 3.**
Iftiear v. E f t i m i e **III 3.**
Iftimie v. E f t i m i e **II C 2.**
Iftin/ea, -eăi, -e v. E f t i m i e **II C 4—6,**
Iftod/e, -ie, -iu, -u v. M e t o d i e **7.**
Iftodor v. M e t o d i e **8.**
Iga v. I g n a t i e **II A 2.**
Ige/seu, -şti v. I g n a t i e **II A 4.**
Ighiiana v. A n a **III 4.**
Igiescu v. I g n a t i e **II A 4.**

IGNATIE lat. ***Ignatius***, în latina veche Egnatius, refăcut în raport cu *ignis* „foc", prin etim. pop (Tagl). **I. 1.** *„Ignatie* zis Iuga, mare vist". (Ştef). **2.** *Egnatie* episcop (Mano 20). **3.** *Ignat*, forma populară, „Ignatul porcilor"; *escu*; *-eni, -eşti* ss. **4.** *Ihnat* (Ard); mold., 1609 (Sd VI 58, XI 87). **5.** *Icnat* (Ard); *-e* (Cand 147). **6.** *Igna* (Moţ); *Ignea* ban (P^5; An Com); *Ignul* (16 A IV 81). **7.** *Ignăţel* (Sur I); *Igănăţei* s.

II. Segmentat în: Ig-Natu. **A. 1.** *Iga* (Moţ; Ard II 185; Paş). **2.** *Igul* (Sd X; 16 B I 164); s. (Sd XXII). **3.** *Igoiu* s. (Hur); *Igoianul* (Sd XXI); cf. şi magh. *iga* „jug" şi blg. Игa din еслика „aglica" (după Weig). **4.** *Igea > Igeşti* (Gr. Buc); *Igescu*, I., mold. act.; *Igiescu* (Bîr I).

B. 1. *Nat*, Valea lui, t. *Nath*, Teodor, ard., 1566 (Hurm XI 586) *Nate*, munt. (BG LIV 195); *-a*, ard. (Viciu) *Natu* (Drăg); — Florea, ard. *-l* (16 A III 7; 17 A II 416; Isp IV^1). **2.** + *-in*: *Natin*, I. (Isp III^1); cf. şi subst. (ard) *nat* „om" „ins".

III. 1. Cont. cu magh. Ignacz: *Ignaţi*, mâr.; cu afer.: *Naţii*, mar. (Ard I 200); *Ignaţiu* (17 B I 222); *Naţul*, E. mold. act.; *Ignăţel* (Sur I); *Ignăţei* s. **2.** Prob. din ucr. Гнат (Grinc): *Natco* (17 A III 42) şi *Inaţco*, frate cu Grozav, mold., 1644 (BCI X 41). **3.** *Ognat*, dobr. (RI XI 210). Dovada segmentării stă în forma Nat şi Naţii din Ignat, pe cînd în ucr. Гнат s-a produs numai afereza lui I.

Iguaţi, -ţu v. I g n a t i e **III 1.**
Ignăţ/el, -ei v. I g n a t i e **III 1.**
Igoiu, Igul v. I g n a t i e **II A 2, 3.**
Ihnat v. I g n a t i e **I 4.**
Iiuova v. I o a n **V C 4.**
Ilanea v. E l e n a **I 5.**

ILARIE lat. ***Hilarius***, gr. Ιλάριος. < ἱλαρός „vesel" **1.** Cu afer.: *Larie* (16 A IV 31; Isp I^1); *Lare*; *Lar*, Nistor (Ard); *Larca* (17 A I 141). **2.** *Ilaris*, în text latin, (11—13 C I 25). **3.** *Ileroe* b. Bz. (17 B III 553). **4.** + Sinde (Axente): *Sindilar*, mold. (RI VIII 119); *-u*, I. (MO 16 mart 944). **5.** Cont. cu apel. şindilă: *Şindilar*, Ion (Şchei I); *Şindelari* Varnava mon. buc. (Suceava 183).

ILARION < gr. Ἱλαρίων < ἱλαρός „vesel" **1.** — ep. de Argeş, 1821. **2.** *Larion*, mold. (Sd XI 77, 289; RI II 146); ard. (Ard II 161; Sd XV; Mar); fiul Ulianii, mold.; — Ticşa (CL); — din Vernești (17 B II 286); *Lariŏn*, ard. act. (Nepos). **3.** *Larior* (Mar). **4.** Cu met.: *Ralion* (Ard I 72; Sd XV 68). *Rarion* Pleşcar (Cat mold II). **5.** Cu schimbarea p. fin. şi afer.: *Arianu*, D. (IS 279). **6.** + Leonte: *Lărionteşti* s 1611 (Cat mold I).

Ilaş, -eu v. I l i e **II 1.**
Ile/a, -u v. I l i e **II 4, 5.**
Ilehe, Ileişor v. I l i e **II 5.**
Ile, -a, -aş v. I l i e **II 2.**
Ilean/a, -u v. E l e n a **I 3.**
Ilenuţa v. E l e n a **II B 1.**
Ileni v. E l e n a **I 3.**
Ileroe v. I l a r i e **3.**
Ileş, -escu, -uţ v. I l i e **II 3.**
Ilga v. O l g a **2.**

ILIAN lat. ***Aelianus***, > ***Aelius*** n. roman. **1.** *Ilian* (Syn); — *Al.* act; *-a* f. (17 A III 12);

www.dacoromanica.ro

Iliianu (P²); *-ul*, 1688 (Paş). **2.** *Lianu*, C. (Tg-Jiu); *-l*, Nicola (AO XXI 163). **3.** Mod. *Elian*.

Iliana v. Ilie I 3 şi Ilian 1.
Ili/a, -ea v. Ilie I 2.
Ilias/a, -ă v. Ilie I 11.
Iliat v. Ilie III 4.
Ilie/a, -el v. Ilie I 4, 9.

ILIE ebr. ***Eliyâhû*** > ***Elohim*** + ***Yahve***. (Tagl). **I. 1.** *Ili/e*, frecv.; *-escu*; *-eşti*, *-eni* ss.; cu afer.: *„Lie*, sfînt Ilie", folclor (Col 16); *Lie*, mold. (C Bog; Paş; Sd XI 87). *Liei*, dativ (16 B II 404); *Lia* şi *Lie* f. ar. (Fărş); *Liescu* (Tg-Jiu; Cat mold II; *Lieşti* (C Bog). **2.** *Ilĭa* comis (16 A I 64); — Vvd. (Sur II); *Iliŭa* (P¹¹; Sd XIX 70); mold. (Sd XI 257); ar. (Cara 34); — Hristea, munt. (RI XIV 192). **3.** *Liia* b. (16 A II 52). **4.** Feminine: *Iliia*, *Ilica* (Băl VI) şi *Iliuţa*, luate şi ca matronime; *Iliiana* f. (17 A III 23); *Iliana* fiica Neniului (17 A IV 117); *Liiana* f. (AO X 22); *Ilioara* s. **5.** *Iliaş*, frecv. (Ştef); *Ili/aşi*, *-eş*, *-eaş* Vvd. (C Bog); *Liaşu*-Vodă (RI VII 38). **6.** + *-co*: *Iliaşco* (Sur V); *Iliaşcu* (Dm). **7.** *Ilieş* (sub infl. magh. Illies) ard. şi mold. (Moţ; Mar; Băl VI); mold. — (Sd VI 279); *-i* s.; *-escul* (Dm); *-eşti* s. dispărut; *Ilieşiu*, Iustin poet. **8.** *Iliică* zis şi *Leica* b., munt. (BCI V 203); *Liică* (RI XVIII 24); *Liica* (Sd VI 507; 16 B II 389); — diac (Cat); — t. (17 B I 369); *Liiceni* s.; prob. *Liăceşti* (17 B II 59). **9.** Contras: *Ilica* f. (Mar); *Ilicel* (Bîr l); cu afer.: *Lică* b., munt. (Sd XVI; P Bor 74); *Lica* b. (17 B II 205); f. (17 B II 285); *Licescu* (Ard II 141); *Licoi* t. Bz; *-ul* (Ard). Aceste ipocoristice reprezintă şi pe Vasile, Iuliu etc., astăzi. **10.** *Ilioiu* (satul Măneci; Paş); *Ilion* (17 A II 293); *Ilioniu*, I. mold. sec. 18. *Ilioae* (Paş) 1725; *Ilioe* (Paş; Ard II 94). **11.** Maritale: *Ilioasa*; *Iliasa*; *Iliasă* (Paş); *Liasa* f. (16 B II 281). **12.** *Iliu*, I., act.; *Liu*, C. act.; *Iliucă* (Paş); *Liuca* murariul (16 A IV 229). **13.** *Iliuţ* (Paş); *-a* (Sd XI 258); *-ă*, buc; *Liuţă* fam. (Şez).

II. *Il*: **1.** *Ilă*, Niţă din Slon (RI XVIII 39); *Ilaş*, C., act.; + *-co*, *-cu*: *Ilaşco*, P. (CL); *Ilaşcu* (Buc; Şez); cu afer.: *Laşcu* şi *Lăşcuţi* (Am 157). **2.** *Ile* (Dm; Mar); *-a* (Dm; Ştef; Băl II; Sd XI 276; Tec I etc); *Ileaş* (Mar; Ard II 103). **3.** *Ileş*, V. (Sur V); *-escu* (Ard II 102); *-uţ* (Mar); cu afer.: *Leş* s. ard.; *-u* s. şi fam. actor; cf. şi magh. Illés. **4.** *Ilcu* (Ştef); *Ilca* f. (Dm; Mar; Vr; Ştef. 16 A II 29) etc.; —b (PGov f⁰ 18 vo.; cf. blg. Илка (Weig), iar pentru Ardealul de NV cf. magh. Ilka < Elena. (com. de Al. Cristurean). Sinc: *Icu > Icaş şi Icuşeşti s. (Dm). **5.** *Ilche* (M mar); *Ilcişor* (17 A I 108). **6.** *Iliş: *Iliş/ăscu* (Şez); *-eni*, *-eşti*, *-ua* ss.; *Lişu*, olt. (Băileşti). **7.** *Iliţă*, mold.: *Liţa* pren. (P²); ib. (Cat) şi s.; *Liţă* b. ard. (Paş); *Liţa* şi *Liţă* f. (Fărş); *Iliţu: *Liţu* (Ard; Buc); *-l* fam. frecv. (Buc). *Liţescu* înv., 1890. **8.** *Iliţică: *Liţica* prof.; sinc.: *Liţca* (C Bog); — din Gherghiţa, 1650 (Sd IV 35). **9.** *Iloiu*, C., munt. (BCI VIII 34); *Loieşti* s. (17 A IV 300); *Iloaie*, Ilinca (Băl V). Podul *Iloaei*, oraş, este o etimologie pop. pt. Podu-*Leloaii* zis şi „Podul îi Leloae" (Isp IV¹). **10.** *Iluţ*; *-a*, G. act.

III. *Elie*, sub influenţa gr.-lat. Helias. **A 1.** *-escu* act.; *Elieş*, Condre (CL). **2.** *Elişor*, ard. **3.** + suf. gr. *-ade*: Ioan *Eliade* (Heliade) Rădulescu. **4.** + suf. gr. *at*: *Iliat*, C., mold. (Sd XXII).

B. Combinat cu *sînt* < lat. sanctus: **a)** *Sîntilie*, Filip, ard. (Haţ 82); *Sîntiliie*, ziua; *Sîntilia* munte (Mus); *Sîntilia* s. în Valahia Mică a Slavoniei medievale (Morl 14); *Sîntilie*, Sîrbu, [romîn venit din Serbia] ard. (Met 100); *Sîntiliei*, Albul feciorul, mold., 1665 (BCI IV 169 şi A Gen II 66). **b)** *Simtilia*, biserică la Suceava (17 A III 153); sau *Sinteliia* (ib. 131); *Simptilia* t. (Muscel). **c)** Cont cu Axinte: *Sindile* (v. Avxentie). **d)** + Maftei: *Elemaftu* · popa, 1822 (Puc 54).

Ilina v. Elena I 6.
Ilin/ea, -cel v. Elena II A 4, 8.
Ilin/oiu, -u v. Elena I 6.
Ilioa/e, -ia v. Ilie I 11.
Ilioara v. Ilie I 4.
Ili/oiu, -oń, -oniu v. Ilie I 10.

ILIODOR gr. Ἡλιόδωρος „darul soarelui". **1.** *Ilvodor* (Syn 28 sep.) **2.** *Aleodor* (Has) şi *Aledar*, *-eşti* s., < Iliodor (etim. Has).

Ilipescu v. Filip IV 1.

www.dacoromanica.ro

ILIRIE lat. ***Illyrius***, etnic < ***Illyria***. *Ilir > *Lireşti* s. disp. reg. Bucureşti, 1645 (BCI XI 60).

Ilisafta v. E l i s a v e t a **6.**
Ilisahta şi Ilisatha v. E l i s a v e t a **11.**
Ilisaveta v. E l i s a v e t a **2.**
Ilis/ălu, -ău, -ei, -el -le, -oi v. E l i s e i **1, 3—6.**
Iliş/ăscu, -eni, -eşti, -ua, v. I l i e **II 6.**
Iliţă v. I l i e **II 7.**
Ilizara v. E l i a z a r.
Iloael, Iloaie, Iloiu v. I l i e **II 9.**
Ilona v. E l e n a **III 1.**
Ilu v. I o i l **2.**
Iluţ, -a v. I l i e **II 10.**
Ilvodor v. I l i o d o r **1.**
Inaş/ul, -escul v. I o a n **VI B 7.**
Inaţco v. I g n a t i e **III 2.**
Indr/e, -ea, -ei, -eş, -ieş, -ii, v. A n d r e i **IV B 1—4.**
Indrul v. A n d r e i **IV B 4.**

INOCHENTIE lat. ***Innocentius*** < ***innocens*** „inofensiv". **1.** *Inochint*, I. (Bîr II). **2.** + Ioan: *Ioanichentie* ep. (Isp VI[1]; BCI IV); *Ionichintie* mon., mold. (Sd VII 107). **3.** Cu afer.: *Chint, -escu* sau < *Chintilian*.

Inochint v. I n o c h e n t i e **1.**
Inoh v. E n o h.

IOACHIM bibl., ebr. ***Jehŏjakim***. **I. 1.** *Oachim* act.; *Iochim*, dobr. (RI XI 210). **2.** *Iachim* (Dm; Ştef; Ur XXII 382; 17 B II 28, 357); *-escu* (Ştef). **3.** Cu afer., *Achim* (RS 20); + *-ie*; *Atimie*, (Mar). **4.** *Achimian* (Puc).

II. 1. *I e c h i m; *-ăuţi* (Ştef). **2.** *Ichim*, act.; *-eni, -eşti* ss. **3.** *Echim* (Bîr IV; Isp I[2]; Tec I; Sd IV 38, XI 54 şi XVI 182; Mar). **4.** *Echemeţ* (Mar). **5.** Cu afer. *Chima* (17 B I 169 şi III 586; Met 303; P[111]; *Chimu, -l* şi *Chimoae* (Paş); *Chimel* (Tel (58).

III. 1. *O a h i m. **2.** *Ohim* (Mar). **3.** Prob. *Văchim*, Dijmărescu, 1765 (AO XIX 100) ca Iuvon < Ion. **4.** Cf. şi tema Chin < Chim < Ioachim, ca Aftene < Eftemie şi Antin < < Antim: *Chinu* diacon (17 B II 225); *China*, Al., 1871 (L Pl. 354); *Chin/ea* fam. şi munte (Ard); *-escu* (IS 282). 5. cf. *Chinie*, V. (IS 281).

IOAD bibl., ebr. cont. cu subst „iad": *Iad* din Chiojd, 1636 (Sd XIX 85); *Iadul* b. din Argeş (Sd VII 352); *Iad* s. ard. în r. Năsăud; *Iada*, jupîneasa (D Buc).

IOAN ebr. ***Iochanan*** sau ***Iohanna***, gr. Ἰωάννες, lat. ***Ioannes***. **I.** IOAN. Numele cel mai frecvent la romîni; repetat în dinastia Asăneştilor, devine supranume domnesc, Ἰῶ, la munteni, parte integrantă a intitulaţiei. **1.** *Ioan*, forma cultă; — Gură-de-aur, b. dobr. (RI XI 208); cu afer.: *Oan*, „sluga" (curtean) mold., 1461 (M Put 175); — fratele lui D. Bratu (AO XXI 199). **2.** *Ioana* sau *Ioană*, f. luat şi ca nume bărbătesc, cu afer: *Oana* b. (Moţ; Paş); — Preseacă, mold., 1463 (Sd V 386); *Oană* nume purtat de 25 boieri ai lui Ştefan cel Mare ş.a. (Dm; Ştef). **3.** *Ioane* (Mar), vocativul pt. nom., ca Petre < Petru, formă curentă ard. între anii 1850—1870; *Oane* (Mar; Buc; CL); *-a* (Ard; Moţ). **4.** *Ioanete* (Moţ). **5.** + *-eş*, sau contam. cu magh. Iános: *Ioaneş*, ard. (Paş); *Oaneş*, Tudoran (16 A IV 128; Sd XVI); prob. *Neş*, Haideu (AO XXI 198); *Neşu*, M. (Î Div); *-l* vatav 1679 (BCI VII 9): *Nesu* (cu *s* pt *ş*, grafie străină) 1671 (Paş). *Ioanăş* (Ard). **6.** *Ioanică: *Ioaniceşti* s.; *Oanică* (Dm); *Oaneca* (C Bog). **7.** *Ioanin* (Ard I 248). **8.** Ţarul *Ioaniţă*, redat în latină: Ioannicius rex; *Ioaniţiu*, act., sub infl. sufixului grec *-iu*. **9.** *Ioanţă* (Ard); *Oanţă* (Dm; C Ştef; Mar; Vel) etc; *Oanţa* (Dm; Ştef; 17 A III 89); *Oanţe*, I. (Ard); *-a* (ib.); *Oanţul* s. **10.** Cu *u* pentru *o*, prob.: *Unţ/ăşti, -eni* ss., v. şi Uncu, Unce. **11.** *Ioanca* fiul lui Cosma, ard. (14 C I 18); *Oanca* (Ştef); *Oancă*, T., mold. (RI XI 315); — Turcul (16 A II 121). **12.** + *-cea*; *Ioancea* (Î Div); cu afer. *Oance* (Mar; Ştef); *-a*, frecv. ard. (Paş) şi mold. (Dm; Ştef; Ţ. Rom. 128; P Bor 55); *Ioanci* (Paş), cf. magh. Iancsi.

II. ION **1.** — frec. (Dm) şi act.; *-escu*; frecv.; *-easa, -easca, -eşti* ss. **2.** *Iuon* formă curentă în urbariile din Ardeal (Met 39; Paş; Ard) etc. *Iuonea, Iuoneasă* (Paş). **3.** *Iuvon*, ard. (Paş). **4.** *On* (Ard; Met 95; Sd XVI, etc.); *On*, Isă (Ard II 123); *On*, Birza (Met 95). **5.** *Iona* b. (P Bor 34); *Onă* f. ar. (Fărş); *Ona* b. (Dm; C Ştef; 13—15 B 158; P Bor 2, 64);

www.dacoromanica.ro

— diacu, 1734 (Acte Sc), sau din Ioná profetul. **6.** *Ionea* (Mar); — munt. 1596 (Sd VII 270): *One, -a* (Dm; Ştef; Ard; Vr; Sd XI 27 şi XV); *Oneasa* f. (16 B II 43; Cand 156), marital; *Niasa*, 1688, ard. (Paş); *Onesc*, haţeg. (Cand 156); *Onescu* luat ca prenume dobr. (RI XI 215); *-l* fam. mold.; *-l*, olt. (17 B IV 511); *Oneasca* t.; *Onoae* fam. (Paş). **7.** *Eonu*, mold., 1692 (BCI XV 87); *Onu* (Ard); *-l* (16 A II 89).

III. Derivate din ION: **A.** + *-ac* (**1—3**), *-ace* (**4**), *-ache* (**5**)-*aş* (**6**): **1.** *Ionac* fam. mold.; *Onac*; *-a* (Sd XI 87; 17 A III 84, IV 189, 291, V 275; BCI IV 204); *-a* f. mold. (Sd XI 87); *Onacă* (17 A II 233); *Naca* b. (17 A II 217; Sd VI 30; P Bor 6); *Naca, Nacu, Nachi*, ar. (Fărş); *Ionacu* (Mar); *Onacu* (ib); *Nacu* (Mar; Moţ; Paş; Cara 96); — olt. (Sd XXII); *-l* (Tec I; Ur XXII 69); Ion Ferdinand *Nacul* boier mold., 1672 (Sd I—II); + *-a*: *Năcula* (Puc) şi *Năculele* m-te Bz. sau < *Nicolae*. **2.** *Ionăcani* = *Ionicani* s. mold. (BCI IV 132). **3.** *Năcuţu* (Sd XVI); *Năcuţa* f. (17 A IV 149); *Nacoe*, ţig. (16 B II 16). **4.** *Onacea* (17 A V 330; Sur XXIV) *Ionaciu*, Şt., din Putila (Băl VI); + *-ian*; *Nacian*, I., prof. **5.** + *-ache*: *Ionache* (17 B III 523); *Nache*, ar. (Weig) şi dr., sau < *Enache*; *Onachi*, mold., 1642 (Isp II[2]); *Nachi*, ar. (Ant Ar). **6.** *Ionaş* (Mar; Ştef; Ard; Tis; 16 B V 155); *Ionaşiu* (Mar); *Onaş* (Ard); *Ionăş* (Ard); — olt. (Cand); *Oneşan* (Cand 156); *Ionăşel* (Mar; Ştef); *Ionăş|eşti*, — *eni* ss. **7.** Ionaş + *-co*, *-cu*: *Ionaşco* (Dm; Mar; Ştef); *Onaşco* Bucelescul, mold., 1623 (RI II 143); *Naşco* (Ard II 194); Pătru *Năşcăi*, munt., 1581 (Sd VII 269); *Năşcoi*, I. (Sur IV); *Ionaşcu* (Ştef) frecv. (Cat mold II); *Onaşcu* (16 A III 443; Sd XVI); *Ionăşcuţă*, I. (Sur XIII); — Cupărelul (Costin).

B. + *-cu*, *-cea*, *-cel*, *-ciu*: **1.** *Oncu* (Moţ; Viciu 16); *-l* (P[5] fila 23); *Ionca* (Haţ 71); *Onca* (16 A III 9, IV 35; P Bor 30. 64); *Vonca* (Dm); **2.** *Ioncea* (Mar; R Gr; P Bor 2, 6). **3.** *Once* (Dm; C Ştef); — mon. (Acte Sc); *Oncea* (Paş; 13—15 B 44; Rel; 16 B I 41, 69; Tis; Cat; AO XVII 321; P Bor 12, 13, 35). **4.** *Ioncel* (Paş). **5.** *Ioncescul*, Ilie (Băl VI); *Oncescul*. **6.** *Ionciul*, 1514 (AO XX 91; Cat mold II: 16 A IV 14); *Onciul* (Dm; C Ştef; Băl I) etc. — D. istoricul; *Vonciul* = *Onciul* buc. (Braş 19). **7.** *Oncica*, Staicu (P Bor 97); cu afer.: *Cica*, ard. (Paş); *Cicu*, mold. actual (Şez). **8.** *Oncilă* (Ard II 172; Paş); *Voncilă* vecin (16 B III 175; 17 B III 54 etc.). **9.** *Oncioiul* (Paş; Drag 308); *Aoncioaei*, Gh., mold., act. **10.** Cu *u* pentru *o* iniţial: *Uncu*, V., prof. (Nif); *Uncuţă*, P. act. **11.** *Unce: *Uncescu* (Puc); *Unceşti* = *Onceşti* şi *Unciul* ss.

C. + *-ec*, *-eciu*, *-encu*, *-el*, *-ete*, *-eţ*, *-eaţă*: **1.** *Onecu*, mold.; — V. (Tec. II). **2.** *Ioneaca*, V., act. **3.** *Ioneciu*, G., act.; *Oneci*, olt. (Cand 156); *Neciu*, D., act.; *-lea* 1500 PGov f[0] 10; *Necea*, ţig. (13 — 15 B 144). **4.** *Ionencu*, I., act. **5.** Prob. *Nenciu* fam. Bran; *-leşti* s. *-lescu* boier, 1821, munt. **6.** *Ionel*, frecv. (Mar; Moţ; Buc; CL; Isp III; 17 A II 6), frecv. dim. actual; *Onela* (Moţ; 17 A III 84); *Onelele* s. (D Ec); *Iunel*, Petre (Vit V 114); *Nela* (11—13 C I 25); *Nelu* (Paş) frecv. act. **7.** *Ionele* pren. olt. (BCI VIII 49); — fam. (Grd 11); — moţ (Cand); *Onet* moţ şi *-e*, olt. (Cand 156); *-e*, I. (An Pit 27); *-ie* (Sur XXIV); *-ea* (Drj 30); *Ionăte* (Ard); *Onetica* pren., 1664 (Acte Sc); *Ionetecu* (Drag 311); *Nete*, I., act; *-a* prof.; *Neteşti* şi *Netoeşti* ss. **8.** *Ioneţ* (Tec I); — sîn Lupului 1768 (Sucev. 148); *Oneţ* (Moţ); *-a* (Ard); *Neţu* (Mar); — Catană, 1810 (IO 115); *Ioneţă* = *Ioniţă* (Bîr I); *Neţă* f. ar. (Fărş). *Nete* < *Ionete* şi *Neţu* < *Ioneţu* n-au raport cu blg. Нето şi Нецо sintome < Нено date de Weigand; + *-cu*: *Netcu*, I. act. **9.** *Ioneaţă*, N., din Teleorman, act.; *Oneaţă*, (Cand 156); — V. (Şoimari); *Ioneaţă* zis şi *Neaţă* (Tîrleşti). *Neaţă*, Ion, act. **10.** Prob. *Ionez: *Nezu*, Medru, munt. (BCI XII 141).

D. + *-ică*, *-igă*, *-ilă*, *-iş*, *-iţă*, *-in*: **1.** *Ionica* (Ard); *Onica* pren. (Ştef); *Nica* (Ant Ar) sau din formula greacă *nikă* „învinge"; *Onică* (Dm; C Ştef); *Nică*, act.; + Ilie: *Nicălie* (Bordeni) *Onic*, Gl. (Sur XIV); *Onicea* (Mar); *Onicel*, act; *Ionicescul* (Hur 92); *Onicescu* (Arh); *Oniceni* s.; *Oniceanul* (Ştef); *Onicu*, I., act.; de aci se poate forma: *Nicu*, *-ţă*, ca în Ţara Oltului (etim. Paşca), de regulă însă Nicu < < Nicolae. **2.** *Ioniciu* (Moţ; Gorj 109), ca Drăghici, Mitici, luat ca prenume; *Oniciu* (16 A I 44; Moţ); *Niciu*, N., mold. (An Com);

www.dacoromanica.ro

Nicioaia t,; *Oniciță* (Dm). **3.** + *-ca*, *-co*: *Onicica* = *Onicico* boier mold. (Dm; Ștef); *Onicică* (ib); cu *ș* < *ci*; *Onișcă* (17 A II 14); *Onișcani* s.; *Nișcani* (Sd XXI); + *-ov*: *Nișcov*, Vlad 1757 din Zărnești (Cat Brașov. 100, 116); pîrîu Bz; *Nicicov* t. (Cat. mold II); *Nișcoveni* s. **4.** *Ioniga: *Oniga* (Ard); *Onigă*, (Cat mold II) ard.; *Niga* (11—13 C I 25; Buc); *Oneaga* s.; *Onigaș*, Ionașco (Isp II²); cf. arm. Onnig (împrumutat); *Nigu* a lui Tudor (16 B III 141); *Oneguș* (Cat mold II); *Nigean*, V., act.; *Nigești* s.; *Nigoe: *Nigoești* s. (16 A IV 252). **4**bis + *-șa*: *Nigș/a, *-ani* t. (Sd XIX 93); cu *gș* > *cș*, ca în Neacșa < Neagșa:: *Nicșa* b., 1503 (16 B I 20, 131; — olt., 1606 (Sd VII 4); țig. (Cat; 16 B I 131); *Nicșul* pîrcălab (17 A IV 231); *Nicșana*, *Nicșoaia* și *Nicșeni* ss; *Nicșoiu*, Ioniță, ar. (RI V 113). **5.** *Ionilă; *Ionil* (16 B V 296); *Onilă* (16 A III 9; 17 A I 232); *Onila* (Met 95). **6.** *Ioniș: *Oniș*, frecv. (Mar); *-a* (M mar); *Ionișoară* b., olt. (Cand). *Onișor* (Dm; Mar); — cărturar ard. (Bis R); *Nișul* 1666 (AO VIII 296); coincidențe, fără relație: Niș oraș în Serbia < lat. Naissus și blg. Нишо < Nikola (Weig); *Nișului*, Florea al (Cras 88); *Nișa*, D., olt. act.; — f., 1716, munt. (BCI XV 62); *Nișulescu*, A. (Tg-Jiu). **6 bis.** — Cu suf. *-it*: *Nitul* Palcău (Cat mold II): *Nitești* s 1604 (ib I). **7.** *Ioniță*, ard., 1766 (Paș); *Ioniță*, P., act.; *Oniț* (Ard; Moț); — Nicoară (Sur XIX); *-iu* (VT); *Iuoniță* 1766 (Paș); *Ioniț*oiu, olt. (Cand.); *Oniț*oiu (Mus); *Niț*oiu, N. (Buftea); *Niț*u, 1700 (P Bor 57; P⁴ fila 29); *-l* (G Dem 305); *-l*, C., 1801 (DZF 208); *-lescu*; *-lești* s.; *Niț*icu, Stan (Șoimari); *Niț*uca, Lupul (CL); + *-co*: *Oniț*cani s. **8.** *Ioniță* (Dm; Mar), frecv. act.; *Oniță* (Dm; Ștef; Mar; Sd V 220; 17 A I 149); *Ioniț*a b. (Paș); *Oniț*a (M mar); — din Tintești (Cat mold II; *Oniț*ești fam. (ib). *Niță* b. frecv.; — f., ar. (Fărș); *Niț*a fam. (Moț) etc.; — f. (P²; P Bor 73, 90) sau < Ana; *Niț*an, ard. sec. 18; *Ioniț*escu; *Niț*escu; *Niț*eni s.; + *iț*, *-ar*; cu afer. *Niț*ari, fam. (Jiul ard). **9.** *Ióniu: *Oniu*, mold. (Sd XVI și XXII) și act.; *-l* (16 A III 24; 17 A II 31; Sd XI 86; Băl II); *Niul* t. (r. Brăila); *Niuță*, Isac (Cat mold II).

E. + *-oc*, *-oiu*, *-ot*: **1.** *Ionocu*, P. (L Pl 381). **2.** *Ionoiu > *Onoiu* (VM) sau < Donea cu afer. + *oiu*. **3.** *Ionot, cu afer.: *Noti*, ar. (An Ar); cu sinc.: *Iontă* (Ard); *Ontea*, Ion și *Onteni* s. (Sur VII) sau < Leonte.

F. + *-uc*, *-uș*, *-ut*, *-uț*: **1.** *Ionuc: *Onucu*; *Onucă* s.; *Nucă*, M., ard. act.; *Nuc* (Moț). **2.** *Ionuș* (Paș); + *-ca*: *Onușca*, 1606, mold. (Sd VI 126). **3.** *Ionuț*, mold., 1605 (RI VI 251); cu afer.: *Onuț* s. mold., 1626 (BCI X 22). **4.** *Ionuț* (Mar; Met 22; 17 A I 214, IV 176 și V 331); *-u* (17 A IV 268); *Ionuța* f. (Mar); *Onuț* (Moț; Mar; Ard II 123) *-a* moț (Cand); *-u* s.; popa *Onuță* scris și *Vonuțu*, ard. (RI VII 55, 56); *Nuț* popa ard. 1848; *-ă* (Sc; P Bor 43, 74); *-u* (Mar; Ard); *-iu*, act.; *-ică*, M., act.; *Nuțăscu*, G. (Buc); *Vonuț*, Nemeș, zis și Nemeș al Vonului (Ard II 122). **5.** Sincopat: *Onța* (Dm; Vr); *Ont*, *-ești*, *-eni* ss. (Dm; Ștef); *Onțănii* s. (16 A IV 126); *Onțești* = *Unțești* (Dm); *Vonuț* cu *v* protetic din fonetism maghiar. **6.** Ion + Vonu: *Ivon* (Ard; Mar); *-aș* (Mar); *-escu* (Băl VI); *Ievon* (ib). *Iuvon* (Ard II 122) etc. formă frecv. în urbariile din Ardeal (Met. passim).

IV. Forme de tradiție din moștenirea latină.

A. Din ***Sanctus Ioannes:*** **1.** *Stnțion*, sărb. (DR I 438, S. Pușcariu), luat și ca prenume; *Simtion* moșn, 1598 AO X 128); — olt. (Sd V 305; 16 B VI 183); — ard. (Ard); *Simțională* f. (ib); *Sămtion* pren (P² fila 8); *Stmcion* = *Stncion* sărbătoarea, băn. (AO III 382). **2.** *Stntion* b. (Sd XVI) etc.; *Stntioana* f. moț. act.; *Sintion* și *Stntion* bb. (P³; Met 152); *Sintiona* s. (Sd IV 17) și f. (Arh); — popa, ard. (An C III 61). **3.** *Stnion*, Anita (Acte Sc. Grefa IV); *Stniuon*, „cu frate-său Ion" (Met 39); — pren. frecv. în urbariile ardelene (Met passim). **4.** *Stmniŭon* ard. (Nepos).

B. Din ***Sanctus dies Ioanni*** (etim. Cand): **1.** *Sănziene* (DR I); *Stmziene*, *Stmzuiene*, *Stnziene*, *Stnzenii*, toate folosite ca nume al unei sărbători (Candrea, Enc). **2.** *Stmzian* b. (Moț); *-a* b. (Vr); *-ă*: *Stnzioana* f. (Mar). **3.** *Stmzeană*, țig. (16 A II 73); *Stmzinești* s. (DG). **4.** *Simzian* (17 B III 403); *-a* (Ard; Glos; 17 A II 233); *Simdziana*, mold., 1609 (Sd XI 87); *Simzean* b. (17 B IV 409); *-a* f.,

www.dacoromanica.ro

munt., 1805 (D Buc). *Simziana* f. (17 A IV 96); BCI IV 206) şi prob. cu afer.: *Zana*, fam.; *Simzea* (17 A II 231). **5.** *Sînzian/u*, M., act.; *-a* f., moţ. act.; Iana *Sinziana* (Păsc 182) în epos. **6.** *Costînzeana*, Ileana (în epos); cu afer.: *Osinziani* s., mold., 1701 (RI VIII 144). **7.** Prob cu apoc.: *Sănză* din Orhei (17 A I 153). **8.** *Ziianu* moşn. (16 B I 60); *Zeanu* din Lipăneşti, 1843 (RI XIV 205). **9.** *Zan* temă veche în onomastica romînă: **a)** *Zana* t. (16 B I 165); — f.; *Zană*, Gr., olt. (Tg-Jiu; Gorj 360). **b)** + *-ce*, *-ciu*: *Zance* (Ştef); *-a* (ib; 16 A I 15); *Zanciu*, I. (17 A II 171, 182, zis şi Zinciu); *-l* (Dm; C Ştef). **c)** prob. *Zănco*, dobr. (RI XI 206). **10.** *Zan* coincide şi cu forme mai noi ce pot proveni din influenţe sud-dunărene prea noi spre a explica pe cele de mai sus. Vezi cap. V C.

V. Sub infl. slavă: **A.** Din СВАТЪ Іоанъ «Sfete Ion.» **1.** *Fetion* boier (Ştef; Tec I; 16 A I 253); *Fetion* = *Fition*, 1660 (BCI VII 8); *Fition* (ib 334; Bîr III); *-eşti* s. **2.** *Hitioana* (17 A I 48).

B. IVAN. *Ivan*, frecv. (Dm; Ştef; Ard; etc.). **1.** *Ivăn/escu*; *-eşti*, *-eţu*, *-easca*, *-uş*, *-uşca* ss. **2.** *Ivan/co*, şi *-cu* (Dm; Ştef); *-co* Dobrotici despotul (1360—85); *-cu*, vlah, guvernator bizantin în Filipopole, la 1200 şi fratele Mitos (N. Akominatos VIII 2). *Ivan/cul*, 1711 (C Bog; Paş); *-ca* (Dm); v. Iancu. **3.** *Alivan*, Manciul, 1546, nepotul lui Manciul Maica (16 A I 458); — vataf (17 A II 225); — T., mold., 1605 (RI XX 256). **4.** Cu afer.: *Van* (Giur 268); *Van*, b. 1432 (Sucev. 121); — Julici (CL); *-a* „portar" de Suceva (Cat mold II); *-ă* (17 A I 11); *-a*, *-ea* (Dm; Ştef); *Vaniul* (C Bog); *Vanco* (16 B IV 104); *Vanca*, P. (Met 70); *Vancu*, *-leţ* (Dm; Vel). **5.** *Ivanc/e*, *-ea* (Dm; Hurm XI); — *eşti*, *-eni* ss.; *Ivancia*, 1622 (RI VI 244); *Vancea* (Dm); — popa (AO XIX 118). **6.** + Ioneaţă: *Ivăneaţe*, stolnic, 1563, mold. (Sd V); **7.** + Oniş: *Ivaniş* (Dm; Div 100, etc.); boier (P Gov f⁰ 12): — *Ivăniş* (16 B II 361); *Ivănoiu*, I. (*Ocina*); *Ivănuş* (P Bor 107). **8.** *Ivaşca* (Ştef; Ard; C Bog; Mar); *Ivaşcu* (Dm; Ştef, etc.); *Vaşcu* pren. ard; *Ivăscescul*, I. (AO XVI 369); *Ivăşcan* (Mehedinţi). Cf. blg. Ивашко (Weig). **9.** Cu apoc.: *Iva* b (17 B III 510; Gorj 12); — f. (16 B IV 118; 17 B III 510); v. şi Parascheva III 5, cf. blg. Ива < Ivan (Weig). *Ivul* şi *Ivoeşti* s. v. Parascheva (ibidem). **10.** + *-aciu* şi *-ac*: *Ivaciu* (Ard); *Ivăcheşti* s. **11.** Compus cu tc. kara „negru": *Caraivan*, Pancu (RA IV). **12.** Din srb.-blg. Ито sintoma < Ioannes (Weig).: *Itu* pren. ard., 1726 (Paş); *-l* (Dm; Ştef; 17 B III 41; Ard II 178); *Itul* din Iteşti (16 A III 300); *Iteşti* s. (Isp IV¹); *Iteu* s.; *Iteanu* fam.; *Itivoiul* din Drajna, 1673 (BCI XIII 184); *Iota*, ipoc. < srb.-cr. *Iovan* (AO XVI 3 cf. şi Loc); v. şi Panaghiot. **13.** Din srb.-cr. Ioca, Ioco < Ioannes şi Iovan (Rad vol 82 pp. 83, 136): ar. act. *Ioţu*.

C. În Oltenia Ivan se confundă cu srb. Iovan: *Ivan* zis şi *Iovan* (Sur VI). **1.** *Iova* boier sec. XVI (PGov f⁰ 70 vo). *Iove* şi *Iovan* (Tis; Moţ; Sd XI 261; 16 B I 67); forme sîrbeşti din Ioan, s-au extins în Banat, munţii Apuseni şi Oltenia, prin contaminare atît cu bibl. Iov, cît şi cu formele ardelene cu *v* (Iuon, Iuvon, Ivon, Vonu); „*Iovan* sîrbul" (17 B I 364); — Latinul din Bosna (Giur 341); *Iovan* Iorgovan al baladei; *Iovana*, fiica lui Neagoe Vvd (P Gov f⁰ 8 r); — f. (17 B I 181, 276). **2.** *Iovan/ciu* (IT); *-cea* (Sd XV 70); *Iovăn/escu* act.; *-iţă* (Ard). **3.** *Iovin/u* (Sur XXI); *-escu*, act. **4.** Prob. *Iuva* (16 B V 313; 17 B I 213, 283); *Iiuova* (17 B II 166); *Iuovan* (16 B V 113). **5.** Cont. cu Evepalin, numele originar al Iovei Chiproviceanul (Sd XV 213), aşezat în Craiova, a dat variantele: *Iovipalin* (ib. 315), *Iovepale* şi *Iovipale* (Ard I XIV), nume de fam. actual.

VI. IAN. Sub infl. greacă mod., Γιάννης < Ἰωάννης, avem două forme, cu *i* şi cu *e* iniţial: Iane şi Ene, dar forma veche din Ardeal şi Maramureş, Ian, indică de bună seamă altă origine; cf. magh. Jani şi pol. Ian < Ioan. Pentru Iana Cosînzeana v. Tagliavini (DR VI 453).

A. 1. *Ian* călăraş, 1655 (Sd IV 38); *-ă* (Ard II 191; 17 B I 15, 436); *-u* (Cand 155); *-ul* (16 B I 156); *-ulescu*; *Iana* f. (Şoimari; P Bor 27: Î Div etc.); *Ianuţa* f., dobr. (RI XI 205); *Ianâ* b., mar. (Ard I 264); *Iane* (P¹¹; P²; Cand 155; 17 B I 14, 120, 254). **2.** *Iani* = *Ianu* = *Iano*, mare ban (Cat); Iano din Piteşti (17 B II 43); *Iani* şi *Ianota*, ar. (Cara 96); *Ianotă*,

www.dacoromanica.ro

băn. (Petr 15); *Iani* (Ard); *Ianea* (Ard; Hur; 17 B II 314; AO VI 426); *Iania* stegar (17 B III 539). **3.** *Ianiu* (Giur 282; Tis; 16 B IV 104; 17 B I 111, 247; IV 11; Sd V 305); — „coţovlah din Tîrgovişte", 1644 (Viaţa Feudală, 1957; p. 167); *Iani*= *-u* = *Ienişor* paharnic (16 B VI 68–9). **4.** *Ianescu*; cu afer.: *Anescul*, Giurca, 1696 (AO VII 292). **5.** Feminine: *Iana* (P[11]; P[1]; P[2]; AO XIX 89); -ţig. (BCI XI 76; 17 B I 398; Olt etc). **6.** *Ianotă* moşn. (17 B IV 583); — ar. (Cara 96); cont. cu Iapotă: *Ianpotă*, Ivan (16 A IV 69). **7.** *Ianoli* (Sd XI 51); *-u* (Arh); *Ianulă* f., ar. (Fărş). **8.** + *-ache*: Iane zis *Ianache*, 1408 (Ţ-Rom 103, 134; R Gr); *Ianache* mare spătar (17 B I 400; Sd XV 29); *Ianachi*, 1601 (17 B I 1; Tec I); *-e* (P[11]); cu afer.: *Anachi* (16 B I 195; M Put 207); *Eanache* zugrav (IO 145; cu dublu sufix: *Ianacachi* (Olt); *Ienăchiţă*, Văcărescu, poetul. **9.** Cu sufixe slave: *Ianev*, ţig (16 B II 16); *Ianova* s., *Ianovici*, mold. (Sd XXII). **10.** Cu suf. slav *-co*, *-cu*; *Ianco* (16 A IV 174), care poate proveni şi din scurtarea lui Ivanco: *Ianc* (Met 39); *-u*, *-a* (Cand 156); *Iancu* (Ştef; Sur V, etc.) — ar. (Weig); *Iancu*-Vodă de Huniad şi *Iancu*-Vodă Sasul; *Iancul/eu*, Al. (Isp V[2]); *-escu*; cu afer.: *Ancul* (16 B VI 242; 17 B III 277); *-escu*, M. (Tel 58); *Ancăş* şi *Ancău* fam. (Moţ); *Ancaş*, I., act.; *Ancovici*, Dimciu, bulgar din Braşov (Cat gr I); *Ancuşa*, R. (LB). **11.** *Ianciul* (16 A II 70); olt. (Sur VI; 17 B IV 511). **12.** *Iancea* (Ard); *Iencea* Sibiencea, supranume de baladă a lui Iancu Vodă de Huniad. Pentru **11–12** se poate lua în seamă forma srb-blg. mai de grabă de cît magh. Iancsy.

B. ENE scris şi Iene, frecv. **1.** *Ene* (P Bor 22); *-ea*, Ioan, act.; *-escu*. **2.** *Iene*, Gl. (Băl III); *Ieni*, Gav. (Băl V); — Ţica, post. (Bez I 28); *Ienia*, Călina, băn. (LB); *Ienescu* (IT); *Iene*, *-a*, 1766, ard. (Paş); *-a*, olt. (Cand); + *-işte Ieniştea*, C. (Hris I); *Ienoiu*, C. (Cîmp 138), **3.** *Eni* postelnic (Băl VI); *Enica*, O., act.; *Eniu* banul, zis şi *Enachie* şi *Ianachi* (16 B III 52, 87). **4.** Feminine: *Eana* (Ins 342); *Iana* şi *Enuţa*, dobr. (RI XI 209). **5.** *Enacu* (Sur V) şi scurtat: *Nacu*, cf. gr. Νάκος (But), v. m. sus III 1; *Enacovici*. **6.** + *-ache*: *Enachie* (Sur IV); *Nachie*, olt. (Cras 60; Sd XXII); *Enache*, frecv., olt., munt., mold. etc.; cu afer.: *Nache*; *Năchescu* (Deal 138); cu suf. dublu: *Enacache* Cantacuzino (CL). **7.** + *-eş*: *Enăş/el*, C. (Tg-Jiu); *-escu* act.; *Eneşoiu* (Sd X); prob. *Inaşul* (Sd XI) şi *Inăşescul* (Drag 121) < *lenaş., cf. şi subst (ard) inaş „ucenic" de orig. magh. (com. de Al. Cristurean). **8.** **Enul*; *-escu*, act. **9.** *Enoiu* (Braş); *Aenoaei*, mold. act., matronim. **10.** *Enuş* = *Ianuş* Hagi, neg. din Sibiu, sec. XIX (Cat tc). **11.** + *uţ*: *Enuţ*, *-ă* (Sd XXII 305; Hur); *Ienuţă* Crăciunescu. **12.** + *-cu*: *Encu*, Mărin (Mz Pl. acte); *Enculescu*, act. **13.** + *-cea*: *Encea*; *Encica*; > *Cica*, ard. (Paş); *Enciu*, cf. blg. Енчо. Cele două forme: *Ian*, *-e* şi *Ene* cu derivatele lor au rezultat din influenţe complexe: cf. blg. Ене < gr. Ιανι (Weig), gr. Ιαν,-ι apoi şi rom. Iene din Sînziene.

C. Din neogr. Ζάνες, Ζοάνος < veneţian Zanni it. Gianni, : **1.** *Zoan* sărdar, mold.; (Isp; VI[2]; Sur VII). **2.** *Zane*; **a)** *Zanne*, Iuliu, autorul colecţiei „Proverbele Romînilor"; *Zania*, Lucia (Sur XV); *Zanet*, V. (Bîr II); *-e* (Tec); *Zanica*, I. (Bîr II). Cf. *Zanet* Zaraful, care semnează greceşte, pitar, 1815 (Bîr I); Weigand explică blg. Зане < Zacharia (?). **b)** + Ioan: *Ionzan* (16 A II 115). **3.** Prob. *Geani*, Laţcar (AO VI 51); — T. (Bîr I); *Geane* (Olt); *Geanoglu* (Am); *Geanet*, Iordachi AO (VI 51); *Genet*, *-e* (Bîr I), nu din tc. djani „criminal" (etim. DR I 287), cf. Zanetto dimin. veneţian < Giovanni: *Zanet*, V. pitar (Bîr I- II); *-e* (Tec I). **4.** + tc. Kara „negru": *Caragiani* şi *Caraiani* ar.; *Caroian*, Ion, mold.

VII. Din magh. ***Iános*** şi sub infl. lui.

A. 1. *Ianoş* = *Ianăş* (Băl VI); *Ianaşu* (Şchei I); *Ianuş*, olt., 1655 (AO III 13, 243; Gorj 368); — vornic de Suceava, redat şi sub numele: *Ion*, *Oană*, *Ona*, *Vană*, *Ivan*, *Ioaniş* (Dm I 85. 118; II 625); Ianuş Negrescul, mold. 1495 (Ştef); *Ianăş*, munt. (16 B IV 104; BA ung 10). **2.** *Ianeş*, 1478 (Flor 225); *Ianiş*, olt. (Sur VI).

B. Contaminări: cu Ioannes al doc. latine, prin fonet. magh.: **1.** *Ioanoş* boier (P Gov f[0] 10 vo); (Mar); *Ioanaş* (Sur I);

www.dacoromanica.ro

Ioaneș și *Iaoniș* (Dm); *Oaniș*, olt. (Sur VI); *Ioanăș* (Dm; Rel); *Ioanțș* (Ștef). **2.** + Ion: *Ionăș* (Rel); *-ești*, *-eni* ss. **3.** + Ene: *Enăș* și *Enuș*, v. mai sus.

VIII. Din germ. ***Iohann***, ***-es***, Hannes, Hans: **1.** *Han* (16 B I; Moț); — David, 1418 (Flor (65); — țig. (16 B I 13) — Vas. (C răz 13); *Hana* Hopăndei (Rel); *Hană* (Ștef); *Hanu*, ard (Paș); *-l*, țig. (17 A IV 166); *-l* Gavril, fiul Dolcăi (17 A IV 124); *Hanea* (Dm; C Ștef; Ard) etc.; *Hănțescu* (Mus 11); *ești* s. Nu este probabilă etim. < subst. *han*, având în vedere derivatele următoare. **2.** Cu *ș*, prin fon. magh: *Haneș*, sas (Rel); — ard. (Paș); *-ul* t. (Petr 15); *Hanăș*, nume de români brașoveni (Rel. Dm); *Haniș* (Dm); *Hănășeni* s. (Dm); forme explicate din GANE de E. Petrovici (Romanosl. IV 45); *Hanoș*. **3.** + *-eț*, *-uț*: *Haneț*, Mirauț, mold., 1722 (RI VII 53); *Hănuț*, act. **4.** + *-co*, *-cu*, *-cea*, *-ciu*: *Hanco* (Ștef); *Hancu* (Dm); *Hanciu*, I. și *Hănciulescu*, act.; *Hancea*, 1527 (Paș); — I. (Sd XV 107 și XXI) etc.; *Hăncești* s.; *Hancioc*, P., mold. act. cf. *Hanca* f. (la armeni). **5.** Prob. *Hîncu* fam. (Șez); *Hîncul*, mold. (A Gen I 61); — I. (Isp V²); — Armeanul (Sd XIX 35) **6.** Din germ. Hans: *Hănsăni* (17 A V 155); *Hanț* (Dm; Met 15); *-a*, fam. (Mar; Isp II¹; Șez); *-ac* și *-ic* (Mar); *Hanțul* (Sur XVI) și s. Cf. Ioanță și Oanță, **I 9.**

IX. Alte forme: **1.** Din ital. ***Giovanni*** prob.: *Gioan*, boier (Sd XVI); — Ianachie (Isp VI²); și contras: *Giona* = *Zona* f. jupîneasă, 1668 (BCI VII 52). **2.** Cf. tc. *Iogan* (Ioan) Bogdan, cadiu (Cat tc). Femininul *Ioana* se formează < Ioan,; *Oana* f.; *Aioanei*, C. (Tel 58) matronim; *Ióna* f. (16 A III 24) < Ion; *Ioneasă* f. (Ard), marital.

Ioana f v. I o a n **IX 5.**
Ioanăș v. I o a n **I 5, VII B 1.**
Ioan/ea, -ei v. I o a n **I 11, 12.**
Ioan/eș, -ete v. I o a n **I 4, 5.**
Ioan/eș, -iș, -îș v. I o a n **VII B 1.**
Ioanichentie v. I n o c h e n t i e **2.**

IOANICHIE lat. ***Ioannicius***. gr. Ἰωαννίκιος. **1.** Trei prelați romîni; — Kogîlniceanu, ieromonah, în mirenie *Ianache* (Sd VI). Cu afer.: *Oanichi* (16 A I 598). **2.** *Eonichie*, Călugăru (AO VI 429); Cu afer.: *Onichie* vist. (17 A IV 388); — mon. (RI X 118). **3.** + Ionac *Ionachia* sulger (16 B VI 8). **4.** *Onuchia*, 1618, f. mold. (RI XI 311).

Ioniț/ă, -iu v. I o a n **I 8.**
Ioanin v. I o a n **I 7.**
Ioanoș v. I o a n **VII B 1.**
Ioanță v. I o a n **I 9.**

IOASAF personaj legendar al romanului religios „Varlaam și Ioasaf", fiu de rege indian, încreștinat, georgian I a d a s a p < pehl. Bodhisattva, o formă a lui Buddha (EI). **1.** *Iosaf* (Ștef). **2.** *Eosaf* mon., mold. (Sd VI 64). **3.** *Iasaf* (Ștef); *Iasof* (16 B VI 354). **4.** *Isaf* eg. (Sd XXI 149). **5.** *Iosafat* arhim. Snagoveanu (Bîr V) < ebr. Yehōšāphat (EI).

Iochim v. I o a c h i m **I 1.**
Iocușeni v. G h e o r g h i e **IV F 2.**
Iof, -cea, -u, -ul v. I o v **I 4.**
Ioica v. I o i l **3.**

IOIL ebr. **1.** — eg. (Cat; Dm; Băl III); *-evici*, Jurj (Mih 22); *Ioelă* pren. ard. (CO 59); cu afer.: *Oilești* cătun Bz. **2.** *Iilu*, popa (Ard II 155). **3.** *Ioica*, popa (Cat; 16 B III 321). **4.** *Iole*, 1630 (Paș).

Ioj/a, -ica v. I o s i f **II 2.**
Iole v. I o i l **4.**
Ion v. I o a n **II 1.**
Ióna v. I o a n **IX 6.**

IONÁ ebr. ***Ionas*** „porumbiel". **1.** *Iona* (Sd XVI; P¹¹); — Mircea (Hur 47); **2.** *Ona* (Dm). Lipsind accentul în scriere, numele se confundă cu formele în *-a* dela Ioan.

Ionac, -u v. I o a n **III A 1.**
Ionache v. I o a n **III A 5.**
Ionachia v. I o a n i c h i e **3.**
Ionaciu v. I o a n **III A 4.**
Ionaș, -co, -cu, -iu v. I o a n **III A 6.**
Ionăcani v. I o a n **III A 2.**
Ionăș, -cuț, -el, -eni, -ești v. I o a n **III A** și **VII B 2.**
Ionăte v. I o a n **III C 7.**
Ion/ea, -cea, -cel v. I o a n **III B 1, 2.**
Ioneceul v. I o a n **III B 5.**
Ionciul v. I o a n **III B 6.**

www.dacoromanica.ro

Ionea, -ca v. Ioan II 6, III C 2.
Ion, -easa,, -escu ect. Ioan II 1.
Ioneaţa v. Ioan III C 9.
Ioenciu v. Ioan III C 3.
Ionel v. Ioan III C 6.
Ioneneu v. Ioan III C 4.
Ionete, -cu v. Ioan III C 7.
Ioneţ v. Ioan III C 8.
Ionie/a, -eni v. Ioan III D 1 şi A 2.
Ioniehintie v. Inochentie 2.
Ionieiu v. Ioan III D 2.
Ionil v. Ioan III D 5.
Ionişoară v. Ioan III D 6
Ioniţ/a, -ă, -escu, -oiu, -u v. Ioan D 7 b.
Ioníţiu, v. Ioan III 7 a.
Ionoeu v. Ioan III E 1.
Iontă v. Ioan III E 3.
Ionuş v. Ioan III F 2.
Ionut v. Ioan III F 3.
Ionuţ, -a v. Ioan III F 4.
Ionzan v. Ioan VI C 2 e; B 10 e.
Iopul v. Iosif I 13.
Ior/anu, -aşcu v. Gheorghie VII B 2 şi D 1.
Iore, -ani, -u v. Gheorghie VII D 10.
Iorda, -che, -chia v. Gheorghie IV E 1, 3.

IORDAN rîul sfînt, ebr. Iordanes<ebr. *jarden* „cu două repejuni" (OS) 1. — (P^3; Hur); *-a* (Sd XXII); *-ca* f. (Cand 157); *Iordăn/escu*; *-eşti, -eni* ss.; *-ete*, I., act. 2. Cu schimbarea p. fin. *Iordian* (Tec I); *Iordăicel* (Am 157). 3. Cu apoc.: *Iorda*, M., act.; prob. prin diftongare şi afer.: *Oardă* (Băjescu-). 4. Cu afer. şi $o > u$: *Urdan* (Buc); cf. şi subst. urdă. 5. Prin fon. $o > a$: *Ardăneşti* (Băl IV) azi s. *Iordăneşti*. 6. + Teodosia: *Iordosia* f. (16 A IV 258, 17 A I 214).

Iordăch/escu, -eni, -ioiu v. Gheorghie IV E 3.
Iordăcuţă v. Gheorghie IV E 3.
Iordian v. Iordan 2.
Iordosia v. Iordan 6.
Iorei, Iorest v. Orest 3, 4.
Iorg/a, -ache, -an, -ă v. Gheorghie IV D 2, 5, 6 şi E 2.
Iorgea v. Gheorghie IV D 3.
Iorgociu v. Gheorghie IV D 4.
Iorgu, -lescu v. Gheorghie IV D 1.
Iorman v. Gherman II 3.
Iosa, -şi v. Iosif I 3.
Iosaf, -at v. Ioasaf 1, 5.
Iosăp, -esen v. Iosif 4.
Iosib v. Iosif I 8.

IOSIF fiul lui Iacov, patriarh biblic, ebr. *Yôseph* «d-zeu să adaoge» (Tagl); „contracţie" din *Iosiphjiah* (RO). **I. 1.** *Iosif, -escu*; *Osif* (Ard II 170) *-ovici*, mold. (Ştef); cf. alb. Sif. **2.** *Iosu*, olt. (Cand 157); *-l*, 1680, ard. (Paş); *Iosa* s. ard., cf. srb-cr. Joso (după Rječnik, apud Paş). **3.** *Iosip* (16 A III 29; Tec I; Sd XI 257); — Moţoc (16 A III 141); *-a* (Sd XXI). **4.** Cu afer: *Osip* (Sd XI 53); cu afer.: *Sipeni* s.; *Iosăp* (Sd XXI), *-escu*. Cf. *Săptnţa* s. (Mar) şi numele înrudite: *Siptnca* b. (16 A III 10), *Sepenţa*, V. (Mar 81) şi *Septnţaţ*, V. (ib). Cf. gr. Ἰώσεπος (Tagl); cu $s > ş$, fon. magh: *Şipeniţ* şi *Şipinţi* s. (C Ştef). **5.** *Iusip* (Isp II[1]); — olt. (Cand 157); — Corlătescul (17 A I 96). **6.** *Iosupeni* s.; *Osup*, mold. (Sd XV 28); cu afer.: *Supu*, 1711, ard. (Paş). **7.** *Iosop*, V. ard.; cont. cu subst. isop: *Isop*, Ion-Udrea (Î Div); *Isopescul*, buc. **8.** *Iosib* (Hur); cu afer. şi + *-an*: *Siban* (ib). **9.** *Iosiv* diacon olt. (RI XI 50); *Iosiv* şi *Iosift.* olt. (Paş). **10.** *Siv*, munt. (Sd XV 324); *-u*, ard. (Ard II 194; Sd XXII 342); *-oi*, olt. (Cand 157); *Siva* (Sd VII 91 XVI). **11.** *Iosov*, haţeg. (Cand 157); *Iosuv*, ard. (DR V 580). **12.** *Iosim*, olt. (ib). **13.** Prin căderea lui *si*: *Iopul* sau *Iupul* (Sur XXI)<Iosip, Iusip. **14.** Cf. *Sipol* şi *Iosip*, mold., 1661 din satul *Sipoteni*, prob. < Sipu (Iosif) + suf.*-otă*.

II. Alte forme străine: **1.** Din tc. Yusuf: *Iusuf* Apostol, 1815 (Sur XIII); *Isuf* (Hur 129); — post. (16 B IV 167). **2.** Din magh. Iózsi Iozsika, Ioska: *Ioja*, ard. (Paş; Ard II 191); *Iojica* şi *Ioşca*, ard. **3.** Din srb.-cr. Iovša: *Ioşa* şi *Ioşi*, 1726, ard.(Paş). **4.** Din ucr. Есип, Ецко şi Ецка (Grinc): *Escu*, fam., v. şi Partea a II-a; pt. *Iscu* v. Iscoos.

Iosim v. Iosif I 12.
Iosip, -a v, Iosif I 2.
Ios/iv, -îv v. Iosif I 9.
Iosop v. Iosif I 7.
Iosov v. Iosif I 11.

www.dacoromanica.ro

Iostin v. I u s t i n **2.**
Iosu, -l, v. I o s i v **I 3.**
Iosupeni v. I o s i f **I 6.**
Ioş/a, -ea, -i v. I o s i f **II 2, 3.**
Iota v. I o a n **V B 12.**
Ioţu v. I o a n **V B 13.**

IOV cel drept, ebr. ***Iyyōbh*** „dorinţă mare" gr. Ἰωβ, lat. Iob. **I. 1.** *Iov* (Sur VI); *-u* (Paş); *-ul* (ib): *-escu* (Ard); *-eşti* = *Iuveşti* s. (Tec I) azi Iveşti; *Iov/iţa*, 1758 (Paş); *-iţă* călăraş 1655 (Sd IV 38); *-iţiu* prof., 1890; cu afer.: *Viţă*, Şt., act; **2.** *Viciu*, prob. < *Iovici; cu acomodarea *-ie*: *Iovie*, mold. (P[11]). **3.** *Iova* f. (Paş) n. folosit în Ardeal şi Oltenia (Cand 157). **4.** *Iof*, *-u* < Iov (etim. Paş), sau din Iosif contras; *Ioful*, mold. (Sd VII 340); + *-cea*, *Iofcea*, 1579 (AO XXI 187). **5.** *Iobuleasa*, 1785, munt. (RI I 22), din forma lat. Iob.

II. Confundat cu srb-cr. ***Jova*** „Ioan" această formă s-a răspîndit în Oltenia ca nume bărbătesc: *Iova* comis, 1460 (Ţ Rom 238); spătar (13—15 B 131); — olt. (Tis). *Iova* b. şi *Iovoiul* (Sd XV 310—311).

Iovan, -a, -cea, -ciu v. I o a n **V C I, 2.**
Iov/e, -escu, -eşti, -inu v. I o a n **V C 1, 3,** şi I o v **I 1.**
Iovipal/e, -i, -in v. I o a n **V C 5.**
Iovghina v. E v g h e n i a **2.**
Ip, -u v. I p a t i e **II 4.**
Ipatele v. I p a t i e **I 1.**

IPATIE gr. Ὑπάτιος < ὕπατος „consul". **I. 1.** — Murguleţ (BCI X 30); *Ipate*; *-le.* s. **2.** Cu afer.: *Pate* (Brăila 71); *-a* (16 B III 2). *Ipătescu*, Ana; *Pătescu*, Ion (Î Div); *Ipăteşti* şi *Păteşti* ss.; *Patiţa* (Cand 157).

II. 1. *Epatie* (16 A IV 270); *Epoteşti* azi Ipoteşti s. (Sd V 180, 191; IO 39; 16 B II 302). *Epotescul*, doc. 1617, mart. **2. 2.** *Opăteşti* s. (17 B I 266) < *Epoteşti*. **3.** Prob. prin etim. populară, cont. cu verbul a păţi: *Păţeşti* s., **4.** *Ip*, *-u* ss., ard. (la Drăganu < *Ipolit*), etim. neprobabilă, nume rar la monahi. Cf. expresia pop. „Stan păţitul" zis şi «Ipate» la Ioan Creangă).

Ipăteseu, Ipăteşti v. I p a t i e **I 2.**

IPERCHIE, gr. Ὑπερέχιος, cf. gr. ὑπέροχος „superior". Prob. *Iperie* s. mold. (Sd XXI).

Iperie v. I p e r c h i e.
Ipifanie v. E p i f a n i e **2.**
Ipiscoe v. E p i s c o p **6.**

IPOLIT gr. Ἱππόλυτος „care dezleagă caii". **1.** — mon. (Sucev 179). **2.** *Epolite* erom. mold. (Sd VII 106).

IRACLIE gr. Ἡρακλῆιος < Ἥρα,κλέος „gloria zeiţei Hera". **1.** *Iracle.* **2.** *Racleş*, mold. (Sd V 55), cf. ngr. Ἡρακλῆς (But); *Raclis*, act.; cu fon. magh. *Racliş*, G. (BAP II 169). **3.** *Heraclu*, Vasilie Despot (LU); dar: *Răcluţa* s. < raclă „tarla", cu metateză *Lacriţa* > *Lacriţeanu*, **4.** *Rali* fam., ipoc. ngr. (Ράλλης) < Eraclios; v. Partea II-a.

Iraniue v. I r i n a **4.**
Ireă v. I r e **2.**

IRE formă derivată din teme ca: Irimia, Irina, Iraclie, Spirea şi ucr. Ир, -я < Юрій < Gheorghie (Grinc). **1.** *Irea*, *Irescu*, fam.; *Ireşti* şi *Ireasca* ss.; *Iriştea* s. (cont. cu inişte). **2.** *Ircă*, olt. (G Dem 609), cf. blg. Спирка. **3.** Cf. şi *Iricioe* b. (17 A III 162).

Irem/a, -ie v. I e r e m i a **I 3.**
Ir/escu, -eşti v. I e r e m i a **III 1** şi Ire **1.**
Irezul v. I e r a z **4.**
Iricioe v. I r e **3.**
Irimia v. I e r e m i a **I 5.**
Irimi/ca, -ce, -cea, -cel v. I e r e m i a **I 5.**
Irimiţă v. I e r e m i a **I 5.**

IRINA gr. Εἰρήνη „pace". **1.** *Irina* f., *Irinel*, ipoc. feminin act.: *Irineşti* s.; cu afer.: *Rina.* ar. (Fărş). **2.** *Irinoi*, I (CL). **3.** *Irinca* (Mar); — Ion, ard. (Var 20). **4.** *Erenuc* = = *Iraniuc*, Gr., răzeş (Vit B 28). **5.** *Erina* (C Bog); 16 A I 206 şi II 16; Mar; Ard etc.); *Erini* (Ins. 320); *Erena* (Tec I: Isp I[2]); cu afer.: *Reni* b. (BCI I). **6.** *Hirină* (Mar). **7.** *Orena* f. (17 A V 215) cu fon. slav.

IRINARH gr. εἰρηνάρχος „poliţai" în Egiptul vechiu. *Irniar* (CL), prob. pt. *Irinar.*

www.dacoromanica.ro

Iriz/an, -ul v. Ieraz **5.**
Irmin v. Ieremia **II 3.**
Irniar v. Irinarh.
Irod, -ia v. Irodion **1, 2.**

IRODION Ἡρωδίων < Ἡρώδης, patronimic < Ἥρως „semizeu" (Bailly). **1.** Scurtat: *Irod* Toadîr, diacon (Tec I), prin contaminare cu numele regelui iudeu; *Erodie*, Pricopie, mold. (RI XII 243); *-a* f. (AO IV 191). **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Irodia* f. (Isp I[1]; 17 A I 36; Sd XXI); *Irodie* f. soția lui Burceluș (BCI IV 211); C. fiul *Irodiei* (BCI VII 49); *Irodiea* pren. act. (Șez) și în refren de poezie pop. (Păsc); — ard. (Var 23). **3.** Frecvența n. feminin *Irodia* explică ipocoristicul *Rodica* (< Irodica), popularizat prin idila lui V. Alexandri; greșite etim. lui S. Pușcariu < *rodie* + *-ica* și Pașca < sl. родъ „generatio". **4.** *Erodie* b., 1690 (Răc 25); *Erodia* f. (17 A II 197). **5.** Cu *a* pentru *i*, ca Arminden < Irimin-denĭ: *Arod* (Sd XIX 82); *Arodia* mona. (Sd XIX 63). **6.** Prob. *Rodea* post. 1482 (Cant); *Rodescu*, act. **7.** *Radivon* (veche firmă București), cf. ucr. Радивон < Irodion (Grinc).

Irofteia, -i v. Ierotei **3.**
Irotei v. Ierotei **1.**
Isa, -nie v. Isaia **10.**

ISAC patriarh biblic ebr. ***Isaak (Yshâq)***. **1.** *Isaac* (16 A I 317); — Balica (17 A II 252). *Saac* b., 1743 (RI IX 133). Un doc. prezintă Urlații sub numele „Saac" — este explicabilă acum forma Saac, variantă sau obișnuita prescurtare pentru jud. Săcueni, desființat în 1844, după un ipotetic jude S a a c. **2.** *Isca* vist. (Ștef); frecv. mold. (Băl II); *Isac* = *Isaica* (Ștef); *Isac/i, -ova* ss.; *-u* (P Bor 62); *Isăcescul*, mold. *Isac* zis și *Sacul* din Otești, 1625 (17 A V 327). **3.** Cu afer.: *Sac* s. de șes în Banat, (din subst. sac, după Cand. 45) de fapt un ipoc. din Isac; tot așa, + art. *-a*: *Saca*, An. (Isp II[2]); *Săcescul*, Andr. 1633 (Cat mold II); *Săceni* s. (Sur XXIV); *Sacul*, țig. (16 B II 250). **4.** *Săcuțul*, mold (Sd VII 285); *Saculuĭ*, Fundul s. (BCI V 186) **4.** + *-ĭu*: *Saciu* pren. (P Bor 121). **5.** + *-ală*: *Sacală* (16 A III 101; Gorj 356; 17 A IV 11), — Ilisău (16 A I 114); *Sacoți* s., 1711 (AO XX 138); *Săceni* s.; *Săceanu* act. Cf și ucr. Сак, -а < Isak (Grinc).

ISACHIE gr. Ἰσαάκιος **1.** *Isachie* și *Isachee* (Sur IV); v. și Asachi. **2.** Prob. prin disimilare: *Sapie* fiul lui Băndor (Isp IV[2]).

Isaf v. Ioasaf **3.**
Isai/u, -co, -cu v. Isaia **6.**
Isail v. Isaia **8.**
Isanie v. Isaia **10.**
Isar, -a, -ie, -iu, etc. v. Chesarie **III 1—3.**
Isau, Isavca v. Isaia **7.**
Isăescul v. Isaia **1.**
Isădor v. Isidor **1.**
Isăilă v. Isaia **8.**

ISAIA, ebr. ***Yshayâh*** «Iahve e mîntuirea» (etim. Tagl). **1.** *Isaiea*, frecv. (Dm; Ștef; Isp VI[2]); *Isaiescul* (Dm); *Isăescul* (Ștef. Isp VI[2]); — Duma (16 A I 75). **2.** Cu afer.: *Saiia* (Ard II); *Saia* pitar mold., 1689 (Sd V 86; VII 337); *Saie* Negrilă (BCI IV 169); *Saești* s. (Dm). **3.** Prob. prin aspirație: *Sahiia*, Alex., scriitorul. **4.** *Săia*, R. (VT); *Saica* (RS 78). **5.** *Isai* (Ștef); *-u* (ib; C Bog; 16 A I 3). **6.** *Isaico* (Ștef; Sd XVI; 17 A II 304 etc.); *Isaicu* (Paș; Sur XXII); *Isaicani* s.; *Isăicuța* b. (Sur IV). **7.** + Isav (fratele lui Iacov): *Isau* (Hur); *Isavca* (Pom). **8.** *Isăilă* (Sur III și IV; Isp II[2]); *Săilă*, I. (Isp V[2]); *Isail* răzeș (16 A III 342); — Vulpaș (Cat mold II). **9.** + Irimia, sau prin disimilare: *Isimia*, fata Helgiului (Sur III). **10.** Prob. *Isanie*, Mîrza (Isp VI[2]); *Isa*, On (Ard II 123).

ISCARIOT supranumele lui Iuda, originar din Keriot < ebr. ***ish-geryyot*** „omul din K". (EI). **1.** + suf slav-*skiĭ*: Skariotskiĭ, din care s-a format rom. Scaraoțchi, epitet pentru diavol; *Scariotschie*, Petrea, staroste (17 A III 177; Băl II). **2.** Cu *d* parazitar: *Scaradosche* pîrcălab în 1612 (B răz 21).

ISCOOS sau ISCON, cf. top. Oescus din Moesia, sau Iscos (OR I 433). *Isco* (Syn); *Iscu* (I Bot 6); — (Băl VI); *Iscul* log. (AO XVII 298; 17 B II 24), sau < ucr. Иєько < Iosif (Grinc).

www.dacoromanica.ro

Iscu, -l v. Iscoos.
Isdrail v. Israil **1.**

ISIDOR gr. *Ἰσίδωρος* „darul Isidei". **1.** *Isădor* (Vr); *Sădor* dobr. (RI XI 207). **2.** *Sidorie*, 1595, mold. (Sd XI 68; Băl I). **3.** *Sidor* (Giur 270); *-ovici*; *Sîdor*, mold. (Dm); — ard. act. (Nepos). **4.** Cu sinc.: *Idor* Busiioc, munt. (BCI VIII 33).

Isimiia v. Eftimie **II E 4** şi Isaia **9.**

ISMAIL n. ebr. **1.** — (Syn); — Todiriu, act.; *-ă* pren., 1758 (Paş). **2.** *Smail* aga, serdar de Galaţi (Sd XXII 124). **3.** *Ismail*, este şi nume musulman, impus de Turci cetăţii zidite la satul Smil pe Dunăre; el aminteşte pe fiul lui Avram cu serva sa Agar, strămoşul Ismaeliţilor.

Isopescul v. Iosif **I 7.**

ISPAS < slav; blg. Спасовдень **1.** *Ispas*, 1599 (Glos); *-iu*, Clime, act.; *Ispăsoc*, ard. (DR V 582). **2.** + *-oiu*: *Ispăşoiu*, act, cont. cu vb. a ispăşi. **3.** *Spastul*, Manoli, 1842, mold. (RI XIII 287).

Ispăşoiu v. Ispas **2.**
Ispir, -escu -i v. Spiridon **II A 3.**

ISARIL bibl. supranumele lui Iacob, ebr. ***Yisrael***, «luptă cu Elohim». **1.** *Israil* b.; *-a* f. (P Bor 47); *Isdrail*, act. **2.** *Izdrail*, Mănea, pr. ard., 1658 (Met BTr); — diacon zis şi Iacov (Ard II 155); — Ilie (AO XVI 349). **3.** *Isrălă* (AO XV 369). **4.** *Zdrăilă* (Ard II 178); — Rucur (Braş). **5.** *Zădrailă* ţig. (BCI IV 152). **6.** Prob. *Railă*, *Railean*, buc. sec. 18 şi *Răileanu* sau < adj. rău + suf. *-ilă*.

Israilă v. Israil **3.**
Istasie v. Anastasie **I 4.**
Istatie v. Evstatie **I 3.**
Istăvoiu v. Ştefan **V 1.**
Isten/e, -ie v. Eftimie **II E 2.**
Istepăncasa v. Ştefan **III 2.**
Istfan v. Ştefan **V 2.**
Istina v. Cristofor **III 2** şi Iustin **3.**
Istinca v. Eftimie **II E 3.**
Istioan, -a v. Iustin **V** şi Ştefan **V 4.**
Istodie v. Metodie **9.**
Istodor v. Cristodor **2.**
Istrat, -e, -i, Istraţie v. Evstratie **I 5, 6.**
Istrăţ/a, -oiu v. Evstratie **I 5.**
Istrea, Istriţă v. Nistor **II 2.**
Istrofor v. Cristofor **III 2.**
Isuf v. Iosif **II 1.**
Işefan, Işfan v. Ştefan **V 3.**
Iştfan v. Ştefan **V 2.**
Iştifan v. Ştefan **V 2.**
Iştion, -escu v. Ştefan **V 4** şi Iustin **5.**
Iştoc v. Ştefan **V 5.**
Işvan v. Ştefan **V 3.**
Ita, Iteanu v. Panaghiot **III B.**
It/eanu, -eşti, -ev, -ivoiu, -u v. Panaghiot **III B** şi Ioan **B V 12.**
Ithimie, Ithinca, Itimii v. Eftimie **I 4, 5.**
Itodie v. Metodie **9.**
Iuca, -ş, -şanul v. Gheorghie **IV F 1.**
Iuc/ş-a, -şă -uş v. Gheorghie **IV F 2, 3.**

IUDA < ebr. ***Yehūdāh*** „celebratio" (OS; EI) **1.** *Iudul*, frate cu Pădure, olt. (17 B III 504); *Iudul* = *Idul* din Damiiani, r. Buzeu (mss. 3699 p. 29, BAR); **2.** *Ida* sau *Iuda* s. în reg. Cluj. *Iuda* t.; cf. şi termenul „iudă" pt. surpătură sau rîpă abruptă (Vîlcana, r. Pucioasa). **3.** + *-ca*: *Iudca*, P. (Dm; Ştef; Băl I).

Iudca v. Iuda **3.**
Iudifta v. Iudita **2.**

IUDITA bibl. ebr. ***Judith*** „femee din (oraşul) Jehud". **1.** *Iuditha* (P^{11}). **2.** *Iudifta* şi *Iudita* (Paş). **3.** *Idita* (Ins 282; Tis; Ard II 175; AO XXII 156); *Idita* sora Calpei (AO XVIII 454).

Iudul v. Iuda **1.**
Iuga, -ni v. Gheorghie **VII E 1.**
Iugaş v. Gheorghie **VII E 2.**
Iugeşti v. Gheorghie **VII D 3.**
Iugşa v. Gheorghie **VII E 3.**
Iula v. Iulie **I 1.**
Iuleşti v. Iulie **II 4.**

www.dacoromanica.ro

IULIAN lat. ***Iulianus*** **1.** *Iuliian* (SurXXI). *-a* f. (C Ştef; 17 A V 181). **2.** Cu afer. *Ulian*, C., act.; *-a* f. (16 A II 166); *Uliiana* f. (Sd VI 92 şi XVI; Mar 83); *Uleiana*, mold. (Sd. VI 88); *Uliena* f. (17 A II 253); *Ulianca* f. (17 A V 303). **3.** *Lian* b. (17 B IV 206); *Liana* f. Cf. ucr. Уліан < Iulian (Grinc).

IULIE lat. ***Iulius*** n. de fam. roman < ***Iulus*** fiul lui Aeneas, scurtat din ***Iuvilius*** (OS) **I. 1.** *Iula* (11—13 C I 19 şi 81). **2.** Cu afer.: *Ule*, I. (Sur XVII); -N. (Tec I); *Ulea* b. (Ştef; 17 B IV 153); f. (16 A I 327 şi III 117); *Uleşti* s. **3.** *Ulia* (P[11]); *Ulieşti* s.; *Uliea* (Bîr I 18). **4.** *Iuliu: *Uliu*, 1722 (Paş); — jude mold., 1448 (Glos); unele dintre acestea cont. cu subst. uliu. **5.** *Ulic*, C., act. **6.** *Ulina* f., mold. Cf. şi ucr. Уля < Iuliian (Grinc). **7.** Prob. *Uliţă*, Pascal (Drj 93) < Iuliţă; *Uliţeşti* t.; cf. şi subst. uliţă.

II. Din magh. Gyula = Iuliu, cf. Drăg. p. 508: **1.** *Giula* (M mar); *Giulţe* (Dm; C Ştef); *-ea* (16 B III 382 şi VI 185; Dm; Cat); *-escu* (Hur; Î Div); — N olt. 1824 RI XIV 143); *-escul* (Sd XI 54) *-eşti* s. (Cat). **2.** *Giulcă*, P. (16 A I 537). **3.** *Giuliu* şi *Giulici* (Dm); *Ghiula*, argeş. (P[10]). **4.** *Iulceşti* s. (C Ştef); *Iuliş*, Eremia (Isp II[1]). **5.** *Ulişăşti* s. (16 A II 8).

III. Prin fonetica şi grafia slavă: *j* pentru *ğ*: *Giuleşti* = *Juleşti* s. pe Bîrlad (16 A IV 263). **1.** *Jul* bătrînul (Sur XXI); *-a* b. (Dm; C Bog, Moţ; Vel; 16 a II 144). **2.** *Jula* zis *Julea* şi *Julca* Pîntece (Ştef); cu afer.: *Ulca* f. (16 A I 327; C Ştef). **3.** *Julici* = *Julescul* (Dm; Ştef; CL etc). **4.** *Julei*, P. (Buc.); *Julisor*, M., zis *Julea* cel Mare (16 A II 96.

IULITA cf. gr. ἰουλιήτης < ἰουλις, un peşte. **1.** *Ulita* f. (17 B II 81); *Uliteşti* s. (16 B IV 271). **2.** *Ulida* b. moşn. (17 B III 375); cf. ucr. Улита (Grinc). **3.** *Olita* f., dobr. (RI XI 206).

Iunanie v. **I u n i a 2.**

IUNIA n. calend., masculin, lat. ***Iunias***. **1.** *Iuniea* (Syn); mai curînd din numele lunii iunie vin formele de masculin: *Iunie*, P., ard. **2.** + Anania: *Iunanie*, munt. (Sd XXII). **3.** Cu afer.: *Uniul* s. 1723 (AO III 117); *Unică* fam. (Şez).

Iuon, -ea v. **I o a n II 2, 3.**
Iuoniţe v. **I o a n III D 7 b.**
Iuovan v. **I o a n V C 4.**
Iupul v. **I o s i f I 13.**
Iura -ni, -şcu v. **G h e o r g h i e VII D 1.**
Iure, -ă, -a, -ani v. **G h e o r g h i e VII D 9.**
Iure/eni, -eşti v. **G h e o r g h i e VII D 8, 9.**
Iure/o, -u v. **G h e o r g h i e VII D 10.**
Iur/e, -ea, -eni, -eşcul -eş v. **G h e o r g h i e VII D 4, 5.**
Iurg, -a v. **G h e o r g h i e VII C 1.**
Iurghi/ci, -u v. **G h e o r g h i e VII C 1, 2.**
Iuriaş v. **G h e o r g h i e VII D 4.**
Iurieeni v. **G h e o r g h i e VII D 6.**
Iuri/e, -eşcul, -i, -neu v. **G h e o r g h i e VII D 2, 7.**
Iurş/a, -u v. **G h e o r g h i e VII C 5.**
Iusip v. **I o s i f I 5.**

IUSTIN lat. ***Iustinus*** < ***iustus*** „drept". **1.** *Iustin* şi *Ustin* (Moxa 127, 130); **2.** *Iostin* (17 A V 131), probabil transcriere greşită pentru Iustin (ю cirilic = *iu*). **3.** *Istin*, *-a* (Ard II 87). **4.** *Ustin* (Mar). **5.** *Stinea*, act. şi *Stino* fam. Brăila, sau < Augustin; *Stineiu*, act. (Jiul ard). **6.** + Ioan: *Istioan*, mold., 1610, şi *Iştionescu* (Ard) sau < magh. **I s t v a n** = Ştefan. **7.** *Justina* (sic) f. 1601 (Cat mold I).

IUSTINA fem. < lat. Iustina. **1.** — (Ins 342); *Iiustina* (Sd XXII). **2.** *Ostinia* f., dobr. (RI XI 205). **3.** *Stina* f. (Puc).

Iusuf v. **I o s i f II 1** şi **I o v I 1.**
Iuv/a, -eşti v. **I o a n V C 4.**
Iuvon v. **I o a n II 3** şi **III F 6.**
Iva, -ciu v. **I o n V B 9** şi **P a r a s c h i v a III 5.**
Ivan, -ca, -co, -cul v. **I o a n V B 1, 2.**
Ivance, -a, -eni, -eşti V. **I o a n V B 5.**
Ivanghele v. **E v a n g h e l 1.**
Ivaniş v. **I o a n V B 7.**
Ivaş/ca, -cu v. **I o a n V B 8.**
Ivăcheşti v. **I o a n V B 10.**

www.dacoromanica.ro

Ivăn, -easca, -eşti, -eţu, -uş etc. v. Ioan V B.
Ivăneaţe v. Ioan V B 6.
Ivăscescul v. Ioan V B 8.
Ivăşcan v. Ioan V B 8.
Ivdochiia v. Evdochia I 1.
Ivdochim v. Evdochim I 1.
Ivdoha v. Evdochia I 9.
Iv/eşti, -oeşti v. Ioan V B 9 şi Iov I 1.
Ivloghie v. Evloghie 4.
Ivoeşti v. Parascheva III 5.
Ivon, -aş, -escu v. Ioan III F 6.
Ivrosin v. Eufrosin 3.
Ivstratie v. Evstratie 1.
Ivu, -l v. Parascheva III 5, 4.
Izdrail v. Israil 2.
Izescu v. Hriza 6.

www.dacoromanica.ro

Î

ÎNCHINATU. 1.—calificativ dat celui care a făcut pelerinaj la Ierusalim. **2.** *Proschinitu* b. (RI XI 206). < gr. προσκυνήτης, cu același sens ca „h gi" și „închinător", epitete din pomelnice (AO XIV 283).

Îndreeșl v. A n d r e i **IV A 3.**
Îndrei/ea, -u v. A n d r e i **IV A 1, 5.**
Îndrieș v. A n d r e i **IV A 4.**
Îndriiu v. A n d r e i **IV A 2.**
Întonie v. A n t o n i e **IV 1.**

J

Jermonești v. G h e r m a n **I 3.**
Jinca v. Z i n a i d a **5.**
Jofie v. S o f i a **I 8.**

JOI, ziua (cf. Drăg). **1.** *Joi,* Anastase; — Criste (AO XV 38) probabil aromîni; *Joie,* Fronescu (Acte mss M-rea Mislea); *Joia,* b., țig. (Sur III); *Joica* b., țig. (16 B II 250); *Joicel* t. (16 B IV 421); *Joianu,* Vl, mold. act.; *Joiana* b, sau f. (?) 1521 (P Gov f⁰ 17). **2.** *Gioi* = Joi b., ar. (Ant Ar); *Gioița* s. mold. (Sd XXI). **3.** *Zoița* [< Zoe] zisă și Joița (BAP II 116).

Joița v. Z o e **4, 5** și J o i **3.**
Jor/a, -an, -ea G h e o r g h i e **VII B 1, 2, 5.**
Jordzeanul v. G h e o r g h i e **VIII 5.**
Jor/ea, -iță v. G h e o r g h i e **VII B 3, 4.**
Jorj, -a, -ani, -e, -eni V. G h e o r g h i e **VI 6, 8.**
Juj/a, -an, -eseu, -ica, v. S u s a n a **2.**
Jul, -a, -ea, -ca, -ei v. I u l i e **III 1—2, 4.**
Jul/ici, -ișor v. I u l i e **III 3, 4.**
Jura v. G h e o r g h i e **VII A 1.**
Jure, -a, -ani, -ă v. G h e o r g h i e **IV C 6.**
Jur/ea, -el, -eseul v. G h e o r g h i e **IV A 2, 3.**
Jurg, -a v. G h e o r g h i e **VI 1.**
Jurgea v. G h e o r g h i e **V 13, VI 2.**
Jurj, -a, -ă v. G h e o r g h i e **VI 3, 4.**
Jurjan, /-eseu, -i v. G h e o r g h i e **VI 6.**
Jurj/e, -ea, -ești v. G h e o r g h i e **VI 5.**
Jurjiu, -joaia v. G h e o r g h i e **VI 3.**
Jugoń v. G h e o r g h i e **VI 6.**
Jurjuman v. G h e o r g h i e **VI 7.**

www.dacoromanica.ro

L

LABAN bibl., ebr. „alb" (OS), fratele lui Avraam. *Lăban*, dobr. (RI XI 212) sau din subst. labă + suf *-an*.

Lac/ea, -iu v. Lazăr **IV 6.**

LACHE ipoc., cu suf. *-ache* din: Anghel, Apostol, Mihale, Vasile, Manole, ca Apostolache, etc. „Vasălachie" zis şi *Lachie* (Ard I 189, 193); *Lăchioaei*, Maria (ibid).

Lache v. Apostol **I 3**, Mihail **VII 2**, Manuel **II 4.**

Lachira v. Glicheria **5.**

Lacriţa v. Iraclie **3.**

Lad/a, -u Eliade **2**; Paladie **3**; v. şi Vlad (Partea a II-a).

Lae v. Nicolae **VII B 1.**

Lal, -a, -u etc., v. Evlalie.

Lamba v. Haralambie **II B 2.**

Lamb/a, -ad, -oi v. Lampadie.

Lamb/eşti, -i v. Haralambie **II B 3.**

Lambr/a, -e, -ea v. Lambru.

Lambri/no, -or v. Lambru **3, 4.**

LAMBRU neogr. Λαμπρή „Paştele", < gr. λαμπρός „strălucit". **1.** *Lambru*. **2.** *Lambre* (Ac Bz 30); *-a*; *Lambra* (pomelnic); *Lămbriţa* înv., 1890; **3.** *Lambrior*, Al., prof. **4.** *Lambrino* (Bîr I; Arh; Răc 20) <Λαμπρινός. **5.** Cu afer. *Ambrino*, L., mold. 1705 (Sd V 99).

Lamb/a, -ul v. Haralambie **II B 1.**

LAMPADIE gr. λαμπάδιον „făclie mică" **1.** *Lambad* (Syn). **2.** *Lamba* (P[11]) sau din Haralambie. **3.** *Lamboii* fam. Băicoi.

Lamu v. Varlaam **I 2.**

Laor v. Laur **II 3.**

Laorentie v. Lavrentie **I 1.**

Lar, -ca -e, -ie v. Ilarie **1.**

Lari/on, -or v. Ilarion **2, 3.**

Lascu, v. Lazăr **IV 2.**

Laseascu v. Ghelasie **5.**

Lasie v. Ghelasie **5.**

Laşco v. Vasilie **II 3. a.**

Laşcu v. Lazăr IV 3, Mihail **I 1** şi Vasilie **II. 3, a.**

Laţcu v. Lazăr **IV 1.**

LAUR — LAVRU, < lat. ***Laurus***, „laur". **I. 1.** *Lavru* scris *Layru* (Ceas). **2.** + *-ie*: *Lavrie* b. (16 A 224); *Lavric* (Tut); *Lavreşti* s. (Dm); *Lăvreşti* zis şi *Lăureni* s., ard., mold. **3.** Prob. *Lavu*, V., ard. (Grd 42).

II. 1. *Laur*, 1443 (Dm; Glos; 16 A IV 44; Băl I); — şi *Lăurel* (Vlah PB); *Laur/a*, t.; *-escu*, act. **2.** *Lăuran* prelat; *Lăureni* s. **3.** *Laor* (17, A II 75). Forma Laur s-a menţinut şi prin infl. subst. laur. **4.** *Laurian*, Aug. Treboniu, formaţie cultă.

Laurenti v. Lavrentie **III. 2.**

Laurenţiu v. Lavrentie **III. 1.**

Lavrantie v. Lavrentie **I. 3.**

LAVRENTIE, lat. ***Laurentius***, nume amintind cetatea Laurentum; după Diehl < ***laurus*** + ***-entius***, supranume pentru atleţi ca şi Viencentius (RO_n) **I. 1.** *Laorentie* eg., 1816 (AD VIII 212). **2.** cu afer.: *Avrentie* (Has); — 1825 (Cep); *Arentie* (17 B IV 72). **3.** *Lavrantie* (Mar 94); **4.** *Lavrintie* = *Avrintie* (17 B IV 102);

www.dacoromanica.ro

Avrintie (Sur II). **5.** Cum et.: *Arvintie*, 1679 (Sd XI 279) şi *Arvinte*, frecv., ca *Terinte* < *Terentie* **6.** *Livrintul* t. (Mus). **7.** În legătură cu acesta după V. Bogrea (An C I) : *Nevrintul*, pădure în Banat, şi *Nevrinţi* s. **8.** Iar, după Hasdeu (Has) *Avrig* s., prin filiera < *Avric* < rus-ucr. Лаврик < *Lavrentie*. de fapt din Лавро = Laurus (Grinc).

II. Cu *p* în loc de *v*, contaminat prob. cu Panti, Penti: **1.** *Arpenti*, mold, act.; *-e* pîrgar de Neamţ (Sd VII 374); *-e*, ginere lui Ponici (Sur III). **2.** *Arpintie* post. mold., 1610 (Sd V 11); — Prăjescul (17 A I 315); *Arpindiu*, Sandul (Bîr II 377). **3.** *Arpanti* în sec. XVI (Băl I).

III. Din forma latină, direct, cf. Laurentius comes de Longo Campo la 1300, probabil sas de origine. **1.** *Laurenţiu* (Dm). **2.** *Laurenti* staroste, 1746 (Sd V 414).

IV. Din magh. Lörincz: **1.** *Leurint*, ungur din Hîrlău (BA ung 12). **2.** *Leurinţ* (Ştef); *Leorinţ* s. ard.; *Lerinţ*, pîrgar Baia (16 A III 310). **3.** *Liurinţ* vieru (Sur II); *Liorinţi* (16 B III 247). **4.** *Lorinţ* (16 B I 85; Mar); — diac ard. discipolul lui Coresi; — Jipa, post., 1633 (RI X 264); *Lorinţ* şi Marcu, fiii Lorei f. şi ai lui Curalici (17 B IV 291, 352); *Lorinţe*, fiul popei Cîrstian (ib). Aproape toate formele **(IV 1—3)** acoperă originea etnică străină.

Lavri/e, -e v. Laur **I. 2.**
Lavriutie v. Lavrentie **I 4.**
Lavu v. Laur **I 3.**
Laz, -a, -ea v. Lazăr **III 1.**
Lazau/a, -u v. Lazăr **III 3.**
Lazar, -ul v. Lazăr **I. 1.**

LAZĂR cf. „Sîmbăta lui Lazăr"; aramaic Lăzâr, presc. < ebr. ***Elcázar*** n. teoforic < < ***el, azar*** «doamne ajută» (Tagl). **I. 1.** *Lazar* (Moţ); *-ul*, C (RI XII 287). **2.** *Lazăr*, frecv.; **3.** *Lăzarea* s. **4.** *Lăzăr/el, -ică, -iciu, -uc* (Paş); *-oiu*, olt. (Sd XXII); *-oniu*, haţeg.; *-uţ* (Ard II). **5.** *Zăroni*, haţeg. **6.** *Lăzăreanci* (Ard. II 191); *Lăzărina* f. (Grd 11).

II. A. *Lazăr* = *Lazor*, frecv. (Dm); *Lazor* (Ştef; C. Ştef. CL; Mar; Ard; 16 A I 48; Vit 28).

B. Lazor din cauza frecvenţei se scurtează în *Zor*, cf. şi subst. pl. zorî. **1.** *Zor -ă* şi *Zorică* f. ar. (Fărş), derivat de Capidan din Lazor. **2.** *Zori* b., mold. **3.** *Zorea* (Dm; 16 B I 178; 17 B I 439). **4.** *Zorel* (17 B I 66); *Zorescu*, act.: *Zoreni*, *Zoreşti* ss. **5.** + *-ca*: *Zorca* (16 B I 178); *Zorceşti* s. (ib). **6.** *Lazoreci* (17 A III 182). **7.** Cu disimilare: *Lazol* Pitărel (Sd XI 274).

C. 1. *Lazur* (Ard); *Lăzureşti* s.; *-escu* (Î Div). **2.** *Lăzurea*, mold. (Sd XXII). **3.** *Lăzurcă* (Sd XX 282). **4.** *Lazer*, Gh. (Răc 29).

III. Cu apoc.: Laz: **1.** *Lazu* (Arh; Sd XXI şi XXII); *-ul*, N. şi C. (Kog III 64; P[6] fila 20); *Laz/a* G., act.; *-e* (17 B I 311 şi II 124; Met 224); *-ea* (Sd XVI; G Roş 79; Paş; Dm; Moţ; Ştef); *-ia*, pan (16 A III 63); *-ie* (Sd XVI). **2.** *Lăzascu*; *Lazoae*, I. (Buc). **3.** *Lăzan*, mold. (Sd XXI); *Lazan/a* t.; *-u* pren. (Tut). **4.** *Lăziian* (17 A I 99); *Lăzian* 1613 (Sur II). **5.** *Lăzău* (Moţ).

IV. Din srb.-blg. ***Lacko*** = Лацко (folosit şi de unguri) < ***Lazar*** (Weig): **1.** *Laţcu*, olt. (Sur VI; Sd VI 467). **2.** *Laţco* = *Lascu* fam. ard., 1789 (Paş); *Laţcu* Lazea, munt., 1785 (RI I 22). La ardeleni şi moldoveni însă Laţcu < magh. Lack, ipoc. < László = Vladislav (BL II 38) cf. şi Iorga (I Bot 14). **3.** *Laţcu* zis şi *Laşcu* (Ştef II 11); *Laşcu* Danilă, răzăş de Scorţăni, 1782 (Sur XI 142); *Laţc*, frecv. mar. (Mar); *Laţco* Vvd., fiul lui Bogdan I, domnul Moldovei; *Laţco*, munt. (Giur 90; 16 B I 24; 17 B I 364); — diac (Cat); — ard. (Ard); *Laţcu* jupan (Olt); — mold. (Ştef; Dm); *Laţcani* s. (Ştef) azi *Laţcana*. **4.** *Lăscău*, *Lăscoiu*, şi *Lăscuţ*, ard. (Paş), acestea pot fi în legătură şi cu Lascăr. **5.** *Lazu* s. (Constanţa), fost Laz-mahalè ante 1878, < etn. Lazii, popor caucazian **6.** Din blg. Лаčо sint. < Laz.r (Weig): *Laciu*, Nicu. ar. (Cat. gr I); *Lăcescu* (Tg-Jiu); *Lacea* M. (Cras 46); m-tele *Lacei* t.; Drăganu îl derivă < slovac Vlača < Vladiča etim. posibilă pentru toponimele din Ardealul de Nord.

Lazer v. Lazăr **II. C 4.**
Laz/ia, -ie v. Lazăr **III 1.**
Laz/oae, -u v. Lazăr **III 1, 2.**
Lazol v. Lazăr **II B 7.**
Lazor v. Lazăr **II A.**
Lazoreci v. Lazăr **II B. 6.**
Lazu v. Lazăr **IV 5.**

www.dacoromanica.ro

Lazur v. Lazăr II C 1.
Lăban v. Laban.
Lăiță v. Nicolae VII B 2.
Lăl/eşti -oaia, -uță v. Evlalie 1—4.
Lămăşeni v. Varlaam I 3.
Lămăt/escul -eşti v. Varlaam II 2.
Lămot/ă, -escu, -eşti v. Varlaam II 1
Lăneşti v. Varlaam I 6.
Lărionteşti v. Ilarion 6.
Lăsc/ău, -oiu, -uț v. Lazăr IV 4.
Lăşcuți v. Ilie I 6.
Lăuran v. Laur II 2.
Lăureni, Lăvreşti v. Laur I 2.
Lăzan v. Lazăr III 3.
Lăzarca v. Lazăr I 3.
Lăzascu v. Lazăr III 2.
Lăzăreanci v. Lazăr I 6.
Lăzăr/el, -ică v. Lazăr I 4.
Lăzărina v. Lazăr I 6.
Lăzăr/oiu, -oniu, -uț v. Lazăr I 4.
Lăzlan v. Lazăr III 4.
Lăzur/că, -că, -eşti v. Lazăr II C 2, 3.
Lean, -ca, -cn v. Elena I 4, II A 2.
Leanț/ă, -ea v. Elena II B 2, 3.
Lec, -a, -o, -ă, -ulescu v. Alexandru I 4.
Leceni, Lechița, Lechința v. Alexandru I 4 c.
Lef, -escn v. Leon II 4.
Lefter, -iu v. Elefterie 3.
Leloa/e -ii v. Ilie II 9, Lolian 4 şi Lal 3 (P. a II-a).
Len/a, -ă, -eşti v. Elena I 1.
Lenc/a, -an, -ă v. Elena II A 1.
Lenchiță v. Elena II A 1.
Lent/e, -a, -ul v. Leontie I 7.
Lenț/a, -ă, -e, -ea, -eşti v. Elena II B 2.
Lenţoe v. Elena II 2.
Lenuța v. Elena II B 1.
Leoa — Leva v. Leon II 2.

LEON, papa, lat. ***Leo, -nis*** „leu", ideea de forță şi curaj. **I. 1.** *Leon* (Tomşa) Vvd., zis *Alion*-Vodă (Sd XV 366). **2.** *Aleon* Vvd. (AO XIX 130); — fam. (Sur XI). **3.** *Leoncea*, Oancea, munt. (Sd XXI). **4.** *Lion*, Gr., mold. (Sd VII 334); *Alionescu*, olt. (Cand 160).

II. Din sl. Лъвъ (Syn), tradus în Leu: **1.** *Leu* pren (P^{13} fila 13); *Leul* (BCI V 185). **2.** *Leoa* zis şi *Leva*, C-tin aprod. (Sur VII 209; A. Gen II 79; 17 A V 212; — Gavr. (17 A IV 377); — G. (Sur I); — D., mold. (Sd VI 19). **3.** Din ucr. Лев: *Lev/a, -eşti, -uş* (C Bog). **4.** Prob. *Lef*, Gh. (Cat gr. I) şi *Lef*, Iacov (Î Div); *Lefescu*, act.

Leoncea v. Leon I. 3.

LEONTIE lat. ***Leontius*** **1.** *Leontie* (P^{6}). *Leontieş*, G. (Buc); *Liontie*, 1642 (Răc 14); *Aliontie* (Giur 144). **2.** *Alontie*, Pojar (16 A III 139). **3.** *Leont/e* (Dm); *-eşti* s. (16 A I 310); *-escu*, act. *Aleonte* t. **4.** *Ont/e*: *-ea*, I. (16 A I 508; C Bog); *-eşti* s. (ib 44); *Ontilă*, D. (17 A II 324); *Onteni* s. **5.** *Leunte*, mold., 1803; — Oxănte, mold. (RI XIII 287). **6.** *Leontin* (16 A II 107); *-eşti* s.; *-a.f.* **7.** *Lentea, Lentul.* tt.

Leontin, -eşti v. Leontie I 6.
Leorinț. v. Lavrentie IV 2.
Ler, -a, -eni, -escu, -ul etc. v. Galerie 5. şi Valerian I 2.
Leşu v. Ilie II 3.
Leul v. Leon II 1.
Leunte Leontie I 5.
Leurint v. Lavrentie IV 1.
Leurinț v. Lavrentie IV 2.
Lev, -a, -eşti, -uş v. Leon II 3.
Lexi, Lexu v. Alexandru I 4.
Lian, -a, -u, -ul Elian II şi Iulian 3.
Lianeă v. Elena II A. 2.
Liasa v. Ilie I 11.
Liaşn-Vodă v. Ilie I 5.
Liăceşti v. Ilie I 8.
Lie/a, -ă, -escu v. Ilie I 9 şi Vasilie II 7, b.

LICARION gr. Λυκάριον < λύκος „lup" **1.** *Licar + -eț*: *Licăreți*, C. (AO XVII 329). **2.** Prob. *Licoară*, mold., 1610 sub influența lui Nicoară. **3.** *Licura* s. (13—15 B 107).

Licer, -io v. Glicherie 4.
Licherie v. Glicherie 1.
Lichir/eşti -i, v. Glicherie 2.
Licoară v. Licarion 2.
Licoi, -ul v. Ilie I 9.
Licura v. Licarion 3.

LIDIA gr. Λυδία nume etnic. **1.** *Lidiei*, valea (17 B II 93); cf. *Lidoul* t.

www.dacoromanica.ro

Li/e, -escu, -eşti v. Ilie I 1.
Lifter, -ie v. Elevterie 4.
Liga v. Grigorie IV B 1, 2.
Ligăcese v. Grigorie IV A 4.
Ligore v. Grigorie III 1.
Lihăceni v. Grigorie IV A 4.
Liia v. Ilie I 3.
Liiana v. Ilie I 4.
Liic/a, -ă, -eni Ilie I 8.
Lilieşti v. Galileu.
Limbi/ada, -e v. Olimpie 3.
Limon/ea, -ia v. Filimon 5.
Limpianu v. Olimpie 4.
Lina v. Elena I 6.
Linca, -nu -riu v. Elena II A 5.
Lincea, Lincioiu v. Elena II A 7.
Linc/o, -oiu, -u, -uţa v. Elena II A 6.
Linoiu v. Elena I. 6.
Linte v. Meletie 5.
Linţa v. Elena II 4.
Linu v. Elen 2 şi Elena I 6.
Lion v. Leon I 4.
Liontie v. Leontie I 1.
Liorinţi v. Lavrentie 3.
Lip/a, -an, -ăneseul v. Filip I 3.
Lipia v. Alipie 2 şi Filip IV 5.
Lip/ie, -ioaia v. Alipie 2.
Lipoianu v. Filip IV 2.
Lipov, -a, -an, -ul v. Filip IV 3.
Lireşti v. Ilirie.
Lisa, -veta v. Elisaveta 2.
Lisandru v. Alexandru II 2.
Lisăndr/escu, -ina v. Alexandru II. şi Alexandra.
Lis, -ei -u v. Elisei 7, 8.
Lisieviei v. Elisei 1.
Lişu, v. Ilie II 6.
Liţ/a, -ă, v. Ilie II 7 şi Natalia.
Liţeseu v. Ilie II 7.
Liţica, Liţea v. Ilie II 8.
Liţu, -l v. Ilie II 7.
Liu, -l v. Filic 7 şi Vasilie V 3.
Liu, -ea, -ţă Ilie I 12, 13.
Liurinţ v. Lavrentie IV 3.

LIVERIE lat. ***Liberius***, n. derivat din lat. ***liber***. **1.** *Liver* Casap. (16 B 476); cf. şi rus. ливер „ficat". **2.** *Liverea, sinc.: *Livrea* vist, (Sd XV 367; 17 B II 86 şi 298) şi *Livrii* Radul, munt. (Sd VII 31). Prob. şi din Oliverius, nume folosit de srb-croaţi, de ex. Oliveriţa (Rad 81 p. 107).

Liv/eni, -eseu v. Olivian 2.
Livian v. Olivian 1.
Livrea v. Liverie 2.
Livrintul v. Lavrentie I. 6.
Liza v. Elisaveta 3, a.
Lixandru, Lixăndroiu v. Alexandru II 1.
Log/a, -ul v. Evloghie 5.
Loghi v. Evloghie 2.
Loghin, -a, -eseul etc., v. Longhin 1.
Loieşti v. Ilie II 9.
Lola v. Lolian 1.
Lolea v. Lolian 5.
Lol/e, -ea, -eseu, -eşti v. Lolian 2, 3.

LOLIAN lat. ***Lollianus***: cf. şi Lolion < lat. ***lolium*** „neghină". Dacă se admite apocopa terminaţiei *-ian*, avem următoarele derivate. **1.** *Lola* b. (Dm); f. (16 A I 515 şi 16 B III 36). **2.** *Lole*, ţig. (17 B II 69); *-a* (17 B I 408; Sd XI 77); la genitiv „a lui *Lolii*" (ib). **3.** *Lolul*, Stan (Cat Braş 111); *Lolescu*, Tegan (17 V I 377); *Loleşti* s. (Cras). **4.** *Lol/in* t. (Dm); *-iş* (Moţ); *-ică*, T., ard.; *Lol/oiu* b. ard. (Viciu 34); t. (Dm); *-oiul*, Şt. (Sd XI 119); *-oaia, -oiasca, -oeşti* ss.; *-uşa* s. (16 A I 515); Podu-*Loloaii*, azi prin etim. pop.: Podu-Iloaei. G. Pascu (Revista Critică XIII 164) susţine că la origine a fost Eloai, bazat pe o greşeală de copist, — cu *e* pentru *i*, obişnuită la moldoveni — deci forma cu *e* se reduce la Iloai; forma Eloaia nu există. **5.** + *-ca*: *Lolc/a* (Dm); *-ă*, Marena (16 A II 96). Pentru **2—5** cf. subst. (ard). lolă „soră, ţaţă" (DLR).

Lol/ică, -in, -iş v. Lolian 4.
Lol/oaia, -oeşti, -oiasca, -oiul v. Lolian 4.
Loluşa v. Lolian 4.
Lom, -ei Avesalon I 3; Vartolomei II B.
Lomot/ă, -eşti v. Varlaam II. 4.

LONGHIN lat. ***Longinus*** < ***longus*** „lung". Grafia greacă -γγ- pentru *-ng* latin a impus chiar în sinaxare forma Loghin. **1.** *Logghin* (Syn 24 apr. şi 16 oct.); — sotnic (în Mss 1668 BAR f° 132); *Loghin* (Syn. şi Ceas.;

www.dacoromanica.ro

16 A III 29; 17 B I 436; Sd XVI); *-a* f. (Mar; Ard II 161; 17 A IV 224, 408); cneaghina (17 A III 128); *-ul* t.; *-escul*, mold. (Sd XI 77). *Lughin* b. (Cat mold II). **2.** *Loghiniş* (Şez). **3.** Ca nume frecvent, prin hiperurbanism devine: *Lovin* (Mar; Puc); — diacon, mold. (Sd VII 237); — Glicherie mold (An C VI 762); *-escu*, Eugen. **4.** Act.: *Longhinescu* şi *Longinescu*.

Longineseu v. Longhin **4.**
Lora v. Flor **I. 1.**
Lorian v. Flor **I. 7.**
Lorin v. Flor **I. 10.**
Lorinea v. Flor **I. 10** şi Lavrentie **IV. 4.**
Lorinţ, -e v. Lavrentie **IV. 4.**
Lovin, -escu v. Longhin **3.**
Luamătă v. Varlaam **II. 3.**

LUCA lat. ***Lucas***, ipoc. din Lucanus, etnic <Lucania, sau < ***Lucius***. (Tagl.). Sărb. populară: „Lucinul" 18 oct. **I. 1.** *Luca* b. (Dm) *Lucheşti* s. (Sur VII); — ceată, olt. (Î Div). **2.** *Luculeşti* s. **3.** *Lucan* (RI XX 246; Mar; Vel; Buc; CL; Cand 162); *-a*, olt. (Cand); *-ul* (Buc); *Lucănescu*, act. **4.** *Luceni*, *Luceşti* ss. **5.** + *-şa*: *Lucşa* şi *Lucşoiu* (Cand 162); *Lucşăneasa* f. (14—15 B 187). **6.** + *-oci*: *Lucoci* (Dm; C Neamţ); — T., diac (16 A IV 197) etc. **7.** *Lucúci* (cf. Tecuci) (17 A I 230). **8.** *Lucaş*, fam., buc.

II. Din magh. Lukacs şi srb.-cr. Lukač: **1.** *Lucaci*, Crăciun, din Bereg, 1360 (Iorga III 23); *Lucaci* (Dm; Ştef; 16 B II 362; Paş); — ban 1424 (Rel); *Lucăceşti*, *Lucăceni* ss. **2.** *Lucăcilă* t. **3.** Prob. + *-ut*: *Lucuta*, Ioan, act. cf. ar. *Ucuta*. **4.** + *-leţ*, *Lucăleţ*, R. (Şchei II). **5.** Cu rotacism, probabil: *Rucărea*, R. (Şchei I) şi RUCĂR s.

Lucaci v. Luca **II 1.**
Lucan etc. v. Luca **I 3.**
Lucăc/eşti, -eni, -ilă v. Luca **II 1. 2.**
Luc/eni, -eşti v. Luca **I 3.**
Lucheri/a, -e, Luchiria v. Glicheria **3, 4.**
Lucheşti v. Luca **I 1.**

LUCHIA şi LUCHIE lat. ***Lucius, Lucia*** de la ***lux, -cis*** „lumină". **1.** *Luchie* t. **2.** *Luciu* b (16 A I 267) şi s. **3.** „*Lucia*" f., act. **4.** *Lucina* b. (16 A I 46). Toponimele: Luciu, Lucia derivă din adj. luciu.

LUCHIAN lat. ***Lucianus***, cognomen latin din ***Lucius***, adoptat şi de greci (Tagl). **1.** *Luchian* mon. (Isp IV[1]); stolnic (Sur X); *-u* (Tec I; Sd XVI); *-a* b. (Sd XVI; XXI; Mar); *-a*, f., mold., 1691 (DZF 211). **2.** *Luciani* s. (16 B I 59; IV 310). *Lucianca* s. **3.** Cont. cu subst. plur. în formă mold. lupchi < lup: *Lupchian*, G., act.

LUCHILIAN, lat. ***Lucillianus*** ca şi Luchian, în leg. cu ***lux*** „lumină"; *Chilian* b. (Vr; 11—13 C I 25; Isp III[1]); — Vasile din Tichiriş-Vrancea, erou 1917. *-a* f., mold.; *-a* sau *Chilianca* t. (Cob. 38); *Chilieni* t (Î Div). Pentru Ardeal, cf. şi *Kilian* <Chilianus Scolus în calend. cat. (Paş).

Luci/a, -ia v. Luchia **3.**
Lucian/ea, -i v. Luchian **2.**
Lucina v. Luchia **4.**
Luciu v. Luchia **2.**
Lucoci v. Luca I **5.**
Luc/şa, -şăneasa, -şoiu v. Luca **I 4**
Lucuci v. Luca **I 6.**
Luculeşti v. Luca **I 2.**
Lucuta v. Luca **II 3.**
Lughin, v. Longhin **1.**
Lumaş v. Varlaam **I 3.**

LUMINATUL. 1. —N. pentru cel „născut în săptămîna luminată". **2.** *Luminiţa* f. act. (Valea Bistriţei-Bicaz).

Lumot, -ă v. Varlaam **II 1, 5.**

LUNI, ziua. **1.** *Lunea*, ceauş, sec. XVIII, munt. (RA I 273).

LUP < lat. ***Lupus*** din Novae (Şiştov), sec. VI (P. Năsturel în Monumente şi Muzee I). Deşi este un nume foarte frecvent ca Ursul, Vulpea etc., derivatele lui, în legătură cu calendarul sau cu superstiţia populară, s-au trecut în Partea II-a. Acomodat cu suf. *-ie*: *Lupie* pren. (Cat mold II).

Lupătruţ v. Petru **III 16.**
Lupchian v. Luchian **3.**
Luţ/a, -aş, -ă, -ea, -i, -oiu v. Anghel **IV 7.**

www.dacoromanica.ro

M

Maca, -vei v. Macovei I 1, 2.

MACARIE, gr. Μακάριος „fericit" **1.** *Macarie*, nume mai ales călugăresc; — doi egumeni (Ştef); *Măcăr/escu, -eşti* s. **2.** *Măcare*, olt. (Cand 164). **3.** Cu afer.: *Căriuş*, Maria (Sur XIII).

Mace -a v. Matei V 1.
Macedon v. Machidon 3.
Mache v. Cosma I 2 şi Stamate 6.
Machedonu v. Machidon 1.

MACHIDON gr. Μακεδών, lat. ***Macedo***, u. etnic, celebru ca supranume al eroului macedonean. **1.** *Machedonu*, Nechifor (17 A V 284). **2.** *Machidon* (Syn; 17 A V 367; Tec I; Sd VII 272; 17 A I 102; Met 259; Băl I); *-eşti* s. **3.** *Macedon* şi *Macidon*, 1750, ard. (Paş; Nepos). **4.** + Marcu: *Marchidon* t. (Mus).

Maci/eo, -o v. Matei V 2, 3.
Maclnie v. Mucenic 4.
Maciu v. Dima I 3 şi Matei V 2.

MACOVEI bibl. ebr. ***Macchabaei***, fraţii. **I. 1.** *Macavei* (Syn; Ard); *-u* (Paş). **2.** Cu afer.: *Mac*, M. (Î Div): — buc.; *Macá* (Sd XVI), cf. gr. Μακᾶς, şi *maca*: 1° ziua Macoveilor, şi 2° joc de cărţi (DLR); la genitiv: „al *Machiei*" (17 B I 497). **3.** *Măcă* (Sur IX); *Măcăeşti* „moşul" (RI XII 233); *Măc/escu* şi *-eşti* ss. (Î Div) **4.** *Măcăeţ* (Ard). **5.** *Măcău* (Dm; C Ştef; Sur III; DZF), cf. subst. reg. măcău = toiag. **6.** + *-lea*: *Maclea* (Moţ); *Maclescu*, M. (AO XXI 171).

II. 1. *Macovei*, frecv.; *-eş* (Ard); *Macovişte* s., băn.; *Macoveanca* t. **2.** *Macuvei* (Ard I; RI XIV 207). **3.** *Măcui* (Ţ-Rom 344); *Măcuescu*, Barbu, 1593 (Gorj 365).

Macre/a, -iu v. Macrina 3.

MACRINA < lat. ***macer*** „slab" **1.** *Măcrina* cu afer.: *Crina*. **2.** *Măcrilan* (16 B VI 309). **3.** Cu schimb. p. fin.: *Macriu*, D. (Bîr I); *Macreiu* (Sd XI 56). **4.** Cu apoc.: *Macra* (Moţ); *Macri* armaş, mold. (Sd XI 274). **5.** *Macrea* (Moţ; Glos; 13—15 B 182); — din *Măcreşti* (16 A I 280); *Măcreşti* s. (Ştef); *Măcruleşti* s. **6.** *Macreş* (17 B I 390).

Macuvei v. Macovei II 2.
MADONA ital. — (17 A IV 304). — *f.* ţig. (16 A II 132).

Maite/a, -i v. Matei IV 1.
Maitena v. Matei IV 2.
Mag, -a v. Magdalina 10.

MAGDALINA Maria, lat. ***Magdalene***, după cetatea Mágdala (Migdol), patria sa. **1.** *Măgdălin/a* (Dm; Ştef); *-escu*, I. (AO V 223). **2.** *Măgdălia* folc. (DR II). **3.** Scurtat: *Magda* (C Ştef; Sd XI 272). *Magdu* b., băn. **4.** *Măgdoiul* (17 B I 16). Cu schimb. p fin.: **5.** *Măgdăceşti* s. **6.** *Măgdăşani* s. (Dm); *Măgdişanul*, Ivan (16 A II 140); *Magduşca* f. (ib. 565). **7.** *Măgduţ*, haţeg. Cand 165). **8.** *Mădălina* f. (RI X 275); *Maggalena* (P Bor 73); *Mădăluţa* f. (Sd XI); *Mandalina* (P Bor 6); *Măgălina* (Paş). **9.** + Marga: *Mărgălina* (Paş).

www.dacoromanica.ro

10. Prob. *Maga*, b. 1722 (< Magdalina, după Weigand); *Mag*, Ion, act., sau < subst. mag; *Magu* răz. (C răz 13).

Magdu, -şea v. M a g d a l i n a **3, 6.**

MAGHERUL < gr. Μάγειρος „bucătar". (Syn 1 IX). **1.** *Măgherul*, Evfrosin (Dos. 11 sept). şi *Maghéru*, Gh., general, accentul pe *e* este necorect. **2.** *Mágher*, Gh., olt. (AO IV 111); *Măgheraş* (Ard); *Magherești* s. **3.** *Măgher* (Hur); *-iu*, I. (Gorj 394—5); *-iţa* t. (Mus); *Măghirescu*. **4.** *Măghearíul*, P., olt. (Sur VI). **5.** Prob. *Maghiriteşti* (Sd XXII). **6.** *Magherîu* act. (Jiul ard).

Mahtei v. M a t e i **IV 5.**

MAI, luna: *Maiu* b., 1750, ard. (Paş); numele evocă ziua de 1 mai.

Maierul v. M a i o r **2.**

MAICA. În multe zile se aminteşte în sinaxare cît o „maica" anonimă, cu „fiicele" sau „coconii" săi. **1.** *Maica* f., mold., 1645 (RI VI 87). v. M A M A, partea a II-a. **2.** *Maican* boier 1521—29 (P Gov f° 14 vo).

MAIOR lat. ***Maior***. **1.** *Mairu*, (Sd XXII); de regulă însă în Ardeal numele *Maior -escu* este latinizarea lui **Măier** < germ. **Mayer** „locuitor de suburbie". **2.** *Maierul*, N. (Ard II 59).

Mairu v. M a i o r **1.**

MAL, cont. şi cu subst. *mal*. **1.** *Malu*, A. mold. (Sd XXI); *-l*, băn. (AO III 481); *-lescu*, Şerban (AO IV 466); cf. subst. *mal*. **2.** *Male* f. (6 A II 8); *Mali* f. (16 A II 228); *-a* b. (17 B IV 343). **3.** *Malea* b. (Dm; 16 B II 56; Mus; BCI XI 58; An Pit 27); f. (16 A I 277; 16 B II 262 P[11]; C Bog etc.); *Mălea* (Ştef; 17 B IV 343); *Măleşti* s. (Dm); *Măleasa* t. (Dm). **4.** *Malotă* b. (17 A V 57); — 1636, din Chiojd (Sd XIX 85); călăraş, 1655 (Sd IV 307); — t.(Sc) **5.** + *-man*: *Maloman*, mold. Cf. prin asimilare regresivă: *Moloman* (17 B III 309). **6.** Din alte teme: *Maloşu* t. (Mus); *Maleuş* boier, 1450 (13—15 B 118); *Maluşcă* b (Ştef). **7.** *Amalei*, în genitiv (C Bog).

Mala v. M a l a h i a **4.**
Malach/e, -i, -ie v. M a l a h i a **2, 3.**

MALAHIA sau MALEAHI 1. *Mălahi* (Tec I); *-e* (Sur VII 239). **2.** *Malachie*, C., hagi (Sd XV 307). 3. *Malache*, T. act.; *Malachi* = *Mălăcă* (Ard). **4.** *Maláhiia* sau *Maláhie* f., 1680 (Sd VII 320; Sur XVII; BCI VII 9); scurt., *Mala* f. (Dm; Tec I). V. şi Mal.

Mal/oman, -oşu, — otă v. M a l **4 6.**

MAMANT gr. Μαμάντος. De acest nume poate fi legat M a n t a, cf. gr. Μάντος cu derivatele lui, iar nu, cum crede Buturas (p. 144), exclusiv de Diamant; acesta va fi contribuit, pe aria l. greceşti, la formaţia lui Manta, nume obişnuit la greci şi bulgari (Weig) ca şi la romîni. **1.** *Mamant*, Dimitriu, act. **2.** Cu afer.: *Mant/u* Costea hagi (Î Div); *-ul* (Bih; Bîr); *-ea*, ard. (Paş); *Mîntulescu*. **3.** *Mánta*. ard., 1216 (11—13 C I 119); Banul *Manta*, căpitanul lui Mihai Viteazul. **4.** *Mánta* f., sora jup. *Manta*; soţie: Stanca *Mîntuleasa* (Ins 324). **5.** *Mant/e, -ea, -escu*, act.; *Mantie* boier (17 A IV 52). **6.** *Mîntea* (17 B III 167). **7.** *Măntul*, Glig., 1718 (BCI IV 208); *-e* (Ard II 172); *Măntei* (ib 207).

MAMONA ebr. ***māmon*** „lume" „cîştig lumesc" (Enc. brit). Aga Ienachi — (Sd XXII 117); — Lascăr, grec. (Hurm XIII); — Alex., 1633 (Fil C 273); *Maman*, por. ard. (Viciu 34).

Man/a, -ac, -ache v. M a n u e l **III 1. 7.**
Manaflea v. M a n a s e **4.**
Manar v. M a n u e l **III 14.**

MANASE bibl. ***Manasseh***, eponim al unuia din cele 12 triburi din Israel. **1.** *Manas/e*; *-escu*, I. (AO XVI 361). **2.** *Manasi* popa (D Buc); *-e* armaş, olt. (Sur VI); *-escu* (Î Div); *Manasiia* egumen (16 B IV 343); — vecin, 1715 (Iris I 204); olt. (Sd VI 483); mona. (P[5]); *Manas/ia, -ieşti* ss. **3.** + Mina: *Minasia* mona. (Sd. XIX 61). **4.** Prob. *Manafica*, 1859 (P[2]).

www.dacoromanica.ro

Man/ea, -eaş, -eăş v. M a n u e l **V 2.**

Mancea v. D i m a **I 6** şi M a n u e l **V. 3.**

Mancîu, -l, -lescu v. M a n u e l **V 4.**

Mane/o, -u v. M a n u e l **V, 1.**

Mandalina v. M a g d a l i n a **8.**

Mandrea v. A d r i a n **IV.**

Mane, -a, -aică, -la v. M a n u e l **III 1, 4, 5.**

Manega v. M a n u e l **IV 16.**

Man/escul, -eţ, -evici v. M a n u e l **III 1—3.**

Maneţa v. M a n u e l **III 7.**

Manfi v. M a n u e l **III 15.**

Mani -ţă, -ţiu v. M a n u e l **III 8, 9.**

Maniga v. M a n u e l **IV 16.**

Manioc v. M a n u e l **IV 9.**

Mani/u, -ul, -us v. M a n u e l **III 10.**

Manliu v. M a n u e l **IV 20.**

Manoil, -ă, -escu v. M a n u e l **I 1.**

Manolache v. M a n u e l **4.**

Manol/e, -ea, -easa v. M a n u e l **II 1.**

Manol/ică, -iţă, -iu v. M a n o l e **II 1, 3.**

Mant/a, -e, -ea, -escu v. M a m a n t **3—5.**

Mantie v. M a m a n t **6.**

Mantul v. M a m a n t **2.**

Manţul v. M a n u e l **III 9.**

Manu v. M a n u e l **III 11.**

MANUEL ebr. **Emmanoil.** **I.** Căderea lui *e* iniţial s-a produs în greaca medie, ca în numele împ. Manuel Comnen. **1.** *Manoil* (Dm; Ştef; Cat; C Bog; Cand etc.); *-ă* (Dm; C Ştef); *-escu*; *-eşti* s.; *-easa* (Cat). **2.** Cu afer.: *Oileşti* s. **3.** *Manuil* (Syn); *-o* (Dm; C Bog); *-ă* (Mar); *-ă* zis şi *Manoil* şi *Mănăilă*, cu asim. progresivă pîrcălab de Neamţ (Ştef); *Mănăilă* (Dm; Mar; Ard; 16 B II 22 etc.). **4.** *Mînăil/ă* (Mar; Ard); — pan (\O VI 43); *-eşti* s. (G ur 237); *Măniilă*, Ghighă, 1763 (Tut 37). **5.** Cu apoc.: *Mănui* (17 B IV 3).

II. *Manole*, frecv., cf. ngr. Μανώλης **1.** *Manol*, *-ea* (P^{II}; Ard; Cand 135); *-a* f. (P Bor 73); *-easa* (Puc); *-ică*; *-iu*. **2.** Cu afer.: *Nole* pîrcălab de Roman, 1617 mart. 12; *-a* şi *Nolică* (Cand 135); Candrea îl dă ca ipoc. < Manole. **3.** *Manoliţă* (17 B I 437; Cand 135); *-eţu*. (Cat mold II) **4.** + *-ache*: *Manolache*; ipoc. *Lache*; *Mănălachi* Costachi vornic (B răz 29).

III. M a n, cf. ipoc. gr. Μάνος şi sl. Mano; coincidenţe: trac. M a n i u s (An C III Onom. tracă). **1.** *Man* (Mar); — jude (16 A II 67); *-a*, ţig. (17 A III 152); *Man/e*, mold. (Dm); *-ea*, frecv.; *-escul* (Ştef). **2.** *Maneţ* (17 B II 349). **3.** *Manevici* (Dm). **4.** *Maneaică* (Cand). **5.** *Manela*, ţig. (16 B II 16). **6.** *Măn/escu*; *-eşti* s.; *-easa* (17 B II 114); *-easă*, I. (RI XI 317). **7.** *Manac*, act.; *Manache* eterist (IT); *Maneţa* b. (16 B VI 329). **8.** *Mani*, olt. (Cand; Met 58); *Mănioaia* s. **9.** *Maniţă* (17 B IV 406); *Maniţiu*, ard. (Paş); cf. subst. *maniţă* „ştofă groasă" (Tiktin) şi ngr. μάνιτζα „manşon"; prob. cu sincopă: *Manţul*, mold. (Sur VII). **10.** *Măniu* (Tis; Moţ; Ard; Paş), *Maniu* este o lectură greşită sub influenţa suf. grec *-iu*; *-l* (Giur 256; 16 B I 86); *Măniul* = *Manul*, 1525 (Gorj 269). **11.** *Manu*, munt. (P Bor 73); ard., 1534 (Paş); *Manu* = Emanoil (C Ştef); *Manul* (Mar); *-e* (Tec I); *-a* f. (P Bor 11); *Manuţ* (Şez). **12.** *Mănul/eşti* s. (Tec); *-eţ* (Isp I^2); *-escu*. **13.** + *-uşca*: *Manuşca* (17 B II 357; Sd XXI).

IV. M ă n u: **1.** *Mănăeşti* s. (Ştef) < *Mănae. **2.** *Mănea*, munt. (Cat; Sd XI 263). **3.** + *-eciu*: *Măneci*, fiul lui Miţan (17 B IV 382), omofon cu numele satului act. Mănéciu din r. Teleajen, scris în documente: 1425 *Măniaciul* (Ţ-Rom 147) şi *Maniaciul* (13—15 B 83) < Man + *-eciu* (etim. S. Puşcariu DR VII 114), care s-ar putea explica din vb. a mînea, sau mîneca, satul fiind situat la ultimul popas al vechiului drum de negoţ cu Braşovul, prin Bratocea sau Tabla Buţiilor; *Măniiacul*, Alexe (Sur XVI). **4.** *Măneş*, 1722 (Paş). **5.** Prob. *Mănetu* t. (Mus). **6.** *Mănic* (Paş); *-a*, I. (Puc 253); *Mănic/ea -eşti* ss.; *-el* (Paş); *Măniciul* (17 B II 380). **7.** *Mănie*, R. (17 B IV 18). **8.** *Mănilă* (Paş; 17 B II 304). **9.** *Mănioc* 1437 (13—15 B 97). **10.** *Măniş* (17 A IV 352); *-or* (Olt; Ard I 189; Paş); *-ora* t. (16 B III 296). **11.** *Măniţ* (Ard I şi II 146); *-escu*, act. **12.** *Mănoe* (17 B II 380); *Mănoiu* (Cand 138); *-l* (Drag 121). **13.** + *-otă*: *Mănoteşti* s. (16 B IV 188). **14.** + *-uc*: *Mănucu*, Ion, act.; *-l* s. **15.** + *-uş*: *Mănuşoaia* t.; *Mănuşca* b. (Giur 281); — f. (16 B IV 247; *Mănuşcă* (17 B IV 462). **16—18** Contaminări: **16.** + I u g a: *Măniugu* (16 B II 181); *-l* (17 B III 116); prob. *Maniga*, mold. (Sd V

www.dacoromanica.ro

251); ard. (Paş); *Măniga*, Gr. (Bîr III); *Manega* fam. (Î Div); *Mănugă*, olt. (16 B V 37). **17.** + Negoi: *Măneguia* b. (17 B III 356). **18.** + *Neguţ*: *Mănigut* (Ard II 146—7). **19.** Contaminări neclare sau apropieri: *Măneaza*, munt., 1581 (Sd VII 269); *Mănicir* (17 B IV 448); *Manioniul* Cristian (Mag Br). **20.** *Manliu*, I., autorul gramaticilor, n. latinizat după lat. Manlius < M a n i l i u s, n. gentiliciu format din Manius < m a n e „dimineaţă" sau < zeii Mani (Tagl); sau scurtare din Caramanliu.

V. *Man* + sufixele: *-cu, -ca, -cea, -ciu*: **1.** *Manco* (16 B I 109; 17 B II 27); *Mancu*, V., ard. sec. 18; cf. şi tatar M a n k u: *Măncilescu* (Nif). **2.** *Manca* (16 B II 70); *Mancăş* (Sd XXII) şi *Mancaş*, act. **3.** *Mancea* (Ur XXII 70) sau < *Dimancea*; *Măncea*, *Măncete* şi *Mănicioiu*, olt. (Cand). **4.** *Manciu*, olt. (Cand); *-l* (16 B II 31); — pren. (Dm; C Ştef); ar. (Cara 99; Moţ); *-lescu*.

VI. *Mtn* = **1.** *Manea* se confundă şi cu *Mînea* provenit din subst. *mînă* sau *mîine*: *Manea* zis *Mînea* pren. (Dm 333; RS 28). *Mînea*, mold. (Dm; C Stef), scris şi *Mîinea*, munt., olt. (Ţ-Rom 263; Giur 273; 16 B II 249, 281, 385); popa (Tis 265); ţig. (16 B I 59) etc.

Manuil, -ă v. M a n u e l **I 3.**
Manul, -e v. M a n u e l **III 11.**
Manuşca v. M a n u e l **III 13.**
Manuţ v. M a n u e l **III 11.**
Mar/a, -ái v. M a r a n a **1.**

MARANA (la DH) sau MARATO (la Calend. Gr. P); aramaic: **mārana-thā** (Brock). **1.** *Mara* (Dm; 57; Cat; C Stef; Moţ; 16 B VI 81; 17 B I 334) etc.; — doamna lui Mircea cel Bătrîn. **2.** *Măra* (17 B I 354); t. (Mus); *Marea* (16 A III 449). *Marăi*, Badea (17 B II 270). Acestca pot fi şi din Maria sau Smaranda.

Marcău v. M a r c u **10.**
Marce, -a, -ni v. M a r c u **6.**

MARCHIAN lat. ***Marcianus*** < ***Marcius*** sau ***Marcus*** „consacrat lui Marte". **1.** — (17 B III 289); — Folescu, prof. **2.** Sub infl. italiană: *Marcion* diac (Cotr 554).

Marchidon v. M a c h i d o n **4.**

MARCHIL lat. ***Marcellus***, dim. din numele zeului Marte. **1.** *Marchel* t. **2.** *Mărchel* (16 A II 151).

Marchiş v. M a r c u **12.**
Marci v. M a r c u **11.**
Marcion v. M a r c h i a n **2.**
Marcoci v. M a r c u **13.**
Marcoiu v. M a r c u **14.**
Marc/oń, -ońe v. M a r c u **14.**
Marcoş, -ul v. M a r c u **15.**
Marcot/ă, -eţ v. M a r c u **16.**

MARCU lat. ***Marcus***, n. ce înseamnă «dedicat zeului Marte». **1.** *Marc* (Moţ; Fărş). **2.** *Marca* f., olt. (AO XI 219); f. ar. (Fărş); *Marcă* act. (v. Bistr.), + *-an, -aş*: *Mărcănaş* (ib). f., mold. (16 A III 229). V. şi Arca. **3.** *Marcu*, frecv.; *Mărcul/escu*; *-eşti* s. *Mărcăuţi* s. **4.** *Marco*, formă cultă (Syn; Dm; Ştef; Tis); *Marco* Vvd.; — Bălaur (C Ştef). **5.** *Mărco* (Sur VII). **6.** *Marce* (17 B I 328; Ard I 51); *-a* b. (16 B I 162; 17 B I 479 şi III 392; RS 67); *-a* post. (AO XII 444) etc.; *Marcea* f. (16 B III 217); *Marceni*, *Mărceşti* ss., *Mărcioiul*-Schiaul, Pătru, 1629, munt. (DZF). **7.** *Mărcan*, olt. (Cand); *-ul* t.; *-i* t. (Tec I). **8.** *Mărcáş* (16 A I 511); *Marcăş* (Ard). **9.** *Mărcar*, mold. (Sd XXI), ca Bărcar < bărc. **10.** *Marcău*, haţeg. (Cand.; Viciu 34). **11.** *Marci*, Pătru (RA V); *-u* (17 B I 204); *-ul*, 1485, munt. (Rep D 181). **12.** *Marchiş* (Mar). **13.** + *-oci*, *Marcoci*, ţig. (Vit 30); *-ul* t., cu rotacism < M a l c o c i; *Marcoceni* s. (Dm). **14.** + *-oi*: *Marcoiu* (Puc); *Mărcoiu*, 1633 (Paş); *Marcoń*, haţeg. (Cand); *Marcone* s. (Dm). **15.** + *-oş*, *Marcoş*, *-ul* t. 16. + *-otă*: *Márcotă*, mold. (Sur XXV; Isp V²); *Mărcot*, Gr. (Sur VII 209); pren. (ib 211); *-ă*; *Marcoteţul* t.; *Marcotoaia* 1631 VI 19 (mss Singeorgiu). **16.** *Mărcuş*, I.; *-ul* (RI I 22); *-a* s.; *-in* (16 B VI 326). Formele: **8, 15, 16**: *Marcăş*, *Marcoş*, *Mărcuş* par influenţate de lat.-ung. Marcus (*s* = *ş*), cf. Bogrea (DR II 425 n. 4). cf. şi *Moarcăş* (Cat Braş). **17.** *Mărcuţ*; *-ă* (Sd XVI); *-a* (mănăstirea lui Marcu Vvd.); *-iu*, act.

www.dacoromanica.ro

Mardal/e, -i v. Mardarie **5.**
Mardan v. Mardarie **6.**

MARDARIE gr. Μαρδάριος. **1.** — Cozianul, autorul Lexiconului slavo-romîn. **2.** Cu afer.: *Ardarie*, Golăescul (C Bog), al cărui nepot semna: Precopie *Ardarievici* Gloăescul (17 A I 75); *Mărdaria*, Cerboae, f. (BCI VII 10). **3.** *Mardari*, P., act.; *-u*, act. **4.** *Daru*, R. (MO 10 feb. 1949) < *Mardar; *Ardare*, C., act.; *Mărdari* (Tec I); *Mărdărescu*. **5.** Cu disimilare: *Mardale* (Ul 134; Î Div); *Mărdale*, Florea, olt., zis *Mărdeali* şi *Mărdile* (Sd XXII); *Mardalĭi*, I. (C. Lit. 1941 p. 1387); *-e* (Cand); *-escu*; *Mărdăloiu*, olt. (RI VI 262), cf. şi subst. vechi pl.: mardale „vechituri"; cu afer.: *Ardaloaia* (Gr Buc). **6.** Cu met.: *Măldăreşti* s. **7.** Scurtat şi cu schimbarea finalei: *Marda*, olt. (AO XVI 361); *Mardăşti* (Puc); *Mardan* (Isp III[1]); ard. (Paş); *Ardan* t.; *-eşti* t. (Cat mold II) (16 A III 48); *Ardanovici* (Dm; Ştef); cf. şi Iordan. *Mărdan* (17 B I 490; Cand). **8.** Cf. *Mordan* fam., în Chiojdu Mare; *-a* t. în *Cătina*, r. Cislău. **9.** *Medardie* (Ceas) în loc de Mardarie.

Mar/ea, -ena, -enca v. Marina **2, 3.**
Marghioara v. Maria **I B 13.**

MARIA, ebr. ***Maryam*** cu sens neclar. **I. A.** Din lat. ***Sancta Maria***: Simtă-Mărie (BCI II 212) şi Sîntămărie sau Stămărie. Feminine: **1.** *Maria* şi *Măria* (C Ştef); *Mărie* (Ştef); *Marie* şi *Rie* f. (A Gen II 71). **B.** Diminutive: **1.** *Marica*, d-na lui Brîncoveanu; *Mărica* (Dm; C Ştef); *Mariica* (C Ştef; 16 B II 379); *Măriica* (C Ştef; 16 A III 54); *Maricâ*, olt. (Sd XXII). **2.** *Maricuţa* (16 A III 460; Băl II; Ard I 212 etc.); *Măricuţu*. **3.** *Maricica*, ard. (Paş). **4.** *Mariţa* (Ştef; C Bog; Paş; 16 A I 430; 17 A II 279); *Măriţa* = *Mărica* (17 A I 219); scurtat, *Riţa* (Ard; Cand 166); *Riţeşti* s. Dm; 16 A 53). *Mariţica* şi *Ţica* (etim. Paş). **5.** *Marioară* (Paş); cu afer.: *Oara* (Paş); *Mărioriţa* (Sd XIX 126). **6.** *Măriucă* şi *Uca* (etim. Paş). **7.** *Măriuţa* (Ştef) şi *Mariuţa* (16 A I 400); *Măriuţă* şi *Uţa* (Paş; Cand); *Mariuţan*, Gh. (D Buc); **8.** + *-ca* şi cu sinc.: *Maruca* Rosetti. **9.** Cu sinc. lui *i* + *-uşca*: *Maruşca* şi *Măruşca* (Dm; Ştef; etc.). **10.** + *-ţa* şi cu sinc.: *Maruţa* (C Ştef; 17 B IV 266); cu afer.: *Ruţica*, ard. (etim. Paş). **11.** *Marula* f. (Sd XV 97), fiica Tudorei din Tîrgşor, la an. 1600, soţia banului Mihalcea (17 B I 233). **12.** Alte ipocoristice: *Mia*; *Miţa* (Cotr 55); *Riţi* etc. **13.** Marioara + Marga: *Marghioara*. Unele diminutive romîneşti au trecut la greci în epoca fanariotă: Μαρίκα, Μαρίτσα, Μαριώρα, Μαριωρίτσα (But). **14.** +Ioane: *Marioane*, act. (Jiul ard.).

II. Masculine: **1.** *Mariescu* (M mar). **2.** *Maricu* b. (17 B I 357); olt. (Cand). **3.** *Marica* b. (Sur VI); *Măriceşti* s. **4.** *Măruş* (<*Măriuş*), Ion (Vr C). **5.** *Maruşcin*, Dan, mold., 1606, matronim şi *-a* f. (16 A I 426) marital, format din n. precedent. **6.** *Maricar*, I. (Buc.). **7.** *Măriţă* cojocar, 1620, munt. (Viaţa Feudală 1957 (p. 54), sau < *adj.* mare.

MARIAN, lat. ***Marius***, luat azi ca un derivat din Maria. **1.** *Marian*, 1676 (BCI VII 8); *-i* s. (Tis); *Mărĭan*, I. (AO XIX 110); — D. (Ard II 123, 146), frecv. în urbariile ardelene; călăraş, 1655 (Sd VI 38). **2.** *Mariana* mona (P[7] fila 20); *Marianca* şi *Marieneşti* ss. *Marienescu*, Ath. **3.** *Marien* diacul, discipolul lui Coresi (Iorga, Ist. Lit. rom. I 203).

Marianca v. Marian **2.**
Maric/a, -ar, -ă v. Maria **I B 1** şi **II 3, 6.**
Maricica v. Maria **I B 3.**
Maricu v. Maria **II 2.**
Maricuţa v. Maria **I B 2.**
Marien/escu, -eşti v. Marian **2.**
Marlescu v. Maria **II 1.**

MARIN, lat. ***Marinus***. Numărul patronilor calendaristici exclude o influenţă dalmatină, propusă de N. Iorga (RI XIII 194), în ce priveşte răspîndirea numelui la noi; nu poate fi vorba nici de o relaţie cu Maria. **1.** *Marin*, frecv., actual, nu lipseşte în doc.; derivate: *-eşti*, *-eanca* şi *-ici* ss.; *-escu*. **2.** Diminutive: *Marin/ete*, I., olt., act.; *-ică*; *-cu*; *-cea*; *-cel* act.; *-ciu*, act. **3.** *Mărin* (Şchei I); *-aş* (Hur 47); *-el* (Şchei III); *-oiu*; *-icul*, olt., 1620 Sd VI 465). **4.** *Marincaş* (Mar); *Mărincu*, Gr. (16 B II 260). **5.** *Măriniciu*, Gr. (16 A I 578). **6.** *Mărtnca*, T., ard. (Ra II 418); *Marinoglu*, Hr. (Fil A). **7.** Din lat. ***sanctus Marinus***: *Sumarin* (13—15 B 93; Rel); — Bratu lui (Isp

www.dacoromanica.ro

IV p. 97); *-eşti* s. (Cat; 16 B I 43), ca Sumedru < S a n c t u s D e m e t r i u s. **8.** Prob. *Samarina* s. în Pind, cu asimilare regresivă < *Sumarina*. Cf. *Samarineşti* s. în Mehedinţi (Sur VI).

MARINA lat. ***Marina***. **1.** — şi *Mărina* (Ştef); *Mărină*, G., act. **2.** + *-ca*: *Marinca* (Dm; Ştef; C. Bog; Mar; Ard etc.); *Mărinca* (16 A III 30); —, *Marenca* sau *Mărenca* (Ştef). **3.** *Marena* (Dm; 16 A I 236; Sd XXII); *Mărena* (16 A III 457). **4.** *Mărincea* f., mold. (Sd XI 274). **5.** *Măronca* f. (17 A IV 454).

Marioară v. M a r i a **I B 5.**
Mariţ/a, -ica v. M a r i a **I B 4.**
Mariu/că, -ţa v. M a r i a **I B 6.**

MARTA, sora lui Lazăr din Betania, ebr. *Marta* „domina" (OS) sau < siriacă ***Martha*** (Tagl), cf. şi lat. ***Marta*** cogn. din epoca republicană (R On). **1.** *Martha* (P[1]); *Marta* (Ştef; 16 B II 187); la genitiv Radul Marti(i), 1748 (AO XXI 217). **2.** Cu afer. prob.: *Arta*, act. **3.** Forma slavă cu *ft*<*th*: *Marfta* (16 A III 152); din ucr. Марѳа: *Marfa* (Dm; 16 A I 372; BCI VIII 73); prob. cu afer.: *Arfa* b. (16 B II 116).

Martăn v. M a r t i n **II 3.**
Martea v. M a r t i n **II 1.**
Martian v. M a r t i n **II 1.**
Martie v. M a r ţ **10.**

MARTIN, lat. ***Martinus***, nume derivat din Marte, zeul războiului. *Martin|ii* de iarnă, sărb. populară; **I. 1.** — (Dm; Ştef; Vr C) etc.; — 1408 (Ţ-Rom 103); *-ul* s.; *-a* f. (16 A III 9). **2.** Cu afer.: *Artin*, C., mold., act.; *-escu* prof. **2.** *Mărtin* călăraş, 1655 (Sd IV 38; 13—15 B 183); — fiul lui *Mărtiniţă* din Bîrsa (Sd X); *Mărtin|ul* t. (Mus); *-escu*; *-eşti*, *-eni*, *-iş* ss. **3.** Diminutive; *Mărtin|aş*, ard., *-iţă*. **4.** *Sămărtin* s. (Ard II 107), rominizat din magh. Szent-Márton. **5.** *Mărtina*, fiica lui Alex. Lăpuşneanu.

II. Cu schimb. de sufix, terminaţia *-in* tratată ca sufix: *Mart|ea*, V., act.; *-ian* (Lex); *-iş* (Tec I); *-ul* (17 B IV 306). **2.** Mărt + *-ac*: *Mărtăceşti*, cf. şi subst. mărtac. **3.** + *-an*: *Mărtan* (Vra; BCI XII 181); *Martăn* (Ard II 141); *Mtrtana* t. (Mus); + *-anuş*: *Mărtănuş*, sau din lat.-magh. *Martinus* s. **4.** *Mărtoiu* (Vr; Sd X ard).

Martul v. M a r t i n **II 1.**

MARŢ, „Marţu", numele lunei Martie la aromîni < lat. ***Martius***, cf. Mărţişor sau Marţi. **1.** *Marţu*, Dănică (17 B IV 467); — N., act. **2.** + *-ea*: *Marţea*, Bucur (Met 284). **3.** + *-in*: *Marţin*; + *-ian*: *Marţian*, Pop Iuliu (AO XVI). **4.** + *-iu*: *Marţiu*, I., din Baia (16 A III 365) — acesta prob. şi sub influenţa magh. Marcius „luna martie". **5.** *Mărţeşti* s. **6.** *Mirţea*, olt. (17 B II 240); *Mtrţani* s. **7.** *Mărţcan* jup. (16 B VI 160). **8.** *A Merţencei*, mold. (Şez). **9.** Prob. *Morţun*, mold., din Baia (Arh) < Marţ + *-un* ca în tătun, sau < magh. **marcona** „feroce, sălbatic"; — Pavel, 1758 (M Put 188). **10.** Din forma calendaristică a numelui lunii: *Martie*, jude, 1462 (C 10 Ştef 12).

Maruca v. M a r i a **I B 8.**
Marula v. M a r i a **I B 11.**
Maruşca v. M a r i a **I B 9.**
Maruşcin v. M a r i a **II 5.**
Maruţa v. M a r i a **I B 10.**
Masai v. M i s a i l **II 2.**
Mascan v. D a m a s c h i n **3.**
Massim v. M a x i m **8.**
Maş v. T o m a **I 3.**
Mata v. M a t e i **II B 2.**

MATATIA bibl., unul din Macabei, ebr. *Matatici* (16 A IV 57).

Matcăbojă v. B o j e **I 5.**
Matc, -a v. M a t e i **II A 5.**

MATEI ebr. ***Matithyâh***, gr. Ματθαῖος lat. *Matthaeus*. **I. 1.** *Matei*, frecv.; *-u* (Ştef etc.); *-ul* t. (Mus); **2.** Scurtat: *Teiu*, act. (etim. Paş; Cand). **3.** + *-aş*: *Mateiaş*, fiul lui Matei Basarab Vvd; *-aşul* t. **4.** + *-ca*: *Mateica > Teica (16 B III 367); Teican*, Florea, mold., act.

II. A. 1. Cu eliminarea lui *i* final: *Mate|escu*, *-eşti*, *-eni*, *-uţi* ss.; + *-eş*, *Mateeş*, olt. (Cand); *-escul* (17 A V 134); *-iţa* f. (Bz); **2.** + *-iţă*, *Mateiţă* Portărescul (AO XXII 79). **3.** + *-oiu*,

www.dacoromanica.ro

Mateoiu (Sc); *Matioiu* (17 B I 199); *Mation* (17 B III 443); *Mateońiu*, olt. (Cand). **4.** + *-ucă*, *Mateúcă* (Paş). **5.** *Mate* Giurgiu, mold. (Sd VII 63); *-a*, ard., act. etc.; *-ş* moţ., act.; *-şiu*, Avr (An Com), formă comună şi la bulgari şi sîrbi. Prob. *Măcheş*, M. (Met 12). **B.** Cu schimbarea finalei: **1.** *Matiul*, olt. (Gorj 269 şi Isp III²). **2.** *Mata* t. şi b. (Am; Sd XVII 29). **3.** *Matu* 1830 (RA III 272); *Matul*, *-ić* (Vlah PB). **4.** *Matica* şi *-n*, olt. (Cand). **5.** *Matui*, P. (Met 150). Pentru **§ II** cf. şi *Matia*.

III. Derivate din tema *Măt*: **1.** *Măt/an* (16 B II 225); *-ea* (Ard; 16 B I 108); *-ei*, frecv. (Ştef; Met 152); *-eica* şi *-eican* (Am 157); *-eşti* s. (Hur); *-euţu* (17 A IV 380). **2.** *Măt/i* (Ştef); *-iu* (16 A III 9); *-eni* s (Ştef); *-eşti* (Hur). **3.** *Măt-ocul*, I. (Gorj 344). **4.** *Mătuian*, I., munt. (BCI XII 141); *Mătuleşti* s.; *-escu*, Maria (I S 281). **5.** *Mîtei* (Ard).

IV. Din forma slavă cu *ft*<*th* folosită rar în Moldova: **1.** *Maftei*, act.; *Maftea*, mold. **2.** *Maftheiu* (P Bor 66); *Maftena* b. (Dm; C Bog). **3.** *Matfei* (Ştef); *Matvei*, Cantacuzen (Brăz 58); *Matfeu* (Tec I; Arh). **4.** Din srb.-cr. M a t i c a, ipoc. din *Matei* (Rad 83 p. 107): *Matiţa* s. **5.** *Mahtei* (P Bor 46).

V. Din ruso-blg. Мачо sint. < Matei (Weig): **1.** *Mace*, ar. (Cara 99); *-a*, ţig. (16 B I 187) şi s. **2.** *Macìo*, A. (B răz 58); *Maciu*, act.; *Măc/eşti* t. (Cat); *-escu*, olt. (Am; AO V 228; Sd XVI); cf. *Măceu* s. **3.** + slav *-co*: *Macic/o* şi *-u* („Mateiaş") Rusul din Măcicăuţi (Dm; 17 A IV 220), deci forma est şi ucraineană.

VI. Din magh. MÁTYÁS: **1.** *Matiaş* Corvin. **2.** *Mătiaş* (Dm; C Ştef). **3.** *Mătieş* (16 A II 8); *-escul* (17 A III 15; Sd VII 104.)

Mate/oiu, -oniu v. M a t e i **II A 3.**
Mateş v. M a t e i **II A 5.**
Mateucă v. M a t e i **II A 4.**
Matfe/i, -u v. M a t e i **IV 3.**
Matiaş v. M a t e i **VI 1.**
Matica, -n v. M a t e i **II B 4.**
Mati/oiu, -on v. M a t e i **II A 3.**
Matiţa v. M a t e i **IV 4.**
Matiul v. M a t e i **II B 1.**
Matra v. M a t r o n a **I 3.**
Matriana v. M a t r o n a **I 2.**
Matrina v. M a t r o n a **I 2.**

MATRONA lat. ***Matrona*** < ***mater*** „mamă". Nume familiar la ruşi, derivatele lui sînt aproape omonime cu unele toponime şi cuvinte din limba romînă de altă origine. **I. 1.** *Matrona* f. (Ard). **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Matrina* f. (16 A III 54) şi *Matriana*, dobr. (RI XI 207). **3.** Scurtat: *Matra*, Tănase (Met 290); similitudini: masivul Matra.

II. Cf. ucr. Мотрона, Мотруния, Мотря <**Matrona** (Grinc). **1.** *Motriţa* fiica lui Şt. Tărîţă (17 A II 290); *Motrea* f., mold. (Isp II¹; 17 A IV 112; RI XV 162; 16 A I 306, 541). **2.** *Motruna* f., mold. (P¹⁴ fila 18; Dm; Băl I), cf. adj. motrun „posac"; *Motronea*, ard. (DR II 697). V. şi Motru (Partea a II-a).

Matu, -i, -lescu v. M a t e i **II B 3, 5.**
Matuica v. S t a m a t e **3.**
Matvei v. M a t e i **IV 3.**
Mavr/a, -ea v. M a v r u **2.**
Mavrichi v. M a v r u **3.**

MAVRU lat. ***Maurus***, n. etnic. Cf. şi M a v r a, Mavros şi Mavrichie. **1.** *Mavruş* preot (AO XVI 355); *-co* boier (C Neamţ 14). **2.** *Mavra* t.; *Mavrea*, Neagul (17 B IV 359); ţig. (16 B VI 147). **3.** *Mavrichi* < Mavrichie calend. < lat. M a u r i c i u s; — Ion (Sd XII 54 şi XVI); — fam., mold.; *-e* (Î Div).

Maxa v. M a x i m **2.**
Maxen, -a, -iia v. M a x i m **5.**

MAXIM, lat. ***Maximus*** superlativul lui ***magnus***, vechiu supranume roman, luat apoi şi ca prenume. **1.** *Maxim* vătav (Sur IV); s. (16 B II 238); *-u* popa (17 B III 257). Cu afer.: *Axim* ard., 1726 (Paş). *Maxăm*, mold., 1733; *Maxăn* (P Bor 48). **2.** Cu apoc.: *Maxa* f. sau b., mold., 1611 mart 20. **3.** *Măximeşti* s. **4.** *Maxin* (Syn; C Ştef; 16 A II 67); *Măxin/eni* şi *-eşti* ss. (Ştef); *-oiu*, A. (Î Div). Cu afer. *Axin*, 1726, ard. (Paş). **5.** *Maxen* (Sc); *-a* f. (16 A II 108); *-iia* f. (17 A V 277). **6.** *Mexana* f. (Sur XI). **7.** *Maxin* (Bîr I). **8.** *Massimu*, Ioan, prof., în ortogr. latinistă.

Maxin v. M a x i m **4.**
Maxîn v. M a x i m **7.**

www.dacoromanica.ro

Măcare, Măcăresen v. Macarie 2.
Măcă, -eşti, -eţ, -n v. Macovei I 3—5.
Măcenic, Măcin v. Mucenic 3.
Măc/escul, -eşti, -en v. Matei V 2.
Măcheş v. Matei II 5.
Măcreşti v. Macrina 5.
Măcri/na, -ian v. Macrina 1, 2.
Măcui, -esen v. Macovei II 3.
Mădăl/ina, -uţa v. Magdalina 8.
Mădrin v. Dimitrie IV 5.
Măgăliua v. Magdalina 8.
Măgdă/ceşti, -şani v. Magdalina 5, 6.
Măgdăl/ia. -ina, -inescu v. Magdalina 1, 2.
Măgdişanul v. Magdalina 6.
Măgd/oiul, -uţ v. Magdalina 4, 7,
Măgher, -iţa v. Magherul 3.
Măghiresen v. Magherul.
Măgîrdici v. Botez 5.
Măiţă v. Mihail II 3.
Mălahi v. Malahia 1.
Mălan/ca, -ia v. Melania 2, 3.
Mălăcă v. Malahia 3.
Mălăn v. Melania 4, b.
Măl/ea, -easa, -eşti v. Mal 3.
Măldăreşti v. Mardarie 6.
Mănăeştl v. Manuel IV 1.
Mănăilă v. Manuel I 3.
Mănălachi v. Manuel II 4.
Măn/cea, -cete v. Manuel V 3.
Mănculescu v. Manuel V 1.
Măn/ea, -eci v. Manuel IV 2, 3.
Măn/easa, -esen, -eşti v. Manuel III 6.
Măneguia v. Manuel IV 17.
Măneaza v. Manuel IV 19.
Măn/eş, -etn v. Manuel IV 4, 5.
Mănic, -a, -ea, -el, -eşti v. Manuel IV 6.
Mănicioiu v. Manuel V 3.
Mănicir v. Manuel IV 19.
Măniciul v. Manuel IV 6.
Mănie, -aciul v. Manuel IV 3, 7.
Mănignţ v. Manuel IV 18.
Măniiacnl v. Manuel IV 4.
Măniilă v. Manuel I 4.
Mănilă v. Manuel IV 8.
Mănioaia v. Manuel III 8.
Măniş, -or, -ora v. Manuel IV 10.
Măniţ, -esen v. Manuel IV 11.
Măniugu, -l v. Manuel IV 16.
Mănoe v. Manuel IV 12.
Mănoiu, -l v. Manuel IV 12.
Mănoteşti v. Manuel IV 13.
Măntei v. Mamant 8.
Măntici v. Dometie II 2.
Măntul v. Mamant 8.
Mănucu, -l v. Manuel IV 14.
Mănugă v. Manuel IV 16.
Mănui v. Manuel I 5.
Mănul/escu, -eşti, -eţ v. Manuel III 12.
Mănuş/ca, -că, -oaica v. Manuel IV 15.
Măra v. Marana 2.
Mărăuţ v. Miron IV 3, b.
Mărcan, -nl v. Marcu 7.
Mărc/aş, -ar v. Marcu 8, 9.
Mărc/ăuţi, -eşti v. Marcu 3, 4.
Mărc/o, -ulescu v. Marcu 5, 6.
Mărchel v. Marchil 2.
Mărc/uş, -uţ, -nţa v. Marcu 16, 17.
Mărdari, -a v. Mardarie 2, 4.
Mărdăloiu v. Mardarie 5.
Mărd/eali, -ile v. Mardarie 5.
Mărenca v. Marina 2.
Mărgălina v. Magdalina 9.
Mări/a, -ca v. Maria I A, B 1.
Măriceşti v. Maria II 3.
Măricnţa v. Maria I B 2.
Mărie v. Maria I A.
Măriian v. Marian 1.
Mărin, -aş v. Marin 3.
Mărin/a, -ă, -ca v. Marina 1, 2.
Mărincea v. Marina 4.
Mărin/cu, -iciu, -icul v. Marin 3—5.
Măriorița v. Maria I B 5.
Măriţă v. Maria I B 4.
Mărinţ/a, -ă Maria I B 7.
Mărînca v. Maria 6.
Măronca v. Marina 5.
Mărtan v. Martin II 3.
Mărtăceşti v. Martin II 2.
Mărtănuş v. Martin II 3.
Mărtin, -aş, -iţă v. Martin I 2, 3.
Mărtoin v. Martin II 4.
Mărţcan v. Marţ 7.
Mărţeşti v. Marţ 5.
Mărţişor v. Marţ.
Măruş v. Maria II 4.
Măschin v. Damaschin 2.
Măsiin v. Moise 5.
Mătache v. Stamate 3.

www.dacoromanica.ro

Măt/an, -ea, -ei, -eica v. Matei III 1.
Măte/şti, -uţu v. Matei III 1.
Măti/aş, -eş v. Matei VI 2, 3.
Măti/i, -eni, -eşti v. Matei III 2.
Mătioc/a, -ul v. Matei III 3.
Mătu/ian, -lescu, -leşti v. Matei III 4.
Mecă, Meche, Mechiia v. Miheea.
Mecola v. Nicolae VIII B 3.
Mecu v. Nicolae VIII B 3.
Medardie v. Mardarie 9.
Medr/a, -e, -ea, -ega v. Dimitrie IV 4.
Medrihan, Medru v. Dimitrie IV 4, 5.
Medinte, Medinţi v. Mehedinţ 3.
Meftodi v. Metodie 6.
Mehtodie v. Metodie 5.

MEHEDINŢ derivat prin suf.*-inţ* din numele cetăţii Mehadia bănăţeană şi, din sec. XIII, aplicat judeţului vecin, care o cuprindea la început în limitele sale, ajunge mai tîrziu nume de persoană; originea lui pare a fi calendaristică, deoarece Mehadia apare în documente întîi în forma *Mihâld* (1323—1428), explicată de Drăganu prin magh. *Mihály* „Mihail", + suf. magh. *-d*; ca şi satul vecin Mehadica ce se numea Kis-Mihâld între anii 1400—1600. Drăganu atribuie acciaşi origine şi Mehadici din Vaslui, pe care Bogrea o explică prin ucr. Mehed < *Methodius* (DR I). După ambii, deci, originea numelui este tot calendaristică. **1.** *Mehedinţ*, Radu, 1610 (BCI XI 53; 17 B I 223); — Stanciu (Sd V 479); log. Mihai *Mehedinţ* (17 B I 254 şi 354); alt *Mehedinţ* în pomelnicul olt. din s. Gruşetu (AO XII 46); *Mehedinţul* b. (16 B III 81); — Calotă, olt. log. în 1612 (AO XIV 112); — Miloş, 1517 (Ard) şi un alt Radu, alături de mai mulţi cetaşi, toţi cu numele de fam. Mehedinţu, la 1800 (AO XXI 177). Întocmai aşa se numea marele spătar Lupu, capul răscoalei contra grecilor din 1618, cunoscut în istorie în forma greşită „Mehedinţeanul". Un document din 1643, pentru satul Ponorălul, primit de el în dar de la Mihai Viteazul, îl numeşte clar „Lupul Mehedinţul" (AO XVIII 430 şi 449). Alt *Mehedinţ* apare în fostul jud. Săcueni (16 B II 31; Ac Bz 49) prob. moş al satului act. *Mehedinţa*; alt *Mehedinţ* olt., la 1834, Gh. M. (AO XVI 353). Deci 7 persoane, o familie, cîteva sate şi un judeţ poartă acest nume. **2.** Cf. *Mehedincu* fam. act. **3.** *Medinţi* s. la Morlachi (Morl 14); *Medin/te, -ţi*, „meedinţi", este termenul care desemnează pe bănăţenii din Mehadia (G. Pascu, Revista Critică XIII 122). **4.** Cf. toponimul vasluian: „Valea *Mehediei*" pe Telejna (Sur VIII şi XV) şi *Medieştii*, sat dispărut (Sur VIII). Prezenţa albinei în stema fostului judeţ Mehedinţi, dacă s-ar raporta la etimologia din magh. *méh*., „albină" fixează heraldic o legendă etiologică. **5.** *Mihidinţul* din Frăncişti (17 B III 574).

MELA — scurtare din numele Mel, Melion, Melanip, Melasip, Meletie etc. **1.** *Mela : Pătru al *Melii* (17 B I 213); *Melea* (ib 282); — vătaf, 1734 (Cîmp); *Melescu* (Dm). **2.** *+-ilă* : *Meleilă* (Mar). **3.** + *-eş* : *Meleşeni* s.; *Meleşeşti* fam. (Cat). **4.** + *-eşcu* : *Meleşcu* t. (Dm); > *Meleşcani* s. **5.** + *-işte, -eni, Melişteni* (Dm). **6.** + *-in* : *Melin*, ard.; *—escu* act.

MELANIA gr. „negrita". **1.** *Milania* mona. (Sd XXI 62). **2.** *Mălania* (Sd XVI). **3.** Cu schimbarea p. fin.: *Melana* (Dm); *Milana* = *Milanca* = *Mălanca*, dobr. (RI XI 210—215); *Melaşca* f. (16 A I 542). **4.** S-au creiat şi masculine: *Melan*, I., munt., 1738 (BCI XI 69) şi *Mălăn*, dobr. (ib. 211).

Melaşca v. Melania 3.
Mele/a, -ilă v. Mela 1, 2.
Melentie v. Meletie 3.
Melet/ica, -in v. Meletie 2.

MELETIE gr. μελέτη „grijă" **1.** *Meletie*, n. monahal; *Melitie* eg.; cu asim. regr. *Milităie*, olt. **2.** Cu apoc.: *Meletu* (Ard II 150); derivate: *Melitescu*, act., *Meletica* b., mold., *Meletin* s.; *-a* f. (P[8]); *Miletin* rîu. **3.** Cu nazalism, după Terentie şi Maxentie: *Melentie* (Sd XVI; Mar; 16 A III 348); *Melentii* (Lex). **4.** Cu *r* < *l*, sub infl. lui Terentie: *Merentie* (Mar); *Merintia* (Ard II 160). **5.** Cu schimbarea p. fin.: *Melinte* (Paş; BCI VII 7); > *Linte*, N., mold., act.; **6.** *Melintiana* f. (Sur V; Isp II[1]). Cf. şi calend. f. *Melitina*. **7.** *Milenti*, munt. (Cand); *Milente*, mold. (Sd XXI). **8.** *Militenie* (C. Lit. 1941 p. 1384).

Meletin v. Meletie 2.
Mel/escu, -eşcani, -eşcu v. Mela 1, 4.

www.dacoromanica.ro

Melidon v. Meliton **1.**
Melin, -escu v. Mela **6.**
Melinte v. Meletie **5.**
Melintiana v. Meletie **6.**
Melişteni v. Mela **5.**
Melit/escu, -ie v. Meletie **2.**

MELITON gr. Μελίτων, cf. μελίτεια „melisă" **1.** *Melidon*. N., act. **2.** *Milidon* Hueţu, ard. act. (Var 20).

Meluha v. Mil **I 13.**
Menedie şi Meledie v. Benedict **I 1.**
Meneşti, Menea v. Parmena **6.**
Mera v. Miron **II 3.**
Mercore v. Mercurie **3.**

MERCURIE lat. ***Mercurius***, zeul negoţului < ***merces*** „marfă". **1.** *Miercurie* (Ceas. 24 nov). **2.** Cu afer.: *Cúrie* Crăciun (Isp III²); *Curie*, C. (An Pl 130) şi probabil *Cúrea* (RI I 22), sau din Bucur. **3.** *Mercore* şi *Mercuş*, mold., act. (Şez). **4.** La 1100—1150 se menţionează un *Mercurius* princeps ultrasyilvanus în Ardeal (Lukinich-Galdi, Doc. p. LVI), după care se va fi numit Miercurea Ciucului, prin retraducere din magh. **5.** *Miercan, -ăneşti*, mss (Mz Pl., Actele Chiojdu) provine direct din Miercuri, n. pt. cel născut în această zi.

Mereuş v. Mercurie **3.**
Merea v. Miron **II 2.**
Merentie v. Meletie **4.**
Mereuţă v. Miron **IV 3, c.**
Merintia v. Meletie **4.**
Merislău v. Miron **II 11.**
Merşu v. Miron **II 9.**
Merţeanca v. Mart **8.**
Met/a, -ea, -eş, -eul, -in v. Dometie **I 3, 5—8.**
Methodiu v. Metodie **4.**

METODIE apostolul slavilor († 885), gr. Μεθόδιος < μέθοδος „cercetare, metodă". **1.** *Metodie*, doi episcopi (Bis R); pîrc. (Sur XXII); *Metodica* t. **2.** *Mitodi* (Vr). **3.** *Mithodi*, Dichiu, mold. (Sd XXI); *-e* popa (17 A IV 247). **4.** *Methodiu* t. (17 A V 2). **5.** *Mehtodie* t. (17 A IV 29); cf. ucr. Мехтод (Grinc). **6.** Cu *ft* < *th*: *Meftodi* (Vr); *Miftodi* (Bîr; CL); *-e* (17 A IV 306; Sd XVI 160); pren. (Sd XXI). **7.** Cu afer.: *Iftodie* (Tec I); — zis şi *Miftodie* 1642 (Cat mold II); *Iftode* (Isp V²); — C. (An Pit 78); *Iftodu*, Ţiţială (Răc 29; RI XII 247); *Iftodiu*, D., act. **8.** + Todor: *Aftodor*, (Tel 58); *Iftodor* (Isp V¹). **9.** *Istodie* şi *Itodie* (Cat mold II). Folosit exclusiv în Moldova, acest nume nu poate justifica ipocoristicul ard. Metea (explicat < *Mathodius* în blg. de Weigand) şi derivatele lui, creat la noi din Dometie, nici ipoc. Todu cu derivatele, creiat din popularul Todor — Toader.

Metrofan v. Mitrofan **1.**
Metroniu v. Dimitrie **III 2 a.**
Metuleseu v. Dometie **4.**
Meţianu v. Dometian **3.**
Meţul, -eseu v. Dometian **3.**
Mexana v. Maxim **6.**
Mia v. Maria **I B 12.**
Mi/a, -eşti, -uleseu v. Eufimia **II 5.**
Miai v. Mihail **II 3.**
Miehe, -a v. Miheea.
Michita v. Nichita **I 3.**
Mielau, -ş v. Nicolae **VIII A 1.**
Mielău, Mielăuş, -ani, -eni, -oaia v. Nicolae **VIII A 2.**
Miel/e, -ea, -eseu, -eşti v. Nicolae **VIII B 5.**
Mieleuş v. Nicolae **VIII A 3.**
Mielin v. Nicolae **VIII B 6.**
Mieloş/ani, -u v. Nicolae **VIII B 2.**
Mielu, -ţa v. Nicolae **VIII B 6.**
Mieluş v. Nicolae **VIII B 1.**
Mienea v. Mihail **IV A 2.**
Mieod/ani -im, -in, -oiu v. Nicodim **2, 3.**
Mieola v. Nicolae **VIII B 2.**
Mieora v. Nicolae **I B 5.**
Mietor v. Victor **5.**
Mieud v. Nicodim **4.**
Mieul/a, -ă v. Nicolae **VIII B 4.**
Mieul/ea, -eea v. Nicolae **VIII B 4.**
Mieuletin v. Nicolae **VIII B 4.**
Mieuliţ/a, -ea v. Nicolae **VIII B 4.**
Mieuriei v. Nicolae **I B 5.**
Mieilă v. Mihael **V 5.**
Mierăuţă v. Miron **V 3, d.**
Mierean v. Mercurie **5.**
Miftodi -e v. Metodie **6.**

www.dacoromanica.ro

MIGDONIE, cf. gr. Μίγδων popor trac: *Mivdoniŭa* mona. (Sd XIX 63).

Mih, -a v. M i h a i l **III 1, 2.**
Mihai, -ca v. M i h a i l **II 1.**

MIHAIL gr. Μιχαήλ < ebr. ***Mikhā'el***, nume teoforic < ***mi kha'el*** (Tagl), sau ***Mikhăyăh*** (EI). **I. 1.** *Mihail, -ă* (Dm; Ştef) frecv., act.; *-escul* (Tec I); *-aş*, frecv. (C Ştef); *-eşti* s.; *-aşcu* (Nif); ipoc. *Laşcu* sau şi < Vasile; *-eş* (CL). **2.** *Mihăil* (Rel; Tis 36); *-ă* (Ştef; Tec I); *-aş* (Ştef); *-aş* Vvd. Movilă; *-eţu* t.; *-eanca, -eni, -eşti* ss.; *-oń*, haţeg. (Cand); *-uţ* (17 A II 102).

II. MIHAI: **1.** — frecv.; *-ca* b. (16 B VI 274). **2.** *Mihăeş* (Mar); *Mihă/eni, -eşti* ss.; *-escu*; *-eţ* (Ard II 78). **3.** Diminutiv: *Mihăiţă*; sinc.: *Măiţă*, act.; *Mihăiasă* f. marital (BCI VII 81); *Miai* (Ard I 89).

III. MIHU, cf. ngr. Μίχος **1.** *Mih*, olt. (Cand); *-u* (Cat; C Ştef.; Paş; Cand); *-o* Cotrăceanul (17 B I 5); *Mihul*, frecv. (Ştef); *-a* f. (17 A III 164); *-eni* s.; *-escu*; *-eţ*. **2.** *Miha* (Mar; Cara 96, 268; 17 B I 432; Ur XXII 288; Sd XI 258); *Mihă* (Răc 24; RI XII 242). **3.** *Mihaşco* (Sd XXII; 17 A II 33); *Mihaşca* b. dobr. (RI XI 210). **4.** *Mihău* (Ştef). **5.** *Mihov/a, -eni* ss.: *Mioveni* s. (Mus). **6.** *Mihea*. **7.** *Mihecí*, C., mold. (RI XI 314) **8.** *Miheţ* (Moţ; Paş). **9.** *Mihel* = *Mihil* (Sd VI 485); *Mihil* (Dm; Ard; Giur 325; Sd X; Sur VI şi VII); — călăraş, 1655 (Sd IV 42); — olt. (Sd V 451); *Mihel/ie* (Sur XXII); *-ea* (Paş). **10.** *Mihi*, C., act.; *-ul* (17 B II 357). **11.** *Mihicescu* boier, 1829 (Fil). **12.** + *-oi*: *Mihoi*; *-ul*, olt. (Sd XXII). **13.** + *-oń*: *Mihon* (Moţ). **14.** + *-oc*: *Mihoc* (Ard; Mar; Met 120); *Mihociu* (C Ştef; Tec I); *Mihocel*, V. (Sur IV); fără *h*: *Mioc*, G. (An Com); *-u*, R., băn., act. **15.** *Mihuc*, ard. (Braş); *-eni* s. **16.** *Mihuţ* (Cand; Ard); *-iu*; *-eşti* s.; *-ă* (Dm 57; Ştef); *-a*, b., băn., act.; prob. cu afer.: *Huţu*, Pachiţa, act. **17.** *Mihancea*, de V. (Puşc.; Paş); *Mihanciu* (Paş). **18.** Cf. *Mihart* (Tis; Giur 104, 145; Sd XI 261; AO XXI 193) etc. **19.** + *-lea*: *Mihlea*, I. (Met 30).

IV. Alte forme: **A.** MIHNEA **1.** *Mihne* (Mar); *-a* (Dm; Cat); *Mihnea* Vvd. **2.** *Micnea*, Gh. (AO XVII 318; P Bor 55). **3.** *Mihna* f. (Cat; 16 B VI 33); — j-să, 1688 (BCI XI 65). **B.** Contaminări: **1.** *Mihorca*, olt., 1623 (Sd VI 465). **2.** *Mihoarcă* (Gorj 101). **3.** *Mihord/a*: *-ea* (Isp V²). **4.** Cu met.: *Mihodr/a* şi *-ea* ss. (Dm); *Mihodriciu* (Ştef).

V. MIU, scurtat < Mihu, cf. M i h u c e n i s., zis şi M i u c e n i. **1.** *Miu*, Ciocîrlan (Acte Sc); *Miul* Cobiul, din baladă; *-escu*; *-eşti, -eţi* ss.; *Mieşti* s. **2.** *Miuţ*, 1687 (AO III 149); *-ă* (AO VI 361); *-ă*, Cotoraga (Sd XI 269); *Miuţoiu* (Cand). **3.** *Miia* (16 B II 156); — ţig. (16 B I 156). **4.** *Miĭul* (G Dem). **5.** *Mieilă* (IO 136). **6.** *Stn-Mihai* (Col 115) şi *Simihai* s., ard. (Bis R), < magh. Szent Mihály.

VI. Din magh. Mihály (cit. Mihai) şi ca filiaţie + *-i*: *Mihali* „al lui Mihai" (expl. Al. Cristurean), sau <ucr.; Mihali forme ardelene şi moldovene: *Mihali* (Mar); *Mihală* (17 B II 102); *Mihal/e, -escu*, act.; *-ea* s. **2.** *Mihăleni* s. **3.** *Mihal* (Dm); *-aş* (ib; RI VI 78); *-aşa* s.; *Mihălaş, -a* s. (Sd XXI); *-eni* s. **4.** *Mihole*, Gh., act. **5.** + *-uc*: *Mihălucă*, Ciogolea (Arh).

VII. Din gr. Μιχάλης şi Χάλης: forme aromîne: **1.** *Mihali* şi ipocor. *Hali*: *Mihalina* f.. **2.** + *-ache, Mihalache* şi *Lache*.

VIII. Cu sufixe slave *-co, -cea*, din ucr. sau sîrbo-blg.: **1.** *Mihal/co* (C Ştef; 17 B I 320); *-cu* (Ştef); *-ca* (M mar). **2.** *Mihal/ce* (C Ştef); *-cea* Banul, căpitan sub Mihai Viteazul; *-cea* Păuşasca, f. (AO XIX 130). **3.** *Mihăl/ceni, -ceşti* ss.; *-cescu* (R Gr). **4.** *Mihăl/cioiu*, Gh. (Ocina); *-ciue* băneasa (17 B IV 123).

IX. Din srb.-blg. Мина ipoc. < *Michael*. **1.** *Mişa* b., ar.; — f., ard. (RI VIII 145). **2.** *Mişu*, Gh.. ar. (RI V 78). **3.** *Mişea* b. (Dm); *Mişescu* (Hur 128). **4.** + *-ca*: *Mişca* b. (Sd XI 57); *Mişcul*, olt (Sd XXII). **5.** + suf. turc *-oglu*: *Mişolu* (Arh). **6.** Ipoc. act. M i ş u reprezintă pe fr. Michel.

Mihailaş, -eu v. M i h a i l **I 1.**
Mihail/ă, -eş, -eşti v. M i h a i l **I 1.**
Mihal, -ache v. M i h a i l **VI 3** şi **VII 2.**
Mihal/aş, -aşa v. M i h a i l **VI 3.**
Mihal/ă, -e, -ea, -escu v. M i h a i l **VI 1.**
Mihal/ca, -ce, -cea v. M i h a i l **VIII 1, 2.**

www.dacoromanica.ro

Mihal/co, -cu v. Mihail **VIII 1.**
Mihali, -na v. Mihail **VI 1** şi **VII 1.**
Mihan/cea, -ciu v. Mihail **III 18.**
Mihart v. Mihail **III 19.**
Mihaşc/a, -o v. Mihail **III 3.**
Mihă, -u v. Mihail **III 2, 4.**
Mihă/eni, -escu, -eş, -eşti, -eţ v. Mihail **II 2.**
Mihă/iasă, -iţă v. Mihail **II 3.**
Mihăil, -aş, -ă, -eanca, -eni, -eşti -eţu v. Mihail **I 2.**
Mihăil/oń, -uţ v. Mihail **I 2.**
Mihălaş, -a, -eni v. Mihail **VI 3.**
Mihălc/eui, -escu, -eşti v. Mihail **VIII 3.**
Mihăl/cioiu, -ciue v. Mihail **VIII 4.**
Mihăleni v. Mihail **VI 2.**
Mihălucă v. Mihail **VII 3.**
Mih/ea, -eci c. Mihail **III 6, 7.**

MIHEEA ebr. ***Mikaya.*** *Michea* vameş (Cîmp); — mare vistier, scris şi: *Michia, Miche, Mechiia, Meche, -a, Mechiul, Mecă* (17 B III 233—255); *Michiu* = Mighiu, Ion (Sur XVII).

Mihel, -ea, -ir v. Mihail **III 10.**
Miheţ v. Mihail **III 9.**
Mihi, -ceseu, -ul v. Mihail **III 11, 12.**
Mihidinţul v. Mehedinţ **5.**
Mihil v. Mihail **III 10.**
Mihlea v. Mihail **III 20.**
Mihna v. Mihail **IV A 3.**
Mihne, -a . Mihail **IV A 1.**
Miho, -oaia v. Mihail **III 1, 13.**
Mihoarcă v. Mihail **IV B 2.**
Mihoc, -el, -iu v. Mihail **III 15.**
Mihodr/a, -ea, -iciu v. Mihail **IV B 4.**
Mihoi, -ul v. Mihail **III 13.**
Mihole v. Mihail **VI 4.**
Mihon v. Mihail **III 14.**
Mihorca v. Mihail **IV B 1.**
Mihord/a, -ea v. Mihail **IV B 3.**
Mihov/a, -eni v. Mihail **III 5.**
Mihue, -eni v. Mihail **III 16.**
Mihul, -a, -eni, -escu, -eţ v. Mihail **III 1.**
Mihuţ, -a, -ă, -eşti, -iu v. Mihail **III 17.**
Miia v. Mihail **V 3.**
Miiul v. Mihail **V 4.**

MIL, temă comună în care se îmbină cîteva nume de calendar: Mil, Emilian din Durostor, Ermil, Romil etc. precum şi tema slavă **mil** „misericors" (din care avem *milă* şi alte cuvinte) sau terminaţia slavă *-mil* a unor nume slave ca Bogomil.

I. Mil **1.** *Milu* (Dm; Ştef; Ard I 174; Vr) etc.; — N. (Sur XXV); — *l* (Ur XXII 341); *-l* vecin (17 B III 532). **2.** *Mile* (Dm; Ştef; 17 B II 190); ar. (Cara 88). **3.** *Mile* = *Milea* (16 B V 175); *Milea* mold. (Dm; Ştef); ard. (Sd X; Ard); olt. (Hur; Sd XXII); munt. (P^3); călăraş, 1655 (Sd IV 38). **4.** *Milo* fam. (Sd XXII); *Milo* = Milu stolnic (Sd XVI); *Milo,* I. (Isp VI^2); — Iord. (BCI VII 82); „Milo" artistul dram. din Iaşi. **5.** *Mila* b. (P^1; Ard 174); vecin (17 B I 432 şi III 68); *Milă* al Iovaei, olt. (Tis 316); *Milăi,* Vîrful, olt. (Sd XXI 310). **6.** + *-aş*: *Milaş* (16 A IV 221). **7.** + *-eş*: *Mileş* boier, 1424 (Ţ-Rom 135); *-euţi* s. **8.** *Mileţ* vist. (13—15 B 78; Flor; Tis). **9.** Alte derivate: *Mil/eni, -eşti, -eanca* ss.; *Milescu,* N. cronicarul; *-l,* Barbu, m. ban, 1684 (AO VII 124); *Milia* fam. (Am 157); *Milie,* mold.; — Ion, zis şi *Milo,* mold. (Sd XI 258). **10.** *Milici,* I. (Băl II; Am 157). **11.** *Milică* b.,*Milicescu,* C. (Î Div.) **12.** *Miliş* (Dm); *Milişoara* sec. XIV (DR IV^1). **13.** Compuse: *Milodan,* mold., 1800; *Milostan* (Grş 14); *Miletin* t.; *Milingă* ar. (Cara 268); *Miluha* şi *Meluha,* mold., 1617 mart 12. **14.** + *-oiu, -oniu*: *Miloiu* (Vr); — Sămen, olt. (Sd XV 327); *Miloică,* Lupul (AO XVIII 474). **15.** + *-ota, Mil/ota* b. (Dm); *-otina* jupîneasa (AO XIX 95); — *otineşti* s. (Dm). **16** + *-on*: *Milona,* C-din, cu fiul său Teodor Dinculeţ (AO XXI 143). **17.** + *-un*: *Miluna,* Dima (17 B I 237). **18.** + *-uş*: *Miluşu* (Ard II 141).

II. Forme slave: **1.** sîrb.: *Miloş,* mold. (DM 57); munt. şi olt: (Flor; 17 B II 364; 16 B V 39; Gorj); + *-ca*: *Miloşca* (16 B III 87). **2.** Mil + *-co, -cu*: *Milco* (Cat; 16 B II 238; III 126; Hur; 17 B II 139); stolnic, 1489 (13—15 B 196); diac (ibid); *Milcul* (Olt); — G. (Sd XXII 150). **3.** + *-ca*: *Milca* b. (Ştef; 16 B I 79); *Milcoiu* s.; *Milcoşan* boier (AO III 516). **4.** + *-cea*: *Milce* (17 B I 368); *Milcica* (Hur 129); *Milciu* (Bîr I); *Milcin,* Şt. (Dm; Ştef); *Milc/eşti* s. (Dm; Ştef). **5.** *Milcov* popa (17 B IV 173); rîul;

www.dacoromanica.ro

sate (Olt); t. (17 B II 318); *-a* s. (16 B I 79); *-eni* s.; *-ici*, act. **6.** Contam. *Milcudiță*, R. (Sd XXII 69). **7.** Feminine, de orig. sîrbă: *Miliția* f. (16 B III 220); — doamna lui Neagoe Vvd.; *Miliță* b. olt. (AO XVIII 124); *Milostina* j-sa (AO XVIII 474).

Mila v. Mil I 5.
Milan/a, -ea v. Melania 3
Milania v. Melania 1.
Mil/aș v. Mil I 5, 6.
Mil/ă, -ăi v. Mil I 5, 6.
Mile/a, -e, -ești v. Mil II 3, 4.
Milei/ca, -n, -u v. Mil II 4.
Milco, -în, -șan v. Mil II 2, 3.
Milcov, -a, -eni v. Mil II 5.
Milcudiță v. Mil II 6.
Milcul v. Mil II 2.
Mile, -a v. Mil I 2, 3.
Mil/eni v. Mil I 9.
Milent/e, -i Meletie 7.
Mil/escu, -eș, -ești v. Mil I 7, 9.
Miletin v. Meletie 2 și Mil I 13.
Milia, -n v. Emilian 1.
Milică v. Mil I 11.
Milidon v. Meliton 2.
Mill/e, -ei v. Mil I 9, 10.
Milingă v. Mil I 13.
Miliș, -oara v. Mil I 12.
Militenie v. Meletie 8.
Militie v. Meletie 1.
Miliț/a, -ă v. Mil II 7.
Milo, -dan v. Mil I 4, 13.
Mil/oiu, -ona v. Mil I 14, 16.
Milostan v. Mil I 13.
Milostina v. Mil II 7.
Miloș, -ea v. Mil II 1.
Milot/a, -ina v. Mil I 15.
Milu, -l v. Mil I 1.
Miluha v. Mil I 13.
Miluna v. Mil I 17.
Miluțu v. Mil I 18.
Mim/a, -ii, -u v. Dimitrie V 2.

MINĂ gr. Μηνᾶς. **I.** *Mina* b. și f.; accentul mutat pe prima în toate derivatele, cînd nu este atras de anumite sufixe ca: *-áciu, -óiu*, ș.a. **1.** *Minea* (Sd XXII) și frecv. act.; *Minéaia* t.; *Mineasa*, pîrîu. **2.** *Minéață* b, ipoc. (Sc); **3.** *Mineș* (Ard); *Minești* s.; *Minescu*, act.; *Minovici* fam, de orig. ar. **4.** *Minăciu*, act. **5.** + *-ar*: *Minărul* t. (Mus); *Minar* fam. act. **6.** + *-ica*; *Minica* b. (17 B III 137); f. (Sc). **7.** + *-oiu*: *Minoiu* (Cand); *Minoești* fam. olt. (AO XV 65); *Minoniu* (Cand). **8.** *Minu* (AO XV 278); *-l* (P[14] fila 17); *-lescu*, I. poetul; *-lici* (Buftea); *Min/uț* Cojocariu (AO XV 283); *-uțescu*, N. **9.** *Mină*, Oprea (Șchei II). *Minîul* 1505 (D Gorj).

II. + *-cu, -co*: **1.** *Minco* (Dm; Băl II); *Mincu* pren. (Sd XVI; P[3]); *-lescu*. **2.** *Mincă*, Stan (RA III 272); b. (Buftea); f., ar. (Fărș); *Minca*, T., fam. act.; „cucoana *Minca* zisă și *Mica* (BCI XI 81). **3.** + *-ar*: *Mincarul* t. (Mus). **4.** + *-uț*: *Mincuțoaia* t. (Mus). **5.** Prezența de timpuriu în Moldova a derivatelor în *-cu, -că*, denotă o influență slavă mai veche decît cea modernă bulgară, căreia s-ar datora formele cu suf. *-ciu, -cea*: *Mincea*, fam. munt.: *Minciu*, act. *-l*, mar. (Drăg); *-lescu* act.; *Minceni* s. și *Mincioagă* fam.

Minaciu v. Mina I 4.
Minarul v. Mina I 5.
Minasia v. Manase 3.
Minc/a, -ă v. Mina II 2.
Mincarul v. Mina II 3.
Minc/ea, -eni v. Mina II 5.
Mincioagă v. Mina II 5.
Minciu, -l, -lescu v. Mina II 5.
Minc/o, -u v. Mina II 1.
Mincuț v. Mina II 4.
Minca, -ia, -sa v. Mina I 1.
Mineață v. Mina I 2.
Min/eș, -ești v. Mina I 2, 3.

MINEU gr. Μηναῖος (OS) < ebr. ***Minai*** *Minei*, C., act.; cf. și subst. minei.

Mino/ești, -iu v. Mina I 7.
Minoniu v. Mina I 7.
Mintronuț v. Dimitrie III 14.
Minovici v. Mina I 3.
Mint/a, -ea, -ici, -oiu, -uță v. Dometie II 3.
Minție v. Dometie II 4.
Minu, -lescu, -lici v. Mina I 8.
Minuț, -escu v. Mina I 8.
Mioc v. Mihail III 15.

www.dacoromanica.ro

Mioveni v. Mihail III 5.
Mira, -n, -neea v. Miron II 3, 4.
Miră/eşti, -ul v. Miron III 1.
Mirăuţ, -ă, -i, -ul v. Miron IV 1.
Mire/a, -an v. Miron II 7, 8.
Mire, -a, -asa, -asca v. Miron II 1, 5.
Mir/eni, -escu, -eş, -eşti v. Miron II 5.
Mireu, -ţ v. Miron II 5, IV 3 a.
Miri, -a v. Miron III 2.
Mirie/a, -an, -ă v. Miron III 3, 4.
Miricuţă v. Miron III 4.
Miril, -a, -ă, -eşti, -iţa v. Miron III 5.
Mirin v. Miron II 5.
Mirioara v. Miron III 2.
Mirion v. Miron I 2.
Mirislău v. Miron II 2.
Miri/an, -ea, -iei v. Miron III 7.
Mirodon v. Miron II 10.
Miroiu v. Miron II 5.

MIRON gr. Μύρων, cf. μύρον „parfum lichid". **I. 1.** *Miron* (Dm; C Ştef); *-aş*, mold.; *-easa* s.; *-escu*; *-eş*, I., ard. **2.** + Ion: *Mirion*, Goia (Met 70). **3.** + *-cu*: *Mironcu* (Sur III).

II. Derivate ce se pot explica din Miron scurtat, sau din sl. миръ „pace", din subst. mir (de ungere) sau din subst. *mire* „însurătel". Capidan explică pe *Mire* b., 1348 prin ar. Miru şi alb. *mire* „bun, frumos" (DR II). **1.** *Mire* b. sec. XIV (DR IV[1]). **2.** *Mirea* (C Ştef; Paş); *Mirea* = *Merca* (Dm); *Mirea* pictor. **3.** *Mira* b. (Hur; Sd XVI); -ar (DR II); — f., munt. (16 B VI 285; P[3]; P Bor 9, 35, 50); f., dobr. (RI XI 208) etc. *Mira* = *Mera*, m-re pe Milcov sau n. luat după „Mira Lichiei" titlu arhieresc „in partibus" după 1280, cf. „Matei al Mirelor" < gr. Μύρα, ρέων pl. **4.** *Miran*, T. (RI X 274); *-cea*, Ioan, act. **5.** *Mireasa*, *Mireasca* ss., nume maritale; *Mir/eni*, *-eşti* ss.; *-escu*; *Mireş* s. Bz cf. şi magh. nyres „nucet" (com. de Al. Cristurean); *Miréu* t. (Revista Critică XIII 160); *Mirin*, act.; *Miroiu*, act.; *Miroaia* s. **6.** *Miru* b., ar. şi băn.; *-l*, mold. (Sd. XVI; Isp V[1] 85—6); *-l*, munt. (17 B II 77). Mir(on) sau din sl. миръ „pace" + sufixe: **7.** + *-ca*: *Mirca* b. (17 A 226); — Gav. (Sd VI 13). **8.** + *-ca* + *-an*: *Mircan* (17 B II 75). **9.** + *-şa*: *Mirşu* zis şi *Merşu*, Stan (17 B I 113). **10.** + Don< Andonie: *Mirodon* (Isp IV[1]). **11.** Tema slavă миръ „pace", intră indiscutabil în compunerea numelor slave împrumutate ca Miroslav, Dragomir, Stanimir. Vladimir: *Miroslav* (Ştef; Sd XVI); — vistier (Flor 88; BCI IX 87); *-a*, s.; *Miroslov/eni*, *-eşti* ss.; *Merislău* b. (Ard) şi *Mirislău* s., ard.

III. Derivate din Miron, prin schimbarea părţii finale *-on* cu diverse sufixe: **1.** *Mirăul*; *Mirăeşti* s. (Tec I); *Miri* din Bughea (Sd XV 243); *Miria* pren. (Hur 128); *Mirioara* t. (Mus). **3.** *Mirica* pren. (P Bor 54; BCI X 113); — f. (P[3]); *Mirică* (Hur; pomelnic Bucureşti); — paharnic (Aş Br 3). **4.** *Miricau* (17 B II 75; AO XVII 297); *Miricuţă*, O. (Ul 20). **5.** *Miril*, *-a* t.; *-a*, *-eşti*, *-iţa* ss. (Ţ-Rom 298); *-ea* vecin (17 B II 313). **6.** *Miriţă* (Drag 162; P[3] fila 13). **7.** + *-lea*: *Mirlea* (17 B I 178); *Mirlan* (16 B IV 104); *Mirlici* (17 B IV 139).

IV. Miron cu apoc. + suf. *-ăuţ*, ca în Rădăuţi: **1.** *Mirăuţ*, mold., 1656 (RI VI 86; Băl I); *-ă*, *T.*, scris şi *Merăuţ*, T., 1746, mold. (RI II 148—9); *-ă* b., munt. (17 B II 204; Sd XVI); *-i* diac (17 A IV 35); *-i* m-rea, mold.; *Mirăuţul* popa (Sd V 222). **2.** Derivate: *Mirăuţ/eni* s.; *-oi* (Buc; CL). **3.** Variante: **a)** *Mireuţ* (Tec I; Sd XXI); — din Eşi (Vr); **b)** *Mărăuţ* (Sd XI 91); **c)** *Mereuţă*, ard. (Sd XVI); **d)** *Mierăuţă*, Coşescul, mold. (Sd VI 126). **4.** Frecvenţa numelui Mirăuţ în cîteva variante şi originea lui calendaristică, justifică scurtarea, obişnuită la această categorie de nume, în ipocoristicul: *Răuţ* din Bîrsa (Sd X); *-u* (17 B IV 290); *Răuţă* (P[3] fila 23 verso; Sd XXI; 16 B IV 252; BCI VIII 35; Drag 80, 128); *Răuţ/el*, *-eni* ss.; *-escu*, P. (Mus 11). — (Drag 80, 128); *Răuţi*, C., olt. (BCI XII 110); t. (Bz); *Răuţoiu*, act.; *Reuţu* (Puc), forme ce n-au relaţie cu adj. *rău*.

Miron/aş, -eu, -easa, -escu, -eş v. Miron I 1, 3.
Miroslav v. Miron II 11.
Miroslov/eni, -eşti v. Miron II 11.
Mirşu v. Miron II 9.

MIRT ipoc. gr. Μῆρτος din Dimitrios. **1.** *Mirto*, 1960, băcan (Sd XVI). **2.** *Mirtea* boier, 1570 (Olt). **3.** *Mirtian* (Mar).

www.dacoromanica.ro

Miru, -l v. Miron II 6.

Misa, -iu v. Misail II 1, 3.

MISAIL ebr. *Mîšâ'ēl*, **I. 1.** *Misail* eg. (Ştef) şi patru episcopi (Bis R); frec., mold. (Isp IV[1]); aprod (RI XX 252); *-ă* (Tg. Jiu; Isp V[2]); *-easa* (Isp II[1]). **2.** Cu sinc.: *Misale*, act.

II. Graţie frecvenţei se scurtează: **1.** *Misaiu*, ca Mihai < Mihail: — Irimie, mold. (Sd V 63; DZF); — de Buhuşeşti (Sd XI 68); frecv., act. munt. **2.** Variante: *Mizai*, Lazăr, dobr. (RI XI 212); *Masai*, Al., ard., cu asim. regresivă. **3.** *Misa* (BCI X 90); — boier, mold. (Sd V 394). **4.** *Mise, -a* (DM 57; Dm; Ştef; Sd XIX 11; Băl II; 16 B II 30). *Misul* (Vlah PB); *Misică* Iarca (Cat Braş 224); *Miseac* 1588 (TC II); *Misescul*, Voico (16 B II 288); *Miseşti* s.

III. Cu schimbarea p. fin.: **1.** + *-ac*: *Miseac* (16 B V 349). **2.** *Misie*, Duca (17 B II 270); *Mislu*, ar. (Cara 34). **3.** *Misicu*, act.; *Misici*, M. (Ştef; Băl I). **4.** + *-lea*, ca în Ştefl*ea* < Ştefu, formează numele *Mislea*, justificat prin frecvenţa temei scurtate, *Misea*, fără relaţie cu vb. sl. мѣслити „a gîndi", nici cu srb.-cr. Mislen < Mislav (Rad v. 83 p. 102); *Mislea*, pren. găsit în pom. log. Al. Lămotescu de la m-rea Găvanu-Bz. (RI XI 94); pîrîul şi m-rea Mislea; *Misleanu* designarea egumenului acestei m-ri; *Misleanca*, toponime, moşiile m-rii Mislea. **5.** Cf. *Miso, Misco* (Dm). **6.** *Misuc*, Moisă, ard.

Misale v. Misail I 2.

Mischie v. Damaschin 4.

Miseo v. Misail III 5.

Mise, -a, -ae v. Misail II 4, 5 şi III 1.

Mis/eseul, -eşti v. Misail II 4.

Misi/ci, -eu, -e v. Misail III 2, 3.

Mislea v. Misail III 4.

Miso, Misue v. Misail III 5, 6.

Miş/a, -ea, -cul, -ea, -eseu, -olu, -u v. Mihail IX.

Mita v. Dimitrie III 2 b şi Dometie 9.

Mitach/e, -i, Mitaeu v. Dimitrie III 2 b.

Mită v. Dimitrie III 2 b.

Mit/e, -ea, -eseu v. Dimitrie III 2 e.

Mithodi v. Metodie 3.

Miti, -bun v. Dimitrie III 2 b, i.

Miti/eă,-ei, -ş, -u v. Dimitrie III 2 d, e.

Mitiţă v. Dimitrie III 9.

Mit/oi, -u, -ue, -uş v. Dimitrie III 2 b, f-h.

Mitodi v. Metodie 2.

Mitra v. Dimitrie III 2 a, V 1 şi Mitrofan 2.

Mitran, -a, -ă, -eseu, -i, -geşti v. Dimitrie III 4 b.

Mitra(i)che v. Dimitrie III 3.

Mitraşeul v. Dimitrie III 5 e.

Mitr/e, -ea, -eeu, -eni, -eşti v. Dimitrie III 2 a, 7.

Mitrian v. Dimitrian.

Mitri/eă, -ţă v. Dimitrie III 7, 8.

MITROFAN gr. Μητροφάνης „mamă-torţă" **1.** *Metrofan*, Lupul, 1798, mold. (Sur VII). **2.** Cu schimbarea finalei: *Mitrofie*, mold. (Sd XXII). **3.** + Motrea: *Motrofan*, V., act. **4.** Cu afer.: *Trufan* (Ard).

Mitrofie v. Mitrofan 2.

Mitroi v. Dimitrie III 2 a.

Mitru, -eă v. Dimitrie III 2 a, 10.

Mituş, -a, -ea v. Dimitrie III 2 g.

Miţ/a v. Maria I B 12; **-n** v. Dimitrie V 3.

Miu, -eeni v. Mihail V 1.

Miul/eseu, -eşti, -eţi v. Mihail V 1.

Miuţ, -ă, -oiu v. Mihail V 2.

Mivdoniia v. Migdonie.

Mizai v. Misail II 2.

Miinea v. Manuel V 1.

Mînăil/ă, -eşti v. Manuel I 4.

Mînea v. Manuel VI 1.

Mînt/ea, -uleasa, -uleseu v. Mamant 4, 7.

Mîrtana v. Martin II 3.

Mîrţani v. Marţ 6.

Mîrţea v. Marţ 6.

Mitei v. Matei III 5.

Moeeiu v. Moise IV 4.

Moeneseul v. Moise III 3.

Moeş, -eşti v. Moise V 2.

Moftei v. Timotei I 2.

Moftinul v. Timotei I 5.

Mofie v. Timotei I 6.

Moi, -a, -an, -asa v. Moise III 1—3

Moica, -n v. Moise IV 1, 2.

Moic/eni, -eseul, -eşti v. Moise III 3, IV 3.

Moico v. Moise IV 1.

Moii v. Moise III 1.

www.dacoromanica.ro

Moin/escu, -eşti v. M o i s e **III.**
Moisa v. M o i s e **II 1.**
Moisăi, -u v. M o i s e **I 2.**

MOISE ebr. *Mōsheh* < rad. egipt. *ms(w)* „fiu" nu „scos din apă", explicaţia lui Fl. Josephus (EI şi Brock), gr. Μωυσῆς şi Μωσῆς **I. 1.** *Moisi*, frecv. (Sd XXII; RS 45; P[5]) etc. Accentul original pe ultima a produs formele: **2.** *Moisiu* pronunţat *Moisăi*, *Moisăiu* (Mar; Bîr II). **3.** *Moiséi* şi *Moiséu* (Syn 23 feb); *Moiseiu* (Mar; Sd XVI, XXII) şi s., ard. **4.** *Moisia* b. (16 A I 266 şi II 197); *Moisica* f. (D Buc). **5.** *Moiseiu, zis* şi *Măsîiu* (17 B IV 576).

II. M ó i s e. **1.** *Moisa* (Buc); — ţig. **2.** *Moise*, frecv.; cu afer.: *Oise* (Ard). **3.** Derivate: *Mois/eşti, -ica* ss.; *-in*, moţ. (Moţ; Paş); *Moistn* (RA V); *-ea* (Sur III); *Moisici*, M. (Dm); *Moisil* fam. ard. < *Moisilă; *Moisiuc* buc., act.; *Moisoiu, Moisoń* şi *Moisuc*, haţeg. (Cand). **4.** Cu sinc. *Mosă* (Ard II 174).

III. Scurtat: M o i **1.** — b. (Giur 109); *Moii* s. (ib); **2.** *Moia*, act.; *Moiasa* t. **3.** Derivate: *Moi/an* pren. (P[14] fila 16; Ard); olt. (17 B I 24); — munt., şi *Moenescul*, 1440 (13—15 B 109); *Moian*, ard., 1726 (Paş); — din *Moeneşti* (16 A I 336); cf. şi srb.-cr. Mojan < Moyses (Rad vol 81 p. 91) **4.** Cu met. sau < subst. moină: *Moina*, I. act. < Moian; *Moinea*, I. (VM); *Moineşti* s.; *Moinescu* (Am); — *l* (Dm; C Ştef). La fel blg. Моьо < Moisi (Weig).

IV. 1. + *-co*: *Moico* = Moica (Dm; Ştef; P[14]; AO VI 425); *Moica* (16 B II 33); vornic (16 A I 458). **2.** + *-an*: *Moican*, fratele Tocsabei (17 B I 393). **3.** + *-cea*: *Moiceani* şi *Moiceni, Moiceşti* ss.; *Moicescul* (Dm; Ştef). **4.** + *-éciu*: *Moeciu* s. Pt. tema Moico cf. calend. Moico, sf. din Dacia şi Moicus, nume iliric sau celt (BiA 25).

V. 1. *Moiş* (Mar; Ard); *-a* s. (Ştef); *-escul* (Sd XVI); *-ea* (17 A II 196); *-ă* filosoful, cu fiii Danciul şi Maruşca, „probabil un profesor al uricarilor noştri" (N. Iorga, BCI X 85); *-an*, Costin (17 A IV 387); **2.** *Moeş* (Mar); *-eşti* s. (Cat; 16 B III 335). **3.** *Moscu*, ar. din blg. Mocko< Moisi (etim. Capidan — Weig).

Moisi, -ei, -l, -n v. M o i s e **I 1, II 3.**
Moiseiu v. M o i s e **I 3.**
Moisi/a, -ea v. M o i s e **I 4, II 3.**
Moisiu, -e v. M o i s e **I 2, 3.**
Moisîn, -ea v. M o i s e **II 3.**
Mois/oiu, -on v. M o i s e **II 3.**
Moisue v. M o i s e **II 3.**
Moiş, -a, -ă, -escul v. M o i s e **IV 1.**
Mol/ă, -ică v. S a m u i l **8.**
Moloman v. M a l **6.**

MON temă comună, formată din terminaţia numelor: Pantelimon, Solomon, Filimon, Simon, Timon, Paramon etc. **1.** *Mon/e* (Mar); *-escul*, M. (16 A III 457; 16 B IV 119). **2.** *Monea* (Ard; 16 B V 17; Paş); *-sa* s. **3.** + *-ar*: *Monaru* s. (Ard). **4.** + *-ilă*: *Monilă* (16 B VI 452). **5.** + *-ca, -cea, -ciu*: *Monca*; *Moncea* (16 B I 161); *Monciu*, act.

Monaru v. M o n **3.**
Mon/e, ea, -easa, -escul v. M o n **1, 2.**
Mone/a, -ea, -iu v. M o n **5.**
Mordan, -a v. M a r d a r i e **8.**
Morţun v. M a r ţ **9.**
Mosă v. M o i s e **II 4.**
Moscu v. M o i s e **IV 3.**
Moşoiu v. T o m a **I 13.**
Monilă v. M o n **4.**
Mota, -ş, Motăş, -ăşti v. T i m o t e i **II B 1, 2.**
Mot/ea, -eşti v. T i m o t e i **II B 3.**
Mot/iea, -iu, -iş, -işan v. T i m o t e i **II B 4—6.**
Motin v. T i m o t e i **II 2.**
Motoc, -a, -i, -eşti v. T i m o t e i **II B 7.**
Moto/escu, -eşti, -iu v. T i m o t e i **II B 8.**
Motoşeni v. T i m o t e i **II B 9.**
Motr/a, -ea v. M a t r o n a **II 1.**
Motriia v. M a t r o n a **II 1.**
Motrofan v. M i t r o f a n **3.**
Motronea, Motruna v. M a t r o n a **II 2.**
Motu v. T i m o t e i **II B 1.**

MUCENIC subst., termen calendaristic. **1.** *Mucenic* pren. (Mus 11). **2.** *Mucinicu*, Z. (AO XIV 104). **3.** *Măcenic*, ard. (RA II 419); olt. (Sd XXII); *Măcinic* (Viciu 16); cu apoc. *Măcin*, t. **4.** *Macinic* (Ard; Met 70). Cf. ital. Mocenigo, dogele.

Muşoiu v. T o m a **I 15.**

www.dacoromanica.ro

N

Naca v. Ioan III A 1.

NACE 1. *Nace* (Mar); *-a* (Ard); *-a* armatol ar. (Ant Ar); *Naciu* (Moţ); *Năcescu* (G Dem). 2. *Nacian*, C. (L Pl). 3. Compus: *Papanace*, ar. Cf. blg. Начо sintoma < Atanase (Weig). Dacă aromînii l-au împrumutat de la bulgari, rămîne neexplicabilă etimologia aceasta pentru Maramureş şi Ardeal, unde numele poate proveni din formele Naca, Nacu < Ionac şi din Ioneciu (< Ioan).

Nach/e, -i, -ie v. Ioan III A 5; VI B 6.

Nacian v. Ioan III A 4 şi Nace 2.

Naciu v. Nace 1.

Nacoe v. Ioan III A 3.

Nacu, -l v. Atanasie II 11; Ioan III A 1; VI B 5.

Nad, -eş, -ia, -iş v. Ghenadie II B 1—3.

Nadeja v. Nădejde 2.

Nadolu şi **Nadu** v. Anatolie 2 a.

Nae v. Nicolae VII A 3.

Naftailă v. Natanail 3.

Naftali v. Natanail 4 a.

Naftan v. Natan 2 şi Natanail 4.

Naftanail, -ă v. Natanail 2.

Naftanain v. Natanail 4 c.

Naftanase v. Natanail 4 d.

Naft/ilă, -oilă v. Natanail 3, 4 b.

Naftuc v. Natan 3.

Naicu, -lescu v. Nicolae VII A 4.

Naiu v. Nicolae VII A 3.

Nan, -a, -aşcu v. Anania II 1, 2.

Nane, -a, -i, -iul v. Anania II 13, 14.

Naneu, -l v. Anania II 13.

Nanea v. Anania II 1.

Nandrea v. Anania III; Adrian IV.

Naneş v. Anania II 3.

Nani, -a, -anu, -at, -e, -escu v. Anania I 2.

Naniş v. Anania II 5.

Nanoescu v. Anania II 8.

Nanotă şi **Nanoţi** v. Anania II 9.

Nanu, -ca, -ţa, -l, -lescu v. Anania II 1, 10, 11.

Nas/a, -ul v. Atanasie II 4.

Nasia v. Atanasie II 12.

Nasta v. Anastasie I 3.

Nastac, -a, -ul, -eşti v. Anastasie I 6 şi Anastasia II 3.

Nastahie v. Anastasia II 5.

Nastas/ia, -ăia, -ea, -ie v. Anastasia I 1, 4—6, II 1.

Nastasioiul v. Anastasie I 2.

Nast/a, -ae, -e, -ea v. Anastasie II 1, 4 şi Anastasia I 5, II 2.

Nastina v. Anastasia I 9.

Nast/oiu, -u, v. Anastasie II 2, 3.

Naşc/o, -u, -ul v. Ioan III A 7 şi Atanasie II 9.

NATALIA < lat. Natalis (dies) 1. — fiica lui Ioan Movilă, 1680, n. redat şi în forma Nedelea, din necunoaşterea sensului (RI XIII 48). 2. — actual; ipoc. *Natalifa*, dar ipocoristice ca: Liţ/a, -ă, -oiu, ce par corecte lui Candrea, din Natalia, nu se explică decît prin Iliţă < Ilie, nume de mare frecvenţă.

NATAN ebr. *Nathan* „d-nul a dat". 1. *Natan* sihastru (Bis R). 2. *Naftan* (Ul 136); > *Aftan*, (Met 39). 3. Cu schimbarea p. fin.: *Naftuc* (Paş; Braş). 4. *Nătăneţu*, D. (Î Div).

www.dacoromanica.ro

NATANAIL ebr. ***Nathanaël*** „dat de d-nul" (Brock), ***Nĕthan'el*** (E. IEI) zis şi „Simon Zilotul" (Syn).

1. *Nathanail, > *Athanail* eg., mold. (Sd VI 87). **2.** *Naftanail* Comanică (Met 259); *-ă* (Ard). **3.** Scurtat: *Naftailă*, munt. (Sd XXII); — Gr. (BCI XV 166); *Nathfailă* şi *Naftoilă* (P Bor 29 şi 93). **4.** Cu schimb. p. fin.: **a)** *Naftali*, N., act. **b)** *Naftilă* (Paş; Met 277). **c)** *Naftanain* (Paş). **d)** + Atanase: *Naftanase* (Paş).

Nat, -eo v. Ignatie II B 1; III 2.
Nathfailă v. Natanail 3.
Nat/in, -ul v. Ignat II B 1, 2.
Naţii, Naţul v. Ignatie III 1.

NAUM, ebr. *Naum*; *-escu*, act.

NAVI bibl. ebr. *Navin*, Popa, pren. (Ard II); — 1726, ard. (Paşca admite etim. lui Weigand < blg. Невѣн „nemuritor"!

Nazaret, v. Nazarie 5.

NAZARIE ebr. ***nazar*** „consacrat d-nului" **1.** *Nazariia* f. (Sd XVI 160); *Nazarie* f. (P[5]). **2.** Cu apoc. *Năzar*, dobr. (RI XI 206); *-e* (Ştef); *-i* I., mold. (Sd XIX 89). **3.** *Năzărioaia*, marital, s. **4.** *Năzăreneu* (Ard II 191) sau < nazarinean. **5.** *Năzărica*, ard. act. (Nepos). 6. *Nazaret* b. (D Buc), după oraşul biblic.

Năceseu v. Nace 1.
Năcheaţă v. Nichita IV 2.
Năcheseu v. Ioan VI B 6.
Năcul/a, -ele v. Ioan III A 1 şi Nicolae IV 6.
Năcuţ/a, -u v. Ioan III A 3.

NĂDEJDE gr. Ἐλπις-ίδος tradus Nădejde (Syn) < subst. nădejde (speranţă). **1.** — pren. (Isp II[1]) etc. **2.** *Nadeja* f., dobr. (RI XI 210). **3.** „Nedeajdea, Credinţa şi Dragostea şi maica lor Sofia" (Dos, 16 sept). **4.** *Neadejde*, V. (Buc); *Nedejde* (Isp IV[1]); *Nădejde* (Puc); — I., prof. **5.** În traducere: *Speranţia*, Th. D., folclorist.

Nă/eni, -escu, -eşti, -iţa v. Nicolae VII A 3.

Nănaşca, Nănăşeşti = **Nănişeşti** v. Anania II 2.
Nănău, -l v. Anania II 1.
Năncioiul v. Anania II 15.
Năn/easa, -escu, -eşti v. Anania II 1.
Nănilă, Nănileşti = **Neneleşti** v. Anania II 3.
Nănişeşti, Nănişori = **Nenişori** v. Anania II 5.
Năniţă v. Anania II 6.
Nănuşel v. Anania II 12.
Năs/oiu, -ulea v. Atanasie II 4.
Năstaeu v. Anastasie II 4.
Năstanasie v. Anastasie III 4.
Năstafă v. Anastasia II 6.
Năstas/a, -e v. Anastasie I 2.
Năstă/cuţa, -luţa v. Anastasia II 3, 6.
Năstăs/escu, -eni, -eşti, -oaia v. Anastasie I 2, 3.
Năstăţă, Năstuţa v. Anastasia II 4.
Năşe/ăi, -oi v. Ioan III A 7.
Nătăneţu v. Natan 4.
Năvrutul, v. Diavol.
Năzar, -e, -i v. Nazarie 2.
Năzăreneu v. Nazarie 4.
Ndona v. Antonie III 3.
Ndrea v. Andrei I 1.
Neada v. Nedelea III 3.
Neadejde v. Nădejde 4.
Neaţ/ă, -u v. Ioan III C 9.
Necanul v. Nicanor 2.
Necă, Necu, -ia, -iu, -ţa v. Nicolae IV 5.
Necea v. Ioan III C 3.
Nechid, -an, -ul v. Nichita I 2; III 1, 2.
Nechif/or, -ăr v. Nichifor 2. 3.
Nechit, -uc, -ul, -uş, -uţă v. Nichita I 4, 5.
Nechiţ/a, -ă, -ăl, -elea v. Nichita II 1—3.
Neciu v. Ioan III C 3.
Necoar, -a v. Nicolae I A 1.
Născut v. Crăciun 5.
Necola, -e v. Nicolae II 1, 2.
Necor/a, -escu, -iciu, -iţ, -iţă v. Nicolae I A 1.
Necul, -a, -ache, -ae, -aiu v. Nicolae IV 1—3.

www.dacoromanica.ro

Neculce, -a v. Nicolae **IV 4.**
Neculciolul v. Nicolae **IV 4.**
Necul/ea, -eaţa v. Nicolae **IV 3.**
Necul/eni, -ele, -escu v. Nicolae **IV 2.**
Necul/i, -iţă v. Nicolae **IV 2, 3.**
Necul/oae, -oiu, -uţă v. Nicolae **IV 3.**
Neda v. Nedelea **III 2.**
Nedeajdea v. Nădejde **3.**
Nedealea v. Nedelea **I 2.**
Nede, -a, -ico, -icu v. Nedelea **III 2—5.**
Nedela v. Nedelea **I 2.**
Nedel/cea, -cescu, -cu v. Nedelea **II 2, 3.**

NEDELEA numele slav Недѣля al duminicei, gr. Κυριακή. **I.** Feminine: **1.** *Nedele* f. (BCI VII 10); *-a*, doamna lui C-tin Şerban Vvd. (RI VI 183); *-a* f. (17 A IV); *-a* b., ard. (Paş); *Nedealea* (P[2]; Ard II 176). **2.** *Nedela* f., dobr. (RI XI 205). Cf. blg. Nedelïa (Weig). **3.** *Nedelu*, Oprea (RA V 390). *Delu*, Barbu (Meşt Cr). **4.** Derivate: *Nedel/escu, -oiu*, olt. **5.** Cu afer.: *Delea*, olt. (Cand); — Danciu, mold. (Ştef; 16 A I 17); *Delea* şi *Delea/ni* ss. (Dm); *-nu* prof.; *-ncea* (Ard I); *Dela* şi *Delanu* (Hur 129) etc.; Nasta *Deloae* (17 A IV 398); *Deliţă*, mold. Aceste scurtări se pot explica şi din Pandele. **6.** *Nedelian*, H. (Sd VII 61); cf. *Nedelean*, ca şi Duman, „bou născut dumineca" (RI VI 184).

II. Masculine: **1.** *Nedel* b. (Ard II 147). **2.** + *-cu, -ca*: *Nedelcu*, 1726 (Paş); -frecv.; cu afer.: *Delcu*, fiul lui Vasile (RA IV); *Nedelca* (P[11]); *Nidelca* (Drj 32); cu afer: *Delca* f. (RS); *Delcă* b. (Cand). **3.** + *-cea*: *Nedelcea*, olt. (Cand); cu afer: *Delcea* (ib); *Nedelcescu*.

III. Cu apoc. NED, forme sud-slave: **1.** *Nedu*. **2.** *Neda* b. (Hur 129); *Neda* = *Nedea* f. (16 B III 265); *Neda* Săraca, f. (Hur 100); *Neada* b. (Aş Br 83). **3.** *Nede* (Ard I 264); *-a* (Ard; G Dem 550). **4.** *Nedeu* b. (17 B III 556). **5.** + *-co, -cu*: *Nedeico* (16 B III 149); *Nedeicu* (17 B I 453). **6.** Cu alte sufixe: *Nedici*, Gh., prof.; *Nedin*, P., act; *Nediţă*, Gl. (RI XII 245; Răc. 27); *Nedioglu*, Gh., prof.; *Nedoiu* şi *Nedoń*, olt. (Cand).

Nedel/escu, -ian, -oiu, -u v. Nedelea **I 3, 4, 6.**
Nedeu v. Nedelea **III 4.**
Ned/ici, -in, -iţă v. Nedelea **III 6.**
Nedioglu v. Nedelea **III 6.**
Ned/oiu, -oń, -u v. Nedelea **III 1—6.**
Nefta v. Asineta **2.**
Neftinia v. Eftimie **III 9.**
Nel/a, -u v. Ioan **III C 6.**
Neneiu, -leşti v. Ioan **III C 5.**
Neneleşti = **Nănileşti** v. Anania **II 3.**
Nenişori = **Nănişori** v. Anania **II 5.**

NEOFIT, gr. νεόφυτος „convertit nou" **1.** — paharnic (Sur XVI). **2.** *Nofit* neg. (16 A IV 134). **3.** *Nofit* = *Nohit*, mold.; *Nohit* (Tec I; Isp IV[1]; 17 A II 119; RI XI 207). **4.** Cu afer.: *Fiteşti* t., mold. (Sd VII 238).

Neofrie v. Onufrie **5.**

NEONILA gr. Νεονίλλα. **1.** *Neonil* mon. **2.** Cu afer.: *Onil* din Hîrlău, mold.

Nesăoiu v. Dionisie **I 5.**
Nestafă v. Anastasia **II 6.**
Nestea v. Anesti **3.**
Nesteac, Nesteca v. Anastasie **II 7.**
Nestian v. Anesti **4.**
Nestor, -a, -escu v. Nistor **III 1.**
Nestra, Nestruţi, Nestur v. Nistor **III 2.**
Neş v. Ioan **I 5.**
Neş/eani, -u v. Dionisie **VI 1.**
Netă v. Nichita **IV 3.**
Nete, -a, -şti v. Ioan **III C 7.**
Netetea v. Nichita **IV 1.**
Netit/a, -esa, -uca v. Nichita **IV 1.**
Netolea v. Anatolie **1.**
Netu v. Nichita **IV 3.**
Neţ/ă, -u v. Ioan **III. C 8.**
Nevrin/tul, -ţii v. Lavrentie **I 7.**
Nezu v. Ioan **III C 10.**
Ngelă v. Anghel **II 3.**
Niasa v. Ioan **II 6.**
Nica v. Ana **I B 1** şi Ioan **III D 1.**
Nicalan v. Nicolae **III 12.**

NICANOR gr. Νικάνωρ < νίκη „victorie", ἄνωρος „precoce" **1.**—(17 A V 276). **2.** *Nicanor* = *Nicanul* = *Necanul* mon. (P[5] fila 15) şi mitropolit (17 A II 216, 242). **3.** Cu apoc.;

www.dacoromanica.ro

Nican, Şt., mold (RI VIII 147); *-i* s.; *-ul* (17 A I 183). **4.** *Nica* b. (Sd XVI); olt. (Sur VI). **5.** Prob. *Nicea* şi *Niciu* fam. (act.); *Nicioaia* t. Cf. pt. temă şi Nicandru.

Nic/ă, -ălie v. Ioan III D 1.
Nicălău v. Nicolae III 13.
Nicăruş v. Nicolae I B 6.
Nic/ea -ioaia, -iu, v. Nicanor 5.

NICHIFOR, gr. Νικήφορος „victorios". **1.** *Nichiforescu* (Hur 47); sinc.: *Nifor* Florciuc (Băl III). **2.** *Nechifor* (Ştef); *-eni* t. **3.** *Nechifăr,* olt. (Cand). **4.** Cu afer.: *Chifor* (Ard I 242; Mar); olt. (Cand). **5.** *Cifor* (?) (Ard II 161). **6.** Cu afer.: *Foru* boier, 1436 (Sd XIX 11); *Forăscu,* Alecu (I. Creangă); *Forești* s.; *Forov* (16 A I 385); For < Nichifor sau < Cristofor.

Nichil v. Nichita IV 4.

NICHITA gr. Νικήτης „biruitorul". **I. 1.** *Nichit/a*; *-eni, -oaia* ss. **2.** *Nichit* = *Nechid* (DR II). **3.** Cu *m* < *n*, ca sl. Мікоγла <Nikolaos: *Michita,* mold. **4.** *Nechit* b. (Paş) şi s.; *-a* b. (Ştef; Ard); f., mold., *-u* (Paş); *-ul* t.; *-oaia* s.; *-uş* (Ard; CL). **5.** Cu afer.: *Chita* b., ar. (Ant Ar); *Chită,* olt. (Cand); *Chitea* (17 B III 347); *Chitu* Predescul (AO XX 126); *-l,* Lupul (Sur IV); + sufixe: *Chitan, Chituc, Chituţă,* olt. (Cand). **6.** *Chitila* s < *Nechitilă.

II. Scurtări din dim.* Nechiţiţă: **1.** *Nechiţă,* G., mold. act. **2.** *Nechiţăl,* D., pîrc. mold (Sd VII 376); *Nechiţele,* vornicul, mold., 1683 (Kog II 30); *-a,* Ursul (Isp II[1]). **3.** *Nichiţa* f., dobr. (RI XI 206).

III. *Nichit* = *Nechid* (Dm); *Nechidul* t. munt. (Sd VII 284); cu afer: *Chidu,* Toma (RA V 386); **2.** *Nechidan,* mold., variantă a lui Nechit; în unele cazuri, Nechid nu se leagă de tc. nekid „mişel" (etim. lui Bogrea DR II).

IV. Cu fonetism maramureşan *ti* < *chi*: **1.** *Netita, Netetea, Netitesa, Netituca* (Ard I 4, 247 etc). **2.** *Năcheată* (ib, 124). **3.** *Netu* (Moţ); *Netă* f. (Fărş). **4.** Prob.: *Nichil,* „vóit" (Dm), sincopat din *Nichitilă.

Nici/oaia, -u v. Ioan III D 2.
Nicoar/ă, -ea v. Nicolae I B 1, 2.

NICODIM apostol, gr. Νικόδημος cu acelaşi sens ca Nicolae. Nicodim eg. Tismanei, organizatorul vieţii monastice în Ţara Rom. (între anii 1360—1406). **1.** Derivate: *Dima,* Dimescu socotit ca ipocoristic din Dimitrie. **2.** Sub influenţa slavă, ca în Micolai, sau prin metateză: *Micodim* t. (17 A III 159); *Micodin* (BG LIII 156); olt. (Grai I 13; Tg-Jiu). **3.** Probabile: *Micodani* s. (Dm); *Micodoiu,* act. **4.** Prob., prin apoc. şi cu *u* < *o*: *Micud* (16 B V 220); — 1639 (An C III 739); — — popa (17 B III 239).

NICOLAE, arhiep. de Mira Lichiei, gr. Νικόλαος **I.** Din lat. **Nicolas: A. 1.** *Necora* (16 A II 60) în text slav; această formă circulă în Moldova în sec. XVII; *Necorescu,* Jurja sau Giurgea (Ştef; C Ştef; Sur XI); *-l* (P Bor 23, 37); *Necoriţ, -a* f. (Tec I); *-ă* hatman, 1628, mold. (RI VI 84); *Necoriciu* (17 A I 11); cu afer.: *Coru,* Vlad, 1808 (Acte Sc). **2.** *Necoar,* frecv. (Sur IV); *-a* t.; *-ă* (P Bor 64; Sur IX). **3.** + *-ca, Necurca,* Costin, mold., 1606 (RI VI 76) sau eroare pt. Necurea. **B. 1.** *Nicoară* frecv. mold., din sec. XIV (DM 57; Dm; Ştef); ard., 1726 (Paş). **2.** *Nicoară,* curent în toate reg.; *Nicora* = *Nicorie* (Mar). **3.** *Nicor,* mold. (Sd V 223); *-a* b. ard., 1616 (Moţ; Paş); *-a,* olt. (AO XV 290); *-ă* (Ard I 264); *-e* (P Bor 107); *Nicoreţa* = = *Nicoară* m. vornic; *Nicor/escu,* Nicula (Giur 105); *-eşti* s.; *-ina* f. (17 A I 52); *-ete,* I. (Bîr II); + *-ici*: *Nicorici,* Brahă diac (Cat mold II) şi cu afer.: *Corici,* N. (Sd XXII 150); *Coricescu,* I. (Tg-Jiu); *Nicoriciu* (M mar); *Nicoriţă* armaş (Costin); — (LM); cu afer.: *Coriţă,* T. (Sur VIII). **4.** *Nicoarea* b. mold.; *Nicoara* f. (D Buc). **5.** Cu *m* pentru *n*: *Micora,* 1726 (Paş); *Micurici,* Ioan, olt. (RI XI 51). **6.** *Nicăruş* şi *Nicuruş,* ar. (Fărş). **C.** Din lat. ***Sanctus Nicolas.*** **1.** *Simnicoră* ctitor (Ins 346); *Simnicoară,* olt., nepot lui Nădăiaşte (Sur VI); — olt. (Sd VI 474); — — din Buzău (Sd V 526); — 1615 (Sd XVI); — moşnean în jud. Saac (17 B II 77). **2.** *Stmnicoară* b. (Mar); — din Bucureşti (16 B V 440). **3.** *Stmnicoară* şi *Stnicoară* (Enc). **4.** *Stmnicon,* băn. (AO III 382). **5.** *Semnicoară* b. (17 B I 460).

II. 1. *Necola* (Sd X 261; Cat; Ur XXII 215); — pîrc. olt., 1639 (Sd 262); jup.,

www.dacoromanica.ro

1638 (AO XVII 79; XIX 91). **2.** *Necolae* (Cat). **3.** *Neca*, Al. (D Buc).

III. 1. *Nicola* (Cat; Moţ; Olt); — „stolnicul Romînul" mold., sec. XVI (Iorga V 158); *-e*, forma oficial calendaristică; *Nicol/ăiu*, mold.; *-aescu*; *-aeni*, *-aeşti* ss. *-ăiasa* f. (Sur VII); *Nicolau* Ioan, 1688 (D Buc). **2.** *Nicol/eanu* poet, cu sufix de apartenenţă locală, din s. *Nicoleni*; *-escu*; *-eşti*, *-eni*, *ina*, *-inţi* ss.; *-easa* f. mold. (Sd XI 279); *-easca* şi *Coleasca*, I. (Băl VI), nume maritale. **3.** *Nicola* Vvd., fiul lui Mihai-Viteazul, scris şi: „*Nicula*, *Necula* sau *Nicolae*-Pătraşcu Vvd" (17 B II 82, passim). **4.** *Coleş*, munt. (BCI VII 34) < *Nicoleş; *Coleşiu*, P. (17 B I 395); *Coleşa* (17 B II 172). **5.** *Nicoleţ*, N., 1635 (Sur XVI). **6.** *Nicolin* (Puc); *-a* f. şi s.; *Colin* b. (Sur XI). **7.** *Nicoliş* olt. (RI VI 263). **8.** *Nicoliţă*, act.; *Coliţ/a* (P^4 fila 26); *-ă*, olt. (Cand); *Nicoliţel* D-trescu, act.; — t. dobr. **9.** *Nicolici*, act.; *Nicoliţcioiu*, (C. Lit 1941, p. 1386); *-cescu* (IT); cu afer.: *Colici* (Dm; Sur XV). **10.** *Nicolce* (17 B II 242); *-a* (Tis; Paş; Sd XV 85); *-a*, băn (LB); cu afer.: *Colcea* (Sd XXII 373); *Colceşti* (Sd XI 85); *Nicolcioiu*, olt. (Cand). **11.** *Nicoloiu*, olt. (Cand). **12.** *Nicalan*, Ioan, act.; din acesta prob.: *Calan* s. **13.** *Nicălău* (Paş); cu afer.: *Călae* şi *Călăeasa*, M. (Puc). **14.** Alte ipocoristice: *Colă* şi *Cole* bb. olt. (Cand); — mold., 1683 (BCI IV 206); *Cole*, *-a*, *Coliţe* şi *Colescu* (Bîr I, II); *Coleşti* s. **15.** + *-ca*, *Colca*, olt. (17 B II 389). **16.** *Cola*, *Colea*, *Coleti* şi *Coleţi*, ar. (Cara 27); + Baba: *Colibaba*, Şt. (Sur XI). **17.** Prin analogie cu Bolintin, probabil: *Colintină* t. (16 B II 372) azi Colentina pîrîu şi cartier (Bucureşti); pentru terminaţia *-tin(a)* cf. Miculetin la **VIII 7** şi *Nicolantin*, Ant. 1770 olt. (Iorga, Scris. de neg.)

IV. 1. *Necula* b. (Cat; Sur IX; Sd XI 271; Paş); — log. munt., 1655 (RI I 60); — f. (C. Lit. 1922, p. 410). **2.** *Necul* (Tec I); *-a* pitar (D Buc); *-ae* (C Ştef); *-ai* şi *-aiu* actuale cu afer.: *Culaiu*, 1730 (Vr C 14); *Neculau* (Bîr I, II); *Neculi* (Puc 203) şi t. (Mus); *Necul/eni*, *-ele* ss.; *-escu*, Al. (Fil; Arh). **3.** *Neculache*, 1622, pîrc. de Neamţ (17 A V 163); *Neculea*, Savta (RI XII 20); *-ţa* (17 A III 34); *Neculiţă*, act.; *Necul/oiu*, Gh. (Braş); *-oae*, Micul, 1658 (BCI XII 104); *-uţă*, poet, **4.** + *-cea*: *Neculce*, Ioan, cronicarul; *-a* (17 B II 138); *-a* pren. (P^1); *-a* t. (Mus); *Neculcioiul*, D. (AO XIX III), *Neculce* = *Necolce* = *Nicolce* (17 B II 242). **5.** Cu apoc.: *Necu* Iord. (D Buc); — Andrei şi *Necuiu*, D., munt. (BCI XV 143, 155); *Necuia* s. (Hur); *Necă*, Ion, act.; *Necuţa* b. (Tec I). **6.** *Năcula*, R. (Puc 192).

V. 1. *Nicula* (Rel; Cat; Dm; Moţ; Cand; Olt) etc.; — „judeţul", 1571 (RI I 60); *-e* şi *Culae*, munt. act.; *Culai*, Ioniţă. **2.** *Nicu-/|ea* (Dm); *-eni*, *-eşti* ss.; *-escu*; *-ina* f.; *-iţă* (CL; Paş); *-iţel* (Sd XVI); *-iţele* t. **3.** *Niculcea*, olt. (Cand). **4.** *Niculici*, olt. (Cand). *Niculeţ*, Miron (Sucev 147).

VI. Alte ipocoristice din Necula şi Nicula: **1.** *Cula* f. (AO XV 291); — t. (Dm); — b. (Paş); *Culea*, Ap., act. **2.** *Culă* şi *Cule*, olt. (Cand); *Culescu*, P., act. **3.** *Culeţu*, P., act., dobr. **4.** *Culici*, olt. (Cand). **5.** *Culin* şi *-ă*, olt. (ib); *-a*, A., act. **6.** *Culiţa* (Paş). **7.** *Culuşi*, ar. (Ant Ar). **8.** + *-cea*: *Culcea* (RA IV); *Culciul* s. băn (14 C I 199); *Culcescul*, Iane, munt. (Sd VII 351); cu afer.: *Ulcescu*: „Drumul Ulceştilor" (BCI XI 27), cf. şi ulcea.

VII. Segmentat: Nicu — Lae: **A. 1.** *Nicu*, mold., 1610 (BIR 244) „Floarea sîn Nicului"; — pren. (P^{13} fila 43) şi ipoc. act.: — fam., 1511 (Paş); *-l* din Glogova, olt., 1658 (Sur VI). **2.** Cu sufixe: *Nicoman* (Dm; Sur I); *Nicui* = *Nicula* (Isp III[1]) şi *Nicuia* t. (Cat); *Nicucel*, olt. (Cand); *Nicuşor* pren. act.; *Nicuţu* şi *Cuţu*, 1726 (Paş); + *-ar*; *Nicuţari* t. **3.** Cu sincopă < Nicolae: *Nae* pren. şi fam. act.; *Naie* (P Bor 8); *Năeni* şi *Năiţa* (Tec) ss.; *Năescu*, V., act.; *Naiu*, Ioan., act; *Năilă* (Sur VII). **4.** + *-cu*, *-co*: *Naicu* act; *-lescu*, act. **B. 1.** *Lae*, Chiorul, ard. (Goga). **2.** *Lăiţă*, ard. (Paş).

VIII. Forme străine. **A.** Din magh. ***Miklós*** şi srb cr. ***Miklauš*** < lat. Nicolaus: **1.** *Miclauş* Faur (C Ştef); *-oana* f. (16 B I 102), marital. **2.** *Miclăuş* (Ştef; Ac Bz 6; AO XVIII 474; BCI IX 87); — Săcuianul (17 A IV 73); *-ani*, *-eni*, *-oaia* ss. **3.** *Micleuş* (16 B II 211) etc.; cu apoc.: *Miclau*, *Miclău*, fam. act.

B. Din sr-bcr. ***Mikluš***: **1.** *Micluş* (Dm); cu afer.: *Cluj*, oraşul < sl ***Kluš*** < Mikluš (etim. Drăg 440—441) sau < germ.

www.dacoromanica.ro

Niklaus; pentru Cluj, Iorga (III 48) propune etim. < lat. Clausae „chei"; *Cluj*, Ella, act.; *Cluşoi*, 1722 (Paş). **2.** Din srb-cr. ***Mikloš***: *Micloş/u, -ani* ss.; cu afer.: *Cloşan* fam.; *-i* s. olt.; *Cloşeneşti* s., zis şi *Clăjeneşti* (AO IV 323—5). **3.** Din sl. Миколай: *Micola* (16 B II 375); *Mecola* (AO XV 367; P[4]); cf. ar. *Mecu* fam. **4.** + adj. mic: *Micula, Miculiţ/a, -ea* (Dm); + *-ca, -cea*: *Miculca* (16 A III 436); *Miculcea* (P[14]). **5.** Prob. sincopat: *Micle* (M mar; Ştef; Met 30); *-a* (Dm; Ştef; Moţ; P Bor 5) etc.; *Miclea*, Costin Costan, ard. (RA II 418); *Micl/escu* (Ştef); *-eşti* s., **6.** *Miclu* b. (Vra); *Micluţa* (Moţ); *Miclin* (Băl I). **7.** Prob. *Miculetin*, Gr. (L Pl 354).

Nicola, -e, -eni, -escu, -eşti, -iu v. Nicolae **III 1.**
Nicolăiasa v. Nicolae **III 2.**
Nicol/ce, cea, cioiu v. Nicolae **III 10.**
Nicol/eanu, -easa, -easca, -eni, -escu, -eşti, -inţi v. Nicolae **III 2.**
Nicoleţ v. Nicolae **III 5.**
Nicoli/ci, -cescu, -cioiu v. Nicole **III 9.**
Nicolin, -a v. Nicolae **III 6.**
Nicoli/ţă, -ţel, -ş v. Nicolae **III 7, 8.**
Nicoloiu v. Nicolae **III 11.**
Nicoman v. Nicolae **VII A 2.**

NICON gr. Νίκων. **1.** Nume monahal. — (Lex); ard. (11—13 C 84). **2.** Prob. cu *m* < *n* şi suf. *-ie*: *Nicomie*, olt. (16 B VI 125).

Nicor, -a, -ă, -escu, -eşti, -ete, -eţa, -iciu, -ina, -iţă v. Nicolae **I B 3.**
Nieş/a, -ana v. Ioan **III D 4.**
Nieş/eni, -oaia, -oiu v. Ioan **III D 4.**
Nieu v. Ioan **III D 1** şi Nicolae **VII A 1.**
Nieu/cel, -i, -ia v. Nicola **VII A 1, 2.**
Nieul/cea, -ici v. Nicolae **V 3, 4.**
Nieul/a, -ae, -ea, -eni, -escu, -eşti, -ina, -iţă, -iţel, -iţele v. Nicolae **V 1, 2.**
Nieuruş v. Nicolae **I B 6.**
Nieuşor v. Nicolae **VII A 2.**
Nieuţa v. Ana **I B 1—3.**
Nieuţ/ari, -u v. Nicolae **VII A 2.**
Nieuţă v. Ioan **III D 1.**
Nidelea v. Nedelea **II 2.**
Niesiia v. Anisia **4.**

NIFON patriarhul († 1508) gr. Νήφονος. *Nifon* sătean (17 B III 309); — m-rea din Buzău; — mitropolitul primat al Rominiei † 1875.

Nifor v. Nichifor **1.**
Nig/a, -u v. Ioan **III D 4.**
Nig/ean, -eşti v. Ioan **III D 4.**
Nigoeşti v. Ioan **III D 4.**
Nigşani v. Ioan **III D 4.**

NIL nume egiptean, frecv. ca n. monastic (Bis R).

Nilă v. Dan **I 2.**
Nimel v. Ieronim **3.**

NIN 1. *Ninul*, 1725, ard. (Paş); *Nineasa* t., n. marital; *Ninici* b. (16 A IV 134). Cf. şi sl.-blg. Нинослав (Weig.). **2.** Fem. *Nina*, < calend. f. *Nina*, an 335, georgiană şi ipoc. < Antonina.

Ninu, -l v. Anina **2**, Antonin şi Nin.
Nis/a, -an, -escu v. Dionisie **IV 2.**
Nisi, -oi, -oiul v. Dionisie **II 5.**
Nisim v. Onisim **2.**
Nispor/eni, -escul, -eşti v. Onisifor **I.**
Nist/oaia, -oiu v. Nistor.

NISTOR gr. Νέστωρ. **I. 1.** *Nistor* (Syn); *-a* f. (Ard II 153); fam. (Moţ). *-escu*; < *Orescu* sau din Teodorescu; *-eşti* s.; cu afer.: *Storeşti* s.; cu apoc. *Nista* boier (P Gov f[0] 10 vo). **2.** + *-an*; *Nistoran*, P. (AO IV 323); *-i* s.; scurtat: *Torana*, Stana, 1746 (AO XVII 314); *Nistoreni* s. (17 A IV 403). **3.** + *-oiu*: *Nistoroiu* (BCI VI 54; Vr). **4.** *Nistorin < *Storin* artist dramatic. **5.** *Nistóriu* (Mar); *Stória*, N., ard. **6.** *Storneşti* s. (Dm; BCI I) probabil din Nistorin. **7.** *Nistur* (17 A III 108); cf. *Sturul* t. **8.** Cu *p* < *t*: *Nispur* b., 1400 şi nepotul său Ştefu *Nisporescul* (C Ştef); — Oanţă (16 A I 155) *Nispor/eşti -eni* ss.; cu afer. *Isporeşti* s. (17 A IV 317).

II. Cu schimbarea p. fin.: **1.** *Nistru* b. (16 A I 461) şi sat în Bihor; *Nistru* de Cacova, 1654 (Olt); *Nistra* s. ard., şi b. mold. (Isp

www.dacoromanica.ro

I[1]); *Nistre* b. (16 A IV 277); *-a* (Ştef; 16 A III 63; Isp II[1]; etc.) **2.** Cu afer.: *Istria* fam. greacă (?) în Tracia sec. XIX (Cat tc); *Istrea* b., 1660 (C Lit., 1922, p. 410). **3.** + *-iţă*, ca în Mitrea > Mitriţă, ar da *Istriţă, accentuat ca în balada Gheorghelaş (G Dem), numele plaiului Istriţa, dacă s-ar lămuri mutarea accentului. **4.** *Nistrina*, Oprina, 1824, mold. (Sur XXV).

III. 1. *Nestor, -escu*; *-a* f. (Ard II 176). **2.** *Nestur* (Puc); *Nestra* b. (Sur VII); diminutiv, *Năstruţi*, V. **3.** Cu apoc. *Nistu: *Nistoiu* şi *-oaia* ss. Prob. cu afer.: *Struşco*, ţig. (17 A III 17).

Nistr/a, -e, -ea, -ina v. N i s t o r **II 1. 4.**
Nistru v. N i s t o r **II 1.**
Nistur v. N i s t o r **I 7.**
Nişa v. I o a n **III D 6.**
Nişca, -ni v. A n a **I B 2** şi I o a n **III D 3.**
Nişcov, -eni, -ul v. I o a n **III D 3** şi D i o n i s i e **VI 6.**
Nişul, -escu v. I o a n **III D 6.**
Niţa v. A n a **I B 3.**
Niţ/a, -an, -ă, -eni, -escu v. I o a n **III D 7 b.**
Niţicu, Niţuca v. I o a n **III D 7 a.**
Niţoiu v. I o a n **III D 7 a.**
Niţul, -escu, -eşti v. I o a n **III D 7 a.**
Niul v. I o a n **III D 8.**

NOE bibl., ebr. ***Noach*** „consolaţie" (OS) **1.** *Noe*, act. **2.** *Noi* t.; *-ani* s. (16 B I 60). **3.** + *-ac*: *Noiacul* (Tec II). **4.** + *-an*: *Noian*, Ilie (Mag Br); + Ianoş: *Noianoş* ard. **5.** *Anoiţă*, Moise, ard. sec. 18. **6.** + *-ca*: *Noica* (17 B III 495); *Nuică*, C., olt. act. cf. blg. Нойка < Noe (Weig).

Nofit v. N e o f i t **2.**
Nohit v. N e o f i t **3.**
Noia/cul, -noş v. N o e **3, 4.**
Noica v. A n a **I C 4** şi N o e **2.**
Nol/e, -ea, -ică v. M a n u e l **II 2.**

NON şi NONA gr. Νόννος, -α < lat. ***nonnus*** „tată" ***nonna*** „mamă" **1.** *Nona*. C-tin, 1763 (BCI XI 37; D Buc); — Otescu, muzician; — fost s. Ilfov; — jup. din Braşov, 1690 (Stavr 24); — Şt., neg. din Şchei-Braşov (DZF 31). **2.** *Nonea* (Cept 36). **3.** *Nonu*, M., act. sau o formă < ard. Iuăn (E. Petrovici, DR V 580).

Nosievici v. D i o n i s i e **V 4.**
Noti v. I o a n **III E 3.**
Nuc, -ă v. I o a n **III F 1.**
Nustaţă v. A n a s t a s i a **II 6.**
Nuşa, Nuţa v. A n a **I B 5. 6.**
Nuţ, -ă, -ăscu, -iu, -u v. I o a n **III F 4** şi Ş t e f a n **I 9.**

www.dacoromanica.ro

O

Oachim v. I o a c h i m **I 1.**
Oan, -a -ă v. I o a n **I 1.**
Oane, -a v. I o a n **I 3.**
Oanea v. I o a n **I 11.**
Oanee, -a v. I o a n **I 12.**
Oaneea v. I o a n **I 6.**
Oaneş v. I o a n **I 5.**
Oanică v. I o a n **I 6.**
Oanichi v. I o a n i c h i e **1.**
Oaniş v. I o a n **I 5.**
Oanţ/a, -ă, -e, -ul v. I o a n **I 9.**
Oardă v. I o r d a n **3.**
Obrăj v. O b r e j i e **I 5.**
Obrăte v. O b r e t e n i a **4.**
Obreaj/e, -ie v. O b r e j i e **II 1, 3.**
Obreajen v. P o b r e a j e n **1.**
Obreată v. O b r e t e n i a **3.**
Obreazie v. O b r e j i e **I 2.**
Obrej/a, -an, -ă, -ea v. O b r e j i e **I 4, 8.**

OBREJIE < sl. Обрѣзаниѥ „circumcizie" **I. 1.** *Obrezania* (Syn), s.: **2.** *Obrejenia* sărb. (AO XXI 261). **3.** *Obrejie* b. (16 AI 262 şi III 29) etc.; — b., 1698 (Vr C 7); — V. (Sur VIII); pren. (17 A I 102; IV 119, 425 şi V 374). **4.** *Obrejă* b. (Tut); *Obreja*, ard. (Paş) şi s. şi fam. mold. (Arh); dr. *Obreja*, Alex.; *Obrejea*, act. **5.** *Obrăj* călăraş, 1655 (Sd IV 38); cu afer.: *Brăja* (17 B III 54). **6.** *Obrej, -e* (Tec II). **7.** *Obrijeni* s. **8.** *Obrejan*, I. (An Pl 128); cu afer.: *Brejan*, Gav. (Băl VI). **9.** Prob. *Obăja* mold., (Sd XXI).

II. Cu *-ea* în temă: **1.** *Obreazie*, fiul lui Ghiţivoe (Isp II[1]). **2.** *Obreajie*, mold (Sd VI 89) b. — 1650 (RI II 161); — fiul Stanei, mold, (RI XII 257). **3.** Cu afer.: *Breajie* b., 1663. mold. (Sd VI 84). **4.** *Obreaje*, mold., 1642 (Răc 12). Nume specific moldovenesc, cu unele forme venind poate şi din termenul geografic ard. *obreajă* „tăietură" de pădure, ca în expresia: „hotarul merge pe obrejie" (16 B I 81), sau „muche de deal", cum s-a explicat cuvîntul.

OBRETENIA (Aflarea) capului lui Ioan, popular „Cap de primăvară", < sl. Обрѣтениѥ < vb. sl. обрѣсти „a descoperi". **1.** *Obretina* f. (Dm; 16 A I 265); Costin, fiul *Obreatinei* (C Neamţ 8). **2.** *Obretin* (Cotr 101; 16 A III 297; Hur 128); **3.** *Obreată* b. (17 B II 271). **4.** *Obrati* b. (Cat mold II) *Obrăte*, dobr. (RI XI 215). Cu afer.: *Breaten* (17 B IV 420) şi prob. + *-oiu*: *Bretoi* şi *Bretu*; pt. ambele v. Brat 25 (Partea II-a). **6.** Nume tradus: *Aflatu*, personaj în lit. pop. (C Lit 1941, p. 1390) < subst. aflatul (Aflarea capului lui Ioan).

Obrijeni v. O b r e j i e **I 7.**

OCHEAN gr. Ὠκεανός, zeul mării. **1.** — — (Syn); — b. vecin (17 B III 54); — M., mold. (Vr C 71); *-ă*, mold. (Sd XXI) etc. **2.** *Ochian*, Sandul, mold (RI VIII 147); *-i* s. (C Bog); *-u* t. (Bz); *-ul* (17 B II 139). **3.** *Ocheianul* (17 B IV 544). Aceste forme se pot deriva şi din Odochean < Evdochim prin afereză; cf. şi subst. ochiu.

Ochiţa v. E v d o c h i a **12.**
Ocsii, Ocsine v. A v x i n i e **II 6.**
Oeţintie v. A v x e n t i e **IV 3.**

www.dacoromanica.ro

Odea v. Teodor II 2
Odespa v. Despina 5.
Odina v. Teodor II 5.
Odoche -an v. Evdochia 11, Evdochim II 3.
Odochi/a, -e, -ţa v. Evdochia 10, 11.
Odoleanu v. Anatolie 8.
Odotie v. Evdochia 11.
Odor v. Teodor III 7 şi Iliodor 3.
Odrea, Odriiu, Odrişti v. Adrian III 1.
Ofrii v. Onufrie 6.
Ofrim v. Efrem 7.
Ogene v. Evghenie 4.
Oghen/e, -ie v. Evghenie 2.
Oguaţ v. Ignatie III 3.
Ogost v. August 6.
Ohim v. Ioachim III 2.
Oileşti v. Ioil 1.
Oise v. Moise II 2.
Olehno, Olenca v. Alexandru IV 1.
Olen/a, -ea v. Elena III 2, 4.
Olentie v. Valent 2.
Oleş/a, -eşti, -eni, -co v. Alexandru IV 1.
Olexa v. Alexie II.

OLGA < rus. Ольга < scand. ***Helge***. 1. *Olga* f. (Dm; Ştef) 2. Prob. formă ucr. *Ilga* (Dm).

Oliana v. Elena III 2.
Olifern v. Holofern.

OLIMP gr. Ὄλυμπος, nume dat unor munţi, derivat din tema λαμπ- „a străluci" (Bailly) 1. — (Ant Ar) şi act. 2. Cu *e* pentru *o*: *Elimbu*, ar. (Ant Ar), după numele muntelui în greaca vulgară.

OLIMPIADA, gr. Ὀλυμπιάς, -άδος „locuitoare în Olimp". 1. *Olimbiada* (P[2]). 2. *Limbiada* sau *Lipiada* ff act. (V Bistr.).

OLIMPIE gr. Ὀλύμπιος 1. *Olimbie* (Sd XVI). 2. Cu *a* pt. *o*, + *-ana*: *Alibiana* f., ard. (Paş). 3. Cu afer.: *Limbie* f., mr. (Fărş). 4. *Limpianu* t. (Mus). 5. Scurtat: *Pia* munte la Bisca şi *Piescu* (Tis 39) sau < Alipie.

Oliu/a, -eseu, -in v. Elena III 2, 5.
Olita v. Iulita 3.
Oliuşea, Oluşea v. Alexandru IV 1.

OLIVER, v. Partea a III-a.

OLIVIAN lat. ***Olivianus*** < ***oliva*** „măslin". 1. *Livian* fiu de domn (Sd XVI). 2. Prob. *Livescu* (Puc; Arh); *Liveni* s.

Oma, -t v. Toma I 1, 4.
Omăta v. Toma I 14.
Omea v. Toma I 1.
Omet v. Dometie I 2.
Omotă v. Toma I 14; Varlaam II 4.
Omşu v. Toma II 3.
On, -a, -ă v. Ioan II 4, 5 şi Iona 2.
Onac, -a, -ă v. Ioan III A 1.
Onacea v. Ioan III A 4.
Onachi v. Ioan III A 5.
Onacu v. Ioan III A 1.
Onanie v. Anania I 1.
Onaş, -eu v. Ioan III A 6, 7.
Onca v. Ioan III B 1.
Onc/e, -ea, -escul v. Ioan III B 2.
Onci/ea, -lă v. Ioan III B 7, 8.
Oncioiul v. Ioan III B 9.
Onciu, l- v. Ioan B 6.
Ondochie v. Evdochia I 13.
Ondraş v. Andrei II 3.
One, -a, -asa v. Ioan 6.
Oneaga v. Ioan III D 4.
Oneaţă v. Ioan III C 9.
Onec/iu, -u v. Ioan III C 1.
Onel/a. -ele v. Ioan III C 6.
Onese, -ul v. Ioan II 6.
Onet, -e, -ie v. Ioan III C 7.
Oneţ, -a v. Ioan III C 8.
Onie, -a, -ă v. Ioan III C 1: D 1.
Onic/ea, -el, -eni, -eseu v. Ioan III D 1.
Onichie v. Ioanichie 2.
Onicic/a, -ă, -o v. Ioan III D 3.
Onici/ţă, -u v. Ioan III D 2.
Onicu v. Ioan III D 1.
Onig/a, -aş, -ă v. Ioan III D 4.
Onil v. Neonila 2.
Onil/a, -ă v. Ioan III D 5.
Onis/ei, -ia, -ie, -eu v. Dionisie II 4, 5.

ONISIFOR gr. ὀνησιφόρος „care aduce folos". 1. — act. 2. *Nispor, cu *p* < *f* ca Iosip < Iosif, scurtat prin afer, şi sinc. lui *i* < (O)nis(i)for, sau < Nistor: *Nisporescul*, Oanţă (16 A I 155).

ONISIM gr. Ὀνήσιμος „util, profitabil". 1. *Onisim* (Syn; 17 B V 43). 2. Cu afer.: *Nisim*, F., act.; + Ion: *Ionisim*, mon. (Sucev 180).

www.dacoromanica.ro

Oniș, -a, -or I o a n **III D 6.**
Onișe/ani, -ă v. I o a n **III D 3.**
Oniț/a, -ă v. I o a n **III D 7 b.**
Oniț, -cani, -iu v. I o a n **III D 7 a.**
Oniţoiu v. I o a n **III D 7 a.**
Oniu, -l v. I o a n **III D 8.**
Onofie v. O n u f r i e **6.**
Onofrie v. O n u f r i e **2.**
Onoiu v. I o a n **III E 2.**
Onos/e, -ei, -ul v. D i o n i s i e **V 2.**
Ontilă v. L e o n t i e **I 4.**
Onte, -a, -ni, -şti v. L e o n t i e **I 4** şi I o n **III E 3.**
Onț, -a, -ănii, -eni, -eşti v. I o a n **III F 5.**
Onu, -că, -cu v. I o a n **II 7; III F 1.**
Onuchie v. I o a n i c h i e **4.**

ONUFRIE pustnic egiptean, ca şi Pinufrie, lat. ***Onuphrius*** < egipt. ***Onnophris***, calificativ al zeului Osiris (Tagl 190). **1.** *Onufrie* dichiul (Puc 17). **2.** Cu asim. progr.: *Onofrie* (Sd XXI) şi *Aonofriesei*, D., mold., nume marital, act. **3.** Cu asim. regr.: *Unufrie* (Bibl. rom. veche III). **4.** Cu mutări de vocale: *Unofrie* (16 B III 142). **5.** Variante: *Neofrie* eg. (16 B III 174); *Onufrei* (Ard); *Onofrei* Vrănceanul (17 A IV 125), şi s. *Onofreeşti*. **6.** Deformări: *Onofie* b. (Ard); *Ofrii*, în genitiv, t. (BCI XI 20).

Onuş v. I o a n **III F 2.**
Onut v. I o a n **III F 3.**
Onuț, -a, -ă v. I o a n **III F 4.**
Opăteşti v. I p a t i e **II 2.**

OR. 1. *Orul*, munte. **2.** *Orescu* şi *Orăscu* fam.; *Oreasca* şi *Oreşti* ss. (Cat; Giur 267). Acestea se pot explica şi din alte nume ca: Orion, Orest sau din cele cu terminaţie în *-or*: Nestor, Nicanor, Teodor etc.

Orăneseu v. T e o d o r **II F 3.**
Orăseu, Oreseu v. O r şi T e o d o r **III 7 d**; N i s t o r **I. 1**; G r i g o r e s c u, N i c o r e s c u etc.
Orban, Orbăn v. U r v a n **2.**
Orena v. I r i n a **7.**
Orendi, -e v. O r e n t i e **1, 3.**

ORENTIE gr. Ὀρέντιος. **1.** — (Syn 25 (un) şi *Orendie* (ib). **2.** Cu afer., prob.: *Rentea* (17 A II 330). **3.** *Orendi*, Iuliu, armean din Ardeal (Revista de cultură armeană I).

OREST gr. Ὀρέστης, cf. ὀρεστιάς „muntean". **1.** — clisiar(h) (BCI III 84); *-u* ep. (Sd V 51). **2.** *Oris* = *Orestie*, olt. megiaş, 1680 (Hris I p. 199—200). **3.** Cu *i* protetic: *Iorest*, cinci prelaţi (Bis R); — strănepot lui Tazlău (G. Roş 69); — Năsturel (Udrişte) (Ins 91); *Ioriste*, 1726 (Paş). **4.** Cu căderea p. fin.: *Iorei* Roşul, 1697, megiaş (AO V 29).

Orgache v. G h e o r g h i e **IV D 5.**
Orgeşti v. G h e o r g h i e **IV D 3.**
Orghidan v. G h e o r g h i e **IV D 7.**
Orghie v. G h e o r g h i e **I A 2.**
Orgon c. G h e o r g h i e **III 7.**
Orian v. F l o r **I 7.**
Orist v. O r e s t **2.**
Ormindea v. I e r e m i a **II 2.**
Oroftiana v. D o r o t e i **3.**
Osica v. D i o n i s i e **V 5.**

OSIE ebr. ***Hōsha'a*** (EI). *Osiescu* (Giur 84) sau < Teodosie cu afereză.

Osif v. I o s i f **I 1.**
Osinziani v. I o a n **IV B 6.**
Osip v. I o s i f **I 4.**
Osintia v. A v x e n t e **IV 4.**
Osmache v. C o s m a **I 2.**
Ostafie v. E v s t a t i e **IV 1.**
Ostah/ei, -i, -ie v. E v s t a t i e **IV 2.**
Ostap, -cu, -ciani v. E v s t a t i e **IV 3.**
Ostinia v. I u s t i n a **2.**
Osup v. I o s i f **I 6.**
Ote/a, -escu v. F o t a **2.**
Oteteliş v. F o t a **10.**
Otimie v. E f t i m i e **III 1.**
Otin v. F o t a **8.**
Otoiu v. F o t a **6.**
Otuleseu v. F o t a **5.**

OZAN nume biblic. (I-a Paralipomene VII 24): **1.** *Ozana* pîrîu mold. **2.** *Ozanulo* (Vlah PB).

Oxana v. A v x i n i e **II 6.**
Oxănte v. A v x e n t i e **IV 2.**
Oxentia, Oxindie, Oxintia v. A v x e n t i e **IV 1.**

www.dacoromanica.ro

P

Pach/e, -iţa v. Paraschеva I C 3.
Pafom, -ei, -i, -ie v. Pahomie 8.
Pahole/e, -eşti v. Pahomie 7 c.

PAHOMIE nume egiptean. **1.** — munt., vătaf (Drag 34); mold., 1668 (RI V 120); ceauş (RI XV 271). **2.** *Pahomeĭe* Brehoe, mold. (Sd VII 231). **3.** *Pahomiu*, I., ard. (RA II 404); *Pahomi* mon. (Buc); — Crupenschi (Sd XXII). **4.** *Pahome*, act. **5.** Cu afer.: *Homă* (Sd XVI); *Homescu* (Tg-Jiu), *-l*, I. (Tis 338); *-eşti* s. munt. şi mold. (RI VIII 200; Dm); *Homea*, St. (16 B V 48); *Homul* (16 B III 208); *-iţa* b. (Dm); cu *o* > *u*: *Humuleşti*; *Homotă*, fam.; v. şi Partenie II 4. Cf. ucr. Хома < Thoma (Grinc). **6.** *Pahon*, *-e* şi *-i*, act; *-ie* (17 B III 406). **7.** Cu apoc. *Pahu: a)* + *-lea*: *Pahulea* jup., 1450 (13—15 B 117); (16 B I 56); jup. (17 B II 411); *b)* Pahul + *-aş*: *Păhuleaşi*, „Radu lu", munt. (RI XIII 391); *c)* + *-cea*: *Pahulcea*, Ion (17 A II 46); *Paholce*, olt. (Sd V 400); *Paholceşti* s. mold. (Sd XXII 235). **8.** *Pafom* mitr. (Sd XXII 118); *-i*, frecv. (17 A I 38) etc.; *-ie* ep. (17 B III 352); *Pafomei* (Romanoslavica III 289). **9.** Prob.: *Pavon* b. (Isp. II²).

Pahon, -e, -i, -ie v. Pahomie 6.
Pahulcea v. Pahomie 7 c.
Pahulea v. Pahomie 7 a.

PAISIE 1. — Frecv. n. mon. (Bis R). **2.** *Pais* (Ard I 280); olt. (RI VI 262); *-u*, mold. (Isp V); *Păiseni* s. **3.** + *-an*: *Paisan*.

Pal, -ache v. Paul IV 1.
Paladian v. Paladie 4.

PALADIE gr. Παλλάδιος < Πάλλας „Athena". **1.** *Păladi* (Giur 236; Sd V 107 şi XXII); *-e* (Sd XI; Bîr I; Ard); *Pălădi/eşti* neam (Sd XVI 191) şi s.; *-uţă* (Sur XI). **2.** *Palade* (Arh; Moţ); *Pălade*, mold. (Sd VII 60). **3.** Cu afer.: *Ladu* şi *Lada* sau < Vlad; *Lăduţă*, olt., 1620 (Sd VI 465). **4.** *Paladian*, act. **5.** + Pelaghia: *Palaghian* (CL). V. şi Pala (Partea a II-a).

Palaghia, -n v. Paladie 5 şi Pelaghia II 1.
Palaghi/e, -ţa, -oiu v. Pelaghia II 1, 5.

PALAMON gr. Παλάμων, cf. gr. παλάμη „palmă, mînă". Scriitorul Al. *Pelimon*, semnat şi Palemon (la 1860 sub poema „Traian în Dacia"), ambele forme disimilate din Palamon.

Pal, -cău, -cu v. Pavel IV 2.
Palemon v. Palamon.

PAMFILIE gr. Παμφύλιος „originar din Pamphylia". **1.** *Pamfili* (Tec I). **2.** Scurtat: *Filiu*, *Filiaşi*, *Filenii* ss.— v. Filic. **3.** *Panhil*, mold. (Sd VII 324); *-ă* (Tec); *-e* mold. (Sd VII 65); *-ie* (Sd XVI; Sur X; Isp II¹); cu afer.: *Hilie* (Sur VIII); *Hilii*, Rohotă (RI XXXI 192). **4.** Cu apoc.: *Pampu* pîriu (Mus) şi fam., < *Pamfu, ca Pilip < Filip.

PAMFILION gr. Παμφύλιον, acelaşi sens. Scurtat: *Filion* (Hur); *-escu*.

Pampu v. Pamfilie 4.

www.dacoromanica.ro

PAN temă formată din Pancratie, Panaghi/a, -ot şi Pantelimon, cu derivate asemănătoare în romînă şi limbile balcanice; cf. gr. Πάνος < Παναέτης (But), blg. Пане-йо < Panajotis (Weig), srb.-cr. P a n a < Pantelimon (Rad vol. 82 p. 84). Mai verosimilă pare ultima etimologie. **I. 1.** *Pann*, Anton, folcloristul; *Pan* boier (Tis; Olt 115); — izbaşa (IO 75). **2.** *Panu*, Anastase, boier mold.; *-l*, 1451 (Băl I); *-l*, N. (AO IV 322); *Panu* şi *Pană*, ar. < Panaghia (etim. Caragiani); *Pănu* s.; *Pană*, zis şi *Pano* (17 B II 226); *Pană* b., frecv. act.; *Pana* f. (17 A III 12; B răz 65). **3.** *Pane* (Sd XVI); *-a* (17 A IV 106); *Păneşti* s.; *Pănescu* (Hur).

II. Cu sufixe: **1.** *Panac/u* s.; *-i* t. **2.** *Panăş* (16 A III 298; 17 A III 82). **3.** + *-co*: *Pănăşcoae* f., marital (C Ştef). **4.** *Panica*, Gh. (Bîr I); *Panici* (Dm). **5.** *Pănoi*, mold.; *-u* (Puc; Î Div). **6.** + *-otă*: *Pănăteşti* s. (16 B III 372); dar cf. *Pănătău* s. < subst. „tînguire". **7.** *Panuţă* (Sd XVI 41); *Pănuţă*, act. **8.** Prob. *Peneşor* şi *Penişoara* bb (Cat mold II); *Penescu*, sau < subst pană, pl. pene.

Panacu v. P a n **II 1.**
Panaet, -e v. P a n a g h i o t **II 3.**
Panaghia v. P a n a g h i o t **I 1.**

PANAGHIOT < gr. Παναγιώτης derivat la rîndu-i din Πανάγια «prea sfînta». **I. 1.** *Panaghia* f. (Mar; Tec; RI XI 205); f., ţig. (16 A IV 173); s. (AO III 118) şi piscul cel mai înalt al muntelui Pionul din masivul Ceahlău; Naca fiul *Panaghiei* (Sd VI 30). **2.** *Panighia* f., dobr. (RI XI 208).

II. Masculinul, purtat numai în sec. XVIII, este cu mult mai vechi şi a venit la noi prin greci, încă din sec. XVI. **1.** *Panaghiot* stolnic (16 A IV 40); cu afer.: *Ghiotu*, ar. (Cara 28), adoptat sub forma *Panaiot* (17 B IV 176, III 23); *-e*, Cantacuzino (P^6); *-ache* (LM); *Panaiut* (17 B II 200); *-ea*, Sandul, 1776, mold.; *-ea* (P^5); *Panaiuti* = *Panait* (17 B I 258). **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Panaguţă*, S. (Buc). **3.** Din ngr. Παναέτης (But): *Panaet* (17 B I 226, III 32); *Panait*, *-escu*, act.; *-e* (Ştef).

III. Divizat: *Pana-Itu*. **A.** *Pana*, contaminat cu Pan < Pantelimon, v. Pan. **B.** *Itu* şi derivatele lui; în legătură şi cu srb.-blg. Ито sintoma < Ioannes (Weig), v. Ioan V B 12.

Panaguţă v. P a n a g h i o t **II 2.**
Panait, -ea, -escu v. P a n a g h i o t **II 3.**
Panai/ote, -ut v. P a n a g h i o t **II 1, 3.**
Panăş v. P a n **II 2.**
Panc, -a, -ea v. P a n t e l i m o n **V A 1—5.**
Pan/ciova, -ciu v. P a n t e l i m o n **V A 6.**
Pan/co, -ota, -u, -ulescu v. P a n t e l i m o n **V A 1.**

PANCRATIE gr. < Παγκρατής „a-tot puternic". **I. A. 1.** *Pancrate* (Sur IX). **2.** Scurtat: *Cratiia*, Mic., b. (16 B III 230). **3.** *Pangrati/e* (Syn; — olt. (Cand); *-a* t. (r. Buzău); *Pangrat* mare vist., 1594 (D Buc). **4.** Cu met.: *Prangat/i* (Arh); *-e* (Bîr II).

B. Segmentat Pan-Gratie. Pentru *Pan*, v. acesta. Din G r a t i e: **1.** *Grată* b. (Sur III); *Grătan* s. (Sur XXII); *Gratii* b. mold., 1617; — Toader, „din niamul Şapte-Epi", mold. (Sd VII 222); *Grat/ie*, T., mold.; *-ea*, And. (Sd VI 264); *Grăteşti* s. (Tis); *Gratia* s.; *Grătieşti* s., mold. **2.** + *-in*: *Gratin*, C. (Sur X); *Grătineşti* s. (Sur VI). **3.** *Grătiana* f. (Cand 171).

II. A doua segmentare, Pang-Ratie: **A. 1.** *Panga* b. (16 B III 107, 243); *Pangu* (Cand 171); *Pănguleşti* t. **2.** *Panghe*, Al. (Ul 19, 133); *Pănghiţă*, G., mold. act.

B. R a t i e. **1.** *Rati/e* (Sd VII 50); *-escu*, *-eşti* ss.; *Ratia* şi Valea *Ratii* (BCI IX 108); acestea s-ar putea explica mai greu, conform sistemului, din Bratie, Brátia, Brătía. **2.** *Rata*, genitiv *Ratei* (17 B I 165); *Rate* (ib 366; Drj XIV); *Ratea* (Cat; 16 B IV 40; Drj XI; 17 B I 417, II 215); — Mircea (13—15 B 170). **3.** *Rătea* (16 B I 139); *Răt/escu*; *-easca*, *-eşti*, *-eni* ss. **4.** *Răteiul* t., cf. şi Brăteiu. **5.** *Rătan* b. (17 B IV 133) < Grătan; cf. şi Brătan (17 B I 449). **6.** *Ratina* b. (Cat şi 13—15 B 111), cf. Gratin v. mai sus, sau < subst. rátină. Mai apropiate de Bratu par derivatele: Rătuleşti, Rativoiul, Rătivoeşti, Retivoiu, Rătegiu.

III. Din magh. Pongrácz < lat. ***Pancratius***: *Pîngăraţi* m-re, sau *Pangaraţi* (16 A IV 39) şi *Pongrati* vist. (AO XIX 84).

www.dacoromanica.ro

Pande, -le v. Pantelimon VI 2, 7.

Pandelimon v. Pantelimon VI.

Pandia v. Pantelimon VI 4.

Pandi/chiu, -co v. Pantelimon VI 6.

Pandolion v. Pantoleon 3.

Pandu, -l, -şca v. Pantelimon VI 5, 7.

Panga v. Pancratie II A 1.

Pangaraţi v. Pancratie III.

Panghe, Pănghiţă v. Pancratie II A 2.

Pangratie v. Pancratie I A 3.

Pangu, -leşti v. Pancratie II 1.

Panhil, -ă, -e, -ie v. Pamfilie 3.

Panica v. Pan II 4.

Panighia v. Panaghiot I 2.

Panta, -leon v. Pantelimon IV A 1.

Pant/e, -ea, -eş, -ie, -oe v. Pantelimon IV A 2—5.

PANTELIMON gr. Παντελείμον, **I.** Panteleimon: **A.** Scurtat în Pantelei, Pentelei sau Pîntelei: **1.** *Pantelei* zis şi *Pîntelei* (Ştef); *Panteleiu* (16 A III 186). **2.** *Păntelei*, olt. (Cand); mold. (Sd XI 87; Sd XVI); *-u* (17 A V 143); *-iu*, mold. (Sd V 533). **3.** *Panteleeşti* (16 A I 117); *Pînteleeşti* s. (Ştef). **4.** *Păntilei*, mold. (17 A III 239).

B. Scurtat în Pentelei: **1.** *Pentelei*, 1600, mold. (Sd XXII 205; 16 A III 219, IV 70); *-u* (Ştef); *-iu* (17 A II 143). **2.** *Pentele* (M mar); *-u*, Lupu (Bîr II 45) scris şi *Pinteleiu*, L. (ib. 31); *Penteleu*, muntele. **3.** *Penteliţi* (17 A IV 119); *-e* (Sd XVI; Sur IV).

C. Scurtat în Pîntelei: — (Bîr I); călăraş, 1655 (Sd IV 38) etc.; *-iu* (P[7]); *-u* Puiul, mold. **2.** *Pinteleu* (Mar); *Pintelescu*, P. (CL). **3.** *Pîntelei* (Ştef).

II. *Panteli*(mon), *Pantili-* sau *Pentili* (mon)· **1.** *Panteleţ* pîrc. (16 A IV 79). **2.** *Panteli, -e*, act. **3.** Cu met.: *Telipan*, Ioan, act. **4.** Cu afer.: *Anteli* fraţi ncg. (AO XVI 301); *Anteleşti* s., 1670 (BCI I); *Antileşti* s. (Dm). **5.** *Pantilimon*, olt. (Cand). **6.** *Pantilie* (Ard II 232; Cîmp); — haţeg. (Cand); cu afer.: *Antilie*, Oprea (17 B III 197). **7.** *Păntilie* (Ur XXII 76); olt. (Cand); *Păntelie* (16 A III 37). **8.** *Pentilicul* t.

III. + Ilie: **1.** *Pintilie*, frecv. mold. şi mar. (Mar); *-scu*. **2.** „*Pintilei* călătoru" (Grai I 269). **3.** *Pintiloaia* t.; *Pintiliu* (Tec I); *Pintilică*. Identitatea între forme o dau şi „Documentele lui Ştefan cel Mare" (ed. Ioan Bogdan), aceeaşi persoană fiind denumită cu mai multe variante ale numelui: Pantelei se scrie şi: Pentelei, Pîntelei şi Pînte, iar Pante se mai scrie: Pantea, Pîntea. Teme secundare scurtate: Pantele, Tele, Telimon, Mon.

IV. Scurtarea: Pante, Păntе, Pînte, Pinte. **A. 1.** *Panta* (16 B VI 319; Hur 123) din Pantaleon, n. iniţial din care ital. Pantaloni. **2.** *Pante, -a* (Ştef; Dm.; Moţ; Ard; Sd XVI). **3.** *Panteş*, olt. (Cand). **4.** *Pantie* (Hur); *Pantia* (Ard I 210); *Pantiul* (Sd XVI; Isp III[1]). **5.** *Pantoc*, olt. (Cand).

B. 1. *Păntea* (Sd XI 271 şi XXII). **2.** *Pănti* (Vit 32). **3.** *Păntel*, munt. (Sd XXI). **4.** *Păntoşeşti* s. (Bih).

C. *Pînt/e* (Dm; 16 A I 351); olt. (Cand); *-ea* (Ştef; Şez); *-escu*, act.

D. 1. *Pente* (Mar); *-a*, zis *Pantea*, I. (Isp II[2]). **2.** *Pentin* (16 B VI 87); *Pentenoaica* t.

E. 1. *Pinte*, frecv. mar. (Mar; Met 114); *-a*, frecv. (Ard). **2.** *Pinta*, Ioan, act.; *Pintescul* (Băl II). **3.** *Pinteiu* (Mar); *Pintei*, Nicoara, în genitiv (Mar) şi cu met.: *Anpite*, Nicoară (ib. şi Mar 117). **4.** *Pintie* postelnic (17 A II 314). **5.** *Pintoi*, ard.

V. Divizat în: Pan-Telimon. Vezi tema Pan: **A.** Derivate cu sufixele *-co, -cu, -ca, -cea, -ciu*, împrumutate (?) de la slavii din Pen. Balcanică: **1.** *Panc* (M mar) şi s.; *Panco* (Sd XVI); *Pancu* (P Bor 123; Sd XI· 73); *-l, -lescu*, act. şi *Pînculescu* (An Pl 123). **2.** + *-oi*: *Pancoi* (16 A I 548). **3.** + *-ută*: *Pancota* (M mar); *Pîncota* s.; *Păncăuţi* s. (Dm). **4.** *Panca* f., 1638 (AO VII 29) şi s. **5.** *Pancea*, Ştefoae, f. (17 A IV 127); *Păncești* s. **6.** *Panciu* oraş; — M., act.; *Pănciu*, 1638 (AO VII 29); *-lescu*, act.; *Panciova*, Radu, din Braşov (Sd XI) şi oraş băn. **5.** + tc. Cara „negru": *Carapan* şi *Carapancea*, act.

B. *Telimon, deformat în: *Teliman* (Isp V[2]; Arh); *Teleman* = *Teliman* 1851 (Gorovei, Fălticeni p. 125); *Tiliman* (Isp II[2]; Bîr I); *Tileman*, P., act.; aceste variante, determinate de formele Panteli, Pantili, Pantile, iar sufixul *-man* fiind activ în l. romînă, fac dovadă că Teliman nu e de origine tc.-cumană.

www.dacoromanica.ro

C. Din Telemon, segmentat în: Tel, (Teli, Tili, Tele) şi Mon: **1.** *Tell*, general Cristian, nu din tc. *tel* „colină", etim. V. Bogrea (DR I); *Tel* (Ul 134); *-ul* (Tec I); *Teloe* (16 B IV 345); *Teloae*, Neaga (16 B V 199). **2.** *Tel/e*, P. (16 A I 237; 17 A IV 35; Sur XI); *-ea* (17 B I 228); *-ean* (Paş); *-eanu*, Ion (An Pl 118) cf. *Teliianu*, nepot Ieremiei Rugină (17 A V 45); *Telescul*, olt. (Sd XV 323; 17 B I 144); *Teleasca*, *Teleşti* ss.; *Tălăeşti* (17 A II 63); + *-eş* *Teleş: *Teleşca* (Buc); *Teleş/eu*, *-euca*, *-mani* ss.; + *-eţ*: *Teleţul* t. **3.** Din Teli: *Teli* b., mold. (Sd XXI); *Teliţa* s.; *Teliţoiu*, G., olt. act.; *Teliu* s.; *Teliuc* s.; *Teliuţă*, G., act. **4.** Tili (< Pantilimon): *Tile*, I. (Sur VII); — Mihu, 1677 (D Buc); *Tilea*, Nistor, 1781, olt. (AO III nr 13); — ard., 1726 (Paş); *Tilia* fam. (Mus 11); *Tilic/ă*, A., act.; *-eşti* s. (13—15 B 179); *Tiloiu*, olt. (Cand 172); *Tilichi*, E., act.

D. Pentru derivatele lui Mon, din segmentarea Panteli-Mon sau: Pan-Teli-Mon, v. Mon, -ea.

VI. *Pandel/eimon* cu *nd*<*nt* (PGov f⁰ 46): **1.** — *-imon* sărb. (Cob 62); — Negoescu (R Gr). **2.** Cu apoc.: *Pandel/e*, frecv. în mediul urban; *-escu* (Sd XVI); cu afer.: *Delea*, v. şi Nedelea; cf. şi adj. gr. παντέλης „perfect". **3.** *Pandalia* neg. (16 B V 181) sub influenţa subst. pandalii. **4.** Scurtat: *Pandia*, C. (Olt). **5.** *Pandu* b., ar. (Fărş); *-l* (17 B III 601) etc. **6.** *Păndic* (17 B IV 310); *Pandichiu*, zis şi *Pandico*, olt. (17 B II 109), cf. şi gr. πάνδικος „prea just". **7.** *Pandusca* f. (17 A I 82); *Pande* f., ar. (Fărş).

PANTOLEON gr. Παντολέων. **1.** — (Syn) numele dintîi al lui Pantelimon. **2.** *Pantolie*, olt. (Cand 172). **3.** *Pandolion* (la Synaxar).

Pantolie v. Pantoleon **2.**
Panuţă v. Pan **II 7.**
Paos v. Paus **1.**
Pap v. Popa **V 3.**

PAPA lat. ***papa***, ***pappa*** „tată". **I. 1.** *Papa* jup., 1450 (13—15 B 117); — spătar (16 B I 104); moşn. (16 B III 139); — din Şchei (16 B IV 309); — 1690 (Ins 342) pren. şi n. frecv. în Oltenia (Sd VI); munt. (P Bor 16); — Ion, mold. (17 A I 153); — Brîncoveanu, tată Voievodului; *Papescu* (L Pl 381); *Paapa*, V., filantrop prahovean. **2.** *Păpeni* s. (16 B VI 40); *Păpeşti* s. **3.** *Papoe*, Gh., 1782 (AO III nr. 12). **4.** *Pap* în Ardeal şi Maram., < magh. Pap „preot"; *Papu* (Mar).

II. În compunerea unor nume de fam. ar., + ngr. παπᾶς „preot". **1.** *Papactrstea* (17 B IV 210) negustor; *Papacostea*, *Papadimitriu*, *Papagoga*, *Papahagi*, *Papanaumi*, nr. (RI IX 182), *Papanicu*, *Papasima*, *Papavornic*, 1450 (13—15 B 117); pentru alte n. compuse cu Papa v. Cat. gr. I şi Î Div. la index.

Papanace v. Nace **3.**
Papela v. Papil **1.**
Papiiu v. Popa **V 3.**

PAPIA lat. ***Papia*** b. şi f. < lat. ***papa*** „tată". **1.**—I., act. **2.** *Papiu*, Ilarian, istoricul, sau < magh. Pap + suf. *-iu.*; *Papiu*, C. (L Pl 370); **3.** Probabil: *Papuia*, Şt. (16 B IV 266); cf. lat. Papus b.

PAPIL şi **-IN** lat. ***Papilus*** < ***papa*** „tată". **1.** *Papela*, S. (Tis 217). **2.** *Papilian*, fam. act., nume de formă cultă.

Papiu v. Papia **1, 2** şi Popa **V 3.**
Pap/oe, **-u** v. Papa **I 3, 4.**
Papuia v. Papia **3.**
Par, **-a.** **-ea** v. Paraschevа **III 1, 2.**

PARADIS gr. παράδεισος „grădină, raiu". **1.** *Paradis* Saula (= al lui Saul), mold., 1633 (Glos). *Parades* = *Părades* = *Păradie* din Băloşeni (Isp II¹).

Parase/a, **-an** v. Paraschevа **I B 2. II 5.**

PARASCHEVA, din calendarul ortodox, după numele grecesc al zilei vineri, Παρασκευή „pregătirea" care la slavii de Sud se cheamă Petka „a cincea" [zi] din săptămînă = vineri. Din numele femenin s-a creat şi un masculin, frecv. munt. şi mold.

I. Feminine: **A. 1.** *Paraschiva* şi cu *ş* (P Bor 29). **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Paraschevia* (P¹⁰). **3.** *Paraschi/a* (Dm); *-ia* (16 A IV 15). **4.** *Paraschiţa* (CL; 16 A III 389); cu

www.dacoromanica.ro

afer. : *Schiţea* b. (16 B IV 66); Chiţa însă este ipoc. < Evdochia. **5.** *Părăştiţa* (Sd XV 218). **6.** *Parastia* (16 A IV 256). **7.** Sincopat : *Parava* s. : *Paravii*, Toader, zis Puravii şi Purava (17 A IV 453).

B. Forme maramureşene şi ardelene de orig. ucraineană : **1.** *Parascovea* (Mar 192). **2.** *Parasuca* şi *Parasca* (Mar; Dm; Ştef); *Părasca* (CL; Ard; Sd XVI şi XXII). **3.** *Parosca* (16 A II 214) şi prob., prin deformare, *Paruschi* act.

C. Segmentat : Para-Schiva. **1.** *Para* f., act. ; + *-şa*, *Paraşa > Părăşeşti* s. (16 B VI 367). **2.** *Schiva*, mold. (Tec : Sd V 215, VI 88, VII 326, XI 258; C Răz 9); dobr. (16 A IV 138). **3.** Alte ipocoristice : *Chiva*, *Chivuţa*, *Vuţa*, ard. (Var 22); *Pache* f.; *Pachiţa*, mold. (Sd XXI). **4.** + Iustina : *Paristina* (Paş). **5.** *Paraştiţa* f., ard. (Nepos).

II. Pentru bărbaţi : **1.** În forma feminină, în special la munteni : *Paraschiva* b. olt. (Sur VI) cinci persoane; — meşter, 1729 (Aş Br 12, 29); — paharnic, fiul Agăi Neagul (R Gr 339—340); — log. (Cîmp); — popa (17 B I 121); — călăraş, 1655; — armaş (17 B III 137). **2.** În formă masculină : *Paraschiv*, frecv. act.; *-escu*; *-eşti*, *-eni* ss. **3.** *Pereschiv* (Sur XXII); *-ul* (Tec I) şi t. **4.** Cu apoc. *+-cu*, sau din segm. Paras-Chiv : *Parascu*, mold. (Sd XV 292); *Parasca* log. (D Buc); *Părasco*, Er. (Sur XXII); *Parascan*, G., act. **5.** Sinc. : *Parscul* (Ard).

III. Masculin segmentat : Para-Schivu (Chivu, Ivu). **1.** *Para* post. (17 B I 113); — pah. (An C III 739); clucer (17 B IV 222). **2.** *Par* jupan, 1557 (Olt); *-u*, V., mold.; *-ea* (17 A II 17). **3.** *Schivu*, dobr. (RI XI 208). **4.** *Chivu* b. frecv., ; *-lescu*. **5.** *Ivu*, I., ar. (RI IX 144); *-l* (Cat; 13—15 B 180; 16 B I 134; 17 B I 368; Dm; Ştef); *Ivesc* fam. act. (Jiul ard); *Iveşti* s.; *Ivoeşti* s. (16 A II 51); v. şi Ioan **V B 9.**

IV. Din blg. Петка(-ко) : **1.** *Petca* f. (17 A II 92); — b., pîrcălab (17 A IV 9). **2.** *Pătcă*, *Petca*, *Petco* (Ard; Moţ). **3.** *Petcu*, *-l*, *-lescu*, *-leasa*, şi *-leşti* ss. **4.** *Petcuş*, act.; *Petcani* fam.; *„Peci* adică *Petcu"*, Anghel (Ard I 159); *Peciu* fam.

Paraseh/ia, -iţa v. Parasch. **I A 3, 4.**
Paraschiv, -escu v. Parascheva **II 2.**
Parase/ovea, -u v. Parascheva **I B 1, II 6.**
Parasia v. Parascheva **I A 6.**
Parasuca v. Parascheva **I B 2.**
Parava v. Parascheva **I A 7.**
Parfeni, -e, -i v. Partenie **III 1.**
Parhon v. Partenie **4.**
Paristina v. Parascheva **I C 4.**

PARMENIU gr. Παρμενίων, cont. cu subst. *armean* : **1.** *Parmeneşti* s. (Isp IV[2]). **2.** Cu afer. : *Armeneşti* s. (Dm); *Armenescul* (Sur X); *Armeniu* s. (Sd XII—XIII); f. *Armenia* (16 A I 347; 17 A IV 271; P[7] fila 34 vo.; P[14]). **3.** Cu schimbarea părţii finale : **a)** *Armina* f. (Sd XVI 401); **b)** *Armeni*, I., diacon (Tut); *-e* (ib); *-i* b., mold., 1683, din Foleşti (BCI IV 206); *-ca* b. fiul Gligorcei, 1692 (Isp IV[1]). **4.** + *-ega* : *Armega* (Isp VI[2]); — popa (Sur VI şi Sd VI 488); — ban al Craiovei (Cat); olt. (17 B I 371, 402); ban, 1589 (16 B V 420) zis şi *Armag* Banul, 1589 (AO III 437). **5.** + *-ag* : *Armagul* serdar, mold. **6.** Cu afer. primei silabe : *Mena > Meneşti* s. (17 A II 234); + *-că* : Dima al *Mencăi* (AO V 233).

Parosca v. Parascheva **I B 3.**
Parseul v. Parascheva **II 4.**

PARTENIE gr. Παρθένιος „virginal". **I. 1.** *Partenie* moşn. (16 B IV 210); — frecv. mold. (Sur II). **2.** Cu afer. : *Artenie* mon. (17 B IV 531) sau < Artemie. **3.** Scurtat : *Tenie* v. Eftimie **III 7, 8.**

II. Ipocoristic. **1.** *Partea > Parteşti* s. (Dm). **2.** *Partoş*, băn. m-re (LB), cf. şi subst. (ard) părtoş < părtaş, reluare din magh. (inform. Al. Cristurean). **3.** *Părtea* (Am 108). **4.** *Părtin*, munt., 1620 (Sd XI 261). **5.** Probabil : *Ptrtan* şi *Ptrtea* (Dm); *Ptrteşti* s.

III. Parthenie, cu fon. slav : **1.** *Parfeni* mon. mold., 1654; *-i* (Tec I); *-e* (Sd VI 251). **2.** Cu afer. : *Arfenescu*, G., log., 1693 (Cob 34). **3.** *Feni* (Isp II[2]); *Fenii* şi *Finie* (BCI VII 37). **4.** Din ucr. Пархома < Parthenie (Grinc), prob. *Parhon*, C. I.; cu afer. prob. *Homa* (explicat de Grincenko < Thoma : v. şi Pahomie **5.**

www.dacoromanica.ro

Parteşti, v. Partenie II 1.
Partoş v. Partenie II 2.
Paru v. Parascheva III 2.
Pase, -a, -ă v. Paşte III 1, 2.
Pascal, -e, -ie, -ina v. Paşte IV B 1.
Paschiia, Pasci v. Paşte III 3, 5.
Pashal/e, -ie, -ul v. Paşte IV A 1—3.
Pasc/oi, -otă, -ul v. Paşte III 2—4.
Pastul v. Paşte II 7.
Paşa v. Pavel IV 5.
Paşca, -n v. Paşte II 1.
Paş/co, -cu, -cul v. Paşte II 1—3 şi Pavel IV 5.

PAŞTE < lat. ***Paschae*** < ebr. ***Pesah.*** **I. 1.** *Paşte,* n. de persoană (Cras; Sd VI 486); — Radul (17 B II 389) zis şi Radul *Paştii* (Giur 271), adică R. fiul lui Paşte; — Dragotă, 1613 (Gorj 191); *Paşti* b. (Moţ). **2.** *Paştea,* G., pr. ard., 1918. **3.** *Paştiu,* pr. ard., 1677; **4.** *Paştiu,* S. act.; *Păştina* f. (P[5] fila 23; Paş); *Păşteşti* fam. (Cras 72) **5.** Compuse: *Paşte-Rău* supr (16 B IV 168); *Paşta-golea* poreclă (Sc).

II. Din contaminarea Paşte + Pascu: Paşcu poate fi şi sub infl. lui Lupaşcu dar cf. şi ipoc. ucr. Пашко < Pavel (Grinc). **1.** *Paşcu* ard. şi mold. (Dm; C Ştef; P[5]); *-l* (Răc 25; RI XII 243; Mar); art. *-l* alternează la aceeaşi persoană, cu forma cultă *Paşco* (Dm; C Ştef; DM 57; Mar; Ştef; Sd VI 73; 17 A IV 35). **2.** *Paşca,* ard., olt. (Mar; Hur). **3.** Cu suf. augm. *-an*: *Paşcan* mold., (Dm; C Ştef; Buc); *-u* (Sd XVI); *-i* s. mold., azi oraş. **4.** *Păşca,* V. (Ştef); *-n* (Dm; 16 A I 447); *-nul,* pren. (17 A V 155); diminutiv *Păşcănei* s. (Sd XI 54). **5.** *Păşcu* (Dm; Ştef; C Ştef); *Păşco* (ibid); *Păşcălat,* Ion (Şchei III). **6.** *Ptşcu,* alternativ cu *Ptşca* (Dm; C Ştef). **7.** Nesigure: *Pastul* (grafie străină pt. *Paştiul), Flor, ard. (Met 70); *Pescuţ* (Ard), — grafie străină pt. *Păscuţ.; *Paşchiţa,* Ilie (Î Div)

III. Din subst. pască: **1.** *Pasc* şi *-a* b. ard. (Moţ; Cand 173). **2.** *Pască* şi *Pascul* (Ard); *Pascu,* frecv.; *Păscul/escu; -eşti* s. **3.** *Pasci* (?) moţ. (Cand 173). **4.** Cu sufixe: *Pascotă* (16 B III 195; AO XII 87); — Barbul, mold. (RI XII 257); *Pascoi* (16 B III 195). **5.** *Paschiia,* olt. (Sd VI 495). **6.** *Păscul* (16 B III 322). **7.** *Păscan,* mold. (Răc 18); munt. (Sd VII 321). **8.** La moţi şi haţegani: *Păscoi, Păscóiu, Păscuiu, Păscuţ, -a* (Moţ; Cand 173). **9.** *Păscău, -ăeşti* neam (Hur 59; IO 110); *-ăescul,* Pană (AO XXI); *-ăuţi* s.

IV. A. Din ngr. Πασχαλιά „ziua de Paşti"; **1.** *Pashalie* (Ard). **2.** *Pashale* (13—15 B 161). rg. *Pashul,* Burunici, olt. (Sd VI 492). **B.** Din gr. Πασκάλης,-λίνα., cf. şi italian Pasquale, -lina: **1.** *Pascal, -ina* (Sd XVI 245); *-ie* vornic (Deal 21); *-e* (17 B I 272); *-e* dobr. (RI XI); *-oňu,* meh. (Cand 173). **2.** *Pascălina* f., frecv. (16 A III 123; 17 A II 77; Sd VI 92; Băl II); — dobr. (RI XI). **3.** + Para(schiva): *Prascalina* şi *Rascalina* (Acte Mislea).

V. şi Lambru.

Paşti/n, -u v. Paşte I 3, 4.

PATA temă de origini diverse: **a)** Patapie. **b)** Ipatie **c)** blg. Пато ipoc. < Paschal (Weig), **d)** ar. < alb. *pata* „găscă", **e)** subst. pat.

1. *Pata, -s,* ss.; *Patea* b.; *Păt/eani, -eşti* ss. (Cat). **2.** *Patiţă* (Ard; Moţ; Met 48). **3.** *Patin,* P., act. **4.** *Pătapie,* (Cat mold II); prin afer. s-ar putea explica top. băn. *Tapia* s.

Pate, -a v. Ipatie I 2 şi Pata 1.
Pat/in, -iţa, v. Ipatie I 2 şi Pata 1—3.
Patra, -na v. Petru IV 7, 8.
Patranie v. Petru III 4.
Patraroi v. Petru VII 5.
Patraşc/o, -u v. Petru III 6.
Patraulea v. Petru VII 3.

PATRICHIE lat. ***patricius*** „patrician", gr. Πατρίκιος.

1. *Patriche* (Sd XVI); *-ni* s. **2.** Scurtat: *Trichioiu,* M., act. **3.** *Patrichia* f. (17 A IV 96). **4.** Formă act. *Patriciu.*

Patrleiu v. Patrichie 4.

PATROVA lat. ***Patroba.*** **1.** *Pătrov/a* (Mar); *-an* (ib). **2.** + Petru: *Petrovan,* act.

Patruşeni v. Petru IV 3.
Pau, -l, -liau v. Pavel II 1, 4, 8.

www.dacoromanica.ro

PAUS, subst. **1.** — S. (Schei II). *Paos* vornic (LU). **2.** Cf. *Pous* (11—13 C I 24); *-a*, Ştefan (14 C IV 263).

Pav/a, -ea v. P a v e l **I 5.**
Pavăl v. P a v e l **I 2.**

PAVEL-PAUL lat. ***Paulus*** şi ***Paullus*** < adj. ***paulus*** „mic". gr. Παῦλος. **I.** Din forma calend. **1.** *Pavel, -escu*; *-eşti* s. **2.** *Pavăl* (C Ştef; Isp II[2]). **3.** *Păvăl/aş* (Sd XV 54); *-eţ*, ţig. (B răz 47); *-oiu* (Ul 20); *-oae*, marital (Cand); *-oń* haţeg. (Cand 173). **4.** *Păvelescul*, Stan (16 B I 144). Scurtări din Păvelică: *Velică*, Brânză (Bîr I); + *-an*: *Velean* (16 B VI 306), v. şi Vel (Partea II-a). **5.** Cu apoc.; *Pava* (Sd VI 243); *Pavea*, ţig. (16 B II 16); *Pavu* etc. **6.** *Paveu* (Moţ), explicat de O. Dens. (Curs 180), ca iranic.

II. Forma veche românească *Paul* < lat. Paullus; **1.** — frecvent în sec. XVI—XVII (16 B I 30, 125 şi IV 176); — mold. (16 A I 524); — olt. (Sur VI); reluat ca n. modern Paul, Păulică. *Paul* cel bătrîn din *Păuleşti* (17 B II 361). **2.** *Păulel*, I., mold., 1605 (Sur XXII; 17 A I 36, V 313); — Lupul (Isp II[2]). **3.** *Paulovich* (Vlah PB); *Păul/escu*, Mogoş (Sur VI); — *eani* s., 1597 (Hasdeu, Cuv. I. 79) *-easa, -eşti, -eni* ss.; *-eş* act.; *-eţ*, P., mold. (Sd VII 63); *-ică* (Şez); *-ina* f. (Mîneci); *-iş* s. ard. (An C V). **4.** Fără *-l*, socotit ca articol: *Pau* (17 A I 36); pren.: — Băsărăbescu (AO XXI 192); Piscul *Paului* (RA V 71); v. şi Donat (AO XX 281). **5.** *Păuţa* f. mold., (Sd XXII 355). **6.** + *-uc*: *Pauc*, *Păucescu*, dar cf. şi rus. паук „păianjen". **7.** + *uşa*: *Păuşa*, *Păuşeşti* ss., cf. subst. *paus* şi blg. паук „ciocan mare". **8.** Actual: *Paulian*.

III. Din gr. Παῦλος: **1.** *Pavlu*, C., act. **2.** *Pavle*, ţig. (16 B II 16). **3.** *Păvligu* (Am 157).

IV. Alte origini: Din magh. P a l: **1.** *Pal*, Vîrfu lui *Pal* t. (Bz). **2.** + *-ache*, *Palache* din Coteneşti (16 B IV 308). **3.** + *-cu*: *Palcu* (Ard); *Palcău*, Ion (Bîr I). **4.** Din arm. B o g o s „Paul": *Boghos*, Seb., armean (RI IX 132); *Bogos*, mold., 1750. **5.** Din rus Паша, *Paşa* act.; din ucr. Пашко < Pavel: Paşcu, v. Paşte **II.**

Paveu v. P a v e l **I 6.**
Pavl/e, -u v. P a v e l **III 1, 2.**
Pavon v. P a h o m i e **9.**
Pavu v. P a v e l **I 5.**

PĂGÎN subst. **1.**— fam.; + suf. *-işte*, ***Păgînişte***, oronim buc. (M. Put 245). **2.** Din magh. ***pogány*** „păgîn": *Pogan*, munt. (17 B I 320); — mold. (16 A II 6; Sd VI 88; Isp I[1]); *-u* şi *-ą* ss.; *Pogăn/el* (Ştef)- *eşti*, satul lui Necoară *Pogan* (Tut), acomodat azi prin etim. pop., în *Pogoneşti*.

Păhuleaşi v. P a h o m i e **7 b.**
Pălad/e, -i -ie v. P a l a d i e **1.**
Pălag/a -ă v. P e l a g h i a **II 6.**
Pălădi/eşti, -uţă v. P a l a d i e **2.**
Pălăguţa v. P e l a g h i a **II 7.**
Păneăt/ău, -eşti v. P a n **II 6.**
Păneceşti, Păn/eiu, -leseu v. P a n t e l i m o n **V A 4.**
Pandie v. P a n t e l i m o n **VI 6.**
Păn/escu, -eşti P a n **I 4.**
Pănoi v. P a n **II 5.**
Pănt/ea, -el, -i, -oş v. P a n t e l i m o n **IV B.**
Păntelei etc. v. P a n t e l i m o n **I A 2—4.**
Pănu v. P a n **I 1.**
Păpadiia v. P o p a **II 14.**
Păp/eni, -eşti v. P a p a **I 2.**
Păpone v. P o p a **II 6.**
Părad/es, -ie v. P a r a d i s **2.**
Păras/ca, -co v. P a r a s c h e v a **I B 2, II 4.**
Părăşeşti v. P a r a s c h e v a **I C 1.**
Părăştiţa v. P a r a s c h e v a **I A 5.**
Părt/ea, -in v. P a r t e n i e **II 3, 4.**
Păse/an, -ău, -ăeseul v. P a ş t e **III 7, 9.**
Păsecălina v. P a ş t e **IV B 2.**
Păse/on, -uiu, -uţ, -ul v. P a ş t e **III 6, 8.**
Păşe/a, -ălat, -ănei, -o, -u v. P a ş t e **II 4, 5.**
Păştina v. P a ş t e **I 4.**
Păteă v. P a r a s c h e v a **IV 2.**
Păt/eani, -eşti v. P a ţ a **1.**
Păt/escu, -eşti v. I p a t i e **I 2.**
Pătiul v. P e t r u **V 2.**
Patîrlage v. P e t r u **V 4.**
Pătra, -na v. P e t r u **IV 7, 8.**
Pătran, -a, -ie, -oiu v. P e t r u **III 2, 3.**
Pătraş, -ean, -eo, -eu v. P e t r u **III 4—6.**
Pătrăşc/an, -oiul v. P e t r u **III 6, 7.**
Pătrău, -ş v. P e t r u **III 9.**
Pătreasa v. P e t r u **IV 10.**

www.dacoromanica.ro

Pătrl/eă, -lă v. Petru III 10, 11.
Pătroi, -oaie v. Petru III 12, şi IV 10.
Pătros v. Petru III 13.
Pătru, -eă v. Petru III 1, 14.
Pătruş, -a v. Petru III 15.
Pătruţ, -a, -an -ean v. Petru III 16 şi IV 9.
Pătu, -lescu v Petru V 1.
Păţeşti v. Ipatie II 3.
Păucescu v. Pavel II 6.
Păul/el, -eni, -escu, eş, -eşti, -eţ, -ică, -ina v. Pavel II 2, 3.
Păuş/a, -eşti, Păuţa v. Pavel. I 5, 7.
Păvăl/aş, -eţ, -oiu, -on v. Pavel I 3.
Păvelescu v. Pavel I 4.
Păvligu v. Pavel III 3.
Peatră v. Petru I B 5.
Peci, -u v. Parascheva IV 4.
Pei/a, -eu, -ul v. Petru V 3.
Pel/a, Pella v. Pelaghia 2 c.
Pelaga v. Pelaghia I 2 a.

PELAGHIA gr. Πελαγία, „marină" < < πέλαγος „marea". I. 1. *Pelaghie* f. (Mar 83). 2. Cu schimbarea părţii finale : a) *Pelaga* (Mar 83); b) *Peliga*, mold (Sd VII 218); c) *Pela* b (PGov f^0 32) şi *Pella*, act.; *Pelea* (17 A I 101)etc.; d) *Peleaşă*, N. (An Pit 80). Cf. şi srb.-cr. Pela < Pelagia (Rad vol 82 p. 98).

II. Cu asim. regresivă : 1. *Palaghia* (Tec I; Buc; 17 B I 429); stariţa (16 B III 174) 2. *Palaghie* f. (16 A II 114); Ard; (Mar) etc. 3. *Palaghian* (CL). 4. *Palaghiţa*, neam (CL). 5. *Palaghioiu* (Buc). 6. *Pălagă* f. mold., 1634 (Sd VII 90 şi XVI; 16 A III 167); *Pălagea* f. ard. (Nepos). 7. *Pălăguţa* f. (Ard.)

Pelea v. Apelie şi Pelaghia 2 c.
Peleaşă v. Pelaghia I 2 d.
Pelegrin v. Peregrin.
Peliga v. Pelaghia 1 2 b.
Pelimon v. Palamon.
Penc/a, -iu, -u v. Petru V 1.
Penescu v. Pan II 8.
Pent/e, -ea, -in v. Pantelimon IV D.
Pentelei etc. v. Pantelimon I B.
Pentenoaia v. Pantelimon II 9.

PEON gr. Παίων, cf. Παιῶν „vindecătorul", epitetul lui Apollo, sau< etnic Παίονες. *Peon* m-te (17 A III 64), sau cu fonetism mold. *e* < *i*, din Pionie.

Pepano v. Filip V 4.

PEREGRIN lat. *Peregrinus* „străin". 1. *Pelegrin*, vlah 1348 (Serbia) cf. it. Pellegrino şi lat. med. Pelegrinus.

Pereschiv v. Parascheva II 3.

PERSU n. etnic, epitet purtat de : Iacob, Anastasie şi Dometian. 1. *Persu*, olt. (RI VI 263); —, Anastase (Cat gr. I) — Ion (Hur 128); *-l* (17 B III 535); *-l* Gh. prof. (+ 1903). 2. *Pers/e* (M mar); *-escul* t.

Pescuţ v. Paşte II 7.
Petea, -ni v. Parascheva IV 1, 2.
Peteo, Peteu etc. v. Parascheva IV 2—4.
Peteu, -ţ, Peti/a, -ş, -uţa v. Petru V 2.
Petr/a, -ea, -easa v. Petru IV I 2, 10.
Petra, -n v. Petru I B 1, II B 1 şi IV 1.
Petrache, -şti, -l v. Petru II B 4.
Petraş, -eo ,-eu, -ineu v. Petru II B 3.
Petră, -eă, -ia v. Petru II B 2.
Petrădaia v. Petru VII 2.
Petr/ă, -ean v. Petru II A 2.
Petr/e, -ea, -easa v. Petru II C 1, IV 10.
Petreman v. Petru II D 11.
Petrec, -ani, -escul v. Petru II C 3.
Petr/eni, /eseu, -eşan, -eşti v. Petru II C 1, 2.
Petresa v. Petru IV 10.
Petreu v. Petru II C 4.
Petria v. Petru IV 3.
Petric, -a, -ă, -an etc. v. Petru II D 1, 2 şi IV 4.
Petric/ea, -eaico, -el v. Petru II D 3, 4.
Petrici/an, -eă v. Petru II D 5.
Petrici/n, -na, -oiu, -ua v. Petru II D 6—8.
Petrigan v. Petru II D 9.
Petril, -a etc. v. Petru II D 10.
Petriman v. Petru II D 11.
Petrina v. Petru IV 6.
Petrin, -eă, -eo v. Petru II D 12.
Petrinda v. Petru II D 13.
Petrini v. Petru II D 14.

www.dacoromanica.ro

Petriș, -ana, -or v. Petru **II D 15.**
Petriul v. Petru **II D 16.**
Petr/oi, -oman v. Petru **II A 7.**
Petrolie v. Petru **VII 4.**
Petrusac v. Petru **VII 1.**
Petrov, -an v. Petru **II B 5** și Patrova **2.**

PETRU apostolul; lat. ***Petrus*** gr. Πέτρος, nume create spre a traduce pe ebr. Kepha „stîncă, piatră", nefolosite anterior ca nume de persoană (expl. Tagl). **I.** Din lat. ***sanctus Petrus***[1]: **A. 1.** *Stmpietru* sărb.; *Sempietru* b. (17 B I 355); *Simpetriu* și *Simpetru* din Bărbuș (16 B VI 86, 185); — vecini (17 B IV 116, 525); *Simpetriu* și *Simpietru*, mold. (Sd XXI 486, 489); *Simpătru*, Ion, olt. (RI XI 49). **2.** *Sinpetru* răzeș (Sur VII). **3.** *Sănpătru*, C. (Sd XXII 144). **4.** *Sănchitru* = *Sănchetriu* (Sd XXI 498). **5.** *Sum-Chetru* sărbătoare la ar. (Ant Ar).

B. Din lat. ***Petrus*** : **1.** *Pietrea* din Băleşti (16 B VI 132); *Pietra* = *Petra* b. (17 A II 115); *Pietra* f. (Sd VII 59 și XI 87); — fam. (Isp IV[1]). **2.** *Pietro* (Sur XXII); *Pietrul* bătrîn (Sur VII). **3.** *Pietrana* f. (17 A IV 105). **4.** Cu sufixe: *Pietrileşti* s.; *Pietrimanul*, olt. t. **5.** *Piatra* f. și fam., — Iaţco (16 A I 414, 485); *Peatră*, Glı (Dm; C Ştef). **6.** *Chetrian* și *Chetroiu* (Vr).

II. Forma calendaristică: **A. Petru 1.** — frecv. (Dm; Ştef etc.); *-l*; *-lian*, *-iu* (Moţ). **2.** *Petruc*, *-a* f. mold. (RI II 14); *-ă*, Şt., act; *-ean* (Moţ). **3.** + *-oń Petronia*, Dichiĭul, act. 1691 (Acta Hina-Şubin (mss. Ac. R.P.R.); + *-ea*: *Petrunea* s., cf. lat. Petronius. **4.** *Petr/oi*, *-oaica*, olt. (Cand); *Petrosul*, moţ; *Petroşel*, olt., cf. și subst. (o pasăre). **5.** *Petruse* (Moţ). **6.** *Petruş*, moţ. (Cand); *-or* (Ard); *-ca*, act. **7.** *Petruţ*, ard. (Cand); *-a* f.: cu afer.: *Truţ/ă*, *-escu*, sau < Dumitru,

B. Petra. 1. — b., ard. (Horia Petra-Petrescu); *Petra* al Hudei (17 B I 130); *Petran*, ard. (Mar); *-i* s. **2.** *Petră-Vodă*, mold. (BCI IV 170); *Petrăcă* b. (Ard II 123); *Petrăia* agă (Sur X). **3.** *Petraș* (Mar; Ştef); — moţ (Cand); *Petraș/co* (Dm); *-cu* (Ştef; Ard; Paș); *Petraşincu*, ar. act. **4.** Cu suf. grec: *Petrach/e*; *-eşti* s.; *Petrăchel*, olt. (Cand); — mold. (Şez). **5.** Cu suf. slav: *Petrov*, *-an*, *-ici*, *-icescu*, nume actuale.

C. Petre, voc. **1.** — frecv. act.; *-a* (Dm; Ştef); *Petr/escu*; *-eşti*, *-eni* ss. **2.** *Petreşan* (Paș). **3.** *Petrec*, *-an* (17 B II 495); *-anu* fam. (Î Div); *-escul*, Gh. (17 B I 324). **4.** *Petreu* s., ard.

D. Petri. 1. *Petric* (Cand; Moţ; Băl II); *-u* (Mar). **2.** *Petric/a* b. (Ştef); *-an* (Sur XXIV) etc.; *-ă* (Dm; Ştef); *-ăneşti* s. **3.** *Petricea*, ard. (Paș), cf. și *Pietricéa* s. < piatră; *Petriceaico* log. (Băl I; Isp II[1]); *Petriceicu*, Ştefan-Vvd. **4.** *Petricel* din Pelinei (BCI VII 54). **5.** *Petrician*, Ioan, vistier (16 A II 87). **6.** *Petricică*, olt. (Cand); *Petricioiu* (ib); *Petriceni* s. **7.** *Petricin* (Băl I); *-a*, Ion (Sur I; Isp I[1]). **8.** *Petriciua* popa (17 A V 155) sau eroare de scris *u* pt. *n*. **9.** *Petrigan* (Sur V). **10.** *Petril* (Cand); *-ă* (Dm; Paș); *-a*, *-eni*, *-ova* ss.; *-eşti* s. (Ştef). **11.** *Petriman*, mold. (Ştef); — olt., 1425 (Ţ-Rom 145); — munt., 1603 (BCI X 99); *Petreman* moș în ţinutul Iaşilor, 1808. **12.** *Petrin*, moţ. (Cand); *Petrin/că* (Băl I; Met 39); *-co* (Ştef); *-coe* (16 B VI 326). **13.** *Petrind* s.; *-a*, *Danciul* (16 A I 275). **14.** *Petrini*, Paul, prof. **15.** *Petriș*, b. (Şchei II) și haţeg. (Cand); *-or* (Dm; Ştef; Paș); *-orul* și *-ana* ss.; cu afer.: *Trișor* (Dm). **16.** *Petriul* (Sur VII; 17 A V 190; Sd XVI).

III. Pătru. 1. — (Ştefan; C Ştef; Mar). **2.** *Pătran* (Mar; 16 A III 137); *-a* f. și *Pătranoiu* (Ul 55, 63). **3.** *Patranic*, R., munt. (BCI V 191). **4.** *Pătraș* (Ard; 16 A III 60); — *Pătru* (Ard II 94); — Cautiș, mold. (RI II 146); *-eni* s. **5.** *Pătraș/co* (C Ştef); *-cu* (Cand; Ard II 94); *-cu* Vvd; *Patraș/cu* (C Ştef); *-co* (Mar). **6.** *Pătrașcan*, 1657 (Sd IV 38, VI 64, VII 294); *Pătrăşcan* (Vit 11); — Ursul (RI X 194); *-ul* (16 A III 164); *-i* s.; cu afer.: Răşcanu. **7.** *Pătrăşcoiu*, olt. (Cand). **8.** Prob. *Raşcu* < Pătraşcu. **9.** *Pătrău*, Gav. (Sur XXII); — Cîrlig (17 A I 68; Sd XXI); *Pătrăuș* (Mar). **10.** *Pătrică* (Mar); ipoc. *Trică* sau < Mitru. **11.** *Pătrilă* (BCI V 243); — Coleşiu (17 B I 395). **12.** *Pătr/oi*, *-oaia*, *-oaica*, olt. (Cand). **13.** *Pătros*, Vlad, popa (BCI X 106).

[1] S-a dat precădere acestei categorii pentru că derivatele trecute la categoriile II—IV se pot confunda cu cele provenite direct din lat. Petrus.

www.dacoromanica.ro

14. *Pătrucă* (Paş). **15.** *Pătruş*, mold. (RI VI 86); *-eni* s. **16.** *Pătruţ* (Ard; Paş); articulat: *Lupătruţ*, 1726 (Paş); *Pătruţ/an* (Ard); *ean*, ard. (RA II 409).

IV. Feminine. **1.** *Petra* (16 A II 196). **2.** *Petrea* preuteasa (16 A II 131). **3.** *Petri/a* (17 B IV 97); *-ia* (P^3). **4.** *Petrica* (Sd XXII); *-na* (P Bor 50). **5.** *Petra* (Ur XXII 76); *Pietra* (16 A III 381) şi *Piatra* f. (ib 32), < < Petru contam. cu subst. piatră; tot aşa s-ar putea explica şi top. Piatra-Olt (unde nu există stîncă, aşa cum este cazul la Piatra-Neamţ, Piatra Craiului etc. **6.** *Petrina* (17 B I 152). **7.** *Patra* (Mar 11); *Pătra*, olt. (Cand). **8.** *Patrana*, soţia lui Palaloga (17 B IV 455); *Pătrana* (17 B II 245; Mar; Cîmp). **9.** *Pătruţa* (P^{12} fila 39). **10.** Maritale: *Petreasa* (Sd XVI 100); — fata lui Pătru Sterpul (16 B III 235), n. luat aci ca patronium; *Petresa* (Ard); *Pătreasa* (Mar); *Pătroaia* s. (greşit scris Pietroaia); *Apetroaia*, C. act.

V. Din forme străine: **1.** Din blg. Пенко- < Петрунко (Weig): *Penca* (Sd IV 304); *Pencu,-lescu*, act.; *Penciu*, ard., 1582 < blg. Пенчо (Weig). **2.** Din tema Пет comună la ruşi, bulgari, albanezi (blg. Петo, rus. Петя, alb. Peti): *Petia*, *Petiş* ss.; *Petu* (11—13 C I 84); *Peteu*, 1428 (Cat; Ţ-Rom 152); *Peteuţ*, Făt (Met 30); *Petiuţa* t. buc.; *Pătu* (Ard II 175); *-lescu*, V., act. sau < subst. pătúl; *Pătiul* (C Ştef). **3.** Din srb-cr. P e j a < Petrus (Rad vol 84 p. 98); *Peĭul* romîn din Serbia (ib 127); *Peia* P^{11}; *Peicu*, ard., 1722 (Paş) < blg.. Пейко. **4.** Din germ.-magh. P e t e r: *Pătîrlage*<*Peterlager sau Peterlak „sălaşul lui Petru". **5.** Din ebr. K e p h a: *Chifa*, Iacob pr. ard., 1918; *Chefa* (Drag 126; 17 B II 171), sau < Epifanie. **6.** Din arm. B e d r o s: *Bedros*, armean Mold. (Sd XXI); — N. (Sur VII); *Bădro*, Ionaşco, şoltuz în Dorohoi (RI XI 323); + *-lea*: *Bedrule* (Buc); *-a* (Buc; CL; Sd XXI); + suf. *-eag* sau < rus. бродяга: „vagabond": *Bedreag* act.; *-ă*, M. (Hur 98), *Bădrăgan*, mold. (din Găeşti).

VI. Contaminări sau compuse: **1.** + Isac; *Petrusac*, A., mold., **2.** + Daia: *Petrădaia* t. olt. **3.** + Ulea: *Patraulea*, munt. (RI I şi XXI). **4.** + Ilie: *Petrolie*. **5.** + roiu: *Petraroi*, V. (Buc). **6.** *Petrealeşti* s. mold 1641 apr. 22 (mss Sîngeorgiu).

Petu v. P e t r u **V 2.**
Pia, Pieseu v. O l i m p i e **5.**
Piatra v. P e t r u **I B 5** şi **IV 5.**
Pietr/a, -ana, -ea v. P e t r u **I B 1, 3** şi **IV 5.**
Pietrl/leşti, -manul v. P e t r u **I B 4.**
Pietro v. P e t r u **I B 2.**

PILAT, procuratorul Iudeei: Pontius Pilatus. **1.** *Pilat*, mold. (Dm; Băl II; 16 A I 260); *-u* (Giur 73); diac (16 A II 18); munt. (17 B II 276); *-a* f., 1599, mold. (Sd XI 272). **2.** *Chilat*, I., mold. **3.** Vezi Pile.

Pil/ea, -eo v. P i l e **5.**

PILE temă comună formată din Pilip (< Filip), Pilat şi Spiridon. **1.** *Pile* (Hur 129) *-a* (16 A I 216; Ard; Sd XXII; Olt); fam. ar. *Pili*, *Pilea*, (Fărş; Cara 96); — log (Cat; 13—15 B 71). **2.** *Pileiu* (Ard I 194). **3.** *Pilul* (17 B I 172, 341 etc.) *Pilescu*, Dr., olt. (Sd VI 481). **4.** *Piloiu* (Puc; BG LIII 156). **5.** *Pilca* (16 A I 542); *Pilco* (17 A I 106). Cf. alb. Pilïo ipoc. < Spiridon (Weig), dar numai pt. formele în uz la aromîni.

Pilca v. F i l i p **III 3**; S p i r i d o n **II A 5.**
Pili v. P i l e **1.**
Pilip, -cea etc. v. F i l i p **III.**
Pil/oiu, -ul v. P i l e **3, 4.**
Pin/a, -ă, -ica, -ca v. A g r i p i n a **I 5.**
Pint/ie, -oi v. P a n t e l i m o n **IV E 4, 5.**
Pint/a, -ea, -eiu, -escul v. P a n t e l i m o n **IV E 1—3.**
Pintelei, etc. v. P a n t e l i m o n **I C.**
Pintilie etc. v. P a n t e l i m o n **III.**

PIONIE gr. Πίων, lat. ***Pion-nis***. Numele, probabil de origine tracă, repetă pe al oraşului Pioni/e -es, din Mysia. **1.** *Pion*, munte în masivul Ceahlău; — plai în Vrancea; *-escu*, învăţător, 1890; toponimul poate deriva şi din Agapion, sau Apion. *Pionul*, m-re amintită în doc. din 1638, 1641 (Revista Critică XIII 159), numită, se crede, după egumenul fondator; etimologia lui G. Pascu < gr. Παιῶν nu pare acceptabilă, căci varian-

www.dacoromanica.ro

ta Peon, citată de dînsul apare odată în loc de Pion şi poate fi greşită sau este datorită fonetismului provincial cu *e* pentru, *i* ca în Mera < Mirâ. V. şi Peon.

Pionul v. A p i o n şi Á g a p i o n.
Piscop, Piscup v. E p i s c o p **1, 3.**
Pişteşti v. Ş t e f a n **V 6.**
Pînculescu v. P a n t e l i m o n **V A 1.**
Pînte, -a etc. v. P a n t e l i m o n **IV C.**
Pinteleeşti v. P a n t e l i m o n **I A 3.**
Pirt/an, -ea, -eşti v. P a r t e n i e **II 5.**
Pişe/a -u v. P a ş t e **II 6.**
Platin v. P l a t o n **3.**

PLATON, gr. Πλάτων < πλάτος „larg şi plat". **1.** *Platon,* munt. (BCI VIII 34); mold. (17 A IV 149; Sd XI 87); — Cîrstea (17 A II 245) etc.; *-a* f. **2.** *Platoniţa* şi *Plătăneşti* tt. **3.** Prin schimbarea părţii finale: *Platin,* Şt., act.

Plătăneşti v. P l a t o n **2.**
Pobrajie v. P o b r e a j e n **3.**

POBREAJEN < slav: прѣображенiе „transfigurare", «schimbare la faţă».

1. Preoobrajeniĭa (Syn); cu afer.: *Obreajen* b. (16 B VI 272); cu apoc.: Poalele *Pobreajii* t. **2.** Scurtat: *Breajen* Vas. (Şoimari), luat aici ca prenume. **3.** Cu met.: *Probajie,* fam. olt. act. din *Probaj,* alt nume al sărbătoarei.

Pogan v. P ă g î n **2 a.**
Pogăn/el, -eşti v. P ă g î n **2 b.**
Pogoneşti v. P ă g î n **2 b.**
Poleitul v. P o l i e u c t **2.**
Poleleu v. P o l i l e u.
Polaxe v. P o l i x e n i a **2.**
Polhire v. P u l h e r i a **2.**
Poliefet v. P o l i e u c t **1.**

POLIEUCT gr. Πολύευκτος „mult dorit tul" **1.** *Polievct* şi *Poliefct* (Syn). **2.** Probabil prin etim. populară: *Poleitul,* T., mold., 1739.

Polifroni v. P o l i h r o n i e.
Polihir v. P u l h e r i a **3.**

POLIHRONIE,, gr. Πολυχρόνιος „care vieţuieşte mult". *Polifroni* (Sd XV 195).

POLIELEU subst. «multă milă» (cînt liturgic) < gr. Πολύ şi ἐλεέω «a avea milă» *Poleleu,* Ioniţă, mold. „paj" (Sd VI 165).

Poliţeni v. P o l i x e n i a **3.**

POLIXENIA gr. Πολυξένη „prea ospitalieră". **1.** *Xenia,* frecv., sau < Avxinie. **2.** *Polexe* (Mus 11). **3.** Cf. *Poliţeni* (?) s. (16 A III 296).

POMANĂ subst. *Pomănaş,* R. (RI XI 44).

Pompe, -i v. P o m p i e **3, 4.**

POMPIE lat. ***Pompeius.*** **1.** *Pombie* (Syn). **2.** Cf. tema Bie. **3.** *Pompe,* N., 1812 (Haţ 65). **4.** Actual: *Pompei.*

Pomplie v. P u p l i e **3.**
Pon/i, -ea v. A g a p i o n **2.**
Ponta v. T e r a p o n t **2.**

POPA subst. **I. 1.** *Popa* şi *Popescu,* două din cele mai frecvente nume de familie, încă din sec. XV (Dm; C Ştef), folosite de urmaşii unui preot; în Moldova, Ardeal şi Banat de obiceiu cu sufixul slav-*vici*: *Popovici.* Adăugăm şi derivatele ce pot veni din apelative asemănătoare ca: pop, popoiac, popic, popîc, poponete etc. fie că sînt înrudite sau nu, precum şi contaminările. **2.** *Popadia,* (Sd XI 272), < gr. παπαδία „preteasa". *Păpadiia* f(P[5]) **3.** *Popace* (Ard). **4.** *Popară, -ţig.* (16 B II 16). **5.** *Popăscul* (Dm; Ştef; Buc); diac (17 A II 245); *Popescul,* Radu, cronicar muntean. **6.** *Popi, Popleasa, -easca, -eni, -eşti, -oiu* cca. 50 toponime; *-ina* t. *Pochi* t. (Dm); în genitiv: *Popei,* Ioana (Buc). **7.** *Pop,* nume de fam. ard., sub infl. magh. pap „preot"; *-ul* (16 A IV 253). **8.** *Popazu* frecv. (Şchei IV) *-l,* mold. (Sd XXI); — Pană (17 B IV 195), cf. planta popaz şi gr. παπᾶς.

II. Cu sufixe: **1.** *Popea,* ard.; *Popeea,* ard., act; *Popiia,* Sandu din Săcele (RI XI 95); *Popiea* (Sd XV 245). **2.** *Popeiu* (Isp III[1]); *Popeica,* act.; *Popeca,* G., act.; *Popeuza,* N., olt. (Sd VI 488). **3.** *Popica* (Ard); *Popică,* Ioan, act.; *Popiciu* (Sd XVI); cf. popic, -e. *Popceşti* (Sd XVI). **4.** *Popisul*

www.dacoromanica.ro

(Giur 256). **5.** *Popiţ*; *-u, I.*, mold. (Sd VI 263; 16 A IV 13); *-ă* (Păş); *-eşti* fam. (17 B III 572); *Popeţii* s. **6.** *Popoe*, zis şi *Păpone*, ţig. (16 B I 187). **7.** *Popoiul* (17 B II 429; Bîr I). **8.** *Popoiac* (17 B III 182); *Popoicul* (Isp I[1]). **9.** *Popec*, ard. (Paş); *Popocea* din Bîrsa (Sd X). **10.** *Poponea*, C., act.; *Poponeţ* t. (16 A IV 287); — Ion (Glos). **11.** *Popoţea* (16 A III 294); — diac (17 A III 142). **12.** *Poponţia*, Şt. mold. 1693 (Sd XV 9). **13.** *Popuţlea*, *-ia*, ţig. (Ştef); *Apopuţeia*, Ioan mold. **14.** + *-an*: *Popan* (M mar); — Ion, (Vr C 174); *-ă*, 1680 (Paş); + *-ici*, *Popăniciu* (Paş). Parte din acestea se pot explica şi prin compunere: *Poponea* (< Popa Onea), *Poponeţ* (< Popa Ioneţ) etc. **15.** + *-şa*: *Popşa* (Dm; Ştef; Ard; 16 A I 542); *Popşe*, feciorul lui Petrilă (16 A II 124); *-eşti* (Dm; Sd XVI). **16.** *Porşor* (Paş); — vist., 1394 (13—15 B 54); *-i* t. (Glos); *-ul*, Toader (16 A II 124).

III. Compuse: **1.** + Andron: *Popandron* (Drăg 346); + Dan, *Popdan* (Drăg 346). **2.** + Andrei: *Popăndri* (17 B III 572). **3.** + Enciu: *Popenciu* (Paş); — I., ard.; *Popincea*, N. (Puc 364); cf. şi subst. popinci = un soi de bureţi. **4.** + Iuga: *Popoiugii* s. (Dm; Isp III[1]) şi prob. *Popoiuc* (Dm). **5.** + Ion, Ivan: *Popionea* şi *Popivan* (Paş). **6.** + Luca: *Popluca* (Drăg 346). **7.** + Radu şi Roşca: *Poparad* (Paş); *Paparoşca* (Ard). **8.** + Stan: *Popistan*. **9.** *Apopii*, Iuon (Băl V).

IV. Alte derivate sau compuse neînţelese: **1.** *Popîcea* (17 B II 429), cf. interj. popîc! **2.** *Popătaru* (Sd XXII 333). **3.** *Poparda*, P., mold. act.; *Popîrda* (Ur XXII 409); *Popîrdea*, V. (An Pl 131). **4.** *Popeanţă*, T. (17 A IV 159); — Gh. (Buc); *Popenţea* (Isp III[1]). **5.** *Popelean* (M mar); *Popolan*, D. (Hur). **6.** *Popînzeleşti* s. (17 B II 317). **7.** *Popîrlan*, act. **8.** *Popîrţea* (17 B IV 439). **9.** *Popişcani* s. (Dm). **10.** *Popiştea* > *Popişteanu* fam.

V. Cu sufixe străine: **1.** + tc. *-oglu* „fiu": *Popazoglu* refăcut din Papazoglu. **2.** Cu sufixe slave: *-vici*: *Popovici*; *-ov*: *Popoveni* şi *Popăuţi* ss. **3.** Din magh. *pap* „popa": **a)** fonetic Pop; **b)** scriptic: *Pap*, I., ep.; *Papfiu*, Iustin act. < magh. Papfy.

Popan, -ă v. Popa II 14.

Popandron v. Popa III 1.
Poparad v. Popa III 7.
Poparda v. Popa IV 3.
Paparoşca v. Popa III 7.
Popaz/u -oglu v. Popa I 8, V 1.
Popăndri v. Popa III 2.
Popănicin v. Popa II 14.
Popătarn v. Popa IV 2.
Popceşti v. Popa II 14.
Popdan v. Popa III 1.
Popeanţă v. Popa IV 4.
Pop/ea, -ecea, -eea, -ei, -eica v. Popa I 6, II 1, 2.
Popelean v. Popa IV 5.
Popenciu v. Popa III 3.
Popenţea v. Popa IV 4.
Popeţii v. Popa II 5.
Popi, -ca, -că, -ciu, -ea v. Popa I 6, II 1, 3.
Popincea v. Popa III 3.
Popionea v. Popa III 5.
Popirţca v. Popa IV 8.
Popistan v. Popa III 8.
Popisnl v. Popa II 4.
Popişcani v. Popa IV 9.
Popişteann v. Popa IV 10.
Popi/ţă, -ţu v. Popa II 5.
Popîcea v. Popa IV 1.
Popînzeleşti v. Popa IV 6.
Popîrd/a, -ea v. Popa IV 3.
Popîrlan v. Popa IV 7.
Poplie v. Puplie 3.
Poplnca v. Popa III 6.
Popoc, -ea v. Popa II 9.
Popoe v. Popa II 6, 7.
Popo/iac, -icnl v. Popa II 8.
Popoiu/c, -gii, -l v. Popa II 7, III 4.
Popolan v. Popa IV 5.
Popon/ea, -eţ v. Popa II 10.
Poponţia v. Popa II 12.
Poprad v. Popa III 7.
Popş/a, -e, -eşti v. Popa II 15.
Popşor, -i, -ui v. Popa II 16.
Popuţea v. Popa II 13.
Popov/eni, -ici v. Popa V 2.
Porfie v. Porfirie I 2.

PORFIRIE gr. Πορφύριος <πορφύρα „purpură". **I. 1.** *Porfir*; *-a f.* şi t.; *-ă* (Mar; Ard); *-iu* (Bîr I); *-u* (Br 85); *-i* b. mold. act. şi *-iu*,

www.dacoromanica.ro

act. **2.** Scurtat, *Porfie* f. (Ard). **3.** *Porhira* f. (Mar; Sd XXI); *Porhiriţa* f. (P^{13}); *Porhiriţ* b. (Buc).

II. Cu met.: **1.** *Profir* vameş, 1644, mold. (RI VI 86); *-a, -e, -ă*, olt. (Cand); *Profil*, Cojocaru (D Buc). **2.** Cu afer.: *Firu, Fira, Firan, Firoiu*, olt. (Cand) sau < Sanfir; **3.** *Prohir*, Gav. (RI XXIII 181); *-a* şi *-oiu* (Sc). **4.** *Profer*, Ion (Buc). **5.** + Prohor: *Profor* (Sur XXI). **6.** Cf. *Profa* s. > *Profeanu* fam.

Porhir/a, -ia, -ii v. P o r f i r i e **3.**
Postan v. A p o s t o l **II 2.**
Postăreseul v. A p o s t o l **II 6.**
Post/ea, -eca, -escu, -ică, -ici, -iţă v. A p o s t o l **II 3, 4, 6.**
Postol/achi, -ea v. A p o s t o l **I 6.**
Postul v. A p o s t o l **II 1.**
Poşteseu v. A p o s t o l **II 5.**
Potrop/eşti, -opeşti v. P r o t o p o p **2.**
Pous v. P a u s **2.**
Prangat/e, -i v. P a n c r a t i e **I B 4.**
Praxia v. E v p r a x i a.
Prăuleşti v. P r o c o p i e **8.**
Preacopie v. P r o c o p i e **2.**
Precop, -ie, -ul v. P r o c o p i e **2, 5.**
Precu, -l v. P r o c o p i e **7.**
Precupul v. P r o c o p i e **3.**

PREDA n. frecv., provenit din sl. Пръдтеча „înainte mergător" (expl. de N. Iorga), (Syn 7 ian.); la 24 iunie scris numai *Prediteci*, fără Ioan (mss 1081 fol. 64, BAR). **I. 1.** *Predteciul* şi *Predetici* (Syn). **2.** *Predidici*, Ioan, b., 1847 (Puc 364; Î Div); *Predetici*, Ioan (Şchei II).

II. După Miklosich şi Weigand Preda < sl. пръдъ „antiqua pars", ceea ce n-are sens; cf. însă blg.-srb. Predimir, Predislav şi ceh. Přěda. Numele *Preda* apare la noi în Oltenia, Muntenia şi Ardeal pentru ambele sexe. **1.** — b. frecv. olt. (Sur VI); — Buzescul; — b. ard. (Paş); *Preda* f., soţia lui Radu Buzescu, fiica Banului Mihalcea (17 B I 232, III 397); — f. (AO XV 282); *Pred/escu*; *-eşti* s. **2.** *Predea* postelnic (17 B I 326). **3.** *Predan*, ard., 1219 (11—13 C I 92); — Oprea, olt. (Sd XXII 342); — Mitu (ib). **4.** *Predica*, ţig. fiul lui Prebuşilă (BCI XI 74); *Preduca*, Romanescul, 1749 (Gorj 198); *-n*, olt. (Sd VI 489). **5.** *Predueşca*, N. (Met 297). **6.** *Predoiu* (Ard); — Ion (BCI 39). **7.** *Predueţă* (Hur 124). **8.** *Predeşel* fam. **9.** *Predişte* t. (16 B V 32). **10.** *Predoana*, Piscul, t. **11.** Nume asemănătoare: *Predovici* log. (16 A IV 250); *Prida* (Ard II 90); *Predoleanu* fam. act. **12.** Arm. *Garabet*, cu acelaşi sens.

Pred/ea, -eseu, -eşel, -işte v. P r e d a **II 1, 2, 8, 9.**
Pred/etici, -idici v. P r e d a **I 2.**
Pred/oana, -oiu, -oleanu, -oleseul v. P r e d a **II 6, 10, 13.**
Predu/ea, -şea, -ţă v. P r e d a **II 4, 5, 7.**

PREOT subst. **1.** *-escu*; *-easa*; *-esele* t. **2.** *Preuta* m-te (Olt); *-escul* (Dm). **3.** Din pl. preuţi: *Preuţescul*, St. (Dm; C Ştef).

Prepia v. T e o p r e p i e.
Prian, -ul v. C h i p r i a n **1.**
Pricoch/e, -i v. P r o c o p i e **12.**
Pricop, -an, -ul v. P r o c o p i e **9, 10.**
Pricu v. P r o c o p i e **13.**
Prida v. P r e d a **II 12.**
Pridon v. S p i r i d o n **I 5.**
Prie, -a, v. C h i p r i e **2.**

PROCA temă comună formată din: Procopie, Procul şi Proclu. **1.** — (Dm; Isp IV^2; 17 B III 169 etc.). **2.** *Procu* popa (17 B II 207); *Proceşti* s. (Dm). **3.** Cu afer. prob.: *Roca* fam. ar. (Cara 88) şi s.; — Traian (Buc). **4.** Prin schimbarea părţii finale *-ca*, luată ca sufix şi înlocuită cu suf. *-ciu*: **a)** *Rociu*, ard.; *-l* s. argeşan. **b)** *Roce*, Preda, 1780 (IO 7); *-a*, F., act.; *Rocescu* (Grş 13). **5.** + *-ită*: *Rociot*, R. (17 B II 222). Pentru Roca, Rociu, cf. subst. rociu „plasă de peşte" (Paş) şi magh. *roka* „vulpe".

Proc/eşti v. P r o c a **2.**
Procopan v. P r o c o p i e **10.**

PROCOPIE gr. Προκόπιος < προκοπή „progres". **1.** *Procop, -e, -ie* (Dm; Ştef); cu apoc.: *Proca* (etim. S. Puşcariu DR II). **2.** *Precopie* (13—15 B 189); *Preacopie* (Sd XXII 233). **3.** *Precupul*, sărbătoarea; fără art. *Precup* b. ard. act. (inform. Al. Cristurean). **4.** Cu afer.: *Cupa* (Mar); *Cupul, Cupaş* (Ard); *Cupan*

www.dacoromanica.ro

(16 B III 176). **5.** *Precop*, mold. (Sd XI 276; CL; 17 A III 1). **6.** Cu afer.: *Copul* şi *Copşa* ss. ard.; *Copcea* < Pricop (etim. Paşca). **7.** Cu apoc.: Moş *Precu* (M. Sadoveanu); *Precul*, Marin (BCI XV 162). **8.** * P r ă c u, *-leşti* t. (Mus). **9.** *Pricop* (Mar; Paş); *-ul* s. (16 B I 60). **10.** + suf. augm. *-an*: *Pricopan*, muncel în Dobrogea; cu apoc.: *Pricu*, I. (Şchei IV). **11.** *Procopan*, Eugen, mold. **12.** *Pricoch/i* (Sd VII 304); *-e*, mold. şi dobr. (RI XI; Bîr I). **13.** Cu apoc.: *Pricu*, Ion (An Com 92). **14.** Actual: *Procop/iu*; *-iescu*, *-ioaia*, *-ioaele* ss.

Prof/a, -eanu v. P o r f i r i e **II 5.**
Profer v. P o r f i r i e **II 4.**
Profil, Profir, -a, -ă, -e v. P o r f i r i e **II 1.**
Profor v. P o r f i r i e **II 5.**
Prohar v. P r o h o r.
Prohir, -a, -oiu v. P o r f i r i e **II 3.**

PROHOR diacon, gr. Πρόχορος < προ şi χόρος „cel ce conduce corul" (OS). **1.** — eg. (16 B IV 208). **2.** *Prohar* (17 B III 254) sau eroare de mss. **3.** Prin afer. s-ar putea explica *Horul*, *Horia* etc. (v. Partea a II-a), dar Prohor nu este atît de venerat, nici numele frecvent spre a justifica acele scurtări.

PROOROC, subst. **1.** *-ul* (NL. 203); *Proroci* s. (17 B IV 177).

Prosie v. P r o t a s i e **4.**

Protar, -ie v. P r o t e r i e.

PROTASIE lat. ***Protasius***, < gr. πρόταοις „protasă". **1.** — mon. (Cotr. 555); — 1674 (Răc 24). **2.** *Protasiu*, V. (Cîmp). **3.** *Purtasia*, mold. (Sd VI 146). **4.** Cu sinc.: *Prosie*, Gh. (Cat gr I).

PROTERIE cf. lat. ***protero*** „a zdrobi". **1.** *Protarie* (Syn). **2.** *Protar*, rus.

PROTOPOP, subst. **1.** — (Dm); *-a*, I. (C Ştef); *-escu*. **2.** *Potropopeşti* şi *Potropeşti* ss. (Dm).

Pulcherie v. P u l h e r i a **4.**

PULHERIA lat. ***Pulcheria*** „frumoasa". **1.** *Pulheria* mona. (Sd XIX 61); — doamna lui Nic. Mavrocordat (Sd XVI 46); *Pulheriia* - Profira Brătăşanca (BCI XI 80—81). **2.** *Polhire, -a* (Moxa 118). **3.** *Polihir*, Stan, olt. (RI XI 315). **4.** *Pulcherie* (Ins 10).

PUPLIE, lat. ***Publius***, prenume roman în legătură cu adj. publicus. **1.** *Puplie* = Puple (Syn). **2.** *Puplion* (Syn). **3.** *Pomplie* zis şi *Poplie* (Sd XXI 29). **4.** *Puplina*, Ghica (RI VI 261).

Puplina v. P u p l i e **4.**
Purava v. P a r a s c h e v a **I A 7.**
Purtasia v. P r o t a s i e **3.**
Pustoli v. A p o s t o l **I 6.**

www.dacoromanica.ro

R

Rab/i, -lea v. Rabula.

RABULA sirian —. Cu *b* în Synaxar 1699 (în calendar cu *v*). De această temă se apropie: **1.** *Rabi*, Gavr., ard. **2.** + *-lea*: *Rablea* (17 B II 171).

Rache v. Teodor **III 1.**
Rachina v. Rahela **3.**
Racl/eş, -iş v. Iraclie **1, 2.**
Radion v. Rodian **2.**
Radivon v. Irodion **7.**
Raf/a, -ă v. Rafail **5.**

RAFAIL ebr. *Rĕphāel*, gr. Ραφαήλ (Tagl 362). **1.** – b.; *-a* s.; *-escu*. **2.** *Răfăila* t. (Tis 285). **3.** Cu contracţia *ai* > *i*: *Rafil* b. (Ard II 86) sau < *Rahila*. **4.** Cu sinc. lui i + suf. *-el*: *Rafalel*, act. **5.** Cu apoc.: *Rafa*, *Rafă* şi *Răfilesc* (Cand < Rafael); *Rafea*, Minta (Sur XXI). **6.** + *-eiu*: *Rafei* vătav (Sur XXI); *Rafeiu* (Ştef; 17 A I 51 şi V 171) etc.; f. *Răfieasa* (17 A III 194). **7.** *Rafei* b. (Tis 361); ţig. (17 B I 97); *-u* (17 A IV 123 şi 214; V 17) — Cobăleanu (16 A I 545). **8.** + *-lea*: *Raf/lea*, *-lescu*, *-leşti* (Tec I); *Rafl*ă b. 1628 şi *Răfleşti* s (Cat mold II). **9.** Prob. Răf + suf. dublu *-acea*: *Răfacea* m-te. **10.** + *-in*: *Rafin > Rafineşti* s. (Isp VI[2]). **11.** Cf. *Rîf. + *-ov*: *Rîfov* = Rîhov s. (16 B II 342).

Rafalet v. Rafail **4.**
Rafeiu v. Rafail **6.**
Rafil v. Rafail **3.**
Rafila, Rafi/na, -ra v. Rahela **3, 4.**
Rafiroiu v. Rahela **6.**

RAHELA, Soţia lui Iacob, ebr. *rāhēl* „pecora". (Tagl). **1.** *Rahila* f. (Ard; Paş); *Rahil/ia* mona; *-ie* b. 1609; *-escu* act. **2.** *Rahira* (P[2]; Ard; Paş); cu afer.: *Hira* (etim. Paş) sau < *Porfirie* ori < Safir (v. Partea a II-a); *Rahireşti* t. (Mus). **3.** Prin schimbarea părţii finale: *Rachina* pren. ard. (Paş) şi *Rafina* (Hur 129). **4.** Hiperurbanism: *Rafila* (Moţ; Var 23) şi *Rafira* (Ard; Paş). **5.** Cu afer.: *Fira* şi *Firuca* (ib). **6.** *Rafiroiu* pr., 1916.

Rahil/a, -ie v. Rahela **1.**
Rahir/a, -eşti v. Rahela **2.**
Rail/ă, -eanu v. Israil **6.**
Ralion v. Ilarion **4.**
Ramşea v. Avram **II 2.**
Ranghela v. Arhanghel **5.**
Rarion v. Ilarion **4.**
Rascalina v. Paşte **IV B 3.**
Rasie v. Tarasie **1.**
Rasova v. Tarasie **4.**
Rast, -i v. Erast **1.**
Raşcu v. Grigorie **I 8** şi Petru **III 8.**
Rat/a, -e, -ea v. Pancratie **II B 2.**
Rati/a, -e, -escu v. Pancratie **II 1.**
Ratina v. Pancratie **II B 6.**
Raveca, Ravica v. Reveca **1, 2.**
Raz/o, -u v. Ieraz **3.**
Răchilă v. Teodor **III 1.**
Răcl/e, -uţa v. Iraclie **3.**
Rădea v. Rodion **4.**
Răfacea v. Rafail **9.**
Răfăilă v. Rafail **2.**
Răf/ei, -leasa v. Rafail **6, 7.**
Răfilesc v. Rafail **5.**
Răm/escul, -eşti v. Avram **II.**

www.dacoromanica.ro

RĂSPOP subst. < vb. a răspopi. **1.** — (Ard) Calificativ luat ca nume unic sau de familie frecv.; *-a* şi *-ă* (Dm; C Ştef); *-ul*, Isar (17 B I 237); *-escul* (Hur 124); *-eni* s. (Dm). **2.** *Răspochi* s. (Dm).

Răst/ei, -eni v. Erast **2.**
Rătan v. Pancratie **II B 5.**
Răt/ea, -eni, -escu, -eşti v. Pancratie **II B 3.**
Răteiul v. Pancratie **II B 4.**
Rătieşti v. Pangratie **II B 1.**
Răuţ, -ă, -i, -oiu v. Miron **V 4.**
Răveca v. Reveca **1.**
Răz/eşti, -oaia, -uş V. Ieraz **3, 4.**
Răzina, Răzana v. Ieraz **6.**

RĂZVAN < sl. *raz-zvan* „rebotezat", (după Paşca), deci anabaptist; — I., mold., 1726 (RA IV 262); — por. ard. (Viciu 34). — Ştefan Vvd., domnul Moldovei; cf. arab Rizvan (AOr).

Regea v. Grigorie **II 4.**

REMET < magh. ***remete*** „sihastru" < lat. ***eremitus***. **1.** *Remetea* şi *Remeţi, Rîmeţi* diverse sate şi toponime în Ardeal. **2.** Deformat probabil: *Remot/a*, şi *-ea* bb. (Paş). **3.** Cf. şi t. *Rîmata* (s. Pucioasa) contaminat cu verbul a rîmá.

Remot/a, -ea v. Remet **2.**
Reni v. Irina **5.**
Rentea v. Orentie **2.**
Reuţ v. Miron **V 4.**

REVECA soţia lui Isaac, ebr. ***Rebekka*** „splendoare" (OS). **1.** *Raveca, Răveca* şi *Veca*, ard. (etim. Paş). **2.** *Ravica* şi *Reveica* f., dobr., 1859 (RI XI 210). **3.** *Riveica*, act. munt.

Rezina v. Ieraz **6.**
Rie v. Maria **I A.**
Riga, -ni, Rigu, v. Grigorie **II 4.**
Rina v. Ecaterina **I 6** şi Irina **1.**
Rist/a, -ache, -ea v. Cristofor **VI 1.**
Riton v. Hariton **1.**
Riţa v. Maria **I B 4.**
Riţoiu v. Chir **3.**
Riveica v. Reveca **3.**
Rizan v. Hriza **4.**
Riz/ea, -escu, -ina Hriza **2, 3** şi Ieraz **6.**
Riz/oiu, -u v. Hriza **3.**
Rîcle v. Eraclie.
Rîfov v. Rafail **10.**
Rîmata v. Remet **3.**
Rîmeşti v. Avram **II 1.**
Rîmeţi v. Remet **1.**
Rînghileşti v. Arhanghel **5**, v. şi Partea a II-a: Rang **5, 6.**
Rîz/an, -ea, -eni v. Ieraz **5, 6.**
Roana v. Veronica **2.**
Roca v. Proca **3.**
Roc/e, -ea, -escu v. Proca **4 b.**
Rociot v. Proca **5.**
Rociu v. Proca **4 a.**
Rodea v. Rodion **5.**
Rode, -a v. Rodion **4.**
Rodescu v. Irodion **6.**
Rodian v. Rodion **1.**
Rodica v. Irodion **3.**

RODION cf. Ῥόδιος, din ins. Rodos sau „de trandafir". **1.** Deformat: *Rodian* (Syn). **2.** Cu met.: *Radion* (P[11] fila 30). **3.** Cu apoc.: *Rod*, A. (Ard II 225). **4.** Derivate: *Rode* (13—15 B 174); — R. (16 B IV 269); *-a* (Giur 247; Tis); *-a* jupan (Div 100), scris şi *Rădea*, 1476, 1482 (Ţ-Rom 295, 324, 329, 332). **5.** + *-ca*: *Rodca* (Sd XVI); v. Irodion.

Roiu v. Grigorie **I 14.**

ROM temă comună de la: Roman, Romano, Romil şi Romul, lat. ***Romanus, Romilus, Romulus***. **1.** *Romul* (Ur XXII 239). **2.** *Roma*, răzeş mold. (16 A III 44); — din Sîrbi, 1575, b. mold. (C Răz 9); — I. (A Gen I 61—65) şi s. r. Cislău. **3.** *Romeea*, C., Popa Ion, preot (AO XVI 355). **4.** + *aga*: *Romaga* (CL; Buc); **5.** + *-otă*: *Romota* b. (Paş); *Romotea* (Paş; Gorj 104). **6.** + *-cea*: *Romcea*, ard. (Paş); din Bîrsa (Sd X); olt., 1619 (Sd V 439, VI 464; Gorj 118); şi 1638 (AO VII 29); munt. (16 B V 385); *Romceni* s. (17 B IV) şi *Rumceni* sat disp. r. Buzău (RA I 210). **7.** + *-şa*: *Romşa* (Sur IX; Isp II[2]), cf. însă Hromşa < Hrom (Partea a II-a).

Roma v. Rom **2.**
Romaga v. Roman **4.**

www.dacoromanica.ro

ROMAN lat. ***Romanus***, etnic. **1.** Nume răspîndit din sec. XIV în Moldova, Ardeal, rar în Oltenia. *Roman* **I**, Vvd. (Dm; Ştef; Moţ) etc.; — vecin (17 B); *-i*, *-eşti* ss.; *-ul* oraş; *-escul*, Pr. (Gorj 198); *-a*, f. mold. (P^{14}). **2.** *Românel* (C Ştef); *Românescul*, Nicoară (Ştef; Sd XVI; 16 A **I** 508). **3.** + suf. maritale: *Românească* f. (ib); *Romanesei*, Oprea (BCI VII 44); asimilat cu romîn: *Romînească* f. (16 B II 176); *Românească*, Marica, în doc. slav 1617 (17 A IV 109). **4.** + *-ete*: *Românete* (Paş). **6.** + *-co*, *-cu*, *-ca*: *Romanco*, *-cu*, *-ca* (Băl II); *-covăţ* s. (Ştef). **7.** + *-aşco*: *Romaşco* (17 A IV 160) ipocoristic mold. din Roman. **8.** *Romaşcani* b. (17 A V 216) < romaşcan, originar din oraşul şi ţinutul Roman. **9.** *Romăşcel*, V. (17 A V 262; Isp II^1; Sur XXIV).

Romanca, -cu v. Roman **6.**
Romaşco v. Roman **7.**
Român/easa, -el, -escul, -ete v. Roman **2—4.**
Romaşcan v. Roman **8.**
Romăşcel v. Roman **9.**
Rome/ea,-eni v. Rom **6.**
Romcea v. Rom **3.**

ROMIL, lat. ***Romilus***: *Romilă*, mold. (Sur VII).

Romîneasa v. Roman **3.**
Romota, Romotea v. Rom **5.**
Romşa v. Rom **6.**
Romul v. Rom **1.**

RON temă comună din finalul numelor: Aron, Sofron(ie), Andron(e) etc. **1.** *Rone* b.; *Rona* s. **2.** *Roncea*, *Ronciu*, *Roncioiu* forme oltene (Cand 108), pe care Candrea le derivă din Romcea (vezi Rom 6.) atestat în Oltenia, pe cînd Romşa este obişnuit în Moldova (Cand ib); *Roncĭa*, D-tru (Şchei II).

Roni v. Ieronim **2.**
Ront/e, -a v. Gherontie **3.**
Rosila v. Amvrosie **III 1.**
Rafl/ea, -escu v. Rafail **8.**
Rosolim v. Ierusalim **3.**
Rovin v. Ruvin **2.**
Roz/escu, -in, -u v. Amvrosie **II 3.**
Rubina v. Ruvin **3.**
Rueărea v. Luca **II 5.**
Ruceri v. Crucea **I 4.**

RUFU, lat. ***Rufus*** „roşul". **1.** — M. (Sur X); *Rufa* f. (Pom). **2.** *Rufeni* t. mold. (Sd XI 78) şi o biserică în Iaşi (Sd XV 193). **3.** + *-ina* *Rufina* f (Sucev 177). **4.** + *-lea*: *Ruflea* pren. (VM).

Ruf/a, -eni v. Rufu.
Ruia, v. Grigorie **I 15.**
Rumceni v. Rom **6.**
Runta v. Gherontie **3.**
Rusalim, Rusăleşti v. Ierusalim **2, 5, 6.**
Ruţica v. Maria **I B 10.**

RUVIN bibl. ebr. ***Rĕ'uben*** fiul lui Iacob. **1.** *Ruvin*, 1792 (Paş); *Ruvim* eg. (Î Div). **2.** *Rovin* (Paş). **3.** Sub infl. romano-cat.: *Rubina* f., 1680, mold. (Isp IV^1).

www.dacoromanica.ro

S

Saba v. Sava **9.**
Sabian şi Sabiu v. Savin **6.**
Sac, -iu, -ută, -ul, -uţul v. Isac *4*, **5.**

SACHELAR/IE titlu clerical. — ; *-escu.*

Saeşti v. Isaia **2.**
Safta v. Elisaveta **9.**
Saft/el, -u v. Hrisant **I** *4*, **6.**
Saghin, -a, -escu v. Savin **2.**
Sahiia v. Isaia **3.**
Sai/a, -ca, -e, -ia v. Isaia **2, 6.**
Sain v. Savin *4*.
Sala şi Sali v. Solomon **I** *4* şi Ierusalim **5.**
Salevestru v. Silvestru **I 5.**
Salivăstru v. Silvestru **I 4.**

SALOMIA ebr. ***Salōme*** „domnia păcii" (Brock). **1.** — f. (17 B I 489 ; Paş). **2.** S-a format şi un masculin : *Salom*, V. (Isp I^2) ; — I. (Isp II^2) ; vătav, mold., 1652 (RI II 142) sau < Avesalom. **3.** *Solomia* (Sur XI ; Sd XVI ; Mar ; Var 23) ; *Solomia* poreclită Drăguţa (16 A II 12). **4.** *Solomca* f (Cat mold II).

Salomon v. Solomon **I 2.**

SALONA lat., cf. oraşul Salona. **1.** *Salun* de Cîndeşti, 1663 (RI II 144) zis şi Xalom în 1686 (ib). **2.** Cf. *Serună* (Moţ) cu *e* în loc de *a*, ca Sevuţ pt. Săvuţ, amintind numele aromîn Săruna pentru Salonic.

Salun v. Salona **1.**
Sam v. Samuil **6.**

SAMARIA ebr. ţinut şi oraş în Palestina ; cf. şi sărb. Dumineca Samarinencèi, **1.** *Samaria* f. (Drăg 100) ; *Samaria* mona., zisă şi *Samara* (Sd XVI 77—78 ; D Buc) ; cf. Simeria s. **2.** *Sămara* f. şi s. (Hur) ; *Samara* s. **3.** *Sămăranca* s. (17 A III 194).

Samarin/a, -eşti v. Marin **8.**
Samaşcani v. Seman **I 8.**
Samăi v. Samuil **5.**
Samoil, -ă v. Samuil **2.**
Samonida v. Simon **III.**
Sampson v. Samson **1.**

SAMSON judecător în Israel, ebr. ***Shimsōhn*** „solar" < ***shemesh*** „soare" : (EI). **1.** *Samoson* (Ceas şi Syn) ; — pivnicer (17 A II 30), cf. gr. Σαμψών — oraşul Samsun din Anatolia, ngr. Sampson (But). **2.** *Sanson*, ard. şi mold. (Ard II 43 ; Isp II^2 ; 17 A V 207) ; — 1652, mold. (RI II 142) ; *-el* (Cat mold II). **3.** Cu afer. : ard. *Son* (v. şi Paş) ; *Son*, Von (Met 69). *Son* fam. act. ; elev (Deal 132) ; — firmă Cîmpina ; *Sonea*, act. ; *Sonescu* prof. **4.** Cu *ş* < *s* fon. lat-magh. : prob. *Şona* s. ard. > *Şoneru*, 1722 (Paş) „locuitor în Şona" ; *Şona* fam. ard., 1738 (Paş), dar nu din germ. Schönau. *Şonea*, Bucur (BCI IV 13) ; *Şonescu* (Ist Pl 360) ; *Şonca*, M., olt. (Tg-Jiu).

SAMUIL ebr. ***Shĕmuel*** (Brockhaus). **1.** *Samuilă*, olt. **2.** *Samoil* (Ard II 43 ; 16 A III 10) ; *-ă* (Ard I 200 ; Mar ; Isp II^2) şi *Sămoilă* (Cand). **3.** *Sămăil/ă* băn. şi t. (Mus 55) ; *-eşti* (Sur VII şi 16 A III 126) ; *-eni* s. (16 B III 368). **4.** Cu met. : *Sămălia* t. (16 B IV 259).

www.dacoromanica.ro

5. Cu apoc.: *Samăi*, Zaharie (Ard II 150); pren., 1771 (Paş). **6.** Trunchiat: *Sam*, şi *-ul* (Mar); *Sămeşti* (Dm). **7.** Cu fon. lat.-magh. *Şamu* (Ard II 86). **8.** Cu afer.: *Molă*, *Molică* (etim. Paş).

Samul v. Samuil **6.**
San v. Vlasie **II 3.**
Sană v. Avxinie **III 2.**
Sanadin v. Sinai **4.**
Sanate v. Sinetos **3.**
Sanda v. Alexandra **4** şi Ruxanda.
Sandr/a, -in, -u v. Alexandru **II 3a** şi Alexandra **3.**
Sandu etc. v. Alexandru **II 4.**
Sanson v. Samson **2.**
Saoiu v. Sava **7.**
Sapie v. Isachie.

SARA soţia lui Avraam, ebr. „prinţesă" (Brock). **1.** — f. 1618 (AO XIX 88; P Bor 73). **2.** Sub infl. fon. lat.-magh. *Şara* şi *Şarica* (Paş). **3.** Dim.: *Sarica* t. dobr. sau < subst. sarică, depinde de accent.

Saracineşti v. Serafim **4.**
Sarafim, -a v. Serafim **2.**
Sarafineşti v. Serafim **4.**
Saraftin v. Serafim **7.**
Sarapion v. Serapion.
Sarica v. Sara **3.**
Sar/ă, -ia, -u v. Chesarie **IV 1, 2.**
Sarchez v. Serghie **10.**
Sar/lea, -ogea v. Chesarie **IV 4, 6.**
Sauca v. Sava **6.**

SARANDI < neogr. σαραντα „cei 40". **1.** — fam. (Isp IV^2; RI XIV 147). **2.** *Săranda* bătrîn în f. jd. Fălciu 1744 (Sur XXV); t. (D Cpol) **3.** *Sarandino* boier 1430 (Ţ-Rom 162).

Satha v. Elisaveta g.

SAUL ebr. *Šiaul* „obţinut" (Brock). **1.** *Săul* (Ard); *-escu* (Arh); *-eşti* s. **2.** *Saula* b. (16 A I 177 şi III 320; 17 A IV 412) etc.; — f. (C Ştef). **3.** *Saule*, Toader (16 A I 76) şi nepotul său *Sauleş* (16 A II 22). **4.** *Saulea* = *Saula* (Ştef); Saulea (Puc 286 şi 386; Vr) etc. **5.** *Seulescu*, act. **6.** Cf. *Saur*, I., act., poate direct din lat. Saulus, pe cale populară. **7.** Cu fon. lat.-magh.: *Şaul* t. (Mus). **8.** + Isau: *Esaula* b. (Cat mold II).

Saur v. Saul **6.**

SAVA popular „Sînsava", gr. Σάββας rege hindus. **1.** *Sav*, Medre, ard. (Met 100); *-a* şi *-u*, frecv.; *-ucă*, mold. (Sd XXII); *-ul* (P^3). **2.** *Săv/a* (Ard); *-a*, C-tin (AO VII 33); *-escu*, *-ulescu*, *-oiu* fam. (Î Div); *-eşti*, *-eni* ss. **3.** *Săvăscul* (C Ştef; Sd XI 73). **4.** *Săvăncea* (Paş). **5.** *Sevuţ* (Moţ); *Sevăscul* (16 A III 45); *Sevescul* (Sucev 142); Sava zis *Soban*, I. (16 A III 63). **6.** + *-ca*: *Savca* = *Sauca* b. (16 A III 26; 17 A IV 214) şi s.; *Săuca*, *-ceşti* ss. **7.** Cu sinc. lui *v*: *Saoiu* fam. act.; *Săoani* pe Siret s. (16 A III 285); *Săunica* (ib. 310). **8.** *Săotescu*, D. (AO XIII 130). **9.** Sub infl. cat. *Saba*, M., ard.

Savasti/a, -an v. Sevastian **I 1, II 2.**
Savasti/ţa, -u v. Sevastian **I 2, II 3.**
Savastu v. Sevastian **I 2.**

SAVATIE gr. Σαββάτιος < trac Sabbatius (tatăl lui Iustinian), cf. Sabadios = Sabazios, zeul trac (OR I 4 n). **1.** — (P^{11}); eg. (Cob 6). **2.** *Săvatie* (Sd XVI). **3.** *Savatin* fam. **4.** Forma lat. *Sabatie* (Sucev 179).

Savea v. Sava **6.**

SAVEL cf. lat. ***Sabellus***. **1.** *Savel* (Ard; Sd XI 51; I Bot 11).

SAVIN lat. ***Sabinus***, etnic. **1.** *Savin* (Sd XXI); *-escu*; marital; *Savieneasa* (Sd XVI); *Săvineşti* s. **2.** *Saghin* (IS 270); *-escu* (Puc); *-a* f. (Sd VII 65) etc.; *-a*, Mara, buc. act. **3.** Cu fon. lat.-magh. ş pentru *s*: *Şaghinescu*. **4.** Scurtat: *Sain*, Rad-Pinciu (Ard). **5.** Sub infl. latinistă, *Sabin*, Andrei, căp. tîlmaciu la 1800 (Ştef) şi *Sabian*, Alexe (Tec I). Modern *Sabin*, *-a*.

SAVINIAN lat. ***Sabinianus*** < ***Sabinus***. Cu sincopa lui a: *Savinin*, fiul Taculuí (16 A III 339).

Savta v. Elisaveta **4.**
Savu, -eă v. Sava **1.**
Sădor v. Isidor **1.**

www.dacoromanica.ro

Săftian v. Hrisant I 7.
Săfti/ca, -ţa v. Elisaveta 9.
Săftoiu v. Hrisant I 6.
Săia v. Isaia 4.
Săiastră v. Sevastia II 7.
Săilă v. Isaia 8.
Săimanu v. Seman I 7.
Sălăman v. Solomon I 3.
Sălăvăstru v. Silvestru I 6.
Săle v. Vasilie II 5.
Sălevestru v. Silvestru I 4.
Sălie v. Vasilie I 2.
Săliman v. Solomon II 6.
Sălioan v. Vasilie VII 2.
Sămanul v. Seman I 7.
Sămara v. Samaria 2.
Sămăil/ă, -eni, -eşti v. Samuil 3.
Sămălia v. Samuil 4.
Sămăn v. Seman I 9.
Sămăranca v. Samaria 3.
Sămărtin v. Martin I 4.
Sămedru v. Dimitrie IV 2.
Sămen, -ul v. Seman II 4.
Sămeşti v. Samuil 6.
Sămgiorz v. Gheorghie VIII 2.
Sămina v. Simeon II 1.
Sămi/on, -oana v. Simeon I 7.
Sămmetru v. Dimitrie IV 1.
Sămoilă v. Samuil 2.
Sămtion v. Ioan IV A 1.
Sănat, -a v Sinetos 2.
Sănadon v. Sinai 2.
Sănăt/ăuca, -eseul, -eşti v. Sinetos 2.
Sănăuţi v. Avxinie III 2.
Sănbatiş v. Sîmbătă 3.
Sănbotin v. Sîmbătă 2.
Sănecăuţi v. Avxinie III 4.
Sănchetriu şi Sănchitru v. Petru I A 4.
Săud/ache, -oiu, -ueu, -ulache, -uleţ etc. v. Alexandru II 4.
Săneseu v. Avxinie III 2.
Sănetești v. Sinetos 1.
Săughiorghii v. Gheorghie VIII 11.
Sănicaş v. Avxinie III 6.
Săni/ia, -lă v. Avxinie III 2, 3.
Sănpătru v. Petru I A 3.
Sănuţ v. Avxinie III 3.
Sănză v. Ioan IV B 7.
Sănziene v. Ioan IV B 1.
Săoani v. Sava 7.
Săoteseu v. Sava 8.
Săpinţa v. Iosif I 4.
Sărafim v. Serafim 3.
Săranda v. Sarandi 2.
Sărăcin, -eşti v. Serafim 6.

SĂRBĂTOARE subst. 1. — b. (16 B III 100); — Florea (Hur 99). 2. Toponim: Piscul *Sărbătorirei* (16 B I 122) sau al *Sărbătoarei* (ib 119).
Săr/eseu, -iian, -oiu v. Chesarie IV 2, 3, 5.

SĂRINDAR subst. < gr. σαραντάρι. 1. *Sărindar* (Bih); *-u* Şcolearu „dascălul" (explic. N. Iorga, Sd VII 326); *-iu*, ţig. (16 B I 8).

Sărghi/e, -r v. Serghie 2, 9.
Sărjiei v. Serghie 7.
Săue/a, -eşti v. Sava 6.
Săul, -eseu, -eşti v. Saul 1.
Săunica v. Sava 7.
Săva, -tie v. Sava 2 şi Savatie 2.
Săvastria v. Sevastian II 7.
Săvăneca v. Sava 4.
Săvăseul v. Sava 3.
Săvăstru v. Silvestru II 3.
Săv/eni, -eseu, -eşti v. Sava 2.
Săveri v. Sever I 2.
Săvineşti v. Savin 1.
Săv/oiu, -uleseu v. Sava 2.
Searadosehe şi Seariotsehie v. Iscariot.
Sehida v. Spiridon II A 6.
Sehina v. Damaschin 5.
Sehinda v. Chindeas 2.
Sehindir v. Alexandru IV 2.
Sehiridon v. Spiridon I 2.
Sehiţea v. Parascheva I 3.
Sehiv/a, -u v. Parascheva I C 2, III 3.
Seop/eseu, -ul v. Episcop 2.
Seridon v. Spiridon I 5.
Serit/a, -ea v. Asincrit 1.
Seamen v. Seman II 3.
Seaverin v. Sever II 2.
Sebastian v. Sevastian I 3.
Sefron v. Sofronie I 2.
Selevestru, Selivestri v. Silvestru I 3.
Selvestru v. Silvestru I 3.
Sema v. Seman I 2 şi Sim I 3.
Semac v. Seman I 6.

www.dacoromanica.ro

SEMAN-SEMEN. Temă incertă, de origine complexă, cf. ucr. Семен < Simeon (Grinc), omofon cu *Semen* de altă origine, în uz la moți și crișeni (O. Dens); cf. și unele cuvinte ca: subst. semen și verbele omonime: a semăna („a pune sămînța" și „a fi la fel"). **I.** *Seman*: **1.** — munt. (16 B II 160); călăraș, 1655 (Sd IV 38); „județ" (17 B III 353); olt. (Hur); — vătămanul 1634 din Chelmești, mold./1 și un sat. **2.** Scurtat: **a)** *Sema* (16 B VI 312); — vameș (17 A IV 217); **b)** *Semul* din Paia, olt. (Sur VI). **3.** + Andrei sau Andron: *Semandra*, A., act. **4.** *Semăn*, munt. (16 B II 233); cf. *Semănauca* t. **5.** *Semeanu*, I., munt. act. (Mz Pl I 138). **6.** Cu schimbarea părții finale: *Semac* (16 B VI 254). **7.** + subst. seimen: *Săimanu*, Ioan, act. și *Sămanul*, Gh., mold., 1804 (Sd XXI). **8.** Cu schimb. p. fin.: *Samașcani* s. **9.** *Sămăn*, munt. (16 B I 100).

II. *Semen*: **1.** — olt. (Rel; Tis; 13—15 B 97; 16 B I 100, II 53, 233); — ard. (O Dens); 1202 (11—13 C I 25); boier (Flor 95); *-escul*, Vlad, mold. (16 A II 138); — zis *Seman*, *Simeon* și *Simion* stolnic (15 B 97, 105 etc.) an. 1437—45). **2.** *Semenea* și *Seminea* b. (C Bog); Semenea și *Semeni* ss. Cf. m-tcle *Semenic* din Banat. **3.** *Seamen*, Vîrlan, olt. (AO III 249). **4.** *Sămen*, Miloiu, olt. (Sd XV 327); *-u*, I. și *-ul*, C., olteni (Sd XXII). **5.** + *-șa*: *Semsa* din Răsnicel, olt. (Sur VI).

III. Srb.-cr. Semko, Simka < Simeon (Rad 82 p. 147): **1.** *Semca* spătar (16 B I 62, IV 367); — sulger (ib 131); — olt. (Tis). **2.** *Semcuța* b. (Ard). V. și Siminic Partea II-a.

Semandra v. Seman **I 3.**
Semăn, -uca v. Seman **I 4.**
Seme/a, -uța v. Seman **III.**
Semeanu v. Seman **I 5.**
Semen, -ea, -eseul, -i v. Seman **II 1.**
Semendria v. Dimitrie **IV 6.**
Seminea v. Seman **II 2.**
Semion v. Simeon **I 2.**
Semjordzu v. Gheorghie **VIII 5.**
Semnicoară v. Nicolae **I C 5.**
Sempietru v. Petru **I A 1.**
Semșa v. Seman **II 5.**
Semul v. Seman **I 2 b.**
Sen/a, -ă, -ecăuți v. Auxinie **III 1, 5.**
Seni v. Avxinie **I 2.**
Sent/e, -i, -iĭ, -u v. Avxentie **II 3.**
Sepența, Sepințai v. Iosif **I 4.**
Sera, -cin v. Serafim **I 6, II 1.**
Ser/an, -ian v. Serafim **II 2.**

SERAFIM ebr. ***Sĕrāphīm*** pl. din ***sāraph*** „ardere" (EI). **I. 1.** *Serafim*, T. (Haț 65). **2.** *Sarafim* (Tec); eg. (BCI V 217); *-a* f. olt. (Sd XXII). Cu apoc: *Saraful*, P., 1823 (RI XIV 139) sau < zaraf. **3.** *Sărafim* (Sd XI 58 și XXI). **4.** *Sarafinești* sau *Saracinești* Sur XIX 62) fost Sorocinăuți s. **5.** *Serahin* act. **6.** Cu **e** < **f**: *Sărăcin*, mold. și *-ești* s. (C Bog); — Radu, olt., 1828; *Seracin*, olt. (AO XX 281). **7.** *Saraftin*, D. (Ard). **8.** *Serafil*, eg. Argeș (16 B V 68).

II. Divizat în: Sera-Fim. **1.** *Sera*, Botnaru, mold.; *Serescu*, Isaia (Puc 259). **2.** + *-an* și *-ian*: *Seran*, Elena, ard. (act.; *Serian*, R. (G. Dem). **3.** *Fimu* (Paș).

Serahin v. Serafim **5.**

SERAPION gr. Σεραπίων < zeul Serapis. *Sarapion* ierom. (Flor 15).

Serg/eseu, -iu v. Serghie **8.**

SERGHIE lat. ***Sergius***, de la tribul *Sergia*. **1.** *Serghi/e* (Sd XI 279), *-escu*, Ioniță (Î Div); *-ești* s. **2.** *Sărghie* (17 A II 17). **3.** *Strghie* (Sd XVI și XXI; C Ștef; 16 A I 164). **4.** *Strghe* (Sur XIII). **5.** Prin schimbare de sufix: *Strgul*, C., log., 1814 (Sur XVIII). **6.** *Sirghie* (Buc; Ur XXII 409); *Sirghii* (Tec). **7.** Cf. *Sărjici*, mold. (16 A III 299). **8.** Actual: *Sergiu*, *Sergescu*. **9.** + Arghir: *Sărghir* fam. (Șez). **10.** Dim arm. *Sarkiz* < Sergius: — b. (RS 35; 17 B I 305, 491, II 83, 218) etc.; — Stanciul (AO XIX 120); *Sarchez*, popa (16 B III 159); — ostaș (P Gov f⁰ 18).

Serună v. Salona **2.**
Servasîe v. Ghervasie **11.**

SET fiul lui Adam, ebr. ***Shēt*** „repositus" (OS). **1.** *Sit* (Tis); *-a*, *-ani*, *-ești*, *-oaia* ss.; *-escu*, L. (Tg.-Jiu). **2.** *Sitea* (Ard);

www.dacoromanica.ro

— I. (Giur 266); — Stan, olt. (Sd V 305); — Badea (17 B IV 552), zis şi *Sete* (ib 193). **3.** *Sitilă* (Mus); *Sitileşti* ceată de moşneni în Chiojdu. **4.** *Sita*, N. (Met 259). **5.** *Sete* (13—15 B 231). Aceste nume se pot lega şi de apelativele: *sită* şi *sete*.

Sete v. S e t **2, 5.**
Seulescu v. S a u l **5.**
Seva v. S e v a s t i a n **I 4.**

SEVASTIAN şi **SEVASTIANA** lat. ***Sebastian,us -a*** < gr. σευαστός „venerat". **I.** Cont. cu Sava: **1.** *Savastian* (Sur X); — mon. (RI XI 94). **2.** *Savastiu*, dobr. (ib 208). **3.** Modern: *Sebastian, -a*. **4.** Cu apoc.: *Seva*, Muchia, neg. T-viştе, 1424 (13—15 B 77). **5.** *Sevastos* (Arh) < ngr. Σεβαστός.

II. Fem. **1.** *Savastia/ni* (Syn); *-na* (P[3]). **2.** Cu schimb. părţii finale *Savastia* f. (RI XI 91) mona. (Sd XIX 62), cf. gr. Σεβαστή „Augusta". **3.** *Savastiţa*; *Avastiţei*, V., mold.; *Savastu* b. (Tec); cf. *Savasta* (P Bor 122). **4.** *Sevastia* Calimachi; *Sevastie* Bădulescu (Aş Br 204); cu afer: *Vastie* b. (Î Div); *Sevastiţa* (Sd XV 234). **5.** Ipocoristice: *Vastiţa*, *Tiţa* (P[3]); *Tiţoiu* b. olt.; *Stiea* (VM); *Tiia*. **6.** + Stana: *Sivistana* mona. (Pom). **7.** + *-stru, -stra*: *Săvastria*, mold. (Sd XI 54). Cf. *Săiastră*, zînă în folc. mar. (DR IV). **8.** Mod. *Sevastie*, olt. (Cand); *Sevastiana*, cu afer: *Vastiana*, ard. (Paş).

Sevastos v. S e v a s t i a n **I 5.**
Sevastru v. S i l v e s t r u **II 2.**
Sevăseul v. S a v a **5.**

SEVER şi **SEVERIN** lat. ***Severus*** şi ***Severinus*** < adj. *severus*. Sinaxarul ortodox conţine trei nume Sever, doi Severin şi trei Severian; aceste nume explică satisfăcător pe cele de mai jos, folosite în trecut şi chiar astăzi, pentru locuri şi persoane, spre a nu mai recurge la alte etimologii; în calendarul catolic este şi Severinus din Noric, după care un rege ungur a botezat castrul Severin, construit la 1230—33. Greşită etim. lui D. Dan, după tribul slav Severi, şi a lui Drăganu din sl. *severă* „vînt nordic" (Drăg p. 261—264). Forma calendaristică explică suficient toponimele iugoslave, ungureşti şi romîneşti;

I. SEVER, **1.** *-a* f. mold., sec. XV (Ştef). **2.** *Săveri*, 1674 (Răc 24). **3.** Actuale: *Sever, -a, -ia* (Paş). **4.** + *-an*: *Severani* (16 A IV 250) sau *Severeni* s. (Ştef).

II. SEVERIN, frecv. începînd din sec XVI. **1.** — mar. (M mar); — mold. (Sd V 221); — cu soră-sa Dronţa (16 A IV 196); — munt. (16 B II 304 şi VI 26; 17 B II 69 şi III 491; Puc; etc.); — Ivan (Sd XVI 217); — ard., 1726 (Paş, Ard); — olt., 1636 (Sd VII 5); *Severin* sat morlac (Morl 14) şi *-u* fost s. lîngă T-viştе (17 B III 112). **2.** *Seaverin* clucer, 1719, mold. (Sd VII 339). **3** + *-ca*: *Severinca* f. sec. XVII (Tut 90).

III. SEVERIAN. **1.** *Sevirian* (Syn). **2.** *Severian* diacon (Băl I); *Severiian* (17 A V 303); mon. (17 A III 187); pren. act. (Paş).

Severian v. S e v e r **III.**
Sevestreni v. S i l v e s t r u **II 1.**
Sevuţ v. S a v a **5.**
Sevila v. S i b i l a.
Sfăntoai v. S f î n t **II 2.**
Sfeteu v. S f î n t **III B 4.**
Sfetea v. S f î n t **III B 3.**
Sfeti/cescu, -ci v. S f î n t **III B 6.**
Sfetulescu v. S f î n t **III B 1.**
Sfint/eni, -eş, -oai v. S f î n t **II 2, 3.**
Sfinţescu v. S f î n t **II 5.**

SFÎNT-SÎNT subst. **I.** Cu subst. vechi romînesc *stnt-* (*stn-, stmt-*) < lat. ***sanctus*** s-au format numele unor sărbători în compunere cu numele patronului zilei: Sîntion, Sîntămărie, Sînpietru etc., luate uneori şi ca prenume sau nume de familie; fără numele patronului aflăm cîteva cazuri, care s-ar putea explica şi prin Axinte (< Auxentius): **1.** *Stntu* s. ard; *Stntescu*, Ion, 1783, ard. iobag (Var 14). **2.** Prezenţa acestei forme în numirea unor sate ardelene ca Sintandrei, Sîncrai, Sîndominic, Sîntimbru, Sînmihai etc. se explică prin romînizarea toponimelor ungureşti, formate sub influenţa confesiunii catolice, cu magh. *szent* „sfînt". Pentru top. ard. Săvădisla < Sănvădislav, vezi Petrovici (Balcania, VIII 233).

II. SFÎNT, ca nume de persoană: **1.** *Sfintu* (Sd X). **2.** *Sfăntoai* = *Sfintoai*, Bălaşa, n. marital (Sd XXII 62, 64); *Sfinteni* s. vechi mold. **3.** *Sfinteş* pren. (P[13] fila 43; Ac Bz 42).

www.dacoromanica.ro

4. Cu afer.: *Fintea* jupan (13—15 B 62); *Finteşti* s. (ib 229). Derivatele lui Fintea s-au confundat cu cele formate din alt nume, Fintea, probabil de origine ungurească (v. Partea II-a). **5.** Din pluralul SFINŢI: *Sfinţ/escu* fam.; *-eni* şi *-eşti* ss. (Ur XXII 176). **6.** Cu afer.: *Finţi*, artist dramatic; *Finţul* (Sd XVI); — N. (Bîr III); *Finţeşti* s. (r. Buzău), numit în acte vechi: *Finteşti* (16 B I 23, II 166) sau *Hinţeşti* şi *Henţeşti* (Sd XVI); cf. *Hinţa* s. olt. (16 B II 392); *Hinţea* b. (C Ştef; 16 B I 15, 127); *Hinţ/escu*, Lupaşco (Aş Br 155); — *eşti* s. (C Bog).

III. Din sl. *svent* СВАТЪ „sfînt", forme străine: **A.** Sub influenţă cultă, **1.** *Svinţiu*, T. (IS 276). **2.** *Sventeşti* s. (16 B II 373 şi V 47). **B.** Forma populară: *Sfete* < sl. СВАТЪ: *Sfetulescu*, 1642 (Gorj. 366) **2.** *Sfete, Fete* b. (Dm; Ştef; C Ştef); *Fete*, R. (16 B I 79). **3.** *Sfetea*, C., ard. librar; cu afer.: *Fetea* (16 B I 153; 17 B I 388; Tec); *Featea* b. mold., 1636 (BCI V 189); *Feteş*, I. (Sur VII); *Feteşti* s., sau din Fătu, Fata. **4.** + *-cu*: *Sfetcu*, şi *Fetcu*. **5.** + *-ic* *Sfetic > *Fetic* act. sau din făt, fată. **6.** + *-ici*: *Sfetici*, Giura, balcanic (Hur 100); *Sfeticescu* zis *Sfetiţescu*, G. (Hur 124, 129).

Siban v. Iosif I 8.

SIBILA < lat. ***Sibylla*** în lit. relig. apocrifă: Sivila şi Savila. 1. *Sevila* b. (VM). formă a numelui şi la M-rea Sucevita: „Sevila ţariţa" la pictura exterioară; iar la M-rea Vatra Moldoviţei: *Sivila*, privind legendara Sibilă (profetiţa unică); în alte texe apar zece sibile. (Dan I. Simonescu, Sibilele în lit. rom., Buc. 1928).

Sic/a, -ă v. Anastasia I 7, 8 şi Atanasie III 2.
Sicrita v. Asincrit 1.
Sidor, -ie v. Isidor 2, 3.
Sila v. Anastasia I 7.
Sie, Sila, Silc/a, -ul v. Anastasia I 8 şi Anastasie II 1—3.
Silului v. Vasilie III 3.

SILA lat. ***Sylla***. *Sila* b. ard., 1722 (Paş). *Sil/a, -ea, -eni* ss., sau < Vasila (v. Vasilie II 1).

Silăvestru v. Silvestru I 2.
Silca v. Vasilie VI 1.
Sil/e, -ea, -eni, -i v. Vasilie II 2, 3 d.
Silevestru v. Silvestru I 2.
Silianco v. Vasilie VII 3.
Silica v. Vasilie II 7 b.
Sili/e, -oana v. Vasilie I 1, VII 2.
Silim v. Ierusalim 4.
Silimon v. Vasilie VII 4.
Silineşti v. Vasilie II 3 f.
Silioan v. Siluan 2 şi Vasilie VII 2.
Silion v. Siluan 3 şi Vasilie VII 2.
Silivestru v. Silvestru I 2.
Siloan v. Siluan 1.
Silomon v. Filimon 3.

SILUAN gr. Σιλουανός < lat. ***Silvanus***, zeul pădurilor. **1.** *Siluan* (Dm; Sd XXII); — eg. (Bis R) zis şi Siloan. **2.** *Siloan* zis şi *Silioan*, v. Vasile; *Siloian* mon (P. Gov f° 28). **3.** *Silion*, v. şi Vasile VII 2. **4.** *Silvan* în calendarul modern.

SILVESTRU lat. ***Silvester***, „de pădure, sălbatic". **I. 1.** *Silvestru*, act. **2.** *Silivestru* (Syn; Lex; Paş); *Silevestru* (Syn); *Silăvestru* (Sd XVI 135). **3.** *Selvestru* (BCI V 204); *Seleves/tru*, mold. (Ştef; Sd XI 272); *-treani* s. (Ştef). *Selivestri* s. (Dm). **4.** *Sălevestru* (Dm); *Salivăstru* (Tec). **5.** *Salevestru* (Vr). **6.** *Sălăvăstru*, mold. (Tec II; Sd XXI). **7.** *Solovăstru* s. (Ard); cu sinc. lui *o*: *Slovastru*, Ioan, act. **8.** + Filip: *Hilivăstru* (Paş).

II. Scurtat: **1.** *Sevestru, Sevestreni* s. (13—15 B 133); *Sevestrean*, act. **2.** *Sevastru*, act. **3.** *Săvăstru* (Tec I); *Săvăstreni* s. ard. **4.** Cf. ipoc. *Vestir* b. (CL).

SIM temă comună formată din truncherea numelor: Simeon, Simon, Zosim, Gherasim. **I. 1.** *Sim* (Moţ; Ard II); *-eşti* s. (Dm); *-escu*. **2.** *Simu*, ar. (Ant Ar; Cara 92); *-l*, Ţicău, mold., sec XVIII; *-lescu*. **3.** *Sima* b., frecv. pren. mold. (Dm; Ştef; Mar; M mar; P Bor 42); ard., 1138 (11—13 C I 3); olt. (Hur 324); — f., 1713 (Sd XV 88). *Sima* soţia lui Stroe stolnicul Buzescu. *Sima* = *Sema* sora lui Iane (17 B II 267);

www.dacoromanica.ro

Şima ereĭ (PGov f° 40 vo). **4.** *Sîma* = Sima b. (16 A I 587); + *-ache*: *Simache*, N., prof. **5.** + *-an*: *Siman* (17 B IV 183); *-ul* t. şi fam. (16 A III 133), mold., (Sd VII 343); *-u* (Sd XVI); *Sămăneasa* f. (17 A II 238), marital.

II. Cu sufixe: **1.** + *-ac*: *Simaca*, Gh., mold. (Sd V 416). **2.** + *-aşco*: *Simaşco* 16 A III 331); — vătăman (Băl II). **3.** + *-co*: *Simco* şi *Simcă* (17 B I 93, 137); *Simca* b. (Dm; Ştef; 16 B I 112; 16 A III 332); + *-cea*: *Simcea* (Hur 324); *Simcelescu*, act. **4.** + *-icel*: *Simicel*, pictor. **5.** + *-iş* + *man*: *Simişman* (Ard II 150). **6.** + *-oc*: *Simoc*, act. **7.** + *-ota*: *Simota*, ar. fam. (Cara 88). **8.** Cu fonetism lat. magh. *ş* < *s*: *Şima* (16 *B* IV 361); *Şimanu* (Mar 8); *-l*, Oana, b. (Sd X 347) **9.** Probabil + *-ilă*: *Sim/ila* t; *-ilea* b. (Grd 11); *-ilescu*; *-ileasca* ..; *-ilachi* (Arh).

SIMEON ebr. v. Simon. **I. 1.** *Simeon* (Ştef; Cand); — Movilă Vvd.; *-a* f. (Cand). **2.** Cu met.: *Semion* (17 B I 313). **3.** Cu asim. progresivă: *Simion* (Dm; M mar); *-escu*; *-eşti* ss.; *-aş* (Moţ); *-el* (16 A III 396; Hurm XV[1] 787); *-ilă* (Vra). **4.** *Simioana*, mold. f. (Sd XI 273). **5.** + Oancea: *Simioancea* (17 A II 196). **6.** Simion zis *Amion* Buză (17 A II 295); *Simion* zis *Sion* călugărul, munt., 1642 (BCI V 193). **7.** *Sîmion* (C Bog); *Sămi/on* (Vr); *-oana* (P[2]).

II. Cu eliminarea lui *o*: **1.** *Simin*, fiul lui Voicu (17 B IV 262); *-a* f (Tec I; P[13]; Aş Br 186); *Sămina* f., dobr. (RI XI 206); *Sînmina* b. (C Bog), sau din Sînmina < sf. Mina; *Asiminei*, C. (IS 271); *Simincea*, Iovu (Şchei II); *Simionce* (Cat mold I şi II). **2.** *Siminel*, act.; *Simin/escu* mehed.; *-eşti* s. (Dm). **3.** + *-ic*: *Siminic*, (Ard); — I. (Buc); *-a* Coca (CL şi Buc); *-eni* s.; *-escul* (Buc); cf. şi plantele siminic şi siminoc. **4.** + *-ariu*: *Siminicariu* (Şez). **5.** Cu schimbarea părţii finale: *Simi*, P. (Sd XXII 345); *-e* (Ard); *-an*, fam. olt; *Simianu* (Mar; M mar; Hur 206). **6.** Cu sincopa lui *-io-*: *Simnicescul*, Oprea (17 B I 170). **7.** Cu sincopa lui *o* din Simeon: *Simen*, 1758, ard. (Paş; Ard); + *-ec*: *Simenec* (17 B III 249). **7.** + Ilie: *Similie*, ard. (CO 59) **8.** *Cimon*, *-ea*, moţ (Viciu 14). V. şi tema Seman.

Simeria v. Samaria **1.**
Simi, -an, -e v. Simeon **II 5.**
Simihai v. Mihail **V 6.**
Similie v. Simeon **II 7.**
Simin, -a, -el, -escu, -ie etc. v. Simeon **II 1—3.**
Simniceşcul v. Simeon **II 6.**
Simnic/oră, -oară v. Nicolae **I C 1, 2.**

SIMON Zilotul, ebr. ***Shim'ōn*** „împlinirea (dorinţei)" (EI) **I. 1.** *Simon*, frecv., ard. (M mar; Moţ; Paş); — log. (Dm I) zis şi *Sîmion* (Dm II 73) şi *Sima* log. (Dm II 116). **2.** Derivate: *Simonesc*, haţeg. (Cand); *-u*, Dan prof.

II. Cu fon. magh. în Ardeal ante sec. XV, cu *ş* < *s*: **1.** *Şimon*, ard. (Mar; Ard; Paş); — olt. (Rel; Sd VI 455). **2.** + *-ca*: *Şimonca* adv. romîn ard. din Bekes-Csaba, < magh. Simonka „Simionel" (inform. Al. Cristureanu) **3.** Cu fonetism provincial: *Cimon*, *-ea*, *Cimoca* (Moţ).

III. Fem. *Samonida*, mama lui Radu Şerban Vvd. (16 B I 128) < Simonida.

Simpetriu, Simpietru v. Petru **I A 1.**
Sim(p)tilia v. Ilie **III 5 c.**
Simtion v. Ioan **IV A 1.**
Simzana v. Ioan **IV B 4.**
Simz/ea, -ean, -ian v. Ioan **IV B 4.**

SIN, temă comună formată din terminaţia numelor: Eufrosin, Sisin(ie), Avxin(ie) şi a celor care încep cu Sin: Sina, Sinetos, Sinesie etc.; s-a mai contaminat şi cu slavul сынъ „fiu", termen folosit în actele vechi romîneşti, alături de ***brat*** „frate", ***zet***, etc., dar nu cu blg. синь „albastru", greşit propus de Weigand ca etimon la blg. Сино. Coincidenţe: trac ***Sinus*** şi ***Sinna***, din Ratiaria (OR I 535, 584).

1. *Sin* b., mold., munt. şi olt. (Dm; Ştef; Cat; RS 72; Giur 147; Rel; Olt; Hur; Tis); — ard. 1633 (Paş); *Sinoaia* f., (Paş) marital. **2.** + sufix onomastic *-a*: *Sina* ar. pren. (Cara 87; Ard II 126); — Gh., ar. (RI IV 7): baronul *Sina* ar. (Bis R); *Sinna* b., ar. (Ant Ar); munt. *Sina* b. (17 B I 489; CL). **3.** *Sin/u* (Mar); *-ul* (Dm; Ştef); *-uleţ*, Gh., mold. (Isp III[1]); *-escu* (Arh; Sd XVI);

www.dacoromanica.ro

-eşti, -ăuţi ss. (Dm) şi act.; *Sinişteanu* fam., act. < S i n e ş t i s. **4.** + *-ea*: *Sine*, Danil (Met 150); — moş în *Sineşti* (16 A I 487); *Sinea*, ard. (Paş; Ard II 126); — s în Slovacia. **5.** + *-eciu*, *Sineciu*, ard. (Paş). **6.** + suf. slave *-ov*, *-schi*: *Sinov/a*, *-schi* ss. (Dm). **7.** Feminine: *Sina*, ar. sau < Frusina; *Sinaia*, la romînii din Craina (Jugoslavia), n. marital „soţia lui Sin". **8.** + *-co*, *-cu*, *-că*: *Sin* zis şi *Sinco* (Dm); *Sinco* zis *Stnco*, probabil fără raport cu blg. *sinko* „fiu-meu"; *Sinca* b (Cep 14); — popa (BCI V 193, 231); şi s (Dm; 17 B IV 107); *Sincă*, unchiaş (Hur); — Gh., ard., 1916; *Siinca*, portar (D Buc); *Sinculeţ*, P., act. **9.** Cf. şi *Stncu* (Dm); pentru Sîn/co, -cu, vezi şi S î n 4 (Partea II-a) **10.** Cu mutarea lui *s* în *ş*, prin fonetism lat. magh, la numele calendaristice, se poate explica şi numele *Şinca*, antroponim şi toponim totodată: a) *Şinca* părcălab., 1615 (RI X 60), şi două sate ardelene: *Şinca* veche şi nouă, scrise şi *Ştnca* în acte (Ard); etim. din germ. ***Schenke*** „cîrciumă" dată de Drăganu (p. 443) pentru toponim, ignorează originea antroponimică. Cazuri de mutarea *s* > *ş* găsim şi la nume laice: Segarcea, Serdan, Siseşti, care se pronunţă şi cu ş iniţial. **11.** + suf magh. *-i* de apart. locală: *Şincai*, Gh., istoricul ardelean, care înseamnă „Gheorghe de la Şinca". V. şi *Sin* la Partea II-a.

SINA, persan de origine. **1.** *Sina*, baronul, ar. (Bis R); — boier † 1523 (PGov f° 10). v. şi Sin.

Sinad/in, -on v. S i n a i **1—3.**

SINAI muntele; variantă greacă Σινᾶ (Hurm XIII).

1. *Sinaia* t (oraşul şi m-rea); *Sinaitul*, St. (Mag Br); — Samuil (IO 48) zis şi „Sinadon", epitet bizantin echivalent, desemnînd persoana care vine de la m-rea din m-tele Sinai. **2.** *Sinadon*, mold. cf. „s-t Mihail mărturisitorul de la *Sinad*" (Viaţa Feudală, 1957 p. 517); *Sinade* oraş în Anatolia (Ist. Rom. 1962 II 665); *Sănadon*, Nicodim mon. (DCpol). **3.** *Sinadin* al Căpitanului, sec. XV (Rel); — megiaş din Călugăreni (17 B I 48). **4.** *Sanadin* (Pom; P[11]); cf. Συναδηνός supranume bizantin: Theodor Synadinos protostrator la 1342 în Bulgaria, unchiu al ţarilor: Ioan Alexandru şi Şt. Duşan, «din Sinai» (expl. I. Bogdan (Rel 280).

Sinaia v. S i n a i 1 şi S i n **7.**
Sinat, -a, -eşti v. S i n e t o s **1.**
Sinc/a, -ă, -o, -uleţ v. S i n **8.**

SINCLITICHIA < gr. Συγκλητικός „senator". **1.** — cneaghina (17 A II 228, IV 436); — Bilăe vornic (Sur XXI) şi cu met. *Sinticlichia* Bilăiasa (Cat mold II).

Sind/el, -eşti, -lia v. A v x e n t i e **III 1, 2.**
Sindiile v. A v x e n t i e **III 3.**
Sindilaru v. I l a r i e **4** şi A v x e n t i e **III 5.**
Sindil/ă, -e, -ie v. A v x e n t i e III **2, 3** şi I l i e **III 4.**
Sin/e, -ea, -eciu, -eşti v. S i n **4, 5.**
Sinefta v. A s i n e t a **2.**

SINESIE, gr. Συνέσιος. **1.** *Sinesie*, ep. (Cras), şi ep. de Arad (Bis R); — Grozav, ard., luptător la 1848, din Aciuţa.

SINETOS, gr. συνέτος „inteligent" şi, coincidenţă: *Sinat*, principe gal din Galatia (Plutarh, apud Bailly).

1. Aceste două nume s-ar putea pune în relaţie cu enigmaticul *Sinat* din doc. moldoveneşti din sec XV (Dm; Ştef; C Ştef); — 1467 (RA I 117); — moş în *Sănetleşti* (16 A I 268); *Sinat/a* b., *-eşti* (Tec I). Această indicaţie justifică identitatea Sinat = Sănat, nume ce apar în acelaşi timp în doc. moldovene. **2.** *Sănat*, *-a*, b. (Dm); *Sănăt/eşti* s, *-escul* (Ard; Hur; Sd X), nume dovedit în cele trei ţări romîne, fără legătură cu subst. sănătate, dat ca etimon, prin haplologie, de I. A. Candrea; *Sănătescu*, Ianache, olt (Fil A şi RI XIV 147) în 1827. Cf. *Sănătăuca* s. **3.** *Sanate*, moţ, n. de origine iranică, după O. Dens. (Curs 164).

Singeorz v. G h e o r g h i e **VIII 1.**
Singheorghe v. G h e o r g h i e **VIII 11.**
Singiorz v. G h e o r g h i e **VIII 6.**
Sinica v. A v x i n i e **III 5.**

SINOD subst., for suprem bisericesc. *Sinodie* Silvan, eg. mold (Bis R).

www.dacoromanica.ro

Sinov/a, -schi v. Sin 6.
Sint/e, -ea, -eşti, -ie v. Avxintie II 2.
Sintili/a, -e v. Ilie III 5 a, b.
Sintion, -a v. Ioan IV A 2.
Sintoader v. Teodor II A.
Sinul, -eţ v. Sin 3.

SIONIE < ebr. *Sion*, muntele.

1. *Sion* (Tec I; Arh); — „sluga" (16 A II 113 — Samoil, ard (BCI II 215); *-u* (Puc). **2.** *Siion*, Bărsan (Ard II 35); v. şi Simeon 6.

Sipeni v. Iosif I 4.
Sipot, -eni v. Iosif I 13.
Sipînca v. Iosif I 4.
Sirea v. Sirul 1.
Sirghie v. Serghie 6.
Siria, Siriian v. Sirul 2, 3.
Sirina v. Sirul 4.
Siriul v. Sirul 2.

SIRUL etnic, „sirian" < gr. Συρία.

1. — epitetul scriitorului bisericesc Efrem din Siria; *Siru* (Puc); *Sirea* (16 B VI 259); — Vijdea, ard., 1916; în cazul genitiv „a *Sirei*" (17 B I 300). **2.** Coincidenţe: *Siria* s şi *Siriul* munte în m-ţii Buzăului. **3.** *Siriian* ginerele Şoldei de Solești (BCI IV 189); — fiul lui Profir (Cat mold II). Cf. „Neeman *Sirianul*", pomenit în Noul Testament. **4.** + *-ina*: *Sirina* b., mold.

Sit, -a, -ani v. Set 1.
Sit/ea, -escu, -eşti v. Set 2.
Sitil/ă, -eşti v. Set 3.
Siţa v. Anastasia I 8.
Siv, -a, -oi, -u v. Iosif I 10.
Sivila v. Sibila.
Sivistana v. Sevastian II 6.
Sîdor v. Isidor 3.
Sîlucă v. Vasilie I 2.
Sîma v. Sim I 4.

SÎMBĂTĂ subst.

1. *Sîmbotin* b 1409 (13—15 B 55; Giur 135; Ard; Bîr I; 17 B II 55, 357; 17 B III 477); *-a* f (16 B V 221); nume şi pentru vita ce se naşte într-o sîmbătă. **2.** *Sănbotin* pren. (BCI V 218); — căp., munt. (Sd V 491); *Sămbotin* = *Simbotin* (Şchei I) **3.** Cf. *Sănbatiş*, Muşat (16 B V 221).

Sîmcion v. Ioan IV A 1.
Sîmedr/ea, -u v. Dimitrie IV 2.
Sîmgeorz v. Gheorghie VIII 2.
Sîmicoară v. Nicolae I C 4.
Sîmicou, v. Nicolae I C 5.
Sîmidreni v. Dimitrie IV 3.
Sîmina v. Simeon II 1.
Sîmion v. Simeon I 7 şi Simon I 1.
Sîmnicoară v. Nicolae I C 2.
Sîmniŭon, v. Ioan IV 4.
Sîmpietru v. Petru I A.
Sîmtoader v. Teodor II A.
Sîmţion v. Ioan IV A 1.
Sîmzeană v. Ioan IV B 3.
Sîmzian, -a, -ă v. Ioan IV B 2.
Sîmziene, Sîmzuiene v. Ioan IV B 1.
Sîmzineşti v. Ioan IV B 3.
Sîncion v. Ioan IV A 1.
Sîngeorgesan v. Gheorghie VIII 3.
Sîngeor(d)z v. Gheorhie VIII 2.
Sîngeorgiu v. Gheorghie VIII 2.
Sîngeors v. Gheorghie VIII 1.
Sînicoară v. Nicolae I C 3.
Sînion, Sîniuon v. Ioan IV A 3.
Sînjorj v. Gheorghie VIII 5.
Sînjorz v. Gheorghie VIII 5.
Sînmihai v. Mihael V 6.
Sînpetru v. Petru I A 2.
Sînt/escu, -u v. Sfînt I 1.
Sîntili/a, -e v. Ilie III 5 a.
Sîntioana, Sîntion v. Ioan IV A 2.
Sîntoader v. Teodor II A.
Siuvăsiiu v. Vasilie III.
Sînzénii v. Ioan IV B 1.
Sînzian/a, -u v. Ioan IV B 5.
Sînziene v. Ioan IV B 1.
Sînzor v. Gheorghie VIII 7.
Sîrgh/e, -ie v. Serghie 4.
Sîrgul v. Serghie 5.
Smail v. Ismail 1.
Smedorova v. Dimitrie IV 6.
Sobţea v. Sofia III.

SOFIA gr. Σοφία „înţelepciune". **I.** Feminine: **1.** *Sofia* f (Ştef) **2.** *Sofian* şi *Sofieni* ss.; cu afer. *Fieni* s.; *Sofian/u* (Arh); *-a* f. (P[5] fila 23). **3.** *Sofie* (Mar); *Sofiţa* (C Ştef). **4.** *Sofiiala* şi *Sofiica* (Ştef; Şez). **5.** *Sohiia* (P

www.dacoromanica.ro

Bor 15); *Sohica* (Sd XV 28); *Sohiica* (Sd XVI; etc). **6.** Contras: *Soia* < Sohia pren. 1671 (Paş). **7.** Ipocoristice actuale: *Sofica, Fica, Fia, Sofiţa, Fiţa.* **8.** Forme maramureşene: *Sohia, Sosia, Jofie* < ung Zsófi (Mar).

II. S-au creat şi masculine: **1.** *Sofie* Popescu, elev (Nif). **2.** *Sofică* b. (16 B I 102); *Sofiicu* (Arh). **3.** *Sofioiul* (16 A II 8). **4.** *Sohian* fam. (Isp IV[1]); *Sohuleţ* (ib).

III. Forme ucr.: **1.** *Sobţea* fata lui Iuga romîn (Rl I 48). **2.** „*Sopţea* = Sofia" (C Bog).

Sofi/ca, -ă, -e v. Sofia **I 3, 7, II 1, 2.**
Sofiiata v. Sofia **I 4.**
Sofii/ca, -cu v. Sofia **I 4, II 2.**
Sofioiul v. Sofia **II 3.**
Sofiţa v. Sofia **I 3, 7.**

SOFONIE ebr. ***Zephania.*** **1.** *Sofónea* ard. (Paş). **2.** *Fonie* (17 B I 223). **3.** *Fonje, -ea, -escu.*

Sofran/a, -ea v. Sofronie **II 2.**

SOFRONIE gr. σώφρων „cu spirit sănătos, înţelept". **I. 1.** — (Sd XXII 355) etc.; — log. (BCI V 236); *Sofronea* (P Bor 53). **2.** *Sefron* (Ard). **3.** Cu afer. *Frone,* (Î Div); — Şărban Acte Pietroasa de sus, r. Mizil; *Fronţea, -escu,* act.; *-iu* Dinu (Î Div). **4.** Cu *f* > *h*: *Hronescu,* Gh. 1827 (RI XIV 150). **5.** Feminine: *Sofroniea* (Ard; Tec *I*; Ur XXII 70); *Sofronica,* ard; *Sofronie* f. (16 A III 9).

II. Cu s > ş sub infl. lat-magh.: **1.** *Şofrón* 1780 (Paş); *-ie* (CO 59); *-a, -ia* f. (Ard). **2.** + subst. şofran: *Şofrana, Şofrănea* b. (Paş). **3.** Cu schimbarea părţii finale: *Şofroc: Şofrac/eni, -eşti* ss. (Dm), azi: *Şofrăceşti* s.

Sohia, -n Sofia **I 5, 8; II 4.**
Sohi/ca, -ica v. Sofia **I 5.**
Sohuleţ v. Sofia **II 4.**
Soia v. Sofia **I 6.**
Sol/ca, -ce, -eea v. Solomon **III 5.**
Sol/ea, -escul, -eşti v. Solomon **III 1.**
Soli v. Solomon **III 1.**
Soliceşti v. Solomon **III 2.**
Solin v. Solomon **III 3.**
Solomca v. Solomon **I 6.**
Solomia v. Salomia **3.**
Solominca v. Solomon **I 6.**

SOLOMON rege în Israel, ebr. ***Salomo*** < ***Shĕlōmōh*** „pacific, norocos" (EI). **I. 1.** *Solomon/escu; -eşti* s. **2.** *Salomon, -eşti* s. **3.** *Sălăman* (Syn). **4.** Prob. cu apoc. *Sala,* V, sulgeariul mold.; — act., moţ; „*Sala* Ioan = Szalay János" (Costin); *Sali* (Moţ); cf. şi Sala, biblic, nepot lui Sem (Luca 3, 33) şi trac. Salas şi Salu (OR I 27, 28). **5.** Cu s > ş după fonet. latino-magh.: a) *Şolomon* (Ştef); *-u* (16 B VI 155; 17 B I 385, II 85); b) *Şulomon,* V., mold. (Sd VII 292); c) *Şalamon,* Ioan, ard (RA II 418). **6.** Cu schimb. părţii finale: *Solominca* f. şi s. (Sur III şi XIX); scurtat *Solomca* f. (Tut 114; 16 A I 542; 17 A II 104; V 193); — fiica lui Vladica (17 A IV 158).

II. Cu eliminarea silabei *-lo-*: **1.** *Somon* (17 A V 13); *-iş* s. (17 B III 269); *-eşti* şi *Şomoneşti* ss. (AO X 20). **2.** Cu s > ş: *Şomonescu* Dincă (Sd XI 253). **3.** *Şomăn/escu,* Sava, olt.; *-eşti* (Tis; Gorj). **4.** Scurtat în *SOLON: *Solonea* (B răz 48); *Solun* din Focşani (17 B II 197. **5.** *Solonca* f., mold. (16 A III 158; 17 A IV 43; RI XII 238). Pentru explic. formelor **II 4** şi **5** cf. calend. Solohon. **6.** + tc. Soliman: *Săliman* birar, olt. (Sur VI).

III. Divizat în Solo-Mon. **A.** *Sol,* cf. şi coincidenţa cu dacul Sola. **1.** *Soli* Rusul, mold. 1618 (BCI IV 204); *Solea,* act.; *Solescul,* T (C. Ştef.), *Soleşti* s. **2.** + *-ic*: *Soliceşti* s. **3.** + *-in*: *Solin* (Tec). **4.** Cu fon. ung-lat. s < ş *Şole* 1478 (Mus 32); *-a* b. (Cat; Ţ-Rom 303; 13—15 B 161; Moţ; Bz); *Şolea* s. în Argeş; *Şolescu.* **5.** + *-ca, -ce*: *Solca,* Ivul, boier (Ştef); *Solca* sătean (Braş); — s. (Buc); — f. (A Gen 67); *Solce* b. (Sd XVI; *-a,* Radul (13—15 B 196; AO XVII 291). **6.** *Şolca* f. (16 A I 259) şi s. **B.** vezi: Mon şi derivatele lui.

Solon/ca, -ea v. Solomon **II 4, 5.**
Solovăstru v. Silvestru **I 7.**
Solun v. Solomon **II 4.**
Somgiordz v. Gheorghie **VIII 6.**
Somon, -ešti, -iş v. Solomon **II 1.**
Son, -ea, -escu v. Samson **3.**
Sopţea v. Sofia **III.**
Sorocinăuţi v. Serafim **4.**
Sosana v. Susana **1.**
Sosia v. Sofia **I 8.**
Spastul v. Ispas **3.**
Speranţia v. Nădejde **5.**

www.dacoromanica.ro

Spilea v. Spiridon II A 4.

Spir/a, -ea, -ea, -escu, -eşti v. Spiridon II A 1, 2.

SPIRIDON gr. Σπυρίδων < σπυρίς-ίδος „paneraş de pîine". **I. 1.** *Spiridon*, act.; *-i, -eşti* ss.; *-escu*. **2.** *Schiridon* (Paş); — vătăşel (BCI VII 67). **3.** + Sterie: *Stiridon* (Paş). **4.** Cu afer. lui s şi cu *f* pentru *p* (cf. Filip-Pilip): *Firidon* (Paş; Nepos). **5.** *Spridon*, de unde *Scridon*, prov. mold. 1648 (TC II 102); *Pridon*, G., act.

II. Prin segmentare: Spiri-Don: **A.** *Spiri*, cf. gr. mod. Σπύρος. **1.** *Spir/u* şi *-a* ar. (Făr§); *-ea*, act.; *-oiu*; *-escu*; *-eşti* s.; Dealul *Spiri* t. (Bucureşti). **2.** *Spirca* < blg. Спирка. **3.** Cu *i* protetic, sub infl. turcă: *Ispir*, pren. (P1 fo 5 vo); *-escu* folcloristul (nu din tc. *ispir* „groom" propus de Bogrea, DR I); *Ispiri*, N. căpitan (Sd XV 193). **4.** Cu *l* pentru *r*: *Spilea* popa (17 B I 59 şi II 44; D Buc); — Vlaicul din Piteşti (16 B V 468). **5.** Cu afer. *Pilea*, cf. alb. ***Pilio*** < ***Spilio*** şi gr. mod. Πύλιος (But). Vezi şi Pile. **6.** *Schida* fam. (Sur VIII) < „*Schidon* (< Spiridon)" ipocoristic dat de Ghibănescu (ib). **B.** *Don*: terminaţia numelui a contribuit la formarea derivatelor din Andone: **1.** *Don, Donică* (Paş), Donciu, Dona, Donici, Donescu etc.; v. Anton.

Spridon v. Spiridon I 5.
Stachi/ea, -i v. Evstatie III 3.
Staci v. Statie 9.
Stafi/e, -i v. Evstatie II 2.

STAHIE, gr. στάχυς „spic" sau < Εὔσταχυς = lat. ***Eustachius*** „cu bun spic", fr. Eustache; v. şi Evstatie III 1–2. **1.** *Stahi* mold., pictor act.

Stama, -che v. Stamate 4, 6.

STAMATE gr. mod. Σταμάτης nume grec avînd acelaşi sens ca rom. Oprea şi Statie. Pentru sens cf. Buturas (op. cit.) **1.** *Stamate* frecvent, act., munt. şi mold.; dar *Mate, Măteşti* s. şi *Mătea* b. (16 B I 108) pot deriva şi din Matei, care este mai frecvent; *Stamat/escu*; *-in* (Ştef; Tec; Arh); *-ian* şi *-iu* fam.; *-oane* f., băn. **2.** *Stemat* (P Bor 24); *-e* (ib. 101); *Stematin* (Dm); *Stemata* f. (Buc); *Stimata* (P Bor 97). Cf. *Stematiu*, act. **3.** *Stămate* (P3); *Stămătache* (Brăila 30); cu afer.: *Matuica* f., dobr. (p. 211); *Mătache* (folosit ca ipoc. şi pt. Matei şi Dumitru). **4.** Cu apoc. *Stama* (Ard) şi *Stema*, I., olt. (AO III 45); *Stamu* (Brăila 48; Î Div; Grş 8). **5.** *Stamulea*, act.; cf. ar. *Stamuli* (Ant Ar). **6.** Cu schimb. părţii finale: *Stamache*, C. (Grai I 489); > *Mache*; *Stamin*, M., act.; *Stămaţa* f., dobr. (RI XI 207).

Stamin v. Stamate 6.
Stamu, -lea, -li v. Stamate 4, 5.
Stanasie v. Anastasie III 4.
Standin v. Constantin III 1.
Stanţica v. Constanţa.
Stas/acu, -e, -ii v. Anastasie I 3.
Staş/co, -i -ie v. Evstatie II 5 şi Anastasie I 3, 5.
Stata, -chiu v. Statie 4.

STATIE lat. ***Statius*** < ***statio*** „repaos, oprire". **1.** *Statie* (Băl II); — clucer, 1668 (BCI VII 7); *Stati*, răzeş mold., 1803. **2.** *Statu* (Sd XVI; Ins 338); *-l* fiul lui Chelariul, mold., 1709 (BCI IV 214). **3.** *Statiul* călăraş, 1655 (Sd IV 38). **4.** *Stata* f., dobr. (RI XI 211). **5.** *-achi*: *Statachi*, mare vistier (16 B VI 59); *-u* mold. act. **6.** *State*, frecv., act.; derivate: *Stăt/escu*; *-eşti* s.; *-uţă* b. **7.** Cu afer. *Tuţă* b., *Tuţa* f. (P3); *Tuţescu*. Actual *Tuţi* f. < Veta. **8.** + Isar: *Statisar*, orăşan (16 B V 431). **9.** Cf. *Staci*, Goria, mold., moş, 1605. Toate aceste nume se pot referi ca sens şi etim. şi la Eustatie, prin aferează.

Statisar v. Statie 8.
Statu v. Statie 2.
Stavăr v. Stavru 1.
Stavrat v. Stavru 4.
Stavre, -seu v. Stavru 2.
Stavriia v. Stavru 2.
Stavrinos v. Stavru 5.

STAVRU gr. σταῦρος „cruce". **1.** *Stavăr* (16 B IV; 16 A V; Tec I; Arh. etc.); — ard., 1726 (Paşca); cu etim. greşită < stăvar „herghelegiu" (Paş); *Stăvaru* însă < subst. stăvar, iar *Stăvăreşti* s. poate implica ambele origini. **2.** *Stavr/e* olt, 1635 (Hris I 229); *-escu*; *-ita* f., 1840 (P Bor 121). **3.** *Stăvru*, M. (Sd XVI). **4.** + suf. gr. *-at*: *Stavrat* (Arh). **5.** Cf. gr. *Stavrinos*, vistierul lui Mihai Viteazul.

Stăchiţă v. Constantin II A 4.

www.dacoromanica.ro

Stăhlescu v. Evstatie III 2.
Stămaţa v. Stamate 6.
Stămătache v. Stamate 3.
Stăceseu v. Evstatie III 4.
Stăpan v. Ştefan III 4.
Stăvaru v. Stavru 1.
Stăvăreşti v. Stavru 1.
Stăvru v. Stavru 3.
Stefan v. Ştefan I 1.
Stela v. Stelian I 2.
Stel/e, -ea, -escu v. Stelian I 2.

STELIAN, gr. Στυλιανός < στῦλος „coloană", „sprijin". **I. 1.** *Stelian, -a* act.; **2.** Cu apoc. *Stele* pren. (AO XIX 89); *Stelea* ard. 1722 (Paş); — ctitorul bisericii din T-vişte din sec. XV; — spătarul (17 B I 4 şi II 23); ipoc. *Stelică*; *Stel/a* f. (C Bog); *-escu*. **3.** *Stilian* < *Tilian* (17 A III 182); *Stilea* > *Stilescu* (Lic. Pl. 97); *Tilea* Ortacul (Glos.); ipoc. *Tilică*, sau din Pantele.

II. 1. *Sterian*, formă pop. act.; *Stiriano* boier (17 B III 45); *Stiriţan* 1617 (Olt); — Grecul, olt. 1631, probabil ar. (Sd VI 468). **2.** *Steriţan*, act.; *-ul* s.; *-a* f. ar. (Fărş); cu afer. *Terianu* act.; *Tărian* s. **3.** Scurtat: *Sterie*, în special ar.; *-nescu*; *Steria* f. (Sc); — t.; cu afer. *Terie*, Toader log. mold., 1593 (RI XX 252); *Sterîu* act.; cu afer. *Teriul* t. **4.** *Ster/e, -ea* (Arh; Ard); *-escu*; > *Tere* (16 B VI 35). **5.**+*-ac*: *Sterac*, I., buc., act. **6.**+*-ică*: Sterică > *Terică* (17 B II 350) şi prob. *Tăriceni* s. **7.**+*-ca*: *Sterca* (Rel); — olt. (Sd VI 494); — Şuluţiu mitr., ard.; cu fon. magh., *Şterca* ard., 1481 (Paş), nu din sl. strak „stîrc" (etim. Paşca); cu afer. *Terca* şi *Tercheşti* ss. **8.** + *-iu*: *Sterchiu* (Ard); din acesta probabil: *Tărchiu* s. (în Săcele). **9.**+*-ilă*, *Terchilă* (Glos; Sd XVI); — ard. (Paş) şi *Terchiul* mold. (Sur XX); *Tărchilă* (Ac Bz 30); *Tirchileşti* s. **10.** *Stira* de Hurez (Puşcariu); > *Tira* b. (Mar); *Tire* (scris: Tyre Luput (Met 234); *Tirea*, olt. (16 B V 98). **11.** *-eciu*: *Stireciu* şi *Stireaciu* (Ard II 42 etc.). **12.** + Serghie: *Sterghiu* ar. (Ant Ar; Cara 26). cf. gr. Στέριος (But 170). Pentru formele **II 3—10** cf. şi calend.: Stirachie şi Stirachin.

Stema, Stemat/a, -in, -iu v. Stamate 2, 4.
Stepan v. Ştefan III 1.
Step/ca, -cea v. Ştefan III 6, 7.
Stepean v. Ştefan III 3.
Sterac v. Stelian II 5.
Sterca v. Stelian II 7.
Sterchiu v. Stelian II 8.
Stere, -a v. Stelian II 4.
Sterghiu v. Stelian II 12.
Steria, -n -na, -nul v. Stelian II 1—3.
Steri/că, -e, -enescul v. Stelian II 3, 6.
Steriu v. Stelian II 3.
Stesc, -u v. Ştefan IV 3.
Steşcani v. Ştefan IV 4.
Steţ, -cani, -co, -cu, -u v. Ştefan IV 1, 2, 4.
Stiea v. Sevastian II 5.
Stihi v. Evtihie 3 b.
Stil/ea, -escu v. Stelian I 3.
Stimata v. Stamate 2.
Stina v. Iustina 3.
Stin/ea, -ei, -o v. Iustin 4.
Stineru v. Avgustin 6.
Stira v. Stelian II 10.
Stireciu v. Stelian II 11.
Stirian, -o v. Stelian II 1.
Stiridon v. Spiridon I 3.
Stofil v. Teofil 3.
Storeşti v. Nistor I 1.
Storia v. Nistor I 5.
Storin v. Nistor I 3.
Storneşti v. Nistor I 6.
Stratan v. Straton 2.
Strat/ei, -ia, -ie, -iţa v. Evstratia II 1, 2.

STRATILAT gr. στρατηλάτης „general", **1.** *Strătilat* (Tec I); cu apoc.; *Stratil* (ib.); *-ă* (Arh); *-escu*; *Strătilescu*, act. **2.** *Strătulat* (Ştef); — pah. (BCI VII 56). **3.** *Stratul* (Sd XXI). **4.** *Stratulativ*, act. Vezi şi Evstratie.

Stratin, -a v. Evstratie II 4.
Stratomir v. Evstratie III 3.

STRATON gr. Στράτων < στρατός „oaste". **1.** *Stratone* (Bz). **2.** Cu asimilare progresivă: *Stratan* (Sd XI).

Stratul v. Calistrat 3 şi Evstratie II 2.
Stratulativ v. Stratilat 4.
Straţimir v. Evstratie III 2.

www.dacoromanica.ro

Strătil/at, -escu v. Stratilat **1.**
Străt/ilă, -ilescu, -ul v. Evstratie **7, 8.**
Strătimirul v. Evstratie **III 1.**
Strătina v. Evstratie **II 4.**
Strătulat v. Stratilat **2.**
Străţi/lă, -ul, -mir v. Evstratie **II 7, III 2.**
Stretian v. Evstratie **II 6.**
Sturul v. Nistor **7.**
Sumarin, -eşti v. Marin **7.**
Sumchetru v. Petru **I A 5.**
Sumedru v. Dimitrie **IV 2.**
Supu v. Iosif **I 6.**

SUSANA ebr. ***Shushan*** „crin", > gr. Σουσαννά şi Σωσάννα. **1.** *Susana* „tîlmăcită trandafir" (Lex); *Susan* b. (Ard); *-u*; *Sosana* mona (B Cr 80); cu apoc. *Susa* ţig. b. (17 A IV 278), sau cu afer. < Iisus Navi. **2.** Prob. cu fon. magh. ş<s: *Şuşan, -i* s. (Cat); *Şuşa* (Moţ); şi *Jujan* (Mar) < ung. Zsuzsana. Cu apoc. *Juj/a* f. (Grş 12); *-escu* act.; *-ică* 16 A III 71); cf. magh. Zsuzsika frecv. în Trans. (com. Cristurean). **3.** *Suzana*, act.; cu apoc. şi z din grafie germană: *Suza*, I. ard. sec. XVIII; *Suzeni* s.

Sus/a, -ă, -ea v. Iisus **1** şi Susana **1.**
Suslăneşti v. Iisus **2.**
Suz/a, -ana, -eni v. Susana **3.**
Sventeşti v. Sfînt **III A 2.**
Svinţiu v. Sfînt **III A 1.**

www.dacoromanica.ro

Ş

Şaghinescu v. Savin 3.
Şalamon v. Solomon I 5 a.
Şamu v. Samuil.
Şandr/e, -ea, -eşor, -ica v. Alexandru III 1.
Şar/a, -ica v. Sara 2.
Şaul v. Saul 7.
Şăndr/e, -ea, -eia, -escul, -eşor v. Alexandru III 1, 3.
Şăndr/olea, -u -uc, -ucă v. Alexandru III 1.
Şăndroń v. Alexandru III 2.
Şelip v. Filip II 3.
Şendranul v. Alexandru III 3.
Şendr/e, -ea, -eni v. Alexandru III 2, 3.
Şendri/ea, -că, -co, -ceni, -şor v. Alexandru III, 2, 3.
Şendroiu, Şendruleni v. Alexandru III 2, 3.
Şent/escul, eşti v. Avxentie II 4.
Şilimon v. Filimon 3.
Şilişeu v. Filic 4.
Şima, -nu Sim I 3, II 3.
Şimon, -ea v. Simon II 1, 2.
Şinca, -i v. Sin 10, 11.
Şind/il, -ilă v. Avxentie III 4.
Şindilaru v. Ilarie 5.
Şindrea v. Alexandru III 2.
Şinţ/ea, -eşti v. Avxentie II 4.
Şint/ea, -işor v. Avxentie II 5.
Şipeniţ, Şipinţi v. Iosif I 4.
Şiul v. Vasilie III 3.
Şofrana v. Sofronie II 2.
Şofroe/eni, -eşti v. Sofronie II 3.
Şofron, -a, -ia, -ie v. Sofronie II 1.
Şolea v. Solomon III 6.
Şol/ea, -escu v. Solomon III 4.
Şolomon v. Solomon I 5 e.
Şomăn/escu, -eşti v. Solomon II 3.
Şomon/escu, -eşti v. Solomon II 1, 2.
Şon/a, -ea, -eru, -escu v. Samson.
Şova v. Hîrs 4.
Ştef, -a v. Ştefan II 1, 2.

ŞTEFAN arhidiaconul, gr. Στέφανος „cerc, coroană".

I. 1. Forma greco-slavă cu S: *Stefan*, frecv. (Dm; Ştef); *Stefan* Vvd; — (Pom); **2.** Ipocoristice: *Fan* (Var 20); *-e* act.; *-ea*, Ion (Isp I²); *Fani* ar. (Cara 87); *Fanu* (Moţ); — moş 1667 mold. (Bîr III); *Fanului*, T. (Tut); *Fană* b., ţig. (Sur IV); *Fanaca*, mold., act. **3—10.** cu ş: **3.** *Ştefan*; *Ştefănel* (Dm; Ard); — Ioan (CL); *Ştefăneii*, neam (CL); italienizat: *Ştefanelli*, T. V. scriitor; *Fănel*; *Ştefăn/escu*; *-eşti* s.; *Fănescu*, act. **4.** *Ştefănică*; *Fănică*. **5.** *Ştefaniţă* (P⁶); *Ştefăniţă* Vvd = *Ştefan* cel Tînăr; *Făniţă* Triţă, act. Cu suf. grec *-iu*: *Ştefăniu* (Bîr; Arh). **6.** *Ştefănoiu* (Sc). **7.** *Ştefănache*; *Fănachi* (Sd XXI 393). **8.** *Ştefănucă* ard. (Paş). **9.** *Ştefănuţ* (Mar); cu afer: *Nuţ/u, -escu*, V., act.; *Nuţă*, C. răzeş mold., 1797; *Nuţăscul* (CL). **10.** + *-cu*: *Ştefancu* act. **11.** + *-ciu* şi cu afer.: *Fanciu*, *Făncel* an 1400 (Drăg). Cf. blg. Фанчо (Weig).

II. Fără finala *-an*, confundată cu suf. *-an*: **1.** *Ştef* Foale (C Bog); *-u* 1726 (Paş); *Ştefu*l, frecv., mold. (Dm; Ştef. C Ştef); *-escu*, Al. erudit oltean; *-eni*, *-eşti* ss. **2.** *Ştefa*, olt. (Sd XXII); — mold. (16 A III 455; 17 A I 165); *Ştefea* (Sd XXII; Paş). **3.** *Ştefca* (Sd

www.dacoromanica.ro

XVI şi XXII). **4.** *Ştefei* (Ard). **5.** *Ştefin* (13—15 B 230; 16 B I 2, 4; Rel); *-a* b. (RS 37); *-a* pîrgar în R-Vîlcii olt. (16 B I 39) zis şi *Ştefonia*. **6.** *-lea, Ştieflea* fam., ard.; *Ştefleşti* s. **7.** *Ştefură* fam. (Şez); + *-ac*: *Ştefureac*, Şt. prof. **8.** *Ştefirţă*, Mac., mold. (BCI VII 119).

III. Din blg-rus Степан. **1.** *Stepan* (Dm; Ţ-Rom 387; Cat; Giur 281); — popa (17 B II 381); *-escu*, olt. **2.** Cu i protetic, *Istepăneasa* (16 B VI 8). **3.** *Stepean* (Dm). **4.** *Stăpan*, L., munt (Sd XI 262); — pren. (AO XXI 189). **5.** *Stepa > Tepa*, D. (Sur V; Met 15). **6.** *Stepca* (17 B II 225, 435). **7.** *Stepcea* (17 B I 491); — popa (17 B III 24). **8.** + Ştefan: *Ştepan*, — *-escu* (Sd XXII)

IV. Din ucr. Стецко: **1.** *Steţco, -cu* (Dm; Ştef; Ard); *Steţ* şi *-co* (M mar). **2.** *Steţu* şi *Steţco* (Mar); *Teţul* (17 A III 152) **3.** *Stesc* (ib); *-u*, act. **4.** Cu afer. *Teţcu* (Ard); *Steţcani* s. (Ştef) azi *Teţcani* s.; *Steţcani*, 1679 = = *Teţcani* = *Tescani*, sat. Pentru a explica pierderea lui *S* iniţial, caz obişnuit de afereză în onomastica calendaristică, I. Bogdan trimete numai la cazul Calafindeşti < Scolofendie (Ştef II 579); *Steşcani* s. (Sd XVI); *Tescanul* (Tec I); *Teascu* b. din Tescani (16 A III 81), poate şi din subst: teasc.

V. Din ung. ***István***. **1.** *Estivan* (Cost I); *Istăvoiu*, Oană (C Bog). **2.** *Istfan* (17 B I 463); *Iştfan* (Ştef I); *Iştifan* (16 B IV 303); **3.** Fără *t.*: *Işefan* (17 B II 336); *Işfan* (Pom); *Esfan* Pătru (17 B I 256); *Işvan* (17 B II 172). **4.** + Ioan: *Eştioan* (Sur IV); *Iştion* (Sur V); *Istioana* Blaj (Sur II). **5.** *Iştoc*, ard., 1758 (Ard; Paş) < ung Istok; — (BA ung. 12), cf. şi srb. ***Ištok*** (Rječ apud Paş); *-u*, Luca mold. 1507 mart 1 (mss Sîngeorgiu) **6.** Din ung. ***Pista***: *Pişteşti* s (Gorj). Formele § V provin de la maghiarizarea oficială a onomasticei romîne din Ardeal, înainte de 1916.

VI. Feminine: *Ştefana* (16 A IV 148; AO XV 291); *Fana*; *Fănica*; *Ştefaniţa* (Isp III[1]); *Ştefania* act.; *Ştefanca*, mold. 1764 (Sur XVII).

Ştefan/ea, -eu v. Ştefan act. **I 10** şi **VI.**
Ştefănache v. Ştefan **I 7.**
Ştefăn/ei, -el v. Ştefan **I 3.**
Ştefăni/că, -ţă, -u — v. Ştefan **I 4, 5.**
Ştefăn/oiu, -ucă, -uţ v. Ştefan **I 6—9.**
Ştef/ca, -ea, -ei v. Ştefan **II 2—4.**
Ştefin, -a v. Ştefan **II 5.**
Ştefîrţă v. Ştefan **II 8.**
Ştieflea v. Ştefan **II 6.**
Ştefonia v. Ştefan **II 5.**
Ştefu, -l, -leseu v. Ştefan **II 1.**
Ştefur/ă, -eac v. Ştefan **II 7.**
Ştepan v. Ştefan **III 8.**
Şterea v. Stelian **II 7.**
Şulomon v. Solomon **I 5 b.**
Şuş/a, -an, -ani v. Susana **2.**

www.dacoromanica.ro

T

TABOR, m-tele, forma lat-catolică, cu *b. Tabor* pren. (P^{14} f° 17); *Tabăr*, I. (act.); *Tabora*, mold. (Sd XXII). dar cf. şi ung. ***tábor*** „tabără". Pentru numele derivate din subst. tabără v. Partea II-a.

Tache, Tachi v. Dimitrie III 2 b.
Tac/iu, -ută, -u v. Anastasie II 5, 6.
Tacoşa v. Tecusa 2.
Tader v. Teodor II C 1.

TADEU ebr. ***Thaddäus***.
1. — (Ard II 172). 2. *Thadeu* (Syn). 3. Cu *f* < th. fon. rus: *Fadei* Hîjdău (BCI VII 116).

Tador v. Teodor II C 2.
Tahie v. Evstatie II 3.

TAISIA gr. Θαΐς.
— Geroae (BCI VII 112); — mona (P^{8}).

Tala v. Talaleu 3.

TALALEU gr. Θαλελαῖος.
1. *Tălălău*, Radu., post. (Mano 23). 2. *Teleleu* în expresia populară: „Teleleu-Tănase": 3. Scurtat cu apoc. din Talaleu sau cu afer. din Vitalie: *Tala* t. (16 B III 99); — b. (ib. 403); — ard 1726 (Paş); diminutiv: *Talica*, Drag. (AO III 336 nr. 14); *Tale* (17 B II 404); funia *Tălească* (ib.); *Talea* b., ard. 1726 (Paş); — s. (raion Cîmpina); b., Stoica lui — (16 B II 389); — I. (Puc 391) din an. 1863. Cf. blg. Тала < Talaleu (Weig). Tălălău (§ 1) poate fi socotit o contaminare de formă şi de sens cu subst. tololoi (larmă) pe care Pascu (R Cr. XIII 125) l-a explicat din rus, ***talaly*** „zarvă".

Tale, -a v. Talaleu 3.
Talea, Taliia v. Evtalia.
Talica v. Talaleu 3.
Tama, -ş v. Toma III 1, 2.
Tamuş v. Toma 4.
Tanaeu v. Atanasie II 10.
Tanasia v. Atanasie II 12.
Tand, -a, -in v. Constantin III 2.
Tapia v. Patapie 5.

TAMARA < ebr. ***Thamar***, n. de femeie în V. Testament.
1. — State, şetrar (Î Div); *Tamaru*, Z. (ib).

TARAH cf. gr. τάραχος „turburare".
1. *Tara*, olt. (Sd XXII). 2. *Taru*, E. (Rom. Lib. 31 III 1953); ambele pot deriva şi din Tarasie.

TARASIE gr. Ταράσιος, cf. gr. Τάρας, întemeietorul Tarentului.
1, *Taras* s. şi rîu (M mar); b. (Puc); *-i*, act.; *-ie*, din care *Rasie*, etc. 2. *Tărăşă* dobr. (RI XI 209); *Tărăsăuţi* s., mold. Cu apoc. *Tara* (BG LIV 159) 3. Cu *ş* lat-magh. < s: *Taraş*, ard. 1758 (Paş); -fam (Bz); *Tărăşeni* Cu afer. prob. *Rasa*, *Rasova* ss.
s. 4. Cu sinc. lui *a*: *Tars, *Tarsia* f. (BCI VII 112); + *-iţa*: *Tarsiţa* f. (Şoimari; Grş 8; Sd XV 236); *Tărs/eiu*, V, 1670 (D cpol); *-eşti*. s., dar cf. coincidenţa cu trac. ***Tarsas***, (OR I 27)

www.dacoromanica.ro

Taraş v. Tarasie 3.
Tarsi/a, -ţa v. Tarasie 4.
Tarcu v. Tarah 2.
Tascău v. Anastasie I 6.
Tas/e, i, -ia, -ie -u v. Anastasie I 4.
Tasian v. Anastasie III 2.
Tasă/ia, -e v. Anastasia I 5, 7.
Taş/a, -ula v. Anastasie I 7.
Taş/că -u v. Anastasie I 5.
Tatine v. Tatian II 4.

TATIAN lat. ***Tatianus, -a,*** < ***Tatius*** < lat. ***tata*** „tată".

I. Din *Tatian,* — cu asim. regresivă: *Titian* b. (Mar; Ard); — Ungoci, ard.

II. 1. *Tatiana* f. (16 A I 494) zisă şi *Titiana* (ib. 473). 2. *Tetiana* (Mar). 3. *Titiana* (Dm; Ştef; Mar; 17 A I 5; Sd XI 86); — dobr. (RI XI 206). 4. Cu schimbarea părţii finale: *Tatine* s. (17 B I 408). 5. Cu afer. *Tiana* şi *Teana* (Mar).

III. Din cr. Таця < ***Tatiana*** (Grincenko), respectiv ***Tatian***: 1. *Taţa* sau *Taţea* f. (Ştef); *Taţea* f., mold. (Sd V; 16 A III 398); — b. (17 A II 3). 2. *Taţinco,* Ion (17 A III 101). 3. *Taţul* săpunarul, mold. (Sd VII 67). v. şi Atanasie III 5.

TATION şi **TATUIL,** v. Partea II-a, Tatu.
Taţ/a, -ea, -inco, -ul v. Tatian III.
Taudor v. Teodor II C 3.
Tavă v. Tavita.
Tavelta v. Tavita 3.
Tavista v. Tavita 4.

TAVITA ebr. ***Tabitha*** „căprioară" (Faptele Apost. IX 36).

1. *Tavit* şi *-a,* ard., 1827 (Paş). 2. *Tavitha* (Ard; Paş). 3. *Tavefta,* Corhan mona. mold., 1915. *Tavifta* f., ard. (Nepos). 4. *Tavista* şi *Vista* (Paş). 5. *Tavă,* M. (Dm), sau < subst. tavă.; *Tăveştii* s. (Ştef; Glos).

Tăc/ea, -ul v. Anastasie II 5.
Tăflan v. Teofan 6.
Tălăeşti v. Pantelimon V C 2.
Tălălăul v. Talaleu 1.
Tămala v. Toma III 4.
Tămaş, -a v. Toma III 3.
Tămăş/elu, eni etc. v. Toma III 3.
Tămiş v. Toma III 5.
Tămşeseul v. II 2.
Tămuş v. Toma III 5.
Tănas, -că, -cu, -e, -ie, -ia v. Atanasie II 1, 3, 9.
Tănăs/ache, -escu, -ia, -ică, -iu v. Atanasie II 3, 5, 12, III 4.
Tănăs/oiu, -ucă, -uică v. Atanasie II 3, 7, 8.
Tănacul v. Atanasie II 10.
Tăsică v. Atanasie III 2.
Tărian v. Stelian II 2.
Tăriceni v. Stelian II 6.
Tărasă v. Tarasie 2.
Tărăsăuţi v. Tarasie 2.
Tărăşeni v. Tarasie 3.
Tărchilă v. Stelian II 9.
Tărseşti v. Tarasie 4.
Tăscău, Taşcău v. Anastasie I 6.
Tăvădar, -eşti v. Teodor VII 3.
Tăveşti v. Tavita 5.
Teana v. Tatian, II 5.
Teca v. Tecla 4.

TECLA, lat. ****tecla*** < ***tegula*** „ţiglă"

1. — (16 A II 96). 2. *Teclu* b., act.; *Teclici* (16 A III 50; Sur XVII). 3. Cu epenteza lui *u*: *Tecula,* Irimia 1611 (Sur II); *Teculescu,* Iustin, episcop. 4. Cu apoc. *Teca, Tecu,* nume în Pannonia mediev. (Drăg); *Teca* (11—13 C I 26). 5. Din grafia Thecla, sub infl. fon. ucr. *Feela > ***Vecla*** (Mar).

Teclici v. Tecla 1.
Tecsa v. Tecusa 3.
Tecu, -la, -lescu v. Tecla 3, 4.

TECUSA. lat. ***Tecūsa,*** din Galatia, cf. arm. Takuş, n. de femeie < takuhi „regină". 1. — 1202 (11—13 C I 26). 2. Cu *a* pentru *e*: *Tacoşa* f. (17 A IV 150) — b. (17 A I 52). 3. Prob. cu sincopa lui *u*; *Tecsa,* Sav (Met 95).

Teder v. Teodor V 1.
Tedescu v. Teodor V 2.
Tedor v. Teodor V 3.
Tela, Tia v. Filoteea şi Sevastian III 5.
Teica, -n v. Matei I 4.
Teiu v. Matei I 2.

www.dacoromanica.ro

Tel, -e, -ea, -can, -eanca v. Pantelimon V C 1, 2.

Teleleu, v. Talaleu 2.

Teleman v. Pantelimon V B.

Tel/escul, -eşti, -eţul v. Pantelimon V C 2.

Teliianu v. Pantelimon V C 2.

Teliman v. Pantelimon V B.

Telipan v. Pantelimon II 3.

Teliţ/a, -oiu v. Pantelimon V C 3 b.

Teli/u, -ue, -uţă v. Pantelimon V C 3 a, e.

Tell, Tel/oae, -ul v. Pantelimon V C 1.

Tem v. Eftimie III 6.

Temeş v. Timotei II A 3.

Temişeseul v. Timotei II A 4.

Temoc v. Timotei II A 7.

Temofte v. Timotei I 3.

Ten/ă, -ciul, -ea, -i, -ie v. Eftimie III 7, 8.

Teoc v. Teoctist 3.

TEOCLIT gr. Θεόκλητος, „chemat de d-nul". Sub infl. ucr. cu f < th: *Feolipt* mon. (17 A III 187).

TEOCTIST, < gr. θεόκτιστος „creat de d-nul".

1. — mitrop. Moldovei în 1457. **2.** Cu afereză: *Tistu*, n. act., sau < ung. ***tiszt*** „ofiţer". **3.** Prob., ard. *Teoc* (Moţ) sau < sbst. tioc.

TEODOR, Tiron gr. Θεόδωρος, tradus cu sl. Bogdan, lat. Deodatus.

I. 1. *Theodor*, astfel semna şi Tudor Vladimirescu; *Theodóru*, actual, format din genitivul grec. **2.** *Teodor* (Dm), formă curentă, cultă; *-a* f.; *-escu*; *-eşti* s.; *-eanu*; **3.** *Tiodor* (17 B I 20).

II. SÎNTOADER sau *Sîn-Toadir* (Grai I 265) < lat. ***sanctus Theodorus*** dar cu finala *-er*, neexplicată, n. vechiu popular, al sărb., luat şi ca prenume: **A. 1.** *Sîntoader* b. (17 *B* II 168); *Sintoader* b. (17 B III 375); *Simtoader* din Bărăşti (b. 17 B II 330).

B. Fără „sîn"-, **1.** *Toader*, frecv. şi *Toadăr* (Dm; Ştef; CL). **2.** *Toadir* (16 A III 9). **3.** *Toadea*, 1600 (Sd X 87; 16 A I 29; 17 A III 97, IV 160) etc. În exemplele ce urmează forma veche rom. se contaminează cu cea oficială bisericească din sinaxare şi cu influenţe străine. **4.** *Doder* (17 A IV 369). **5.** *Toador* pren., ard.; *Toager* (Băn). **6.** *Toadra* f., dobr. (RI XI 206). **7.** Cu schimbarea părţii finale: *Toadin*, *-a* b. (16 A III 125).

C. Cu reducerea dift. *oa* > *a*: **1.** *Toader* zis *Tader* şi *Tador* ceaşnic (Ştef); *Tader* (Mar). **2.** *Tador* (Dm; C Bog). **3.** *Taudor*, I. act.

D. Cu reducerea diftongului la *o*: **1.** *Toder*, *-aş* (Ştef; Mar; Tec); *Toderaşco* (Dm; Tec); *Toderan* călăraş 1655 (Sd IV 38). **2.** *Toderică*, L. (Ştef). **3.** *Toderin*, D., mold. (Sd VII 313). **4.** *Toder|iţă*, Balş mold; *-iţa* s.; *-iţi* (Tec I). **5.** *Toderel* (Buc). **6.** *Toderoiu* fam (Puc 386); —Ecaterina, eroina de la Jiu. **7.** + *-canu*: *Todercanu* (Dm; Buc). **8.** Afer. *Derioiu*, S., act. **9.** *Derescu* (Arh).

E. *Todir*. **1.**—(16 A IV 226; Sd XXII 274); *-aşcu* act.; *-ean* (CL); *-el*, *-eni*, *-eşti* ss. (Ştef); *-i* (Tec). **2.** *Todiriţ|ă*, mold.; *-eni* s. **3.** *Todiriu*, D., din Focşani, 1649 (BCI VII 6). **4.** *Todir|oae*, act.; *-uţ* Ioana, mold., 1914.

F. 1. *Todor*, ard. (Mar; Ard; Paş); *-a* b. Ur XXII 71); *-el* 1722 (Paş); *-an* (Sd X; 17 B I 123). **2.** Cu afer. *Doran*, Şt. (MO). **3.** Cu afer. *Orănescu*, act. **4.** *Todor|ică* (Ştef); *-in* (Sd XVI). **5.** Cu afer. *Dorin* (Tec; Sur V); *-a f.* **6.** *Todoriţă*, 1633 (Paş). **7.** *Todoraş > *Doraş*, mold. **8.** *Todor|oiu* (Mar); *-uţ*, ard.; *-uţă* (Ard). **9.** + *-ca*: *Todorca* b. (Mar); f., mold.; *Dorca*, N., pr. ard., 1916.; *Dorcoş*, P. (Băl III). **10.** *Todoara* f. (Mar.)

G. Cu apoc. **1.** *Toda* b. (Ard; RI XI 207); ar. (Fărş), etc.; — f (Isp I[1]; 16 A III 422; 17 A II 216); *Todan* act.; *Todaş|cu* fam. şi *-an* (Buc); *Todî*, ar. (Ant Ar). **2.** *Tod|e* (17 A IV 323); *-ea* (Moţ; Paş); cu afer. *Odea*, Gh. (Şchei IV) *Todeciu* (BG LIV 197); *Todei* 1743 (Paş). *Todie* (Cat. mold. II). **3.** *Todic* (Isp IV[1]); *-ă* (Sur VIII; Mar); Cu afer. *Dică* zis şi *Dicu* al lui Stan (Am); *Diculescu*; *Todica* (17 A I 17, V 284); — pîrcălab mold. 1615 (RI X 60); *Dicescul*, Ioan (A Gen I 61—5). **4.** *Todilă*, G. (MO 10 febr. 1949). **5.** *Todin* (16 A II 13); cu afer. *Odina*, C-tin ard., 1794 (Cat. gr. I) *Todesc* (Jiul ard.) **6.** *Todişcă* (Mar). **7.** *Todiţă* (Sur VIII). **8.** *Toduţă*, F., act. **9.** *Todoaia* f. şi *Todoş* (Sd XVI).

www.dacoromanica.ro

III. TUDOR. **1.** — (Dm) şi act.; *-ache, -acheşti*; cu afer. *Rache*; *Răchilă* (Sd XXI); *Tudoran* (Dm; Vr; Giur 299; Moţ) etc; *-cea* (Bz); *Tudoraşcu* 1831 (Acte Sc). **2.** *Tudor/e*, dobr. (RI XI 209); *-el* (G Dem 675); *-escu* (Olt). **3.** *Tudór/i* (Vr; Tec I; etc); *-ică* căp. (Olt); *-ici* (16 B V 174) *-in* (17 A II 63); *-ina* f. (Isp II[2]); *-iu*, act. **4.** *Tudor/oiu* (Puc); *-uţ*, P., ard. (RA II 417). **5.** *Tudora* f., act.; *Tudorca* f. (17 A V); *Tudoriţa* f. dim., *Doara* f. (D Buc) < **Tudoara*. **6.** Cu ft < th din fon. slavă: *Ftudor* Cucul 1686 (BCI VII 9). **7.** Ipocoristice, diminutive familiare: cu afer. lui To-, Tu- sau Tod-Tud-, din Teodor, Todor şi Tudor: a). *Odor* (17 B I 328) etc; b). *Doru*, act.; *-l* (Sd XVI); *Dora* f. (17 B I 242); — d'Istria; *Doria* f. (RI XI 217); *Doriţa* (ib); *Dorica* mona. (Sur XII); *Doroiu* (Vr C); c). *Dorcescu*, act. < Todorcea; d). Prob. *Orăscu* şi *Orescu* act.

IV. TUDUR. **1.** — (17 B II 212); *-a*, *-i* b. (Sd XVI); *-a* f. (17 A II 6); *-u* (Sd XXI 394; 17 B III 11; 16 A III 417) etc. **2.** *Tuduran* sluger (17 B IV 52); *-ul* (Buc). **3.** *Tudurian*, C. (Sur II); — I. **4.** *Tudurenciu* (Paş). **5.** Cu schimb. părţii finale: *Tuda* f. (16 A I 563); — Ion (Sd XI 87); *-n*, Ioan (Băl II). **6.** Tudure cu asim. regresivă: *Dudure* (16 B II 281) şi cu afer.: *Duru*, Bădic Drag 138); — N. ar. (Cara 96); *Dura* (Moţ); — Gr. (Sur XXII); *Dură* munt. (BG LIV 158); *Dure*, C. pr. act., 1916.; *-a*, ard. sec. XVIII; *Duran*, Ion, 1829 (Băicoi, Acte Sc); — (Băl I); *Durăscul*, Şt. (Sur XXII); *Durilă* (Vr C 74; Sur III); *Durca* (Sd XVI); *Duroiu*, munt. (BG LIV 194); *Durulea*, ard. (Viciu 33)

V. Alte forme: **1.** *Teder* Robul (Sd XI 53). **2.** Cu apoc. *Tedescu*, şi cu afer. *Descu*, **3.** *Tedor*, mold. (C Bog); —1532 (Sd V 212). 4—5. Probabile: **4.** *Dorosan*, Sava (17 A I 90). **5.** *Dodorici* (Băl III).

VI. Forme de origine ucraineană. **A. 1.** *Feodor* (16 A IV 32). **2.** *Fedor* (Dm; Ştef; 17 A IV 112); *-a* şi *-ca* b. (ib); *-ca* f. (16 A I 57); *-el* (Ştef); **3.** *Fed/e* (Dm); *-ea* (Ştef); *-eşti* s. **4.** *Fedco* şi *Fedca* (Dm; Ştef; 16 A II 41). **5.** *Fădurco* mold., 1606.; *Federca*, ard.

B. *Fădor* (Dm; Ştef) etc.; *-a* f. (17 A IV 147); *-aşcul*, Teodor (Sur IV); *Fădorman* = Fidărman, sas din Trotuş (C Neamţ 14) = Fodorman (Sur V).

C. 1. *Fidor* (C Ştef). **2.** *Fidca* f., mold., (Sd VI 74). **3.** Prob. *Fodor* şi *-in* mold., ard. (Moţ); cf. şi ung. *fodor* „creţuri", care poate explica n. ardelene. **4.** *Fodi*, Al., act.

D. 1. *Fătca* (17 B III 322) < Fedca. **2.** *Fetca* mold., 1606. Numele din această grupă (a VI-a) apar în actele din sec. XIV—XV în Maramureş şi în Moldova, lăsînd puţine urme după aceea.

VII. Din ung. ***Tivadar*** = Teodor; tot prin maramureşeni pătrund cîteva forme în Moldova: **1.** *Toader* zis şi *Tivodar*, mold. (Sur XX). **2.** *Tivodor* (ib). **3.** *Tăvădar*, răzeş, 1400 (Cost I); *-eşti* s. (BA ung 15).

VIII. Din blg. ***Toka*** < Todor (Weig): *Toca*, ard. (Paş); prob. şi *Toca* b., 1202, din Bihor.

TEODOSIE, gr. Θεοδόσιος, acelaşi sens. **I. 1.** *Todos/ie* (Mar); *-ia* f. (Dm; Tec I; 16 A II 72). **2.** *Todosă*, I. (Sd XXI); *Todosca* f. (Ard; 17 A IV 147). **3.** Cu met. *Dotosia* f (Paş); cu disim. *Deodosie*, olt. (AO XVI 367). **4.** *Todosiica* f. (16 A II 153).

II. 1. *Tudos* vameş 1640 (D Cpol); *-e* b., act.; *Tudosăe*. mona. mold. 1654 **2.** *Tudosca* d-na. **3.** *Tudosoiu* (Ocina). **4.** *Dosie* (Hur); *Dos/ei*, P., act.; *-escu* (Lic Pl 354). **5.** + *-in*: *Dosinescu*, I., act.; *Dosăneşti* (13—15 B 242).

TEODUL, < gr. Θεοδοῦλος „robul d-lui". *Deodul* pren.

TEOFAN, gr. Θεοφάνης < Θεοφάνεια „arătarea d-lui", Boboteaza.

1. *Teofan*, frecv. (Bis R); — Seachil cu soţia *Tufănasa* zisă şi *Tufănească* Săcheloae; *Teofănescu*; cu apoc. *Teof* boier 1521—29 P Gov f° 16); + Paisie *Tofanisie* b (Cat. mold. II). *Tufana* f. **2.** Cu fonetism slav: *Fteofan* (Ard). **3.** *Tofan -a* (Dm; Mar; Vr; Isp IV[1]; Sd XVI). **4.** *Tofu* (Sd XXI). **5.** + *-lea*: *Toflea* (Ard; A Gen I 67; Tec; 17 B II 302; III 514); — pren (Sd XVI 185). **6.** *Toflă* Murgoci (17 A II 274; IV 406); cu met. *Tolfă*, M. (17 A I 51). **7.** Toflă + *-an*: *Toflan* (Sd X) ard., din Bîrsa; *Tăflan* (Ard; Paş), nu < Tecla (etim. Paşca, după Weigand). Tohan

www.dacoromanica.ro

derivat din < Tofan de Bogrea (DR IV^2 870) pare mai verosimil din Antoh < Antioh, + suf *-an*. **3.** Cu f > p : *Topan* (Ard) ; *-a* s. ; scurtat (terminaţia *-an* tratată ca sufix) şi cu schimb. de sufix : *Topa* şi derivatele, care pot fi şi de altă origine, folosite de aromîni, moldoveni, ardeleni şi munteni, v. Partea II-a. **9.** *Tohleni* s (Cat. mold. II) prob. < Toflea sau < Antoh.

TEOFIL < gr. Θεοφίλος „iubit de d-nul". **1.** — frecv. (Bis R). **2.** *Tofil*. Şteful, moş în *Tofileni* (16 A I 367) ; *-escu* (Hur 47). **2.** *Tofil* şi *Tohil* (Sd XVI ; Isp IV^1). **3.** Cu s, protetic, prob. *Stofil*, pren. actual (Paş).

TEOFILACT gr. Θεοφύλακτος < Θεός, şi φυλάκτης. „protector" **1.** — clucer (Bis R). **2.** *Teofilet* (C Bog). **3.** *Tiofilat* (C Neamţ 2) ; —mon. (16 A II 10). **4.** *Tohilat*, mold (Sur IV şi VIII ; Sd XXII) ; cf. şi Bogrea (DR IV 870). **5.** Cu afer. şi suf. *-on* : *Filacton* popa (BCI XI 72). **6.** + *-ache* : *Filactache* Căplescu, mold. (RI VI 72).

Teofilet v. Teofilact **2.**

TEOFOR, gr. Θεοφόρος < Θεός şi φόρος „purtător de d-zeu" : *Tifor* (Ard).

TEOHARI gr. Θεοχάρης. din expresia < Θεός şi χάρη „mila" **1.** *Teohar/ie* Codin ; *-escu* (ib). **2.** *Tuhari*, act.

TEOLOGU subst. epitet calend. — Căpitan (Scan).

TEONA, gr. Θεωνᾶς. **1.** — arhim. (Sur IX). **2.** *Theoan*, pr. (17 A II 222). **3.** Cu fon. rus, *Feona* mare vornic, mold. **4.** Cu suf. gr. *-at* : *Feonat*, eg. la Caşin (Sur IV).

TEOPREPIE gr. Θεοπρέπια „maiestate divină".

Prepia mona.

TEOTECHI < gr. Θεοτόκος. = lat. „deipara" **1.** *Theotochie*. **2.** *Teotoche* prof. 1819 (Sur XI). **3.** *Fetochie* b. (Ard I 200 ; Paş). *Feotoca*, Ghinea neg. (D Buc) **4.** *Fotoc*, t., (Cat. gr. I) *Fotochi*, N. din Făgăraş (ib.) 4. *Fătoche* boier 1521—29 (P Gov f^0 16).

Tepa v. Ştefan III 5.
Tepeiu v. Antipa 1.

TERAPONT < gr. θεράπων, -όντος „servitor, devotat".

1. *Terapond* (Syn). **2.** Cu afer. *Ponta* Tatiana, mold. act. 3. Cu apoc. *Tera*, Traian băn.

Terca, Tercheşti v. Stelian II 7.
Terchil, -ă v. Stelian II 9.
Tere v. Stelian II 4.
Terente v. Terentie 3.

TERENTIE, lat. *Terentius*, cf. *terentus* sector pentru jocurile seculare în Campus Martius. **1.** *Terindie* (Syn). **2.** *Terinte*, mold. (Sd XXI). **3.** *Terente*, munt. act. *Terenţel* (17 B III 212). **4.** *Tirinte*, dobr. (RI XI 207). **5.** *Torintie* armaş (Isp I^2).

Terenţel v. Terentie 3.

TEREZA din calendarul catolic, prin infl. ungară. **1.** *Trezia* (Ard II 85). **2.** *Treja* (ib.) şi *Trejia* f., ard. (Var 23) < magh. *Trézsi*.

Terianu v. Stelian II 2.
Teri/că, -e, -ul v. Stelian II 3, 5.
Terinte v. Terentie 2.
Tescan/i, -ul v. Ştefan IV 4.
Tetiana v. Tatian II 2.
Teţc/ani, -u, -ul v. Ştefan IV 4.
Thanasie v. Atanasie I 2.
Theoan v. Teona 2.
Theodor, -u v. Teodor I 1.
Tiana v. Tatian II 5.
Tică v. Dimitrie III 2 d.
Tichie v. Evtihie 4.
Tichina v. Trihina 2.
Ticoiu v. Dimitrie III 2 d şi Tic (Partea II-a).
Ticu, -şul v. Constantin II A 13 şi Tic (Partea II-a).

TIHON gr. Τύχων, zeul soartei. **1.** Nume monahal. **2.** *Tih* (16 B II 299) ; *-an* (17 B II 339) ; *-ul* (Dm ; C Ştef ; 16 B VI 337 ; 17 B I

www.dacoromanica.ro

297); *Tiha*, jupîneasă (17 B IV 339); în cazul genitiv: Stoica al Tihii, munt. (Sd V 446). **2.** I. Bogdan derivă Tihu < sl. Тихъи „tăcut", iar Jireček (Staat u. Gesellschaft I p. 35), îl dă ca n. albanez. Weigand derivă şi alte nume slave cu terminaţia -mir din nume calendaristice (Sracimir < Evstratie etc.). **3.** Pt. Tihomir v. Tih (Partea a II-a).

Tiia v. Sevastian **II 5.**
Tifor v. Teofor.
Tih, -a, -an, -ul v. Tihon **2.**
Tihi/a, -e v. Stahie **3** şi Evtihie **4.**
Tihomir v. Tihon **3.**
Tile, -a v. Pantelimon **V C 4** şi Stelian **I 3.**
Tileman v. Pantelimon **V B.**
Tilia v. Pantelimon **V C 4.**
Tilian v. Stelian **I 3.**
Tili/că, -cești Tilichi v. Pantelimon **V C 4** şi Stelian **I 3.**
Tiliman v. Pantelimon **V B.**
Tiloiu v. Pantelimon **V C 4.**
Tim/a, -anu v. Timotei **II A 1.**
Timca v. Timotei **II A 10 a.**
Tim/ică, -ina v. Eftimie **III 4** şi Timotei **II A 1.**
Timiș, -anu v. Timotei **II A 3, 4.**
Tim/oc, -ochi, -oiu v. Timotei **II A 1, 7, 8.**
Timofie v. Timotei **I 6.**
Timoft/e, -eiu, -i v. Timotei **I 2, 3.**
Timohie v. Timotei **I 7.**
Timoș v. Timotei **II A 5.**

TIMOTEI din Efes, gr. Τιμόθεος nume teoforic.

I. 1. *Timothei* (Syn). **2.** *Timofteiu*, ard. (Paş); cu afer. *Moftei* (Ard II 172). **3.** *Timofte* mold., act.; *Temofte*, dobr. (RI XI 210); *Timofti*, Artenie, 1810, mold. (Sur XV). **4.** Prin disimilaţie: *Dimofti*, mold. **5.** + *-in*, *Moftinul* s., ard. **6.** *Timofie* (Ard; Mar); cu afer. *Mofie* (Mar); **7.** *Timohie* (ib.).

II. 1. *Timotei* formă frecv. **2.** Cu schimb. părţii finale, *Timotin*, mold. (Sur VI; 17 A II 171); cu afer. *Motin*, act. Prin scurtări se nasc două teme noi: Tim şi Motei.

A. Tim ard., 1198 (Drăg 245) **1.** *Tima* (Drăg; 16 B III 273); + *-an*: *Timanu* Dominte, act.; *Tim/ică* artist dramatic; *-ina* f. (Sd XXI); *-oiu* t. (Bz). **2.** *Timu* (Drăg); *-l*, buc. (Buc; CL); *-l*, ard. (sec. XVIII); **3.** N. Drăganu recunoaşte în majoritatea toponimelor: *Timiş*, *Timeş*, *Temeş* cu derivatele lor, „un nume de persoană la bază, derivat cu suf. slav *-išĭ*, *-ešĭ*, din ipocoristicul *Tim*, *-a*, *-u*, al lui Timofteiu" (Drăg 245; cf. pp. 173, 244—5, 503). *a*) *Temeş*, ţig. 1502 (D Gorj), adoptat şi de unguri: Temes b. 1215 din Bihor (Drăg);— mold. (Dm); *-escu* (Dm; C Ştef); *-eşti* (Dm); *b*) *Temiş*: *-escul*, R. (Ştef); *-eşti* (Dm); *-ani* s. *c*) *Timiş* b. frecv, mar. (Ard); — ard. (Drăg 108, 173, 214, 400); mold. (Dm); *-escul* şi *-ăscu* (Dm); *-ani*, *-eşti* ss (Dm); *d*) *Timeş* (Drăg. 244); cf. şi *Timşor* două toponime în Ungaria (Drăg. 360 n. 1 şi 361). Toate acestea n-au nimic comun cu omofonul Timiş, rîul din Banat de origine traco-dac (Drăg 245—6). Cf. şi ucr. Тимиш < Timothei (Grinc), şi *Timiş* mîrzac (Let. Urechi, ed. Giurescu). **4.** *Temişescul*, R. (Ştef); *Timişanu*, St. olt. (RA VI 34), nume de apartenenţă locală, după rîul Timiş. **5.** *Timoş*, mold. (Sd XXI), cf. ucr. Тимоша < Timothei (Grinc). **6.** *Timuş* mold. (Sur VII); — log. (Sd XI 81); — Fărîmă (RI XXXI 176); cf. ucr., Timuş Hmelniţki. **7.** + *-oc.*: *Timoc*, *Temoc*, frecv., mar. (Ard I 240—241, 245—6, 248, 268) forme identificate de editor, N. Iorga, cu Timotei; coincidenţă cu Timoc, rîul < lat. ***Timacus***. **8.** *Timochi* (Ard II 142). **9.** + *-şa*: *Timşa*, *Timşoiu* (Paş). **10.** Din blg. Тимко, Тинко, Тимчо, Тинчо (Weig; Drăg; Paş): *a*) *Timca* diac (Sur XIX); *b*) *Tincu*, ard. (Drăg); *Tinco* (Băl II); — cel bătrîn (BCI X 26); *c*) *Tincul*, 1728, ard. (Paş); *-eşti* s.; *-escu*; *Tincă*, mold. (Arh); — olt (Hur 124); cf. şi Drăg. 53 n. 5. Pentru formele § 10 *a-c* se poate invoca şi Eftincu < < Eftimie. *d*) *Tinciu* 1680 ard. (Paş).

B. Motei. 1. *Mota*, D. (T-Jiu); *Motu* (Sd XV 197). **2.** *Motăş*, M. (16 A II 93; Arh) *Motăşu* şi *Motăşăşti* (Dm; Tec); *Motaş* (Dm) *Motăşeni* s (Dm). **3.** *Motea*, Ion (AO XVI 349; *-nu* fam.; *Motescul*, St. (17 B II 130); *Moteşti* s. **4.** *Motiu*, act. **5.** *Motica*, act.; *Motiş* s.; *-an*, V., act. **7.** + *-oc*: *Motoc*, *-i*, *-eşti* ss.; *Motoca* b (Vr); sau < subst. (ard-băn.) motoc „motan". **8.** *Motoi*, olt. (AO XX 146); *Motoieşti*; *-escu*. **9.** *Motoşeni* s. (Dm; Tec I);

www.dacoromanica.ro

Timotin v. Timotei II 2.

Timovan v. Eftimie III 5.

Tim/şa, -şoin v. Timotei II A 9.

Tim/u, -nl, uş v. Timotei II A 2, 6.

Tina, -şeo c. Constantin II B 1, 2.

Tine/a, -ă v. Ecaterina II 7; Timotei II 10 c.

Tin/eea, -eu v. Eftimie II A 4, 5; v. şi urm.

Tin/eea, -eiu, -eo, -en v. Constantin II B 4 şi Timotei II A 10, n, e, d.

Tini/eă, -ă v. Constantin II B 2, 3.

Tiodor v. Teodor I 3.

Tiofilat v. Teofilact 3.

Tip/a, -ei v. Antipa 1.

Tipăteseu v. Antipatru 1.

Tir/a, -e, -ea v. Stelian II 10.

Tirchileşti v. Stelian II 9.

Tirinte v. Terentie 4.

TIRON (TEODOR-) lat. *Tiro* „recrut". 1. *Tiron* luat ca pren. (17 A V 153) şi ca nume de fam. în Moldova (16 A II 13 şi IV 174; Tec I; Arh) etc. 2. Cu apoc.: *Tirul*, Vas. (Isp IV 1).

Tistn v. Teoctist 2.

TIT lat. *Titus*, prenume roman < *titus* „porumbiel", cf. şi trac. *Tit*, cu multe derivate (An C III 486).

1. *Tit* (Met 138; *-a*, fam. act; *-a* f. (17 A I 38). 2. *Tit/e*, b. (Mar; Isp II[1]); *-ea* (Mar; 17 A I 79); ţig., b. (16 B I 13); f. (16 A II 220); *-escu* (Ard); *-eşti* s.; *-eanu*, act. 4. *Titiia* f. (Sd XI 61 şi 71). 5. *Titicul*, Cîrste (17 A III 182). 6. *Titila* s. şi pren. (Vr); — olt (RI VI 263). 7. *Titinul* (Tec I), 8. *Titiul* (Isp III[2]). 9. *Titoiu* s. (Sd XXII); *-l*, b. (17 B III 129); *-oianu*, Drăg. (16 B VI 138) şi *Tituoianul*, Gh., olt. (Sd VI 496). 10. *Titul*, banul (Hurm XI); — oraş; *-escu*; *-eşti* s. *Titiţa* b (Cat mold II).

Titiana v. Tatian II 1, 3.

Tiţ/a, -oin v. Elisaveta 9 şi Sevastian II 5.

Tiţă, v. Dimitrie III 9.

Tivodor v. Teofor VII 1, 2.

Tîmaş v. Toma III 5.

Toadăr v. Teodor II B 1.

Toad/ea, -er v. Teodor II B, 1, 3.

Toadin v. Teodor II B 7.

Toadir v. Teodor II B 2.

Toador v. Tedor II B 5.

Toadra v. Teodor II B 6.

Toager v. Teodor II B 5.

Toancele v. Antonie I 3 c.

Tobiaş v. Tovia.

Toca v. Teodor VIII.

Tod/a, -an, -aşen, -e, -ea, -eiu v. Teodor II G 1, 2.

Toder, -an, -aş, -aşeo v. Teodor II D 1.

Todereann v. Teodor II D 7.

Toder/el, -ică, -in, -iţa v. Teodor II D 2—5.

Toderoiu v. Teodor II D 6.

Todi, -e, -ea, -eă, -eesen v. Teodor II G 1, 3.

Tod/ilă, -in, -işeă, -iţă v. Teodor II G 4—7.

Todir, -aşeu, -ean, -el, -eni, -eşti v. Teodor II E 1.

Todiriţ/ă, -eni v. Teodor II E 2.

Todir/iu, -uţ v. Teodor II E 3, 4.

Todoara v. Teodor II F 10.

Todor, -a, -an v. Teodor II F 1.

Todorca v. Teodor II F 9.

Todor/ieă, -in, -iţă v. Teodor II F 4.

Todor/oiu, -nţ v. Teodor II F 8.

Todos/ă, -ca, -ia, -ie, -iica v. Teodosie II 1, 2, 4.

Todoş v. Teodor II G 9.

Toduţă v. Teodor II G 8.

Toeseu, -l v. Agathon II 3 şi Stoe (Partea II-a)

Tofan, -a, -easa v. Teofan 1, 3.

Tofil, -eni, -esen v. Teofil 1.

Toflan şi Toflă v. Teofan 6, 7.

Toflea v. Teofan 5.

Tofu v. Teofan 4.

Tohace v. Antioh II 4.

Tohan v. Teofan 7.

Tohil v. Teofil 2.

Tohilat v. Teofilact 4.

Tohin v. Trofim 2.

Tol/an, -aş, -ea, -eac, -eagă, -ecan, -escu v. Apostol III 2—6.

Toli, -eă, -ei v. Apostol III 7, 8, 14.

Tolocieă, -o v. Apostol III 9.

www.dacoromanica.ro

Tolog/aci -ea v. A p o s t o l **III 10, 11.**
Toloi, Toloş, -ea v. A p o s t o l **III 12, 13.**

TOMA, ebr. ***Thomas*** „geamăn".

I. 1. *Toma* frecv., folosit, în derivatele lui, mai mult ca masculin; cu afer. *Oma*, olt., 1659 (Sur VI); *Tomana* jupîneasa (AO XIV 117; 17 B IV 373); *Tom/ăscul*, Ioan (17 A I 113); *-escu*; *-easca*, *-eşti*, *-eni* ss.; *Tomea > *Omea*, act. **2.** *Tomul/escu -eşti* s. Alte derivate prin sufixe: **3.** *Tomaş* (Rel; Ard; Paş); — diac (Ştef). cu afer. *Maş* diac (Băl II); *Tomaşciuc* (Rel). **4.** + *-at: Tomat*, M., act.; cu afer. *Omat*, E. (act.); *Tomăţsca* (17 A III 182). **5.** *Tomeaciu* (Ard II 131). **6.** *Tomeş* (RS 62); — Vvd la Morlaci, în sec XVI (Morl 15). **7.** *Tomic/a*; *eşti* s., mold. (Ştef) sau < *Tomici* b. (Ard). **8.** *Tomin/a* b. (Dm; Ac Bz 50; Sur VIII; 16 A I 351); *-a* f. (P[13] f° 42); *-ă* b. (Moţ); *Tominţi* s. (Dm). **9.** *Tomiţ/a, -ă* b. (Tec I); *-ă* f., dobr. (RI XI 207). **10.** *Tomiuc*, mold., act. **11.** *Tomoilă*, N., mold. act.; *Tom/oiu* (Paş); *-oială*, munt. (Sd XI 264). **12.** *Tomon/ea*, olt (16 B I 123); *-ău*, C., olt. (Grai I 13). **13.** *Tomoş* (DM 60); *-ău*, act.; *-oiu* prof., 1890; cu afer. prob. *Moşoiu* fam. sau < moş. **14.** *Tomotă* şi *Omotă* (Ard); *Omăta* (Moţ). **15.** *Tomuş* (Ard; Moţ); + *-oiu*: *Muşoiu* (Ard II 150). **16.** *Tomuţ*, ard (Paş); *-a* b., act.

II. Cu sufixele: *-ce*, *-şa* etc. **1.** *Tomceşti* s., mold. (Sd XI 257). **2.** *Tomşa*, mold. şi ard. (Paş; Moţ); — Ştefan Vvd., sec. XVI; *Tomşan/ca*, *-i* ss. + ung. Tamaş: *Tămşescul* (An C III 740). **3.** * Tomşu > cu afer. *Omşu* act. **4.** Probabile contaminări: *Tomegea* (Şez); *Tomaziu* (Puc); *Tomazichi* (Arh); *Tomuzea* (Ard); *Tomuzei* (Arh). **5** + suf. grec *-ide*: *Tomida* (Arh).

III. Din magh. **Tamás** = Thoma, frecvent cu *a* în loc de *o* în Ardeal şi Moldova, rar în Oltenia: **1.** *Tamaş* (Dm; C Ştef). **2.** *Tama* f. (Mar); *Tămaia* şi *Tămăoani* ss. **3.** *Tămaş* (Mar; Ard I 244; BA ung 14); olt. (AO III nr. 13); *-a* s.; *Tămăşelu* b., act.; *-l* t.; *Tămăş/eni*, *-eşti*, *-ani*, *-asa*, *-eu*, *-oaia* ss.; *-oiu* b. (I Bot 11). **4.** *Tamuş*, olt., 1780 (AO I 218); *Tamus* (?) sătean (17 B I 481). **5.** *Tămuş* (Nif); *Tămţ* (ib); — olt (Mz Pl 66); *Tîmaş* (Ard).

Tomazi/chi, -n v. T o m a **II 4.**
Tomecşti v. T o m a **II 1.**
Tomegea v. T o m a **II 4.**
Tomida v. T o m a **II 5.**
Tomşa, -ni v. T o m a **II 2.**
Tomul, -eni, -escu, -eşti v. T o m a **I 2.**
Tomuz/ea, -ei v. T o m a **II 4.**
Ton, -a, -ea, -e, -i, -ie, -iţa, -u V. A n t o n i e **I 3 a.**
Tone/a, -e, eseu v. A n t o n i e **I 3 b, d.**
Toneî/an, -u, -uleseu v. A n t o n i e **I 3 d.**
Toneu v. A n t o n i e **I 3 b.**
Top/a, an, -ana v. -T e o f a n **8.**
Torana v. N i s t o r **I 2.**
Torintie v. T e r e n t i e.
Totolici v. A p o s t o l **III 8.**

TOVIA bibl., ebr. ***Tobias***.

1. *Tovie* (Ard); *Tobiaş* (ib), acesta sub infl. magh. ***Tobias***.

Trache, Trăchioiu v. D i m i t r i e **III 3.**
Tran/ea, -eseu v. D i m i t r i e **III 4 c.**
Traşcă, Trăşculeseu v. D i m i t r i e **III 5 d.**
Traţeo v. D i m i t r i e **III 5 d.**
Treboniu v. T r i f o n **II 5.**
Trefan v. T r i f o n **II 1.**
Trică v. D i m i t r i e **III 7.**
Trichina v. T r i h i n a **1.**
Trichioiu v. P a t r i c h i e **2.**
Trif, -a, -an, -áneseu etc. v. T r i f o n **1—3.**
Trif/ei, -in, -lea, -loi, -oilă v. T r i f o n **I 3.**

TRIFON din Frigia, gr. Τρύφον „in deliciis vivens" (O S).

I. 1. Cu apoc. *Trif* (Ard; C Ştef; Isp I[1]); *-eşti* s. **2.** *Trifa* b. (C Bog; Ard; Moţ; Puc; Tis; 16 B I 192; 17 B I 45; Sd XVI); mold. (Sd XXI); *Trifu*, frecv; *-lescu*. **3.** Cu schimb. părţii finale: *-an*, ard. (Paş), frecv.; *-ana* f., mold., 1602 (BCI IV 163); *-ănescu*; *-ăneşti* s.; *-ei*, I. (Lic Pl 243); *-in*, 1598, mold. (Sd VI 551); + *-lea*, *Triflea*, Gr., act.; + *-oi*, *Trifoi* (Mar); + *-oi* + *ilă*: *Trifoilă* (Sd XVI); *Trif/ăilă*, 1514 (LU); **4.** + *-uţ*: *Trifuţiu*, ard. (An C III).

www.dacoromanica.ro

II. Deformări : 1. *Trefan* (Tec II). 2. *Trîfu* (Dm). 3. *Tripon* (Ard; Moţ; Mar; Bih); *-eşti* Sur XXII). 4. *Tripşa* (DR VII). 5. Cu *Treboniu* (< lat. ***Trebonius*** Gallus, numele unui împărat roman), şi-a schimbat numele de Trifan, latinistul romîn din secolul trecut, August Tr. Laurian.

TRIHINA, epitet (sec. IX) după „haina aspră", care se purta, de către ortodocşi, la fel cu „ciliciul" de penitent, la catolici.

1. *Trichina* (Syn). 2. Cu sincopa lui r, *Tichina* f., dobr (RI XI 207); ipocor. *China*, Al. (Lic Pl); cu afer. *Hina*.

Trin/a, -ca, -cu, -u etc. v. Ecaterina I 4.

Tripon, -eşti v. Trifon II 3.

Tripşa v. Trifon II 4.

Trişor v. Petru II D 15.

Triţă, -ul v. Dimitrie III 8.

Trîfu v. Trifon II 2.

Trinca v. Ecaterina I 4.

Trofau, -a v. Trofim 4.

TROFIM gr. Τρόφιμος „nutritor, nutrit".

Derivatele acestuia se confundă în genere cu ale lui Trifon. Finala *-im* trece în *-in* la toate derivatele. 1. *Trofin* vameş (Sd VI 58; Tec I); *-a* f. (Tut); 2. *Trohin*, mold. (Sd VI 81); fără *-r* : *Tohin* (Sur VI). 3. *Trufin*, *-a* f. (Sur V); *-eşti* s. şi cu apoc. *Trufeşti* s. (17 B II 22). 4. Cont. cu Tofan sau Topan : *Trofan*, 1609 (BCI VII 55); *-a* (17 A III 152; Sd V 94 şi VI 81); *-a*, fiica lui Alex. Lăpuşneanu Vvd (Sd XXIII 422). 5. *Trufan* (Cat); *-a*, Pieleşoae (Glos). 6. *Trohan*, Gr. (Isp II[1]); *-eţ*, Necula (17 B IV 407); *-eşti* s. (Sd VI 58). 7. *Truhina* mold. 8. Probabile : *Hiina* f. (16 A III 29); *Hina*, pren., din Verneşti, 1639 (RI X 138). O familie *Hina*, poate fi de origine greacă, apare din sec. XVIII (Ghibănescu, Sur VII); Hina, Gh. prof., 1760; Hina Alecu, paharnic, 1840; derivaţia din Χήνα „gîscă" ori σχοινὰ „sfoară" nu pare probabilă; cf. Trihina şi subst. : *hină* (chinină), *hină* < hinna („leagăn, partea dinapoi a plutei" (DLR), dar etimologia depinde şi de accent, pe care documentele nu-l dau. 9. Echivalent; ***Hrană***, v. Partea II-a.

Trofin v. Trofim 1.

Trohan, -eţ v. Trofim 6.

Trohin v. Trofim 2.

Tronea v. Petrona 3.

Truc/a,-ă -u v. Dimitrie III 9.

Trufau, -a v. Trofim 5 şi Mitrofan 4.

Trufeşti v. Trofim 3.

Trufin/a, -eşti v. Trofim 3.

Truhina v. Trafim 7.

Truic/ă -nl, v. Dimitrie III 10.

Trulescu v. Dimitrie III 13.

Truş, -an, -că, -co, -eni, -eşti v. Dimitrie III 11.

Truţ/a, -ă, -ea, -escu, -ie, -n v. Dimitrie III 12 şi Petru II A 6.

Tucă v. Dimitrie III 10.

Tuda, -n v. Teodor IV 5.

Tudor, -ache, -an v. Teodor III 1.

Tudorca v. Teodor III 5.

Tudor/e, -el, -escu, -i -ică etc., v. Teodor III 2, 3.

Tudor/oiu, -uţ v. Teodor III 4.

Tudos/ăe, -ca, -e, -oiu v. Todosie II 1—3.

Tudur, -a, -an v. Teodor IV 1, 2.

Tudurenciu v. Teodor A 4.

Tuduri, -an v. Teodor IV 1, 3.

Tufan/a, -easă v. Teofan 1.

Tuhari v. Teohari 2.

Tul/e, -ea, -eşti v. Antonie I 2 b.

Tuli, -a, -n v. Apostol III 14.

Tupşa v. Agatope II 2.

Tuşa v. Dimitrie III 2 g.

Tuşchie v. Dimitrie III 2 g.

Tuş/ia, -iu v. Dimitrie V 2.

Tuţ/ă, -escu v. Dimitrie III 2 1 şi Statie 2.

Ţaţu v. Anastasie III 5.

www.dacoromanica.ro

U

Uca v. Maria I B 6.
Ucuta v, Luca II 3.
Udre, -a, -can, -şte v. Adrian II 1, 2, 5.
Udri/ca, -can, -iţa, -işte etc. v. Adrian II 2, 3, 5.
Udriu, -l v. Adrian III 1.
Udr/oae, -oiu v. Adrian II 4.
Udochia v. Evdochia I 5 b.
Ulca v. Iulie III 2.
Ulceşti v. Nicolae VI 8.
Ul/e, -ea, -eşti v. Iulie I 2.
Uleiana, Uliena v. Iulian 2.
Ulian, -a, -ea v. Iulian 2.
Ulic v. Iulie I 5.
Ulida v. Iulita 2.
Uli/ea, -ia v. Iulie I 3.
Ulieş, -ti v. Iulie I 3.
Ulin/a, -ici v. Iulie I 6.
Ulişăşti v. Iulie II 5.
Ulit/a, -eşti v. Iulita 1.
Uliţ/ă, -eşti v. Iulie 7.
Uliu v. Iulie I 4.
Uncu, -escu, -iul, v. Ioan III B 10, 11.
Undrea v. Andrei IV D 2.
Undrei, -aş, -co, -ul v. Andrei IV D 1, 3.
Uni/că, -ul v. Iunie 3.
Unofrie v. Onufrie 4.
Unufrie v. Onufrie 4.
Uraşcu v. Gheorghie VII D 1.
Urban v. Urvan 1.
Urbueşti v. Urvan 5.
Urdan v. Iordan 4.
Urdisteciu v. Adrian II 6.
Urea v. Gheorghe VII D 4.
Uri/e, -ia, -iau v. Gheorghie VII D 3.

URIIL, ebr. *Urî'ēl* «d-zeu e lumina».
1. — eg. (Cat); — Prenume ce şi-a adaos învăţatul boier Udrişte Năsturel, pe lîngă cel de Orest, spre a interpreta, după moda umaniştilor apuseni, şi în sens calendaristic, pe Udrişte, al cărui sens era uitat.

Uriil-Năsturel v. Adrian II 4.
Ursachi v. Ursichie 1.
Ursia v. Ursichie 2.

URSICHIE, lat. *Ursacius*.
1. Cu schimbarea părţii finale: *Ursache*, (CL; Buc). 2. *Ursia* f. (Sc) 3. *Ursaciuc*, buc., cu suf. ucrainean. Pentru alte forme v. Ursu (Partea II-a).

URVAN lat. *Urbanus*.
Forma ortodoxă n-a dat nume; din cea lat-catolică, cu *b*: 1. *Urban*, Ioan (T-Jiu); 2. *Orban*, Anton (Cat gr I); *-u*, E. (Răc 29); 3. Cu *v* din fon. magh.: *Vurban*, olt (17 B IV 260). 4. *Hurban* (CCos II 47); *Horban* (Isp VI[1]; 16 A IV 283); *Horbăneşti*, ceată Bz (Î Div) zisă şi Holbăneşti 5. Cu apoc. *Urbu: *Urbueşti* s. (Ţ-Rom 177) etc.

Ustin v. Iustin 1, 3.
Uţa v. Ana II 3 şi Maria I B 7.

www.dacoromanica.ro

V

VACH, < gr. Βάκχος lat. ***Bacchus***,

I. Vakh (Syn). **1.** *Văceni* şi *Văculeşti* ss. **2.** *Vaculea* b. (Dm); cf. ucr. Вакула < Вукол (etim. Grincenko), şi blg. Вако < Vasilie (Weig); nu este exclusă derivaţia din subst. vacă, la care se referă Vacotă (v .Partea II-a).

II. Din forma lat.-cat. Bacchus: *Bah*, nepot lui Alăman, 1515 (16 B I 109) şi *Bahu*, act.

Vaculea v. V a c h **I.**

VADIM n. persan.

1. *Vadu*, din Bereg 1230, (11—13 C I 63) cf. şi subst. vad.; *Vădescu*, R. (Hur 98). **2.** *Vadiciu* (Mar). **3.** *Vădici*, vecin (IO 135).

Vafila v. V a t h u s **1.**
Vafumie v. V a t h u s **2.**
Val/e, -eş, -eşti v. V a l e r i a n **II 1.**

VALENT lat. ***Valens*** „puternic, viguros"

1. *Ualint* (Syn). **2.** *Olentie*, mold., 1656 (Sur X). **3.** *Alent* împărat („Valens"), la Moxa. **4.** Din ung. ***Bălint*** (Walint): *Balint* (Sd XV; 17 B II 349); *-ele* t. (AO XIII 428); *-eşti* s (C Ştef); *Balinţi* s.; *Bălint* (Ard I); *-escu* (AO XII 383).

VALENTIN, VALENTINA, lat. ***Valentinus*** < ***valens***.

1. *Ualendion* (Syn); *Ualentina* (ib 9 feb). **2.** Prob. cont. cu Bălint şi cu *ă* > *o*: *Bolintin* s.; *Bolintineanu*, D. poetul. **3.** Din sas. Velentin (Felentin): *Feltin*, şoltuz (17 A III 101 şi Sd V 11); *Fealtin* din Tg-Neamţ (Sd V 18; Isp I[2]). Aceste două nume privesc numai pe orăşenii saşi.

VALERIAN, lat. ***Valerianus***; **VALERIE** lat. ***Valerius***; **VALERIN**, vb. latin ***valeo, -ēre*** „a fi tare".

I. 1. *Valerian* (Syn 1 apr) şi — Coconaşul (ib. 14 sep). Cf. *Velerin* şi *Veler*, în folclor; *Valerom*, refren în folclor (Păsc). **2.** Cu afer. *Ler* împărat (BCI VIII 49); *Ler/escul*, 1654 (An C III 740); *-eşti, -eni, -işani* ss.; *Ler/ul* şi *-a* tt.; *-a*, b. (Cat); *-oae* f., marital, (17 B I 427).

II. Din tema comună Val: **1.** *Vale* b. (Ard); *Valu*, act.; *Văleşti* s., olt.; *Vălucu* (16 B III 141). **2.** *Vălineasa* (< Valin scurtat din Valerin), Vasilica (17 A I 205). **3.** Prob. + suf. *-otă*: *Válotă > *Valuta*, I., act. **4.** *Valeş* (16 A II 143; Isp I[1]); *Valeşoae* (Ştef). **5.** *Vălaru* (Ard) designă apartenenţa locală „din s. Valea"

III. Cu *v* trecut în *g*: v. Galerie.

Valerom v. V a l e r i a n **I 1.**
Valeş -oae v. V a l e r i a n **II 4.**
Valu v. V a l e r i a n **II 1.**
Valuta v. V a l e r i a n **II 3.**
Van, -a, -ă, -ea v. I o a n **V B 4** şi **VII A 1.**
Van/ea, -cea, -co, -cu v. I o a n **B 4, 5.**
Vanghel, -e v. E v a n g h e l **2.**
Vantie v. E v a n t i a **2.**
Vaptista v. B a p t i s t.

VAR (Varuh), lat. Varus „cu picioarele întoarse în afară".

www.dacoromanica.ro

1. *Uar* (Syn). **2.** Contaminat cu alte nume care încep cu Var- sau din subst. var: *Varul* (17 B III 155); *Varu*, Al. act.; *Vărești* s (16 B III 208).

Varanghelul v. A r h a n g h e l **4.**

VARDAN în calendarul armean. *Vardeneşti* s. (17 B III 34).

Vară v. V a r v a r a **I 7.**
Varharoae v. V a r v a r a **II 5.**

VARLAAM gr. Βαρλαάμ < n. georgian Balavari < sanscr. B h a g a v ā n, epitetul lui Buddha „veneratul" cont. cu un n. sirian, **Bîrlahâ** (EI)

Numele s-a popularizat însă prin cartea poporană „Varlaam şi Ioasaf".

I. 1. — frecv. la clerici (Bis R). **2.** *Varlam* s., cu afer. *Lamu* b. (Mar). **3.** *Vîrlom* s. (13—15 B 142); + suf. *-aş*: *Vîrlumaş, cu afer. *Lumaş* s. (13—15 B 230); *Lămăşeni* s.; *Lămăşanu* (Şez) < *Vărlămaş. **4.** Cu *n* pentru *m*: *Varlan* mold. (BCI XII 180). **5.** *Vărlan* (17 B III 372; Moţ); — mold. (Sd VI 254, XVI; BCI I). **6.** *Vîrlan* (Ard); — Domente, mold; — munt. (Drj 30); *Vîrlăn/escul* (Arh; A Gen I 167); *-eşti* s; cu afer. *Lăneşti* s. (17 A V 187). **7.** Scurtat Vîrl: *Vîrl/eni, -ezi, -oveni* ss., *-iţa* t. (Ţ-Rom 44); cu met. *Vrelan* (Giur 279).

II. Cu suf. *-otă*, *Varlamotă şi afer.: **1.** *Lămotă, Lămot/escu* (Hur; Puc); *-eşti* s.; *Lămotă* = *Lumotă* din Dălbăneşti, prahovean (17 B VI 272—281); *Lumotea* (Rep D 210). **2.** *Lămătescu*, Al., boier din *Lămăteşti* (Ins 322); *-l* D., munt (Sd V 446). *Luamătă*, olt (Sd V 31). **4.** *Lomotă* clucer, 1603, munt. (BCI X 100); *Lomoteşti* s. (Cern p. VI); cu afer. *Omotă* (Ard), sau vezi (Toma I 14). **5.** *Lumot*, olt. (Sur VI); *-ă* (13—15 B 246; 16 B II 309; 17 B I 59, 188; III 413), scris odată: *Lumat*, 1499, (Rep D 188).

III. BARLA scurtare din forma lat.-ung. Barlaam: **1.** *Barla* (Ard I); *Bărlan* (Ard I). **2.** *Bărle* (ib.); *-a*, munt. (Sur I); — mold. (Isp III[1]), *Bărl/eşti* s. (Isp II[1]); *-escu*, Şt. (Isp II[2]); *-eş*, Ioan (Sur IV); *-ică* Vas. (Sur XXIII). **3.** *Bîrlă* (C Bog); *Bîrl/ea, -escu, -eţ* (Paş).

Varlan v. V a r l a a m **I 4.**
Varn/a, -ă v. V a r n a v a **I 3, 4.**

VARNAVA,; gr. Βαρνάβας < ebr. Bar-Naba „fiul mîngîierii".

I. 1. — diac (16 B I 63); *Vărnáva*, Er. (17 A V 199). **2.** *Vîrnav* stolnic (Sd XXII); cu h < v; *Harnav*, Iordache (Î Div). **3.** Cu apoc. *Varnă* b., mold. (Sur VII 209); *Vărnă*, Al. (ib). **4.** *Varna* f., mold, 1528 sora lui Luca Siurici, moş al Suricenilor; — Iustina, act.; — oraş în Bulgaria, după Tomaschek < Vrana (?). Cf. *Verna*, eventual, prin disimilare.

II. *Barna*, scurtarea din lat-cat. Barnaba: **1.** *Barna* (Moţ; Met 128; Isp III[2]; Sd X şi XVI, etc); — ducele Timocenilor (Iorga III 303). **2.** *Barnă*, O. act.; — diac (Sur IV); — fiul Uritei (Sur VIII). **3.** *Barne*, Grigoriaş, din Miclăuşani (Sd XIX 34—35); *-a*, N. act., cf. şi v. rom. bárnee „folos" (DLR). **4.** *Bărnoul* s., 1590 (Sur II). **5.** *Bîrna* V., (act.); *Bîrnea* (Paş; T-Jiu); + *-eciu, Bîrneciu*, ard, 1722 (Paş). Paşca explică aceste două nume prin subst. bîrnă — burnă (ceaţă) şi le compară cu srb-cr. Brne < Bernardus (etim. Maretić); *Bîrnova*, m-rea şi *Barnovschi*, Miron-Vvd. **6.** Prob. *Bărnuţ*, Simion om politic ard., 1848; explicaţia prin ung. barnás „brun" (etim. BA ung) neverosimilă.

Varonieu v. V e r o n i c a 3.

VARSANUFIE
— eg. (BCI VII 113); mon. (P[5]).

VARSAVA ebr. ***Barsabas***, numit şi Iustus. **I.** Forma ortodoxă. **1.** *Vîrsava* şi *Vîrsavia* b. ard. (Paş). **2.** *Varsavia* mona, f. (P[5]); *Vîrsavia* f. 3. Cu apoc. *Varsa, *Versa (etim. Drăg): *Vîrsa*, dar cf. st. *Varsu;* **a)** *Varsĕa* spătar, 1450 (Iorga III 339), *Vîrseşti* s. (Olt); **b)** *Varsca, Varţa* tt. în Ungaria, cărora le corespunde (după Drăganul) rom. *Oarţa, Vorţa*; Varsa şi Versa însă nu pot servi ca exemple pentru derivaţia cu suf. slav -su, -sa, căci silaba -sa aici face parte din tema Varsa(va).

II. Forma catolică Barsaba: **1.** *Bars* boier munt., 1390 (Iorga III 266; Giur 243); — (17 B I 177); *-u* boier mold. (Dm; Ştef;

www.dacoromanica.ro

16 A I 231); *-u* Roman, 1389 (Ţ-Rom 53); *-u*, 1531 (RA I 120); *Barsul*, fiul lui Manciul (16 A I 329); *Barsă* b. mold.). **2.** *Barsei*, Paul, buc. act. **3.** Cf. *Barson* (Ard I). **4.** *Bărseşti* s.; *Bărsan* vornic, mold. (Isp III[1]); *-ul* t. **5.** *Bărsoiul* s. **6.** *Bărsieşti* t. (Ind 13—16 B); pentru §§ 4—6 v. şi *Bîrsa* (Partea II-a).

Vartic v. Vartolomei II A 5.

VARTOLOMEI, ebr. ***Bar Talmai*** „fiul lui T." patronimic al lui Nathanael (EI).

I. 1. *Vărtolomei* (Ard); *Vartolomi*, stolnic, 1625 (IO 176). 2. Scurtat: *Vîrtom* (Ard). 3. Cu afer. *Tolomei* Lungu (Ard).

II. Segmentat în: Varto — Lomei. A. 1. *Vîrte* şi *Vîrtic* (Mar). 2. *Virtea*, Mircea (16 A I 52). 3. + *-an*: *Vîrtan* (Sur VIII). 4. + *-oc*: *Vîrtoc* (Ard) prin analogie cu ung. Birtok < Bartholomeus. 5. + *-ic*: *Vartic* (Sd XVI; LU) şi pan (16 A III 48), omonim cu arm. Vartik < vart „trandafir".

B. *Lomei* (Mar); *Lom*, ard.; coincidenţă *Lom*, rîu în Bulgaria, < lat. ***Almus***.

III. Cu h < v şi asim. regresivă: 1. *Hortolomei* (Sd XVI; Vr C 103; Sur V; RI VI 79). 2. Scurtat: *Hortomei* pren., 1726 (Paş). Pentru derivate din forma lat-catolică v. Bartolomei.

Varva, *-r* v. Varvara I 1, 3, 5.

VARVARA forma calend. ort. pt. Barbura, < lat. ***Barbara***; **VARVAR** lat. **Barbarus.**

I. Feminine. 1. *Vărvara*, mold. (16 A IV 10); — ard. (Moţ); *Avărvarei*, E. act. *Varvari* fam. ard. act., matronim (inform. Al. Cristurean) 2. *Vîrvara*, 1726, ard. (Paş; Ard; Mar); *Vîrvoară*, ard. (Viciu 35) 3. *Virvară*, mar. (Ard. I 245). 4. *Vîlvari* (Ard II 141); Cu *v* trecut în *f*: *Fărvara* (B Cr 75). 5. Cu apocopă A) *Varva* (Moţ); B) *Vîrva* f. (16 A I 63, 327); C) *Verva* (Mar). 6. Scurtat: *Arva* v. ac. 7. Cu apoc. Var-: *Vară*, N. act. şi derivatele, v. acesta Partea II-a;. + *-uca*, *Văruca*, ard. (etim. Paş), cf. ard: *văruca* „verişoară".

II. Forme de masculin: 1. *Varvăr: marital. Vărvăroaia* f, olt. (Sd XXII); matronim: *Avărvăroaie*, N., act. 2. *Vărvora* b. (17 B I 269), 3. *Varvăriciu*, cu soţia sa Vărvara mold., 1696 (RI II 147). 4. Prob. *Vorvoreanu*, fam., olt., după un top. *Vîrvor, cu asimilare regresivă. 5. Cu v < h: *Vărhare* b (16 B VI 185); *Varharoae* (16 B I 125) marital; cf. blg. върхари, în plural, „ramuri".

Varvăriciu v. Varvara II 3.
Varveri v. Barbura I 3 c.
Vasai v. Vasillie III 1.
Vas, -ea, -eia Vasilie IV 1,
Vasalie v. Vasilie I 2.
Vasălea v. Vasilie VI 3.
Vasăl/e, -eia, -ie v. Vasilie I 2 II 5., 7 a,
Vasălţa v. Vasilie II 6,
Vasc/a, -an, -ău v. Vasilie VI 2 b, d, e.
Vasco, -c, Vascu v. Vasilie VI 2 b, f.
Vaselie v. Vasilie I 2.
Vasi, -a v. Vasilie III 2, VI 2 a.

VASIAN, lat. ***Bassianus***, cf. Bassa n. de f. roman, Bassiana oraş în Pannonia.

1. Contaminat cu Vasile, v. acesta III. 2. *Vasian* (Mar); *Vasiian* (Sur III; 17 A V 288); *Văsian* fam. (Şez); *Vasiiana* f. mold. (Sd XV 336).

Vasi, -i, -ica, -ieş, -iu v. Vasilie III 1, 2.
Vasila v. Vasilie II 7 a.
Vasilache, -a v. Vasilie V 1.
Vasil/aş, -aşcă, -aşcu v. Vasilie II 3 a.
Vasilaţi v. Vasilie V 2.
Vasile/a, -ă, -ău v. Vasilie VI 1, 3.
Vasilcea v. Vasilie III 3 b.
Vasilco, -iu v. Vasilie VI 1.
Vasilcuţă v. Vasilie II 3 e.
Vasile, -a, v. Vasilie II 1, 3 d.
Vasil/eu, -eva v. Vasilie VI 1.
Vasili/a, -ca v. Vasilie II 7 a, b
Vasilichi, -a v. Vasilie V 4.

VASILIE, cel MARE, ierarh gr. Βασίλιος cognomen grec < Βασιλεύς „rege", lat. ***Basilius***, luat ca nume numai la începutul erei noastre.

I. VASILIE forma calendaristică, cultă. 1. — (Dm; Ştef); cu afer: *Silie* (17 A IV 272). 2. *Vasălie, Vaselie, Vastlie* (Mar; Br); *Vasa-*

www.dacoromanica.ro

lie (Mar, Ard); *Văsălie* (Mar), scurtat *Sălie* 1707 (BCI VII 11); diminutive: *Văsălică* şi *Văsălucă*, *Sîlucă* (Paş) —

II. VASILE forma curentă. **1.** *Vasil* (Rel; Drag); *-escu*; *-eşti* şi *-eni* ss. **2.** Ipoc.: *Sile*, b.; *Sila* s. sau < s-t Sila; *Sileni* s.; *Sili* ar. (Ant Ar). **3.** Derivate: **a)** *Vasilaş -că, -cu* (Buc); *-co* (Sd XVI; LM), din care s-ar explica: *Laşco*, olt. (16 B I 59; Sd XXII) şi *Laşcu*, mold. sau < Mihalaşcu; **b)** *Vasil/cea* (Dm; 17 A V 135); **c)** *Vasil/ea* pren. (Mano 19), de unde avem: *Silea* (Dm; C Ştef; Ard) şi s.; *Şilea* (Moţ); **d)** *Vasil/că*, frecv,. act., **e)** sincopat: *Vasîlcuţă* şi *Cuţă*, act.; **f)** *Vasilin*, scurtat în *Silineşti* s. (Dm); *Silinescu*; **g)** *Vasiliţă*, mold. (Sd V 104; BAP II 169); **h)** *Vasiloiu* (Ard). **4.** *Văsale* (BCI IV 165). **5.** *Vasăle*, scurtat, *Săle*, C. (Sur XXI). **6.** *Vasălţa* t. (16 A IV 226). **7.** Feminine: *Vasila* (Dm; Ştef; Ard; P[3]) etc.; *Vasilia* (Sc); *Vasăleia* (Ard I 64). *Vasilica* (17 A IV 517); < *Silica* (Sc); < *Lica*, frecv. (Sc) *Vastla* (Mar 167); *Vasilena* (Sucev 175); *Vasilina* s. (Dm); — f., dobr. (RI XI 206); *Văsălina* (Sur VIII); *Văselina* = *Veselina*, mold., (Sd V 213—4); *Veséla* (P[11] f[0] 27 verso).

III. Din lat. vulg. ***sanctus *Vasilius***: *Sînvăsîiu* şi *Sînvăzîi* (Şincai II 53). Din lat. vulg.* ***Vasilius***: *Văsiiu* (Ard II 36); **1.** *Vasiiu: *Vasîiu* (Ştef); *Vasîi*, Von (Met 123); *Vasii* ard, 1633 (Paş); *Vasi*, Ion (Drag 304); — Gr., olt. (Sd XXII 351), cu *-îi* contras în i; *Vasai*, V., ard.; *Vaste* (Mar 91); *Vasieş* (M mar); **2.** *Văsiia* b. (16 A II 5); *Văsie* (Mar; 16 A II 109); *Vasiica* f. (Sd XVI 298). **3.** *Vasăi* (Cat. mold II).; *Văsii*, frecv. (Mar; Şchei I; R. Gr); *-u* (Ard II 36); *Văsiu* (16 B VI 375; 17 B I 252); cu afer *Sîlului*, Apa (17 B IV 150); prob. *Şiul* t.; *Văsiia* (16 A II 5); *Văsie* (Mar; 16 A II 109); *Văsieni* s.; *Văsiescu* act.; *Văsioiu*, act. **4.** *Văsliu* (17 B III 4); *Văsăiu*, munt., 1644 (Vieri 66); *Văsleşti* s. **5.** + Vasian: *Văsiian*, mold. (Sd XXII); *Văstian* (Vr).; *Vasăian* (Cat mold II).

IV. Cu apoc. şi schimb. părţii finale: **1.** *Vas* (Ard) sau < Vas (lat. ***Bassus***); *Vasu* (Făg); *-l* 1556 (Paş); *Vas/ea* (Ard); *-escu* (act.); *Vaseia* (16 A I 598). **2.** *Vasoc* (Mar). **3.** *Vasucici* (16 A II 115). **4.** *Văsea* (16 B III 194); *Văsel* (Ard I 242); *Văsigan*, mold. 1630 (BCI IV 165); *Văsui* (Moţ; 17 B II 430); *-ul* şi *Văsoaia* ss. **5.** Prob. cu rotacism *Văsiran*, C. (Sur VIII).

V. Cu sufixe greceşti: **1.** + *-ache*: *Vasilache*; cu afer. *Lache* formă ce se poate explica şi prin < Manole, Anghel, Mihail; *Vasilachea* (Sd XVI 85.) **2.** + *-at*, plural *-aţi*; *Vasilaţi* s.; *Văselaţi* s. (Giur 44), cf. gr. Βασιλάτος **3.** + *-iu*: *Vasiliu* (Tec I); cu afer. *Liu*, C., (act.). **4.** + suf. *-îki*: *Vasilichi*; *-a* f (*Puc*)

VI. Forme de origine slavă: **1.** Vasile + suf. *-co, -ev, -ov*, etc.: *Vasilco* (Buc); *Vasilca* b., ţig. (16 B II 16); *Silca* b. (16 B III 362); *Vasilcoiu* fam.; *Vasilcău* s.; *Vasileva*, *Vasileva*, *Vasileu*, *Vasilou*, *Vastlău* ss. (Dm); *Vasiliuţi* s. **2.** Ucrainene: **a)** *Vasîa* (Ştef); *Vasiova* s. **b)** *Vasco* = Vasca, prenume la boieri mold. din sec. XV (Dm; Ştef); *Vasca* b. (Mar; C Ştef; Sd XVI); — f. (16 A I 216); **c)** *Vascu*, *Văscul* (Sur XVII); *Vescul* popa (16 A III 185); **d)** *Vascan* (Dm; Ştef); *-i* s; *Văscan* (Dm; C Ştef; Sd XVI şi XXII; 16 A I 530) *-i* s.; *Vîşcan* (Tut 7); **e)** *Vascău* (Dm); *Văscăuţi* s.; *Văscuţoiul* (Tis 317); **f)** *Vascoc* (Mar); **g)** *Văscunel* (16 A III 282); **h)** *Vescan*, act.; **i)** *Vaşincă*, G. ard. (C Cos II 480). **3.** Feminine: *Vasilc/a* (P[1]); *-ă*, olt. (RI VI 263); *Vasălca* (Tec I); *Vastlcă* (Mar; Şez); *Vasolca* (17 A IV 420); *Vasiulca* (Dm); *Vasulca*, sec. XV (Ştef; RI I 48); *Vasula* (17 A II 333) etc.

VII. Compuse şi contaminări. **1.** + Chir: *Chirvasie*; *Chirvăsuţă* (Puc). **2.** + Ion: (Va) *Silion* (Dm; C Ştef; Tec I; 16 A III 33); *Sălion* (Vit 27); + Ioan: *Silioan* = *Siloan* (16 A I 138, 392); *Sălioan* mon. (RI X 118) *Silieoana* f. (Grş 10).

Formele **1** şi **2** se pot explica şi din Ghervasie (VII 1), sau din Siluan < Silvan (VII 2). **3.** + Iancu: *Silianco* (16 A IV 232). **4.** + Filimon: *Silimon*, T. (An Pl 125).

VIII. ***Basilius*** forma latină, dacă s-a, reţinut de tradiţie, ar explica formele: **1.** *Basu*, mold. **2.** *Basa* b. (C. Ştef); m-te în Muscel. **3.** *Băsa* (Mar). **4.** *Basea* (Ţ-Rom 77; Dm; C Ştef; 16 B II 75; 17 B II 159). **5.** *Băsăscul* (Dm; Ştef); *Băsăşti* şi *Băseşti*, *Băseni*, *Basinţi* ss. **6.** *Băsan*, Gav., mold. (Sd VI 92); *-ul* (16 A IV 125); *Băseanu*

www.dacoromanica.ro

(Sd XI). **7.** *Basea* boier sec. XVI (P Gov f⁰ 11) şi s., ard.; *Basea=Basina* (C Bog). **8.** *Băsica* munt. 1821 (E. Vîrtosu, Mărturii... 1941). **9.** *Bastna* b (C Ştef; C Bog). **10.** *Basoc* (Tec I); *-u* răzeş mold. 1770; *Băsoc*, N. (Sur XV 268). **11.** *Băsoi*, Onţa (Isp V¹). **12.** Asemănări: *Basilca* f., ţig. (AO X 22); *Basoba* b. munt. 1639 (RI X 138); *Bascu*, I., ard (Braş).

Vasilina v. Vasilie **II 7 d.**

VASILISA gr. Βασιλίσσα „împărăteasă". **1.** — (Dm; Ştef; C Ştef).

Vasiliu, -ţi, v. Vasilie **V 3, VI 1.**
Vasilou, v. Vasilie **VI 1.**
Vasiova, v. Vasilie **VI 2 a.**
Vasiutca, v. Vasilie **VI 3**
Vasî/e, -i, v. Vasilie **III 2, 5.**
Vasîla, v. Vasilie **II 7 e.**
Vasîlău, v. Vasilie **VI 1.**
Vasîl/ca, -că, v. Vasilie **II 3 e, VI 3.**
Vasîlie, v. Vasilie **II 2.**
Vasoc, v. Vasilie **IV 2.**
Vasolca, v. Vasilie **VI 3.**
Vastiana, -e, v. Sevastian **II 4, 8.**
Vastiţa, v. Sevastian **II 5.**
Vasu, -ici, -l, v. Vasilie **IV I, 3.**
Vasut/a, -ca v. Vasilie **VI 3.**
Vaşincă v. Vasilie **VI 21.**

VATA gr. Βάττος.

1. *Vata* b., 1660 (Conv Lit 1922, p. 410); *Văteşti* s. (Sd XXII); *Vătuleşti* s., 1639 (Sd XI 261). *Vatieşti* s (Cat mold II) <*Vatie. **2.** Probabil + suf *-ca*.: *Vătca* (Sd XXII; Moţ). **3.** *Vîtcani* s. mold. r. Huşi. + suf. *-ie: Vatieşti* s. (Cat. mold. II).

VATHUS (Syn).

1 + -ie: *Vafiia* fam. (Î Div). **2.** Prin contaminare cu Eftimie: *Vafumie* (Mar).

VAVILA, şi VIL, cf. asir. ***Bab-ili*** „poarta zeului".

1. — eg (16 B I 83; Cat). **2.** Cu schimbarea părţii finale *Vavilin*, act. **3 — 5** cu afereză: **3.** *Vil, -a, -uca* fam. (Moţ); *-an* Ion (T-Jiu); *-oiu*, P., act. **4.** *Vilaia* jupîneasa (Giur 102, 188; Cras); preñ., frecv.; f., *Vilae* f. 1650 (Sd XV 359; 16 B II 16). Formele **3** şi **4** pot avea şi altă origine. **5.** + *-ie* sau în genitiv: *Vilii*, D-tru (Şchei II)

Vavilin v. Vavila **2.**
Văchim v. Ioachim **III 3.**
Văd/escu, -ici v. Vadim **1, 3.**
Vălineasa v. Valerian **II 2.**
Vălsan v. Vlasie **II 3.**
Vălucu v. Valerian **II 1.**
Văluţă v. Evvul **3.**
Văneuleţ v. Ioan **V B 4.**
Văntor v. Ventura **3.**
Varhare v. Varvara **II 5.**
Vărlan v. Varlaam **I 5.**
Vărnava v. Varnava **I 1.**
Vărnă v. Varnava **I 3.**
Văronicele v. Veronica **3.**
Vărtolomei v. Vartolomei **I 1.**
Vărucă v. Varvara **I 8.**
Vărvara v. Varvara **I 1.**
Vărvăroaia v. Varvara **II 1.**
Vărvora v. Varvara **II 2.**
Văsale v. Vasilie **II 4.**
Văsăl/ică, -ie, -ucă v. Vasilie **I 2.**
Văsălina v. Vasilie **II 7 d.**
Văscan v. Vasilie **VI 2 d.**
Văscăuţi v. Vasilie **VI 2 e.**
Văscunel v. Vasilie **VI 2 g.**
Văscuţoiul v. Vasilie **VI 2 e.**
Văscul v. Vasilie **VI 2 e.**
Văs/ea, -el v. Vasilie **IV 4.**
Văselaţi v. Vasilie **V 2.**
Văselina v. Vasilie **II 7 d.**
Văsi/e, -eni v. Vasilie **III 3.**
Văsigan v. Vasilie **IV 4.**
Văsii, -a, -an v. Vasilie **III 3, 5.**
Văsiiu, Văsin v. Vasilie **III 3.**
Văsloiu v. Vasilie **III 3.**
Văsiran v. Vasilie **IV 5.**
Văsieşti v. Vasilie **III 4.**
Văsî/ian, -iu v. Vasilie **III 4, 5.**
Văsîlan v. Vlasie **II 5.**
Văslan v. Vlasie **II 4.**
Văsoaia v. Vlasie **IV 4.**
Văt/eşti, -uleşti v. Vata **1.**
Vătca v. Vata **2.**
Veca v. Reveca **1.**
Vecla v. Tecla **5.**

www.dacoromanica.ro

Velase v. Ghelasie 6.
Velean v. Paul II 4.
Velicico v. Paul II 7.
Veler, -in v. Valerian I 1.
Ven/a, -escu v. Veniamin 3.
Venea v. Venedict 2.

VENEDICT, de Nursia, lat. ***Benedictus*** „binecuvîntat".

1. — eg. (Bis R; Băl II; CL). etc. **2.** ipoc. *Venea*, 1726, ard. (Paş). sau < Veniamin. **3.** v. şi Benedict.

VENIAMIN, ebr. ***Binyāmin*** „fiul dreptei" numele fiului lui Iacob, nume schimbat din ben'one „fiul durerii" (EI).

1. — ep. şi mitr. (Bis R); cu apoc. *Venia* boier sec. XVI (P Gov. f^{0} 10) **2.** *Veniemina*, mona. (Sd XIX 63). **3.** *Vena* boier (Dm); *Venescu*, N. (An Pit 76); — Al. (G. Dem).

VENTURA, prin înfl. gr.-mod. din ***Bonaventura***, it. „bună întîmplare". **1.** *Ventura* (Arh; Cat gr I). 2. *Vintura*, N. scris şi Ventura, grec (Răc 27; Tec II; RI XII 245). 3. *Vântor*, Stan din satul Sîrbi 1622 (BCI V 185)

Verna v. Varnava I 3 şi Bernard I 2 g.
Vernadea v. Bernard I 2 g.
Veroana v. Veronica 1.
Veron, -escu v. Veronica 4.

VERONICA gr. Βερενίκη sau Βερονίκη < maced. Φερενίκη „purtătoare de victorie"

1. — frecv., act.; cu apoc. *Veroana* (Ard; Paş); **2.** *Viroana* şi hipoc. *Roana*, ard. (etim. Paş); *Fironja, -ica*, f. ard. (Nepos); *Firoana* mar.; *Firîna* în texte vechi **3.** S-a format un masculin: *Varonicu*, moşie (16 B I 184); *Văronicele* t., 1387. (Ţ-Rom 44). **4.** Scurtat: *Veron* şi *-escu* act.

Verva v. Varvara I 5.
Vesean v. Vasilie VI 2 h.
Vesecul v. Vasilie VI 2 e.
Vesela v. Vaslie II 7 e.
Veselina v. Vasilie II 7 d.
Vest/ea; escu v. Blagoveştenie II 2.
Vestir v. Silvestru II 4.
Veştea v. Blagoveştenie II 1.
Veta v. Elisaveta 3.
Vic/a, -ă, -ul v. Victor 3.

VICHENTIE, lat. ***Vicentius*** „învingînd, cel ce învinge".

1. — (AO XVIII; Ard; Cras 80) etc.; — ep. (Bis R); *Vichente* 1766 (Paş). **2.** Din ung. Vincze: *Vinţul* s.; *Vinţe* b. (Ard); *Vinţeşti* s.; *Vinceşti* s. (M mar). **3.** Din ital. Vicenzio + fr. Vincent: *Visente* ard. (Viciu 35); *Visenţea* sau *Fisenţea*, paharnic sub Radu Mihnea Vvd (17 B II 17, 39); cu fonetism german v > f, *Fisenţe* log., 1645 (Pol 49); *Fiseanţea*, Matei (Sd V 448); — olt., 1763 (Sd VII 497); *Fisenţa*, Manole, Olt. (Î Div). *Fizantea* clucer, 1660 (BCI XI 13). **4.** Din ung. Bîncze < Vincze: *Bincea* rumîn (AO XVIII 135); *Binţuiu*, V. (Şchei I); *Binţescul*, St., 1720 (AO XVIII 466); *Binţinţi* s. ard. **5.** *Vincenţiu* (M mar) şi act.

Viciu v. Iov I 2.

VICTOR, lat. — „biruitor".

1. *Victor* şi *Uictor* (Syn). **2.** *Victor/a* (P^{4}); *-ia* doamna lui Leon vodă Tomşa; *Victoriţă* b. olt., 1821 (Sd XXII). **3.** Ipoc. mod. *Vică*, *Vica*; vechiu: *Vica*, P., diac, olt. (Sd VII 3). *Vicul* (16 B III 215); *Vică* f., ar (Fărş). **4.** *Vitorie* f. (P^{6}) din fam. Hurmuzachi; *Vitora* f. (P Bor 18, 27, 28, 41, 56). **5.** + Micu: *Mictor*, I. buc., act.

Vid, -a, -u v. David II 4.
Vidali v. Vitalie 2.
Vieniţa v. Evghenia 1.
Vil, -a, -aia, -ae, -il v. Vavila 3 — 5.
Vincenţiu v. Vichentie 5.

VINERI ziua, subst.

1. *Vinerica* fam. mold. (Sd XXI). **2.** *Vinerean*, nume pentru vita născută în această zi. V. şi Parascheva.

Vîntura v. Ventura 2.
Vinţ/e, -eşti, -ul v. Vichentie 2.
Virimia v. Ieremia II 5.
Viroana v. Veronica 2.
Virtea v. Vartolomei II A 2.

www.dacoromanica.ro

Vîrvară v. Varvara I 3.
Visalon v. Avesalom 3.

VISARION gr. Βησαρίων, cf. Besara oraș în Gallia Narbonensis.

1. — eg (Sd VII 366); — Bogza (Sur XXI). 2. Cu schimb. părții finale: *Visarie* (Ard II 194). 3. Prob. segmentat în: Vis-Arion: a) *Visul* diac (Cat; 16 B V 393; 17 B I 368); b) *Arion*, munt. (17 B III 143); — 1653 (Puc 4bis); ard. (Met 146); mold. (Sur III; Isp VI2); răzeș (16 A III 30); rumîn, 1689 (Sd V 188). Pentru Arion cf. și Ilarion, iar nu Arion, numele poetului grec.; *Vasarion* eg. 1660 (D Cpol).

Visența v. Vichentie 3.
Visul v. Visarion 3 a și Vis (Partea II-a).

VIT lat. ***Vitus***.

1. *Vitu*, b., în Panonia, sec. XIII, (Drăg); — Gh. (BAP II 197); — I. (Ist Pl. 381); *-l*, romîn din Serbia, sec. XIV (DR IV1); *-l*, Lup (Sur III). 2. *Viteu* (Mar). 3. *Vită* f., ar (Fărș). 4. + *-ca Vitca* f. (16 A I 432 și AO XV 290). 5. + *-an*: *Vitan* pren. (17 B I 167); — fam (AO XV 290). Frecv. act. ca nume de fam.: *Vitănești* s. Cf. *Vitomirești* s. < sl. ***Vitomir***, de aceeași origine calendaristică. *Vitioara* s., munt., de orig. necunoscută. 6. Din magh. ***Vidó*** < lat. ***Vitus***: *Vida*, ard. (Viciu 13)

VITALIE, lat. ***Vitalius***, < ***vitalis*** „cu viață".

1. *Vitali*, Chiriac ar. (RI V 77); *-a* mona. (P. Gov f0 30). 2. *Vidali* boier (Sd XXII). 3. Prob. *Vitila* b. (17 B I 356)

VITHONEE (Syn), cf. ebr. ***Vithania*** sat în Iudeea. 1. *Vitomia* (P Gov. f0 29 vo).

Vivtoniia mona. (Sd XIX 63). 2. *Vitaniia* mona (P Gov. ib.)

Vitila v. Vitalie 3.

VITLEEM oraș în Palestina.

Bethlehem (tradus „Vifleim" de N. Iorga), solul împăratului Ioniță la Papa (Iorga III 92).

Vitor/a, -ie v. Victor 4.
Viț/a, -ă v. Iov I 1.
Viv/escu, -ian, -ițul, v. Aviv.
Vivtoniia v. Vithonee.
Vîlsan, -a, -ul v. Vlasie II 3.
Vîlsu v. Vlasie II 2.
Vîlvari v. Varvara I 4.
Vîrlan v. Varlaam I 6.
Vîrl/eni, -ezi, -ița v. Varlaam I 7.
Vîrlom v. Varlaam I 3.
Vîrloveni v. Varlaam I 7.
Vîrnav v. Varnava I 2.
Vîrsav/a, -ia v. Varsava 2.
Vîrsești v. Varsava 3.
Vîrt/an, -r, -ie v. Vartolomei II A 1, 3.
Vîrtoc v. Vartolomei II A 4.
Vîrtom v. Vartolomei I 2.
Vîrva, -ra v. Varvara I 2, 5 a.
Vîtcani v. Vata 3.
Vladumitrel v. Dimitrie III 6.
Vlambie v. Evlampie.
Vlas/a, -ă, -ăe v. Vlasie I A.
Vlasca, Vlașca v. Vlasie III 3, 4.
Vlase v. Vlasie I A 2.

VLASIE gr. Βλάσιος. < lat. ***Blasius***, nume gentilic la romani, explicat de Tagliavini prin vechiul latin blaesus „bîlbîit" „șontorog", it. Biagio, fr. Blaise (Tagl).

I. Forma ort. A. Cu accent pe prima silabă: 1. *Vlásie*, frecv. 2. *Vlas*, Fl., ard., act.; *Vlasă*, mold., 1797; — Sim., ard (BCI II 268); *Vlasa*, Agafina act.. 3. *Vlasiu* (16 B II 148). 4. *Vlasăi* = Vlasie (BCI 58 —60); *Vlasăe*, mold., 1668 (RI X 120); *Vlasi*, b.mold., 1803; *Vlase*, A. (Sd XXII 332). B. Cu accent mutat: 1. *Vlastia*, socrul lui Stănilă, munt., 1622 (BCI V 186). 2. *Vlăsi/e, -a*, accentuat ca Manasía sat < Manásie, Vasilía f < Vasílie, Tănăsía f. < Tanásie. Această formă se prezintă în toponime ca: Codrul și valea *Vlăsiei* (fost jud. Ilfov); vîrful Vlăsíei olt. (AO XVI 258), și în expresia „părțile Vlăsíei" b. sau f. (16 B V 133). Codrul Vlăsiei nu se mai poate înțelege ca nume etnic „al Valahilor" (P. P. Pan. Mircea cel Bătrîn 62), nici prin expresia slavă *vă lies* „în pă-

www.dacoromanica.ro

dure" (etim. I. Conea), care ar trebui să sune Vlésia; pt. aceasta cf. Podlesul, pîrîu (17 A IV 179) ce înseamnă „sub pădure", cu *-l-* nemuiat. Toponimul provine din nume de persoană: Codrul unui Vlasie, cum s-a numit şi Codrul Cosminului după un Cosmin < Cosma. Cf. şi discuţia judicioasă din I. Iordan, *Nume de locuri*, p. 262).

II. VLAS + suf. *-an*, *-in* şi cu metateze: **1.** *Vlăsan* (Giur 267; Sd XVI); — olt 1475 (AO XIV 3; Sd VII 4) etc. **2.** Cu met. *Vîlsu* boier, 1588 (Sd XV 50). **3.** + *-an Vălsan*, fiul lui Ene (RI XIV 196); *Vîlsan* diac (Cat; AO XIII 474); cu afer. *San* (Hur 128); *Vîlsanul*, rîu; *Vîlsana* f. (Sd XV 4; 16 B V 162); *Vîlsăn/eşti* s.; *-oiu* (Puc). Cf. şi Weigand, Flussnamen: Vîlsan < Vlas. **4.** Altă metateză: *Văslan*, mold. (RI XXIII 89). **5.** + Vasile: *Văsîlan*, olt (Grai I 62).

III. VLAS + sufixele *-in* şi *-ca* produce omonime la numele derivate din Vlah: **1.** *Vlăsin* (C Ştef; Puc); *-eşti* s., uneori scris cu *ş* < s (17 A II 325) ceea ce confirmă identitatea Vlăsin = Vlaşin. **2.** *Vlaşin* (Ştef; Isp I[1]); — din Cotova; — Gr. (17 A I 260); — pitărel (17 A II 243); — Şt. (Sur XIII); *Vlaşen* s. (17 B III 580); *Vlaştn* (C Ştef). **3.** + *-ca*: *Vlasca* şi *Vlăscuţa* f. (Puc); **4.** Contaminarea Vlasca + Vlaşin produce n. *Vlaşca*, visternicel mold., 1619 (17 A IV 358) omonim cu t. *Vlaşca* < etnonimul Vlah.

IV. Din forma lat. ***Blasius*** a calend. catolic prin srb-cr. ***Blaž*** *-a*, *-in* (Rad vol. 82 pp. 82, 116, 134), — cf. blg. Блаже < Blagoslav, (Weig), care poate fi o explicaţie greşită — avem *Blaj*, folosit mai întîi de ardeleni: **1.** Forma *a* în temă: *Blaj* fiul lui Herbord [< Hîrbor] (14 C I 339; Dm; Vr); — oraşul ard.; — Boria (Ard :I 269); — Stan (Gorj); — Cernii (16 B I 43, 85); *Blaja* t. (Orh); *Blajiul*, G. (Tec I); *Blaj/ani*, *-ari*, *-eri*, *-eni* ss. (Dm); cu *ă* < *a*: *Blăj/el*, *-eni*, *-eri*, *Blăjoi* (azi Blejoi) ss.; *Blăjeşti* s. (Ind 13—16 B). **2.** *Blaje* (Dm); *-eu* (Jiul ard.) *-a* din Păuleşti, b. (17 B II 351), cf. satul vecin *Blejoi*; Gh. al *Blăjioaei* (16 B V 219). **3.** *Blăjul* s. (16 B II 302). **4.** Cu *e* < *a*: *Blej/a*, M., (act.); *-u* munt. (Sd XXI); *Blej/an*, *-ani*, *-eşti* ss.; *Blejeru*, M., mold., act. **5.** Din ung. ***Balasz*** < ***Blasius***: *Balasia* t.; *Balasachi* boier, mold. (Sd IV); *Balasin* (Dm); *-eşti* s. (Ştef), aceste două apar şi în forma *Balosin*, *-eşti* (Dm; Ştef) în aceleaşi documente; *Balosin*, vlah din Serbia, sec XIII (Has). 6. Cf. *Blasul* şi *Blaz* (Vlah PB).

Vlaşen v. Vlasie III 2.
Vlaşin, -eşti v. Vlasie III 2.
Vlaşîn v. Vlasie III 2.
Vlăsan v. Vlasie II 1.
Vlăsi/a, -e v. Vlasie I B 2.
Vlăsin, -eşti v. Vlasie III 1.
Vlorin v. Flor I 15.
Vocoteşti v. Avacum 3.
Vonca v. Ioan III B 1.
Voncilă v. Ioan III B 3.
Vonciul v. Ioan III B 6.
Vonifatie v. Bonifatie 4.
Vouuţ, -u v. Ioan III F 4.
Vorvoreanu v. Varvara II 4.
Vrancea v. Avram II 3.
Vrelan v. Varlaam I 6.
Vuluţ/ă, -ăşti, -i v. Evvul 2.
Vurban v. Urvan 3.
Vuţa v. Parascheva I C 3.
Vuţă v. Iacov I 3.

www.dacoromanica.ro

X

Xalom v. S a l o n a **1.**

Xenia v. A v x i n i e **II 9 c** şi P o l i x e n i a **1.**

Xintu v. A v x e n t i e **II 1.**

Z

Zabulică v. Z a v u l o n **2.**

Zache, -i, -u v. Z a h e u **1.**

Zachia v. Z a h e u **1.**

Zahar/ca, -co v. Z a h a r i a **6.**

Zah, -a v. Z a h e u **3.**

ZAHARIA ebr. *Zĕkarjāh* (EI) **1.** *Zaharia* **2.** *Zahară*, b., 1781 (BCI V 273) şi dobr. (RI XI 205); *Zahar/escu*; *-eni*, *-eşti* *-iceni* ss.,, *Zăhăreşti* s. **3.** *Zăhăriică* (16 A II 102). *4.* Scurtat: *Zariia* (17 B IV 145). *Zarii* (Ard II 191); *Zăriăşan* (Moţ). **5.** Cu afer.: *Harea; Haria*, Ioan, mold., din Mereni 1605; *Hăreşti*, *Harău* ss. V. şi Haralambie **6.** Forme ucrainiene: *Zahar/ca* (Sd XVI); *-co* (Sd XXII). **7.** Din blg. *Zazulĭa* < Zaharia (Weig): *Zazulea* Gl. (Sur IX).

ZAHEU vameşul < ebr. *Zakkaï* «curat». **1.** *Zakheu* (Syn). *Zache*, Paiş, ard. (Met 259); *Zache/i* (Moţ), *-u*, ard. (11—13 C I 26); *Zachia*, act. **2.** *Zahe*, *Zaheu*, *Zahiiă* (Ard); *Zahiu*, act. **3.** *Zah*, *-a* (Mar; Ard II 144); *Zahu*, M. (Î Div) sau < Zaharia.

Zahiiu v. Z a h e u **2.**

Zan, -a, -ă, -ce, -cea, -ciu v. I o a n **IV B 4, 9 a, b.**

Zane v. I o a n **VI C 2.**

Zanet, -e, Zanne v. I o a n **IV C 2 a.**

Zani/ca, -ia v. I o a n **VI C 2 a.**

Zanohie v. Z i n o v i a **II 3.**

Zariia v. Z a h a r i a **4.**

Zavedeiu v. Z e v e d e i.

ZAVULON bibl., unul din cele 12 triburi din Israel, ebr. *Zĕbūlūn*.

1. *Zavul* fam. (Sur III şi IX; Isp IV[1]; Sd V 85). **2.** În forma catolică: *Zabulon: Zabulică* (17 A V 215); — Lupul (BCI VII 92).

www.dacoromanica.ro

Zazulea v. Z a h a r i a 7.
Zădrailă v. I s r a i l 5.
Zănco v. I o a n IV B 9 c.
Zănica v. Z i n a i d a 3.
Zănofei, -a v. Z i n o v i a II 4.
Zănov/e, -ilca v. Z i n o v i a II 2.
Zăriășan v. Z a h a r i a 4.
Zăroni v. L a z ă r I 5.
Zdrăilă v. I s r a i l 4.
Zeanu v. I o a n IV B 8.
Zenobi/a, -u v. Z i n o v i e I, II 5.
Zenovi/a, -e v. Z i n o v i a II 1.

ZEVEDEI bibl., tatăl apostolilor Ioan și Iacob.

1. *Zavedeiu*, Crișan, ard. (RI VII 205). 2. Cf. *Zăvideni* s.

Ziiauu, v. I o a n IV B 8.

ZILOTUL, Simon, zis și Nathanael, gr. Ζηλωτής „zelos", ebr. kan'ânyya.

1. *Zilot* Romînul, cronicar, sec XIX. 2. *Zilotis*, A. boier (Sd I); *Ziloti*, N. clucer mold., 1814.

ZINAIDA gr. Ζηναΐς.

1. — (Syn; Sd XIX 62). 2. Ipoc. *Zin/a* f. (16 A III 45); *-escu*; *-ica*, Gh. (Bîr II). 3. *Zănica* f. mold. (Sd X 100; Bîr II), sau < subst. zînă. 4. + suf. *-cu*, *-că*: *Zincă* b. (Sd XXII); *Zincu/lescu* fam.; *Zinca* f.; — Bibeasca, munt. (Aș Br 297). 5. Prob. *Jinca*, I. (T-Jiu).

Zin/a, -ea -culescu, -escu v. Z i n a i d a 2, 4.

ZINOVIE, ZINOVIA, gr. Ζηνοβία < Ζῆν= Ζεύς+βία „Zeus, forță".

1. *Zenovie*, I., (act.); mod. *Zenobiu*. 2. *Zenovia* f., ard. (Paș). 3. *Zănove* (Ard II 175); *Zănoviica* (Sd XVI). 4. *Zănofeia* mona., 1782. = *Zonofei* = *Zonofia* (Acte Sc). 5. *Zanohie* b. mold. (Sur V). 6. Prin o cont. inexplicabilă: *Ghenovia* f., dobr. (RI XI 206).

ZLATAUST, sl. „Gură de aur" supranumele lui Ioan patriarhul C-polei din sec. V.; în Sinaxarul, mss 1081 f^0 64 (BAR), simplu: „Zlatoust".

1. *Zlat* b. (17 B I 222); — Stan (ib. II 357); *-e* (ib. 246). 2. *Zlata* f. (16 A I 275, III 125; 16 B V 49; Răc 10); *Zlătescu*. 3. *Zlatca* b. (16 A III 29).

Zoan v. I o a n IV 10 *b* și VI C 1.

ZOE, gr. Ζωή „viață".

1. — frecv. 2. *Zoica* (Dm; Ard; Ștef). 3. *Zoian*, *Zoița* (Sur VII). 4. *Zoița* = *Joița* (17 B IV 54). 5. Cont. cu ziua Joi: *Joița* (Sd XV 236). 6. Formație de masculin: *Zoic*, Mihai (17 B II 278); *Zoicaru*, act; *Zoican*, D. (Î Div).

Zoița v. J o i 3 și Z o e 4.
Zor, -ă v. L a z ă r II B 1.
Zore/a, -ești v. L a z ă r II B 5.
Zor/ea, -el, -eni, -ești etc. v. L a z ă r II B 3, 4.
Zorge, Zorj v. G h e o r g h i e VIII 9.
Zori v. L a z ă r II B 2.
Zorz/a, -ilă, v. G h e o r g h i e VIII 8, 9.
Zosăn v. Z o s i n 2.

ZOSIMA, gr. Ζώσιμος < ζῶσις „centură".

1. — (Sd XVI). 2. *Zosin* și *Zosăn* (Sd XI 56) mold. 3. *Zosa* (Moț). 4. Cu met. *Sozim* (Sucev 174). Cu apoc. v. Sima.

Zota v. Z o t i c 3.
Zot/ea, -ec v. Z o t i c 2, 3.

ZOTIC gr. ζωτικός „vital".

1. *Zotic, -ești*, mold. 2. *Zotec*, Daria, act. 3. *Zota* 1647 (17 B IV 536; Arh; Ac Bz 50); *Zotă*, Ilie (Șoimari). 4. *Zotea* (17 B I 170). 5. *Zotu* și *Zota* ar., cf. alb. *zot* „domn".

Zuz/a, -e v. G h e o r g h e VIII 10.

www.dacoromanica.ro

Partea a II-a

N U M E L A I C E

www.dacoromanica.ro

A

ABA cf. ebr. ***abba*** „tată" (gr. ἄββα — slav. аѣѣа). În onom. romînă prob. < cuman ***aba***, ca în Tîncaba, Basaraba, etc. **1.** *Aba*, Samuel, ard. sec. 18; — f (17 A IV 160). **2.** *Abu* (Ac Bz 5); *Abeşti* s (Cat mold II) **3.** *Abotă* (Sd X).

ABAZÁ etnic, după abazi sau abkhazi, popor caucazian, cerchezi veniţi o dată cu soţia lui Vasile Lupu (Costin). **1.** *Abază*, Nicolae, nepotul lui Vasile Lupu, care şi-ar fi luat acest nume după vestitul Abazá - Paşa de Silistra, contemporan; *Abază*, sulger mold., 1660 (Sd VII 293); — mold. fiul lui Gavril hatmanul (RI VI 252); — Cerchezul, vist. mold., 1660 (RI II 197); — „vornicul Botoşenilor şi cneghina lui, Sultana" (Sucev. 175). **2.** *Abăza*, Iliiaş, mold., 1690 (RI VII 44; Sd V 46); *Abăzeşti*, fam., mold. originară din Abazia (Has; Tec I; CL; Sd XVI). Alte exemple (BA sl. 13, 14).

Abilii v. B i l **13.**

Abotă, Abu v. A b a **2, 3.**

ABRUD, nume de persoană: **1.** — hagi Chiriac, 1812 (Xenopol); *-escu*, M., act. **2.** *Cf. Abradu*, ruine în Oltenia. **3.** Cf. şi *Avrut* b. (16 B IV 186) formă apropiată de *Avrud* < ***Abrud***, atestat la Drăganu (p. 485). Ca toponim este pe larg discutat de N. Drăganu în „Romînii în veacul IX — XIV", p. 486 şi în DR, I, pp. 129—135. Densuşianu îi atribuie origine alană (O. Dens. T.).

Achirie, v. A r c h i r **4.**

ACRU adj. **1.** Compuse: *Meriacre*, fam., mold. **2.** Dermat *Necreală*, P. (Met 117).

Ada v. R a d u **IV 2.**

ADAŞ subst. < ung. ***adás*** „dare". **1.** *Adaş*, zis şi *Adiş*, Vlad, 1945 (Dm; Ştef); *Adăşeni* s. Cf. şi blg. ***adas*** „tiz, omonim".

Adimireşti v. V l a d **I 4** şi *Aldea* **II 1.**

AFENDI < neogr. ἀφέντης < αὐθέντης „domn", din care derivă tc. e f e n d í. **1.** — V., 1706 (Sur VIII). **2.** *Afendule* clucer (D Buc); *-a*, mold. (Isp VI²). **3.** *Afendiciu* (16 A II 61). **4.** Prob. cu afer. *Fenda* (Grd 11).

Afetiţăi v. F a t a 7.

AGARICI subst. corupt din lat. ***agaricus***, plantă (DLR). **1.** — (Sur X; Bîr I). **2.** *Agăriciu*, mold. (Arh); *Agăriceşti* (Ur XXII 207). **3.** *Agărîci* (Sd. XVI). **4.** *Agărăciu*, Gl., mold. (Băl V). **5.** Cf. *Angărci* t. (17 A III 61); *Angăriciu*, Gr., 1747 (M Put 201).

AGRIŞA subst. **1.** *Agrişca* f. (16 A I 167; C Bog). **2.** *Angrişca* f. (16 A I 528), cu nazalizare.

Agutii v. G u t u **2.**

AIVAS < tat. ***Aivaz***, nume purtat de armenii din Moldova **1.** — Schiopul, mold. (Sd XXII); — căp. mold., 1831. **2.** *Haivas*, mold., act. **3.** *Aiaz.*, Badea, m. post. 1534 (IO) zis şi *Ioz*, uneori (16 B II 128, VI 185). **4.** Cf. *Iaza* b. (Dm; C Ştef), sau < subst, ***iaz***.

ALACI, nume străin, de origine incertă; cf.: 1° *Alaci*, nume tătăresc la armenii din Moldova (com. H. Siruni), 2° srb. Alač ipoc. <

www.dacoromanica.ro

Alexander (Rad vol 82, p. 86); 3° adj. buc. *alaciu* „pestriț" < tat. ***alaĕa*** și tc. ***alağa***; 4° tc. *halağ* „scărmănător" sau „plăpumar". **1.** *Alaci*, fam., act. 2. Cu *h*: *Halač* n. fam. la armenii din Ardeal; *Hălaci* ar. (Cara 34); *Hălăceanu*, fam. act.

ALAMAN etnic. germ., numele unui popor vechi german, subjugat de Francii lui Clovis. **1.** — jupan (13—15 B 65). **2.** *Alăman* (16 B I 109; Giur 153; Ard II 88; Mus; Has; Ard), luat ca prenume și nume unic.; *-a* f. (AO XIV 276—7, 287). **3.** *Aloman* (Ac Bz 2; Ul 63; 16 B VI 349); cu afer. *Loman* s.; *Aluman*, ard. (Has). **4.** *Alman* boier 1521—29 (P Gov f° 17). **5.** *Aliman* (Has); *-ii* f. în genitiv, olt. (AO XV 65); *Alimănescu*. **6.** Cu afer. *Leman* (Ard II 194), și cu ortg. ung. *Lemenyi*, loan. ep. unit, din care, prin etim. pop. s-ar fi format *Lemne*, *Lemni* (BA ung 29); cf. ung. ***lemenő*** „descendent" (etim. B-Albescu, ib.).

ALB adj., cf. lat. ***Alba***, ***Albinus***, nume de persoană. **I. 1.** *Alb* (17 B II 380); *-eşti* s; *-escu*, Dragoș, 1451 (Sur XVIII); *Albăscul*, mold. (Sur XIX). **2.** *Albu*, pren. (P Bor 38, 99, 100); — cel Mare boier (16 B III 4) 1430; Moș — (Anton Pann); — Negrul (17 B IV 39); *Albul* (Hur); — comis, zis și *Albea* (Ț-Rom 361, 367); *Albul/ea* ard., 1582 (Paș); *-escu*; *-eț* act. și t. **3.** *Albac* s., ard.; *Albeacu*, fam., act. **4.** *Alban* (17 B I 453; 17 A II 197; Vr; Paș; Moț); *Albean* ard., 1680 (Paș). **5.** *Albaș* (C. Bog; Băl II); — vorn. (17 A II 46); — din Tîrgșor (16 B V 57); *-u* (Ard); *-u* din Brașov (Mz Pl I 104). **6.** *Albăia* t. (16 A III 17). **7.** *Albea*, stolnic, 1492 (RA II). **7.** bis, *Albéi*, I., act.; *Albeiu* (Bz); *Albeu*, ard. (11—13 C 24); *Albeico* (17 B II 78); *Albeaiu* olt. (Sd VI 461). **8.** *Albeț* (Șchei I); — Stan (Aș Br 71) *-u* (Sd X); *Albeață*, Em. (Tel 58). **9.** *Albic* (Sd XVI); *-i* 1623 (Bi A 56); *-i*, Stan zis și *Albeci* din Bojorani (17 B II 225); *Albici*, G. (Sur XIII), etc; *Albeci*, Moisei 1645 (Cat mold II); *Albicea* (16 B V 182). **10.** *Albin* sau *Albini*, ofițer, ard., 1848; *Albenică* s. (Giur 344); *Albineț*, An. (Băl VI; Sur XIII); *-u* b. (Arh). **11.** *Albișî* (17 B I 261); *Albișor* (Glos). **12.** *Albtia* t. **13.** *Atboe* (17 A II 230); *Alboiu*, Ion (Buc.); *Alboiță*, ard. sec. 18. **14.** *Albot/a* s.; *-ă*, frecv. în sec. XV — XVI (Sur XVIII); *-ă*, Barbul zis și *Albotescul* (AO VII 463); *Albotin* (Bi A 59). **15.** *Alburuș* (Tocilescu, Mat. folc. I). **16.** *Albuș*, Ioan (Î Div); *-el* (BG LIII 156); *-oiu* (Sd X); *-ca*, mold. sec. XVI. **17.** *Albuț/a*, *-ele* tt. (Mus). **18.** *Albuță* (16 B IV 79). **19.** Feminine: *Alba* (C Ștef; 17 B I 172; Sd X; Cotr 78; Moț; 16 A I 245, II 128, III 9; Sur V; P[14] fila 17) etc. **20.** *Dalb* 1584 (AO XV 127); *-u* (16 B V 107); *-ul*, V. (Sur III). **21.** *Dălbea* (Ard II 31). **22.** Cf. *Dolbe*, St., munt. (BCI VIII 34); *-a*, *N.*, act.; pt. *Dolban* v. Dălban.

II. Forme corespunzătoare străine: **1.** Din sl. бѣлъ „alb": v. Belu, Bil și derivatele acestora. **2.** Din ung. ***fehér*** „alb", v. Feier.

Albaiu, v. B a i u 6.
Albala, v. B a l I 2.
Albeci, v. A l b I 9.

ALBINĂ subst. **1.** — spătar (16 B IV 498); *Albinea* zis și *Albînat* (16 A I 147, 361). **2.** *Albinaș* (Vra). *Albiniț*a f. act. (V. Bistr-Bicaz).

Albiș -or; **Albîia** v. A l b I **11, 12.**
Alboi/ță, -u v. A l b I **13.**
Albot/a, **-ă**, **-eșcul**, **-in** v. A l b I **14.**
Albueurei, v. Bucur. I 3.
Albuș/ca, **-el**, **-oiu**, **Albu/ruș**, **-ta**, **-ță** v. A l b I **15—18.**

ALDEA < germ. ***Aldo***, sfînt în calendarul catolic, de origine longobardă; vechi germ. ***ald*** „bătrîn" (Tagl 11), sau „viguros".

I. 1. *Ald/e*, *-escu*. **2.** *Aldea*, Alex, Vvd; — boier, 1391 (Ra II 50); n., frecv., cu deosebire în Ardeal. **3.** *Aldeș*, ard. 1680 (Paș); — Stan (Div 85). **4.** *Aldica* (16 B IV 118). **5.** *Aldiș/or* (Paș); *-oiu* (Ard I). **6.** *Aldoiu* (Puc); *Aldioae* (Paș). **7.** *Aldiucan* (ib.), **8.** *Aldul/ea* (Sd X; Paș); *-ean* ard.; *-escu* act.; *-i*, Manea (Șchei I) **9.** *Aldoman, cu afer. *Doman* b. (16 B IV 401) și s.; *Domîneasca* t. (16 A III 48) și *Domănești* s. **10.** *Alduți*, R. (Mag Br).

II. + *-mir*: **1.** *Aldimir* (Hur; 16 B V 66; 17 B I 355; II 273; AO X 129; Sur VI). **2.**

www.dacoromanica.ro

Cu afer. *Dimir* sau < tc. ***dimir*** „fier", sub infl. lui Vladimir. **3.** *Aldomir* (Ştef). **4.** Cu căderea lui *l* şi cu *i* protetic: *Iadomireşti* (16 A III 41), *Idomireşti* sau *Edomireşti* s. (Ur XXII 338) şi *Edumereşti* (Dm), v. tema *Id.* **5.** Cu afer. *Domireşti* s. (16 B I 173), explicat de Candrea <***domamir***, prin haplologie; prob. şi < Radomir, v. Radu **II 3, 4** sau Vidimir **3—4.** **6.** Cu *o* < *a* iniţial, fon. slav: *Olde*, ar. (Cara 102). Pentru alte forme v. Drăganu p. 178 n. 1. **7.** Compuse: *Aldeailie* şi *Aldeapopii* (Paş); *Aldrofan* (I Bot 6), < A l d e a + T r o f a n (< Mitrofan).

Aldrofan v. A l d e a **II 7.**

ALEUŞ 1. — D., mold., 1660 (Sur VIII); — Luca, mold. (Sur XXV); — Stoian, munt. (16 B II 116). **2.** *Aliuş*, V., mold., 1686 (Sur V şi XXIV); — Gr., diiac mold.; *-eni*, s. (Sur XVII).

ALIC subst., pl. alice. **1.** *Alic/u*, ard., act.; *-escu*, M., act; *-eni* s. **2.** Din forma aspirată cu *h*: haliciu, -uri < ***alic*** (DLR): a) *Halic*, Ion ard. b) *Halici*, Maftei, mold. (Sd VII 330). c) *Haliciu*, Apostol; (Vr C 92); — Mih., predicator (Bis R) şi scriitor în sec. al XVII-lea.

Aliman, -escu v. A l a m a n **5.**

ALIMOŞ etim. necunoscută. **1.** — Toma, erou de baladă; ipotetic < tc. ***„vultur"*** (DR II), dar mai plauzibil < Al lui Moş, ca: *Alivan*, *Alion*, *Algeorge* etc; *Lumoş* Toma (Grai II 9). **2.** *Almuş* (Puc). Vezi şi V. Bogrea (RI IX 39). Vezi: Moş **I 12.**

ALIOR subst. **1.** — balta; *-escul* (Bîr I). **2.** *Aleor*, munte.

ALINT subst., corespunde lui Neagoe, ca sens.; *-eşti* s., olt. (Sd XXII); moş *Alinte*.

Alman, v. A l a m a n **4.**
Almaz v. O l m a z **2.**
Almuşu v. M u ş **5.**

ALOIZ < it. ***Aloisio***. **1.** *Aloiz* şi Marcu, fiii lui Gaşpar, favoriţii lui Radu-Mihnea Vvd. (17 B III 601), străini. **2.** *Loiz* (P^6 fila 3 vo şi 19; Vr.) pren; — fam. (Isp IV^1) *-u*, Ioniţă negustor în Iaşi (Sd VI 258); *-oaia* s.

Aloman v. A l a m a n **3.**
Aluman v. A l a m a n **3.**
Alupei v. L u p **9.**
Alvoicii v. V o i c u **II 1.**
Amand/achi, *-i* v. D i a m a n t **I 6, 7.**

AMAR adj. **1.** *-u* şi *-a* ss. **2.** *Amăr/a* pîrc. de Rucăr (Sd VII 31); *-ăscu* (Î Div); — N. zis şi *Mărăscu*, olt., 1820 (AO XI 78); *-l* (Hur 92); *Amărăşti* s.

Amăţoaei v. M a ţ **4.**

AMEDEU < it. ***Amedeo*** < lat. ***amadeus***. **1.** *Medeu*, M. din *Medeeşti* (16 A I 349) zis, şi *Medieşti* s. (17 A I 152); *Mediasca* t.; cu *ş* (Ştef). **2.** *Media* t. **3.** Prob. *Medeoa* = *Medeva*, Mihai, 1533 (Sur XVIII).

Amuz/a, -eseu, Amz/a, -eseu, -oiu, -uca, -uica, uloiu v. H a m z a **II**
Ancul v. S t a n **III A 4.**
Andoca v. H a n d o c a **2.**
Angăr/ei, -iei v. A g a r i c i **5.**
Angrişca v. A g r i ş a **2.**
Anoca v. S t a n **IV 23.**
Aoaş, Aoşa v. A u ş **5.**
Arab/eşti, -u v. A r a p **5.**

ARAMĂ subst. **1.** — (Dm; Ştef; Sd XXI). **2.** *Arame*, 1599 (Sd XI 85; 17 A IV 477); *Arămescu*.

Aranea v. H r a n ă **6.**

ARANITI alb., mică dinastie albaneză, înrudită cu ramura Comnenilor din Epir; numele adus de emigranţi, s-a răspîndit la noi modificat prin afereză. **1.** *Aranita*, boier (Cat; Giur 23); — log. (16 B VI 31). **2.** Cu afer.: *Ranite*, Gr. din Craiova (Ard II 58); — Gh., mold., 1780 (Sd VII 333); *Raniti* din Focşani 1776 (Ct. Erbiceanu, Cr. greci; An C VI 42); *Raneti*, pîrc. mold., 1690 (Tec I); — C-tin din Tecuci, 1718 (RA IV^2 261) zis şi C-tin *Ranet*, 1741 (RI XI 265). **3.** *Ranete* (Bîr I; Isp I); *Raneti*, Gh. **4.** Contaminat cu nume ca: Hrană, Hrănitul: *Hranită* Miriuţă, mold. scris şi *Hranete* sau *Hranite*, log. (16 B V 456, VI 58; 17 B III 454); *Hranitul* spătar 1493, olt. (D Gorj).

www.dacoromanica.ro

ARAP subst. de orig. etnică *„arab"*. **1.** *Arapul* (Sur X; Sd XVI şi XXII); — Alexa, 1661 (Sd V 40; 17 A II 239); — Gh., 1626 (Isp I[1]); etc. **2.** *Harap* (Sd XVI); — Alb (din basmul lui I. Creangă). **3.** *Arapa*, f., ţig. (16 A IV 253). **4.** *Arăpilă*, porecla unuia din fraţii Goleşti (Has). **5.** Cf. *Arabu*, I., act. şi *Arăbeşti*, fam., olt. (Sd VI 459).

Arănja v. R î n j i **3.**

ARBĂNAŞ etn. cf. ar. ***arbines***, blg. şi srb-cr. *arbanasin* „albanez". **1.** *Arbanaş*, Vladul, spătar, 1480 (Has). **2.** În sens evocativ, luat ca prenume, ca şi alte nume etnice: *Arbanaş*, nepot Bărescului, 1596 (Has). **3.** Turcul, *Arbune* (16 B II 210). **4.** + tc. arnaut < gr. ἀρβανίτης: *Arbănatu*, D. (AO XV 285). **5.** Din tc. ***arnaut*** „albanez": *Arnăutoiu*, mold. (Sd XXI 393) *Arnăuţoiu* (Mus 11). **6.** Din ung. ***arnót*** „arnăut": *Arnat* (Ard I); *Arnota*, m-rea (etim. dată de V. Bogrea, An C I); *Arnota* Paraschiv (Braş). Neprobabilă etim. lui Haşdeu pentru Arnota < ***arnum*** + suf. ***-otă***.

ARBORE subst. **1.** *Arbure*, Luca, boierul lui Ştefan cel Mare; *Arbureştii*, fam. (Has). **2.** *Arbori* (Ştef). V. şi Copac **1.**

ARC subst. **1.** *Arca* b. (Giur 256; Tis 300; 17 B I 144, 330; Cat); — olt., 1484 (Gorj 114); *Arca*, fiul lui Arca, 1483 (Ţ-Rom 343; 16 B II 291; 17 B II 389); — C-tin (RI V 74). **2.** *Arcă*, 1505 (16 B I 29); 1590 (Flor 84); — N., olt. (Sur VI). **3.** Cu *h* (aspirat): *Harca*, olt. (AO XVII. 310); *Harcul*, Ilie, mold., 1746 (RI II 148); *Hărcul* (Sur XXII). **4.** *Arcescul*, Iorga (Drj IV); *Arceşti* s. (Giur 271). **5.** *Arcoe*, Ion, rumîn, 1693 (AO XVIII 474); boier (17 B I 498); *Arcoaia*, *Arcuţescu*, *Arcuţeşti* (Cras 72—3). **6.** *Arcariul* (Tec I). **7.** *Arcaciul* t.

ARCHIR < asirian ***Ahikar*** „frate drag" (etim. N. Cartojan). Nume luat din legenda orientală Archir şi Anadam (Anton Pann). **1.** — act.; — Iancu, prof., olt. **2.** Acomodat cu term. *-ie* a numelor calendaristice: *„Archerija boier"* (DR III); *Archirie* = *Achirie* protopop ard. coautor al „Paliei" din Orăştie.

ARDEL **1.** *Ardelja*, G. (Hris I 506); *-ea*, F., act; în genitiv: Poiana *Ardélei* (Drăg 365).

ARGEŞ rîul. **1.** *Argeşan*, luat ca pren., 1695 (Has). **2.** *Argeşiu*, titlu purtat de episcopii şi arhiereii titulari ai diecezei de Argeş. **3.** *Arghiş* b., 1439 şi *-a* f. (C Dom), formă ce se explică prin lipsa literei ğ din alfabetul slav; numele a trecut apoi cu *gh* în actele romîneşti. V. expl. Magnum Etim. (Has). **4.** *Arghişan* (17 B II 381). Drăganu stărue pentru o etimologie pecenego-cumană a hidronimului Argeş (pp. 531—532) < ***arghiš*** „înălţime", ceea ce n-ar avea sens.

Argeşti v. Margareta III **9.**

ARGINT subst. **1.** — Nistor, 1677 (BCI VII 9); *-u*, mold. (RI V 225); *-u*, Gh., olt. (Sd VII 57). **2.** *Arginţa* f. (P Bor 101).

ARICIU, subst. **1.** — (Sd XI 87) etc. **2.** *Aricjea* (16 B II 75); *-escu*; *-eşti* s.; *-el*, Drag., olt. (AO XV 66).

ARIN subst. **1.** *Arinul*, Ioan (Buc). **2.** *Ariniş*, Ion, preot munt., Muscel, 1916.

ARJA **1.** *Arja* zisă şi *Arănja* t. (Puc). **2.** + *-in*: *Arjinu*, Gr. (Puc). **3.** Cf. *Arzincu*, Ion, preot (BCI VII 49). V şi Arjan.

ARJAN **1.** *Arjanu*, Banul (Puc). **2.** *Arjona* f. (Ard), **3.** Cf. ung. Arsani căpitan al lui Tököly (Hurm XIII 12). **4.** *Arşanu*, fam., olt. (Sd XXII).

ARJOC **1.** Cu suf. *-a*: *Arjoca*, fam., olt. (Sur VI; Tg. Jiu) şi s.; *Arjoci* s.

ARMAND < it. ***Armando***. **1.** — m. comis, 1628 (AO VII 298). **2.** Prin canal ngr. *Ramandi*, Al., 1664, 1706 (Sd XI 258; Răc 20). **3.** Cont. cu Ramadan: *Ramandani*, fam., ar. (Cara 34). Filitti identifică pe N. Ramadan (Ramantanis) de la Patriarhia din

www.dacoromanica.ro

C-pole 1646 cu *Ramandi* zis Ramadan comis munt. 1628, trecut apoi în Moldova (Fil C 289).

ARMĂ, ARMAŞ subst. **1.** *Armă* b. (16 B IV 20). **2.** *Armăş/escu*, C. act.; *-eşti* s.; *-ei* (Isp, I[1]).

ARMEAN etnic. Elementul armean, infiltrat din sec. al XIII-lea în Moldova va fi impresionat îndeosebi pentru ca acest etnic să fie luat ca prenume, mai frecvent decît numele altor popoare. **I. 1.** *Armean*, sătean (17 B I 71); — megiaş (17 B IV 415); — ţig. (17 B II 426); *-u* „sluga" (16 A I 240); *Armen/escul*; *-eşti* s. (v. şi Parmen, Partea I). **2.** Cu fon. mold. *Arman* (P Gov f° 19; 16 A II 101); — fam., mold. (Sd XXI); — Ioan (Ard II 104); — ginerele popii Simion (17 A IV 283); — T., răzeş, 1623 (Isp VI[2]; 17 A V 228); — Adam (Buc); — Cărstea (17 A V 181); fiul Petrei, nepot lui Costin (ib. 158); — munt. (16 B V 119). **3.** *Armanca* b., nepot Mircesii (17 A IV 458). În toate aceste cazuri etnicul este luat ca prenume de evocare sau ca patronim. **4.** Cu suf. *-ciu* : *Armenciu*, Iftode, pren. (Sur XVII); — boier (17 B IV 356); *Armencea*, Călin (Tel 58); *Armencioc* (Dm). **5.** Cu fon. magh. a>o : *Ormeniş* b. (Ard II 223) < ung. ***örmeny*** „armean" + *-eş* Cf. *Urmeniş* s.

II. Prenumele feminin este şi mai frecvent în Moldova. Hasdeu, (Magnum Etim) afirmă că acest nume „se dădea la femei şi la cîini". **1.** *Armeanca* (Ştef; Ard II 223); — fiica lui Şt. Foale 1500 (Isp I[1]); — ţig. (16 B II 193); — f. (P Gov f° 11 vo). **2.** *Armanca* frecv. (C Bog; Sur XVIII; Răc 10; 16 A II 102, 173); — soţia lui Ion dărăbanul (RI II 161); — sora lui Oniul şi lui Cîrstea (16 A III 25, 45); — şi Urîta, fetele popii Cucului (16 A III 9); — sora lui Piteş (16 A I 206); — fiica lui Dragomir (16 B V 66); — j-ţa (17 B I 223, 254); — preoteasa (17 B II 234); — olt. (Grş 12; AO XII 46); — (P Bor 60, 107); Alte exemple (Sd XI 87, 257, 270 din anii 1573, 1602; Tec I). **3.** *Armana*, f., munt., 1593 (Cat). **4.** *Armenica* f. (Isp IV[1]).

Arnat, Arnota, Arnăutoiu v. Arbănaş **5.**

ARPAŞ după Drăganu Arpaş ar fi n. peceneg de persoană (Drăg). **1.** — pren. (C Ştef; Isp II[1]; Sd XVI; 16 A II 18) şi s., ard.; *-u* b. (16 A I 467); *Arpăşeşti* s. (Dm). **2.** *Hărpăşeşti* s. (Sd XVI); cf. ung. ***árpa*** „orz".

ARVAT etnic < magh. ***horvath***, < srb. хрват „croat". **1.** —, în sens evocativ, ca prenume (P[9]; Pom; Sur V); — Dragomir, m. post., 1752 (AO VII 31); olt. (AO XIII 128); — 1661 (Sd XI 263; BA sl 15); — armaş (17 A V 172); — comis (Isp I[1]); *Arvăt/escu*, *-eşti* s. **2.** Cu met. *Avrăteşti* s., olt. (RI VI 262). Numele este luat şi ca poreclă, la fel cu „Rusu, Sîrbu, Turcu" (Has) fără sens etnic. **3.** *Harvat* (P[12]; Cat; 16 B II 10; Gorj 86; 17 B I 230; C Bog). etc.; — boier † 1523 (P Gov f° 14); — cu fraţii Radu, Iarca, Crăciun şi Pătru (17 B III 514), deci luat ca prenume evocativ. *Hărvăteşti*, s. (13—15 B). Unul din cei de mai sus este numit şi *Horvat* (Sd V 169). **4.** Din forma magh. ***horvath*** : *Horvat*, megiaş (17 B II 63). **5.** *Orvat* mold. 1700.

Arzineu v. Arja **3.**

ASAN nume cuman, cf. blg. Асѣнъ (Has). **1.** *Asan*, nume purtat de doi ţari de Tîrnova; — boier (R Gr). **2.** *Asani*, C-tin cf. gr. 'Ασάνης, boier, munt., 1700 (Sd X). **3.** *Asanachi* (Has). V. şi Hasan.

Asmarandei v. Smaragd **I 5.**

ASPRU adj., pentru feminine intervine gr. ἄσπρος „alb". **1.** *Aspru* ar. (Cara 87); *Asproiu* (Sd XXII). **2.** *Aspra* f. (Hur; Sd XVI 361; Gorj 217; Cras 117) etc. „alba". **3.** *Aspriţa* f. (Olt; P[2]); *Aspriţoiu* N. (Puc 286), matronim.

Astancăi v. Stan **V 9.**

AUR subst. **1.** *Aur* Gh.; *Auru*, T. (17 A V 375); **2.** *Aura* f. (Hur). **3.** *Auric/ă*, pren. cu sensul de „dragă" (Has); *-a* f. **4.** *Auraru*, C. (Tg-Jiu). **5.** *Aurei*, s.

AUREL < lat. ***Aurelius***. **1.** — act.; *-ia* f. **2.** *Aurelian*, după numele împăratului roman,

www.dacoromanica.ro

n. modern; *Avrelian*, forma veche, la cronicari (Costin).

AUŞ subst. dialectal „moş" < lat. ***avus*** + **suf.** *-uş*; cf. subst. auşel (pasăre). **1.** *Auşul*, b. olt. (16 B VI 360) şi t. **2.** *Auşacă*, b. (16 B IV 108). **3.** *Auşan*, mar. **4.** *Auşun*, Stoica (16 B III 34). **5.** *Aoşa*, s. (O Dens T) şi *Aoaş* t. (16 A I 434), sau < ung. ***ovas*** „seciu".

AVDELA. Numele, deşi apare la Timuş (DH), nu pare calendaristic: *Avdeu* (Calend. Gr. P); hagiografia dă nume: ca Avda, Avdia, Avdiis, Avdiisus, Avdact, Avdon; Avdelə este însă numele unui emir arab pe la an. 700. Numele satului ar. Avdela este explicat de Capidan < gr. ἀβδέλλα „lipitoare".

Avradin, Avrodin v. M a v r o d i n **3.**
Avru(t)d v. A b r u d.
Azghir v. A j i g h i r.

AZAP < tc. „ostaş de gloată", < arab, „celibatar". **1.** — comis (16 B III 265): *Azăpeni* s. (C Ştef; 16 A II 22).

www.dacoromanica.ro

B

BABÁ tc. „tată". **1.** *Babá*-Novac, generalul lui Mihai Viteazul; *Baba*-Vergu ar. (Cara 34), **cor**espunde numelor aromîne formate cu **Pap**a-; *Babá*-Celebi, post. mold. (RI X 275). **2.** *Babac* b. (Cat; Tis), < subst. ***babác***; *Băbăcești*, fam., olt. (AO XV 63); *Baba|che* (16 B V 276); *-chi* din Mănicești (16 B VI 127).

BÁBĂ subst. **I. 1.** *Babă*, Ioan, act.; *Baba*, Ursul (Sd XVI); moșn, 1510 (16 B I 56); — — *Babe*, țig. (ib. 60); *Babul* (Ștef); *Băb|ești*, *-eni* ss. **2.** *Băban* (Hur; Sd XXI) sau < expresia: oaie ***babană***; *-a* s. **3.** *Băbău*, V. băn. act.; + *-ar*: *Babaru*, S., act. sau < subst. ***băbar***; *Babare* s. (Dm); **4.** *Babeș*, ard. (Paș); Victor — (Has). **5.** *Băbeț*, ard. 1617 (Paș). **6.** *Babic*, Șt. orășan 1822 (RI XIV 139); *Babici*, 1434 (Has); — mold. (Ștef; Băl II); *Băbiciul* s. **7.** *Babin* s.; *Babinți* s. (**Cat**); *Babincu* (Ard I). **8.** *Babițiu*, ard. (Paș); cf. și subst. *babiță*. **9.** *Babiu*, ard. (Drăg); *Babițuc*, Ursul (Sur XI). **10.** *Băboc* t.; *Băbocea* ard. (Paș). **11.** Cu suf. *-oiu*: *Babo|e*, I. (An Com); *-ia*, D., act.; *Băboae*, Ghinița (Sur XXV), n. marital; *Băboești* s.; *Băbuești* (17 B II 58); cf. și subst. *baboiu*. **12.** *Babónea*, ard. (Paș). **13.** *Babotă* b. (Petr 15). **14.** + *-uc*, *-uci*: *Băbuciu*, fam., ard. (Paș). **15.** + *-uș*: *Babuș|a*; *-in*, 1451 (Mus 33); — *in*, Petec (13—15 B 118) pren., scris și *Babucin*, 1450 (Ț-Rom 213); *Băbuș*, D., ard., 1726 (Paș); *-a* t.; *-u*, G. (Mînéci). **16.** *Băbuț|a* s.; *-u*, I., act.; *-ea* b. (17 B III 420).

II. Compuse și asemănătoare. **1.** + Anica: *Babanica*, act. **2.** + Anca; *Babanc|a* f., 1820 (vieri 84); *-escu*, post. (Bibl. rom. veche III). **3.** + Ilie: *Babailiescu* și *Babaliescu*, C. (ib). *Babadacu*, D. (Meșt. Cr); **4.** + rea: *Babără*, mold. (Sur XXIV). **5.** *Babăverdea*, D-tru, 1686 (Sur V). **6.** + Badea: *Băbadea* t. **7.** *Babaroaga* s. **8.** *Băbu*, I. (Vr C). **9.** *Băbaița* s. **10.** *Babța* s.

BAC, cf. blg.-srb. Бако ipoc. <Бате „nene" sau ipoc. din srb.-cr. ***Brato***, după Maretič. **1.** *Bacu*, fam., ard., 1617 (Paș); — mold.; *-l* Gr. (Sur VII 271); *-lescu*, pr., olt., 1916. **2.** *Băcu*, mold. (Sur XXIV); *-l*, T. (Sur IV); aceste nume (§2) se pot explica și din Bîcu. **3.** *Baca*, munt. (16 B II 98); — mold., probabil un genitiv slav de la Bako. **4.** *Băcuț*, fam., ard. (Paș). **5.** *Bac|oș*, Gr. (Sur XXIV) și *-uș*, ard. (Paș), cf. ung. Bakos, numele unui lingvist. **6.** *Bacota*, s. (Drăg 221 nota 1). **7.** + *-san*: *Bacsan*, cneaz (16 A I 138), ca Vîlcsan < Vîlcu.

BACĂU orașul, cf. magh. ***bakó*** „călău". **1.** — fam., ard., 1722 (Paș); — Ion, act. **2.** *Bactu* (Has), pus în legătură de Hasdeu cu numele orașului Bacău. **3.** *Băcăoiu*, act. **4.** *Băcăuan*, St., uricar (Isp I²), probabil fiind originar din tîrgul Bacău. **5.** *Băcăinț* s., ard.

BACIU subst., termen comun popoarelor din Sud-estul european, în sensul de „căpetenie de păstori" și „nene", frate mai mare. **1.** *Baciul* (C Ștef; Ștef; — boier 1521—29 (P Gov f⁰ 16); *-escu*, act. **2.** *Bacea*, Isac (17 A III 182); munt. (17 B II 168); — E., ard. **3.** *Băcea*, Gr. (16 A IV 177). **4.** *Băciu* (Ard I); *-ț*, s. disp. (Șincai). **5.** *Băcica* (16 B VI 9).

www.dacoromanica.ro

6. *Băcilă*, Ioan, act. **7.** Cf. *Bacin* (?) mold.; — ard. (Drăg). **8.** *Băcioiul* s.

BADE termen vechi românesc de respect amical față de cel mai în etate, cf. și pers. *Baden*, n. calendaristic. Este atestat ca nume de persoană din sec. al XV-lea (Hasdeu, Magnum Et.).

I. **1.** *Bad* s. (Dm). **2.** *Badac*, act. **3.** *Badașiul*, 1785 (AO III 140); *Badașcă*, Anton (Bîr IV). **4.** *Bade* (Dm), forma cea mai frecventă a numelui. **5.** *Bădiu*, pren. ard. (Paș); — mold.. (Dm) și munt. (Cat; 17 B II 349); *-l*, Ștan (Șchei I); „Badiul și Bădiuleasa cea frumoasă" în lit. pop. (G. Dem. 538); dialectal *Baghiu* ard. (Paș); *Badiulești*, fam. (Ac Bz 32); **6.** *Badica*, munt. (16 B II 389); *Badice*, C., 1790 (BCI VII 21); *Badicea* s. **7.** *Badióc*, D., ard. (din Bihor), cf. dim. bădiuc. **8.** **Badoc*, *-ești* s. (16 B III 100), cf. subst. badoc. **9.** *Badul* (Has; Ard; 16 B I 67; Bih; Cotr 47); Radu *Badolui* (16 B II 389). **10.** *Badunu*, R. olt. (AO X 340).

II. Cu *ă* în temă: **1.** *Băda* (C Bog); Vîrful *Bădei* t. **2.** + *-ac*, *-in*: *Bădăcin* s. < B ă d a c; Bădăci m-te. **3.** + *-ac*, *-el*: *Bădăcel*, R., olt., 1630 (Sd IV 19). **4.** *Bădăi* (Giur 105), cf. bădîiu „putinică". **5.** *Băd/ala* t. (Mus); *-ălache* (Ard); *Bădălan* (Sc), scris și Bodolan (Has); *Bădăluță* (MO 10 feb. 1949); mold. (Sd V 414); *Bădalea*, Gl. (Băl III). **6.** + *-an*: *Bădan*, N., act.; *Bădănoiu* (Arh), sau < bădan, bădîniu, „putină, putinei". **7.** *Bădaș, + *-că*, *Bădașcă*, Ioan, pr., 1916. **8.** + *-ău*: *Bădău* (16 B IV 353); Moț; Ard I), cf. și subst. bădău; + *-uță*: *Bădăuță*, A., act. **9.** Derivate: *Băd/escu*; *-eanu*, fam. (Puc 386); *-eni*, *-ești*, *-euți* ss. **10.** *Bădel* (Hur 129); *-iță*, mold. (Băl IV). **11.** *Bădia*, cf. termenul mold. bădie), munt. (Cat; 16 B II 3); — V., mold. (Sur IV); *Bădie*, Puică, munt. (BCI VIII 32). **12.** *Bădieș* (17 A I 53). **13.** *Bădic* (Drag 124, 138); — Hrizea, munt. (BCI XV 62); *Bădica* - Radul Vvd; *Bădeca* (17 B II 81); *Bădecescul* (17 B IV 94); *Bădicul* (17 B III 619); *Bădicea* (16 B V 246). **14.** + *-ici*, ca în Drăghici < Drag: *Bădici* (Cat); *-u*, 1680 (Has); *-ul* (Drag 124, 138). **15.** + *-ici*, *-an*, augmentativ, ca în Drăghicean, Bărbucean, Oprișan, confundat în vorbire și în scris cu sufixul de apartenență locală *-anu*, *-eanu*: *Bădicțan*, 1629 (Has); *Bădicean*, pren. ard. (RI VIII 146); *Bădic/eni* s., *-escul* t. **16.** + *-ici*, *-oiu*: *Bădicioiu*, I. (Șoimari); *-l*, En. (Drj XI); *Bădigău*, Stanciu (Șchei I). **17.** *Bădilă*, 1737 (16 B II 10; Sd X) zis și Bădeanul și Bădan, Neagoe (Has); *Bădil/a*, popa (16 B III 352); *-ă*, 1726, ard. (Paș); *Bădilescu* (L Pl); *-l* (17 B I 292). **18.** + *-ilă*, *-ică*: *Bădilică*, Gh. (Ocina). **19.** + *-ilă*, *-ici*: *Bădil/ici*, „ocinaș" (16 B V 209); *-iciu* t. (ib. 168); *-icea* b. (16 B III 152); *Bădilici*, Toader, 1719 într-un act cu Ilie Șiaptelici, stolnic (Sd V 101); cf. și dim. mar. bădiuluț „scump, iubit" (Tit Bud); *Bădeliță*, Toader 1758 buc. (M Put 190) < *Bădiliță. **20.** *Bădin* (17 A V 129) frecv.; *-ei* s. (Ind 13—16 B); *-a* f. (P Bor 44; R-Sărat); *-ul* t. (Mus); *-că*, 1501 (Has); munt., 1708 (BCI XI 91); *-ca* f. (ib. 242); *Badina* b. țig. (16 B II 193); **21.** + *-iș*, *-oiu*; *Bădișoe* b. (16 B IV 168); **22.** + *-iș*, *-or*: *Bădișoară* (Glos). **23.** *Bădiț* mold. (Sd XXI); *-a*; *-ă*, M., act.; *-oiu*, N. (Șchei III) și s. **24.** + *-oiu*, *-oniu*: *Bădoiu* (Acte Sc); *Bădioae*, 1743 (Paș); *Bădone*, Gh. (An Pit 79). **25.** *Bădol/ă*, Ilie, olt. (AO XXI 174); *-e* (Sd VII 270). **26.** *Băduc/a*, din Chiojd, 1652 (Sd XIX 85); *-ă* din Chiojd (Mz Pl I 44). **27.** *Băduță* (17 B IV 357); *Băduți*, G., act. **28.** *Bădislav*, n. în eposul dunărean (G Dem 653). **29.** Feminine: *Bada* f (?) (P Gov f° 13); *Badea*, j-ța (17 B I 246); *Bădioae*, n. marital (Ștef); *Badeoana* (Ard I 256); *Bădina*; *Badeanca* (16 A I 106).

III. Asemănări: **1.** *Bădărcea*, M. (Grăd 45); *Bădîrcea*, V., act. **2.** *Bădoși*, s. **3.** *Băduioara*, t. (Cat). **4.** *Badidea*, t. (16 B I 80). **5.** *Badinga*, țig., 1501 (16 B I 8).

BAG cf. vb. a băga. **1.** *Bagul* pren. și ss. (Dm); *Băgul* 1742 (D C-pol). **2.** *Băgaciu* (Ard II) < adj. ***băgaciu*** ca fugaciu < a fugi. **3.** *Băgan*, Gl., olt. (RI XI 45); — mold. **4.** + *-ău*: *Băgău*, Țigănaș (Sur V); *-l* s. Vezi și BÎGU.

BAGIU **1.** — (Ard II). **2.** *Băgea*, Ihnat (Sur XV); — Arsenie (Sur VII); *Băg/escu*, Gh. (Nif); *-ești* s. **3.** *Băgiul/easa* t.; *-ești* s. (AO VIII 292).

www.dacoromanica.ro

BAGRIN < subst. ***băgrin*** „salcîm". **1.** *Bagrineşti* s. **2.** *Bahrin*, mold. (Tec I; Sd XVI şi XXII; Bîr II; 17 A I 65; Sur IV); — Micul (17 A II 47); *-eşti* s. (Dm). **3.** *Bahrimu* (Bîr I).

BAHNA subst. „mlaştină". **1.** *Bahnă* (Vr); — Postol (Vr C). **2.** *Bahnea* (16 B VI 297). **3.** *Băhnăşol* (ol = ul), Epifanie, din s. Bahna (17 A V 161; Isp I²). **4.** *Bahnari*, fam., mold. < băhnar.

Bahri/mu, -n v. Bagrin **2, 3.**

BAIC < blg. Баико<баи, бае, sintome< blg. бате „nene" (Weig). **1.** *Baic* (Moţ); — luon (Met 30); *-a*, ţig., 1510 (16 B I 60); *-ă* (Bz); *-ani* s.; pentru derivate vezi C Bog 332 nota 13. **2.** *Baico* (Rel; Ştef; 16 B II 245; 17 B I 328; AO XVI 79; P¹²; BCI III 81; Cîmp; VM) etc.; — călăraş, 1655 (Sd IV 38); — din Blejoi (13—15 B 185), probabil eponim al satului Băicoi. **3.** *Baicu* (Dm; Tec I; Mus; P Bor 94); *-lescu*, act.; *Băiculeşti* s. **4.** *Băican*, Radu, 1743 (Acte Sc); *-i* s.; *Băicănoiu*, Băluţă, 1848 (AO XXII 75). **5.** *Baicea*, act.; *Baiceani* sau *Băiceni* = *Baicouţi* s. (Dm); *Baiceşti* s. (Ind 13—16 B); *Baicean* (DM 33; C Bog); actualul Băiceanu ortogr. incorectă, cf. Drăghicean. **6.** *Băicilă*, olt. (Sd XXII). **7.** + *-oiu* : *Băicoi* s. **8.** *Băicuş*, Ion (Î Div) şi *Băicoasa* tt. **9.** Prob. *Blicu* b. (Cat).

BAIA, BAIU, BAE, nume format din subst. ***bae*** sau din vb. ***a băia*** „a educa, a mîngîia copilul" (Sex P), „a naşte" (Ivănescu); cf. blg. Бай „nene" şi tc. ***bay*** „bogat" (etim. Paş). **1.** *Baĭa* b. (Rel; Flor 59); -iereu (P Gov f⁰ 31 vo); — din 1536 (Has); — ţig. (16 B II 193); *Baĭe* zis *Baĭa* b. (17 B II 245; III 182); — olt., 1679 (Sd V 305). **2.** *Băia* b. (16 B VI 326); *Băiasa* f., mold., sec. XVII şi *Baioae* (17 B II 107), n. maritale. **3.** *Bai* pren., 1637 (AO XVII 74); *Baiu*, fam. în s. Zărneşti r. Braşov (Cat Braş 112); b. (16 B I 102; Sd X; Grai I 15); m-tele *Baiu* zis şi Dihamul; *-l* 1514 (AO XX 91); *-l*, N. (Şchei II); *-lescu* (An Com). **4.** *Baia* şi *Baiţa* ff. (Has). **5.** *Bae*, mold. (Sur III); *Băescu* (Ac Bz 20); *Băeşti* şi *Băiuţ* ss. **6.** *Albaiu*, V. (Tel 58) < al lui Baiu. **7.** *Băicuş* (Î Div) < subst. băicuş, pasăre (Păs); *Băilă* (Dm; Glos; 16 A III 146; RS 29); *Băil/escu*; *-eşti* s. **8.** *Băiţă*, Stan al lui (AO XVII 74).

BAJA **1.** *Baja* b. (AO X 129; 16 B VI 338). **2.** *Baju* (Sd XVI). **3.** *Bajan*, V., act. V. şi Beja, Biju Bîja,.

Bajdechi v. Bezdechi **2.**

BAL. Pentru numele derivate din această temă, în care se confundă origini diverse: subst. ***bală*** (fiară sălbatecă), subst. pl. ***bale*** (scuipat), subst. ***bălă*** (drăguţă), adj. ***băl, -ă*** (bălan, frumos), sl. БАЛИѢ „vrajă", alb. ***bal*** „frunte" (Philippide), s-au propus etimologii diverse. Drăganu admite un radical slav, ca şi pentru Balc, pe care Miklosich îl explică din sl. *bal*; Capidan, după Weigand (DR II), tot o temă slavă ***baljo*** „tată"; Hasdeu cumanul ***bala*** „copil, ostaş", v. Balamir (Has), iar Bil-Albescu explică ard. Bal, -a, -u, prin ung. ***bal*** „stîng, rău"; Paşca explică Balia din sl. ***bal*** şi din srb.-cr. ***Balja*** < Brato (după Maretić). Adăogăm şi biblicul Bala, fiul lui Veniamin.

I. 1. *Bal*, ard. (11—13 C I 24); -t (AO XIII 428); *-ul* b., munt. (16 B IV 388; 17 B I 45); *-ul* ard., 1726 (Paş); *-u* b. (I Bot 6); *Balu* şi *Baliu* ar. (Cara 23, 99). **2.** *Bala* mon. (Vieri 72); — s. (Giur 345; Mar); *Bală* b., 1222 (Has); Anton *Bală*, act. (Păcureţi); *Albala* (Tel 58) < al lui Bală. **3.** + *-an*, *Balan* (Dm), v. şi Bălan < ***băl.*** **4.** *Balai* olt. (AO III nr 13); *Balaeş* mold. (Arh; Bîr I); *Balaiş*, deputat în Adunarea ad-hoc; cf. adj. *bălai*. **5.** *Balauş* (Ard II 18, 182); *-escu*, G., act.; *Bălăuşeri* s. ard.

II. Din pl. *bale*: **1.** *Bale*, Popescul, 1518 (Has); *Bale* zis şi *Balea* frecv. mar. (Dm; Mar; M mar); *Balea* pren. (P¹¹ f⁰ 27; Rel; Ştef); *Bălăscu*, Stan, munt. şi *Bălescu*, Călin, 1710 (BCI XI 17—18), şi *Băl/eni*, *-eşti*, ss.; *-eanul*, *-easa*; acestea pot deriva şi din *băl-*, ca şi din Balea, Bălea. **2.** *Bali*, b (17 B II 208); *Balia*, ard., 1666 (Paş); — G. (Şchei III); *Băliescu* (Paş).

III. + *-ac*, *-ací* : **1.** *Balac*, *-a* ss.; *Balacă* b., act., munt. **2.** *Balace* (16 A III 44 0). **3.** *Balaci*, fam., ar. (Cara 91); *Balacci*, Iordache, 1764 (BAP II 126); *Balaci*, *-ul* ss.; *-ul* b., mold.

www.dacoromanica.ro

(Isp I[1]); *Balaciu* = *Bălaciu*, mold. (Dm; Ştef) ceca ce indică o confuzie între temele *bal* şi *băl*. Pentru Bălac şi derivatele lui v. *Bălac*.

IV. Cu alte sufixe: **1.** *Balic* (Mar); *-a* (Cat; Ştef; Has; Arh; Vra; T-Jiu; Isp III[1]) etc.; *-a*, despotul de Varna din sec. al XIV-lea; *-a*, Isac, vistier, 1708 (BCI VII 55; Costin); *-ea*, M. din Văleni (Î Div). **2.** *Balici*, Gav. (Isp I[2]); v. şi Bălici. **3.** *Balin* (C Ştef; Ţ-Rom 145; Has); *-eşti* s. (Dm); *Bălinescul*, 1683 (AO II 219). **4.** *Baliţa*, Vvd. de Mar.; — Filip (16 A I 25); *Baliţă* (Dm; C Bog); — Mîndrica zis şi *Balinţa* (cont. cu Balinţi s. < Balint = Valentin) Mîndriţca (C Ştef); — pan, boier 1403 (Romanoslavica IV p. 339); *Baliţă* zis şi *Bălici* (Dm); *Băliţa*, Maria (Sur VII); — t.; *Băliţ/eni* s. (Ştef); *-eşti* t. **5.** *Baloe*, răzeş (16 A VI 185; 17 B III 371); *Baloi*, olt. (Sd VI 493; AO III 243); *-u*, M., act. **6.** *Balomir* (Ştef; 16 B III 242; 17 B III 298; V M; Has); *-eşti*, s. (ib); deformat: *Balomii* b. (Vr). **7.** *Balinga* (16 B VI 3(6). **8.** + *-otă*: *Balotă* frecv. (Has; Sur I); — pren (P[14]); *Baloteşti* s.; *Bălot/eşti* (Dm; Tec I); *Bălotescu* (Sd XXII); cf. *Bolotleşti* s. (Dm), prin as. regr. şi *Baloleşti*, prin as. progr., t. munt. (16 B III 18). **9.** + *-os*: *Bălos* (17 A I 188); *-ul*, R. (AO III 13, 245) sau din adj. bălos. **10.** *Balosac*, B. (AO XIV 101). **11.** + *-oş*: *Baloş*, fam. (C Bog; Isp V[1]); — Ioan, ard. (Met 12); —, *-i*, *-ani*, *-eni* ss., mold.; *Buloş* = *Baluş* (Ur XXII 85); *-eşti* (Dm). Pentru identitatea Baloş = Băloş (Dm), (16 A II 205, III 307). **12.** + *-os*, *-oş*, *-in*: *Balosin* (Vlah PB 151) şi cu as. regr. *Bolosin* act. (Jiul ard): *Boloşin*, Badea, boier (17 B I 298) şi *Boluşina*, f. (ib. 397). **13.** + *-uş*: *Baluş*, buc. **14.** + *-uţă*: *Băluţă* Teişanul (AO V 209). **15.** + *-uta* < *-ola*: *Balut/a*, *-escu*, act., ca Maluta < Malota (Sc). V. şi BĂL.

BALABAN < tc. ***balaban*** o rasă de şoimi (Păs). **1.** — mold. (Has), nume folosit de armeni şi de poloni (Costin). **2.** *Bălăban* (Ard I; Paş).

BALALEU cf. vb. a bălălăi (a se clătina). **1.** — T. (16 A I 302; II 96); *Bălălău*, M. (ib. 594). **2.** Cf. *Balalia* fam. (Păcureţi).

Balaş, Balăşcu v. B ă l a ş **3, 4.**

BALAUR subst., luat ca prenume ca şi alte nume de fiare: lup, urs, leu etc. **1.** *Balaur*, fratele ţarului Mihail de Vidin (DR II 466); jupan B. (16 B I 178, II 3); — olt. (Sur VI) **2.** *Bălaur*, diac (Cat; Has); — Crăciun (17 B IV 357); — Marco (C Ştef); *-u* (17 B II 233); *Balaure*, moşu (16 B VI 178). **3.** *Balahură*, D. (Buc). **4.** *Balaura*, haiduc (Păsc); — St., ar. (Cara 96); cf. „frigura balaura", personificare în folclor. **5.** Prin fon. grec, Valaori ar. (Capidan, DR II). **6.** Cu sincopa lui *u*, *Bălaroiul* (17 B II 421).

BALB **1.** *Balboae*, Apostol (RA IV[2] 259); *Balboe*, C. (BCI II 212). **2.** *Bălboc*, olt., 1620 (Sd VI 464). V. şi Bîlbă.

BALC, BĂLC, din temele ***bal*** şi ***băl*** + suf. *-ca*, *-cu*.

I. 1. *Balc*, ard., 1205 (Drăg); *Balc* Vvd, fiul lui Sas Vv. zis şi Baliţă 1359—1398 (Has). **2.** *Balco* (Cat); *Balcu* ar. (Iorga, Hist. des R. VIII 94); *Balca* s.; *Balcă*, Ioan, pr., 1916; — din Verneşti (17 B IV 32). **3.** + *-ăş*: *Bălcăş* (Sd X). **4.** + *-an*: *Balcan/ul* t.; *-i* s., mold. (Dm) zis şi Bîlcani (Ştef); *Bălcan*, pren. (P[14]); *Bălcănaşu*, act.; pentru toponimele *Balcani*, două sate moldovene scrise cu *a*, înainte de 1450 (Dm), şi cu *-ă*, după aceea (Ştef), cf. şi ung. ***balkány*** „mlaştină". **5.** + *-ău*: *Balcău* s. disp. r. Huşi (BCI VII 71) sau < subst. balcău (DLR). **6.** + *-ea*, *-iu*: *Balcea* înv. din 1890; *Balcean*, Ion, 1436 (Has); *Balciu* (Dm; RS 64) şi *-l* s. (16 B IV 384, V 272; Sd V 479). Derivate: *Bălceşti* s.; *Bălcescu*, N., marele democrat revoluţionar de la 1848. **7.** *Bîlcoci*, P. (Cat mold. II).

II. Cu *ă* accentuat: *Bălc. **1.** *Bălcă*, I. (Sur VIII); *Bălcu*, Gh. (RI XIII 286) [fon. mold. pt. Bîlcu]. **2.** *Bălcaş* (Ard II 207). „Bălcoaia, Bălcoiul, Bîlcul" sub influenţa derivatelor cu sufixe accentuate (I. Iordan, Loc. 124). **3.** *Bălcea* b. (17 B II 440). V. şi Bîlc.

Baldă/chiri, -lui v. B a l d o v i n **II D.**

BALDOVIN < it. ***Baldovino*** < germ. ***Baldwin*** **I. 1.** *Baldovin*, boier (Rel; Cat; Ţ-Rom; Has; P Gov f° 14; 16 B III 104; 17

www.dacoromanica.ro

B II 20, III 491). **2.** *Baldovin/a* f. (16 B IV 1); *-escu*, M. (Meşt Cr); *-eşti* s.

II. Scurtat: B a l d. Forma *Baldovici* (BCI VII 52) face dovadă că partea finală *-ovin* a fost tratată ca sufix *-ov* + *-in*, ca în Bucovina < buk „fag" — iar partea iniţială Bald a suferit chiar modificarea vocalei *a* în *ă, ĭ; o*, primind alte sufixe, caz excepţional în tratarea numelor laice. Hasdeu însuşi explică formele Balde, Bălde, Băldana ca scurtări din Baldovin. *Băldălui* s. (17 B II 235) însă este cuman, cu suf. *-lui* (CO 145) şi sugerează o contaminare cu un radical cuman.

A. 1. *Baldea* (16 B II 228; 17 B II 204). **2.** *Baldeş*, olt. (17 B IV 419).

B. 1. *Bălda* b. (Sur XXII). **2.** *Băldi* v. şi Beldi. **3.** *Bălde/ea* (Sd XXII; 16 B V 262); *-escu* (Tel 58). **4.** *Bălde̦şti* = Blădeşti s. (16 B II 375); *Bălde̦şti* zis şi Boldeşti s. (IO 149, 150). **5.** *Bălde̦ni* s. (17 B II 289). **6.** + *-an*: *Băldan/a* s., *-escu*, C. (IO 149, 150). **7.** + *-ac*: *Băldac* (Sd V 99).

C. 1. *Bîldea*, olt., 1620 (Gorj; Sur VI); — diac (16 B V 148); — munt. (17 B I 344); — Şt., ard. (Var 123). **2.** *Bîldan* (16 B V 230); *-a* s. (Mus.)

D. Asemănări sau compuse: **1.** *Băldăchiri* (17 B I 383).

BALDÎR subst. < tc. ***baldyr*** „om burtos". **1.** *Baldîrea* poreclă (Sc). **2.** *Bardăr*, Gav., megiaş (16 A III 331); *-ul* s., mold. (Sd XXI), explicat prin as. regr. l—r > r—r.

BALMOŞ subst. (o mîncare ciobănească). **1.** — Gh. (Bîr I). **2.** *Balmuş*, fam. (Sur XXV); — Ursul (Băl III). **3.** *Balmoj*, T. (Bîr IV); — Ap. (Isp IV[1]). **4.** *Balmăj* t. (Iaşi) **5.** + tc. bilmez „prost": *Balmez*, poreclă (V. Bogrea: DR I); *Balmuz*, N. (Sur XXII); cf. *Bălmaz*, M. (AO VII 463).

Balog v. B o l o g **2.**

BALŞ derivat de Hasdeu din ***Bal*** (*ă*) + suf. ***-şa***, ca în Capşa, Lupşa etc., etim. admisă de S. Puşcariu (DR III), iar de Capidan din alb. ***bal, -e*** „frunte" (DR III 899); cf. Balşa, numele unei dinastii albaneze din sec. al XIV-lea. Alte explicaţii în DR V 839 şi IIFR II p. 269—71. **1.** *Balş, -e, -a* (Ştef); — familie de boieri moldoveni, cu origini din sec. al XVI-lea (Has; Isp III[1]; Arh); *Balşa* t., ard., 1407 provenit din n. de persoană (Drăg); — ard. (Moţ); *Balşe*, Lupul (Isp II[2]; 17 A II 188); *Balşea*, Vasiliţă, pah., 1776. **2.** *Bălş*, Al., vornic (Isp II[1]); *-ioara* s. Baloş şi Balaşin din 1433 şi 1442, date în Etim. Magnum ca „alte forme" din Balş (Has), se explică primul < ***Bală*** + suf. *-oş*, al doilea < ung. ***Balasz*** (Blasius = Vlasie).

BALTAG subst. **1.** — şi *-a*, Vas., pr., mold., 1810; *-a*, Gh. (Balaur, Biserici mold. p. 44).

BALTĂ subst. **1.** — b. (Ard II 38; Arh); — Gr., mold. (Sd VI 116). **2.** *Bălt/escu* (Puc); *-eşti* s. (Sd XVI); *Baltiscu* (sic) (ib.). **3.** *Băltin* (16 A VI 234). **4.** *Baltac*, Vl. (RI VII 178); — Isaac (Puc 67); *Băltac*, A. (AO XVII 314), cf. subst. *băltac* 1⁰ „vînt violent", 2⁰ „baltag". **5.** *Băltei*, I. (Tel 58). **6.** Cf. *Bîlta* şi *Bîltanele* ss.; *Bîltanul* t. **7.** V. şi Balţ, nume ce se poate explica din subst pl. bălţi.

BALŢ subst. (laţ, văl) sau bălţi pl. < ***baltă***. **1.** *Balţu*, ard. (Drăg). **2.** *Bălţea* (17 B III 517; BCI V 180) *Bălţeşti* s. **3.** *Bălţăianul*, Gr. (17 A I 136), cu sufix enigmatic. 3. Cont. cu adj. bălţat: *Băltatu* mold. sec. XVI; Bălţăteşti s.

BAMBU subst. (plantă arborescentă DLR). **1.** — munt. (BG LIV 159); — ard. (Paş). **2.** *Banboe*, Ion, olt. (AO III 249).

Ban/a, -u, v. Ş e r b **I 8** şi I u b u **I 10**.

BAN, nume frecvent în onomastica română şi a ţărilor vecine, după titlul dregătoriei din Ungaria, extinsă ca marchizat de graniţă (banat) şi asupra ţărilor de la sud, organizate succesiv din sec. al XII-lea: banatul de Maciva, de Severin, al Bosniei, al Bulgariei de Vidin etc. Cel de Severin, alipit Ţării Româneşti la 1330, devine prototip al celui de Craiova (Oltenia); de atunci apar şi „bănişorii de judeţ". „Toponimele moldovene formate din acest cuvînt sînt destul de numeroase" observă Iorgu Iordan „deşi bănia e

www.dacoromanica.ro

foarte recentă în Moldova" (Loc. p. 170 n. 4). Originea lor este de căutat în onomastica maramureşenilor descălecători aici. Miklosich nu aduce niciun radical slav pentru toponimele formate din această temă, iar Weigand derivă blg. Банйо, Банко, Банчо, din dregătoria „ban" de origine avară la Unguri, < tc.-avar ***baian*** „bogat, nobil", termen primit de turanici de la perşi (după Hasdeu); de această origine şi în onomastica romînă, nu este exclus ca uneori numele să fie o scurtare din frecventul Şerban, precum ar dovedi femininul Bana < Şerbana, altfel inexplicabil.

I. 1. *Ban*, frecv. în Ardeal şi Maramureş; — b., 1205 (Drăg); 1301 (14 C I 16), de unde numele se va extinde peste Carpaţi: — (Moţ; Ard II 148; 16 B I 84, III 232); — sec. XIII (Vlah PB); post. (16 B VI 12); moşn. zis şi *Banea* (ib. 185); *Ban*, V. (Sur V). **2.** *Bana* b. (16 B VI 139; Sd V 173); — Stan (17 B II 78); *Bana* f. (16 B[a] III 367); — t. (Moreni); *Bană* b. (Mîneciu). **3.** *Banu* frecv. (Ard II 38). **4.** *Banul*, apare în Moldova ca nume din sec. al XV-lea înainte de introducerea instituţiei: — (Ştef; 17 A IV 117, V 329; Isp II[1], V[1]; G Roş 69); — Ion (16 A I 258), frecv.; *Bănuleţ*, Ion (Sd XIX 25). **5.** *Bănul/escu*; *-eşti* s., 1649 nume schimbat în Bălueşti la 1780, iar azi Bălăneşti (Has). **6.** *Banae* b. (17 B III 299) cf. şi subst. bănae, pasăre (Păs). **7.** *Băna* f., ţig. (17 A III 152); *Bănoae marital.* **8.** *Banace* (Tec. I; Olt; 17 BI 32); *Bănăceşti* neam braşovean din sec. al XVIII-lea (BCI XII 88). **9.** + *-ar*: *Banar*, N, 1711: *-ul*, I. (R Gr); *-iu*, Gh. (Sur XIV); *Bănaru* (Sd XVI); *-l*, V. (Isp IV[1]); *Bănărescu* (L Pl 337; Nif). **10.** + *-at*: *Banat*, N. (Ul 37); *Bănat* t. (în s. Buzduc, olt); *Bănăţoiu*, M.,[1] 1730 (IO 136). **11.** + *-ău*: *Bănău* (Has), ca Dănău < Dan; *-l*, R., munt. 1598 (RI VIII 151). **12.** *Banea* frecv. (Moţ; 16 B II 304, III 161, 367, V 208; 17 B III 213; Sur II; IS 270) etc.; la genitiv *Banii* (17 B II 247); *Băn/escu* frecv., *-eşti*, *-easa*, *-esele* ss., *Baneş* act. (Jiul ard). **13.** *Bănică*, fam.; *Banica* f. (AO XX 126); **14.** + *-igă*: *Bănigă*, călăraş, 1655 (Sd IV 42). **15.** + *-ilă*: *Bănil* (AO X 130); *-ă* (Ştef; 16 B I 2, IV 487); *-a* s. (Băl III); *Bănitul* (Cat mold II). **16.** *Bănişor*, N. act. **17.** + *-iţă*: *Baniţă* (Ştef); — Udobă (16 B I 20); *Băniţ*, Dan (Şchei I); *Băniţa* popa (Sd V 21); *Băniţan*, Ion act. < s. *Baniţa* sau *Băniţa*; pentru top. ard. s-ar admite ipoteza < ***bae*** cu *n* palatal (etim. Al. Cristureanu); *Baniţul*, Ion (Şchei I.). **18.** *Baniu* s., olt.; *-l* t.; *Bănie* b. (13—15B 174). **19.** Cu suf. slave *-ov,-ici*: *Banov*, Drăgoi (Div 66), în doc. slav, traduce pe Drăgoi al Banului; *Banici*, M. (17 A II 11); *Bănici*, Duma (Sur V); *Baniciu* (Vr); *Bănicioiu* act. **20.** **Bănuc*, *-i* (17 B III 20); *Bănuţ*, munt. (17 B II 81; Sur I); — fiul lui Vlăduţ 1604 munt. (Sur I); *-i*, act.; *-ul*, Ion, munt. (Sd V 122); *-ă*, I. (An Pit 82); *-ă* pren. (P[2] f[0] 16). **21.** *Banuş*, M., act. **22.** *Bănuţescu*, C. (Î Div).

II. Cu suf. *-ca*, *-co*, *-cu*, *-cea*: **1.** *Banc* (M mar); — Floare (Met 224); *-a* s.; *pîrîu* (Bîr IV); *Bănca* b. (17 B I 353). **2.** *Banko*, comite de Bihor, 1209 (11—13 C I 148); *Banco* (Mar 166; Dm; Sur II; P Gov f[0] 10 vo) *Banco* zis şi *Banul* (16 B IV 388); *Bancu*, Micu (Cat); *-l* (Ţ-Rom 197; 16 B III 5). **3.** *Bance* (16 B I 12, 85; II 10; Ard; 17 B I 177); — Gh. (Buc); *Banc/ea* pren. ard. (Paş); fam. (17 B II 237; Isp III[1]); — olt. (Sur VI); *-escu*, buc. (M Put 131); *Bănciţa* (17 B I 214). **4.** *Bănc/escul*, M. (Isp II[1]); *-easca* t., *-eni*, *-eşti* ss. **5.** *Băncil/ă* pren. (P[3] f[0] 17); frecv., fam. (Has; Ard I; Puc); *-escu* (Puc). **6.** *Bancina* b. (16 A I 428). **7.** *Banciu* (Dm; Ştef; Has); — ard. 1722 (Paş); frecv., act.; *-l* şi *-lea* (Ard); *-lescu* act. **8.** Prob. + suf. *-ută*: *Bîncută* munt. (17 B I 489) şi *Bancotescu* act.

Banboe v. Bambu **2.**

BAND. I. 1. *Band/u* act.; *Bandulović*, Marco, vlah bosniac, ep. cat. (Romanoslavica III). **2.** *Bandolea* (Moţ). **3.** *Bandea* t. **4.** *Bandiciu*, D., pr., ard., 1916. **5.** *Bandiţaga*, V. (Sd VI 31). **6.** *Bandesel* t., ard. (Drăg).

II. Bând. **1.** *Bândac* (Tec II; BCI IV 215). **2.** *Bândea* zis şi Bîndea t. (Mus). **3.** *Bândoc*, mold., 1680 (Sd VII 321); — 1800 (BCI VII 13). *Bândac* şi *Bîndacu* (Răc 18), cf. subst. ***bîndoc*** „burtă de porc"; cele două forme ale numelui duc la identitatea teme-

www.dacoromanica.ro

lor Bandu = Bîndu, ca şi Băndea = Bîndea. **4.** *Bănduţ* (RI VI 263). V. Bendu şi Bîndu.

BANDOR subst. (stomac de animale) **1.** — (Sur V); *Bandur* (Sd XVI); — Iachim (Sur II; Isp II[1]); — vornic (Sur III); *Bandăr* (Sur IV). **2.** *Băndor*, V., mold. (Isp IV[2]). **3.** *Băndăru*, T., munt. (BCI X 107). **4.** + ung. badaró „bolborosit". *Băndărău* (Ard II 231); *Băndăroae*, Dochiţa (Sur V). **5.** Sinc.: *Bandre*, *-a* (Paş); *Băndreni* s. mar.; *Băndriul* (Isp V[1]). Terminaţia formelor din § 5 va fi contribuit la formarea unui sufix ardelean *-re* sau *-dre*, ca în Candrea, Mandrea, Pandrea.

BANG** cf. ung. ***bangó „nerod" (DLR). **1.** *Banga*, V. (Sur IV). **2.** *Băngă*, M. (Sd VII 352). **3.** *Banghiia* b. (16 B IV 139); — f. (16 B VI 332). **4.** Cf. *Bangal* act.; *-ă*, Iarca (Mag Br); *Bîngală*, Dr. (17 B III 156) şi *Bangara* (ib. 371; Puc).

BANT — BĂNT. 1. *Bănt/a*, S. (Isp IV[1]); *-e* (Sd XVI); *-ul*, A. (Sd VI 109); *-ul* (A Gen II 188); *Bănteşti* t. (Mus). **2.** *Bantaş*, C. (Has; Isp II[2]); — Gl. (Isp IV[1]); *Bantăş* fam. (Tec I; Arh; Băl V; Sur VIII; RI II 142; Sd XI şi XVI; Isp III[1]); *Băntăşeşti* neam (Dm). **3.** *Băntoiul*, D., act. **4.** Cf. *Bintea*, fam. (ib). V. şi Bent.

BANŢĂ subst. (var. la baniţă). **1.** *Banţă*, A., act. **2.** *Bănţul* (17 A IV 454; Sur III); — — răzeş (Sd VII 297); *Bănţeşti* s. **3.** *Băniceru*, Şt. (Acte Bord 44), n. agentis.

***BANZ 1.** *Banzea*, I., act. **2.** *Benzea*, călăraş, 1655 (Sd IV 38).

BARA, BĂRA, cuvînt vechi, coincide cu tracul *bara* din Zurobara, probabil cu sensul de cetate înconjurată cu mlaştină ca *terramare*-le Italiei preistorice; cu sensul de mlaştină şi rîu s-a păstrat la sîrbi, cf. hidronimele: Colubara, Ibar etc. şi la romînii din Banat.

I. B a r a: **1.** *Bar* b. (Moţ); — Oprea, ard. (RI VII 210); cf. oraşul Bar din Podolia. **2.** *Bara* (Vr); *Bară* (Cotr; Cîmp). **3.** *Bareş*, A. (Scan; Isp III[2]; Cat mold II) **4.** Cf. *Barageni* s. (Isp II[1]).

II. Cu ă: **1.** *Băra*, fam., ard., 1437 (Paş; Ard I); — munt., 1485 (Ţ-Rom 349); alte exemple: (16 A II 73; 17 B II 289, 413; BG LIV 159; Ac Bz 21, 36; R Gr). **2.** *Bără* (16 B I 109); *Bării*, Drag fiul (Puc 12). **3.** *Bărea*, I. (Drag 133). **4.** *Bărişa* b. (Ard). **5.** *Bărul*, V., mold. (Sd VI 28). **6.** *Băroaia* t.; *Băroiu* s.; *Băruiul* t. **7.** *Băroian* (Scurteşti Bz), cu sufix de apartenenţă locală. **8.** *Bărăş*, ard. (Paş); — olt., 1565 (AO IX 181); — ard. (Ard). **9.** *Bărăşel* (Isp III[2]). **10.** *Bărjăscu*, *-ăşti* ss. **11.** Cf. *Bărăiacul* s. (Sd XXI). **12.** *Băriga*, M. (Meşt Cr) **13.** Compus: *Bărălenghi*, M. (17 B IV 127). V. şi Bîra şi Bera.

Barabanţ, v. D ă r ă b a n **4.**

BARAN, cf. rus. баран „berbec". **1.** — Floarea (Şchei I); *Băranul* t; *Bărănjescu*, E.; *-eşti* t. **2.** *Băreana* s. **3.** *Baranca* t.

BARANGA subst. (lup bătrîn, cap de haită, zis şi baragă (Has şi Tiktin). **1.** *Baranga*, V., 1679 (Has); — răzeş, munt., 1781 (BCI XI 81). **2.** *Băranga*, St. (Has); *Bărenga*, Gh., munt. (BCI VIII 34). *Bărăngii*, în genitiv (cf. Viaţa Rom. 1916 p. 214; Scriban în Arhiva XXII 291; Bogrea în Omagiu Iorga p. 58). **3.** *Bărangi* s. **4.**; *Băraga* olt. (Sd XXII); *Baranca* t. Cf. *Bărăgeşti* t. (Î Div). cf. etim. lui V. Bogrea barangă < gr. -bizantin βαράγγοι „Varegii" (Omagiu lui N. Iorga).

BARBĂ subst. Unele nume de persoană derivate din acesta se pot confunda cu cele provenite din Barbu ((Partea I-a). **1.** *Barbă* (Dm; Giur 272; Ard); — Stan (C Bog). **2.** *Bărbălăul* t. (cu suf. *-lău*). **3.** *Bărbăleni* s. **4.** *Bărbăleteşti*. **5.** + *-lea*: *Barbleşti* s. (Băl V) **6.** *Barb/oiu*, *-oaia* (Olt; Sd XVI); *Bărboiu*, olt., 1640 (AO VII 33). **7.** *Bărbos*, P. (Glos); *Barbosul*, Micul (16 A III 26); *Barboşi* s.; *Bărboş* t. (Ind 13—16 B); *Barboşel*, Ioan, mold. **8.** *Barbuşa*, munt., 1569 (Ins 159). **9.** Prob. *Berbeşu* t. (Sur XVIII), dintr-un * Barbeş; *Berbeşti* s. **10.** Compuse: *Barbă-n deal*, Stoica, munt. (Sd V); *Barbă-geamără* (C Bog); *Bărbăgerii* fam. (AO V 209); *Barbălat*, Ioniu (16 B V 431); *-ă* (Olt; Sd XXII); *Barbă-rasă*, Fl. (An Pit 25). V. şi Barbu < < Barbura (Partea I).

www.dacoromanica.ro

BARCA, cf. barcă, subst. ard. (femeie proastă) şi bărc, ard. (dumbravă), omonimul barcă (luntre) fiind neologism nu intră în cauză. **1.** *Barc* (Dm); *Barcul* t. mold. **2.** *Barca* b., 1696 (RI IX 49). **3.** *Barcea* zis şi *Bîrcea* fam. (Paş); — S. (Isp III[2]). **4.** *Barcianu* doi profesori ardeleni, cf. şi ung. Barcsay. **5.** *Barcioiul,* Drag. (17 B IV 97). Pentru Barcan v. şi Bărc.

BARDĂ subst.

I. **1.** *Bardea,* M. (Sur IV). **2.** *Bardan* fam. (L B). **3.** *Bardaşul,* C., act. **4.** *Barduiu,* Gh. (Mineci). **5.** *Barducilă* b. (17 B III 539).

II. Cu ă. **1.** *Bărda,* Vlad (17 B III 374). **2.** *Bărde,* R. (17 B IV 51); *Bărdea,* 1652 (D Buc); — C., munt. (Sd XIX 85); — Ştefu mold. (Isp II[1]); — olt. (Sur VI; AO VI 46). **3.** *Bărdaş,* fam., 1776 (Paş) < subst. (dulgher). **4.** *Bărdicioiu,* Ion (AO XV 157). **5.** + *-an* : *Bărdan,* R., olt. (AO III 429); — D. (Buc); cf. şi subst. bărdan (pîntece). **6.** Cf. *Bărdigan,* Oprea (Şchei I) şi *Bîrda* m. log. (D Buc).

Bardăr v. B a l d î r **2.**

BARON titlu feudal apusean (la origine: bărbat, om liber, ariman la Longobarzi), transmis de apuseni armenilor din regatul Armeniei Mici, în epoca Cruciatelor şi adus de aceştia la noi; explicat de H. Siruni < lat. ***patronus,*** (com. orală). **1.** *Baron,* răzeş (16 A III 29); — pren. în satul Obidiţi (R-Sărat); *-escu, -ea* olt. (AO XXI 76). **2.** *Baroncea,* S. (Băl V) şi t. < arm. ***baronţa*** „domnişor" (explic. H. Siruni). **3.** *Bărun,* Tudor de Drajnă (Draj). **4.** *Băronii* s. (Cat; Flor 233; 13—15 B 165).

***BARŢ 1.** *Barţea* (17 B II 431); *Bărţă* răzeş (BCI VII 6). **2.** *Bărţoiu,* Gh. (VM). **3.** *Barţulea,* Ioan (Meşt Cr).

BARZĂ, subst. I. **1.** *Barzea* munt. (Sd V 433). **2.** *Barzu,* mold.; *-l* [scris Brazul alături de Zrănă pentru Zărnă] (BCI III 81); *Barzul* Mihai (17 A III 143). **3.** *Barze* D. (Răc 11); cf. şi ar. *Barzu* „Albul" (Cara 99) < alb. ***barz*** „alb".

II. Cu ă. **1.** *Bărza* (Ştef); *Bărza* zis şi *Bărzu* (17 B III 403); *Bărzul,* V. (Sur VIII). **2.** *Bărzea* (17 B II 150); — R. (Şchei II): *Bărzeşti* s. (Ind 13—16 B). **3.** *Bărzilă* s. **4.** *Bărzuica* t. **5.** *Bărzan* şi *Bărzănescu* act. **6.** Din pl. berze: *Berzea* (Ştef) din care s-a format apoi: *Berza* (Tec II; Arh) şi *Berzul* (BCI VII 109).

BASARABA, nume răspîndit din sec. al XIII-lea în Sud-Vestul Ardealului, repetat în dinastia munteană, zisă a Basarabilor. Asupra originii s-au emis diferite ipoteze: < trac. ***Bessapara*** (D. Onciul), < ***Bessaparos*** (Giuglea, DR III 1099), < ***ban*** + ***Sarab*** „nobil dac" (Hasdeu), < ***Bess-Rabo*** (V. Pîrvan); originea cumană presupusă de N. Iorga, prin comparaţie (Iorga III 155), e admisă de O. Densusianu, care o explică din ***bas*** + ***aru*** „cel bun" + ***aba*** „tata". Pentru Basarabii din Haţeg (AO XVI) v. şi ampla documentare a lui N. Drăganu (pp. 520—527) şi Etim. Magnum III. Pentru răspîndirea numelui, v. Drăganu (Drăg. 521—523) şi I. Conea (G. 1934 — 36). **1.** „Beserabam" din 1241 (Cronica persană); *Basaraba,* forma numelui la domnii munteni; — m-te în Maramureş, de unde izvorăşte Iza (M. mar); — b., buc; *Basarabă* (Has; AO XII 46). **2.** *Basarab,* forma nouă; *-escu,* Ioan. **3.** *Băsărab,* M. (Ard). **4.** Contaminare cu Radu: *Basarad,* deal (M mar), formă ce apare şi în documentele latino-ungare privitoare la Basarab I. **5.** *Basarag* nobil din Şiria 1454 (Drăg 236), formă atestată şi ca poreclă (Bordeni).

Basecă, v. B a ş **5.**

Basga v. B a z g a.

BASNĂ subst. **1.** *Basniu,* Ion (Puc 297, 397). **2.** *Basneşu* (16 B II 385). **3.** *Băsna,* boier (17 A IV 428); *Băsneşti* t. (Glos).

BASTE, BAŞTE cf. subst. *baştă* „redută" < pol. *baszta.* **1.** *Baste,* Onuţ (Ard II 123); *Bastea,* act. **2.** *Bastachi* (Arh); cf. de altă origine, Basta Georgio, albanez italienizat, ucigaşul lui Mihai Viteazul, redat în cronici „Baştea Giurgiu". **3.** *Baştea,* Drag., munt. 1631 (Sd VII 272); — Gh., post. munt., 1652 (Sd VII 272); — Stan (AO VI 425); — ard. (Viciu 15); ca prenume: — Bran, munt. (BCI IX 9). **4.** — Bălan (17 B II 228). **5.** Cf. *Beastea,* V. (Sd X).

www.dacoromanica.ro

BAŞ cf. tc. ***bas*** „căpetenie"; numele apare însă în Moldova înainte de influența otomană. **1.** *Baș* „neamiș" (C Neamț II 2); *Başi* s. (Dm). **2.** *Başa* b. (Dm; Ştef; Moț; Paș). **3.** *Băşeanu*, Floare (Ocina); *Băşeni* s. disp. şi *Başeneşti* s. Bz (Cat). **4.** *Başac*, Neagu (RI X 268). **5.** *Başco* = *Başcul*, vecin (16 B VI 346); *Bască* (sic) şi *Băşcoiu* porecle ard. **6.** *Băşcă*, Sărghie (BCI VII 52). **7.** *Băşcoe* (17 A III 101). (Viciu 32) **8.** *Başotă*, 1590 (Isp l^1), n. frecv., mold; — Iurașcu (16 A IV 38); *Başoteni* s. (Dm; Ştef). **9.** Cf. *Başait* (13—15 B 160; Ț-Rom 300). **10.** Cf. Bîşcu, fam., act.

Baştea v. B a s t e **2, 3.**

BAŞTUR cf. subst. ***boştur*** (găunos). **1.** *Baștur/ea* t. mold.; *-escu*, act. **2.** *Baștiurea* munt., act.

BAT, temă în care se întîlnesc mai multe origini: 1^0 vb. ***a bate***, 2^0 subst. ***bată*** (pl. bete), 3^0 sl. БАТЬ „tată", 4^0 blg. БАТЕ „nene", 5^0 ung. ***bátya*** „bade" şi 6^0 tătar. ***Bati*** (Batukhan).

I. 1. *Batul*, cnez (Vlah PB); — țig. (16 B I 84). **2.** *Bata* b. (Mar; 16 B II 16; 17 B IV 132; RI VIII 149). **3.** *Bate* izbaşă (BCI VII 52); *-a* (13—15 B 63; Ț-Rom 79; 17 B II 24); *-a* țig. (16 B I 61). **4.** *Bateiu* munt. (17 B IV 409). **5.** *Batica* fam. (Bîr III); *Bătica* diac (17 A V 67). **6.** *Batin* pren. mold. (Sur I, din 1423; P 14); nume unic (Mar; Ştef; BCI IV 164; RI VI 87; Tec II; 16 A I 441); *-ul* (Sd VI 26); cu derivatele: *Batinaș*, B., act.; *Bătinești* s.; *Bătănești* t. (Tec II). **7.** *Băta* (Sd XVI). **8.** *Bătaşul* t. **9.** *Băteș*, (RI II 142); Bățeșani s. **10.** *Bătează* b. (Sur II). **11.** *Bătoi*, Ilie (Mag Br). **12.** *Bătuță* b. (17 B III 423).

II. Bati(e) **1.** *Batie*, boier, 1483 (Div 101; Ț-Rom 330). **2.** *Batia* s.; *Batiia* b., olt. (Sd V 443); **3.** *Batiu* s. (16 B II 127); *Bătii* fiul lui Şoimul (17 A II 163). **4.** *Bătil/e* (ib. 238); *-eşti* (Cat); *-asca* s.; *-oaia* t. **5.** + *-man*: *Batiman*, Gr. (Sur X); *Bătiman*, N. (Isp III^1, III^2; Sur V). **6.** Din participiul „bătut": *Batuta*, Hagi Ienache, vlah din Zemlin (Cat gr. I). **7.** Prob. compus < bate-cui: *Bătăcui* b. (16 B V 31).

BATCĂ subst. cu patru sensuri: nicovală, capcană, babiță, un fel de pește. **1.** *Batcă* (Sur IV şi VIII). **2.** *Bătcă*, I. (ib). **3.** *Batcul* mold., 1764.

BATOR, ung. Bathory < ung. ***bátor*** „curajos". **1.** *Batorescul*, P. (Sur XXII). **2.** *Batăr* (C Ştef); *-escul*, Negrilă (ib.). **3.** *Bătăr* (BCI X 83); *Bătăr/ascul* (C Ştef); *-âşti* s. (Dm; 16 A I 539); *-eni* s.; *-eni* s.; *-înga* t. **4.** Cf. *Batir/escul*, *-eşti* s. (RI X 74).

BAZGA 1. *Basga* sau *Bazga* zis şi Băzgan, 1780, = Băzguleștii (Acte Sc); *Bazga* s. **2.** *Băzgă* poreclă la ardeleni (sprîncenat, mustăcios, expl. de Pașca). **3.** *Băzguța* şi *Băzgărei* ss. **4.** *Bîzgu*, Ioan (Isp V^2); *Bîzgan*, l., act. cf.; olt. bîzgan, poreclă „bădăran" (AO). **5.** *Bozgan*, T., ard. (Var 122). **6.** Cf. *Băjgoi*, D. (Ocina).

BAZU cf. Abaza. **1.** *Bazu*, I. (Puc 292). **2.** *Băzu*, Stoica (17 B I 1686); *Băzul* b., 1598 (AO X 128); — Ion, căp., 1686 (BCI IV 189); — t. (Mus). **3.** *Băzan* (16 B III 256). **4.** *Băzaci* s (Cat mold II) **5.** *Băzic/i*, *-eşti* (Olt). **5.** *Băzoi*, M., mold., act. V. şi Bîzu.

Băb/adea, -aița v. B a b ă **II 6, 9.**

Băb/an, -eț, -iciu, -oae, -ocea, -oești, -uciu, -ueşti, -uş, -uța v. B a b ă **2, 5, 6, 10, 11, 14, 15.**

BĂCA, 1. — fam., olt. (Sur VI; AO IV 180); munt. (16 B III 257; 17 B IV 132; Sd V 526); *Bacă*, T., eg., mold., 1668. **2.** *Băcoi*, D. (T-Jiu). **3.** + -lea: *Băclea* (17 B IV 273); *Băcleşt* = *Becleşt*, D. (16 B III 230). V. şi Baca.

Băcă/inț, -oiu, -uan v. B a c ă u **3—5.**
Băc/ea, -ilă, -ioiu, -iu v. B a c i u **3—8.**

BĂCIOC-BUCIOC 1. *Bucioc*, ard., 1235 la Oradea (Iorga III 135). Familie mold. a socrului lui Vasile Lupu (Ur II 254). Codrescu, Miron Costin şi Bălan (vol III) îl scriu Bucioc, cu „labializarea lui *ă* în *u*, prin acomodarea cu *b*" zice Hasdeu, care propune patru etimologii dintre care preferă ***băcioc*** (măciucă). Forma corectă în hrisoave originale şi semnături este Băcioc (Has). Coste *Băcioc* fiul pîrcălabului, mare vornic în 1611—1619, socrul lui Vasile Lupu este

www.dacoromanica.ro

scris Băcioc (Ins 52; Isp I²) şi chiar Băciog (17 A IV 15), după ce trecuse prin alte ranguri: ciaşnic (17 A II 225, clucer (Sd XI 74 şi 274; Băl I în 1601, cf. (RI VI 76); mare comis (Isp III¹), stolnic (Băl I). Poate fi şi o contaminare a formei vechi din 1235 cu subst. bocioacă (măciucă), dacă s-ar proba înrudirea acestui cuvînt cu ung. *bucok* „găluşcă" (DLR), aplicat în mod figurat unui prunc aşa cum se zice azi „un boţ", sau „un nod" copilului mic. **2.** *Bucioc* fam. mold. **3.** *Buciocia*, Toma, 1784 (RA IV 267). **4.** *Bocioc*, Coste, mold., 1610; — Ilea, vornic, 1608 (Sd XI 276) zis şi Băcioc (17 A I 215). **5.** *Bocioncă* olt. (RI VI 263). **6.** *Băciog*, Drăgan, munt. (VM); *Băcioagă* munt. (BCI XI 95), cu diftongul *oa*. **7.** *Bocioacă* ard. (Paş); — Ion (P Bor 46). **8.** *Bocioagă*, I. (IS 274); — Pană din Vălenii de Munte (BCI X 108), o altă contaminare a formelor precedente.

Băe/lea, -leşi, -oi v. B ă c a **2, 3.**
Băda v. B a d e **II.**

BĂDĂRĂU < magh. ***badaró*** „cel ce vorbeşte bolborosit, absurd", din care derivă şi bădăran (DLR); cf. sens ard. „mămăligă cu untură" cf. şi magh. ***badar***.
1. *Bădăreu* (16 A IV 119); *Bădărău* (17 B I 240; Arh); — V. (Tut); — mazil (Isp V¹); *Bădărău*, M. (B-răz 70). **2.** *Bădăran*, V. (Isp V¹) < subst. **3.** *Bădtrlegiu* (s. r. Cislău), probabil o contaminare cu Bătăr < Batory (v. mai sus) + suf. *-legiu* ca în Cosleglu.

Bădăuţă v. B e d ă **4.**
Băd/e -uţă, toate derivatele, v. B a d e **II.**
Băg/an, -ău v. B a g **3—4.**
Băg/ea, -escu, -iulescu v. B a g i u **1, 2.**
Băgul v. B î g u **2.**
Băhnaşol v. B a h n a **3.**
Băi/a, -asa, lă, -ţa v. B a i u **2, 5, 7.**

BĂIAT subst. **1.** *Băiatu* (Puc); *-l* (Am; Hur 128). **2.** *Băetul* fam., buc. *Băeţescu*, C. (AO XVI 353). **3.** *Băeţică* fam. (Buftea).

Băic/an, -ean -oi, -uş v. B a i c **4—8.**

BĂISAN. 1. — mold. (Sd XXI); frecv. (Sur VII); — Ieremia (17 A I 52); **-ul**, mold., 1668. **2.** *Buisan* Irimia (B-răz 47).

Băj/a, -eşti v. B î j a **2.**
Băj/an, -ănaru, -nar v. B e j **4—7.**
Băjgoi v. B a z g a **6.**

BĂL-Ă adj. (alb, blond, drag).
I. 1. *Băl* ard. (Paş); — A. (16 A II 9). **2.** *Băla* b. (Dm; Ştef; Sd XI 86; Ard II) şi *Bălă* Pisică, b. olt., pren. (AO XV 66); *Bălă*, Ioan, olt. (Grd), cf. subst. bălă „drăguţă", „lele" (DLR băl. I 4⁰). **3.** *Bălu* (Moţ; Am 157); *-lescu* act.

II. Din adj. bălan, bălaiu: **1.** *Bălan* Leurdă (Has), pren.; — fam., frecv. (Buc etc). **2.** *Bălăn/aş* (Paş); *-escu*; *-eşti* s. **3.** *Bălăn/ică*, A. (Ocina); *-ici* (Sur VIII). **4.** *Bălai*, C., act.; *-a* f., 1640 (AO VII 34; Sd XVI); *Bălae* f. (17 A IV 35). **5.** *Bălăeş*, căp., 1708 (BCI VII 26). **6.** *Bălăiţă*, fam. **7.** *Băl* cu suf. *-ac*: Vezi *Bălac*.

III. Cu alte sufixe: **1.** *Bălal* (Hur). **2.** *Bălău* (Gl. Isp III²); + *-ca*: *Bălăuca* epitetul Veronicăi Micle; — fam., act.; + *-un*: *Bălăun* (Has); + *-uţ*: *Bălăuţ*, (Tec I; Sd XI 54); — Gav. (Sur IV) *-ă*, mold., act.; *Beleuţă*, N. (Î Div). **3.** *Bălea* (17 B I 310; Paş); — călăraş, 1655 (Sd IV 38); *Băl/escu* (Has; Hur); *-eşti, -eni* ss.; *Bălen* (sic) b. (17 B I 310); *Baleanu* fam. boierească din sec. al XV-lea (Has). **4.** *Băleş* (Dm). **5.** *Bălici* (16 A III 298; 17 A III 146; Sur VIII; Isp II¹). **6.** *Bălică* fam. (Brăila) **7.** *Bălin* (Mar; Ştef; Has); — olt. (Sd VI 469; AO XVII 300); *-eşti* s. **8.** *Bălieşti* s. (Sd XXI), cf. subst. balie. **9.** *Bălil/ă* (Has); *-eşti* s. (17 A III 202; Sd XXII). **10.** *Băliş/or* (Cat); *-oara* t. **11.** *Băl/oe* (17 B II 225); *-oiu*, Ioan (Î Div); *-oiul* 1685 (Has); *-oaia* (Sd XXII). **12.** *Boloni* fam., act. < ard. *Băloniu, prin as. regr. **13.** *Băloasa* t. **14.** *Băloş* (C Bog; 16 A I 56, II 205; Isp III¹); *-ani* s (Tec II); *-escul* (Dm; Ard I; Ştef); *-eni* (Isp III¹); *-eşti* scris şi *Băluşeşti* s. (C Bog). **15.** *Bălucă* f. (Paş) „blondă" **16.** *Bălună*, Ioan, act. **17.** *Băluş* (17 B II 429); *-a, -eşti, -eni* ss. (Dm; etc). **18.** *Băluţ/a* (Isp III²); *-ă* (Răc 7); *-ă*, popa (Î Div); *-el*, mold. **19.** Compuse: Fildoro-

www.dacoromanica.ro

geşti (16 B IV 269) prob. < băl + rus. дорог „drum alb".

BĂLAC, -IU, din adj. ***băl*** (alb) + suf. *-aciu* (Has), sau în legătură cu vb. a bălăci. 1. *Bălac* pren. (AO XVIII 474); *-a*, Voica, în baladă (Păsc 239). 2. *Bălaciu* b. (16 B III 237); *Bălaci* ar (Cara); — munt. (17 B IV 129); mold. (16 A III 314; 17 A IV 126); olt (AO III 139, XI 217); din 1665 (Has); — Sava (Băl V). 3. *Bălacea* t. (17 A II 256). 4. *Bălaci*, patru sate; *Bălăciţa* s. 5. *Bălăcel*, S. (AO XIV 106). 6. *Bălăceanu*, C-tin, aga, din Bălaci; — Giaicu, la 1400 alb. (Has); *Bălăc/-escu*, C., poetul; — fam. (Î Div); *-eşti* s.; *Bălăcioiu* (Sd XVI). V. art Bălaciu şi Bălăceni de A. Nour (RI XVIII 19—27).

BĂLAŞ numirea veche, din it. ***balascio*** (DLR), a unui soiu de rubin. 1. *Bălaş* şi *-a* (Ard; Has; D Buc); femininul este frecvent; *Bălaş*, Stan şi Florea (Şchei II, III); *-u* pren. (P Bor 44, 57); *-u* Şărban din Ceraş (BCI XII 141); Domniţa *Bălaşa*. 2. *Bălăş/an, -el, -escu, -riu*, fam., act.; *-eni, -eşli* ss. (Dm). 3. *Balăşcu*, 1748 (Has). Hasdeu le pune greşit în legătură cu adjectivele bălai, bălan. 4. *Balaş* 1663 (D Buc); — Gherasim, pr., ard., 1733 (An C II 265).

Băl/ăseu, -eseu, -ieseu, -iţa -os, -uţă v. Bal **II 1. 2, III 9.**

Bălău, -uca, -un, -uţ v. Băl **III 2.**

Bălboc v. Balb **2.**

Bălbose, -a v. Bîlbă **3.**

Bălc/an, -aş, -ă, -ea, -escu, -eşti, -oiul, -u v. Balc **I 4—6, II 1—3.**

Băld/a, -ana, -ac; Băld/ea, -eni, -eşti v. Baldovin **II B.**

Băldi v. Beldie **3.**

Băl/ică, -ici, -ieşti, -ilă, -în, -işor v. Băl **III 5—10.**

Bălmaz v. Balmoş **5.**

Băl/oasa, -oe, -oiul, -oş etc., **-ucă, -unică, -uş, -uţa** v. Băl **III 11, 13—18.**

Băloşin v. Bolosin **1.**

Bălt/ac, -ei, -escu, -in v. Baltă **2—5.**

Bălţ/ăianul, -ea, -eşti v. Balţ **2, 3.**

Bălunesti v. Ban **I 5.**

Bămboeşti v. Bombu **1** şi Bumb **3.**

Băn/a, -aru, -at, -ăţoiu, -ău v. Ban **I 9, 13, 18, 19.**

Bănăceşti v. Ban **I 7.**

Băne/casca, -eni, -escul, -eşti, -ila -ilă v. Ban **II 3. 5.**

Bănd/ac, -ea, -oe, -uţ v. Band **II 1—4.**

Bănd/ărău, -ăru, -or, -riul v. Bandor **2—5.**

Băn/easa, -escu, -eşti, -ică, -ici, -ie, -igă v. Ban **I 6, 8, 10, 12, 17.**

Băngă v. Bang **2.**

Băn/ilă, -işor, -iţa, -iţan v. Ban **20, 14, 16.**

Băn/oae, -ue, -uţ v. Ban **I 12, 14, 15.**

Bănt/a, -ăşeşti, -eşti, -oiu v. Bant **1—3.**

Bănţ/eşti, -ul v. Banţă **2.**

Bănul/escu, -eşti, -eţ v. Ban **I 4, 5.**

Băra v. Bara **II 1** şi Bîr **3.**

Băra/ga, -nga v. Baranga **2, 4.**

Băran/ul, Bărăneşti, Băreana v. Baran.

Bărariu v. Beraru **2.**

Băratu v. Brat **36.**

BĂRĂGAN; Iorga atribuie acestui toponim origine pecenegă, cu sensul de stepă, pus alături de curgan (Ist. Rom. III, p. 32, n. 3), ignorînd părerea justă a lui Drăganu (DR VIII 133—135), că este la origine un nume de persoană; de fapt numele satului *Bărăgan*, azi Mihai Viteazul (Enc) s-a extins de timpuriu asupra cîmpiei dimprejur, după ce circulase îndeajuns ca nume de persoană. 1. *Bărăgan*, Radu, munt. (RI VIII 199); — G. (T-Jiu); Puţul lui *Bărăgan*, 1615, doc., olt. (Has); *-ul*, Marin (16 B IV 240); *-ul* Radu din Mărăcineni, Bz. (17 B IV 182); *Bărăgan*, fam., act. în Bărbăteşti — Gorj, 1911; — fam., act. în Loviştea (BG LIV 195); — M. (Tel 58). 2. Numele se întîlneşte de multe ori în funcţia de toponim: Bărăganul, moşie lîngă Glavaciog (16 B I 192), apoi în diverse regiuni din Oltenia şi Muntenia, aplicat la văi, dealuri, fără nici o legătură cu ideea de stepă sau cu cea de mlaştină, cum îl explicase şi Hasdeu; la origine rămîne tot numele de persoană.

www.dacoromanica.ro

Băr/ă, -ălae, -ăş, -ea, -el, -iţa, -lenghi, -oiu, -uiul v. Bara **II 1—12.**

Băr/ăseu, -ăşti v. Bara **II 10** şi Ber **4.**

BĂRBAT subst. folosit ca prenume din vechime. **1.** *Bărbat* Vvd, fratele lui Litovoi, 1279; *Barbat*, vlah, sec. al XI-lea (Morl 6); *Barbatus*, Paul, în doc. latin din 1290 (Drăg); alte ex. (ib. p. 177 nr. 1); *Bărbat*, ard., 1680 (Paş). **2.** *Bărbatea* (Ard; Paş); *Bărbătea*, munt., 1636 (BCI V 189); *Bărbăt/escu* (R Gr; Hur; Ard); *-eşti*, *-eni* ss. **3.** *Bărbăteiu* (16 B I 72, V 20; 17 B I 428; Glos; Paş; AO X 130); *Bărbăteaiu* pren. (Pom; P^{11} f^{0} 26vo); *Bărbatiiu* (17 B II 210).

Bărbă/gerii, -lat, -lău v. Barbă **2, 9.**

Bărbănţanu v. Bărbînţă **3.**

BĂRBIER subst. **1.** *Bărbier* (Sd XXI); *Bărbiiar*, „medic" 1747 (Paş). **2.** *Bărberu* (Olt).

Bărb/oi -os etc., v. Barbă **6—8.**

BĂRBÎNŢĂ subst. (= berbînţă, berbeniţă) un fel de putinică, în vechime numele unui impozit. **1.** *Bărbânţă* b. (Isp IV^{1}); — Ioan din Berbinceni (17 A IV 146); *Bărbînţă*, Dr. (17 A II 239). **2.** + bărbuncu: *Bărbunţa* t. **3.** *Bărbănţanu*, Preda (AO V 209).

Bărbunţa v. Bărbînţă **2.**

BĂRC sau berc subst. ard. (dumbravă) şi **BĂRCĂ** (= bîrcă, oaie creaţă). **1.** *Bărcă* pren. (Pom; P^{11} f^{0} 27; Aş Br 6, 20); —fam. şi s. (Has). **2.** *Bărcu* vatah (Isp I^{2}, II^{1}); *-ţa* t; *-ţă* mold. (Sd V 69); Valea *Bărchii* t. **3.** *Bărce* log. (16 B VI 58); *-a* olt., 1620 (Sd VI 464; Isp III^{1}; Ard). **4.** *Bărco*, St., ard. (Sd X); *Bărcoi*, Iovan (17 B I 144). **5.** *Bărciu* (Ard I). V. şi BERC. **6.** *Bărcilă* mold. (Sd XXII 283); — fam. act. (Jiul ard). **7.** *Bărcuş*, D-tru (Mag Br). **8.** + suf. *-an* *Bărcan*, v. acesta sau < tc. ***Barkan.***

BĂRCACE subst. (oaie capricioasă). **1.** *Bărcaci* b. (16 A IV 231); *-u* s.; *-ul* t., olt. (Sd XXI). **2.** *Bărcăcilă*, A. (IS 263).

BĂRCAN 1. *Bărcan*, fam. (Tec I; Tis); — Stolnicul (Sur I); — Gh., mold., 1740 (RI II 149); *-ul* şi *-a* tt; *Bărcăneşti* s. Cf. Barkan Omer, istoric turc actual.

Bărearu v. Berc **6.**

Băreu v. Bîrcă **1.**

Băre/e, -ilă, -iu, -o, -oi v. Bărc **3—6.**

Bărcheciu v. Bercheş **3.**

Bărd/a, -an, -aş, -e, -icioiu, -igan, v. Bardă **II.**

BĂRGA, 1. — Şt., mold. (Sur I). **2.** *Bărgan*, Ioan, mold. sau < Bîrg 2. **3.** *Bărgău* b., 1644 (Sur V). **4.** *Bărghineşti* s. (BCI I).

Bărhă v. Berhă **3.**

Bărilă v. Ber **12.**

Bărl/an, -e, -eseu, -eţi, -ici, -ui v. Bîrlă **I.**

Bărlat v. Bîrlad **5.**

Băr/onii, -un v. Baron **3, 4.**

Bărţ/ă, -oiu v. Barţ.

Bărz/a, -an, -ăneseu, -ea, -ilă, -uica, -ul v. Barză **II.**

Băsărab v. Basaraba **3.**

Băsn/a, -eşti v. Basnă **3.**

Băşe/ă, -oe, -oiu v. Baş **6, 7.**

Băt/a, -aşul, -ăneşti, -eală, -eş, -eşti, -ica, -ie, -ii, -uţă v. Bat **I 5, 7.**

Bătăr, -etc. v. Bator **3.**

Bătcă v. Batcă

BĂTRÎN subst. luat ca nume, din vechime. **1.** *Bătrînu* (Am); *-l* „fiul lui Radu", pren. (17 B II 394); *Bătrîna*, Ioan (Ard II 104); — f., ţig. (16 A II 132); *Bătrîn/easa* (16 B III 10) şi *-oaica* (Am 135) n. maritale; *-eşti* s. (Sd XVI; Dm; Glos); *-eşti* s., buc. alternează în doc. cu Brătineşti sub infl. ucr. 1627—1760 (M Put 199—201); *-i* **s. 2.** *Bătrăn* b. (Sd IV 41). **3.** *Bătrincea*, Serghie, mold., act.

BĂŢ subst. **1.** *Băţul*, (Vlah PB); — G. (Sur IV). **2.** *Băţea*, moşnean (16 B VI 185); *Băţăni* s., mold. (Sd XXI). **3.** *Beţea* şi *Beţeşti* s. (Ştef); *Beţa* băn. din Craşova (AO III 481) şi s. **4.** Cf. *Băţinac*, R (IO 73).

Băul v. Beu **3.**

Băuran v. Beura **3.**

www.dacoromanica.ro

Băz/an, -ici, -oi, -u — v. Bazu **2—5.**
Băzăvan, v. Pazavan **2.**
Băzdigae v. Bez **II**[2] **3.**
Băzea v. Bîja **3.**
Băzgan, -ărei, -uţa v. Bazga.

BEA vb. În compunere: **1.** *Beasecu,* T., olt. (Sur VI). **2.** *Beazăce,* Radul (16 B IV 238). **3.** *Berebună,* Gh.

Beable v. Bleb **3.**
Beachea v. Beche **1.**
Beacheş v. Becheş **2.**
Beal/ă, -ea v. Bel **I 14.**
Beanghea v. Benga **3.**
Bear/eş, -iş, v. Ber **5, 15.**
Beastea v. Basta **5.**

BEB,** cf. subst. ar. ***bebea „gogoriţă" (Cara 96). **1.** *Bebul* (16 B IV 292). **2.** Cf., prob. de altă origine: *Bebelea* (Ard) şi *Bebera* b., ard. (DR II 697 n. 1) sau < Biber.

BECU, scurtare familiară a subst. ***berbec;*** cf. ***beciu,*** berbec bătrîn (DLR).

I. 1. *Becu,* Sterie, pictor ar.; *-lescu,* olt.; *-leşti* s. **2.***Beca* b., ar. (Cara 82); — b., munt. (16 B V 55); 17 B IV 557); olt. (AO XXI 76); *Becan* olt., sec. al XVII-lea (Sd VI 470). Numele fiind în uz la aromîni nu se poate explica prin magh. ***beka*** „broască", nici prin celt. ***bekos,*** propus de Bil. Albescu; cf. însă şi blg. Беко < Бено (Weig), sau srb.-cr. ***Beko*** < Bogoslov (Rad vol. 82 p. 135).

II. Din subst. ***beciu***: **1.** *Beciul* b. (16 B VI 284; BCI VII 66). **2.** *Becea* b. (Sd XXII); *Becescu,* C., prof.; *Bec/eni* şi *-eşti* ss. (Ur XXII 87). **3.** Cu suf. *-şa*: *Becsa* b. (Moţ). Omonim subst. beciu (pivniţă); cf. şi blg. Бечо sint. < Bonifatie (Weig).

BECHE 1. *Beche,* căp. (Tec II; Sur VIII); *-a* b. (16 A III 38); IV 352; V 42 şi 133; Isp III[1]); *Bech/eşti, -eni* ss.; *-escu,* R. (Giur 335); *Bechia* b., ar. (Fărş); *Beachea* (C Ştef). **2.** *Bechi,* T. (Bîr IV); *Bechii* b., la genitiv, (16 A II 151); *Bechiul,* Albul (17 B III 212). Numele fiind în uz şi la aromîni, iar în Ardeal absent, legătura cu magh. b é k e „pace" nu este justificată.

BECHEŞ subst. „bundiţă" bănăţeană, sau haină ţărănească în Ardealul de nord, < ung. ***bekes,*** cf. şi magh. ***békés*** „paşnic". **1.** *Becheş,* Ioan, ard.; — Drag, 1788 (Paş). **2.** *Beacheş,* Udrea, munt., 1666 (BCI III 92). Cf. şi oraşul ung. Bekes-Csaba.

BECHER subst. holtei < tc. **bek'ar. 1.** *Becher/iul* (Ard; Sd XXII); *-ele,* olt. (T-Jiu). **2.** *Bicheru,* Ienache, 1831 (Acte Sc). Pentru ambele forme, cf. var. ard. *bicher* „scandalagiu, tîlhar" < magh. betyár „hoţ, hoinar", cuvînt înrudit cu cel turcesc (com. Al. Cristurean).

Bed/eu, -iuţă v. Bedă **2, 3.**

BEDĂ subst. ard. „pacoste", „mizerie". **1.** *Beda,* V. (Vr C 200; Viciu 32); *Bedea,* ard. (ib). **2** *Bedeu* b., frecv. în Maramureş (M mar). Numirea satelor: *Bedei, Bedeni, Bedeciu,* ar semnifica „nevoiaşii, sărmanii", idee exprimată în Muntenia prin „Afumaţii, Pîrliţii" etc. **3.** Diminutiv: *Bediuţă* (17 B II 70); *Bădăuţă* ard., act. **4.** Cf. *Bedecan* ard.

***BEG** < sl. *sbeg* „fugă, refugiu, ascunzătoare", iar ca poreclă, în sens de refugiat, sinonim cu „bejan". Pentru toponime, situaţia satului Begu din r. Cislău este concludentă. **1.** *Beg,* Ionuţ (16 A III 14); *Begu* (Paş; Ac Bz); — Neagoe (AO III 44); *Begul,* Stan (Drj nr. 44); *-eşti, -easa* tt. **2.** *Bega* b. (DR III); — fam. (s. Racoviţa, r. R-Sărat); — b. (16 B IV 324) şi canalul din Banat **3.** *Beghea,* V., mold., act. **4.** *Begoc,* ţig., 1516 (16 B I 61). **5.** *Beguş,* Ana, act. **5.** *Zbagu* Ioan 1647 (Tec I).

BEGHI** cf. magh. ***begy „guşă". **1.** *Beghiul* (Sur XXIV); — Toader (17 A II 293); — diac (17 A III 89). **2.** *Begheiu* nume dublu al canalului Bega. **3.** Cf. *Begiul,* V. (Isp II[1]).

Beg/oe, -uş v. Beg **4, 5.**

BEIDEMAN. Fam., mold., sec. al XIX-lea (Arh); — căminar (Sur XXV). O bogată corespondenţă a acestuia, privind două mînăstiri, între care Chiţcanii — Noul Neamţ, transcrisă de autor, pentru prof. N. Iorga,

www.dacoromanica.ro

s-a pierdut sub ocupaţia germană din 1916—1918.

BEI subst. < tc. **bey** sau **beg**, vechiu titlu princiar la turci. **1.** *Beiu*, St., (act.); *-lescu*. **2.** *Beia* b. (17 B IV 120). **3.** Cf. *Beina* (VM). **4.** Din blg. Беико, derivat din tc. *bey*, (Weig): *Beicu*, E., act.; *Beica* t; *Beicea* vecin (17 B IV 511).

BEJ < sl. бѣжати „a fugi". **1.** *Beju*, Nic. ard. reg. Sibiu; *-lescu* (act.). **2.** *Beja*, fam., ard.; *Bejeşti* s. (16 B I 74); *Bejan* (Sd XI 258); folosit şi ca prenume: — Balşe, 1655 şi *Bejana* f. (Sd XXII); — Gheuca, mold. (Sd VII 317). **3.** *Băj/escu* boier munt. (Sd I—II; D Buc); *-easca* t. **4.** *Băjan*, V., act.; *-i* s. **5.** *Băjăn/oae*, soţia lui Radu Ţeţoş (17 B I 479). **6.** *Băjănaru*, fam., act. **7.** Cu sincopă: *Băjnaru* fam. (Bz). **8.** Cf. *Biju*, Tr., prof. şi *Bijoiu* t. (Mus). V. şi Bîja.

Bejdenul v. Bez **2.**

BEL < sl. бѣлъ „alb".

I. 1. *Belu*, n. de persoană şi de sate: — Iordan (Sur X); — Stan, munt., 1610 (BCI XI 53); *-l* (17 B III 167); — olt. (Sd V 303). **2.** *Bela* s.; — boier, 1437 (Costin I); — pren. (P Bor 5); în uz şi la ardeleni ca împrumut din ung. Bela. **3.** *Belani* s. **4.** *Bélea* fam. (Sd XXII; Cotr). **5.** *Beléi* (Moţ); — Badea (17 B IV 260); *-u* (17 B III 432 şi 17 A II 111 şi IV 120); luat ca pren. (17 A V 229) etc. **6.** *Beleţ* (16 B II 180); *-escu* (Grş 12); *-i* moşneni din Muscel (Î Div) şi s. **7.** *Beleul* t. (Glos), cf. şi subst. *beleu* (cîine alb). **8.** *Belia* b (?) (P Gov f⁰ 17); + *-ica*: *Belic/a*, T. (Buc); *-ă*, Oancea (17 B I 303). **9.** *Beliu* ar. (Cara 23), sub infl. blg. Белйо, numele familiei balcanice de boieri din sec. al XIX-lea, care semnează şi Bellio; *Beliu* olt. (Sur VI); *Beliuţă*, M. (Isp V¹). **10.** + *-in* etc.: *Belin*, *Belinţ* şi *Beliş* ss. **11.** *Belo/iu* s.; *-escu*, Stroe. **12.** *Belotă*, 1409 (13—15 B 65). **13.** *Beloţu* s. **14.** *Bealã* (16 B III 257); cf. şi forma blg. Бѣла pt. feminin (Weig); *Bealea* b. (Ştef; Ac Bz).

II. Cu suf. *-co*, *-cea* etc.: **1.** *Belco* părc. (17 B IV 190); *Belculescu* olt. (RI VI 203). **2.** *Belcio*, m. vornic (16 B II 386) etc.; *Belciu* (17 B IV 566); *-l* (16 B III 12); *-l* zis şi *Belcea* (16 B V 70). **3.** *Belcea* (Sd XI 73; 17 B II 205); *Belcescul*, C. (Dm; 16 A III 121); — Cr. (Sur I). **4.** *Belcin* (17 B II 24); *-a* (17 B III 392) *-i* s.; *-escu* (Hur 82). **5.** Compuse: + Ivan: *Belivani* s. (16 B IV 451); cf. *Bălvan*; + subst. veghe (?): *Belveghea*, rumîn (17 B IV 209) zis şi *Berveghea* (ib. 315).

Belci/reşti, -urescu v. Bilcir.

BEŁDIE subst. **1.** — b. (Bîr I); **-s. 2.** *Beldi*, nobil, ard. (Şincai, III). **3.** *Băldi* şi *Băldeasca* tt. **4.** *Beldea* (16 A I 534); — D., olt. (BCI VIII 23); *Beldei* fam. (Tec I). **5.** *Beldiun* (Ard). **6.** + *-man*: *Beldeman*, T., mold. (Sd V 18); *Beldiman* (17 A I 88; Tec I; Arh; Puc); Alecu — ‚scriitor; — poreclă cu sens de „om înalt ca o beldie = prăjină" (Sc). **7.** + *-ici*: **Beldici* + *-an* augmentativ, ca în Drăghicean, Bărbucean: *Beldicean*(u), N. poet. **8.** *Beldiu s.* **9.** *Cf. Bildea*, Necşat (16 B IV 187).

Bel/ea, -eţ, -eu, -in, -io v. Bel **I 4—7, 9, 10.**

Beleg/a, -an v. Beligă **1, 2.**

BELG adj. „alb" în expresia: berbec belg. **1.** *Belgea*, fam., act.; Vasile *Belgiului* (17 A II 164). **2.** *Belganul* (Şincai III 39).

BELGRAD, (Bălgrad) < sl. „cetate albă"; numele istoric al oraşului Alba-Iulia. **1.** *Beligrad*, P., negustor (Braş). **2.** *Peligrad*, fam. (Ard I 81) de origine ard. din fosta Companie greacă de negoţ de la Sibiu; *Păligrad*, D. zis şi *Pelgrad* (Şchei III).

BELGUN subst. ar. „cojoc alb". **1.**—s; *-ul* olt. (RI VI 262). **2.** *Belgunea*, supranume dat împăratului Ioniţă (Bogrea, DR I 461); *Bălgunea* munt. (Sd VII 269).

BELI vb., în compuse: **1.** *Belibou* (Sur X); — Năstase (Sd V 94); *Belibău*, fam. (M Put 131). **2.** *Belicăne*, Stan (Isp IV²). **3.** *Belivacă*, N., act.; — cartier în Craiova.

www.dacoromanica.ro

BELIGĂ subst. (coajă de tei sau de plantă textilă). **1.** *Belega*, St., olt. (Sd V 305; XXII); — Mihai (AO XI 69). **2.** *Belegan*, Dinu olt. (ib. 67). **3.** *Beligan*, Radu, actor.

BELISAR, general roman, nume de orig. tracă, după Philippide, (OR I 6 nota), gr. Βελισάριος **1.** *Belizarie* n., act. **2.** După fon. n. greacă: *Velisarie* (Sd XV; Arh) şi *Velisarea* (Mano 19) prob. familii de greci; *Velesar*, log., 1653 (AO XIV 120); *Vălisari* pren. (P^{12} f° 32); *Velisar* căp. (Sd V 132; Aş Br 20).

Bel/iş, **-iu**, **-oiu**, **-otă**, **-oţ** v. B e l I **9—13.**
Belveghea v. B e l **II 5.**

BEND** cf. pers. ***bend „legătură, stăvilar". **1.** *Bendu*, fam. ar. (Cara 82). **2.** *Bendea* (Moţ; RI I 21; Aş Br 17); **3.** Din alte teme: *Bendela* (Arh) şi *Bendrea* ard. (Viciu 15).

BENGA subst. < ţig. ***beng*** „diavol". **1.** — (Cat; 16 B V 55; Paş; Gorj). **2.** *Bengea*, Toader din Telega (Acte Sc); *Beng/escu*; *-eşti* s.; *Bengulescu*, act. **3.** Asemănătoare: *Benghea* (17 B I 71, II 307) şi *Benghești* neam braşovean (BCI XII 88); *Beanghea* ard. (Sd X) sau < subst. benghiu **4.** + suf. turc *-li*: *Bengliu*.

BENT subst. < tc. ***bend*** „dig" (DLR). **1.** *Bentu* s.; *Benta* t. (Mus). **2.** *Bent/e*, G. şi *-oiu*, act. **3.** Cf. *Benţa* ard < ung. (Viciu).

Benzea, v. B a n z **2.**

BER cf. tema slavă **бер** „a răpi", blg. бера din care Miklosich (p. 277) derivă nume slave ca: Berisav, Berilo, Berivoi; la rîndu-i însă, un nume ca srb. Berislav se scurtează în: Berko etc. (DR II). **1.** *Bera*, mold. (Ştef); olt. (17 B IV 418); ard. (Has; Paş). **2.** *Beran*, Al., buc., act.; *-i* s. (16 B IV 110). **3.** *Bere*, mold. (Dm; Băl IV; Sur XXIV); *-a* (Dm; Ştef); *-asa* s.; *-asca* t.; *Berescul* (Cat; Dm; Ştef; 16 A I 508); *Ber/-eşti*, *-eni* ss. **4.** *Bără/-scu*, *-şti*, derivate de Hasdeu < ***Bera***. **5.** *Bereş*, P. (16 A I 494; Ard); *Bear/eş*, P., 1590 (Sur II). **6.** *Beria* s.; *Berian* (Ard II 141). **7.** *Berică*, 1627 (Has); *Bericĭca* (Dm; Ştef). **8.** *Beriiac* = *Bereiac* (17 A II 63, 233). **9.** *Berin* din Bleajoi (17 B III 24); *-i* s. **10.** + *-ca*: *Berinca*, log. (IO 126; 17 B I 492, II 130, 387 etc.). **11.** + *-ga*: *Beriga* mold. **12.** *-ilă*: *Berilă* (Dm; 16 B IV 490; Paş); — prenume (P^{14}); cf. srb. -cr. ***Berilo***; *Beril/eşti* s (Cat); *-escul* 1690 (Has); *-ău* fam. (17 B I 125); *Bărilă* (Has); — Dimitrie, numele laic al mitropolitului Dosoftei, născut din părinţi „moldoveni de baştină", Leontar şi Misira, afirmă Hasdeu în Etim. Magnum. **13.** *Berinţa* s. **14.** *Beriu* b. (Ard II) şi s. **15.** + *-iş*: *Beariş* (Ur XVIII 154). **16.** Din sl. Бернславъ: *Berislăveşti* şi, cu modificare: *Biroslăveni* ss. (16 B IV 268). **17.** Compuse: *Beribaş* b. (17 A I 221; II 47); *Beribace* b. (Sur XXII).

BERARU. 1. — fam., buc., probabil scurtare din germ. ***Berard***; cf. *Berardi*, Iosif (Sd I—II). **2.** *Bărariu* t.; *Barariu* fam. (Şez).

BERBEC subst. **1.** — frecv. ca fam. şi poreclă; *-aru*, act. **2.** *Berbeciu*, C., act.; *Berbec/e*, M. (16 A I 255); *-ea* (16 B I 8); *-eni* s. (Sur XVIII); *Berbeace* (Dm; IO 21; Sur XVIII). **3.** *Berbeceag*, R. (16 B I 158).

BERC, temă a multor nume ce pot proveni din adj. berc (scurt de coadă) sau din subst. ard. berc — bărc — bîrc (păsurice), folosit de Ioan Barac în „Arghir şi Elena", sau din subst. ard. *bercă — bărcă — bîrcă* (oaie creaţă); v. mai sus; Bărc; cf. şi srb -cr. ***Berko*** < Berislav. **1.** *Bercă*, călăraş 1655 (Sd IV 42); *Bercu*, T. (Ac Bz 43); — ard., 1726 (Paş); — V., mold. „mazil lepădat" din Vaslui (RI I 116). **2.** *Berc/uş*, C., act.; *-uţa*, *-uţă* (Cat.). **3.** *Berc/a*, Ion, act., şi s.; *-ă*, N. (Î Div). **4.** *Bercan*, ard. (Paş). **5.** *Bercar* „pădurar" (Lex); *-u* (Arh; Sc); *-iu*, Radu (P Bor 30). **6.** *Bărcaru*, pronunţat şi *Barcaru*, mold. < subst. ***bărcar*** „păstor de oi creţe", (DLR), omofon cu b e r c a r (pădurar); *Bărcare* b. (Vr). **7.** *Birca* b (17 B III 231) < ung. ***birka*** „oaie creaţă". **8.** + *-oc*: *Bircoc* b. (16 A III 24).

BERCHEŞ** cf. magh. ***berek „pădureţ" + suf. *-eş*, sau altă temă. **1.** *Berchiş* (C Bog); *-eşti* s. (Dm). **2.** *Berchej*, mold. (Băl III). **3.** Prob. + *-eci*: *Bărcheciu* m-te (Hur).

www.dacoromanica.ro

BERCIU subst. vechi, cu sens de „crainic" (DLR). **I. 1.** *Berciu* mar. (M mar) etc.; — pren. mold. (P^{14}); — Ilea (17 A V 116). **2.** *Berce* (Ard I); — mold. (Sd XXI); *-a* frecv. (Moţ; Sd X; Cat; Bîr I); *-i* (Bîr I); *Berc/eni, -eşti* ss.; *-ioiul* t.; *Bercineasca* (Dealu 16) < *Bercin.

II. Cu *i* în temă < subst. b i r c i „vestitor de porunci", cf. srb.-cr. *birik*: **1.** *Birciul* (Glos; 16 B IV 112). **2.** *Bircie* b. (Mus); *Birceşti* s. (Mus; Cat; 17 B I 403).

BERDA subst. „coastă de deal", folosit ca n. personal în Ardeal şi Moldova. **1.** *Berde*, mold. (Sd V 58; Sur V, XXII); — Coman, ard. (Ard II 208). **2.** *Berdan*, -mold. **3.** *Berdul* (Isp 1^{1}). **4.** *Berdil* (Sur V); *-ă* (Sur XIII).

Ber/e, -ea, -escul, -eş, v. B e r **3—5.**

BERENDEI etnic, < ***berendeii*** popor turco-peceneg, migrator în sec. al XII-lea; v. Bogrea (An C I). **1.** — boier mold. (Dm; C Ştef); *-u* (C Bog); *-ul* t. **2.** *Berendel* (în cronici). **3.** *Berendeeşti* s. (Ştef); *Berend/ea* fam. (Şez); *-eşti* s., munt. (Ind 13—16 B); *-işul* t. **4.** *Berind/ă* (BA ung 56); *-e*, On (Met); *-el* fam., (Păcureţi) *-i* b. (Sd XVII) şi s.; *-ia, -eşti* ss.; *Berind/an* (C Bog) şi *-ic* (ib.). **5.** *Berînde* mar. (Sd XVII); *-a* (DR II). **6.** *Birindea* (17 B IV 522).

BERHĂ cf. germ. ***Berchtold.*** **1.** *Berhă* (Ard I; L Pl), fonetizat şi *Perh, Perha* (Ard). **2.** *Berh/oi* t., munt.; *-uleasa* t. **3.** *Bărhă* (Ac Bz 20). **4.** + *-eciu* : *Bărhăci* b (Cat. mold. II); *Berhéci* mold. log. lui Petru Şchiopul (Hurm. XI); — diac (Sur II); — S. (Isp. V^{1}); *-u* fam. (17 A V 142); *-u* boier mold. (Iorga V 158); *Berheaci*, fam. (Sur XXI; Băl I; 16 A I 568; II 16). **5.** Apropieri: *Bîrhală*, fam., act. V. şi etim. lui Philippide (OR II 376).

Berl, -an, -eă, -iac, -ga, -lă, -nea, -nţa, -slav, -u v. B e r **6—15.**

Berind/au, -ă, -ea, -ic v. B e r e n d e i **4.**

BERIVOI nume slav format din tema *взѣ* „a lua". **1.** *Beriv/oe* b. (17 B IV 509); *-oi* (Paş); *-oiu, -oeşti* ss. **2.** Cu afer. excepţională: *Ivoeşti* s. (Dm) sau < *Ivu* (< Ivan) + suf. *-oiu*. **3.** Cu *e* < *i*: *Berevo/iu, -eşti* ss. Cu fon. grec.: *Verevoe* sătean (17 B I 64). **4.** Cu *v* > *h*: *Bereho/e* mold. (Isp II^{1}); *-i* (Sur XVIII; C Ştef; Bîr IV); *-i* s., r. Făgăraş; *-eşti* s. pe Jijia (Kog; Mustea II 6 şi LM). **5.** *Bereheiu*, C. (Vr I 59). G. Pascu explică pe Berivoi < rus. береговой „aflător pe ţărm, taxă de trecere" (R Crit XIII 149), etim. inadmisibilă ca semantică, el fiind de origine antroponimică şi fără sens la oronime.

Berînde, -a v. B e r e n d e i **5.**
Berl/escu, -eşti v. B î r l ă **I 6.**

BERNA cf., etim. puţin probabilă din iran. ***bernă*** „tînăr" (O Dens T 161). **1.** — Sauca, mold. (Sd VI 151). **2.** *Bern/ea, -escu*, act. **3.** + *-agă* : *Berneagă*, P., act. **4.** + *-ac, -el*: *Bernăcel*, St., mold., act. Vezi şi Bernard IV (Partea **I**).

Berz/a, -ea, -ul v. B a r z ă **II 6.**

BESA şi **BEŞA**, cf. vb. romînesc derivat din lat. ***bissire — vissire.*** **1.** *Beşa*, T., ard. (An Com); Ionu *Beşii* (Măneciu); *Beşa* s., 1305 (Drăg); pt. acesta cf. şi srb.-cr. ***Besa*** ipoc. < Berislv (Drăg). **2.** *Beşetea* (Isp II^{1}). **3.** *Besea* poreclă (Sc); *Besa*, S. (Met 117).

BESCHIE subst. (joagăr). **1.** — D. (Şchei I). **2.** *Beşchea*, fam. (Bz). **2.** *Bischiul*, olt. (17 B IV 118).

Beşa v. B e s a **3.**
Beşgu v. B e j g u **2.**

BEŞTELEI, cf. vb a beşteli. **1.** *Beştelie*, Trofan (Sur VIII). **2.** *Beşteleia*, Stanciul, olt. (Sd VI 477); *Beştelei*, Ioan, act.

BETERIG 1. *Beterigă* zis şi *Veterigă* b. (16 B V 181); pentru asemănarea părţii finale cf. subst. cătărigă. **2.** *Beteringhe*, Stan (Vr C 105).

Beţ/ea, -eşti v. B ă ţ **3.**

BEU 1. *Beu*, Ilie, pr. ard., 1916 şi s. ard.; *Beul* crăşovean (AO III 481); *Beeşti* s. **3.** *Băul*, Bucur, ard. (Braş). Coincidenţe: n. tracc: Beus, Beusas, Beuzas (OR I 555).

www.dacoromanica.ro

BEUCA subst. „prăpastie". **1.** *Beuca* s. **2.** *Beoca* b. (Ard I). Coincidenţe : trac, Beucus (OR I 555).

BEURA 1. — Neagoe, 1778 (Gorj 171); — s. olt. (RI VI 262). **2.** *Beuran*, Gh., olt. (AO XXII 211). **3.** *Băuran*, P., 1703 (AO XVI 323); *-ul* mold. (17 A II 233).

BEZ[1] Ipoteze : trac Baezus, tc. *bez* „pînză" dat de Bogrea (DR I), dar nu din sl. бѣз „fără". **1.** *Bezu* ar. (Cara 34); **2.** *Bezi* ar. (Cara 34). **3.** *Beza* mold. (Vr); — Marcu ar. **4.** *Bezea*, C., act.; — Iarul, munt. (RI XII 108).

BEZ[2] prep. slavă бѣз „fără" folosită în actele romînești, după sec. al XVII-lea, expresie moștenită din diplomatica slavo-romînă alături de alți termeni ca : b r a t, s î n, z e t etc., intră în compunerea unor nume : **1.** *Bezdead* „fără moș", s. porecla moșului eponim. **2.** *Bezdina*, contras din Bezdedina „fără moșie" s.; *Bejdenul*, Barbu, munt. 1823 (BCI XI 98); *Bîzdîna* s. **3.** *Bîznoasa* s. < rus безносый = „fără nas". Alăturăm, din cauza asemănării părții inițiale, citeva nume de origini necunoscute : *Băzdăga*, Gh. (Cat mold. II) < sl. бѣздѣгъ; *Băzdigae* b. (17 A I 149); *Bezăghie*, S. (Tec. II); *Bezedei*, Ion (An Pit); *Bezid* s.; *Bezhaci* b. (Dm). **4.** *Bezin* act. (V Bistr.).

Bezdead v. D e a d I **4.**

BEZDECHI 1. Numele elenistului de la Cluj, Ştefan B. († 1958), ploieștean, de origine ar.; numele apare sub formele *Bezdechi* sau *Bizdega* în sec. al XVI-lea, 1507 (C Ştef). **2.** *Bajdechi* ar. (Cara 96); *Bajdechie* (DLR mss). Etimologia pare a fi < blg. бездѣтникиня, rus. бездѣтныи „fără copii".

BEZER cf. subst. *bezărău* „osîncă, prapor". **1.** *Bezărău*, Cr. (Buc). **2.** *Bizere*, Romînul, fam., Băn. (LB); — s., băn., 1436, numit înainte și *Bisra* (Drăg 237). **3.** Prob. *Băzăr* b. (Aş Br 17); *Băzîrea* (Puc 51). **4.** *Bezerin* olt. r. Craiova act.

Bezin, Bezîni v. B i z i n i c ă **4.**

BIBA cf. subst. munt. ***bibă*** „gaură" și srb.-cr. ***Biba*** < lat. Bibiana (etim. Rječnik apud Pașca). Numele fiind străvechi în Bihor, la moți și la aromîni, nu se poate explica prin magh. *bibi* „féri", mai puțin din fr. modern *bibi* „drag". **1.** *Bib* (Ard; Bih 8; Paş, an. 1527); — Stanciu, munt., 1521 (Hurm XI) **2.** *Bibi*, ar. (Cara 91; IT); *Bibeasa* mr. act. **3.** *Bibea* olt. (AO VII 34); *Bibescu* fam. de boieri olteni, care și-a luat numele de la satul Bibești, olt. *Biba* b., ard., 1216 (11—13 C I 83); — (Moț); — mold. (Sur XXIV; 16 A I 255); — munt. (17 B IV 179 și BCI III 81). **5.** *Bibu*, C., ard. (Sd IV 16); *-l* pren. (P[14]). **6.** *Bibic/a* t.; *-ă* pren. (IT); *-ă*, C-tin din Ploiești 1770 (BCI IV 109); *Bibică* Rosetti din sec. al XVIII-lea; *Bibicu* act.; *Bibicescu*, Ioan, filantrop din T-Severin.

BIBER subst. < germ. ***Biber*** „castor". **1.** *Biberi*, M., mold. (A Gen I 61—65). **2.** Prob. *Bibir/e* pitar, mold. (Sur VII); *-i* mold. (Sd. XXI); *-ică* (Bîr I). **3.** Asemănătoare : *Bibar* fam., ard., 1722 (Paș). V. și Beb **2.**

BIC cf. ung. ***bika*** „taur" din care subst. ard.-băn. *bică* (taur); cf. și blg.-srb. бикъ „taur", dar e posibil și altă temă. **1.** *Bic* fam., act.; *Bica* b. (Ard; Moț; 16 A III 25, 87); — pren, mold. 1577 (16 B VI 339); — Negul, sec. al XVII-lea (Acte Sc); — Ivașco, sec. al XIV-lea (Dm); *Bică* act. **2.** *Bica* f. (G Dem 333; P Bor 6, 11, 33; Stavr 28). **3.** *Bic/an* și *-escu* (Tel 58); *Bic/ani* s. (17 A III 112); *-ești* s. (Giur 339). **4.** *Bicu*, St. (MZ Pl acte); *-l* (Olt); *-lescul*, Vladul, 1610 (BCI XI 53). **5.** *Bicoiu*, St., munt. (ib. 95). **6.** *Bichean* pren. (Ard II 86). **7.** *Bicheşti* s. **8.** Apropieri : *Bicos* b. (17 B I 388).

BICAZ pîrîu, este numele unui mîrzac tătar, după cronica lui Urechi (Let. ed. Giurescu). Etim. dată de Drăganu (p. 543) din subst. bicaș „cremene", pronunțat *bicaz* în Bihor < ung. ***békasó***, și aceea a lui Weigand < ung. ***Békás*** „rîul broaștei", neprobabile.

Bicheru v. B e c h e r **2.**

www.dacoromanica.ro

BIDIVIU subst. < tc. ***bedevi*** „cal (arab)". **1.** *Bidiviul*, Radu boier (17 B II 126); — olt. (AO XIV 107); — D. 1646 (AO XVII 306). Pentru etim. cf. St. Nicolaescu, Doc. slavoromîne 294 şi Sext. Puşcariu (DR I 329).

BIDU 1. — ard. (Şchei l); *Bidiul* (ib I, III); *Bidulescu* (Puc). **2.** *Bidoianu* fam., act.

BIE. *Bie* f., ar. (Fărş); *Biescu* (Puc); *Bieşti* s.

Bihol v. B i v o l **2.**

Biharea Bihor v. V i f o r **4.**

Bij/oiu, -u v. B e j **8.**

BIL < ucr. билий „alb"; unele derivate ca: *Bilai, Bilav, -oi, Bilca, Bilina* etc. sînt împrumutate tale-quale din ucr. **1.** *Bila* b. (Ştef); *Bilan* (16 B II 196; 16 A I 487 şi III 26; 17 A IV 416). **2.** *Bil/ai* b. (C Bog); *-ăi* (Ştef; Băl III); *Ghilăe* (Isp III[1]). **3.** *Bilav* (17 A I 238); *Bilava* b. (C Bog); — E., diac (17 A V 26); — T. (Isp. II [1]). **4.** *Bilavoe* b. (Isp III[1]) şi *Bilahoi* (Isp III[2]). **5.** *Bilaciu*, mold. (RI V 224). **6.** *Bilaş* (Băl III). **7.** *Bile* (Sd XXII); *-a* f. (16 A I 542); *-a* b. (Tec I; 16 B I 15 şi II 398); cf. *Ghilea* fam., ard. (Var 20). **8.** *Bileş*, D. (17 B IV 402). **9.** + *-ca*: *Bilca* fam. (Ştef); — munt. (RI I 22); — f. (C Bog); cf. şi rus. белка „veveriţă"; *Bilcari* (Dm). 10 + *-cea*: *Bilcea* fam.; *Bilc/eşti* s.; *-iu*, act. **11.** + *-ina*: *Bilina* f. (Ant. Ar). **12.** *Bili/eni, -eşti, -ceşti* ss. **13.** *Abilii* fam. (Sd VII 61). **14.** Prob. *Biliche* (Ur XXII 72) şi sinc.: *Bilche* ard.

Bil/ca, -cea, -e, -ea, -eş v. B i l **7—10.**

Bili/che, -eni, -na v. B i l **11—14.**

BILCIR: 1. *Bilcirescul* (R Gr 70). **2.** *Bilcereşti.* (16 B I 151); *Belcireşti* s. (Giur 294). **3.** *Belciurescu*, T. (Scan); *Bilciur/escu* act.

BILŢ cf. subst. ***sbilţ*** şi ***ghilţ*** (laţ). **1.** *Bilţ* (Ard); *-u* (Gorj 204; 16 A IV 35; 16 B II 315); *-ă* (16 A I 374). **2.** *Bilţigani* (Sur XXII), poate scriere sau lectură greşită pentru Delţegani s. în Tutova.

BINE adv. **1.** *Binică*, munt. (RI XV 271); *Binescu*, Dim. (Sd XVIII); *Bineşti* s. (16 A III 42); *Bineş*, Iorest mold. (TC II). **2.** *Ghineţ*, Ion, mold. (Sd VII 304), din var. dialectale: ghine, ghineţe. **3.** Apropieri: *Bincea*, olt. (AO XVIII 135); *Bineva* s. (Dm).

Bir/a, -an, -eseu v. B i r o **1, 4.**

BIRĂU subst. < magh. ***bíró*** „jude, primar". **1.** *Birai* b. (C Ştef). **2.** *Birău* ard. (Paş); *Birăeşti* s. (Dm).

Bire/a, -oe v. B e r c **7, 8.**

Bire/eşti, -ie, -iul v. B e r c i u **II.**

Birindea v. B e r e n d e i **6.**

BIRLA. 1. *Birla* b., ard. (Met 22). **2.** *-ici*: *Birlici*, Stan, jupan, 1427 (Isp I[1]). **3.** Cf. *Birlic* act. sau < subst. birlic. **4.** Cf. *Birligiu*, Ion, 1839 (acte Sc).

BIRO subst. ar. (june) < alb. ***bir*** „fecior"; cf. şi subst. bir (impozit). **1.** *Biru* Ch. (Sur IV); *Bireşti* s.; *Birescu* (An. Pl 123). **2.** *Birovescul*, Ivan, Sîrbul, 1683 (AO II 219). **3.** *Bira* b., ar.; *Hagibira* ar., act. **4.** *Biran* şi *Biroilă* (16 B VI 133, 181), nume aduse în Muntenia de emigranţi aromîni şi albanezi.

Bischiul v. B e s c h i e **3.**

BISORCĂ 1. — **f.** (Moţ; 16 A II 111, 132) — b (?) (P Gov f° 12 vo) **2.** *Bisurca* sora Ghindei 16 A II 117. **3.** Cf. *Bisovca* şi *Biseocă* (16 B III 11) t., azi B i s o c a; cf. *Bisorătu* (16 B III 43).

Bisra v. B e z e r **2.**

BIT. 1. — b. (Ard); *-a* act. Tema Bit e frecventă în onomastica tracă: Bitus, Bitilla, Bitidius, Bitianus, Bituva. **2.** Cf. *Bitovoe* b., olt. (Sur VI) nume de orig. slavă.

***BIŢU, 1.** — ard. (Paş); *-l* (Braş). **2.** *Biţa* f. (P Bor 94; Stavr 27; BCI VII 8. XV 165); — **f.**, dobr. (RI XI 210). **3.** *Bitan* fam. (r. Buzău).

BIVOL subst. **1.** — Lupu, mold. (Sd VII 232). **2.** *Bihol* (Băl II). **3.** *Biolan*, M., act.; *-escu* (Nif).

Bizere v. B e z e r **2.**

Bizin v. B e z **5.**

www.dacoromanica.ro

BIZINICĂ, 1. — fam., act. 2. *Bizineche*, M. (An Pl 119). 3. *Bizinacu*, 1843 (Acte Sc); cf. ar. bizilică < tc. *belezika* „brăţară". 4. Cu apoc., term. *-ică*, tratată ca sufix : *Bezin* b., mold.; *Bezin* zis *Bizin* s. (Sd XVI); *Bezăn* şi *Bezîni* ss. (Dm); *Bezăni* t. (Sur XI).

***BIZU**. 1. *Bizan*, N., pr., munt. 1916. 2. *Bizian*, Damian, act. 3. *Bizilă* (Dm).

BÎC temă în care se confundă sl. бык „taur", subst. ***bîc, -ă*** (tată, mamă) (DLR) şi expresia „[cade]bîca". 1. *Bîc* s.; *-u* fam. (Şez); *-u*, rîul în RSS Mold.; *-ul*, haiducul (G. Dem. 605). 2. *Bîca*, Stan (16 B I 147); *Bîcă*, Ion (Puc 296); *Bîcani* t. (Glos). 3. *Băcu* (Ard I). 4. + *-lea* : * *Bîclea*; *Bîcleşti* s.; + *-eş* : *Bîcleş*, D. (Cat). 5. + *-san* : *Bîcsan* (C Ştef); *Bîcsăneşti* s. (Dm).

BÎGU 1. *Bîgu*, V. (Bîr V); *-l* (Dm; Bîr I); *-l*, A. şi I. (BAP II 169); *-lescu*. 2. *Băgul* (Sd XXI); — Petre (16 A I 169); *-eşti* s. 3. *Bîga* (C Ştef), cf. tc. ***bîgha***.

Bîicu v. B a i c 9.

BÎJA. 1. *Bîja* fam. (Ard II; Puc); *Bîjeşti* s. 2. *Bîjul* t. 3. *Băj* (Mus 35); *-u* şi *-ea* (Ard II); *-escu* (Fil; R Gr); *-escul*, Radu, 1666 (BCI III 82); *-eşti* s. *Băja*, *Băjoaica*, *Băjeşti* fam. în Bordeni (Acte Bor 44), azi numită Bîja; D-tru *Băzea*, din aceeaşi familie (ib.). DLR explică greşit *bîja* „foc" din limbajul copiilor, căci cuvîntul se leagă de sl. бѣжать „a fugi" în sensul de : fugi, fereşte-te [de foc].

Bîjnegi v. B o s n a 3.

BÎLA subst. b î l ă, b î l i e (buruiană). 1. — b. (17 A I 148); — f. (16 A III 42); *Bîlă*, Ion, act. 2. *Bîlea*, ard. (Paş).

BÎLBĂ 1. — Ioan, act.; *Bîlbea*, Ioan (AO XXI 195). 2. *Bîlbîie* fam., act. 3. *Bălbose* olt., 1593 (Sd VII 49); *-a*, moşn. (16 B VI 72); *Bălboşani* s. (17 B III 1).

BÎLC cf. subst. ***bîlc*** „bahnă"; după Hasdeu, dim. < Bale. 1. *Bîlc/o*, *-u* (Dm; Ştef); *-ul* (16 B V 39); *Bîlcani* s. (Ştef); *Bîlcoae* t. (Dm). 2. + *-ciu* : *Bîlciu* popa (16 B III 338); *-l* armaş (17 B I 230).

Bîld/an, -ea v. B a l d o v i n II C
Bîldorogeşti v. B ă l III 19.
Bîlta, -nul v. B a l t ă 6.
Bîneotă v. B a n II 8.

BÎNDA. 1. — ard., 1729 (Paş); — G., act; *Bîndea* (Ur XXII 87). 2. *Bîndici*, Duma (C Ştef).

BÎNDAC. 1. — mold., 1654 (Răc 18, 25); — megiaş mold. (RI XII 236, 243; Sur XXV; Isp. II²). 2. *Bîndac*, N. zis şi *Bundacu* (RI XII 245).

Bîngală v. B a n g 4.
Bîntea v. B a n t 4.

BÎR. cf. exclamaţia ***bîrr***. 1. *Bîr*, Florica act. 2. *Bîra* (Dm; C Ştef; Paş; 17 B I 152). 3. *Bîră* şi *Băra*, 1690 (Has); Ion Duran zis *Bîra* din Băicoi, 1830 (Acte Sc). 4. *Bîre* boier (13—15 B 131). 5. *Bîran* s. 6. *Bîreş* (16 B III 211). 7. *Bîrul* (13—15 B 195). 8. + *-lea* : v. Bîrlă.

BÎRCĂ, v. berc., bărc. (pădurice) şi bărcă — bercă -bîrcă (oaie creaţă). 1. *Bărcă*, Cojascul munt. 1718 (BCI XI 67). 2. *Bîrcă* fam., mold. (Dm; Isp. III¹, V¹); ar. (Cara 34); munt. (16 B I 112; Cat); *Bîrca* s. 3. *Bîrcan* olt., 1710 (Gorj 314); — log. (Cat); *Bîrcu* ard. (Viciu 32). 4. *Bîrcea* fam., ard. (Paş); *Bîrciu* ard. (Viciu 32). 5. + *-ciu* : *Bîrciu*, 1534 (Paş). 6. Cf. *Bîrchi/ul*, *-oasa* tt.

Bîrc/ea, -iu v. B a r c a 3, şi B î r c ă 4.
Bîrda, v. B a r d ă II 6.

BÎRG cf. germ ***Berg*** „munte". 1. *Bîrga* b. (17 B III 54); *Bîrgan* fam. (Isp V¹); — haiduc (Z. Arbure). 2. *Bărgan*, E. (B-răz 48). 3. *Bîrgău* b. (Dm; C Bog) şi m-te; — Micul (16 A I 341); — P. (C Ştef). 4. *Bîrgtu* b. (Ard I).

BÎRLĂ. Sînt posibile trei etimologii : 1) ***Bîr*** + suf. *-lea*. 2) ucr. берло „baston". 3) ung. ***bérlő*** „chiriaş".

www.dacoromanica.ro

I. 1. *Bărl/e* (Ard); *-ea*, apă (Sur III); *-eşti* s.; *-escu*, Şt. (Isp II[2]). **2.** *Bărlan*. **3.** *Bărleţii* t. (Tec I). **4.** *Bărlici* (CL). **5.** *Bărlui* t. (16 B II 118). **6.** *Berl/escu* fam., act. *-eşti* s.

II. 1. *Bîrlă* (Dm; C Ştef); *Bîrla* s. **2.** *Bîrle* b. şi *-ea* (Dm; Tec I; Mar; BA ung 33); *Bîrleşti* (Giur 277). **3.** *Bîrlae*, Vladul (17 B II 369). **4.** *Bîrlan* (IS 270; 16 B II 33). **5.** *Bîrlui* s. (Giur 193). **6.** *Bîrloiu*, Aldea, munt. 1795 (BCI VIII 34) şi s. **7.** *Bîrlinţi* s. (Dm; Ştef) numit după moşul Sin Bîrlici (16 A III 68). **8.** *Bîrlici* (Dm; Ştef; Sd XIX). **9.** *Bîrlişca* (Dm). **10.** + *-ită*: *Bîrloteşti*. **11.** *Bîrlăilă* (Dm). **12.** *Bîrlăleşti* s. (Ştef).

BÎRLAD numele rîului, şi al tîrgului construit pe malul său, pare să fie la origine n. de persoană. **1.** Cu acest nume (ca n. unic sau de familie) găsim trei persoane în documentele moldoveneşti dinainte de Ştefan cel Mare (Dm), patru în doc. acestuia (C Ştef), apoi, cîte una, în alte colecţii: (Sur II; Sd XXII). Însoţit de numele localităţii: *Bîrlad* din Fălciu 1639, 1641 (Sur III şi XXI). Interesant e cazul lui „Gavril cu fraţii săi, Toader, Cupcea şi Dan" fiecare cu patronimul „Bîrlad", dar tatăl lor se cheamă „Petrea Bîrlădescul din satul Bîrlădeşti" (16 A I 188, 195, 441); Bîlco *Bîrlădescul* (C Ştef). Ca prenume: *Bîrlad* fecior Fedcăi (Isp I[1]; 16 A I 461). **2.** *Bîrlădeţ*, apă. **3.** *Bîrlăgeul* t. **4.** La plural slav: *Bărladi*, 1438 (Ulianiţki, Doc. p. 15). **5.** *Bărlai* din Halinga b., olt. (BCI XII 156) şi *Bărlăteşti* s., mold. (RI VI 78). V. studiul lui Al. Philippide (OR II 362—370).

BÎRSU. Numele şi derivatele lui, frecvente în Făgăraş şi Maramureş, nu este legat exclusiv de „Ţara" sau rîul, „Bîrsei"; explicaţia lui Drăganu nu satisface. La bază trebuie admis un radical trac: ***Bars — Bers*** din care derivă numirile dace: Barsames, Barsemis, Barsemon, Barsimia şi Bersobia, Berzobim. **1.** *Bîrs*, *-u*, pren., 1680 (Paş); *-u*, Ion, act.; *-ul* (17 B II 64, 371). **2.** *Bîrsa* b., moşnean (16 B V 59); — b., mold. act.; — D. ard., din *Bîrsău* (DR III); — ard. 1726 (Paş); *Bîrsă* b. (16 B IV 484; Sur XXV). **3.** *Bîrs/escu* (Hur; R Gr); *-eşti* s. **4.** *Bersescul*, N. 1672 (IO 72). **5.** *Bîrsoiu* fam., ard., 1722 (Paş); *-l* (16 B IV 69; Drăg). **6.** *Bîrsan* (Ac Bz 36; M mar; Ard II 35); — Zah. scriitor; *Bîrsăn/escu* act.; *-eşti* s. (Dm). Acest nume nu implică apartenenţa locală la Ţara Bîrsei, dacă nu-i altă probă precisă; dovadă folosirea lui ca prenume: *Bărsan* (P Bor 22); *Bîrsan* pren. ard., 1726 în Ţara Oltului, ca şi *Bîrsănel* (Paş); *Bărsean* pren. (P[1]) şi transcris greşit: *Brăsean*, 1579 (AO XV 122). **7.** *Bîrsomeani* s. (Dm). **8.** + *-că*: *Bîrscă* şi *Bîrscan* (Ard II). Din forma aceasta, prin sincopa lui *r* s-ar explica enigmaticul Bîsca, v. mai jos. **9.** *Bursan* ard. şi *Bursinel*, aduse de Drăgan, ca grafii străine pentru Bîrsan, pot fi la originea numelui actual Bursan. **10.** Cf. *Bursu*, Gr. (Sur XVII).

BÎRZ < sl. **брѣзъ** „repede". **1.** *Bîrzu* (Puc; Şez; Arh); *-l* (16 A III 241); 17 B II 77). **2.** *Bîrza* s.; *Bîrzanu*, Oaşu (Ard II 40); *Bîrzăneşti* s. (C Ştef). **3.** *Bîrz/e* ţig. (16 B I 107); *-ea* (C Ştef; 16 B IV 182; V 412); *-ei*, *-eiul*, *-eşti* ss.; *-escu*. **4.** *Bîrzetea* (C Ştef). **5.** *Bîrzic*, A., act. **6.** *Bîrzilă*, ard. 1758 (Paş). **7.** *Bîrzoiul*. **8.** *Bîrzot/a*, *-eni* ss.; *-escu*, act.

BÎSCĂ (v. Bîrsu 8). **1.** *Bîscă*, Oprea (Ard II 155); — Andrei; — Traian (MO 10 febr. 1949); *Bîsca* afluent al Buzăului. **2.** *Bîscul* t.; *Busculeşti* (DG).

BÎT, -A substantive: *bît* scurtare familiară din „bătrînul, bunicul", şi subst. *bîtă* (măciucă). **1.** *Bît* b. (Drj 29). **2.** *Bîtă*, Gh. mold. **3.** *Bîte* fam. act., ard., în f. s. Gîrba (r. Oradea).

Bîşeu v. B a ş **10.**

BÎTCA subst. (vîrf. de culme). **1.** *Bîtcul*, I. (Isp II[1]); *-eşti* s. (Mus). **2.** *Bîtcă* fam. (Isp II[1]; Bîr III).

BÎZU cf. interj. ***bîz*** şi vb. a bîzîi. **1.** *Bîzu* (Grd 11); *-l* (Vr). **2.** *Bîztlă* (Dm). **3.** *Bîzocul*, Preda (AO XVII 314).

BÎZDÎGĂ cf. subst. ***bîzdoc*** (bîzdîc) şi ***bîzdoagă*** (măciucă). **1.** — Ioan (C Bog); *Bîzdîg* (17 A V 276); *Bîzdigă* (Glos). **2.** *Bîzdoc*, Ioan, act.

www.dacoromanica.ro

Bîzdîna v. B e z **II 2.**
Bîzg/an, -u v. B a z g a **4.**
Blahuţu v. V l a h **II 4.**
Blăgăreşti v. B r ă g a r **3.**
Blănde v. B l î n d **3.**

BLEAH subst. **1.** *Blehan* mold. (Sd VI 93); — N. (Fil A 45); *-i* s. **2** = *Blihan* Nicoară (17 A III 120; BIR 252).

BLEANDĂ subst. **1.** — fam. mold. (Sur III, V). **2.** *Blende* ard. (Braş); — Iftode, mold. (Sd VI 64); *-a*, munt. (Glos; Sur V; 16 A III 351; RI XVIII 39; Isp II[1]; Paş).

BLEB cf. blg. *бъбля* „a flecări" (Paş). **1.** — t. **2.** *Blebe*, Gh. (Bîr III; Isp V[1]); *-a*, ard., 1726 (Paş; Sd XV 245); *-a* din Săcel 1626 (D Gorj). **3.** *Beblea*, boier (Isp V[1]); *Beable*, vornic (Isp IV[1]). **4.** *Bleblea*, Mihuliţa, vornicel, mold., 1683 (BCI IV 212).

Blende v. B l e a n d ă **2.**
Blihan v. B l e a h **2.**

BLÎND adj. **1.** *Blîndu* (Hur; Viciu 15); — *l* (16 A I 262); — Roman (ib. 140; C Ştef; C Bog). **2.** *Blînd/ea*, V. (Sd XI 280; *-escu* ard. *-eşti* s.; *Blînzii* s. **3.** *Blănde* (Sd XI 281); *Blundean*, Gr. (17 A III 3), prob. lectură greşită.

***BLOJIN. 1.** *Blojim*, Lupul lui (17 B IV 183), probabil cu *-im* pt. *-in*, ca în următoarele: **2.** *Bloajin* (17 B III 167). **3.** *Blojnă*, Lazăr (ib. 522).

BOAMBĂ subst. ard. „bob" **1.**— fam (Şez). **2.** + *-oi*: *Bomboieşti* (13—15 B 161); *-escu*. **3.** *Boamben*, N. şi *Bonbăn*, Toder (Şchei III). V. şi Bombu.

BOANCĂ subst. (trunchiu scorburos). **1.** — P., act. **2.** *Boancăş* (CL; Moţ); *Boncăş* (CL).

Boanea v. B o n **4.**
Boanta, v. B o n t **3.**

BOB subst.

I. 1. *Bob*, Ioan ep.; tradus: Fabian, V. (= Bob) prof. Iaşi, nepotul episcopului; *Bobul* (Rel; Buc; Tec. II); *-escu*. **2.** *Boba* pren., fiica lui Radu cel Mare (D Gorj); şi n. de familie (Cat; 16 B I 36, III 135; Ac Bz 36; 17 B II 40; IV 56; Am 108), dar mai frecv. n de femeie (13—15 B 212, 16 A I 415; Sd XV 4; 16 BI 52) etc. **3.** + *-ai, -aia: Boba, -ia, -iţa* ss.; *Bobaiu* olt. (Sur VI); marital: *Boboaia* (Cat); *Bobăeşti* s. **4.** *Boban* (Mar; Cat; 16 B II 250; Sd XVI; 17 A I 146). **5.** *Bobancu*, Ioan (Şchei IV). **6.** *Bobanea* (16 B III 177); *Bobanga* ard. (Viciu 15). **7.** *Bobanţu* (Paş). **8.** *Bobîncă*, V., olt. act. **9.** *Bobănă* (Ard). **10.** *Boboană* (17 B II 78). **11.** *Bobar*, Costin (Ard II 151); *-u*, C. (Şoimari); *-iu* (Paş) „ghicitor". **12.** *Bob/e* (Hur; Sd XVI) *-ea* (Cat) şi frecv. munt.; *-escu*; *-eală* ard. (Viciu 15). **13.** *Bobéi* (Sd XVI; 17 B III 107). **14.** *Bobeia* (AO IV 323). **15.** *Bobei/ca* fam., 1702 (Paş); *-că*, Şt. (17 B II 53); *-ţă* (Am 157). **16.** *Boben* (16 A IV 301; Sd XVI). **17.** *Bobenc*, Gr. (Sur V). **18.** *Bobeş* (Paş; IS 276). **19.** *Bobia* f. (16 B I 144). **20.** *Bobic* (17 B III 105); *-u* (Ard); *-eşti* s.; *-iul* (Sd XXII); *Bob/ica*, Iftode (Buc); *-ici*, Iv. (16 A II 118). **21.** *Bobil*, Şt. (Băl V); *-ă* olt. (Sd VII 6). **22.** *Bobin* (C Ştef; Sd XVI); *-ă* b., ţig. (16 B I 188); *-că*, Iene (P Bor 104); *-ca* f (RI VIII 146). **23.** Marital: *Bobinţoae*, Dan (17 B I 395). **24.** *Bobişul* t. **25.** *Bobiştean* ţig. (16 B V 10) < subst. bobişte. **26.** *Bobiţ*, D. (Şchei I). **27.** *Boboiul*, Stan (Drj 56). **28.** *Boboş* (Ard II 174). **29.** *Boabe*, Elena act.

II. Alte derivate şi compuse: **1.** *Bobulete*, B. (C. Lit. 1941 p. 1391); *Bobolat* (17 B I 493); *-ă* mold. (RI V 225). **2.** + Iuga: *Boboiug* b. (C Ştef; 16 A II 234); *-i* scris şi *Bubuiugi* (C Ştef), lectură greşită: *Boboing* (C Bog); *Boboiag* boier, mold. (Romanoslavica I). **3.** *Bobric* 1606 vătav (Cat mold. I); *Boberincu*, fam. din Brăila. **4.** *Bobolina* f. (D Buc).

III. Cu fonetism mold, *boghi*, pl. pentru bobi: **1.** *Boghea* b., mold.; *Bogh/eni, -eşti* ss.; *Boghia* b. (16 A II 85) din satul Boghieşti. **2.** *Boghian* (Arh; Sd X; Sur II); *Boghean* uşerel (16 A III 461) sau < bodian, nume de bou (DLR). **3.** *Boghici* (Ard); — C-din din Braşov (Cat gr. I). **4.** *Boghi/cea* şi *-ceni* ss. **5.** *Boghin* act.; *-a*, D. (Şchei I); *-ă* (Ard; Sd X); *-eşti* „neam" (Dm). **6.** *Boghiş* (Ard). **7.** *Boghiţa* (< bobiţa) şi *Boghicea* (< Boghici?) bb. (C Ştef; Sd XXII); *Boghiul* (Glos).

www.dacoromanica.ro

BOBOC subst. **1.** *Boboci* (sic) fiul Vişei (17 B II 81) şi s. **2.** *Bobocel*, Stan (17 B III 486). **3.** *Boboacă*, A. (Grd 44). **4.** + babă : *Babocil* (17 B II 37).

Boboi/ag, -ug, -ul, v. Bob II **2,** I **27.**

BOBÓLE. 1. *Bobolea* diac (16 B II 245 şi IV 39) < bobul + suf. *-lea* ; — t., olt. (Î Div) ; Valea *Bobolii* t. (din antroponim). **2.** *Bobolia* s. ; *Bobulia* pren. în pomelnic (Ocina). Coincidenţe streine : Grădina Boboli din Florenţa ; grec. Bobolis (But) ; Bobolecki, polon (Let. Urechi, ed. Giurescu). **3.** *Boboleacă*, poreclă în Buştenari, cf. subst. boboloacă, variantă la boboloş (DLR) ; cu sincopă : *Bobleacă*, D. (Măneciu).

Boboş v. Bob I **28.**

BOBOT < subst. ***bobot, -e.*** **1.** — V. (Sur VIII) ; *-ă* t. ; *-ina* b. (16 A I 358).

BOBRIC subst. cf. srb. -cr. ***bubreg*** „rinichi" (DLR). **1.** *Bobric* (Sd XVI) ; — boier, 1600 (Hurm XV[1] 774). **2.** Prin lepădarea părţii finale, tratate ca sufix : *Bobru* (ib.). **3.** Prob. *Bobor* (Buc) ; *-a*, act. ; *Buburoi*, Gh., mold. act.

Bobul, -escu. v. Bob I **1.**

BOC subst. şi interj. (DLR), cf. şi blg. Бока şi Бочо sintome din Bogdan (Weig) pentru formele folosite de aromîni, sau sl. бокъ „coaste de om" ; Bil-Albescu aduce şi magb. *baka*, cit. boko „pedestraş" (BA ung 31) pentru formele de la Boca şi Baca.

I. 1. *Boc*, A. act. ; *-u*, 1263, frate cu Ivan Vvd de Beiuş (Iorga III 157) ; *-u* (Viciu 32) ; *-ul* (16 B IV 383 ; VI 122). **2.** *Boca* n. folosit în toate provinciile, şi la aromîni, iar în Ardeal şi ca prenume : — ard. (Moţ ; Paş) ; — munt. (17 B II 77) ; — mold. (Băl V ; Şez ; Sd XXII) ; ar. (Cara 82). **3.** + *-man* : *Bocman*, Lupu (Isp V[2]). **4.** + *-ăş* : *Bocăş* (Sur IV ; Ard). **5.** + *-ociu* : *Bococi* mar. (Sd XVII). **6.** *Bocoiu* ard. (Viciu 32). 7. *Bocotan* comis munt. 1556 (An C VI 490).

II. 1. *Bociu*, cu suf. *-iu*, sau < subst. ard. „viţel" (Drăg 68) ; *Bociu*, Profir, buc., act ; *Bociul* (17 A IV 496) ; *-eşti* s. (Isp II[2]) ; *Bocileşti* s., mold. 1700 (RI II 142). **2.** *Bocea*, fam. ar. (Cara 96) ; munt. (17 B II 43) ; *Boc/eni, -eşti* ; **3.** *Bocean*, I. (T-Jiu) ; *Bocian*, Ştefa (16 A III 467). **4.** *Boceica* b. (Vra) ; *Bocica* f. (16 A I 536). **5.** *Bociun*, N. (C. Lit. 1941 p. 1387). **6.** *Bocioală*, I., olt. (AO XXI 177), cf. şi subst. *bociulă* var. ard. la băciulie (măciulie).

III. + *-an*, vezi Bocan.

BOCAN subst. „ciocan", sau < ***Boc*** + suf. *-an.* **1.** *Bocan* ard. (Paş) ; mold. (Isp VI[2]) ; munt. (Cîmp ; Puc ; Cătina) ; *Bocănescu* (s. Calvini). **2.** + *-iţă* : *Bocaniţ*, S. (Met 95) ; + *-eţ* : *Bocăneţ*, prof. ard. **3.** + *-ele* : *Bocănele*, E., act. **4.** + *-ici* : *Bocaniciu*, Ioan, pr. ard., act. **5.** + *-cea* : *Bocancea*, Şt., mold (A Gen I 61) ; munt. (16 B IV 429 ; 17 B II 282) ; *Bocanciu*, Radul (17 B III 422) ; *Bocăncescul*, Stancul (17 B IV 142).

Bocioa/că, -gă, Bocioc etc. v. Băcioc **4, 7, 8.**

BOCŞĂ cf. subst. bucşă „buccea" (DLR). **1.** *Bocş/ă, -a*, munt. (Cat ; 17 B I 198) ; ard., 1758 (Paş) ; s., olt. **2.** *Bocşe*, moş (17 A IV 140) ; *Bocşea* t, sau < Boc(a) + *-şa.* **3.** Cf. + *-sa* : *Bocseşti* s.

BOD 1. *Bod* b. (17 B I 30) şi s. ard. ; *-ul*, călăraş munt., 1655 (Sd IV 38) ; mold. (Sur XV 259) **2.** *Bod/e* (Ştef ; C Bog ; Ard) ; *-ea* pren. (P[14]) ; *-ea* ard., 1726 (Paş) ; *-easa* t., *-eşti* s. **3.** *Bodea* zis şi *Bodei* (16 A II 3) ; *Bodei* (Băl II ; Sur XX) ; *Bode* zis şi *Bude* (Dm). **4.** *Bodan* (Bîr I ; Paş). **5.** *Bodeş* (Ard). **6.** *Bodin* (Moţ) ; *-a* t. ; *-eşti* t. < subst. un soi de uliu (Păs). *Bodeneşti* (Vrancea). **7.** *Bodiman* (Vr). **8.** *Bodiu* (Vra). **9.** *Bodoc* s. ; *-an* : *Bodocan* fam., ard. ; + *-ea* *Bodocea* ard. (Paş). **10.** *Bodoiul* (16 B IV 103). **11.** + *-oni* < *oñu* : *Bodoni*, supranumele mitrop. Gavriil Bănulescu (Sur IX) ; *Bodoni* s. (13—15 B 181). **12.** + *-oş, -că* : *Bodoşcă* (Bîr I). **13.** + *-un* : *Bodun* olt. (BA sl 35) ; *-escu*, A. (T-Jiu). Etimologiile lui Paşca : Bodea şi Bodin < sl. Богдє şi Богданъ n-au temei. Cf. blg. бодà „împunge".

www.dacoromanica.ro

BODNAR subst. „butnar". **1.** — S. (Băl III); *Bodnărescu*, poetul.

BODOR. 1.—(Hur). **2.** + *-in* : *Bodorin* (Sur I, III). **3.** + *-ca* : *Bodorca* b., mold.; cf. *Budurcă* poreclă (Sc) şi *Bodîrcă* s. (Dm). **4.** *Bodroiul*, C. (17 B IV 580). **5.** Cf. *Bodribeal*, uricar (Sur XIX). Pentru etim. cf. adj. bodor „creţ" şi blg. бодор „vioiu, curagios".

BODROG 1. — b. (Ard). **2.** *Bodrug*, A., mold. act. Cf. moş *Bodrîngă*, personaj din „Amintirile" lui I. Creangă.

Bodun, -escu v. B o d **11.**
Boer/că, -oi etc. v. B o i e r **3—7**

BOGAT adj. **1.** *Bogat*, D. (17 B II 207); *-u*, N. act.; *-eşti* s. (Sd XXII). **2.** *Bogăţoiu* (Sc). **3.** Cu fon. ucr. *g* > *h* : *Bohăţiel*, ard. < adj. ***bogăţel.***

Boghean v. B u g e a n **1** şi B o b **III 2.** şi B o g h i u **3.**
Bogh/ea, -eni, -eşti v. B o b **III 1.**
Boghi/a, -an, -eşti, -ci, -cea, -ceni, -nă, -neşti, -ş, -ţa, -ul v. B o b **III 2—7.**

BOGHIU subst., o specie de uliu (DLR). **1.** *Boghiu* (Ard); *-l* fam. (C Ştef; Sd XI 27; Isp IV[1]; BCI VIII 70; Sd XIX 27). **2.** *Boghioru*, 1880 (BCI XV 72). **3.** *Boghean*, olt. (Sd VI 495).

BOGREA. 1. — V., prof. **2.** Cf. *Bohrineşti* s. (Dm) < Bogr + suf. *-in*, cu *g* < *h*: Etim. după G. Pascu, < ar. b o g r u „sărac" şi după Bogrea (DR IV[2]) < mongol b o g h o r i „scund" Bogoris; v. şi Omagiu-Iorga 1921.

BOGZA subst. „bufniţă" (DLR). **1.** — (Dm; Tec II; Arh; C Bog); — Vis. (Isp I[2]); — Gl. (16 A I 267); — scriitor (Sd VI 139); **2.** *Bogze* (C Bog); — Ioan. diiac, scris şi *Bogzovici* (16 A II 103, 149). **3.** Cu met. *Bogza* (17 B I 167). **4.** *Bugza* logofăt (Sd XI 274), scris şi *Bogza* (17 A I 2); *Bogzîni, -ăşti* tt.; *-eni, -eşti* ss.

Bohăţiel v. B o g a t **3.**
Bohorelu v. B o r i s **3.**

BOI sl. бон „luptă" şi cuman, t. ard. *Boiu* (Ist. Romîniei, 1962 II 70) **1.** *Boi*, Dan, olt. (Sd VI 480); *Boţe* fam. ar. (Cara 87). **2.** *Boe* b., olt. (17 B IV 520); — V., mold. (Sd V 36); *Boescu*; *Boieşti* t. (Cat). **3.** *Boia* b. (Rel; Am: 16 B I 67; Sur VI); — tătar (Ştef;) — f., ar. (AO VII 220). **4.** *Boian* (Moţ) şi s. **5.** *Boiaşu* (Sd XV 305); *Boişoara* s. **6.** *Boilă*, ard.; *Boilea* t. **7.** *Boiu*, ard., 1726 (Paş); *Boiu-Mare* (Drăg 445). **8.** *Boiţă*, A. act. **9.** + *-ca* : *Boica* b. (Cat; 16 B III 136; IV 51 şi V 354; 17 A IV 119); *Boaică*, Ion (Buc). **10.** + *-co, -cu: Boico* (Rel; 17 B III 379), cf. blg. бойко; *Boicăiască*, partea (17 B I 409). **11.** *Boichilă* (17 B III 319). **12.** *Boicea*, olt., 1640 (AO VII 34); — Rădescu (Scan); *Boic/escu*; *-eşti* s., scris şi *Buiceşti* (Ind 13—16 B); *Boicani* s. (Tec II). **13.** Cf. *Boinescu*, < boinic „luptător" (DLR).

BOIER subst., titlu şi rang social, luat şi ca nume de familie. **1.** — 1680 (Ard; Paş); *-iul*, G. (Tec II; Sur XXV); *-escu*, V. **2.** *Boiaru* (Sd X). **3.** *Boeroi*, Ion din Ceraş (Drj VI); *-u*, N. (BCI XII 141). **4.** *Boercă*, Badea (IO 91). **5.** *Boeriuc*, diac (17 A V 213). **6.** *Boernaşu*, olt. (RI VI 263). **7.** *Boerosul*, D., ploieştean, 1770 (BCI IV 111).

BOITA < sl. бонта (Drăg 13). **1.** *Boita*, fam., ard. (Paş; BA ung. 33). **2.** *Boite* (Buc). **3.** *Buită*, fam. ard. **4.** *Boitan* şi *Buitan* (Ard).

Bojor, -an v. B u j o r **4.**

BOL; sînt posibile trei etimologii: sl. болє „mai bun", iranic ***bol*** (O Dens T) şi ***boli***, pl. < subst. boală.

I. *Bole* şi *Boli* : **1.** *Bole*, fam. (Dm; C Bog; Bîr I, III; Tec I); — n. unic, **1488** (Ţ-Rom 377; 16 B I 43, VI 8). **2.** *Bolea* (Paş; Met 30; Sd XXII; RI VI 215); *Bolla* (Sd XVI) *Bole*, pren., ar. (Fărş). **3.** *Boli* b., ar. (Fărş). **4.** *Boleạn*. Ene, moşnean (Drj 32). **5.** *Bol/escu* (Puc); *-easca* s.; *-eşti* fam. (Puc); + suf. *-ianu* : *Boleşteanu* (Cep 31); *-l* (Cotr 53). **6.** *Boleţ* (Moţ). **7.** *Bolişor*, V. (Tec II; Sur VIII; Isp III[1]); — Ionaşco (17 A II 225). **8.** *Boluţ* (17 A III 118).

II. Alte derivate. **1.** + *-ac, -aciu* : *Bolaci* din Cozmeşti zis şi *Bolachi*, Gh., 1674, frate

www.dacoromanica.ro

cu Vasile Corcot (Isp III[2]); *Bolaciu* (Dm); *Bolăceşti* s. (Dm); cf. însă şi germ. ***Bolach***, nume de persoană la saşi < Valah (etim. Drăg 18 n. 3). **2.** + suf. *-iac*: *Boliac* fam. (Şez); cf. Cezar Bolliac, literat, cf. subst. boleac „bolnăvicios" şi srb.-cr. ***Boļak*** < Boleslav (Rad v. 82 p. 88). **3.** + *-ca*: *Bolca* b. (16 A I 520; 16 B IV 186); f. (16 A I 268, III 391 şi IV 262); *Bolceşti* s. (Dm); cf. şi subst. bolcă „bolfă" (DLR). **4.** + *-ca, -an*: *Bolcan*, V. (Sur XXV). **5.** + *-ca, -aş*: *Bolcaş*, Lucian, act.; *Bolcăş*, mold.; *Bolcoş* (16 A III 19). **6.** Bol + suf. *-oş*: *Boloş*, Toader (C Bog; 16 A II 10). **7.** + *-otă*: *Boloteşti* s. (Dm), dacă nu-i diformare din Bolat < Bulat sau < Balotă. **8.** + *-şa*: *Bolşa*, popă (17 B I 383).

BOLAN. 1. — (16 B II 304; 17 B III 166); *Bolan*, fam.; *Bolani* şi *Bolăneşti*, ceată de moşneni în Scorţeni, r. Cîmpina (Acte Sc). Numele apare în raionul Teleajen la Drajna, în formele: *Bolăni*, *Boltneşti* (Drj 31 şi XI); *Bolăn*, R., 1745 din Drajna (BCI XIII 189); *-u*, Ene, 1831 (ib.; RI XII 259). **3.** *Bolînu*, M., munt., 1776 (BCI XV 67); în această formă numele s-a apropiat de subst. bolînu < bolînd „nerod" (DLR) de fapt „nebun - năsdrăvan"; v. Bolînd.

Bolbonă v. B o r b o n ă **1.**

BOLBOR(OSI) vb. **1.** *Bolborea* (Cat; 17 B I 220). **2.** *Bolborici*, M., act. **3.** sinc. *Băborea* (16 B IV 198).

BOLD subst. **1.** —, Ilie (Î Div) şi s.; *-u* (Tec II; Sd IV); *-ul* (C Bog); *-uleşti* (Sd XXII). **2.** *Bold/a*, Gh. (Ul 19); *-a*, Ile (16 A I 131); *-ea* (Dm; Ard; 16 B I 178); *-escul* (Dm) *-eşti* s. **3.** *Boldăş* (Ştef; C. Bog). **4.** + *-an*: *Boldan* (16 BV 470) sau < subst. boldan. **5.** + *-ar*: *Boldar*, V., mold. (An Com). **6.** *Boldeaţă* (Grd 11). **7.** *Boldici* (Sur VI; AO XIX 156). **8.** *Boldiş* (Glos) < adj. boldíş; *Boldişor* (Isp II[1]); *Boldeş* mold. (Sur I). **9.** *Boldoc* (Ard). **10.** *Boldoiu* (Aş Br 178); *-l*, R. (17 B IV 190). **11.** *Bolduşca*, Şt., mold., 1709 (BCI IV 192). Pentru numele ardelene cf. şi subst. ard. bold, şi *boldar* < ung. ***bolt*** „prăvălie" (com. Al. Cristurean). **12.** Cf. *Boldini*, D. log., munt. 1659 (D Buc).

Boldeşti v. B o l d **2** şi B a l d o v i n **II B 4.**

BOLDUR. 1. *Boldur* (Dm; Arh); *-a* (Moţ). **2.** *Boldor* (Ştef, C Ştef; Bîr I; Ard); *Buldur* (IS 278; An Com); ambele forme prin as. progr. şi regr. **3.** *Boldări*, P., act.; cf. subst. mar. boldurel „prăvălie" (Tit Bud).

Boliac v. V o l **18.**

BOLÎND subst., var. ard. bolund < magh. ***bolond*** „nebun". **1.** *Bolîndu* poreclă şi epitet; *Bolăndu*, D. (Şchei III). **2.** *Bolunduţ* moţ (Viciu 32). **3.** *Bolăndău*, Gl. (Sur III).

BOLOC. 1. *Bolocul* t. **2.** *Boloca* pren., 1693 (AO XVIII 474); — Curuia, fiul lui Răduţă (ib).

BOLOCAN, nume de bou; folosit şi cu sensul de „grobian" (Buc). **1.** — paharnic, 1646 (AO XXII 111); — N. (LB); — Marin (Acte Sc); *-i*, *-eşti* tt. **2.** Cf. *Bolohan*, act.

BOLOG < magh. ***balog*** „stîngaciu". **1.** *Bolog* (Paş; Tis 339; Met 100; Mano 24); — Ianăş (16 B IV 150); *-a* (Tis 362; Am; Ard; Sd XVI). **2.** S. *Bolog* fiul lui Ioan Balog (Ard II 195); *Bologan*, act. **3.** *Boloagă* (BA ung).

Boloni v. B ă l **III 12.**

BOLOSIN. 1. *-a* f. (Xenopol VI 128); *Boloşeni* s., la Huţuli (Drăg 412 n 1). **2.** Cu ş în loc de s: *Boloşin* zis şi *Băloşin*, Badea, stolnic (16 B VI 190; Cob 23—24) scris încă şi Badea *Băloşăn* (17 B III 266); *Boloşin*, Furdui (17 B III 213); *Boloşeşti* s. (Isp I[1]). **3.** Cu sincopă: *Bolşin* (17 B III 324) zis şi *Boloşin* (16 B II 67, 209); cf. ***Boloh(oveni)***.

BOLUM. 1. — fam. (Buftea); *-ul*, Turcul în lit. pop. (Păsc); cf. subst. ***bolun***, numele unui soiu de burete: *Bolun*, Drag. călăraş 1654 (D Buc). **2.** Cont. cu tc. b i l m e z „incult" (Südost Forschungen XIX p. 388); *Bolu-*

www.dacoromanica.ro

mezu, R. zis şi *Bulumeju* munt.; *Bulemez* (17 B II 351) zis şi *Bulmiază*, Lupe (16 A II 95).

Bomboeşti v. B u m b **3** şi B o m b u **1.**
Bomborăşti v. B u m b a r a **4.**

BOMBU cuvînt onomatopeic (DLR). **1.** *Bombeşti* s. (13—15 B 161) scris şi *Bămboeşti* (16 B I 138). **2.** *Bomban*, Ioan (Şchei IV). **3.** *Bomboş*, I., munt. (BCI VIII 34); — Stanciul din Urlaţi (17 A V 229) zis şi *Bombaş*, într-un doc. din 1704. V. şi Boambă.

***BON, -A.** **1.** *Bon*, Vlahus (Vlah PB); — act. (Jiul ard); *Bon/e* b. (Ard); *-ea* fam. (Viciu 15; AO XVII 307); *-escu* (Puc); n. marital: *Bonoaia* (Băl VI). **2.** *Bona* f. (pe un pomelnic din Bucureşti); — fam., act. **3.** *Bonaş* ard. (Paş), cf. şi etimologiile date acolo de Paşca. **4.** *Boanea* (Moţ); *Boneu* (Viciu 15). **5.** *Bonoiu*, Gr., act.

BONCU. **1.** — b. (Sd XVI). **2.** + *-an*: *Boncănescu*, N. (Î Div). **3.** + *-an, -el*: *Boncănel*, munt. (RI I 21). **4.** + *-uţ*: *Boncuţ* (Moţ). Maretič derivă srb. Bonko din Bonaventura (Rad vol. 82 p. 145). **5.** + *-cea, -ciu*: *Bonciu* fam. (Sd X; Arh); — pren. (P Bor 123); *-l* zis şi *Bunciul* iuzbaşa, 1631 (Drj 78); *Boncea* (IS 279; Nif; BGL LIII 156). **6.** *Boncilă* b. (16 A III 171). **7.** Cf. *Bonchiciul*, St. (17 B IV 322).

BONDE, cf. magh. ***Bondi*** (cit. Boandi) ipoc. < Andrei, frecv. la maghiarii din Ardeal. **1.** — munt. (16 B I 131); *Bondi*, Manu, mold. (Sd I); *Bond/ea* (17 A I 88); — ard. (DR II 697); *-escu*. **2.** *Bondici* (Mar). **3.** + *-lea*: *Bondolea*, Iuon (Met 12). **4.** Cf. *Bunda*, Lupul (Bîr I, II), sau < subst. bundă.

BONDRE. **1.** — D. (Sur X; Arh). **2.** *Bondrea*, Ioan, 1699 (RI VIII 173). **3.** Prob. *Bondor* (Mar). Cf. subst. bondar; pt. terminaţie, cf. Candrea, Mandrea, Pandrea etc.

BONT, adj. **1.** *Bontul*, rumîn, 1625 (RA II 233). **2.** *Bonte* (Dm; Isp VI²); *-a* (Dm; Ştef; Paş; Isp IV²); *Bont/eni, eşti* tt. (Cat; Ştef). **3.** *Boant/a*, ard., 1722 (Paş); *-ă*, G., act. **4.** *Bonta* b. (Dm); — m-re (16 B IV 442). **5.** *Bontaş* fam. (Isp II¹, V²; **6.** *Bontăş* (Bîr I; Arh; Sd V 25). **7.** *Bont/ica* b. (Ştef); *-ilă*, G., act. **8.** *Bontuş*, V. (Răc 11, 28). Pentru etim.: Bil-Albescu<ung. ***bontó*** „desfăcător" şi Ghibănescu<rus бунт „revoltă" (Isp IV²); pentru formele **5—8** cf. adj. ***bontaş*** „rebel" (DLR).

BONŢU. **1.** — (Scan); *-l* (16 A IV 56); *Bonţi* s. (Bz); *Bonţeşti* sau *Bonţăşti* (17 B II 403; Cat).

BOR(U), < sl. борь „luptă", din care Miklosich derivă nume ca Boris (!), Borşa. Drăganu confundă temele bor- şi bors-, boros-, iar Weigand (p. 144) aduce blg. *bor*, *borika* „molid" şi alb. *bora* „neauă". În unele forme intervine şi subst. *bor* contras din *bour* (v. Bou II **5, 6**). **1.** *Borul* t.; *-eni* s. (16 B III 127). **2.** *Bora* frecv. mold. ca n. unic sau de fam. (Dm; Ştef; Bîr IV; C Bog; Sd VI 11; 16 A I 498; Ur XXII 160); — ard. (Mar; Paş); — munt. (Ţ-Rom 116; 13—15 B 71; Giur 245; AO XV 121). **3.** *Boră*, Radu (BCI V 219). **4.** *Bore*, Vasco (Sur IV); *Borea* (Dm; Ard I; Cat; 16 B II 121); — ţig. (17 A IV 52); *Borăscu* (Gorj; Giur 82); *-l* (Glos; Isp I¹); *Borăşti* s. (Cat; Ştef; etc.). **5.** *Borelul* t. (Puc 18); *Boreţ*. **6.** *Bórie* b. (16 A III 39). **7.** *Boria*, Blaj (Ard). **8.** + *-an*: *Boran, -a* (Ard); *Borăn/escu* (VT; Scan; Fil A 35); *-eşti* s.; + *-cea, -ciu*: *Boran/cea*, St. (17 I 266); *-ciu*, M. (IS 278). **9.** *Boraş: *Borăşeşti* s. **10.** + *-ilă*: *Borila* din 1080 „mysian", slav sau turanic. Alt *Borilă*, n. purtat de Florilă, din 1207, nepotul împăratului Ioniţă, scris şi Ascenus Burul < rom. „bunul" (explicaţie dată de Iorga, *apud* Drăg. 150); *Boril/ă* mold. (C Ştef); *-escul* (Ştef); *-eşti* s. vechiu, sau *Borleşti* (Dm); *Borlă* (Dm); *Borile* b. (C Ştef); *Borl/a* s. (16 B IV 126); *-eşti* s. (Dm); *Borăl/a*, Stan, 1678 (Drj 43); *-e* (Isp I²); *-escu*, Ioanăş (16 A II); *-ean*, uricar, 1635 (Sd XIX 24) zis şi *Boroleanul*, în doc. mold. 1635 feb. 28 (mss. Singeorgiu). Cf. şi *Burulean* lit. pop. (G. Dem.). **11.** Prin as. progr.: *Borol/e* s. (C Ştef); *-ea, -eşti* ss. **12.** + *-oiu*: *Boroiu*, P., olt. (Sd VI 495); *Boroaia* s., > *Boroianu*, act.

www.dacoromanica.ro

BORC. 1. *Borc* b. (Ard); — Gr., olt. (An Com); *-u* act. (Jiul ard). 2. *Borca* b. (Mar; Giur 245) şi s.; — T., act.; cf. subst. *borcă* „rochie de lînă" (DLR). 3. *Borcoi*, I. (Isp IV²); *Boarcas*. 4. + *-an* : *Borcan* b. (13—15 B 161); — Pătru (17 B IV 8); *Borcăneşti* t.; acest nume se confundă formal, nu etimologic, cu subst. borcan. Din tema Borc + suf. *-cea*, *-ciu*, se pot explica : *Borcea*, *Borciu*, *Borcilă*, dar aici poate intra în joc tc.-cuman borč.

BORCE < tc.-cuman ***Borča***; frecv. n. de fam. mold. 1. *Borce* (Isp I¹; Băl I); *-a*, 1420 (Dm; Ştef; Giur 245); *-a*, ard., 1417 (Paş); *Borcea* t, braţul Dunării şi pren., act., ard. (Paş); *Borc/escu* (Puc); *-eşti* (Sd XVI); *Borcilă* mold. (ib.; Arh); — N., olt. (BCI XII 166). 2. *Borciul*, comis (Sur XIX). 3. Cu alte sufixe : *Borcină*, Chifan (Isp V¹); *Borciun*, olt. (Sd XI 263). Miron Costin transcrie magh. Barcsay prin Borcea (!).

BORD cf. subst. bord „bolovan mare, bordan". 1. *Bord* (Sd XVI) şi s.; *-u*, mold. (16 B III 1); *-ul* t. 2. *Borde* b. (Sd VI 269; 17 B I 90, 172); — din Huşi (BCI VII 71). 3. *Bordea* (cf. subst. bordea „nălucă, sperietoare" în DLR), n. frecvent pretutindeni : ard. (Moţ; Paş; Ard II 202); olt. (Hur; 16 B I 15—6); munt. (16 B I 127, IV 236; 17 B I 90, 172; Giur 46, 153); mold. (Isp V¹; Dm); Stanciu *Bordii* 1618 (Condica Mislea mss. nr. 161 Arh St.). 4. *Borda* b., mold. (Ur XXII 288), format din bord + suf. *-a* sau < magh. ***borda*** „coaste de om"; — Ioan, ard.; *Bord/escu* C., act.; *-eşti*, *-easca*, *-eni* ss.; *-ea*; *-ean*, S., ard.; marital *Bordoia*, Catrina. 5. + *-an* : *Bordan* pren. (Vr) (din subst. bordan); *Bordănicioi* (Tec II). 6. *Bordiianu*, D-trachi, 1828, Dorohoi; *Bordeanu* cu suf. de apart. locală < s. *Bordeni*. 7. *Bordenache*, pictor. 8. + *-aciu* : *Bordaciu* (17 B IV 407). 9. *Bordocel* (ib. 253). 10. + *-aş* : *Bordaş*, Şt. (MO 10 febr. 1949; Viciu 32).

BORDEI subst. 1. — b. (17 B II 317). 2. *Bordeiancu* (Ard I). 3. *Borduş* şi *-anu* (Glos) < var. borduş < „bordei" (DLR).

BORDUN subst. un soiu de strugure. 1. — mold. (16 A III 351; Sur XVI, XIX); — Bărca (Isp IV¹), fiul lui Şofrac (17 A II 75).

Borghineşti v. Borha 2.

BORHA cf. vb. a borhăi. 1. — mold; — Teodor, ard. 2. + *-in* : *Borhin*, Stanciu (AO XVII 318); *-easa* (Isp V²); *-eşti* s. scris şi *Borghineşti* (Dm; Isp III¹, V¹). 3. Cu *hiperurb.* : *Borvin* (17 A II 261) < *Borghin < Borhin; *-ă* fam. (17 A IV 231, V 250, 300; Tec II); *Borvinescul*, Lupul (Isp III¹).

BORIS scurtat din n. vechiu blg. Bogoris, 1. *Boris* şi *-eşti* s. (Dm). 2. Bogor + suf. *-in* : *Bogorin* (Ard). 3. Fon. ucr. *g>h* : *Bohorelu* s. 4. Formaţie neogreacă : *Vogoride*.

BORLA. 1. *Borla* b. (Moţ) şi s. 2. *Borlea* pren., ard., 1726 (Paş); *Borl/easa*, *-eşti* ss. 3. *Borlova* s.; Paşca pune tema în legătură cu magh. Barla < ***Barabás***.

BORNA. 1. — Gr., 1790 (BCI VII 21); — C. (Tis 338). 2. *Born/e* (17 B I 465); *-ea* şi *-ici* (Mar). 3. *Bornaş*, D., act.

BOROBEI, prob. cu as. regr. < rus. воробей „vrabie". 1. *Borobeică* b. (16 B VI 155) şi t. (16 B II 188). 2. *Borobeină*, Stan (16 B V 114).

BORODA, rus „barbă". 1. — T., 1675 (BA sl); — Trohin (Isp III²); *Borodeşti* s. (Dm). 2. *Borodco*, diac (17 A V 36) < rus. 3. Cu *t<d*, *Borotco*, Dr. (17 A II 302). 4. + *-aci* : *Borodaci*, Gh. (17 A III 5, V 52). 5. *Borodel* (Moţ). 6. Cu *g<d* : *Boroga*, D., olt. (BCI VIII 17).

BOROŞ < magh. ***boros*** „chelar" şi „ameţit de vin". 1. — Ioan (Băl III); frecv. în Ardeal şi Moldova din sec. al XV-lea (BA ung 18). 2. *Boroşăscul* = *Boruşescul*, 1725 (IO 90).

BORSA. 1. *Bors/ea* b. (16 B V 28); Neagoe al *-ei*, la genitiv (17 B III 505); *-eşti* s. 2. *Borsan*, Ioan, act.; v. şi Bursu 2.

BORŞ subst., dar poate fi alt radical. 1. — fam.; *-u*, Ioan, mold. (BCI IV 214); *-ul*, Ursul (Băl III). 2. *Borşa*, N., ard.; — Onofrei

www.dacoromanica.ro

(BCI VII 110); *Borşlani* s.; *-arul* t.; *-eni*, *-eşti* ss.

BORTĂ subst. **1.** — popa (16 B II 385; AO XVII 308). **2.** + suf. *-in*: *Bortin*, T. (Sd XI 77).

BORŢ. subst. cf. *borţos*. **1.** *Borţul* (Glos; 17 B III 157). **2.** *Borţea*, St. (Olt). **3.** *Borţoiul*, Ioan (17 B I 292, IV 192). **4.** *Borţog* (17 B III 379). **5.** *Borţun* (17 B I 186, III 285).

Borul v. Bour **5.**

BORUS, cf. ung. ***borász*** „vier". **1.** *Borus* s. (Cat); *-ul*, *-i* tt. (Ind 13—16 B); *Borusul* = *Burus* s. (ib.). **2.** *Boros/oaia*, *-eni*, *-âşti* ss. Coincidenţe: etnic Borusi, vechii locuitori ai Prusiei Orientale.

Borvin, -escul v. Borha **3.**

BORZ n. cuman, după N. Iorga (Bot 6), citîrd ***Borzul*** şef cuman la 1211; cf. tc. borz „datorie", ung. ***borz*** „bursuc" şi subst. ***borză*** „gîză" (DLR). **1.** *Borz/e* (16 A III 414); *-ea* (Dm; Paş); *-ei* t. **2.** *Borz/a*, C. (Met 30); *-ă*, Ion (Ard II 133); *-an*, T. (D Buc); *-aş*, G. (MO 10 febr. 1949); *Borz/escul* (Ştef); *-eşti* s. **3.** *Borzare*, Ioan (Sur XXV). **4.** De altă orig. probabil, *Borzum*, Strat (Sur V).

BOS cf. blg. бос „desculţ". **1.** *Bos* b. (Ard). **2.** *Bosia* s. (Dm). **3.** *Bosie* (Dm; Arh); *Bosii* (Tec I); *Bosăe*, Şt., 1760 (BCI VII 39) şi Bosie (Sd XVI) moldovenisme pentru Bosie. **4.** *Bosoiu* (Drag 258; B-răz 58; Scurteşti Bz); *-l* (Sur XXIV). **5.** *Bosianu*, C., juristul şi *Bosarii* s., munt. (RI XVII 313); aceste derivate indică pe originarii din s. Bosia. **6.** *Bosun* pren. (CO 161).

Bosăe v. Bos **3.**
Bosăiuc v. Busuioc **4.**
Bosăncă, v. Bosna **II 2.**

BOSCĂ. 1. — (17 A I 187, V 15o); *Bosca* s. **2.** *Bosculeasa* t., din marital; **3.** + *-ită*: *Boscoteni* s.; toate acestea presupun un radical vechiu, anterior venirii în Iaşi a scamatorului Bosco (DLR). **4.** Cf. *Bosga* şi *Bozga* mar. (Sd XVII), cf. blg. бозка „ţîţă, sugaciu".

Bosie v. Bos **3.**
Bosinceni, v. Basna **II 3.**
Bosioc v. Busuioc **5.**

BOSNA etnic < Bosnia, în latina evului mediu, Bosona.

I. *Bosn-*. **1.** *Bosna* (Dm; Sd XXI); — Ioan (Sur VII); — boier, mold.; *Bosna* zis şi *Busnea*, V. (BCI VII 19); *Bosna* Carpu din fam. „*Busneştilor*" (ib. 21). **2.** *Bosn/ea* t.; *-ii*, în genitiv (Vr). **3.** *Boşneagu*, D. (Meşt Cr), < srb.-cr. ***Bosnak*** „originar din Bosnia" (expl. Candrea); *Bîjnegi* s. olt. (DR I). **4.** *Bosoancă*, M. (Meşt Cr).

II. Bosan. **1.** + *-cea*, *-ciu*: *Bosancea*, *Bosînceşti* ss. (Dm); *Bosanciu* b. (16 A IV 92; 17 A II 226). **2.** *Bosăncă*, Ilii, mold. (BCI IV 180). **3.** *Bosinceni* s.

Bosoiu v. Bos **4.**

BOSTEA. 1.—(Cat; 16 B V 86). **2.** + *-ac*: *Bostaca* b. (Isp IV[1]; Bîr I); — fam. (Tut; Bîr III); — N., mold., act. **3.** Cf. *Boştiog* fam. din Vrancea; — fam., buc. (M. Put 131), v. şi Bust-.

Bosun v. Bos **6.**

BOŞ cf. blg. < бош < tc. „gol". **1.** *Boş*, D-tru (Şchei III); *Boşul* ard., 1722 (Paş.) **2.** *Boşa* (C Ştef; 16 B IV 338); —moşnean, olt. (AO X 129); — fam. din Profa, r. Slatina. **3.** + *-man*: *Boşman* fam. **4.** + *-ită*: *Boşotă* (Ard); *Boşoteni* s. (Dm), sinc. în *Boşleni* (ib.). **5.** + *-ov*, *-ei*: *Boşoveiul* t.

BOŞCA. 1. *Boşca*, fam. (Paş); — pitar (Cat); — C., olt. (AO XVIII 149; RI XI 45) zis şi C. *Boscescu* (ib.). **2.** + *-an*: *Boşcan* fam. în Vrancea. **3.** Cf. *Boşga*, I., pr., ard.

Boşilcă v. Busuioc **7.**
Boşman v. Boş **3.**
Boşneag Bosna **3.**

BOT subst. **1.** *Bot*, Petru (AO XXI 143); *-a*, Al. pr. băn.; *-ul* (17 B II 228); *-ul* Ursul (Isp IV[1]). **2.** *Bote* (17 B I 317); *Botea*, mold.; ard. (Paş); *Botean*, Nedelco (17 B IV

www.dacoromanica.ro

66). **3.** *Bot/escu, -eşti, -eni,* ss. **4.** *Boteanţe,* Stan (16 B V 230) zis şi *Boteiu* Stan (ib. p, 77), cf. subst. *botei* „turmă de oi" (DLR); *Botăiu* (17 B I 181). **5.** *Botic,* G., act.; *-a* (Vr); *-a,* Soare Văl-Munte (BCI XII 135). **6.** *Botici* (Moţ; Cat mold II); — deregător de Dorohoi (17 A IV 506). **7.** *Botiman,* Ion (Cat mold II); **8.** *Botiţa* t. **9.** *Botiul,* Chr., mold. (Sd V 247); *Botin* (17 B III 430); *Botineşti* s. (Cat mold II). **10.** *Botoc,* Ion; — M. 1697 (AO V 29); *-an,* Limba băn. act.; *Botocea,* A. (RI XIV 152; Fil A 45); **11.** *Botoiu* (Sd XVI); — ard. (Braş). **12.** + *-on*: *Boton, -eşti* (Isp IV[1]). **13.** + *-ou*: *Botou* (Ard).

BOTA < subst. ***botă*** (vasul) şi ***botă*** (bîtă); cf. şi blg. бота sint. < Bogdan (Weig). Paşca consideră Botu (v. precedentul Bot) cu derivatele lui, ca un masculin refăcut din Bota, dar uită fenomenul contrar al aplicării frecvente a unui sufix onomastic *-a,* la forme masculine ca *Bot,* ş.a., fără a crea un feminin. **1.** *Bota* b. (Ard I; Paş; Met 95); — băn. (LB); *Boata* b. (Ard); *Botă,* mold. (Isp II[1]); — jitnicer, mold., 1655 (acte mss. Ac. Rom), sau < Şerb II 22. **2.** + *-an*: *Botan* (17 B I 32, 254); — Stavăr (Isp III[1]); — Ioan, 1707 (BCI VII 11); — Şerban (AO XI 63); *-ul* t. **3.** + *-ar*: *Botarul.*

BOTĂŞ, radicalul numelui Botoşani, oraşul, scris în acte *Botăş/ani, -eni,* oscilează între formele: Botaş, Botăş, Botîş, Botoş, Botuş, fiecare avînd derivatele sale; Bogrea îl explică greşit prin subst. blg. ботушар „cismar", iar Iorgu Iordan, mai corect, din subst. *botuşe(le)* < botîşe, un soiu de opinci. **1.** *Botaş* Ion (< bot), act.); *-a* (VM). **2.** *Botăş* (<botă = bîtă) mold. (Dm; Ştef; C Ştef; Sd XVI); — boier (17 A IV 52); > *Botăşani* (16 A III 360); *Botăşeşti* (Dm). **3.** *Bot/îş, -iş,* mar. (Sd XVII). **4.** *Botoş < „botoşi sau hileri" (DLR): + suf. augm *-an*: *Botoşan,* Ion (Tec I; Meşt Cr); *-i, -a* ss.; *-ul,* Necula, 1693 (Ac Bz 8 şi 17 B IV 530); *Botoş/eşti, -eniţa* ss. **5.** *Botuş, > *Botuşa* b. (17 B III 54); + *-an*: *Botuşan* (Gr Buc); *Botuşel* (Ac Bz 21). **6.** *Botuşar* munt. (17 B III 54, IV 142) < blg. ботушар „cismar". **7.** Prin as. progr., *Botoşariul,* N. (AO XVI 329).

Bot/ea, -eni v. Şerb II 22.

Bot/ea, -ean, -ic, -iu, -oc, -oiu, -on, -ou v. Bot 2—12.

BOTNA. 1. — Gh., sec. al XVIII-lea (BCI VII 71); — fam., mold. (Sd XXI); — rîul. **2.** *Botnari* fam., cf. butnar.

Botoş/an, -ariu v. Botăş 4, 7.

Botuş/a, -an, -ar, -el v. Botăş 5, 6.

BOŢ subst. **1.** *Boţ* (Ştef); *-u* ar. (Cara 34); *-ul,* mold. (Isp II[1]; Sd V 34; Vr; 16 A III 26; 17 A IV 356); *Boţulescu,* Vlad (Sd X). **2.** *Boţ/a.,* olt. (16 B VI 339); *-an,* (Paş; Băl III; Arh). **3.** *Boţea,* fam., ard., 1696 (Paş); — neg. (Ţ-Rom 145; 17 B I 383) zis şi *Boţochi; Boţ/eşti* s.; *-escu* (Bîr I). **4.** *Boţari,* Tuşia, ar. (Cara 23). **5.**+*-ia*: *Boţia* b.,mold. (17 A V 284); *Boţie* (17 B II 271); + *-ia, -an*: *Boţiean,* V. (Sd XIX 93); *Boţiu,* ard. **6.** *Boţone,* ard. (Paş). **7.** + *oc*: *Boţoc,* fam., ard. (Paş); — olt. (AO IV 462; V 29); munt. (16 B V 103); *-u,* R. (BCI XV 165); *-ul* (17 B III 322). **8.** *Boţocan* (17 A II 271). **9.** *Boţoacă* (Sd XXII 65); *Boţoaică,* T. (Isp III[1]). **10.** *Boţoagă,* P., act. Cf. şi *Boţoroga,* Gh. (Bîr I). Etimologia din subst. boţ a acestor nume, este valabilă pentru numele moldovene şi ardelene, mai puţin pt. cele muntene, care se pot referi şi la blg. Боцо sint. din Bogdan (Weig).

BOUL subst.

I. 1. *Bou* (Bîr I; Băl II; Arh). Dragoş *Boul* vornic sub Ştefan cel Mare, moşul familiei *Boul* zisă şi Bour; alţii cu acest nume: (Băl III; BCI IV 175); *Boulescu* (Tel 58); marital: *Bouleasa* cneaghina (17 A V 135), zisă *Bonoae* (ib.) a lui Boul vistier. **2.** *Bouleţ,* Stan (17 B III 511). **3.** *Bouşor.* **4.** *Bouaşu* (Hur). **5.** *Bootul* (Olt) < *Bootă. **6.** *Bouaru* (Buftea); *Boariu,* Ioana, act.; *Boar,* olt. (16 B VI 554); *Boorăscu,* Gr. (P[2]). **7.** *Bouţari* s., ard. „cultivatori de boi mici", bouţi.

II. Compuse: **1.** *Boubătrîn,* Gh., act.; — Ion, mold. (Sd VII 264). **2.** *Boulat,* Gh. (Sur IX). **3.** *Boon,* olt. (17 B II 364) < bou + Ion (?). **4.** *Bounegru* (mss. Călineşti Ac Rom). **5.** *Bouroş(u)* (Dm; Tec II; 16 B II 401, VI 326 Am; Vr C); *Bouroşeşti* (Vr).

www.dacoromanica.ro

BOUR subst. **1.** *Bouru*, Neagoe, olt., 1671 (Sd VI 482). **2.** *Bourel*, Şt. (17 B I 172, 432). **3.** *Bour/eanu* (Dm); *-eni* s. **4.** *Bourceanu*, S., act. **5.** *Borul*, contras din Bourul (Ind 13—16 B); *Boureţul* < Boureţul m-te (ib.); cf. şi ard. bor „melc" < subst. bour. (Candrea — Dens. Elemente latine).

BOZ subst. (bozie, boziu) plantă, cf. şi sl. **бозн** plural < **бог** „zeu". **1.** *Boz, -ea* (Dm). **2.** *Boza* b. (Mar; Buc); — spătar (RI XV 162). **3.** *Bozan*, Ion. **4.** *Bozie* b. (Ştef); *Boziu* b. (16 B V 208); — P. stăpîn pe satul *Bozianii* 1537 mold (C Răz 9); *Bozi/eni, -oru* ss. **5.** *Boziaş* b. (Ard). **6.** *Bozău*, T. (Isp III[1]). **7.** *Bozoc* t. (Cat mold II). **8.** *Bozolea* 1610 (Cat mold I). **9.** Cf. *Bozum*, D. (17 A V 371).

Bozga v. B o g z a **3.**
Bozgan v. B a z g a **5.**
Brabănul v. B r e a b ă n **2.**

BRAC, -E cf. subst. ***brac*** „cal reformat" < ucr. **бракъ**, şi subst. b r a c e „ismene" < lat. ***braccae*** **1.** *Bracea* s. (17 B III 580); *Brăcea*, Ion, vecin (ib. 54). **2.** *Brăcan* t. **3.** *Brăcău*, C., act. **4.** *Brăcoasa* (17 B II 247). **5.** *Brăcar*, D., din Săcueni, 1778 (BCI XI 79); *-u* 1720 (ib. 68). **6.** Prob *Brăcic > *Brăcicoae*, Mic (16 A I 535); cf. şi subst. brăcie - brăcire.

BRAD subst. **1.** — munt. (17 B II 156); — Şt. mold. (Sd VII 217); — Marian (Met 63); *Bradu*, Ioan (An Pit 78); — fam., ard., 1722 (Paş); cu sufixe streine: *Bradulici* şi *Bradula* (Drăg). *Bradar, Bradel* şi *Bradić* n. (Vlah PB) **2.** *Bradea* (Moţ). **3.** *Brad/eşti* s.; *-escu* (Hur; Cras); *-escu*, Barbul (AO XVII 306); *Bradescul* (Glos). **4.** *Brădel*, Mihu, 1348, vlah din Serbia (A Ist III 85; DR IV[1]). **5.** *Brădean* b. (16 B IV 410), cu suf. augm. *-an*. **6.** *Brădilă* (17 B III 382). **7.** Marital: *Brădoaia* (Sd XXI). **8.** *Brădeş: *Brădeşeşti* s. (16 B I 173). **9.** + *-ici*: *Bradici* b. (16 A I 439); *Brădic/eni, -eşti* ss.; *-ean* ard. (Viciu 15); cf. Tiberiu *Brediceanu* compozitorul, sau < Bred + *-ici*. **10.** *Brăduc: *Brăducean* învăţător, mold., 1918. **11.** + *-uş -că*: *Brăduşcă* (16 B V 76). **12.** *Bradosu* b. (BG LIII 157). **13.** Din pl. brazi: *Brăziu*, olt. (Cras 80) şi *Brăziţu*, olt. (Sur VI). Explicarea numelor de mai sus ca derivate din subst. brad, luat ca simbol de vigoare şi tinereţe se confirmă şi de circulaţia altor nume de copaci: sînger, carpen, frasîn, dud, ulm etc., ca prenume sau nume de persoană. Înţelegînd greşit pasagiul în care Drăganu (p. 214) pune în dubiu originea unor toponime ungureşti (ca Brdkovitz) din rom. brad, Paşca atribuie origine străină antroponimelor de mai sus, explicîndu-le prin blg. брада „bărbie" sau брѣдва „bardă".

Brae, Braitca v. B r a t **37.**

BRAGA subst. **I.** *Braga* **1.** *Brag* armaş, mold. (Sd VII 317); *-a* b. (16 B III 153) etc.; fam., ard. (Paş); *-a*, Vvd (AO XI 169); *-a*, R., sec. al XVI-lea (Drag 43); *Bragă*, 1594 (Mus 52; 17 B II 422); — din Fureşti (Cat); — Pătru (16 B IV 19, 420); — Neagu (16 B II 19); — căp., însoţitorul lui Dim. Cantemir în Rusia (RI XI 143). **2.** *Brăga* din Cărbuneşti, r. Teleajen, 1846; *Brăgescu* (17 B III 430); *-eşti* s. (16 B II 19); *-eştii* (Drag 15). **3.** *Brăgan*, T. (Şchei I). **4.** *Brăgău*, Badea din Vălenii-de-Munte (BCI XV 72); *Brăgăiani* s. (Cat mold II). **5.** *Bragheş* (Ard; Paş); *Bragăş* (16 A III 84). **6.** *Braghiş* mold. (Dm); — munt. (RI VII 177). **7.** *Braguş*, Oprea, munt. (BCI II 257).

II. Cu fon. ucr. g > h, sau din varianta ***brahă*** „drojdie", din nordul Ardealului. V. şi E. Petrovici (Romanoslavica IV 43). **1.** *Brah*, Şt. mold. **2.** *Braha* (17 B II 286); mold. *Brahă* (Băl III; Ur XXII 87); — C-tin 1711 (Kog II 332). **3.** *Brahăş*, Ion (16 A IV 43, 270); — fam. (Bîr V); *Brahaşul*, Z. (16 A I 267); *Brăhăşeşti* s. (Tec II). **4.** *Brahu* ar., fam. (Cara 34). **5.** *Brăhuţă* (ib.). **6.** *Brăhoi* (17 B IV 439).

Coincidenţe: tema *brag* se întîlneşte în toponimia tracă: Βραγ < Βρεγ (Βρεγεδάβα) la G. Mateescu, Graniţa Tracilor p. 441) şi în celt. Bragodurum (Iorga I[1] 234). V. şi Brăgar.

Brahnă v. B r e a h n ă **1.**

BRAI. 1. *Brai*, V., mold. (Sd XXII); *-u*, munt. (17 B II 177); *-ul* t. (Mus). **2.** *Braia* b. (17 B IV 132; Am; RI VI 263); **fam.**, mold. (17 A II 283, V 360; Sur III; Vr C). **3.** *Brăi/escul* (Ştef); *-eşti* s. **4.** + *-an*: *Brăi/anul*,

www.dacoromanica.ro

-asca tt. **5.** + *-ete*, *Brăete*, P., act. **6.** + *-eş*, *-iş* : *Braeş*, Gr., mold. (Isp IV[1]; RI II 148); *Braiş*, bon (RI II 149); *Brăişoru* s. **7.** + *-ilă* : *Brăilă* I. olt. (Hur; Tis 352; AO XVIII 474); munt. (Sd VII 5; X); mold. (16 A III 31); pren. *Brăilă* popa (17 B I 417) şi *Brăil* Dărjan (Şchei I) pren. şi — Lepădat (17 B III 273); *Brăila*, oraşul; *Brăilescul*, Ivan, olt. (AO XVIII 474). **8.** + *-oiu* : *Brăiloiu* (Hur; R Gr; Am); — zis şi *Brăilă* olt., (Sd VI 488). Coincidenţe: prenume trace, Brais, Braiola (An C III) şi blg. брайо, sint. < Brate (Weig), dar circulaţia temei Brai, cu derivatele ei, în Moldova din sec. XIV, nu s-ar putea explica prin o influenţă bulgară medievală.

BRAICU < blg. брайко < brate. (Weig), **1.** *Braica*, Neagoe, ţig. (Sd XI 264); *Braică*. Ion, act.; *Braica* nume de căţea, cf. şi subst. *braică* „bragă" la moţi (Tiktin). **2.** *Brăiculeşti*, fam., olt. (RI XV 65).

BRAN < sl. бранъ „luptă", cf. sl. Branislav şi Branimir. **1.** *Bran* frecv. pren., luat şi ca nume de fam. fără altă desinenţă; — munt., sec. al XV-lea (Rel); — ard., 1688 (Paş); *-ea*, Şt. ard. 1848 (An C VI 759); *Brăn/escu*, *-eşti* s. **2.** *Brană* b., olt. (Sur VI); *Brana* f. (17 A I 229); — s.; cf. ceh. ***brana*** „poartă" (Mikl O), sens ce pare să fi avut şi numele satului Bran, r. Braşov, dublat de top. vecin „Poarta". **3.** *Branislav*, 1445 (Ţ-Rom 209) probabil alogen. **4.** *Brăneiu* ţig. (16 B IV 436). **5.** *Brănete*, Stan, olt. (AO XVI 365); Branetu s. (ib.). **6.** *Braneţ* zis şi *Brăneţi* (13—15 B 206); *Braneţ/u*, olt. (RI VI 262) şi s. (Sd XXII); *-iu*, olt. (AO X 201). **7.** *Brănuşi*, Ioan (AO XII 384). **8.** *Brănilă* (16 B VI 226). **9.** Branici (Dm); — zis şi *„Brănescul"* (Ştef). **10.** + *-ciu*, *-cea* : *Branciu* b. (Ard) (cf. Granciu); *Brancea* vecin (17 B IV 373) cu afer. (excepţional); *Ranciul* (17 B II 228). **11.** Asemănătoare: *Brănişteriul*, Dr. (C Ştef) < subst. branişte „pădure oprită la vînat". **12.** Alte toponime: a) *Braniciov* t. (Ind 13—16 B); + *-cioc* (ca în Spancioc, Glavacioc): *Brancioc*, cîmpul la NV de Ploieşti; Poienile Brancioc din Com. Crivina. Antroponim la origine, numele acesta s-a luat drept termen geografic, sinonim cu stepa, v. „brănciogul sterp" (DLR), ca şi Bărăganul, alt antroponim la origine.

BRANCO < srb.-cr. ***Branko***, explicat de Miklosich ca fonetism al dispăruţilor Sorabi din Misnia, pentru n. Frank (Mikl O).

I. 1. *Branco* vlah (Vlah PB); — ard. (Mar); olt. (P Gov f° 10; 16 B I 87, III 362, 17 B I 283); cu afer. excepţională, *Ranco*, Toader (17 A II 227); *Brancomir*, D. 1830, (Romanoslavica III). **2.** *Branca*, Ion, ard. (Hur 83; cu afer. excep.: *Ranca*, olt. (16 B VI 339); **3.** *Brancul* t., olt. (17 B III 527); *Valea Brancului* „hotar în satul Brîncoveni" (AO IX 51). **4.** *Brăncău* b. (Isp IV[1]).

II. Cu *g* < *k* : *Branga* t. **2.** *Brăngău*. T. (P Bor 101). **3.** *Brîngulescu*, V. (An PI 120); aceste trei nume par să confirme etimologia lui Miklosich: Branko < ***Franco***, prin paralelismul Brangu < Frangu sau Frîngu < Francu, fonetism grec. mod. cu ng < nk.

III. 1. + *-ov* : *Brîncoveni* s. < *Brancov, care prin afer. a dat *Rancov*, A. act. Existenţa toponimelor oltene *Brancul* şi *Valea Brancului*, ultimul chiar în hotarul satului Brîncoveni, ar îndreptăţi ipoteza că dintr-o formă, slavizată de dieci în documente, a numelui văii Brancului: *Brankov-dol (cf. Sohodol „Valea Seacă", Dobridor „Valea Bună") se trage numele satului Brîncoveni. **2.** Numele lui Constantin Vvd Brîncoveanu, luat după satul Brîncoveni reşedinţa veche a familiei, de unde se trăgea şi Matei Basarab, nu are deci nici un raport cu Brancovici, numele dinastiei medievale din Serbia.

BRANDABURI < germ. ***Brandenburg***, n. etnic, dat unei clase de birnici (Sd XXII 135). **1.** *Brandaburu* (pren) Dimitrescu (Arh); *-l*, N., Văl.-Munte, 1802 (BCI XII 126); *-l*, Meletie, ep. de Huşi şi Roman 1803—1844. **2.** + Tanda sau Toma etc., *Trandaburu*, Radu (Drj 105). **3.** Cu schimb. părţii finale, *Brandoc* (Grd 11).

BRAŞ,-OV, circulă de timpuriu ca nume de persoană din care s-au format toponime, trei în Ardeal, în afară de vestitul oraş Braşov şi altele la sud-est de Carpaţi, între care satul *Braşov*, muntean (17 B II sau III 41); *Braşouţi* s. (Dm; Mih 9). Drăganu îl

www.dacoromanica.ro

derivă din antrop. slav Брашъ < sl. братъ „frate" (după Weigand) + suf. *-ov*. Coincidență : trac. Brases într-o inscripție la Apulum (An C III). **1.** *Brașul* (Rad vol. 82 p. 128) vlah din Serbia. **2.** *Brașov*, boier, 1582 (Giur 281); — b. (16 B IV 223); — cu soția Mănușca din Zeletin, r. Teleajen (16 B V 88); — fiul lui Costea (17 B III 37); — cel Mic, diiac (17 B IV 426); *Brașovu*, moș., munt., din satul Bărbulețu (RI XI 224); — fam. de moșneni din Filipeștii de Pădure.

BRAT subst. vechi < sl. братъ „frate"; folosit în mod exclusiv de dieci, în loc de „frate", ca termen cărturăresc, alături de сын „fiu" ș.a., cu valoare juridică pentru raporturile de rudenie și proprietate, în toate actele oficiale și private, pînă după anul 1850, moștenire din epoca scrisului în l. slavonă. Pătrunderea lui în onomastica romînă reprezintă o influență cultă, oficială, nu împrumut popular de la vecini. **1.** *Bratul* frecv. (Dm; Ștef) ca prenume; însoțit de un supranume calificativ: *Bratul* Marele, —Micu, —Neatedul, —Viteazul (Dm); prin analogie s-a format, echivalentul său *Fratul* (< frate). **2.** Derivate principale: *Brăt/escu*; *-eni* (Dm); *-ești* s.; și din Bratul: *Brătul/escu*, *-eni* s.; *-ești* s., cu afer. excep. *Rătulești* s. **3.** Cu suf. onomastic *-a*: *Brata* jude (Cat); — boier (13—15 B 133); — armaș, 1509 (16 B I 52; IO 40); ca nume unic: (16 B III 179; IV 295; AO VIII 295; 17 B II 73, 317); *Brată* b., olt. (Sur VI); cronicarul Moxa traduce pe Filadelful (Ptolomeu) prin „Brata". **4.** În vocativ: *Brate*, ard., 1680 (Paș); munt. (17 B I 282); *-a* 1428 munt. (Rep D 47). **5.** + *-ae*: *Brătae* (17 B I 168) etc.; — țig. (17 B III 229). **6.** + *-an*: *Brătan* (17 B I 449; Dm; Olt); *Brătănescu* (Puc). **7.** + *-aș*, *-an*: *Brătășan*, Barbul (Puc 13); *-u* (Olt); Brătășoi (17 B III 511). **8.** *-ăuș*: *Brătăuș* (16 A II 8, 178). **9.** + *-ec*, *Bratecu*, M. (AO XV 157). **10.** + *-egiu* cu afer. *Rătegiu* s. **11.** + *-ei*: *Brătei* din Crețești, 1560 (AO XXII 32); *-u*, Șt. (Ștef; 17 B II 298); *-ul* t. (13—15 B 118); *Brateiu* (Dm; Ard); Brăteaiu (Sd XVI). **12.** + *-el*, *-uș*: *Brăteluș* (16 A II 228); Brăteli (?) stolnic (Flor 18). **13.** + *-eș*: *Brateș* b. (Dm; Cat); Lacul —; cf. Frateș. **14.** + *-eț*: *Brateț*, stolnic (13—15 B 54). **15.** + *-ia*, *Bratia*, St., (Am) și s.; N. al *Bratiei* (17 B II 285); *Bratiia* pren. (P[II]; Pom); *Brătia* (Giur 147); — log. (CL); *Brătiești* s. (Dm). **16.** + *-ie*: *Bratie* (Cat; Am; 16 B III 25). **17.** + *-ic* *Brăticul* t. (Mus). **18.** + *-in*, *Brătinești* s. (Ștef). **19.** + *-ian*, *-ițana*, augmentativ: *Bratiian* (17 B I 222, 380); — fiul lui Lalo, 1497; *-a* f. (Giur 157; 17 B III 507, IV 304; și de apartenență: *Brătian* din s. *Brătiiani* (16 B II 30, 179), ca și *Brăteanu* [din satul Brata sau Bratia] (Loc 124). **20.** + *-ilă*, *Brătil/ă* fam. și *-a* t. (Mus). **21.** + *-ior*, *Brătioara* t. (Mus; Drăg). **22.** + *-iță*, *Brătiță* b. (16 B IV 145). **23.** + *-iv*, *-oiu*: *Brativo/e*, olt. (17 B IV 520); *-ești* s.; cu afer. *Rativoiul* t. (Prahova) și *Rătivoești* s. (Cat; Giur 276), contras în *Rătivești* s. (17 B II 218) și cu ă>e: *Retivo/iu* m-te și *-ești* t.; scurtat: *Reteva*, Ioan (Mag Br). **24.** + *-oc*, *-ocea*, *Bratoc* (Olt); *Bratocea*, megiaș din Teișani, 1640 (Drj 106), eponim al muntelui cu ac. nume; *Bratociu* (17 B II 298). **25.** + *-oiu*: *Bratoiu* (Bîr I); Brătoiu (Ard); *Brătoe* (16 B III 135); *Brătoaia* s.; *Bratonie*, olt. (Sur VI); prin disimilare sau grafie străină, în urbarii ardelene: *Bretoi* (Met 175); *-u*, V. (T-Jiu), sau < Obretenie 15 (Partea I). **26.** + suf. *-osin* (< sl. сынъ „fiu"?): *Bratosin* (Cat), cf. Marosin. **27.** + *-ită*, *Bratotești* s. (16 B I 52; Cat). **28.** *-ov*, *-oi*: *Bratovoiești* (Sd XXII). **29.** + *-uc*: *Brătuc*, N., act. **30.** + *-ui*, *Brătui* b.; *-a* s. (Gorj); + *-ui*, *-ilă*, *Brătuilă* b. (Bz; 17 B III 288). **31.** + *-a*: *Brătulă* (17 B II 376). **32.** + *-un*, *-eiu*, cu afer.: *Rătuneiul* m-te (Puc 22), care se poate explica numai dintr-un *Brătuneiu. **33.** + *-uș*: *Brătușeni* s. (Dm). **34.** + *-co* (pe teren străin < blg. srb. *Братко*): *Bratco* (13—15 B 178; 16 B II 393, III 227; 17 B III 189). **35.** Forme asemănătoare: *Bratez*, stolnic (13—15 B 54); *Bratuhan* (17 B II 167; III 458). **36.** Din ung. ***barát*** „frate": *Băratu* m-te (Mus). **37.** Din blg. Brae, Brai < Bratu (Weig): *Brae* numită și *Braitca* sau *Brita* f. (16 B III 62).

Brațcu v. Breț **5.**

***BRAV** **1.** *Brăvești* s. (Sd XXII 377). **2.** *Bravice* și *Braviceni* ss. mold. (Sd XXI). Tema poate fi scurtare din Dumvravă, v. acesta.

www.dacoromanica.ro

BRAZDĂ subst. şi BRĂZDEI subst. **1.** *Brîzde*, 1681 (Tut 34). **2.** *Brăzdeiu* (Sur IV).

Brăbea v. Breabăn **3.**

BRĂCACE, -CIU subst. „căldare spoită" (DLR). **1.** *Brăcaci* pîrîu (Băl V); *-ul* t. (17 A III 132); *Brăcaicea* s.; *-ciu* t. 1607 (Cat mold I) **2.** *Brăcăcilă* (Tec I); — hînsar, mold., 1686 (RI I 58), cf. *Bărcăcilă* < bărcace (oae). **3.** *Brăcăcescu* (Nif).

Brăc/an, -ar, -ea, -etc. v. Brac **1—6.**

Brăd/ean, -el, -eş, -ilă, -uc, -uşcă v. Brad **4—11**

Bră/ete, -escul, -ianu, -il, -ilă, -iloiu, -işor v. Brai **3—8.**

Brăg/a, au, -ău, -escu v. Braga **I 2—4.**

BRĂGAR subst. **1.** *Brăgarul, Brăgăr/ăi, -easa* tt. **2.** *Brăgărea* sau *Brăgărescu*, fam. (Acte Sc; Cl) *Brăgărea*, Neagoe de la Breaza, 1694 (BCI XXII 185); *Brăgăreşti* neam braşovean, sec. al XVIII-lea (BCI XII 88); *-i* t. munt. (Glos, Giur 326), azi Pucheni; *-i* de Cîmpie s. disp. Buzău (Ind 13—16 B); *Brăgăreni* s. (Cat) sau eronat pt. Brăgăreşti. **3.** Prin disimilare; *Blăgăreşti* s., 1510 (16 BI 56, 60). **4.** *Brăgărescul*, Stan (Acte Sc); Vladul — din Dărmăneşti, *ante* 1625 (17 B IV 546). **5.** *Brăgărel* scris şi Bărgărel (17 B III 326). *Brăhar/u*, mold. (Sd XXI) *-iul*, G., mold., 1645 (RI II 143). **7.** *Brehar*, T., pr. ard.

Brăh/aş, -oi, -uţă v. Braga **II 3, 5, 6.**

Brăişeşti v. Brehău **2.**

Brăncău v. Branco **I 4.**

Brăne/ă, -ea v. Brîncă **1, 2.**

Brănd/a, -ină v. Brînda **2.**

Brănduşa v. Brînduşa **2.**

Brăne/iu, -ete, -ilă, -işter, -uşi v. Bran **4—8, 11.**

Brăngău v. Branco **II 2.**

Brăt/ae, -an, -ăşan, -ăşoi, -ăuş, -ei, -eluş, -ia, -ian, -icul, -ilă, -ior, -iţă, -oe, -oiu, -uc, -ui, -uilă -ulă, -uşeni v. Bart **5—7, 10, 11, 15, 17, 19—22, 25, 29, 31, 33.**

Brăziu v. Brad **13.**

Bre, -seu v. Dobre **6 a.**

BREABĂN subst. (floare), var. *brăbin*. **1.** Breabăn t. (Telega). **2.** *Brabănul*, Gligore (Isp II²). **3.** Cu schimb de terminaţie: *Brăbea*, Maxim, mold. (Isp I¹).

BREAHNĂ singular format din subst. plurali tantum: *brehne* „genii rele" „năluci" (DLR).; cf. vb. a brăhni (ib.). **1.** — A., act.; *Brahnă*, N. (Tec I). **2.** *Brehneşti* s. (C Ştef).

BREAZU subst. **1.** *Breazu, -l* (Ard); *Brezulescu*. **2.** *Breaza* b., înv., 1860; — Dobrişan (17 B I 346). **3.** *Breazea*, olt., 1623 (Sd VI 456). **4.** *Brez*, N., ard. (Met 129); *-u* (sic) fiica lui Antonie Grama (17 B IV 330). **5.** *Brezoi*, Ion (AO XVI 347). **6.** Prob. *Brizilii* (Drj 78), la genitiv din *Brezilă.

BREB subst. (castor). **1.** *Brebul* (Dm; 17 B I 481); — Ion (17 A I 120); *Brebu* s. **2.** Compus: *Brebluciu*, Gh., munt. (BCI VIII 34); — Patraşco (Sur IV). **3.** Cf. *Briban* poreclă (Viciu 32).

BREBENE subst. „un soiu de salcîm" (DLR) şi un soi de sturz (Păs). *Breben* act. (Jiul ard) **1.** *Breben/e* P. (Puc 396; BG LIV 158); *-eşti* s. (Mus). *Brebenescul* t., în Galiţia (Drăg). **2.** Prob. *Brebonei* t. (Dm);

BRED. 1. — din Urlaţi, 1688 (BCI V 212); *-ea*, I. (Sur II). **2.** *Brid*, Stoica, 1640 (BCI V 192), probabil aceeaşi persoană cu Bred. **3.** V. Brad **9.**

Brediceanu v. Brad **9.**

BREHĂU subst. (denumirea unui cîine brehuitor „lătrător"). **1.** *Brehoe*, Pahomie, mold. (Sd VII 231); *Brehoi* (17 B III 204); *Brehueşti* s. (Dm); *Brehoaia* t. **2.** + *Brehăşeşti* s. < *Breh(ău) + suf. *-aş*; contras în *Brăişeşti* s. (Isp II²). **3.** De altă origine (?): *Brehenţe* (17 A IV 35).

Brenci v. Brîncă **5.**

BRENI 1. *Breni*, C. (Bîr III). **2.** Marital, + suf. *-eş*: *Breneşoae* (Sur V). Pentru etim. cf. ***brehău, breahnă.***

Bretoi v. Bretu **3**, Brat **25**, şi Obretenia **4** (Partea I).

www.dacoromanica.ro

BRETU cf. sl. бретн „a cîştiga". **1.** *Breta* s., olt.; *Bretea*, H. act. **2.** + *-an*, *Bretan*, C., act. **3.** *Bretoi*, ard., dar pot proveni < ***Obretu*** scurtare < Obretenie (Partea I).

BREŢ 1. *Breţu*, A., act. **2.** *Briţu*, Gav. (Sur III). **3.** *-cu* : *Breţc* s., ard., cf. dac. Briccius < ***Brictius*** (etim. DR VI); *Breţco* din *Breţculeşti* (16 B II 126). **4.** *Briţcu* (C Ştef); *Briţcani* s. (17 A III 81), şi cu metateză *Birţcu* (16 A I 25). **5.** Cont. cu Brat. *Braţcu* mold., 1575 (Hurm XI 197) din B r i ţ c a n i.

Brez, -oi, -nleseu v. B r e a z u **4, 5.**

BRIA < subst. ***brie*** sau ***breiu***, o plantă ierboasă (DLR); cf. şi trac. ***bria*** din Mesembria, Selimbria etc. **1.** *Brie* pren. (Vr; 17 B III 32); — fam. (Vr C; acte Telega); *Bria* b., munt. (Cat; 16 B IV 497; VI 382; 17 B I 343); mold. (RI V — 225); fiul Muşei şi al lui Muşat (Cat mold II); *Briia* f. din Sibiciu (16 B II 165); *Briţa* (P Bor 7, 70, 71, 97). **2.** Derivate: *Brie/eni*, *-eşti* ss.; *Brianova* s. (Sd XXI); cu h: *Briheni* s.; + *-otă*, *Briotă*, fam., băn. (Petr 15) şi *Breotă* t. (ib.). **3.** Cf. *Brioşti* şi *Briota* tt.; *Briozăul* t. (Bz).

Briban v. B r e b **3.**
Brid v. B r e d **2.**
Brindu v. B r î n d a **4.**
Briţe/ani, -u v. B r e ţ **4.**
Brizilii v. B r e a z u **6.**

BRÎNCĂ subst. „labă, mînă", pl. (pe) brînci. **1.** *Brăncă*, Ionaşco, mold. (Sd XI 119). **2.** *Brăncea*, megiaş, olt., 1620 (AO XVIII 149); — R. (Şchei I). **3.** *Brîncă* (Glos); — Ion, mold. **4.** *Brîncia*, Ioan (Şchei III) **5.** *Brenci*, Andrei (Şchei III); *Brînceni* sau *Brînceani* (17 B II 86). **6.** *Brîncărea*, munt. (Mz Pl I 138). **7.** Cf. *Brîncoveni* s.

Brîncov/eanu, -eni v. B r a n c o **III 1, 22.**

BRÎNDA. 1. — f. (17 A I 198) sau *Brănda* f. (16 A IV 177) sau *Branda* f. (16 A I 542); *Brînd/a*, Sim., băn. act.; *-ar* fam. băn. act. **2.** *Brîndău*, Gh. (T-Jiu). **3.** + *-ină*: *Brăndină* b., 1493 (Vel). **4.** Cf. ar. act. *Brindu*, preot. **5.** *Brîndaş*, ard. (Viciu 15). **6.** *Brîndar*, fam. băn. (Iugosl.) act.

BRÎNDUŞĂ subst. **1.** *Brînduş*, A., act.; *-ă*, D. (Bîr I; Ard II 186); *-a* f. (Ştef; Tis; Am 108; Grş 11); *-ă*, f. şi *-e*, f. (Glos). **2.** *Brănduşa*, f. (P Bor 14, 24, 31, 94).

Brînguleseu v. B r a n c o **II 3.**

BRÎNZĂ subst. **1.** — (Ştef; 17 B I 222); *Brînz/a*, Nica lui (Met 271); *-ea* (Ard). **2.** *Brînzan*, Ana (Băl I). **3.** *Brînzău* (Ard). **4.** *Brănzei* (AO XVI 351). **5.** *Brînzeş* (Drăg). **6.** *Brînzilă*, Ion, ard. **7.** *Brînzătorul*, Dan (16 B IV 240).

BROASCĂ subst. **1.** — Giurgiu (16 A I 265). **2.** *Broştea* (17 B III 610) din pl. broaşte; *Broştoc* (16 A III 250; 17 A V 57).

***BROHNE. 1.** + *-ici*, *Brohnici*, boier, mold. (Sd VI 11). **2.** + *-iţă*, *Brohniţe*, spătar (16 A V 105), poate fi acelaşi presonaj cu Brohnnici. **3.** Fără *h* sau de altă origine: *Broina*, răzeş (Sd VII 297).

Broina v. B r o h n e **3.**

BRUD cf. sl. брѣдъ „pod". **1.** *Brudul* mold. (17 A I 128; Sur II). **2.** *Brudiu*, pr. < subst. (DLR). **3.** + *-ar*, *Brudar „podar"; *Brudărescul*, Ion (16 A I 463). **4.** Cu asim. progr. (u — a > u — u) *Brudur*, boier (Ştef) etc.; — olt., sec. al XVII-lea, pe Valea Jalelşului (Cărăbiş); *-eşti* s. (Dm).

Brul/an, -eseu v. B u r l a **10.**

BRUJAN cf. subst. ***bruş***, var. ***bruj*** (bulgăre). **1.** *Brujan*, olt. (Sd XXII); *-ă*, C. (AO IV 325). **2.** Prob., cu schimb., părţii finale: *Brujilă*, N., ard. sec. al XVIII-lea.

BRUM/Ă, subst. **1.** — fam., act; *-ărescu*, **2.** *Brum/ela*, R. (17 B II 80); *-alin* s. (16 B I 11). **3.** *Brumeş* (16 B III 180); *Brum/eşti* t. (Drăg). **4.** *Brumuşescu*, pr. munt. 1916. **5.** *Brumaru*, C. (AO XVI 369) <subst. brumar.

www.dacoromanica.ro

BRUT. **1.** Italianul Bartolomeo ***Brutti***, postelnicul lui Petru Şchiopul (16 A IV; Isp I[1]), nume imitat, în secolul următor; **2.** Pătraşco, fiul lui *Brut*, 1617 (17 A IV 122); prenume: *Brut*, frate cu Miron şi Gheorghe 1668 (Isp III[2] p. 4); *Brut*, Toma, staroste (17 A I 104); *Bruta* al *Brutei* (17 B II 241); cf. şi subst. regional *brut* „pîine neagră".

Bua v. B u i II **2.**

BUBĂ subst. **1.** — fam., buc. (M Put 131); *Bubăilă* (Am; Ard). **2.** *Bubatu*, I. (AO XVI 361). **3.** *Bubele*, Ion, mold. **4.** *Bubin* (Giur 93). **5.** *Bubu*, fam., ard., 1726 (Paş); *-l*, olt., 1605 (Sd VI 461), cf. expresia „bubu" în limbajul copiilor. **6.** *Bubuia*, ţig. (16 B I 85). **7.** Cf. *Bubulac* prof., act. **8.** *Bubulete*, C. act. **9.** *Bubulică*, fam., ar. (Cara 34). **10.** *Bubolea* t.

BUCATĂ subst. **1.** — Ioan, mold. (BCI IV 200; Glos; 16 A I 219). **2.** *Bucate-Direpte*, Ioan (17 A II 177), poate aceeaşi persoană cu precedentul, zis şi *Bucată-dreaptă* I. (Sur XXI).

BUCĂ subst., cf. şi ***buc*** de cîlţi.

I. **1.** *Bucă* (Dm; Olt; Sd XVI; Puc 28); — T. (Sur XXIV). **2.** *Buca* b. (11—13 C I 25); — t. (Mus). **3.** *Bucan*, A., act. V. şi Bucur.

II. Din plur. *buci*: **1.** *Búcea* (RI VI 263; 17 B III 147; Moţ); *Búcia* (Sd VII 319 mold. **2.** *Bucel* şi *Búcea*, fam., ard. (Paş). **3.** *Buceş* şi *Bucești* ss.; *Bucescu*, Onaşco, 1623 (RI II 143). **4.** *Bucică*, poreclă dată pentru obraji rotunzi (Sc); — pan (RI XII 22); *Bucicani* s. **5.** *Bucil/ă* (17 B I 356; RI XIV 162); *-eşti* (Cat mold II)

Buce/agii, -cea, -ciul v. B u c i a c **3.**

BUCHE subst. **1.** *Buchi*, fiul lui Stoica Tătarul (16 B IV 172). **2.** *Buchea* b. (Cat; 17 B I 297; Drj 113 an 1569); *Bucheşti* ceată de moşneni (16 B V 35). **3.** *Buchil/ă*, Ioan (Cat mold II); **4.** Prob. *Buchin* s. **5.** *Buchiarea*, călăraş, 1655 (Sd IV 38). **6.** Cu **s** protetic: *Sbuchea* act. sau < vb. a zbughi.

BUCIAC, nume de persoană ce se confundă uneori cu o serie de toponime, în primul rînd al culmii „Bucegi", „alternanţa č:ğ fiind obişnuită la finele cuvîntului" (obs. Gh. Ivănescu). S. Puşcariu (DR VII 114) îl derivă din Bucşa, ipoc. < Bucur, iar G. Pascu (Rev. Critică XIII 151) din subst. *bugeci pl. < bugeac „covor de muşchi verde". **1.** *Bucĭacĭ* moşnean (16 B II 215); *Buceacĭu* ţig. (ib. 250). **2.** Variante la numele culmii Bucegi: *Bucecĭ* (16 B II 237), *Bucĭacĭ* (ib. 249), *Bucĭac* şi *-ĭ* (16 B I 59, 113), *Buceciul* (16 B IV 314); — alt t. neidentificat (16 B III 227). **3.** Alte toponime: *Buceaci* s., olt. (16 B I 113); *Bucecea* pîrîu mold. (17 A IV 427) la 1620; — apă în s. Predeal, r. Teleajen (Mz Pl acte); *Buceciul* m-te în Loviştea şi în vl. Lotrului (Sd V 494); *Buceagii* m-tele din Argeş (AO XIII 428). *Buceag* zis şi B u c e g i lac, 1443 (CO 158); alte forme ale numelui (Ind 13—16 B); cf. oraşul Buczacz din Podolia, redat de cronicarii moldoveni „Bucegi". N. Drăganu (DR VII 114) derivă Buceciul < *Bucur* prin ipoc. *Buca*, iar S. Puşcariu (ibid.) derivă Buceciu < Buca, precum Măneciu < Man („Manole"). Lui Iorga numele i se pare slav (Ist. Rom III 47).

Bucioc, -cia v. B ă c i o c **2.**

BUCIU adj. (DLR). **1.** *Buciu* (Paş); *-l* (16 A I 338); *-leşti*; *-lescu*, mold. (Sd IV). **2.** + *-oi*, *Bucioi*, St., olt. (Sur VI).

BUCIUM subst. **1.** — frecv. mold. (Dm 59; Ştef; Isp II[2]; *Buciuman*, Ieremia (Cat mold II; 17 A I 182); — zis şi *Bucim* Candrea (16 A III 169—170). **2.** *Buciumaş* (Glos); — St (17 B IV 184); — N. (Tut). **3.** *Bucimeti* t. (17 B I 357). **4.** *Bucina* b. (AO VII 34).

Bucl/escu, -eş, Bucoe v. B u c u r II **5, 9.**

BUCŞĂ subst. (= ***bucéa***) sau < ***buca*** + suf. *-şa* (după Drăganu, DR VII). **1.** *Bucşa* b. (16 B V 44); — fam. (17 B II 163); *Bucşă* (P Gov f[0] 12). şi s. **2.** *Bucşan*, am., mold. (Ins 325; Sd XXI); *-a* f., ţig. (Gorj 219); *-i* s; *Bucşănescu*, (Ard II; Sd VIII); *-l*, Ion (IO 170); *Bucşenescu*, B., 1688 (D Buc). **3.** *Bucşă* (Dm; Ard; Giur 147; Gorj); — boier (Cat; 17 B I 297, III 371; — fam., mold. (C Bog);

www.dacoromanica.ro

alte derivate moldovenești (ib. p. 389 n. 9). **4.** *Bucșe* (13—15 B 195; 16 B V 44); — erei. pren. (P^4); — S., mold., act. **5.** *Bucșea* (Hur); — călăraș 1655 (Sd IV 42); *Bucș/ești, -enești* ss.; *-ănescu* (Î Div); *Bucșinescu* (Arh); *Bucșoaia* s.

BUCUR n. vechiu < vb. a bucura și subst. bucurie, cf. alb. ***bucurë*** „frumos". Pentru vechimea și răspîndirea numelui Bucur v. N. Drăganu op. cit., 208, 284 nr. 2 etc.

I. 1. *Bucur* (Morl 6); — vlah din Serbia (DR IV); — eponimul capitalei și al multor sate cu numele *Bucur/ești, -eni, -escu.* **2.** Maritale: *Bucur/oaia* s.; *-easă*, R., olt. (Sur VI). **3.** Matronim; *Albucurei*, Gh. (Ocina). **4.** *Bucuraș*, P., ard., act. (Jiul ard). **5.** *Bucurecea* (AO XV 127; 16 B VI 106). **6.** *Bucurel*; *Bucurilă* (Paș). **7.** *Bucurenciu*, ard., 1722 (Ard; Paș). **8.** *Bucuroiu*, T. (Puc). **9.** *Bucuruș*, ard. (Paș). **10.** *Bucurăuți* s. (Dm).

II. Scurtări prin apocopă, sau cu schimbarea părții finale, numele fiind străvechi și foarte frecvent; probabil și pentru eufonie, privind partea finală a numelui. **1.** *Bucu* (17 B II 273); *-l* s. (17 B IV 208); *-l* b. din Crăești zis și *Bucur* din Crăești (Tec II 23 și 59); identitatea formelor e dovedită în aceste acte din 1658 și 1736 unde și moșia Mohorani își modifică numele în Mohorîți. Prin disimilare pt. eufonie *r* > *l*: „Bucul". Cu sufixe: **2.** *Buculea* (Sd XI 87, XVI). **3.** *Bucul/ei* fam. (Băl III; Ul 136); *-ei* (Tec I); *-eiu* (16 B VI 159; 17 A I 201, IV 52, V 212; Sd XXII); *-leaiu* (16 A IV 41); *-ăi* (Mar); *-ești*, fam., olt. (AO XV 65). **4.** *Buculean* (16 B VI 274). **5.** *Buculuț* (Olt). **6.** Prob. cu sinc. lui *u* din articolul: *-ul Buc(u)lescu*, olt. (AO XV 157; Sd XXI) și *Bucleș* (16 B III 62). **7.** + *-ui, -ilă*: *Bucuilea* (17 B IV 511). **8.** + *-uș*: *Bucuș*, N., mold., act. **9.** + *-oiu*: *Bucoe*, olt., 1640 (AO VII 34). **10.** + *-uț*; *Bucuță* mold. care poate fi și o scurtare din „bunicuță". **11.** *Bucuriță* f. (Mikl. p. 220).

III. Scurtare prin aferează: **1.** *Curea* (Tec II; 17 B II 424) sau < subst. cureá; *Cur/escu*, Ioniță, 1847 (AO XXII 79); *-ești* t. (Cat); *-eanul* (17 B I 70). **2.** *Curilă* (Bîr I). **3.** *Curiș*, L., act. **4.** + *-iș, -man*: *Curișman*, olt. (17 B IV 401).

BUD, -Ă**, cf. sl. БОУДИТИ „excitare" și cf. „subst. ***budă „cocioabă".

I. 1. *Bud* udvornic 1219 (11—13 C I 171), formă ard. nearticulată; — (Ard; Mar); Tit *Bud* mar.; *-a*, munt., 1388 (Rep D 25); *Bud/escul* (17 B II 99); *-ești*, fam. (Hur) și s.; *-eni* s.; *-eanul* t. **2.** *Bude* (Dm; Mar; Șchei I; 17 B IV 438); *Budea* (16 A I 511; 16 B I 43). **3.** *Budu* (Bîr I; Sd XVI; — C. (IS 269); *-l* s., *-l*, vlah din Serbia (DR IV^1). **4.** *Budul/ea* (Ard); *-uca*, fam., munt. (RI I 21); *-escul*, T., munt, 1598 (RI VIII 151). **5.** *Budulan*, N. (AO XVI 355); *Budulat* fam. (ib.). **6.** *Buduluța* b. (16 B IV 168). **7.** *Buda* (subst. budă) pren., mold. (RS 76; P^{14}) și ss.; — b. (Ștef; Vr; Moț; 16 B IV 491; 17 A IV 122); — stolnic, 1458 (Div 84); — Miclăuș, ard. (Șd VI 491); *Budă* (17 B II 274); Budăscul (ib. 402)

II. Cu sufixe: **1.** Maritale: *Budaia* (Vr); *-easa* s. **2.** *Budac* (Sd XVI; Arh; VR; Sur V), cf. și subst. *budac* „vas" sau ung. *búdak* „ciomag", la figurat „prost" (expl. Pașca); *Budac/u*, Ioan, olt. (BCI VIII 17); *-ul*, mold. (Bîr III; Sd VI 14). **3.** *Budălan/escu*, M. (IS 271). **4.** *Budan* boier 1521—29 (P Gov f^0 16); *Budănești* s.; *Budașcă* (Viciu 15). **5.** *Budei*, V., act.; *-ul*, V. ard. (Mag Br). **6.** *Budeci*, D. (C Ștef). **7.** *Budi* f., țig. **8.** *Budic* b. (Sur II; 16 A I 386, III 145); *-i* (Ard); *Budica* f., por. (Sc). **9.** *Budia* (Ard); *Budieni* s. (Ind 13—16 B), cf. subst. b u d i a n ă „vîzdoagă". **10.** *Budil/ă*, 1600 (AO VII 29); *-a* s. **11.** *Budin* (Dm); — vătaf (16 B VI 24; 17 B I 172; *-a* s; *-ești* s. (Olt); *Budinca* f., (Grș 11; AO XII 46). **12.** *Budiu*, act.; *-l* s. **13.** *Budig* (Sd XVI). **14.** + *-lea*: *Budlea* fam., ard., 1722 (Paș). **15.** *Bud/oiu* (Paș); *-oești* s. (16 B II 361); *Budoi* zis și *Bodoni* s. (16 B I 11); **16.** *Budui, -u* (Vr); *-ul* t.; *Buduila* t.; *Buduinea*, olt. (16 B VI 340). **17.** *Buduiasca, Buduile* ss. **18.** *Buduna* f. (17 B II 235). **19.** *Buduțea*, Ioan (16 A III 263). **20** + suf. ung. *-i*: Ioan *Budai*-Deleanu. **21.** *Budești eni* s. (16 B II 29) < Budești. **22.** + *-slav*: *Buduslău* s., cf. Budislav și Buduslov, 1467 (Ț-Rom 266).

III. Forme enigmatice: **1.** *Budachi* t.; *Budăchilă* (Ard II 123). **2.** *Budelecan* ard. **3.** *Budola* (Ard); *Bodolea*, act.

www.dacoromanica.ro

BUDARA 1. — b. (17 B III 468). 2. *Budăr/ăscu* (Hur); *-ăşti, -easa, -leni* ss.; cu asim. progr.: *Budureştii* fam. (Vieri 67).

***BUDRE** 1. *Budrea* (Ard). 2. *Budriman*, olt. (Sur VI); — M., popa (IO 208).

BUDĂIU subst., un fel de putinică. 1. *Budăi* (Vr; CL); — fam. (Paş); — frecv. (Buc); *-u* (C Bog); *-ul* (Dm; Ştef). 2. *Budaiu*, ard., 1726 (Paş).

Budu, -l, -lan, -lat, -lea, -luşa, -na, -uţea etc., v. B u d I 3—6, II 18, 19 etc.

BUDUR subst. „stîncă, jghiab". 1. — ţig. (16 B II 27); *Budur/i* s.; *-u* t. (Mus); *-escu*, act. 2. *Buduracul* (Glos). 3. *Buduran*, olt. (AO VI 426; Sd VI 472); *-a*: *Budoran* ţig. (16 B V 125). 4. *Buduroi*, N. (AO XVI 365); — V. (T-Jiu).

Budureă v. B o d o r 3.

BUF, -Ă, subst. (bufniţă).

I. 1. *Buf*, Drag. (Ul 20). 2. + *-lea*: *Bufleşti* fam. (17 B IV 378).

II. Cu h < f: 1. *Buhescu*. 2. *Buhan*, S., mold., act. 3. + *-lea*: *Buhle*, V., mold. (Sd VII 104); *-a* (16 A III 396; Isp V[1]); marital: *Buhloae* f. (17 A II 320). 4. *Buhoiul* s.; 5. *Buhoc*, Al., mold., act.; *Buhociu*, popa (Sd XI); — D. (Sur II). 6. *Buhuci*, Neagul (17 B III 358). 7. *Buhoş*, Lupu boier (D Buc); — *Buhuş* b. (Dm; Vr; Tec I; Bîr I; 16 A 216; Sd V 25, XI), cf. subst. buhuş „tufiş"; — cel Bătrîn (Isp III[2]); — Cîrstea (17 A II 229); *Buhuşul* s. *Buhuşel*, 1663 (C Neamţ II 23; Isp III[2]). Cf. subst. ***buhaş*** „brad bătrîn" (Tit Bud).

III. Din *buhnă* (= bufniţă): 1. *Buhnea* (Bîr I). 2. *Buhnilă* (Bîr I). 3. *Buhniţ*, Vlad (17 B III 140).

BUFTE subst. (pîntece). 1. *Bufte* (Mar), poreclă pentru omul gros, pîntecos; *-a* s. 2. *Buhte* şi *-a* (Ştef; Isp I); *-a* b. (16 B I 187; 16 A I 64); *-a*, pîrc. mold. (Let. Urechi ed. Giurescu). 3. *Buhta* (Dm). 4. Cf. *Puhtea*, boier (C Ştef).

BUGĂ subst. „taur", pe alocuri cu sens de bufniţă (Păs). I. 1. *Buga* (Dm; Mar; VT; Sur V; Paş; CL). 2. *Bugan* Gh. (Ocina); *-u* mold. 3. *Bugariu*, Vic., băn. (LB). 4. Prob. *Bugaeşti* s. (Dm).

II. B u g- 1. *Bug* b. (ard 11—13 C I 24); *-u* (16 B IV 369). 2. + *-lea*: *Buglea* (AO X 128). 3. *Bugoiu* fam. (Acte Şc). 4. *Buguţa* b., mold. (Sd VI 21).

BUGEAC, toponim al cunoscutei regiuni unghiulare, vechiul Onglos. Rar ca n. de persoană: *Bugeac*, Şt., pitar, 1793 (BCI VII 34); — Ion (Sur VIII); — Octav, prof., Ploieşti 1899.

BUGEAN, -Ă subst. 1⁰ „cal gros şi gras", 2⁰ „buruiană" (DLR). 1. *Bugean* zis şi *Boghean*, haiduc (Z Arbore); *Bugeanu* fam. Ploieşti; *-l* t., mold.; *-l*, Pricop (Sur VII 212). 2. Cu *n* epentetic: *Bungeanu* fam. (Bîr I, II).

BUGHEA. 1. *Bughea* b. (Ard); — de sus şi de jos = *Bughile* ss. 2. *Bughiu* fam. (Şez). 3. *Bughian* ard. (Paş), pus în legătură cu adj. ard. *bugean*, etim. Paşca; *-ă*, < magh. ***boyan***. 4. *Bughenescul*, R., pitar (St. Nicolaescu, Doc. sl.-romîne 254). 5. *Bughici* act. 6. *Bughin* (17 B II 171). Bogrea explică Bughea < Budea (DR II 799), totuşi forma Bud(e) şi derivatele circulă frecvent în Ardeal nemodificate. 7. Cf. *Bugea: Bug/eşti* t., *-ioaia, -iuleşti* ss.

Bug/lea, -oiu, -uţa v. B u g a II.

Bugza v. B o g z a 4.

BUHAIU subst. 1⁰ „taur" 2⁰ „bură". 1. — (Dm); *Buhă/escu* (Bîr I); *-eşti* s.; *-ilă* (Am). 2. *Buhaicea*, Laslău (C 10 Ştef 38); *Buhăic/eţi, -eani* ss.

Buh/an, -le v. B u f II 1—3.

Buhn/ă, -ea, -ilă, -iţ v. B u f III.

Buh/oe, -oiul, -uci, -uş etc v. B u h II 4—7.

Buhte, -a etc. v. B u f t e 2, 3.

BUIAC subst. (nebun). 1. — (Giur 302; 16 B V 319; 17 B II 124); *Buiac*, vecin al

www.dacoromanica.ro

lui „Buiac cnezul satului" (17 B III 126); *-ul* s. (Ind 13—16 B); *Buiaci* b. (17 B IV 558); *Buiacă*, mold. (RI V 225). **2.** *Buecilul*, Partenie (Tut). **3.** Marital: *Buecoae* f. (17 A II 335); *Buecani* s. (ib.).

BUI cf. sl. **боуи** „crud, violent".

I. 1. *Bui* şi *Buiu*, D. act.; *Buiul*, ard. 1231 (O Deus 393); — mold. (Dm); — fam, ar. (Cara 6). **2.** *Buescu*, Pană, stolnic (Fil. 44); *Bueasca* t.; *Bueşti* s. **3.** + *-il*: *Buil* (17 B II 85); *-a* t.; *-ă* (17 B IV 154; AO XVI 345).

II. 1. *Buia* b., 1415 (Ţ. Rom 111); — 1635 (Hris I 229). **2.** *Bua* şi *Buia* ar. (DR II); ca prenume: *Buia* lui Brebul (17 B I 481). **2.** + *-an*, *Buian* pren. mold. (P[14]). **3.** + *-că*: *Buic*, R. (Olt); *-ă*, munt. (RI I 21; 16 B V 47; 17 B I 307) etc.; *Buica* boier 1521 (P Gov f[0] 14 v[0]) — f., frecv. (16 B IV 320, 410, V 216, VI 210, 261; 17 B IV 18); — f. (Mus 27) etc. etc.; j-ţa *Buica* (AO XVII 296; Sd V 14, din 1618). **4.** *Buice* b., olt., 1631 (Sd. VI 468); *Buic/escu*, Diicu (R Gr; Sd XI) etc.; *-eşti* s. **5.** *Buicea*, 1619 (Gorj 118); — olt. (AO VII 29; Sur VI). **6.** *Buiceale*, Tanasie (Tut). **7.** *Buicioiul*, Vlad., olt. (Sur VI). **8.** *Buiculescu*, C., act. **9.** Cf. + *-it*: *Buit* b. (16 B III 206); *-ul*, G. 1630 băn. (LB; Met IB).

Buic, -a, -e, -ea, -eseu, -ioiu, -ulescu v. B u i **II 3—8.**

Buisan v. B ă i s a n **2.**

Buit v. B u i **9.**

Buit-/an, -a. v. B o i t a **3, 4.**

BUIUC < tc. ***böžuk*** „mare". **1.** *Buiuc*, Al., 1783 (BCI VII 60) *-ul*, olt. (Sur VI). **2.** *Buiucliu*, ar. (< tc. *böžukli* „mustăcios" (AO VII 220) etc.

BUJĂ, subst. = „bujor". **1.** — N., olt. (Î Div). **2.** + *-ală*: *Bujală*, Şt., olt. (AO IV 160); *Bujalie*, Şt. (Sur V). **3.** *Bujele*, Şt. (17 A III 9). **4.** + suf. *-iga*: *Bujiga*, Ilie, mold. (RI XIII 286). **5.** *Bujoiu*, I., act.; *-l* s. (Sd XXI). **6.** *Bujulca*, fam., mold. **7.** *Bujuman*, Nică (Met 271).

BUJOR subst. **1.** — b. (16 B IV 444); *-u*, *-eni*, *-eanca* ss. **2.** *Bujorea*, olt. (AO XIX 115) **3.** *Bujora* t. (Mus); Vadul *Bujorăi* (16 B II 360). **4.** *Bojor*, V., ard., act.; *Bojora*, ţig., 1501 (16 B I 8); *Bojoran*, P., mold.; — s. (17 B II 59); ocina *Bojoraneasca* (ib. 214); *Bojoreşti* zis şi *Bujorăscu* t. (Ind 13—16 B). **5.** Cu afer. excepţional: prob. *Jora* v. Gheorghie.

Buju/l, -man v. B u j ă **5.** 6.

Bul/a, -ancia v. B u l u **4, 10.**

BULAI. 1. *Bulai*, T. (Sd XI 87; 17 A III 10); *Bulaiu*, R. (Am 108); — G. (BAP II 226); — diiacul (17 A I 17); — Ioan (Sur V).

Bulandra v. B u l e a n d r a **2.**

BULAT n. moldovean şi oltean, cf. tc. < persan *pulad* „oţel" (com. Sîruni). **1.** *Bulat* (Vlah PB); — V., pîrcălab (Sur VII); — fam. (Şez; Vra; Buc); — T., olt. **2.** *Bulata*, fam., olt. (Am 108). **3.** *Bulaţi*, Tudosie, olt., 1686 (RI XI 44). **4.** *Bolat*, fam., mold. (Bîr III; Isp III[1]; V[2]; Sur VII). Etim lui Maretič (Rad vol. 82 p. 95): Bulat < Budimir, e greşită, căci numele poate fi tătăresc, cf. Şah-Bulat (Costin).

BULB < lat. ***bulbus*** „glob", v. subst. bulbuc [3] (DLR). **1.** *Bulbu* (I Bot 6). **2.** *Bulbe*, b. (17 B I 481); *Bulbea* (Sd XXII). **3.** + *-os -ie*, *Bulbós/ie* (17 B IV 58). *Bulbósea* (Dm).

BULC cf. subst. bulcă < polon. ***bulka*** „pîiniţă" (DLR). **1.** *Bulc* t. **2.** *Bulcă*, ard. **3.** *Bulcan* < Vîlcan (Drăg 300). **4.** + *-oiu*: *Bulcoiu*, Stoea, munt., din Nucet, 1646 (BCI V 224), care ia diverse forme, în alte acte din acelaşi volum: *Bulucoiul* (p. 194), *Bulicoiul* (p. 207), *Bolucoiul* (p. 191), *Bloconie* (p. 196), *Balucoiul* (p. 197), care pot fi şi erori de scris ori de tipar. **5.** *Bulcea*, ard., 1758 (Paş); olt., 1619 (Sd VI 464). **6.** *Bulcio* m. vornic, 1553 (BCI III 79), cf. ung. ***Bulcsu*** (Anonymus, cap 39).

Buldur v. B o l d u r **2.**

Bule, -a, -nciu, -te, -u v. B u l u **2, 3, 5, 10.**

Bulemez, Bulmiază, v. B o l u m **2.**

www.dacoromanica.ro

BULEANDRĂ subst. **1.** — (Moţ; Tec I); *Buliandră*, Toader (Sd VI 534). **2.** *Bulandra*, Lucia-Sturza, artistă dramatică.

BULGAR etnic. **1.** *Bulgarul*, Badea (16 B II 116). **2.** *Bulgarin* (Dm), < rus болгарин „bulgar". **3.** *Burgarul*, Pantazi, sluger (Aş Br 149).

BULGĂR subst. **1.** — ţig. (16 B I 84). **2.** *Bulgă*, olt. (17 B IV 228) < subst. *bulg*, variantă la bulgăre (DLR).

Bulîandră v. B u l e a n d r a **1.**
Buli/că, -ţă v. B u l u **6, 7.**

BULIMAŞ. 1. — sătean (16 B VI 100)· **2.** Cu schimb. părţii finale, *Buliman* (17 A III 213); — călăraş, 1655 (Sd. IV 38).

Buliţescu v. Ş e r b I **4.**

BULOREA. 1. — în genitiv: *Bulorei*, Radul (17 B I 386). **2.** *Buluroiul*, neg. (17 B II 286).

BULU cf. subst. ***bulă***, ard. „sdreanţă" (Paş). **1.** *Bulu* (Mar). **2.** *Bule* (Ard; Sd XXII; Mar); *Bulea* b. (17 B II 187) etc. **3.** *Buleu*, Ion (Buc). **4.** *Bula* b., ar. (Fărş). **5.** *Bulete* (Am 157; Vra; Paş). **6.** *Bulică* (17 B II 225). **7.** *Buliţă* (Sd XVI). **8.** *Buluţ* (17 A III 118). **9.** *Bulancia*, Gr., mold. (RI IX, X 275. **10.** *Bulenciu*, ard. (Paş).

BULUMETE. 1. — N. (Pîrscov, r. Cislău). **2.** Cf. *Bulmede*, Gh. (Sur VIII); cf. Bulemez (v. Bolum).

BUMB subst. **1.** *Bumbul* (Sd VI 405); — Stan (Glos); *Bunbul* (Sd IV). **2.** *Bumb/ea*, A., ard.; *Bumb/eiu*, Gh. (Sd VI 76); *-eş*, Ion (IO 202); *-eşti* s. **3.** *Bumb/ueni*, = *-ueşti*, = *-oeşti*, = *Bămboeşti*, = *Bomboeşti* s. în Loviştea (Ind 13—16 B). **4.** *Bumbuia* s. **5.** + *-oiu*: *Bumboae* b. (16 B V 169). **6.** + *-ată*, *Bumbotă* b. şi s. (Dm), deformat în *Bumbâtă*, Duma (16 A I 260); *Bumbăta*, răzeş, mold. (Sur I) şi s.

BUMBAC subst. **1.** — V. poetul; — moşnean, 1510 (16 B I 60). **2.** *Bumbăcea*, V. (An Pl 1938 p. 7). **3.** *Bumbăcilă*, Ioan (LB).

BUMBARĂ subst. < tc. „obuz" (Şăin II) şi kumbara cu ac. sens. **1.** *Bumbara* b. (Sur I). **2.** *Bumbaru*, Ioan, mold., act. **3.** *Bumbur* (C Ştef); *-a*, olt. (16 B I 106); *Bumbăreşti* s. (Dm). **4.** *Bomborăşti* s. (Giur 226). **5.** *Cumbara*, b. (Giur 277).

BUN adj. şi subst. *bun* „bunic". Miklosich şi Weigand explică nume ca: Bun, -ea, -ilă, la Vlahii din peninsulă, prin sl. бѫнити, etim. admisă de Paşca, dar Maretič derivînd Bun din Bunislav, afirmă că acesta „n-are realmente sens în slavă" (Rad vol. 82, p. 15). Capidan respinge etim. slavă la *Bunea* (DR II 806), iar Drăganu explică pe *Buna* b, an. 1211 < rom. „bună, bunică" (Drăg 93 n. 1). **1.** *Bunu*, V., mold., act.; *-l* (Cat); *-l*, fiul lui Ioan (16 B IV 305); *-l* olt. (17 B II 62); rotacizat: *Burul* < bun, istroromîn (Drăg 452 n. 2). **2.** *Buna* b 1211 (v. mai sus); — f (Ac Bz 43; P Bor 53; P[14]; Tec II; Răc 10; 16 A I 441), etc.; fam. (Glos; 16 B I 144; Isp IV[1]); *Bună* (Drag 120). *Bun, -a, -i, -ic, -imir, -islav, -işa* nume de vlahi (Vlah PB). **3.** Compuse: *Bună-Cale* b. (Sur IX); *Bunămasă* (16 B I 159); *Bune-verze*, Gh. (Şchei III); *Bunăziua* fam. buc. **4.** *Bun/escul* mold.; *-eşti, -eni* ss. **5.** Vocativ, *Bune* (Ard); *-a* fiul lui Cores, log., 1581 (Sd XI 99); — frecv., ard. (Paş). **6.** *Bunaci* (AO X 22); *-u*, act. **7.** *Bunata* f. (16 A II 187; Orh). **8.** *Bunăescul*, Stan (17 B II 179) < marital *Bunaia **9.** *Bunéci*, I., olt. (Cras 62, 84); *-u* ard. (Paş). **10.** *Bunei* t. **11.** *Buneş* (Isp I[1]); *-u* (Tec II). **12.** *Buneul* m-te (Vr.) **13.** *Bunic*, ţig. (16 B IV 316). **14.** *Bunil/a* popa (17 B II 438; 16 A I 65); *-ă* (Sur I; RI XVIII 24); — vlah Serbia. **15.** *Bunişoru* t. (Sc); *Bunişa*, vlah Serbia. **16.** *Buninţa* s. (16 A IV 220). **17.** *Buniţa*, T., mold. (Sd V 224). **18.** *Bunoe* ţig. (16 B II 16). **19.** *Bunuş* (Viciu 15); *-a* f. (17 A II 330). **20.** Maritale: *Bunaica* f. (17 A V 233); *Bunoaia* b. (vlah Serbia şi Ard). **22.** Cu sufix enigmatic: *Buner*, olt. (AO X 128).

Bunciul v. B o n c u **5.**

www.dacoromanica.ro

BUNCU < adj. ***bun*** + *-cu, -cea* etc. sau dintr-o temă străină, v. Drăganu pp. 52, 53, 445—446 etc. 1. *Bunca* b. (16 B VI 337). 2. + *-ciu*: *Bunciu*, olt. (Am); *-l*, Ion (17 A II 279). 3. *Buncil*, olt. (AO X 128); *-ă* (16 B VI 337). 4. *Bunca* zis şi *Bun|cea, -cil* (AO X 128). 5. *Buncea* popa, olt. (13—15 B 253; 16 B I 15, 16, 60, III 186, VI 337); *Bunc|eşti, -eni* ss.

Bunda v. B o n d e 4.
Bundaeu v. B î n d a c 2.
Bungeanu v. B u g e a n 2.

BUR(A) cf. subst. bur, -ă „ploaie, ceaţă". 1. *Bur* b. (Ard). *Bura* b. (Dm; Bîr I; Sd XVI 157); — ard. (Paş); — f. (16 A I 115, 428); *Bură*, P., olt. (Hur 33); — ar. (Ant Ar). Bura la aromîni, după Capidan, vine din alb. ***bure***, „bărbat, mire" (Dr II). 2. *Bura* f. (16 A II 66); f., ţig. (ib. 132); *Burae* f. (Ştef) < marital *Buraia. 3. *Buraiu* băn. (An Com). 4. *Burănescu*, M. 1823, munt. (RA II 21; Fil A 35) 5. *Bur|ea* (Dm; C Ştef); *-eşti* s. 6. Forma masc. *Burul* mold. (Dm; Ştef; Drăg), uneori poate rezulta şi din Bunul cu n > r (rotacism). 7. *Burúlea* (Paş); *Burulean* în poezia pop. (G Dem 600); *-u*, Fl. (AO XV 74). 8. *Buracu* ar. < alb. ***burak*** „omuleţ" (Capidan DR II); forma apare şi în Banat (LB) şi Ardeal (Paş). 9. + *-enciu*, *Burenciu* (Paş). 10. *Buri*. C. (A Gen I 61—65); *Burie*, T. (Isp IV[2]); *Buriaşu* s.; cf. şi subst. buriu; *Buriu*, spătar, 1461 (13—15 B 13, 131). 11. *Buril|ă*, nume de bou, olt.; *-a* s., olt.; *Burăleşti* s. (17 B II 195). 12. *Burilea*, Fătul (Drj 34); *Burileni*, fam., olt. (AO XV 65). 13. *Burifa* (Am).

BURADA 1. — (Arh); — stolnic (Sd XXII); *Burădescu* act. 2. *Burudoaia* f. (RI V 225)

BURAG 1. — Gh. (Isp IV[1]); *-a* (Sd XVI; Sur I); *-a*, C-tin arheolog mold. 2. Cf şi *Burugă*, I., olt (Dolj).

BURBE 1. — (17 B IV 338); *-a* fam. (16 B III 195; Şchei III). 2. *Burban*, A. (AO XV 157). 3. *Burbolea* (17 A III 182). 4. *Burboagă* (AO XVIII 136). 5. *Burbule*, Gligore, mold. (Sd VII 63); *-a* (17 B IV 216). Drăganu citează: *Burbu, -leni* în toponimia Ungariei, ca urme romîneşti, deformate din Barbu (Drăg 293, 471).

BURCĂ subst. cu sens de 1° veşmînt, 2° turtă. 1. *Burca* b. (Vra); — 1691 (BCI VII 10); — Naum, ar. (RI IX 114); *Burcă* (Sd XVI); — mold. — C., munt. (Î Div); scris şi *Burchi* clucerul (ib şi Tec II); *Burcan*, N. (Tec I) 2. *Burcu* (Sd X); — Maria (Î Div). 3. *Burcea* (C Ştef; Cat; 13—15 B 67); — Martin, ard. (RI VII 210). 4. *Burcel*, Ion (Păc 193); — Pană, 1770, din Ploieşti (BCI IV 115); Movila lui — t. 5. *Burcic* (Dm). 6. *Burcin* (17 B IV 448). 7. *Burciu* (Vra; Sd XVI); *-l*, fam. (Dm; C Ştef; 16 B V 192; Vl 243; Băl I; Sur V); *-l* Lupul (Isp I[2]; 17 A V 201); Ion *Burciului* (sic) (17 V III 182).

BURCHE 1. — (16 B V 5); — Gh. (AO XVII 328). 2. *Burchi* fam. (Arh); — Ursul (Isp IV[2]) etc. 3. *Burhi* vornic (Sur VII); — Zmăul (A Gen I 103); *Burcheşti*, fam. (Tec I). Tema pare identică cu precedenta.

BURDU, variantă la subst. burduhan (DLR); coincidenţe: rad. trac B u r d (An C III) şi B y r d i o n (OR I 611). 1. *Burdul*, mold. (Isp II[1,2]); *-eşti* s.; *-l* ar. (Cara 91). 2. *Burdilă*, olt. 1625 (Ao XII 83). 3. + *-ea*: *Burdulea* b. (Isp III[1]); aid. (Viciu 32; Paş), dat cu explicaţia „pîntecos"; — fam., olt. (T-Jiu); por. (Sc). *Burdul|oiu, -escu* act. 4. *Burde*, Flore, ard. (Met 238); *-a*, act. (Jiul ard); *-a*, Todor, băn. act.; *Burd|ea, -eşti* ss.; *-elea* (16 B II 32 L[1]). 5. *Burda*, ard., 1726, cf. burdă -bujdă (expl. Paşca); — olt. (Sur VI); — mold. (A Gen I 61). 6. + *-ac*: *Burdacu* (Sd XXII). 7. *Burdăleşti* s. 8. *Burdan* (Ard). 9. *Burdoiasa* (Ard. I). BURDEA, cîmpia.

Burdue v. B u r d u f 4.

BURDUF, -UH subst. 1. *Burduh* (16 B III 150); *-an*, olt. (AO VII 306); *-osul*, fam. (Buc). 2. *Burduhar* (17 B I 71; RI I 222). 3. *Burdug*, munt. („burduf") (17 B III

www.dacoromanica.ro

240); *-a*, mold. (Sd VII 378); *-an* (Glos); *-ani* s. (Sur II); *Burdughen* b. (17 B I 349). **4.** *Burduc* ard. < subst. ***burduc*** „burduf" (etim. Paşca) *-a* s; *-i* t.; *-ea* (17 B III 552; Cîmp); — Barbu (Î Div). **5.** *Burduja*, porecla lui Gh. Ştefan Vvd. (17 A III 132), < burduj „burduf"; — **b.** (Arh; Sd XXI; Vr); *Burduje* (Ard), > *Burdujeni* s., mold. **6.** *Burduş*, fam., ard. (Paş); *-eşti* fam. (Vr). **7.** *Burduţe* (16 B I 144), sau < Burdu + suf. *-uţ*; cf. G. Pascu, *Cîteva sufixe ...* 1914 p. 5).

Burd/ug, -uja, -ujeni, -uş, -uţe v. Burduf **4—7.**

Bur/ea, -enciu v. Bur **5—9.**

Burgarul v. Bulgar **3.**

BURGHE cf. germ. ***Burg*** „cetate". **1.** *Burghea*, C. serdar (BAP II 169). **2.** *Burghel/a* b. (17 B IV 295); *-e*, C. (Ştef; Arh); *-ea* (Sur XV) prob. deformat din germ. „Bürger". **3.** *Burgheluş*, V. (B răz 29). **4.** Cf. *Burghez* b. (Ard) „orăşan".

Burhi v. Burche **3.**

Buri, -aşu, -e v. Bur **10.**

BURIC subst. **1.** *Burican* olt. (17 B III 584). **2.** *Buricea*, T. (Meşt Cr). **3.** *Buric/el*, V. (An Pit 78); *-escu*, act.

Bur/ilă, -iţa, -iu v. Bur **11—13.**

BURLA cf. subst. burlă „bură" (DLR). **1.** *Burl/a* (Ştef; Băl I); — 2; *-ă* b. (Sd XI; Ur XXII 87); *Burlă* zis şi *Birlă* (Dm). **2.**+*-an*: *Burlan* (Glos; 16 A III 26; Isp III²; Ard; Sd IV 38); — Hera (Î Div); *Burlăneşti* s. **3.** *Sburlan*, cu *s* protetic. **4.** *Burlea* (17 B I 328); — por. (Bordeni). **5.** *Burlişor*, M. (17 A II 300). **6.** *Burloi*, C., act.; *Burloeş* pren. (Vr). **7.** *Burlui*, fam., mold. (Şez). **8.** *Burluţă* mold. (Sd VII 264). **9.** *Burlovici*, Necoară (16 A II 22). **10.** Cu met.: *Brul/escu* (RI VI 263); *-an* (Tec l) sau din o temă brul.

BURNAR tc. „fîntînă" **1.** — spătărel (16 A III 84); fam. (17 A II 136, V 284; Sur VIII; BCI VII 7); *-iu*, Necoară (16 A IV 213); Ene, 1675 (B Cr 18); *Burnăreşti* s. (17 A I 149).

BURNAZ tc. „năsos". **1.** — Eni, mold. (Sd VI 85); — Ion, olt., 1830 (Sd XV 8; R I X 65); — D. mold. (Isp III²); — Andrei (Î Div); — cîmpul pe r. Vedea; — *i*, ctitorii bis. Ghencea Bucureşti ante 1821. (Romanosl. IV).

BURNĂ subst. „burniţă, bură, bîrnă"; cf. şi pers. prin canal turc. ***burni*** „năsos" (etim. Bogrea DR I), **1.** *Burna*, N., ar. (Cara 99). **2.** *Burne*, C. (Bîr I); *-a*, Nartilă; *-a*, Stan (17 B IV 182); *Burn/escu*; *-eşti* s. (Mus; Băl III); *-eşti* fam. (BCI XV 61). **3.** *Burnic*, N., mold. (BCI IV 202). **4.** + *-ici*, *Burnici* olt. (Sd V 492). **5.** *Burnichi* por. cf. *Burnar*.

Burs/an, -inel, -u v. Bîrsu **9, 10.**

BURTĂ subst. **I. 1.** *Burt/a*, fam., 1726 (Paş); *-an*, fam. act.; *Burtă*, L., ard. **2.** *Burtea* boier (Cat; Giur 180); — fam. (Sd XVI 158, XXII) etc. **3.** *Burtel* (Hur). **4.** *Burtic/ă* şi *-el*, fam. (Tel 58). **5.** *Burtin* act. **6.** *Burtul*, R. (RS 71); — olt. (16 B VI 146). **7.** *Burtuş* (Sd X).

II. Din plur. burţi: **1.** *Burţea*, munt. (RI XI 315). **2.** *Burţac*, mold. (Sur V). **3.** *Burţan* (Met 180). **4.** *Burţoiul* (16 B VI 313). **5.** Cont. cu burtical dim. < burta (DLR): *Burţucal*, olt. (17 B III 536).

Burul, -ean v. Bur **6,7**, şi Bun **1.**

BUSCA. 1. — b. (Ştef; Tec I; 17 A II 16, III 159, IV 122); — f. (Sd XI 91; Isp I², II¹; 17 A IV 224, V 215). **2.** *Buscu, *Busculeşti* t. **3.** *Buscata* s.

Busneşti v. Bosna **1.**

BUSTA adv. sinonim cu „busna" (DLR). **1.** *Buste* aprob. (Isp IV¹; B-răz 47; Bîr III); pren., munt., 1691 (BCI XV 61); pren., mold. (16 A III 321); olt. (16 B VI 339; 17 B IV 134); *-a*, Ioniţă (Î Div); *Bustescul*, Bade, munt., 1711. **2.** *Bustuiş*, olt., (Sd VI 495).

BUSU 1. — s. **2.** *Busan*, Şt. (CL). **3.** *Busuiu* b. (16 B VI 198). **4.** *Busiu*, Ioan, act.

www.dacoromanica.ro

BUSUIOC subst. **1.** — hoţ, lit. pop. (G. Dem 604). **2.** *Busioc* (Hur); — Cumpănă, pren. munt. (BCI VIII 34). **3.** *Bosuioc* s (16 A III 422). **4.** *Bosăiuc* (Sd XVI). **5.** *Bosioc* mold. (Băl II; Sd. XI). **6.** *Bosiiuc*, „pan" (16 A IV 137). **7.** Prob. *Boşilcă* por. (Sc), originar din s. Boşilceşti, cf. blg. Bosilko, < босилекъ „busuioc" (Weig 137).

Buş/e, -el, -ică, -ilă, -iu, -meni, -oiu v. B u ş **4—8, 11.**

BUŞ subst. **1.** *Buşul*, mold. (RI V 225). **2.** *Buşa*, fam., olt. şi ard. (Sur VI; RI VI 262; Paş). **3.** *Buşan*, ard. (Paş). **4.** *Buşe*, D. (T-Jiu); — pren. (Am 107); — clăcaş (Hur) **5.** *Buşu* pren.; *Buşiu* frecv., *Buşică*, *Buşicu*, *Buşcu*, *Buşulenga*, forme ar. (Cara 26, 34) probabil de altă origine. **6.** *Buşel*, Ion, Moga (AO V 225). **7.** *Buşilă* (Paş; Bîr I; Arh; Vra); — Lupul, 1790 (BCI VII 21). **8.** *Buşoiu*, C. (Grd 44); *Buşuia* (Paş). **9.** Cu div. sufixe: *Buşag*, 1425 (Ţ-Rom 144, 152); *-a* (ib.); *-a* (16 B II 86) şi s. **10.** Cf. *Buşat* vlah din Serbia, 1348 (A Ist III 85), cf. srb.-cr. (?) ***bušat***, nume de bou (DLR); + *-man*, *Buşmeni* s.

BUŞCĂ subst., pl. buşte. **1.** *Buşcă*, Coman (BCI XI 18). **2.** *Buşcul* şi *Buşcar* (Ard). cf. ar. *Buşcu*, contras (?) < *Buşicu*. **3.** *Buşcea* (17 B I 409). **4.** Din pl., *Buştea*, Ioan (Şchei III); — şi *Buştul* (Drăg).

Buşu, -i v. B u ş **1, 5.**

BUT cf. subst. *but* 1⁰ „supărare", *but* 2⁰ „ciosvîrtă"; 3⁰ ung. ***buta*** „prost"; 4⁰ srb.-cr. ***Buta*** < Budimir (Drăg); 5⁰ coincidenţă, dac. Butus (An C III). **1.** *But* b. (16 B III 180); — cel Bătrîn (17 A IV 246); *Buta*, fam. buc.; *But/escu*; *-eşti* s. (C Ştef); *-eni*, *-easa* ss. **2.** *Butul* (Ard II 178). **3.** *Butulea* fam. (Şez). **4.** *Butuligă* (Nif). **4.** *Bută* b. (16 B V 77; Isp III²; Sur V), etc. **5.** *Buta* b., 1222 (Drăg; 16 B III 326; Sd XXII 357; (Dm; 17 B II 224, 329); — din Urlaţi (BCI V 206), etc. **6.** *Bútaş*, fam. (Ploieşti). **7.** *Bútiman* t. **8.** *Búloş*, Gh. (Isp III¹).

BUTAC subst. < magh. ***buta*** „tocit, nerod" (DLR). **1.** — (BCI VII 13); *-u* fam. (Şez). **2.** *Butaci* pren., ard. (An C II).

BUTAN 1. — olt., 1612 (Sd VI 462); — I. (Isp IV¹); — A. (T-Jiu). **2.** + suf. *-cea*: *Butancea*, V., mold., act. **3.** + *-ilă*: *Butănilă* (17 B III 444). **4.** Cu as. progr. + suf. *-oiu*: *Butunoiu*, Gh., mold., act. sau < *Buturoiu*, cu *r* < *r*, v. Butur.

BUTE subst. şi **BUTOI.**

I. 1. *Bute* (Mar); *-a* (16 B I 193); *-goală*, Ion (Meşt Cr) **2.** *Butie* Pop, ard., deci ca pren. **3.** *Butoi* fam.; *Butcia* b. (17 B IV 295).

II. Cu diverse sufixe, sau din alte teme: **1.** *Butar/u* fam. (Am 135); *-i* s. (Sd XXII); *-iu* (P Bor 43); *Butărescul*, Călin (17 B IV 102). **2.** *Butica*, munt., 1682 (BCI V 210). **3.** *Butiuc*, N., act.

Butoş v. B u t **5.**

BUTUC subst. **1.** — (Glos). **2.** *Butuce*, D-tru, 1668 (BCI VII 69); *-a* (Hur). **3.** *Butucel*, Şt., mold.; *Butucel/ea* (17 A III 182); *-escu*, act. **4.** *Butucaru*, M. (Mîneciu).

Butul, -ea, -igă v. B u t **2—4.**
Butunoiu v. B u t a n **4**, şi B u t u r **2.**

BUTUR subst. **1.** — Ivan (17 B IV 448). **2.** *Butur/oiul* (Sd XXII); *-oae*, Maria (BAP II 191); cf. *Butunoiu*, mold., act. **3.** + suf. *-lea*: *Buturlă*, fam., ard. **4.** Prob. sinc. *Butrescul*, D-tru (16 B IV 374).

BUŢĂ; din finalul Buţă < Iacobuţă (v. Iacov Partea I) nu s-ar putea explica toate derivatele acestei teme, **1.** *Buţă* mold. (Sd XXI); ard., frecv.; — fam. (Acte Sc); *Buţa*, Ionuţ (Met 22). **2.** *Buţu* (Ard); *-l* olt. (Sd V 305); ar. (BCI IX 182). **3.** *Buţan*, N. (Dealul 131). **4.** *Buţuică*, Lupul (Sd XV) zis şi *Buţoc* (ib.). **5.** *Buţoca* (Sd XVI). **6.** + *-uc*, *-an*: *Buţucan*, Gavril (16 A IV 195). **7.** Sincopat din *Buţucă: *Buţcă*, Manea (Div 97) sau < < Buţ + *-că*. **8.** *Buţcat* paharnic (Ţ-Rom 319); — vecin (17 B I 481), v. şi Buscat.

BUŢURA, nume mold. **1.** *Buţura*, boier (17 A IV 52); vecin (17 A V 22); — Ioan

www.dacoromanica.ro

(Băl IV) cf. şi *Bafura*, D. (ib.). **2.** *Bufurea*, ţig. (17 A V 22); *Bufureanu*, fam. (Dorohoi). **3.** *Buţurin* (Cat mold II). **4.** + *-lea* : *Buţurlea*, munt. (BCI XI 95). **5.** + *-ca* : *Buţur/ca* (17 A IV 507); *-că*, C. (Isp II[2]); *-can* (Sur V).

BUZĂ subst.

I. 1. *Buză* b. (Dm; Ştef; Sd XVI; Am 108) etc.; *Buza*, Mirce (13—15 B 213). **2.** Compuse: *Buză de Epure*, Stoian (17 B IV 478); *Buzgurilă*, Al. act.; *Buzalală*, R., ţig. (17 A V 19). **3.** *Buzea* (17 B II 302). **4.** *Buzan*, fam. (Buc). **5.** + *-ău* : *Buzău* b. (Paş; Mar); — Petru, moşul satului *Buzăeni* (17 A I 169); — Gh., olt. (Dolj 1930); — Badea (Hur 83); *Buzăiu* (Ur XX 407); *Buzăeşti* s. (16 B II 361) şi *Buzoeşti* s. Cf. rîul şi oraşul Buzău, poate de altă origine, în izvoare vechi (Acta, Sanctorum) < trac. Μουσαῖος cu M grafie pt. B (cf. Drăg p. 248).

II. 1. *Buz*, Ioan (Sur VII); *-u* hoţ (Bîr V); — fam. (Şez); *-ul* (Sur II; 17 A II 57, 227; RA II 233); *-ul*, pitar, mold., 1660 (Sd XI 68, XVI); *Buzulenciu* (Paş). **2.** *Buze*, fam. (Tec 1); — Mircea 13—15 B 213); *-a* (Ştef; Isp III[1]); *Budzea*, Macsin (17 A V 62); *Buzia* b (17 B IV 478); *Buz/escu* fam., boieri olteni; *-eşti*, *-eni* ss. **3.** *Buzeaiu* = *Buzei*, munt. (BCI V 208). **4.** *Buzegiu*, N. băn. act. **5.** *Buzian* (16 B IV 98); călăraş 1655 (Sd IV 38), cf. subst. buziană „buruiană". **6.** *Buzica*, Gh., ard. **7.** *Buzilă* (Paş; Sc); — munt. (Glos); *Buzlaş* (Sd X). **8.** *Buzloiul* (Ard). **9.** + *-in*, *-ca* : *Buzinca* (AO IV 466); — comis (A Gen II 190; 17 B III 247; Stavr 4); — clucer (Sd IV 201); — boier (Sd XI 100; 17 B III 110). **10.** *Buzoiu* (Paş); — zis şi Buzoniu; (Şchei I) **11.** *Buzucă* (Sd XVI; Sur V). **12.** *Buzat*, M. (Ştef); *-u* poreclă (Sc) < adj. buzat.

III. Contaminări, sau din alte teme: **1.** *Buzarnă*, Stan (17 B III 505); *Buzernea*, Gh. (Sur VIII). **2.** *Buzdrelea* (Sur V), Cf. *Buziaş*, oraşul.

BUZD-BUZDUC 1. *Buzdoiu*, V., mold. act. **2.** *Buzdoae*, fam., ard. **n.** marital. **3.** *Buzduc* s. olt.; *Buzduca* b. (Hur). **4.** *Buzduci*, Radu (17 B III 472), poate identic cu *Buzdug*, Radul (17 B IV 544). **5.** *Buzdug* (17 B II 139; Şchei II) şi s. **6.** *Buzdugă*, Stan (17 A V 236); — fam., olt. frecv. (Olt).

BUZDUGAN subst. **1.** — V. (16 A I 465); — Gh. (Sd XXII). **2.** *Băzdăgan*, N. (Isp IV[1]).

Buz/e, -ei, -escu v. B u z ă **II 2, 3.**

Buzi/a, -an, -ca, -lă, Buzî/laş, -loiul, Buzinca v. B u z ă **II 2, 4—8.**

BUZNE < adj. busna. **1.** *Buzne* (Sd XXII); — nepot Milescului (RI XIII 375); *Buznea*, mold. (Isp III[1]; Sur V; A Gen I 61; Sd XVI; Arh; Tec II); — munt. (Giur 92; Cep 6); — olt. (Olt; Tis); *Buzneşti* s. **2.** *Buznar*, Stan (16 B III 173). **3.** *Busnea* act.

Buz/oiu, -ucă, -ul, -ulenciu v. B u z ă **II 1, 7, 8.**

www.dacoromanica.ro

C

CABA cf. magh. ***kaba*** „prost", blg. < tc. ***kabá*** „comun, grosolan", şi gr. κάμπα „poiată". **1.** *Caba*, munt. (16 B III 367); — T., mold. (Sur VII); — Ioan (Vr C 73); — ţig. (Ştef); *Căbeşti* s. (Gr Buc). **2.** *Cabi*, Apostul, mold. (RI XIII 285). **3.** *Căbici*, Ven., eg. (Băl V); *Căbiceni* s. (Sd XI 51). **4.** *Căbăeşti*, moşie, mold. (ib.; Băl IV).

CABAC rus. „tavernă". **1.** — N. scris şi Căbac, 1760 (BCI VII 28, 38). **2.** *Căbac*, Şt. (17 A III 40, V 288); *-ul* pîrîu t. (Băl V). **3.** Prob. *Cobac*, Şt. (Băl IV).

CABAN rus. „mistreţ". **1.** — act. **2.** *Căbănul* (17 B II 431). **3.** *Cabina* pîrîu (Băl IV).

CADĂ subst. **1.** *Cada* (Moţ). **2.** *Cadoiu*, Avram. mold. (BCI IV 142). **3.** *Cădar* (Ard II 194); *-iu*, Şt. < subst. cădar „dogar de căzi" (DLR).

Cadejos etc., v. C ă d e a **1, 2.**

CAIANU Ioan, umanist romîn ard., 1676 (AO XV 40); *Caian* fam. (Viciu 15; Puc); — C-tin, zugrav, ard., 1654 (Anuar CMI secţia Transilvania 1959); *-ul* Mare s. ard., 1760 (An C III). Etim. incertă, cf. sl. *kaianŭ* part. < vb. КАЮТИ СѦ „a se căi" şi magh. ***kaján*** „pizmaş"; cf. Gaian (din calendar, Caianus < Caius).

CAL subst.

I. 1. *Calu* fam. (Şez); — Cercel (Drag 126); *-l*, fam. (17 A IV 68; Sur VII 238); *Călueşti* s. (Mus) şi Valea *Călului* (sic), (ib.). **2.** + *-oni, -oi*: *Caloi* b. (Giur); *Calona* popa (16 B I 161) sau din altă temă. **3.** + *-ola*, (ca în: Vacotă, Bootă etc. < vacă, bou); *Călota*, pren., 1640 (Cîmp; Pom; AO XXI 171); — fam., boier (Tis) etc.; *Calot/escu* (Am); *-eşti* s.; *Calotiţă*, act.; *Călotici*, Mătei (17 B III 285); *Calotici* zis şi *Calotin* şi *Calota* armaşul (AO XVII 435, 451, XVIII). Deformat prin fonetica ungară: *Călata* s. < magh. Kalota cu o > a (Drăg 454). **5.** + *-uş*: **Căluş.*, *Căluşelul* (17 B II 212). **6.** + *-uţ*, *Căluţu*, Toader (Şchei I), + *-an*: *Căluţanul* (Sur IX). **7.** *Căluţoiu*, N. (Î Div). **8.** + *-an*, *Călan*, P. (Mag Br). **9.** Compuse: *Calalb* (Bîr V); *Calbor* N., ard., 1757 (RA 409) (< cal + bour?); *Calortpă* t. (16 B I 54). **10.** Din altă temă (?): *Caluşa* f., dobr. (RI XI ,28).

II. Din pl. cai: **1.** Prob. *Căiata* t. **2.** *Căiuţul* s. (Dm 28), singular format din plur. **Căiuţi* < cai iuţi. **3.** *Căierîu* fam. (Şez). **4.** *Căilă*, T., ard.; *Căiţă*, Bucur (Mag Br).

CALAFAT subst., numele unui preparat cu smoală (DLR); cf. it. *calafato* „cel ce smoleşte vasele", < gr. καλαφάτης. **1.** — mold.; Preda *Calafat*-Săndulescu, 1829, olt. (AO III 142); *Calafati*, Gh., neg. (Cat gr. I); oraşul *Calafat* va fi primit numele unui întemeietor din epoca dominaţiei bizantine la Dunăre, între anii 1005—1185; cf. supranumele împ. bizantin Mihail Kalafates (1041—1042).

Calafindeşti v. S c o l o p e n d i e **2.**
Calara v. C ă l a r e **1.**
Calc/aş, -oe v. C ă l c u **2, 3.**

www.dacoromanica.ro

CALCE-CALCIU subst. „buruiană" (DLR) şi blg. Калчо, srb-cr. Kalča, derivat de Weigand din st. Kalinikos. (v. Partea I, Calinic). **1.** *Calce* b. (16 B VI 8); — C. (Gorj 343). **2.** *Calcea* (16 B I 79, V 425; 17 B I 20); *Calcia*, fam. (Tel 58); — diac scris şi *Calcio* (Cat; Ţ-Rom 171; Flor 120; 13—15 B 127). **3.** *Călcea* (Isp III[1]); *Călceia* f. (17 A I 52); *Călceşti* (17 B I 263; II 215; AO III nr. 16). **4.** *Cîlc/e* (17 A IV 150); — Ioan (16 A IV 148); *-eşti* s. (Tis; Mus). **5.** *Calciu* pren. (RA IV); — C. (Bîr I); *Calciul* boier din Vlaşca (BCI V 188; PGov f° 17; Div 67); — (17 B I 439, II 46); — Roşu (16 B III 141); — popa (Hur 92) şi t. (Mus); — ţig., 1585 (Has, Cuvente I 31) etc. **6.** Cf. *Călciurescu* act.

CALD adj. **1.** *Călda*, 1567 (Gorj 329). **2.** Prob. + suf. *-eş*: *Caldeşiul* t. (Drăg 137). **3.** Prob. *Caldaşin*, olt. (Sur VI; 17 B IV 118); — Pătru 1631 olt. (Sd VI 468), < cald + suf. *-aş/in*, ca în Vulpaşin. **4.** *Căldeiu* t., 1593 (M Put 168).

CALINDER < pers. ***kalender***. **1.** — răzeş, 1635 (Isp II[1]); *-u* fiul lui Lazăr Kalinderoglu (IO 241). **2.** *Calendaru*, Panait (Î Div), nume romînizat, sau din subst. *călindar*.

Calmăş v. C a l m u c **2—3.**
Calmăţui v. C ă l m ă ţ u i **2.**

CALMUC etnic, popor tătăresc. **1.** *Calmicu*, I. (Bîr II). **2.** *Calmăş* (Sur XXIV), din pl. calmăşi < calmuc; *Calmăşul* (17 A III 87); — Gav. (Buc); Ioan fiul lui Toader *Calmăşul* (vornic den Cîmpulung), dragoman al Porţii, îşi greciză numele, ca Domn: „Ioan-Vodă Calimachi", după al poetului elen Callimachos. **3.** *Calmoşul*, T., mold., 1661, zis şi *Calmuşul* (Sd V 231). **4.** *Calmuş*. **5.** *Calmuţ*, Ioan. **6.** Cf. *Calmuţchi* (Băl VI) şi *Calmuschi* (Arh); *Calmăţchi*, Toader, 1759 (M Put 190).

Calo- etc. v. C a l I.

CALOMFIR subst., plantă zisă şi calapăr. **1.** *Calomfir/a* f. (Ard; RS); *-escu*, R. (IO 107) sau *Calofir/escu*, R., post. (17 B IV 6); *-eşti* s. **2.** *Caranfil* (Arh; Bîr I) variantă a subst. calo(m)fir < arab. ***karanfyl***, aceeaşi plantă.

***CALŢU** **1.** *Calţa*, soţia lui Sor 1835 (Sd XV 239). **2.** *Călţ*, V. (Ul 137); *-ă*, olt., 1605 (Sd VI 461); *-u*, P. (D Buc); *-ul*, Stoica (Tec I). **3.** *Călţaru*, act. V. şi Cîlţi.

Camar/i, -iciu, -in v. C ă m a r ă **3—5.**
Camarzineşti v. C î r m î z **II 4.**

CAMĂNA subst. vechi „dijma de ceară", < sl. КАМЕНЬ „piatră". **1.** *Caman* (Ard II 36). **2.** *Camen*, fam., act. **3.** *Cameniţă* (B-răz 47). **4.** *Camenerescul* t. (16 A IV 233) < subst. camenar „birar".

CAMBURĂ var. la subst. cambula un fel de peşte (DLR); CAMBUR subst., un accesoriu la şea. **1.** *Cambur* (Glos; Sur XV 259; Bîr II); *-ean*, v. (ib. 268). **2.** *Cambrea* olt. (Tocilescu, Mat. folc. I); Manasiia *Cambrii*, olt. (Sd VI 483); *Cîmbreşti* „moş" sau ceată (Gorj 179). *Camberiu*, nepot lui Saiia pitar (A Gen II 66—7). Cf. cu apoc. *Cambu*, Nicu (Cat gr I). Coincidenţe: traco-illyr Cambrianus (OR I 525).

CANĂ subst. **1.** — b., mold. (17 A I 127); munt. (Cat; 16 B II 171). **2.** *Cane* şoltuz (Isp IV[1]); *-a* (16 B VI 286). **3.** *Căneiu*, Ion, mold. (Sd VII 323); *Căn/escu* (Buftea); *-eşti* = *Cîneşti* s. (Cat.). §§ 2—5 se pot explica şi din Răducanu, prin afereză.

Candal/ă, -e v. S c a n d a l **2.**

CANDREA subst., numele unei cuverturi (DLR). **1.** *Candre*, Al., căp., 1813 (Vr C 76); — fraţii, stăpîni ai moşiilor din *Cîndreni* (CL); *Candrea* (Moţ; Sd XVI); cu acest n. 16 familii bucovinene (Buc); — mold., 1548 (Sd VI 140); — munt. (17 B III 41). Cf. gr. Κανδρῆς firmă în Atena 1900 şi alb. kindră „gloată" (de oameni). **2.** *Căndre*, P. (Sd IV 15); *-a* (Ard II 194). **3.** *Cîndrea* (17 B II 228); — V. (Ard II 40) din Amlaş. **4.** *Cîndreş*, Ioan nemeş haţegan (AO XVI 231). **5.** *Cîndrelul* t.; Poienile *Cîndrelor* (16 B IV 238). **6.** *Cîndroiul* (Glos). **7.** Cf. *Candrini*, 1487 (C Ştef 35).

www.dacoromanica.ro

CANTACUZIN nume de origine tracă al familiei care a dat un împărat bizantin şi, prin C-tin Cantacuzin, ginerele lui Radu Şerban Vvd, s-a transplantat în Romînia, la începutul sec. al XVII-lea. Al. Philippide derivă radicalul trac *Cand-* din zeul Κανδάων, Κανδαῖος „Marte al Tracilor" + suf. trac *-acu*, νδ fiind transcris ντ după fonetica greacă medievală, iar ζηνος este *zenu* din *Diuzenu* = gr. γένηϑ „născut din" (OR I 5 nota). Pentru *nt* < *nd* adăugăm numele calendaristice: Cantidie, Cantidian < lat. Candidus. Forme: **1.** *Cantacozino*, Iordachi (Sd V 108). **2.** *Catacozuno* (ib. 30, 36—7). **2.** Unii dintre membrii familiei semnează scurtat: *Canta* (Sd XXI 499; 520; R Gr); C-tin Cantacuzino apare, la Miron Costin, sub forma: Dinu *Canta*, dar acest nume este purtat şi de alte familii, şi se confundă cu derivate din subst. *cantă* „oală" (DLR). **3.** *Canta* fam. şi s., ard. (Ard II 254—5). **4.** *Cantea*, fam., act.

CANTEMIR un viteaz mîrzac tătar din Bugeac, la finele sec. al XVI-lea, al cărui nume, celebru la moldoveni, este împrumutat în sec. următor de *Cantimir* Sărdarul (C-tin *Cantemir* Vvd, ca domn, tatăl lui Dimitrie Cantemir) fără să fie înrudit cu omonimul său; — pren. 1782 (B Cr 75); — fam. buc.

CAP subst.

I. 1. *Capa*, spătar, 1512 (Dealu 18). **2.** < subst. capăt: *Capătă*, fam. (16 B I 18; Viciu 15); — ard., 1726 (Paş). **3.** + *-an*, *Căpătan* (Vr). **4.** < subst. căpătîi: *Căpătîi*, pren. (AO XVII 300).

II. Cu sufixe: + *-otă* **1.** *Căpet*, Aurel, băn. act. **2.** *Capotă* (16 B I 18; Tec I; Sd XXII; AO XVIII 141); — Nicoară (16 A II 14); — pren. (16 B II 328). **3.** *Capot*, N. (Sur XXII). **4.** *Capotea* s. (Dm; 16 A I 371); *Căpot/eni* s. vechiu.; *-eşti* s. (Dm; Cat; Ştef). **5.** *Căpotici* (C Bog; Băl VI); — moşinaş (16 A I 88); — Ionaş (17 A II 243); *Ctpoticiu* (17 A IV 35). **6.** + *-lea*: *Caplea*, f., munt. (Hurm XI); — în lit. pop.: sora lui Miu Cobiul; soţia meşterului Manole (G. Dem 461); fam., ard. (Paş); *Caple* f. (Stavr 2); — fata lui Gh. Părtoc 1667 (Vieri 67); *Căplescu* (Tec I). **7.** + *-lea*, *-an*: *Caplan*, vornic, 1708 (BCI VII 26); *Căplan*, P. (AO XIX 170). **8.** + *-şa*: *Capşa* (Arh; Băl VI); — Chirica (Sd V 64); *Capşea*, Sim. (17 A V 60); *Căpşeşti* s (Cat. mold. II); *Căpşuleţ*, Sava (17 A II 105) = Căpşulea, Sava, 1607 (BIR 231).

III. Compuse: **1.** *Capdebo[u]* Erna (An Com); — Iohan din Braşov (Cat gr. I). **2.** *Capdeghindă*, Ioan clucer (Sd V 232); *Capdeşer* (Viciu 33) = de fier: *Caplat*, 1820 (Sur XV 259). **3.** *Capmare* act. (V. Bistr. — Bicaz): *Caproşu* s. **4.** *Capverde*, Ioan, buc. (An Com); — Natalia, act. **5.** *Caprău* (Glos). **6.** *Captare*, diac (16 B I 115) zis şi *Căptar* (Cat; 16 B I 115; V 450); *Căptari(u)*, Radu (17 B I 316, II 280); *Căptăreşti* s. (17 B I 188); cu suf. ucr. *-enco*: *Captarenco*, mold.; cf. *Căputaru*, Ion (Tut) sau < subst. captar „capac" (Tiktin). **7.** *Capdehier*, Radu (Cat; Braş. 380). **8.** *Cătcăunu*, Ilie (Meşt Cr) < căpcăun.

Capetan v. C ă p i t a n **3.**

CAPRĂ subst. **1.** — fam.; în genitiv *Caprii* sau *Căprăi* Andronic, armanu (CL). **2.** *Caprea* (Sd XVI); *Căprescu* (Arh). **3.** *Căpran: Căprăneşti*, fam., olt. (RI XV 65). **4.** *Căpriţa* f. (16 A III 79); *Caprina* f. (Cotr 80). **5.** *Capreş* (17 B IV 150; 17 A V 241); *Capriş* [armean] (Sur IX). **6.** *Căpriţ* (Ard); *-ă*, Oprea (17 B I 230); *-oiu* (Sd X). **7.** *Căproiu* (AO IX 455). **8.** *Căprariu*, Stan (17 B IV 173); *-l* (16 B III 81) < subst. căprar. **9.** Cf. *Caprace*, *-a* (Sur X). **10.** *Caţichi* (Arh; Sd XI) < neogr. κατσίκα „capră".

CAR subst. şi vb. A CĂRÁ. **1.** *Cara* jitnicer (Isp III[1]; Sur XXIV); — căp., mold. (Costin); — locot., 1857 (Sd XVIII); — f. (16 B III 222) sau < tc. *karâ* „negru". **2.** *Cărăscul*, Gr. (Isp. II[1]; Sd V 75). **3.** *Cărilă*, Ion, act. **4.** Prob. *Carai*, Stanciul, olt. (16 B...). **5.** *Cărată*, Ion (Ard II 165) sau < participiul vb. a căra. **6.** Cf. + *-an*, *-oiu*: *Cărănoiu*, Ion munt. 1848 (BCI XI 99). **7.** + adj. mare: *Carmare*, Ion (Sur XV 268).

CARÁ < tc. ***karâ*** „negru", adj. ce intră în compunerea multor nume de persoană la popoarele balcanice sub influenţa otomană. În compuse: **1.** *Carabaş*, „oaie cu bot negru", literal, „cap negru" (Enc) şi o specie de peşti (Păs).; *Cărăbaş*, mold. **2.** *Carabat <

www.dacoromanica.ro

gr. καραπαζάκι, „cufundar" (pasăre): *Carabatescu* (act.); *Carabet*, (Şchei III); *-eşti*, ceată de moşneni (16 B VI 41); **3.** *Caracal* (< tc. Kara-kalé „cetate neagră") oraş oltean cf. însă m-rea Caracálu din m-tele Athos, de la care ar fi putut veni numele oraşului nostru, dacă i-ar fi aparţinut cumva ca danie domnească; *Caracal*, ţig. (16 B I 34); *Căracăl* cătun (Mus), numit după vreo persoană, acolo nefiind vreo cetate. **4.** *Caracaş* „sprîncene negre", fam., mold. cf. tc., Karakaš, paşă de Buda (Costin); — b. (Sd XVI; VT); *Cărăcaş* (Băr I). **5.** *Caragea* < tc. karadjá „negrişor"; — boier + 1523 (P Gov f⁰ 14); Ioan-Vodă Caragea; *Caraja*, comis, 1426 (Ţ-Rom 149); + *li* Ioan L. *Carageale* scriitorul; **6.** *Caragiani* ar. zis *Caraiani* „Ioan cel negru" sau Caraioani (Fil C 255). **7.** *Caraghiuzel* (< tc. karaghüzel „brunet frumos") m. stolnic (16 A III 10; Iorga V 158; Sd V) zis şi *Caraghizeal* (17 A II 254) şi *Carachiuzel* (16 A III 179). **8.** *Caraciomag*, T. (D Buc) *Caragos* (17 B IV 142) < tc. karagöz (?) **9.** *Caraochea*, olt. (17 B I 334); *Caraochi* din Bujorani (16 B IV 314); — Stroe (16 B VI 37) — traducere pe jumătate a n. turc. karagöz „ochi negru". **10.** Formarea de nume compuse s-a produs atît în limba romînă cît şi în (aromînă): *Caramzulescu*, *Caranton*, D. (Cat gr I); *Cara Dima*, *Caramitru*, *Caranica*, *Carapancea*, *Carastan*, *Caravasile* etc. Cf. *Caramulea* Ţîru (BCI IX 114); *Carapotom* (?), I. (17 A II 224); Caravlah, v. Vlah.

CARABA, subst. reg. cf. tc. *karaba* „ploscă"; cu sensul acesta, nu de carabă-fluer, cuvîntul circulă în r. Cîmpina, ca. elem. pastoral, cuman. **1.** — (Dm); — Drăguş (16 A I 323). **2.** *Cărăbea*, munt. (RI I 21). **3.** *-ulea*: *Carabulea*, T., 1827 (RI XIV 148).

Caraivan v. Cărăvan **3.**

CARAMAN < tc. *karaman* „brunet", (folosit în blg. cu sens de „om tare" (Weig) la origine etnic „originar din Karamania", în Asia Mică); la noi circulă şi ca nume de bou murg (DLR), dar a pătruns în Moldova din sec. al XV-lea cînd emirul liber al Caramaniei înfrunta eroic pe Otomani; cf. şi tc. kahrimăn „erou" **1.** *Caramanu* (Dm); — Gh. (Bîr I); — D. 1693 (D Buc) sinc. *Carman*, Ioan (Drag 302); *Cărmăneşti* s. mold. dispărut (Romanosl. IV). **2.** *Cărăman* t, n. adus de Cumani (Eug. Tănase în R. Intern. d'Onomastique X p. 292); — moş. (17 B II 318); — Dărban pren. (Şchei I) **3.** Cu *i* epent.: *Caraiman*, mold. (Arh); — pitar, 1647 (Răc 15); — m-te din culmea Bucegilor; **4.** *Cărăiman* (Ur XXII 215; Sd XI); — comis (16 A IV 175); — Ioan (Sd V 37); — pah. (17 A V 178), scris şi *Căriiman* (17 A I 60). **5.** *Căriman*, N. (Băl VI). **6.** *Caraman/lău*, fam. (D Buc); *-ltul* Fil C 256).; *Caramanloiul* (17 B IV 157) < tc. karamanli „originar din Caramania"; prob. scurtat: *Manliu*, Ioan.

Cara/mulea, -nica, -ochea, -paneea v. Cara **9, 10.**

Caranfil v. Calomfir **2.**

Caransebeş v. Cărăvan **2.**

***CARAPCI** **1.** *Carapciul* fam. (Cat; 16 B III 240); — s. buc, „vechiu nume romînesc şi la munteni în sec. XIV" (RI I 50); *Cărăpceşti* s. (r. Tecuci). **2.** *Carapcin* (13—15 B 152). **3.** *Carapcian*, Coste (Băl VI).

CARAŞ cf. caras sau căraş, (un soi de peşte). **1.** *Caras* (Sur III). **2.** *Caraş* megiaş (16 B VI 39); *Căraş* olt. (16 B V 55; Sd XVI). **3.** *Cărăşelu* (Hur 102) < subst., dans rural **4.** *Cărăşilă*, R. (AO XIV — XV 280).

Cără(m)beţul v. Cărăbăţ **1, 2.**

CARCA I. 1. — vornic (17 B I 179, 222, 363, II 90). **2.** *Carcea* (Buc). **3.** *Cărcu*, Ion, mold. (RA I 276); *Cărcu* zis şi *Cîrcu* (Băl I, III, VI). **4.** *Cîrcu*, V., act. **5.** Cf. *Cîrcă*, P. pan zis şi Cîrcovici, P., modificat din Carca sau Cărcu după analogia subst. *cîrcă*.

II. + suf. *-ciu*: **1.** *Carciu*, dobr., 1859 (RI XI 204). **2.** *Cărciu*, buc. act.; *-l* (Sd XVI); — Costandin (AO XX 139); *Cărciul* zis şi *Cîrciul* (Băl III, VI). **3.** Apropiate: *Carciga*, Ion, mold. (Sd VII 334) şi *Caraca*, diac (BCI I).

CARDAŞ < tc. ***kardaš*** „tovarăş". **1.** fam. act.; — mold. (Sur XVII). **2.** Cf. *Cordoş*, şi *Corduş* ard. (BA ung 52) < ung. ***kardos*** „cu sabie" (etim. Bil-Albescu).

www.dacoromanica.ro

Carjan v. Cîrjă **2.**
Carlan, *Carlaonț* v. Cărle **I 3, III 4.**
Carman v. Caraman **1.**

CARNE subst. **1.** *Cărneală,* Ioan, act. < cărnilă sau < vb. a *cîrni.* **2.** *Cărnos,* Șt., mold. **3.** *Cărnar/u, -iul,* Iordache (Sd VII 327), n. agentis.

Caroli v. Cărle **I 1.**

CARPEN subst. **1.** — din Văleni (Draj I); *Carpăn,* R. (Drag 143); — jupîn, cismar, 1805 (BCI XI 93). 2. *Cărpeniș,* Stanciul 1620 olt (An C VI 492).

Carșoti v. Cărșu **3.**

CASANDRA n. vechi grec. < Cassandra, fiica lui Priam; Cassander, un rege macedonic. **1.** — f. (Ard; Pom; Șez; P Bor 6 etc.; olt. Sur VI), nume popular mold. și munt. **2.** *Casandru,* C. (act.).

CASĂ subst. **1.** *Căseiu,* Ioan, munt., 1830 (BCI XV 166). **2.** *Căsoaia,* țig. (Tis 245); *Căsoiul,* V., 1667 (BCI VII 34). **3.** *Casotă,* Drag. (Dm); *Casota* s. (Bz). §§ 1—3 s-ar putea explica și prin Casu < Casian st. **4.** În compunere: *Casa de sus,* muzician francez; *Casamîndră,* V., mold., act.

Case/ă, -oe, -oești, -oi, -ul v. Casca **1—3.**

***CASTRU. 1.** *Castriș* fam. (Nif); *Castrișoaia* t. (Mus). **2.** *Căstruț,* olt. (17 B I 325). **3.** Cf. *Castriotul,* Gh., comis munt. 1711 (Neculce), prob. de aceeași origine cu eroul albanez omonim.

CAȘ subst. **1.** *Caș,* Gr. (17 A V 143); *-u,* (Viciu 33; Buc); *-u,* (Isp. IV[1]); *Cașul,* Apostul, 1759 (BCI VII 32); — I. (17 A III 167); — Toader (Bîr II); — Ionașco (Glos), **2.** *Cașin* t. explicat de Drăganu (p. 542) ca n. de persoană din subst. caș < caseus; *Cașin* b. (C Bog); — Stan, 1443 (Dm), cf. Kašin porecla unui cnez rus la 1550 (Čičagov 49); *Cașen* s. (Dm); *-ul* s. (C Bog). **3.** + *-ută:* *Cașot* b. (17 B III 54); *-ă* vecin (Ștef; C Ștef; Sur I; 17 A II 273; 17 B IV 199). **4.** *Cășol,* Lupul (Sur VII 213); *-ești* s. (Dm).

CATAMAR 1. — b., 1431 (Dm); *Cătămărești* s. (ib); coincidență: celt. Catumarus (BiA); cf. și Cotumorii v. Cot 15.

CATANĂ subst. ard. < magh.. ***katona*** „ostaș". **1.** *Catana,* R. (17 B III 178); — jupan (16 B I 80); *Catană* (Ard); *Cătană* (Moț; Sd X); *Cătan* (Tel 58). **2.** *Cătăniță* (17 B II 282). **3.** *Cătanu* (AO VI 58); *Cătănuță,* Ghiță (erou de baladă). **4.** *Cătăn/oiu* (Sd XVI 99) *-escu.* **5.** Prob. *Cotana* b. (16 B II 98).

CATARGI, < tc. ***katîrği*** „conducător de catîri". **1.** *Catargiul,* Gh., paharnic; fiul său Ianache banul C. (17 B IV 370); — Ilie (Sd V 48); — Apostul (AO XIV 119).

Catar/aga, -ig v. Cătărig **1, 3.**
Catuna v. Cătun **2.**

CAȚĂ subst. (un cîrlig de prins oile). **1.** *Cața,* N. (Ac Bz 43) și s. (Ard); *Cață,* Radul (Glos). **2.** *Căța,* Dan (17 B IV 511); *Cățan,* M. (An Pit 23). **3.** *Cație* (Sd XXII); *Cățești* (16 B I 1). **4.** *Cățoiu* (Drag 305) și s. (BCI VII 35); cf. subst. cățoi sau cițoi = bibilică (Păs). **5.** *Căfulescu,* A., act.

Cațărui v. Cățăra **2.**
Cațiehi v. Capră **10.**

CAUC subst. **1.** *Cauca* mold. (Sd VI 143). **2.** *Căucelești* s., < caucel, azi *Căciulești* (C 10 Ștef 12).

Caui v. Căui **1.**

***CAUL,** prob. un masculin din subst. caua. **1.** *Caul,* S. (Sur IX). **2.** *Căul,* Drag. (16 B II 30; AO XV 120); *-ă,* buc.; *-ești* s. **3.** *Căulea* fam. (Șez). **34.** *Căuaș* s. < caua + suf. *-aș.*

CAUT. vb. **1.** *Cauteș* „cel ce caută" (N Iorga III 219); — Ioan (Sur V); — Gh. (Băl III); — Ivan (16 A I 369). *Cavteș* scris și *Cauteș* (Dm); *Căutișeni* = *Căuteșani* s. (Ștef). **3.**

www.dacoromanica.ro

Cautiș, Gh. (Băl VI); — Pătraș, mold., 1650 (RI II 163).

CAZAC, ostaș din organizația liberă militară ucraineană, în care se înrolau și moldoveni (Cazacii de la Nipru). **1.** *Cazacul* frecv. n. de fam. (Băl I, III). **2.** *Căzac* (Buc, CL); *-u* (Sd XXII), *-ul* pren. (17 A IV 451). **3.** *Căzăcel*, fam. (Băl II, III). **4.** *Căzăcescul*, V., mold., 1680 (Sd V). **5.** *Căzaca*, cneaghina lui Trifan, numită și Maria-Căzaca (17 A IV 418, V 277). **6.** *Cozac* (Mar; 17 A II 124).

CAZAN subst.; antroponimul se poate explica și prin tc. ***kazan*** „regiment". **1.** — boier, munt., 1456 (Rel; Giur 245; 13 —15 B 62); apare și ca prenume la boierii din sfatul domnesc munt. în sec. al XV-lea (Hris I 122—130); — Crețul, — Bilbaneș (ib 128); *Cazana*, fam. (Bz); marital, *Căzăneasa* (Isp V[1]); *Căzăn/escu*, *-ești* fam. **2.** *Căzan* pren. (P Bor 6, 90, 92, 93); fam. ard., 1680 (Paș); boieri (Tis; 16 B I 98; Sd XXII). **3.** *Căzanciul* t. (17 A V 212). **4.** *Căzanovici*, Ș. (16 A I 549). Pentru verificarea derivației din subst. cazan, cf. numele Căldărea (Ard) < căldare.

Căbac v. C a b a c **1—2.**
Căb/ăești, -ești, -ici v. C a b a **1, 3, 4.**
Căbăran v. C ă r ă v a n **4.**
Căbănul v. C a b a n **2.**

CĂCIULĂ subst. **1.** — (Sd X). **2.** *Căciulat* olt. (Giur 78; AO XVIII 474; Sur V); — log. (IO 160); — popa (16 B V 194); *-a* s; *-ești* (17 B II 307). **3.** Prin contam. cu cuciu-: *Cuciulat*, dregător, olt. (Tis); *-a* s. (13—15 B 24).
Cădar v. C a d ă **3.**

CĂDEA (a), vb. **1.** *Cadejos*, Gh., mold. (RI VIII 139; Sur XXII). **2.** *Cadehrib*, Ș. (Sur XIV). **3.** *Cădere*, fam., act., Iași.

Călata, Călieriu, Călă v. C a l **II 1—4.**

CĂIN- 1. *Căinușu*, V., diac., 1663 (Cîmp). **2.** *Căinița* din Borcești, b. (Sur II). **3.** + *-ar*: *Căinar* b., mold. (16 A IV 281); *-i* s.

Căinești — Cănești v. C î i n e **1.**
Căiuțul v. C a l **II 2.**

CĂLARE adj. și adv. **1.** *Calara* b. (Ard); *Călărești* t. (Glos). **2.** *Călărașul* (ib.) < subst. călăraș.

Călata v. C a l **I 4.**
Călc/ea, -eia, -ești v. C a l c e **3.**
Călciurescu v. C a l c e **6.**

CĂLCÎI subst. **1.** — Ana, act.; *-u*, Vas. (BAP II 218); *Călcăiu*, I. (16 A III 339); — clucerul, mold. (BCI IV 205).

CĂLCU 1. *Călcul* (Sur V); — Ivașco, mold., 1650 (RI II 161). **2.** *Calcaș*, M. (17 A V 337). **3.** *Calcoe*, R. (AO XXI 173).

Căld/a, -eiu v. C a l d **1, 4.**

CĂLDARE subst. **1.** — Gr. (Sur XV). **2.** *Căldăraș*, T. băn. act. *Căldăruș* vornic (D C-pol); *-u* (17 A II 128); *Căldărușani* s. **4.** *Călderescu*, V. munt. (Sd VII 56).

CĂLMĂȚUI n. peceneg sau cuman. **1.** — mold., 1602 (Sd XXII) și t. **2.** *Calmățui* (sic) b., mold. (Sd XXII 384); — Neagul (Ștef.); *-ul* (ib). *Călmățoiu*, vătavul (17 A I 122).

Călotici v. C a l **I 3.**
Călț, -a, v. C a l ț u **2.**
Călțaru v. C î l ț i **2.**

CĂLȚUN subst. **1.** — Ioan, olt. 1818 (Sd XXII); *-a* mama lui Mircea (Rel). **2.** *Colțun* fam. (Șez) < subst. colțuni.

Călul/ești, -ui v. C a l **I 1.**
Căluș/a, -elul, Căluțan v. C a l **I 5, 6.**

CĂMARĂ 1. *Cămărescul*, Anton, log. (17 B IV 450). **2.** *Cămărășescu* < subst. cămăraș. **3.** *Cămărici* (17 A II 75) și *Camariciu* (Dm; 16 A III 131, 351). **4.** Cf. *Camari*, Cociu, ar. (Cara 34) < ngr. καμάρι „fasoane". **5.** Cf. *Camarin* (C Ștef).

Cămărzan, -a, Cămîrzan v. C î r m î z **II 1, 2.**

CĂMILĂ subst. **1.** — poreclă (Ștef); — — T. (Dm); *Cămilești* s. **2.** *Cămiloiu* t.

www.dacoromanica.ro

CĂNCIU. 1. *Cănciu*, Ioan (An Pit 81); *-l* mold; 1607 (BIR 231) *-lescu*, G., act. 2. *Căncilă* (16 B III 224). 3. *Cîncea*, Teodor, 1848 (AO XXII 75).

Cândre v. Candrea 2.
Cău/eiu, -eşti, -ueă, -uţă v. Radu III 20, 25 şi Cană 3—5.
Căpăt/an, -ă -îi v. Cap I 2—4.

CĂPĂŢÎNĂ subst. 1. Plaiul lui — t. (Sc). 2. *Căpăţînă* fam. (Bîr I; Paş).

CĂPENEAG sau chepeneag, subst. manta de ploae, haină boierească. 1. *Căpeneag*, C., Ion (17 A II 226); — vătaf din *Căpenegi* (17 A IV 140).

CĂPITAN subst. 1. *Căpitan*, T., ard.; *-ul*, C-tin, cronicarul. 2. *Căpătan* (17 A I 219; Vr C 8). 3. *Capetan* (sic) fiul lui Tanasă Mitică. 4. Prob. *Copitan*, olt. (16 B VI 337).

Căpl/an, -escu v. Cap II 5, 6.
Căpot/eni, -ici v. Cap II 4.
Căpr/ariu, -ăneşti, -îia, -oiu v. Capră 3—8.
Căpşuleţ v. Cap II 7.
Căptar, -i, -eşti, Căputaru v. Cap III 6.
Căraş v. Caraş 2.
Cărată v. Car 5.
Cărăbaş, — etc. v. Cara 1.

CĂRĂBĂŢ subst., un soiu de larvă, fig. „om scurt". 1. — (LU; Tec. II; Glos); Petre vornicul 1518 (Urechi). — Darie, spătar (Sur VIII); *Cărăbeţ*, I., act. 2. *Carămbeţul*, 1743 (AO XXI 191).

Cărăbea v. Caraba 2.
Cărăman, Căr(ă)iman v. Caraman 2—5.
Cărămaş v. Curama 3.
Cărănoiu, Cărăscul, Cărilă v. Car 2, 3, 6.
Cărăş/elu, -ilă v. Caraş 3—4.

CĂRĂVAN, cf. şi ucr. караван „car mare" (DLR). 1. *Cărăvan* mold., 1702 (Sur XIII); — olt. (Sd VI 517; 17 B I 342). 2. *Cărăvansebeş*, numele vechi al oraş. bănăţean, contras în Caransebeş. 3. Cu *i* epentetic: *Caraivan*, V. sau < Cara-Ivan; cf. şi *Curvivan*, Tănas, mold. (Sd XXV). 4. + Cabă: *Căbăran* (Isp III; Sur IV) sau < Cărăvan cu b < v. şi met.

CĂRBUNE subst. 1. — b. (17 B II 228; 16 A IV 56; Buc); — V., ard.; *Cărbun/a* f. (17 B I 168); *-eşti* s. 2. Rotacizat: *Cărbure*, Ioan (16 A I 560). 3. *Cărbunaru*, Stoica, 1841 (Acte Sc). 4. Cf. *Cărbărău* (AO XVI 347), care poate fi din altă temă.

Căre/iul, -u v. Carca I 3, II 2.
Cărcos v. Crocos 2.
Cărlat, -ev v. Scarlat 2.

CÂRLE — CÎRLE < germ. ***Karl***, latinizat Carolus. **I. 1.** *Caroli* pren., munt. (P[10]); forma germană, sub influenţa Saşilor din Ardeal, a prevalat în trecut. 2. *Cărlea: *Cărleşti* s. (Sd VI 159; Sur XV; AO IV 108). 3. *Carlan*, Ct., olt. (Sd VI 504). 4. *Cărlina* t. (Sur XXIV). 5. *Cărlicu* (17 A I 217). 6. *Cărlior*, Ioan (Vr C 144); *Cărliur*, V. (ib. 174). 7. *Cărlotă*, N., olt. (Sd VI 502).

II. Cu *ă* > *î*: 1. *Cîrlă* (C Ştef); *Cîrla* ard., 1726 (Paş); — mold., fiul lui Avăr (16 A III 33) zis şi *Crălea* (Isp I[1]). 2. *Cîrlea*, I. *Cîrl/eşti* s. (AO VIII 288); *-escu*, Gr. act. 3. *Cîrlie*, F. 4. + *-ova*: *Cîrlova*, poetul; — D. (I Div). 5. Cf. *Cîrloira* f., ţig., 1555 (Tis 245). 6. Sub influenţa neogreacă Carol este echivalat cu Scarlat, de ex. Carol (Scarlat) Roseti, ş.a. 7. *Cîrlomăneşti* s. r. Bz < lat. med. *Carlomannus* < germ. Karlmann; cu met. *Cîrmălineşti* (Cat mold II)

III. Cont. cu Oanţă sau cu subst. cîrlionţ: 1. *Cîrlioanţă* I. zis *Cărloanţă* (Buc; CL). 2. *Cărleanţă*, St. (Sur III); *Cărlianţa* (Glos). 3. Contam. cu Scarlat: *Scărlenţea*, Stan (17 B III 352); *Scarlenţa* t., fost *Cîrliuţa* (Puc). 4. Cf. şi *Carlaonţ*, act.

Cărmă v. Cîrmă 1.
Cărmăzineşti v. Cîrmîz II 4.
Cărn/a, -acul v. Cîrn 2.
Cărn/aru, -eală, -os v. Carne.

***CĂRSU.** 1. *Cărsica*, Gh. (Băl III). 2. *Cărşov*, olt., 1785 (Sd VII 7). 3. Cf. *Carşoti*,

www.dacoromanica.ro

Mih. (17 B III 299) zis şi Mihai Grecul (17 B IV 183), prob. un aromîn.

Cărt/oage, -ogea, -oşa v. Cîrtoajă 3. 4.
Cărţan v. Cîrţa 2.
Cărţ/iboi, -ilă, -ul v. Cîrţu 2—4.

CĂRUNT subst. 1. — V. (Sur XX); *-ul*, cca 1500 munt. (Acte Sc); *Cărunţii* fam., moşneni, 1797 (Vieri 70); — sau *Căruntieştii* s. disp. (Acte Sc.), după moşul Căruntul.

CĂSCA vb. 1. *Cască*, Preda (Gorj 179)' 2. *Cascul* (Glos); *Căscul/escu*, A., mold.' act.; *-eşti* fam. (Gorj 179). 3. Prob. *Cascoi'* b., munt. (Glos); *Cascoe* m-te (Mus); — N' (C Ştef); — Onică (17 A II 111); — din *Casco/eşti* (16 A III 292); *-eşti* s. (Dm). 4. *Cosco* n. act. identificat de M. Costăchescu cu Cascoe (Dm); v. şi Cosca.

Căs/eiu, -oiul v. Casă 1, 2.
Căstruţ v. Castru 2.
Căşot v. Caş 4.

CĂŞUNA a, vb. 1. *Căşun*, Lupul, mold., 1665 (BCI IV 169); *Căşuneanu* (Şez).

Cătan, -ă, -u, Cătăn/iţă, -oiu, -uţă v. Catană 1—4.
Cătămăreşti v. Catamar 1 şi Cot 15.

CĂTĂRAMĂ subst. 1. — olt., 1551 (AO XVII 293; 17 B II 133). 2. *Cotoromă*, D. (17 A II 151).

CĂTĂRIG(Ă) subst. v. rom. 1° picioroange, 2° tînărul „de la 15 pînă la 22 ani", termen folosit în Pravila lui Matei Basarab, în „Divanul" lui Dim. Cantemir şi în „Calendar pe 112 ani" de clucer Barbu Viişoreanu ed. 1800 (Sd XVI). 1. *Catarig*, (Viciu 15); — R., act.; — Luca, act. 2. *Cătarig* b. (Isp II[1]). 3. Prob. *Cataraga*, 1673, răzeş din Iaşi.

Căt/ilă, -uiu, -uleşti, -uţ v. Catu 1—3, 5.

CĂTUN subst. 1. — Stan (16 B II 148); *-a* f., 1824 (BAP II 111). 2. + Catană: *Catuna*, M. (Mar). 3. *Cotun*, I., act. 4. *Cutuna* f. (Mar). 5. *Cătunariul*, Dr. (AO VIII 292), cf. catonaro, şeful de cătun (Morl 13).

CĂŢĂRA vb. 1. **Căţăr* > *Căţăreşti* fam. (16 A II 75). 2. *Caţărui*, T., mold. (Sd VII 341).

CĂŢEL subst. 1. *Căţelean*, Ioan (C Ştef); — comis (Băl II). 2. *Căţeleşti* s. (Dm).

Căţ/a, -an, -eşti, -oiu, -uleseu v. Caţă 2—5.
Căuaş, Căul, -ea v. Caul 2,
Căucel v. Cauc 2.

CĂUI 1. *Caui* (16 A I 225). 2. *Căuia*, I. (C Ştef); — s.; *Căuea*, V. mold. 3. *Căuiu*, T. (Ştef); — *-l* (C Ştef). *Cău/e*, Ioan (Sur IV); *-eşti* s; *ească* t.

Căuteşani v. Caut 2.
Căzac, -a, Căzăc/el, -escu v. Cazac 2—5.
Căzan, -ciul, -esen etc. v. Cazan 2—4.
Ceaga şi Ciaga v. Cega 2, 5.
Cealapie v. Cilibiu 4.
Cean v. Cehan 3.

CEANGA subst., un soiu de şarpe, zis şi ceanca (DLR). 1. *Ceanga*, Vlad, ard. (RI XIII 281). 2. *Ceanca* b. (17 B III 346).

CEAPĂ subst. 1.—boier; (Buc); *Cepescul* Barbul (Cat. gr. I; Şchei I); *Cepeşti* s. 2. *Ceapeş*, T., 1640 (AO XVIII 470). 3. *Ceparu* fam. (Telega). V. şi derivatele de la Cep.

CEARĂ subst. 1. *Cearea*, M. din s. Profa (Mz Pl acte). 2. *Cerea* (Tel. 58). 3. Prob. *Cerăşul* s. r. Teleajen scris şi *Cereş*, iar moşnenii *„Cereşeni"*; este posibilă şi derivaţia din forma cerăş var. la cireş (DLR) sau < subst. *cer* (stejar) + *-aş* (Drăg). 4. *Ceraşan*, C., 1845 (RI XVIII 39) din *Ceraşu*, fam. din Vălenii de Munte, al cărui nume variază în acte: *Cerişanu, Cereşanu, Cireşanu.*

CEASLĂU 1. — mold. 1663 (Sd VII 293) cu *ău* < *ov*, cf. ceaslov. 2. Cf. *Cislău* t. greu de explicat din cislă.

CEAUR sau ceur, adj. „saşiu". 1. *Ceaur* Pătru (AO XX 146), pren.; *-u* fam. (Sd XI);

www.dacoromanica.ro

Ceaurii la 1430 (Ţ-Rom 157; 16 B I 70); *Ceaurul*, D. tatăl lui Gh.-Ştefan Vvod (Gane). **2.** Prob. *Ceauleşti* s. (BCI I), prin disimilare.

CECA subst. „huhurez" (DLR). **1.** *Ceca* b. (16 B VI 340; AO X 130). **2.** *Cecea* f. (17 A II 304); *Ceciu*, N., act. **3.** *Ceoca* pren., mold. (P^{14}) < subst. ceoca, cu acelaşi sens; cf. şi „cĭocĭ" într-o expresie populară < cioacă „stăncuţă" (Păs); v. şi CIOACĂ.

CEGA subst. **1.** — (13-15 B 174); fiul lui Albul Negrul (Div 62); — tatăl lui Vlaicu, vornic (16 B II 6). **2.** *Ciga* s. (Bih 6); *Ceaga* s., mold. **3.** *Cegan* spătar (16 B I 40; *-i* s.; *Cegăneanu*. **4.** *Cigan* (17 B I 388). **5.** *Ciaga*, V., ţig. (Vit 28).

CEHAN. 1. — (Ştef; Tec I); — la origine n. de persoană (Sd V 542), pus în legătură cu subst. *ceahnă* „cĭine" (DR III); *Cehan* frecv. (Sur VII); — vătaf (16 A IV 211); — Ionaşco (17 A I 3); C-tin *Cehan* Racoviţă Vvd semna *Cihan* şi *Gehan* (RI X 287). C-tin Gehanu Racoviţă (P Gov) cf. pers. *ğehan* „lume" (OR II); *Cehan*, N., (Sur VII); — Petrea (17 A V 330); *-i* s. (Ştef). **2.** *Cihan* (Ştef; Tec I; 17 A II 268); *Ciohan* (Bîr I). **3.** Cf. fără *h*: *Cean* (Moţ; Ard). **4.** *Ceheiu* şi *Cehefel* ss. < etn. ceh (?); cf. şi *Cehul* Silvaniei s.

Ceh/eiu, -eţel, -ul v. C e h a n **4.**

***CELU**, cf. rus чело „stea" (Vasmer). **1.** *Celea*, act. **2.** *Celoiu*, T. **3.** Cf. *Celiani* s. (16 B II 219; VI 337). **4.** Cf. *Celeiu*. s.

***CENA**. **1.** *Cenea* (Ard II 172). **2.** Cf. *Cenat*, Stelian, mold., act. *Cenei* s., băn.

CENUŞE subst. **1.** — Ioan (Buc); — Vladul, munt. 1711 (BCI III 81). **2.** *Cenuşaru* şi *Cenuşoiu* actuale. V. şi P e p e l e a **5.**

Ceoca v. C e c a **3.**

CEP subst. **1.** *Cepul* vlah din Serbia (DR IV 1). **2.** *Ceplea* s. olt. **3.** *Cepoiu* (Şez); — Petria (17 A V 504); §§ **2** şi **3** se pot explica şi din plur. de la ceapă.

Cep/aru, -eşti etc. v. C e a p ă **1, 3.**
Ceraş, -an, -ul v. C e a r ă **3, 4.**

CERC subst. şi CERCEL subst. **1.** *Cerceşti* s. **2.** Cu suf. *-a*: *Cérca* f., munt., 1819 (BCI XV 163). **3.** *Cerchescu* mold. **4.** *Cercel*, Petru Vvd; **5.** *Cerceá* f. (16 A III 443).

CERCHEZ etnic, primit ca n. de persoană, sub influenţa faimei lui Cerchez-Mehemet-Paşa (Cronica lui Neculce). **1.** — (Arh; Băl VI); *-ul* s.; *Cerchiaz*, Gh., boier, 1661 (Sd V 38). **2.** *Cercheaj*, Ioan (Glos) < plur. cercheji. *Cerchejea* pren. (Cat mold II) **3.** *Cercheza*, Maria, soţia marelui vistier Aslan (17 B III 620).

Cer/ea, -eş, -eşan, -eşeni, Cerişan, v. C e a r ă **2—4.**

CERGĂ subst. **1.** *Cerghescul*, Vl. munt. 1640 (BCI V 192). **2.** *Cerguţă*, V. (Isp IV^1). **3.** Cf. Cergăul ss. ard.

***CERMĂ.** cf. rus. чермь „cald, roş" **1.** — (Hur 124); + suf. *-an*: *Cermănescu* (RI VI 263). **2.** + suf. *-eg*: *Cermegeşti* s. (AO XVII 293).

***CERNU** < sl. чрънъ „negru". **1.** *Cernul*, b., sec. al XIV-lea (Morl 6). **2.** Cu suf. *-a*, *Cerna* b. (Ştef) zis şi Negru; *Cernă* b. (Sd XVI 157); *Cerna* f. (Isp V^1; 16 A II 228). **3.** Marital: *Cernaia*, Iacob (17 B IV 189). **4.** *Cerne* b. (Bîr I); *Cernea* frecv. **5.** *Cernica*, Ştirbei, boier, olt.; — m-re, ctitoria acestuia **6.** *Cernicea* t. (Mus). **7.** *Cernei*, A., act.; *Cern/escu*; *-eşti* s. **8.**+*-at*: *Cernat*, pren (P^{11}); —solul (Rel; Ştef); *-u* s.; *Cernăt/escu*; *-eşti* s.; *-oae* f. (Tec I); *Cernaţi* s. (Bîr I). **9.** *Cerneţi* t. cf. rus. чернец „călugăr". **10.** Enigmatic: *Cernăzoae*, marital (Sd XXII). **11.** Din rus. черный „negru": *Ciorna* b. (Dm); *Ciornei* (Arh; Sd XI), cf. subst. ciornei, pasăre (Pas).

CERŢUL. 1. — Stan (16 A I 267). **2.** *Certi*, Stan (Dm); *Certiăşti* s. (ib.), azi *Certeşti* s.

CETINĂ subst. **1.** *Cetina* b. (Sd XVI 157); — f., ţig. (17 B IV 532). **2.** *Cetinoiu*, mold. (RI V 225); —Marica, mold. (Sd VII 61).

www.dacoromanica.ro

CEU subst. 1° „ceh", 2° oală de fier (DLR). **1.** *Ceuleț* (RI V 225); — L., mold. (Sd VII 61). **2.** + *-uț*: *Ceuța* și *Ceuțea* f. (Dm; Ștef); *Ceuță* (Jiul ard).

Ceuc/a, -uț v. C i o a c ă **6.**
Chechiriță v. C h i c h e r i ț ă **1.**

CHECIU subst. < tc. *keǧ* „strîmb, cîrlig", sau ung. *kecs* „vrajbă". **1.** — O., act.; *-lescu*. **2.** *Checea*, Blaj (16 B I 85). **3.** + *-ică*: *Checica* (16 B I 80); *Chiaciche* (ib. 83) și *-a*, 1507, din Blaj (Rep D 211) poate același, cf. magh. *kecske* „capră".

Chejna v. C h i a j n a **3.**

CHEL subst. **1.** *Chelu*, D-trache N., por. (Sc). **2.** *Chela* b., țig. (Sd XVI); *Chelești*, fam., olt. (AO XV 65). **3.** *Chialea* f. (Hur 129) sau < subst. piele. **4.** *Cheleș* (Tel 58). **5.** Cf. *Chilișoiu*, Al. (IO 79).

CHELDA subst. (DLR). **1.** *Cheldea* mold. (Sur IX); *Cheldoaia* (Sur V), marital.; — soția lui Luca Arbore (16 A III 79). *Chealda* ard. act.

Chele-arsă, v. P i e l e **7.**

CHERA < gr. mod. κερά, κύρα „doamnă", v. V. Bogrea, (An C III 512-4) **1.** *Chera* f. (Cat; Giur 264; P² f⁰ 14); — preoteasa, 1649 (AO XVII 309); *Chera-Duduca*, îmbinarea a două nume cu sens identic, unul grecesc, altul turcesc, din romanul lui N. Filimon; cf. Keratamar, sora țarului Șișman. **2.** *Chera*, ca n. masculin: — logofăt (Hur 48; 101, 128; AO XII 240); — Gardescul, olt. (Sd XV 305); — grecul (17 B I 204; — popa (17 B II 435). **3.** *Cherescu* (Sd XVI) *-l*, D. 1788 (M Put 101); *Cherăști* s. **4.** Cheran. V. Chirin, Partea I.

CHERAȚA < gr. mod. κεράτσα „madame", contaminat cu κυράτσα „femeie rea" (But). **1.** *Cherața* f. (P³; 13—15 B 212); — vara lui Vasile Lupu (An C III). **2.** *Chirața* (Sd X); — mama agăi Leca, greacă (17 B I 224). **3.** *Chiriață* f. (CL).

CHERCHELIE subst. vechi (fiare). **1.** *Cherchelan*, diac (Cat). **2.** *Cherchelaș*, Mihul (RI XII 236, 243; Răc 18), mold., scris și *Chercelaș* sau < vb. a se chercheli.

Cherdi/evici, -vareneo v. P i e r d e **1, 2.**
Cherlești v. S c a r l a t **5.**

CHEȘ adj. ard. „bălțat" < ung. ***kese*** (DLR). **1.** *Cheșu* (Tel 58); *Cheșo*, Sim., 1830 (16 A I 546). **2.** + *-an*, *Cheșanul* (Ștef). **3.** Cf. *Chiașu*, fam., ard., 1680 (Paș). **4.** *Cheșea* s., ard.

CHEȘCU. 1. *Cheșco*, S. (Dm); *Cheșcu*, fam. (Ștef; Arh; Sd XXI); — uricar (16 A II 9); *Chiașco* (M Put 200). **2.** *Cheșca*, Dinu, munt., 1844 (Sd XIX 84); *Cheșcă* (ib.). Cf. subst. cheșchet < tc. < pers. ***keškek*** un fel de mîncare din grîu fiert (Tiktin), sau cuman < pers. keška „dce domnul" (OR II 355).

CHIAJNA, slav., feminin de la cnez; echivalente: Doamna, Despina, Dukina, Afendia, etc. **1.** *Cneaghina* subst. vechi, titlul soției unui boier; luat ca prenume, (Drăg); — j-sa (Sd XI 271); cu afer. *Neghina* f. (17 A I 85). **2.** *Cneajna* (Pom; Cat; Drăg); *Cneajna*-Maria, fiica lui Ștefan cel Mare (C Ștef), n. luat aici ca epitet în sens de „principesă" „domniță"; — vorniceasa (17 B IV 434); — j-ța (16 B VI 261). **3.** *Chiajna* (Pom; P⁴); — =Despina soția lui Mircea Ciobanul (Hurm XI); — mătușa lui Ștefan cel Mare (Ștef); Chiajna = *Chejna* (17 B II 5); *Chieajna* (Dm); *Chiazna* (VM). **4.** *Chineja*, zisă și *Cneaja* (Dm 332; Tec II); Chineja s-a explicat de E. Petrovici ca adjectiv posesiv slav < knez (Studii lingv. IV 66); *Chineja* f. (Tec II); — s. (C Ștef); *Chineaja* sora pitarului Isaia (A Gen I 67); ca n. de fam. — D-tru, mold., 1705 (Sd VII 298). **5.** Cu afer: *Neja*, femeia log. Stoica (Gorj 219); — j-ța (16 B VI 160). **6.** Contaminat cu Chiajna: *Chineajna* (17 B I 102).

Chiale-albă și **Chiele-albă** v. P i e l e **8.**
Chialea v. C h e l **3.**

***CHIB. 1.** *Chibu*, V., act. **2.** *Chiba*, *-n* fam. (Tel 58). **3.** *Chibici* buc., amicul lui Eminescu; — Veniamin mon. (Băl V).

CHICĂ subst. **1.** — fam. (RI I 22; Bîr I, II). **2.** *Chicul* (17 B I 323; Sd IV 42); *-iță* (Viciu 33). **3.** *Chiceni* s., olt.

www.dacoromanica.ro

CHICERĂ subst. (vîrf). **1.** — fam. (16 A II 197, III 157, 336, IV 148). **2.** *Chicer* diac (Sur II, V) cf. şi subst. picior-chicior. **3.** *Chicerea* s. mold.

Chicinda v. C i c h i n d a **5.**
Chicioruş v. P i c i o r *4*, **5.**

CHICOŞ cf. subst. chică şi n. Picoş. **1.** — jupan, 1499 (13—15 B 261; Rep D 187); — P. (Sd XI 87); — stolnic 1603, 1631 (Al. Papadopol-Calimach, *Notiţă istorică despre Bîrlad*, pp. 41, 79); — Vasile, clucer (Bîr I, II); *Chicoş/escul*, M. (17 A I 41); *-eşti* s. **2.** *Chicuş* (Arh); *Chicoş*, familii de răzeşi în satele Certeşti, Cîrlomăneşti şi Cotoroaia (din r. Tecuci).

CHIDĂ subst. cu sens de „chiciură", Scorţeni, r. Cîmpina. **1.** *Chida* b. (16 A IV 266). **2.** *Chidea*, s., ard. **3.** *Chidu*, A., act., cf. şi Nichita (Partea I).

Chigheciu v. T i g h e c i **2.**
Childeşti v. P i l d ă **2.**
Chilişoiu v. C h e l **5.**
Chiliţă v. S t o i a **II A 9.**

CHINCI < ung. ***kincs*** „comoară". **1.** *Chinciul* b. (C Ştef). **2.** *Chinceş*, Lazăr (16 A III 262). **3.** *Chincioiu*, D. (Rom. Lib. 1 aug. 1953); cf. vb. a se chinci „a se pitula". **4.** Cf. *Chinciboi* (v. Cîrţu 4). *Chinciuş* s.

Chin/eaja, -eajna, -eja v. C h i a j n a *4*, **6.**
Chinezu, Chiniz v. C n e z *4*, **5.**
Chioar v. P i o a r u **3.**

CHIOSE < tc. ***kiose*** „spîn" (etim. Bogrea) **1.** *Chiosa*, N. (Bîr V). **2.** *Chiosea* 1650 (Cat. mold II); — n. fam. sau por. din Bucureştii vechi (N. Filimon, *Ciocoii...*); *Chiosescu* (Fil 42). **3.** *Chioselia* s., mold.

CHIOTOR** < subst. chiotoare sau < tc. ***kioturum „paralitic". **1.** *Chiotorea* por. (Paş). **2.** *Chiotoroiu*, fam. (Băicoi).

CHIPAR. 1. — I. şi *Chipară* (Ard II 40, 90). **2.** *Chiparu*, act., munt., v. chiper.

CHIPER subst. **1.** — act.; *Chiperiu* fam.; *Chipereşti* s. **2.** Cf. *Chipirceni* s.,

Chiperiu v. P i p e r **6.**
Chiraţa v. C h e r a ţ a **2.**

CHIRCI a se, vb. **1.** *Chirciul*, Neagu (Puc 6, 13). **2.** Cont. cu cîrciog (= şicană): *Chircioagă* fam. (P[1] fila 6), cf. subst. cîrciogar.

CHIRTOP. 1. — (13—15 B 143; Div 89; Ţ-Rom 270; 17 B II 209; Sd XV 81; Moţ); —pren., 1685 (Vieri 68). **2.** *Chirtup* (Puc nr. 11). **3.** *Chirtog* (Sur VI).

CHIŞCĂ subst. **1.** — (Ur XXII 273; Isp V[2]; Buc). **2.** *Chişcău, Chişcani, Chişcăreni* ss.

Chişcă-babă v. P i ş c a **5.**

CHIŞINĂU < tatar ***kesen*** „schit" (etim. M. Costăchescu, Dm I 465), sau tat. ***kesen*** „capelă tombală". Toponimul din RSS Mold. pare să fi circulat şi ca antroponim: **1.** *Chişinău*, Lazăr, 1660 (17 A II 213) din Cernăteşti r. Iaşi, într-un act al m-rii Secul. *Chişinăul de Criş* se poate explica şi din ung. < k i s „mic" + Ienö (Inăul). **2.** Cf. *Cheşnoiu*, A., act.

Chitarul v. P i t a r **3.**
Chiteălache v. P i t p a l a c **1.**
Chitişoiu v. P i t ă **11.**

***CHIU**. **1.** *Chiueşti* s.; *Chiul*, iuzbaşa, olt. (Sd V 482). **2.** *Chiulan*, Ioan (17 B IV 323); — Drag. (AO XX 139); cf. subst. chiul + *-an*. **3.** Prob. + *-uş*: *Chiuşa* fam. (Scurteşti-Bz).

CHIVĂRĂ subst. **1.** + *-an*: *Chivăran*, munt., 1572 (Glos); — St., 1598 (Sd V 175). **2.** *Chivărariul*, Badea, munt., 1711 (BCI III 81).

Ciambală v. C i m b a l **2.**

CIC. 1. *Cic* fam. act. (Jiul Ard); *-ul*, 1598 (Glos; Sd VI 462; Paş). **2.** *Cica*, St., ar. (RI V 113); — ard. (Ard); — munt. (16 B II 16) < ipoc. Oncica. **3.** + *-an*: *Cicăneşti* s. Cf. t. Ciuc < subst. ciuc (vîrf).

CICE cuvînt ce se poate explica prin denumirea Cici dată istroromînilor (Drăg 94 n 1—2) v. şi Găzdaru (BIFRI) sau prin

www.dacoromanica.ro

srb.-cr. *čič*, *čiča* „unchiu, bade" şi diminutiv srb. pentru Ştefan, imitat de bănăţeni: Ştefan-Cicio Pop sau prin ucr. чіча „gigea", „frumos" (DLR). **1.** *Cice* b. (Mar; M mar); s. ard. în doc. 1451—1519 (Drăg 94). **2.** *Cicea* b., 1067 (Drăg 93); — fam. act.; s., ard., azi Ciucea. **3.** *Cicei* (Ard 20, 241; IS 270) şi n. fam., act., ard. **4.** *Ciceu* (Mar; M mar); *Ciceul* cetatea ard. **5.** *Cicel* t., 1310 Ungaria (Drăg 93). **6.** *Ciciu* olt. (RI VI 262); Ciciul voivod (Ard 20, 241). **7.** *Ciccio* istroromîn 1500 (Drăg 94). Din aceste antroponime s-au format multe toponime în Ardeal (Drăg 93—95).

CICHINDA şi Chicinda. **1.** *Cichinda* sau *Chicinda* s., băn. **2.** *Cichindel* scris şi *Ţichindel*, poet, băn. **3.** *Ciuchindel* băn., act. **4.** *Chicindea*, moţ, act. **5.** Fără *n*: *Cichideanu*, artist dramatic.

Cicur v. C i u c u r **2.**
Cig/a, -an v. C e g a **2, 4.**
Cihan v. C e h a n **2.**

CIL. 1. *Cil* fost sat pe Crişul Alb, r. Arad. **2.** *Cilea* b., olt. (Sd V 305); + *-ie*: *Cilieni* s. **3.** Prob. + suf. *-ca*, *Cilca* b. (16 B V 218).

CILIBIU subst. < tc. *čelebi* „nobil", titlu dat în sec. al XIV-lea fiilor sultanului, iar din sec. al XVII-lea, înainte, oricărui negustor din Stambul; (cf. N. Iorga, RI XII 363). **1.** *Cilebiul*, C-tin, clucer (17 B IV 365); *Cilibiu*, D., olt. (T-Jiu; BCI X 132); *-l*, V., mold. (Sd V 550. **2.** *Cilibia*, rumîn, 1697 (AO XVIII 135) şi s. **3.** *Cilibidachi*, fam., act. < diminutiv tc. **4.** *Ţalapi* log. †1523 (P Gov f° 14); *-e* (Pom) pren.; *Ţalapi* (17 B I 437); — fratele Oancei (16 B I 97); — popa (17 B III 466); — cu fiii: Tatul, Oprea etc. (16 B III 65); — fiul lui *Ţalapi*, nepot lui Horvat (16 B IV 429; Sd XI 98) această formă a numelui aminteşte pe David Celebi, zis Cealapie şi Ţalapie, pretendent la tronul otoman între 1432—1450 (Rel 52); *Ţalapie*, Stan, 1720 (Vieri 71).

CIMBAL subst. (ţimbal, chimval) < it. cimbalo < lat. *cymbalum*. **1.** *Cimbala*, fam. (Sd XVI 185; Bîr I—III); — diac (16 A IV 159); — C-tin (17 A II 308) zis şi *Cimbalovici*. **2.** *Ciambală*, C-tin, 1610 (Sd VII 369).

CIMPOI subst. **1.** *Cimpoescu*, act.; *Cimpoiaşu* (Mar). **2.** *Cimponeriu* (ib.). **3.** *Cimpoetoriul*, Toader, 1632 (Drj 81); În *Cimpoiturî* t. (Bordeni).

CINCA. 1. *Cinca*, fam. act. şi s.; *Cincă*, M. **2.** *Cincan*, ard., 1726, explicat de Paşca „originar din Cinca"; — T. (Păc 164). **3.** *Cincu* fam. (Şez. Arh): *Cincul* (Sd XI; Ard 89) şi s. *Cinculovici* (Vlah PB), **4.** *Cinciş*, *Cincşor*, *Cincău* ss. Prin sufixele onomastice obişnuite se explică normal Cinca şi Cincu din numeralul *cinci*. **5.** *Cincora* ard. act. (Jiul ard).

CINCI numeral, cf. şi subst. cince < lat. *cimex* „ploşniţă", etim. Drăganu (DR I), „umflat" (DLR). Tratat ca nume, numeralul cinci va primi sufixele onomastice. **1.** *Cinci* b., fam. (Vlah PB); 1641 (Glos). **2.** *Cincea* b., munt., mold., ard. (Cat; DR I 293; 16 A I 511, V 66; Drăg 297 n. 2); — olt., 1635 (Hris I 229). **3.** *Cinciu*, M., mold., act.; *-l* (16 B I 79, II 97, IV 38; 17 B II 84); *Cinciuleşti* (Cras); *Cincileşti*, ceată, olt. (Î Div); *Cinceşti* s. (C Ştef). **4.** *Cinciş* s. **5.** + *-oi*: *Cincioi*, Ion, 1800 (AO XIV 101) sau compus < cinci-oi. **6.** *Cincarul* s., cf. subst. *cincar* „cal de cinci ani".

CINTA. 1. — P. (L Pl 365) şi s., ard. **2.** *Cinte* de Veneţia, nobil ard.; *Cintei* s. **3.** *Cintul*, 1719 (Aş Br 17). **4.** *Cintelea* fam. (Şez).

Cioab/a, -ă v. C i o b **1, 2.**

CIOACĂ pl. *cioci*, subst. cu origini şi sensuri multiple: 1° deal, 2° cioară, etc (DLR); v. şi cioca. **1.** *Cioacă*, fam. (Buftea). **2.** *Cioache*, Ioan (17 A IV 140); *-a* ard. (DR II 697). **3.** *Cioca* (Mar; Gorj 298); *Ciocă*, D. (Sd XV 305); — Ion (Vr C); Danul *Ciocăi* (17 B III 505) sau din subst. *cioc* + suf. onomastic *-a*. **4.** *Cioce*, fam. act.; *-a* (17 A II 267); *Cioc/eni*, *-eşti*, *-ile* ss. **5.** + augm. *-an*: *Ciocean* (Dm); *-u* fam. (Sc). **6.** *Ceuca* (Bih 6); — grămătic (Div 103), < subst. *ceuca* =

www.dacoromanica.ro

cioca = cioară. **7.** Derivate : *Ceucuț* sau *Cioucuț* (Cat ; Div 103 ; 13—15 B 217, 219). Din plur. *cioci: Ciocea* poreclă (Viciu 33) ; *Ciocioi, Ciociol,* V. (Băl VI), în care prob. prin erori de transcriere grupul *io* cirilic redat prin *io* în loc de *iu* : *„Ciuciui", „Ciuciul".*

CIOANĂ subst. „creasta cocoșului" (Tiktin). **1.** — olt., 1679 (AO XIX 167 ; Sd V 303 ; Cras 41) ; — Mihart, mold. (Sur...) ; *Cioane* post. (17 B IV 557).

Cioancă v. C i o n c **3.**

CIOARĂ subst. **1.** — (Sd X). **2.** *Ciora* (Dm ; Ard). **3.** *Ciore,* Gh. (Met 58) ; *-a* (RI VI 263) ; *-a* (16 B I 12) și s. **4.** *Ciorăia* fam. (AO V 121 ; Sd XVI) ; *Ciorleşti, -ăşti,* ss. *-ăscul* (17 B IV 52) ; *-ăscul,* Albu, Ion (Î Div). **5.** *Ciorana* fam. (Ard ; Ştef ; Sd XXII) ; *Ciorlănul* (Dm). **6.** *Ciorăş,* Gh., 1681 (BCI IV 207). **7.** Cont. cu subst. țig. piranda : *Cioranda* fam. (Bîr III). **8.** *Ciorun* (17 B III 462). **9.** *Cioroi* (Sd XXI) ; *-escu* (Cotr 4) ; *-an,* act. **10.** Cf. *Cioroviță* b. (17 B II 22, 191, 231) și *Ciorănga,* Neagoe, 1654 (Vieri 67).

Cioarbă v. C i o r b ă **2.**

CIOB subst. **1.** *Cioba* b. (Viciu 15) ; *Ciobu* por. (Sc) ; *Cioaba* și *Ciobeica* soția lui Ciobu (Sc). **2.** *Cioabă* (BA ung. 35), cf. și magh. c s o b a „butoiaș" (explic. Bil-Albescu). **3.** Compus : *Ciobrău* s. mold. vechi, scris și Cebrău și Ciabrău prin grafie ucr., doc. mold. an. 1671 iun. 17.

CIOBANU subst. **1.** — (Tec I), frecv. ; C. Ciobanu-Canano post., mold. (Gane). **2.** *Ciobăn/elea* olt. (17 B II 36) ; *-eşti, -iţa, -oaia, -uş,* ss.

CIOBOTĂ subst. **1.** *Ciobotea* act. **2.** Compus, *Ciobote-noi,* Manta, mold. (Sd VII 58). **3.** *Ciobot/aru* și *-ăraşu* fam. act.

CIOC subst. **1.** — fam. și s. ; *Ciocaia* s. **2.** Prob. *Ciocheş* (Ard II 172). **3.** + *-ită* : *Ciocot/ă* (Paş ; Am 157) ; *-a,* Drăgoi (Î Div) ; *Ciocotan* (Hur) ; *Ciocotei* (17 B IV 65) ; *Ciocotiş* s. **4.** Compuse : *Ciocîlbea* (16 B IV 103) probabil < cioc-alb.

Cioc/a, -ă, -e, -ean, -eni v. C i o a c ă **3—5.**

CIOCAN subst. **1.** — (Sur VII) etc. *Ciocan/a, -ăi, -eşti* ss **2.** *Ciocanea,* fam. (Sd X) ; *Ciocănea* t. (Mus). **6.** *Ciocănel* (Sd XXII) etc. **4.** Cf. *Cioconari* fam. mold.

CIOCHINĂ subst. **1.** — (Am 157 ; Tec II ; 16 B I 187, II 29 ; 16 A I 46) etc. ; *Ciochina* (Hur ; Glos ; 17 B II 303) ; — Badea (AO XIX 174) ; *Ciochinescul* (C. Bog). **2.** *Ciuchină,* 1502 (16 B I 12 ; D Gorj).

CIOCÎLTE subst. „cuiul jugului" (DLR) **1.** *Ciocîltea,* N. (Puc 297) ; *Ciocîlteni* s. **2.** *Ciocălt* m-te (Vit B 37). **3.** *Ciocîlteu,* act.

***CIOCÎRDE.** Cf. subst. ciocîrdan, r. Reghin pentru ciocîrlan. **1.** *Ciocărdeşti,* fam., munt. (BCI IV 156). **2.** *Ciocîrdel,* act. **3.** *Ciocordei,* Cîrstea, din Urlați (BCI V 226). **4.** *Ciocărdiia* din Șchei-(Brașov) (ib.) ; *Ciocîrdia,* fam., 1700 (Vieri 68).

CIOCÎRL/Ă, -AN, -IE subst. **1.** *Ciocîrlă* (Sd XVI) ; *Ciocîrl/u* s. ; *-eşti* s. (Ştef). **2.** *Ciocîrlan,* fam. (Isp III[1]) etc. **3.** *Ciocîrliie* (Dm ; Isp III[1]) ; — Toader (Răc 23) ; *-eşti* s. (17 A III 144).

***CIOCOADĂ.** **1.** *Ciocodeaiu,* munt. (RI VII 177). **2.** *Ciocodeică,* T. (Puc 233) ; *Ciocodeeşti* s. (16 A I 181). **3.** *Ciocodel,* act. ; cf. *Şogodel,* Ion (Şoimari).

CIOCOIU subst. **1.** *Ciocoiul,* Oprea (Tis 373) ; — Radu (17 B II 235) ; — St (17 B III 42) ; *Ciocoeşti* s.

CIOF, sau **-CIUF** subst. **1.** *Ciof,* mold. (RI IX 41) ; *-u,* mold., act. ; *Ciofeni* s. **2.** *Ciofia,* moșnean, 1610 (AO XV 62). **3.** + *-oiu* : *Ciofioiu* (16 A II 228) ; *Ciofoiu* (Sd XXII). **4.** + *-lea* : *Cioflea,* olt. (AO XVI 409) ; — ard., 1592 (Paş). **5.** + *-lea, -an* : *Cioflan* (Bîr V ; IO 25). **6.** *Ciuf,* Ioan, ar. (RI IV-V 113) ; *-u,* Stoica (Acte Sc). **7.** *Ciufl/ea* (RI V 224 ; Puc) ; — Gh. (Î Div) ; *-eşti* s. **8.** Cf. Ciufen (?)

www.dacoromanica.ro

munt. (17 B I 346, III 54). **9.** *Ciuhul*, olt. (17 B IV 511; Sd VI 472), cf. subst. ciuhă.

CIOFLEC subst. cu diverse sensuri: 1° ţoiu, 2° scafă din coajă de dovleac, 3° pahar etc. **1.** — ard, 1726 (Paş); — Virgil. **2.** *Ciofleacă*, poreclă (Sc). **3.** *Ciofliceni* s., cf. şi tc. *čiflik* „sătuc".

***CIOFRE. 1.** *Ciofrea* b. (C Bog); *Ciofreşti* s. **2.** *Ciofrac*, C. (Băl VI). **3.** Prob. *Ciufrilă*, olt. (Nif).

CIOGOLE cf. a ciogoli şi tc.-pers. *čugul* „vrabie", etim. Bogrea (DR I). şi rus. Щоголь (Čičagov, în Voprosî jazykoznaniia, 1957 nr. 6 p. 72). **1.** *Ciogole*, Miron (Gane); —, greşit transcris în acte vechi: *Cegole*, mold.; — şase persoane (Băl II); *Ciogolea* (Arh; Sd XI; 16 A IV 218); — pîrc. (Sur VII; 17 A V 163).

Ciohau v. Cehan **2.**

***CIOLE. 1.** *Ciolea*, Cota, ar. (AO VII 216); — Sofia, ar. (ib.). **2.** Cf. *Cioloboc*, I., act. < subst. cioloboc „picior de porc" (Tiktin) şi *Ciolofan* (Gorj 275) etim. nec.

CIOLPAN subst. **1.** — (Dm; LU; Sd XI; 17 A I 97; 17 B II 228); — Trifan, mold., 1538 (Urechi); *Ciolpăneşti* (Mus).

CIOMÂRTAN cf. magh. *csimertan* „heraldică". **1.** — (Sd XI 56; Băl IV, VI; Arh); *Ciumârtan*, vornic (17 B I 17).

CIOMÎRDA subst. „paceaură, lucru aruncat" (Dicţ. Scriban). **1.** — (16 B II 16). **2.** *Ciomordea* (16 A I 565).

CIONC subst. „mutilat" (DLR); cf. şi cioancă „ciont, lulea scurtă" (Tiktin). **1.** — ard. (Paş; Bih 8; Sd I—II 36). *Cioncu*, mold. (Sd XXI). **3.** *Cioţica* şi *Cioancă* (BA ung. 19). **4.** Cf. *Cionga*, ar. (Cara 32 < ar. „ciung"); — (Hur 98); *Ciongana*, G. (Isp IV[1]). V. şi Ciunc.

Ciontea v. Ciunc **5.**

***CIOP. 1.** Ciopei b. (Dm; C 10 Ştef 3). **2.** *Ciopescul*, Negoiţă, munt. (RI XIII 391). **3.** *Ciopea* s. **4.** + *-an*: *Ciopăneşti* s.

CIOPLU < vb. a ciopli, din care se formează: *cioplu, cioplaş etc. **1.** *Cioplu*, Radu, munt. (RI XIII 391). **2.** *Cioplea*, St. şi s.; *Cioplescu*, M. (Ştef); *Ciopl/eni*, *-eşti* ss.

Cior/a, -ana, -ăia, -ănga, -e, -ea, -oi, -un etc. v. Cioară **2—10.**

CIORBĂ subst. **1.** *Ciorba*, popa (17 A II 83); *Ciorbea* (Moţ). **2.** *Ciorbă*, Ioan, act. **3.** *Ciorbencea*, munt., 1787 (RI I 21). **4.** Prob. *Ciorbolea* t. (C Ştef). **5.** *Ciurbă*, boier, 1404, scris şi *Ciorbă* (Dm; BA ung. 19). **6.** *Ciurb/ă*, *-ea* (Dm; C Ştef); *-eşti* s. **7.** *Ciurbu*, Sima (16 A II 115), cf. vb. a *ciurbălui* „a pritoci" (DLR).

CIORC(A). Cf. subst. ciorcuşa = coţofană (Păs). **1.** *Ciorc*, I. (Buc). **2.** *Ciorca* b., ard. (DR II 697); în genitiv: Radul *Ciorcăi* (17 B IV 427). **3.** *Ciorce*, *-a*, *Ciorcia* ff. (16 A II 29, 135, IV 207). **4.** *Ciorchia* b. (IO 106); — Barbul (17 B IV 260).

CIORIC subst. „şoriciu" (Tiktin). **1.** *Cioricel*, olt. (AO XVII 79). **2.** *Cioreceşti* (C Ştef); cf. subst. munt. cioareci (pantaloni ţărăneşti); pt. Ciorec- cf. şi subst. ciurec „chiflă" < tc. *čorek* (Tiktin). **3.** Cf. *Ciortc/ă*, Ioan (Meşt br); *-a* trei ss.; *Ciortce* b. (16 B I 95).

Ciorn/a, -ei v. Cernu **11.**

CIOROB subst. (gălăgie). **1.** *Cioroba* b. (16 B IV 154; AO XII 83). **2.** *Cioroban* (Sur XIX). **3.** *Ciorob/ea*, act.; *-eşti* s. **4.** *Cioroboreanu* (Sd XI), v. forma ciorobor (Tiktin).

Ciort/acu, -ea, -ei, -eşti, -lea v. Drac **II 2.**

CIOT subst. **1.** — Ion (17 A II 1); *-u*, P. (Buc). **2.** *Cioată* (Ard). **3.** *Ciotor*, N. (T-Jiu) prob. < pl. cioturi; *Ciotori*, act.

CIOVICĂ subst. (cucuvae). **1.** *Ciovica* b. (Ard). **2.** *Ciovacu* (VM). **3.** *Ciuică*, N. (Puc) < cioică, variantă ard. şi munt. **4.** *Ciovlică*,

www.dacoromanica.ro

por. (Sc) < altă formă pop.; *Ciovlia*, Cr. (17 B IV 459). **5.** *Ciovîncă*, O., olt. (AO XX 139), cf. sloven. *čuvinkъ* „cucuvae" (Tiktin).

Cipariu v. Ţipar **2.**
Circa v. Ţirca **1.**

CIREŞ subst. **1.** — Ion, mold. (Sur VII). Piscul lui *Cireş* t.; **2.** *Cireşoaia*, t. < n. marital. **3.** *Cireşco* megiaş (16 B IV 209) **4.** *Cireaşă*, V. (AO IV 466). V. şi derivatele de la Ceară.

Cislău v. Ceaslău **2.**

CIUC subst. „vîrf", cf. şi ciucă „ţintă" şi vb. a-i *aciuca*, „a-i abate pe cineva, a prinde necaz". **1.**—b (DR II); *Ciucu*, fam., act. *-l* (17 B IV 192; 17 A III 179); *-l*, fiul lui Poroseci (17 A IV 123) prenume; *Ciucul/escu* (17 B II 286). **2.** *Ciuclan* (17 B I 369) prob. scurtat < *Ciuculan. **3.** *Ciuca* b. (Viciu 33; Ard II 42); — Lupa b. (Sd IV 16); *Ciucă* b. (Cara 91; Î Div). **4.** + *-aş*: sau din expresia enigmatică „cal ciucaş" în doc. din 1683 (RI VIII 200): *Ciucaş* b. (Ard); *Ciucaşul*, m-te. **5.** *Ciucel*. moşie (Cat). **6.** *Ciucea* b. (17 B III 495); *Ciuceşti* (Î Div); dar pt. Ciucea, s. ard. v. Cice **2.** Pentru formele **5—6.** v. şi Ciuciu. **7.** *Ciucescul*, mold. (Dm; C Ştef); olt. (Glos; Hur).

Ciuchină v. Ciochină **2.**

CIUCIU (cf. Paşca, p. 208). **1.** — mold. (Ştef); — ard., 1722 (Paş); — haţegan, 1758 (Haţ); — olt. (AO XVI 369); *-l*, mold. şi olt. (Sur V; Sd VI 475). **2.** *Ciuciueni* şi *Ciuciuleni* ss. (Sur XI). **3.** *Ciucioi*, Ioan (AO XIV 101). **4.** *Ciuciulă*, V. din Ceraş (BCI XII 141). **5.** *Ciuciulei* (17 B IV 507). **6.** *Ciucea* (v. Ciuc **6**) > *Ciuceanu* fam. **7.** Cf. *Ciuciuma* (Dm).

CIUCHI tatar. **1.** pah., munt. (Fil C 258); — mold. (Sd XXI); — ard. sec. al XVIII-lea; *Ciuchiu*, munt. (Sur I).

Ciuelan v. Ciuc **2.**

CIUCUR subst. **1.** — (17 B II 367); *-escu*. **2.** *Cicur* (17 B III 505).

CIUD subst. (mirare, necaz). **1.** *Ciudescul*, mold. (Ur XXII 230). **2.** *Ciudatu* (16 B I 187). Derivate din tema slavă чюдъ **3.** *Ciudeiu* s., buc. **4.** *Ciudic* 1767 (BCI VII 42). **5.** *Ciudin*, fam., mold. (16 A I 322; 17 A II 200; Sd XVI; Băl VI; (Arh); cf. rus Чудин, etnic (Čičagov 31)

Ciuf, -lea v. Ciof **5—7.**
Ciufrilă v. Ciofre **3.**
Ciuglea v. Giugle **3.**
Ciuhul v. Ciof **8.**
Ciuică v. Ciovică **3.**

CIUL adj. „fără urechi" (pentru animale). **1.** *Ciul* b., 1234 (Drăg); — Gav., mold. (17 A 360). **2.** *Ciulea* (Moţ); *Ciul/a, -eni, -eşti* ss. **3.** *Ciul/ei* (Arh); *-escul*, olt. (Sd V 309); **4.** *Ciulean*, olt., 1551 (AO XVII 293). Cont. cu subst. ciolac: *Ciulac*, Dinu, munt. (RI XIV 371).

CIULC(Ă), adj. „oaie fără urechi". **1.** *Ciulcu*, Al., mold. **2.** *Ciulcan* (16 B IV 484).

CIULIN subst. **1.** — fam., act.; *-ă* b. (Dm).: **2.** Dim.; *Ciuliniţa* s. (17 B II 32), probabil forma veche a actualului toponim, *Ciulniţa* cu sinc. lui *i*.

CIUMĂ subst. **1.** — L. (Isp V[2]); *Ciumeşti* s. (Mus). **2.** + art. *-ul*: *Ciumuleşti* s. (16 A II 22). **3.** *Ciumal/ă* b. (C Bog); *-ea* b. (C Ştef); *-eşti* s. (16 A III 462). **4.** *Ciumeta* ar. (Cara 34) < ar. *ciumă* „smoc d păr" (Cara 42). **5.** Dintr-o formă grecească (?): *Ciumelita* „grecul" (16 B III 215).

***CIUMĂR** < magh. *csimer* „emblemă", şi subst. reg. ţimiriu derivat din el. **1.** *Ciumăra*, fam., act. **2.** *Ciumărin*, olt. (17 B I 377, II 408). **3.** *Ţimirac*, Ir (17 A V 201). **4.** *Ţimiraş*, Androne, 1831 (Vieri 94).

Ciumărtan v. Ciomărtan.

CIUN var. la cin sau ceam (DLR). **1.** *Ciunu*. dobr. (RI XI 204). **2.** *Ciuna*, fam. (Tel 58), **3.** *Ciunei* s., olt.

www.dacoromanica.ro

CIUNC adj. „ciung", cf. ital. *cionco* (expl. Drăg). **1.** *Ciuncu*, R. (Puc 267). **2.** *Ciunca* (Dm); — Stan (C Ştef); *Ciuncă* (Sur II); *Ciunceşti* s. (C Bog; Glos). **3.** *Ciuncan* olt. **4.** *Ciung/u* b. (Dm). *-a*, -ani ss. **5.** *Ciuntul* b. (Glos) < ciunt = ciung; *Ciontea*, 1722 (Paş). V. şi Cionc.

CIUP subst. „smoc de păr" şi CIUPĂ, subst. „albie" (DLR). **1.** *Ciupa*, fam., (act). **2.** *Ciupe*, (Viciu 15 şi *-a*; *Ciup/ăscul* (Glos). **3.** Prob. *Ciupina* (17 B III 13) < vb. a ciupi (=a fura). **4.** *Ciupic*, D., act. **5**+ *-lea*: *Ciuplea* (17 B I 416) sau sinc. din Ciupelea. **6.** + *-oca*: *Ciupoca* b. (Hur).

Ciupărcă v. C i u p e r c ă **1.**

CIUPELÍ vb. „a jumuli" (DLR). **1.** *Ciupela* (17 B II 248). **2.** Cf. *Ciupelniţa* s. **3.** *Ciupuligă*, fam. act.

CIUPERCĂ subst. **1.** *Ciupercescu*, act.; *Ciupărcă* (Glos). **2.** *Ciuptrcă* (16 A I 492).

Ciupuligă v. C i u p e l i **3.**

CIUR subst; cf. şi cuman. *čura* „şoim" (OR II 354), **1.** *Ciura* b. (16 B IV 103); *Ciură*, fam. (17 B I 368). **2.** *Ciure*, fam. (Băl VI; BCI I; Tec II; Arh); *-a* frecv.; *-escu* (Sd XXII); *-eşti* s. **3.** *Ciuroiul* (17 B III 54). **4.** *Ciur/el*; *-eş*; *-aru* (Tel 58). **5.** Probabil, din altă temă: *Ciurman* (17 B III 517); şi *Ciuruga*, E. (Viciu 15).

Ciurb/ă, -ea, -u v. C i o r b ă **5—7.**

CIURC subst. cu diverse sensuri (DLR). **1.** *Ciurcu* (Tec II; Şchei I; Sd X). **2.** *Ciurca*, 1652 (Sd XVI; RS 13; Paş). **3.** Cf. *Ciurciu*, Coste (Sd XXII) şi *Ciurchi*, cartier Iaşi. V. C i u r i c a (Partea I).

Ciur/e, -ea, -el -eş v. C i u r **2—4,**

CIURLA **1.** *Ciurlea*, St. (Isp IV[1]); în genitiv: Ift. *Ciurlii*, mold., 1686; *Ciurla* f. (RI II 145). **2.** + *-an*, *Ciurlan* (Sur V). Cf. subst. *Ciorlică* „ciovică" (Tiktin).

Ciur/man, -oiul, -uga v. C i u r **3—5.**

CIUT(Ă) adj. şi subst. **1.** *Ciută* fam. (Sd XVI; 17 A IV 69); *Ciuta*, Ion, act. **2.** *Ciute*, Ioan, mold. (Isp III[1]; RI V 56); *Ciut/ea* (ib.); *-eşti* s.; *-escu* (Hur 91). **3.** *Ciuteş*, B. (Ştef.) **4.** *Ciutelea* (17 B III 354); *Ciuteala* olt., 1620 (Sd VI 464). **5.** *Ciululeşti* s. (Sur XI). **6.** *Ciutica*, Ion. act. **7.** + *-in*, *Ciutin*, Badea (13—15 B 115; Ţ-Rom 209); *Ciuttna* b. (16 A I 248). V. şi Şut.

CÎINE subst. **1.** *Ctineşti* scris şi *Căneşti* (Cat) şi *Căineşti* s. (17 B II 211). **2.** *Căiniş* b. (17 B IV 312). **3.** În formă mold. *Ctnelea*, Ioan (17 A II 105).

Cîlce, -eşti v. C a l c e **4.**

CÎLŢI subst. pl. **1.** *Ctlţea*, olt. (AO XIX 129); — Ion din Pîrscov (Bz). **2.** *Călţaru* act. < *cîlţar. V. şi Calţu.

Cîmbreşti v. C a m b u r ă **2.**

CÎMP subst. **1.** *Ctmp/u*, Ion (T-Jiu) *-eşti*, ceată (Î Div). **2.** + *-oniu*, *Ctmponiu*, Domnica, buc., act.; *Ctmpeanu*, derivat de apartenenţă locală.

Cîncea v. C ă n c e a **3.**

Cîndr/ea, -el, -eş, -oiul v. C a n d r e a **3—6.**

CÎNT subst. **1.** *Ctntea*, fam. act.; Valea *Ctntii* t. (Sc). **2.** *Cintel* moşn. (AO XVI)

Cîpoticiu v. C a p **II 4.**

Cîrc/ă. -iul, -oviei, -u v. C a r c a **I 3—5, II 2.**

CÎRCOTĂ subst. **1.** — Gh. boier 1829 (Fil); — Ilie (Isp II[1]); — Sandul (Tut).

CÎRD subst. **1.** — St. (R. Lib 16 aug. 1953 p. 3). **2.** *Ctrde*, D. (Mar 175). **3.** + *-ei Ctrdei*, Gh., ard.; — buc. (M Put 131).

CÎRJĂ subst. **1.** — Luca (C Bog). **2.** + *-an*, *Ctrjan*, olt. (AO VIII 293) scris şi *Carjan*; cf. subst. cîrjan „voinic" (DLR). **3.** *Ctrje*

www.dacoromanica.ro

(Ştef; Mar); *Ctrjescul* (Ştef): **4.** *Ctrjea* (Moţ). **5.** *Ctrjeu*, munt. (13—15 B 227); — — vistier (16 B II 126); — mold. (Isp III[1]; 17 A IV 7); *Ctrjei*, *Ctrjiţi* ss. **6.** *Ctrjău*, Ioan (Î Div). *Cărjău*, 1654 (D Buc) **7.** *Crăje*, Sandru (Sur I) prob. transcriere greşită pt. Cărje. **8.** + *-ar*: *Ctrjari* s. **9.** + *-oiu*, Cîrjoiu (Am); — Păuna (Î Div); *Ctrjoaia* s. **10.** *Ctrjola*, fam. (Bz).

Cîrl/ă, -ea, -eşti, -ie, v. C ă r l e **III 1—6.**

CÎRLIG subst. **1.** — (Dm; Ştef; 16 B I 59); — diac (13—15 B 180). **2.** *Ctrligelu*, M. (AO XI 69). **3.** *Ctrligata* (Buc 30).

Cîrloanţă v. C ă r l e **II 1.**

CÎRLOG 1. *Ctrloga* (16 B IV 193). **2.** *Ctrloagă*, D., din Ceraş (BCI XII 141). **3.** *Ctrlogan* (Giur 46; 16 B IV 87) cf. subst. cîrlogan, o varietate de struguri. **4.** *Ctrlogea*, fam., act. **5.** *Ctrlogani* sau *Cîrlojani* s. (Sd XXII; AO XVII 299).

Cîrlo/ira, -man v. C ă r l e a **II 5, 8.**

CÎRMĂ subst. **1.** *Cărmă*, Petrica (16 A II 59); *Ctrmea*, P. (17 A I 90), prob. acelaşi; *Ctrmeşti* s. (17 B III 249). **2.** + *-ete*, *Ctrmetea*, Ioan (16 A I 331).

CÎRMÎZ subst. < tc. k y r m y z < arab. ***kermez*** „stacojiu".

I. 1. *Ctrmăzan/ul* şi *-a* b., frecv. în Muscel (Mus); — mold. (16 A II 84). **2.** Cont. cu Cămîrzan: *Ctrmîrzănescul*, Lupe şi *Crămărzan* (16 A I 225; 17 A I 143).

II. Prin met. *Cămărzan* < *Cîrmăzan: **1.** *Cămărzan* (Bîr III; RI II 143; 17 A V 301); *-a*, fam., Mar. şi Satu Mare (Drăg. p. 278). **2.** *Cămîrzan* (Dm; Tut), frecv. în nordul Ardealului. **3.** Scurtat prob. *Mărzănescul*, Voicu (BCI XI 53). **4.** *Camarzineşti* în 1468, Comorzineşti în 1485, azi, „prin metateză, *Cărmăzineşti*" s. (Drăg 278), prin a doua met. se revine la prototip. **5.** *Comtrzan*, D., mold. act. **6.** *Comorzana* s. (Mar). **7.** Cf. *Ctmrezea* b. (16 B III 87).

CÎRN adj., subst. **1.** *Ctrnu* t. (Bz); *-l* (Dm). **2.** *Ctrn/a, -ecea, -eşti* ss. (Dm; Ştef). **3.** *Cărna* şi *Cărnacul*, fam. (Tec. I). 4. *Ctrneci* (Mag. Br).

CÎRPĂ subst. **1.** — Ioan (16 A II 161); *Ctrpeşti* s. **2.** *Ctrpoi* (16 B II 215). **3.** *Ctrpit* (16 B III 363) şi *-ul* 1500 (Glos) < vb. a cîrpi; *Ctrpiţii* s.

CÎRTI vb. **1.** *Ctrt/ea* b. (RA V 71); *-escu*, Al., 1824 (RI XIV 143). **2.** *Ctrtoi* (AO XVII 314).

CÎRTOAJĂ subst. „om cicălitor" (DLR), prob. < vb. a cîrti; **-E.** „pantofi răi." **1.** *Ctrtoajă*, cu s protetic, *Sctrtoaje*, M. (Puc 397). **2.** *Cartojani* s. **3.** *Cărtogea* şi *Cărtoage* tt. (Olt). **4.** Prob. *Cărtoşa* (Ard).

CÎRŢĂ cf. subst. ard. *ctrţă* „cîrpă" (DLR); etimologiile: pentru *Cîrţa*, numele celor două sate din r. Făgăraş şi r. Ciuc din sas Kerz „făclie", ori Şinca s. din germ. Schinke, admise de Paşca, sînt naive. **1.** Explicaţia lui Drăganu (p. 551) < rom. Cîrstea prin sas. Kirtsi fonetizat apoi Kerz, poate fi plauzibilă pt. numele satului ardelean, dar nu e admisibilă pentru Cîrţa t. r. Huşi (DG). **2.** *Ctrţan*, Istrati, boier, mold., 1711 (Neculce, Kog II 332; — Badea, din Cîrţa; *Cărţan* Ion (Puc 61). V. şi Cîrţu.

CÎRŢU 1. — Radu, cetaş, olt. (AO XI 68); *Ctrţescu*, Al. (Fil A 29). **2.** *Cărţu* s (Sd V 100); *-l* mold., 1631 (BCI VII 60). **3.** *Cărţilă* (Dm; C Ştef). **4.** Probabil de altă origine, *Cărţiboiu*, Gh., diformat în *Chinciboi*, din Văl-Munte, 1800 (BCI XII 122). V. şi Cîrţa.

CÎŢ, interjecţie pt. pisici < germ. *Katze*; -cf. subst. *ctţă* „bibilică". **1.** *Ctţu*, fam. act.; *Ctţă*, Gh., fam. act. **2.** *Ctţoiu*, Niţu (RI XII 113).

CLATE. 1. — Frim, de Liieşti, mold., 1630 (Sd V 23). **2.** *Clăt/escu* (R Gr); *-eşti* s. (Giur 159). **3.** *Clatie*, m-rea (Ur XXII 197).

CLEOPATRA, gr. numele reginei Egiptului, **1.** f., mold., 1827 (Sd XXII 299); — f., olt., 1813 (Gorj 88); — Ghica, soţia prinţului rus Trubeţcoi (conac la Băicoi, v. Dicţ. jud. Prahova); **2.** Vulgar: *Pleupata* (Sc). **3.** Scur-

www.dacoromanica.ro

tat : *Cleo, Cleuța.* **4.** + Fira : *Cleofira* act. (Valea Bistriței-Bicaz).

CLIN subst. **1.** *Clinu,* spătar (16 A I 54). **2.** *Clina* t. (16 B II 117). **3.** *Clini* b. (Tec I). **4.** *Clineș* (Sur V).

CLINCIU subst. **1.** *Clinciu* (Sd X) ; — Toader (17 A II 164) ; *Clincea,* fam. (Sur IV ; Puc) ; *Clincioaia* f. (ib.) ; *Clinceni* s. ; *Clincescul,* Stan (17 B II 252). **2.** *Clincă* (Viciu 33).

CLIPI vb. **1.** *Clipea* (Puc). **2.** *Clipici,* V. (Buc) ; *Clipicești* s. **3.** *Clipoi* (Glos) ; *Clipoe,* Neagoe (16 B IV 423). **4.** *Clipotă, Clipotești* s. (16 A III 344).

CLOCOT subst. **1.** — Gav (17 A V 241) ; *-e* pren. (17 A IV 377). **2.** *Clocotici* s.

CLUCER subst. < sl. ключарь „chelar", dregătorie veche. **1.** *Clucer,* M., vornic (Sur XII) ; *-escu,* frecv., mold. *-easa* s. **2.** Sub infl. cuv. cruce : *Crucer/u* și *-escu,* T. mold. (Tec I) ; *-iu* (Hur 129) ; *-iul* zis și *Crucean* (Tec I) ; *-easa* t. (Mus). **3.** Din forma ung. kulcsár „pivnicer" : *Culcer* gen. ; *Colceriu,* ard. (Tocilescu, Mat. folc. I) ; *Colcer(iu)* 1680 (Paș). V. și Cruce (Partea I).

Cneaghina, Cneaj/a, -na v. C h i a j n a **1, 2, 4.**

CNEZ subst. < sl. князь, княгъ < germ. *kuning* „principe". **1.** Pentru relația dintre knez, kenez, kinez v. Drăganu pp. 107—108. **1.** *„Knes",* D., sibiian (Hurm XI) ; *Cnez,* (PGov fol 18) ; *-u* D-trache, 1828 (RI XIV 151) ; *-ul,* Ioan ard. (RI VII 210) și s. (Sd XXII) ; cu afer : *Nezu* Medru, munt. (BCI XII 141). **2.** *Cneazul* m-te (Ard) ; *Cneză,* Sandu (Vr C 74). **3.** *Chenezul,* Trif, ard. (RI VII 210). **4.** *Chinezu,* Mih., paharnic (Bîr II) ; — Manache, olt. (AO VIII 17 ; Sd XVII) ; *-l,* D-trache serd (AO XVI 67) ; pentru eufonie : *Chineza* t. (Isp IV[1]) ; cu ortg. latinistă, *Quinezu* sau *Chinezul* (Bîr I) ; Paul *Chinezu,* eroul bănățean din sec. al XV-lea ; **5.** *Chiniz* s., ard.

COADĂ subst. **1.** *Coda,* vornic (BCI I) ; *Coadă-Lată,* Neagoe (17 B IV 176). **2.** *Codae* t. (16 B III 358) ; *Codea,* țig. (16 B I 34) ; olt. (Hur 206) ; *Codia* (Ard II 178). **3.** *Codeiu* (16 B III 362). **4.** *Codoiu* (16 B II 397). **5.** *Codaciu,* Văscan, (Isp II[2]). **6.** *Codău* (Sd XVI) ; — S. (Sur V) ; — P. (16 A III 21) ; *Codăești* s. **7.** *Codăuș,* fam. < subst. *codăuș* „codobatură" (Păs.). **8.** *Codat,* țig. (16 B II 29). **9.** *Codalb* (Moț) ; *-ul,* St. (Sur XVIII) ; *Cudalbești* s. (C Ștef) ; *Codoubești* s. ; prob. *Codaba* (sinc. din *Codalba*) ard. 1214 (Drăg). **10.** Cf. *Codoban,* Dr. (Gorj 104). V. și Codlea și C-tin.

Coafeș v. C o f ă **2.**

COAJĂ subst. **1.** *Coja,* fam. (s. Racovița azi Racovițeni r. R-Sărat) ; *Cojea* b. (C Bog) ; fam. (Dm) ; *Cojești,* boerii (R Gr) ; *Cojăscu,* C. (Scan). **2.** *Cojan,* mold. (Sd XXI) „Cojani" por. pentru Cîmpeni.

Coanda v. C o n d a **11.**
Coantă v. C o n t a **4.**
Coarteș v. S c o a r ț ă **2.**

COATU 1. *Coat,* Ioan ; *-u,* I. (Bîr I) ; *Coat* scris și *Cuoat* Șt., mazil (Isp V[2] ; Sur VII 240) ; *Coatu* s. (Bîr I). **2.** *Coată* b. (Ard). *Coateștí* neam, răzeși (C răz 9). V. și Oatu.

Cobae v. C a b a c **3.**

COBIL < sl. кобыла „iapă". **1.** *Cobilan,* moșn. (AO X 130). **2.** *Cobilaș.* T., act. **3.** *Cobiu,* supranumele haiducului Miu, pentru că a haiducit în părțile *Cobiei* (rîu, m-te, s., m-re), n. explicat de E. Petrovici < sl. кобыла ; l muiat a dispărut în sec. al XV-lea (Studii lingv. IV 1953 p. 68). **3.** Direct din slavă (rus) *Cobîlca* s. (Sd XXI) ; > *Cobălcescu* Gr. naturalist.

COC subst. cu trei sensuri, după Drăganu (pp. 79, 140) : 1° tortă de casă, 2° boabă, 3° „bucătar", la care trebuie adăugat, coca, cocu, cocon, termeni de alintare pentru copii. cf. ital. *cucca, cocolo,* „prîslea" ! ; cuvîntul rom. a trecut și la pop. balcanice (Drăg 79 n. 3). **1.** *Coc,* D., munt. 1688 (BCI V 212) ; — mold., act. ; — Ioan, pr., 1916. **2.** *Cocu,* V. (Bîr I ; Ist Pl 368) ; — G., ar. (AO VII 222) ; *-l,* mold. (Tut ; Sur VIII ; Bîr II) ; — T. (Sur X) ; ard., 1722 (Paș) ; — munt. (16 B II 190 ;

www.dacoromanica.ro

17 B IV 264); *Cocul/escu*; *eşti*, fam., mold. **4.** *Coca*, b., ard., 1409 (Drăg) şi 1680 (Paş); — olt. (AO X 130; 16 B II 406, VI 340); — Mihali, neg. (Sd XXII); — Ion, mold. (Tec. I; CL; Am); — D-tru (Sur XXV); — fam., ar. (Cara 91); *Coca* numele cîtorva sate din r. Buzău; *Cocaia*, Stan (I Div). **5.** *Cocă*, B. (Drag 151); — Stan (17 B III 337). **6.** + *-an*, *Cocan*, N. (Băl III); — P. (RI VII 210); *Cocani* s., 1566 (Mss 3699 Ac RPR p. 29) din r. Buzău. **7.** + *-lea*, *Cocolea*, munt. (Puc); — ard. (Paş); — P., mold. (Tut 98). **8.** + *-ici*, *Cocolici*, Radul (17 B IV 295); *-u*, moşn. (17 B II 40). **9.** *Cocolin* (Bz). **10.** + *-ată*: *Cocota* (Mar; Sur XII); *Cocuţă* ard. (Mar; Ard); — mold. (Arh); *Cocotă*, C-tin, 1827, boier, din Iaşi; *Cucotă*, fam., ar. (Cara 87). **11.** *Cucuţa* b. (Glos); — boier (17 A IV 52); — f. (ib. 197). **12.** *Cocarîu* (Ard). **13.** *Cocaina* b. (16 B II 400), eufonic pt. Căcaina pîrîu, cu sens determinat.

COCE n. în majoritatea cazurilor purtat de imigranţi balcanici, format din alb. **Koči** „Roşul" (Iorga, Hist. des R. VIII 95); cf. blg.-srb. Коца, Кочa < Constantin (Weig, Maretič), uneori din subst. coca + suf. *cea*. **1.** *Coci*, comisul lui Aron Vodă (Let. Urechi; 17 B II 6); — post. (AO XII 445); *Coci* aga (16 A III 5); *Coce* sau *Coci* Lupul vornic, numele autentic al Vvd. Vasile-Lupu (Sd XVI, XXII); *Coce*, V. (Băl IV); — C. (Băl VI); *Coča* ar. (Fărş); *Cocea* (Arh; Sd XXII. **2.** *Cociu* (Drăg 140; Puc), formă în uz şi la albanezi. **3.** + *-ată*, *Cociotă* (17 B III 197). **4.** + *-oc*, *Cocioc* din Ceptură, munt., 1631 (Sd VII 272), omonim întîmplător cu termenul topografic. **5.** + *-ială*, *Cocială* cu soţia Grăjdana (A Gen II 66; RI XI 262); — fam. (Sur VIII; Tec II; Băl IV, VI). **6.** + *-oiu*, *Cocioiu* (BAP II 281). **7.** + *-man*, *Cocioman*, sătean 17 B I 168); *Cociman*, ţig. (16 B II 7); *Cocimăneşti* s. (AO XVI 326).

COCIUBA cf. cocioabă **1.** *Cociubă* b. (16 A III 84; Sur XXI); s., ard., **2.** *Cociuban*, Pahomie, post. (Sur X). **3.** Cf. *Cocioabă*, Stan (Giur 274).

COCÎR. 1. — Radu, olt. (Mz Pl I 63); — Vlad (17 B I 277). **2.** +*-lea*, *Coctrlea*, St. (17 B I 408) sau < *coctrlă* subst. (Enc).

Cocol/ea, -ici, -in v. C o c **7—9.**

COCON subst., derivat din tema *coc*; termen folosit cu sensul de „copil" şi „tînăr" în sinaxare: Chelsie Coconul (Syn 8 ian); Cei şapte coconi din Efes (4 aug) etc. Din sec. al XIII-lea pînă în sec. al XVIII-lea *coconi* şi *cocoane* însemnează „fii şi fete" (Sd VI 490), fără distincţie de clasă socială. **I. 1.** *Coconul*, Chelsie; *Cocona*, fiica lui C-tin Caragea, 1591 (Fil C 252). **2.** *Coconea*, Dan (AO XIV 105). **3.** *Coconeţ*, Lazor (Sur XXIV); *Coconeaţă*, fam. (AO XXI 173). **4.** *Cocoaneş*, fam., act. **5.** *Coconea*, vecin (17 B IV 300). *Cuconea* 1608 (Cat. mold. I). **6.** *Cocoana* f., 1572 (Sur XIX); *Cucoana* f. (16 A III 26); — fata Gligăi (Isp IV [2]).

II. Scurtat: **1.** *Conul* t. (16 A 1 310); *Conea*, fam., act. **2.** *Conei*, Stoian, munt. (RI XII 107); — Coman, munt., 1658 (BCI XII 104). **3.** *Conilă* (Dm). **4.** Cf. + *-achi*: *Conachi*, Costache poetul; — Manolachi (Bîr I), scurt. < coconachi; v. şi C o n a c.

COCOR subst. **1.** *Cocoru*, Stan (AO XVII 321); *Cocor*, şi *-a* (Paş); *Cocor*, *-u*, *-a*, *-aşi* ss.; *-ăscu* (R Gr). **2.** *Cocora* an. 1052 (O Dens I 393); — boier 1523 P. Gov. fol. 14); — b. (17 B I 51, II 77); — pren. (Stavr 69); *Cocorea*, mold. stolnic (16 A III 115). **3.** *Cocoran* (Băl III; Sd XXII); *-ul* (Băl VI); — C.; *Cocorean* mold. (sec XVIII). **4.** *Cocorcea*, şi scurtat *Corciu* (16 B V 56). **5.** *Cucor* an 1300 (ODens 394; — b. (16 B III 32). **6.** *Cucoara* b. (Isp IV[1]); *Cucoară* (Dm). **7.** *Cucoran* (Ur XXII 196); *-ul* (Dm); *-ul*, Ion (RI X 255) şi *-ul*, 1680 (Sd V 44). **8.** *Cucură* b. (Cat), formă confirmată prin cea următoare. **9.** + *-an*, *Cucuranul* Moisi zis şi M. *Cocoranul* (Sd XXII; Sd V 106; 17 B IV 442).

COCOŞ subst. **1.** — frecv. act. **2.** *Cocoşilă* (Olt; Glos). **3.** *Cocoşoiul*, N., munt. (RI I XXII). **4.** + *-ca*, *Cocoşca*, Şt. (17 A III 162).

Cocota, Cocuta v. C o c **10.**

COCRE, COCRIŞ 1. *Cocre* Dim. din r. Călăraşi (Scan); *Cocri*, N. (Sur XXV). **2.** *Cocriu*, fam., act., r. Călăraşi. **3.** *Cocris* 1603 (Cat. mold. I) — diac 1633 (ib. II); *Cocriş*, fam.

www.dacoromanica.ro

mold. (Sur V; Sd XI); — Traian din Bacău, 1953, act. *-eşti* s. (Dm). **4.** *Cocrişel* „fiul jurat" al lui Mogîlde, mold., 1690 (Hurm XV[1] 773); — boier (Iorga, Scrisori de boieri). **5.** *Cocriţă* Cazimir, folosit ca ipocoristic pt. Constantin, prenumele oficial mold., cca 1830—1880. Numele pare exotic, cf. fr. Thomas de Kocrinel.

Cod/a, -aba, -aciu, -ae, -alb, -at, -ăeşti, -ău, -ăuş; -ea, -eiu, -ia v. C o a d ă **1—3, 5—9.**

CODLEA. Numele satului din Ţara Bîrsei apare deş ca antroponim; şi s-ar putea explica din Cod(in) sau < subst. coadă + suf. *-lea*, sufix familiar în Ardeal, de ex.: Ştefiea, < Ştefu, Bîrlea, Muşlea (v. şi An. CV 572), dar în 1771 s-a găsit scris *Cotlea*. Etimologia lui G. Kisch < lat. cotonea = gr. κοδώνεα (?) (DR V 839) nu poate fi admisă. **1.** *Codlea* scris şi *Codlia* b. (Ard); — Gh. din Şercăiţa (Ard II 176); în ambele forme, numele apare şi în Făgăraş (Sd XII 217). Tot de o familie este vorba în expresia „partea Codleneaşcă" din 1607 (Sur XXII) din satul Şolcani. V. şi C o l d a cu met.

Codo/ban, -iu v. C o a d ă **4, 10.**

COFĂ subst. **1.** *Cofănea* (Vra) < *Cofan. **2.** *Coafeş* (AO VII 304); *Cofeş* (17 B III 407).

Cogeamuş, v. H a g e m **2.**

COGIUŞNA. 1. — s., mold. (16 A I 254). **2.** Cu met. *Guciujna*, Chiril, mold., act. **3.** *Cuciujna*, mold. act.

COGÎLEA. 1. — Ion, act. **2.** Cf. *Cogîlnic* riul, din care derivă numele lui Mihail *Cogîlniceanu*; *Cogîlniceanul* diiac (17 A II 63).

COIA, radical cu patru „etimologii probabile" date de Drăganu: trei din limba cumană: ***koy*** „oaie", ***koia*** „domn", ***koyan*** „iepure" şi una slavă, кои „linişte", la care putem adăuga a cincea: srb-cr. ***Koja*** ipoc. < Constantin precum şi subst. rom. omofon.

I. 1. *Coia* b. (Moţ); *Coie* b. (Rel.). **2.** *Coian* (Ard); *Coiani* s. (Cat); *Coeneşti* moşie (Cat). **3.** Srb-blg. *Coica* (Rel; Tis; Ard; Div 73; Ţ-Rom 177); — megiaş (16 B VI 25) şi *Coico* (Rel; 16 A IV 280).

II. Din teme diferite, fără relaţie între ele, sau diformări de scriere: **1.** *Coin*, olt. (Sd V 305). **2.** *Cointe* (Mar). **3.** *Coidan*, olt. (AO X 130; 16 B VI 340). **4.** *Coipan*, Stan, olt. (Sd V 490); — V., diiac (Sur IX). **5.** *Coişat*, Tatul (17 B III 429). **6.** *Coităneşcul*, Gh. (17 B IV 175). **7.** *Coiut*, Albul (17 B I 349).

Coj/a, -an, -ea etc. v. C o a j ă.

COJOC subst. **1.** — fam. (13—15 B 166; Moţ). **2.** *Cojocea*, R. (Puc). **3.** *Cojoc/aru*; *-ărelu* (Măneci).

Colăneşti v. C o l u n **2.**
Colceriu v. C l u c e r **3.**

COLDA. 1. — (Moţ). **2.** *Coldea*, ard.; cf. ung. ***koldás*** „cerşire". **3.** *Coldău* s., ard. Cf. Codlea, prin metateză.

COLFU. 1. — (16 B II 30); *Colfescu*, Gr., clucer, 1747 (Stavr 74; Ţ Div); — Iord., stolnic (Cob 11). **2.** *Colfoiu* fam. (Puc 251). **3.** Cf. *Colfoc*, Ioan, boier (Sd I—II). V. şi Corfu.

COLIBA subst. **1.** *Colibi*, Ioniţă (Isp VI[1]). **2.** *Coliban*, olt. (16 B VI 340); — Ion, mold., 1610., (Sd VI 16); — C. „prahoveanul" (Cat gr I); *-i* s (BCI I); cf. *Colnban*, Stan (16 A I 494; Sur II, VII). **3.** *Colibaş*, P. (Ard): *-i* s. **4.** Din altă temă (?) *Colibaba*, Ion act.

COLINDĂ subst. Cu rotacism: *Corinda* b. (Moţ); — f. (?) olt. (AO XVII 304): „Vlad fiul Corindei şi al Cozmei".

Colon/aş, -eşti, -eţu, -iţa, -oi v. C o l u n **2—5.**

***COLT şi COLTOR.** *Colteşti* (16 B III 112; Sd XVI). **2.** *Coltor*, ard., act. **3.** *Colturu*, Ioan, ard. (Sd IV 15).

COLŢ subst. **1.** *Colţu*, fam. (RI VIII 177; Drag 143; D Buc). **2.** *Colţea* (Dm; Giur 247; Hur; 16 B III 210; 17 B II 337); *Colţea*, fiul lui *Colţea* (Glos); *Colţa* (Moţ; Schei II; Şincai); *Colţ/eşti, -eni* ss.; *-ăscu* (Cras); *-oaia* (Puc). **2.** *Colţan*, R. (AO III 516). **3.** *Colţilă*, mold. (RI VIII 117).

Colţun v. C ă l ţ u n **2.**

www.dacoromanica.ro

COLUN subst. cf. tc. ***kulun*** „măgar sălbatec" (Tiktin). **1** — stolnic (Isp I¹); — Jurj (16 A I 270). **2.** *Colon/eşti* s. (Ştef); *-easa* t.; *Colăneşti* s. (IO 49). **3.** *Coloneţu* t. (16 A III 549); *Coloniţ/a* s., mold; *-in*, Ion (inscr. pe o icoană în bis. Băneasa 1900); ca prenume: *Coloneţ*, Conţagău, fiul Fătului din Fălciu (Isp III¹) 117). **4.** *Colunoi* b. (C Bog); *Colonoi* s. **5.** *Colonaş*, fam., act.

CÓMA 1. — (Drăg 297 n. 2); — I (T-Jiu); ca pren.: *Coma* Auraru (ib). **2.** + *-cea*, *Comcea* f. (16 B IV 5). **3.** + *-in*, *Comin*, Milcu (Acte Pietroasa -Bz); — pren. (Pom); *Comino* popa, din Bucureşti, 1590 (16 B V 476). **4.** *Comoe*, Ilie (Ard II 166). **5.** Prob. *Comasca* t., un braţ al Dunării la Giurgiu, care ar putea explica tt.: Gura *Comăşteni* (Cat) şi *Comoşteni* (Giur 173). **6.** + *-şa*, *Comşa*, n. actual folosit în Ardeal şi Muntenia — derivat de alţii din Coman, fără a se explica apocopa lui *-an*, dar cf. şi blg. комшия „vecin" (Drăg).

CÓMAN etnic, popor turanic, dar accentul şi vocala *o* în loc de *u*, (căci poporul se numia *Cuman*, *-ia*), ar sugera derivaţia numelui de persoană din tema obscură COMA.

I. Cu *o*: *Coman*, frecv., pren. şi fam. (Dm; Ard); *-a* f. (16 B I 52, 144, III 163; 17 B I 329; P²; P⁴; P Bor 6); *-i* s.; în vocativ: „*Comane* Creţe" (16 B I 31). **2.** *Comănea* t. (Mus). **3.** + *-ar*, *Comănariul* (Ard), poate fi cu sens de apart. loc. **4.** + *-aş*, *Comănaş*, ard., 1722 (Paş). **5.** + *-ca* şi *-cea*: *Coman/ca* b. (AO X 130) şi s.; *-cea*, ţig. Ştef 13). **6.** + suf. *-eciu*, *Comăneciu* (Cl; BG LIV 157). **7.** + *-ici*, *Comăniciu* (Ard). **8.** *Comănel* (C Bog; 16 A I 414; Paş); *Comeanel* (Sur V). **9.** *Comăniţă* b. (Cîmp; Paş; Cat mold. II) AO V 118). **10.** *Comănoiu*, D. (Puc 334).

II. Cu *u* în temă: **1.** *Cuman* Uncheaşul, olt. 1699 (Sd V 474); — (17 B IV 183), dar actul dă şi alte cuvinte cu u < o. **2.** Toponimul „Vadul Cumanilor" n-are raport cu antroponimele. Pentru răspîndirea numelui Coman v. Drăganu p. 529.

COMAR subst. (o parte a hamului) < subst. coamă; cf. blg. комар „ţînţar". **1.** *Comăreşti* s. **2.** *Comariciu* (Dm). **3.** *Comarca* s. (16 B IV 270). **4.** *Comariţa*, fam. buc. (M Put 131).

COMBA 1. — ţig., s. Mislea. **2.** *Combei*, popa, olt. (AO XIV 107); *Combi* (AO XV 65); — Maria (Cat gr. I); — *escu* (Tel 58).

COMIS subst., rang boieresc. **1.** *-ul* t. *Comişăscul*, Ion (Glos); *Comişani* s. **2.** *Comişălu*, Şt., munt. (BCI XIII 183) < comişel, dregătorie veche; *Cămisoaia* f. 1617 (D Cpol).

Comîrzan, Comorz/ana, -ineşti v. Cîrmîz II 4—6.

COMNU 1. — (16 B II 339); *Comna*, cneaghina, (16 A IV 155). **2.** *Comni*, R., munt., 1760 (BCI X 106). **3.** *Comnea*, Dana act.; *Comn/ac*, *-oiu* (Tel 58). Cf. srb-cr. комна, ipoc. < Constantin (Rad vol 82. p. 84), greu de admis ca atare; cf. şi gr. Κόμνος şi Κόμνα antroponime în Macedonia, pe care Butturas le derivă din gr. Κομνηνός, numele familiei imperiale şi al unor scriitori greci din epoca post-bizantină. **4.** *Comnen*, Gh., mold., sec. al XVI-lea (Fil C 258) < gr.-bizantin.

COMPANIE subst. (de negoţ). **1.** *Cumpănaş*, D., olt. (Mz Pl I 76); — Micu, din Baia, olt. (AO III 141); *-u*, olt. (Sd XXII). Cumpănaşii erau membri ai Companiilor de negoţ din Ardeal şi Oltenia, pe timpul ocupaţiei austriace.

Comşa v. Coma 5.

CONACHI cf. neogr. κανάκι „măgulire". **1.** *Conachi*, Manolachi (ib); — Costachi, poetul; **2.** *Canacheu* ar. act. Cănăchioae E. (Aş Br. 20). v. şi Cocon II 4.

CONCE 1. *Concea* din *Conceşti* (17 A V 91). **2.** Cf. *Conceac*, sătean (17 B II 49) şi *Conceatu*, At., pr. băn., 1918.

CONDA cf. gr. κόντος „scurt" şi „cîrlig", etimologie respinsă de Caragiani (p. 42), pentru ar. Condu, fără a propune alta; cf. şi srb.-cr. ***konda*** (Rad vol 82 p. 84) < Constantin. **1.** *Conda* b. (Sd XI 98; Am 157; Sd XVI; VM; Hur; AO III 143; 16 B II 326); pren. de sătean (P Bor 6, 97; AO XVI 330); — armeanul (17 B II 435). **2.** *Conde*, vameş, 1635 (Sd V 23, 215, XI 257); scris *Condi*, vameş (17 A IV 307). **3.** *Condea*; *Condia* b.

www.dacoromanica.ro

(Hur); *Condea* nepot *Condei*, armaş (Giur 331). **4.** *Condeş* (RI VI 228). **5.** *Cond/u, -a, -ea*, ar. (Cara 42). **6.** *Condoi*, I. (C. Lit. 1941 p. 1388); *-an*, Pană (Mag Br). — s. (Cat). **7.** *Condeu*, moţ. (O Dens 171) explicat din pers. *kundeh* „voinic" (ib). **8.** Din alte teme înrudite: *Condila*, boier (AO XVIII 137; Sd V 215) şi *Condişa* f. (Cîmp); *Condiţa* f. (Vieri 72). **9.** Prob. contaminat cu adj. rom. de acelaşi sens: scund şi bondoc: *Scondoc*, Mărin, 1854 (AO XX 126); *Scondăcescu*, I. (An Com 137). **10.** Cf. *Cunda* b., olt., 1668 **11.** Cu o > *oa*; *Coand/a* pren. (P^{10}); *-ă*, fam. (17 B II 235; Giur 332).

CONDUR < tc. ***kondura*** „pantof european" (Şăin), < ngr. κόντουρος < κόντη-οὐρά „coadă scurtă". **1.** — fam. (Şez). **2.** *Condurache*, însă < Condr/ache, -ăchcşti, cu *u* epentetic, < Condre (Partea I). **3.** *Cundur* ar. (Cara 42).

CONDURATU cf. gr. med. κονταράτον un impozit bizantin. **1.** Numele unei familii muntene (Sd XVI), al uneia moldovene (Sd XIX 43) şi al unui sat. Cf. Bul. lingv. V 59: c o n d u r a t „încălţat".

Con/ea, -ei, -ilă v. C o c o n **II 2, 3.**

CONTA-CONTE; numele nu-i de origine balcanică, cf. contăş < pol. (haină de boier). **1.** *Conta*, Sav., ard. (Met 224); — Vasile, filozoful; Nic. a *Contoaii* (Sd VII 264), nr. marital. **2.** *Conte*, Şt., din Fălciu (BCI VII 22); — ard., 1726 (Paş); *Contea*, M., 1590 (RI VII 177); — Ioan, olt. (Sd XXII) şi s.; *Contescu* (Î Div). **3.** *Contu*, fam. (Tel 58). **4.** Cf. *Coantă*, ard. (Paş); Paşca pune numele în legătură cu un srb.-cr. Konta (?) obscur şi greu de admis pentru exemplele din Ardeal şi Moldova; nici explicaţia lui Bil-Albescu < ung. k o n t a r „cîrpaciu" nu are sens.

CONTĂŞ subst. (haină). **1.** — (BCI I, VII 68); mold. (Sd V 40, XI 76 XXII 353-7; Băl III); *Contăş* cu fii „numiţi Totoescul, evident după moşia Totoeşti" (RI XIV 156); *Contăşul* Ursul (Tec I). **2.** *Contaş* (Sd IV; Isp III^1; RI VI 77). **3.** *Contăşel*, Şt., mold., act. **4.** *Contiş* (Sd XI 51); *Contîş*, log. al III-lea mold. (RI X 119).

CONŢ cf. subst. conţ „testea, bucată de pîine". **1.** *Conţ* ard. (Haţ 53); — Mihail, neg. (Ţ-Rom 145); *-u* (17 B II 5); *-iu*, Ion, ard. (An Com). **2.** *Conţea* (17 B III 258); *Conţescul*, Pană, 1699 (Ard II 143); — Gr., log. (Sd XXI); — Vlad, log. (An C III 740) etc. *Conţeşti* s. **3.** Cf. *Conţagău*, Coloneţ (Isp III^1 117).

Conul v. C o c o n **II 1.**

COPAC subst. **1.** *Copaciu* pren., mold. (Sd XI 87); n. munt. (16 B II 395); ard., 1726 (Paş); — identic cu *Arbore* (C Ştef); *Copaci* (17 B II 50; Grş 18; 16 A III 229). **2.** *Copacea*, ard., 1688 (Paş); — L. (IS 274). **3.** *Copăcel*, Stan (16 B IV 314). **4.** + suf. augm. *-an*: *Copăcean*, ard. (Paş).

COPIL subst. **1.** — vlah Serbia, sec. al XIV-lea (DR IV^1); *-ul* diac 1641, (Cat mold îl) — *escu*, Fronie (Î Div); *-ul* t. (Drăg). Miu Cobiu zis şi *Copilul*, fie prin etim. pop., fie ca amintire a funcţiei vechi „copil de casă" (paj la curtea domnească), unde se afla, ca paharnic, sora sa Caplea (G. Dem). **2.** *Copiloniul* t. (Drăg). V. şi DEAT.

Copitan v. C ă p i t a n **4.**

COPOI subst. **1.** *Copoiu* (Puc); *Copoeşti* s. (Dm). **2.** *Copoul* t. (la Iaşi), formă mold.

COPOS n. ard. < ung. ***kopasz*** „chel". **1.** *Copos* (Moţ). *-u*, ard. *-escul* Stoica (Vieri 73). **2.** *Copoş* pr. ard. **3.** *Copos/eni, -eşti* ss. (Dm), numite azi *Scopoşeni*, sub infl. neologismului *scop*.

COR **1.** *or(a) b.* (Moţ); *Cora* b. ţig. (16 B IV 128). **2.** Cf. *Corăeşti* s. (13—15 B 99).

***CORAC** c. gr. κοράκιον „corbişor" **1.** *Corăcă*, D., munt. (RI XIV 194); — Dinul (Slănic-Prah.). **2.** *Corachie: *Corăchieşti* s. (17 A II 259). **3.** Cf. *Coraciu*, fam. act. şi *Coriciu* (Tel 58); *Coriciu*, olt. (Sd XXII). **4.** Cf. *Coritsu* ar. (Fărş).

Cor/avu, -ovan v. C r a v a **2.**

www.dacoromanica.ro

CORB subs. **1.** *Corbu*, fam. etc.; *Corb/eni, -eşti, -eanca, -easca, -iţa, -işori, -uleşti* ss. **2.** *Corban* (Arh; Tec I; Sur V). **3.** *Corbe*, T. (Bibl. Rom. Veche II); *-a* haiduc din baladă. **4.** *Corbaci*, T. (17 A IV 152; Mar). **5.** *Corbeia*, 1579 (AO XXI 187). **6.** *Corbeş* (Arh). **7.** *Corbaru*, act. **8.** *Coarba* (Sur VIII). **9.** Sinc.: *Corşor*, olt. (AO XX 147), ca Tîrşor < Tîrgusor.

CORCĂ cf. subst. ***corcan*** ard. = corb (Păs). **1.** — Vlad, munt. (Sd VII 57); *Corce* fam. 1457 buc. (M Put 87). **2.** *Corcan* din Găgeni (BCI V 219). **3.** *Corcotă*, mold. (Isp IV[1]). **4.** *Corcoiul*, N., olt. (Sd VI 504). **5.** +*-eş*: *Corcheş* (Moţ; Ard II 78). **6.** *Corcoş* (ib). **7.** +*-ici*, *Corchici* (17 B I 210). **8.** Cf. *Corchez* (Isp V[1]) şi *Corcoz*, T. (Isp IV[2]; Vr C 63). V. şi CURCHE.

CORCIU subst. **1.** *Corciu*, olt. (16 B V 56); *-l*, T. (Isp IV[2]); *Corcio* (16 B IV 324). **2.** *Corce* t. (Sur XV); *-a* (Ştef); omofon: oraşul ar. *Corcea*. **3.** *Corcic* (Dm); *-ă* b. (16 A III 31). **4.** *Corcel*, munt. (RI I 223).

Core/oiul -oş, -oz v. C o r c ă **4, 6, 7.**

CORCODEL subst. raţă sălbatică-cufundar; iar în lista de cuvinte ţigăneşti „d-zeu" (BL II 142). **1.**—(17 B IV 132; Şchei III); — Andrei portarul Sucevei (16 A IV 40); — R., 1774 (IO 195).

CORDA cf. subst. coardă. **1.** *Corda* b. (Mar; Hur 254). **2.** *Cordea* (Moţ); din Călineşti (16 B V 3); *Cord/eşti, -eni* ss. **3.** *Cordaru* (DR I); *Cordăreni* s. **4.** *Cordaş*, act.; *Cordăşi*, Drag. (RI X 274). **5.** *Cordanca* f. (AO XII 46). *Cordeiu* (D Cpol); *Cordiş*, Ioan şi *Cordiuş*, Şt., mold. (Băl III). **7.** *Cordilă*, diac, olt. (RI VIII 21). **8.** *Cordele*, V., mold.

Cord/oş, -uş v. C a r d a ş **2.**

***CORFU**; pentru etim. cf. subst. corfă (coş pentru cărbuni) şi ngr. κορφή „vîrf" **1.** *Corfeşti*, neam în Braşov, 1780 (BCI XII); *Corfescu* ţig. **2.** *Corfos*, Toader mold., 1677, (Sd V 223), *Corfus*, buc., act. **3.** Cf. *Orfescu*, I. (T-Jiu). V. şi Colfu.

Coriciu, Coritsu v. C o r a c **3, 4.**
Corinda v. C o l i n d ă.

CORLAT subst. cu mai multe sensuri, < ung. *korlát* „stavilă". **1.** *Corlat*, boier, mold. 1421 ş.a. (Dm; Ştef; Costin I;16 A I 94); —(Sur V); munt. (17 B I 313; Giur279); BCI I; IO 127); — de la Băcăneşti, eponim al satului vecin *Corlăteşti* (13—15 B 158); *Corlăt/escu* (Î Div); *-eni, -eşti*, ss. **2.** *Corlăţelu* s. **3.** Cf. Corlaciu (Viciu 15).

CORMAN variantă la subst. cormană. **1.**—(16 A I 536; 13—15 B 173, 221; 16 B I 85, IV 343), (DLR).

CORN subst. **1.** *Cornea*, ard. (Paş). **2.** *Cornei*, 1437 (AO XVII 289); *Corni*, Ioan (Băl VI). **3.** *Cornaciu* (Sd V 227; Sd XI); — M. (Puc 396); *Cornace* popa (17 A IV 303); *Corneci*, C. (RI XIII 393). **4.** *Corneş* 1521 (P Gov f[0] 16). **5.** *Cornoteni* s. (17 B II 204).

***COROB** cf. corobaie (scorbură). **1.** *Corobea*, Dragotă (Cras 99); *Corobia*, Gr., olt. (BCI VII 20); *Corobeşti* s.

COROD cf. ung. ***koroda*** „spital". **1.** — (Dm); — Stan (C Bog); — Pătru (16 A III 114); — „bătrîn" (Isp V[2]); *-escul*, Lupu (Tut); *-eşti* s. **2.** *Corozel*, T. (Isp V[2]).

COROI subst. **1.** *Coroiu* (Moţ). **2.** *Corui* (Ştef; Ard I 106); *Coruia* zis şi *Curuia* (Tis); *Coroia*, pitar (D Buc). **3.** *Corueiu* fam. (Tec II). **4.** *Curuia* (Sd XV 305); — fiul Mîinii, olt., 1693 (AO XI şi XVIII 474; Sd VI 481); *Curăia*, olt. (Sd VII 4). *Curuian* (17 A I 149).

Corozel v. C o r o d **2.**
Corpan v. S c o r p a n **2.**
Corşor v. C o r b **9.**

***CORTOFLE** **1.** *Cortofleşti*, Stan (Rel); *Cortofleşt*, Stanciu, munt., 1483 (Cat; Div 102), probabil acelaşi cu precedentul. **2.** *Cortofleş*, Nan, ţig. (16 B II 16).

CORVIN < lat. Corvinus < ***corvus*** „corb" supranumele regelui Matei, fiul lui Iancu-Vodă de Huniad. **1.** — dregător, mold. (Arh); — munt. (Puc); **2.** Cf. *Corvan*, Şt., 1800 (Cob 14).

www.dacoromanica.ro

COSCA cf. subst. coscă pl. coscăi. **1.** *Coscă*, R. (Sur VI). **2.** *Cosco* (16 A I 523) eponimul satului *Coscouţi*, v. şi CĂSCA **4.**

COSIŢĂ subst. **1.** *Cosiţan*, Gh. (17 A I 148); *Cosiţean* b. (C Bog); — (Glos).

Cosleglu, Coslogeni v. Cozlegi **1, 4.**

COSOBA 1. *Cosobja* şi *-eşti* ss. (Cotr 83); zis şi Posobeşti (Ind 13—16 B). **2.** Cf. *Cosîmbjescu, -eşti* ceată (Î Div). **3.** Cf. *Coţimba* b. (17 B II 58) şi *Coţîmbocii*, fraţi (16 B IV 392).

COSTRU 1. — V., mold. **2.** *Costriş*, fam. (Băl V). **3.** Cf. *Costrăş*, l., 1771 (Vit B 26); cf. subst. costrăş (biban).

COŞ subst. **1.** Coş, Ioan (Sur IV). **2.** *Coşa* b (16 B II 385); *Coşea*, Giurgiu (16 A III 368); *Coş/escul* (17 A III 169); *-eşti* s. (Dm); *-ovici* (ib.) s.; *Coşăscul*, Postol, mold. (BCI IV 188). **3.** *Coşoe* (17 B I 346). **4.** *Coşeţ* (Mar). **5.** + *-ută*: *Coşotă*, Oprea (Puc); *Coşotoiu* (Sd X); *Coşotoaia*, Floarea (Puc); *Coşotanul* (Băl IV). **6.** Cf. *Coşuilă*, St. (Dm; C Ştef; Sur V); *Coşilă*, rectificat de N. Iorga în *Coşulă* b. (BCI X 91), ca eponim al m-rei Coşula din Botoşani. *Coşileşti* s. 1432 (Sucev 121).

COŞTEI subst. ard. „castel", cf. ung. *kastely* „castel". **1.** — b., ard. (RA V 381). Cf. *Coştiiu* s. (Mar). **2.** *Coştila* m-te.

COT subst. **1.** *Cot*, Ion (Băl IV); *Coto* diac (Cat), cu *-o* final în loc de *-u*, în stil de cărturar. **2.** *Cota* b. (17 B I 398; RI V 113) — ar. (AO VII 216; Fărş); *Cote* (Isp IV²); *Cotea* (Cotr 45); — stegar (17 B II 335); — ar. (Cara 92); *Cot/escul*, St. (16 B II 26; 17 B III 229); *-eşti, -eni* ss. **3.** + *-ai*: *Cotai*, Ion, mold. (BCI IV 199). *Cotaescu* (Arh). **4.** + *-ac*: *Cotac* (Mar). **5.** + *-al(ă)*: *Cotal*, Ioan, mazil, mold., 1797 (ib. 224). **6.** + *-ean(a)*: *Cotean* (Tec I); *-a* (Sd XVI); *Cotean* din *Coteana* (16 B IV 443); *Coteanul* t.; *Coteanescul*, Oprea, vinde muntele Coteanul cu oamenii din *Coteneşti* (RI VII 177); *Cotenescul*, Andrei, munt., 1654 (An C III 740. **8.** *Coteance* b. (17 B II 77). **8.** *Coteca* t. (Mus). **9.** + *-eş*: *Coteş*, act. sau fon. mold. < cotiş; **10.** *Coteşăl* şi *Coteşilă* (17 B III 439, 470). **11.** *Cotişel* (Moţ; Viciu 15; Met 48) < adv. cotiş. **12.** + *-ică*: *Cotică*, ţig. (16 B II 16). **13.** + *-uş*: *Cotuşul*, Oprea (17 B I 221). **14.** + *-man*: *Cotoman*, Ion, mold.; şi marital: *Cotomaniţa*, Maria (Băl VI) zisă şi *Cotomănească*, Maria, 1765. **15.** < Cotu-mare sau t. Cotu-morii, cu as. progr.: *Cotomoreşti*, zis şi *Cătămăreşti* s. (Sd V 223). **16.** + *-oc*: *Cotoc* şi *Moţoc* (Sd XI 274) sau var. < subst. cotoi. **17** + *-ocea*: *Cotocea* şi *Cotoţea* pren. (17 B I 172). **18.** *Cotos* fam. buc. (M Put 131) **19.** *Cotuţ* (Viciu 15). **20.** Compuse: *Cotrosa* (Viciu 15) < cotros); *Cotlungu*, St. (Sur XV 256).

COTAR subst. 1⁰ cel ce dă cu cotul; 2⁰ omida). **1.** *Cotărescul*, R. (AO VIII 314); *Cotoreşti* (ib.), prin as. < *Cotăreşti*, v. şi Cotor. **2.** *Cotăran*, Ioan, olt. (AO XIII 158).

COTARCĂ subst., ard. „pătul" (Enc). **1.** *Cotarcea*, Bogdan (17 B I 383); *Cotărcea* (Sd 56). **2.** *Cotărciani* s. disp. în fost jd. Ilfov (Sd IV 271). **3.** Cf. prin metateză: *Cotrăceni* s. (14 B 336), dar nu e probată identificarea cu Cotrocenii. V. pentru temă: Cotorc şi Cotroc.

COTARLĂ subst. mold. **1.** *Cotărlă*, mold. (Sd V 217); *Cotîrla*, Ioan, ard. (Met 160). **2.** + *-eciu*: *Cotărleci* b. (16 B I 153). **3.** Cf. *Cotîrleţu*, I., munt. (BCI VII 34); pentru acesta cf. *Catîrleţ*, forma romînizată a tc. *kidrelez*, sărbătoare musulmană de primăvară ce corespunde s-tului Gheorghe, nume aplicat de turci portului cu acest nume, din Deltă.

Cote, Coti v. Cot **2—13.**

COTEL cf. blg. котел „căldare", şi oraşul Котел din Bulgaria; cf. coincidenţe: Cotelas rege trac. **1.** *Coteal*, Gr. (Sur III); *Cotel* zis şi *Cotela* diac (17 A I 63; Sur IX; Sd VII 472); *Cotele* b., mold. (16 A IV 186); *Cotele(a)*, mold.; *Cotela*, Staicu, sătean, olt. (Sd XXII); cu exc. ultimului caz, numele pare moldovenesc.

COTEŢ subst. **1.** — Costina (Met 48). **2.** *Cotecioiul* (17 B I 417).

Cotîrl/a, -eţu v. Cotarlă **1, 3.**

www.dacoromanica.ro

COTOI subst. şi Cotoc, variantă. **1.** *Cotoiul* din Mislea (16 B V 18), prob. eponim al satului Cotoiu (Com. Băicoi). **2.** *Cotoc* b., 1603 (Sd XI 2/4—5); *Cotocea*, Stan (17 B III 101).

Cotoman, -iţa v. C o t **14.**

COTOR subst. **1.** *Cotora* b., mold. (Dm); — munt. (17 B II 424); — Ioan, ard. (Met 180). **2.** *Cotoară*, fam., 1680 (Paş); — Don (Met 290). **3.** *Cotore*, vicar, ard.;— ar. (Cara 87); *Cotori* s. (Mus); *Cotoroiu* b. (Viciu 33); *Cotoroaia* s. **4.** *Cotoraş* (Paş). **5.** *Cotorosul*, Oprea (17 B I 349). **6.** *Cotorue* t. (AO XIX 85); pt. sufix cf. coporîie.

***COTORC. 1.** *Cotorca* s. **2.** *Cotorcea* (Sur V, XIII); — Stan, din Cislău (17 B II 230). V. şi Cotroc „adăpost" şi Cotarcă „pătul".

COTOROAGĂ subst. **1.** *Cotoroga*, olt. (Sur VI; Cras); — ard. din Haţeg (Sd XI); *Cotoraga* (Sd XXII).

Cotoromă v. C ă t ă r a m ă **2.**
Cotr/a, -ea v. C o t r u **2, 3.**
Cotrăceni v. C o t a r c ă **3.**

COTROC subst. ard. (adăpost). **1.** *Cotroci*, fam. (Tel 58). **2.** *Cotrăcen*, Gh. din Bucureşti (17 B IV 448). **3.** *Cotroceni* s. şi m-re; — tt. mold. şi munt. (Argeş); cf. *Cotrăceni* şi *Cotărciani* < Cotarcă, sau < Cotorc. **4.** *Cutroci*, fam. ar. (Cara 34).

COTROZA. 1. — (Moţ), pus în legătură de Ov. Densuşianu (Curs de Toponimie) cu numele unui şef alan Koterzes. **2.** Cf. *Cotroaşă* t. (16 B II 299).

COTRU. 1. — morlac, 1453 (BIFR). **2.** *Cotra*, St. (AO VIII 316). **3.** *Cotrea*, Răducan, munt., 1857 (Ins 290). **4.** *Cutrea*, ţig. (16 B I 16); — fiul *Cutrei* (ib. 128) sau < subst. cutră. **5.** Cf. *Cotrona* b., ţig. (16 B IV 325).

Cotun v. C ă t u n **3.**
Cotuşul v. C o t **13.**

COŢ. 1.** *Coţan* (Moţ). **2.** *Coţic* (Băl Vl). **3.** *Coţoiu* (RI IV 225). **4.** *Coţuş*, olt. (17 B IV 323). **5.** + *-man*: *Coţman* b.(Tut; C Bog); — Gh., din s. *Coţmăneşti* (Dm; Sur XXIV); — G., popa (Isp V²); — Necula (Bîr IV); *-ul* (16 A I 173). **6.** *Cuţman* b. (Tut); cf. şi t. *Coţman*. **7.** Compus: *Coţobăţ*, olt. (Sd V 305) şi *Cotbuţul* (17 B I 443). Pentru etim. cf. şi blg.-alb. ***Koţo sint. < Koste (Weig 126).

Coţimba v. C o s o b a **3.**
Coţ/man, -obăţ, -oiu, -uş v. C o ţ **3—5, 7.**

COŢOFANĂ subst. — Ioan (Î Div); *Coţofanu*, R. (AO XIX 173); — clucer (Î Div); *Coţofen/i, -eşti* ss.

Couateşti v. C o a t u **2.**

COVRU subst. „aşezare" (Tiktin). **1.** *Covrea* Rîmescul, din s. Rîmeşti, 1808 olt. (AO VI 67). Cf. toponimul *Covur* lac (C Ştef) şi *Covurlui*. **3.** *Cuvurlu/i* sau *-iasca*, hotar şi *Cuvurlueşti*, moşneni în Buzău (Î Div).

COZA < sl. коза „capră"; cf. tc. *koz* = fr. „atout" cuvînt folosit odinioară la jocul de cărţi (Tiktin) ca şi în expresia „frumoasă coz". **1.** *Coza* b. (Dm; 17 A III 53); — visternicel, mold., 1638 (Sur VII p. CLXV); — cu femeea sa Dahina (Sur XX) şi s. **2.** *Cozan* (CL; Buc); *Cozancea* şi *Cozăneşti* tt. **3.** „*Coze* de Săcueni", 1662 (Ţ-Rom); *Cozea*, mold. (17 A I 188, II 13); *Cozeşti* s. (Sd XI 88) şi *Cozăşti* (C Ştef). **4.** *Cozăe* (Sur XX); *Cozăeşti* s. (Dm). V. şi CUZA.

Cozac v. C a z a c **6.**

COZAR etnic < ***kazar***, popor turanic din evul mediu. **1.** *Cozar* (Dm; C Ştef); *Cozăreşti* s. (ib.); *Cozărăşti* s. (16 A III 388). **2.** + *-cea* *Cozărceni* s. (Dm).

COZIA. Toponimul provenit din козина adj. posesiv sl. < subst. коза „capră", după expl. dată de E. Petrovici (Studii lingv. IV 71), apare sporadic în actualitate, ca antroponim, nume de familie: *Cozia*, Maria, mold. act.; — Ion, ard., din Agnita; dacă aceste două antroponime sînt rezultatul unei grafii greşite a diftongului *-ia* pentru *-ea*, în acest caz ele se pot explica prin COZA § **3. 2.** Cf. *Cozla*, T., 1630 (Isp 11¹) < sl. козьлѧ „ied".

www.dacoromanica.ro

COZLECI. 1. — (16 B V 20); — Stoica, vornic (16 B II 128); — ... (ib. 37) azi *Coslegiu.* 2. *Cozleciu* b. (16 B IV 484); — D., croitor, 1644 (D Buc); *-l* s. (ib. 341). 3. *Cozlecel* (ib. 238); *Cozleceşti,* fam. (ib. 450). 4. Cf. Coslogeni s.

CRAC(Ă) subst. 1. *Craca,* D., căp. (D Buc); *Crăca,* P., mold. (Sur I). 2. *Cracea,* munt. (Cat; RI XVIII 24; 16 B II 274). 3. *Crăc/ean,* R. (17 B I 369); *-eşti* s. (16 A I 398); *-ioaia,* mold. (Sd XXI).

CRACALIA. 1. — staroste, 1602 (Sd XXII 385); — Ilie şi alţii din sec. al XVIII-lea (Sd XIX 31). 2. *Cracale = Cracalie,* fam., mold. (Sd XVI; Băl VI); *Cracalei* diac, Căpoţeanu (16 A II 52).

CRAGOE < blg.-srb. кραγуи „uliu". 1. — olt. (AO XIX 85); *Cragueşti* s., olt. (17 B III 162). 2. Cf. *Crăganul,* pan, 1595 (Sd VI 13).

CRAI subst. 1. *-u,* Ioan, mold. (Dm; Ştef; C Ştef; Şchei I; 17 A IV 209); craiu se chema şi şeful ales de păstori (Drăg); — C. (An Pit 77); — Micu, 1452 (Dm 32; Sur XV). 2. *Craia* b., mold. (Sur XXIV). 3. *Crae* b. (P Gov f⁰ 10); *Crăete,* C., act. 4. *Crăeţ,* olt. (Sd XXII). 5. *Crăiuţu,* buzoian (16 B III 18). 6. *Crăiţă* b., mold. (Isp I²); — din Zoreşti, munt. (RI X 136; 16 B V 460). 7. *Crăescu* (Arh; Puc); *-l,* V., mold., 1610 (Glos; Băl III); *Crăiască,* Parasca (17 A V 269). 8. *Craina,* boier în fost jd. Săcueni (16 B II 37) < srb.-blg крайна „margine". 9. *Crăliţa* f. 1625 (Sd VII 272), cu *l* nemuiat. 10. *Craiova* toponim din antroponim < crai + suf. posesiv *-ova,* ceea ce nu implică neapărat sensul de „rege". Boierii Pîrvuleşti deţinînd mai mult timp dregătoria de „*bani* ai Craiovei" (кралѣски банъ), în doc. slave), toponimul s-a luat ca nume de familie: Barbu Kralevski (16 B I 7; Olt 13); o cronică din 1800 traduce numele în „Craioveanul" sau „marele ban dă la Craiova" (BCI X 90), dar istoriografia a admis pentru această familie numele de „Craioveşti" (AO VI 36—37, XI 23; Olt 14; Div 104).

Crang/a, -ă v. C r e a n g ă 1.

CRASNA < sl. красьнъ „frumos". 1. *Crasnăş,* boier (Ştef); — hînsar (17 A I 126; Băl III). 2. *Crasneş* (Sd XI 84; C Ştef); *Crasniş* (Kog I 202); — Lazor (16 A I 370). 3. *Crăsnaru,* fam. adică „originar din Crasna".

CRASU cf. sl. краса „podoabă", sau blg. краса „şarpe" şi Красимир < Красьо (Weig). 1. *Crasa* b. (P Gov f⁰ 17). 2. *Crasu,* fam., act. 3. *Crasan* (Puc); *Crăsan* (Hur). 4. *Crasoe* (16 B VI 218).

Cratunoglu v. C r ă t u n 3.

CRAVA sl. крава „vacă". 1. *Crav,* V. (Isp III¹) zis şi *Cravă* (Isp II²). 2. *Craveţ,* V. (Isp IV¹). 3. Din forma rus. корова: *Coravu,* fam., act., şi *Corovan,* D. (Sur II).

CRĂCANĂ subst. 1. — N., olt. (Grş 18). *Crăcănel,* act. 3. *Crăcănuş,* Ion (Grş 18).

Crăc/a, -ean v. C r a c 1, 3.
Cră/escu, -ete, -eţ v. C r a i 3, 4, 7.
Crăganul v. C r a g o e 2.

CRĂHAN. 1. *Crăhan* (17 A II 335); *Crăhăneşti* (17 A V 203) şi *Cărhăneşti* (BCI VII 24). 2. *Crihan* fam., act., mold.

Cră/iască, -iţă, -iuţu v. C r a i u 5, 6.
Crăje v. C î r j ă 7.
Crăjue v. C r a j a 2.
Crălea v. C ă r l e I 2.
Crăliţa v. C r a i u 9.
Crănguş v. C r î n g 2.
Crăsan v. C r a s u 2.

***CRĂTUN,** < blg. кратуна „cap-dovleac". 1. *Crătun/escu,* act.; *-eşti* s. (Giur 84). 2. *Cretineşti,* moşie (Cat); *Crătuneşti* scris şi *Critineşti* s. (Ind. 13—16 B). 3. *Cratunoglu,* balcanic (RI VIII 116; Î Div).

CREANGĂ subst. 1. — Ioan, scriitorul; — V. şi S. ardeleni emigraţi în Bucovina; *Creangă,* N. (Isp V¹); *Cranga,* olt. (Hur 91); — Stan (IO 88). V. şi Crîng.

Crep/cea, -şa, -şan v. C r i p a 2, 3.

CREŢ adj. 1. — (Moţ); — Cazan (Glos); *-escu,* C-ţa (IS 265); *-escul* (Dm); *Creţul* (Băl

www.dacoromanica.ro

VI); — vlah din Serbia (DR IV[1]); — mold. (Ştef; Ard); — pren. (17 A IV 420); *Creţu*, C. (D Buc); *-lescu* fam. boieri (D Buc).. **2.** *Creaţa* f. (Pom; P[1]; P Bor 5,25); *Creţa* b. (16 B IV 266); *Creţa* j-ţa (17 B II 313). **3.** *Creţean* (Dm); *Creţan* matronim < Creaţa (Sc). **4.** *Criţ*, Păru (17 B III 430). **5.** *Creţoiu*, fam., act. **6.** *Creţotă* (16 B III 99). **7.** Cu suf. slav: *Creţovici*, Hodco (16 A I 465). **8.** *Creţune* (Mar). **9.** *Creţ/eni*, *-eşti*, *-oaia*, *-uleşti* ss.

Crihan v. C r ă h a n **2.**

CRIM. 1. *Crimu*, fam., mold. (Bacău). **2.** + *-an*: *Crimanu*, Şandru (Isp I[1]); **3.** *-ca*: *Crimca*, Ioan (Bis R; Sd XI, XVI), tatăl mitropolitului Anastasie C. **4.** Cu n<m: *Crin*, fam., act. < Crim (nr. 1); *Crincul* (Sur IX).

CRINTĂ subst. (unealtă de păstor). **1.** *Crintea*, fam. **2.** *Crinteş*, T. (17 A I 168).

CRIPA. 1. — ard., 1633 (Paş). **2.** *-cea*: *Crepcea* (Moţ). **3.** + *-şa*, + *an*: *Crepşa* şi *Crepşan*, ard., 1722 (Paş).

CRIŢĂ subst. **1.** *Criţul*, pîrgar în Baia (16 A III 310). **2.** + *-ale*, *Criţale*, fam.

CRIVĂŢ subst. **1.** — (Sd IV 38); — S. (Sd XXII); *Criveţ*, vecin (17 B III 54).

CRIVU < sl. крнво „rău" „strîmb". **1.** *Criva* b. (C. Ştef); — popa (16 BIV 145); *Criv/escul* (C Ştef); — M. (16 A I 218); *-eşti* s. **2.** *Crivin* (17 B I 499); *Crivina* s. < subst. crivină.

CRÎMPU cf. subst. *crîmpei*. **1.** — (17 B I 240, II 60); *-l* (ib. 220, 377); *Crîmpo* (17 B II 212) poate fi aceiaşi persoană. **2.** *Crîmpoe*, Stoica (ib. 248).

CRÎNG subst. **1.** *Crîngoiă* b. (17 B III 417). **2.** *Crănguş* Gh. (AO XVI 351).

CROCOS gr. κρόκος „şofran". **1.**— fam., act. **2.** *Căicos*, Şt., boier, mold.

CROI vb. **1.** *Croială*, Nan (Sd XI 100); *Croilescul*, Stan (ib).

CRUD adj. **1.** *Crudu*, T., prof.; *-l*, Nicoară (16 A II 100). **2.** *Crudea* (Sur XX).

CRUŢ cf. vb. a cruţa. **1.** *Cruţul*, Ion (Sd VI 494); *Cruţ/eşti* s.; *-escu*, D., clucer(Î Div).

CUC subst.

I. 1. — ; *Cucea* (P Bor 22); *Cuc/escul* (Sd V 300); *-eşti* s.; *-easca* t. (Bordeni). **2.** *Cucu/escu* (Puc); *-eş'i* t. (Glos); *Cucul*, frecv., ard. (Paş); *-escu*, mold.; *-eşti* s.; *-easa* şi *-ea* (Puc 256). **3.** *Cuca* b. (16 B IV 425; Mar); — ard., 1680 (Paş); — P., alb., sec. al XV-lea; *Cucă*, Stan (D Buc). **4.** *Cuc-Mare*, N. (Sur XII). **5.** *Cucol/ea*, Ion act.; *-ie*, f., mold. (Sd XI 87; 71 A II 234); cf. gr. Κουκούλιες prof., Atena. **6.** + *-eciu*, *Cuculeciul* (17 B II 180). **7.** + *-ez*: *Cuculezi* b. (17 B I 432). **8.** + *-uş*: *Cucuş*, Ioan, mold. act. **9.** *-lea*, *-eş*: *Cucleş* t. (16 BIV 314).

II. Din pl. cuci: *Cuce* (D Buc; 17 B I 282); *-a* (ib. 328). **2.** *Cuci* postelnic (Sd XVI). **3.** *Cuceu*, V., act.; *Cucîo* = *Cuciul* (Dm; 16 B II 361, III 238; 16 B V 421; Glos; Giur 275; 17 B I 95, III 157; Sd VII 352); *Cuciul* (Sd XVI).

Cuciulat v. C ă c i u l ă **3.**
Cuciujna v. C o g i u ş n a **3.**
Cucoana v. C o c o n **6.**
Cucoar/a, -ă, Cucor/an v. C o c o r **6, 7.**

CUCUI subst. şi cu sensul de „vîrf". **1.** *Cucuian*, Ioan, act. **2.** *Cucuiatul*, Ivan (Glos); *Cucuiata* t. (Glos). — tt. act. în rr. Buzău, Iaşi, Făgăraş; cf. dictonul, cu sens de „cimitir".

Cucur/anul, -ă v. C o c o r **8, 9.**

CUCURBETĂ subst. (dovleac) < lat. **cucurbita. 1.** *Curcubeta* b., sc. al X-lea; — t. (16 A II 26; Sd VII 289); — Ana, mold., act.; *Curcubătă*, Ioan, pr., ard., act. din var. curcubătă.

Cucuţa v. C o c **11.**
Cudalbu v. C o a d ă **9.**

CUHNE subst. **1.** — Oana (C Bog) şi, *Cuhnia*, Onea (Sd VI 143); probabil acelaşi: *Cuhneşti* s. (Dm) şi *Cuhnieşti* s. (C Bog).

www.dacoromanica.ro

2. Fără *h*: *Cunie*, moşn. (16 B VI 125); *Cuneşti* s. (17 B 1 320).

CUIB subst. **1.** *Cuibea*, mold. (RI I 48). **2.** *Cuibariu*, G., mold. (Sd VI 109). **3.** *Cuibuş*, fam., buc.

CUJBĂ subst. **1.** — Luca, solul lui Ştefăniţă Vodă; D-tru (Vel). **2.** *Cujbulei*, D-tru 1590 (Vel), poate acelaşi. **3.** Prob. *Cojboiu* (Buc).

CULCĂ vb. **1.**. *Culcău* (16 A IV 289; Sur XX). **2.** *Culcaţi* s. (16 B VI 40).

Cuman v. Coman **II 1.**

CUMBE. 1. — olt. (17 B IV 479). **2.** *Cumbeiu*, Bănică, munt., 1848 (BCI XI 99).

Cumpănaş v. Compănie **1.**

CUMPĂT subst. **1.** *Cumpătă*, V. (C Ştef); — Eugen, mold., act. **2.** *Cumpătatul*, R. (Tis 361) < adj. cumpătat.

Cunda v. Conda **10.**
Cundur v. Condur **3.**
Cun/eşti, -ie v. Cuhne **2.**

***CUNŢ. 1.** *Cunţea* (Dm). **2.** *Cunţanul*, Ioan (Sd IV 15). **3.** *Cunţan*, Maria, poeta; < s. ard. Cunţ (ung. Koncza).

CUNUNĂ subst. **1.** — Golăe, boier, mold., 1694 (BCI IV 208); răzeş (C răz 13); **2.** — f., mold. (Sur XVIII 165).

CUPCE sl. куплчнн „negustor". **1.** — b. (Mar); *-a* (16 A III 29). **2.** *Cupcici* (Dm). **3.** + suf. de orig. ucr. *-encu*: *Cupceancu*, mold., act. *Cupţu*, Nica olt 1620 (An C VI 492).

CUR subst. Numai în nume compuse: **1.** *Curgios* (Glos). **2.** *Curlat*, diac., mold., 1636. **3.** *Curnegreaţă* b. (IO 115). **4.** *Cursus* s. (16 B V 406). *Curroşu*, Stan (cat. Braş 36). **5.** *Cursaca*, pîrîu (Dm); *Cursăci* s. (Dm); < cur-sec azi *Cursăşti*; *Curşec*, ard. **6.** *Curvărios*, Nechifor, munt. (Sd VII 218). **7.** + suf. -man: *Curiman* hoţ., olt., lit. pop. inedită (Dolj). **8.** Cf. *Curupia* f. (16 A I 338). **9.** *Curilă*, C. (Bîr I).

CURA vb. a curge, a curăţa. **1.** *Cură*, V zis şi *Cure*, mold. (Sd VI 90). **2.** *Curăvale* fam. (Sc).

CURAMA tc. kuramá „bir" **1.**— (Isp IV[1]). **2.** *Coroamă*, fam., buc. (M Put. 131) act. **3.** Prob. *Cărămaş*, Arsenie, mold., act.

CURCĂ subst. **1.** — (Dm); *Curca* Berevoescul (BCI II 257), pren. **2.** *Curcea* (13—15 B 174). **3.** *Curcue*, olt. (16 B V 37). **4.** *Curculescu* fam. (Fulga). **5.** *Curcoanii* (Sur XI). **6.** *Curcanul*, C., din Sibiu (Cat gr. I).

CURCHE. 1. *Curchi* b. (16 A III 37); — cartier Iaşi; *Curchiă*, ţig. (16 B II 16). **2.** *Curchea* (Dm; 16 B I 187). V. şi Corcă.

Cureub/ătă, -eta v. Cucurbetă.

CUREA subst. **1.** *Curel/ea* fam., act. < pl. curele; *-escu*. **2.** *Cureluşa* (Ştef) diminutiv.

Cur/ea, -eseu, -ilă, -iş v. Bucur **III.**

CURT; cuvîntul îmbină două teme: a) subst. curt < lat. curtus „scurt", apelativ pentru animalele cu coada scurtă, b) tc. kurt „lup". **1.** *Curt, -a*, mold. (Arh); băn. (Drăg); *Curt*, Toader (Băl VI). **2.** *Curta* s. (Ind 13—16 B); *Curtu*, N. (Grăd 42); — călăraş (17 B II 178). **3.** *Curtaşu*, D., act. **4.** + *-ea*: *Curtea*, 1655 (Sd IV 38); — ard. (Paş); — Hristea, orăşan (AO XIV 289); *Curteşti* s. (Cat; C Ştef); acestea nu au raport cu subst. curte.

Curuia, v. Coroi **4.**
Curuivan v. Cărăvan **3.**
Curupta v. Cur **7.**

CUT *kut* termen agrar ucrainean. **1.** — Hr. (Băl Vl); *-l*, fam., ard.(An C II). **2.** *Cutuca*, olt. (Sd VI 495). **3.** Cf. *Cutova* ar. (Cara 34). **2** şi **3** provin din alte teme.

Cutelnieu v. Scutelnic **2.**
Cutroci v. Cotroc **4.**
Cutuna v. Cătun **4.**

CUŢ. 1. *Cuţu*, Petre (Cat gr. I). **2.** *Cuţui*. **3.** *Cuţiu*, N. (An Com). **4.** *Cuţar* (D Buc). **5.** Cf. Anghel sin *Cuţă*, 1840 (BCI XI 99); actualmente *Cuţă* este şi ipoc. < Vasilicuţă — dar Cuţa f. < Anca.

www.dacoromanica.ro

Cuțman v. C o ț 6.

CUZA. 1. Luînd numele Cozea (v. mai sus) drept „prima formă a numelui domnitorului Alexandru Ioan Cuza", pe care îl derivă din *coz*, Iorga confundă două nume deosebite și explică greșit pe c o z prin „frumos" : „Cuzea < cozul, frumosul" (Iorga B răz 21). După Tiktin coz < tc. *kuz*, folosit la jocul de cărți are sensul fr. „atout", germ. „Trumpf". De fapt, cu excepția unui singur caz, notat într-o însemnare din 1790, pe o carte bisericească din Maramureș (Mar), Cuza este numele unei singure familii boierești moldovene, (ca și acela al Cantacuzinilor, al Roseteștilor etc.); includem și pe Manolachi Cuza, fost mare paharnic și staroste de Putna în 1777 (Vr), care lipsește din tabloul genealogic întocmit de Gh. Ghibănescu (Sur VII). Convingerea acestuia, exprimată în vol. al VII-lea din Surete, dedicat Cuzeștilor, ca și a lui A. D. Xenopol (Ist Rom XIII) este că Dumitrașco Cuza, care deține ranguri între 1677—1706 începătorul familiei, apare ca strein, încetățenit, prin căsătoria lui cu bogata jupîniță Safta Jora. Numele pare cunoscut în Italia (exceptînd pe filozoful Nicolaus Cusanus, nume latinizat din german. Kues), căci Xenopol citează doi nobili italieni din sec. al XIX-lea, la care adăugăm pe Salvatore Cusa, editorul unor diplome grecești și arabe din Sicilia (Palermo 1868), și pe Annanias *Kuzanos* coautor al Codului Calimachi (An C VI 740).

2. Drăganu găsește numele Cuze și Cuza în Panonia pe la 1230 „cunoscut la bulgari și romîni" (p. 53 § 21) și-l explică din Cosma, cf. și forma ucr. Кузь, -зя. < Кузьма (Grinc), iar Weigand (p. 126), dînd aceeași etimologie, pune în balanță și pe cea din Cantacuzino, pe care o dăduse mai înainte Butturas, numele fiind în circulație la greci : Κούζης firmă în Atena la 1900 etc. Este deci probabilă originea balcanică a lui D-tru Cuza din sec. al XVII-lea.

3. În ce privește forma originară a numelui, afirmația lui Ghibănescu că „numele Cuza apare din vechiu sub forma Cuze și Cuzea, tot așa cum Balș a fost Balșe și Sturza a fost Sturze" (Sur VII p. CLXIII) este greșită, căci acele forme apar uneori simultan.

4. *Cuze, -a* (Sd XXI); *Cuzia*, log. (Sd V 107). **5.** Asemănări : *Cuzău*, St. cu fiii Albu și Stanciul, rumîn (Cotr 4); *Cuzu* morariul (16 A III 5); *Cuzule*, M. (s. Racoviță, r. R-Sărat); *Cuzănești* s. < *Cuzan (Dm). V. și Coz.

www.dacoromanica.ro

D

Dabela v. D e b **5.**

DABU cf. interj. daba (DLR). **1.** — din Recica (AO XVI); *-l*, boier 1500 (P Gov. f° 10 vo); olt. (16 B II 228, IV 254, VI 336; Giur 122; Olt; 17 B I 266, 463; AO X 127; Hris I 229); *-l*, Ghira, olt. (Sd V 440); *Dăbuleni* (R Gr); *Dăbeşti* s. (Dm). **2.** *Dabo* ar. **3.** *Dăbşor*, olt. (Cand). Cf. srb. cr. ***Daba*** < ***Dabiža*** (Rad vol. 82 p. 83). **4.** *-cea*: *Dapcea* (17 B III 54).

Daco v. D e a t **III 4.**
Dacu v. R a d u **III 1** şi David (Partea I).

DADU-DADĂ subst. *dadă* (lele, nană) ar. < alb. ***dadă*** „mamă", blg. дада „lele, ţaţă", cf. şi ţig. ***dada*** „tată"; coincidenţe: dac. Dada, Dades. **1.** *Dad*, T. (Met 127); *Dadu*, fam.; *-l*, boier munt. (13—15 B 133; 16 B III 47; Div 375); *-l*, mold. (Dm; Ştef; C Ştef). **2.** *Dade*, olt. (Sd V 439; 16 B VI 338) etc.; *Dadea* (17 B III 18); *Dădeşti* = *Dideşti* t. (Dm; Cat); Piscul *Dadilor* t. (Mus). **3.** *Dadin* vecin (17 B IV 332). **4.** *Dadiu* olt. (Jaleş). **5.** *Dădilă: *Dădileşti* s. (13—15 B 133); cu as. regr. *Didilescu*, P. (AO IV 18). **6.** *Dadă* (I. Iordan: BL I 137). **7.** *Dadica*, ţig. (16 B V 19). **8.** + Datco: *Dădcoiu* s. (17 B IV 202).

Dae v. R a d u **III 2** şi V l a d **III 2.**

DAFIN subst. planta < din gr. δάφνη „laur" şi nume latin Daphinus < gr. **1.** *Dafin*, 1502 (16 B I 12); — Stoica, ard. (Cat gr. I); *-escu* (Puc); **2.** *Dafina* sau *Dahina*, doamna lui Dabija-Vodă (Bîr IV); — nume popular (P Bor 10, 12 etc.); *Dahin*, Bucur (Cat gr. I); *-a* f. (Tut 115; 17 A I 53). **3.** Sinc.: *Dafnă* f. (Ant Ar); *Dahna* j-sa (16 B II 303; 17 B III 123). **4.** Cu apoc. *Dafa* f., ar. (Fărş); — fam. act. *Dafia* f. (Mz Pl I 67).

DAG 1. *Dagul* t. **2.** *Daga*, ţig. (16 B II 250). **3.** *Dagiu* (17 B III 68). **4.** *Daghie*, Gh., vatav (Bîr II 373). V. şi Deag.

Dahin, -a, Dahna v. D a f i n **2, 3.**
Dai/a, v. R a d u **III 2** şi V l a d **III 1, 2.**

DAI** temă slavă, vb. ДАІАТИ „a da". **1.** *Daiul* vlah din Serbia (Arh Ist Rom III 85; DR IV 1); — ţig. (Sd VI 251). **2.** Sinc.: *Dail*, nepot lui Saia (A Gen II 66). **3.** + *-co*, *Daico* (Giur 41; AO XVII 74); *Daicu*, pren. (Sd XXII); *Daicul*, ard. 1680 (Paş; Cat; 17 B I 12); *Daiciu*, act.; *Daica* s (Ind. 13 —16 B); *Dăiceni* s., mold. (Isp VI²). **4.** + *-ovici*: *Daicovici*, prof. Cf. şi srb.-cr. ***Dajko < Dabiživ (Rad vol. 82 p. 145). V. şi Radu **III** şi Vlad **III.**

DAINA cf. subst. *dainā* = doină (DLR). **1.** *Dainea* b. (17 A IV 168); *Dăinea*, olt. (Sd VI 490); *Dăineşti* t. (Mus). **2.** *Dăiniş* (17 B I 386).

DAJ cf. particula sl. ДАЖЕ „pînă" **1.** *Daju*, diac (Cat); — A., act.; *Dajul* (16 A III 127; P Gov f° 18 vo). **2.** Cf. *Dajbog* ceaşnic (Isp 1¹).

Dalb, -ul v. A l b **I 20.**

www.dacoromanica.ro

DALE 1. *Dale* (Mar); *-a*, N., act.; *-i*, Măgura, t. (16 B VI 340). 2. *Dalica* = *Daleca* (16 B II 162, V 58). Cf. blg. Dale, sintoma din David (Weig). 3. Cf. *Dălcioi* fiul lui Truşan (17 B I 172).

Dandeş v. D o n d a 3.
Dapcea v. D a b u 4.

DAR subst. 1. *Darul* (16 B II 56, III 180, IV 193). 2. *Darea* (17 B III 580) din Bracea; *Dărescu* (Puc); *Dăreşti* s. (Dm); *Dărăşti* s.; *Dărăscu*, V.; *Darascul* şi *Daranin* (?) m-te (AO XVI). 3. *Dăroiu* t. (Sd XXI). 4. *Dăruleaţă* (16 B IV 193). 5. Compuse: + Dan: *Dărădan* (Cat); + slav: *Daroslav* (16 B II 400). 6. + *-eciu*: *Dîreciu* (Bordeni), sau subst. dîră + suf. *-eciu*.

DARA 1. *Dara* b. (16 B I 98), — diac (Cat; Deal 18; 16 B V); — vecin (IO 135); — olt. (AO XVIII 125); — (P Bor 100); — m-te (Mus); s. (r. Mizil.); — Iani ar. (Cara 82).

Darabant v. D ă r ă b a n 2.

DARAMUŞ < iran. ***dawramaesa*** „oaie grasă" (etim. O. Dens T). 1. — T, ard. (Met 95). 2. *Dărămuş* (Moţ) şi t. 3. Cu sinc. lui *a* (*ă*), sau cf. vb. a dărma (a dărîma): *Darmoiu*, mold. (Sd XXI); *Dărmoiu*, St. (16 B VI 92); *Dărmoş* (17 B III 544). Cf. şi blg. дърмà „greblă".

DARCIU cf. ung. ***Darcso*** 1. — (Cat; 16 B II 225); — Stan munt. (BCI VIII 39); — Ioan (ib. XII 115); *-l* ţig. (16 B I 85). 2. *Darcea* (16 B III 227).

Darvar/i, -u v. D î r v a r 1.

DASCĂL subst. 1. Simeon *Dascălul*, cronicar; *Dăscălescu* n. frecv.

DAŞCU, cf. oraşul ucr. Daşkov, azi Odesa 1. — mold. 1661; — ard. (Met 15). 2. *Daşco* fiul lui Goştilă, 1480 (Sur VII 232); — mold. (Dm; Ştef; Băl II). 3. *Daşculea* ar. (DR II). sau < daşu + suf. *-cu*, *-lea*; fiind ar., vezi Daşu.

DAŞU subst. ar. „miel", „drăguţ" (DR II); coinc. trac. Dasius şi Dassius. 1. *Daşul* G. (OR I 465); *Daşova* s. (ih). 2. *Daşa*, vătăman (17 A V 367); *Daşea*, ard., 1722 (Paş).

Dat/a, -co, -cu, -aş v. D e a t **III** 1—4.
Dăb/ăcescu, -îca v. D o b î c a 1.
Dăd/colu, -eşti, -ileşti v. D a d u 2, 5, 8.
Dăeni, Dăescu, Dăcşti, Dăiţa v. R a d u, **III** 2 şi V l a d **III** 2.
Dăiceni v. D a i 3.
Dăina v. D o i n a 2.
Dăin/ea, -eşti, -iş v. D a i n a 1, 2.

DĂLBAN < subst. *dălban, epitet ironic pentru ţigani, format *a contrario*, din contaminarea subst. nălban[t] < tc. *nalband* „potcovar" cu adj. dalb, vechii potcovari fiind în genere ţigani, unii rămaşi de la Tătari; ei vor fi adus şi termenul meseriei la noi — cf. epitetul similar balaoacheş < băl. „alb" — oacheş „negricios" 1. *Dălban* (C Ştef; Div 89; 17 B II 281); — Ioan, mold. (RI XX 246; Vel; 16 A I 163); *Dălbăn/escul*, Stan (17 B II 281); *-eşti* s. (ib. 122). 2. *Dîlban*, 1467 (Ţ-Rom 267). 3. *Dîrban* (17 B II 93). 4. Cf. *Dolban*, mold. (Sur V) şi *Dolbanici*, H. (C Bod). 5. *Dălban* zis şi *Dulban* (17 B III 550); *Dulban* (BAP II 349). V. şi Nălban (Partea III-a).

Dălbea v. A l b **I** 21.
Dălciol v. D a l e 3.
Dăng/a, -eni, -eşti v. D i n g ă **II** 1.
Dăotari v. D o h o t 1.

DĂRĂBAN subst. < din ung. darabant < germ. ***Trabant***. 1. — Tudor, 1630 (Isp III[1]); *Dărăbani* s.; *Dărban*, Cărăman (Şchei I). 2. *Darabanţ*, Ign., ep. de Oradea. 3. Cont. cu dorobanţ: *Dărăbanţul* (Glos); — Drag. (Drj 43); — Stan (Sur VI) zis şi *Dărăbănţescul*, Stan, 1720 (BCI XIII 187). 4. Cont. cu rus барабанит „tobă": *Barabanţ* s.

Dărădan v. D î r d 3.
Dărămuş v. D a r a m u ş 2.
Dăr/ăscu, -ăşti, -eciu, -escu, -eşti v. D a r 2, 6.
Dardală, Dărdăoan v. D î r d 2, 4.

www.dacoromanica.ro

DĂRÎNGĂ subst. (prăjină). **1.** — mold. (Sd XXI; RI XXIII 93); — Florica, Z. **2.** *Dorîngă*, act.

Dărjan v. D î r z **3.**
Dărlău v. D î r l ă u **1.**
Dărman, -eşti v. D î r m a n **2.**
Dărm/oiu, -oş v. D a r a m u ş **3.**
Dăr/oiu, -uleaţă, v. D a r **3, 4.**
Dărster v. D r ă s t u **2.**
Dărzul v. D î r z **2.**
Dăseşti v. D e s **2.**
Dău, Dăuţ v. R a d u **III** *40* şi V l a d **IV 5.**
Dăvănca v. D o v î n c ă **2.**

DEAD < sl. дѣдъ „bunic" **I. 1.** *Deadul*, pren. (P 12); *Deadiul*, 1557 (Sd XV 33). **2.** + *-co*: *Deadco* (C Ştef). **3.** + *-il, -ov*: *Deadilov* s. (16 B II 15), azi *Dadilov* („Bunescu") **4.** *Bezdead* s. „fără moş".

II. Cu *ea* > *e*: **1.** *Dedu* pren. (P³ fila 67 v-o); *-l*, sec. al XI-lea (Morl 6); *-l* t. (Mus); *Ded/u, -a, -oviţa, -uleşti* ss.; *-ulescu* (Sd XXII). **2.** *Dediul* (Bîr I; Olt; Giur 73; Sd XXII etc.); — pren., fratele lui Raneti (Tec I); *-eşti* (Ac Bz 7). **3.** *Dedeiu*. Pană, armaş 1526 (AO XVIII 439). **4.** + *-co*: *Dedco* (AO XI 214). **5.** Compus: *Dedulele*, Vladul (17 B II 440).

DEAG < alb. „ramură" (DR II). **1.** *Deagu* (16 B I 187) şi s. *Deaji* = *Deaşi* s. 1610 (D Gorj) **2.** *Dega* (pren.) cu fraţii săi (16 B IV 98). **3.** *Degan*, E. act.

DEAT — DET — DAT < sl. дѣтъ „copil." **I.** *Deat*: **1.** Prob. în cont. *Deateleu* (Dm). **2.** + *-co, -cu*: *Deatco* (Pom); — 1398 (RS 25); — armaş (Cat.); — ban. (16 B I 85); *Deatcul* (Giur 157, 277; Div 85); *Deatcă* b. (Dm). **3.** *Dietco*, moşnean (16 B VI 326).

II. *Det*: **1.** *Deta*, f. (V Bistr) — Gh., act. şi oraş. **2.** + *-co, -ca*: *Detco* (17 B I 335; 16 B II 35); *Detcoiul* (Cotr 3); *Detca* b. (17 B II 156).

III. *Dat*: **1.** *Data*, At., ar. (RI IX 114). **2.** *Dateş*, Zahiu (Ard II 150). **3.** + *-co*: *Datco* (Pom; Hur; Ard); *Datcu*, fam. (Şchei I—III) şi s. **4.** *Datco* = *Daco*, clucerul, 1638 (Ac Bz 6). Pentru Dac v. şi David (Partea I). **5.** Compuse: *Mnogodeatnii*, Alex., mold. 1782 (B-răz 18) din sl. „cu mulţi copii". V. şi Bezdechi („fără copii") v. şi Copil.

Deava v. F a t a **6.**

DEB, cf. sl. vdeb „pupăză" (Mikl). **1.** *Debu* (VM); — P. pr. ard.; — Gh. (Met 303); *Debul* (Ard II 178); *-eşti* fam. (Bordeni); *Debi* t (ib). **2.** Prob. *Dîbul* (Gorj 102); *Diabul*, 1656 (Hris I 231). **3.** *Deba* f., 1722 (Paş). **4.** *Debel*, Nan (Cat). **5.** + Dabu: *Dabela* b (D Gorj).

DEBR- 1.** *Debrici* (C Ştef). **2.** *Debriţ*, Pavel (16 A III 467) traducător de acte din sec. al XVIII-lea. **3.** Cf. oraşul balcanic Dîbra, în blg. Debără; cf. srb. ***Dȅbre loc. între Belgrad şi Şabaţ, şi Debreţin, oraş în Ungaria.

DECU, cf. blg. srb. Деко şi Дечо, sîntome < Десимир (Weig).

I. 1. *Decu*, dobr., 1859 (RI XI 205); *-l* (Ac Bz); *-lescu*. **2.** *Deca*, fam. (Olt; Paş). **3.** + *-an*: *Decan*, l. (AO XVI 365).

II. *-ce*. **1.** *Dece* s. (M mar); *Decea* s. (Ard). **2.** *Decei* (în cazul dativ) munt., 1539 (BCI III 78). **3.** *Decica* b. (16 B IV 65); — Lupul (17 A V 370). **4.** *Deci* (Sd I—II, VII); — Mihail, băn., 1430 (LB); *Deciu*, fam., act.; *-l*, t.; *-lescu*, act.

Decusară v. S e a r ă **2.**
Ded/a, -eiu, -iul, -u (lescu), -ulele v. D e a d **II 1—4.**

DEFTA cf. tc. ***defter*** „condică" **1.** *Defta* 1699, orăşan din Craiova (RI VIII 173); — popa (Hur); — 1660 (Conv. Lit. 1922 p. 410); — Cr., olt. (Nif); Manda, „fata *Deftei* croitorul", 1746 (BAP II 121). **2.** *Deftu*, C. (Ins 329); pren., act.: Enescu *Deftu*, act. **3.** *Deftiul* neg. (Puc). **4.** *Defteiu*, jupîn, 1692, din Bucureşti (BAP II 121).

Deg/a, -an v. D e a g **2, 3.**
Dei/a, -ca, -ţa v. R a d u **III 6, 7.**

DELEU 1. — b. din Selişte s. disp. în f. jd. Hîrlău zis şi *Deleiu* (17 A V 366); *Deleul*, aprod (17 A IV 133). **2.** *Dealea* (16 A II 70). **3.** *Dealeu* (17 A V 72). **4.** Însă: *Deli*, fam. (Sur VIII) < tc. ***deli*** „nebun".

www.dacoromanica.ro

DELŢEG < ung. ***delcség*** „chipeş"; sau (BA ung. 20) „fălos". **1.** — (Dm); *Delţegă*, P. (Cost II). **2.** *Dilţegani* s. (Dm) sau *Dilţigan*, prin etim. pop., sat pe apa Bogdana — Tutova, zis şi Cernaţii, într-un hrisov, an. 1617 (Ac RPR mss.). **3.** *Delţag*, Pătru (Ştef).

DEMON subst. **1.** *Ghimon*, ţig. (Sur VII 234); *Ghemon*, ţig. (16 B I 13), ca ghiavol < diavol. **2.** *Dimonie*, prof., ar. **3.** Cf. *Domon* (Sd XVI).

Derloiu v. D i r **2.**

DERSCA 1. — s. act., în documente : *Dirsca* şi *Drăsca* (C Ştef), *Dărzca* sau *Derţsca* (Dm) şi *Derzsca* (16 A I 49). **2.** Toader *Derzsca*, pitar, cumpără o parte din satul *Derzsca* (17 A II 214, IV 281, 304). S-a propus etim. < ung. ***ders*** şi sl. дрѣзь „dîrz" (DR VI). **3.** Prob. : *Dreşca*, olt. (16 B VI 276).

DES adj.; cf. şi sl. дѣсѧ „invenţie" (Mikl), pren. srb. cr. ***Desa*** şi ***Desislav***. **1.** *Desa* s. **2.** *Desea* b. (Ard); *Desescul* mar. (Drăg); *Dăscşli* (ib.). **3.** *Desilă* (Arh), cf. srb. *Desilo* (Rad vol. 82 p. 115).

Det/a, -ea, -eo, -eoiul v. D e a t **II**

DEVA sl. дѣва „fată"; numele oraşului Deva, este la origine antroponim, deşi G. Kisch o pune în legătură cu dac. *dava* „cetate" (RI VII 208). **1.** *Deva* f. (17 B I 411; 16 A I 363); *Deava* v. Fata **6. 2.** Un masculin format din acesta : *Devul* b. (DR II; Sur; 16 B II 19; 17 B I 90, 170, 411); — Vîlcul (16 B V 219); — fiul Neacşei 1620 (AO XVIII 148); prenume : *Devul*, Turtilă, olt., 1606 (Sur VI; Sd VI 461). **3.** Prob. *Divoiu*, 1726, cf. srb. D i v a < Deva (Weig).

Dia v. R a d u **III 8.**
Diabul v. D e b **1.**

DIAMANT < gr. mod. διαμάντι gr. ἀδάμας-ντος cu sensul primitiv „oţel dur". **I. 1.** *Diamant*; *-escu*; *-iţa* f. (Am). **2.** *Diamand*, fam. *-escu*; **3.** *Diţamandi*, pren. (P[6]). **4.** *„Iamandi"* vel armaş „om străin" scrnna grecească Διαμαντῆς (Iorga, B-răz 19—32); *Iamandi* pren. (P Bor 80, 118; Sd XXII); — fam., frecv. (Bîr I, II). **5.** *Emandi*; *Emandeiu*, Ioniţă (B. răz 51). **6.** *Amandi*, pîrcălab de Hotin (17 A IV 459). **7.** *Amandachi*, căp., mold. (RI VI 79). **8.** Cu apoc. *Aman*.

II. 1. Prin afer. în mod excepţional, chiar în l. greacă medie, din care l-am împrumutat, Diamandi a pierdut succesiv primele trei sunete ajungînd la ar. *Mandi* (Fărş) formă adusă de aromîni în ţară. *Mandu* (Î Div). **2.** *Mandea* (16 B II 114, IV 400; Am; 17 B I 35); — comis (ib. 124; Grd 11) etc. **3.** +suf. gr. *-achi*, *Mandache* şi *Măndăchescu*. **4.** + *-ar*, *Mandaru* şi *Măndaru*, clăcaşi (Cîmp). **5.** *Măndău* armaş, mold. **6.** + *-ilă*, *Măndilă*, mold. **7.** + *-in*, *Mandin*, Cosma, jude (Bis R I 355); *-escu* (Puc); — prof. **8.**+ *-on*, *Mandon*, R. (17 B I 201). **9.** + suf. slav *icevschi*, *Mandicevschi*, Eusebiu, buc., muzicolog.

Dianu, Dica v R a d u **III 8.**
Dica v. V l a d **IV 9** şi T e o d o r (Partea I)
Die/escu, -Dicu, -Iescu v. R a d u **III 10.**
Did/eşti, -ileseu v. D a d u **2, 5.**

DIDRIH < germ. ***Dietrich***, mare magistru al Ord. Teutonic colonizat, la 1210, în mod trecător, în Ţara Bîrsei; numele se întîlneşte apoi la saşi, poloni, unguri; la romîni două toponime şi două persoane. **1.** *Dietrich* sas din Braşov (Sd X); cf. Detricus Bwbok banus Sclavoniae (Hurm XV[1] p. 5); Detrih = Didrih Buccaiski (Băl III) sau Buceaţki, polon (Dm); Dridifi Andras, ungur (Ard). **2.** Două sate : *Dridif* din r. Făgăraş şi *Dridu* din r. Bucureşti, la care terminaţia *-ich*, trecînd prin fazele *-if*, *-iv* ajunge în documente şi la *-ov* (hărţi vechi şi Giur 291), cf. Iorga — Hurmuzachi XV[1] p. 214); ambele sate au avut ca eponim întemeietor, un Dietrich. **3.** *Dridih* = *Tridih*, frate cu Tatul din Urlaţi 1533 (BCI V 179). **4.** Deformat, prob.: *Drădul*, *T.* = *Dărdul*, T. 1609 (Sd XI 87) şi *Dredean*, E. şi *Dridea*, act.

DIG (DLR trimite la : *vig*). **1.** — (Moţ); *Digu*, C. act.; *-l*, fam., olt. (Cras 59, 95). **2.** *Diga* (Ard II 194); — R., munt., 1708 (BCI XI 91); *Digă*, C. (T-Jiu). **3.** Prob. cu mutaţia g > h : *Dihul*, în balada Miului, varianta V. Alecsandri, şi *Dihan* (BCI VII 8); cf. Dihanu oronim.

www.dacoromanica.ro

Dih/am, -an, -ul v. D i g 3.

DIL 1. *Dilea*, G. (Isp IV). 2. *Dileul* s., ard. 3. *-că, Dilcă* (16 B II 210).

***DIMB** 1. *Dimba*, T. (IO 122). *Dimban*, călăraş, 1655 (Sd IV 40); v. Dîmb.

Dimir v. A l d e a II 2.
Dimonie v. D e m o n 2.

DIND 1. *Dindeşti* s. 2. *Dindin* s.; *-a* f. (IO 26); v. şi Dindar.

DINDAR < 1. — fam., ard., 1722 (Paş). 2. *Dindărău* (ib). 3. *Dindere*, Gh., act.; cf. subst. *dindiric* un soi de piţigoi, r. Vedea (Păs).

DINGĂ — DĂNGA — DÎNGA cf. subst. dang — dîng (sunet) şi prep. *dingă* (lîngă) (DLR). 1. *Dinga* (Dm; Ştef; Isp VI; Bîr III); *Dinga*, R. (Băl II); — pitar (Vel); — vornic (16 A II 171); — răzeş (Sd VII 304); — ard. (DR II 687). 2. *Dingu*, A. (Hris I 511). 3. *Dingoaia* f. (Vel). 4. *Ding/an*, mold. (17 A I 101, V 88, 327; Sur XXIV); *-ani, -eni* ss.; *Dingeanii* s. azi Dîngeni.

II. 1. *Dănga*, Gh. (Băl I); *Dăng/eni* s. (Dm); *-eşti* s. (Cat) azi *Dîng/eni, -eşti*, ss. act. 2. *Dînga* b., mold.; —D. (A Gen I 61).

DINTE subst. 1. *Dintea* (Sur VI; 17 B I 383). 2. Din forma de plural: *Dinţul* (Sur XXII *Dinţ/ea* (16 A III 160); *-eşti* t. (Glos).

DIR, cf. adv. prep. d i r „drept" şi subst. d i r ă „dorinţă" (DLR mss). 1. *Dirioiul*, Pr., munt. (BCI VIII 35). 2. *Derioiu*. 3. Cf. *Dirina* b. (Moţ); *Dirinea*, D. (An Pit). 4. Cf. *Dîraia* b., olt. (Sur VI).

Diţ/a, -ă, -escu, -eşti v. R a d u III 15, IV 3.
Divoiu v. D e v a 3.
Dîbul v. D e b 2.
Dîlban v. D ă l b a n 2.
Dîlgă v. L u n g II 2.

DÎMB subst. 1. *Dîmb/a* jude (Dm; Ştef); *-eşti* s. (RIB XV 23). 2. *Dîmboiu*, fam., 1628 (Paş). 3. *Dîmbocea* (Glos; AO X 129). 4. *Dumba*, N. (Am); — T., ard; — Gh., ar. (Cara 96, 102); — Rafael, ar. (RI IX 114).

Dîng/a, -eni, -eşti v. D i n g ă II 2.
Dîraia v. D î r 4.
Dîrban v. D ă l b a n 3.

DÎRD — DARD cf. vb. a dîrdîi. 1. *Dîrdul*, Toma (17 A II 234). 2. *Dărdăoan*, Gh. (16 A II 79). 3. Cu epenteză: *Dărădan* (16 B VI 133). 4. *Dîrdală*, act. (BZ); *Dărdală*, Şărban, olt. (Sd VII 58), < subst. dîrdală (flecar); cf. pentru sens, blg. дръдоря „a flecări". 5. *Dîrdără*, T. (17 A V 142) < subst. dîrdoră.

Dîreciu, v. D a r 6.
Dîrj/a, -an v. D î r z 4.

DÎRLĂU subst. 1. — pitar (Glos), *Dărlău* (Isp II[1]); — Lupul (17 A V 250; Sur III). 2. *Dîrloaia* s. 3. *Dîrle* (Moţ).

DÎRMAN < cuman Dorman (Drăg 392). 1. *Dorman* (Şincai). 2. *Dărman* (Dm), transcris de I. Bogdan: Dîrman < Drămana (Ştef II 167); *Dărmăneşti* ss. (r. Ploieşti şi r. Suceava); *Dîrmăneşti* s. (Bacău). 3. *Dîrmon* olt. (Hur) şi *-eşti* s. (Muscel) sub infl. subst. *dîrmon*, de altă origine. 5. *Durmăneşti* s. (Sur XXII), cf. şi rus. дурман (plantă din genul solaneelor). 6. Prob. prin apocopă *Durma*, (Hur 100; Scan).

Dîrster v. D r a s t u 2.

DÎRVAR subst. (tăetor de lemne, om de corvoadă). 1. *Darvar/u* şi *Dărvărescu*, fam., act.; *Darvari*, fam., ar., din Clisura (Bibl. rom. veche III). 2. *Dîrvariciu*, C. (Puc). 3. Cf. *Dreveşti* = *Drăveşti* s. (17 B II 199, 288) < sl. дрѣва „lemne".

Dîrsca v. D e r s c a 1.

DÎRZ adj. 1. *Dîrza* s. 2. *Dărzul* (17 B IV 313). 3. *Dărjan*, olt., 1643 (Sd V 299); — Brăil (Şchei I). 4. *Dîrjan* ard., act., < *Dîrja* s., ard.

DOAGĂ subst. 1. *Dogan*, Radu, 1644 (Vieri 66). 2. *Dogariu* (Ard); Dogărăscu, act. < subst.

Dob/a, -an, -eşti v. O d o b ă 7, 8.

www.dacoromanica.ro

DOBĂ subst. (tobă). **1.** *Dobă*, Nan, 1407 (13—15 B 42, 53), acesta însă este scurtarea lui Odobă 7. **2.**+*-an* : *Doban* (Vra). **3.** +*-oş Doboş* (Sd XVI; Mar) şi *Dobăş*, mold., 1645 (BCI IV 185) < ung. ***dobos*** „toboşar". **4.** Cf. *Duboş*, I. (16 A IV 12).

DOBICA s. ard., ung. Doboka. **1.** *Dăbîca* s. Toponimul e luat ca nume de familie: *Dăbăcescu* (Cat; Ţ-Rom 77); *Dobîcescu*, Ladislau (Iorga III 235).

DOBROGEA toponim a cărui origine antroponimică din blg. Добротица (Weig p. 148) pare înlăturată de M. Alexandrescu-Dersca (Contr. onomastiques 1958) în favoarea unui etnic arab Dubruğ(an) „stăpîni pe Burğan", nume dat „protobulgarilor"; (rămîne inexplicabilă coincidenţa cu antroponimul Dobrotici); el apare ca antroponim în două forme: **1.** *Obrogea*, Ilie (AO XX 146). **2.** *Dobrogeanul* (17 B IV 553).

DOBRU < sl. Добръ „bun", echivalent cu rom. Bunea, lat. Bonifatius, gr. Ἀγαθός-ή, cf. şi ardelenismul *a dobrí* „a desmierda" (DLR mss). Răspîndirea acestui nume la noi s-a datorit şi expresiei juridice „oameni buni", redată în slava cancelariei prin Добри люди. Nume create din această temă slavă sînt frecvente la bulgari şi sîrbo-croaţi cf. blg. Добро/мир,-слав, Добръо, Добрило, etc. (Weig), şi srb.-cr. ***Dobre***, ***-ec***, ***-ej***, ***-en***, ***-eš***, ***-ić***, ***-in***, ***-oje***, ***-uj***, (Rad vol. 82 pp. 98—99, 101—108, 120, 126). În afară de cîteva forme omofone cu cele bulgaro-sîrbe, limba romînă a creat, din tema slavă Добръ, numeroase nume cu sufixe proprii, dintre care unele au fost retransmise onomasticei slave, prin vechile enclave etnice romîneşti din peninsulă.

I. 1. *Dobru*, munt. (Cat; 16 B III 104, V 128); ard., 1726 (Paş); mold. *-l* (Dm; 16 A II 133). **2.** *Dobrul/eţ* (Dm; 16 A I 216); *-eşti* (Ştef; Sd XXII). **3.** Forma de nominativ a fost cu timpul părăsită pentru cea de vocativ, ca în Petru — Petre, sau tratată cu sufixul *-e*: *Dobr/e*, cu derivatele: *-escu* fam., *-eni*, *-eşti* ss.; pt. alte forme de toponime, v. DR II 812, Ind. Statistic etc. **4.** *Dobr/ea*, fam. (Şez); *-ei*, 1521-29 (PGov 16 vo); *Dobreasa* b. (16 B I 144) şi *Dobraia* b. (17 B III 382) provenite din n. maritale; —**t. 5.** *Dobra* f. [„Buna"]; *Dobră*, Ioan (Ard II 37). **6.** Cu suf. *-ean*: *Dobrean*, pren., ard. (Paş), ca în Drăghicean, Bărbucean, indicînd o persoană simpatică. **7.** + augm. *-an*: *Dobran* (17 B II 170; Ard II 205); *Dobrana* f. (P Bor 10) şi s.; *Dobran/iş*, N. (Sur X); *-ici* (Bîr I); cu *o* < *u*, *Dubrăneşti* s. (Sd XXII). **8.**+*-encu*, *Dobrencul*, Ioan (17 A IV 9). **9.**+*-eş*: *Dobreş*, şoltuz (Băl III); *Dobreaşa* b. (16 B I 145). **10.**+*-eţ*, *Dobreţu* s.; *Dobreţi* t. (BCI III 81). **11.**+*-ian*, *Dobrian* (16 B I 80); *Dobrieneşti* s. (Ştef). **12.** + *-iaş*, *Dobriaşul* t. (Mus). **13.** + *-ic*, ş.a.; *Dobric* s.; *Dobric/ea* (Rel); *-eî* şi *-eni* ss.; *-ina* b. (Tis 109) şi s. **14.**+*-il*, *Dobrilă* (Cat; Şez; Dealu 138; 16 B V 456); — ard., 1666 (Paş); *Dobrileşti* s. **15.** + suf. *-in* şi compusele lui: *Dobrin* ard., 1663 (Paş); *-ea* b. (ib); *Dobrina* f. (P[4]; 16 A II 84; 17 B III 550); *Dobrineaţă* (17 B IV 185); *Dobrin/eşti* s.; *-ică* b. (Ac Bz 20); *Dobrinchi*, Văscan (17 A 1 5); *Dobrenchi* (Băl II). **16.** *Dobriin* (16 B I 32, II 245). **17.** Dobrisa (?) (17 B II 86). **18.** + *-iş -an*: *Dobrişan* post. cu soţia Dobra din Hulubeşti (Sd V 290; 16 B V 457); — (Cat; Ac Bz 11); — erou de baladă (G. Dem 473) înlocuit în unele variante cu „Oprişan". **19.** + *-iţ* şi compusele lui: *Dobriţ* (Dm); *a* b. (Tis 190); *-a*, Voico, 1457 (13—15 B 129); *Dobriţ/an*, munt. (BG LIV 194); *-aş* (C Ştef); *-oiu* act. **20.** + suf. *-oc*, *Dobroceni* s (Sd XXI); cu afer. *Obrocea* ard. sau < subst. obroc., cf. şi *Obrogea*, Ilie (AO XX 146). **21.** + *-oiu*, *Dobroiu*, Şt., 1831 (Acte Sc); Ioan (Puc); *Dobroin* (Ştef). **22.** + sufixele *-mir* şi *slav*, împrumutate în această formă: *Dobromir* (17 B I 346); *Dobroslav* (16 B III 211); marital: *Dobromireasa* s. **23.** + *-oş*, *Dobroşeşti* (16 B I 96). **24.**+*-otă*: *Dobrot* (13—15 B 143): — călăraş, 1655 (Sd IV 40); — ard. (Ard II 128); — N., mold. (Băl VI); *-escu*; *Dobrotă*; *-easa*, *-eşti*, *-ineţ*, ss.; *Dobrotă*, Petcu 1841 (Acte Sc); *Dobruteni* s. (Sd XVI); *Dobrodu* (Mar). **25.** + sufixele: *-otă*, *-ici*, *Dobrotici*, despotul de Caliacra, nume unic sau prenume „care circulă la romîni, nu bulgar cum afirma Mutafciev" (Iorga BCI X 84); *Dobrotici* Vlahota (adică „al Vlahului") morlac (Morl 8). **26.** + *-otă*, *-in*, *Dobrotin* (16 B II 193). **27.** *Dobroţel* (17 B IV 566), cf. şi planta cu acest

www.dacoromanica.ro

nume; *Dobroţei* s. (17 B 15). **28.** + *-un, Dobrun* (AO XVIII 142; R Gr; Tis 219); cu as. progr.: *Dobron* (Olt). **29.** + *-uş, Dobruş* post. (16 B III 101); — D. (AO XVI); *Dobruşa* f. (16 A III 31; P[14]) etc.; — schit (BCI VII 102) şi s.; — boier munt. (Cat; 16 B II 245). **30.** + *-uţ, Dobruţul* t.

II. Forme stranii şi compuse: **1.** Din srb.-cr. ***Dobrača***; *Dobrăcin,,* mold., 1427 (Dm; RA I nr. 1—2 p. 221); *-i* s. (17 A I 146); cf. *Dobîrcea* t. (Mus). **2.** Din blg. добър „bun": *Dobarea* (Moţ). **3.** + Maftei: *Dobrofteiul* (Tec I) **4.** + Voia, *Dobrovoe* (16 B III 219; AO XIX 89). **5.** + Neaga: *Dobroneag/a* (16 A III 211; AO IX 181); *-ul* m-te (Cat). **6.** Întrucît nu există în limbile slave, în romînă sau maghiară un radical *Obr*, în afară de etnicul slav *Obrin* „Avar", care nu poate fi pus în cauză, se poate presupune că, în mod excepţional graţie frecvenţei, Dobre intră în categoria celor zece nume laice care pot suferi afereza la următoarele nume: a) *Obrescul*, Vlad, 1490 (RI XV 162); *Obresco*, Velicu, ard. (Braş); *Obrăscu* 1599 (Grd 4), toate din Dobrescu. Cf. *Bre* şi *Brescu*, porecle ard. (Viciu 32) b) *Obru*, Ionu munt. (RI XVIII 40) < Dobru. c) *Obrişte*, E., (act.) < *Dobrişte. Coincidenţă: Deus Dobrates, erou trac (G. Mateescu, Graniţa de Apus a Tracilor p. 378) nume înrudit cu dac. Drobeta şi cu radicalul slav „dobru".

Docea v. R a d u **III 17** şi P r o s d o c a (Partea I)

Docica v. F a t a **6.**

DOCOLIN cf. srb.-cr. ***Dokolen*** (Rad vol. 81 p. 117). **1.** — b (Dm); *-a* f (Cat mold II) şi s. **2.** *Doculina* T. (Met 179). **3.** Cf. *Doclin* s.

DOD cf. adj. *dod* „simplu, prost" (DLR ms) şi DODA subst. < blg. дода < дада „lele"; cf. alb. Bib-Doda. **1.** *Dod, -e, -u* (C Ştef). **2.** *Doda* ar. (Ant Ar) < dodă „soră mai mare"; *Doda* (Moţ; 16 B II 407; Ac Bz 36; Paş); — Marin (Isp V[2]); — V. (Sd VII 239). *Dode* (Dm; 17 B I 210, 303); *-a*, act.; *Dod/escu* (Arh); *-eşti* s., *-eiul* t. **3.** *Dodan* (Sd VI 18, XVI; Tec II; Arh; Ist Pl 383). **4.** *Dodu* (Dm; Sd XXI); *-l* (CL; Sur XVI); *-l*, Coste (16 A I 588, Buc). **5.** *Dodecea* (Am 157). **6.** *Dodi*, mold.; *Dodică*, dobr. (RI XI 208); *Dodieşti* = *Dudieşti* s. (Ind 13—16 B). **7.** *Dodiţă* b. (Sd XXI). **8.** *Dodoi*, V. (Isp V[2]). **9.** *Dodon*, T. (Isp III[1]); *-u*, mold.; *-uş* (Sur II); *-uşa* b. (17 A III 30). **10.** *Dodun*, Ion (17 A III 157). **11.** Sub influenţa acestui nume laic, martirul persan Dada e scris în sinaxare: *Doda.*

Do/e, -eşti, Doiul v. R a d u **III 19** şi D o i **1—2.**

Doft/ana, -eşti v. D o h o t **3, 4.**

Dog/an, -ariu v. D o a g ă.

DOHOT subst. „păcura extrasă în vechime din coajă de copac", înainte de a se exploata ţiţeiul; cuvîntul a produs toponime şi antroponime. **1.** *Dohotărie* t. (Băl VI) şi *Duhotărie* (Mus) şi contrase: *Dăotari* t. (Sc) şi *Dotăria*, deal (Mus). **2.** *Dohotariu*, V., act.; *-l*, Gh. (Sd XI 60); — *l* t. (Bacău) < subst. *dohotar* sau păcureţ (Sd VI 108); cf. „dohodnec" mold. (Sd VI 108). **3.** *Dohtana* f., ţig. (16 B VI 271); cuvîntul s-a contras în: *Dofteşti* s., mold. (RI III 20; BCI VIII 97), < antroponimul *Dofta. **4.** *Doftana* rîul < dohot + suf. (etim. E. Petrovici, în St. şi cerc. lingv. V 1—2 p. 27), apare în documente: *Doht/ana, -eana* (16 B IV 282, V 41); dim. *Doftăneţ*, vale (Sc).

DOI cf. subst. *doiu* „dor" (DLR), numeralul *doi* şi vb. blg. доя „a alăpta" ! **1.** *Doi*, bătrîn mold.; *Doiu*, C., ar. (RI IX 114); *-l*, vlah din Serbia (Arh Ist III 85). **2.** *Doilescul*, Stan (17 B III 167). **3.** *Doi-ban*, fam. act.

DOICA subst. **1.** — f. (P[3]; 16 A I 285); — (Moţ). **2.** *Doic/escul*, Danciul (17 B IV 384); *-eşti* s. **3.** *Doiciu* (16 B I 187) < blg. дойчо; *-lescu*, fam. **4.** *Doicin* ţig. (16 A IV 36) < blg. Дойчин. **5.** *Doican* (17 B II 442; Tec I).

DOINA subst. **1.** — fam., mold. şi ard. **2.** *Dăina*, Drag. (17 B IV 368).

DOJA < magh. ***Dozsa*** **1.** — Gh., conducătorul răscoalei ţărăneşti din Ardeal la 1514; — Crăciun (Met 70). **2.** *Dojan*, fam. (Buzău).

Dolb/an, -e, -ea v. A l b **I 21, 22.**

Dolban, -ici v. D ă l b a n **4.**

Dold/a, -ea v. D o l t **6.**

www.dacoromanica.ro

DOLG rus долгий „lung".

I. 1. *Dolga*, boier 1480 (Ştef I). **2.** Din rus. должный „dator": *Dolj > *Dolj/eşti* s. = *Dolheşti*. (Dm) *-escul* t. **3.** *Doljac* s. (17 A V 26); *Doljecul*. **4.** *Doljoc* s. (Dm).

II. Forma ucraină: **1.** *Dolh* b. (Dm; Sur X); — pan (16 A I 317); — *a* f. (ib. 63; Dm); — fam. (C 10 Ştef 56; Sur XVIII); *Dolh/asca*, *-eşti* ss.; *Dolh/escul*, Şt. (Isp II²); *-eşti* s. **2.** *Dolhan* (Şez; Sur XXV). **3.** Prob. *Dulha* f. (16 A II 135). V. şi Lung II 3.

Dolj/ac, -ec, -eşti, -oc v. D o l g **I 2—4.**

DOLOG ung. „lucru". **1.** *Dologa* mar. (BA ung. 33). **2.** Prob. *Dolojan*, C., munt., 1723 (BCI III 94).

DOLOFAN subst. **1.** — spătar, ..1481 (Ţ-Rom 319; 13—15 B 170). **2.**— Stan (16 B I 187, V 23) etc.; *-ul*, Dr. (17 B I 66, II 222).

DOLT 1. *Doltul* mold., 1610 iul. 12.; — Ioan (Isp IV²). **2.** *Doltea* din Huşi (BCI VII 71); *Doltă* t. (Petr 15). **3.** În genitiv, *Dolţii* b. (16 A I 472). **4.** Cf *Doltşan* (Mar). **5.** Cf. şi expresia „Jos în valea d-Oltului" (Col 185). **6.** Prob. *Dold/a* b. (AO XII 242); *-ea* (Sd XXI).

Dom/an, -ăneşti, -ineasca v. A l d e a **I 9.**
Domir, -eşti v. A l d e a **II 5,** I d **6,** şi R a d u **I 3, 4.**
Domon v. D e m o n **3.**
Dorman v. D î r m a n **1.**

DONDA interj., cf. vb. a dondăni. **1.** *Dondea*, Şt. (IO 153; 16 B VI 39). **2.** *Dondaş* (Sur XXI); *Dondăş*, mold. (Sd V 214; 17 A I 187); *-ani* s. Pentru origine se poate lua în consideraţie şi numele tatar: Donduk Mirza (Isp VI²), din care derivă: *Dunduc* D. **3.** Cf. *Dunda* b (16 B V 55) cf. blg. дунда „femeie dezordonată".

Dorîngă v. D a r î n g ă **2.**

DORNA subst. (vîrtej de apă). **1** — b. (Ard) şi t. **2.** *Dornjea* (MO 10 feb. 1949); *-eşti* s., -escu; **v.** şi tema Durn.

DOROBANŢ subst. **1.** — *ul*, 1542 (16 B II 293). **2.** Cf. *Dorobăţ* (Dm; Tec I; Sd XVI; 17 A II 273; Sur II etc.); v. şi D ă r ă b a n.

DOROHOI toponim provenit din antroponim < rus дорог „drag, scump", după E. Petrovici, printr-o formă intermediară, *Dorogun + *j* (St. lingv. IV 1953 p. 74). **1.** În sec. al XV-lea numele oraşului apare în formele: *Dorogoni*, *Doroguni*, *Dorohoi* (Dm; C Bog) şi *Dorogui* (C Bog). **2.** *Dorogoi* b.(16 A IV 34). **3.** *Dorohan*, T., mold. (Sd VII 239). **4.** *Doroho(n)ceanul*, Gh. comis din Cîrstineşti s. din ocolul oraşului Dorohoi (17 A V 134, 137).

DOTU. 1. — şi *Dotă* (Cara 25); Caragiani îl dă şi ca termen etnic sinonim cu Fărşerot. **2.** *Dotea* b. (16 B IV 194); Dotu şi Dotă n. macedo-romîne, şi Dotea muntean, nu se pot alătura de Dote şi Dotie n. maramureşene, cu fonetism local, pentru Doche şi Dochie < Evdochim, fără a se fi constatat în prealabil o emigraţie din Maramureş către sud, spre cele două regiuni.

***DOVÎNCĂ** cf. adj. verbal *dovîncat* (adîncat) (DLR mss). **1.** *Dovîncescu* sau *Dovăcescu* (Puc 364). **2.** *Dăvănca* (Ard II 194).

DRAB 1. — Gh. (Isp I¹⁻²); *-ul* (16 A IV 204). **2.** *Drabou*, Nica (17 A IV 233).

DRAC subst.; epitete sinonime: *diavol*, *demon*; apoi: Naiba, m-te în Mehedinţ, Natima (< anatema) t. (Bz), Nefîrtatul, Năvrutul etc. tt.

I. 1. *Dracul*, Vlad, fiul lui Mircea I; — Costea, mold. (Hurm XI); — moşnean 1598 (AO X 129); — vlah din Serbia (DR IV¹); — post., olt., 1640 (RI XXVII 131; Glos); — zis şi *Draca*, Gh. (17 B IV 306, 553); *Draculus* Zorzi, dalmatin; *Dracu*, spătar, mold., 1750 (Sd XXII). **2.** *Draculea*, Radu (Glos); *Drăculea*, supranumele lui Vlad-Ţepeş; — Ioan şi Vlad, doi pretendenţi la tron (Hurm XV); *Draculi*, Sp. eterist, prob. ar. (IT); *Drăculeşti*, boierii (16 B II 13) şi t. (Î Div). **3.** *Drace*, mold. (Băl I; Sd XXII); *Dracea* (RS 51; Sd XVI; 16 B I 60, II 48); — mold. (Sd IV); — Gr. (Băl

www.dacoromanica.ro

VI); —, pîrc. (17 A V 171); — Gorgotescu, A. (Puc 47); *Drac/e, -i -ea,* Iurașcu (17 A IV 187, 272; Vit 6); *Draci* sin Gorie, 1725, pren. (Sur XV 133). **4.** *Drăcea* (Hur 98); *Drăc/ești* ceată (Î Div) și t. (Mus); *-eni* s. **5.** *Drăcian,* mold. **6.** *Drăcaciu* (16 A III 229). **7.** *Drăcilă* (16 A III 229; Puc). **8.** *Dracovăț* s (Am). **9.** *Drăcoiu* (Viciu 33). **10.** Pt. Dracșin v. Drag III. **11.** *Drăciuna* f. (AO XI 218) < subst. dracionă (plantă).

II. Numele circulă, în forme cu același radical, la greci, și la toate popoarele vecine. **1.** Din gr. δράκον „balaur, smeu", dat ca supranume voluntarilor greci înrolați în oștile apusene (But); *Draco,* post. (Băl I); — Al., 1688 (Sd V 40); Chiriță-*Draco*-Ruset, *grec boierit*; *Dracachi* Ruset (Bîr I; Sd XVI); — Baston (Arh 205). **2.** Din sl.-rus чорт „drac"; *Ciort/ea, -ești* ss; *Ciortei* G. (Sd XXII); *Ciortacu,* P. (IO 222); *Ciortlea,* St. (AO XXI 171). **3.** Din tc.< arab *šaïtan* : *Șaitan* (SdXVI). **4.** Din ung. *ördög,* v. Urdîngaș, **5.** Din țig. *beng,* v. Benga.

Draesin, -ești, -i v. Drag **VI 12.**

DRAG adj. și subst., din o veche temă slavă, care ne-a dat multe cuvinte: drăgălaș, drăguț, drăgăstos, dragoste, a drăgosti, îndrăgosti etc. și provincialisme ca dragna (iubire). Frecvența temei în vocabularul românesc a contribuit la îmbogățirea formelor onomastice, prin creații proprii limbii române, în afară de cele primite direct de la vecinii slavi ca: Dragn, -a (srb-blg), Dragan (blg., srb., ceh), Dragi' (srb, blg.), Dragoš (blg. srb),, Draguș (srb), Drakša (srb.), Dragomir, Dragoslav etc., date de Miklosich, și cele sîrbo-croate date de Maretic: Dragina, Dragota, Dragun, Dragoman; cf. blg. Drag/o, -oj date de Weigand.

I. 1. Izvoarele menționează un *Drag,* fiul lui *Dragoș*-Vodă al legendei, și alt *Drag,* voievod de Maramureș (1368—1398), fiul lui Sas-Vodă. **2.** *Dragu* frecv. și astăzi; *-l* (Pom; Dm); *Draga* b. (16 A III 119); *Drăg/escu,* loan (AO XVI); *-ești* s. **3.** Cu *ă* în temă: *Drăgul* (Tec I); *-a* (Sd XI 264); *-ă* (16 A I 89; C Bog); *Drăgulea* (Hur); *Drăgulici* (16 B I 114, 144; Ștef); *Drăgul/escu*; *-ești* s.; *-eț* (16 B IV 113); *Drăgulin* 1656 (Hris I 231; Sd X, XXI; Cat; 17 B I 171); — Comișu din Tohani, 1733 (BCI V 241); *-escu,* act. **4.** + *-ai, -ae* : *Dragai, -o* (AO XVIII 135); *-na* (Dm). **5.** Cu *ă* în temă + sufixe: *Drăgae* b. (16 B I; Sur I) și s.; *Drăgaia* b. (Isp I²) și s. (Cat); *Drăgaicea,* D-tru (Dm); *Drăgaici* s.; *Drăgăilă* (Dm; Sd XVI; 17 A II 83, V 148; Isp IV¹); *Drăgael,* Nistor (Sur IV). **6.** *Dragan* (Dm); *-ul* s. (17 B I 11); *-ciul,* mold.; *-ici* (Ștef). **7.** Cu *ă* în temă: *Drăgan* frecv., *-u,* N. filologul; *-ul* t.; *Drăgan/ea* t. (Mus); *-easa, -ești* ss.; *Drăgancea* (Sur XXI); *Drăgăn/el* (Hur 128); *-eț,* A. (17 B II 90); *-iță* (17 B I 230; RA III 272; *Drăgăniș* (Băl III); *Drăgănoiu* **8.** + *-ciu* : *Dragciul* (16 B I 167, 187). **9.** *Dragia* (Moț); *Drăgioiu* s. (17 B I 301). **9.** *-aș* : *Drăgaș* Boul (17 A V 162); *Drăgașli* (Giur 333); *Drăgășești*; *Drăgășan* b. (17 A IV 115); *-i,* oraș.

II. Cu gh: **1.** *Draghi,* țig. (16 B I 60); *-ul* 1711 (Sd IV 4, 41); *Draghie* (Dm; Bîr IV); *Drăghie* (17 B II 340); *Draghia* b., vlah din Serbia, 1348; *Drăghiea* s.; *Drăghiescu*; *Drăgh/easa, -ești* s. (Mus). **2.** + *-ici* : *Drăghici,* deși cu sufix patronimic, a servit din vechime ca prenume frecv.; *Draghici* (Dm); *Drăghiciu* pren., ard., 1726 (Paș); și cu hiperurb.: *Drăvici,* Neculae din Văleni (RI XIV 206); + *-an* : *Drăghican* pren., munt. (RI XV 270; BCI X 106); — Vintilă (Sd VII 26); — Greceanu (IO 237), ca Bărbucean, pronunțat greșit astăzi cu *-u* final, sufixul de alintare *-ean* fiind confundat cu suf. augmentativ *-an,* sau cu cel de apartenență locală *-eanu*; *Drăghic/eni, -ești* ss.; *-escul,* Oprea (16 B II 20). **3.** + *-ilă* : *Drăgăilă* (17 A III 9, IV 35 160); *Draghilă* (16 B II 383); *Drăghilă* (Sd XVI); *Drăgilă* act. **4.** + *-in* : *Draghin* (17 A III 157); *-a* b (BCI V 218); *-ici,* mold.; *Drăghin* (Giur 104); *-a* b. (Sd XI 68; 16 B IV 265); *-ici* (Isp IV¹); *-ici.* C. (Băl III, VI); *-ieasca* s. **5.** + *-iș, -an* : *Drăghișan* (16 A IV 186); *-i* s. (Ștef). **6.** + *-iț* : *Draghiț* b. (Isp II¹); *-a* b. (Ștef); *Drăghiț/ă* (Sd XVI); *-ă,* răzeș, 1592 (BCI VII 6); *-a* (Dm).

III. Cu alte sufixe: **1.** + *-lea* : *Drăglea, cf.* și subst. *drțglu* (unealtă); *Regleanu,* act. **2.** Cu term. *-ne* : *Dragne,* act.; *-a* (16 B I 133); *Dragn/a* f. (cf. subst. prov. olt. dragna

www.dacoromanica.ro

„iubire") *-escu*, act.; *Drăgneiu* t., în Mehedinți (AO nr. 11); *-l* t (16 B IV 414); *Drahna* (P Bor 118) și cu *cn* < *gn*: *Dracna* f. (ib. 7); *Drăgnoiu* (CL). **3.** + *-ociu*: *Dragocea* (16 B IV 288); *Drăgociul* t., cu afer. *Ragoci* s. (DR IV² 872 n. 2) cf. și subst. răgoace. **4.** + *oiu*: *Dragoi* (Dm); *Dragoe* (16 B I 54); *Drăgoiaș* (Sd XVI); *Drăgo|iu*, *-aia*, *-eni*, *-ești* ss; *-escu*; *Drăgoicea* (16 B I 96). **5.** + *-man*: *Dragoman*, antrop. srb.-blg. (Rad), e socotit și de Weigand un derivat din Drago, deci fără legătură cu omonimul dragoman (tîlmaciu) < it. dragomanno < orient. targoman = tc. ***terziman***. a) *Dragoman* (Dm; 16 B I 79, 80, II 97, 130 etc.); — Căpotescul, diiac (16 A II 45); *-ul* (16 B III 98). *Dragomănești* (și cu *o* < *u*), ss. (Dm); b) *Drăgoman* (17 A II 206; III 182, IV 190); c) *Drăguman* (16 A III 298); d) *Drăgămănești* s (G Roș 78). **6.** *Dragomir* (Dm), frecv.; *-escu*; *-ești* s.; *-na* m-rea; *Dragumir* (M mar). **7.** *Dragoslav* (Ștef), *-a*, *-e*, *-eni* ss; cu schimbarea părții finale: *Dragosea* (17 B III 325) și *Dragosul* t. (Mus); cf. cu afer. și sinc. *Gosav* (Drag 120). **8.** *Dragosteu* 1647 (AO XVIII 135); *Dragostin* (16 B I 159; 17 B IV 159; RI XVIII 155); *-a* t. **9.** + *-oș*: *Dragoș* Vvd; — (Dm; Ștef; C Ștef; C Bog); n. foarte frecvent în Moldova în legătură cu tradiția întemeirii statului; „Cîmpul lui *Dragoș*" tt.; *Dragoșe* (16 A I 312, III 52); *Dragoșin* (16 A I 195); *-a* s.; *-ul* t.; *Drăgoșani* s. (Ștef). **10.** + *-otă*: *Dragotă* pren. (P¹¹; Dm; Ștef; Băl III; 17 A II 5; Rel; 17 B II 204, 289); — Săcuianul (C Bog); *Dragot|escul* (Dm); *-easa*, — *-eni*, *-ești* ss.; *Dragoțel*, act.; *Dragoțăl* (C Ștef); sinc. *Dragoțescu*, act. **11.** + *-șa* *Dragșa: *Dragșan*, spătar (16 A I 373); *Drăgșan* (Băl III, VI; Sd XI 87 etc.); *Drăgșin* vistier (Sd V 529; AO V 119); cu *cș* < *gș*: *Drăcșani*, *Drăcș|eni* ss (Dm); *-ănei*, *-ini* ss.; *Dracșin*, post., mold. (Hurm XI). **12.** + *-uș*: *Draguș* (Mar); *Drăguș* mold. Dm; Ștef); ard. (Paș) și s.; *Drăgușan* (Paș; Sd XI, XVI; 17 A IV 264, V 159; C Bog; BCI VII 6); *-a*, *-i* ss.; *Drăguș|eni* s.; *-escu* (Sd XVI); *Drăgușca* b. (16 A III 414); *Drăgușel* (17 B IV 367); *Drăgușin*, munt. (Cat; Tis 351; Sd XVI; IO 99 etc.); — pren. (P¹¹; P Bor V 120); — pah., 1645 (AO XVII 305); *Drăgușoiu*, act. **13.** + *-uț*: *Drăguț* (Glos); *-escul* (Băl II); *-ești* s.; *-ă* b. (Am); *-ul* (Glos; Cras 39; Isp II²; 16 A III 143; 17 A V 207; Sd XVI 62); *-ăscul*, Ilie (Vit 12; Sur V).

IV. Feminine. **1.** *Draga* (Ștef; 16 B I 144; P¹²; Tec I; 17 A V 269; A Gen II 71). **2.** *Drăgae* (16 B I 147; 16 A I 200); *Drăgaia* (16 A II 44; Cat). **3.** *Drăghia* și *Drăguța* (P¹ fila 8 vo; C Ștef; 16 A I 15); — cneaghina (17 A II 75); *Draguța* (sic) (Dm). **4.** *Draghiță* (Sd XVI 157); *Drăghița* (16 A III 145; Ștef). **5.** *Draghina*, (și cu *ă*) (16 A II 141, III 30). **6.** *Drăgana* (Dm; Sur VI). **7.** *Dragole* (16 A II 192; 16 B II 188; 17 B II 350); *Dragulea* (16 A I 256). **8.** *Drăgulina* (16 A II 186); *Drăgălina* (16 A I 15, 64; Ștef). **9.** *Dragomir|a* (Buftea); *-na*, m-re. **10.** *Dragoslava*. **11.** *Draguna* (Sd X; Vr; B răz 4); *Drăguna* (RI VI 87; Isp II²; P Bor 26, 103). **12.** *Dragna* (Ștef; Ur XXII 71; BCI V 186; 17 B I 466; P¹ fila 9); *Drăgna* (Vit B 10); *Drahna* (Sur XIX; 16 A III 25). **13.** *Drăguța*, fiica *Dragaei* f. (16 A I 301). **14.** *Drăgușca* (Cat.) Multe din aceste feminine apar aidoma și ca prenume de bărbați sau ca nume de familie; coincidență de formă: trac. Dragilis (OR I 548). **15.** *Drăguța*, v. III 13 și IV 3.

V. *Scurtări*. Dragu intră, din cauza abundenței formelor și frecvenței lor, în grupul celor zece nume laice pasibile de scurtare, ca și Dobre, prin afereza lui D inițial. Scurtări ca *Rogobete* fam. din Dragobete și Ragul < Dragul ne pot obliga să luăm în considerație derivatele ipotetice date aici. **1.** *Ragul* s.; *Răgul*, P. (Mar); *Răgul|eni* s. (Tis); *-eanu* (Tis 394) și contras **2.** *Ragla* s., băn. (14 C I 312); *Răglă*, Neacșul, munt. (Sd VII 352) și *Rigla* oronim; *Reglea* (Viciu 34) *Regleanu*, arhivist. **3.** *Răgău* (17 B III 32) < *Drăgău. **4.** *Răgan*, Gh., mold. și *Răgănești* s. (Cat; 16 B II 309) < Drăgan etc. **5.** *Răgăila* b. (16 B III 36) < Drăgăilă, și cu metateză *Răgălie* (17 B II 67; Drj XIX an 1685) sau din subst. răgălie. **6.** *Răgnea* t. (Mus) și cu *cn* < *gn*: *Racnea* (17 B III); *Răcnea* (16 B IV 393); *Răcnoae*, Neagoe (17 B III 197); sau *Rahne* (17 B III 54), toate din Dragnea etc. **7.** *Rogobete*, < Dragobete.

VI. Compuse. **1.** *Dragul-mamei*, Tanasă (Sur V). **2.** + Ilina: *Dragalina* s.; *Drăgălin*

www.dacoromanica.ro

(17 A I 244); *-a* f. (ib. 15, 64; Dm; Ştef; Sd XI 87); v. mai sus IV 8. **3.** + Onuţ: *Dragaonuf*, Petrea, mold., 1615 (Sur XX). **4.** + Ghinda: *Draghinde* (16 A III 459); *-a*, V. (Băl IV, VI), Ghinda fiind nume b. şi f. frecvent în Moldova. **5.** + Bratu: *Dragobrat* (16 B II 383, IV 259). **6.** + Dan: *Dragodan* (Tis 351); *-a, -eşti* ss.; *Dragudănescu* (VM). **7.** + Dia: *Dragodie*. **8.** + Golea: *Dragole* (17 A IV 118); *-a* f., mold., munt., ard. (P[14]; RI X 138; Ard II 147); *Drăgoleşti* s. **9.** + term. *-mir, -slav*: *Dragomir, Dragoslav* (primite în această formă de la slavi); *Draghislav* (13—15 B 228; 17 B II 169). **10.** + Ivan: *Dragovan*, ţig. (17 A III 152). **11.** + Gugu: *Drăgugeşti* s. **12.** + sl. сын „fiu": *Dragosin*, V. (Met 100; 16 B II 228, III 63 16 A I 467; Sd XVI); *-escu* (17 B I 409) şi fără *o*. **13.** *Dragsin* (Dm; Băl II; Sd XVI); cu *gs* > *cs*: *Dracsin* (Băl I; C Ştef; 16 B I 60); — Toader, 1606 (C Neamţ II 5); — preot misionar la romînii din Timoc-Vidin; *Dracsin/i, -eşti* ss. Tema *drag* frecventă în vocabular şi în onomastică produce acomodări fonetice la unele nume comune: drăgan (ostaş) < fr. dragon, şi drăgan (plantă) < fr., adragant; formează nume pentru sărbători: Dragobete, Drăgaică sau pentru plante: drăgaică, dragavei (ştevie) şi pentru insecte: drăghiciu (o viespe). Toate acestea repetă nume de persoană identice.

DRAJ cf. srb.-cr. ***Dražmir*** „pacem habens" (Rad vol. 81 p. 117). **1.** *Draj, -ă* (Dm). **2.** *Drajo* (16 B I 79); *Drajul* (17 B III 560); — Mărăcine, 1348, vlah din Serbia; *Drăjeşti* s. (Ştef). **3.** *Drăjan* (Dm; 16 B IV 83); *Drăjăneşti* s. (IO 106). **4.** *Drajilă* (17 B III 268).

DRAJNA, hidronim din antroponim, cf. ceh. ***Dražna*** (Mikl). **1.** *Drajna*, Ana (IS 278); — fiică de domn, în epos (Bibicescu, Poesii pop. p. 332); — f., dobr., 1859 (RI XI 207); — fam. *Drajnul* (Vlah PB).

DRAMĂ cf. subst. *dram*. **1.** — N., 1815 (BAP II 169); *Drămeşti* t. **2.** *Drămoş* (17 B I 374). **3.** Drămuş (sic), (ib. II 8, 91 etc.).

DRANĂ 1. — b. (17 B III 363). **2.** *Drano* (16 B II 97); *Drănoaia*, ţ-să (AO IV 182).

DRANCA < ucr. дранка „destrăbălat". **1.** (CL); *Drencescul*, St. (17 B II 21); **2.** *Drinca* s. **3.** *Drincea* = *Drencea* t. (Ind 13—16 B). **4.** *Drînceni* s.

DRANGA cf. subst. *drîng* — drîmb. **1.** a *Drangă*, Tudose (Bîr II). **2.** *Drănga*, Şt. (Isp III[2]); *Drăngeşti* s.; Drănguleşti (C răz 13). 1602 (17 B I 59). **3.** *Dring/a* b. şi *-eşti* s. (C Bog). **4.** *Drîngeşti* (Cotr 85).

Drăc/aciu, -ea, -eşti, -ian, -ilă., -iuna, Drăcul/ea, -eni, -eşti v. Drac **I 2, 4, 5—7, 9.**

Drăga/e, -ia, -icea, -el, bb. v. Drag **I 5.**

Drăga/e, -ia, -na, ff. v. Drag **IV 2, 6.**

Drăgan, şi derivatele: **-cea, -ea** etc. v. Drag **I 7.**

Drăg/aş, -aşti, -ăşan v. Drag **I 9.**

Drăgă/ilă, -lina, -măneşti v. Drag **II 3, IV 8, III 5 d.**

Drăg/eseu, -eşti v. Drag **I 2.**

Drăgheasa, Drăghi/ei, -ecan, -e, -ea, -escu v. Drag **II 1, 2.**

Drăghilă, Drăghin, Drogilă, Drăghiş, Drăghiţă v. Drag **II 3—5.**

Drăgioiu v. Drag **I 9.**

Drăgna f. Drăgn/eiu, -oiu, Drăgo/eiul, -iaş, icea, -man v. Drag **IV 12, III 2, 4, 5b.**

Drăgş/an, -in, Drăguş, Drăguţ v. Drag **III 11—13.**

Drăgul/a, -ă, -ea, -escu, -eşti, -eţ, -ici, -in, -ina, -ineseu v. Drag **I 3, IV 3.**

Drăgu/na, -şa, -şea, -ţa, ff. v. Drag **IV 8, 11—14.**

Drăj/an, -ăneşti, -eşti v. Draj **2, 3.**

Drălea v. Drehle **3.**

Drăm/eşti, -oş, -uş v. Dramă **1—3.**

Drăng/a, -eşti v. Dranga **2.**

Drănoaia v. Dranâ **2.**

Drăsca v. Dersca **1.**

DRĂSTU 1. — dobr. (RI XI 209). **2.** *Dărster*, răzeş în Loloeşti (RI I 222) şi *Dîrster* (17 B I 78); ce legătură ar fi cu t. Dîrstor?

Drăveşti v. Dîrvar **3.**

Drăviei v. Drag **II 2.**

www.dacoromanica.ro

DRE(H)LE cf. subst. pl. *drele* (bureţi) < *drehlă* (DLR mss). **1.** *Drehle*, N. (Sd XI 58). **2.** *Drelea*, Sava (Sur V). **3.** *Drălea* (17 B IV 357).

Drenc/ea, -escul v. D r a n c a **1, 3.**
Dreoa v. D r e v e **2.**

DREPTATE subst. **1.** — fam., act. (Viciu 15); — frecv. în oraşul Gherla, (com. de Cristureanu); — Luca, scris şi *Dereptate* sau *Direptate* (Dm; C Ştef; 16 A I 273; 17 A I 211); Direptate este un neam dovedit documentar cu patru generaţii 1430—1550 (G Roş 58 nr. 1).

Dreşea v. D e r s c a **3.**

DREVE 1. — b. (17 B III 175); *Dreveşti* (16 B VI 172). **2.** *Dreoa*, moşnean (16 B VI 126).

Drin/ea, -eea v. D r a n c a **2, 3.**
Dringa v. D r a n g a **3.**
Drînceni v. D r a n c a **5.**
Drîngeşti v. D r a n g a **4.**

DROC subst. (arbust) şi variantă la subst. *drob* (DLR mss) **1.** — C. (Bîr IV). **2.** *Drocea*, fam., ard., 1680 (Paş); — t. (Mus). **3.** *Drocan*, fam., act. **4.** *Droici*, Ioan (C Ştef).

DRO(N)D. 1. *Drodul* olt. (Sd VI 503). **2.** *Drondea* (17 A III 164); *Drondoi*, fam., act.

DRUG subst. *drug*; cf. sl. дрогъ „prieten". **1.** *Drug*, Antoh, olt. (Sd VII 64); — mold. (Isp IV^2). **2.** *Drug* zis şi *Drughie*, Pascal (Sur VIII). **3.** *Drughi* b. (Sd XI 54). **4.** *Drugă* (Ard); cf. subst. *drugă* şi sl. дрогъ „prietenă" şi „soţie"; *Druga* b (16 A IV 204) etc.; fam. (Măneci); *Drug/escu*; *-eşti* s. (16 B I 185). **5.** *Drugan*; *-e*, T., mold. (RI VIII 147).

DRUJA .1. — Iudici (C Bog). **2.** *Druje*, pan (16 A I 256). **3.** *Drujă*, V., mold., act. **4.** *Drujan* (17 B I 498). **5.** *Drujin*, sulger (C Bog); *-a* b. (17 A IV 294), cf. rus. дружина „trupă".

DRULĂ subst. „femeie stricată" (DLR mss). **1.** — (DR III 137; Sur II). **2.** *Drulea* (Sur V; 17 A III sau IV 82). **3.** *Drulici* (17 A II 59, 226). V. şi Durlă.

DRUM subst. **1.** — vecin (17 B III 54). **2.** *Drume* (Giur 93; 17 B I 210, 328, II 168); *-a* pren. (AO XV 287); *-a*, Graur (Isp V^1) etc. **3.** *Drumă* zis şi *Drumeţ*, fam., 1690 (Isp IV^1). **4.** *Drumeţ*, I. (AO XV 157). **5.** *Drumaa* (17 A IV 417; Isp I^1; *-a* b. (Sur II). **6.** *Drumen*, G. (T-Jiu). **7.** *Drumeanu* (Acte Sc). **8.** *Drumenic* t. (16 B III 142). **9.** *Drumău*, M. (Băl III). **10.** *Drumenţa* b., olt., 1636 (Sd VII 5). **11.** *Drumar* (Moţ).

DUBI vb. **1.** *Dubar* (Moţ). **2.** *Dubău* (Viciu; Vr; 17 A II 191, III 87; Glos; — Tudose, logofăt, cronicarul (Sur V; Băl III; RA I 276). **3.** *-lea*: *Dublea*, 1600 (Sd XVI). **4.** *Dubală* (Vr), < subst. regional, ard. *dubală* „leneş, greoi" (com. de Al. Cristureanu).

Duboş v. D o b ă **4.**
Duc/a, -an, -ă v. R a d u **III 23—25** şi D u c a.

DUCA subst. vechi cu sensul de „voievod" < gr.-biz. δούκα acuzativ < lat. *dux* (cf. împăratul Ducas 1059—1067) şi istoricul biz. Ducas, nume pătruns „în limbile popoarelor care au stat sub influenţa culturii bizantine" (Drăg 359) deci şi la romîni. Drăganu citează cîteva toponime „Duca" în Ungaria şi patru în Romînia. Calendaristicul tîrziu şi fără vază Duca (+ 1564) n-a putut servi ca eponim. Unele exemple recente se pot explica şi ca ipocoristice din Răduca, Vlăduca. **1.** *Duca*, b., 1210 în Ungaria (Drăg 359); — pristald, în Bihor, sec. al XIII-lea (Drăg 350); — Todi ar. (Cara 88, 246; Ant Ar); la aromîni duca e apelativ cu sensul de „voievod" (ib.); — jupan, din satul Greci 1450—1464 (Rel; 13—15 B 117); — frecv. mold. (Bîr I; Sd X; 17 A IV 330; Arh); — pren., 1620 (Sd XI 261); — frecv., munt. la săteni (17 B I 169, 481, II 218, 317: III 619). **2.** *Ducaleţ*, C., olt. act. **3.** *Duculeţ*, C. (Erbiceanu, Cronicarii greci); poate proveni din Radu, Vlad. **4.** *Ducan*, Gh. prob. < Răducan, **5.** Cf. *Duce*, Toader, 1754 (BCI VII 53); *Ducea*, fam., act. şi s.

Ducea v. R a d u **III 26,** D u c a **5.**
Ducu, -l, -leseu v. R a d u **III 22** şi V l a d **IV 24.**

www.dacoromanica.ro

DUD subst., cf. şi alte teme. **1.** *Dud* (Moţ) *-u* (Viciu; Sd XXI) şi s. **2.** *Dude*, 1388 (Ţ-Rom 50); — cel Bătrîn (Pol 23); *Dude, -a* (Puc); *Dud/eşti* s.; *-escul*, D-tru, 1643 (IO 57; R Gr) etc. **3.** *Duda* b. (17 A II 196; Cotr 3) etc. şi s.; — Ursu (Sur IV). **4.** *Dudan* (Vlah PB); *-a* (Sd XVI). **5.** *Dudău*, E., act. < subst. *dudău* (buruian înalt). **6.** *Dudac* act. < tc. dudaq „buză"; *Dudaş* (Viciu 33). **7.** *Dudeală*, M. (Î Div). **8.** *Dudeş*, Toader (Sur IV). **9.** *Dudeţ* (Tec I). **10.** *Dudilă*, P., act. **11.** *Dudăilă* (17 A V 70). **12.** *Dudul/ea*, munt., 1787 (Sd X; RI I 21); *-eanu* (act), dar cf. subst. *dudulean* (cocean de porumb). **13.** *Duduloi*, R. (17 B IV 522) < subst. omonim (lujer gros de ceapă). + **14.** + *-man* : *Duduman*, G., mold., act. **15.** *Dudon*, pr., 1644 (M Put 90).

DUDUCA subst. < tc. ***dudu*** „cocoană". **1.** — Trifu, băn Jug. act. şi s. **2.** *Duducea*, Gh. (Am 108; BCI VIII 19). **3.** *Duduciu*, Stan, munt., 1814 (RI XIV 376). **4.** *Duduiu* (Sd X). **5.** *Duduica* fam., act. **6.** Cf. *Dudachiu*, N., munt. (BCI VIII 34).

Dul/a, -ea, -ean, -eă Duiu v. Radu **III 28—31** şi Vlad **IV 22.**

Dulban v. Dălban **5.**

DULCE adj. **1.** *Dulc/escu* (Sur XVIII); *-escul* (Dm); *-eşti* (Sd XI 85). **2.** *Dulceag*, P., mold., act. < adj. *dulceag*. **3.** *Dulcici* (Dm). **4.** *Dulceaţă*, Ioan (Şchei II) < subst.

Dul/ea, -icău, -iu v. Radu **III 34 a-e.**

Dulghi v. Durg **1.**

Dulha v. Dolg **II 3.**

DULUMĂ subst. vechi „malotea, haină femeiască" (DLR mss). **1.** *Duluma* (Isp III[1]); *-n* (17 A III 162); *-n* Bejan (Sur IV). **2.** Cf. *Dulamiţa* b., olt. (Dolj) < subst. *dulamă*.

DUMA sl. „gîndire, cuvînt" **1.** — pren., frecv., în sec. al XV-lea (Dm; Ştef; C Bog); 11 boieri de sfat ai lui Ştefan cel Mare îl poartă ca prenume; — boier 1500 olt. (P Gov f° 10). **2.** *Dum/e* (17 B I 222); *Dumescul*, Fetion, diac, 1572 (Isp I[1]); — Şandru din *Dumeşti* (16 A II 162); *Dumeni* s. **3.** *Dumul* olt. (16 B VI 125). **4.** *Dumeş* (AO XVIII 133). **5.** *Dumiea*, Neagul (Ştef). **6.** *Dumici* (Dm; Băl VI), cu diminutivele: *Dumicico* (ib.) şi *Dumişca* s. (ib.). **7.** *Dumin* (16 A I 590). **8.** + *-ca* : *Dumca* (16 A I 208, III 459); *Dumcescul*, Mihul (16 A I 537). **9.** *Dumşa* (Dm; Ştef; C Bog; Sur II; Isp I[1]; Bîr IV; Tut; Ard). **10.** + *-an* : *Dumean*, mold., 1918; *Duman* t. (C Bog); — ţig. (16 B I 151) sau < tc. ***duman*** tatar. *tuman* „negură". **11.** *Dumaţa* b (Cat mold I).

DUMBRAVĂ subst. luat ca prenume (Dm; 17 B II 78; Hur; Olt; Puc 13); — Ivan (Glos); — vornic (Băl III); — Ion (Şchei IV); *Dumbrăveşti*, trei sate; *Dumbrav* log. (D Buc); **2.** *Dumbrăvil* (ib).

DUNĂRE fluviul **1.** — Voinicul; *Dunărescu*, N. (Î Div). **2.** *Dunărinţu*, Ion (MO 16 mart. 1944). **3.** Din forma slavă: Dunav, „Dunăre"; *Dunav*, sătean (17 B II 93). **4.** *Dunavăţ*, Gavril (16 A II 170), fiul lui Filipaş; este şi numele unui braţ al Dunării; — Cozma (16 A III 259). **5.** Cf. *Dunabul*, V. (Sur V). **6.** Din ung. *Duna* : *Dună* (Grd 11); *Dunea* (Ard) sau < Rădunea, cu afer., v. Radu III 35. Cf. blg. Dunja < subst. *dunja* „gutue".

DUNCA **1.** — frecv. (Mar; M mar); — Şt., mold. (A Gen I 61); — I. (Băl VI); — N., ofiţer aventurier (1837—1866); *Duncă*, P., act. **2.** *Duncea*, G., olt. (AO XXI 198). **3.** *Duncan*, Samoilă (z).

Dund/a, -uc v. Donda **4.**

DURDA subst. **1.** — fam. (Scurteşti, Bz). **2.** *Durdu* (16 A IV 2). **3.** *Durdoii* (AO XV 65).

DURDUC ca subst. „umblătură", ca adj. „rotund" (DLR) cf. şi vb. a durduca. **1.** *Durduc* (Isp I[1]); — fiul lui Fătul (16 B IV 187). **2.** *Durducu*, Dan, 1556, vornic (BCI III 78; 16 B I 187). **3.** *Durduc/a*, Dan, ţig. (ib. 69); *-ă* (17 B I 282); *-ă*, mold. (Sd VII 272)

DURG **1.** *Durghi* fam. (Hur 129) sau *Dulghi* (ib. 124). **2.** *Durghie*, Gîrgîu, mold. (RI VIII 147).

DURLĂ subst. băeţandru. **1.** — fam. (Sc); *Durl/a*, N. şi M. (Ul 20, 135); *-ea*, Dan (Sd

www.dacoromanica.ro

VI 493). **2.** *Durlică* fam. şi *Durleşti* (Sc). **3.** *Durlacu*, Stan (Hur 124), cf. adj. *durlac* „flăcăian" (DLR mss).

Durm/a, -ăneşti v. D î r m a n **5, 6.**

DURN adj. < pol. ***durny*** şi ucr. дурен (prost, nebun) (DLR mss). **1.** *Durn/ea* (Dm); *-eşti* s.; *-escu*, I., mold. (RI II 146). **2.** *Durnti* (Ştef); *Durnăi*, Toader, din Durneşti (16 A III 143).

DUŞA cf. sl. Аογша „suflet". **1.** — b. (17 B IV 19; DR II 697; Sd V 482); — Grecul cu sora Muşa (16 B II 303); — f. cu surorile ei Fiica şi Soriţa (16 B I 145). **2.** *Duşul*, vlah din Serbia (DR IV[1]). **3.** *Duş/e*, V. (Ard) *-ea* (Dm); *-escul* şi *-eşti* s. (Dm; Ţ-Rom 157); *-ani* s. **4.** + *-an* : *Duşan* (Moţ) coincidenţă, srb. Dušan, regele. **5.** *Duşca* (cf. expresia „de duşcă" şi blg. душка „sufleţel"). b., mold. (C Ştef; Sur XIX; Isp 1[1]); — **f.** (Dm); — b; munt. (17 B III 550, IV 278). **6.** *Duşică* b. (17 B I 168). **7.** *Duşilă* (ib. 167). **8.** *Duşoiu*, (însemnare pe un Mineiu din Cătina — Bz).

Duşa. v. R a d u **III 36** şi D u ş a.

DUŞMAN subst. **1.** — 1469 (Ţ-Rom 268); — 1542 (Cîmp); — 1604 (17 B I 77). **2.** *Doşmani* s. (Dm), cf. Duşmani, şef albanez din sec. al XV-lea. **3.** Cf. *Duşma* b. (17 A I 2).

Duţ/a, -ă, -escu, -eşti, -oiu, -ul v. R a d u **III 37—38, IV 7** şi V l a d **IV 29.**

Dzamă v. Z a m ă **6.**

Dzimă v. Z i m a **1.**

www.dacoromanica.ro

E

Eaţco v. I a ţ c u **3.**
Edeseul v. I e d **1.**
Edomireşti, sau **Edumereşti** v. A l d e a **II 4,** I d **5** şi V i d i m i r **3.**
Ed/ul, -uţ v. I e d **1, 2.**
Emand/eiu, -i v. D i a m a n t **I 5.**

EMIN cf. tc. ***emin*** „credincios" «administrator», «ministru»; *eminiul,* funcţionar turc (RI VI 53, 57). **1.** Radicalul se află în numele poetului Mihail Eminescu, născut Eminovici. **2.** Cu numele *Imminovits* aflăm patru elevi la Blaj în 1757 : Gheorghe, Ion, Iosef, Vasile (RA II pp. 404, 408, 422); *Hagi-Imin,* capanlîu, 1821 (Sd XXII 190); *Iminovici,* fam., ard. „derivat din tc. *emin*" (Paş., după : Weigand 167). *Emin* fam. frecv. la turci (Cat tc).

Epan/ca, -ul, Epă v. I a p ă **3, 6.**
Epot/escul, -eşti, Epu, v. I a p ă **5, 6.**
Epur/an, -ar, -e v. I e p u r e.

Erbaşu v. I a r b ă **2.**
Erbic/eanu, -eni v. Ş e r b **II 11.**
Erb/oseeul, -urosu v. I a r b ă **3, 4.**
Ere/a, -ău, -ea, -iul v. I a r c **1, 3, 4.**
Erghevi̯a v. I o r g o v a n **2.**

ERHAN cf. tc. ***Er-chan*** „om-principe" etim. Bogrea (DR I 286)., cf. şi ebr. Ehran (Numeri 10, 26) cu metateză. **1.** — neam, mold. frecv. (CL; Sd XXI; Mar; Buc; etc.); *-ul,* mold. Sd XVI; Isp III[2]). **2.** cf. *Erha* ţig. (16 B II 117).

Erneseu v. H e r n e u **3.**
Eroslăveşti, Erul v. I a r a **2, 4.**
Esciori v. I a ş **2.**

ESOP filozoful popular al antichităţii. **1.** *Isop* (17 B I 237); *-escul* buc. sau < planta isop. **2.** Cf. *Isofoiu* (Hur 102), cu *p* < *f.*

Esteu v. I s t ă u **2.**
Eţe/u, -ani v. I a ţ c u **3, 4.**

www.dacoromanica.ro

F

FACĂ tc. „sărăcie". **1.** — C., scriitorul; — C. şi I. (D. Buc; I Div). **2.** *Făca,* Vlad (17 B I 167); *Făcea,* fam.

FACHIE subst. < lat. ***facula*** (DLR) cf. şi subst. *fachiul* (voal). **1.** *Făcheş* (Ard). **2.** *Fachiule,* D-tru (17 B III 336).

FAG subst. **1.** *Fagu,* Ioan, ard., 1760; fam., ar. (Cara 34); — Iana, b. (16 B V 352). **2.** *Faga,* Ion (Mar) **3.** *Fagota* b. (Viciu 33) **4.** Cf. + suf. *-lea* : *Făglea,* Lupu (Sur IX).

FALĂ subst. **1.** — P. mold., act.; *Făleşti* s. (17 B II 205). **2.** *Fălică,* M., mold., act. **3.** Cf. *Falevici,* Ioan (Dm).

FALCĂ subst. **1.** — mold. (BCI VII 77). **2.** *Fălcu* (Am; R Gr). **3.** *Fălc/ea,* munt. (16 B III 18; Sd XXII), (nu din fălceá); *-eşti* ceată (Î Div); **4.** *Falcău* (Ştef; Am 108). **5.** *Falcin* (sic), 1642 (Sd V 73); *Fălcin* (Dm; Ştef; Băl II). **6.** *Fălciu* tîrg, toponimul, este explicat de Drăganu (p. 383) ca un plural din subst- *falce,* nu din falcă, aşa cum s-a numit, în sec. al XIX-lea şi satul Pogoanele, după unitatea de măsură pogon; *-l* < jude > 1503 (M Put 213) **7.** *Fălcan,* olt. (Mat folc. I); *Fîlcan* (17 B II 367). **8.** *Fălco/ii, -enii, -ianca* ss. **9.** *Fălcuţă,* Radu (Puc). **10.** *Folcic,* V., act. **11.** *Fălcoianul,* Ioan, fost Vasiliu, uzurpător de nume (AO VIII 38).

FARA cf. ar. *fară* „neam". **1.** — pren. (Moţ). **2.** *Fără* (Ard); — log. mold., (Sd VI 82); *Făreşti* s. (Dm). **3.** *Faru* (ib.); *Farul* m-te în Vrancea; aceste prea ipotetice derivate din Fara se confundă cu derivatele lui Făru sau Foru.

Faraoan/ele, -i v. F ă r u II **6.**

FARAON poreclă pentru ţigani, în legătură cu tradiţia care-i aduce din Asia, prin Egiptul faraonilor; se aplică însă şi altora. **1.** — (Buc); — Ion, mold. (Sd V 73); — vecin (16 A I 550; 17 B II 216); — ţigan, frate cu Frăţilă (16 A II 132); 17 A III 152); — fam., sec. al XVIII-lea (Gorovei, Folticenii 37) **2.** *Faraonaş* (Buc). V. şi Făru **6.**

FARCA cf. ung. ***farka*** „coadă". **1.** — pren. (17 B I 481; Olt); *Farcă,* pren. (Olt). **2.** *Farco* (Dm; C Ştef; Sur I); *Farcovici,* Albul (16 A I 253); *Farcul* t. **3.** *Farchie,* boier (17 A V 260). **4.** *Fărcă,* Ioan, mold. (Sd VII 354). **5.** Cf. *Ferce* din Urlaţi (17 B I 341).

FARFARA adj. cf. gr. Φαρφαρᾶ sau tc., (?) **1.** — munt. (17 B I 329, II 331). **2.** *Farfareanu,* Al. (IO 35). **3.** *Fîrfarea* (16 B IV 404). **4.** Cf. scurtat, *Farfa,* sau din altă temă, (16 B II 283).

Farinoi v. F ă i n ă **2.**

Farîm, -et, -eţ v. F a r m a II **3, 5, 6.**

FARMA — fărîmă subst. **I. 1.** *Farma,* Radu, 1450 (Rel) < fărmă. **2.** *Fărmuţă,* 1760 (BCI VII 28). **3.** *Fărîmeţ,* L. (17 B II 10); *Fărmeţescul,* Preda, log. munt., 1763 zis şi „Preda sin Ghioaca Fărmiţescul" (BCI V 258) şi chiar Preda *Meţescul* (ib.). **4.** Cf. cu met. *Frameş* (Viciu 13).

II. 1. *Farama* (Mar). **2.** *Făramiţa,* D. (Cotr 56); *Fărămiţă,* D., poate acelaşi (BCI

www.dacoromanica.ro

V 194). **3.** *Fărămă*, S. (Sd VI 144). **4.** *Fărămea* (Băl I). **5.** *Fărîm*, C., mold.; *-ă* (17 A II 19; Bîr IV; RI XXXI 178; 17 B I 282; Sd XVI etc.). **6.** *Fărîmet* Leica (?) bucureştean (17 B II 10).

FARMAC cf. subst. ar. *fărmac* „otravă, mîhnire" < gr. φάρμακον „medicament". **1.** — moşn. (AO X 130); marital *Farmacoae* (Glos). **2.** Prob. *Formac*, act. **3.** *Farmachi*, boier (Sd V 86); — eteristul din 1821 (IT); *-e* (17 A I 179); *Farmache*, Vornic, pîrcălab, 1590 (BCI VII 5), < gr. φαρμάκι „otravă".

FATA subst. **1.** — f. (IO 13, 93; 16 B II 387) şi s.; — fiica lui Hărman (16 A 151). **2.** *Feata* f., mold., 1670 (Sd XXII). **3.** *Fătuţe* f. (Mar 49). **4.** *Fetiea* fam. (Şez); *Fetiţa* f. (17 A IV 168); *Feteşti* s., sau < Fetea (Sfetea). **5.** *Featiţa* (Glos). **6.** *Fetiţa* f. (16 A I 48; 17 A IV 231); — zisă şi Docîca (16 A I 492); *Fetiţa*, fiica Sorei (ib 510); — fata Maicăi, mold.; — (P^{14}); — f., mold., zisă Deava (ib.). **7.** *Afetiţăi*, V., 1789 (Vit B 112). **8.** *Fetiţar* fam. (Buc). **9.** *-in*: *Fetina* (16 A III 4). **10.** Din plural: *Fetelea*, munt. (BC LIV 158) şi ard., 1722 (Paş); *Feteloaia* (Brăila); *Feteleşti* s. (Ştef).

FAUR subst. **1.** — (Dm; Moţ; Ard; Arh) etc. frecv. ca n. de familie; *Faurul* şi *Făurel* (Glos); *Faur|i*, *-ie*, *-eni*, *-eşti* ss.; *-escu* (Hur 98). **2.** *Făur|el*; *-ei*, *-oaia* ss. **3.** *Fauroanea* matronim, b. (C Bog).

FĂCIU 1. — Ioan (Ard II 171, 199); **-1**, olt. (Sd XXII). **2.** *Ftci*, *-u* (Ard; Paş). **3.** Cf. *Fucea*, munt., 1494 (Rep D 165). *Fuciul*, ard. 1722 (Paş).

FĂGĂRAŞ 1. — oraşul; numele umblă şi ca antroponim: — popa, 1632 (Băl II); — —b. (16 B III 112) şi (16 B IV 5). Drăganu (p 563—5), după N. Iorga, îl derivă din făgariu < fag.

Făglea v. F a g **4.**
Făilacoş v. T a i **2.**

FĂINĂ subst. **1.** — T. (Sd XI 60); *Fănină*, Tofan, mon. (Sur VIII). **2.** *Farinoi*, ard. < < din varianta fărină + suf. *-oi*. **3.** Compuse: *Făină-bună*, Vîsîi (Şchei I).

Făle/an, -ău, -ea, -in, -iu, -oli, -eni, -ianul, -u, -uţă. v. F a l c ă **2—9, 11.**
Făl/ieă, -eşti v. F a l ă **1, 2.**
Fălf/ăeşti, -uiaşti v. F î l f o i **2.**
Fălţaciu, Fălţiceni v. F o l t e **3, 4.**
Făntăneanul v. F î n t î n ă **3.**
Făr/an, -ău, -ăoani, -u v. F ă r u **II 1—5.**
Făr/ă, -eşti v. F a r a **2.**
Fărăm/a, -ea, -iţă v. F a r m a **II 2—4.**
Fărcaş, -a, Fărcăşeni, -eşti v. L u p **II 1.**
Fărcă v. F a r c a **4.**
Fărm/eţeseul, -uţă v. F a r m a **2.**

FĂRTAT subst. (frate de cruce), cf. Pobrata sl. < побратъ şi побратимъ, expl. v. Bogrea (DR I 211).

I. 1. *Fărtat* (17 A IV 406; Hur 323; Cat). **2.** *Ftrtat* (16 B V 480, 17 B I 309; Glos); *Ftrtăţeşti* s. **3.** Cf. *Freatat* (16 A III 63). **4.** *Furtat* (16 B IV 272) < furtat, dialectal în Banat şi Muscel. **5.** Cu apoc. *Fărtul*, Oana (Cat. mold. II).

II. Din sl. побратъ (netradus în Lexicon Paleoslov. de Miklosich **1.** *Pobrata*, moşn. (17 B I 109); ca toponim s-a schimbat în *Pobrata* sau *Probata*, m-rea lui Petru Rareş. **2.** *Pobrot* b. (16 B I 102). **3.** *Poprata* b. (17 B III 109); *Pobrăteşti* s (Cat. Mold. II).

FĂRU — FORU < ***forró*** magh. „fierbinte". **I. 1.** *Foru*, 1436 (Sd XIX 11); *Forăscu*, Alecu (v. „Moş Ion Roată" de Creangă); *Forăşti* s. **2.** *Foran*, act.; *-ul* t. **3.** *Forăe*, V. (Vr C); — Gh. de Fălcii (BCI VII 52). Aceste forme de nume se pot explica tot aşa de bine prin calendaristice ca Nichifor, Cristofor etc. trunchiate.

II. 1. *Fără* (Isp I^1). **2.** *Făran*, fam., olt. (AO IV 472, XVI 330). **3.** *Fărău* (Moţ). **4.** *Ftrău* din s. Profa (Mz Pl.); *Ftrău*, boier, 1432 (Dm I); *Ftrău* zis şi *Furău* (Dm; Ştef). **5.** *Forău* = *Forou* = *Forov* b. (Dm). **6.** Prob. *Fărăoani* s. (Ştef) şi *Faraoanele* s.

FĂSCĂ subst. „bădiţă" zis şi f ă ş c u ţ ă < ucr. фаска < germ. ***Fässchen*** (DLR). **1.** — V. (Isp III, V^1). **2.** Cf. *Faşco* (Sur IV); *Făşco*, Stan (17 B I 152), zis şi *Făstă*, Stan

www.dacoromanica.ro

16 B VI 365); *Făşcani* şi *Feşcani* ss. (Dm; Sur XIX). **3.** *Fîşcu*, fam. (Buc).

FĂT subst. **1.** — jude (C Bog); *Fătu* (Ard; P[13] fila 45 vo); — Dascălu (Acte Sc); *-l* (Ştef); *-lescu*. **2.** *Fătuleţ*, ard. (An Com; Buc). **3.** *Fătui* (Ac Bz 36); *Fătuicul* (16 B VI 387; 17 B II 379; Vieri 67). **4.** *Fetul*, mold. (Băl I); *Fetu-Mare* ar. (Ant Ar). **5.** *Fetiul*, mold. (Sd VI 26). **6.** *Feateş*, P. (Isp IV[2], V[1]). **7.** *Fetic*, *-u* (Cat); *-ul* (17 B I 296). **8.** *Feticiul* t. **9.** *Feteiu* = *Fiteiu* (17 B IV 118). **10.** *Fetoeşti* s. (Dm). **11.** *Fătăligă*, 1680, „prin substituire de sufix < ***fătălău***" (etim. Paş).

Fătăligă v. Făt **11.**
Fătuţe v. Fata **3.**

FĂŢĂGAN **1.** — (Mar). **2.** *Făţican*, olt. (17 B IV 511). **3.** *Făţică* (Sd XVI).

Făur/el, -ei v. Faur **2.**
Feaer v. Feir **2.**
Fearţea v. Fîrţă **2.**
Feat/a, -eş, -iţa v. Fata **2, 5**, Făt **6.**

FECIOR subst. **1.** — sec. al XI-lea (Morl 6); — Marcu, vlah din Serbia (DR IV[1]); *-u*, fam., act.; *-ul*, Matei (Sd I—II). **2.** *Feciora* b., ţig. (16 B II 16). **3.** *Fecioriţă* b. (16 A III 29). **4.** *Ficior*, ard., 1202. (Drăg), în ortg. lat. -magh. Fichur: *Ficiur* (11—13 C I 26).

FEIR <ung. ***fehér*** „alb", traduce pe Albul; numele importat de unguri, sau de ardelenii cu nume maghiarizate, fapt ce se întîmpla deseori, chiar la maramureşenii „descălecători" ai lui Bogdan I. **1.** *Feier* şi *Feir* (Ştef I 292; Mar); *Feer* (Moţ). **2.** Hotarul *Feaer* (Dm; BA ung. 20). **3.** *Feier*, C., pr. ard., act. **4.** *Fereşti*, s. în r. Vaslui, formă contrasă din *Feereşti* (Ştef I 292), explicat de V. Bogrea (DR I 211), de Bil.-Albescu (BA ung 20) şi de Gh. Ghibănescu (Sur XVI p. IV), ca derivat din Feir < Feer < ung. Fehér, indicînd un sat întemeiat sau stăpînit de un Feer (Albu). **5.** Prob. *Fiirescu* olt. (VT). **6.** *Firău* mold. (16 A III 372). **7.** *Fireşti* şi *Firişti* ss. Din cauza contracţiei grupului *ee* sau *ei* în *e* sau în *i*, ca în *Fereşti*, *Fireşti* se produce confuzie între derivatele din Fehér şi derivatele lui Feru < subst. fier, astfel că originea numelor de persoană ardelene: Fer, Feru, Fereşti (Ard I 247, 251 etc.) nu se poate lămuri fără alte date istorice (acte, tradiţie orală etc.), cum se întîmplă în cazul satului vasluian.

FELE subst. ard. < ung. ***fele*** „jumătate de oca" (DLR). **1.** — ard. udvornic, 1219 (11—13 C I 171); — pah. (C Bog); — Ioan Bîr I—IV). **2.** *Felea* (Moţ; Ard) — mold. etc.; *Feleşti* s.

FELIGĂ subst. = feregă. **1.** *Feligu* ierei (AO XV 280). **2.** Cu *l* = *n*: *Fenigă*, boier (Isp II[1]). **3.** *Feric/a*, *-ea* tt. < *férice* variantă la feregă (DLR).

Fenda v. Afendi **4.**
Fenigă v. Feligă **2.**
Ferce v. Farca **5.**
Fer/escul, -eşti, -oiu v. Fier **II 3** şi Feir **4.**
Feric/a, -ea v. Feligă **3.**

FÉRIE sau HÉRIE subst., ard. (măsură de capacitate egală cu vadra (DLR) şi FIERÎE sau HIERÎIE (accentul pe î), < pol. *feruje* „întărire" (V. Bogrea: An C II 345—350), taxă judiciară în vechiul drept romînesc, iar în Oltenia cuvînt sinonim cu ocaua. **1.** *Ferie*, Toader, log., 1593 (Vel), scris: *Ferîe*, T., log., la 1604 (ib) şi „Ferie logofăt" (16 A II 69). **2.** Probabil de aceeaşi origine: *Heria* s.; şi *Heriescu* (Puc).

Feşcani v. Făscă **2.**
Feteiu, Fetic, -iul, -ul, Fetoeşti, -ul, Fetul v. Făt **4, 5, 7—10.**
Fetel/ea, -eşti, -oaia v. Fata **10.**
Feti/ea, -ia, -na, -ţa v. Fata **4, 6, 8.**
Fianu v. Fiu **3.**
Ficior, Ficiur v. Fecior **4.**
Fieni, Fiinui, Fiiat v. Fiu **3, 5.**

FIER subst. var. *hier*; formele onomastice derivate din varianta fonetică *hier*, *her*, *hăr*, se confundă cu scurtările de nume derivate din: (Za)haria, Hara(lambie), iar cele din tema *fer* (fier) se aseamănă cu derivatele din Feer, din fierîe, şi din férie.

I. 1. *Fieru. **2.** *Fiera* pren. (Pom; P[8] fila 6; P[11] etc.); — diac, munt. (Cat); — 1581 (Giur 160); 1571 (RI I 60); — ţig. (16 B II 16); — Şchiopul, 1569 (RI XVIII 23); — — căpitan (Cotr 54); — log. (17 B II 165);

www.dacoromanica.ro

— moşnean (ib. 228); — ispravnic Craiova 1622 (Ur XVIII 371); — vistier, 1629 (BCI XI 54); — olt. (Tis; Sd XI 100); — (Ard); — Brezoianul (Aş Br 21); — mold. (Sur III; A Gen II 188). **3.** *Fiere* (Olt); mold. (Ştef) sau < subst. *fiere*. **4.** Derivate: *Fieraşu*, S. (T-Jiu); *Fierea* (17 B I 73, II 303); *Fieroia* ţig. (16 B V 19) *Fierescu*, C. (IS 275); — olt. (IT); *Fierăscul*, Costandin Năsturel, 1751 (Ins 326; Cotr 79); *Fierescul*, Gr., mold., n. redat cu lustrul de cărturar al epocii: *Fierevici* (16 A I 580, 593) şi *Fierăvici* (16 A II 92); — Gr., uşar, acelaşi (Sur XXIV). Dovada identităţii de origine a acestor forme o dă numele satului ilfovean *Herăşti*, scris în documente: *Fierăşti*, *Herăşti*, *Hăreşti* (Cat; Giur 108).

II. Cu *e* < *ie*: **1.** *Fer* (Moţ); *-u* (Ard; Mar 61); *-iu* (Ard I 251). **2.** *Fera* pren P^4); — munt. (16 B II 304); — fiul diaconului Stan, 1732 (RI XIII 392); şi alţii: (16 B V 10, VI 185); — Bou, olt. (Sd V 449). **3.** Derivate: *Fearăşti* s. (Sd. XXI); *Fereştl* s. (Ard I 274); *Ferăşti* s., mar. (Sd XVII) (posibil să fie numele aceluiaşi sat în cele trei documente). *Ferescul* (Sd IV); *Feroiu*, Ioan, act.

III. Din forma *hĭer*, her: **1.** *Hiera* (Olt); — munt. (BG LIV 159); — din Găgeni (17 B IV 1); *Hierăscul*, boier (R Gr). **2.** Cu *e* < *ie* : **a)** *Her*, Costea, vătaf (16 A III 466); *Her*, clucer (16 B II 384); *-u*, Ilie (Şchei II); *Herlat* (< hier lat), Gh. (Isp VI^2). **b)** *Hera*, pren., b. (P^3 fila 22); — pren. (BCI IX 113; AO XV 292; Ins 286; Mus 11); chir popa *Hera*, 1834 (ib.); — log. (Cotr 82); — căp. Balotescu (Cotr 80); şi alţii: (Ard; Sd XV 67; **c)** *Here*, olt. (Am 157); **d)** *Herea* pren. (Cl -Musc); — fam. (Mar; XV 245); **e)** *Herescu* (Puc); *-l*, V. (Isp V^2). **f)** *Heroiul*, munt. (RI I 21); **g)** *Hereşti* s., mold. (Dm), scris şi *Hăreşti* (C Bog). **3.** cu ă < ie: *Hăria* (Sd XI 77 şi XI index) sau < Zaharia. **4.** Prob. + suf. *-ov*, *-an.*: *Herovan* prof.

FIICĂ subst. **1.** *Fiica* f. (16 A I 528; 17 B II 285); — fata lui Modruz (16 A II 82); *Fica*, ard. (Viciu 15) **2.** *Fiica*, Trifan, mold., 1832 (RI XIII 286). **3.** *Fiuţa* f., ard., act. (Var 21). **4.** *Hiuţa* t. 1488 (Ţ-Rom 368). **5.** Din expresia: fiica-ta: *Fiicăta* f., act.; *Fiicăteşti* s. (Sur V); *Hicăta* fam. (Ard). Cf. *Hicul* pren. (Cat mold II).

Fiirescu v. F e i r **5.**

FIN subst. **I. 1.** *-a*: *Fina* b., 1492 (Glos). **2.** *Finic*, B. (Met 303) şi — popa (Sd V 536), diminutiv < fin, sau < subst. finic (smochin). **3.** *Finuţ*, Ion, ard. **4.** + *-iş*: *Finiş*, *-el* ss. **5.** Cu h<f *Hină* ţig. (16 B II 2); *Hine*, Fătul, mold., 1618 (BCI IV 204).

II. Tema f i n- poate fi şi de alte origini. **A. 1.**+*-at* ca în similarele Fiiat, Fărtat: *Finat* (AO X 129; 16 B VI 339). **2.** Cu h < f: *Hinat*, vlah din Serbia (Arh Ist III 85); *-a*, baltă (Cat); *Hinateştii* (ib.); *Hinăteşti* s., 1388 (Ţ-Rom 46) = *Hinoteşti* (16 B I 5), forme ce par a se referi la satul actual *Inoteşti*. **3.**+*-ov*: *Hinova* insulă pe Dunăre. **B. 1.**+*-că*: *Fincă* (17 B I 86); *Fiincă*, olt. (RI VI 263); *Fincu*, Ioan (IO 47). **2.** + *-ciu*: *Finciu* s. **3.** Cf. *Finchi*, morar (Băl III). **4.** +*-og*, *-ogea*: *Finog*, ţig. (16 B II 277); *Finogea*, D. (Puc).

FINDE 1. — Ion (16 A III 85); *Findea* (Isp I ; 16 A II 162). **2.** *Findic*, pîrc., 1711, sau < subst. hindichiu „val, meterez", cu hiperurb.

Finog, -ea v. F i n **II B 4.**

FINTA cf. magh. *finta* „strîmb" (DR I), nume rar în Ardeal şi Muntenia. **1.** — vvd., ard., 1278; — magister, ard., 1279 (Iorga III 137); — Şt. (Mar); — munt. (16 B III 307, VI 213; 17 B IV 91) şi s.; — Moş, munt. (BCI VIII 34). **2.** *Fintea* b. (16 B I 151); — — jup. (17 B II 329) **3.** *Finteşul* s. **4.** *Fintoag* s. **5.** *Hintea*, Ioan, act. V. şi formele Hinţ/a, -ea, -escu < Sfînt II 6 (Partea 1).

Fiotu v. H i o t u **2**

Fir, -a, -an, -ăneseu, -ea, -eanţa, -escu, -ev, v. S a f i r **IV 1—5, 8.**

Fir/ău, -eşti, +-işti v. F e i r **6, 7.**

Firică, -incă v. S a f i r **IV 6, 7.**

FIRIZ subst. < din magh. (DLR) „fierăstrăiaş" **1.** *Firiz*, *Firezi* tt. **2.** *Firizan* b., olt. **3.** *Hiriza* zis şi *Iriza* (AO XX 145). **4.** *Hirizan* (16 B IV 452); cf. *Herezan* post. (17 B II 159).

Fir/o, -oiu, -onie, -iu, -uleseu, -uş v. S a f i r **IV 8—12.**

www.dacoromanica.ro

FIŢ cf. fiţă sau fiţă (un fel de peşte (DLR). **1.** — (Moţ); *Fiţoac* (Mar). **2.** *Fiţicheşti* s. **3.** *Fţul*, Ioan (Buc).

FIU subst., arhaic: *fiiu*. **1.** *Fiulescu*, act. **2.** *Fiula* b. (Vr C 13). **3.** *Fianu* (Ard); *Fieni* = *Fiani* = *Fiiani* s. (Ind 13—16 B; cf. şi Drăg. p. 105). **4.** *Hiianu*, M. (Mus 11); *Hiiana* (Ard II 143). **5.** *-at*: *Fiiat*, boier, 1514 (Giur 277) sau < vb. a înfiia; — munt., 1486 (Ţ-Rom 353); — 1514 (16 B I 102, 106, II 175, IV 481; 17 B II 367); — t. (AO XX 91). **6.** *Fiastru*, Ioan, răzeş (C răz 13).

Fiuţa v. F i i c ă **3.**
Ficiu v. F ă c i u **2.**
Filean v. F a l c ă **7.**

***FÎLFOI** < vb. a fîlfîi. **1.** *Fîlfoae* şi *Fîlfoeşti* ss. (Dm). **2.** *Fălfuiaşti* s. (16 B VI 333); *Fălfăeşti* (17 B I 19).

FÎNTÎNĂ subst. **1.** — Maniu b. (Ard), pren.; — f., ţig. (Sd XVI 298); — Petriman b. (16 A I 158). **2.** *Fîntînoe*, Armanca (Glos). **3.** *Fântăneanul*, Ioan (17 B V 144).

Fîrău v. F ă r u **4.**
Fîrcea v. F r ă c e a **3.**
Fîrfarea v. F a r f a r a **3.**
Fîrtat, Fîrtăţeşti v. F ă r t a t I **2.**

FÎRŢĂ subst. „neastîmpărat, indecent". **1.** — s. **2.** *Fearţea* (Dm). **3.** *-an*: *Ftrţăneşti* s. **4.** Vocalizat cu o < î, probabil: *Forţul*, C., din Huşi (A Gen I 167); — T., 1840 (Bîr I); *Forţăşti* (Tec I). *Fărţeşti*, *Fîrţeşti* s (Cat. mold I). **5.** Compus: *Forţofoiu*, Al., olt. (din Gorj). **6.** + *-ig*, *Fîrţigu* (V. Bistr).

Fîşcu v. F ă ş c ă **3.**
Fîţul v. F i ţ **3.**

FLANDRU etnic, numeşte pe cel „originar din Flandra", provincie franco-belg. **1.** *Flăndrae*, M. (Cl). **2.** Cu schimbarea părţii finale; *Flanda*, răzeş (17 A II 283, III 139); — din Negoeşti (Sur V); — Radul din Dobroţei, olt. (17 B IV 226); — Dragomir din Nămăeşti (Sd VII 28). **3.** Cu schimbarea nazalei *an* în *on*: a) *Flondura*; b) cu afer. < *Flondru: *Londru* (DR II) şi + *-man*: *Lodroman* (Viciu 34) şi *Lodorman* (I Bot). c) *Flondor*, Ioan, olt. (Hur 167); — D. (T-Jiu); — munt. (Bz); — Negoiţă (Vit 21) etc.; — familie bucovineană de boieri (BCI IV 175). **4.** *Flăondor*, T. (Isp VI[1]).

FLĂMÎND adj. subst. **1.** — (Moţ). **2.** *-a*, Ion (Ard I 271) şi s.; *Flămînzeşti* s. (Sd XVI).

Flăndrae v. F l a n d r u **1.**
Flinţiu v. F r a n ţ **9.**

FLOC subst. **1.** *Floca* (Moţ; Am; 16 B I 52). **2.** *Floc/e* (Buc); *-ea* (CL; Puc); *-enii* neam; *-eşti* s.; *-escul*, (Glos; 16 A II 153). **3.** *Floacă* (Ard). **4.** *Floacea* (Moţ). **5.** *Flociu* t. (Mus). **6.** *Flocos* fam. (Olt); *-ul* (Sd XXII); *Flocoşeşti* (Olt); **7.** *Flucuş* (Ard I 204; Met 303). **8.** *Flocotă*, Stan (17 B III 322).

Flond/or, -ura v. F l a n d r u **3 a, c.**

FLUTURE subst. **1.** *Flutur*, Crăstea (Şchei I); *-e*, act.: *-escu*. **2.** *Fluturel* (Hur).

FOALE subst. **1.** — (Ard; Isp IV[2]) etc; — Ştef (Glos). **2.** *Foalea*, Jurj (Isp I[1]). **3.** *Fola*, fam. *Fol/e* R. *-ea* (Dm; 17 B IV 192); *-escu*, basul; *eşti* s. **4.** *Folic* (poreclă (Viciu 33); *Folici*. R. (16 B III 23).

FOAME subst. **1** — olt. (16 B I 150); — — boier (Am); — diac (Cat); — moşn. (16 B I 150); — Negoiţă (RI X 274); — Negrilă, pren. (RI X 274). **2.** *Foameş* t (16 B VI 257). **3.** *Foamete*, D. olt. (Sd VI 493). **4.** *Fomea < Cîmpul *Fomii* (într-un act vechi); *Fomeşti* s. (Ind 14—16 B). **5.** *Fómet/e* (Ard); *-eşti* s. (Sd XVI); *-escu*, V. (T-Jiu). **6.** *Fometi*, Ursu, mold. (RI XI 315). **7.** *Fomeciu*, C. (Isp VI[1]).

FOFERCĂ. **1.** — b. (însemnare pe un mineiu. Cătina) 1800. **2.** — *Fofircă* din Chiojd; — C (Mîneciu).

Foilă v. F o a i e **2.**
Fol/a, -e, -escu, -eşti, -iei v. F o a l e **3, 4.**
Folcie v. F a l c ă **10.**
Foloşin v. V l a h **D 2.**

FOLTE subst. „burtea", **1.** — (Dm); *-a* (16 B V 109) etc.; *-a*, Stoica (Acte Bor 2); *Folt/eni* s.; *-escul* (Ard). **2.** *Foltan* (17 B I 310). **3.** *Foltică* (Dm), din care derivă:

www.dacoromanica.ro

Folticenii oraş, azi *Fălticenii*; eponimul apare şi în forma: *Fultică* şi *Fultuc* (Dm); *Fultuc*, Ion, din care derivă *Fulticeni* s (Glos). Pentru semasiologie: „*Fulticenii* unde era Stan Pîntece" (Glos) cf. şi tradiţia cu sasul Hannes Falten (= Valentin) căsătorit cu văduva lui Pîntece (A. Gorovei, Folticenii, 1938). **4.** *Fălţaciu* mr. (Iorga III 311). **5.** *Folt* s. ard.; *Foltişor*, Ursul ţig. cu femeia lui Urîta (17 A IV 482). **6.** Cf. *Foltat* (Sur XIX), cu suf. *-at*, ca în Fiiat, Fărtat.

Fomet/e, -eseu, -eşti, -i, Fom/eciu, -ii v. F o a m e 4—7.

For/an, -ăe, -eseu, -ăşti, -u v. F ă r u — F o r u I 1—3, II 5.

Formae v. F a r m a c 2.

FORNA 1. — Gh., act.; *Furnea*, M. act. < ngr. φούρνος „cuptor", 2. Cf. *Formagiu*, R., mold. (Sd XXI; RI X 199), deformat din tc. furungi „brutar".

Forţ/ăşti,, -ofoiu, -ui v. F î r ţ ă 4, 5.

FRAGĂ subst. 1. *Fraga*, Ion, ard. **2.** *Frăga* b. (16 B IV 361). **3.** *Frăguţa* t. (Băl II). **4.** *Frăgăul*, N. (Sur II); — şoltuz (Bîr IV).

Frameş v. F a r m a I 4.

Fraghiia, Fragozu v. F r î n c II A 7, 8.

Franc, -ea, -ulea v. F r î n c I 1, II A 4.

FRANŢ < germ. Franz = lat. med. ***Franciscus***; contaminat cu ung. FERENC: 1. *Franţ, -a* popă (Cat. mold II); *-escu* Gh. (Î Div). **2.** *Frenţ, -iu* (Ard); *-iu*, ep., ard. **3.** *Frenţa* t. **4.** Cu afer. *Renţa* (DR II 697; Bîr I). **5.** *Frenţi*, sas (17 B I 256); *Frenţea* (Dm; BCI V 185); cu afer. *Renţea*, Frinca mnt. 1840 (BCJ XV 143); — movilă; *Frendzea* (Sd XVI). **6.** *Freanţă* (Ştef); cu afer. *Reanţea.*, M. mold. (RJ II 161). **7.** *Sfrenţ*, T., olt. (BCI VIII 22). **8.** *Frinţiu* (BA ung. 15); *-l* pîrîu (C Ştef); *-leşti* s. (C Ştef). **9.** Prob. cu *l* < *r*: *Flinţiu*, prof., ard. sau < subst. fleanţă. **10.** *Frînţă: cu afer. *Rînţă*, Ioan.

Franţ, -a, -ă, -e, -eseu, -uzul v. F r î n c III 1—7.

FRATE subst. I. 1. *Frat*, Gh. (Ard); *-u*, ard., 1758 (Paş); *-ul* (16 A II 142). **3.** *Frata*, Ioan (M mar); — s. ard., 1240). **3.** *Frătuţ/u(l)* (Gorj 214; 17 A I 43; V 32); *-ă* (17 A IV 241); *-ii* termen etnic bănăţean. **4.** *Frate* (16 B IV 123, V 442; Sd XVI); — popa (16 B VI 26); *Frăteşti* s. **5.** *Frati*, Ioan (17 A II 218). **6.** *Fratea* (16 B III 358; Ard; 17 B II 167); *Frătea* (Sur XXIV). **7.** *Frăteaiu* (Sur III). **8.** Din subst. articulat, fratele: *Fratelea* Şt. (16 A III 365); — f. (Sur XXI); *Fratelia* s. **9.** *Frătei* (Dm; Sd XVI); *-u* (16 B VI 144; 16 A III 47; 17 A II 143, 14 306). **10.** *Frateş* frecv., cf. Brateş. **11.** *Frătic* (16 B III 175); *-a* (17 B I 215, II 395); *-ă*, 1619 (Glos). **12.** *Frătici* (Ard); *-u* (Viciu 15). **13.** *Frătianu* (Băl II); *Frătiani* s. (Sd XI 53). **14.** *Fratiţa*, G. (Sd VII 116); *Frătiţa* b. (Dm; Arh; Sd IV, VI 251, XVI; Răc 20); — orăjnic, mold. (RI XII 238); *Frătiţă*, Tacul (BCI VII 27); — comis ş.a. (Sur VIII, XV 133) **15.** *Frătăuţi* şi *Fratoştiţa* ss.; *Fratovshi*, G. (17 A I 95). **16.** *Frătule.* **17.** *Fratiul* boier 1521 (P Gov f° 17). **18.** *Lufrate*, C. ard. (An C VI 126).

II. Din plur. fraţi: 1. *Frăţ* (Ard); *-il* (Isp II[1]). **2.** *Fraţi*, Ion (Ard I 247). **3.** *Frăţean* (16 B III 240). **4.** *Frăţea* munt. (17 B III 166); — ţig. (16 B I 60). **5.** *Fraţi/an* (C Ştef); *-ian* (16 A I 227, II 118, III 209; Sd VI 75); *Frăţian* (Sd XVI; 17 A IV 111); *-ian* (17 A I 147); *-ian*, Ioan, buc. (B-răz 9); *-ianul* Dragota (Ştef). **6.** *Frăţică* (16 B I 188). **7.** *Frăţilă* pren (P[3]; P[14]; P Bor 119; Dm; Sd XI 263; Glos); *Frăţil/e*, A., ard., act.; *-ea* pren. (AO XXI 201); *-easa* şi *-eşti* ss. **8.** *Frăţiloiu* b. (RI I 28); *Frăţilescu* (Tis 42). **9.** Cu afer. *Răţilă*, D-tru (B răz 59). **10.** *Frăţiman*, mold. (Băl II); — olt. 1647 (AO XVIII 135). **11.** *Frăţior* pah. (17 A III 159); *-fam.*, buc. **12.** *Frăţinescu*, Iftodie (Băl VI). *Frăţălu* (Cat mold II).

FRĂCEA < Frînc (?) 1. *Frăcea* (Cat; An C III 740; 16 B V 109; 17 B I 177; Drag 135); — frate cu Mitintelul (16 A II 90); *Frăceşti* s., mold. (Sd XI 87) şi cu *s* protetic: *Sfrăceşti*. **2.** *Frîcea* Ştef 38); — moşn. (16 B II 37); — ţig. (ib. 12). **3.** *Ftrcea* (16 B I

www.dacoromanica.ro

77, III 34, VI 2); — jupan (13—15 B 223). **4.** *Frece* (16 A I 196); *-a* (Flor 332) din an. 1494; **5.** *Frucea*, Stoica (genitiv al *Fručăi*) olt. (Sd XI 262). Mih. Costăchescu (C Ştef 247) derivă numele temă din Frînc, explicînd acolo toponimul Frumoasa Farcenii = Frăcenii 1503 < Frăncea, sau Farcean < Frăncenii.

Frăg/a, -ăul, -uţa v. F r a g ă **2—4.**
Frăi/a, -nă v. F r î n ă **1, 2.**
Frăt- şi derivatele, v. F r a t e I passim.
Frăţ- şi derivatele, v. F r a t e **II 1—12.**
Freanţă, Frenţ-, Frinţiu v. F r a n ţ **2—8.**
Freatat v. F ă r t a t **I 3.**
Frece, -a Fricea v. F r ă c e a **2, 4.**

FREDERIC < germ. Friedrich; prin forma magh. ***Frigyes***. **1.** *Frija* (Sur VII); *Frijă*, Ion (16 B IV 69). **2.** *Frijan*, fam. (Şez). **3.** *Frije* b. (16 A I 264); *-oae*, Muşa f. (ib. 445). **4.** *Freja* b., diac (Cat; 16 B IV 491).

Frij/a, -an, -e v. F r e d e r i c.

FRÎNC subst. etnic < lat. med. ***Francus*** desemnînd pe franco-italienii din coloniile de la M. Neagră (Pera, Cafa etc).

I. 1. *Franc*, N. (Met 152); *Francea*, V. (17 A V 204). **2.** *Frînc*, act., frecv.; *Frîncul* (Hur); — Avram (Ştef); — boier, 1665 (Isp III[1]); ţig. (17 A V 86); *-eţu* (Mîneciu); *Frăncul* (Glos). **3.** *Frînca* t; *Frînc/ă* b. act.; *-escu*, T. (Olt); *-escul*, pan (16 A III 397) etc.; *-eşti* s. (*Ştef*); *-eni* s. **4.** *Frînco* (16 B I 80). **5.** *Frînce*, mold. (Sur XIX). **6.** *Frenciu* (Ard). **7.** Cu suf. ucr. *-ciuc* : *Frînciuc* (C Bog); *Frenciuc* (Ştef). **8.** *Frenciocii* (17 A IV 184) şi *Frenciucii* s. (17 A III 133).

II. Acelaşi etnic venit din gr. modernă: **A. 1.** *Frangopulos*, C-tin, m. vistier (16 B V 27), scris şi *Frangopul* ban (P Gov f[0] 18). **2.** *Frangu*, fam., act. **3.** *Frangule* (Hur; Sd XI 280); *-a*, act. **1—3** sînt nume purtate de greci, care apoi vor trece la romîni: **4.** Contaminat cu Francu: *Franculea* fam. (Acte Pietroasele — Bz). **5.** Costea fiul *Fra(n)gulei*, din Buzău. **6.** *Franghe*, Iuon, răzeş (Băl VI). **7.** Deformat: *Frangozu*, Filip zis şi *Fragozu* Hilip (16 A III 466; 17 A II 333). **8.** Cu denazalizare: *Fraghiia* log., munt. 1649 (BCI V 196).

B. Cu *an* > *în*, după analogia lui Frîncu, formă trecută ca în vocabular „Fata de frîng" (Păsculescu, Lit. pop. 160); **1.** *Frîngu*, R., act. **2.** *Frîngotă*, munt., 1640 (Sd XXI). **3.** *Freng*, V. (Met 65). **4.** Prin contaminare cu frînghie: *Frînghiul* t.; *Fringheşu* (17 B I 178); *Frînghiş, -eşti* s. (16 B I 93; Cat) sau < ung. Frigyes „Frederic", scris şi Frenghişeşti sau *Frînchişani* 1441 (Rep D).

III. Din forma bizantină Φραντζες n. unui cronicar din sec. al XV-lea şi din germ. Franz: **1.** *Franţ* căp. 1680 (Sd XI 80); *-e* neg. (D Buc). **2.** *Franţa*, boier (Sd XIV 169); — olt. (17 B I 61, IV 145; — negustor (16 B III 177); — din Cîmpulung (An C III 748); *Franţa* zis şi *Svranţa* spătar (16 B VI 10, 34); *Franţă*, Matei (Ard II 207). **3.** *Franţe*, popa din Tinos zis şi *Frăncu*, 1809 (Acte Sc); *Franţe* pren. (P[3] fila 14; 16 B IV 249). **4.** *Sfranţa*, 1627 (AO I 236). **5.** *Frănţel*, Cerchez, căp. (RA VI 1—2). **6.** *Franţescu*, Al., mold., act. **7.** *Franţuzul*, Gaspar, ceasornicar, 1670 (Sd V 89).

IV. Ipotetice, cu afereză: **1.** *Rîncu* (Buzău) < Frîncu şi *Rînceni* s. < Frînceni sau < subst. rîncă. **2.** *Rînghea* t. în satul Cucuteni, r. Pucioasa < Frînghea. **3.** *Rînghilă*, sau < Arhanghel.

FRÎUĂ subst. < germ. ***Frau*** „femeie", luat de ardeleni cu înţelesul de „doamnă săsoaică" (DLR). **1.** *Frăia* f. (Sd XVI; Sur VIII); — b. (17 A V 238; Sur XVII). **2.** *Frăină* fam. (Ard).

Frucea v. F r ă c e a **5.**

FRUMOS adj., subst. **1.** *Fromosul*, mold., 1411 (Glos); *Frumosul*, 1534 (ib); Ion feciorul *Frumosului*, 1665, mold. (Sd VII 59); *Frumoşii* t.; *Frumoasa* s. **2.** *Frumuşan/u*, act. *-ul*, V. (17 A II 278); *-i* s. **3.** *Frumuşălul* (Dm); *Frumuş/el* s (Dm); *-ei, -ele* ss.; *Frumuşel* b. (Hur 123); — Marcu (Grş 18); *-l* (16 A I 436). **4.** *Frumuşica*, schit; fam. (Sd XV 88). **5.** *Frumoşeiu* s (Cat) **6.** *Frumuşiţa* s. **7.** Contaminat cu Hurmu-

www.dacoromanica.ro

zachi: *Frumuzachi* (A Gen I 134); — Ioan (Bîr I); *Frumusache* act. Toponimele 1—8 pot fi independente de funcţia antroponimică a subst. frumos. 8. Cu met. *Formos* fam., buc. Traducere în slavă: v. Crasu. 9. Scurtat v. Muşa.

Frumuzachi v. F r u m o s 7 şi H u r m u z 4. s.

FRUNTE subst. 1. — (Glos); *Fruntești* s. 2. *Frunteș* mold. (Dm; Ştef; C Bog; Băl I; Isp V²) etc. — munt. (16 B II 378); Fruntişeni s; *Fruntaş* fam. buc (M Put 131). 3. *Frunce*, Todosie (Băl III), cu fonetism dialectal.

FRUNZĂ subst. 1. — (Buc; Băl VI). 2. *Frunz/u* t. (Sd XXI; *-escu*; *-eanu*. 3. + *-an,-in*: *Frunzănescu*, act.; *Frunzineşti* s. 4. *Frunzete*, V. (Isp IV²); *Frunzăte*, N. (Băl VI); *Frunzeti* (Arh). 5. *Frunzălată* (Isp VI²).

Fucea, -icel v. F ă c i u 3.

FUGĂ subst. 1. *Fug* (Ard). 2. *Fuga* b. (17 B II 168; Sd IV 25); — ţig. (16 A II 132; 16 B II 250) etc. 3. *Fug/escu*, Marin (AO XV 105); *-eşti* t. (Glos). 4. *Fugaci*, Gh. (Şchei III); *-u* (Viciu 15). 5. *Fugaru*, V. (T-Jiu); — Dinu, ţig. (AO XXII 144); *Fugariu* (Hur 101). 6. *Fugaş*, Stoica (Vr C 179) 7. *Fugata* fam. (Moţ); *Fugătă* (Viciu 15) 8. *Fuguşilă* zis şi *Fuguşel*. 9. Pt. fugar, fugaş — cf. trad. slavă: Bejan şi derivatele.

FUIOR subst. 1. *Fuioru* fam. (CL; Buc) 2. *Fuior/ea, -escu*. 3. *Fuerea*, fam., act; *Fuiuorea* (16 B IV 358).

FULĂU subst. (pierdevară), prob. din magh. (DLR). 1. — I (RI XIV 203); Panait, 1755 (Acte Sc). 2. *Fulea* (Ard II 27); — Moise (Bis R şi Şchei III). 3. *Fulicea*, Ioan, ard. act.

FULG subst. 1. *Fulgul* (Glos; Gorj 102; 17 B II 271); Fulgescu (Grş 14). 2. *Fulga*, b., ar. (Ant. Ar); — hoţul din baladă (G. Dem 509); — D. ard. (Şchei I); *Fulge* (Cat mold II).

FULGER subst. 1. — (Sd VI 29, XVI; 17 B II 169, III 417; C Ştef; T-Jiu; Bîr I) etc.; — ar. (Ant Ar); *Fulgeraş*, act.

Fultie, -ă, -eni, Fultue v. F o l t e 3.

FUM subst. 1. *Fumu* (Dm); — Şt., mold. (Sd XI 73). 2. *Fumărel*, C., act. 3. *Fumotă: *Fumoteşti* s. (17 B IV 294).

FUND subst. 1. *Fund/a* b. (RI I 21); *-ea* (Dm; Aş Br 150); *-ea*, pan, 1428 (Glos); *-ei* (16 B II 314); *-escu*, ; *-eşti* şi *-ulea* ss.

FUNIE subst. *Funaru*, *S.* act. „cel ce face funii" (DLR). Cf. *Funogea* (Moţ).

FUR subst. şi **FURT** subst. 1. *Furul* t.; — Cîrstea (Glos). 2. *Fureşti* s. (R Gr). 3. Cu sens mistic: *Nefuratul*, Vanea, mold. (Glos). 4. *Furtul* (Vlah PB); *Furteşti* s. (17 A V 277).

FURCĂ subst. 1. — ard. (Drăg); — R. (St. Nicolaescu Doc. — 254); b., 1534 (Glos). 2. *Furcul/escu*, R. (Cotr 101); *-eşti* s. 3. *Furc/escu* (Sd XXI); *-eni* s. 4. Prob. *-ilă*: *Furcil*, popa (Isp III¹); *-ă*, Ion (17 A I 55; BCI IV 184). 5. *Furcovici*, R. (16 B II 57), poate acelaşi cu Furcescu.

Furd, -ia, -ui v. T u r d a 7.

FURDUI n. cuman, după Raszony (AECO I) (com. G. Ivănescu); cf. şi srb. furdá < tc. ***hurdá***. 1. *Furd* şi *-ui* (Drăg 481) care le derivă din *Turda*; *Furdui* (Sd XI 278; Moţ; Ştef); — m. log., 1469—1493 (Ţ-Rom 237; 13—15 B 149); *-ul* (17 B I 433); *-escul*, Şt. (13—15 B 229); — *eşti* s.

Furmuz v. H u r m u z 3.

FURNICĂ subst. 1. — b. (Sd XVI); — f. mold., 1661.; — (16 A III 321). 2. *Furnicîş*, Şt., mold., 1675 (Sd VII 295). 3. Prob. *Furnigel*, C. (T-Jiu), cf. subst. *furnicel* = furuncul).

Furtat v. F ă r t a t I 4.

FURTUNĂ subst. 1. *Furtun*, fiul Agnei (11—13 C I 147); *-escu*; *-eşti* s. 2. *Furtună*,

www.dacoromanica.ro

fam., frecv.; — m. comis (Sd XI 100) zis și *Hurtună* (17 B IV 245) și *Fortuna*, m. comis, 1622 (RI XI 315) — dar diacul scrie și alte cuvinte cu *o* pt. *u*; *Furtună*, Aniţa, 1670 (Gane). Este posibilă și o contaminare cu *Furtunian* (Syn)< Furtinian, sau cu Fortunat (v. Partea I).

FUS subst. **1.** *Fusa* (Cras 39); *Fusea* (Ard); — St. (Glos). **2.** *Fusei*, St.

FUŞTE subst. **1.** *Fuşte*, Bucur (Şchei I); *-a* (Ard). **2.** *Fuşti*, Sofronie, mold. (Băl VI); *-tă* (Cat mold II). **3.** *Fuştele*, Luca, mold. (Glos; 17 A V 236; C Neamţ II 14). **4.** *Fustaşul* Ift., 1786 (Gorovei, Folticenii 14); — Ion (Î Div); — fam. (Sur XIII) < fustaş „lăncier" (DLR). **5.** *Fişte*, S. (Bîr III), cf. varianta fiştiu = fuşte.

www.dacoromanica.ro

G

GAD subst. *gad* < sl. гадъ „insecte parazitare" (DLR); luat probabil şi în sens de gadină (fiară sălbatică). **1.** — s. **2.** *Găda, Gad/ăi, -eşti.* **3.** *Gadea,* D. (Isp II[1]). **4.** *-inţi*: *Găd*inţi s. **5.** *Gadina* b. (16 B VI 261) < subst. gadină: *Gădineanu* fam.

GAG cf. blg. Гаго (cu sens de „cumnat" în DLR); numele vine din Peninsula Balcanică, folosit şi de aromîni. **1.** *Gaga* (Viciu 33); *Gagu,* Gh., ar. (Cara 88); Ursu lui *Gagu* (17 B IV 132); *-l* (Tec I). **2.** *Găgul* (C Ştef); — feciorul Gogului, 1671 (BCI VII 40); *-easa* (Sd XVI); *-eşti* s. **3.** *Gago* (16 B II 22, IV 104; Cat; 17 B II 40, 274); *-eşti* şi *Găgueşti* (17 B I 286, 391; II 171). **4.** *Gagă,* b. (16 B IV 415) poate aceeaşi persoană cu Gago. **5.** *Gagan* fam. (Şez). **6.** *Gaghe* (Tec I).

GAGE — GAGIU cf. ţig. gagio „om" < tc. aghadjik „domnişor" (DR II 441). **1.** *Gage* (Arh); *-a* (Dm; C Ştef; 16 A I 122; '6 B I 31). **2.** *Gagiu* (Puc; Tec I); — G. (Ocina); *-l* (Sd XXII); *-l* 1308 (Vlah PB) **3.** *Găgiul,* 1635 (Sd XIX 25); *Găg/eni, -eşti* s s. **4.** Cf. + *-eală, Găgeată,* I., olt., act. **5.** *Găgil* (Isp I[2]); *-ă,* vătaf, 1600 (C. Neamţ II 2).

Gagor v. Gangur **3.**

GALBEN adj. **1.** *Galbenu* (Ştef; 16 B I 169); *-l,* Neagu (RI XI 226); *-Galbănul,* I. (Sur VII; Isp V[2]). **2.** *Galbin* (Dm); *-u* (Tec I). **3.** Cu rotacism: *Galbirul,* N. (16 A I 531). **4.** *Galbenuş,* Oprea (Glos), cu alt sens decît subst. omonim.

***GALD** cf. şi Glad. **1.** *Galda* s. **2.** + *-an, Găldanul* s. (Sd XXII). **3.** *Găldin* (17 B II 156). **4.** *Găldău* (Moţ); prin forma *Gîldău* fam. ard. < subst. gîldău „bolboacă" duce la înrudirea cu *Gîlda* b. (Giur 264).

Galte v. Gît **1.**

GAMA. 1. *Gama,* fam., act.; *Gămeşti* s. **2.** *-ac, Gămăceşti* s. (Mus). **3.** + *-an, Gămani* s., *Gămăneşti,* fam. (Puc). **4.** *Gamian,* St., pîrgar (16 B I 39).

GAMUL. 1. *Gamulescu* act. **2.** *„Gamulea* (Agamulea), Gheorghe" din Braşov (Cat gr. I); — d-rul; *Gămulea,* Ion (Şchei I). **3.** *Gamolea,* A., mold., act. Nume probabil balcanic < tc. ***agá*** + ***molá.***

GANGU. 1. — prof., 1890; *Gănguleşti* s. (Hur). **2.** *Gangea* (Moţ). Cf. Gangur cu apocopă (?).

GANGUR subst. var. la „grangur". **1.** — Goian (Sd XVI 185); — R. (Ştef); — pren., mold. (P[14]); *-a* s. **2.** *Gangora,* N., ar. (Cara 92). **3.** Denazalizat: Lupea fiul lui *Gagor* (17 B II 43) şi *Găgăra* b. (17 B II 274).

GANŢĂ subst. 1° muscă; 2° cange (DLR). **1.** *Gănţa,* f. (17 A I 98). **2.** *Gănţă,* b. (17 B III 417). **3.** *Ganţul* (Sur VII 209); *Gănţoae,* Tudora (Sur IV).

GARD subst. **1.** *Gardu,* Şandrul (Ştef; Glos); *Garda,* dobr. (RI XI 206). **2.** *Gărdu* olt. (Sd V 451); *-l,* Ioan (16 A I 355); **3.** *Gărd/ea,* b. (13 — 15 B 174); *-escu.* **4.** *Găr-*

www.dacoromanica.ro

duş (Viciu 15). **5.** Din pluralul garduri : *Gărdura*, C., din Găgeni (BCI V 219); *Gărdorescul*, munt. (Sd XV 46). Pentru §§ 1—2 v. şi Grăd.

Gargaun v. Gărgăun **1.**
Garniceşti v. Harn **2.**

GAROAFĂ subst. **1.** *Garofoiu* (P ; IS 271). **2.** *Garufalia* pren. (AO XIV 275) < ngr. γαροφαλιά „garoafă".

GAROI subst. „cioară" (DLR). **1.** — fam., ard. (Paş); *Garoescu*, A. (IS 265), cf. şi *Zgaroi*. **3. 2.** *Garoian*, fam.

***GAT. 1.** *Gatea*, St. (16 B IV 259); *Gateşti* t. (Drj 24). 2. *Găt/a* f. (Sd VI 140); *Găte, -a*, ard. (DR II 697). **3.** *Gătin*, G. (Bîr I); — Lupul, mold. (Sd VII 80); — Lazor (Sur XXI); etc.

Gaulea v. Găul **2.**

GAURĂ subst. **1.** *Gaur*, şi *-ă* (Ard); *Gaură* (16 B III 103); *Gaurea* (17 A IV 468). **2.** *Găur/ică, -ice* b. (Dm); *-eşti* t. (Glos). **3.** *Găurincă*, Vasii zis şi Găurică (Şchei I, III).

Găbud v. Hăbud **2.**
Găciul v. Ghici **3.**
Gădin/ţi, -eanu v. Gad **4, 5.**

GĂGĂLI vb. (a gîngăvi). **1.** *Gagală* = *Gîgîlea*, fam., mold. (RI V 225). **2.** *Găgălău*, Stoica, 1598 (RI VIII 151).

Găgăra v. Gangur **3.**
Găgonea v. Gogon **3.**
Găgu/eşti, -l v. Gag **2, 3.**
Gălăgan v. Gologan **2.**
Găld/anul, -ău, -in v. Gald **2—4.**
Găltea v. Gîlt **2.**
Găm/ani, -ăceşti, -ănesti, -eşti v. Gama **1—3.**
Gămulea, v. Gamul **2.**
Gănd/an, -e, -ea, -ul v. Gînd **1—3.**
Gănguleşti v. Gangu **1.**
Gănţ/a, -ă, -oae v. Ganţă **1—3.**
Gărăgun v. Grec **II 6.**
Gărbul v. Gîrb **2.**

Gărd/ea, -escu, -or, -u, -ura v. Gard **2, 3, 5.**
Gărdineşti v. Grăd **I 5.**

GĂRGĂUN subst. **1.**— Oprea (17 B III, 64); *Gargaun*, Toader, mold. (RI XI 314). **2.** Cf. *Gărgănul* (Sur XIX) şi *Gărgana*, olt., 1619 (Sd VI 464).

Gărle V. Gîrlă **1.**
Gărn/oi, -ot, -oz v. Gîrn.
Găt/a, -in v. Gat **2, 3.**
Găt, -a v. Gît **3** şi Gat **2.**

GĂUL 1. — Stan (17 B IV 180). **2.** *Gaulea* (Giur); — Manea Vulpariul (17 B III 201).

Găur/ică, -incă v. Gaură **2, 3.**

GĂVAN subst. **1.** *Găvăn/escu*, Ioan, prof.; *-eşti* s. **2.** *Găvănel*, N. (Isp VI[2]) şi s.; *Găvănil* (AO IX 181). **3.** *Găvăniş*, Oprea, munt. (RI VIII 199).

Geag/ea, -oe v. Gege **2, 3.**
Geagîrtu v. Gigîrt **2.**

GEAMĂN subst. **1.** *Geamenul*, Radu, munt., 1622 (RI XI 315). **2.** *Geamăn*, mold. (Sd. XXII); — Stanciul (AO XVIII 474); *-ul* (Dm; Ştef; lsp I[1]); *-ul* fiu lui Geamănul (17 A I 261); *-a* s. (Dm). **3.** *Gemen*, ard., 1214 (Lukinich-Galdi Doc. p. LVIII); *Gemen/e, -ea, -ele, -eşti, -i* ss. **34.** *Geamără*, Barbă, 1454 (Glos); *Geamîră* b. (Dm). **5.** *Jemereşti* (Ştef). **6.** Cu rotacism : *Jemăroaia* t. (16 A II 61) din n. marital. **7.** Prob. *Jimănu* (Ard). **8.** *Gemănaru*, G. act.

GEANĂ subst. **1.** — V. (Ard; Buc; Buftea). **2.** *Geanău* (16 B III 156). **3.** *Genea* (DR II); — Nicola (AO X 382); — Drag (17 B IV 322). **4.** *Geneş*, V. (Tec I). *Gean*, băn.

Geangu v. Ghenghe **6.**

GEGE. 1. — Ursul (Vr C 10). **2.** *Geagea*, ar. (Cara 34). **3.** Cf. *Geagoe*, Neagoe (17 B II 139).

Gehan v. Cehan **1.**
Gemănaru, Gemen, -e, -ea etc., v. Geamăn **3, 5.**

www.dacoromanica.ro

Genarul v. J e n a r 2.
Gen/ea, -eş v. G e a n ă 3, 4.
Genga v. G h e n g h e 5.

GER subst. 1. *Geru* (Viciu 33); — Gh. (IO 255); *-l* (Glos; 16 B IV 212; Isp I[2]; Giur 278; Cat); t., rîul; *-leasa* (17 B I 186). 2. *Gera* b.; m-te (AO XVI). 3. *Ger/ea*, R. (RI XI 54); *-eni* t. (Tec. II). 4. *Geracu* t. (Sd XVI). 5. + *-otă*, *Gerotă* (Puc) şi dr. Gerota.

Gheabureu v. G h i a b u r 2.

GHEAŢĂ subst. 1. *Ghiaţă* spătar, 1512 (Glos). 2. *Gheţu*, b. munt., mold. (Î Div; Sur XI); *-l*, Gh. (Bîr I); — m-te (Mus); *-ul*, V. (IS 264). 3. *Gheţa* clucer (Sd III 29); *Gheţă* (Bibl. Rom. Veche III). 4. *Gheţan* act. 5. *Ghţeău* (Sur XI; Grai I 417). *Gheţe*, act.; *-a*, boier (R Gr; AO XV 287; Gane; etc.); *Ghieţea* (Tis; Mano 22; Aş Br 25). 7. *Gheţelu* (Mar). 8. *Gheţeş*, Stanciul (17 B II 58). 9. *Gheţeau* (Isp V[2]). 10. *Gheaţiu* (Sd XVI). 11. *Gheţi* (Bibl. Rom. Veche III); *-a* şi *-l* ard., act. 12. *Gheţin*, Iliaş (Sd VI 92). 12. Profesiune: *Gheţaru* act. Unele derivate din rom. Gheaţă, prin sufixele onomastice obişnuite, se potrivesc cu blg. Гаџо ipoc. <. Gheorghie (Weig) fără a fi vreo relaţie.

GHEB, subst. „cocoaşă"; cf. ghebă „manta" şi ghebe „bureţi". 1. *Gheba* b. (Vra). 2. *Gheb/an*, M. (Sd XI 63); — I. (D Buc); *-ani*, *-ari* ss.; *-ăneşti* s. (Hur; Sd XXII); *Gheb/oaia*, *-oiasa*, *-oeni* ss.

GHEGHEU. 1. *Ghegheu* s. (13—15 B 145); Cf. *Ghighiu*, m-re lîngă Ploieşti scris şi *Ghighen* la 1820 (Vieri 85), Cf. Гереи, oraş blg. port la Dunăre. 2. *Ghigenescu*, N., olt. (Nif). Cf. Gheghen Paşa (C Erbiceanu Cr. greci), şi hanul peceneg Keghen la an. 1050.

GHEIA. 1. — jude (Ştef; C Bog); *Gheeşti* s. (Dm). 2. *Gheoa* f (Bga VI 23). 3. Cf. *Gheuşul*, R. (17 B IV 427).

GHEM subst. 1. *Gheme* (Ard). 2. *Ghemuleţ* (16 B III 362). 3. Cf. *Ghemin* (AO XI 217). 4. *Ghimicea*, P., olt. (Î Div); *Ghimiceşti* s. < ghimiciu „om scund" < ghem (DLR).

Ghemon v. D e m o n 1.

GHENGHE cf. magh. *gyenge* „slab, gingaş" (M mar; BA ung. 21). 1. *Ghengi*, Ilie, ard., act. 2. *Ghenghe* (C Ştef; Băl VI; Bîr III), scris şi *Ghenghia* (Băl II); — m. log., 1620 (Sd XXI) sau *Ghianghia* log. (17 A IV 102); *Gheanghe*, Cosma, 1548, scris şi *Ghianghia* (16 A I 409, III 78; Ur XVIII 192); — vornic scris şi *Ghinghe* (Sd V 18) şi *-a* (Bîr III; Sur II); *Gheanghea* (Ur XXII 383; 16 A II 3; Sd XI 49, Sd XXII); *Ghianghe*, mold. (Sd XVI; Răc 10), formele acestui nume variază la aceeaşi persoană şi în acelaşi document, ca pentru Ionaşcu *Ghenghea* (RI XIV 156). 3. *Ghingh/e, -eşti* s. (Ştef); *Ghinga* (M mar; RI IX 144). 4. Cf. *Ghenghelina* în folclor (DR II). 5. *Genga*, Fabio, italian stabilit în Ardeal, soţul „doamnei Velica". 6. *Geangu*, Gh., act. etc. 7. *Ginga*, Gh., mar. (Dealul 140); cf. *Gingaşu* fam. 8. Denazalizat: *Ghiaghiul*, mold. (Sd XV 219).

***GHENŢ.** 1. *Genţ/ea* ţig. (16 B II 16); *-ulescu* (Z). 2. *Ghinţea* (16 B III 362). V. şi Gonţ 3.

Ghenţe v. G o n ţ 3.
Gheoa v. G h e i a 2.
Gheon/e, -ea, -ie v. G h i o n e 1—3.
Gheţ/a, -an, -aru, -ă, -ău, -e, -ea, -eş, -eu, -i, -ie, -în -u (L) v. G h e a ţ ă 2—13.

GHEUCA alb. 1. frecv. pren. şi n. de familie (Sd XI, XXII; Tut; Sur IV; Bîr IV) etc.; — Bejan (Băl II). 2. *Gheoca* pren. (P[1] fila 5 v-o; 17 B II 388). 3. *Gheoica*, Slăviţescu (Olt). 4. *Ghioca*, ar. (Fărş); *Ghioca* = *Gheuca* căp. (Cotr 3); *Ghioca* pren. (Pom; P[11] fila 27; 17 B I 313, 445; 16 B VI 254; Hur; Drag 274); — log. Stănescul (Aş Br 7). 5. *Ghiovcu* (16 B VI 139). 6. *Ghioga*, mold., act. în cont. prob. cu subst. ghioagă. 7. *Ghiuc*, V. (Băl VI); *-a* (Moţ; Bîr III). 8. — grec < alb. Γκιόκα (But); Un Γκέουκα din „Misia" 1762, în Bucureşti (Iorga III 6 n. 2); „Mitropolitul Leon *Gheuca* de origine albanez" (ib.).

Gheuşul v. G h e i a 3.

www.dacoromanica.ro

GHIABUR var. la subst. „chiabur". **1.** *Ghiaburu*, I (An Pit 24). **2.** *Gheaburcu*, Ion (Puc). **3.** *Ghiaburcea*, munt., act.

Ghiangh/e, -ia, Ghiaghiul v. G h e n g h e **2, 8.**

Ghiaţă, Ghieţea v. G h e a ţ ă **1, 6.**

GHIB < subst. ghib(ă) sau gheb(ă). **1.** — (Moţ); *Ghibu*, O., ard. **2.** *Ghiaba* s. **3.** *Ghibuş*, M., olt (T-Jiu).

GHIBAN subst., sinonim cu biban (DLR). **1.** — fam. (Isp V[2]); *-u* s.; *-ul*, Ion (Sur VII 210—211); *Ghibenii* (ib.); *Ghibănescu* Gh. editorul colecţiilor de documente: „Ispisoace şi Zapise, Surete şi Isvoade" etc. Cf. şi *Gheban* (v. Ghib).

GHICI vb. **1.** *Ghicea* (AO X 129; 16 B IV 155, VI 338); *Gicia* (Viciu 33). **2.** *Ghiciul* (16 B III 362). **3.** *Găciul* (16 B II 171, 248) şi *Gciul* (Ac Bz 17; Cat) — din forma dialectală a vb. a gîci.

Ghid, -ea v. David (P. I) şi Gîde 8 (P II).
Ghidraşco v. V i d r a **6.**
Ghighiu, Ghigheneseu v. G h e g h e u **1, 2.**
Ghilea v. B i l **7.**

GHILI vb. dialectal < a bili „a albi". **1.** *Ghilea* b. (Moţ) şi s.; *Ghil/ia, -eşti* ss. **2.** *Ghiliu* nepot Şendrei hatmanul (A Gen II 71). **3.** *-an*: *Ghilăneşti* s.; *Ghilenoaie*, N., (Hur 124). **4.** *Ghilencea*, Ion (Mus 11). **5.** Cf. *Ghiliseni* s.

GHILŢ subst. „laţ". **1.** *Ghilţu* = *Gtlţu* (Ştef; C Ştef; Arh; Isp VI[1]). **2.** *Gtlţ* (Dm); *-eşti* s.; *-u*, Glig. (17 A II 245); *Găltu* staroste de Tecuci (16 A III 96). **3.** *Gtlţea* (17 B III 316).

GHIMEŞ cf. magh. **gim «cerboaică»** **1.** — fam. ard. act. şi t. **2.** *Ghimiş* b. (Bz); — V., mold., act. cf. şi subst. ghimiş derivat< ghem (DLR); *Ghemeş* b. (V. Bistr.).

Ghimiceşti v. G h e m **4.**
Ghimon v. D e m o n **1.**

GHIMPE subst. **1.** *Ghimpu*, T., pitar (Isp VI[1]). **2.** *Ghimpa* fam. **3.** *Ghimpău* (ib.), **4.** *Ghimparii* neam (Vr). **5.** *Ghimpaţi*, Ghimpeţeni ss.

GHINDĂ subst. **1.** *Ghinda* f. (Ştef; C Ştef; Glos; 16 A II 104, 117 etc.); — b. (16 A III 146). **2.** *Ghindă* (Sd XI 272). **3.** *Ghindău*, St. (Sur III); cf. s. *Ghindăoani* (locul luptei lui Sigismund cu Ştefan I Vvd., 1395) şi *Vindăoani* (Dm), dar v. şi Hindău. **4.** *Ghind/e* b. (C Ştef); *-ea*, mold. (Isp IV[1]); *-ea*, ard. 1726 (Paş); *-eşti* s. **5.** *Ghindul*, fam. (17 B II 228; Tut 35). **6.** *Ghinduş* (17 B II 357). **7.** Profesiune: *Ghinder*, mold. (Sd XXI; Isp III).

Ghinga, Ghinghe v. G h e n g h e **2, 3.**
Ghinţea v. G h e n ţ **2.**

GHIOC subst. **1.** *Ghioca* act., formă ce se confundă cu derivatele din Gheuca § 4. **2.** *Ghiociu* (Vr) < subst. ghiociu „car-suian" (DLR); *Ghiocescu* (Puc).

Ghioca, Ghioveu v. G h e u c a **4, 5.**

GHIONE < alb. *gjon* „cucuvea". **1.** — post. (17 B III 11) zis şi *Ghionea* (ib. IV 6) sau *Gheonea* şi *Gonea* (17 B IV 210); (Cat. mold. II) **2.** *Gheon/ea*, V., act.; *-ie*, ţig. (Sd VI 532).

Ghiş/a, -an v. V i ş **3, 7.**
Ghita, -na G h i t i n a v. M a r g a r e t a **II 3.**

***GHIŢI. 1.** Cu + *-man*, *Ghiţiman*, cf. ghisman „alivenci" (DLR). **2.** + term. *-voe*, *Ghiţivoe*, Obrejă, mold. (Isp II[1], III[1]).

Ghiue v. G h e u c a **7.**

GHIZDAV adj. < sl. „elegant" (DLR). **1.** — (16 B I 79); *Ghizdăvescu* act. **2.** *Ghizdavăţ*, munt., 1476 (Flor; 13—15 B 173).

Giforeanu v. V i f o r **1.**

GIGEA adj. **1.** — (Glos); *Gige*, N. (Vr C 174). **2.** *Gigiu* (Gr Buc). **3.** *Gigu* (AO XVI 369); *Gigioii*, ceată (D. Gorj).

GIGÎRT. 1. — Ioan (IO 33); *-u*, V. (T-Jiu; Î Div); *Dzigtrtu*, ar. (Cara 11); *Gigărtu*, N.,

www.dacoromanica.ro

(1814) (An C III 749); *-l*, Ion, 1726 (Sd V 104). **2.** *Geagîrlu*, munt. (BG LIV 157).

Gigle v. G i u g l e a **4.**
Ging/a, -aşu v. G h e n g h e **7.**
Gioca/ă, -ăş, Gioc/ă, -ută v. J o c **2—4.**

GIODĂ v. gidă. **1.** — fam. (Hur 123). **2.** *Gioadă* (ib.). **3.** *Giodoiu* (Hur 102).

GIOGA 1. *Gioga* b., ar. (Ant Ar); — Ioan (Cat gr. I). **2.** *Giogea* Z. (Ard II 161).

GIONAT cf. subst. plural gionate „gambe" şi ar. *dżunatic* „vitejie" (DR II). **1.** — I. învăţ. mold.; *Geonat*, Ioan, 1802 (BCI VII 103). **2.** Cf. *Gianat*, moşnean, 1610 (AO XV 62).

GIONE < ar. *dżone* „june" (Ant Ar). **1.** *Gionea*, Ioan (L. Pl 376); *Gioni*, pren., ar. (Cara); *Gioneasa* f. (Ard I 64), marital. **2.** + *-ca*, *Gionca*, S. (Met 156). **3.** + *-ete*, *Gionete* munt. (BG LIV 194).

Gioş/a, -an, -ăni -u v. J o s **1—3.**

GIUC 1. *Giuca* b. (16 B VI 121). **2.** *-an*: *Giucan*, V. (Buc). **3.** + *-lea*: *Giuclea*, Ioan, act.; v. şi *Giuglea* şi *Jucu*.

Giudeţul v. J u d e ţ **1.**
Giugaru v. J u g **4.**

IU **GLE** sau **GIUG** + suf. **LEA**, cf. subst. ar. džuglu < lat. *jugum* „culme de munţi", + art. *l*; la bulgari „răzor" (DR III). **1.** *Giuglea*, Gh. filolog ard.; *Giuglescu* (Gorj). **2.** Cf. *Ciuglea* (Tel 58) şi *Juglea* v. Jug. **4.** Cf. *Gigle*, Ion, 1793 (BCI VII 22). **5.** Cf. *Giuglău*, Olga, act. < giuglău, nume de cîine (DLR).

Giumătate v. J u m ă t a t e **3.**
Giune/an, -ul v. J u n c **3, 4.**

***GIUP 1.** *Giupe* t. (16 B V 246). **2.** *Giupcă*, C. (Sur IV). **3.** *Giupană* munt. (BG LIII 157).

Giuratul v. J u r a t **2.**

GIURMA 1. — G. (T-Jiu). **2.** + *-an*, *Giurman*, munt., 1608 (Sd VII 271). **3.** *Giurmen*, moşn. (AO X 129; 16 B VI 338).

***GIUVEL 1.** *Giuvela*, Ioan (Î Div); *Giuvala* t. **2.** *Giuvelie*, înv., 1890. **3.** + *-că*, *Giuvelcă* (Sd X). **4.** Cf. *Giuvenlia* s. dobr.

Gicia, Gîciul v. G h i c i **3.**

GÎDE subst. **1.** — ţig. (16 B II 193); *-a* b. (17 B I 286); *Gîdeşti* s. (17 B II 193). **2.** *Gîdei* act. **3.** *Gîdeoiu* act.; *Gîdoiu* (Paş); *Gădăiu* (Romanosl. IV 56 n. 98). **4.** *Gîdeţ*, Manea (17 B II 17). **5.** *Gîdinţi* s. (Dm; Ştef). **6.** *Gîdiuţă* act. (Catina). **7.** *Gîdesea* t. (Dm) prob. dintr-un marital *Gîdeasa.

GÎLT 1. *Gîltea* (16 B I 179, III 304). **2.** *Găltea* şi *Galte*, V. (Isp IV[1]). V şi Gald.
Gîlţ/ea, -eşti, -u v. G h î l ţ **1. 3.**

GÎND subst. **1.** *Gîndu* mold. (Sd XXII; Ur XXII 374); *-l*, fam. (Sd III, VI 47; Băl VI); *Găndul* (17 B III 407); BCI XI 6) etc. **2.** *Gând/e* (17 B IV 53); *-ea* (Cat; 16 B II 205); (AO XVII 314); *-escul* 1650 (AO II 219). **3.** *Găndan*, Stan (17 B IV 368). **4.** *Gîndilă*, V. act.

GÎ(N)SCĂ subst. **1.** *Gînscă* (Dm); — fam. (Buc; Isp V[1]); — Ghervasa b. (Sur I). **2.** *Gînscovici*, D., uricar (16 A III 73). **3.** *Gîscă*, fam., act.

GÎRB subst. „spate". **1.** — popa (17 B III 134); *-ă* act.; **2.** *Gărbul*, M. (16 B I 79). **3.** *Gîrb/ea* (Dm; IT); *-eni, -eşti* ss.; *-escul* (Ştef). **4.** *Gîrbo* şi *Gîrbov* (Mar; Dm); *Gîrbov/u -ăţ* (Dm; Ştef); *-an* (Glos; AO XVII 311). **5.** + *-vici, -an*: *Gîrbovicean* (u). **6.** *Gîrbăşan* (17 B I 139).
Gîrc/a, -ă, -eni, -ina, -ini, -inul v. G r e c **II 1—3.**
Gîrd/ani, -ăneasa, -e, -ea, -ei, -eşti, -oman, -ul v. G r ă d **II 1, 2, 4—6.**

GÎRLĂ subst. **1.** *Gîrl/e* (Dm); *-ea* (17 A I 136, IV 416); *-ea* vatah (Sur II); *-eşti* s. (Dm); *Gărle* (Băl III) scris şi *Gîrlea*, portarul Sucevii (16 A III 40). **2.** *Gîrlan* (17 A II 59). **3.** *Gîrluş* (16 B IV 133; AO XIX 134).

***GÎRN. 1.** *Gîrnea*, C. (Răc 20) — Ghirilă (Sur IV; Isp II[1]; RI XII 238). **2.** + *-ută*, *Gîrnotă* (16 B IV 187). **3.** *Gărnot*, D-tru, care

www.dacoromanica.ro

semnează *Gărnoi* la 1647, munt. (BCI V 194) zis şi *Gărnoz*, D-tru, din Urlaţi (ib. 216). **4.** *Gîrneţu*, Gh. (Sur XV 259).

GÎT subst. **1.** *Gîta* f. (16 A III 443). **2.** *Gîtea* (ib. 13, 28); — ard. (DR II 697). **3.** Cf. *Găte*, *-a* (ib.). **4.** *Gîtan* act.

GLAVA sl. глава „cap". **1.** *Glav* b. (17 B II 274); *-a*, Ioan (Puc). **2.** *Glavan* fam, **3.** Forma ucr. cu *h-*, *Holova*, mold.; *Holovat*, Vas. (Sur IV); v. Holouca.

GOANGĂ subst. **1.** — fam. act. **2.** *Goangea*. **3.** *Gonga* (11—13 C I 57); — P. (Î Div); *Gongu* t.; *-leşti* moşneni din Teleorman (ib).

GOCIMAN subst. sau goţman, gojman<germ. *Gotsmann*, ung. *gócsmány* (DLR) „epitrop al comunităţii ortodoxe sătești în Ardeal" (Sd XIII, la Index de lucruri), „ales de obşte şi ajutat de juraţi" (Ard I 197), pe un act din 16 febr. 1805; funcţia se zice „goţmănie" (Ard II 97, 271). **1.** *Gociman* b. (Ard II 251); — din Bîrsa (Sd X); — ard., 1771 (Paş). **2.** *Goşman* b. (Dm); *-i* s., mold. (Sd XXI); *Goşmăneşti* s. (Dm). **3.** *Goţman* (L Pl 371). **4.** „Uncheaş Gaspar goţman", din Cîmpulung-Muscel (Sd I—II).

GOCIU subst. „administrator de moară" (DLR). **1.** — ard., 1726 (Paş); — munt., fam. (Cat); — (Scorţeni); *-l* frecv. mold. (Sur IV; Bîr III); *-l*, munt. (17 B I 312). **2.** *Goča* f., ar. (Fărş); Goceşti (Vr). **3.** *Gocileasa* (Ur XXII 76) < *Gocilă. **4.** *Goceanul*, O. (Ştef). Pentru formele **2—3** cf. şi blg. Гочо sint. < Гора (Weig).

GOD cf. sl. годъ „ora, timp" şi particula *gode* „careva" (DLR). **1.** *Gode*, Ion, olt. (Sd VII 61; Vr; 17 B IV 199); *-a* (Mus 35); *-a*, din s. Godeni (13—15 B 131). **2.** *Godeanu*, oronim; — şi G o d e n i ss. V. şi G o i d e. **3.** *Godin/eşti*, *-elul* ss., prob. din subst. godin-godac (DLR).

Go/e, -eoae, -escul, -eşti v. N e a g u **IV 1.**
Gogeamuş v. H a g e m **2.**

GOGOAŞĂ subst. **1.** — stol., 1483 (Flor 255). **2.** *Gogoşa*, fiul lui Ioan *Gogoaşe* (16 A III 298). **3.** *Gogoşe* (16 B II 302); *Gogoşoaia* (ib. 374).

GOGON subst. **1.** *Găgonea* (16 B III 4). **2.** *Gogoncea* (Glos). **3.** *Gogoneţ*, Toader, 1636 (ib).

Goi/a, -an, -ana v. N e a g u **IV 2, 4.**
Goie/ea, -elu v. N e a g u **IV 5.**

***GOIDE**, cf. Gode cu epenteza *i* (?). **1.** *Goid/escu*, Ioan (Î Div); *-eşti* s.; *Goideasca* t. **2.** *Goideanu* (Cat). **3.** *Goidişeşti* s. (Isp IV).

Goilă v. N e a g u **IV 6.**
Goiţ/a, -ea v. N e a g u **IV 7.**
Golu/ae, -l v. N e a g u **IV 1, 3.**

GOL adj. **1.** *Golul* b. (Ur XXII 87). **2.** *Golea* (Ard; Moţ); — haiduc (G Dem 584, 588). **3.** *Goläe* forma mold. (Ştef; 16 A III 10); *Golăeşti* s.; *Golte* (C Ştef); *Golăi* şi *Golea* (Băl II; Sur II) sau < Neagolea, v. Neag IV 8; *Golti*, Lazăr (16 A I 359); *Golae*, Ursachi (Isp VI[1]). **4.** *Goli* ar. (Fărş); *Golia* leremia, ş.a. (Hurm XI) şi s.; *Golie* act. **5.** *Golăul* (Braş). **6.** *Golăiaş*, boier, 1600 (C Neamţ II 2); *Golăeş*, diac 1740 (BCI VII 20). **7.** *Golaş*, (< adj. golaş) ţig. (16 B II 16); *Golăşei* s. **8.** *Golanca*, marital (Glos). **9.** *Goleş* s. **10.** *Goleţ* (16 B III 143) şi s. băn.; *-i* s. **11.** *Golin*, boier (13—15 B 65; Ţ-Rom 65; Flor 19); *-easa* s. **12.** *Goliţ/a* s.; *-ă* b. (16 B II 379). **13.**+*-cea*, *Golcea* (Moţ; 16 B I 60). **14.**+*-man*, *Goliman*, L. (Sd VII 236). **15.** *Goloiul*, Gh., munt. (Sd V 489). **16.** Cu fonetism ucr, *Holuţă* fam. (Buc).

GOLOGAN subst. **1.** — ţig. (17 B II 184). **2.** *Gălăgan*, Ion (Isp II[2]). **3.** Cu schimb părţii finale: *Gologuş*, E., act. **4.** Cu fonet. ucr., *Holohan*, I. (AO XVI 361).

GOMA 1. — Notea, ar. (Cara 92). **2.** *Gom* (ib. 82); —ard., 1750, sătean. **3.**+*-an*, *Goman* (Isp III[1]). **4.** *Gomoi*, Stoia (16 B II 97, 250); *-u*, Manea (16 B VI 155); *-eşti* s.; *-escu*. **5.** Prob. cu *u* < *o*: *Guma*, N. (Ard; Î Div); — Isachis, grec (?) (D Buc); *Gum/u* (Sd XVI); *-ueşti* s.

www.dacoromanica.ro

GON 1. — V., mold., act.; *-ea* (16 B II 392); sau < Ghione. 2. + *-cea, Goncea,* 1713 (Sd XV 89); *Goncescu* (Arh); *Gonc̦a,* Ioan, olt. (Sd VI 504). 3. + *-ciu, Gonc̦iu,* Jălu, dobr. (Rl XI 204); *-l* (16 B III 363); *-l,* Rad, ţig., 1760 (AO XXII 128).

Gonea v. Ghione 1.
Gong/a, -u, -uleşti v. Goangă 3.

GONŢ cf. subst. plural goanţe = boabe de fasole, pietricele (DLR) şi srb.-cr. *Gonca* (Rječ citat de Paşca). 1. — D. act. *-eşti* s; *-escu.* 2. *Gonţa* mold.; Gonţă b. (16 A III 189); — şi la genitiv: *„Gănţii* popii" mold., 1686 (BCI IV 186, 194); *Gonţa,* fata Dumitrei, 1678 (BCI IV 222). 3. *Gonţe,* pah., munt., 1500 (Sd XXI); *-a* (Cat; Giur 267; 16 B I 187, II 328); *-a,* ard., 1726 (Paş); *-a,* mold. din Soleşti, care sub act semnează *Ghenţe* (BCI IV 188). 4. *Gonţu,* ţig. (16 B II 16); *-l,* Gr. (Bîr III). 5. *Gonţilă,* I. (AO IX 190). 6. Prob. *Gunţaţi* s. disp., vecin cu Bleajoii (17 B III 281) Ploieşti.

Goraeţ v. Horaeţ 3.
Gorban, -eşti v. Gurban 2.
Gorjeşti v. Horja 5.

GORN cf. adj. sl. горьнъ „de munte". 1. *Gorna,* Ianoş (AO IV 322). 2. *Gornjea, -eiul, -eşti, -eni* ss. 3. *Gorniţa,* S. (Sd XI 94).

GORUN subst. I. 1. — (Cat); — Ioan, olt. (AO XXI 173); — de Dridif, nobil de Făgăraş (Paş); — b. (16 B II 138); — ţig. (ib. 16); *-a* b. (16 A I 267); *-eşti* s. (Dm). 2. *Goron* (Moţ); *-ul* t. 3. Cu fonetism ucr. *Horun* act.

II. Derivate ce se confundă cu tema adj. gorîn „ars, pălit de soare" cf. şi subst. gărînă „curătură" (DLR) sinonim în fond cu termenii Arsa, Jariştea (care designă vechi despăduriri prin incendiu). 1. *Gorîn* fam., ard., 1680 (Paş); *-a,* sat munt. pe Teleajen.

GOSEA 1. — (16 B IV 213). 2. + *-an, Gosan,* T. (Ştef); — pah. mold.; — Tanasc (Sur X; BAP II 184), probabil referinţe pt. acelaşi personagiu. 3. + *-ar, Gosariu,* Livia, mold., act.

GOST cf. sl. гость „oaspe" şi partea finală din Dragostea. 1. *Goastă,* Stan (17 A IV 102). 2. *Gostea,* boier, 1390 < sl. *gostĭ* (etim. Iorga III 269); — zis şi *Gostian,* 1409 (Div 52); — olt. (16 B VI 338; AO XII 110; 17 B IV 405); *Gosteşti* s. (17 B IV 188); *Gostescul,* Gh., 1712 (AO IV 322). 3. *Gosteiu* (16 B IV 208; BG LIV 194); — cel Negru (13—15 B 16). 4. *Gostoaia* fam. (M mar). 5. *Gostilă* (Ştef; Sur XV; Bîr IV); *Gostilo* (Dm). 6. *Gostileşti* s. (Dm); *Gostilele* s. 7. *Gostinu* s.; v. şi Partea I la *Augustin.*

Goşman v. Gociman 2.

GOŞU cf. expresia: *goş-gogeamite* şi ipoc. Goşu < Neagu IV 9; cf. blg. Гошо sint. < Гора (Weig). 1. — R. s. Telega; *-l* din Breb (17 B IV 556). 2. *Goşa* b. (Moţ; 16 B I 34); — s. (Sd XXI); *Goş/ea, -eşti* tt. 3. *Goşoiu,* Oprea (Drj 48).

GOT; pentru etimologie se pot face patru ipoteze: 1° calendaristică < Sava Gotul, deci n. cărturăresc, după ex. lui Persu < calend. Iacob Persul etc., 2° Gotă din Negotă şi Neagotă, prin aferează, nume foarte frecvent şi 3° blg. Гото sint. < Гора (Weig); cf. şi discuţia etimologiei la Philippide (OR I) 4° ipocoristic de la germ. *Gotthard, Gottlieb* (Cf. I. Iordan, BL VI p. 41 şi Al. Rosetti Ist. l. romîne II 70) 1. — b. (BG LIV 195). 2. *Gotăuţi* s. vechiu (Ştef). 3. *Gotha,* Radul (16 B VI 262). 4. *Got/e* ţig. (16 B II 2); *Got/ea* hotarnic (16 B I 165); *-ea* (Mar); *-eşti* şi *-eşul* tt.; *-ăşti* şi *-ăuţi* ss. (Dm); cu *h* < *g*: *„Hoteşti* din *Goteşti, în ţinutul Tigheciului" I. Bogdan (Ştef); v. şi Hot. 5. *Goteş,* munt. (17 B II 285). 6. + *-ar, Gotar,* Ionaşco (Sur III).

Goteşti v. *Got* 3, v. Hot 6 şi Neg C 1.

GOŢĂ scurtare din < Negoţu şi < Neagoţă (< Neagu), sau subst. var. la „gogoriţă", dialectal ard. şi ar.; cf. şi blg. Гоцо sint. < Gheorghie (Weig). 1. *Goţa* olt. (Sd XXII); ard. (Mar); — I. (Grd 42). 2. *Goţul* (Tec I); — D-tru din Soleşti, 1686 (BCI IV 208); — fiul Armancăi (16 B III 63); — căp. din Foleşti, 1707 (ib. 222), zis şi *Guţul,* într-un doc. din 1718: „Ştefan sluga Guţului

www.dacoromanica.ro

din Foleşti" (BCI IV 222). **3.** *Goţe* (Ard); *-a* = *Goţia*, E., act.; *Goţi*, popa din Vălenii de Munte (BCI XIII 187); *-u*, N., din Muşcel (Î Div). **4.** *Goţeală* (Hur 206).

Goţman v. Gociman 3.
Gracea v. Grec II 5.

GRAD cf. sl. гра̀дъ „grindină" şi sl. Гра̀дникр (Weig). **1.** *Grad* zis şi *Grid* (sic) Văsii, ard., 1700 (BCI XII 69); *Grad* pren. (Dm; Mar); fam., act.; *-ul* Şarbanovici 1348, vlah din Serbia (A Ist III 85; DR I 196). **2.** *Grada* b. (Ştef); — Dumşa (16 A I 106). **3.** *Grade* (AO X 129); *-a* pren. (P^{II} fila 27; Giur 81; 16 B IV 104); *-a*, călăraş, 1655 (Sd IV 38). **4.** *Gradi* fam. (Isp IV^2). **5.** *Gradoe* (AO XVIII 474). **6.** *Gredescul* (Bez I 22); *Grădescu*, mold. *-escul*, Stoica (17 B II 175): *-eşti* neam braşovean, 1780 (BCI XII 88); *-eşti* s. (Dm). **7.** *Grădan*, Ioan, ard. (Met 138). **8.** *Grădoman*, boier 1521—29 (P. Gov. f° 14 vo) v. şi GRĂD.

GRAMA < gr. γράμμα „literă"; folosirea temei ca nume s-ar putea explica şi prin scurtarea lui „gramatic" < gr. γραμματικός „scriitor", cf. diac < diacon folosit în acelaşi sens. **1.** — b. (Ard; Paş) etc.; *Gramul*, Bogdan (Bîr II). **2.** *Grăm/ac, -eac, -oiu* (Paş); **3.** *Grăman*, act.; *Grămeşti* s. **4.** *Gramcea* act., cont. cu Grancea (Jiul ard.).

GRANDA 1. — f. (16 B III 318). **2.** *Grandea*, Grigore H., poetul. **3.** Cf. *Hrand*, act.

GRAS adj. **1.** *Grasul* (Dm; Glos); — Vulpaş (16 A III 284); Ivaşco al *Grasului* (Aş Br 150). **2.** *Grăsău*, C., ard. **3.** *Grăsoi, -u*, act.

GRAVU cf. germ. Grewe < *Graf* „comite" (etim. Paşca). **1.** *Gravu* (Paş; Viciu 13); *-l* (Puşc.) **2.** *Greavu*, ard., 1627 (Paş). **3.** *Grevul*, olt., 1638 (AO VII 29). **4.** + ung. grof „conte"; *Grovu* 1726 (Paş). **5.** *Groful*, Pătru (Şchei I: Viciu 33) **6.** *Groh*, Cristea, olt. (Sd VII 58). **7.** Prob. *Grou* fam. act. (Băicoi).

GRĂD sau GÎRD < sl. грѣдъ „mîndru". **I. 1.** — (17 B III 137). **2.** + *-ină*: *Grădină* b., 1622 (RI VIII 199; Moţ); — din Putna (16 A II 58); N. fiul *Grădinei* din Trotuş, 1656 (Sd VII 380), sau < subst. grădină. **3.** *Grădinca* f., 1628 (Tut 33, 44). **4.** Cu met. *Gărdineşti* s. A se compara cu formele temei Gard şi Grad.

II. 1. *Gîrdul* (16 B IV 232). **2.** *Gîrde* scris şi *Grîde* (Dm). **3.** *Grîdovici* (Dm); *Gîrdea*, mold. (Dm; Arh); munt., 1483 (Ţ-Rom 331); *Gîrd/eşti* şi *-oaia* ss. **4.** *Gîrdani* şi *Gîrdăneasa* ss. **5.** *Gîrdei*, Valea, t. (17 B I 357). **6.** *Gîrdoman* boier (Rel).

III. *Grid* formă din Ardeal: **1.** *Grid*, V., pren., ard., 1696; — Ion, ard. (RI XIII 281); — (Sd X); — din Bîrsa (Ard). **2.** *-an*, *Gridan*, P. (T-Jiu).

Grăd/an, -escu, -eşti v. Grad 6, 7.

GRĂJDAN < sl.-rus *граждании* „cetăţean", din care s-a lepădat silaba finală, tratată ca sufix; cf. blg. *Gruždana* (Mikl p. 266). **1.** *Grajdan*, coconu Mircii spătar, munt. (BCI vol 193). **2.** *Grăjdan*, mold. 1607 (17 A II 80; Sd XVI 392); — spătar, 1641 (AO XIX 120); — munt. (Aş Br 3); — olt. (Sd VII); *Grăjdian* b., mold. **3.** Alături de acest nume apar şi formele moldovene, citate de Tr. Ionescu-N. (Romanoslavica III 25—27, an. 1958) ce rămîn de explicat: *Grăjdean*, mold., 1587; *-u* (din sec. al XVII-lea şi al XIX-lea), *Grăjdianu, -l*; *Grăjdeni* s. (ib. 27), vecin cu schitul *Grăjdana*, poate fi o sinc. din Grăjdăneni, şi tot astfel „*Grăjdineşti* sau *Grindineştii*" s., olt. (Sd XXII). **4.** *Grăjdana*, nume format ca Drăgana din Drăgan, apare în documente mai tîrziu, ca prenume feminin şi ca toponim (Pom; Sur VI), în ambele ţări. La exemplele citate de Tr. Ionescu-N. şi urmărite cu precizări genealogice din documente editate sau manuscrise (ib. p. 21—25) adăugăm: *Grăjdana* f. munt. (Sd IV 162); — Băleanu, 1616 (AO XII 447); — soţia lui Coceală (A Gen II 66); şi *Grejdana* 1760 (Ins 338, 241) soţia logofătului Bunea.

Grăm/ac, -an, -eac, -eşti, -oiu v. Grama 2.
Grămăzilă v. Grumaz 4.
Gră(n)otă v. Grîu.
Grăs/ău, -oi v. Gras 2, 3.
Greacea, Greaţea v. Grec II 4.
Greavu v. Gravu 2.

www.dacoromanica.ro

***GREBEN** blg. гребен „pieptene". **1.** *Grebenea* b. (Ard); cf. *Grebena* oraş ar. **2.** + *-eo*: *Grebenco* b. (Sd XXI). **3.** + *-ce*, *Grebence* b., mold.; — eg. (Blr III); *-a* (Sd XI, XVI; 17 A I 165). **4.** *Grebăn/aş* şi *-uş* fam., act., munt. **5.** *Gribencea*, Toader sau *Gribinci*, mold., 1674 (RI XII 242); *Gribincea*, Laurenţia, poeta.

GREBLĂ subst. **1.** *Greble* monah Urlaţi (BCI V 247); *-a* poreclă (Sc). **2.** *Grebleş* (Sur III).

GREC etn., nume frecvent între 1500—1800 în ambele ţări şi în Ardealul meridional, purtat ca supranume de imigranţii greci sau aromîni, fugiţi de jugul otoman, din provinciile greceşti; s-a luat apoi de dacoromîni ca prenume, la fel cu celelalte etnice; dovada se face mai ales prin prenumele feminine. **I. 1.** *Grec*, Gh., mold. (17 A IV 415); *-u* fam. ard. (Paş) etc.; *-ul* pren. (Dm; 17 B I 145); „*Grecul* şi frate-său Lupaiu" (16 A I 358); — fam. (17 B III 560). **2.** *Greaca* pren. feminin frecvent: — fiica lui Rusu (Ştef); — fata lui Toader Rus (16 A I 75); — şi Mica surori (16 A II 16); — sora lui Bălţatul (17 A IV 103); alte ex. de prenume feminine: (Dm; P[14]; 17 A II; Sd XVI 293). **3.** *Grecea* b. (C Ştef; 16 A III 132; Isp II[1]; Bibl. Rom. Veche III); — călăraş, 1655 (Sd IV 38); *Grecescu*; *-l* Ilie (17 B IV 145); *Greceanu*, Radu, cronicar. **4.** *Grecin* 1436 (Dm; CL); coincidenţă, lat. Graecinus, **5.** *Grec/i*, *-ea*, *-eanca*, *-eni* ss. **6.** *Grecuşor*, Gh. (RI XXXI 187). **7.** Cu suf. ucr. *-uc*, *Greciuc*.

II. Forma slavă Грькъ, blg. Гърк. **1.** *Gîrcă* b. (17 B I 283, 332); *Gîrca* circiumăreasă (Băl II; BA sl 11). **2.** *Gărce*, *-a*, *Gîrceni* ss. **3.** *Gîrcini* b. (Sur XXI); *Gîrcin/a* b. şi s., şi *-eşti* s. (Dm; Sd XXI); *Gîrcinul* b. (Sur XIX). **4.** Prob. *Greaţea*, T. (Ard), sau < Griţa (Grigorie v. Partea I); *Greacea* fam. (Ard 172). **5.** *Gracea* vătaf (Băl II); *Gurcea* popa, diac 1634 (Cat mold II). **6.** *Gărăgun* supranume etnic dat grecilor de către aromîni.

Gredescul v. Grad **6.**

GREIER subst. **1.** *Greere*, C. (AO XVI 355). **2.** *Grieros*, Şt. (Vit B 41). **3.** *Greur*, ţig. (16 B VI 145).

GREU adj. **1.** *Greul* (Dm; Ştef); — **fam.** buc— din Bodeşti, 1580 (AO VII 304); **Radu al** *Greului* (16 B VI 126).

Grevu v. Gravu **3.**
Gribencea, Gribin/cea, -ci v. Greben **5.**
Grid, -an v. Grad **1** şi Grăd **III.**
Grine/a, -ă, -o, -ovici v. Ungur **II B 3.**
Grin/i, Grinţ/âşti, -escu, -leş v. Ungur **II B 1, 4.**
Grita v. Negru **17.**

GRIU **1.** *Griul* ţig. (Sd XVI); *Grieşti* s. (Sur IV; 17 A III 223). **2.** *Grieleşti* s. disp. (Ştef; C Ştef) < diminutivul *Griel. **3.** Cf. *Grias* din Adjud (Sur V), ungur sau sas.

GRIJĂ subst. **1.** *Grija* b. (Băl II). **2.** Compus: *Haragrij* (Sur XXII) „fără grijă". **3.** *Grijulivi* s.

Grin/că, -co, -coviei, -i, -ouţi v. Ungur **II 1—3.**

GRINDĂ subst. *Grindeş* scris şi *Grendeş* (16 B V 38). *Grindu*, Iacov (Şchei IV).

Grinţ/escu, -leş v. Ungur **II 4.**
Grita, v. Negru **17.**

GRIV adj. **1.** *Grivu* N., băn. (LB). **2.** *Grivei*, N. (AO XVI 344); *Griva* şi *Grivei*, în uz şi ca nume de cîini. **3.** *Grivan* (Viciu 33).

Grîdovici v. Grăd **II 3.**
Grîncă v. Ungur **II C 2.**

GRÎU subst. **1.** *Grăotă* (Sur XXIV). **2.** *Grănotă*, D., munt. 1620 (Sd VII 271)< plur. grîne.

GROAPĂ subst. **1.** *Gropeiu* şi *Gropieiu* b. (17 B I 186, 237, II 200; AO X 130); *Gropeai* (16 B I 133).

GROAZĂ subst. **1.** — b. (Ştef). **2.** *Groz* moşnean (AO X 128); *-escu*; *-eşti* şi *-inţi* ss.; *-u*, dobr. (RI XI 211) şi ipot. (prin afer.) *Rozu* (Puc). — f. (Cat); ipot. (cu afer.) *Roza*, Dicu, 1799, sătean (Olt). **3.** *Grozea*,

www.dacoromanica.ro

pren., mold. (P^{14}); frecv. mold. (Dm; C Ştef). **4.** *Grozin* (16 A IV 15) şi ipot.: *Rozin* act. **5.** *Grozuţă* b. act. Ca nume de incantaţie destul de frecvent (să ţinem seama şi de derivatul Grozav) numele a putut intra în categoria celor pasibile de scurtare prin aferează.

Grof, Groh, Grou, Grovu v. Gravu **4—6.**

GROS adj. **1.** *Gros*, T. (BCI XII 141); *-a* sec. XVI (PGov f^0 10) *-escul*, St. (IO 83); Stan cel *gros* (16 B IV 100). **2.** *Grosu* (Î Div); — Martin (Glos). **3.** *Grosar*, ard.; *-iu*, A., act. **4.** *Groseş* (Mar). **5.** *Grosilă* (17 B I 164, 278). **6.** *Groşneală*, Stan, munt. (BCI II 257), poate fi acelaşi cu Stan din § 1.

Groz, -a, -ea etc., v. Groază **2—6.**

GROZAV adj. **1.** *Grozav* (Ard; Sd XIX; Băl VI; D Buc); — vornicul lui Petru Rareş; — armaş (17 B I 230); — diac (Cat; 16 A II 22); *Grozav/escu*; *-eşti* s. **2.** *Grozavea*, mold., 1674 (RI XII 243). **3.** Femininul este mai frecvent: *Grozava* f., mold. (17 A V 193; Ur XXII 383; Tec I; Giur 153) — f., munt. (Sd VII 286; 16 B IV 87). **4.** Cu fonet. ucr. *Hrozavlea* s. (Mar); frecv. cu afer., prin căderea lui *h* — ca în Ristea < Hristea: *Rozavlea* s. (Mar).

Gruban v. Gurban **1.**

***GRUD** < blg. Груд. prenume < груда „talpă" „glie". **1.** *Grudi*, Sima zis şi Grundescu, S. (Î Div). **2.** *Rudu*, V., ar. (Cara 88); Calea *Ghrudului* (16 B IV 107); cf. şi „str. Rudului" din Ploieşti.

GRUI-E subst. „cocor" şi „colină". **1.** *Grui-Sînger* personaj de baladă; Gruiu, şase sate, probabil fără raport cu antroponimul, numite după aspectul terenului. **2.** *Gruia*, olt. (Sd XXII; 17 B II 167); — munt. (Cîmp; Puc); — ar. (Cara 102); cf. şi srb. -blg. Груј-а, -јо < blg. Груда (Weig); *Gruia* lui Novac şi *Gruian*, eroi de baladă (G Dem 614 etc.). **3.** *Gruiţă* (Ard II 106); — Ioan (Met 95). **4.** *Gruan* (Mar).

GRUMAZ subst. **1.** — (Dm; Ştef; Sd XVI); *-a*, staroste (C Ştef). **2.** *Grumazea* (16 B III 210); *Grumăz/eni*, *-eşti* ss.; *Grumeadzea*, armaş (Sd XI 80); *Grumează*, Ecat., f. act. *Grumeza*, I. (Isp IV²); *Grumezea* (Dm); — olt. (BCI II 262). **3.** *Grumezoae* s. (Ştef). **4.** Cu as. regr. *Grămăzilă* (16 B III 345) < *Grumăzilă.

Gueĭujna v. Cogiuşna **2.**

GUD cf. subst. ard. gudă „căţea, grijă". **1.** *Gude* ar. (Cara 102); *Gudea* munt. (16 B II 249, III 358; 17 B II 423; Puc); mold. (Sur XXII); *Gudescul* (17 B I 395). **2.** + *-an*, *Gudanul* din Lămăşeni, mold. (Sd VII 106). **3.** *Gudi* fam. (Puc). **4.** *Gudici* (DM 29; Dm), dar aici poate fi, prin fon. ucr., *g* = *h*, < Hudici; cf. şi *Gudina* zis şi *Hudena* fam., mold. (BA sl. 33). **5.** *Gudin*, dobr. (RI XI 206). **6.** *-lea*: *Gudlea*, globnic (17 B II 217); — ţig. (16 B II 250). **7.** + *-ar*: *Gudărăşti* s. (17 B I 338). **8.** Cf. *Gudas*, ar. (Cara 23). **9.** Coincidenţă: ***Gude*** b. (trac) în Moesia Super. (OR I 567). V. şi Hudă.

Gudici v. Hudă **3.**
Guduman v. Hudă **4.**

GUG cf. subst. gugani, gugueni, epitete în Oltenia pentru haţegani, în Banat pentru păstori străini. **1.** — mold. (Ur XXII 378); — Pătru (17 A II 216); — Ion (Sur I); *Gugu* (Am 135; Sc); — vatag (16 A III 27); *-l* 1534, ard. (Paş); *-lescu*, C. (Î Div). **2.** *Guga* b., ard. (Moţ; Viciu 16); — mold. (16 A I 343); — munt. (16 B I 114, II 10; BG LIII 156); *Gugă*, Ioan (C Ştef; 17 B I 171). **3.** *Gug/ea* b. (Isp II¹); *-eşti* s. **4.** *Gugiu*, fam. *-man*: *Gugiman*, S. (Isp VI²), sau < subst. gugiuman (căciulă de demnitar). **5.** + *-lea*: *Guglea*, Stan, 1708 zis şi *Gujlea*, Stan în 1667 (BCI III 83). **6.** + *-lea -eş*: *Gugleş*. **7.** + *-ui*: *Gugui*, fam. *-a*, Ioan olt., 1828 (Valea Jaleşului, Cărăbiş). **8.** + *-ui*, *-an*: *Guguian*, (Viciu 16); — Jinga, munt. (BCI XII 105); *Guguianca* s. **9.** *Gugucea* ţig. (16 B II 16). **10.** Cu nazalizare: *Gungul* b. şi *Gunga* b. (Sur V).

Gui/a, -ea, -eseu, Guin, Guiu v. Neg E **8, 9.**

www.dacoromanica.ro

***GUL. 1.** *Gul/ea* olt. (Cat; 16 B II 224, 394); *-eşti* s. **2.** *Guloiu*, Ioan (Î Div). **3.** *Gului*, Safta lui (Tut 78). **4.** + *-man : Guliman* (Sd XXI); *-escu* act.

Gum/a, -u, -ueşti v. G o m a **5.**
Gung/a, -ul v. G u g **10.**
Gunţaţi v. G o n ţ **6.**

GURĂ subst. **1.** *Gura* b. (Ard); *Gură*, Ursul (Sur IX); *Guroae* f, marital (Glos). **2.** *Gur/e* (Dm; Ştef); *-ea*, Vas. şoltuz (Bîr IV); *-eşti* s. (Sd XI 87). **3.** *Gurău*, R., munt. (BCI XII 123, XV 66). **4.** *Gureş* (Dm; Ştef; Sur I; Ţ-Rom 266); — din *Gureşani* (16 A I 284). **5.** *Guril, -ă* (Gorj 307). **6.** *Guriţă* b. (17 B IV 183), cf. ar. *guriţe* „pere pădureţe". **7.** *Guran* olt. (Sd XXII) < subst. *guran* (şalău); *Gurănescu*. **8.** Compuse: *Gură-dulce* (17 B III 181); — C. 1762 (BCI X 106); *Gura-gata* ţig. (Sd V 106); *Gură-goală* (17 B II 228, III 116); *Gură-lată* (Isp V²); *Gurlină* (Viciu 33) < gură lină; *Gură-Molia* (sic), Stanciul, 1601, olt. (Sd VI 459); *Gură-rea*, Bejan, (Isp V²).

GURBAN < tc. ***kurban*** „jertfă"; un vechi subst. *curban* e folosit în cronici. **1.** — zis şi *Gruban* (Dm; Ştef); *Gurban* fiul lui Şerbul (17 B II 78); *-ul, Gurbăn/easa, -eşti* ss. Etimologiile date de I. B.-Albescu < ung. *görbe* „strîmb" (BA ung 21), sau < sl.-ucr. грубый „aspru", nu par acceptabile. Prezenţa numelui din sec. al XV-lea ar face dovada unei origini cumane, iar nu otomane. **2.** *Gorban*, Gr., rus din Putila (Băl VI); *Gorbăneşti* s.

Gurcea v. G r e c II **5.**

GUST subst. **1.** — Şt., mold. (Sd XXXI). **2.** *Gustea* grec „venit în ţară sub Calimah, falit în 1821 ... boierit în 1834" (Arh), numele poate fi scurtare din Augustin (v. § 5, Partea I).

GUŞĂ subst. — GUŞAT adj. **1.** *Guşa* b. (16 B V 62); — popa (17 B I 71); — ard. (Puşc.). **2.** *Guşe*, Muşat (17 B IV 249). **3.** *Guşu* pren. (Buc); — ard.; — ar. (Cara 23); Caragiani îl dă ca ipocoristic din Tegu < Sterghiu (Cara 26); *Guşul*, mold. (C Ştef; 16 A I 195; BCI VIII 9); Guş/a, -e, -u se pot explica şi din Neguş, v. *Neagu* IV 10. **4.** *Guşoiul* şi *Guşoeni* ss. **5.** *Guşăilă* (Vr); *Guşeilă*, Ion (17 A IV 102). **6.** *Guşat*, Ioan (Met 146); *Guşetoiu* olt.

***GUTU 1.** *Gutul* s., olt. **2.** *Gut/a* f. şi *Gutea* b. (16 A I 310, 420); *Agutii*, genitiv (16 A III 63). **3.** *Gutilă*, N., act. **4.** + *-in, Gutin* munte în Maramureş; *Gutina* f., mold., 1529, (Sd VI 139); cf. *Gutinaşul* s.

Guţ/a, -an, -ă, -ilă, -iul, -oiu, -uc, -ul, -ulescu, -uman v. N e g E **1—7.**
Guţul = Goţul v. G o ţ ă **2.**
Guzu/c, -l v. U z **3.**

www.dacoromanica.ro

H

HABĂ subst. dialectal ard. „șezătoare". **1.** *Hăbeni* s. **2.** *Habic*, Toader, ard. (Sd VI 311). **3.** *Habotă*, V. (Mar); — D-tru (17 A V 175). **4.** Din *haba*, sau o temă asemănătoare, *habi = *Hăbiac*, C. „sluga" (16 A II 170, 310); *Habiac*, P. (16 A III 147); *Hăbian* (Ard; Met 15).

HABĂȘ cf. ung. ***habos*** „agitat". **1.** — Ursu (Bîr IV). **2.** *Hăbășascul*, I. (Vit 10); *Hăbăș/escu* (LM; Sd XVI); *-escul*, Lupu mold., 1642 (Sd V 27); *-ești* s. (Dm).

HACIMONDA cf. subst. hajmandău „băiat solid" (DLR). **1.** *Hăcimonda*, Șt. (17 A I 122); *Hăcimănda*, Drab (Sur II). **2.** *Hacimundia*, Varvara, cneaghina (ib. 98) numită și *Hacimăndoae* (ib.; 17 A IV 365) sau *Hosmăndioe* (17 A V 283). **3.** *Hoșmonda* (Isp IV[1]). **4.** *Hoțmăndea*, Mihăil (17 A V 226).

HADARAG subst. dialectal ard. și mold. „mînerul îmblăciului". **1.** — (Sur XV). **2.** *Hădărugă* (Moț; Viciu 34). **3.** Din *hădărău* forma primă a cuvîntului, < ung. ***hadaró*** „îmblăciu": *Hădărău*, Șt. (Ștef) și *Hădărăești* s. (ib.). V. și Hadîr.

Hadarbal v. Hadîr **1.**
Hadămb v. Hadîmb.
Hadăr v. Hadîr **2.**

HADÎR 1. — stolnic zis și *Hadărbal*, *Hadîrbălă*...; cu metateză: *Hardabal*, stolnic, 1593 (AO XIV 111), amintește pe Cartaginezul Haderbal (!) **2.** Cu apoc. *Hadăr*, sătean (17 B I 453); — vătaf (17 B II 139); — din Buzău (17 B IV 59); boier sec. XVII (P Gov f° 12 vo).

Hagimuș v. Hagem **2.**

HAI interj. **1.** — Gh. (Mar): *-u*, G., mold., act. *Hăești* și *Hțești* ss. (16 B I 54; 17 B I 276).

Haidrugan v. Haidău **2.**

HAGEM < ***Agem***, nume arab al Persiei sau < ung. ***hagyma*** „ceapă". **1.** *Hăgimești* s. (Hur). **2.** *Hagimuș* scris și *Cogeamuș* și *Gogeamuș* popa (Puc) < hagemiș subst. „covor persan" (DLR); cf. și ar. Goğa (Fărș), v. Gheorghe IV 6 (Partea I).

HAGIU subst. < tc. ***hați***, „pelerin", calificativ transformat cu timpul în nume de familie. **1.** *Hagiul*, ctitorul bisericii cu același nume din București; — Alecu (Bîr II). **2.** *Hagia* b. (17 B III 529); *Hagi/escu* (Hur 240); *-ești*, *-eni* ss. **3.** *Hagilă*, mold. **4.** *Hagiica*. Teodora (Bîr I). **5.** Compuse: *Papahagi*, P., prof. ar.; *Hagibira*, ar.; *Hagi-Chiriac*, P. (Bîr I); *Hagi-Tudose* etc.

HAIDA. 1. — j-ța „fiica lui Andronie din Grecia" (17 B II 48); — f. (P Bor 123); *Haidă* f. (Ard). **2.** *Haidi* b. (Ard II 176).

HAINĂ subst. **1.** — N. (RI XIV 203); — T. (Mar). **2.** *Haine* b., 1643 (AO VI 426); Poiana lui — (Cras 102); *Hăinescul* t. (AO XVI 252). **3.** Compuse: *Hainăroșie* fam.

www.dacoromanica.ro

(Filipeştii de Pădure); *Hainăroşii*, Gh., mold. (BCI IV 179).

HAIT/Ă, -U subst. **1.** *Haitul* fam. (Isp VI[2]; A Gen I 61). **2.** *Haitău*, sătean, 1643 (AO VI 425).

HAJDĂU cf. subst. h a z d e a „mătase scumpă" < gr. χάσδιον (Rel p. 168 n. 1) **1.** — Gr. (Băl VI); *Hăjdău*, Tadeu (A Gen II 79); — Miron, 1680, căpitan de dărăbani (Sd V 40); — Gh. căp., mold. 1669, feb. 8. (B-răz 47); *Hajdieni* şi *Hţjdieni* ss., mold. **2.** *Hţjdău* boier, 1636 (BCI X 29). **3.** *Hăşdău* s., ard. şi Haşdău t. în Hunedoara (DR I 219). B. P. *Hasdeu*, istoricul, semna la început Hăjdău; antecesorii săi semnau: *Haşdeu*, *Hăjdău*, *Hţjdeu*, *Hţjdău* (Cat mold II); *Hajdău*, Florian preot ard., 1916 din jd. Bihor.

Hală/ga, -nga v. H a l î n g ă **2, 5.**

HALEP < ***Haleb*** = Alep, oraşul sirian. **1.** — Gh. (Băl IV, V; Bîr III). **2.** *Halepliu* — Avram post., mold., 1668 (Fil C 266); — zugrav < tc. *Halebli* „originar din Alep"; — M. (Aş Br 37); *Halipliul* (Băl IV). **3.** Cu suf. slav *-ski*: *Halipinschi*, Gr., m. vist. (Aş Br 20). **4.** *Halip*, Gr. şi *Halipa*. Pan; cf. subst. *halipă* „strai rupt" (DLR) şi etim. < tc. *galib* „biruitor" (DR l). **5.** *Alepu*, T. (Romanoslavica V).

Halie -i, -iu v. A l i c **2.**
Halip, -a, -liul v. H a l e p **2, 4.**

HALIŢA subst. haliţă < hală[6] (DLR). **1.** — fam şi s. **2.** *Haliţi* (17 A V 26). **3.** Cf. *Haleţu*, N. (Băl VI).

HALÎNGĂ subst. „tufiş". cf. sl. халига „saepes", „gard viu" **1.**—s. olt. (Glos); —ţig. (16 B V 19). **2.** *Halănga*, V., olt (BCI XII 152); *Hălăngeşti* s. (AO XXI 126). **3.** *Halunga* b. (Sd XVI). **4.** *Holunga*, V., mold. (Sur XII). **5.** *Halăga* s. olt. scris şi *Halinga* şi *Hlănga* (BCI XII 153—155). **6.** *Hălugul*, Ion (17 A IV 160), formă ucr.

Halunga v. H a l î n g ă **3.**

HAM subst. **1.** *Hăma* (Mar), **2.** *Hămug* (16 B V 107). **3.** *Hamură*, A. (Sd XI 77) din pl. hamuri.

Haman v. A m a n **2.**

HAMZA. I. 1. — (Olt; 16 A I 250; 17 B I 53 etc.); pren. (Pom; P[4]); nume în familii boiereşti, la noi adus probabil de albanezi, care l-au adoptat din sec. al XV-lea. Un *Hamza* „mare ban al Jiului şi al Craiovei", (16 B II 92) în 1531—1532; *Hamza* Turcul (16 B III 290); — zis *Hamzea* (17 B II 170). **2.** *Hamze* Roman (16 A III 2); **3.** *Hamzu* (Jiul ard); *-cu* (Sur VI; Sd VI 470).

II. Fără aspiraţie **1.** *Amza* Jianu; — C. **2.** *Amzuca* (Sd XXII). **3.** *Amzuica*, A. (T-Jiu). **4.** *Amzul/escu -oiu* (AO IX 454). **5.** *Amz/-oiu, -escu, -uţă* (Tel 58). **6.** Cf. cu epenteză: *Amuz/a, -escu* (ib). **7.** *Muză* b. (Moţ).

HANDOCA. 1. — erou din 1877/78. **2.** Neaspirat: *Andoca*, pitar, mold. (Sd VI 14; BCI IV 169; Sur IV etc.). **3.** + *-oga*, *Handoga* (Sd VII 116). **4.** *-ogea*, *Hăndogea* mold. (Sd XXII) şi *Hăndogioasă*, soţia lui, n. marital (ib). V. şi Hand (Partea III).

HANDRĂ, cf. ung. ***handra*** „zdreanţă". **1.** — (Viciu 34); *Handrea* fam. ard. Cluj (Rev. Intern. d'Onomastique X p. 286); — t. (AO XVIII 133); *Hăndr/escul*, I., mold. (Sd VI 80); *-eşti* s., 1490 (C Ştef; Glos); *Hîndreşti* s. com. Oţeleni, -Iaşi. **2.** *Hondra* b., 1670 (AO VIII 296) *Handrea* = *Hondrea* (AO XVIII 133). **3.** *Hondru*, C. (Bîr IV). **4.** *Hondor* (Hur). **5.** Cf. *Hantrea* fam. (Scurteşti-Bz).

HANG subst. „ton, ison" şi *hangă* subst. „cîmpie". **1.** *Hangu* b. (Ard II 94); *-l* (17 B IV 173); *-l*, 1516 (Paş). **2.** *Hăngul*, P., mold., 1661 (Sd V 36); *Hînguleşti* s. (Î Div).

Hans/arul -ăreşti v. H î n s a r **1. 2.**
Hantrea v. H a n d r ă **5.**
Harabor v. H r a b o r **1.** 2 c.

HARAC subst.; cf. şi ung. ***harag*** „mînie". **1.** *Harag* (Isp IV[1]); *Haraga*, Luca (16 A IV 169); — Lupu zis Scripcă (Sd XIX 30); — pitărel (16 A III 466); — ţig. (Sd XI); *Haragea* şi *Haraguţă* (Tel 58). **2.** + *-aş, -el*:

www.dacoromanica.ro

Haragăşăii s. (BCI VII 55), şi nazalizat: *Harangăşăii* s. (ib.) **3.** Cf. *Harangus*, Ion, act. **4.** *Hărăgae*, Cr. 1618 (D Gorj).

***HARG. 1.** *Hargaş* b., 1388 (Ţ-Rom 50). **2.** *Hărgi* b. (Isp I[1]). **3.** Cf. *Harghel* b. (Sd XVI), sau < hîrghilă „herghelie".

***HARGET. 1.** Constatat mai întîi ca nume marital: *Hargetoaia* f., 1639 (Sd XI 261), din care derivă *Argetoianu*; scris, prin etim. pop., la 1779 Argintoianu (R Grec; Olt 170; Fil A), numele a revenit la forma primitivă *Hargetoian*, C., olt. (Sd V 320).

Haragrij v. G r i j ă **2.**
Harap v. A r a p **2.**
Hare/a, -ul v. A r c **3.**
Hardabal v. H a d î r **1.**
Harlă v. H î r l ă **1.**

***HARN** < tema slavă харьн „mulţumitor", din care derivă rom. harnic. **1.** *Harnea*, Stan (Drj 31); *Hărnea*, Iordache (Drj 72) şi *Hîrnea* V. (Vr C 53). **2.** + *-ic*, *Harnic*, fam., act.; *Hărniceşti* sau *Garniceşti* s. mar. (Sd XVII) şi *Herniceşti* s. (Dm). **3.** + *-ag*, *Harnage*, Ion, 1775 (BCI VII 44) şi *Hîrnagea* fam. (C răz 13) şi act. mold. (Vutcani). **4.** + *-iş*, *Hărniş* (Dm); — Toader (Sur I). Cf. şi Hrană.

Hartie v. H î r t i e **1.**

HARŢĂ subst. **1.** — Răzeşul, tip în literatură (V. Alecsandri). **2.** *Hărţea* (17 B III 16); pentru acesta cf. şi subst. harţi. **3.** *Hărăţul*, Ant. (BCI VII 52) < direct din subst. ard. hărăţ „luptător".

Harvat v. A r v a t **3.**

HASAN < tc. Hassan < arab. ***hasanum*** „frumos". **1.** — mold. şi munt. (Dm; Ţ-Rom 269; Sd X); — fiul lui Fătul, 1469, munt. (Rep D 97). **2.** *Hăsan* (16 A I 93). **3.** Act. *Asan*.

Hasdău şi **Haşdeu** v. H a j d ă u **3.**

HASNĂ subst. „folos" < ung. ***haszon*** (DLR). **1.** — G., mold., act. **2.** *Hasnaş*, mold. (Arh; Bez I 30) < ung. hasznos „folositor"; *Hasnăş* (Ştef); — D. 1426 (Costin I); — V. (17 A V 263); *Hăsnăşeni* s. **3.** *Hasniş* = *Hasnăş* (Ştef); *Hasniş*, Frim (Sur XXI).

HAŞ. 1. — David, 1425, pren. (Ţ-Rom 145); *-u*, Barbu-Stan, ard. (Met 297). **2.** + *-co*: *Haşco* b. (16 A III 25), cf. şi subst. haşcă „trunchiu găunos" (DLR).

HAT subst. „fâşie de loc" etc. **1.** *Hătul*, olt., 1626 (Sd VI 466). **2.** *Hatica*, pisar (Sd XXII 137). cf. şi tc. h a t t „ordin".

Haulă v. H ă u **2.**

HAZ subst. **1.** *Hazu*, fam., act.; *-l*, olt. (17 B IV 402). **2.** *Haza*, olt. (AO XI 217).

Hăbăş/eseu, -eşti v. H a b ă ş **2.**
Häb/eni, -iac, -ian v. H a b ă **1, 4.**

HĂBUD. 1. *-ul* s. **2.** Cu *g* > *h*, fonetism ucr., *Găbud* s. **3.** Cf. *Hăbudie* b. (17 B IV 53, 136). **4.** Cf. *Abid* (Abud) ard. (An C III). Pentru Găbud v. An C V 573.

Găcim/ănda, -onda v. H a c i m o n d a **1.**
Hăciugă, Hăciung v. H o c i u n g **3, 4.**
Hădăr/ău, -ugă v. H a d a r a g **2, 3.**
Hăeşti v. H a i **1.**
Hăgimeşti v. H a g e m **1.**
Hăineseul v. H a i n ă **2.**
Hăjdău v. H a j d ă u **1.**
Hălaci, Hălăcecanu v. A l a c i **2.**
Hălăuc/a, -eşti v. H o l o u c a **2.**
Hălăngeşti, Hălugul v. H a l î n g ă **2, 6.**
Hăm/a, -ug v. H a m **1, 2.**
Handogea etc. v. H a n d o c a **4.**
Händr/eseul, -eşti şi **Hîndreşti** v. H a n d r ă **1.**
Hänsărel v. H î n s a r **2.**
Häuteş v. H e n t e a **3.**
Hăra v. H î r ă **1.**
Hărăboru v. H r a b o r **2 e.**
Hărăţul v. H a r ţ ă **3.**
Hărbarul v. H r a b o r **2 a.**
Hărb/ea, -u v. H î r b **1.**
Hăreul v. A r c **3.**

www.dacoromanica.ro

Hăr/eşti, -ia v. Fier III 2 g, 3.
Hărgi v. Harg 2.
Hărgotă v. Hîrgot 3.
Hărjul v. Hîrja 2.
Hărl/ău, -iceşti v. Hîrlă 3, 5.
Hărman v. Herman 1.
Hărmezău v. Hermeziu 3.
Hărn/ea, -iceşti, -iş v. Harn 1, 2, 4.
Hărniş v. Harn 4.
Hărpăşeşti v. Arpaş 2.
Hărţăg/an, -easca v. Herţeg 2, 3.
Hărţea v. Harţă 2.
Hăsan v. Hasan 2.
Hăsărel v. Hînsar 2.
Hăşd/ău, -eu v. Hajdău 3.
Hătăraşeu v. Hotar 2.
Hătul v. Hat 1.

HĂŢ subst., pl. hăţuri. 1. *Hăţe*, Lupul, munt., 1741 (BCI XV 65); — Şt., ţig. (16 A IV 271). 2. *Hăţul*, mold. (Isp IV[1]). *Hăţăşti* fam. 3. *Hăţeş*, Florea, olt. (Sd XXII 344—5); *Hăţăş* (Sd XXII); *Hăţăşi*, Onea; cf. subst; *hăţaş* „potecă în pădure" (DLR).

HĂU subst. „genune" şi HĂULI vb. 1. *Hăul*, Lupul (CL); — T. (Buc); *-eşti* s. 2. *Haulă*, Stoica din Chiojd (RI IX 44). 3. *Hăulică*, T. (Bîr I—IV). 4. *Hăucă*, olt., 1575 (Hris I 226).

Heartea v. Hîrta 3.
Hearţea v. Herţ 2.

HECI < germ. (sas) ***Hoetsch***, nume de persoană. 1. *Heci* b. (C Ştef); *Heciu* şi *Heceşti* s. (Dm); *Hetce* = *Heciu* s. (BCI X 82). 2. *Heaciul* (C Ştef).

HENTEA cf. subst. henteiu (hinteu) „trăsură veche, caleaşcă". 1. — b. (Ard; Moţ). 2. *Hintoiu*, Şt., munt. (BCI VIII 33). 3. *Hănteş*, I. (Ard II 140).

***HENŢ** < radical iranic (O Dens 180). 1. *Henţ* (Moţ). 2. *Henţa*, genitiv *Henţăi*, (16 B IV 417); *Henţea* (Moţ); *Henţia pictor*; *Henţieşu*, S. (L Pl 355). 3. *Hînţeşti*, moşneni din Muntenia (Î Div). V. şi Sfînt II 6 (Partea I).

Her, -a v. Fier III 2 a.
Herb/a, -ia v. Hîrb 3.
Here/e, -iu v. Iarc II 5.
Her/e, -ea, -escu, -eşti v. Fier III 2 b.
Herezan v. Firiz 4.
Heri/a, -escu v. Ferie 2.

HERIŞ adv. < tc. ***her-iš*** „complet" (DLR). 1. *Heriş/escu* act.; *-ani* s. 2. *Hereşescu*, N. (Î Div). 3. Cf. cu *a* < *i* *Heraşan* olt. (Sd XXII).

Herj/a, -ea, -escu, -ii v. Hîrja 4.
Herlat v. Fier III 2 d.
Hern/ea, -iceşti v. Harn 1, 2.
Her/oiul, -ovan v. Fier III 2 f — g.

HERLA. 1. — (Ard); *Herlea*, A. (Pl 373); — ard. şi *Herlo* ard. (BiA ung) < ***herlő*** „jugănar" (etim. B-Albescu). 2. *Herlic*, T. (Dm); — Ioan (16 A III 213). 3. *Herliţ* etc.

HERMAN n. mold. < germ. ***Hermann*** (redat greşit uneori prin Gherman), explicaţie, I. Bogdan (Ştef). 1. — clucer (Ştef); *Herman* = = *Hărman* = *Hîrman* (Dm; C Bog), privind aceeaşi persoană, 2. *Hrăman* (C Ştef) şi *Hramăn* (Sur II), transcrieri greşite. 3. *Hîrman* (Ştef), pîrc., 1457—1480, altul decît Gherman ce i-a succedat între 1481—1484 (ib.); *Hărmăneşti* şi *Harmineşti* tt (Cat. mold. II).

HERMEZIU. 1. — (Dm; Arh; etc.); *-l*, Ş. (Sd XI 76); *Hermezeu*, C. (ib.). 2. *Hîrmezău*, Şt. (RI XXXI 183). 3. *Hărmezău* = *Hurmeziu*, mold. (Sd VI 57). 4. Fără aspiraţie; *Urmezeu*, S. (Sd XI 18, 27).

HERNEU sau arneu subst. ard. < ung. ***ernyö*** „coviltir" (etim. DLR); cf. însă şi ung. ***hernyó*** „omidă". 1. = *Hernea* (Cîmp); *Hernia* act. 2. *Hîrnea* (Vr). 3. *Ernescu* (Puc).

HERŢ < ung. ***hercz*** „şoarec". 1. *Herţ*, Gh. (Şchei I); — *Herţul* ard., 1722 (Paş); — Toader, mold.; Movila *Herţului* în r. Dorohoi, nume folosit mai ales în Moldova. 2. Herţa, Simeon (Bogrea (DRI); — b. (Dm; Paş; BG LIV 158; 17 B I 277); *Herţea* (Ştef); *Herţa* zis *Herţea* şi *Hearţea*, Onciul (Isp I[1]; Băl I; 16 A III 320, 359; 17 A II 302); *Herţe*, I., mold. (Sd XXII); *-a*, Sim.

www.dacoromanica.ro

(17 A V 26); *-a*, Ionaşcu, mold. zis *Herţe* (Sd V 533; Băl III); *Herţa* = *Herţea*, Toader (16 A IV 54); *Herţescu*, A. act. *Herţia*, C., ard. (An Com). **3.** *Hiarţea* (Sd XI 85); **4.** *Hîrţea* 1628 (Glos); *Hîrţeşti* s (Dm). **5.** *Herţoiu* munt. (BG LIV 158); cf. *Herăţoaia*, Ilinca (BCI III 103). **6.** Paralel: *Şoarec*, fam., Bacău. Pentru explicarea numelui amintim şi subst. *herţiu* „pînză groasă".

HERŢEG < ung. ***herczeg*** < germ. ***Herzog*** „duce", titlu folosit şi de domnul Ţării-Romîneşti pentru ducatul de Făgăraş şi Amlaş. **1.** — (scris în diploma latină: Herceeg) b., 1305 (14 C I 41); *Herţeg*, Daniil (16 A I 105; C Bog); în unele doc. acesta se scrie, prin confuzie şi Herţea, Hearţea, Herţeag (Dm; C Bog; C. Ştef; BA ung 30). **2.** *Hărţăgeasca* t. (Dm). **3.** *Hărţăgan* (Dm). **4.** *Herţug* (V. Bistr.) şi *Hîrţeg* (Jiul ard.) fam. actuale.

Hiarţea v. Herţ **3.**
Hicăta v. Fiică **5.**
Hicol v. Vicol **2. Hicul** v. Fiică **4.**
Hidruţa v. Vidra **7.**
Hier/a, -ăscul v. Fier **III 1.**
Hiian/a, -u v. Fiu **4.**
Hinat, -a, -eşti, Hinoteşti v. Fin **II A 2.**
Hin/ă, -e v. Fin **I 5.**

HINDĂU **1.** — Şerban stăpînul satului *Ghindăoani* (Costin I). **2.** *Hîndău*, Ş. (Dm); *Hîndăeşti* s.

Hinova v. Fin **II A 3.**
Hintea v. Finta **5.**
Hintoiu v. Hentea **2.**
Hinţ/ea, -eşti v. Henţ **3.**
Hir/a, -escul, -eşti, -icău v. Safir **IV 13—15**; v. şi Rahela **2.** Partea I.
Hiriz/a -an v. Firiz **3, 4.**
Hirjic v. Hîrja **5.**
Hitolteşti v. Vitold **4.**
Hiuţa v. Fiică **4.**
Hîeşti v. Hai **1.**
Hîjd/ău, -ieni v. Hajdău **1, 2.**
Hîlmu v. Holm **2.**
Hîndă/eşti, -u v. Hîndău **2.**
Hîndreşti v. Handră **1.**

HÎNSARI subst., un fel de „haiduci liberi", confundaţi de Dim. Cantemir cu husarii (DLR); după etimologie < sl. хончарь < хонча „cursă", este vorba de aşa-zişii „ostaşi în dobîndă" din vechime. **1.** *Hansarul*, I. (Isp III², IV). **2.** *Hănsărel*, C. 1619 (Isp I¹); *Hănsăreşti* s. (16 B I 80); *Hăsărel* (sic) Gr., mold. (Sur II). **3.** < Cf. *Husar*, H. < subst. husar „călăraş" < ung. ***huszár*** < fr. ***hussard.***

Hînţeşti v. Henţ **3.**

HÎRĂ subst. cu multe sensuri (păduchi, tuse, babă, o boală etc.). **1.** *Hîra*, boier (LU; 16 A I 67); — P. (Ştef); *Hăra*, olt. (Sd VII 209); — I. (Băl V). **2.** *Hîre* m. vornic (16 A III 137); *-a* comis, numit şi „pan Boldur *Hîrovici*" (16 A II 11, 15); *Hîrovici*, Ion, pîrc. (16 A II 11).

HÎRB subst. **1.** *Hărbu*, D. (Şchei I). **2.** *Hărbea* zis şi Îrbea (ib. I—II). **3.** Cf. *Herbĭa*, Toader (ib. I); *Herba*, I. (ib. II).

Hîrbor v. Hrabor **1, 2 b.**

HÎRGOT **1.** *Hîrgot* (Sd XI); *-a*, boier, 1482 (Ţ-Rom 329); — moşnean (16 B II 406); — ţig. (ib. 16); — Barbu (AO XVII 329). **2.** *Hărgotă*, Ion (Î Div). **3.** *Orgotă*, Ioniţă, olt. (AO XVII 329) < Horga II 4. Cf. subst. *hîrg* (Südost Forschungen) + *otă.*

HÎRJA cf. subst. hîrj < polon ***hurš*** „bordeiu" (DLR) şi vb.: a hîrji. **1.** *Hîrja* s. **2.** *Hîrjul*, C. (16 A III 216); *Hărjul* (Isp II²). **3.** *Hîrjău*, C. (Bîr I); *Hîrjeu*, C.; *Hîrjescu*; *Hîrjauca* s., mold. **4.** *Herja* b. (16 B V 219; C Neamţ 5); Banul, fiul *Herjii* (ib.); *Herjea* b. (16 A III 82); *Herjescu*, act. **5.** Cf. *Hirjie*, B. şi P. (Dm). **6.** *Hîrj* Lucaci, „judeţul Braşovului" 1578 = Hirsch L. în (Cat. Braş).

HÎRLĂ subst. „scroafă" (DLR). **1.** *Harlă* (Sd XVI). **2.** *Hîrle*, *-a* (DM 60); — şoltuz (Dm; Bîr IV); *Hîrlescu* act.; *-eşti* s.; *Hîrloac*, Tofana, n. marital. (Bîr III). **3.** *Hîrlău* b. (16 A IV 205; C Bog); — Andruşca şi — — Duma (16 A I 186); *Hărlău* din Prisăcina (Sd XVI); *Hîrlau* oraşul. **4.** + *-ac*: *Hîrlacu* (Bîr IV). **5.** *Hîrlici*, Tatul (Ştef); *Hărliceşti* s., mold.; acestea se pot explica şi din tema Hrel.

www.dacoromanica.ro

Hîrman v. Herman **1, 3.**
Hîrmezău v. Hermeziu **2.**
Hîrnagea v. Harn **3.**
Hîrnea v. Harn **1** şi Herneu **2.**

HÎRTA var. la subst. hurta (Scriban) **1.** *Hîrta* b., ar. (Cara 34). **2.** *Hîrtan,* Jurja (16 A II 207); — T. (16 A III 171). **3.** *Heartea* b. (Dm).

Hîrţ/ea, -escu, -eşti v. Herţ **4.**

HÎRTIE subst. **1.** — V., mold., 1750 (Sd XI 60); spătarul Vladul *Hartie* (16 B I 47, 90, 97) sub infl. gr. χαρτίον **2.** *Hîrteşti* (Mus; Cotr 53) sau *Hărteşti, Hîrtieşti* şi odată scris chiar Hierăşti, sat în Muscel (Cat).

HÎRZOB subst. **1.** *Hîrzoabă* (Moţ). **2.** *Virzob,* Ion, olt. (Sd XXI); *-ul,* Dară (AO VI 425).

Hlănga v. Halîngă **5.**
Hoanca v. Hon **6.**
Hoardă v. Horda **3.**

***HOB 1.** *Hobei,* Drag. (AO XXI 187). **2.** *Hobian* (Dm). **3.** *Hobincu* (Dm; Sur VII).

HOCIUNG. 1. — A. (Isp V[1]); *-u,* Gh. (Sd XI 53); *-u,* Drag. (16 A IV 8). **2.** *Hodciungi* s. (Dm) zis şi *Hociunci* (17 A II 253). **3.** *Hăciung,* Vascu (Sur I), cf. şi subst. *hăciugă* „copac retezat de coroană" — n. redat cu nazalizare. **4.** *Hăciugă,* Paşco (Dm; 16 A I 131).

HOD cf. sl. ХОДЪ „mers" pentru formele mold.; cf. ung. ***hód*** „castor" şi subst. ard. *hodă* (lişiţă), pentru cele ardelene şi muntene. **1.** *Hodă* = *Hodea* (16 B VI 15). **2.** *Hode* (Mar). **3.** *Hodac* s. **4.** + *-co, Hodco* (Ştef; C Bog) etc., scris şi *Hotco* (Ştef), ba chiar *Hodici* şi *Hudici,* 1411 (Dm); *Hodceşti* (Giur 215). **5.** *-iş* : *Hodiş, -a, -u, -el* ss. **6.** + *-oiu* : *Hodoe,* Stan (17 B I 407); *Hodoiu* fam. (Sc). **7.** + *-oş* : *Hodoş,* Nerva, eruditul; *-a* s., ard. < hodoş „loc bogat în castori" (DLR). **8.** + *-iv, -oiu* : *Hodivoaia* s. n. marital sau < hodivoi „comandant militar" < sl. ***hoditi*** (Mikl. 240).

Hodelungi v. Hociung **2.**
Hodob/a, -eni, -eşti v. Odobă **4, 6.**
Hod/oe, -oiu, -oş, -oşa v. Hod **6, 7.**
Hodopeni v. Hotop **2.**

HODOR subst. 1° „odor" (DLR), 2° reg. olt. „cadoul miresei" şi „clae de fîn" (expl. M. Păsculescu, Poesii populare). **1.** — (Dm; Mar; M Mar; C Bog; 17 A II 171; Div 71; Acte Sc); *-a, -easca, -ăşti, ăuţi, -ani* ss. **2.** + *-ac* : *Hodorac* (Dm). **3.** + *-ici* : *Hodorici* (ib.).

Hodoş -a v. Hod **7.**
Hohulea v. Huhul **2, 3.**

HOLBA vb. **1.** *Holbă,* Gav. (Sur V). **2.** *Holbĭe,* Nistor (Sd XVI); *-escul,* R. (16 B VI 108); *-ăscul* Chiriac (AO XIX 122). **3.** + *-an, Holban* (Ştef; Arh; Sd XXII 33); *Holbăneşti* s.;—ceată, zisă şi *Horbăneşti,* v. Urvan **4.** (Partea I).

Holmaz v. Olmaz **3.**
Holohan v. Gologan **4.**

HOLOUCA < ucr. головка **1.** *Holouca* b. (16 A II 118). **2.** *Hălăuca,* I. (Isp IV[2]) şi s.; *Hălăuceşti* s.

Holov/a, -at v. Glava **3.**
Holt, -eanie, -eanu, -ina, -oiasa v. Olt **II.**
Holunga v. Halîngă **4.**
Holuţă v. Gol **16.**

HOMOC, subst. ard. < ung. ***homok*** „nisip", sau ung. ***homoka*** „frunte". **1.** — b. (16 B IV 239). **2.** *Homoc/a* (ib.).; *-ea,* St. din *Homocesti* s. (16 B V 48, 50). **3.** Cu schimb de term. **3.** *Homic/eni* s. r. Piatra Neamţ; *-eşti* s. (Dm).

HON 1.** *Honea,* S., act. **2.** *Honae,* C., prof. **3.** *Honoi,* St., boier, 1437 (Ţ-Rom 177); *-u* (Ard). **4.** + *-cu, Honcu* (Sur XVIII). **5.** + *-cea* : *Honc/ea* (17 A V 181); *-escul,* V. (Isp III[2]); *Honciul,* uricar (Sur V). Formele s-ar putea explica şi din Onu, Onea, Oncu, Oncea < Ioan cu pronunţare aspirată; neprobabil < ung. ***hon „ţară" şi ***honn*** „acasă". **6.** Cf. *Hoanca* b. (Hur), sau < subst. hoanca „vălcea" (DLR).

Hondor, Hondr/a, -ea, -u v. Handră **2—4.**

www.dacoromanica.ro

HOP, -A interj. şi subst. **1.** *Hopu* fam. (Şez); — C-tin din Vălenii de Munte 1772 (BCI VII 123). **2.**+*-cea, Hopcea* (Vr). **3.**+*-incu, Hopincu*, D. (Buc). **4.** Compus: *Hopu-lele*, Har. mold. act. şi *Hopu-lele*, Ş. (Buc). **5.** Cf. cu suf. *-otă*, sau din altă temă, *Hopotă*, fam., băn. (Petr 15).

HORAEŢ cf. subst. horaiţă „broboadă", „drum". **1.** — T. (16 A IV 174) *-ă* b. (Dm). **2.** *Horăiţa* şi *Horăiata* ss. (ib.); acestea nu provin din antroponime. **3.** Cu *g* < *h*: *Goraeţ*, T. (Băl II); — Iliaş (16 A IV 220).

***HORB 1.**+*-ai*: *Horbeai* b. (Ard). **2.**+*-ian*: *Horbiianu*, mold., 1617. **3.** + *-in*: *Horbin/eşti* s. (Dm); *-escul*, P. (Băl III); Horbăneşti, v. şi Holba 3. **4.** + suf. slav *-ov*: *Horbova* b. (Mar) şi s. Prob. < subst. orb cu aspiraţie.

Horbăneşti v. Holbá **3** şi Horb **3.**
Horbor v. Hrabor **2** d.

HORDA cf. subst. hoardă, ordie (DLR). **1.** — I. (Sur XVI); — V., ard. *Hordineşti* s. (Dm). **3.** *Hoardă*, Băjescu act.

HORE cf. subst. horă şi vb. a hori (= a cînta) DLR. **1.** *Hor/e* fam. (Bîr II); — Gorcea 1648 mold. (RI XII 234; Răc 16; 17 B II 107); *-eşti* s. (Dm). **2.** *Horea* ard. (Viciu 34); — fam., mold (Şez); *Horea*, Lupu, ard.; Nic. Ursu *Horia*, ard., capul răscoalei din 1784; *Horie*, mold. (Sur V); *Horiia* boier (Rel). **3.** *Horul* Opriş (17 B II 107). **4.** *Horel*, din Lovişte (BG LIV 195). **5.** *Horiţă*, N., mold. act. **6.** + *-anga*: *Horeanga*, fam. Ţifeşti (B Cr 83). **7.**+*-man*: *Horman* sau<tc. *orman* „pădure", dar cf. şi subst. băn. *orman* „dulap".

HORGA I. 1. — b. (Dm; Ştef; Rel; 17 B II 422; Buc; 17 A IV 122; Şez; Ard); numele e răspîndit deci pretutindeni. **2.** *Horga* zis şi *Horgăiul*, Danciu (16 A I 419). **3.** + *-an*: *Horgan* (Isp I²). **4.** + *-aş*: *Horgaş*, Stoian, munt. 1388. şi *Horgos* b. (BA ung 21) sau < magh. ***horgas*** „strîmb" (etim. B-Albescu); *Horgaş*, Gr., ard., 1757 (RA II 419). **5.** + *-ilă*: *Horghilă*, mold. **6.** + *-ea*, *Horg/ea* (Moţ); *-eşti* s. (Isp III²; Răc 24); *-escul* (C Bog). **7.** Compus cu Dan sau din *horghidan*, subst. folosit ca poreclă în Bucovina pentru „vlăjgan" (DLR): *Orghidan*, fam., ard. Braşov, scris şi Horghidan, v. Orghidan.

II. Identitatea formei horghidan cu Orghidan, pronunţat fără aspiraţie, justifică derivaţia din această temă a numelor fără *h*: **1.** *Orga* (Moţ); — T. (16 A II 85); — din Focşani (Sd VII 314). **2.**+*-oniu, Orgone* (Dm); *Orgone*, Micul, 1479 (Tut); *Orgoane*, Şt. (Tut 47; Sur I); *Orgo/eşti* s. (16 A I 296); *-escu*, Şt. (Tut); *Orgueşti* s. (C Ştef); cf. şi tema *orgoiu* „joc cu mingea" (DLR) **3.** Cu diftong: *Oarga* b. (16 B II 89) şi *Oargă* ard., act., pe care B-Albescu îl explică din ung. *varga* „cismar" (BA ung 40); *Varga* fam., ard. (Viciu 16). **4.** + *-otă*: *Orgotă*, sau < Hîrgot 2. V. şi tema Horja.

Horghidan v. Orghidan **2.**
Hori/a, -e, -ia, -iţă v. Hore **2, 5.**

HORJA 1. — b. (Dm; Ştef; 17 B II 173); — cel Bătrîn (C Ştef). **2.** *Horje* (Isp III²; BCI VIII 69); *Horj/escul* (Dm); *-ăşti* s. (C Ştef). **3.**+*-an*: *Horjan*, T. (Buzău). **4.** Fără aspiraţie: *Orjea* s.; *Orjanca* t. (Mus). **5.** Cf. cu *g* < *h* (fon. ucraineană), *Gorjeşti* s., mold. (Dm).

Horleşti v. Orlea **2.**
Hor/man, -ul v. Hore **3, 6.**

HORN subst. **1.** *Hornă*, V. (Bîr III). **2.** *Horn/ea* fam.; *-eşti* s. 16 (B I 180).

Horoba v. Horb **4.**
Horobeiu v. Vrabie **7.**
Hortopan v. Rotompan **7.**
Horun v. Gorun **I 3.**
Hosa, -u v. Lung **II 1.**
Hosmăndioe v. Hacimonda **2.**
Hoşmonda v. Hacimonda **3.**

HOT, numele formate din această temă se pot explica prin: 1⁰ subst. dialectal *hot* „bucium", 2⁰ sl. хотѣ „voinţă", cf. şi numele dalmatine *Hote*, *Hoten*, *Hotimir*, citate în (DR I), 3⁰ etnicul alb. *Hoti*, numele unui trib de Gheghi. **1.** *Hot*, *-ilo*, *-ul* (Vlah P. B.); *Hotu* (Ard I p. VI); *Hota* b (P. Gov. f 13 vo). **2.** + *-an*, *Hotanul* m-te (AO XVI).

www.dacoromanica.ro

3. *Hote* (Ard ; Mar). **4.** *Hotea* (Mar ; Cras 61, 100 ; 17 B I 498). **5.** *Hoten* (Ard). **6.** *Hotean* şi *-cea* bb. (Mar) ; *Hotian* (Ard). **7.** *Hot/eni, -eşti* ss. ; *-escu*, C. act. cf. *Hoteşti* = *Goteşti* (Ştef), identitate dată de Ioan Bogdan. **8.** + *-iş* : *Hotiş* (Hur 99). **9.** + *-man* : *Hotman* (17 B II 83, 106 ; 16 B I 20) ; — Stroe (17 B I 306, II 15 etc.). **10.** + *-co* : *Hotco* b. şi *Hotceşti* s. (cu *tc* < *dc*, forme ce apar şi în variantele lui Hodco (Dm ; Ştef), v. Hod 4.

HOTAR subst. **1.** — u s., toponim originar ; *Hotăr/asa, -oaia, -oasa* ss., din maritale, <antroponimul **Hotar* b. **2.** *Otar*, Matei (Sd XXII 371). **3.** *Hătărăscu*, Gh. (T-Jiu), infl. de ung. határ „hotar". **4.** *Hotărel* s. (Bihor), prob. din antroponim.

Hotco v. H o t **10** şi **H o d 4.**
Hoteşti v. G o t **4.**

HOTIN numele de loc se confundă cu un antroponim format din Hot + suf. *-in* sau din calend. Fotin transformat prin fon. ucr. în Hotin (apoi în Otin) ; el este identic cu un antroponim, care a circulat în Moldova şi Oltenia **1.** — b., act. ; *Hotin, -u* zis şi *Hotini* (Cras), s. olt. **2.** + *-escu* (în loc de *-eanu*), ca nume de familie, după numele unui sat : *Hotinescul*, Vart. (Cras) ; — Ioan 1758 (Gorj 54). **3.** *Hotineşti* s., mold. (C Bog), numit şi Deleni (17 A IV 398 ; Sur II).

HOTNOG subst. < magh. ***hadnagy*** „comandant militar, (sub)locotenent" (DLR). **1.** *-ul* 1436 (Costin). **2.** *Hotnoagă* fam. (BA ung 30). **3.** Cf. contam. cu cotonog sau din altă temă : *Otonoagă* băn. (ib).

***HOTOP 1.** *Hotopel*, V., buc. **2.** *Hotopeni* scris şi *Hodopeni* s., 1619 (Giur 188 ; 17 B III 300), numit azi Otopeni ; *Hotopeanul*, Stan (Sd VI 474), n. de apart. locală.

HOŢ subst. **1.** *Hoţul* (Glos). **2.** *Hoţea*, I., munt. 1741. **3.** *Hoţilă* olt. (Sur VI ; Glos). **4.** Cf. *Oţoiu*, Ion, act.

Hoţmăndea v. H a c i m o n d a **4.**

HRABOR subst. < sl. храбръ „luptător" (cu sens de viteaz), epitet atribuit, pentru fapte eroice, unor boieri, în sec. XIV—XV, cînd termenul *vitez* îşi păstra sensul originar *miles aulae* „cavaler", „curtean". **1.** *Hrabor* (Dm ; Sd XXIV) ; — Giurgea (16 A I 80) ; — sau *Harabor* scris şi *Htrbor* (C Bog) ; *Hrăboru* t. (AO XVI) ; *Hrăburul* s., olt. (AO XI 312). **2.** Cu altă transcriere a lui *r* vocalic : **a)** *Hărbar/ul* (16 B II 235) şi *-iu* (Ard) ; **b)** *Htrbor*, mold. (17 A IV 416) ; — Maxim (16 A II 139) ; **c)** *Harabor* (Dm) ; *Hărăboru* t. (AO XIX 100) ; **d)** *Horbor*, C-tin, mold. (RI V 228) ; **e)** prob. *Hărăboi*, Drag. (B Cr 75) prin cont. cu *tărăboi*.

Hraiul v. R a i **1.**

HRANĂ subst. ; cf. şi tema sl. *hrani* „păstrare" (Mikl), ca izvor direct, din care derivă şi n. sîrbeşti : Hran/a, -e, -oje, -ko, -islav, -imir (Rad vol 81 p. 117, vol. 82 pp. 83—146). **1.** *Hran* spătar mold. (Sur I) ; *Hranul*, morlac, sec. al XI-lea (Morl 6) ; — vlah din Serbia, 1348 (DR I 196) ; — munt. (16 B IV 176 ; VI 326 ; 17 B I 276) etc. **2.** *Hrană*, vornic (Ştef) ; — Tomaş (16 A III 137, 335) ; *Hrăn/escul*, Negrilă, mold. (Sd XI 87) ; *-eşti* s. **3.** *Hraneţ*, Mierăuţă (Sur III). **4.** *Hrăniţă* mold. (Sd XI 274). **5.** Din subst. hrană, pronunţat şi azi în Muntenia fără *h* : *Rana*, munt. (Sd V 449). **6.** Tot aşa din varianta *arană* < cu sens de „hrană", în Oltenia şi de „secară" în Ardeal (DLR) ; *Aranea*, L. (Ard II 36) ; cf. şi Araniti. **7.** Din vb. a hrăni : *Hrănitul* b. (13—15 B 217) ; — spătar (Cat) ; — D. (Giur 273 ; 16 B I 106) ; cf. por. dată lui Caragiani de colegii săi din „Junimea", „bine hrănitul". **8.** Din adj. : *Hrănace* (Sd XVI) ; *Hrănacii* C-tin, olt. (Sd VII 230).

Hrand v. G r a n d a **3.**
Hranete, -ită, -ite v. A r a n i t i **4.**

HRAST < sl. храстъ lat. = „sarmentum" „vlăstar", în blg.-srb. „arbust, stejar". **1.** *Hrastul* s., munt. 1598 (Sd V 174), toponim din antroponim. **2.** *Hrăstu*, dobr. (RI XI 210). **3.** Prin căderea lui *h* : **a)** *Rast* t. (AO III 551) ; *-ul* t. **b)** *Răsteni* s. ; **c)** Gliga *Răstei* (Met 22), sau < Hristei. **d)** Cf. *Rasti*, C. (VT) ; — Elena (Sd XXII 223) ; *Rastieni* s. (Isp VI²) sau < *s-l* Erast, prin canal grec popular.

www.dacoromanica.ro

Hrăb/oru, -urul v. Hrabor **1.**

Hrăman v. Herman **2.**

Hrău/ace, -escul, -eşti, -itul, -iţă v. Hrană **2, 4, 7, 8.**

Hrastiu v. Hrast **2.**

HREAN subst. **1.** — spătar (Vel); — m. vornic (Sur XXII). **2.** *Hren*, N. (Băl VI). **3.** *Hreaniciul* (Sur XVI)

HREL** cf. srb-cr. ***hreća (Rad vol. 82 p. 154). **1.** *Hrelia* sîrb. (P. Gov. f⁰ 20); + *-ic*, *Hrelic*, mold. (16 A II 172); cf. şi *Herlic* (v. Herla). **2.** Prin căderea lui *h*: *Rele*, *Glig.*, mold. (BCI IV 131); — popa (17 B II 77); — Stan din Samara (17 B IV 321); *Relea* (17 B III 495); *Realea* (17 B II 222); Dealul *Relii* t. (Mus); *Reli* b. (Ard I 116); — fam., act., buc.; n. nu pot fi în relaţie cu pl. fem. *rele* < adj. *rău*.

Hrin/că, -ce, -cescu, -co, -cu, -ea v. Ungur **II C 1, 2.**

Hriuouţi v. Ungur **II B 2.**

Hrînbul v. Rîmb **7.**

Hroită, Hroiot v. Roit **5, 6.**

HROM cf. sl. хромъ „schiop" sau < Rom cu aspiraţie. **1.** — (Sd XVI); — Tudor (Sd VII 272); — D-tru nepotul Maricăi, doamna lui Ioan Lupu Vvd (Sd XVI 296) *Hromul* (17 B II 429); — C-tin (Băl III); *Hromi*, V. (Băl IV). **2.** +*-şa*: *Hromşa* „sluga" (16 A III 3); — dregător (Sur XIX). V. formele derivate din tema *Rom*: Rom/a, -cea, -şa etc. (Partea I).

Hroiot, Hroită v. Roit **5, 6.**

Hrozavlea v. Grozav **4.**

HRUSA cf. tema *rus*, cu aspiraţie. **1.** — — f., ţig. (16 B V 366). **2.** +*-an*: *Hrusan* ţig. (16 B II 3); *-a* f., olt. (ib. 7; Div. 365; AO XI 23). **3.** *Hrusin* (17 B III 54), fără *h*: *Rusin*, 1598 (AO X 128).

Hrusana v. Rus **I 5** şi Hrusa **2.**

Hrusea v. Rus **II 4.**

HUC subst., mold. ard. „resturi, pleavă" (DLR). **1.** — V., mold., act.; *Hucul* (Sur XV); — Gh., căpitan (Băl III). **2.** Cf. *Huche* (Mar 172) prob. < vb. a huchi < a hupi „a flămînzi" (DLR).

HUDĂ, subst. „spărtură, gaură" (DLR), cf. sl. хоудъ „sărman" **1.** *Hud*, olt. (AO XIX 117; 17 B I 300); *-e*, olt., 1626 (Sd VI 466); *-e* şi *-ea*, Stan (17 B II 66, 130, 357); *-eşti* s. (Dm). **2.** *Huda* (16 B IV 324) etc. **3.** *Hudici* frecv., mold. (Dm; Ştef; Tec I); Iaţco *Hudici* = *Hudescul*, boierul lui Ştefan cel Mare, scris şi *Gudici* (Ştef); *Hudicescul*, Stanciul (16 A I 256). **4.** + *-man*: *Huduman*, A. (Tec I) şi cu *g* < *h*: *Guduman*, O. (Tec I). **5.** Unele forme, dacă nu toate, se pot explica prin *Gud* (v. acesta).

Hudena v. Gud **4.**

Hueţ v. Huţ **1.**

HUHUL cf. *hoha* „joc de minge". **1.** — b. (Buc). **2.** *Huhule*, *-a* P., post. scris şi *Hohule*, sau *Huhulia* (C Ştef; Sur V; 16 A I 470, II 6, III 169; Sd VI 57). **3.** *Hohulea* (Sur XVI).

HUIA 1. — din Bîrsa (Sd X). **2.** *Huianu*, Ioan, act. **3.** *Huică*, P. (T-Jiu). **4.** *Huieţ* (Dm; C Ştef).

HULĂ subst. cu trei sensuri: 1° blasfemie, 2° surpătură (DLR). 3° ceaţă (în Muntenia). **1.** *Hulea*, Ioan munt. (BCI IX 112); *-eşti* (Dm). **2.** *Huliţă* fam. act. **3.** *Huluţă*, Gav. (Bîr III).

Hulp/ari, -ăşeui, -e, -uş v. Vulpe **II 6—9.**

HUMĂ subst. **1.** — C. (Băl VI); *Humeşti* s. **2.** *Hum*, Costachi (Bîr I); *Humuleşti* s. (Dm); *Humulescu*. **3.** *Humiţă* fam., act. **4.** *-şea*: *Humşea* (16 A III 30), v. ***Pahomie*** (Partea I).

Hupulele v. Hop **4.**

HURDU cf. hurdoi „hîrdău" şi vb. a hurduca. **1.** — (Ard); *Hurduji* b. (16 B IV 329); *-escu*, Duma (16 A I 14 cf. Furdui. **2.** *Hurduc*, Lupul (Bîr II); cf. şi Hurdub/ac, -eţ (Partea a III-a).

Hurducaciu şi **Hurdugaci** v. Urdiugaş **2.**

Hurmeziu v. Hermeziu **3.**

www.dacoromanica.ro

HURMUZ subst. 1° perlă falsă, 2° arbust. **1.** — b. (Sd XXI); *-i*, V. (An Pl 122); *-escu*, Drag., prof.; *Hurmuzachi*, Eudoxiu, istoricul. **2.** Fără *h*: *Urmuz/ache* şi *-escu* act. **3.** Cu *f* < *h*: *Furmuz*, Gav. (BCI VII 32). **4.** Cu metateză sau prin etim. populară: *Frumuzachi* (A Gen I 134).

Hurtună v. Furtună **2.**

HURU cf. ung. *úr* „domn". **1.** — fam., mold., frecv. (Ştef; Sur I); — vornic (CL; LU; Băl I); — Danciul (Sd XI; 16 A II 11) zis şi *Hurea*, D. (17 A IV 202); *Huru*, Pătraşco (Vel); — Condrea (17 A I 55); *Hurul* (Sur XIX). **2.** *Hura* b. (Sd XVI); — vornic, 1541 (Kog I 202). *Hureşti* s. **3.** *Hure* (Tec I); *Huriea* s.,; olt. (AO XIX 169). **4.** *Huruian*, (Cat mold II).

Husar v. Hînsar **3.**

HUŢ 1. — şi *Hueţ* (Moţ). **2.** *Huţă* (Sd XXII) etc. **3.** *Hûţul* r(Băl I; 17 A IV 35), cf. şi etnic huţúl popo din Galiţia. **4.** *Huţui* = = *Uţui*, Ion (Puc).

HUZ cf. etnic *Uz* „cuman". **1.** *Huzul*, T., mold. **2.** *Huza* = *Huzea*, Gh., 1676 (BCI VII 8); *Huze*, Gh., munt. (Sd VII 319); *Huzea* (Moţ); — V., mold. **3.** Cf. *Huzău* (Mar).

Huzun v. Uzun **3.**

www.dacoromanica.ro

I

Iadomireşti v. I d — **5.**
Iamandi v. D i a m a n t **I 4.**

IAL cf. locuţiunea turc. iali-kavak **1.** — „deacon" olt (Sd XXII 346); *-u* (16 B IV 309). **2.** Cf. *Ialina* j-să (17 B III 226).

IAPĂ subst. **1.** — Toader (17 A IV 456; Glos). **2.** *Iapeş* (16 B IV 483); *Iapăş* (17 B IV 525). **3.** *Epanul* şi *Epanca* (Ard). **4.** *Iapărea*, Ş., act. **5.** *Iapotă* (Sd XVI); — Ivanco (17 A IV 104); variante: *Iapotl*, mold., 1617, (RI XII 256); *Epot/escul* (ib); *-eşti* s. (Isp II²) şi *Ipăteşti*, care se confundă cu Ipate + -eşti, azi Ipoteşti 3 sate. **6.** *Epu*, Toli, ar. (Cara 34); *Epă* ar. (Fărş).

Iapuri v. I e p u r e **5.**

IAR < sl. ꙗръ adj. „amar, auster" şi subst. „primăvară", cf. rus. Iaro/mir, -slav. **1.** —ţig. (16 A III 231); — t., din nume de persoană (Balcania I 26). **2.** *Iaru* ard., 1656, (Paş); — Jingăi, munt., 1658 (BCI XII 104); *Iarul* (Ard; Hur; Drag 34; 16 B V 16); — Vitanii (Drag 124); — sătean, 1614 (P. Pan. Documente de la Mihai Viteazul); — sau *Erul* (Cat); *Iarăşti* s. (16 B V 60). **3.** *Ierău*, fam., ard. (Paş). **4.** *Eroslăveşti* s. (17 B II 224). **5.** *Iarală* clucer (Cat mold II).

IARBĂ subst. **1.** — D., b. (Ard I 188). **2.** *Erbaşu*, Ioan act. **3.** *Erburosu*, Elena, act. **4.** *Erbosescul* (Hur 92) < din adj. ierbos.

IARC** cf. adj. sl. ꙗрькъ „auster" şi rus *яркий* „luminos". **I. 1.** *Iarca* (Drag 98); — ard. (Paş; Şchei I). **2.** *Iarco*, B. (Ard II 123); *Iarcu*, ard. (Paş; DR II); cf. şi srb. ***jarka „şanţ". **3.** *-a*, *Erca* act. **4.** *Ercău* (Paş).

II. Cu suf. *-cea*, *-ciu*: **1.** *Iarcea* scris şi *Ercea* (Ind 13—16 B); *Iercea* t. (Mus). **2.** *Iarcin* (Sur XX). **3.** *Iarciul*, pren., munt. (Drag 124); — jupan, 1439 (13—15 B 105; Div 66); — (Giur 245; Cat; 16 B II 34; 17 B I 109, III 142); — mold. (Sur IX); — zis şi *Erciul* (Cat; 17 A II 17); *-escu* (Hur 128); *Ierciu*, ard., 1726 (Paş). **4.** *Iarciulov*, Stan (Flor 67). **5.** Cu aspiraţie: *Herc/e* Şt. (LB); *-eşti* s., ard.; *Herce* şi *Herciu* (Palia de la Orăştie). **6.** *Iarcîn* boier munt. sec. al XIV -lea < tc. Erkîn.

Iasteul v. I s t ă u **3.**
Iasul v. I a ş **3.**

IAŞ — IAŞI nume purtat de oraşul fost capitala Moldovei şi de cîteva sate, actuale şi dispărute (Ind 13—16 B), sau de toponime ca: **1.** Valea *Iaşilor* (16 B III 126). **2.** Dim.: *Esciori* s. argeşan (17 B IV 460). **3.** La origine nume de persoană la singular: *Iaşul* b. din Fălciu (17 A II 233); cf. *Iasul*, eg. la Sărindar (17 B IV 304), provenit din etnicul ***Ias -i***, numele Alanilor (Philippide OR I). V. Bogrea (DR I 214) emite şi alte ipoteze: peceneg. *Iasy-horda*, pol. *Iaś*, Iasia, diminutive pentru Ioan „Ionică", srb. *Iašo* ipoc. < Iakob, dînd şi legenda lui Dim. Cantemir despre „morarul bătrîn, căruia îi ziceau Iaşi", întemeietorul oraşului. V. şi Iaţcu.

IAŢCU prob. ipoc. ucr. < Iaş, după cum rezultă din explicaţia „Iaşo, am iscălit leşeşte",

www.dacoromanica.ro

dată într-un act de un *Iaţco* (Sur IV 276). **1.** *Iaţco* (CL; C Ştef); — Hudici, pren. (16 A III 182); — fam. (17 A II 302). **2.** *Iaţcu* (Dm; C Ştef). **3.** *Iţculescu*, Al. (Băl VI); *Iţcan* fam., buc.; *-i* s; în cronica lui Nicolae Costin: *Eţcanii*, numit după „*Eaţco* rusneac din ţara Leşească" (Kog I 84). **4.** *Eţcu* pîrcălab (Sur I).

Iaz, -a v. A i a z.
Iban, -a, Ibăn/ul etc., v. I u b u **I 10, II 1.**
Ibăşan v. I u b u **I 11.**

***ID** — temă ce stă la baza unor antroponime din cele trei mari regiuni: munt., ard., mold. **1.** *Idul*, olt. (Sd VI 459); *Ideşti* s. (Dm). **2.** + *-ilă*: *Idil*, olt. (17 B IV 322). **3.** + *-mir*: *Idomir*, ard., 1671 (Paş); — sec. XVIII-lea (Şchei I). **4.** Cf. ard. *Idonea*, pren., 1788 (Paş). **5.** *Idomireşti* s., mold. dispărut, ce apare în documente şi în formele: *Iadomireşti* (16 A III 41) contaminat cu tema *Iad*, ard. (sat) şi contaminat cu tema: *Edomireşti* (Ur XXII 338) sau *Edumereşti* (Dm), ceea ce-i urcă originea în sec. al XIV-lea. **6.** Pentru etimologie, sau contaminare, cf. şi mold. Aldomir (Ştef), v. Aldea **II 3** şi topicul munt. *Domireşti* (16 B I 143).

Ieban v. I u b u **I 10.**

IED subst. **1.** *-ul* (Isp V^2); *Edul*, fam. (Bîr III); — popa (Isp I^1, IV^1); — Stan, munt. (Glos); — N. (Puc); *Edescul*, Şerbu, din Chiojdu 1652 (Sd XIX 86); **2.** *Eduţ*, *-a*, *-ul* (Drăg).

IEPURE subst. **1.** *Epure*, N. (Bîr I) etc.; *Epur/escu*; *-eanu*, Manolache — Costache; *-eni*, *-eşti* ss.; *Epuran*, Ioan (Î Div). **2.** *Epuraru* (Sc). **3.** *Epureni* sau *Iporeni* (17 A II 278). **4.** *Iepura*, D., pîrc. (Băl II). **5.** *Iapuri*, Mihai (Bîr I).

Ierău v. I a r **3.**
Iereea v. I a r c **II 1.**
Ilga v. O l g a **2.**
Imin, -ovici v. E m i n e s c u **2.**

IMRE n. ard. < ung. ***Emerik*** < germ. ***Almericus***, it. ***Amerigo***. **1.** *Imre* (Ard). **2.** *Imroi*, 1722 (Paş). **3.** *Imbre* din Totruş (Sur XVI; Ard); *-a*, 1680 (Ard). **4.** *Sîntimbru* s. **5.** *Imbăruş* (Ard). **6.** *Imbroane*, băn. **7.** *Imvre* (Ard). Formele **3—6** se explică prin dezvoltare fonetică: între *m* şi *r* se introduce în mod necesar *b* (nota Gh. Ivănescu).

IN subst. **1.** *Inescu*, Stoica, munt. (RI VII 178); **-1** (mold); *Ineşti* s. (Sd XXI). **2.** + ***-oiă***, *Inot/ă* (Tec I) *-escu* (Puc); *-eşti* s., ard. şi munt.; v. şi Fin A 2. **3.** *Inarul* munt. (RI I 22); *Inariul*, Radu (Bîr II). **4.** *Inaş*, frecv. (Şchei I, II). < subst. ard. inaş „ucenic" (< magh. i n a s).

INC 1. — b. (Moţ); *-ul* t., ard. şi *Inkul* rîu în Ucraina; *Inceşti* s. r. Beiuş. **2.** *Incaş* fam. şi s. (Dm). **3.** Cf. *Inculeţ*, fam., mold.

INIMĂ subst. **1.** *Inimă-Rea* (RI VI 263); *Inimăroae*, Zmaranda, n. marital (Î Div).

Inot/ă *-eşti* v. I n **2**, şi F i n **II A 2.**
Ioba, -n v. I u b u **I 9.**

IORGOVAN subst. dialectal, „liliac" (planta) sau „mălin roşu", <srb-cr. ***jorgovan***. < tc. ***ergevan***. **1.** — *Iovan*, eroul din baladă. **2.** *Erghevita* b., olt. (Sd VII 3) şi s. (Tis).

Ipăteşti v. I a p ă **5.**
Iraea-baba v. S ă r a c **6.**
Iriza v. F i r i z **3.**
Isehistambol v. S t a m b u l **3.**
Isop, -eseu, Isofoiu v. E s o p.
Ispan v. S p a n **1.**

ISTĂU 1. — t. Bz. **2.** *Esteu* b. şi s. (17 B I 354). **3.** *Iasteul* b. (17 B III 312). **4.** + *-lea*: *Istlea* (16 B IV 13).

Itovoeşti v. L i t u **4.**
Iţe/ani, -uleseu v. I a ţ c u **3.**
Iubitul v. I u b u **I 12.**

IUBU — IUBAN şi LIUBAN, < sl. ЛЮБИТИ „a iubi", cf. şi nume slave: Любомиръ, Люба, etc.

I. 1. *Iubu* b. (16 B I 102); **-1**, ard., 1722 (Paş). **2.** Prin fonetism sintactic *Ubul* ard. (14 C I 207). **3.** *Iuba* b. (Ard II 176; Cat; 16 B II 306). **4.** Cu term. *-an* (participiu slav

www.dacoromanica.ro

(sau sufix) : *Iuban* (Giur 271 ; C Ştef ; 13—15 B 211 ; 16 B I 65) ; *-a* s. (C Ştef) ; *Iubăneşti* s. (Dm ; Sd XXI). **5.** + *-in* : *Iubin*, vecin (17 B IV 353). **6.** + *-enca* : *Iubenca* (16 B II 188). **7.** + *-ca* : *Iubca* s. (16 B III 149). **8.** + *-iţa* şi fără *i* : *Ubiţa* (Moţ). **9.** Transcrieri greşite cu *-io* în loc de *-iu* din chirilică : *Ioba*, 1758 şi *Ioban*, ard. (Paş) pt. Iuba şi Iuban. **10.** *Iuban* se reduce de către dieci, uneori, la *Banu* (C 10 Ştef 49) sau la *Ieban* (cf. Arhiva, Iaşi 1934 —1940, Bogaci) şi *Iban*, din care provin : *Ibana* s. (C Ştef). *Ibănul* t. (17 B IV 83), *Ibăneasa* s., *Ibăn|eşti* (patru sate) ; *-escu*, Ion (Tut) ; *-escul* (Bîr III). **11.** + *-aş*, *-an* : *Ibăşan* (Ard). **12.** Din vb. romîn. a iubi : *Iubitul*, St. (16 B IV 10) ; şi, cu pretenţie literară : *Liubitul* Şerban, 1418 (13—15 B 71 ; Ţ-Rom 116 ; Giur 245 ; Flor 41).

II. Forme primite direct de la slavi şi acomodate : **1.** *Liubana*, pîrîu în Tutova, zis şi *Iubana*, azi *Ibana* (C 10 Ştef 54). **2.** *Liubăneasa* (Ştef) şi *Iubăneasa*. **3.** *Liuban* mold. (Dm ; C Ştef ; C Bog) ; *-a* (Glos). **4.** + *-cea* : *Libancea*, G. (AO XVI 359). **5.** + *-aş* : *Lubaş*, boier (13—15 B 54, 55 ; Div 54 ; Iorga III 268) ; cf. *Lubaj* b. (Flor 18). Numele acestea se pot explica şi prin pretenţia literară a dieciilor, restaurînd pe *l* iniţial la formele cu *i*, *u* iniţial. **6.** Cf. *Viba* b., ard. (11—13 C I 107) care s-ar explica prin fon. ungar, ca în Vonu pt. Onu etc.

Iurdugaş v. U r d i u g a ş **1.**

IUZBAŞĂ subst. < tc. ***iuz-başy*** „sutaş". **1.** *Iuz*, Stanciul (Cîmp). **2.** *Izbăş|esc*, moş. (Î Div) ; *-eanu*. **3.** *Izbăşoiu* fam. (ib.).

Ivoeşti v. B e r i v o i **2.**
Îngurîanu v. U n g u r **I 5.**
Îrbea v. H î r b **2.**

www.dacoromanica.ro

J

JAC var. la subst. jaf; cf. şi subst. jacă „traistă" (DLR), < magh. *zsák*„ sac". **1.** *Jac* b. (Dm; C Bog; 16 A III 378); — t. (C Ştef); *-u*, Nanu (17 B I 262); *-ul* (17 A II 75). **2.** *Jăca* şi *Jăcu* dobr. (RI XI 205—6), pot fi din altă temă: Caracaş *Jăcu* boier mold. 1641 april 22 (mss Singeorgiu); cf. *Jecu* fam. **3.** *Jacută*, Gr. (Sur XV 258); *Jacotă* 1768 (Sucev 148).

JAGĂ cf. subst. *jega* < blg. жега „zăduf". **1.** — b. (16 B III 231). **2.** *Jăgoiu > *Jăgoescu*, Neag (17 B IV 561). **3.** *Jega*, R., munt., 1841 (BCI XI 100).

JALE subst., dialectal jele. **1.** *Jalea*, sculptorul. **2.** *Jălu*, G., dobr. (RI XI 204); *Jăliu* (ib. 208). **3.** *Jele* pren. (Br 44); *Jelea*, act., Bucureşti. **4.** *Jelic*, Ienachi (AO X 382). **5.** *Jelie*, olt. Pentru formele 2—4 cf. şi sl. Желѣзо şi blg. Желъо (Weig).

JAMB adj., ard. „strîmb" (DLR). **1.** *Jambul* (17 B III 212). **2.** *Jîmbu*, J., mold. act. **3.** *Jămbei* şi *Jînbei* (Sd XVI 42).

JAPIU cf. subst. j a p i u „ibîncă" şi jăpiu „găman" (DLR). **1.** *Japiul*, 1598 (Glos); *Jăpiescul*, R., 1652 (Sd XIX 86). **2.** Cf. *Jeapiecu* (sic) (Isp IV[1]). V. şi Jep şi Jip.

JARCĂ subst. „piele de oaie". **1.** —poreclă dată unui cojocar (Sc). **2.** *Jarcu*, G., ard. (Met 284). **3.** *Jărca* b. (17 B I 229).

Jardan v. J a v e r d a n **2.**

JAUCA. 1. — fam. (Buc); *Jaucă*, Gr., ard. **2.** *Jăuca* b., munt., 1650 (Sd IV 38).

JAVERDAN. 1. — zis şi *Jăvărdan* şi *Jărdan*, vornic de poartă 1815, fam. de răzeşi moldoveni; *Jărdan*, D., vornic (BCI VII 105), prob. acelaşi. **2.** *Jardan*, D. (16 A I 54). **3.** *Jerdanu*, Milea, act.; *Jerdenii* s. (Glos). **4.** Jardan şi Jerdan par forme sincopate < Javerdan, care prezintă urm. variante: a) *Jovărdan*, vistier (17 A IV 451); b) *Juverdeanul* (A Gen II 79); c) *Juverdian*, vornic (Isp V[1]); d) *Jevertiani* s. (Isp I[1]); e) *Jeverdeş*, Luca (16 A III 378).

Jăc/a, -u v. J a c **2.**
Jăgoescu v. J a g ă **2.**
Jăl/iu, -u v. J a l e **2.**
Jăman v. S i g i s m u n d **2.**
Jăp/a, -iecu v. J a p i u **2** şi J i p a **4.**
Jărca v. J a r c ă **3.**
Jărdan, Jăvărdan v. J a v e r d a n **1, 2.**
Jăuca v. J a u c a **2.**
Jega v. J a g ă **3.**
Jel/e, -ea, -ie, -ie v. J a l e **3—5.**
Jem/ăroaia, -ereşti v. G e a m ă n **5, 6.**

JENAR. 1. *-iul* S. şi *Jînariul* (Ard I 201); cf. ss. Jena în r. Lugoş şi Jina în r. Sebeş. **2.** *Genarul* din basmul lui Eminescu, cf. it. *Genaro* „Ianuarie".

JEP subst. cu două sensuri: 1° „jeg", 2° jneapăn. **1.** *Jepu* (Viciu 34); *Jepiu* (Isp IV[2]). **2.** *Jepăn*, fam. (ib.). V. şi Japiu şi Jip.

www.dacoromanica.ro

JERCA cf. subst. jarcă (pelcică) şi blg. жерка „moară de vînt" sau blg. *жьрка́м*, „a arde, a urzica". **1.** *Jerca*, fam., act.; *Jercău* **2.** *Jercan*, Ion, act. **3.** *Jercea*, T., act. **4.** Cf. *Jercălăi* t. **5.** *Jirca*, St. olt. (Sd XXII), dar cf. ung. *zsir-kö* „talc - (unsuros)".

Jerdanu v. Javerdan **3, 4.**
Jeverdeş, Jevertiani v. Javerdan **4. d, e.**

JIANU < n. de apartenenţă locală < < Jiu, rîul. **1.** În afară de numele familiei oltene a Jienilor (Î Div), apar omonime în Moldova, fără legătură cu Jiul oltean. **1.** *Jian*, Alex. (Băl IV, V); *Jiianul*, munt. (16 B III 87). **2.** *Jieniţa*, Safta (ib.). **3.** *Jiianca* f. sora lui Piscul, mold., 1636 apr. 4. **4.** *Jienescu* act. **5.** Cf. *Jiescu* (17 B II).

Jiblea v. Jimblă.

JID 1. — (16 B... 161), stăpîn de ocină; *Jidul* din Drajna, 1673 şi Radu fiul *Jidului* (BCI XIII 184); Crăciun feciorul Jidului, tot din Drajna (Dosarul Drăjnenilor, nr. 81), por.

Jien/escu, -iţa, Jiescu v. Jianu **2, 4, 5.**
Jifco v. Jiv **3.**
Jiga v. Sigismund **3.**
Jigur, Jigoranul v. Jugor **1, 3.**
Jimăn v. Sigismund **1.**

JINGA, < magh. *zsenge* „gingaş" (etim. BA ung. 28). **1.** — (Moţ; Puc; 16 B V 241); — pren. (Drăg 137). **2.** *Jingoiu* fam. (Bz.) Cf. şi Genga.

JIP, cf. subst. jip 1° „gol" (DLR); 2° jip cu sens de jep = jneapăn; coincidenţă trac Zipas (OR I 465—6). **1.** *Jipa* fam., act. **2.** *Jip/ea* (Puc); *-ii*, Valea, t. (Sc); *Jipescu*. **3.** *Jipan* (17 B IV 279). **4.** *Jăpa* comis (Sd IV, XVI 100); j-sa *Jăpei* comis (17 B II 79). V. şi Japiu şi Jep.

Jirca v. Jerca **5.**

JIT, < vb. sl. жити „a trăi" **1.** *Jita* (17 B I 239, 368). **2.** *Jitea* fam. (ib.; II 434; AO VII 34); — pren. (P³; P⁴). **3.** *Jite* (16 B IV 416); *Jilea* (Hur 324; Sd XXIV; Ac Bz 27).

JITIE < sl. житие „viaţă" „povestire". **1.** *Jitia* s. **2.** *Jitian*, 1492 (13—15 B 212; 16 B I 8, 99 etc.); *-ul* t.; *Jitiian* (17 B I 383; II 233); — din Rogojina (Gorj 342). — şi *Jătian* (P Gov f° 10 şi 11). Sufixul *-an*, *-ian* poate fi aici de apartenenţă locală (< s. Jitia) dar şi un augmentativ, ca în lungan.

***JIV** < sl. живъ „viu". **1.** *Jiva* b., olt., 1570 (Sd VI 457); *Jivul*, nume romînesc în Serbia (Rad 82 p. 127). **2.** + *-an*: *Jivan*, Al., ard. (Var 20) sau < magh. *zsivány* „tîlhar". **3.** Din srb.-cr. *Živko*: *Jifco* aga (17 B II 183).

Jîd/ea, -eşti v. Jid **3.**
Jîmb/ei, -u v. Jamb **2, 3.**
Jînariul v. Jenar **1.**
Jîte, -a v. Jit **3.**

JOC subst., vb. **1.** *Jocu*, fam., act. **2.** *Joacă-bine*, ard., 1726 (Paş); — N., mold., act.; **2.** *Gioacă-bine*, Şt., stolnic (Sur XV 259; Isp VI²); Radul fiul *Giocăi* (Acte Sc). **3.** *Gioacăş* vecin (Sd V 51); *Giocăş*, V., şoltuz în Baia, 1676 (Sd VII 104, 379). **4.** + *-otă*, *Giocotă*, V. (Tec I). **5** *Giocheni* s. (Tec I).

Joimir, Jomir v. Jold **3, 4.**

JOLD subst. < pol. *żołd* „leafă". **1.** *Joldea*, boier, mold., sec. al XVI-lea; — (Moţ). **2.** *Joldeş* (ib.). **3.** Cf. *Jomir*, Toader (Bîr I) < pol. żolnierz „jolnir, joimir", lefegiu, ostaş cu plată, la poloni (Tiktin). **4.** *Joimir*, Gh. (Bîr I).

Jora v. Bujor **5.**
Joratu v. Jurat **3.**

JOS adv. **1.** *Giosu*, N., act.; *Josul* fam. **2.** *Josea* (16 B I 439). **3.** *Josan* (Ard); *Jos/ani*, *-eni* ss.; *-escu*; *Giosan*, Tănasie (Sd VI); *-ul* (CL); *-i* s. (ib.). „Joseni", locuitorii din „Ţara de Jos" din Moldova; *Giosa*, Maftei din Giosăni (Bîr IV).

Jovărdan v. Javerdan **4 a.**

JUCU cf. ucr. жук „cărăbuş". **1.** *Jucu*, fam., act. **2.** *Jucan*, Gh., ard. (Moţ). **3.** *Jucuţi*, Ioan, ard., act. **4.** *Jucica*, I. (Sd XI) şi s.

www.dacoromanica.ro

JUDE subst. **1.** — b. (CL; Ard II 191; Moţ); *Judele* b., 1591, ard. (Paş; Şchei I); — olt., 1636 (Sd VII 5); *Judescu*, olt. (RI VI 264).

JUDEŢ subst. **1.** *Judeţ*, N. (Drag 308); *-u*, Dan (AO XIX 121); *-u*, D-tru (AO IV 181); *-ul*, 1556 (Paş); *Giudeţul* (17 A III 236).

JUG subst. **1.** *Juga* b. (16 B III 40); *Jugăurs* stradă în Ploieşti. **2.** *Jugan*, fam., act. **3.** + *-lea*, *Juglea* (Moţ); — A., olt. (AO XVI 353); cf. Giuglea. **4.** *Jugaru* s., olt. şi *Jugăreni* s. (Î Div); cf. *Giugaru*, mold., act., sau < subst. ar. ***giugar*** „prăjină". (V. Partea a III-a).

JUGOR 1. — şi *Jugorul* ss. (13—15 B 124, 161) zis şi *Jigur* s. (16 B V 202) şi *Jugur* (Mus 32); cuvîntul apare mai întîi ca toponim în documente, iar derivatele se pot socoti ca nume de apartenenţă locală: **2.** *Jugorală*, olt. (17 B III 505). **3.** *Jugoranul*, vornic (16 B I 176, 182), zis şi *Jigoranul* (ib. 185, 190); *Jugureni* s., ard. (Î Div).

JUJ 1. *Juja* f. (Grş 12); *Jujescu*, act. **2.** *Jujan*, Maria, ard.; cf. şi ung. Zsuzsana, bibl. Susana. **3.** *Jujică* (16 A III 71).

JUMĂTATE subst. **1.** — (Dm); — Ioan (CL); — Ştefu1 (Isp V[1]); *Jiumetate* (Glos). **2.** *Jometate* (ib.). **3.** *Giumătate*, Ioan (Ştef; Sd XVI, XIX 11).

JUNC subst. **1.** — Pavel (14 C I 360); *-u* 1758 (Paş). **2.** *Junca* b., olt. (AO X 129; 16 B VI 339). — ard., 1726 (Paş); *Juncă*, Miron, mold. (Sd VI 116); *Giuncă*, N. „crucer" 1646 ian. 27 (mss Singeorgiu). **3.** *Giuncul*, Ir. (Bîr IV); *-eşti* fam. (Dm). **4.** *Giuncan* (Ard). **5.** *Junincă* (Viciu 34).

JUNE subst. **1.** *Junele* b. (16 B V 251; Viciu 34). **2.** *Juna*, ţig. (16 B I 60); *Juneşti* s. (Sur XI); *Giuneşti* s., 1669 (M Put 221).

JUPÎN subst. **1.** *Jupîn/ea*, ţig. (16 B I 60); *-eni*, *-eşti* ss. (Glos). **2.** *Jupaniotu*, C. ş.a. (Î Div). **3.** Cu schimb. părţii finale: *Jupa* b. (16 B VI 209; 17 B I 86).

JURAT subst. **1.** — b., 1747 (Paş). **2.** *Giuratul*, Ona, 1469 (Glos). **3.** *Joratu*, Drag. (Ştef).

Juverd/eanul, -ian v. J a v e r d a n **4 b, c.**

www.dacoromanica.ro

L

LACĂT subst. **1.** *Lăcăţea* diiac (16 B III 255), cf. dim. lăcăţel. **2.** *Lacatăş* fam. (Buc) < magh. ***lakatos*** „lăcătuş".

Lacea v. V l a d **VI C 3.**
Lad, -a, -ul v. V l a d **II 2, 3.**
Ladomer v. V l a d **I 6.**
Laduşan v. V l a d **IV 26.**
Lah/ova, -u v. V l a h **A 7.**
Laicu v. V l a d **VI A 3.**

LAIU adj. „negru". **1.** — b., olt. (16 B VI 338); *Lăescu*, Ion (Vieri 81); *Laiul*, Ioan (RI X 274) şi s. **2.** *Laia* b. (Viciu 34) şi t. **3.** *Laieş* (cit. de Bogrea DR); + *-ilă* (ca în Negrilă): *Lăilă* (Viciu 34). Cuvîntul *laiu* răspîndit şi la vecini, cf. cehoslovac *laja*, *lajka* „oaie neagră pătată în alb" (DLR), este reluat, cu acest sufix: *Laica* b. (17 B III 175). **4.** + *-otă*, ca Albu > Albotă: *Laiuotă* b. (16 B V 193); *Laiut* (16 B V 33); *-eşti* şi *Laiteşti* ss. (17 B I 90, 313); *Laiotă* Vvd. Basarab. E. Petrovici (Romano-slavica III 17—18) derivă formele de mai sus din srb.-blg. ***Vlaj, -o.***

LAL; se pot da trei explicaţii: 1° calend. (Eu)lalie, 2° sl. Lalo < Lazăr (Rad), şi 3° *„lal*, rubin balas"(Jurnal de călătorie în China, de N. Milescu ed. II-a, p. 262), < arab **laal**. **1.** *Lal* t. (la Moţi); *Lalu* (C Bog); — ard., 1511 şi *Lăluţ* (Paş). **2.** *-oiu*: *Laloie* vlah din Serbia (A Ist III 85); *-ova*, *Lalova* t. (C Bog); *Lalescu*, Traian, prof., olt. **3.** Tema se mai confundă cu adv. *lela* (etim. I. Iordan, Loc. 176): Lel-Lăl, din care derivă: *Lelescu*, fam., Vaslui; *Leloaie - Lăloaie*, fam., mold. Vezi: Evlalie (Partea I)

LANGA temă expl. de Paşca din germ. ***lang*** „lung"; cf. însă şi Vlanga. **1.** *Langa* (Ştef; Ard; Arh; 16 B I 60; Paş); — munt. (BCI V 184; 17 B IV 448); — ţig. (16 B I 60). **2.** *Langaş*, C. (Şchei I). **3.** *Lăngescu*, R., din Ceraş, 1686 (BCI XII 104); *-l*, Ianiu (An Cl III 740); *Lăngeşti* = *Lîngeşti* = *Lănjeşti* s. (16 B II 110; 17 B I 391; Cat; Giur 249). **4.** Asimilat cu prep. lîngă: *Lînga* s.

Lapedatu v. L e p ă d a t **5.**

LAPTE subst. **1.** *Lăptea*, ard. din Răşinari (DR II 697). **2.** *Lapteş: *Lapteşescu* (Sd XI 262). **3.** *Lapteacru* (Glos; 17 A IV 434, V 119). **4.** *Laptici*, (Cat Braş 112).

LARG adj. **1.** *Largu*, megiaş (16 B VI 39). **2.** *Lărgăşeni* s. **3.** *Larjanul*, Oană din Gura Largă (16 A II 10).

LASCĂR< gr. Λασκάρις. **1.** — s. (Cat etc.). **2.** Cont. cu *Laţcu*: *Leţcar* (16 B IV 359); — diiac (13—15 B 142; 17 B II 54). **3.** *Lăscărina* f. (P Bor 95). **4.** Prin apoc. sau căderea term. *-ar*: *Lasc* (Moţ); *Lascu*, boier mold. sec. XV (Gane); — b. (Ard; Cîmp); *-lescu*, fam., act. **5.** *Lasca* t.

Lasl/a, -ăul, -ea, -o v. V l a d **VI B 1—4.**

***LAST** cf. rus ласт „butoi" şi ucr. ластитися „a mîngîia". **1.** *Lăstoaia* t. **2.** *Lastinca* b. (Băl I). **3.** *Lastiuca* olt. (Sd V 400).

LAT adj.; pentru unele derivate cf. şi blg. Лато sint. < Lazăr (Weig) şi blg Лата <

www.dacoromanica.ro

Latina (etim. Weig). **1.** *Latu* Popescu, prahovean, 1823 (BCI XI 98); *-l* (Sd XVI). **2.** *Lata.* Iancul (Tec I); — bătrîn (Vr). **3.** *Lateş* fam. (Şez; Vr; CL); *Lateş = Latiş*, fam. (Buc). **4.** *Lăt/eni, -eşti* ss.; *Lătăi* s. **5.** *Latica* b. (17 B III 175); *Lăticeasca*, 1587 (Mus 46). **6.** *Latii* fam., mold., 1507 feb. 28. **7.** Cf. *Latoca* t.

LATINU subst., considerat ca etnic, cf. frînc. **1.** — s.; *Latini* moşie (R Gr). **2.** *Latinislav* t., n. împrumutat; cf. blg. **latina** „narcis alb", care sub influenţa etn. blg. *latinko* „catolic" a produs în bulgară antroponime: Latinka, Lata etc. (Weig).

LAŢ subst. **1.** *Laţia*, M., băn. (LB) [< Laţea]; *Lăţeşti, Lăţăi* ss.; *Laţescu* (Sd XVI); Boldur-Lăţescu, fam., mold. **2.** *Lăţatul* b., 1512 (Glos). Cf. şi blg. Лацо sint. < Lazăr (Weig).

Laţcar v. L a s c ă r **2.**

LAUDĂ subst. **1.** *Lauda*, fost cătun în oraşul R-Vîlcii. **2.** *Laudea* b. (16 B IV 252; VI 255). **3.** *Lăudat* pren. (Bz) şi *Lăudat* Lerescu (Aş Br 156) < part. verb. a lăuda; — fam., 1492 etc. (Glos; Giur 153; 17 B II 381 etc.); *-ul* olt. (Sd XXII; 16 B II 9). Numele circulă şi azi.

Lăcăţea v. L a c ă t **1.**

LĂCUSTĂ subst. **1.** — Vodă, Ştefan. **2.** *Lăcustea*, Lupul (17 B I 186).

Lăd/escu, -eşti v. V l a d **II 3.**
Lădoiu v. V l a d **IV 20.**
Lăgan v. L a g u **2.**
Lăhoveni v. V l a h **A 7.**
Lăic/a, -ani v. V l a d **VI A 3.**
Lăl/oae, -uţ v. L a l **1, 3.**
Lăn/geşti, -jeşti v. L a n g a **3.**
Lăpăd/at, -uş v. L e p ă d a **1, 4.**
Lăptea v. L a p t e **1.**
Lăt/ăi, -eni, -eşti v. L a t **4, 5.**
Lăţ/atul, -ăi, -escu v. L a ţ.
Lăudat v. L a u d ă **3.**
Leabu v. L e b **2.**
Leaf/a, -u, -ul v. L e a h **I 4.**

LEAH-LEH „polon", etnic folosit ca prenume de evocare, alături de alte etnice, fără să indice originea, decît în puţine cazuri, aşa cum circulă şi numele Langlois „Englezul" în Franţa (v. Dauzat).

I. 1. *Leah* (Moţ); — N., ard. (Met 188); *-u* (Sur XV; Şez); *Leahul* pren. (17 A IV 458); — fiul lui Mogîldea (17 A V 146); — popa (ib. 191); — prenume sau nume (Dm; Ştef; 16 A I 385); — comişel, 1605 (Glos). **2.** *Liahu* (BCI VII 81); *-l* (Cat); *-l*, Pricopie (16 A III 150); *Liahul = Liavul* (Sd XVI). **3.** *Leav* (DLR); *Leavul*, feciorul lui Gavril Văţul (17 A V 182) pren.; — Ioan (ib. 143); — Cozma (Sur XIII) fam. **4.** Cu *v* > *f*: *Leafu*, olt. (Am 135); *-l* (Olt); *Lefa*, fam., act.; *Lef/escu*, fam., act.; *-eşti* s.; *Liaf* (Cronica C-tin Căpitanul, ed. Iorga p. 71); *Leafa*, orăşan (17 A III 201).

II. + *-otă*: *Leahotă* b., olt. (AO VII 34); nu e singurul etnic tratat cu suf. *-otă*, cf. Vlahotă < Vlah — deşi acesta pare format pe o arie străină lingvistică. *Leahotă*, nume oltean explică numele Leaotă, (prin căderea lui *h*, ca în Dăotari < Dohotari, Praova < Prahova); *Leaotă* circulă ca antroponim (Puc; Giur 267; 16 B I 101, III 22; 17 B I 161) şi ca toponim al cunoscutei culmi carpatine, trecută la Dicţionarul lui Frunzescu sub numele *Laiotă* (p. 261). Bazat pe această greşită informaţie de la Frunzescu, E. Petrovici consideră Leaota „o variantă mai nouă a lui Laiotă", şi acesta < *Vlaiotă, un derivat din blg.-srb. **Vlaj, -o, -a** < Vladislav (Petr 17—18). Împotriva acestei explicaţii ar sta forma veche cu *h*: Leahotă pe care şi V. Bogrea o derivă din *Leah* + suf. *-ota* (DR I); cf. Lehotha t. com. Nógrad (Csanki, Magyar t. f. Hunyad I, 1890). şi LEU 11.

III. Alte forme din *Leh* (fără diftong): **1.** *Lehul* fam., mold. (Isp IV[1]). **2.** + *-aci*, v. Lehaci; *-aş*: *Lehaş*, V., buc. (Grai II 29). **3.** *Lehoiu*, T., mold. 1768 (Sd XXI). **4.** Cu *h*>*g*: *Legul*, N. (Băl I). **5.** Din tc. ***lehli*** „polon": *Lehliu*, Ianachi (Î Div); — D. neg. (D Buc) şi s. **6.** Cu *e*>*i*: *Lihul*, boier (13—15 B 148; Ţ-Rom 279); — olt. (Sur VI; Sd VI 474); — mold. (17 A V 333); *Lihoescu*, olt. (Sd VI 493). **7.** Din pl. *leşi* „poloni": *Leşu*, T., ard.; *-i* (Dm); prob. *Leşovici* (Bz) sau < Ileş - Ilie; *Leaşcă*, N., 1829 (Fil) < subst. leaşcă „polo-

www.dacoromanica.ro

neză" (DLR). **8.** Din ung. *lengyel* „polon": *Lenghel* ard.; *Lengher*, Şt. (Bz).

Lealea v. L e l e **2.**
Leaneşa v. L e n e **2.**
Leapa v. L e p **3.**
Leat/ea, -u v. L e t **1, 2.**
Leav, -ul v. L e a h **I 3.**

LEB cf. rus хлеб „pîine". **1.** *Lebu*, frecv. (Şchei I); — ard. (Paş; Ard; Sd X); *-l* (Cat); *Lebol* şi *Lebul*, olt. (17 B II 62); *Leabu*, ard. (Paş); *-l* din Braşov; *Liab/a, -ul*, 1598 şi 1614, ard. (Paş).

Leciol v. L i c i u **1.**
Leeşti v. L e u **I 3.**
Lef, -a, -escu v. L e u **II 3** şi L e a h **I 4.**

LEHACI frecv. buc.; etim. lui B-Albescu < ung. *léha* „uşurel" (BA ung. 27), nu lămureşte sufixul. **1.** — (CL; Buc; Sd XI 87); *Lehaciu*, Simion (16 B VI 144); — t. (Ştef); — Ioan (Tut); *Lehac/ea* (Tec II) şi *Lehăceni* ss. **2.** *Lehancea* s. **3.** Cf. expresia: „Partea lehăcească" în doc. din sec. XIV—XV (Venelin, Vlaho-blg. gramoti) şi „partea Ligăcească" (Ţ-Rom 77). V. mai sus Leah III 2, şi Grigore IV 4 (Partea I).

Leic/a, -eşti, -oiul, -uleşti v. L e l e **7, 8.**
Lel, -escu, -oaie v. L a l **3,** L e l e **4,**

LELE subst. şi **lela** adv. **1.** — b. (Glos); *Lela* s.; *Lelea* b. (16 A IV 38; 17 A III 84; 17 B I 461; Sur XIV); — f. (17 A V 339); *Lelia* f. (16 A III 162, IV 200). **2.** *Lealea* b. (16 A II 184; Sd XI 87; Ur XXII 111); Pîrîul *Leleei* t. (16 A I 290). **3.** *Lelu*, D.; *Lel/escu* fam. (Vaslui); *-eiu, -easca, -eşti* ss.; *Leloaie - Lăloaie* fam., mold. **4.** *Leloaia* s. **5.** *Leloiţa* t. **6.** *Leliceni* s. < lelica dim., cf. şi ar. *lelic* „barză". **7.** *Leica* f. (Cat; 16 B II 263) < dim. leica; — pren. b. „Leica Fărîmeţ" (17 B II 10); *Leiculeşti* şi *Leiceşti* ss. **8.** *Leicoiul*, R., munt., 1683 (RI VIII 200). **9.** Din dim. leliţă: *Liliţa* f. (6 A 37, IV 246).

Leman, Lemenyi v. A l a m a n **6.**

LEMN subst. **1.** *Lemni* (BA ung. 29). **2.** *Lemne*, fam., buc.; *Lemnea*, fam., act.; *Leamna* s. V. şi Alaman.

Lemn/e, -i v. A l a m a n **6** şi L e m n.
Lenart v. L e o n a r d **2.**
Leoa v. L e u **I 4.**

LEONARD < it. *Leonardo*. **1.** *Leonardus* notar sas din Braşov 1431—1444, apare în doc. romîneşti ca Lenart şi Linard (Rel). **2.** Numele apare şi la romîni *Linart*, stolnic, 1461 (Ţ-Rom) 245; 13—14 B 131); cf. act. *Linaru*. **3.** *Leonard* boier mold. (Sd XXII).

LEONTARI < subst. gr. λεοντάρης „leu" (But). **1.** — tatăl mitropolitului mold. Dosoftei, nume transcris *ad litteram* din greceşte. **2.** Scris fonetic: *Leondari* vameş, mold., 1654 iul. 3; — (Bîr I; Arh; Sd X); *-ul* pren. (P^5). **3.** *Londar* vameş (RI VI 82).

LEORDA subst. *leurdă* „aiu de munte". **1.** *Leorda* b. (Vr). **2.** *Leurdă* b., mold., 1665 (BCI XII 169). **3.** *Leord/easa, -oaia, -eni* ss. **4.** *Leordiş* şi *Leurdiş* bb. (Dm; Ştef). **5.** *Leorzeni* s.

Leot/a, -eşti v. L e u **I 11.**

LEPA < sl. лѣпъ „frumos". **1.** *Lepa* b. (16 B VI 26; 17 B I 214, II 40). **2.** *Lepea* (17 B III 317). **3.** *Leapa* f., ţig. (16 B I 188). **4.** *Lepeş*, Dim., ostaş ard., 1368 (Iorga III 234). **5.** *Lep/oş, -uş*, munt. (RI XIV 191). **6.** *-şa*: *Lepşa* b. şi *Lipşa* fam. (Isp V^1). **7.** Cf. *Lepinea* t. (16 A I 332).

LEPĂDA vb. **1.** *Lepăduş*, moţ; *Lăpăduş*, pren. (Ard); — fam. (T-Jiu); *-a* f. (Ard II 194). **2.** *Lepăduţă*, 1620 (Glos). **3.** Cf. *Lepedeanu*, Ş., act. **4.** Participiu luat ca adjectiv: *Lepădat*, pren. (Am 108); — 1557 (Glos); *-a* f. (AO XV 276; Tut 90); *-a* f., ţig. (17 B I 242); prenumele acesta stă în legătură cu credinţele populare despre copilul „lepădat" sau „vîndut", de formă, spre a-l feri de moarte; — *Lepădaţii* neam (Vr); variante grafice: *Lepedat* căpitan (Sd XI 263), *Lăpădat* (Ard). **5.** Latinizat: *Lapedatu*, Al.

Leşcu v. V e l **12.**

www.dacoromanica.ro

***LET** cf. subst. leat, din expresia slavă diplomatică slavă **въ лѣтъ** „în anul" prin care se datau actele vechi. **1.** *Leatu*, P. Gh. ar. (Cat gr. I). **2.** *Leatea* b. (Cat). **3.** *Letea* b. (Dm); — Dan (17 B III 619) şi *Leteşti* ss.

LEU subst. **I. 1.** *Leu* (Dm); *-l* (Tec I; Sur XXII; 16 A II 95; 16 B II 174; 17 B II 317; Glos; Ard); *Leuleşti* s. **3.** Din tema fără articol: *Leeşti* s. (Dm); *Leoşti* ss. **4.** Cu art. antroponimic *-a*: *Leoa*, C-tin zis şi *Lioa* (16 A III 126, 137); *Leoauşer* scris şi *Leuşar* (16 A I 84), lectură greşită pentru „Leoa uşer" adică uşierul. **5.** Din diminutivul leuş: *Leuş* fam.; *-eni* şi *-eşti* ss. **6.** *Liucă* (Tec I) sau < Ilie + suf. *-ucă*. **7.** Din acelaşi diminutiv sau < subst. *léucă*: *Leucă*, fam. (Glos; 17 B II 228; BCI VII 82). **8.** Acelaşi, cu *o*, grafie de cărturar: *Leuco* (17 A I 260; Sd XXII; Isp I², III¹); *Leuceşti* s. (Dm). **9.** + *-uc*, *-uş*: *Leucuş* b. (Dm); *Leucuşeşti* s. zis şi *Licuşeşti*, în r. Suceava (Ştef). **10.** + *-uc*, *-uţ*: *Leucuţia*, act., mold. **11.** + *-otă*: *Leotă* b. (17 B I 424; Hur); *Leoteasca*, fam. (Hur); *Leuteşti* s. disp. în r. Ploieşti (17 B II 319) şi mold. (16 A IV 204) poate identic cu *Leoteşti* t. < leu (Cat ; Î Div) ca în Calotă, Vacotă etc.; *Leot/a*, *-ei*, *-easca* (Petr 20); cf. *leotă* variantă la subst. liotă (DLR). **12.** Cf. *Liotică*, A. (BCI XII 141, sau < subst. *liotă*.

II. Din rus. **лев** „leu": **1.** *Leva* b. (Dm; 16 A III 339); — fam. (Cislău). **2.** *Leveşti* scris şi *Levcuşeşti* (< lev + *-co*), dar şi *Leucuşeşti* (Dm); acelaşi nume: *Leucuşani* (*Levcuşani*, *Leucuşouţi*) azi *Leucuşeni*, s. în r. Roman (Ştef). **3.** + *-ici*, *Levici* (Dm); — Vasco (16 A I 537). **4.** Cu *f*<*v*: *Lef*, Iacov, maior rus (Î Div); — Gh. (Cat gr. I); *Lefescu* act., nu din subst. leafă; cf. Leah **I 4.**

Leurd/ă, -iş v. L e o r d a **2, 4.**
Lev/a, -cuşeşti, -eşti, -ici v. L e u **II 1, 2.**

LEVENT subst. „lefegiu călăreţ" < tc. ***levend*** „marinar voluntar", <it. ***Levante*** = Anatolia, acest soi de ostaşi fiind recrutaţi din Asia Mică. **1.** *Levăntul*, Macarie (Sur VIII). **2.** Din plur. levinţi: *Levinţă*, Pavel (Sur XI); *Levinţul*, Nacul 1669 (Sur IV); *Livănţul* (ib).

Levinţ/ă, -ul v. L e v e n t **2.**
Levîrdă v. L e v ă r d ă **2.**
Liab/a, -ul v. L e b **2.**
Liahu, -l *Liarul*, v. L e a h **I 2.**
Libancea v. I u b u **II 4.**

LICIU nume folosit de moldoveni, rar de aromîni şi ardeleni. **1.** — Bajdechi, ar. (Cara 96) prenume; *Liciu* (Ur XXII; Paş); *-l* (Dm; 17 B I 368; 16 A II 95; Tec I; CL; Băl I); frecv., mold. (Isp I¹, II², III²); *Leciol* (17 A V 330) grafie dialectală. **2.** *Licea* (Ant Ar; 16 A III 213; Paş). **3.** Marital: Antimia *Licioae*, mold., 1669. **4.** *Lîciu* (Dm). Cf. blg. **Лича, -чо** sintoma < Ljutovoj (Weig).

Licuşeşti v. L e u **I 9.**
Ligăceaseă v. L e h a c i **3.**

LILA 1. — b. sau f. (Tec I); — f., 1677 (Mz Pl I 128); *Lilă* por. (Sc). **2.** *Lilu* pren., olt. (P¹⁰); — jupan, olt. (Sd V 315); — ţig. (16 B I 12); marital *Liloaia*. **3.** *Lili* bogăsier olt. din Compania Nouă (Meşt. Cr). **4.** *Liloiu* (Viciu 34). **5.** Din tema **lili*: *Lilieşti* s. (Băicoi); *Liliana* cneaghina, 1635 (Ins 17); — cumnata lui Vasile Lupu Vvd (I Bot 12); — „fată dalbă" (Col 22).

Liliţa v. L e l e **9.**

LIMBĂ subst. **1.** — b (Mag Br); *Limbăeşti* s. **2.** *Limbădulce* (Dm; Isp I¹); *Limbadulcescu*, 1436 (Sd XIX 11). **3.** *Limb/ean* (Ard); *-eni* s. **4.** *Limbel*, pren. din Vălenii de M-te (Sd XV 238). **5.** *Limboeşti* s. **6.** Cf. *Limber* b. (VM) din Vălenii de Munte şi Limbel; *Limbereşti* s. (Mus).

Limte v. L i n t e **4.**
Linard, Linart, Linaru v. L e o n a r d **1, 2.**

LINGE vb. **1.** *Lingă*, Vascan (Isp III²). **2.** *Linguş* mold. (Sd VII 379), cf. şi vb. a linguşi.

LINTE subst. **1.** *Lint/ea* şi *-eşti* tt. **2.** *Lintec*, E., buc., act. **3.** *Linteş*, fam., act.; *Lintiş*, vecin (17 B III 54). **4.** *Limte*, dobr. (RI XI 206).

LINŢ 1. *Linţul*, Oprea (Puc); *Linţului* în genitiv, t. (17 B I 319); *Linţă*, R. (AO XI

www.dacoromanica.ro

66); Vîrful *Linţei* (Bz). **2.** *Linţoiul* (Cat Braş 51).

Liotică v. L e u **I 12.**
Lipşa v. L e p a **6.**
Lişe/ă, -ată, -u v. V e l **12, 13.**
Liteanul, Litovoi etc. v. L i t u **1, 2.**

LITU cf. ucr. Литобор, Литомир explicate de Miklosich din sl. ЛЬТЪ „rău, crud". **1.** — b. (C Bog); *Litul*, cnez, 1414 (Dm). **2.** *Lita* şi *Liteni* ss.; *Liteşti* ss. (Dm; Ţ-Rom 320); *Liteanul* (Dm). **2.** + *-ovoi*, formă de împrumut: *Litovoi*, nume ce apare în Maramureş: *Litvoi* din Uglea (M. mar), în Moldova: *Litovoiu*, 1407 (Dm; C Ştef; RI I 48), sau *Litovie* pren. (Sur XIX) şi, în acelaşi timp, în Ţara Haţegului şi în Oltenia: Litovoi Vvd, eroul din 1279, frate cu Bărbat Vvd. Încă un *Litovoe* olt. la 1595 (Sd VI 459). Weigand aduce un v. blg. L j u t o v o i spre a explica pe Litovoi al nostru. **3.** *Litovca* f., ţig. (16 A III 26). **4.** Cu afer. prob. *Itovoeşti* s. (Dm; C Ştef).

LITVĂ vechi etnic pentru lituan, de orig. slavă. **1.** *Litva* f., crăşmăriţa, într-o baladă (AO XX 185), pronunţat şi *Liva*, în o variantă din Muscel (Mus 68), omonim cu sl. literar ЛИВА „crivăţ" (DLR).

Liuban, -a v. I u b u **II 1, 3.**
Liubitul v. I u b u **I 12.**
Liucă v. L e u **I 6.**
Liudescu v. L u d e **1.**
Liva v. L i t v ă **1.**

LIVADĂ subst. **1.** *Livad/a*, fam., act. **2.** *Livade* b. (Puc). **3.** *Livădaru*, act.

LIVAN sl. „tămîie" < gr. λίβανος < m-tele Liban (DLR). **1.** *Livana* t. (Mih 199); *Livănescu*, fam., act. **2.** *Livănţul*, Gh. (Buc), cf. subst. livănţica, de aceeaşi origine.

Livănţul v. L e v e n t **2.**
Liz/eanu, -u v. P o l i z u **2.**
Liciu v. L i c i u **4.**

LÎNĂ subst. **1.** — b. (Ur XXII 389; Sd XI 58); ca prenume: *Lînă*, Rugină (C Ştef); *Lăneşti* neam, mold. **2.** *Lînuţă* ţig. (16 B IV 368).

Ling/a, -eşti v. L a n g a **3, 4.**

LOBONŢ < magh. ***labanc*** „cline", poreclă dată de unguri pedestrimei austriace din sec. al XVIII-lea (DLR). **1.** *Lăbunţ* fam. (Vr). **2.** *Lobanţul*, I., mold. (RI XVIII 155).

Lodorman şi Lodroman v. F l a n d r u **3 b.**
Logan v. L o h a n **3.**
Logoj v. L u g o j **2.**

LOHAN < rus. лоханй „lighean", „găleată". **1.** — stolnic, mold. (Sd XI 84, XVI; 16 A IV 301; Sur VII); — „arman" (Sd V 250); *-u* b. (16 A III 13); *-ul* t. **2.** *Lohănaş* (Sur VII). **3.** Cu *g* < *h*: **Logan*; *Logăneştii* s.

LOI 1.— b. (Dm); *Loeşti* s. (16 A III 134). **2.** *Loiuc*, Ioan, act.

Loiz, -oaia, -u v. A l o i z **2.**
Loman v. A l a m a n **4.**
Londar v. L e o n t a r i **3.**
Londru v. F l a n d r u **3 b.**

LOTAR < germ. ***Lothar.*** **1.** — Radu, olt., 1662 (AO XVII 310). **2.** *Lotr* călugărul care a scris testamentul mamei lui Mihai Viteazu în 1602, sau < subst. *lotru*.

Lovenţa v. R o v e n ţ a **2.**

LOZA variantă la subst. loază „viţă de vie", „nerod" < sl.-ucr. лоза. **1.** *Lozan* ţig. (16 B II 16); *-ei*, Valea t. (Vaslui). **2.** *Lozinca* s. **3.** *Lozenschi*, V. stolnic (17 A I 218) nume de origine polonă.

Lub/aj, -aş v. I u b u **II 5.**

LUD; numele cu acest radical pot proveni: unele din **lud** „nerod", altele din scurtarea german. Ludwig, ori < sl. **lude** (v. art. urm.); cf. şi etimologia lui B-Albescu < magh. ***lud*** „gîscă" (BA ung. 45). **1.** *Lud* b. (Ard); *-u*, N., olt. (AO XII 383); *-u*, ard. Paş). **2.** *Luda*, Şt. (Sur XV); *Ludeasa*, olt. (Sd XXI); — m-te (16 B I 15); *Ludeasca* t.; *Ludeşti* s., mold. (Sur VIII). **3.** *-in*: *Ludin* t. (16 B I 15). **4.**

www.dacoromanica.ro

Prob. din Ludovic : *Ludan > *Ludăneasa* s. ; *Ludaş* s., mold. ; *Ludoş*, *Luduş* şi *Ludişor* ss., ard. **5.** Prin contaminare, sau din altă temă : *Ludrilă*, Ioan, munt. (RI XIII 391).

LUDE subst., termen vechi administrativ (Condica de „liude"), reprezintă pluralul slav ЛЮДИЄ „oameni", luat ca singular în limba romînă : lude sau liude, pl. *lţuzi* „birnic(i)". **1.** *Ludescu*, Stoica cronicarul semnează *Liudescu* (Ard II 145 ; Sd XV 275) ; *Lţudeşti* s. (C Ştef ; Sur VII). **2.** *Luzeşti* s. mold. (Sur VIII).

Lufrate v. F r a t e I **18.**

LUGOJ cf. subst. logoş „pitic" (DLR) şi magh. *lúgas* „frunzar". **1.** — oraşul băn. **2.** *Logoj*, mold. (17 A I 88). **3.** *Lugaş*, O., boier (Ţ-Rom 128) şi s.

LUIA 1. — b. (17 B IV 132). **2.** + *-că* : *Luică* b. (C Ştef ; Sd XVI) ; *Luica*, paharnic, munt., 1502 (Rep D 196). s. **3.** *Luican* Ion ; *-easca* t. Prob. scurtare din subst. aleluia, folosit şi în Grecia medievală ca nume : Ioannes Alleluia (E. Gerland, Erzbistum Patras, 1903, index).

LULA 1. *Lula* b. (Ard). **2.** *Lulea*, Stan, olt. (Sur VI), dacă accentul cade pe prima silabă ; *Lulescul* munt. (Sd VI 495).

LUMINĂ subst. a **1.** *Lumină* Gh. (Cat). **2.** Diminutiv, *Luminiţa* f., act. şi s. **3.** *Lumineni* s. (Cat). **4.** *Luminata* t. (Dm) şi *Luminatul*, Radul din Urlaţi, 1661 (BCI V 200), < *săptămîna luminată*.

LUNA subst. **1.** — f. (Dm ; Ştef ; Cras 53) ; *Lună* fam., buc. **2.** Prenume : *Lunea* Roşul b. munt. 1655 (Sd VII 247) ; — bătrînul (Cotr 18) ; *Lunescu*, Ion, act. **3.** *Lunic*, Ion, act.

LUNCĂ subst. **1.** — T. (Ul 133) ; *Lunca*, I. (Met 70) ; *Lunchii*, Maria, ard.

LUNG adj. **I. 1.** *Lungu* frecv. ca nume ; —Roman, ard. (Met 284) ; *-l* (Ştef ; Tec I ; Glos ; Drag 309) etc. ; *-lescu* ; *-leac* *-leţ* ; *Lung|escu* *-eşti*, *-eni*, *-ani* ss. ; *Alungulesei* **2.** *Lunga* b. (17 B III 209) ; — fam. act. ; — Şt. (16 B VI 245) **3.** *Lungaş* (Rel ; 13—15 B 55 ; 16 B II 337 ; Div 59 ; Ţ-Rom 103) etc. *Lungar* (Meşt Cr) **4.** *Lungociu* ţig. (16 B V 19) ; *-l* b (C Bog).

II. Echivalente, traduse sub influenţa politică sau culturală străină ; **1.** Din ung. ***hosszu*** „lung" : Hossu prelat ard. ; Hosa , V., ard. **2.** Din slav Алъгъ cu acelaşi sens : v. Dîlgă : din rus. долгий : v. Dolg. **3.** Cu fon. ucr., *Dolha* zis *Lungul* (Ştef).

LUP subst., v. şi Partea I-a **I.** Nume frecvent datorită sensului de exorcism. **1.** *Lup* (Moţ) ; *-ăscu*, N. (Buc) ; *-escu* ; *-eni*, *-eşti* ss. **2.** *Lupa* b. (Moţ frecv. ; 16 A I 419 ; Ard ; 16 B II 161) etc. ; — f. (16 A I 541, III 29 ; Sd XXI ; Vit 28) etc. ; Neacşu *Lupa* (Sd X ; P[14]). **3.** *Lupă*, D., act. ; *Lupău* pren. (P[4] ; Paş) ; — — Ion, ard. act. **4.** *Lupăiu* (16 A I 358 ; Ard) ; *Lupăianul* 1771 (Acte Sc.). **5.** *Lupan* (Glos) ; *-cea* (An Com) ; *-cești* s. **6.** + *-andru* : *Lupandra* (17 B I 310). **7.** *Lupaş* (Moţ) ; *-cu* (Vr) etc. ; Paşco şi derivatele, vin de la Pavel şi Paşte. **8.** *Lup|e* (Dm ; Ştef ; 16 A II 16) ; f (Isp I[1]) ; *-easca* f. ; *-escu* fam. ; *-ea* (Moţ ; Ard) ; *-ea*, Huru (Sd V 5) ; *Lupia* t. (16 B II 35). **9.** *Lupei* (Mar ; Hur 123 ; 16 B VI 142) ; *-u* (16 B I 102) ; *Alûpei*, T., act. **10.** *Lupeu* (Mar). **11.** *Lupca* ard. **12.** *Lupéciu*, *Lupen|ciu*, *-cea* (Paş). **13.** *Lupeş* Pozaru (16 A II 18). **14.** *Lupila* olt. şi *Lupilu* (Cand). **15.** *Lupiţa* f. (R-Sărat). **16.** *Lupoi* (14 B II 213) ; *-u* (Hur 101) ; *Lupoae* (Dm ; *Lupoaia*, *Lupoiţa* ss. ; *Lupoane*, olt. (Cand) şi s (AO XI 213) ; *Lupone* şi *-asa*, soţia lui (16 B I 153) . **17.** *Lupşa* (Moţ ; Ard ; Ştef) ; *-nu* s. ; *Lupşă* (16 B II 79) ; *Lupş|e* (Dm ; Mar) ; *-ea* (Mar) ; *-el* (16 B VI 337) ; *-eni* s. (C Ştef). **18.** *Lupşor* (Ard II 194 ; Glos ; Paş) ; *-ea* (Paş) ; *Lupşoară*, G. ard. **19.** *Lupşoiu*, olt. (Cand). **20.** *Lupu* (16 A II 18 ; Mar frecv.) ; *Lupu|eni*, *-eşti* ss. **21.** *Lupul* fam. (Tec I ; Sur VII) ; *-escu* ; *-eşti* s. ; *-eţ* (17 B I 161) ; *-eţul* (17 B II 289). **22.** *Lupuca* (Mar). **23.** *Lupuşor*, munt. (BCI XI 92). **24.** *Lupuţ*, *-iu*, mar., act.

II. Lupu este redat şi prin ung. *Farkas* : *Fărcaş*, b ; *-a* f. ; *-u* b. ; *Fărcăş|eni*, *-eşti*, *-anca* ss., şi prin sl. Вълкъ vezi Vîlc|.

Lupa *-Lupuţiu* v. L u p **I 2—24.**
Lustroaie v. S t r o e **19.**

www.dacoromanica.ro

LUŞC- 1. *Luşc/o* b.; *-a* f. (Dm) şi s., ard. (Drăg 471). **2.** *Luşcan* (16 B IV 364); *Luscan*, fam., act. **3.** *Luşceşti* s. (Dm). Pentru etim. cf. *luşcă*, plantă ierboasă din familia liliaceelor, sau ***băluşcă*** = ceapa cioarei (DLR).

LUT subst. **1.** *Lutul*, olt., 1676 (Sd VI 483). **2.** *Luta* V., act.; *Lutescu*.

LUŢ 1. *Luţăscul*, Nicola (AO XVII 314). **2.** + *-ina*, *Luţina* f. (C Bog). **3.** *-co* + *-an*: *Luţcan* (16 B III 238). V. şi Anghel IV 7 (Partea I).

Luţ/a, -ă v. Roxana II 4.

Luxa, Luxandra şi cu **o** < **u** v. Roxana I 5, II 2, 5.

Luxiţa v. Roxana II 3.

Luzeşti v. Lude 2.

www.dacoromanica.ro

M

Maceş v. M ă c e ş 2.
Macher v. M a h e r a 3.
Macicat v. M ă c i c a t 1, 2.
Macin v. M ă c i n 1.

***MADĂ** cf. n gr. ἀμάδα „pietricea pentru joc de copii" (DLR). **1.** *Madescu*, Ioan, act. **2.** Matronim din marital: *Mădoaia*, Duma (Sur IX; 16 A I 24). **3.** *Mădoiu* (C Ştef); *Madoeşti* s. (Dm).

MAG subst. mag, din datina Vicleimului; cf. şi ung. *mag* „sîmbure". **1.** *Mag*, Ion fam., act.; — Margareta din Satu-Mare act; *-ul* (Ard; Sd XI 53); *Măgueşti* s. (16 B III 285). **2.** *Maga*, V., mold., 1766 (Sd VII 377); — ţig. (Sd XVI); *Magă*, Ioan (Vr C); în genitiv *Magăi* b. (17 A V 152). **3.** *Măgioara* t. **4.** *Măgaia* b. olt. (16 B V 338); *Măgăia* moşn., olt. (AO X 129). **5.** *Maganu*, V. mold. act.; *-lui*, Dealul t. **6.** *Magoe* b. (17 B IV 32). **7.** Cf. *Măghina* f., mold., 1709 (BCI IV 193).

MAGER, fonetism ard. pt. subst. maghiar < ***magyar***. **1.** — 1680 (Paş); *Mager* = *Măgere*, Andonii, 1673 (RI XIII 284); *Magiari* şi *Magearu*, fam., act. < arm. Mağarĭan „ungurean" **2.** *Măgearu* fam. (Bîr I). **3.** *Moagher* por. (Sc). **4.** *Măghiar*, ard. (Viciu 34).

MAGIR **1.** — mold. (Dm; Ştef); — ar; *-escu*, fam., act. **2.** *Măgireşti* s.

MAGÎLE cf. magălă „pauză în timpul lucrului" (DLR). **1.** — frecv., olt. **2.** *Magîlea*, Iacov (AO V 223); — Drag. armaş (Cras). **3.** — *Măgîlea*, N. (Tis 367); *Măgălea* (Sd VI 482); *Măgăl/i* (ib. 474); *-escu* (Gorj 262); n. exclusiv oltean.

Magoşa v. M o g o ş 4.

MAHERA < gr. μάχαιρα „spadă". **1.** — — b. (Cat); — zis şi *Maherea* (16 B II 189); *Maheră*, Stanciul, fiul lui (17 B I 482). **2.** *Mahir* (ib. 430). **3.** *Macher*, tatăl lui Stanciul (Gorj 261), aromîn sau grec romînizat. **4.** *Mohera* ard. (Paş).

MAI subst. unelta. **1.** *Măilă* mold. (Sd VI 82). **2.** *Măescu*, Iancu (AO XVII 311); *Măeşti* (16 A II 111). **3.** *Maia* f., ţig. (16 A II 132); — t., ard. (14 C I 234); — s., munt; + *-an*. *Măian*, şi *Moian* (Jiul ard). **4.** *Maiuoga* 1636 (D Gorj); + *-an*: *Maiogan*, Alexa băn. act. *Maiuga*, Şt. (Î Div). **5.** *Măişa* b (Cat mold II); *Măişcan* (17 B III 407).

MAILAT etimologia lui Drăganu (p. 179 n. 2) din sl. мои „meus" + [V]lad., nu pare acceptabilă. **1.** — Familie ard. de conţi, romîni de origine, din Făgăraş, primul cu acest nume amintit de Bonfinius, consilier regal în 1131 cu numele Moynolt; ei trec la catolicism în sec. al XV-lea, cel mai de seamă vlăstar e Ştefan Mailat Vvd de Ardeal, pe timpul lui Petru Rareş. Numele s-a păstrat la ţăranii din Făgăraş (RI VIII 188); bibliografie la Drăganu (p. 180). **2.** Numele apare şi în principate: *Mailat*, Stan (17 B II 133); *Măilat*, moşn. (16 B V 63; 17 B III 257); — Toader (17 A IV 182); *Măelat*, ţăran, olt. (17 B I 237); *Măilaţi* s. (Cat).

www.dacoromanica.ro

Mainia v. Miine **7.**
Mai/uga, -uoga, v. Mai **4.**

MAJĂ subst. **1.** *Maja* b., ard. (BA ung. 36). **2.** *Maje,* V., 1643 (Isp II[1]). **3.** *Măjer,* V. (Buc).

Malai, -nic v Mălai **1, 7.**

MALAMA subst. variantă la maramă (DLR) cf. şi tc. ***malama*** „aur". **1.** — f. (17 B I 113; BCI XI 64 P Bor 22, 62). **2.** *Mălama* f. (17 B III 174).

Malamuc v. Molomoc **2.**

MALANCA < ucr. маланка „colindător travestit" în capră (etim. Bogrea DR IV). **1.** — fam. (Băl II); *Malanc/u,* D., act.; *-escu,* act. **2.** *Mălanca,* D. (Mar). **3.** *Mălăncioiu,* N. (Mus 134). **4.** *Mălangă* b. (Paş).

***MALC 1.** *Malcea* (17 B II 395). **2.** *Malciu,* mold. (Sd XXII); *Mălcescu,* V. (Fil A). **3.** *-otă*: *Malcot* din Călineşti prah. (16 B V 3); *Malcotă* (MO 16 mart 1944).

MALCOCI 1. — M. pan (16 A III 152); — sluger (17 B III 461; AO V 233); — vatav, 1580 (Sd V 212); — cămănar (17 A IV 183); — Hrisant, care semnează greceşte (17 B IV 249); — ţig. (16 B II 117). **2.** + Marcu: *Mărcoci,* Stan (AO XII 245). Cf. studiul lui P. Caraman „Gerul lui Marcoci". *Malcăciu* olt. 1620 (An C VI 493).

MALDĂR subst. **1.** — b. (16 B I 158); — ţig. (ib. 8); mold 1575 (C-răz 9); *Maldar* (16 A III 44); *Măldărăşti* s., nume prob. cont. cu Mardarie (v. Partea I). **2.** *Maldur,* fam., act.

Maloman v. Mol **7.**

MAMĂ subst. **I. 1.** *Mama,* n. pentru diverse localităţi în Ungaria sec. XI—XII (Drăg); *Mamă-de-cline,* Ionaşcu, mold. **2.** *Mămăliţă* b. (Sd VI 506). **3.** *Mămălată* f. (Isp III[1]). **4.** *Mămuşoara* f. (Sd XI 257); *Mămşoara* f. (17 A II 200). **5.** *Mamia* b. (16 B III 181). **6.** *Mamina* fam. (Sd XVI); — t. (Ţ-Rom 56). **7.** *Mamin,* Stoica (17 B III 421); — D-tru (17 B II 93). **8.** *Mamaia* t.; *Mămăeşti* s.; cf. diminutivele: mamae şi mamină < mamă, al doilea are şi sens de „namilă".

II. *Maică.* **1.** — f. (Dm; P[14]); — sora Drăgălinei (16 A III 177); — f. (Răc 10; Sd XI 257; 17 A I 120, IV 49). **2.** — Prenume de bărbat (17 A II 263); idem, în genitiv: *Maicăi* (17 A IV 127); Maica b., ţig. (16 A III 113; 16 B II 304). **3.** *Maicu,* ard., 1511 (Paş); — înv. mold..; *-l,* ţig. (17 B IV 432); *Măiculescu,* olt. (în lit. pop.). **4.** *-an*: *Maican* pren. (Puc; P[4] fila 16; Pom etc.); — munt. (17 B I 139); — spătar (BCI IX 75). **5.** *Măican* popa (16 B I 36); — munt., 1506 (Cat); — — călăraş, 1655 (Sd IV 38); — mold. (16 A I 469); *-u* b., mold.); *-a* f. (16 B IV 438); *Măicăn/escu* (Vr; Hur 92); *-eşti* s. V. şi Partea I.

III. 1. *Muică* (formă olteană pt. mamă) fam., ard. (Viciu 16); — Oprea (AO XVII 310). **2.** *Muma* pren. (P[14]); — b. (17 A IV 382). **3.** Din sl. матка „mamă": *Matca* „sora Faurului femeia lui Treapede" 1592 (BCI VII 6). Coincidenţă: Mama f. în inscripţie latină la Tomi (OR I).

MAMUL < tc. ***mamuli*** „grîu de Turcia"; **1.** *Mamul* pîrîu olt., în Dicţ. Frunzescu (p. 279) scris „Mam", dar *-ul* face parte din tulpină. **2.** *Mamulea,* ard. (Paş); *Mămul/ea* P., din Profa (Mz Pl acte); — olt. (AO XVII 311); *-ă* Bucur (Şchei I); *-eşti,* neam braşovean (BCI XII 88). **3.** *Mămuleţ,* Ignat, mold., 1609 (Sd V 11). Rămîne de lămurit existenţa unui srb. Mamula (Paş; Drăg), prob. de aceeaşi origine.

MAMÚRA 1. Toponim s., olt.; Leul *Mămureanul* (Sd XXI) zis Mamurinschi la 1436 (Sd XIX 11) „din satul Mamura". **2.** *Mamurinţi* s., mold. (Sd XXII). Toponimele s-ar explica printr-un antrop. ca de ex. gr. Μαμορὰς M. (C. Erbiceanu, Cronicarii grecі), dar nu din adj. mamur < mahmur (DLR).

MANAF subst. < tc. „ostaş turc". **1.** *Manafi* b., ar. (Cara 34); Manafi *f.*; *-ea* 1859 (P[2]). **2.** *Monafu* (Grş 18) sau < monah.

MANCĂ subst. mold. „doică", şi MANCAŞ. **1.** *Mancă* f., mold. (Sd XI 87). **2.** *Mancu* b.

www.dacoromanica.ro

(Hur); — (Diac (16 B VI 189); — mold. (17 A II 233) **2.** *Mancaş*, fam., mold. (Şez); *Mancăşi*, Ion (Sd XXII 333); *Măncaş* (Sd XVI). **3.** + *-oi*: *Mîncoi* s.

MANCIUL 1. — Dimu (Cat gr. I). **2.** *Mancea* b. (16 B IV 103). **3.** *Manciuca*, Gh. (Cat gr. I). **4.** Cf. *Mangiuca*, Sim., ard.; v. şi Manuel (Partea I).

Mand/a, -iţa v. Smaragd **II A 3, B 3.**
Mand/ache, -aru, -ău, -ea, -i, -icevschi, -ilă, -in, -on, -u v. Diamant **II 1, 2, 3— —5, 6, 7, 8, 9.**

MANDRA < gr. μάνδρα „stînă". **1.** *Mandre(a)* fam. (Bîr I, II; Hur). **2.** + *-in*, *Mandrin* act. **3.** *Mandrelie*, Coman, moşn. (Cob 57). **4.** *Mandravela* n., grec, t. în Bucureşti, „stînă + lînă".

MANGÎR < tc. ***mangyr*** „gologan". **1.** *Mangîru*, C. (IS 278). **2.** Cf. *Mangra* b., ar. (Fărş); — un episcop ardelean. **3.** Sub infl. lui Pangratie: *Mangratie* (Mar).

Mangiuca v. Manciu **4.**

MANGU n. tăt. **1.** *Mang/o*, grăm. (16 B VI 70); *-u*, D. (Bîr I); *-ul*, N. (Sd VI 504). **2.** *Manga* b. (Cat; 16 B III 318; CL), **3.** *Mangoiu*, act. **4.** *Manguţ* (Sd XVI). **5.** Cf., din alte teme: *Mangaci* s.

MANŢ cf. cuvîntul din ghicitoare „danţa, manţa" (DLR). **1.** *-ul* s. **2.** *Manţa*, G. (Mar). **3.** *Mănţea* (16 B III 180). **4.**+*-oga*, *Manţogă* b. (16 B IV 338). **4.** Din alte teme (?); *Manţora* b. (17 B III 389); *Manţura* „sluga" (16 B VI 14).

Manuk v. Pruncu **1.**
Maraudie, -i v. Smaragd **II A 1, 2.**
Marcoci v. Malcoci **2.**

MARE adj. confundat în unele derivate cu subst. *măr*. **I. 1.** Atributiv, în opoziţie cu omonimul supranumit Mic: Mihăicel *Mare* şi — *Mic* ţig. (AO XXII 144); Dinu Furtună *Mare* şi Dinu F. *Mic* (Sc). **2.** Subst. *Mare*, Ion (Cat gr I); *Marele* fam. (Dm); — Alb munt. sec. XV; — T. (Ştef); — Cristea (Sur XVIII). **3.** *Cel-Mare*, Ştef., elev (Hris I 506); *Mare*, V., ard. **4.** *Marea* b. (Dm); — munt. (16 B III 147). **5.** *Maru*, dobr. (RI XI 205). **6.** *Marescu* (L Pl 103); *Mărăscul* mold. (Sd XXI); *Mărăşti* s. **7.** *Marra* (sic) ţig. (16 B II 16); *Măra*, D-tru răzeş (Sd VII 239); în genitiv: Voinea al *Mărului* 1637 (AO XVII 73). **8.**+*-an*: *Măran* (Pre II). **9.**+*-ăiu*: *Mărăiu*, Ion (RI XXIII 92). **10.**+*-aş*: *Măraş* (Mar); *-u*, Şt., mold., 1664 (Sd VII 294). Este clar că numele din §§ **7 — 10** se pot explica şi din subst. *măr*. **11.** +*-eci*: *Măreci*, Pătraşco (17 A III 121). **12.** + *-eţ*: *Măreţul*, Ilie (Sd XV 310; — Stanciu (RI XII 110). **13.** + *-ilă*: *Mărilă* Viciu 16). **14.** *Marotă + *-in*: *Marotin* b. (16 B II 183) şi s., ca Dobrotin < Dobrotă. **15.** + *-uş*: *Maruşu* (Ard). **16.** + *-uţ*: *Maruţ/ă*, C. (T-Jiu) şi *-a*, Ilie (Î Div) sau < subst. măr

II. Cu suf. *-eş*, *-iş* **1.** + *-eş*: *Mareş* fam. (Dm; Moţ; Tec I); — Aug. (Ocina); — ard., 1534 (Paş); — pren. (P² fila 12; DZF 203); — fam., frecv., actual. **2.** + suf. *-eni*, *-escu*: *Măreş/eni* s. (Dm); *-escu*; cu as. progr.: *Mărăş/escu*, *-eşti* s.; cu as. regr.: *Mereşăscu*, C. (Scan); *Merişăscu* (Hur 47). **3.** + *-oiu*: *Mărişoiu* (Şoimari); *Măreşoiu* (Ocina). **4.** Forma *Mareş* alternează cu *Mariş*, ca şi cum s-ar produce prin suf. *-iş*: *Mariş* (Tec II; Ard II 191; Mar; Moţ; Met 114; 17 A II 239). **5.** Derivate: *Marişeşti* (Dm; Ştef); *Mărişescul* (Tis 398); *Mărişeşti* s. (Isp II¹); *Mărişan* (Moţ).

MARGARETA, pe cale literară < lat. ***margarita***, gr. μαργαρίτης „perlă".

I. 1. —f., act. **2.** *Mărgărit* b., act. (P Bor. 63); *-escu*; *-eşti* s.; *-a* f. (P²); *-oiu* haţeg. (Cand). **3.** *Mărgărita* f., mold. (16 A II 109), şi dobr. (RI XI 206).

II. *Marghita*. **1.** — d-na lui Basarab I. şi a lui Simeon Vvd; — f., mold. şi olt. (16 A I 370; Sd V 396; Cand 166); *Mărghită* f. (16 A II 109). **2.** Forme masculine: *Marghitu* (T-Jiu); *Marghit/an* Ioan, ard. (RA V 380); *-ea* (16 A I 522); *-oiu* (Cand 166); *Marghiţoi* s. (Mus). **3.** Cu afer. *Ghita* fam. (Moţ); *-na* f. (17 A V 28) şi cu as. progr.: *Ghitina* b. (Isp III¹); cu *-n-*: *Marghinta* f (P. Gov. f⁰ 10).

www.dacoromanica.ro

III. Scurtat: *Marga*: 1. — f. (Ştef; 16 B III 149; Olt; 17 B I 325; P²; P Bor 13); — sora lui Vasile-Lupu Vvd. 2. *Mărghia, Mărgheni* ss.; *Mărghescu* act. 3. *Mărgău* b., haţeg. (Cand 166) şi s. 4.+*-ociu*: *Margoci*, Toflă (17 A I 51). 5. Contaminat cu Dan: *Marghidan*, M. act. *Mărgan*, T. Băn. act. 6. Cont. cu Gherasie sau Tarasie: *Margasie* (Sd VII 296). 7. Cont. cu Marioara: *Marghi/ora* f. (Aş Br 111) şi *-oara* Goleasca (Hur). 8. *-ea*: *Mărgea* b. (Olt) sau < subst. mărgeá, sau vb. a merge, depinde de accent.; *Margeşti* s. (Mus). 9. Cu afer. *Argeşti* s., 1627 (AO I 236); *Margescul* zis şi *Murgescu* (AO XIX 130). 10. *Margela*, Şt. (Bibl., rom. veche III).

Margela v. Margareta **III** 10.
Margen/e, -i v. Margine 1.
Marg/escul, -eşti v. Margareta **III** 8, 9.
Marghidan v. Margareta **III** 5.

MARGHIOL subst. (şiret, ştrengar), cuvîntul circulă la greci, italieni, albanezi, turci. (Tiktin) 1. — Tudor, munt. 1765 (RI III 200, III 199); *-i*, Sandul (Tec I). 2. *Marghioala* f. act. 3. Cf. *Marghiloman* polc. (D Buc)

Marghit/a, -an, -ea, -oiu, -ţoiu v. Margareta **II** 1, 2.
Marghiora v. Margareta **III** 7.

MARGINE subst. 1. *Margene*, în genitiv *Margeni*, b. (Dm; C Ştef; 17 A V 32). 2. *Margine* (16 A III 28, 457); *Marginâ*, Ion (Glos); *Marjină* (ib.). 3. *Margire*, Ion (Sur XVIII); — a lui Malai, pren. (16 A I 208) zis şi *Marjire* Malai şi *Margire* Malaevici (C Ştef).

MARMURĂ subst. 1. *Marmur* b., 1601 (Sd V 8); *-ă* sau *-e*, Miiarea uricar (17 A IV 359, 380; Isp II²); *-e* diac (17 A IV 237; Glos) etc.; acestea pot privi aceeaşi persoană; *-e* de la Bîrlăzel din *Mărmureni* 1460 (Ştef; 17 A I 4; Sd XVI).

Marotin v. Mare **I** 14.

MARTALOGI ostaşi austriaci de graniţă, magh. ***martalok*** „bandit" < tc. ***martoloz*** <gr. ἀρματώλος „armatol". 1. *Martalog* s., olt., 1723 (AO III 117); *-u*, Drăghici (AO XVII 343). 2. Cu schimb. părţii finale, confundat cu suf. turc *-oglu*: *Martiolu*, T. (VM).

Maru, -şu v. Mare **I** 5, 15.

MASCUR subst. 1. *Măscurel* (Giur 281). 2. *Măscurilă*, 1580 (Sd XXI). 3. Prin disimilare sau din altă temă: *Măscul*, Ion (Sd VII 61). 4. Cf. + *-ici*: *Mişcurici*, P. (Î Div) sau din altă temă.

Maşte v. Măcica 4.
Matasă, v. Mătase 1.
Matca v. Mamă **III** 3.

MATRACÁ antroponim grec, format după numele oraşului genovez Matrega < gr. Τὰ Μάταρχα < tat. ***Tmutarakan***, azi Taman din Crimeea. 1. *Matracá* neg. în T-vişte (16 B III 177) şi s.; — Pană (Fil); — M. (AO X 401); — boier munt. 1800 (Sd I—II; Î Div); — Ghinea neg. (D Buc) *Matracă*, Panaite, 1776 din munt. (BCI XI 26). 2. *Matracáua* s. 3. *Mătrăcaru*, G. (Grd 42).

MATUR subst. şi adj. 1. *Mator* (16 B III 81) 2. Mongescu, R. zis şi *Maturescu* (AO XX 149).

Matuşiţa v. Mătuşă 3.

MAŢ subst. 1. *Maţ-gros*, Ioan (Sd XI 71) zis şi *Maţgras* (ib. 61); *Măţeşti* s. sau<mîţ(ă). 2.+ *-ilă*: *Maţil*, R. (16 B I 177); *Măţil(ă)*, Dr. (16 B I 38; Glos). 3. *Măţelea*, Stoica (17 B II 305) < maţ+*-el, -ea*; *Măţălea*, P. (VT); *Măţlea*, Preda, popa, Dinu, 1834 (AO XXI 171). 4.+*-oiu*: *Măţoiul* (17 B II 103); *Amăţoaei*, N. oct. 5. *Maţoian*, Gr. (A Gen I 106). 6.+*-ea*, *Maţea*, t. (16 A II 148). 7. *Măţic* ţig. (ib. 132). 8. + *-ă*: *Maţă*, Gaşpar (Glos). 9.+*-an*: *Maţan* (Mar); *Măţănescul*, Fl., olt. (Sd VI 485). 10. *Măţu* (Hur); — Stanciu, olt. 1619 (Sd VI 464). 11. *Măţug* (16 B III 87); *Măţog*, Barbu (Şchei I). 12. *Măţuiul*, Onică (16 A I 317). 13.+*-ată*: *Maţată*, Stan (17 A V 70). 14. Cf. epitetul *Maţe-fripte* „Sărăcilă". Formele de mai sus s-au dat ca epitete oamenilor lacomi, la fel cu cele atît de

www.dacoromanica.ro

numeroase relative la pîntece. Următoarele forme pot veni şi din alte teme: **15.** *Măţău* b., ard., 1680 (Paş) şi s. în r. Muscel, pe care Paşca îl explică din blg. Мацо hipocor. din Matei (Weig); — Iane, munt. (Sd V 446). **16.** *Măţăiul*, mold. (Ştef). **17.** **Măţiona** t. **18.** *Maţina*, fiul lui Micul (17 A II 124). **19.** **Măţeăiu** b. (16 A II 79).

Maţina v. M a ţ **18.**

MAVRODI din gr. mod. Μαυροὐδῆς (But). **1.** *Mavrodi*, fam., act. **2.** *Mavrodin* (Arh); — din Măneşti sec. al XVII-lea (BCI IX 87) şi s. **3.** Cu afer. *Avrodin*, 1513 (C Bog); — mold. (16 A I 88; 17 A II 304; *Avradin*, pah. olt. 1594 (Sd VI 414). **4.** Alte nume înrudite din ngr.: *Mavromati* „ochi negru"; *Mavrogheni* „barbă" ncagră".

MAZĂRE subst. **1.** — b (16 B II 299); *Mazere*, Gh. (Buc.). **2.** *Madzăre*, Drăgan (16 A II 58). **3.** *Măzăr/escul* (Ştef); *-eanu*, Vartolomei, **4.** + *-achi*: *Mazarachi*, Ioan, gelep, 1590 (Hurm XI); sau *Mazări* mold. *Măzărachi* (Sd XVI). **5.** *Măzăr/aiu* diac (Cat); *-ăeşti* s. (Dm).

MAZU subst. termen la joc de cărţi. **1.** — (Puc). **2.** *Mazi* (Sd XI 84). **3.** + *-an* (?) *Măzăneşti* s. şi *Mazanaeşti* s. (Dm).

MĂCEŞ subst. **1.**—b., 1383 (Glos); —pren. 1583 (Ac Bz 3). **2.** *Maceş* sau *Măciş* (Dm; C Ştef).

MĂCICA cf. magh. ***macska*** „pisică". **1.** — b. (16 B V 107; BA ung. 45); olt. (AO XV 128); *Măcicăuţi* s. (ib.). **2.** *Măcicaş* băn. (LB). **3.** *Măşca*, Lupu, munt. (Sd XI 269). **4.** Cf. *Maşte*, Pătru (17 B III 19).

MĂCICAT adj. „mare". **1.** *Macicat*, vlah din Serbia, 1318 (DR IV[1]); *-eşti* s. (Dm). **2.** *Macicat* = *Măcicat* = *Măşcat* (C Ştef); *Măşcat* b., mold; *-eşti* s. (Ştef); *-eni* s. **3.** *Măşcăt* (17 B I 409); *-eşti* t. (AO VI 264). **4.** Cf. *Mucicat* b. (AO XVI 98).

MĂCÍN cf. vb. a măcina, sau blg. Мачо sint. < Matei + *-in*. **1.** *Macin* olt. (Rl VI 263); *Măcin* munt., 1482 (Rep D 140); — oraş, scris şi Mecin (Costin, Kog I 308). **2.** *Măcin/ea* Stan, olt. (17 B IV 481); *-eştī* s. (Sd XVI); *Măcin*, Ion (la index Sur XIX), dar în text (pp. 98—99) Ghibănescu dă: Măcău Ion. **3.** *Măciniş*. b. (Draj XXIV) < subst. m ă c i n i ş. Cf. Mucenic Partea I.

MĂCIUCĂ subst. **1.** — b. (Dm; Vr; 16 B II 213; 17 B II 148; etc). **2.** *Măciuc* t. (Sc); *-ul*, clucer (17 B I 55); *-eşti* s. (ib. 144); *-escu*; *-an* (16 B V 462). **3.** *Măciucar* (17 A I 139; Glos). **4.** *Măciucaş/i*, *-eni*, *-ul* ss. (Dm); măciucari şi măciucaşi se numeau cetele de ostaşi înarmaţi cu ghioage, în sec. al XVIII-lea.

Măd/oaia, -oiu v. M a d a **2, 3.**
Mădr/icĭca, -ăcĭcă v. M î n d r u **III.**

MĂDULAR subst. **1.** *-u*, Ion zis şi *Măduraru* (AO XVI 367). **2.** *Mădularea*, S. (BCI VIII 35).

Măelat v. M a i l a t **2.**
Mă/eseu, v. M a i **2.**
Măg/aia, -ăia v. M a g **4.**

MĂGAR subst. **1.** — Maftei, mold., 1757 *-iu*, Sava, ard.; *-iu*, R. (17 B III 167). **2.** *Măgarcea*, St., olt. (RI XI 46). **3.** *Măgăreaţă* b., 1787 (RI I 21); — Stan, 1811 (Vieri 81) **4.** *Măgărete* (Ard). **5.** Cf. *Paomagariul*, Iane orăşan (17 B III 170).

Măgălde v. M o g î l d e **2.**
Măgăl/ea, -i, Măgîlea v. M a g î l e **2.**
Măgăr/aţă, -ete v. M ă g a r **3, 4.**
Măgcaru, Măghiar v. v. M a g e r **2, 4.**
Măghina, Măgioara v. M a g **3, 7.**
Măgireşti v. M a g i r **2.**
Măgîrdea v. M o g î l d e **6.**
Măguleşti v. M a g **1.**
Măian, v. Mai **3.**
Măic/an, -uleseu v. M a m ă **II 3, 5.**
Măilla/t, -ţi, v. M a i l a t **2.**
Măilă v. Mai **1.**
Măiman v. M o i m a **3.**
Măin/a, -escu, -iaci v. M î i n e **3, 10.**
Măineseu v. M a i n a şi M î i n e.
Măiş/a, -can v. Mai **5.**
Măjănă v. M î n z **6.**

www.dacoromanica.ro

Măjer v. Majă **3.**
Măjina v. Mînz **II 5.**

MĂLAI subst. **1.** — (Băl II); *Malai* pren. (Dm); *Mălai-mare* (17 B IV 262); *Mălai-negru* (16 A I 267); *Mălaiu*, m. post., 1525 (16 B I 190); — 1574, mold. (Glos). **2.** *Mălaia* b. (17 B I 297, IV 113); — Manea (17 B III 379); — ţig. (16 B I 187); — megiaş (Drj 106) şi s.; *Mălă/escu*, M. (Î Div); Preda din *Mălăeşti* s. **3.** *Mălăiaş* b. (Ur XXII 64); *Mălăeş*, mold. (CL; Sd VI 5). **4.** *Mălăete*, Ioan olt (BCI VIII 21). **5.** *Mălăeţul*, B. (Olt). **6.** *Mălăilă* (Hur). **7.** +*-nic* sau subst. lainic: *Malainic*, Isaia, act.

Mălama v. Malama **2.**
Mălan/ca, -cioiu, -gă v. Malanca **2, 4.**
Mălă/escu, -eş, -eşti, -ete, -eţul, -iaş, -ilă v. Mălai **2—6.**
Mălcom, -iş v. Mîlcom **1, 2.**

MĂLIN subst. **1.** — (Dm); — Roşilu din Drajna, 1670 (BCI XIII); *-a* (Dm; Şez; 16 A I 216, II 119); *-escu*; *-eşti* s. Cf. şi blg. *малина* „sora mai mică a soţului".

Mămă/eşti, -latră, -liţă, Mămşoara v. Mamă **2—4, 8.**
Mămul/ă, -ea, -eţ v. Mamul **2, 3.**
Măneaş v. Mancă **2.**
Măndău v. Mînd **3.**
Măndr/e, -ici, -ilă, -oc v. Mîndru **II.**
Măni/aci, -eaciul v. Mîine **10.**
Mănjică v. Mînz **3.**
Mănţea v. Manţ **3.**
Mănunt/a -eseul v. Mărunt **1.**
Mănz/ia, -oiul, -u v. Mînz **I 1, 2.**

MĂR subst. **1.** Cu suf. *-a*: *Măra*, Pătru (Î Div). **2.** *Măruţa*, Ilie (Î Div) sau < mare. **3.** *Merescu*, Ilie, polc. (Gane). **4.** *Meriacri*, I., mold. (A Gen I 61). **5.** *Merişan*, Bărcan, stolnic, munt. (Gane); *Meriş/escu, -eşti, -oaia* (Î Div). **6.** *Merişor*, act. Derivatele se confundă cu cele formate din adj. *mare* şi din subst. *merişor*; v. Mare **7—10, 14, 16.**

Măr/a, -an, -aş v. Mare **I 7, 8, 10** şi Măr **1.**
Mărand/a, -eni v. Smaragd **II B 2.**

MĂRAT adj. (sărman). **1.** — M. (Bîr I). **2.** *Mărăţei* = *Mereţei* s. (Ştef) < dim. mărăţel.

Mărăiu, Măr/ăseul, -ăşti v. Mare **I 6, 9.**
Mărăseu v. Amar **2.**
Mărăş/eseu, -eşti v. Mare **II 2.**
Mărăţei v. Mărat **2.**
Măr/eci, -eşeni, -eşoiu, -eţul v. Mare **I 11—12 II 2, 3.**
Mărgărinta, Mărgărit, -a, -eseu v. Margareta. **I 2, 3.**
Mărgău, Mărgea v. Margareta **III 3, 8.**

MĂRGEA subst. **1.** — b. (Olt), v. şi Margareta **III 8**; Mărgel (16 A I 327). **2.** *Mărgeală*, St., act. **3.** *Mărgean* fam. (Bz). **4.** *Mărgelat*, sau cu *-gi-* (16 A I 430, IV 205; Glos; Sur VIII).

Mărgh/eni, -eseu, -ia, -ita, -itea, -itoi, -iţioi v. Margareta **II 1, III 2.**
Mărilă, Măriş/an, -eseul, -eşti v. Mare **I 13 II 5.**
Mărişoiu v. Mare **II 3.**
Mărşilă v. Mîrşa **3.**
Mărul v. Mare **I 7.**
Măruţa v. Măr **2** şi Mare **I 16.**

MĂRUNT adj. **1.** *Măruntă* f. (17 A I 62; Sd V 531); *Mănunt/a* f. (16 A III 25; Sur XIX); *-escul* (Băl II; Ur XXII 76). **2.** *Mărunţ/elu*; *-ei, -işu* ss. **3.** Cf. *Minuta*, vlah din Serbia (DR IV[1]).

Mărzac v. Mîrza **4.**
Măseu/l, -rel, -rilă v. Mascur **1—3.**
Măşca v. Măcica **3.**
Măşcat, Măşcăt, -eşti v. Măcicat **2, 3.**

MĂTASE subst. **1.** *Matasă* b. (Dm); Mătase (17 B I 109); *Mătăs/escu*, Ioan, din *-eşti* (Cotr 53). **2.** Din gr. μεταξάριος „fabricant de mătase"; *Metaxar*, grec (Ţ-Rom 103). **3.** *Metexe* b. şi s. (17 B II 337).

Mătrăcaru v. Matraca **3.**

MĂTUŞĂ subst. **1.** — Ion (Hur). **2.** *Tuşa* f. (16 B I 36) < tuşă, familiar < mătuşă. **3.** *Matuşiţa* f. (Dm; C Ştef). **4.** *Mătuşu* b., dobr. (RI XI 210); *-l* (Olt; 17 B I 450).

www.dacoromanica.ro

Măţ/ă, -ăşti v. Mîţă **2.**
Măţăiul v. Maţ **16.**
Măţă/lea, -nescu v. Maţ **3, 9.**
Măţeăiu v. Maţ **19.**
Măţ/elea, -ic, -ilă, -iona, -ilea, -og, -oiul, -ug, -uiul v. Maţ **2—12, 17.**
Măţu, -l v. Maţ **10** şi Mîţ **2.**
Măzăneşti v. Mazu **3.**
Măzăr/achi, -aiu, -escu v. Mazăre **3—5.**
Mearea v. Mera **II 1.**
Mearlea v. Mierlă **6 b.**
Meazea v. Meza **2.**

MECEA trei etimologii probabile: 1⁰ ***Mecu*** + suf. *-ea*, 2⁰ blg. Мечо sint. < ***Metodie*** (Weig), 3⁰ adj. posesiv blg. ***Meča*** „a ursului" (etim. E. Petrovici: St. lingv. IV 75). **1.** *Mecea* ţig. (16 B I 43, 84) şi s. **2.** *Meciu* b. (17 B III 382). **3.** *Mecîca* b. (Ştef). **4.** *Meşca* b. (17 A IV 380).

MECU cf. blg. *мекъ* „moale, gingaş". **1.** *Mecu* ar., act.; — munt. (RI II 197); — olt. (17 B II 207); *-leşti* s.; *-lescu* (Mus 11). **2.** *Mecula* mold. (Sd VI 82), contaminat cu Necula. **3.** + art. *a*; *Meca*, V., munt. (Sd VII 56). **4.** În genitiv pl.: Dealul *Mecilor*. **5.** + *-şa*: *Mecşa* b. (Cat).

MED-MIED subst. < sl. **мєдъ* **1.** *Medea* b., olt. (16 B V 56). **2.** *Medar* fam., olt. (Cand 15) „cel ce fabrică miedul", dar cf. sl. *мєдарь* lat. pincerna „paharnic"; *-ul*, Sima, 1589 (16 B V 411); *Medariul*, Pavel (16 A III 253); *Mediar* t. (Mus). **3.** *Miedar*, Ion (17 A II 245); *Midar* (BCI I index); *-i*, Nichita, act., mold. v. Mardarie (P. I-a).

MEDELEAN < ucr. *меделян* „fiu mare, robust". **1.** — (Băl I); — stolnic (16 A II 38); — M. (16 A I 330; 17 A I 170); — Neagoe (Sur XVIII); — (Sur VII); *-ul* neg. (ib); *-ul*, Negrilă (C Ştef). **2.** *Medeleana* f. (17 A IV 267). **3.** Cu schimbare de sufix: *Medel/in* de Duşeşti (17 A V 368); *-ian* (Sd XVI); *Medeleni* trei s. mold. **4.** *Medelea* olt. (Grş 11). **5.** *Midilean* pren. (Cat mold II).

Med/eu, -eoa, -ia, ieşti v. Amedeu.

MEDREGA. 1. — olt. (Sd VI 493); — Stanciul (Gorj 368). **2.** Forme sub influenţa ucraineană cu *g* < *h*: a) *Medrihan*, D. (CL; Buc); b) Cu met. *Mederhean*, Ioan (17 A II 286); c) *Mederhenţi*, Ion (16 A IV 12).

Mehmet v. Mahmet **2.**

MEI subst. **1.** *Meiu*, Neagoe (Glos); — zis şi *Meiotă* (17 B II 394). **2.** + *-a*: *Meia* şi *Meiţa* tt. (Mus). **3.** + *-ică*: *Meica* b. (Sd V 533, XVI; 16 A IV 81); — răzeş (17 A IV; Sur IV); *Meescu*, M. (Scan). **4.** + *-ilă*: *Meileşti* s. **5.** + *-otă*: *Meiotă*, Leca (Giur 93); *Meiot* = *Meiut*, N. (17 B I 413), zis şi *Meinot*, N. (17 B II 196, 367). **5.** *Meiroşu*, Şerban (Î Div)

Meineseu v. Mîine **6.**
Meiot, -ă, Meiut v. Mei **5.**

MELEG ung. „cald". **1.** *Meleghi* (Ur XXII 385; Arh); — Tănasă, vornic; *-e* (Sd XI). **2.** *Meleguş*, V. (17 B IV 407).

MELIC < cf. arab ***melik*** „rege", n. adus de armeni şi subst. melic. **1.** — act.; — *eşti* s; cu as. regr. *Milic/eşti* s. (Arh); *-escu* (Sd XVIII). **2.** *Meleca* prof., 1890; *Meleacă*, D-tru (Puc); cf. şi subst. *meleaptică*, variantă la *neleapcă* (DLR); cf. *Melecan*, act.

MERA-MIERA < subst. **miere** (?), antroponim, folosit şi ca toponim, cu fonetism dublu sau triplu: Mihail Costăchescu recunoaşte identitatea formelor *Mera* = *Mierea*, „din care s-au format toponime: *Mireni*, *Mireşti*, fonetizate ruseşte: *Mereni*, *Mereşti*" (C Ştef 94); cf. şi varianta mold. *a se mera* la vb. *a se mira* (DLR).

I. 1. *Mera* = *Miera* = *Mierea*, Ion, uricariul (Sd XVI 104), fiul lui *Mera* Marmuri; *Mera* pronunţat şi *Miera* sau *Mira*, toponim vrîncean (m-re şi s.); *Mera* b., ard., 1726, originar din Moldova (Paş); — moţ act.; — „grecul" (17 B I 411), poate fi vreun aromîn, căci numele *Meră* se află şi la Caragiani (Cara 88); *Miera* b., olt., 1655 (AO II 243); — fam., mold. (Isp V¹; 17 A I 3); — Ion (Moţ). **2.** *Mieru* m-te, olt. (Sd XXI); *Mieriul*, Ivan (Dm; Ştef; C Ştef). **3.** *Mierăul* t. (17 B I 407); — Radul (ib. 377, II 408). **4.** Cont. cu Marioara: *Mierioara* — Tudora f. (16 A II 42). **5.** *Mieriorii* t., olt. (Sd XXI) în formă de plural < adj. *mieriu* „albastru clar" +

www.dacoromanica.ro

suf. *-or*, **6.** + *-oş*, ca în Vieroş: *Mieroş* fam. în r. Buzău (16 B V 367). *Mierăia*, f. (Cat mold II).

II. Cu grafie deosebită, *-e* pt. *-ie* sau *i*: **1.** *Mearea* socrul lui Alexandru cel Bun (Dm; C Ştef). **2.** *Meria* b. (Vr); *Meria* = *Merea* s. (Dm). **3.** *Meran* b. (Tec I). **4.** *Merica* t. **5.** *-eş*: *Mereşeşti* s.; *Miereş* b. (17 B II 190). **6.** *Mereţ*, V., act. **7.** + *-ilă*: *Merilă* = *Mertlă* = *Mirălă* fam. (Buc). **8.** + *-in*: *Merin* (17 B IV 53). **9.** + *-iş*: *Meriş/ul* s.; *-escu* t. (Mus); *-an* b., act.; *-ani* s., sau din subst. meriş „loc cu meri". Formele **2—4, 7** se pot explica şi din subst. măr.

Mercan v. Miercan **1** şi Mercă **4.**

MERCĂ. 1. — b. şi *Mercuţă* b. (Sd XVI); *Mercaş*, mold., act. **2.** *Mercăş* = *Mircăş* = *Merchiş*, Ioan (Vit B 120; CL; Buc). **3.** *Merce*, fam. (Tec II; Isp V^1); *Mercica* b. (17 B IV 339); *Mercioiu*, I., olt. (T-Jiu). **4.** Prob. + suf, *-an*: *Mercan* (v. Miercan **1**).

Mereseu, Meriş/an, -or v. Măr **3, 5, 6.**
Mereşăseu, Merişăseu v. Mare **II 2.**
Mereţei v. Mărat **2.**

MEREUŢ adv. dial. ard. „încetinel". **1.** *Mereuţă* (Tec I; Vr); — pîrc. de Putna (BCI VII 6). **2.** *Mărăuţ* (Sd XI 91); *Merăuţ* (Sd XVI); *-ă*, M. (16 B II 379); contras, *Meruţiu*, V., ard. **3.** *Meriuţă*, Bălan, pren. (Sd XXII) **4.** *Mierăuţă*, frecv., mold. (Isp V^1; 17 A V 133). **5.** Cu schimbare de sufix: *Mierăuş* fam. (Isp IV^1). Numele apare numai în Ardeal şi Moldova. V. şi Mirăuţ < Miron (Partea I). **6.** *Meruţ* vlah. (Vlah P B).

MERGE vb. **1.** *Mergea*, Ioan (T-Jiu). **2.** *Sămeargă*, mold.

Merilă, Merin, Meriş, -an, Merîlă v. Mera **II 7—9.**
Merl/a, -an, -oiu v. Mierlă **6 a, c, d.**
Meruţ v. Mereuţ **6.**

MESEHNĂ 1. — (Dm); — moşul familiei *Misihăneşti* din Botoşani (Iorga; BCI X 83; Ştef). **2.** *Mesehănescul*, Avram (17 A I 213); *Meseinescul*, Ion (Isp II^2). **3.** Cf. *Mesenie* t. (Dm) şi *Mesnea* b. (Cep 58).

MEŞ subst. încălţăminte; **-Ă**, şuviţă de păr. **1.** *Meşea* f. (16 A III 29). **2.** + *-otă*: *Meşotă*, Ioan, ard. (Paş); *Meşoteşti*, neam braşovean (BCI XII 88). **3.** + *-in*: *Meşineşti* s., cf. şi subst. meşină.

Meşca v. Mecea **4.**

METELEU subst. ard. tradus Tölpel „bădăran" de Tiktin, dar cf. ung. ***metely*** „gălbează". **1.** Numele unui sat situat în gura Bărăganului, fosta regiune pastorală. **2.** Din antroponim: *Meteleşti* s. (Cat). **3.** *Meteleaucă* = *Meceleaucă* = *Meteileaucă*, fam., 1775 (AO XXI 191).

Metaxar, Metexe v. Mătase **2, 3.**
Meţescul v. Farma **I 3.**

MEZA < vb. ***meza*** „a mînca de amiază" (DLR). **1.** — N., act.; — t. **2.** *Mezea*, Stanciu (Giur 245; Ţ-Rom 116) scris şi *Meazea* Stanciul (Div 57). **3.** *Mezeu* (Costin II) şi s. (Dm). **4.** *Mezei* b. cf. şi ung. ***mező*** „cîmpie".

MEZIN subst. **1.** — b. (17 A II 273; 17 B I 416). **2.** *Mezăna* b. (17 A III 40). **3.** *-ca*: *Mezinca*, I. (Tis 387); — V., olt. (Î Div); *Mezincescu*, act.

MIC adj. **I. 1.** Latinizat: *Micus* în doc. lat. ung. 1202 (Lukinish-Galdi, Doc. p. LVIII); *Micou*, ard. 1216, în doc. lat. ung. (11—13 C I 106), **2.** *Mic*, mold., 1435 (Glos); — Gălescul (**6.** Bog); — Ruptură (ib.) şi — Crali (Mih 22), redat de I. Bogdan în forma *Micu* (Ştef); *Mic, -u, -ul* frecv. (Dm), forma fără *u* se întîlneşte mai ales în Ardeal; *Mic*, frecv., ard. (Paş; M mar). **3.** *Micul*, vlah sec. al XIII-lea (Morl 15); folosit ca pren.: — vlah din Serbia, 1348; — popă, — tătar şi — ţig. (Ştef); — munt., 1481 (Rel; Glos); — Popşor (13—15 B 76). **4.** Derivate: *Mic/escu*; *-eşti, -ăuţi* ss.; *Micul/escu*; *-eşti* s. **5.** *Mica* f. (P^4 fila 26; CL; Sd XXII; Olt; Vel 16 A II 16) etc.; — fam. comite de Bihor, 1201 (11—13 C I 19); **6.** + *-uţ*: *Micuţ* fam. (An Pit 77; Viciu 34) etc.; *-ă* b. (Sur III); —*a* (Glos). **7.** + *-uş*: *Micuş* ard. (11—13 C I 25); — t. (AO XVI).

www.dacoromanica.ro

II. Cu alte sufixe onomastice: **1.** *Micaia* t. (Cat) dintr-un n. marital. **2.** *Mican* şi *-eşti* ss. *Micaci*, Duma, 1456 (Dm); — Dima (17 A I 229). **4.** *Micotă* (Dm; Ştef; 16 A III 101; 17 A II 334); ca pren. — (P^{14} fila 142; Sur VII; Isp I^1); — Rohat (C Bog; 16 A I 99). **5.** *Micotici*, 1608 (Sd V 14; 16 A II 173); — Grozea (Ştef; Sur VII); *Micoto* (16 A II 31) cu *o* de stil literar. **6.** *Micoan*, Ivan (16 A IV 250). **7.** + *-ea* : *Micea* (Giur 245); cf. ar. *Mič/a*, *-u* (Fîrş). **8.** + *-iu* : *Miciu*, dobr. (RI XI 208); *-l*, Tudose, ard. (Braş). **9.** + *-şa* : *Micşa* (Moţ); Stanciul *Micşei* (17 B II 216), pentru că *-şa* este sufix productiv în l. română, de ex: Boc-Bocşa, Focu-Focşa (Focşani) etc. **10.** + *-şa*, *-an* : *Micşan* (16 B II 137, 160, III 205, VI 39; Drag 118); *-eşti* s. (Dealu 16); *-ii* s.; *Micşăni* s. (Arh). **11.** Din alte teme (?): *Miclan*, T. (Sur XXV); *Mictor*, buc., act. < Micu + Victor.

III. Mic şi onomastica slavă. Paşca atribue origine slavă unor derivate de mai sus, folosite în „Ţara Oltului", ca mai probabilă, decît „îndoioasa legătură" cu rom. mic, aceasta pentru că există un slav Мико, Мика, pe care Weigand, fără temei, îl dă ca ipoc. din Mihail; Miklosich însă afirmă că „nu ştie de unde vine" tema Mik spre a explica pe srb. Mik şi blg. Miksa, ceh Mika şi Mikul, iar Maretič (Rad vol. 82 pp. 84, 128), adaugă; Mika, Mikul [nume purtate de fapt de către vlahii din Serbia în sec. al XIV-lea], fără etimologie sau explicaţii! Dacă există un ipoc. blg. Miko <Mihail, nu este suficient spre a infirma înrudirile date mai sus.

MICIUR(N)A cf. vb. micire „a micşora" (DLR). **1.** *Miciura* t., olt., lîngă Govora. **2.** *Miciora*, fam. **3.** *Miciurna*, Ion (Dm; Ştef; C Bog). **4.** Cf. *Micurin*, Barbu (Meşt Cr).

MICŞIN cf. var.: micşinea < micşunea (floare). **1.** — fam. (Dm; Ştef; Sur XVIII); — Petre (16 A I 343) *-eşti* s. (ib); *Micşeneşti* s., 1633 (RI XVIII 44). **2.** *Micşun*, boier (P Gov f° 11 şi 18 vo); — Lazor (Ştef); *-escu*; *-eşti* s. (Dm).

***MID 1.** *Midea* (16 B VI 296); în genitiv: „nepoţii *Midii*" olt. (Sd VI 475). **2.** *Midia* t. (Gorj 10); *Midieşti* s. (17 A I 51). **3.** *Midoiul*, D-tru, olt. (Sd VI 474). **4.** *Miduş*, R., 1650, olt. (Sur VI); *-i*, N., act. **5.** *Midar*, v. Mied **3.**

Midar, -i, Miedar v. Med **3.**
Midilean v. Medelean **5.**

MIEL subst. **1.** *Mielu* ipoc. obişnuit act. pentru Mihail **2.** *Mielescu*, Gr., act. **3.** *Mieluş* fam. (Sur IV).

Mier/a, -ăul, -ea, -eş v. Mera **I 1, 3, 5.**
Mieră/uş, -uţă v. Mereuţ **4, 5.**
Mieri/oara, orii, -ul v. Mera **I 2, 4, 5.**

MIERCAN, -A < *Miercurean, nume special pentru vitele născute în ziua de Miercuri ca Vinerean < Vineri etc. **1.** *Miercan* b. (Puc); *Mercan* b. (16 B III 78). **2.** *Miercana* şi *Miercăiţa* fam.

MIERLĂ subst. **1.** *Mierla* f. (17 A IV 454); — soţia lui Dobrenchi, 1636, mold. (Sd VII 102). **2.** *Mierlea* b. (16 B V 119); — Ion (Puc) — Florea, act. **3.** *Mierlan*, olt. (Hur; 17 B II 77). **4.** *Mierl/oiu*; *-escu*; *-eşti* s. (Î Div). **5.** *Mierluşca* f., mold. (Sd VII 102); — b., mold. (RI V 224); **6.** Cu *e* pentru *ie* în temă: a) *Merl/a* b., mold. (Sd XXI); *-an*, munt. (Sd VII 60); b) *Mearlea* f. (Aş Br 113); c) *Merlan*, munt. (Sd VII 60); d) *Merloiu*, N. (Puc). **7.** *Mirla*, f. 1670 (Sd VII 104). *Merlar* scris şi *Mirlarul*, Oancea 1682 (Ac Bz 8).

Mieroş, Mieru v. Mera **I 2, 6.**
Mictor v. Mic **II 11.**
Micş/a, -an, -ăni v. Mic **II 9, 10.**

MIG, cf. miga var. la adj. mic[1] (DLR). **1.** — mold. (Ur XXII 378). **2.** *Migul* (17 B I 145). **3.** *Miga*, S., act. **4.** *Mîga*, P. (AO XXI 173). **5.** *Mighiul* fam., sec. al XVIII-lea (Gorovei, Folticenii 37).

MIJA subst. **1.** — b. (Paş; 16 B II 403); — jude (16 B I 90); *Mijea* (Ard); cf. srb. *Miža*.

MIL, temă slavă, v. Emilian (Partea I).

Minuta v. Mărunt **3.**

MIRCU, MIRCEA nume istoric, purtat de doi domni munteni, de boieri din ambele

www.dacoromanica.ro

ţări şi din Ardeal; formele înrudite (Mircă, Mirciu) impun etimologia < sl. мир „pace" sau din calendaristicul Miron, cu schimbarea părţii finale, plus sufixele *-cea, -ciu, -ca, -cu*. Etim. dată de N. Iorga (: Ist. Rom. III p. 170) din *Marcu*, prin forma intermediară Mrcşa (senior de Avlona) nu se poate admite. La sîrbi: Mirče, Mirča, Mirka este un ipocoristic din Miroslav (Rad vol. 81 pp. 117, 141, 146) şi la bulgari: *Mira, Mirka*, Mirko, Mirča, Mirčo < Miroslav după Weigand, care pune la îndoială relaţia cu calend. Miron. Cf. şi cuman Mir < arab emir (OR II 355).

I. Cu suf. *-cu, -co*: *Mirco* b. (Ţ-Rom 59). **2.** *Mircă* (17 B III 449, IV 266); *Mirca* b. (17 A III 90; Sd XVI; 17 B I 73, II 246). **3.** + *-an*: *Mircan*, gram. (17 B I 415). **4.** *Mîrcan* (G Roş 13). **5.** *Mircoae* Sultana, fata Doamnei (17 A IV 164), marital. **6.** *Mircoş* (Vr).

II. Cu suf. *-cea*: *-ciu* **1.** *Mircea* I Vvd. „cel Bătrîn"; — Vvd Ciobanul; — vornic (Rel; Div 63, 98); — frecv., ard. (Paş; Moţ) şi mold. (Dm; Ştef); *Mirce* (Tec I); — zis şi *Milco* (Flor 18). **2.** *Mirciu* mold. (Sd XXI); — Liga, pan (16 A III 98); — Dolcu, olt. (Gorj 350); *Mirciul* (16 B V 218; AO VI 29); *-escu* (Hur 100). **3.** Derivate: *Mirc|escu*; *-easca* t.; *-eşti* s. **4.** *Mirceana* f. (Tec II). **5.** *Mircioagă* ţig. (16 A IV 260); *Mircioganul*, olt., 1638 (AO VI 29).

Mirla,-rul v. M i e r l ă **7.**

MISCHIU subst. „oţcl" < *Damasc*, etim. dată de Bogrea (DR I) prin formele intermediare: *damaskie, dimiskie*, care denumesc oţelul de Damasc. **1.** *Misco* b. (C Bog). **2.** *Miscă*, M. (IO 47). **3.** *Mischi* (ib.); *-e* fam., act.; *-i* s. **4.** *Mischiu* (Ard); *-l* (17 B III 523); *-l*, Vladul din satul *Mischii* (AO XVI 105). **5.** *Miscul*, Dinu (Sd XXII).

Miscurici v. M a s c u r **4.**
Misihăneşti v. M e s e h n ă **1.**

***MISTRE. 1.** *Mistrenii* s. **2.** *Mistrelu*, Iordachi, mold., 1824 (Sur XXV). Cf. adj. *mistrui* şi mistreţ „împestriţat" şi epitetul Mistriţoi, aplicat unei categorii de bănăţeni.

MITITEL adj. **1.** *-u*, fam., act. **2.** *Mitutel*, Manea (17 B II 149); *Mitiutel* mold., 1508 (Glos); — Onciul (16 A IV 80); *-ul* (16 B III 285); *-ul*, pah. (Cat); *Mîtiutel*, T. (16 A I 223). **3.** *Mituta* b. (17 B II 100). **4.** *Mitutica*, Drăghici (Gorj 349); Mitiutica (17 A II 102); *Mititică*, Necula (Şchei I). **5.** *Mitintel|iul* pren. (16 A II 90); — ţig. (16 A III 395); — *Mitinteşti* s. (Mus 50). **6.** Din altă temă: *Mitineu*, 1630 (Sur XIV).

MITOC var. la subst. metoh (Tiktin). **1.** — b. (An Pl I 371) sau < Mitu + suf. *-oc*. **2.** *Mitocanu*, fam., act. **3.** *Mitocariu*, ard. (Paş). **4.** *Mitoşer|u* fam., act.; *-iu*, mold. (Sd XXI) < pl. mitoaşe, var. la metoace; toate derivatele **2—4** au sensul de apartenenţă locală.

MIŢ cf. subst. *miţă* (de lînă). **1.** *Miţ*, 1620 (Sur XIV). **2.** *Miţeu*, Vladuţu, olt. (AO XVII 330). **3.** + *-oc*: *Miţoc* (17 B III 212). **4.** + *-ura*: *Miţur|a*, b., *-ea* (16 B III 81); cf. subst. *miţurcă*, var. la mişiurcă „coif egiptean" (DR III); v. Maţura în Partea a III-a.

Mîga v. M i g **4.**

MÎINE adv. **1.** *Mîine* b. (16 B IV 295); *-a* (Vr; 17 B I 121, 219); *-a*, olt., 1626 etc. **2.** *Măine* b. (17 B II 25); *-a* (17 B I 383; Ac. Bz 29; Hur); *-a* Groşanul (Tis 317, 361). **3—4.** *Măina* b. (Hur); Măinescu. **5.** *Maina* f. (16 B I 2). **6.** *Meinescu*, 1847 (Scan), diformat. **7.** *Mainia* (17 B IV 192), grafie pt. Mîinea. **8.** *Mînea* zis şi *Mînea* b (16 B III 103, V 85). **9.** *Mînea* b. (13—15 B 148; 16 B III 327; Gorj 209; C Bog). Formele Mînea §§ **8—9** nu se pot explica din var. mold. *mîne* (pentru adv. mîine), ele fiind muntene, ci mai curînd prin subst. *mînă*, sau ca variante la Manea (Sd XI 263) de la Manuel, v. Partea I. **10.** Cf. şi variantele toponimului *Măneciu* s., r. Teleajen, din documente: *Măiniaci* şi *Măniaci(u)* (Drj 89), şi *Mănieaciul*, 1425 (Ţ-Rom 147). *Mînescu P.* (Bezv. vol. 17, p. 14).

MÎLCOM (= molcom) adj. „potolit, tăcut" **1.** — scris şi *Mlecom*, moşnean (16 B I 164); *Mălcom* (16 B III 335). **2.** *Mălcomiş*, Ion (16 A III 466, IV 232) < adv. mîlcomiş (pe furiş).

www.dacoromanica.ro

MÎNĂ subst. **1.** *Mînălungă*, V., 1664 (BCI VII 66); — Hortolomei, mold. **2.** *Mînăscurtă*, Lupu, vornic (Isp VI[1]). **3.** *Mîneştergureni* s. (Dm). **4.** *Mînreci* fam., act. prob. < mîini — reci.

Mîncol v. M a n c ă **3.**

***MÎND** probabil < Mandu < Diamant. **1.** *Mîndescul*, Gr. (16 B IV 330); — Florea (17 B II 417) etc. **2.** *Mîndacu* ar. (Cara 268). **3.** *Mîndău*, armaş, 1667 mart 12; *-l*, t. (C Ştef); Cf. şi *Măndău* mold.

MÎNDRU adj. **I. 1.** — b (Dm; Paş; Puc; Bîr I etc.); *-l* (Glos; Ştef). **2.** *Mîndre* (C Ştef); — Stan (13—15 B 161); *Mîndrea* (Dm; Ştef; Glos; Paş); *Măndrea*, Gh. (D Buc); *Mîndr/escu*, *-eşti* s.; *-ean* (Paş). **3.** *Mîndra* „cu ceata lui", b. (17 B II 367); — f. (16 A I 222; Sd XXII) şi s. **4.** *Mîndreţi* (Am 57). **5.** *Mîndricel* (Ac Bz 57). **6.** *Mîndrici* (Dm; C Ştef). **7.** *Mîndricica* b., 1389 (Ţ-Rom 53; 13—15 B 44); *Mîndrişc/ă* b (Dm); *-a* s; pentru variante v. Romanoslavica IV p. 339; *Mîndruşcă* (Viciu 16); *Mîndrişor* buc. **8.** *Mîndrilă* (CL; Bîr I) etc. **9.** Mîndroiu act. **10.** *-os*: Mîndros (Mar).

II. Cu *ă*, fonetism sau grafie mold. pentru *î*: **1.** *Măndre*, mold. (Sd XI 73); *-a* (17 B I 369). **2.** *Măndrici*, Preda (Am 108). **3.** *Măndrilă*, fam. frecv., buc. (Buc). **4.** *Măndroc*, ard. (Paş) *-i* (Am 157). **5.** *Mîndruţ*, Ion (Cat gr. I). **6.** *Nemîndri* s. (Sur XXI).

III. Din forme vechi ale cuvîntului: **1.** *Mudricica* = *Mădricica* (Flor 13, 19). **2.** *Mudrişca* (Dm). **3.** *Mădrăcică*, boier (Div 50).

Mînea v. M î n e **8, 9.**

MÎNECĂ subst. — clucer (Sd IV), — buc.; *Mînecuţă*, G. (Braş) *Mînecan* (Viciiu 16).

Mînj/a, -ea, -eşti, -ina v. M î n z **I 1—4.**

MÎNZ subst.

I. 1. *Mănzu*, I. (Şchei I); *Mînzul* (Dm); *Mîndzul*, Ivan (Glos). **2.** *Mînzea*, 1462 (Glos; Rel); — N. (16 B I 72); *Mănzia*, 1670 (Sd V 305). **3.** *Mănzoiul* (Sd XVI).

II. Din pluralul *mînji*: **1.** *Mînja* b. (Dm; 16 A I 590, III 123). **2.** *Mînje*, Ioan (Bîr I); *-a* (C Ştef; 13—15 B 147; 16 A I 106, 180; III 215; *-eşti* s. (Dm). **3.** *Mănjică*, S. (Olt). **4.** *Mînjina* b. (16 B III 242); — f., ţig. (16 B II 193) şi s. **5.** *Măjina* b. (16 B VI 139; Sd V 173). **6.** *Măjănă*, V., olt (BCI VIII 21). Derivatele **3—5** se pot explica şi prin sl., мажь „bărbat".

Mînreci v. M î n ă **4.**
Mîrcan v. M î r c, **-e a 9.**
Mîrmoe v. M o r m o e **2.**

MÎRZAC subst. nobil tătar. **1.** *Mîrza* b., mold. (C Ştef; Sd XVI); — ard. (Paş) şi s. **2.** *Mîrzea* pren. (Şoimari); — (C Ştef). **3.** *-an*: *Mărzanul*, Şt. (17 B III 382); *Mîrzăneşti* s. **4.** *Mărzac* „cu frate-său Dinţul" mold., 1668.; *-u* (Sd XVI); *-ul*, Ioan, mold. (A Gen I 106); *Mîrzaci* s.

MÎŢ(Ă) subst. **1.** *Mîţ* b. (*Moţ*); *Mîţu*, I. (AO XVI 353); *-l*, munt. (17 B I 450); *-l*, mold. (Glos); *Măţul*, 1612 (Olt); — mold. (Sd XXI). **2.** *Mîţă*, fam., mold., act.; *Mîţăbîtndă*, I. (Bîr I); *Măţă* (Ard); *Măţăşti* s. (Sd XXI). **3.** *Mîţe* (Sd XVI). **4.** *Mîţiu*, Ioan, act. **5.** *Mîţelea*, St. (17 B III 247). Unele forme se confundă cu derivatele de la Maţ.

Mlecom v. M î l c o m **1.**
Moagher v. M a g e r **3.**
Moaleş v. M o l **8.**
Moangă v. M o n g u **1.**
Moaş/a, -ea v. M o ş **III 1, 3.**

***MOC** cf. subst. *moc*, f. *moacă*, „persoană înceată, leneşă, toantă" (DLR) şi *moacă* „bîtă". cf. antroponimele trace: Moca, Muca, Mocio (An C III 482; Philippide OR I) **1.** *Moc*, vier (11—13 C I 26); — Ion, zis *Mocoiu* (Puc); *Moc*, Arsene (ib.); *Mocu* ard. (Viciu 34); — zis *Moculescu*, N. (ib.). **2.** *Moca* b. (17 B I 428); — Gh. (Met 152). **3.** *Mociu* ar.; — V. (Cat gr. I); *Moceşti* s. (Cat); *Moceanu*, fam. **4.** *Mocioiu*, olt. (Sd XXII); *Mocioaia* t. (Mus). **5.** + *-oniu*: *Mocioni*, fam., băn., cu grafie ung. Mocsony şi s. **6.** + *-işco*, ca în Velişco: *Mocişco*, V. (Sur XXII). **7.** + *-ogan*, ca în Cîrlogan < Cîrlea: *Mociogan*, St. (17 B IV 288). **8.** *Mocofan*, Badea (AO XVII 318) < subst. mocofan. **10.** + *-sa*: *Mocsa* Mihail, cronicarul, zis şi *Moxalie*; cf. Mox, an. 1204 ard. (11—13

www.dacoromanica.ro

C I 44); *Mocse*, olt. (Cat); coincidenţă: *Moxa* nume chinez al unui preparat medical (Littré, Dict.). **11.** + *-şa*: *Mocşa* (16 B IV 133; 17 B II 313) etc. **12.** + *-lea*; *Moclea* (P Gov f⁰ 15 vo).

MOCANU termen pentru a designa ciobanii ardeleni purtători de moacă (bîtă). **1.** — frecv., fam., act.; *-l*, R., 1728 (Acte Sc). **2.** *Mocănaşu*, V., act.

Moceanu, Moci/oni, -u v. M o c **3, 5. Mocs/a, -e, Moeşa** v. M o c **10, 11.**

***MOD. 1.** + *-ic, -an*: *Modican*, Vintilă, 1645 (AO XIX 90). **2.** + *-iga* în loc de *-ic(a)*: *Modiga* zis şi, prin metateză, *Mogada*, Dănilă, mold. (RI XXII 92). **3.** + *-oc*: *Modoc*, V., ard., act. **4.** + *-oiu*: *Modoia*, Ioan, olt. (RI XI 52); — s. (AO XXI 175). **5.** + *-lea*: *Modolea*, P., act., cf. adj. modol var. *modur* „sur închis" (DLR). **6.** + *-man*: *Modoman*, Ion (Met 180).

Modora, -n v. M o d r u **II 1, 2.**

MODRU subst. reg. „chip", „fel" < ung. *modor, modra.*

I. 1. *Modrul* (17 B III 539). **2.** *Modrii*, Ion mold. (Sd VII 61); *Modr/ea*, A. (Olt); *-escu* olt. (RI VI 262; Hur); *-eanu*, act. **3.** *Modran*, T. ard. (Viciu 16) **4.** *Modroi*, Ion (ib.). **5.** Cf., prob. din altă temă: *Modrogan*, fam. (Băicoi); — frate cu Ct. Filipescu 1820 (Mz Pl I 69); cf. şi subst. *modrigan* „om morocănos, bădăran" (DLR).

II. Direct din ung. *modor*: **1.** *Modora*, D-tru, ard. **2.** *Modoran*, olt. (Tis 434; Bis R); — Gh. (IS 279); cf. subst. mold. *modoran* „bădăran". **3.** *Modurul*, Ioan munt. (Sd VI 496).

MODRUZ. 1. — Ilieş, boier, 1458 (Ştef); — M. (16 A II 82); — T. (17 A IV 413); — martalogul, 1701 (Sd V 129); — *eştii* s. (Ţ-Rom 150); modruz este şi nume de cîine (DLR).

MOFU. 1. *Mofu*, b., ard., 1726 (Paş). **2.** *-lea*: *Mofl/ea* (AO XVI); *-eni, -eşti* ss.

MOGA, cf., blg.-srb. *могa* < *можа* „a putea" şi magh. ***maga*** „singur". **1.** — mold. (Dm); — ard. frecv. (Paş); *Mogeşti* s. **2.** *Mogaiu*, T. mold., act. **3.** *Mogan* (16 A II 93). **4.** Prob. + *-ină*: *Moghină*, N. (T-Jiu), **5.** + *-oi*: *Mog/oi* t.; *-oaia*, marital (Buc). **6.** *Moguţ* (Sc). **7.** Prob. din altă temă: *Moglan*, deputat în Adunarea Ad-hoc; — T. (Sur XV 268).

Mogada v. M o d **2.**
Moghilă v. M o v i l ă **1.**

MOGÎLDE cf. subst. mogîldă şi mogîldeaţă, „nălucă". **1.** *Mogălde* (16 A IV 272; 17 A IV 27; Tec I; Arh); *Mogîldea* (16 A I; Bîr I); — N., pah. (Costin). **2.** *Măgălde*, Pătru, olt. (Sur VI). **3.** *Mogolde*, T., mold. (Sd VI 178). **4.** *Mogăldan*, R. (17 B III 443). **5.** *Mogîldaşu* (Ur XXII). **6.** Cont. cu Măgărdici: *Măgîrdea* (Sd XVI).

Mog/lan, -oi v. M o g a **5, 7.**

MOGOŞ < magh. ***mogos, mogus, magos, magas*** „înalt" (Luk. — Gáldi, Doc. p. LVIII). **1.** — (Dm; Ştef); — pren. (P³ fila 12); — ard. 1214 (Luk-Gáldi, ib); — Oancea 1389 munt. (BA ung. 22) frecv. **2.** *Mogoş/el* (Cat; Dm); *-escu* (R Gr); *-eşti, -ani, -oaia* ss. **3.** Cf. *Mogojan*, V., act.; *Mogoş* = *Magoş*, V. (Mag. Br.). **4.** *Magoşa* b. (C Ştef); — f. (16 A I 504, II 109).

Moguţ v. M o g a **6.**

MOH cf. ung. ***mahó*** „lacom". **1.** — munt. (BG LIII 156) şi s.; *-ul*, mold. **2.** *Moha*, b. (D. Gorj); *-i* fam., act, cu suf. ung. *i*, ca în Budai-Deleanu. **3.** + *-an*: *Mohanu* (Ard; RA V 390); — Ion (Î Div) etc.; *Mohănescu*. **4.** *Mou* zis şi *Mohu* s. lîngă Sibiu (Cat gr. I).

Mohera, v. M a h e r a 4.
Mohilă v. M o v i l ă **1, 4.**

MOHOR subst. **1.** *Mohor/a* mold. (Bîr II 374); — b. olt. (Am 108, 157); *-ea* (Vra); *-ea*, Ioan (P Bor 95); *Mohoria*, olt (Sur VI); *Mohorăşti* s. (Dm).

Mohu v. M o h **1.**

MOIMA subst. „maimuţă" (DLR). **1.** — (C Ştef); *Moim/escul* (Dm); *-eşti* (ib); *-ăscul*, mold., 1622 (Sd XI; Isp III¹; Sd V 29). **2.** + *-an*: prob. *Măiman* (17 B II 367).

www.dacoromanica.ro

MOINĂ subst. **1.** *Moina* b. ard. (Viciu 34). *Moineşti* s. mold. M o i m a **2.**

Moj/a, -an, -ăcul v. M u j **2, 3.**

***MOL-** cf. adj. *moale*. **1.** *Mol/e*, Ion (Tec I); *-ea*, V. act. *-eşti* s. (Ştef). **2.**+*-an* : *Molan*, N. (L Pl 355; T-Jiu). **3.** *-in* : *Molin* (Tec I). **4.** *-oiu* : *Moloiu*, A. (RI I 21). **5.** Cu suf. *-enţa* : *Molenţa* b., mold. (Sd XXI). **6.** *Molcuţ* (Moţ) < adj. molcuţ. **7.** *Maloman*, mold. prob. < subst. moloman (om molatic) cont. cu rus мало „puţin". **8.** *Moaleş* şi *Moleş*, fam. (Sur X, XXIV); ambele < adj. moale.

MOLDOVA, -N toponim şi etnic. **1.** *Moldovoi* (Ard). **2.** *Moldovean*, etnic luat ca prenume de boier muntean (13—15 B 129), după care s-a numit vîrful Moldoveanu din culmea Făgăraşului; *Moldovan*, fiul lui Tuduran (17 A II 238) pren. *-a* f., ţig. (16 A IV 173). *Moldovenescu*, Ion 1792 (Cat.' Braş. 419). **3.** Prob. *Mudava*, Ion, sătean (IO 47). **4.** Fără sufixul -ova: *Molda* b, tatăl lui Vlad Şofrac (17 A IV 120); — ţig. (Ştef); *Moldea*, ard., 1722 (Paş). Etimologia lui Paşca: Moldova<subst. moldă „albie"< germ. ***Mulde*** nu este corectă, acest cuvînt regional fiind nou în l. romînă.

Mol/enţa, -in, v. M o l **3, 5.**
Moloiu v. M o l **4.**

MOLOMOC cf. adj. *molomete* „leneş" (DLR). **1.** — b. (17 B I 368); — t. locul unde se afla fosta m-re St. Gheorghe, dependentă de oraşul Gherghiţa, astăzi satul *Malamuc* (16 B V 82—83; Index 13—16 B). **2.** *Malamuc*, Mihai ploeştean, 1770 (BCI IV 110); identitatea dintre cele două forme se dovedeşte documentar. Coincidenţă: it. Malamocco, din Veneţia.

MOMA cf. trac ***Moma*** f. (Gh. Mateescu, An C III) şi dac Mommo b. (OR I 574); blg. *момá* „fată" se exclude din cauza accentului. **1.** — f. (Cat; 16 B II 270; 17 B IV 314; An C III 739) etc.; — b., ţig. (16 B II 16). **2.** *Momu* t. (Dm); *-lean*, Barbu-Paris, poetul, cu suf. *-ean*, ca în boulean **3.** *Momai/a* t. (16 B II 193); *-ul* s.; acestea par a deriva dintr-un marital < Momu. **4.** *Mome*, Stan (17 B II 312). **5.** *-ic* : *Momiceni* s. **6.**+*-oiu* : *Momoiu* b. (17 B II 330). **7.**+*-ată* : *Momoteşti* (Cat; 16 B II 33). **8.** *Momerca* (?) (P Gov 1521—29).

MOMCE cf. blg. *момче* „flăcău". **1.** — b. (16 B IV 420); *Momcioae* (f. 17 B I 417) n. marital. **2.** *Mumciu*, dobr. (RI XI 204). **3.** *-an* : *Momcean*, munt., 1608 (Sd VII 271). **4.** *Momcil, -ă* (17 B III 403, IV 53) < blg. Momčilo.

Mom/e, -iceni, -oiu, -oteşti -n v. M o m a **2—7.**

MONDA cf. ung. ***monda*** „legendă", sau expresia ung. ***mende — monda*** „bîrfeli", „fleacuri" (Sauvageot), cf. şi n. Hacimonda. **1.** — Dan (Ard); — călăraş, 1655 (Sd IV 38). **2.** + *-oc* : *Mondoc*, ard., 1758 (Paş). **3.** M. *Mendea* b. (RI I 21).

MONGU han tătăresc. **1.** *Moangă*, fam. (T-Jiu); — zis şi *Mongescu* (IT); cf. subst. reg. *moangă* „traiu" (DLR). **2.** *Mung/escu*, V. (Î Div); *-eşti* s. (16 B II 182). **3.** *Mungiu*, V. (Bîr I, II). **4.** +*-oci* : *Mungociul* t. (16 A I 93)

Montanul v. M u n t e a n u **5.**
Monţ/ea, -ia v. M u n t e **4.**

MORA sau **MORU** **1.** *Moru*, olt. (RI VI 263). **2.** *Mora* b. (Ard); — T. (RA IV); — Costache (17 B III 239) şi s.; *Morău* s., ard. **3.** *Mor/ăşti, -eşti, -eni* ss.; este mai verosimilă derivarea top. *Moreni* din Mora decît din subst. moară pl. mori: sînt 6 sate cu acest nume, fără iaz de moară. **4.** *Moreanul*, P. (Sd V 48; Sur IX) şi *Morianul*, N. (Sd VI 545). **5.**+*-an* : *Moran* (16 B IV 300); v. Partea I Anastasie I 5. **6.** Cf. *Moraicea* zis şi *Moraina* moşn., olt. (AO XV 62). **7.** *Morenciu* zis şi *Moranciu* (Dm; C Ştcf), cf. *Murancea*, Sima, ţig. (16 A IV 214). **8.** *Morel*, Ioan (Drag 80). **9.** *Moruţ* b. (Ard; Moţ) şi s. **10.**+*-ova* : *Morova*, Radul, sătean (17 B II 365).

MORAR subst. **1.** *Morariu* zis şi M u r a r, ard., 1680 (Paş). **2.** *Murar*, băn. (LB); *-u* (Braş); *-iu*, M. (Sd VII 264). **3.** *Murăraş* act.; *Murăruşu*, ard. (Paş). **4.** *Murareţul*, C (Gorj 345; AO XVII 330).

www.dacoromanica.ro

MORC cf. subst. morcuv (morcov). **1.** *Morcul*, Cozma (Dm 57). **2.** *Morcan* (Moţ). **3.** Cf. *Morcheş* (Ard).

MORDA cf. rus морда „bot", sau ung. ***mord.*** „întunecat" (BA ung. 23). **1.** — din Chiojd (Mz Pl I 44). **2.** *Mordan*, megiaş (17 B III 144). **3.** *Mordeş* (Dm; Ştef).

Mor/eanul, -el, -enciu, -eni, -eşti, -ianul v. M o r a **3, 4, 7, 8.**
Morjan v. M o r o z **4.**

MORMOE cf. vb. a *mormoi*, variantă la mormăi (DLR). **1.** — Bran (Puc 9); *Mormuescu*, olt. (Hur). **2.** *Mîrmoe*, moşn. (16 B V 38). **3.** *Mormonea*, Ioan judecul, olt. 1765 (BCI III 98); numele s-ar putea explica prin adaosul suf. *-oniu* la Mormoe.

MOROI subst. = strigoi. **1.** *Moroe* t. (Mus); *Moroaia*, n. marital (Hur). **2.** *Moro/eni, -eşti* ss.; *-ianu* fam. **3.** Cf. *Moroina* b. (16 B II 387).

Morova v. M o r a **10.**

MOROZ cf. rus. морозъ „ger" şi blg. морузва „cucuruz". **1.** — boier (C Ştef). **2.** + *-an* : *Morozan*, Gh., clăcaş (Cîmp); *-ul*, mold. (16 A III 24); *Morzan* (17 A II 143). **3.** *Moruzan*, fam. (Isp IV[1]). **4.** *Morojen*, Albul, 1700 (BCI XV 73); *Morojin*, Danul (ib.); *Morojană*, Neagul (ib. p. 63, 67); *Morjan*, S. (T-Jiu). **5.** *Muruzală*, Ioan, 1671 (BCI VII 8).

MORT subst. şi adj. **1.** *Mortu*, Oprea (Puc 37); *-l*, ţig. (16 B V 19); *Morteni* s. **2.** *Mortoiu* S. (Dealu 138). **3.** *Moarte*, Carol, act. **4.** *Moartea* b., unul din ctitorii bisericii din Tordaşi (Ard II 194); §§ **3** şi **4**< subst. moarte.

Mor/u, -uţ v. M o r a **1, 9.**
Moruzan, Morzan v. M o r o z **2, 3.**

MOSCU < ngr. μόσχος sau μόσκος „viţel mosc". **1.** — fam., act.; *-l* (17 B IV 539). **2.** *Mosca*, Gr., 1775 (BCI VII 44). **3.** *Moschici*, ţig. (16 A II 220). **4.** *Moschiţa*, I., mold., 1699 **5.** *Moscoiu* act. **6.** *Moscov/a*, t. pîrîiaş (17 A II 128); *-anul*, Nicoară (ib. 75); *-an*, One (16 A III 138). **7.** *Moshu* fam. (Am; Puc; Î Div).

Moshu v. M o s c u **7.**

MOSOR subst. **1.** — olt., 1626 (Sd VI 467). **2.** + suf. antroponimic *-a* : *Mosora*, ard., 1726 (Paş); — olt. (Gorj 113; 16 B IV 482). **3.** *Mosorea* (Cat).

Mostochină v. M o ş t o c h i n ă.

MOŞ subst. ca pren. stă în relaţie şi cu sărbătoarea „Sîmbăta Moşilor".

I. 1. — b. (Rel; Cat; Hur; Moţ; 17 B I 120); — din Sibiciu (17 B II 285); — pren.: *Moş* fiul lui Oancea (ib. 338); — pren. (P[4] fila 22; P[12]); *-eşti*, t. (Î Div); *Moşu* (Ac Bz 4); *-l* (Tec II; 17 A V 276); *-l*, sătean (16 A IV 56; 17 B I 368). **2.** *Moşuleţ*, fam. (Şur XXV). **3.** *Moşa* f. (16 A III 229). **4.** *Moşe* (17 B IV 183); *-a* jude (16 A I 277) din satul Moşeşti; *-a* (Mar); *Moş/eni, -eşti, -ana* ss.; *-escu*. **5.** *Moşan/u*, olt., 1662 (AO XVII 310); *-i* (Giur 266). 6. *Moşic*, Ion, act. **7.** *Moşilă*, D. (17 B III 386). **8.** *Moşoiu* (Viciu 16); *Moşoaia* f. (17 B I 114) şi s.; *Muşoi*, Gh. (Şchei I). **9.** +*-ca* : *Moşca* b. (Mar); *Moşco* (16 A IV 56). **10.** *Moşcior* (17 B III 382). **11.** *Moşescul* zis şi *Muşescul*, Petru (16 A I 277); şi *Muşescul* (17 A IV 119). **12.** Cf. *Alimoş* (DR II 422).

II. Compuse: **1.** *Moşandrei*, fam., act. **2.** *Moşchiuca*, Frasin, ard. **3.** *Moşneaga*, mold. *Moşnegeală* mold. (Sur IX) sau < subst. moşneag, a cărui etimologie din moş + Neagu (Hasdeu, Weigand, Pascu) este contestată de V. Bogrea, care admite un sufix *-neag* „desprins ca desinenţă comună" din o serie de nume ca: Dobroneag, Voineag, etc. — el circulă şi la iugoslavi (DR III 733) — dar nu observă că şi acestea sînt nişte compuse ale lui Neagu. **4.** *Moştîrcul*, 1506 (Cîmp) < moş + Tîrcul.

III. *Moaşa* subst. **1.** — f. (16 B IV 420). **2.** *Amoaşei*, V. act.; *Stanciul* al *Moaşei* (16 B VI 35). **3.** *Moşica* zisă şi *Moaşca* j-sa (17 B IV 217).

Moşn/eaga, -egeală v. M o ş **II 3.**
Moşneanu v. M o ş t e a n **3.**

www.dacoromanica.ro

MOŞTEAN subst. **1.** — b. mold. (Sd XXI); *-u*, D., olt. (Sd XXII). **2.** Cf. *Moştioru*, fam. olt. **3.** Din tema înrudită: *Moşneanu* t.

Motogna v. M o t o c **2.**
Motomau, -cea v. M o t o c **3, 4.**

MOTOR cf. adj. *motoran* „tont". **1.** *Motor/a* b. (Ard; Moţ; Paş; Met 48); — fam. (AO XV 102; RI XI 46); *-escu*, E. (Ul. 21). **2.** -og (a): *Motoroga*, Ioan act.; contras: *Motorga* (17 B IV 343; Gorj 375; AO XV 158); *Motorgi* s. **3.** Cf., din altă temă: *Motorţă* b. (Hur) sau < *Motoriţă.

MOTRU, hidronim. **1.** *Motrul*, Lupu şi — Dragomir (17 B IV 183). **2.** *Motra* din Uglea b. (M mar); — dobr. (RI XI 215); — fata *Motrei* (16 A I 306, 541; 17 A II 287). *Motrea* f., v. şi Partea I: Matrona. **4.**+*-ocea*: *Motroc/e* (17 B III 299); *-ea*, Drag. (17 B IV 218). **5.**+*-os*: *Motrosul* t. (Mus); În genitiv: Pîrîul *Motroşei* (ib.) şi ca n. marital: *Motroşoaia* t. **6.** Cont. cu vb. a mătrăşi sau cu ţig. matraşo: *Mătreşoae* f., ţig. (16 B I 60).

MOŢ subst. **1.** — Toader, 1692 (Tec I). **2.** Cu suf. antrop. *-a*: *Moţa* b. (Ard); — olt., 1596 (AO XIX 85). **3.** *Moţacu*, I. (Vr C). **4.** *Moţea* b. (16 B VI 218); — ţig. (ib. 16); *Moţ/ăşti* t (Î Div); *-eşti*, *-işti* ss. (Tec II). **5.** *Moţei*, mold., 1638 (Sd VII 290); *Moţeai* Şt., mold., 1661 (RI II 143); *Moţăeni* s. act. numit în doc. Coţăeni. **6.** *Moţica* b. (17 B, III 407). **7.** *Moţoiu* fam.; *Moţoaia* (17 B III 349); *Moţoeşti* s. **8.** *Moţoc*, Vornicul, —subst. *moţoc* „nod în păr". **9.** +*-otă*: *Moţotă* b (16 B II 234). **10.** *-uc*: *Moţuc* (Vra). 11—13 din teme similare: **11.** Sinc. din Moţică: *Moţcă* b. (Braş) şi s., cf. blg. Моцка „moţ" (Weig). **12.** *Moţolca* b. (Am 135). **13.** Cf. *Moţune*, fam., act. < subst. moţună „blană de vulpe" (cf. Sd VI 121).

MOVILĂ subst. **1.** — (Băl I); — vistier, 1540 (Sd XI 48); — = *Moghilă* = *Mohilă* b. (C. Ştef). Domnii din dinastia cu acest nume semnează „Movilă", ca Ieremia Vodă, dar diecii scriu „Moghilă" şi tot aşa Cronicile; *Movilescu*. **2.** *Moviliţă*, pren., 1670 (BCI VII 8); — D-tru, fam. (16 A III 181); Adam *Moviliţei*, mold. (RI X 276); *Moviliţa* m. vătaf (17 A II 204). **3.** Cu suf. *-vici*, de pretenţie literară: *Movilovici*, Toader, 1598 (Sd V 415), membru al dinastiei *Movileştilor*. **4.** *Mohilă*, boier (C Bog).

Moxa, -lie v. M o c **10.**

MUC subst.; coincidenţe: tema Muca, frecventă în onomastica tracă: Muca/poris, -tralis etc. (OR). **1.** *Mucul*, M., boier, 1780 (Ins 361); *-escu*, T. (Puc); *-iasa* (ib). **2.** *Muce*, log. munt., 1768 (Sd VII 56); *Mucea* (Moţ); — Stan (16 B I 147); — Z. (Cotr 55). **3.** *Mucica*, fam., act. **4.** *Muceşti*, ceată (Î Div).

MUCHIE subst. **1.** *Muchia*, Seva, neg., 1424 (Ţ-Rom 134); — ţig. (16 B II 16). **2.** *Mucheş*, Voineci (17 B III 116).

Mucicat v. M ă c i c a t **4.**
Mudava v. M o l d o v a **3.**
Murdri/cica, -şea v. M î n d r u **III.**
Muică v. M a m ă **III 1.**

MUIERE subst. **1.** *Muera* b. (Paş); *Muer/eni*, *-eştile* tt. **2.** +*-iş* şi *-uş*: *Muer/işul* s.; *-uşul* t.

MUJ < subst. rus мужъ „bărbat". **1.** *Muja* b. (16 B IV 299; 17 B II 37, 347) etc. **2.** *Moja*, olt. (AO XIX 118) şi *Mojan*, Ioan (T-Jiu). Numele dispare după anul 1600, probabil că uneori traduce pe rom. Bărbat. **3.** *Mojăcul*, mold., 1680 (BCI IV 207) < subst. m o j i c < rus. мужик „ţăran"

Muma v. M a m ă **III 2.**

MUNCĂ subst. **1.** *Muncu*, Silvia, ard. act. **2.** cf. *Muncaci* sătean, 1216, din s. Buza, ţinutul Rodnei (11—13 C I 108); *-u* b., ard. şi oraşul; pentru acesta cf. ung. *munkas* „lucrător". **3.** Cf. *Munceu*, Jurj, 1528 (Sur XVIII), zis şi *Muncean*, J. (16 A I 297).

Mung/escu, -eşti, -iu, -ociu v. M o n g u **2—4.**

MUNTEAN etnic, designă în special pe insul „originar din Muntenia". **1.** — (Isp IV[1]); — Nicşul, şoimar (16 A IV 253); — Radu' ţig. (16 A IV 224); n. de apartenenţă locală

www.dacoromanica.ro

ca şi: *Muntian*, Stoica, mold. (Glos) **2.** Prenume date la fete în Moldova: *Munteanca* f. (Sur V, XXIV); — sora Dochiţei (BCI VII 9). **3.** N. marital: *Munteniţa*, Maria, „soţia lui Muntean" (ib. 99). **4.** *Muntenaş* (Viciu 16). **5.** Latinizare din epoca umanismului (?): *Montanul*, ard., 1633 (Paş), cf. Montanus supranumele unui poet latin.

MUNTE subst. **1.** — Stan, mold. (Sur XX). **2.** *Muntul*, mold. (Dm; 16 A III 427). **3.** *Muntei*, mold. (Sd XI 272); *Muntea* scris şi *Muntia* (Dm; Sd X 272). **4.** Forme moderne din pl. munţi, sub infl. şcolii latiniste: *Monţia*, J., ard., act. ; *Monţea*, E., act.

Murancea v. M o r a **7.**

Murar, -eţ, -iu, Murăr/aş, -uşu v. M o r a r **2—4.**

MURĂ subst. **1.** *Mura*, Ioan, act.; — f. (Băl I). **2.** *Murea* (B răz 47). **3.** Cu alte sufixe: *Murinel*, moşn. (17 B III 4); *Muraşa* b. (16 A I 10).

MUREŞ hidronim şi adj. „cafeniu închis, pătat cu negru (oae mureşă)". **1.** — Ion mold. (Grai 421); *Murăş* (17 B III 512). **2.** *Mureşanul*, Danciul (16 B II 334); *Mureşan(u)* şi, cu ortg. maghiară, *Moroşan*, n. de fam. frecv. în Ardeal.

MURG adj. **1.** — (Moţ); — Ion, mold., 1491 (Glos); *-u* (Dm); *-u*, O. din *Murgeşti* (16 A I 336); cf. s. *Murceşti*, 1473 (Giur 256) sub infl. alb. *Murk* (com. de Gh. Ivănescu). **2.** *Murgan*, fam., act. **3.** *Murgaş* b. (16 B II 75) şi s., olt. (Sur VI); *-u* m-te în Balcani; *Murgăşanu* act. **4.** *Murguleţ*, mold. (Dm; Băl II; Sd XXII); — Toader (Glos); *-u*, Al. (RI X 196). **5.** *Murgă* f. (Ard II 255). **6.** Marital: *Murgoaia* f. (16 B III 31). **7.** *Murgea* b. (RI VIII 169; 16 B II 188; Şchei III; 17 B I 145) etc.; *Murg/eni*, *-eşti*, *-eanca* ss; *-escul* (17 B III 618); *-eanu*. **8.** + *-ilă*: *Murgil/ă* fam., act.; *-eşti* s.; *Murgeală*, St. (17 B IV 509). **9.** + *-in*: *Murginul*, M. (17 B I 199). **10.** + *-oci*: *Murgociu* (Dm); — frecv. mold. (Isp IV[1]); — Coste (Ştef); — Toflea (RI XI 260; 17 A IV 7); *Murgueşti* s (Dm); *Murgoceni* s (Ştef).

Murgescu v. M a r g a r e t a III **9.**

Murinel v. M u r ă **3.**

MURSĂ subst., cf. şi ilir. ***mursa*** (Drăg 167). **1.** *Mursă* b. (Dm; Moţ); — A., mon. — Vlad (C Bog). **2.** *Murs/ea*, Vlad, 1469 (Glos); *-escu*, Ioan (T-Jiu).

Muruzală v. M o r o z **5.**

MUSCĂ, subst. **1.** *Muscu*, haiduc olt. sec. al XIX lea (AO III 345); *Musculescu*, M. (IS 267); — C., olt. (Sd XXII). **3.** *Muscan* fam., act.

MUST subst. **1.** *Mustul* t. (Dm). **2.** *Musta* b., ard., act. şi ar. **3.** *Mustachi*, Ghinea (17 B III 284). **4.** *Muste* b. (Dm; Ştef. Buc.; CL; Sd XI 70) etc.; — Ioana (16 A I 351); *Mustea* (13—15 B 213; 17 B II 402; — N. Cronicarul; — Filaret, băn.; *Must/escul*, Stan, olt. (Sd VI 487) *-eşti* s. (Dm); *-evici*, Cîrste (Băl I). **5.** Mustică (17 B I 407). **6.** Cf. *Mustocea* (Viciu 34)

MUSTAŢĂ subst. **1.** — N. buc. etc. *Musteaţă* (Băl I; C Ştef). **2.** *Mustăţea* (Am; *Hur*). **3.** *Musteţ*, mold. < pl. musteţi. **4.** Din varianta ard. mustacă: *Mustăcescu* act.; *Mustăcioiu*, Nan (17 B I 88).

MUŞ, cf. etim. dată de Giuglea (DR III) < lat. ***musteus***, „mustos, proaspăt".

I. **1.** *Muşu* b., ard., 1758 (Paş); *Muşiu*, ar. (Cara 34). **2.** *-lea*: *Muşlea*, ard. **3.** *Muşică* (17 B III 95). **4.** Cf. „Muşul Serafim" (= „moşul"?) într-o inscripţie în l. greacă din sec. al XVII-lea la biserica din s. Roata (Vlaşca). **5.** *Almuşu*, Niţă (Puc 114).

II. *Muşa*, forma feminină, poate fi de altă origine, scurtare din frumuşa. **1.** *Muşa* f. (Ştef; Tec. I; Moţ; Hur; Paş; P[1] fila 8; P[13]); frecvent în reg. Ploieşti; într-un pomelnic (P. Bor) este repetat de 25 de ori. **2.** *Muşea* f., mold. (Isp I[2]). **3.** *Muşa* b. (17 B. II 271); *Muşe* b. (17 B I 128); *-a*, Toader (16 A I 277) sau < moş.

MUŞAT adj. ar. „frumos" (v. Al. Graur, BL V 70). **1.** — mold. (Dm; Ştef; Paş; Hur); *-a* f. (Dm; Ştef). **2.** + suf. slav *-in*: *Muşatin*

www.dacoromanica.ro

„al Muşatei", cognomen al dinastiei moldovene. **3.** *Muşăt*, fam. (Şez); *-escu*. **4.** *Muşaţii* t. (Mus). **5.** *Muşetoiu* (Sd XV 32); *Muşătoiu* t, olt. (Î Div).

Muş/e, -ea, -ică v. M u ş **I 3, II 2, 3.**
Muşeseul v. M o ş **I 11.**

MUŞINA. vb. „a adulmeca". **1.** *Muşină* Ignat, mold. (Sd V 224); *Muşina* f., mold (Sur XVIII). **2.** Cu grafia *s* pt. ş, în doc lat.-ung.: *Musinea*, C. (Met 303).

Muşlea v. M u ş **2.**
Muşoi v. M o ş **I 8.**
Muşu, -l v. M u ş **1, 4.**

MUT adj. şi subst. Derivatele se formează cu sufixe după articolul *-ul*: **1.** *Mutul* (17 B II 18); *-escu*; *-ovici* vlah din Serbia. **2.** + *-an*: *Mutan* (17 B I 368). **3.** + *-aş, -cu*: *Mutulaşcu*, act. **4.** *-iu*: *Mutuliul* (17 A I 41). **5.** + *-eciu*: *Mululeci*, munt. (BG LIV 158). **6.** Din pl. muţi: *Muţea* (17 B I 481); *Muţanu*, fam. (Şez). **7.** Din vb. a muţi: *Muţit*, M., mold. (Sd XXI). **8.** Cf. *Mupul* (17 A I 214) dacă este eroare de lectură sau de tipar pt. Mutul.

Muză v. H a m z a II 7.

www.dacoromanica.ro

N

Naçşa v. N e a g u **II B 3.**
Nagîra v. N ă g a r ă **3.**
Naica v. N a n ă **3.**

NAME cf. tc. < pers. ***namé*** „carte". **1.** *Nămescul*, Stanciul, munt. 1654 (An C III 740). **2.** *Namian* fam., act. **3.** *Nămilă*, mold., 1474 (Hurm XV[1] 83), pare mai curînd legat de această temă de cît de *námilă*.

Namei v. N ă m a e **2.**

NANĂ subst. (lele), cf. blg. нана „mamă, mătuşă". **1.** *Nana* f. (17 B I 109). **2.** *Nănău*, Ioan, 1759 (AO III nr. 16). V. Partea a II-a Anania. **3.** Din naica, un derivat al subst. nană: *Naica* b. (16 B V 250); — f. (16 B I 193, III 242).

NANDRU < magh. Nándor «Ferdinand» **1.** *Nandra* b. (Ard); Valea *Nandrii* s. (Mus). **2.** *Nandrea* b., 1658 (Mus 42; 16 B II 172, III 205). **3.** *Nandriş*, act. cf. subst. mold. nandrăş „flăcăiandru, berbant".

NARAMZĂ subst. **1.** *Naramdza* f., mold., 1640 (Sd V 75); *Nărămzoaia*, Elenca etc. (Î Div). **2.** Cu met. *Nărmaza* f., olt. (AO XVI 373).

NARĂ subst. **1.** *Nareş*, 1615 (Gorj 387) etc.; cu *-iş* neaccentuat = *eş*: *Nariş*, Valea t. **2.** *Narilă* b. şi s. (Dm). **3.** *Narişa* fam. (Moţ). **4.** *Naroi*, Gh., mold. **5.** *Naron*, moşn., 1598 (AO X 128; 16 B VI 338). **6.** *Narotă* (Dm); — din Năroteşti (16 A III 132). **7.** *Narotiasa*, n. marital (Ştef; C Ştef).

NART subst. **1.** *Narta* b. (Sd XVI) **2.** *Narte* moşn. (16 B VI 326); *Nartu* ar. *Narteştii* t (Tec. II). **3.** *Narteiu* (Sd XVI).

NAS subst. **1.** *Nasul*, 1680 (Paş). **2.** *Nasa* f. (ib.). **3.** *Nasea*, ţig. **4.** *Năsoiu*, mold. (Dm); *Nasoi*, mold. (Glos); *-a* b., mold. (Sd XXI); *Naso/e.* jude (Dm) etc.; *-escul* (Isp IV[1]); *-escul*, M., 1623 (RI II 142); *Năsoeşti* s. (Dm). **5.** *Nasulea*, I. (Glos); *Năsolea* t.

NASTUR subst. **1.** — (16 A III 414); *-a* f. (Cat mold II); *-e* (17 B II 174). **2.** *Năsturel*, 1469 (Ţ-Rom 270); — olt. (Cras 92); — Radu, post. (17 B IV 267). **3.** *Năsturic/a*, popa (Pol 82); *-ă* (AO XXI 127). **4.** *Năstureica* b.

NAVARC cf. gr. ναύαρχος „amiral". *Năvărcul*, Badea, munt. (Sd VII 352); *Năvărcescu*, C., boier, 1775 (An C II 743).

Navrat v. N ă v r a p **3.**

***NAVRU** *Navr/ea*, D. (An Com 72); *-ea*, G. (Şchei IV); *-escu*; *Năvrăştii*, neam braşovean (BCI XII 88).

NĂGARĂ subst. **1.** — Pînteleiu, mold., 1691 (BCI IV 213). **2.** *Negar*, V. (Sur VIII); *-ă*, M. (IS 276). **3.** Cf. *Nagîra*, V. (T-Jiu).

Năhuiul v. Neagu **III 2.**

NĂMAE subst. „oaie". **1.** *Nămaia*, ţig. (16 B I 77); *Nămaiu* b. (17 B III 503, IV 132); *Nămăescul* din Bîrsa (Sd X); *-iasca* t.; *-eşti* s. **2.** *Namei*, Dănilă, mold., act.

www.dacoromanica.ro

3. *Nemai* b. (Ştef); *Nemăiasa* n. marital (Ştef).

Nămă/escul, -eşti v. Nămae **1.**
Năm/escul, -ilă v. Name **1. 3.**
Nănău v. Nană **2.**
Năneacă v. Nene **II 6.**
Nărmaza v. Naramză **2.**
Nărocea v. Noroc **1.**
Năs/oeşti, -oiu, -olea v. Nas *4*, **5.**
Năstur/elea, -el, -iea v. Nastur **2—4.**
Năvăceşti v. Novac **2.**
Năvăreescu v. Navarc.

NĂVRAP subst. „prădător". **1.** — b. (16 B IV 65; Cat); *-ul* t.; *Năvrăp/easa* t.; *-eşti* s.; *-ăscul*, T. (17 A V 174; Sd XI). **2.** *Nevrupescul.* Savin, mold. 1797 **3.** Cu mutarea lui *p* în *t*: *Năvrat*, Drag. (16 B VI 180); *Navrat* (ib. 194). *4.* Cf. sub infl. lui nărav: *Năvrav* (16 B VI 2).

Năvrav v. Năvrap *4.*
Neacş/a, -ori, -u v. Neagu **II B 1, 5.**

NEAGU scurtare din srb. blg. *Neago/mir, slav* < sl. нѣга „curatio infantis", „alintare" (Mikl; în Lex. Paleosl. „ευφροσύνη, voluptas") pt. f. *Neaga*; cf. şi subst. neagă (-rea). **I. A.** Formele străine: **1.** *Neagomir* moşn. (AO X 130; 16 B I 12, II 41 etc.); — cu fiul său *Mir* (Hur); *Negomir* (17 B II 237) *-u* s. **2.** *Neagoslav*, boier sec. XVI (PGov f° 10 vo); *-a* f. (C Ştef); — fiica lui Neagoe (17 B I 249) şi *Negoslava*, j-ţă olt. (Ins 211).

B. Formele scurtate: **1.** *Neag* (Dm; C Ştef; Sur I; Moţ; Puc; 16 B II 377); *Neagu, -l* frecv. (Dm; Ştef; Paş); *-l*, vlah din Serbia (DR IV[1]). **2.** *Neagă* b. (Flor 84; Moţ); *Neaga* f. (Dm), nume extrem de frecvent; *Niaga* f. (C. Ştef). **3.** *Neagăş* şi *Neagăşeşti* ss. (Dm). *4. Neagoş*, ard., 1726 (Paş); *-u* t.; *Negoşoae* (17 B III 382) şi *Negoşina* t. ambele n. maritale. **5.** *Neaşeni* s. **6.** *Neagole* b. (16 B III 211); *-a* (17 B I 168, III 540); *a*, munt., 1580 (BCI V 181); *Negolea* b., pren. (AO VI 425; 16 B IV 283); — t. (16 B II 148); — f. (16 B III 36). **7.** *Neagoe* Vvd.; — frecv., munt. şi mold. (Dm; Paş) etc. **8.** + *-oniu*: *Negoane* s. (Dm; Ştef). **9.** + *-oiu*: *Neagoi* (Ard II 174); *-u* b., 1428 (Ţ-Rom 152); *Negoi* b. (CL); — iuzbaşa (BCI V 207); *Negoiu* b. (17 B II 91); — b. şi t. (Drj 28); — popa (16 B II 187); — Cristea (C 10 Ştef); — t., m-te în Culmea Făgăraşului; *Negoae* f. (Tec I) şi *Negoioasa* t., ambele din n. maritale; *Nego/escu*, boier (R Gr) şi frecv. act.; *-eşti* t. **10.** *Negoil, -ă* (17 B II 319, III 422) — mold; **11.** *Negoit* pren. (P[12] fila 21; 16 B II 335); *-ul* (Tis); *-a* j- să (AO VIII 5). **12.** *Negoiţ* (Tec II); *-ă* (Hur; G. Dem); *-escu*, act. **13.** Contaminat cu subst. „negoţ": *Neagoţă*, olt. (Sd XXI 309) şi *Negoţu* b. (17 B III 477); cu afer. v. Goţă. **14.** + *-otă*: *Neagot/ă* b., 1400 (Ţ-Rom 79); — mold. (Dm); *-u* s.; v. şi Negotă < Neg. **15.** + *-uş, or*: *Neguşor* b. (Dm), sau < subst. neg. **16.** + *-uit* < *-ui* + *-it*: *Neguit* diac (Cat); *-ă* f. (16 B IV 416); *-escu* (17 B I 409). **17.** *Neguiţă* olt., 1526 (AO XVIII 439); — olt., 1670, (Sd V 309) probabil < Negoiţă; *Neguiţa* j-ţa (16 B I 2). **18.** *Neagovan*, munt., 1608 (SD VII 271); *Negovan* b. (13—15 B 252); *-ul* (Petr 15). **19.** *Neagouţi* şi *Negăuţi* ss. (Dm). **20.** *Neaghişeşti* şi *Neaghinţi* ss. (Dm). **21.** + bani: *Neagobani* (16 B I 60) sau cu *v* > *b* < *Neagovani.*

II. + *-şa, -şu*: **A. 1.** *Neagşu, Neagşe* (C Ştef). **2.** *Negşe* b. (Ştef). **3.** *Neagşa* f. (Dm; Ştef; Bîr I; Sd XVI 157); *Niagşa* f. (17 A V 7; Ard II 172) şi Negşa f.

B. Grupul *gş* trece în *cş* cu, sau fără influenţa blg. Некша, încă din sec. al XV-lea: **1.** *Neacşu* şi *Neacşa* (Dm); *Niacşea* fiica *Neagăi* (16 A II 103). **2.** *Necşa* b., jupan (16 B III 231); — b., dobr. (RI XI 205); *Necş/eşti, -ani* ss. (Dm). **3.** Cu *-ea* > *a*: *Nacşa* f. (Sd XV 28). *4. Necşoiu* (Sd XI 57); — mold. (Sd XXI). **5.** *Neacşori* b., olt. (AO XVIII 127). **6.** *Necşulea*, N.; *Necşuleu*, R. (VT). **7.** *Necşat* b. (16 B IV 187; BCI V 208; 17 B II 380— 393, III 309). **8.** *Necşuţa* f. (Acte Sc; R Gr 344).

III. Cu *g* > *h*: **1.** *Nehoi*, socotit ca variantă a lui Neagoi — Negoi (E. Petrovici, SCL V 25, cf. şi M. Sala, în Contributions onomastiques, p. 90). Fonetismul *g* > *h* nefiind obişnuit în Muntenia — numele Nehoi şi Nehoiaş (tt. în r. Cislău) au fost puse în relaţie şi cu *neaua*, mai ales că în doc. latino-ungare din sec. XIII Carpaţii meridionali se numesc *montes nivium*; cf. şi toponi-

www.dacoromanica.ro

mele: Neavăţu, Valea Neaură etc. Aceste forme apar şi ca n. de persoană: **2.** *Năhuiul*, C-tin (Hur 99). **3.** *Neahoi*, T., act. **4.** *Nehoiu*, Gh. (MO 10 febr. 1949).

IV. Ca unul dintre cele mai frecvente nume laice, Neagu intră în grupa celor pasibile de afereză, producînd următoarele scurtări: **1.** Din Neagoe: *Goe* (Sd XVI) frecv. şi act.; *Goeşti* s.; *Goescul* (Tec I; Arh; I Div); marital: *Goeoae* = *Goiuae* Anghelina 1589 (C Neamţ 9; 17 A V 6, 283). **2.** Din Neagoia: *Goia* b. (Sd XI 88; Ard; Moţ; Paş 1680; 16 B I 79, II 97, 375; 17 B II 329; Sd V 173, XXII etc.) şi s. Cf. şi srb.-cr. ***Goja*** ipoc. la ***Goisav*** < goj „pace", etim. Paşca (după Mikl. şi Weig.), o simplă coincidenţă. **3.** Din Negoiu: *Goiul* (Bîr I; C Bog). **4.** Din Negoian: *Goian* frecv. (Dm; Ştef; Băl III; Tec I; Sd XVI); — pren., mold. (P[14] fila 17); *-u* (Hur); *Goean* (C Ştef; Arh); *Goiana* şi *Goioasa* ss.; *Goenescul* (Dm; Ştef). **5.** Din *Negoicea: *Goicea* (Pom; 16 B I 151; 17 B II 201) şi s.; *Goicelul* s.; *Goicilă* (16 B V 62); — ţig. (17 B IV 69). **6.** Din Negoilă: *Goilă*, ard., 1632 (Paş); — Ionaş (Met 271). **7.** Din *Negoiţă* zis şi *Goiţea* Cazacul (BCI XI 77); *Goiţa* b. (16 B VI 296). **8.** Din Neagolea: *Golea* v. Gol. 3. **9.** Din Neagoşu: *Goşul* şi *Goşa* v. Goşu. **10.** Din Neguşeni s., mold., prob. cu afer.: *Guşu*, v. acesta.

Neahoi v. N e a g u **III 3.**

Neaica v. N e i c a **1.**

NEAM subst. **1.** — N. (RI XI 52); *-u* fam. (Bz) **2.** *Neamiş* (Cat), sau < nemeş. **3.** Cu *ea* > *e*: *Nemul* (Dm). **4.** *-oiu*: *Nemoiul* s., olt. şi *Nemoianu*, D., act. n. de apartenenţă locală. **5.** Cont. cu pron. „nime": *Nimoeşti* s.; + *-ca*: *Nimoica* b. (16 B V 218).

Neamiş v. N e m e ş **2.**

NEAMŢ etnic. **1.** *Neamţu* fam.; *-ul*, ard., 1680 (Paş); **2.** Păuna fata lui *Nemţei* şi *Lupei* (Sur XXI). **3.** *Nemţişor* act. fam. (f. jd. Neamţ). **4.** *Nemţoi*, Gav. (Vr C); *Nemcioi*, Vladul, 1607 (AO XVIII 43).

Nean- -ciul, -iul, -u, -ul v. N e n e **I 1—3.**

Neatedul v. N e t e d **1. 2.**

NEBUN subst. **1.** — P. (Buc); *-escul*, P. (BCI V 231) *-eşti* şi *Nebureşti* ss. (Dm; Glos); *Nebunul* (Drag 38); — Stanciul (AO XVIII 474). **2.** *Nebunaşul* t. **3.** *Nebuneică*, Stan (Olt; Div 379). **4.** *Nebunéle*[*a*], T. (Bîr I); — Ioan, mold. (Sd XIX 89); *-a* 1623 (Glos). **5.** Marital: *Nebunoae*, Maria (17 B II 133).

NECOPOI — sătean din r. Buzău (17 B IV 183); *Necopoe*, ţig. (RI XVI 168); — (Nicopoi) diac (Cat mold II); *Necopoae* sătean, mold., 1702 (BCI IV 41). Cf. *Necopoia*, n. vechi pt. oraşul bulgar Nicopole.

Neeş/a, -ani, -at, -eşti v. N e a g u **II B 2, 7.**

Neeş/oiu, -ulea, -uţa v. N e a g u **II B 4, 6, 8.**

Neereală v. A c r u **2.**

NEG subst. cu diminutive ca: negel şi neguţ. Ca semn distinctiv adeseori al feţei, cf. lat. ***cicero***, negul a inspirat numeroase porecle sau nume, în bună parte omofone sau cu neputinţă de a fi alese din derivatele lui NEAGU < sl. нѣкга. Că sînt două teme dinstincte se poate vedea şi din unele nume complete formate din prenume şi nume: Neagoe *Negea*, şi Negomir *Neguţ*, numele de familie derivă din neg, în ambele cazuri. Prin reducerea diftongului *ea* în *e*, multe n. derivate din Neagoe par a se raporta la tema *neg*.

A. 1. *Neg* boier, 1421 (Rel; Flor 59); *-eşti* s. (Dm; Cat) scris şi *Nigeşti* (Glos.). **2.** *Negul*, vlah dalmatin (Morl 6); — Vvd în Bihor, 1326; — căpitan (Sd IV 36); *-escu* frecv., act.; *-eşti* s.; *-ici* fam.; *-eaci* (C-lung; Sd XV 30); *-eci* (17 B III 139). **3.** *Nega* f. (C Bog; Sd XVI 157; 16 A II 114). **4.** *Negea*, Neagoe (AO VI 425); *Negaia* şi *Negana* tt, formate din maritale. **5.** + *-aş*: *Negas* (Ard) cu s<ş, grafie străină. **6** *Neghiţă*, olt. (Sd VII 24).

B. *Negel*: **1.** — Luca (16 A I 258); — mold. (Sd XVI, XXI); — Şerban (Tut); — tatăl mitropolitului mold. Veniamin Costachi (P[5]). **2.** Prob. *Negăl* (Cat); *Negălea* cu ceata lui (16 B II 149); *Negălcioae* (Tec II), n. marital < Negălcea.

www.dacoromanica.ro

C. + *-ótă*: **1.** Négotă s. (Dm); cu afer. *Gotíă*, *-e*, v. Got. **2.** *Negoteiu* pren. (P^{13} fila 51); — fam. (Ocina). *Negoteii* t.; *Negoteşti* s. (Cat; Ştef). **3.** +*-ótă*, *-in*: *Negotin* b., munt, 1400 (Iorga III 267); — oraş în Craina iugoslavă. 4. + *-uş*, *-or*: *Neguşor* b. (Dm).

D. Din diminutivele neguţ şi negui „neg mic": *Neguţ*: 1.— mold. (Sd XXII); — Pietriceanu, munt., 1831 (Acte Sc); *Neguţu*, Pană, 1780 (ib.); *-l* Bălăcescu (Tis). **2.** *Neguţă* b. (Hur); — călăraş, 1655 (Sd IV 38); *Neguţa* f. (16 B I 2; G Dem 660) cu afer., v. Guţ. **3.** *Neguţoiu* (Ocina). **4.** *Negui* b. (16 B II 381); — mold. (Glos) *Neguleţ* ard.

Trecerea diftongului *ea* în *e*, cînd se mută accentul, a dus la confuzia între numele de bază Neag şi Neg şi derivatele acestora, care s-ar putea explica deopotrivă din ambele rădăcini. S-au ales la Neg, însă, numai formele ce se pot explica fără schimbare vocalică din subst. *neg* şi diminutivele lui.

E. Scurtări din formele precedente: **1.** *Guţu* (Ard; Paş; Am 135), *-l* (Ard; Tec I; 17 B I 145; Băl VI) şi s. toate < Neguţu. **2.** Derivatele lui Guţu: *Guţulescu* (Î Div). **3.** *Guţilă* (13—15 B 184; 17 B I 286, IV 223, V 193). **4.** *Guţuc*, Gh., mold. (Sd V 534). **5.** *Guţoiu* (Am 157) < Neguţoiu. **6.** *Guţ/a* b. (17 B IV 176) şi *Guţă* (Tec I; Ard II 174, ca şi *Guţan* (Paş); *-u*, olt. (Sd VI 490) din Neguţă; tot aşa: *Guţiul* (17 A IV, V 123) şi cu *-man*: *Guţumanul*, Gl. (Isp III[2]). **7.** Etimologia lui Paşca din subst. ard. *guţ* „porumbiel" sau din blg. *Гуца* (Weig. apud Paşca) nu poate prevala, dată fiind frecvenţa onomastică a lui Neguţ, provenit din subst. *neg* şi din cauză că scurtările de mai sus circulă în toate provinciile. **8.** Din Negui: *Guiu*, munt. (BG LIII 157); *Guiescu*, olt. (Valea Jaleş, com. de Cărăbiş); *Guieşti* s.; *Guia* b. (13—15 B 123; 16 B I 128) şi *Guica* b., olt. (17 B I 395) **9.** De altă origine, probabil: *Guinul* (17 B IV 132).

Negar v. Năgară **2.**
Negăl, -cea, -ea v. Neg **B 2.**
Negăuţi v. Neagu **I B 19.**
Neghina v. Chiajna **1.**
Negoae v. Neagu **I B 7.**
Nego/escu, -eşti, -i, -iu v. Neagu **I B 7.**
Nego/i, -il, -ilă, -it, -ita, -iţ v. Neagu **I B 9, 12.**
Negolea v. Neagu **B 6.**
Negoslava v. Neagu **I A 2.**
Negoş/ina, -oae v. Neagu **I B 4.**
Negot/ă, -eiu, -eşti, -in v. Neg **C.**
Négoţu v. Neagu **I B 13.**
Negovan v. Neagu **I B 18.**

NEGRU adj. **1.** — (DM; Ştef; Paş; Tec II); *-l* (ib.); *-leşti* s.; *Negrul* zis şi *Negrea*, Vlad (Ştef). **2.** *-a* sau de la gen. slav: *Negra* b., mold., 1440 (Glos). **3.** *Negr/ae* b. (Sur VII); *-aia* s. < n. marital; *- iţa*: *Negrăiţa* t. **4.** + *-aş*: *Negraş*, *-ii* s. **5.** + *-ea*: *Negre* pren. (P^{11}; Dm; Rel CL; Tec I; Buc); *Negre* zis şi *Negrea*, boier sec. al XV-lea (Ştef); *Negr/ea* fam. (Dm; Ştef) etc. *-eşti*, *-eni* ss. **6.** *Negreaiu* b. (Sd XVI); *Negrei/a* s.; *-u* b. (Sd XI 56; 17 B III 591; Isp III[1]); *Negr/eni*, *-eşti* ss.; *-eu*, Ion (BCI XII 141). **7.** *Negreş* ard. (Paş); **8.** *Negreţu* act. **9.** *Negri*, ard., 1766 (Paş); — Costache, om politic; — s. (Dm). **10.** *Negriciu*, mold. (17 A IV 485). **11.** *Negril* (Tec I); *-ă* pren. (Sd XI 87; RI X 274); — frecv. fam. (Ştef; C Ştef; Rel CL; Paş; 16 A I 538; Tut); *Negril/aş* (Dm; Ştef); *-escul* (Ştef); *-easa*, *-eşti* ss. **12.** *Negrin* (CL); *-a* b. (16 A I 258); *-eac* act.; *-ţii* s. (Dm). **13.** *Negriu* b. (Giur 245). **14.** *Negrit* b. (Giur 46); *-a* b. (16 B IV 236); *Negrita* f. (DM 57; Dm; Ştef; 16 B II 336; 16 A I 534; 17 B I 188; P^{14}; RI VIII 173); — baba, 1708 (BCI XI 91); *Negreta* (17 B II 197, 241); *Negrit/u* (Puc); *-easca* t. (Ştef); *-eşti* s. **15.** Negriţescu (Puc). **16.** Cu afer. *Grita* ţigancă (17 B II 258). **17.** *Negroiu* (Sd XXI). **18.** *Negrotă*, P. (Vr C 15, 74). **19.** *Negruş/a*, *-ca* tt. **20.** *Negruţ* (Cat mold; Sd XXI); *-u*, Grigore (Tec I), *-i* (Tec II); *-i* Enachi, spătar (ib.); *Negruţăsc*, neamul (b.); *Negruzzi* C. şi Iacob, cu grafie italienizantă.

Neg/şa, -şe v. Neagu **II A 2, 3.**
Negui v. Neg **D 4.**
Negu/it, -ita, -iţă v. Neagu **I B 17.**

www.dacoromanica.ro

NEGURĂ subst. **1.** — mold. (Dm; Buc; Arh; Sd XXII); — V. (BAP II 169); — Gr., munt. (RA I 275); *Negureşti* s., mold. (Sd XXI). **2.** Cf. *Negulă* t., olt. (BCI III 98). **3.** *Negurici*, Ion, 1833 (AO XXII 121). **4.** *Neguriţă*, P., mold.

Neguşeni v. N e a g u **I B 5.**
Neguşor, Negu/iţ, iţă v. N e a g u **I B 15 — 17 şi Neg C 4.**
Neguţ, -a, -ă, -oiu, -u v. N e g **D 1—3.**
Nehoi, -aş, -u v. N e a g u **III 1 — 4.**

NEICA subst. **1.** — b. (16 B III 102); — Preda (Sd XXII); *Neaica*, munt. (Glos). **2.** *Neicu*, ard. (Paş); *-l* (17 B III 220) etc.; — diac (Cat); *Neicul* (P Gov f° 18 vo) — = *Neiciul* (16 B V 55); *-escu*. **3.** *Neicea* b. (Ştef).

Neinu v. N e n e **II 19.**
Neja v. C h i a j n a **5.**
Nemai v. N ă m a e **3.**
Nemcioi v. N e a m ţ **4.**

NEMEŞ subst. **1.** — (Ard). **2.** *Nemiş* (ib.; Dm; Mar); *Neamiş*, P. (Isp I[1]), formă arhaică; *Nemişanul*, mold. (Glos). **3.** — zis şi *Nemişca*, Gav. (17 A III 116).

Nemîndri v. M î n d r u **7.**
Nemoi/anu, -ul v. N e a m **4.**
Nemţ/ei, -oi v. N e a m ţ **2, 3.**
Nemul v. N e a m **3.**

NENE subst., **NENA, NEAN** etc. **I. Nean** forma arhaică: **1** — moşn. (AO X 131; 16 B IV 191; 17 B I 437); — Vicol (C Bog); *-u* pren. (P Bor 14); *-u*, Cr., act. *-ul* călăraş, 1655 (Sd IV 38). **2.** *Neaniul* pren. (C Ştef); — mold. — Costin (Sd V 124; Tec I). **3.** +*-ciu*: *Neanciul*, ţig. (Ştef).

II. 1. Nen, ard., 1680 (Paş). **2.** *Nene, -a* (Sd XVI; Paş); *Neneşti* s. **3.** *Neneu* (17 A V 322). **4.** *Nenu* (Sd XXII; 16 B III 98); — Vicol (16 A I 531); *-l* 1439, mold. (Sur IV); munt. (13—15 B 105). **5.** *Neneaci* popa (17 B II 204); *Nineaciul* (17 B I 338). **6.** *Năneacă*, ţig. (16 B I 61; cf. subst. f. nineacă. **7.** *Nenuţa* ţig. (16 A IV 86; 17 A V 171). **8.** *Nenoiu > Nenoian*, Marica, mold., 1607 (Sd XXII). **9.** *Nenoiţă*, munt. (Sd VII 56). **10.** *Neni*, Fătu (Ard II 150). **11.** *Nenia* ard. (Paş). **12.** *Nenică* (17 B II 195); *Neniceanca* t. **13.** *Nenişor*, fam. act.; *-i* s.; *Nenişoaia* t. **14.** *Neniţa* b. pren. (Isp II[1]); — b. (17 A III 182); — b. pren. (Tec II); *Neniţia* f. (17 A I 121); *Neniţescu*, Ioan. **15.** *Neniu* t (Dm; Cat); *-l* b. (Sur IV; Sd VII 363, X 52, XV 31; 16 B II 292; 17 B I 286) etc. **16.** *Neniuţ/ă* b. (17 A III 96); *-a* f., mold., 1605 (BCI IV 164) **17.** + *-cu*; *Nenc* (Ard); *-a*, dobr. (RI XI 211). **18.** + *-ciu*: *Nenciul*, 1418 (13—15 B 71); *-eşti*, *-eni* ss.; *-escu*, Al., m. vornic (VT). **19.** *Neinu* (16 B III 51). **20.** *Nentu*, M., act. < *nen-to* (nenea tău). **21.** Compus cu Iuga: *Neniuga*, ţig. (16 A II 148).

NEŞTIUT, adj., nume de natură mistică la fel cu: Lepădat, Prodan etc. **1.** — fam. (Isp IV[1]); *-u*, V. (Răc 16; RI XII 234); *-a*, fata lui Tecman din Foleşti, mold. (BCI IV 206); *-a* f. ţig. (Sd VII 326). **2.** Pentru Neştian v. Anesti.

NETED adj. *Niatedul* şi *Netedul* (Dm); *Neated/ul*, Bratul (Ştef); *Neateda*, Varvara (17 A III 96). **2.** *Neadedu*, Ioan (Şchei I). **3.** *Netezeşti* s. < pl. netezi.

Netrebiciu v. T r e a b ă **3.**

***NEVRI— *NIVRE** **1.** +*-iga*: *Nevriga* b. (Sd XVI). **2.** +*-incea*: *Nerincea* s., băn. **3.** *Nivreşti* s., mold. (Sd. XXI). **4.** Cf. **cu** met. *Nirvie* b., din Bacău (Sur IV).

Nevrupescu v. N ă v r a p **2.**
Niacşea v. N e a g u **II B 1.**
Niaga v. N e a g u **I B 2.**
Niagşa v. N e a g u **II A 3.**
Niatedul v. N e t e d **1.**
Nigeşti v. N e g **A 1.**

NIME pron. **1.** *Nim/a, -ăeşti* ss. **2.** *Nimul*, olt. (Sur VI) < forma: nimului; — olt., 1676 (Sd VI 483).

NIMERI vb. **1.** *Nimerală* ard., 1726 (Paş). **2.** *Nimireşti* s. *Nimereanu*, E. act.

Nimo/eşti, -ica v. N e a m **5.**
Nirvie v. N e v r i **4.**

www.dacoromanica.ro

Nişcov, v. Dionisie VI şi Ioan III D 2.

***NIT** 1. *Nitul* t. (Isp IV²); *Nita* fam. (Moţ); *Niteşti* s. munt. 2. *Nitoe > *Nitoeşti* s., olt; prob. <*Anita<Ana, cf. rus. Анюта. Subst. nit este neologism.

Niver, Nivreşti v. Nevri 3.

NOAPTE subst. 1. *Noapteş* fam., Bz.; *Nopteş* (16 B IV 275). 2. *-cea* : *Nopcea*, Gh. (RI VII 210); cu ortogr. ung., prob. Nopcsa, 3. Cf. *Noaptesele* t. (Olt).

NOD subst. 1 *Nodu*, Stan (Şchei I). 2. *Nodea* b., ard. (Paş); cf. nodea termen figurat, pt. „dracul"; — B. (Ard II 252). 3. *Nodeş* (Paş). 4. *Nodîşu* (Mar).

Nopcea, Nopesa, Nopteş v. Noapte 1,2.

NOROC subst. 1. *Noroce*, mold.; *-a* (17 B III 127; BCI X 101) etc.; *Nărocea*, Ioan (16 A III 424; Sd XVI). 2. *Norocel*, Neagoe (17 B I 210); *-ul* t.

NOUR subst. 1. *Nour* b. (Sd XVI); — diiac (Sur VIII); — fam. (Sur XXI); *Noor* (Sur VII); *Nuoreşti* s. (Dm; Ştef). 2. *Nuoreţul* (Dm).

www.dacoromanica.ro

O

OACHEŞ adj. **1.** — (16 B III 203); *Ochişăşti* s. (Dm). **2.** *Ocheşelu* (Puc).

OAIE subst. **1.** *Oaie blîndă*, I., mold. (Sd XXII). **2.** *Oescu*, C. (An Com 259). **3.** *Oacş* (C Ştef); *Oişăni* s. (ib.). **4.** *Oeşanul* (*ib*). **5.** *Oiţă*, Lupul (Isp I[1]; Glos). **6.** *Oileţ* (Cat mold II) **7.** *Oereşti* s. (17 B IV 370) < subst. oier.

OALĂ subst. **1.** *Olea*, Căzan (17 B IV 481). **2.** *Oaleşte*, Drag. (ib. 382). **3.** *Oliţă* b. (Ard). **4.** Din var. ard. *ol* (= oală); Olul, C-tin, olt. (Sd XXII). **5.** + *-ca*: *Olca* b. (C Bog); *Olcescu*, Gh. (IO 83).

Oarb/a, -ic v. Orb **2, 3.**

OARDĂ subst., var., la ordine. **1.** — (Moţ). **2.** *Ordea*, călăraş, 1655 (Sd IV 42).

Oarg/a, -ă v. Horga **II 3.**
Oaş/ea, -u v. Aoş.

OAŞU sau „Ţara Oaşului" < magh. ***havas*** „munte", cf. şi magh. ***ovas*** „seciu, runc". Ca şi alţi termeni geografici: runc, pisc etc. acesta a fost luat şi ca prenume: **1.** *Oaşu*, Bîrzan (Ard II 40). **2.** *Oaşea*, tată şi fiu (16 A III 244); *Oaşea*, Miron din ţinutul Hîrlău (Sd V 214); *Oşeşti* s. (Dm; Sur I). **3.** *Oşan*, N. (Buc.), < subst. oşan (din Ţara Oaşului); v. proverbul: „Cu oşanul nu te pune, cu oşanca du-te-n lume".

OATU **1.** *Oatu*, Ioan (A Gen I 61); *-l*, Sandul, pitar, 1801 (Sd XIX 66). **2.** *Oata* popa (16 A I 79); — popa (C Bog); — biserică în Craiova. **3.** *Oaţi* s. (17 B III 21). **4.** *Ouatu*, popa (17 A IV 149); sub infl. participiul din vb. „a oua". Prob. cuman *Ouat* „încălţăminte" (OR II 356).

OBADĂ subst. **1.** — act. **2.** *Obede* (AO VIII 218); *Obedea*, Stan, munt-1737 (RI VIII 34, XII 108); *Obedeni* fam. (AO VIII 218). **3.** *Obedin* s. (ib). **4.** *Obe. denaru* fam., n. de apartenenţă locală „din Obedeni".

OBIALĂ subst. **1.** — (Flor 84); *Obeală*, Stan (16 B VI 210); *Obileşti* s. (VT; Cat) şi *Obileni* s. **2.** *Obiela* moşn., 1610 (AO XV 62).

OBRAZ subst. **1.** — Gh., neg., 1424 (Ţ-Rom 134); — Andronic (Sur IV); — N. (Î Div). **2.** *Obrazlat*, Stanciu (16 B I 185).

Obr/ăscu, -escul, -işte v. Dobru **II 5.**
Obrocea, Obru v. Dobru **I 20** şi **II 5.**
Obrogea v. Dobrogea **1.**

OCEA **1.** *Ocea* (16 A I 394) şi s.; — Toader (17 A IV 372); *Ocesc*, Al., din satul Profa (Mz Ploieşti, Acte). **2.** Cf. *Oceţul* t.

Ocheşelu v. Oacheş **2.**
Ochişăşti v. Oacheş **1.**

OCHI subst. **1.** — (Sd XVI; C Ştef). **2.** *Ochi-albi* t. *Ochi-roşii*, Gh. (Meşt Cr 125). *Oţchi*, b., munt. (RI XXII). **3.** *Ochea* fam., act.; *Och/eni, -eşti* ss. **4.** *Ochi/ia*, I. (VT); *-oaia* t. (Must). **5.** *Ochilă* (Sur VII).

www.dacoromanica.ro

6. *Ochit/escul, -eşti* s. (C. Ştef) < vb. „a ochí". **7.** + *-ită, -an* : *Ochiotan* Mănăilă (Sd V 489); *Ochetan*, Ion, munt., act. **8.** *Ocul/escu*, act. ; *-eşti* s.

ODOBĂ < sl. rus. худоба 1° „posesiune" 2° fără valoare < sl. χъдъ. „prost" (Vasmer), nume de exorcism dat spre a îndepărta spiritul rău. **1.** — Ioan (C Ştef; Sur IX; 16 A I 430); — 1599 vatag, (C Neamţ 14). **2.** *Odoabă* pren. (Cotr 82). **3.** *Odobul* t. **4.** *Odobean*, Giurgea, din *Hodobeni* (17 B IV 340); *Odob/eni* s. (Ac. Bz 7); *-escu*, Al., scriitorul; *-asca* s.; *Odobeşti*, oraşul, scris şi *Hodobeşti* t. (Î Div). **5.** Prob. + *-ac*, *Odobac* (în literatură). **6.** *Hodoba* t. **7.** Forma veche : *Udob*, Jurj (Ştef); *-a* 1330, fiu de domn (C Dom); *-a* Baniţa b. (16 B I 80); *-ă* Nan, 1388. (13—15 B 42, 53) scurtat în *Dobă* Nan 1392 (Flor 17). **8.** Deci, prin afer. : *Doba* s. (AO XVI), *Dobeşti* s. (RI V 228) şi prob. *Doban* (Vra); *Dobul* fam. sec. XVIII (Gorovei, Folticeni 37); v. şi **Dobă 1, 2.**

Oereşti, Oescu, = **Oeşanul** v. O a e **2, 4, 6.**

Ogărne/a, -lea, Ogîrnoiu v. U n g u r **II A 4.**

Ogescu v. O g u **1.**

Ogîrnoiu v. U n g u r II **A 4.**

OGLINDĂ subst. — T. (RA IV 272); *Oglind/a*, mold., 1534 (Glos); *-eşti* s. (Dm), *-oae*, Sora (Glos).

Ogrin, -i, -ul v. U n g u r **II A 3.**

Oineşti v. V o i n a **5.**

Oişăni Oiţă v. O a e **3, 5.**

Ojasca Ojeşti v. U j a **2.**

OLAN subst., dar cu precădere < tc. ***oglan*** „fiu". **1.** — b. (16 A I 154); *Olăn/easca* şi *-eşti* ss.; *-escul* (Glos). **2.** *Olănelul* m-tc. **3.** *Olăniţa* t. **4.** Cf. *Ulan* boier (Rel); — Ilea, mold. (16 A I 284); cf. Ulan-Bator, oraş în Mongolia.

OLAR subst. **1.** *Olaru* fam., frecv. **2.** *Olăraş* act. **3.** *Ulăreţul*, Stan (AO VI 426).

Olăn/elul, -escul, -eşti, -iţa v. O l a n **1, 3.**

Ole/a, -escu v. O a l ă **5.**

Olde v. A l d e a **II 6.**

Olea, Oliţă v. O a l ă **1, 3.**

OLMAZ < tc. ***olmaza*** < arab ***elmas*** „diamant". **1.** *-u* (Hur 206). **2.** *Almaz*, N., olt. (RI XI 52). **3.** *Holmaz* (Isp V²). **4.** Cf. din altă temă (?) *Olma* b. (17 B IV 173).

OLT temă onomastică, formată din hidronimul Olt, cont. cu un radical ce se pronunţă aspirat „holt". **I. 1.** *Oltu*, Ioan, ard. — N., act. **2.** *Olte*, Gavril, mold., 1586 (Sur X); *Oltea* b., olt., (17 B III 407)— fam. act. ard. (Paş). **3.** Aceeaşi formă a numelui apare la femei : *Olta* f. (16 A I 420); — f. 1546, sora lui Hanco Golăe, şi cu *-ea* : *Oltea*, mama lui Ştefan cel Mare, Maria-*Oltea*, soră cu boierul Vlaico (Sd VI 551); *Oltea* f. (Isp I¹); D-tru Truşco fiul *Oltii* (Sd VI 140); *Oltiu*, Ianache 1804 (Vieri 80) **4.** *Olteanul*, Stoica (16 B I 112); *Oltenii* s. în r. Focşani. **5.** Cf. *Oltina* şi *Olteniţa* tt. **6.** Derivate din t. Olteni : *Oltenescul*, M. mold. (Sur VII), poate fi n. de apartenenţă locală, cu *-escu* spre a evita repetarea lui *-eanu*; — log. , olt. (Tis 356); *Olteneşti*, s., în r. Huşi.

II. Cu aspiraţie. Faptul că pe malul Borcii apare în hărţile vechi s. Holtina, dublet, ceea ce se întîmplă şi cu alte toponime, al Oltinei de pe malul drept al Dunării, duce la identitatea acestor două toponime; în consecinţă, antroponimele cu *h* nu se pot despărţi de precedentele fără *h*, chiar admiţînd că au altă etimologie, cf. vechiul Altinum, pt. Oltina etc. **1.** *Holt* s. r. Bacău; *Holteanu* b. (Ac Bz 13). **2.** *Holtina* s. r. Călăraşi. **3.** *Holteanie*, un hoţ (Sur IV). 4. *Holtoiasa* f. (ib.), nume marital < * Holtoiu.

Olul v. O a l ă **4.**

Oncheatea, Onchiteşti v. U n c h i a ş **4, 5.**

Oncheş v. U n c h i a ş **2.**

OPĂRI vb. **1.** Participiul adjectival : *Opăritul*, vlah din Serbia (DR IV¹); *Opăriţi* s. **2.** *Opărică*, mold.

Opra, -na, -ţă v. O p r e a **I 29, II 1, 3.**

OPREA, OPRU < vb. a oprí, nume format în l. romînă cu sens de invocare, privind prolificitatea, iar nu din sl. опра „bellum"

www.dacoromanica.ro

(etimologia lui Mikl.), nici din blg. опра „a împiedica" (etim. Weig.), întrucît şi numele şi derivatele lui lipsesc la popoarele slave. Weigand adaugă: „Bulgarii cred că acest nume este special romînesc". Sensul „să fie ultimul copil dorit" (Cf. DR II) este redat prin Stamate la greci (But), prin Fermo la italieni; blg. *Опрьо* este un împrumut de la romîni. Oprea s-a aplicat copiilor de ambele sexe; ulterior, numai, a primit şi articulaţia feminină. Ca nume de mare circulaţie, Oprea produce scurtări prin afereză. **I.** Masculine: 1. *Opru* (I Bot 6). 2. *Opre, -a* (Dm); *Oprea* frecv.; *Opr/escu, -eşti* s. 3. *Opran* (Paş) etc. 4. *Oprean,* pren., 1644 (Vieri 66); — T. ard. (Mat 58); *Opriian* (Ard II 39; Cras; Gorj 376; 16 B VI 25); — munt. 1711 (BCI III 81); *Opriana* b. (17 B I 432). 5. Cu afer. Priian ţig. (Sd XXI), sau < adj. prian. 6. *Oprel,* ard. (Paş). 7. *Opreş* (17 B I 167). 8. *Oprică*; cu afer. *Prică.* 9. + *-an:* Oprican: olt. (Sd VI 476). 10. *Opricean,* ard., 1758 (Paş). 11. + *-ile, Oprile* (17 B II 172); *Oprilea,* ard. (Paş); *Oprilă,* mold. (Glos); *Oprilescul* (17 B I 153). 12. *Oprină* b. (16 B V 466). 13. *Oprinca* fam., ard., act. 14. *Opriş* fam.; *-a* frecv. ard. (Moţ; Mar; Paş; etc.); *-a* b. pren. (M mar; P[1]); *-a,* paharnic (13—15 B 131); + *-ac*: *Oprişac* (Dm); — mold., 1727 (RA I 272). 15. *Oprişe* (Dm; 17 B II 332); *-eşti, -eni* ss.; *-escu.* 16. *Opriş/an,* munt.; din baladă; — pren. (Sd XI 258; Paş); *-ăneşti* s. 17. *Oprişiţă* b. (Paş); *-a* s., *Oprişinţi* s. (Ştef). 18. *Oprişor,* log. (16 B I 84; 17 B II 308); *-ul* s. 19. *Prişor,* fam., ard., 1688 (Paş). 20 *Oprişoi* (Sd VI 503); *-u* şi *-ţă* ard. (Paş). 21. + *-cu, Oprişcu,* cu afer. *Prişcu* (Şchei IV); *Prişca,* Gh. (Buc.). 22. *Opriţ/a* b. pren. (P[3]); *-ă* 1636 (Gorj 296); *-escu.* 23. Cu afer. *Priţe* b. din Bz (16 B VI 277). 24. Cu + *-onu*: *Oproni* ard. (Paş); — Ion, băn. (LB). 25. *Oproiu* act. 26. Cu afer. *Proie,* Ion, staroste (AO XIX 109); *Proiescu* olt. (RI VI 262). 27. + *-ca,* şi cu afer. *Proica* (16 B II 400); — jupan, 1485 (13—15 B 183). 28. Compuse: + Ioan, Costa, Moga: *Opriona, Opricosta* şi *Oprimoga* (Paş). 29. + *-aţă*: *Oprăţa* s., ard. (Met 120).

II. Feminine: 1. *Opra* (AO XII 242; 17 B IV 488; Grş 15). 2. *Oprea* (Sd XI 264); — ereiţa (Grş 9). 3. *Oprana* (AO XII 245). 4. *Oprea* zisă şi *Opreiana* (16 B IV 285); *Opriana* (Grş 13; AO XIX 88); *Opreana* (Ard II 194). 5. *Oprina* act. 6. Cu afer. *Prină,* V., dobr. (RI XI 212). 7. *Oprinca* (16 B IV 63). 8. *Opriţa* (Grş 12; AO XXI 162).

Oraş/a, -ani, ul v. Rus **III 6.**
Orăş, -a, -ani, -eni etc v. Rus **III 1.**
Orăţa v. Urît **4.**

ORB subst. 1. *-u* (Mar; Paş); *-ul,* T., fiul lui Nistor *Orbul* olt. (Sur VI 240); *Orb/easca, -eni, -eşti* ss.; *-escul* (C Ştef). 2. *Oarba* b., ard., 1726 (Paş); — t. 3. *Oarbic* pîrîu (Ştef), azi: Orbic. 4. + *-oiu, Orboeşti* s. (17 B I 398); — s. lîngă Ciorani — Prahova (Mz Pl acte). 5. + *-an*: *Orban,* Antonie (Cat gr. I) sau < Urban,

Ordea v. Oardă **2.**
Ordîncuşa Ordongaci v. Urdiugaş **1, 3.**
Oreş v. Rus **III 4.**
Orfescu v. Corfu **3.**
Orga v. Horga **II 1.**
Orghidan v. Horga **I 7, II.**

ORGHIDAN b. ard., după N. Drăganu, format din magh. ***vergödö*** „svîrcolit" + *-an* (Dr III 1080), v. şi Bogrea (ib. p. 1087). 1. — fam. braşoveană. 2. *Horghidanul,* Radul din Ceraşu 1676 (Drj 39, 44) zis şi Radu al *Horghedanului* (ib 55) din 1664, *Horgadăniţa,* Neaga (Cat mold II). Forma cu *h* ar înlesni explicarea din Horga + Dan, sau < Horghe (< Gorghe) + Dan. V. şi Horga II 7.

Orgo/ane, -ne, -escu, -eşti, Orgueşti v. Horga **II 2.**
Orgotă v. Hîrgot **3.**
Oriş Oriş Rus **III 3, 5.**
Orj/anca, -ea v. Horja **4.**
Orla/t, -ţi v. Urlat **3.**

ORLANDO n. italian. 1. *Orlandea* fam. act. (Paş). 2. *Orlîndeşti* (17 B II 281) scris la 1488 *Urlăndeşti* (Ţ-Rom 369; Cat). 3. + *-aş*: *Urlandaş* s. (Cat).

ORLEA < subst. sl. орьлъ adj. posesiv „al vulturului" etim. E. Petrovici, St. Lingv.

www.dacoromanica.ro

IV 76), sau din forma de nominativ орлъ (Lex Paleosl., toponim slav pt. vîrful carpatin. 1. — b. (17 B II 168); Valea *Orlii* şi *Orleşti* ss.; *Orlescu*, olt. (Hur 98). 2. Cu aspiraţie, *Horleşti* s. (Dm). 3. *Orlacu*, St.. (Hur 129). 4. *Orliţa* s. 5. + *-iga* : *Orliga* t. (r. Tulcea).

Ormeniş v. Armean I 5.
Oroş v. Rus III 2.
Orozeseu v. Orz 10.
Orsolanu v. Urs 14.
Orvat v. Arvat 5.

ORZ subst. 1. *Orzu*, frecv. (Paş). 2. *Orza* 1688 (Paş). 3. *Orzan* (Paş; Drag 117) etc.; — Moai, pren. munt. 1658 (BCI XII 104). 4. *Orz/ea* (Cat; 16 B II 375; 17 B II 66; C Ştef); *-eşti* s. (Dm). 5. *Orză* (17 B IV 295) şi act.; *Oarză*, A., mold., act. 6. *Orzeaţă* (17 B I 489). 7. *Orzişor* olt. (Sd VII 166); — neg. braşovean (Mz Pl I 104). 8. *Orzoiu* (Paş). 9. *Urzescu* (Puc). 10. Cf. *Orozescu*, Coman (BCI XII 110) şi *Orja* < subst. *orja* var. la orz.

OS subst. 1. *Oseşti* s. 2. *Osoe* t. (16 A I 322); *Osoiu* s. pentru aceste două toponime cf. şi sl. *osoj* „loc umbros". 3. *Osiacu*, A. (act.) şi *Oseiac*, V. din Bălăneşti (Mz Pl acte) < os + *-ei*, *-ac*. 4. *Usoe*, N. (Ard II 94) şi *Usoiu* b. (Ard), cu *o* neacc. > *u*.

OSLU < sl. осълъ adj. pos. < осълъ „asin" (etim. E. Petrovici SL IV 76). sau din forma de nominativ осълъ „asin" 1. *Osl* ban de Severin (AO XVI 6).2. *Oslea* m-te, poate în legătură cu primul, ca eponim; — Mihai, zis *Osleanul* (Drj 57). Cf. Oslu, şef peceneg (Ist. Romîniei II 1962 p. 68).

OSTAŞ subst. 1. — (C Ştef; M mar) frecvent în Maramureş; *Ostaşu* (Ard); *Ostăşeşti* s. (C Ştef); 2. *Oştanul*, G. 1747 mold. (BCI IV 176) < var. oştean.

Oş/an, -eşti v. Oaşu 2, 3.
Otar v. Hotar 1.
Otonoagă v. Hotnog 3.
Otopeni v. Hotop 2.

OŢEL subst. 1. — b. şi *-escul* (Dm; Ştef); *-eşti* s. (ib.); *Oţel*, (16 A I 111); *Oţăl* (C Ştef). 2. *Oţelea* (Vra; 16 B I 159 etc.).

Oţoiu v. Hoţ 4.
Ouatu v. Oatu 4.

OVĂS subst. 1 *Ovesea* 1633 ard. (Paş); *Ovesa* fam. act. 2. *Ovisa* t. 3. *Oveselul* s.; sufixele sînt antroponimice.

Ovineşti v. Vova 2.
Ovreiul v. Jid 2.
Ozoiu, Ozolimna v. Uz 2, 4.
Ozun, -eşti v. Uzun 2.

www.dacoromanica.ro

P

PAC cf. sl. пакъ „valid" (Mikl). **1.** *Pacul*, mold.; *Păcul*, munt., 1620 (Sd VII 272). **2.** *Paca* b., mar. (M mar.); — munt. (17 B III 54); — pren., ar.; *Pacă* pren., ar. (Cara 34). **3.** *Păca*, R. fiul *Păcăi*, munt. (Cotr 77).

PACE cf. subst. pace şi blg. Пачо sint. din Паско **1.** *Pace* pren., ar. (Cara 34). **2.** *Pacea* fam., ar. (ib. 92); — R. (Tis 381); *Păcescu* act. **3.** *Pacioaga*, D. (17 B III 38). **4.** *Păcioiu* s. **5.** *Păceşilă*, N. (An Pit 82). Toate aceste nume se pot explica şi ca derivate din Pacu + *-e*, *-ea* etc.

PACIURE cf. subst. *paceaură* „otreapă", fig. „femeie neonestă". **1.** — b., ar. (Cara 42); *-a* (Ard); *-a* Nicola (Am); *-a* Dim. (Î Div); *Paciura*, M., ar. (AO VII 224—6). **2.** Cf. *Paţurea* vlah din Serbia (A Ist III 85). **3.** Cf. *Paciulea* fam., act.

***PADE** cf. subst. padie var. la padină „vale". **1.** *Padea* (Ard) şi s. (AO XVI); *Pădescu* (Sd XVI). **2.** *Padeş* cneaz, olt. (17 B I 377). **3.** *Padilă*, pitar (D Buc.). **4.** *Padişu* (ib. 454), azi Padeşu r. Baia de Aramă, satul de unde a pornit mişcarea pandurilor lui Tudor în 1821.

PADINĂ subst. **1.** *Padina* frecv., n. de fam., olt. (Hur). **2.** *Pădin* (Hur); — fam. (Î Div); *-escu* (Hur 102); *-eşti* fam. (AO IX 195); *-eşti* s. (Mus).

Padişu v. P a d e **4.**

***PAG** adj. „bălţat", pentru vitele cu pete albe. **1.** *Pagu*, ard. 1726 (Paş); *-l* (Sd XVI); *-l*, St.; Movila *Pagului* t., mold. **2.** + *-one*: *Pagone* vameş (Isp VI²). **3.** *Peagu*, ard. 1758 (Paş); *Pegulescu* act; *Pegeni* s., olt.

PAGUBĂ subst. **1.** *Păgubea* (17 A V 334). **2.** *Păgubaş*, Ioan (16 A II 82) < subst. resp.

PAI subst. **1.** — V. (CL); *-ul*, mold. (Sd XXI; Buc.; Ins 223). **2.** *Páia*, vlah din Serbia; — olt. (16 B IV 479; 17 B III 69). **3.** *Paie*, Al. (BCI VII). **4.** *Paeş*, I. (17 A IV 415). **5.** *Păian*, P., act. **6.** *Păiuş*, S., act.; *-ele* m-te; *-eni* s. **7.** *Păiliţă*, mold. **8.** *Păiş* = *Păiuş*, R. (17 B II 81); *Păişani*, *-eşti* ss.; *-escul*, olt. (Sd XXI).

PAIC Derivatele se pot explica sau din tc. ***paik*** „soldat din garda sultanului", dacă ele se citesc cu *-aĭ-* sau < srb.-cr. ***Pajko*** < Pajo < *Paulus*, dacă se pronunţă cu diftong **1.** *Paicu* (Ard); — Busuioc (Drag 133); *-l*, 1633, ard. (Paş). **2.** *Paico* t. (17 B II 40). **3.** *Păicul* = *Peaicul* (Isp I²); *Peaicul*, I., mold. 1600 (Sd V 6). **4.** Prob. *Peicul*, Ionaşco (17 A I 97, IV 27, 38, V 163, 329). **5.** *Peica* b. (16 B VI 360) — Ioan, băn. (LB).

PAL(Ă) etimologii: 1° subst. pală, 2° vb. a păli, 3° ung. ***Pál*** < P a u l u s. **1.** *Pală*, Iancu ş.a., 1823 (RI XIV 140). **2.** *Pălu* (Sd XI 53). **3.** *Palea*, C. (Grd 44). **4.** *Palţei*, *-eu* ss.; *-eş* t. **5.** *Paliu* act.; *-l*, Barbul (17 B III 569). **6.** *Paliţă*, Iorga (Gorj 205). **7.** Cf. *Palaciul*, St., moşn. (17 B III 560).

www.dacoromanica.ro

8. *Palacior*, G. (Bîr I). **9.** Pălici, C., mold. act.; *Pălicea* (16 B V 116).

Palaleu v. P a r a l e u **2.**
Palaloga v. P a l e o l o g **2.**

PALEOLOG gr. Παλαιολόγος „vorbitor de lucruri vechi"; numele ultimei dinastii bizantine. **1.** *-u*, Drăghici, post., 1587 (Fil C 283); — (Hurm XI). Dumitrache Chiriță — mare postelnic (BIR 232, 244; 17 A II 335, IV 466). — Guliano, boier munt., 1739 (pren.), iar nepotul său din 1794 îl asumă ca nume de familie (Fil C 264). Cu timpul, la urmași sau la imitatori, numele se diformează: **2.** *Palaloga* fam. (Cîmp; 17 B I 495; R Gr; Arh). **3.** cf. *Palilu*, D-tru, 1824 (RI XIV 141), luat și ca prenume (P^{11} fila 24). **4.** Prob. *Parlaloga*, Ion, munt., sec. XVIII (RI VII 177).

PALIȚĂ subst. (ciomag). **1.** *Pălițiu*, P., olt. (Sd VI 512). **2.** Cf. *Pălțea* și *Ptlțea* (Ard II 94).

PALMĂ subst. **1.** *Palma* (Ard); — Șt. (Vr C 200). **2.** *Palmeș*, mold. (Dm; Ștef); — munt. (16 B II 30). **3.** Compus; *Palme-albe* (Isp III^2).

PALOȘ subst. **1.** — Gr., ard. (C Cos II 498); — Codin, clăcaș (Cob 61) și s. **2.** *Pălășescu* (Hur), *Paloșanu* act. < s. Paloș.

Pandazi v. P a n t a z i **3.**

PANGAL < gr. παγκάλος „prea frumos". **1.** — Lex. **2.** *Pangalie* (Sur IV); *Pîngălești* s. **3.** Cu apoc. *Pánga*, 1766 (Paș; Sur IV).

PANTAZI < gr. Πανταζῆς (But) nume ca sens echivalent cu Dabija. **1.** — (Tec I; 17 B I 371); — C-tin, grecul (Buc); — pren. (IO 222; P Bor 9); — Cîmpineanu (Sd XI 260); *Pantazescu* act. **2.** *Pantazicul*, C. (Tec II). **3.** *Pandazi* vornic (Sur V); — I. (Bîr I; Sd XXII 357). **4.** Contras; *Pazu*, Alexe, olt. (AO V 228); *Paza* f., 1661 (Tut 33) și 1647 (BCI IV 165); cf. și subst. pază; *Pazică*, C., mold., act.

PANȚ cf. subst. pant sau pantă sau bantă de fier pentru ferecat, cf. gr. Πάντζος, firmă în Atena, 1900; cf. și *panțur*, terminația *-ur*, fiind tratată ca sufix. **1.** *Panțu*, N. (Șchei II). **2.** *Panțucu* (Am; Hur 129). **3.** *Panțle* (17 B I 16); *-ea* (16 A III 7); *Panți*, ard. (Viciu 34). **4.** *Panța* b. (Moț). **5.** *Panțeș*, mold. (Sd XXII). **6.** *Panțoiu* s.

PANȚIR subst. **1.** — T., monah (Sur XVIII); *-i* s. (Dm); *Panțiru*, mold. (Sd XXI); *-l m-te*. **2.** *Panțir* (Bîr I). **3.** *Panțur* (Puc); *-u*, Gh. (IS 281); *-u*, Banul (Puc); *-escu*, Ioan (An Pit 80). **4.** *Panțer*, T., act.

Paomagariul v. M ă g a r **5.**
Papana v. P ă p a n ă **2.**

PAPARĂ subst. **1.** *Păpară* b. (16 B IV 435; Viciu 34). **2.** *Păpar*, St. (Șchei III); *Păparea* (Sd XVI). **3.** *Paparela*, Marcu (Tiktin). **4.** *Păpărețu*, ard. poreclă (Paș); *Papareț* Mihul (16 A II 82).

PAR subst. **1.** *Păruș*, munt., 1618 (Glos; 17 B III 45) etc. **2.** + *-ută*: *Parută* act., ard. (Petr. 15). **3.** Cf. *Paroșa*, N., olt. (Hur 129). **4.** *Parușeni* s., mold.

PARAPAN cf. gr. mod. παράπαν „cu totul" și παραπάνω „mai sus". **1.** *Parapan*, Ioan (17 B I 296); *-e*, Onea (17 B IV 192). **2.** *Parapancea* fam., Bz. **3.** Cu epenteza lui *i*: *Paraipan*, A., act.; *-i* s. **4.** *Parpaniță* schit (17 A I 52). **5.** Cf. *Parlapan*, C. (Bîr II).

PARCA **1.** — șetrar (17 A IV 291). **2.** *Parce* zis și *Parcea* b. (Dm); *-a*, și *Parciu* ss. (Dm). **3.** *Parcheș* și *Parcova* ss., mold. **4.** Cf. *Parcani* s < subst. părcan.

Parciul v. P î r c i u **2.**

***PARD.** **1.** *Pard/a* b. (16 B II 97); *-ău*, D. (CL; Buc.); *-ea*, olt. (17 B III 594); *-ești* s. **2.** *Părd/escu* din *-ești* s. (Giur 120, 334); *-easca* f. (Sd XVI). **3.** *Perdești* s., olt. 1723 (AO III 118). **4.** *Ptrdești* s. (R Gr; Tis 381). **5.** *Pardoi* din Bîrsa (Sd X). **6.** *Pardina* s., r. Tulcea.

PARDOS subst. **1.** — (17 B III 102); — ard., 1763 (Paș); — clucer (13—15 B 167);

www.dacoromanica.ro

-ul spătar (ib. 171, 188). **2.** Cu met. *Pardoslu* b. (Div 97).

Pareapii v. P a r e p **1.**

PAREP subst. „cal mic, lăturaș" < v. sl. паринъ „cal slab". *Parepa*, C-tin (RI II 197, III 198); — Pană zis și *Pareapii* (Sd V 483). **2.** *Paripa* postelnic (17 B IV 62). **3.** *Parapa*, Ghinea, boier munt. (Sd V 478); cf. și Parapan.

***PARH** < sl. **1.** *Parhovți* s. (16 A I 327), fonetizat: *Părhăuți* s. din antroponim. **2.** + *-ociu*: *Părhociu* b., mold. (Orh).

Paripa v. P a r e p **2.**

PARIS < gr., numele eroului troian, venit prin infl. neogreacă. **1.** — clucer, cu semnătură greacă (17 B IV 248); — Scarlat, moșier (AO V 225); *-ești* s. **2.** Cf. *Pariz*, Stamate (Î Div); *-a*, N. (IS 281); B.-*Paris* Mom.

Parlaloga v. P a l e o l o g **3.**
Parlapan v. P a r a p a n **5.**
Par/oșa, -otă, -ușeni v. P a r **2—4.**
Parpaniță v. P a r a p a n **4.**
Parst/eseul, -ești v. v. P r a s t **3, 4.**
Parușeni v. P a r **4.**
Parvana v. P î r v u **3.**

PAS subst. **PĂS** subst. **1.** *Pas* Ion, scriitor. **2.** *Păsul*, Vasile, olt (AO XVII 358); *Păseni* s. (Ţ-Rom 292). **3.** *Păsău: Păsăilă* fam., mold. act. *Păsulă*, Tr. băn (Iugosl). **4.** + *-ic*, *Pasic*, Cozma (17 A II 286).

PASĂRE subst. **1.** — T., act. **2.** *Păsăr/el*, Manea (16 B V 340); *-escu*, T. (Cotr 556). **3.** *Păsăroiu*, Oprea, mold. (Sd V 545). **4.** *Păsăruică*, I. (AO XI 83).

PAȘĂ subst. (demnitar turc) **1.** *Pașa*, Sima (16 A I 456). **2.** + *-ică*, *Pașica* b. (17 A V 30). **3.** + *-in*: *Pașin* (Băl I). **4.** Prob. + adj. *rău*: *Pășareul*, Ilie (17 B III 355); *Pășrăiscu*, Neagoe 1569 (Drj 113). **5.** Prob. + Dii, ca în expresia „paşa de la Dii" (Vidin); *Pașadia* postelnic, 1488 (Ţ-Rom); alți boieri cu acest nume: (16 B II 9; 17 B I 201) etc.; — Iscrul, olt. (AO XV 36). **6.** *Peșadia* (16 B V 37). **7.** Alte compuse: *Pașalega* act., *Pașaștima* popa (17 B III 353). Cf. și ucr. Паша ipoc. < *Pavel*.

PATRON < gr. πάτρων „protector" < lat. ***patronus***. **1.** — (Ard). **2.** *Patronie* b., mehed. **3.** + *-ca*, *Patronca* b. (Ard).

PATRU numeral, sau alte teme similare. **1.** Cu art. onomastic, *Patra* fam., ard. 1788 (Paș). **2.** + *-ian*, *Patrian* Sofia, mold. act. **3.** *Patrulea*, Ilie (IS 273); *Patrolea* fam. (Șez). **4.** *Patrașcias* (17 A I 18). **5.** Din subst. pătrar: *Pătrar*, Nic. (Met 290); *Pătrărești* s. (Cat; 17 B II 86); *Patraroi*, V. (Buc).

Patulea v. P ă t u l **2.**
Paturea v. P a c i u r e **2.**

PAUC rus. blg. паук „păianjen". **1.** *Păuca*, b. (Ştef). **2.** *Păuceș*, G., olt. (RI XI 46); *Păucescu* fam. (Ploiești). **3.** *Păucină*, olt. (17 B III 505). **4.** Cf. *Poucin* (17 B I 409); — olt. (Sur VI) și *Pouceşti* s. (Cat).

Paz/a, -ică, -u v. P a n t a z i **4.**

PAZAVAN cf. tc. Pasvant-oglu cont. cu subst. *pazvanț* „străjer" **1.** — Gruian (Codrean) — haiduc (G Dem 615, 632); *Păzăvan*, Ion 1834 (AO 471). **2.** *Băzăvan*, *Badea* (Meșt Gr). **3.** *Vazăvan*, D. (Hur 124).

Păc/a, -ăi, v. P a c **3.**

PĂCALĂ subst. **1.** *Păcal*, Nan, boier 1437 (Ţ-Rom 177). **2.** *Pecăleşti* s. (Cat). Din studiul lui Sextil Puşcariu (DR I pp. 237—239) rezultă că nu s-a lămurit enigma originii acestui cuvînt — ipoteza cu inexistentul vb. blg. покалити nu e concludentă; vb. n e o s l o v e n ***pokaljati*** „beschmutzen" este departe de a da o soluție (Miklosich, Etym. Wörterbuch der sl. Sprachen) — rămîne de văzut dacă expresia: a fi *pe cal*, sugerată de primele două antroponime, ar da o indicație. În sprijinul sensului figurat de amăgire ce i se poate atribui, amintim stratagema folosită de Alexandru cel Mare spre a încăleca prima oară pe Bucefal și cele folosite în mod curent spre a deprinde calul la călărie; pentru același motiv verbele: a *înșela* (< a pune șeaua *pe cal*) și a *potcovi*

www.dacoromanica.ro

calul, operații care inițial s-au executat amăgind calul, au căpătat sensul figurat de amăgire, pe lîngă sensul concret, primitiv al cuvîntului; de notat că vb. a înșela și-a pierdut aproape sensul concret. **3.** *Păcală*, munt. (17 B I 389, II 93, 344; Cept 15; Sd XVI 72); — O., olt. 1627 (AO I 236); — ard. 1726 (Paș); bunic și nepot cu același nume: *Păcală* de Runceni, nepot lui *Păcală* de Cépturele, olt. (17 B IV 202); — 1623, munt. (Giur 152); *Păcălești* s. (17 B I 407, II 344); cf. *Păcărești* s. (17 B II 198). **4.** *Păcăleanul* t. (Glos). **5.** *Păcălucă*, N., act.

Păc/escu, -eșilă, -iolu v. P a c e **2, 4, 5.**
Păcul v. P a c **1.**

PĂCURAR subst. „păstor" < lat. ***pecorarius***. **1.** — (17 A V 276; Tec II; Ard; Moț); — Stan (17 B II 77); *Păcurariu* (16 A III 29); *-l*, G. (CL). **2.** *Păcurărelu* t. (Mus). Sensul corect se menține în Ardeal, cel recent „negustor sau lucrător la păcură" este greșit în loc de *păcureț*, < păcură.

PĂCURĂ subst. **1.** — b. (Sur XI; C Cos II 482). **2.** *Păcuroaia*, Neaga (17 B III 204) marital; *Păcur/ești* s.; *-escu*, Calotă 1834 (AO XXI 171). **3.** *Păcurici* b. (17 B III 379); *Păcuricea* t. **4.** *Păcureț*, Stan (BCI IV 107), < subst. „lucrător la extragerea țițeiului"; *-i*, sat al „păcureților", r. Teleajen, cu o veche exploatare de petrol.

Pădescu v. P a d e **1.**
Pădin, -escu, -ești v. P a d i n a **2.**

PĂDURE subst. **1.** — frecv., pren.: *Pădure* al Banului (17 B II 178) zis și P. Banul (ib., 436); — stolnic (ib. 428); — fam. (Sd XVI; Ard; Buc; 17 B I 66) etc.; *Pădur/escu* (Hur 206). **2.** *Păduroiu* V. (Buzău); — M. (Ul 138).

Păgub/aș, -ea v. P a g u b ă.
Păhă v. P î h **2.**
Păhu/ă, -ea v. P î h n ă **1, 2.**
Păian v. P a i **6.**
Păicul v. P a i c **3.**
Păiliță, Păiș, -ani v. P a i **7, 8.**
Pălășescu v. P a l o ș **2.**
Pălie/ea, -i, Pălu v. P a l(ă) **2, 9.**
Păligrad v. B e l g r a d **2.**
Pălițiu, Pălțea v. P a l i ț ă **1, 2.**
Pălivan v. P e h l i v a n **2.**
Pălu v. P a l ă **2.**
Pănticea v. P î n t e c e **8.**
Păpăn/ei, -eț v. P ă p a n ă **3, 4.**
Păpar/ă, -ea, Păpăreț u v. P a p a r ă **1, 2, 4.**

PĂPANĂ cf. subst. ar. ***păpîn*** „bunic, părinte". **1.** *Păpană* = *Pepane* ard. 1726, (Paș). **2.** *Papana*, Tușa, ar. (Cara 88). **3.** *Păpănei* s. (Cat). **4.** *Păpăneț*, N., mold. 1676 (Sd VII 379).

PĂPĂL cf. subst. păpălău (plantă). **1.** *Păpălui*, mold. (Sd XI 53). **2.** *Păpăluță* (Isp III[1]). **3.** Cf. *Păpălarul* s. (17 B II 72).

Păpen/ei, -ești v. P e p e n e **4.**

PĂPUȘĂ subst. **1.** *Păpușe*, Stoian, munt. (Glos). **2.** *Păpușoiu*, Ioan, 1749 (M Put 95); țig. (RI VI 171); — Daniel, mold., act. și *Popușoiul*, Vladul (Glos) < subst. păpușoi. **3.** *Păpușaru*, V. (Acte Sc), n. agentis.

PĂR subst. **I. 1.** — Ioan (Ard I 62). **2.** *Părosu*, mold.; *Păroasa* și *Păroși* ss. **3.** *Păruș* gelep (16 B IV 445). **4.** *Perescu*, M. (Î Div); *Perești*, *Perilești* ss. **5.** + *-ian*: *Perian* b. (Moț); *-u* (Bîr II); *Periiani* sau *Perieni* s. (Ștef); *Perian(u)* cu suf. de apartenență locală < satul Peri. **II.** Compuse: **1.** *Părucriț* (17 B III 430). **2.** *Părlatu*, olt. (17 B I 443); *Părlăt/escu* act. *-easca* t.; cf. însă *Perlati* șef albanez din sec XV. **3.** *Părvechiu* (17 B III 107); *Părveche* moșn. (17 B II 237). **4.** Cf. *Părchilă*, Drag., 1700 (IO 29) — evident un nume compus.

Pără/u, -uț v. P î r î u **1, 4.**
Păre/e, -ea, -ică, -iul v. P î r c i u **2, 4.**
Părd/eseu, -ești v. P a r d **2.**
Părh/ăuți, -ociu v. P a r h **1, 2.**

PĂRINC subst. (meiu) **1.** *Părîncu* (Vr). **2.** *Părincariul*, V., mold. (Sd XI 119). **3.** *Părincea* s. **4.** *Părîngă* b., buzoian (17 B IV 361) < varianta *părîng*.

Părlaci v. P î r l i **2.**

www.dacoromanica.ro

PĂRNĂ cf. adj. părnău, calificativ pentru berbeci (Sd VII 225 rînd 7; Drăg. 141). **1.** — vecin (17 B III 532). **2.** *Pîrnău* b. (Buzău). **3.** *Parniţa*, Stan, 1819, munt. (RA V 126). **4.** Cf. *Pîrnechea* b., mold. (Sur III). **5.** Cf. şi cu *-ag*: *Părnag* b. (Sd XXII).

Părş/an, -inar, -oiu, -u v. P î r ş **1, 3—5.**
Părţ/a, -ăilă, -ul v. P î r ţ **1, 3, 5.**
Păruş v. P a r **1.**
Părv/an, -oci v. P î r v u **3, 5.**

PĂSAT subst. **1.** *Păsatu* (Ard); — Barbu (Am 108). **2.** *Păsăt/oiu* fam., act.; *-eşti* s. **3.** *Păsăţel* (17 B IV 505; Sur X).

Păsăilă v. P a s **3.**
Păsăr/el, -escu, -oiu, -uica v. P a s ă r e **2—4.**
Păs/eni, -ul v. P a s **2.**

PĂSTRĂV subst. **1.** — (Dm; C Ştef); *-eşti* s. (Dm). **2.** + *-an*: *Păstrăvan* (16 B II 361; Gorj 215; Sd V 443); — Stoica (AO XVIII 474).

Păsturniche v. P ă t u r n i c h e **3.**
Păşareul v. P a ş ă **4.**
Pătărnic v. P ă t u r n i c h e **4.**
Păticatul v. P e t e c **4.**
Pătr/ar, -ăreşti v. P a t r u **5.**

PĂTURNICHE var. la subst. potîrniche. **1.** — P. (17 A I 161); — hînsar (Sd V 9). **2.** *Păturnicheriul* „vînător de potîrnichi" (Dm). **3.** *Păsturniche*, Mirăuţ, mold. 1656 (RI VI 86). **4.** Cf. *Pătărnic*, I., mold. (RI XI 315).

Păue/a, -escu, -eş, -ină v. P a u c **1—3.**

PĂUN subst. **1.** — frecv., pren; *-u* (P Bor 38) etc.; *Păun, -a, -eşti, -i, -ul* ss.; *-escu*; *Păuna* f. **2.** Cf. *Păuţa* Brăiloaica, 1837 (Î Div) contras din Păuniţa (?) sau fem. de la Pau, v. P a u l (Partea I).

PĂUŞ subst. „prepeleac". **1.** *Păuşa* b. (R Gr; Sd XXI) şi s. **2.** *Păuş/ea* (Hur); *-eşti* s.; *Păuşescu* (R Gr); — Matei, 1640 (AO XVIII 132); *-l* (Dm; AO XVI 351; Cotr 540). Cf. şi blg. ***pauš*** „ciocan mare".

Păuţa v. P ă u n **2.**
Păzăvan, v. P a z a v a n **1.**
Peagu v. P a g **3.**
Pealcul v. P a i c **3.**

PEANĂ forma arhaică a subst. pană, pl. pene, cf. şi antroponim blg. Пене, Пена **1.** *Pene*, Ioan (17 A IV 73); — b. (Ard). **2.** *Penea* vist. (17 A I 256); — ard, 1726 (Paş); Penescu. **3.** *Penul* (Tec I; Ard). **4.** *Peneş*, Pascu, Vălenii de Munte (Sd XV 242); — Curcanul, poreclă după pana de curcan pusă ca egretă la căciulă. **4.** *Penişoară* b. (Sd XXII; Sur VII).

Peapene v. P e p e n e **1.**
Peatră v. P i a t r ă **1.**

PECENEG etnic. **1.** *Peceneagă*, Ion, meseriaş, act.; *Peceneaga* t. (Bz); *Pecineaga*, două sate în Dobrogea. **2.** *Picineagul* m-te în fostul jd. Muscel. Alte exemple v. Drăganu, p. 515.

PECIU cf. subst. peciu „foaie" şi blg. Пецо sint. < Petru (Weig). **1.** Firmă veche Ploieşti; *-l* s., băn. **2.** *Pecea*, ard. (11—13 C I 26); — fam., olt. (17 B III 252, IV 228); — ţig. (16 B II 3); *Peceşti* s. (Dm). **3.** *Pecilă* fam., (fostul jd. Vlaşca).

PECU subst. ard. „brutar" < magh. *pék*. **1.** — pîrcălab, munt. (Cob 55). **2.** *Peca*, olt. (Sd V 304). **3.** Din altă temă: *Pecnea*, frate cu Şerban (16 B II 372).

Pegeni, Pegulescu v. P a g **3.**
Peic/a, -ul v. P a i c **4, 5.**
Pel/a, -ea, -eş, -eşti, -ici, -iş v. P i e l e II **1—5.**
Pelgrad, Peligrad v. B e l g r a d **2.**
Pelman v. P i e l m **2.**
Pelte v. P ă l t e **2.**
Pen/e, -ea, -escu, -eş, -ul v. P e a n ă **1—4.**

PEPELEA < sl. пепелъ „cenuşă". **1.** *Pepele* (Mar). **2.** *Pepel/ea* (16 A II 95, III 25); — diac (Băl I); — scriitor (Sd XI 272); — din Bîrsa (Sd X); — Hireş (Sd VII 364); — Sava (17 A V 313); — Ionaşco, mold. 1661 (RI II 142); — ţig. (Sd XVI 297; Viciu 16); *Pepeleşti* s. **3.** *Pepeala* b. (Sd XVI 296—7).

www.dacoromanica.ro

Pepelit b. (16 B IV 491). **5.** Echivalent: *Cenuşă*, poreclă (Sc) şi *Cenuşear* b. (Ard); *Cenuşăreasa*.

PEPENE subst. **1.** — din Bîrsa (Sd X); *Peapene* munt., 1598 (Glos). **2.** *Pepen/el*, munt. (RI I 21); *-escu* prof., 1890. **3.** *Pepenariu*, I., ard. **4.** *Păpen/ei* s. (16 B I 5); *-eşti* s. (17 B II 304).

Peptan v. P i e p t **2.**
Perc/ea, -ean, -leă v. P î r c i u **7.**
Perdeşti v. P a r d **3.**

PERE pl. din *pară*, sau *peri* pl. de la *păr* (pom). **1.** *Perigalbine*, Ion, olt. (Sur VI). **2.** *Perişul*, Oana (16 B IV 165) < subst. periş; *Pereş* b. (16 B V 340). **3.** *Per/eni*, *-eşti* ss; v. şi **Păr.**

Per/escu, -eşti, -ian, -ileşti v. P ă r **4, 5.**
Perieţ, -eanu, -ii, Periaţii v. S p e r i a **4, 5.**

PERJ subst. **1.** *Perjul* fam., mold. (17 A II 260; A Gen II 66). **2.** *Perjă*, N. (Tut); *Perja*, D-tru (Şchei III). **3.** *Perjoiu*, mold. **4.** Cf. *Pergia* (Moţ).

PERŞ cf. srb-cr. P ê r š a ipoc. < Petrus (com. Cristurean). **1.** *Perşu* b. (17 B II 205). **2.** *Perşea*, Şt., mold. 1654 (Sur X); *Perşa*, Manea, mare vornic (16 B I 192, II 25) zis şi Perşanul **3.** *Perşoiu*, Stan, ard. (Cat gr I); — B. (Cîmp); *Perşani*, culme şi s. (Făgăraş); *Perşinaru*, I. (Şchei IV), prob. cu suf. de apartenenţă locală *-ar* „de la Perşani". V. şi Părşu, Părşoiu, Părşan la Pîrş.

***PERŢ** < ung. *perc* „minut" (DLR). **1.** *Perţa*, D., ard. (C Cos II 530). **2.** *Perţea*, Radul (17 B II 230). **3.** *Pierţul*, scris şi *Perţul* fam. (Buc).

Pessiacov v. P e ş **2.**
Pestre v. P i s t r u i **2.**

PEŞ subst. **1.** *Peş*, Radu, zis şi *Peşghizdav*, Radu (16 B I 79, II 97), adică „Peş frumos". *Peşu*, Dinu, ar. (RI IX 114). **2.** Cf. *Peşicu*, ar., transcris *Pessica*, zis şi *Peseacov* sau *Pessiacov* (AO VII 217).

Peşadia v. P a ş ă **6.**

PEŞTE subst. **1.** — N. (Sur X). **2.** *Peştină*, munt., 1787 (RI I 22), cu suf. *-ină*, ca în „porcină", fiind vorba de carne.

Petăreseu v. P i t a r **2.**

PETEC subst. **1.** — Babucin 1450 (Ţ-Rom 213). **2.** *Petică*, Ştefan, ziarist. **3** — *Petecilă*, Gh. (Sd XVI). **4.** Cf. *Păticatul* (Sd XVI).

Pialeş v. P i e l e **2.**

PIATRĂ subst. **1.** Piatra, Jurj, 1435 (Sur XIX) scris *Piatra* şi Piiatră Jurja în 1490 (Sd Vi 139); *Peatră*, Giurgiu, 1437 (Mih 12), acelaşi personaj.

PIC(Ă) cf. subst. picui „vîrf" şi pică = „bibilică". **1.** *Pic* (Moţ); *-u* (IO 3); *Picul* aprod (16 A IV 146) şi s.; —, *-a* şi *-ea* b. olt (Sur VI; 16 A I 353); *Piceşti*, Ioan (sic) (16 A II 81) şi s. **2.** *Pica*, ard. 1202 (11—13 C I 25); — 1688, ard. (Paş); — pren. (P Bor 103, 117). **3.** *Picureşti* s. < subst. *picui*. **4.** Cf. *Pichiul*, N. (Sd XV 241). **5.** + *-oş*: *Picoşul* şi *Picoşelul*, oronime în munţii Buzăului, cf. subst. picui, fără relaţie cu vreun antroponim.

Picineagul v. P e c e n e g **2.**

PICIOR subst. **1.** — St. (16 B III 292). **2.** *Picioran* pren. (16 A II 129). **3.** *Piciorea*, Badea (P Bor 7); — Pătru, 1702 (AO XX 97). **4.** *Picioruş* (Am); — T. (BCI X 109). **5.** *Chicioruş*, dobr. (RI XI 212). **6.** + *-og*: *Piciorog* (Dm); *-a* t. (Tut); *Picioroaga*, Carp (Băl II). **7.** *Picioranga*, mold (Sd XXI) < subst. picioroange. **8.** Compuse: *Piciorgros* (Vra); — Tofan (Sd VII 331); *Piciorlung*, Sandu, munt. (ib. 330); *Chiciorman* (Ur XXII 221).

PICIU subst. **1.** — (Ard); — olt. (Sd XXII) şi nume de cal (Sc). **2.** Cf. *Picimea* b. (17 B III 250).

Picoş, -el, Picui, -eşti, Picul v. P i c a **1, 3—5.**

PIELE subst. **I. 1.** — Ion (BCI II 250); — St., olt. (Sd VI 477). **2.** *Pieleş* s. (Dm); —

www.dacoromanica.ro

b., mold. (Sur XXII); *Pialeş*, I. (17 A IV 289); marital: *Pieleşoae*, Trufana, mold. Glos); *Pieleşti* s. **3.** *Pielici*, poreclă (Sc). **4.** *Pieliş*, Negrilă (16 A II 84). **5.** *Pielitul* t. **6.** Compuse: *Chiele-albă* (Sd XI 57); *Chiale-albă* (Băl VI); *Chelearsă* b. (Sur XI).

II. Forme scrise cu *e* citit *ţe*: **1.** *Pela* b. (Puc). **2.** *Pelea*, Manea, munt. 1636 (17 B II 4; Sd V 480); — Amza, olt. (An Com 98); *Peleşti* s. (Tis). **3.** *Pelici* (Sd X). **4.** *Peleş* b. (Dm); *-ul* s. (Bih); cf. însă şi *Peleş*, hidronim cu fonetismul *e* şi vr. peleş „fimbria" (DR I 219). **5.** *Peliş*, mold. 1581 (Sur XIX); *-or* s., ard. Formele **4** şi **5** se pot explica şi prin subst. peleş „ciuciur", „moţ".

PIELM subst. + *-an*. **1.** *Pielman* (17 B II 100). **2.** Cf. *Pelman*, Cîrstea (16 B IV 361), cu *e* pentru *ţe*, ca *pele* pt. *piele*.

PIEPT subst. **1.** *Piept/eş*, R. (17 B I 48); *-escu*, Ghinea (P^3); *-eşti* s. **2.** *Peptan*, I. (T-Jiu).

PIERDE vb. **1.** *Cherdievici* (Dm). **2.** *Cherdivarenco* < pierde-vară, ambele cu sufix ucrainean.

Pierţul v. P e r t **3.**

PILDĂ subst. **1.** *Pildeşti* s. **2.** *Childeşti* s. (16 A III 360).

PINCU cf. subst. mold. pincă „trişcă, fluieraş" (DLR). şi n. ital. Pincio. **1.** *Pincu* fam., mold. (Şez). **2.** *Pinciu* fam. (Ard); *Piinciu*, dobr. (RI XI 212).

Pintece v. P î n t e c e **9.**

PIPĂ subst. **1.** *Pipa*, Radu (17 B IV 87). **2.** *Pipea* (Sc). **3.** *Pipoe*, olt., 1575 (Hris I 226; 16 B IV 181). **4.** *Pipou* (Dm); *Pipău* din Şcheia (16 A IV 217).

PIPER subst. **1.** — boier (Rel; 13—15 B 141; Ţ-Rom 274); *-escul*, St. (17 B II 216). **2.** *Piperea*, D., olt. (AO XV 104). **3.** + *-co*: *Piperc/o* (16 B III 49); *-ul*, R. (16 B II 234); *-a*, Toşa, braşovean (AO XVI). **4.** *Piparco*, P. (17 A II 302). **5.** *Pipera*, M., act. şi s. **6.** *Piperiu* şi *Chiperiu* act. **7.** *Păratul* pitar (Glos; 17 B IV 267) < vb. a pipăra. **8.** Cu sinc. *Piprea*, 1488 (Ţ-Rom 373; 13—15 B 192) *Pipra* f. (16 B IV 5).

Pipo/e, -u v. P i p ă **3, 4.**

PIR subst. **1.** *Piru* ar.; coincidenţe: Pirus, numele unui rege trac (Iliada c. IV-a p. 79 ed. Murnu). **2.** *Pirea*, Neaţu (RA III 272). **3.** *Piroiu*, I. (BCI XV 141), cf. şi subst. *piroi* var. la piron. **4.** *Pirău*, 1630, ard., explicat de Paşca din subst. ard. pirău „ierburi"; *Pirăia* s. (17 B III 532). **5.** + *-ută*: *Pirot* b. (Div 122).

Pirţea v. P î r ţ **4.**

PISĂU cf. vb. a pisa şi ung. pisze „cîrn" **1.** *Pisău* act. **2.** *Pisai*, M. (An Pl 131). **3.** Probabil latinizat: *Piso*, ard.

PISC subst. **1.** — (Dm; C Ştef; C Bog); — judele satului Piscani (16 A I 395); *-u*, R. (Ştef); *Piscul/escu*, St. (Fil; Aş Br 165); *-eşti, -eni* ss. **2.** *Piscan*, Florea (AO XVI); *Pisc/ani, -oiu* ss. **3.** *Pisco*, ard., 1219 (11—13 C I 89). **4.** *Pisculeţul*, Pungă (16 B II 235). **5.** + *-ută, -an*: *Piscotan*, M. (IO 106).

Piso v. P i s ă u **3.**

PISTRUI, PESTRIŢ adjective. **1.** *Pistruiul* (C Ştef; 16 B IV 45). **2.** *Pestre*, Sîrbu (Giur 268); *-a*, olt. (Sd VI 469, XXI) < var. pestrui sau < adj. pistru „berbec cu pete". **3.** *Pistrea*, Radu (Drj X). **4.** *Pistriţ/u*, olt. (Am) şi s.; *-a* t. **5.** Cont. cu păstrugă: *Pistrug*, V., mold. (Sd VII 106).

PIŞCA vb., cf. şi blg. пишка „penis" de copil. **1.** *Pişcă*, M. (M Put 205); *Pişculescu* act. **2.** *Pişcău* (C Ştef). **3.** *Pişcov* călăraş 1650 (Sd IV 38). **4.** *Picţcu* din Bîrsa (Sd X), cf. blg. пичка „ruşinea femeii" (Weig. Wörterbuch. **5.** *Chişcă-babă* t. (Sd VII 280) < vb. a pişca. **6.** *Pişcăreşti* s. < subst. pişcar (un peşte) v. Ţipar.

PITAR subst. rang. vechi. **1.** *-u* fam.; *-ul*, Stan (Bîr II); *-iu* (Ard). **2.** *Pitărescu* (Glos); *Petărescu*, Gh. (17 A II 54). **3.** *Chitarul*, Anton (Bîr II).

www.dacoromanica.ro

PITĂ subst. şi vb. a (se) piti. **1.** — fam., mold. 1787 **2.** *Pit/ea* (Sd X; Sur VI; Viciu 16); *-easca* s.; *Piteşti* oraşul. **3.** *Pitu*, ar., pren. (Cara 96); *-lescu*; *-laşi* s. **4.** *Pitulea* (Moţ). **5.** *Pitan*, Ion (Isp III[1]); — Gh. 1687 (RI II 147), cf. subst. pitan-chitan. **6.** *Pitaş* (16 A II 70); *Pitar*, Ioan (Hurm XI). **7.** *Pitău* (Ard). **8.** *Pitoaia* s. (Sd XXII). **9.** *Piteş*, lucşa (16 A I 206; 17 A II 331). **10.** *Pitiş*, R. (Şchei III). **11.** + *-oiu*: *Chitişoiu*, Al. (Fil A 21). **12.** *Pituşca* s. (Dm) < subst. pitoşcă. **13.** Prob. *Pitolcoe*, Măriica (17 A II 81) marital < *Pitulca b. **14.** *Pitco* (17 A I 149) < blg. ПИТКО „pituşcă". **15.** Cf. porecle ardelene: *Piti*, *Piticot*, *Pitoş* (Viciu 34).

PITIC subst. **1.** — frecv. (Dm; Băl II; CL; Buc; C Ştef); — C. (BCI IV 202); — T. (16 A I 287); *-escu*; *-eni* s. (Sd XI 258); *-i* s. (Dm); *Piticu*, T. (A Gen II 66). **2.** *Pitic/ă* fam. (Nif). **3.** *Piticar*, *-iul* (Buc). **4.** Compus + cot: *Piticot*, băn. (LB).

Pit/oaia, **-olcoe**, **-ulea**, **-uşca** v. P i t ă **3**, **8**, **11**, **12**.

PITRE cf. subst. pitroc „crestătură la urechea oii". **1.** — Stan (17 B II 204). **2.** *Pitran* (17 A II 212).

Piţenghe v. P i ţ i g **3**.

PIŢIG < subst. piţigoi. **1.** *Piţiga*, olt. (Am 157). : cf. *Chiţigă*, act. **2.**+ subst. *gae*: *Piţigae* b. (16 B VI 100; 17 B I 172); *Piţigaia* s. şi *vîrf* lîngă Cîmpina, cf. vb. „a piţigăia" şi var. piţigae (Păs.). **3.** *Piţenghe* fam. (Buc) < piţingău subst. (Tiktin).

PIŢU **1.** *Piţu* frecv., mold. (Sd XXI) etc.; — Gh. (Gorj 360); *Piţul*, buc. (RI VIII 118); — ceauşul (Drj 28); *-escu* act. **2.** *Piţ/a* fam. (VM); — mold. moş 1800; *-ă* poreclă < piţă „nume de vită la ciobani" (Paş). **3.** *Piţiia* (Ard). **4.** *Piţoc* (Ard). **5.** *Piţoiu* (Ard); — Soare, din Văl. de Munte (Fil 40). **6.** *Piţicul* s. **7.** *Piţug*, Radu (16 B IV 39). **8.** + *-an* şi sinc. *Piţcani* s. (Dm).

PIŢURCĂ subst. **1.** — b. (Dm; Ştef); — Dinu, olt. (AO XI 68). **2.** Cu schimb. părţii finale: *Piţurlea* dregător, 1659 (Sd V 25); — Nicula (Î Div).

PIU cuvînt onomatopeic şi subst. „ţurcă"; cf. piu subst. **1.** *Piu* b., dobr. (RI XI 205). **2.** *Piuţa*, C. (Ocina). **3.** *Piuşă* b., ard. sec. al XVIII-lea..

PIUAR subst. **1.** *Pioaru*, Din (Puc). **2.** *Pioară* fam.; *Pioreşti* s. **3.** *Chioar*, P. (Sur XIV).

***PÎH** **1.** *Pîhul* (16 A III 12). **2.** *Pîhă*, D. (Gorj 314); *Păhă*, Gh., olt. (Sd VI 503).

PÎHNĂ. **1.** — (Dm); — Ilea (16 A IV 91); *-a* s.; *Păhnă* (Tec I). **2.** *Păhn/ea* (Ur XXII 262); *-eşti* s. (Dm).

Pîţea v. P a l i ţ ă **2**.
Pîngăleşti v. P a n g a l **2**.

PÎNTECE subst. **1.** — (Dm; C Ştef; Mar). **2.** *Pîntec/eşti* (Dm); *Pîntecel* (Dm); *-ea* (16 A I 426); *-ul* (Sur XXIV). **3.** *Pînteca* b., ar. (Cara 99). **4.** *Pîntecan* act. **5.** *Pîntecul* s. (Dm). **6.** *Pîntecosul* (Dm). **7.** *Pîntic/e* (Dm); *-el* (Băl I). **8.** *Pănticea*, Giurea, mold. (Sd VI 11). **9.** *Pinıece* (Dm).

PÎRCIU subst. ard. „negură groasă"; „ţap" (Tiktin); cf. alb. *părč* „ţap". **1.** — Ioan, olt.; *-l* (Băl I). **2.** *Parciul* (17 B IV 133); *Părciul*, Muşat (17 B III 135). **3.** *Părce* (Sd XVI); *-a* (17 B I 172). **4.** *Părcică*, Pavel (Sur XI). **5.** *Pîrcea* ţig. (16 B V 19). **6.** *Pîrcă* (17 B II 77). **7.** Cf. *Percea* act.; *Percean*, Onciu, munt. (Sd VII 274); *Percică*, P., mold. 1666.

Pîrdeşti v. P a r d **4**.

PÎRGĂ subst. **1.** *Pîrgu*, C. (Î Div). **2.** *Pîrgoiu*, munt. (RI I 21).

PÎRÎU subst. **1.** *Pîrău* (Dm); *Părău* fam., ard. (Paş); — Onuţ (Met 224). **2.** *Pîrîe* (Ard) sau < vb. a pîrîi. **3.** *Pîrî/ianu* fam., olt.; *escu*; *-eşti* s. (Mus 45). **4.** *Părăuţ* (Paş).

PÎRJOL subst. **1.** — A.. munt. (Sd XI 264). **2.** *Pîrjol/ea*; *-eşti* s.; *-escu*.

PÎRLI vb. **1.** *Pîrle* b. (Sd XXII); *-a* (16 B II 259). **2.** *Părlaci* (16 B III 321).

www.dacoromanica.ro

3. *Pîrlitul* boier, 1478 (Flor 230). **4.** *Pîrligras* (Buzău).

Pîrn/ău, -echea v. Părnă **2, 4.**

***PÎRSC** cf. pîrşcău „fulguire" (ninsoare) şi cf. sl. пръскъ şi праска „persic" „persan" **1.** *Pîrscu* b. (16 B IV 103). **2.** *Pîrscov* s. **3.** Cf. *Pîrsecă*, R., olt. (RI VI 244).

Pîrsteşti v. Prast **4.**

PÎRŞ subst. (animal rozător). **1.** *Pârşu*, Coste (17 A V 149). **2.** *Pîrşe*, Dinul (Puc). **3.** + *-an*: *Pârşan*, N. 1755 (Acte Sc); *-u* (Anuar CMI 1942 p. 145), nu-i indicată rectificarea în Perişanu; *Pîrşan/i* s.; *-a* t. **4.** *Pârşoiu* din Bîrsa (Sd X). **5.** *Parşinariu* fam. (Mar).

PÎRŢ subst. onomatopeic. **1.** *Pîrţul*, munt., 1572 (Glos); *Pârţul*, Ioniţă, mold. (Sd VII 220). **2.** *Pîrţlea*, Pătru moşul satului *Pîrţleşti* (16 A II 81); *-eşti* s. (Glos); *-ani*, *-ana* s, t.; *Pîrţea* = *Pârţa* (Glos); *Pîrţa* şi *Perţa*, ard. (Viciu 16). **4.** *Pîrţea*, Oprea (17 B III 486). **5.** *Pârţăilă* (16 A II 129). **6.** *Purţul*, N. (RI XII 113) şi — C. (RI XIII).

PÎRVU < sl. пръвъ „primul" [născut], care traduce numele Protion şi Protoghen din calendar. Cf. *Pîrvorodnii*, C-tin, fiul lui Duca-Vodă (Kog. II 33) „prim născut". **1.** *Pîrvu* banul Craiovei, eponim al familiei Pîrvuleşti, zişi Craioveşti; *Pîrvu* Cantacuzino; *Pîrvesti* s.; *Pîrvulea* Brezoi din Preşina 1643 (AO III 139); *Pîrvoaia*, marital, t. şi *Pîrvuleţu* t. **2.** *Pîrva* f. (RI XV 270; Ac Bz 20; Giur 276; 16 B IV 88; P[1], P[3]; 17 B III 10); *Pîrva* fam. (Moţ). **3.** *Pîrvan* (17 B I 348); — Vasile istoricul; *-ul*, Şt. (16 B II 137); *Pârvan* vistier (Aş Br 6); *-a* b., (Sd VI 26); *Parvana* b. (17 B IV 96). **4.** *Pîrvilă* (Hur). **5.** + *-oci*: *Pârvoci*, olt.. fiul lui Giurca (Sur VI). cf. pers. Pervăne (AOr).

Plaesea v. Plaxa **1.**
Plaiaşti v. Plăieş **3.**
Planiţa v. v. Palaniţă **2.**
Plaseală v. Plăsea **2.**
Plaşcu, Plaşten v. Plaxa **2, 3.**
Plavăţ v. Plăvan **2.**

PLAXA 1. — şi *Placsea* 1548 (Băl I; 16 A II 3, III 55) zis şi *Placşa*. **2.** Prob. *Plaşcu* (Ard). **3.** Cf. şi *Plaşten* (17 B I 152).

Plăcicoi v. Pleşcă **2.**

PLĂCINTĂ subst. **1.** — (Buc); — Stan (16 B IV 295); *Plăcinţeni* s. (Dm). **2.** *Plăcentă*, Ioan (17 A III 96).

PLĂIEŞ subst. **1.** *Plăeşul*, G. (Buc); *Plăeşii* s., ard. **2.** *Plăiaşu*, Badea, 1809 (Cărbuneşti, r. Teleajen). **3.** *Plăeşti* s., ard.; *Plaiaşti* t., olt. (17 B I 455).

PLĂSEA subst. **1.** *Plăsean*, T., diac (16 B VI 40). **2.** *Plaseală* m-te (16 B I 94).

Plăşeoi v. Pleşcă **2.**

PLĂTARE subst. ar. „omoplat", coincidenţă: trac. ***Plator*** (Philippide OR I 465). **1.** *Plătăreşti* s. **2.** *Platoresci* (sic) s. 1380, pe Vardar (Iorga II 337).

PLĂVAN, PLĂVIŢ adj. **1.** Plăvan; -escu act. **2.** *Plavăţ* (16 B VI 20) şi *Plăviţescu* act. < adj. plăviţ (bălai). **3.** Cf. *Plăvăteşti* s. (Dm).

PLEŞ adj. **1.** — (16 B VI 88); — Oprea (Sur VII); — Roman (16 A III 299); *-u* (Dm). **2.** *Pleşa* b. (Dm; C Ştef; Moţ); — munt., 1780 (BCI XIII 187) şi s.; — moşn., 1610 (AO XV 62); *Pleşescul* (Dm); — Bratu, mold. (RI I 271); *Pleşeşti* s. **3.** *Pleşan* fam. (Ştef); *-u* (Dm); *-ul*, I. (Ştef); *-i* s.; *Pleşeni* răzeşi (Ştef). **4.** *Pleşoe*, Drag. (17 B II 385); *Pleşoiu* s. **5.** *Pleşinţi* s. (Dm). **6.** *Pleşuvul* b. (17 B II 228) < subst. pleşuv.

PLEŞCĂ var. la subst. plcaşcă. **1.** *Pleşco* b. (16 B III 358). *Pleşcoi* sau *Plăcicoi* s. (ib. 210, 329; 17 B I 48) = *Plăşcoi* s. (Ac Bz 7). **2.** *Pleşca*, E., act.; *Pleşcuţa* s. **3.** *Pleşcotă*, Stoian (16 B VI 80).

Pleş/inţi, -oe, -oiu, -uvul v. Pleş **4—6.**

PLETE subst. pl. **1.** *Pletea*, I., act. **2.** *Pletosu*, I., act.; — ard. (C Cos II 476). **3.** *Pletişel* (17 B I 152).

Pletişel v. Plete **3.**

www.dacoromanica.ro

PLOAIE subst. **1.** *Ploae* popa din Băneşti, 1604 (17 B I 108); — Cosma (Grş 18); *Ploeştii*, neam, mold. (Isp IV[1]). **2.** *Ploe* b. (17 A V 333; *Ploieşti*, oraşul, întemeiat de un *Ploe.

PLOP subst. **1.** — (Dm; 17 A IV 128; Isp II[2]); — Cozma (Glos); *Plopescul* (Dm; C Ştef); — Badea (Glos), scris *Plopăscul*, B. (16 A I 121); *Plop/eşti* s. (Dm); *-eni* şi *-easa* ss. **2.** + *-an*, *Plopana* s. **3.** *Plopşor* b., olt. (Sd VI 494). **4.** Din sl. **тополь** „plop" + suf. *-og*: Topolog rîu, cu metateză: *Potolog* b. (Moţ).

Plotog/ea, -i v. P o t l o g **3, 4.**
Plotoreşti v. P l ă t a r e **2.**

PLOTUN < sl. „cerb". **1.** — (Dm; Ştef); — Tatul (16 A I 158); *-eşti* s. (17 A IV 414), azi Plotonești. (Cf. N. Iorga BCI X 82). **2.** Cu schimb. părţii finale, *Plotea* (ib 528).

PLUG(AR) subst. **1.** *Plug-rău* b. (Cîmp). **2.** *Plugar/ul* (ib.); *-iul*, Stan (17 B III 142).

Poameş v. P o m **2.**

POBIV < rus. побивати „a tăia". **1.** — b. (16 A IV 263). **2.** *Pobihnă* b. (17 A II 281); — armaş (ib. IV 126).

POBOR rus. побор „exacţiune". **1.** *Pobor/a* b. (16 B VI 296); *-u* s.; *-ăşti* s. (16 B I 12). **2.** *Poboran* act.

Pobrata, Pobrot v. F ă r t a t **II. 1, 2.**

POCA cf. poc subst. „boală de cal, ariciu". **1.** — b. (Moţ); munt. (RI I 22). **2.** *Pocheşti* s. **3.** Cf. *Pochină* b., munt. (RI I 21). **4.** + *-şa*, ca în Focşa < Foca: *Pocşa: Pocşăscul* (C Ştef); *Pocşeşti* s. (Dm).

POCÎ cf. adv. pocia, reg. ard. „gratis" şi pociu subst. reg., băn. „par, pus ca stop". **1.** *Poču* şi *Poča* ar. (Fărş). **2.** *Pocău* (Moţ); — olt, 1701 (Mano 470). **3.** *Pocea*, mold. (Sd VII 166). **4.** *Pocel* t. (Sd XXII). **5.** *Pocioasa* t. din n. marital.

Poeş/ăscul, -eşti v. P o c a **4.**

POD subst. **1.** *Podescu* (act.). **2.** *Podaşc/ă* act.; *-u* (Băl I). **3.** *Podariu* act. **4.** *Podulean* uşér (16 A IV 91). **5.** *Podosu*, Coman (P[13]; RI XI 95).

PODOABĂ subst. **1.** *Podoaba* f. (Viciu). **2.** *Podobaia* fam., 1700 (Vieri 68).

PODOBI vb. **1.** *Podobitul*, Ioan (Dm); — Ivaşco (BCI X 90); **2.** *Podobeică*, olt. (RI XI 55).

Poe, -liţă v. P o i a **2, 4.**
Poeană, Poeneşti v. P o i a n ă.
Poet/aş, -easca -eşti v. P o i a t ă **2, 3.**

POGAN magh. **pogany** „păgîn". **1.** *Pogan* s.; *Pogăneşti* ss., ard. **2.** Prin etim. populară: *Pogoneşti* numele cîtorva sate moldoveneşti; 1—2 din n. de persoană.

POGORÎ vb. **1.** *Pogor* b. (Dm; Ard; Arh); — Vasile (Bîr II); *-ăşti* s. **2.** *Pogorilă* (Dm).

POIA cf. adv. poi < apoi. **1.** — ard. (Paş); — Lazăr (Met 284); — ţig. (16 B I 139). **2.** *Poe* (16 B IV 279); — C-tin „mazil, răzeş", mold. 1786; *Poiul* (17 A I 112), cf. p o i u „curs" < ***Ampoiu*** (O Dens T). **3.** Cf. *Poeliţă* (17 B II 83). **4.** Cf. *Poinea* fiul lui Voinea (D Buc).

POIANĂ subst. *Poiana*, Gavril (16 III A 9); — P. (Tut); — Mihul (17 A II 233); *Poeană* (Dm); *Poeneşti* s.

POIATĂ subst. **1.** *Poiat* b. (17 B II 77); *-ă* b. (16 B IV 168); — Gh. (Sur VII). **2.** *Poet/eşti* s. (17 B III 42); *-easca* t. **3.** *Poeţăl* s. (Dm). **4.** Prob. *Poetaş*, Stan, act., sau < subst. poet.

POJAR subst. **1.** — b. (Dm; M Put 194; Viciu); — Mihu 16 A II 108); *-eşti* s. (Dm). **2.** *Pojorăni* s.

POJOG 1. — m., spătar (16 A III 115). **2.** *Pojoga*, Raisa, mold., act. şi s., *Pojogi* s.

POL- 1. *Polea* ard. (DR II 697). **2.** *Polica*, Vl. (17 B IV 105). **3.** *Policea*, Andrei (AO XX 147). **4.** Prob. *Policie*, N. (17 B III 149).

www.dacoromanica.ro

POLEAC etnic, < ucr. поляк „polon". 1. — Avram (Sur XI). 2. *Poleca*, Radu (AO V 119); folosit ca poreclă sau ca nume de familie, el poate designa originea.

POM subst. 1. — (Moţ); *-escu*, mold. 2. *Pomeş*, Stroe zis şi *Poameş* (AO XX 113). 3. *Pomuţ* act. 4. Din subst. pomet: *Pometescu*, act. 5. *Pomătariu*, mold. (Sd XXII) < subst. „cel ce cultivă un pomet"; *Pomotari* fam., mold.

PONCIU adj. „povîrnit" şi subst. „cu privire poncişă", „ceartă". 1. — P. (Cîmp); *Ponceşti* (Sd XVI). 2. *Poncea*, ard. (DR II 697).

PONE 1. — frate cu One, fiii lui Gligore Paharnic (Sd XI 274); — 1600, mold. (Sd XI 274). 2. *Ponea*, pren., mold. (P[14]); — fam. (Vr; Vr C 32); — P. 1452 (DM 38). 3. *Poni*, ar. (Capidan); — Petre, mold. 4. *Ponici* (Dm; Tec II; Arh; 17 A III 155). 5. Cf. *Poniţi*, Toader (17 A V 212). 6. *Ponoi*, D. (Vr C 37).

Poprata v. Fărtat II 3.

POPRI vb. 1. *Poprinca*, Ioan (16 A IV 224). 2. Prob. *Poprican*, I., ţig. (16 A III 92); *-i* s.

Popuşoiu v. Păpuşă 2.

POR subst. (praz), cf. şi „Por împărat" din „Alexăndria"; nu din Porfir (etim. Paşca), n. calend. folosit numai în forma *Profir*. 1. *Poru*, Gr., olt. (Sd XXII); *Por* nume de bou (Sc). 2. *Pora*, Nic., literat. 3. *Porea*, Gh., din Ceraş (BCI XII 141); — Radul, 1425 (Div 63); *Porescu* act. 4. *Poricel* act. 5. *Poruţiu*, ard. 6. Cf. *Poride*, Dămian, ard. (Met 224); pentru sufix cf. şi Stoide < Stoia.

PORC subst., şi derivatele lui: porcar, purcel. I. 1. *Porcul* fam. (Dm; C Ştef; Buc; CL; 16 A II 151); — Sandrea, 1437 (Mih 12); *Porc/escul* (Dm; Buc); *-eşti* s. 2. *Porca* fam. (CL; Flor 65; Hris I 226); — Oană (Ştef); — Manea (16 B IV 181). 3. *Porcan*, ard. 1216 (11—13 C I 84). 4. *Pórcea* (P Bor 120); — fam. (Sur XV; IO 107); *Porcia* din Bădileasa (17 B III 458). 5. *Porcel* de Odobeşti (RI V 224). 6. *Porcilescu* (CL; Buc). 7. *Porcoiă* vătaf, olt. (16 B VI 376). 8. *Porcovici* (Dm) 9. *Porcuţanu* (Buc).

II. Din subst *purcar*: 1. *Porcar* fam. (Ştei 2. *Purcar/u* (C Ştef, etc.); *-iu* (16 A III 29). 3. *Purcăr/ea*, firmă; *-escul*, Micul (16 A I 154); *-eni*, *-eşti*, *-eţi* ss. 4. *Purcărete* act. 5. *Purcăruş* (16 B III 99).

III. Din substantivele: *Purc/ea*, *-el*: 1. *Purcea* b. (16 B III 87). 2. *Purcel*, mold. (Dm; Vr; Sd XI 271) etc. 3. *Purcel/ea* (Ard I 189; RI XIII 399); *-escu*, N. (CL); *-escul*, Vîlcul, 1483 (C 10 Ştef 31); *-eşti* s. (Glos). 4. *Purcil*, act.; *-ă* b. (16 B II 30).

POROJ- cf. rus. порожний „gol" în sens de capacitate. 1. — Gr. (Isp III[1]). 2. *Porojan*, M., olt., act.; —Vasile, ţig. (în proza lui Alecsandri) < Zaporojan. 3. *Poruja* (V. Bistr.).

POROSEC cf. rus. поросёнок „purcel". 1. *Poroseci* (Dm); — T., mold.; *Poroseaci*, pîrc. de Roman (16 A II 183). 2. Sincopat: *Porseci*, Toader. mold. (Sd VI 147).

PORTAR subst. 1. — (Dm); — fiul lui D. Leuco (17 A II 260); *-iul* (Glos); *-escul*, Lupu (Pol 82). 2. *Portăr/elul*, C., munt. (Sd VII 505); *-escu*, olt. (Sd XVI; Î Div); *-eşti* s.

Porudlă v. Purd 5.

PORUMB subst. 1. (17 B I 177); *-escu*, I. (Drj XV[a]); *-u*, V. (Sur X); *-ul* (Sd XII), Stanciul, 1658 (D Buc). 2. *Porumbelu* act. 3. *Porumbiţă*, mold., 1626 (Glos). 4. *Porumboiu* act. 5. *Porumbiu*, Ioan, mold. (Grd 42).

POSA cf. tc. ***possa*** „depozit" (DR I 287). 1. — b., ard., 1181 (11—13 C I 6); alt *Posa* (14 C I 47); — fam., olt. (AO XVII 314); — Anton, ard., 1757 (RA II 409). 2. *Pos/ea*, fam., în *Poseşti* (Prah); *-escu*. 3. *Posoiu* (Ac Bz 36). 4. Cu suf. cuman *-oba*, *-aba*: *Posobeşti* (16 B II 292).

POSADĂ subst. 1. + *-nic*: *Posadnic*, S. (Dm; C Ştef); — Coste (16 A I 254). 2. Prob. + *-ar*: *posădar, cu sincopă: *Posdărescu*, V. (T-Jiu).

www.dacoromanica.ro

POŞ, -URI „alice" subst. cf. şi blg. пош „basma, batistă". **1.** *Poşul*, Lazăr munt. 1670 (RI XII 107); — Şt. 1684 (Cotr 77); *-escu*, E., olt. (An Com 114). **2.** *Poşa* ard. 1680, scris şi Posa< magh. *Pósa*< sl. Павша < ***Pavel*** (etim. Melich apud Paşca). **3.** *Poşea*, T. (z). **4.** *Poşoiu*, M. (An Com 121). **5.** *Poşoc* (Sd XXII). **6.** Cf. *Puşul* (17 B I 368).

POŞTIE, pl. *-ii* subst. „alice" (DLR). **1.** *Poştă*, Şt. (17 B II 89). **2.** *Poştea*, vecin (17 B III 619); poşta, < rus почта, apare ca instituţie numai în sec. XIX.

***POT-** **1.** *Potea*, mold., 1630 (BCI IV 165). **2.** *Potan*, Pavăl, 1624 (Sur XVI). **3.** Cf. *Potoica*, Nicola, neg. 1732 (AO XX 111).

POTECĂ subst. **1.** — b. (17 B IV 352); Eufrosin *Poteca* prof. la S-tul Sava. **2.** *Potecaru*, St. (Mz Pl acte).

POTÎNG subst., un accesoriu la plug. **1.** *-u*, Ioan (Cl-Muscel). **2.** *Potîncu* (< varianta potînc) haiduc oltean (C. N. Mateescu, Balade 61). **3.** Prob. *Poţincu*, F. (Hris I 511).

POTÎRCĂ **1.** — mold. (16 A I 439; Sur XXV); — olt. (17 B I 343). **2.** *Potărcă* popa şi jupan Micul *Potărcan*, olt. (Sd VI 473). Cu met. *Potrăca* b. (P. Gov. f 18 vo).

POTLOG subst. **1.** — D., mold. (Sd XXII 262); — G. (A Gen I 61); *-i* s. **2.** *Potlogea*, M. (Tîrcov Dz); *Potloje*, Florea (Şchei III). **3.** Cu met. *Plotogi*, R. (Puc 203, 292). **4.** *Plotogea* pr. ard., 1916; v. şi P l o p **4.**

Potolea v. P o t **3.**
Potolog v. P l o p **4.**

POTOR subst. (monetă veche). **1.** *Potorac*, mold. (Sd XXI). **2.** *Potoriţă* b., munt. (ib.). **3.** *Potorache* (Sd XVI).

POTROC subst. **1.** *Potroca* b. (Ard; Moţ; RA V 375). **2.** *Potroacă* b. (17 A III 85). **3.** *Potrogă*, olt., 1690 (AO V 32).

Potrovol v. P r o t o v u l e a **2.**

POTROGHIUR < gr. πρωτογέρων „primar". **1.** — moşn. (17 B II 109, 159). **2.** Diformat: *Potrogilă*, D. (AO XIX 166, XX 103).

POTRU cf. Proto- (prima parte din Protoghiur) cu met. ca în var. potropop < protopop. **1.** — (Ard II 84; 17 B I 392). **2.** *Potra* fam., act., moţ. **3.** *Potrea*-Andreescu, Ioan (AO XVI 349). **4.** *Potrica*, ţig. (16 B I 8). **5.** Cu *-os*, *-us*: *Potros* (16 B II 30); *Potrus* 1613 (17 B II 155) şi *Potruş* megiaş (ib. 371), poate fi aceeaşi persoană cu precedentul, tustrele, de comparat cu gr. πρώτος „primul", ca echivalent cu Pîrvu. (Cf. Rječnik X 189).

Poţincu v. P o t î n g **3.**
Poue/eşti, -in v. P a u c **4.**
Prabăş v. P r i b a **3.**

PRAHOVA toponim, (popular numită *Proava* pe toată lungimea cursului, dim. Próviţa, iar în cronici şi doc. *Praova*) a produs nume cu sufix de apartenenţă locală. **1.** *Prahoveanul*, Stanciul (17 B II 199). **2.** *Provean* fam. (Puc); *Provian* formaţie cărturărească.

Praj, -a, -e v. P r a z **1—3.**

PRALE cf. ţig. ***pral*** „frate" (etim. Graur BL II 38) şi alb. ***praţă*** „poveste" (G. Pascu, Sufixe). **1.** — (Buc); — versificatorul Psaltirei; — ard. (Viciu). **2.** *Pralea*, 1688, ard. (Paş) şi s.; *Praleni* s. (Gr Buc); *Prăleşti* s. **3.** *Praluţa*, ţig. (Ştef).

***PRAST** cf. sl. пръстъ „deget". **1.** *Prăstescoae*, Marica (16 A IV 219), soţia lui Ionaşco, n. marital, şi cu met. *Parstescul*, Ionaşco (ib. 112). **2.** *Prestescu*, N., act. **3.** *Pristescul*, Badea, rumîn (17 B III 616). **4.** *Parsteşti* sau *Pîrsteşti* s. (RI II 219).

PRAVĂŢ subst. „ţintă, direcţie". **1.** — sătean (16 B III 322; 17 B I 497, II 337); — P. (Cîmp); *-u*, boier 1523 (St. Nicolaescu, *Doc. slavo-romîne* 254); *-ul* (Gorj 274). **2.** *Provăţ*, fiul lui Oancea (17 B IV 49, prenume, < *pravăţ*, dacă accentul cade pe prima silabă.

PRAVILĂ subst. „lege". **1.** — Ion (16 B III 268) etc. **2.** *Praghilă* b. (Bz) sau < subst. reg. praghilă „plivirea plantelor".

PRAVE < sl. правъ „drept". **1.** *Prave* log. (Div 98). **2.** *Prava*, Ivan (16 A I 367). **3.** Prob. + *-ar*: *Prăvariu*, Achim (firmă act. în Bucureşti).

www.dacoromanica.ro

PRAZ sau **PRAJ** subst. 1. *Praj* s. (Mih. 9); *Praza* j-ţa (17 B II 343). 2. *Praje* (Sd XI 53). 3. *Praja* b. (16 A II 75); — frecv. Bîr I, II); — moţ (z). 4. *Prăjan/i* s.; *-ul* t. 5. *Prăj/eşti, -eni, -oaia* ss.; *-escu* (Dm; Băl II; Sd XVI); *-escul* (Ur XXII 256). 6. *Prăjila* s.

Prăj/ani, -eni, -escul, -eşti, -ila v. Praz 4—6.

PRĂPĂD subst. 1. *Prăpădici* s. (17 B III 306). 2. Din rus. пропал perf. de la vb. *propadatь* „a pieri" : *Prăpală* b. (Vr).

Prăstescu v. Prast 1.
Prăvariu v. Prave 3.
Preabici v. Priba 4.
Prebi, -il v. Priba 2, 5.

PREIA cf. srb. ***Prija*** < răd. pri- „a favoriza" (expl. Paşca): 1. — b. (17 B I 450); — olt. (Sd V 470); — f. (16 B I 60, III 294; 17 B I 391). 2. *Preica* b. (17 B III 591); *Priico* zis şi *Priiul* şi *Preico* (17 B IV 155). 3. *Prie* fam. (Paş). 4. *Priica* f. (17 B II 410). 5. *Priia* din Vlădeşti, munt., 1638 (RI XII 21).

PREPUS subst. *-a* b., olt. (17 B III 285; Glos); *Prepuseaştii* fam. (AO XIX 190).

PRESEN subst. (pieptarul hamului). 1. — (17 B II 270). 2. Prob. *Presa*, A., mold., act. şi *Presan*.

Presteseu v. Prast 2.

PRIBA, cf. ucr. прибій „şipcă". 1. — b. (Cat mold II); *Pribeşti* s.; *Pribăscul*, St. (17 A IV 82). 2. *Prebi*, munt., 1580 (act. vechiu). 3. *Prabăş*, mold. 4. *Pribici* (C Ştef); *Preabici*, Gh., mold., 1636 (Sd V 24). 5. Cf. *Pribil* (16 B III 325, IV 314, V 35) zis şi *Prebil*; *Pribileşti* s.

PRIBEAG subst. 1. — Ioan (17 A III 166, IV 159). 2. *Pribegoe*, Neacşa (17 B I 412), n. marital.

Prică v. Oprea I 8.
Pri/e v. Preia 3.

***PRIG-** 1. *Prighe*, Marin, act. (Lic Pl 373). 2. + *-oci: Prigoci* b. (17 A II 238); *-i*, fiul Piticoae(i) (BCI VII 55).

PRIGOR subst. 1. — pren. (17 B I 63). 2. + *-cea*, (ca în Grigorcea): *Prigorce*, Dinu (Sur XV); *-a*, T. (Ştef).

Prii/a, -ea, -eo, -ul v. Preia 2—4.
Priian v. Oprea I 5.
Prină v. Oprea II 6.

PRIPĂ subst. 1. *Pripeasca* f. (Ţ-Rom 366). n. marital *Pripici* (Jiul ard). 2. Cf. *Pripin/ă*, N. (Ul 137); *-escu*, D. (ib. 138). 3. *Pripie* act. (C Lit 1922 p. 410) sau < calend. *Prepia*.

Pristeseul v. Prast 3.
Prişe/a, -u v. Oprea I 21.
Prişor v. Oprea I 19.
Priţe v. Oprea I 23.
Prob/ata, -ota v. Fărtat II 1.

PROD cf. sl. продати, gr. προδίδω „a vinde", termen luat ca prenume de exorcism. 1. *Prod* b., olt., 1661 (Sur VI); *-uleşti* s. (17 B I 301); *-uleasa* s. 2. *Prode* birar (17 B I 170); *-a* din Ogretin (16 B V 88); *-a* 1540 (Sd XXI; Giur 281; Cat; AO XVI 363, XVIII 149). 3. *Proda* log. (Gorj). 4. *Prodan* (Dm; Hur 323; 16 B II 15); *-i* s. <sl.-blg. продан „vîndut"; *Prodăn/eşti* s.; *-escul* (Ştef). 5. *Prădan* (Drăg). 6. *Prodana* f. (16 B IV 118; 17 B I 342; P⁴). 7. *Prodil/ă* (16 B IV 65) etc.; *-eşti* s. (16 B I 187); *Prodăleşti* s. (Cat).

Proica, Proi/e, -escu v. Oprea I 26, 27.

***PROS-** cf. blg. просо „mei". 1. *Prosa* b., ar. (Fărş). 2. *Prosi*, H. act.; *Prosie*, Gh. (Sur XVI); Malul *Prosiei* t. (16 B III 205). 3. *Prosica* s. 4. *Prosin*, Gh., cf. gr. προσηνής „afabil" şi blg. просен „de mei".

PROST adj. „simplu". 1. *Prostu*, Coman (Drag 135); — Ioan (Ard II 254); — Gh. (Hur 128); *-eşti* s. (jd. Argeş). 2. *Prost/ea*, (Cat mold II); *-oiu* (BCI VIII 39).

PROTOVULEA < gr. πρωτόβουλος „iniţiator". 1. — boier munt. 1605 (Sd V 478). 2. *Potrovol* b. (17 B IV 23); *Potruvulea*, Necula, 1658 (D Buc), probabil acelaşi.

Prov/ean, -ian v. Prahova 2.
Prudlă v. Purd 5.

PRUNĂ subst. 1. — fam., act. 2. *Pruneş*, N. (AO XXI 163). 3. *Prunilă*, Aug., ard. (z).

www.dacoromanica.ro

PRUNC subst. **1.** *Pruncu* act.; *-l* fam. (CL; Cîmp); numele este folosit şi de armenii din Moldova, tradus din arm. *Manuk*. **2.** *Pruncea* (16 B I 178, III 36).

PTEANCU **1.** — ard. **2.** Cu căderea lui *p*: *Tenca*, ard. 1202 (11—13 C I 26); — vecin (17 B III 532). **3.** *Teancului*, Valea, s. (Bz), acest n. n-are raport cu subst. *teanc*. **4.** + *-ciu*: *Teanciul*, mold. (Sd VI 56); — mold. (Sur VIII; 17 A II 293, III 89); *Tenciul* (ib.); **5.** Cf. *Teanchiu* sau *Tenchiu* (17 A I 53).

PUCHIU < subst. puchi şi puchină. **1.** — fam., ard. **2.** *Puchea* (Ard). **3.** *Pucheu* b., (Mar). **4.** *Pucheni* s.

PUF subst. **1.** *Puf*, Gh. (Şchei III); *-ul*, mold. (Sur IX; Sd XXI); *Pufeşti* s. **2.** *Pufulete*, M. (z). **3.** *Pufle*, D. (Bîr II). **4.** *Pufuilă*, Lupu, olt. (Sd VI 483) < vb. a pufui.

Puhtea v. B u f t e **4.**
Puia, -te v. P u i u **4, 9.**

PUICĂ subst. **1.** — moşn. (16 B VI 326); — fam. (Drag 129); *Puica* b., ard. (Paş); *Puic/escu*, M. ş.a. (Î Div); *-eşti* s. (Glos). **2.** *Puican* act. **3.** *Puicuş*, Ioan (RI I 22).

PUIU subst. **1.** *Puiu*, ard., 1680 (Paş) etc.; *-l* pren. (Pom; P[11]); — fam. (Dm; Buc; Bîr I; 13—15 B 127) etc.; *Pu/eni*, *-eşti* ss.; *Puescul*, St. (Sd XI 269). **2.** *Puiuleţ*, Ioan (17 A II 61, V 171); **3.** *Puilă* moşn. (16 B VI 326). **4.** *Puia* b. (16 B III 206; Sd VI 464) etc.; — f. (Pom; P[11]; Paş). **5.** Compus cu Ilinca: *Puilincu*, En., mold. (Sd VII 116). **6.** *Puişorul*, V. (Bîr I). **7.** *Puiţă* 1579 (AO XXI 187). **8.** *Puiţea* (Braş); *Puiţel* act. **9.** *Puiate*, olt. (AO XIX 135) şi *Puitău* (17 B II 276), cf. subst. puit şi vb. a împuia.

PULBERE subst. **1.** — (C Ştef); — fiul Negritei (BCI VII 40). **2.** *Pulbăruş*, Mihail (17 A II 143; V 154; Sur VII).

PULPĂ subst. **1.** — (Glos). **2.** *Pulp/e* jude (Dm; Ştef) şi s.; *-eşti* s. (ib.). **3.** *Pulpaş* (Ard; Braş); — Bucur (Şchei III).

PUNGĂ subst. **1.** — (Dm; 17 B I 310); — Ion (Î Div); — Pisculeţul (16 B II 235); *Punga* b. (16 B I 100, II 233); *Pungeşti* s. (Dm). **2.** *Pungoci* act. (Nif).

PUR subst. (usturoi sălbatic). **1.** *Puru*, Seliştean (Met 160), pren. **2.** *Pura* fam., ard., 1688 (Paş); *Purea* (Moţ; Gorovei, Folticenii 145); *Puria* (Ard II 99, 300). **3.** *Puran* artist dramatic; *-i* s. **4.** Cf. + *-in*, *-ca*: *Purinc/ă*, olt. (RI XI 47); *-eştii* neam braşovean (BCI XII 88). **5.** + *ic(a)*: *Purica* fam., ard., act. sau (< purice). **6.** *Purilaş* (Cat Braş 111).

Purcar/iu, Purcăr/ea, -ete, -uş v. P o r c **II.**
Purc/ea, -el, -il v. P o r c **III.**

PURD adj., ard. „surd" (expl. Paşca). **1.** *Purda* b. (Moţ); *Purdă*, Gh. (T-Jiu); *Purdu*, 1726 (Ard; Paş). **2.** *Purde* fam. (RA VI 39); *-a*, mold. (Şez); *Purdi* (Viciu 34). **3.** *Purdel* (Mus); — Neagoe (AO IV 322). **4.** *Purdilă* fam., act., buc. (M Put 131; C. răz 13). **5.** Cf., cu met. *Prudlă* sau *Porudlă* (Puc 18bis).

PURICE subst. **1.** — (Puc). **2.** *Puricel*, C. (Puc 18 bis). **3.** *Puricică* (Acte Sc). **4.** *Purec*, Nicola (AO XVII 329); *-e* (LM); *Purecu*, ard. (Var 24).

Purţul v. P î r ţ **6.**

PUŞCĂ subst. **1.** — mold. (Sd XXI; 17 B I 312; Bîr II). **2.** Compus: *Puşcălarşă*, Ion., mold. (BCI XII 182). **3.** *Puşcu*, T. (T-Jiu). **4.** *Puşcălău*, A., mold., act. **5.** + *-ar*, *Puşcariu* fam., ard. **6.** *Puşcaş* (Ard); *-u* etc., frecv. < subst. puşcaş „tunar". **7.** *Puşcăşoiu* (Am). **8.** *Puşculeţ*, Ion (Cat mold II).

Puşul v. P o ş **6.**

PUTE vb. **1.** *Putău* (17 B I 489). **2.** *Putea*, poreclă (Sc). **3.** *Putoare*, N. (Cat gr. I); *Putorea*, V. (Şchei I) < subst. putoare.

Puzdre v. P u s d e r i e **2.**

PUŢ subst. **1.** — Neagu, 1667 (D Buc); *Puţul* b. (Glos). **2.** + *-ea*: *Puţea* (ib.). **3.** + *-lea*: *Puţelea* (16 B V 55).

PUZDERIE subst. **1.** *Pusder/ea* (Viciu 16); *-escu*, 1739 (Vieri 71). **2.** Cf. *Puzdre*, buc. act. (M Put 131); *-a* ard. (DR II 697).

www.dacoromanica.ro

R

Rab/a, -otă v. Rob **12 a, c.**
Rabega v. Răbegí **3.**

RAC subst. **1.** — (Moţ); *Racu*, ard. (Met 277; Paş; Mar); *-l*, mold. **2.** *Răcul* log., olt. (Sur VI); *-escu*, T. (RI XIV 145); *-eşti* s.; *-a*, ţig. (16 B IV 16); *Raco* (Ard). **3.** Cu suf. onomastic *-a*, *Raca* fam. (Haţeg). **4.** *Răca* b. (Puc) şi s. (17 B IV ...). **5.** *Racea* (16 B V 200); — călăraş 1655 (Sd IV 38); — olt. (Gorj 94). **6.** *Răcea*, St. (16 B V 465); *Răc/eşti* s., mold. (Sur XI); *-eni* s. sau < adj. *rece*, var. „răce". **7.** *Răcoasa* s. < subst. „loc bogat în raci". **8.** *Răcuşana* s. **9.** Cf. *Racăl*, Oprea (Giur 274). **10.** + *-otă*: *Racotă*, Ioan, munt. (Fil); — Miho 1620 (IO 51). **11.** *Racoş* din Bîrsa (Sd X).

RACIU un singular format din pl. raci de la subst. rac; pentru explicarea fonetică v. E. Petrovici (SL IV 77). **1.** — fam., act. şi t. (Mus); *-l* (Isp IV^2; Puc). **2.** *Răciul* (Sd XVI; Ur XXII 288); — Ap. (Isp V^2; Sur VII); cf. *Rîciu* s., ard. **3.** *Răciul/ă* fam., mold.; *-eşti* s. (Dm; Ur XXII 157); *-eni* s. dispărut. **4.** *Răcilă*, I. (Ştef); *Răcilo*, Ion, ţig. (17 A V 19). **5.** + *-işte*: *Racişte*, Ivan (16 A I 218) şi *Răcişte* 1523 (Sur I). **6.** + *-oc*: *Racioc*, P., ard. **7.** *Racîca*, R., 1652 (Sd XIX 86).

Racnea v. Drag **V 6.**

RACOŢI < ung. ***Rákoczy***, fam. princiară în Ardeal. **1.** — t. (f. jd. Gorj), zis şi Dracoti (Ind 13—16 B); scris în cronicile noastre: „Racolţea". **2.** Cf. *Răcuciu* (Ard). **3.** *Racoce*, mold. (Sd XXII).

RACOVIŢĂ n. frecv. format din t. *Racova*. **1.** — fam. (Ard); *Racoviţeştii* fam. boierească şi domnească. **2.** *Racovinţea* din Mărgineni (17 B II 216) şi sat *Racoviţa* (ib.).

RADU <sl. *Rado/slav*, şi *-mir*, < sl. радъ „vesel". Sinonim cu Bucur; nume de mare circulaţie la romîni, datorită faimei cîştigate ca nume domnesc, rezonanţei şi scurtimii lui. Forma primară a numelui cu terminaţia *-slav* sau *-mir*, obişnuită la sîrbi şi bulgari, apare sporadic la noi pînă pe la 1600. Din tema ***Rad***, s-a creat însă o mare bogăţie de nume, prin jocul sufixelor şi scurtarea formelor derivate. **I. 1.** *Radoslav* (I Bot 13; 16 B I 20; 17 B I 388; IO 98); *Raduslav* (17 B I 357); *Rădăslăv/iel* s. (13—15 B 111); *-eşti* s. (Ştef). **2.** Derivate prin apocopă din Rados(lav): *Radosul*, olt. 1676 (Sd VI 483, 493); — Lupul, olt. (Sur VI); — D. (Gorj 368); pl. *Radoşi* s.; *Radoşel* s. (13—15 B 143). **3.** *Radomir* (ib. 44; 16 B I 79; 17 B I 266) şi s.; — din Bîrsa (Sd X); *-eşti* s.; *Radumir* (13—15 B 223). **4.** Scurtat în: *Domir* (17 B I 367); *-eşti* s. (Ştef; 16 B I 173), v. şi Aldea II 3—5 şi Edomir. **5.** *Radimir* (Dm; 16 B I 112) şi s.; *Rădimir* (ib). **6.** + *-vici*, *Radovici* (Dm), dar în general *-vici*, ca sufix patronimic de nuanţă cultă, înlocuieşte pe *-escu*, v. cazurile citate de I. Bogdan (Ştef) şi exemple ca: „C-tin Radovici din Goleşti" numele literar al lui Dinicu Golescu, fiul lui Radu.

II. Radu. **1.** *Rad* frecv. (Ard). **2.** *Radu* I Vvd şi urmaşii săi pînă la Radu XI Leon 1664 — 9; *Radul*, n. frecv. muntean, apare şi în Moldova (Dm; Ştef; C

www.dacoromanica.ro

Ştef); iar la vlahii din Serbia din secolul XIII (DR IV[1]) şi la morlachi (Morl 5); *Rădulescu*, Ion-Eliade etc. **3.** *Rade* (în vocativ, ca Petre) b. (16 B V 16). **4.** *Radeş* (Dm; C Ştef; Paş; Moţ; Vlah din Serbia); — Ştefuł (16 A 1 96); *-ani* s. (Dm). **5.** *Radeţ*, b. (Dm) şi s. **6.** Cu *-ian* : *Radian* act.; *Rădianul* t. **7.** *Radici* (Dm); — boier (16 B II 104); *-u* şi *Radicea*, olt. (Sur VI); *Radiceşti* s. (Dm). **8.** *Radila* f. (16 B III 275) şi s. **9.** *Radina* b., ţig. (16 B II 164). **10.** Prob. sincopat : *Radna*, Ioana (R Lib. 4 apr. 1953), sau + *-na*, ca în Dragna < Drag. **11.** *Radivoe* munt. (BCI V 182; Aş Br 175). **12.** *Radoe* (16 B II 395); *Radoii* s. (Cat). **13.** *Radoiţă*, munt. 1775 (BCI IV 107). **14.** *Radoi|ă* (17 B IV 439); *-eşti* s. (Ştef). **15.** + *-oţ* : *Radoţeasa* t. **16.** + *-ov*, *-an* : *Radovan* pren., olt. (16 B VI 248); fam. (Tis 410) şi s. **17.** Cu alte sufixe : *Radulian* act.; *Radulate*, D. (Am 157); *Raducalat* (Puc).

III. Cu *ă* în temă : **1.** *Rădac* (17 B III 121), *Rădăceni* s.; cu afer. v. Dacu. **2.** *Rădae* b. (17 B I 383); f. (16 B III 36); *Rădăeşti* s. (BCI 1); cu afer. *Dae* b. (17 B I 238); *Rădaia* b., fecior de grec (Giur 122); — cătun (Mus); prin afer. : *Daia*, Cosma log. (Dealu 26); — Nic. 1743 (AO XXI 189); — ss. în reg. Bucureşti şi în Ardeal (14 C I 94); *Dăiţa*, *Dăeni* ss.; toate aceste scurtări se pot cxplica deopotrivă din Vlădae < Vlad şi din tema *Dai. **3.** *Rădan* (17 B I 237, 239, II 133, III 87, IV 65; Sd XVI 73); *-a* s.; *Rădeani* s. (C Ştef). **4.** *Rădaş*, *Rădăş|ani* s. (C Ştef), azi Rădăşeni. **5.** *Rădea* boier 1483 (Ţ-Rom) zis şi *Rodea* (ib. 295, 331); *Răd|escu*; *-eşti* s. **6.** *Rădei*, olt. (17 B I 32); *-u* (Gorj); *-ul* b. (16 B VI 289); *-ul* m-te; *Rădeia* s.; cu afer. *Deia* şi *Deiţa* tt. (Gr Buc). **7.** *Rădeica, cu afer. *Deica* (16 B IV 49). **8.** *Rădel* 1726 (Paş). **9.** **Rădia* > Dia b. (17 B II 27); *Diea*, M., act.; — popa (IO 3); Piscul *Diei* (16 B V 58); cu *-an* : de apart. locală : *Dianu*. **10.** *Rădicu; *Rădicescu*, mold.; cu afer. : *Dicu*, *-lescu*, *Dicescu*, nume care se scurtează de obicei din Todea < Teodor. **11.** *Rădici* pren. (Vel; RI XX 246), ca Drăghici, Bădici etc.; — fam. (Mus 30; 16 B II 322; 17 B IV 132; V 321) etc.; *-u* t. (Dm); *-u*, moşn. (16 B V 35); *-ul* t. (Ştef); *Rădiceşti* s. (Ştef). **12.** *Rădilă* (Paş; RA V 390; 17 B I 295; Rel). **13.** *Rădin, *Rădin|eşti* s.; *-iţă* b. (13—15 B 231). **14.** *Rădişor* (Paş). **15.** *Rădiţă* (Paş); cu afer. *Diţă* b. (Sd XXII 144; AO XIII 158; Drag 305); *Diţ|escu* (Hur 124); *-eşti* s. **16.** *Rădivoe* moşn. (16 B IV 459, VI 326). **17.** *Rădócea* (Paş; 16 B IV 259), cu afer *Dócea*. **18.** *Rădoi* (17 B III 511); *-u* (Paş); *Răd|oae* ard. (Paş); *-oaia* m-re (Răc 11). **19.** Cu afer. *Doe* (17 B III 17); *Rădoeşti* s.; > *Doeşti* s. (17 B I 313); *Doiul*, vlah din Serbia, 1348; v. şi Doi 1—3. **20.** *Rădoică* b. (17 B II 228, III 111); cu afer. v. *Doica*; v. acesta. **21.** *Rădoştă* (Ard). **22.** *Răducu* ipoc. frecv. act. **23.** Cu afer. *Ducu* (Sd XI 119); — pren. *Ducul* 1585 (Sd V 173; 16 B IV 139, 168); — iuzbaş (Sd VII 28); — Rudeanul, 1697 (Dealu 21); *Ducul|escu* act.; *-eana* (17 B I 417). **24.** *Răducă* (Paş); cu afer. *Ducă*, D., act.; *Răduca* b. (Hur 101). **25.** Cu afer. *Duca*, frecv., scurtare din Răduca; cf. şi Duca< gr. Δοῦκας < lat. **dux** „general". **26.** + *-an*, *Răducan*, fiul lui C-tin Brîncoveanu; *-u* pren. (P[3]); *Răducăneni* s.; Acest ipocoristic se scurtează în două trepte : a) *Ducan*, V., olt., 1805 (AO XVIII 150); *Ducăneşti* fam. (Puc), b) cu afereză de 2 silabe : *Căneşti* s. (16 B I 1); *Căneiu* (BCI VII 10), *Cănucă* Băneanu (AO XXII 78) şi *Cănuţă* pah. (Fil A) zis şi Răducanu-Cănuţă (RI XIV 143), care n-au raport cu subst. cană. **27.** *Răducea > *Răduceşti* s.; cu afer. *Ducea* fam., act. **28.** *Rădu|iul*, 1634 (AO XVII 300; 16 B VI 315); *-eşti* s. (Sur VIII). **29.** Cu afer. *Duiu*, D. (Sd XXII 377); *-l* (17 B I 449; OA X 129). **39.** *Răduia, cu afer. *Duia*, sătean, olt. (17 B II 100, IV 511); — ţig. (16 B V 19). **31.** + *-ui*, *-că* : *Răduică : *Duica* f. (P Bor 55); *Duică*, Gh. Bogdan, prof.; *Duicul* P. Gov. f° 13; *-escu*. **32.** + *-an* : *Duican*, I. (An Pit 29). **33.** *Răduinea* fam., olt. (AO XV 66). **34.** *Rădugoiu*, V. (Vr C 109). **35.** Rădul- : a) + *-lea* : *Rădulea* b. (Ard; Paş; 16 B V 26, 56; Gorj 87); — Badea (RA IV); Cu afer. *Dulea* (Hur; Moţ); — Stan (AO XVIII 474); — popa (1) B II 230); *Duli* (Viciu 34); b) + *-ian* : *Rădulian*, I, act.; c) + *eţ* : *Răduleţ* (Paş); *-e* t. (Sd XVI); *-ul* (16 B I 117); d) + *-ică* : **Rădulică*, cu afer. *Dulică* (Bz); e) + *-iu* şi cu afer. : *Duliu* act.; f. + *-in* : *Rădulin* (16 B VI 338). **36.** + *-un* : *Rădun|e* 1691 (BCI VII 10); *-a* b., călăraş 1655 (Sd IV 38); cu afer. v. *Dună*. **37.** *Răduş* (16 B IV 497); *-u*, dobr. (RI XI

www.dacoromanica.ro

209—10); cu afer., v. *Duş/a*; *-ca* (P. Gov f⁰ 39). **38.** *Răduţ* (Paş; Giur 152; Şd XXII; Olt); *-ă* act.; cu afer. *Duţă* act.; *Duţi*, olt. (AO XV 66); — fiul lui Badiul (Mss 369 Ac Rom); *Duţa* b. 1788 (IO 24); *Duţan*, M. (Grd 44). **39.** *Răduţ/u* (Ard), *-escu*; *-eşti* s.; cu afer. *Duţ/u*, *-escu*, *-oiu* act.; *Duţul*, şi *-escu* (Cat); *-eşti* s. Duţu cu toate derivatele sale se poate explica tot aşa de corect din Vlad şi din Teodor. **40.** Răduţ + *-ar*: *Răduţari* t.; + *-oiu*: *Răduţoiu* (Mus 11). **41.** Rădu + *-ăuţ*: *Rădăuţi* oraş; cu afer. *Dăuţ*, Gr., ard. (C Cos II 512). **42.** + subst. dîmbu: *Rădămbu*, Radu (17 B IV 462).

IV. Feminine. **1.** *Rada*, mama lui Radu cel Mare; n. frecv. **2.** Prob. cu afer., *Ada* f. (AO XIV 291) etc.; — moşn. (16 B II 313) < Rada, precum Lada < Vlada. **3.** *Rădiţa*, cu afer. *Diţa* (P³) şi *Diţeşti* s. **4.** *Rădeana* (C Ştef). **5.** *Rădina* (Bz). **6.** *Rădeia*. **7.** *Răduţa* şi cu afer. *Duţa* (Sd XXII 377), de unde se poate explica: *Uţa* f. şi *Uţescu* fam.

Rae v. Rai **5.**

***RAET- 1.** *Raetul* s., disp. **2.** *Raite* fiul Sorei, olt. (Sd VII 49). **3.** *Răitea*, R., ţig. (13—15 B 175).

Ragla v. Drag **V 2.**
Ragul v. Drag **V 1.**
Rahne v. Drag **V 6.**

RAHO 1. — b. (16 B V 165). **2.** + *-otă*: *Rahot(ă)*, Şt. (Ard).

Rahotă v. Rohat **2.**

RAI etimologii posibile: **1** subst. rai (paradis), 2° subst. hraiu „casă mare goală" (DLR), 3° blg. Рай, Райко, sint. <Rad(u). (Weig) şi srb. cr. ***Raj*, *-a*, *-an*, *-a***, ipoc. < Radislav (Rad vol. 82 pp. 83, 91, 135, 137). Maretić (ib. p. 83) citează şi un Hraja, masculin, fără a-l explica, iar Miklosich (p. 227) nu găseşte un sens pentru tema „Raj" în limbile slave; numele circulă şi la vlahii din Serbia: Hraiul, alături de Raiul (DR IV¹; A Ist III 85). Împrumutat de la vecinii din sud, legătura cu Radu nu s-a simţit în l. romînă, mai curînd asonanţa cu subst. rai. dacă nu chiar aceasta este tema; etim. < ung, *rája* „calcan" (Ba ung. 45) nu e admisibilă. Coincidenţe: Raius, Raia n. frecvente la traci (OR I 580). **1.** *Hraiul* şi *Raiul*, 1318 şi 1348 (DR IV¹; Rad vol 82 p. 127) nume identice; *Raiul*, Roman, 1325 (ib); — s. **2.** *Raiu* (Moţ). **3.** *Raia* b. (16 B IV 422; 17 B I 71; IO 135); — moşn., olt. (AO X 128); — ţig. (16 B IV 188). **4.** *Răian* (Moţ). **5.** *Rae*, I. (CL) şi Răescul (ib; Buc). **6.** *Raiţul* s.; *Raeţu* t. **7.** *Răiuţul* m-te; cf. *Răiusul* b. (17 B II 228).

RAICU < blg. Райко; coincidenţă trac. ***Raikelos*** (An C III). **1.** *Rayk*, Olachus, 1386 Ard II 275); *Raico* (17 B II 199, 288, 376); *Raicu* (16 B V 35); — dobr. (RI XI 208); *-l* m-te; *-lescu*, *-leşti* s. **2.** *Raica* moşn. (16 B V 35); — fam., ard. (Paş); — Chirilă (Met 57); — f. (16 B III 89). **3.** *Răican* (Bz). **4.** *Raicov*, Hîncul (16 A I 250). **5.** *Raiciu* (Dm) şi *Raicea* b. (16 B VI 139) < blg. Райчо.

RAIN < blg. Райно < Рад (Weig). **1.** *Rainul*, munt., 1594 (Sd VII 270). **2.** *Rainea* popă (17 B I 111). **3.** *Raina* f. (16 B III 283); — fam., act.; *Rainã* b., sec. XVII (AO XXI 188).

RALE 1° < gr. Ῥάλλη, ipoc. < Heraclios, 2° alb. **rali** „spîn" etim. Bogrea (RI VI 228), 3° blg. Ралe ipoc. < Rad (Weig). **I. 1.** *Rale* Niculache, stolnic, munt. 1650 (Gane); — mold. (Sd XV 184, XX; Arh; Brăila 85). **2.** *Ralea* (17 B III 344); — Iancu (AO XVI); — Şt. (Cob 13); pren. *Ralea*, Alecsiu, 1828 (RI XIV 150); *Raliţa* pren., 1869 (P¹² fila 42); *Ralia* b. (17 A II 24); *Rălea* (16 B VI 326); Poenarii-*Ralii*, în genitiv, s.; *Ralescu*. **3.** *Rale* zis *Rali*, C-tin, clucer (VT; R Gr); acest nume face dovada confuziei între cele două teme ce par diferite: Rale şi Rali. Ralli, n. de origine frîncă, din epoca bizantină tîrzie: provenit din Ral < Raoul, luat ca prenume (Fil C 287).

II. Ralet: Ῥαλέτος, ipoc. < Ῥάλλη cu desinenţă italiană, ca Gianneto < Giani. **1.** *Ralet* fam., mold. (Aş Br 204; Arh); — D., hatman, 1822 (RI XIV 138); *-ul* s. **2.** *Raleta* f., din Mînzăleşti-Bz. *Ralea* (Ralli), Gr. 1813 zis şi *Rallet* (Cant).

www.dacoromanica.ro

RALU. 1. — fiica lui Mihai Vvd Şuţu, zisă şi *Raluca*. **2.** *Raluţa* f. (Sd XVI 270); *Raliţa* f. (Sd XXI 242; P[13] fila 8). **3.** *Rariţa* f. (Şez); — f., dobr. (RI XI 204).

Rama(n)dan, -i v. Armand **2, 3.**
Rambă v. Rîmbu **2.**
Rana v. Hrană **5.**
Rane/a, -o, -ov v. Branco **II 1, 2, III 1.**
Ranet, -e, -i v. Araniti **2, 3.**

RANGU 1. *Rango* (17 A I 2); *Rangul* (Dm); — D-tru, mold., 1697 (RI XII 243); — Gr. (Sur XX, XXV) etc.; — olt. (AO XVII 79). **2.** *Rângul* s., 1438 (Rep D 67); *Ranga*, Ioan, 1660 (Răc 8); *Rângă* b. (17 B I 21); Stan *Rângăi* (17 B II 204). **3.** + *-ută*: *Rangotă*, R. (17 B III 197). **4.** *Ringoaia* t. **5.** + *-ilă*: *Ringhileşti* s., r. Botoşani care se poate explica şi din Arhanghel nu din Ringala. **6.** V. şi *Renghe*.

Ranit/e, -i v. Araniti **2.**

***RANT** cf. rantie (haină preoţească). **1.** *Ranta*-Buticescu, V., ard. **2.** *Rante* din Bîrsa (Sd X); — Ioan, căp. (BCI II 249). **3.** *Rântea* t. (C Ştef). **4.** *Rânţea*, R. (16 B VI 182).

Raoas - Raos v. Răus **2.**

RAR adj. **1.** *Rarii* pitarul, munt. (BCI V 210). **2.** *Rarea* 1672, 1680 (Paş; D Buc). **3.** *Rareş* (16 A IV 290) < adj. rareş „spîn" (expl. V. Bogrea, RI VI 227); *Petru-Rareş* Vvd. **4.** *Răroaia* t. **5.** + *-inca*: *Rarinc/a*, V. (Tec II); *-escu*, act. *Rarău* t. = zăgan; (v. Partea II-a).

Rarine/a, -escu v. Rar **5.**
Rariţa v. Ralu **3.**
Rast, -i, -ieni v. Hrast **3.**

RAŞ(CU) cf. blg. Pama sint. < Rad (Weig) şi srb.-cr. *Raša* < Radislav (Rad vol. 82 p. 85). **I. 1.** *Raşul* 1348 vlah din Serbia (DR IV[1]). **2.** *Raşa* b. (16 B II 234); *Răşeşti* s.; *Rîşeşti* s. (Dm), sau < subst. rîsul; *Răşani* s., azi Adîncata (pe Prahova). **II.** + *-cu*. **1.** *Raşcu* (Dm; Bîr I); *Raşco* (C Ştef). **2.** *Raşca* b. (17 B IV 520). **3.** *Raşcov* s. **4.** *Răşciori* s. (IO 51). **5.** *Răşcinţi* s. (Dm). Miklosich apropie blg. **Raško** de tema slavă *rah.* §§ -ele 1—3 se pot explica şi ca ipocoristice din: Grigo(r)aşcu, Dumitraşcu, Pătraşcu, forme destul de frecvente.

RATĂ cf. sl. рать „luptă" sau din Brat cu afereză. **1.** *Rată*, Ion (Ard II 37). **2.** *Rativoi* (Giur 276); *Rativoescul*, V., munt., 1654 (An C III 740). **3.** *Răluneiul* m-te, < *Rătun, cu afer. < Brătun.

RAŢ etnic < magh. *rac* „sîrb". — (Ard; Moţ); — Mihai (17 B III 377); — Gheorghe, comandant în oştile lui Mihai Viteazul, zis şi *Raţi* Giurgi (17 B II 1); în genitivul patronimic: *Răţii*, Stanciul (AO VII 29); Raţiu, act.

RAŢĂ subst. **1.** — Ioniţă (Ştef); — fam. (Bîr I; Buc). **2.** *Raţe, -a, Raţi* (ib). **3.** *Raţă* zis şi *Raţu*, mold., din Soleşti (BCI IV 191); *Raţu*, N. (CL; Buc). **4.** *Răţu*, A., mold. (RI XI 220); *-lea*, munt., 1787 (RI I 21); *-leşti* s. **5.** *Răţiu*, olt., 1579 (AO XXI 187); *Răţie*, olt. (17 B IV 511). **6.** *Răţoiu*, Popuţia, ţig. (Ştef).

Raţeş v. Reaţeş **2.**

RAU 1. — fam., act. **2.** *Raulea*, Gh., sătean (Puc). **3.** + *-uc*: *Rau/ca* t. (17 A IV 422); *-ă* fam (V Bistr) **4.** *Rauc*, cont. cu adj. rău: *Răuc/a* fam. (Şez); olt. (D Gorj); *-an* fam. (Sur IV); *Răuceşti* s. (BCI I). **5.** Cf. *Răugeni* s. (17 B IV 362).

***RAV-** sau **RĂV- 1.** *Răvelea* sau *Răvulea* (17 B III 326). **2.** *Răvilă* megiaş (17 B II 63); cf. ravilă (ragilă) pe care se trage inul şi cînepa (DLR). **3.** *Răvoiaş* (Sd XVI), pentru sufix cf. Nehoiaş. **4.** Cf. + *-ar*, *Ravaru*, V., buc., act.

Ravas v. Răus **1.**

RAZMIR 1. — neg. (13—15 B 77; Ţ-Rom 134); *Răzmireşti* s. (Giur 266). **2.** Cont. cu rus: *Rusmir*, Ilie, băn. (LB).

Răbaia, Răbîi v. Răbîe **2.**

RĂBEGI vb. (a rebegi). **1.** *Răbeg/a* moşn. (17 B III 560) etc. **2.** *Răbăgel*, munt. (BG LVI 158). **3.** *Rabega* fam., act. **4.** *Rebega*, C. (Haţ

www.dacoromanica.ro

51). **5.** *Rebegea* (Puc); *Rebeg/ii* şi *-ari* ss. **6.** Cf. *Rebedea,* S. (T-Jiu).

RĂBIE 1. — Drăgan (16 A II 89, 126) şi fratele său *Hrăbeiu.* **2.** *Răbaia* s. (f. jd. Neamţ) şi Movila *Răbtii* t. derivat de G. Ivănescu < *roaba* „m. roabei" (BIFR I 167).

Răbu v. Rob **11 b.**
Răc/a, -ea, -eşti v. Rac **4, 6.**
Răceală v. Rece **3.**
Răc/işte, -ilă, -iul(ă) v. Raciu **2—5.**
Răeman v. Ricman **2.**
Răen/ea, -oae v. Drag **V 6.**
Răe/oasa. -uşana, -ul, -ula v. Rac **2, 7, 8.**
Răeuciu v. Racoţi **2.**
Răd/ae, -aia, -an, -ăşani, -ăuţ, -ea, -ei, -eia, -el, -eseu v. Radu **III 1—8, 40.**
Răd/ia, -iecseu, -ici, -iciul, -ilă, -ineşti, -iniţă, -işor, -iţă, -ivoe v. Radu **III 9—16.**
Rădo/ae, -eea, -i, -ică, -ştă v. Radu **III 18—21.**
Răduc/a, -an, -ă, -ea, -u; Rădugoiu; Rădui, -a, -eă; Rădul/ea, -escu, -eţ, -iah, -ică, -in, -iu; Răd/un, -uş, -uţ, -uţul, -uţoiu v. Radu **II 2, III 22—40.**
Rădundul v. Rătund **2.**
Răgan, Răgă/neşti, -ila, -lie, -u v. Drag **V 3—5.**
Răgeb, Răgepi v. Regep **1, 2.**
Răghin/eţ, -iţ, Răghintoae v. Reghin **3.**
Răglă, Răgnea v. Drag **V 2, 6.**
Răgmau v. Ricman **3.**
Răgul, -eni v. Drag **V 1.**
Răian v. Rai **4.**
Răican v. Raicu **3.**
Răină v. Rain **2.**
Răitea v. Raet **3.**
Răiu/sul, -ţul v. Rai **7.**
Răja v. Ruja **2.**
Rălea v. Rale **2.**
Rămb/a, -aş v. Rîmb **2, 3.**

***RÂNCE 1.** *Răncea,* mold. **2.** *Rănciul,* Ap., mold., 1591 (BCI IV 204). **3.** Cf. *Renciu,* Ioan (T-Jiu); *-l* s.

Răndaşu v. Arendaş.
Răndurică, Rânturică v. Rîndunea **2, 3.**
Rănea v. Ranu **2.**
Răngă v. Rang **2,**
Rânghetei v. Renghe **II 1.**
Rânja v. Rînji **2.**
Răn/tea, -ţea v. Rant **3, 4.**

RĂONDĂCU 1. — N. din Chiojd, 1652 (Sd XIX 86); — (Mz Pl I 45). **2.** *Rîndacu* (Telega acte).

Răoreşti v. Rîu **2.**
Răoseni v. Răus **1.**
Răp/a, -an, -eseu v. Rîpă **2, 3.**
Răped/a, -e Răpezoae v. Repede **2, 3.**
Răpta v. Riptă **3.**
Răroaia v. Rar **4.**

RĂSFIRA vb. **1.** *Răshir* (16 A III 365). **2.** *Rosfir* b. (16 A II 84).

Răshir v. Răsfira **1.**
Răsiga v. Resiga.
Răsmeriţă v. Răzmeriţă **1.**
Răst/ei, -eni v. Hrast **3 b, c.**
Răstimpan v. Rotompan **5.**
Răş/ani, -eşti, -cinţi, -ciori v. Raşcu **I 2, II 4, 5.**
Răşcă v. Rîşca **1.**
Răşul v. Roş **1.**
Rătegiu v. Brat **10.**
Rătiv/eşti, -oeşti v. Bratu **23** şi Rata **2.**
Rătîmpan v. Rotompan **2.**

RĂTUND adj. **1.** *-ul* boier (Rel; AO XV 127). **2.** Cu asim. regr. *Rădundul,* munt., 1476 (Glos).

Rătuneiul v. Brat **32** şi Rată **3.**
Răţie v. Raţă **6.**
Răţilă v. Frate **II 9.**
Răţ/iu, -oiu, -ulea v. Raţă **5—7.**

RĂU adj. **1.** — pren. (Drag 98); — Ion (RI XIII 394); *-l* (16 B IV 435; 16 A IV 88) etc.; *-l* D-tru (Ştef); — Stan (Cotr 53). **2.** **Răul/ea** (Sd XV 158); *-escu; -eşti* s. (Glos). **3.** *Răuliţi,* Trifan (17 A V 212).

Răue/a, -an, -eşti, Răugeni v. Rau **4, 5.**

RĂUS < ung. ***ravasz-*** „şiret" (etim. I. B.-Albescu). **1.** *Ravas* (Dm); *Ravas* Litovoi, cu fiul Misea, stăpîni ai satului *Răoseni* (Ştef; BA ung 24); **2.** *Raoas* (Ard) scris şi

www.dacoromanica.ro

Raos (Ard I 243). **3.** Grafii greşite: R e u s e n i, R u s e n i, R ă u ş e n i şi R e u ş e n i pentru satul din r. Suceava: *Răuseni* (Iorga IV p. 105), unde căzu ucis Bogdan II, tatăl lui Ştefan cel Mare. Formele 1—2, înlătură etim. lui Bogrea < germ. Reuss „rus", < ung. orosz (An C I 385). **4.** *Răus*, Ioan, buc. (RI VII 120); — Toader, mold. (Sd V 425).

Răuşeni v. R ă u s **3.**

RĂUT 1. — fam. act.; — rîu; *-u*, Ieni (Sur X). **2.** *Răută* fam. (Tel 45). **3.** *Răutuţ* (Moţ). < germ. Roth, ca Tăut < Toth (G. Pascu, R Cr. VII 23).

Răv/elea, -ilă, -oiaş, -ulea v. R a v **1—3.**

RĂZBI vb. **1.** *Răzbea* din Chiojd (Mz Pl I 44). **2.** *Răzbeu* (Sd XVI 73). **3.** *Răzbici* (17 B II 88) etc.

Răzina v. R î z **2.**

RĂZMERIŢĂ subst. **1.** — fam., act.; *Răsmeriţă* (Arh). **2.** *Răzmiriţ* (Tec I); *-ă* (BCI VIII 10; Glos). **3.** *Răzmireţă*, fiul lui Milea (17 B II 349).

Răzmireşti v. R a z m i r **1.**
Realea v. H r e l **2.**
Reanga, Reanghe, -a v. R e n g h e **1, 3.**
Reantea v. R e n t e **2.**
Reanţea v. F r a n ţ **6.**
Reapede v. R e p e d e **1.**

REAŢEŞ < magh. *reces* „horbotat". **1.** — pîrcălab de Neamţ (Ştef). **2.** *Raţeş*, Dealul, t.; — Toader, 1600 (Sd XI). **3.** Cf. *Reţi* vătav (17 A V 303). **4.** *Reţaş* (Isp I[1]).

Rebedea v. R ă b e g i **6.**
Rebeg/a, -ari, -ea, -ii v. R ă b e g i **4, 5.**

RECE adj. **1.** *Recea* b (Ard) şi s. **2.** *Recelea* t prahovean. **3.** *Răceală* b (Sd X); — ţig. (17 B III 534). **4.** Cf. *Recica* lui Dabul, azi Reşca s (16 B II 259, 302), poate de altă origine.

***RED- 1.** *Redţea, -eşti, -işoara* ss., la origine, conform sufixelor, antroponime. **2.** + *-nic*: *Redníc* zis şi *Revnic* b., mar. (Ard).

REGHIN. 1. — s. în Putna şi oraş ard.; *Reghineşti* s. (Bz). **2.** *Reghineţ* fam. mold. **3.** *Răghineţ*, N. (Sur XXII); *Răghiniţ*, N., mold. (Sur XI) poate acelaşi; *Răghinţoae* f., mold. n. marital, cu feciorii Mărzac şi Dinţul, 1668 iul. 20.

Rel/e, -ea, -ăi v. H r e l **2.**
Reneiu v. R ă n c e **3.**

RENE subst., termen geografic (plajă), formează toponime: Renia (Ard), Renea, o insulă şi cîteva păduri etc., Reni oraş, dar şi antroponime **1.** — Alexandrescu act.; — Moldoveanu, prenume; *Renţe, -ea, -escu* (R Gr); *-ea*, V. 1804, braşovean, neg. în Bucureşti. **2.** *Renţe* 1722 ard. (Paş); — de Herseni (Puşc. Frag. IV) **3.** *Reneş* mr. (Cara 82). **4.** *Rinţe* ard., 1633 (Paş); *Rineşti* s. (Gr Buc).

RENGHE, subst. (pană de lemn) cf. ung. *reng ,-et* „a sgudui". **I. 1.** *Re(a)nghe*, olt. (Sur VI). **2.** *Renghea* (Tis; 17 B II 274); *Reanghea* (Ard); — olt. (AO XVI 328, 343). **3.** *Reang/a*, mold. 1599 (Sd XI 272); *-ă*, Niţu (AO XXII 121). **II.** + suf. *-ete*: *Renghéte: **1.** *Rănghétei*, Necula (Sd VI 488). **2.** + *-ici*: *Renghetici*, ceată de moşneni (Î Div). **3.** + *-oiu*: *Renghetoiul* (Tis 314).

RENTE. 1. — (17 B I 381); *-a* (Dm) şi moţ act. **2.** *Reantea* (16 A II 173).

Renţ/a, -ea, v. F r a n ţ 4, 5.

REPEDE adv. **1.** — pren (P[14]; Moţ; Met 95); — aprod (17 A IV 7); — Luca (16 A III 33); *Reapede* pren. (Ard; C Ştef). **2.** *Răpede* (16 B I 81); *Răpeda* b. (17 B III 324). **3.** *Răpezoae* b., olt. (17 B IV 511), matronim, provenit din marital; *Repezeşti* s (Dm).

Repta v. R i p t ă **2.**

RESIGA 1. — N. ard., rudă cu Avram Iancu (An C III); — (Moţ); *Răsiga* (Ard II 203).

www.dacoromanica.ro

Retivoiu v. Bratu **23** şi Rată **2.**
Reţ/aş, -i v. Reaţeş **3, 4.**
Reuseni, Reuşeni v. Răus **3.**
Revnic v. Red **2.**

RIC. 1. *Ricul*, olt. 1631 (Sd VI 468). **2.** *Ricea*, ţig. (16 B I 156). **3.** *Riciul*, Apost. (Tut).

RICMAN 1. — C., act.; — F. (IS 279); *Ricmănescu*, V., act. **2.** *Răcman*, Ilie (RI VI 263); cf. Rocmanii, sau Rogmanii din folclor. **3.** *Rägman*, V. (Ul 134). **4.** Cu sincopă, *Riman*, olt. (Sd VI 478).

Rigla v. Drag V **2.**
Riman, v. Ricman **4.**
Rimbaş c. Rîmb **4.**
Rin/eşti, -ie v. Rene **4.**

RIPTĂ 1. — b., zis şi *Ripteiu* 1762 (Vit B 12). **2.** Cf. *Repta* s. **3.** *Răpta* b. (Vit B 96; C răz 27); *Ripta* fam. ard. 1770.

RÎCĂ subst. (ceartă). **1.** *Rica* s. (RI XXIX 278). **2.** *Rîcul*, T. (Fil). **3.** Cf. *Rîcot*, Ilie (ib), cu suf. *-ită*.

Riciu, v. Raciu **2.**

RÎMBU cf. subst. rîmboi „bătăuş" (DR VI 457). **1.** *Rîmbul* fam. buc. (M Put. 131); — *-l* (16 B IV 26) etc. **2.** *Rîmba* b. ard., 1726 (Paş); — munt. (17 B I 160); *Rambă* (V Bistr); *Rămba* b. (17 B IV 136). **3.** *Rămbaş* (Sd XVI). **4.** *Rimb/u* (Cat Br 267); *-aş* (Moţ). **5.** + *-ei*: *Rîmbeii*, ceată de moşneni din Chiojdu Mare. **6.** *Rîmbeţ*, ard. (Paş). **7.** *Rîmboiu*, ard. act. (Paş). Ca etim. Paşca aduce şi vb. a se rîmboi şi subst. rîmbiţă (peşte mic) < sl. рыба. **8.** Cf. *Hrînbul* pîrcălab, mold.

RÎNCĂ subst. **1.** — b. (16 A I 539). **2.** *Rîncei* s. (17 B III 281). **3.** *Rîncaciu*, Stan (AO VIII 319) < adj. rîncaci.

Rîne/eni, -u, Rîngh/ea, -ilă v. Frînc **IV.**
Rîndaeu v. Răondac **2.**

RÎNDUNEA subst. **1.** *Rîndureşti* s. (16 B I 111). **2.** *Răndurică*, P. 1808 (Acte Sc). **3.** Poiana lui *Răndurică* t. (Sur XV).

Rînghileşti, Rîngoaia v. Rang **4—5**; v. şi Partea I-a, Arhanghel **5.**

RÎNJI vb. **1.** *Rînjea* (16 A II 225, III 220) etc. **2.** *Răngă*, Gav. (Isp IV²). **3.** Cf. *Arănja* t. (Puc).

Rînţă v. Franţ **10.**

RÎPĂ subst. **1.** *Rîpa* b. (Sd XVI 73; Bîr I; 16 B II 250). **2.** *Răpa*, C., mold. (Sd VII 67); *Răpescu*, mold. **3.** *Răpan*, Lupu scris şi Rîpan (Bîr II). **4.** *Rîpaşu*, Iordache (Puc 297, 397).

RÎŞCA 1. — s.; *Rîşcă*, Ioan, act.; *Răşcă*, V. (17 A I 18). **2.** *Rîşco* (C Ştef). **3.** + *-an*: *Rîşcan/a, -i* tt.; *-u* fam., frecv. (Sur X). **4.** + *-ov*: *Rîşcov* fam. (Dm), cf. subst. ciupercă. Coincidenţe: trac Rescu, -lus, -por.

Rîşeşti v. Raş **I. 2.**

RÎU subst. **1.** *Rîuleţ*, mold., act. **2.** *Răoreşti* s. (BCI VII 44) < pl. rîuri.

ROADE, vb. **1.** *Roade-mei*, Drag (16 B IV 318). **2.** *Roadi-deal* răzeş mold. 1605 din Mereni. **3.** *Roadeş* (Ard).

Roait/a, -ă v. Roit.

ROATĂ subst. **1.** — Ioan, mold., deputat în Adunarea Ad-hoc. **2.** *Rota* m. post. munt. 1612 (acte Cătina Bz); *Rotă* b. (Ard II 37; Sd XVI); *-eni* s. **3.** *Roatăş* (Sd XI 258); — — vătah (16 A III 466). **4.** *Rotică*, mold., act. **5.** *Rotil/ă*, T., mold. (Sd XXI 260); *-eşti* s. **6.** *Rotaru*, fam., act. < subst. rotar.

ROB subst. **1.**— şi *-u*, fam. act.; *-ul* (Glos; Sd XI 53) şi s. **2.** *Roba* b., moţ act. **3.** *Roban* (Ard); *Robăn/eşti* s.; *-escu*; *Rob/aia, -easca, -eşti, -oaia* ss. **4.** *Roaba* f. **5.** *Rob/e* (R Gr); *-escu*, P. (VT). **6.** *Robete*, Gh., olt. (RA VI 36). **7.** *Robitu* act. **8.** *Roboe* Safta (Tec II), marital. **9.** + *-cea*: *Robcea*; *Robcean*, Gl. (17 A V 297). **10.** Cu *bc* > *pc*: *Ropcea* (IS 280); — buc. act. şi s. pe Siret (LM); — T. **11.** Din rus *raba*: a) *Raba*, Ioan din Botoşani (Sd XX); b) *Răbu*, Ion olt. (Cras 28); c) *Răboiu* (Meşt Cr),

www.dacoromanica.ro

+ *-otă* : *Rabotă* (Ştef), sau format din subst. robotă; tot aşa : *Robotşa*, St. (Met 271). **12.** *Robu-lui-Dumnezeu*, Ion, 1776 *Răbaia* matronim. V. şi R ă b î e.

Rodea v. R a d u III 5.

RODNA **1.** — Gh., munt. 1663 (Sd VII 371); — căpitan mold., 1597 (Sd VI 13); — boier (Sd XVI; 16 A II 194); — Ion zis şi *Rodnie* sau R o d n e a (16 B II 18, 50); Rodna, fiul lui Oană *Rodniciu* (16 A I 152). **2.** *Rodnea*, Şt., act. **3.** — f., mold., 1655 (Acte Ac. R.P.R.). **4.** *Rodna*, Avram (Isp I[1]) boier mold., 1605 (RI VI 251), fost logofăt (17 A III 187), pîrcălab de Roman (ib 185), în ultima funcţie semnat şi cu *-i*, suf. ung. de apartenenţă locală : *Rodnai* Avram, adică „de la Rodna" (17 A I 12). **5.** Cu gn < dn, ca în Zlagna : *Rogna* s. **6.** Cf. cu *g* > *h*. *Rohna, în genitiv *Rohnii* Radul (17 B III 384).

Rodulful v. R u d o l f **1.**
Rof, -le v. R o h **5, 6.**
Roginĕ v. R o v i n ă **2.**
Rogna v. R o d n a **5.**
Rogobete v. D r a g **V. 7.**

ROGOZ subst. **1.** — (Moţ); *-u* (17 B I 248). **2.** *Rogozea* fam., act. **3.** *Rogoază* b. (Dm). **4.** *Rogojeşti* s. (Dm). **5.** Prob. *Rohoj*, V., mold. (Sd XXII 235).

ROII-ROF- cf. subst. rohii sau rofii şi rohini, pl., un fel de bube de cap la copii (Tiktin). **1.** *Rohia* s., ard. **2.** *Rohlan* ţig., ard., 1511 (Paş). *-ul* 1602 (Cat mold III). **3.** + *-ină*, *Rohină*, I. (Sur V). **4.** *Rof* (Moţ). **5.** *Rofie* t. (16 B IV 341). V. şi Rohat.

ROHAT < ung. ***rohad*** „putred" (etim. BA ung 24). **1.** *Rohat*, T. 1482 (Ştef; Sd VI 143); — Sima şi Micotă (16 A I 99). **2.** Cu met. *Rahotă* (Ard). **3.** Cu asim. progresivă : *Roholă*, Hilii (RI XXXI 192); *Rohotescul* (Sur VIII); — D., nepot lui T. Rohat (Sd VI 143); *Ruhat*, Drag. 1451 (Cat).

Rohna v. R o d n a **6.**
Rohoj v. R o g o z **5.**
Rohot/ă, -escul v. R o h a t **2.**

ROI subst. **1.** *Roiu*, boier mold. (Sd XXII); *Roieşti* s. **2.** *Roişor*, Mircea, munt., 1707 (BCI XI 15). **3.** Din *Roieşti* + suf. de apart. loc. *-an* : *Roiştan*, Grozav (17 A V 67).

ROIB adj. **1.** *Roibu*, D. act.; -1 (17 B IV 353); Roibul-Vacare, Ioan (A Gen I 61—5). **2.** *Roiban*, Gh. (Sur V); *Roibăneşti* s.

ROIT < magh. ***rojt*** „ciucure". **1.** — s. (Bihor). **2.** *Roita* b. (Ard). **3.** *Roite*, ard., 1726 (Paş). **4.** *Roaita* b., ard. (Paş); *Roaită*, Vasile, ard. **5.** Cu h : *Hroită*, Drăgan, mold. (16 A III 45). **6.** Cf. *Hroiot*, adversarul lui Ştefan cel Mare din 1486, venit cu oaste ungurească.

ROLA. **1.** — (Arh); — fam. (s. Scurteşti Bz). **2.** *Rolea*, Dinu (Î Div); *-escu*. **3.** Cf. *Rulea*, mold. (Isp V[2]); *Ruleni* s., mold.

ROMANAT **1.** *Romanaţi*, numele fostului judeţ oltean, în formă de plural. **2** : *Romănaţii*, moşie veche în f. jd. Teleorman (BCI XI 17). **3.** *Romănăţei* s. (16 B VI 156). **4.** *Valea Rumînoţilor* t. olt. (16 B II 132). **5.** Cf. *Romonaţi* s. **6.** *Romanaţul*, toponim în jd. Gorj, singular format din plural. Numele pare derivat din calendaristicul Roman, dar acesta circulă puţin în Oltenia, lipseşte în Muntenia şi pare mai curînd de origine bizantină prin sufixul *-at*; de comparat şi cu termenul *romanat* care, în Bulgaria se dădea, înainte de 1908, celor care plecau la lucru în Rumelia orientală, autonomă (Weig, Dicţionarul blg-germ.), al cărui nume, prin canal turc, Rum-ili, reprezintă medievalul „Romania", nume oficial al Imperiului Bizantin în ultimele secole ale existenţei sale; deci romanat ar însemna romaniot. Hasdeu a propus etimologia ***Romanates***, care ar fi dat Rumînaţi; Bogrea pe gr. Ρομανᾶτος, cu suf. grec. *-atos*, ca în Vasilaţi (Drăg 281). Cf. şi ipoteza lui N. Iorga pentru Rumînaţi din *Revelaţii toponimice pt. Istoria Romînilor*, Ac. Rom. 1941, cu recensia I. Donat (AO XX 279) şi Gh. Ivănescu (BIFR IX).

ROMANIT derivat grec din Roman-
ROMANIŢĂ subst., planta muşeţelul. **1.** — — Gr. „boier" (VT) probabil grec., cf. *Romanet*, Gr. (Fil A). **2.** +subst. romîniţă : *Ro-*

www.dacoromanica.ro

maniți b. (16 A IV 290). **3.** *Romaniţoiu* meled. (Cand 176). **4.** *Romaniţa* f., ard. (Var 13) și olt (Cand). **5.** *Romăniţa* f., olt. (Grș 15—17), frecv. **6.** *Romoniţa* f., olt. (Tis 414).

Romăniţa v. Romanit **5.**
Rombeseu v. Rîmb **7.**

ROMÎN — RUMÎN subst. cu sens etnic și social; forma cu *o*, are numai sensul etnic, și apare în sec. XVII la cronicari (Miron și Nicolae Costin, C-tin Cantacuzino etc.), cea cu *u*, are ambele sensuri. **I. 1.** *Romînești* s. în r. Hîrlău (16 A I 495); *Romunești* s., munt. (16 B IV 170), uneori apare și forma inversă: „ținutul Ruman" [= Róman] (17 A III 145). **2.** *Romînel* b. 1472 (Sur XVIII, dar transcrierea lui Ghibănescu nu e o garanție), poate fi un diminutiv din Róman. **3.** *Romînca* și Ureta (= Urîta), surori moldovene, 1681 (Sd XI 93). **4.** *Romîni*, n. actual la trei sate; *Romîna* s., olt., *Romînca* s., mold. act.; *Romîneasa* f. (16 B II 176) n. marital „soția lui Róman" sau a unui „Romîn" luat ca prenume. **5.** *Romînești*, 14 sate actuale cu acest nume. Cf. *Romenca* f (P Gov f⁰ 11 vo).

II. 1. *Rumînul* b., ard. (Bih); — Ioan și Vlaicu, megiași 1693 (Cob 34). **2.** Rotacizat: *Rumîrul*, Bodea, în opoziție cu Bodea Sîrbul (Ștef I), deci cu sens etnic. **3.** Piscul *Rumîneii* (16 B I 122) < *Rumînel. **4.** *Rumăn*, Ion, munt., 1743 (Acte Sc); *Rumînescu*, Șt., jd. Muscel (RI XIII 395); — Bîrcă, ș.a. (Î Div). Cu sens de clasă socială, de „șerbi": „*Rumînii* sat] care au fost judeci" (=liberi) (17 B II 24).

ROMOL cf. ngr. ῥωμαλέος „robust". **1.** *Romolea* moșn. (AO X 129; 16 B VI 338). **2.** *Romoleț* (Cat) și s.; *Romăleți* (17 B III...). Cf. *Romalo* fam., gr., mod.

Romonați v. Romanat **5.**
Romoniţa v. Romanit **6.**
Romunești v. Romîn **I 1.**
Ropeea v. Rob **11.**
Ros, -in v. Rus **I. 17.**
Rosandra v. Roxana **I. 3.**
Ros/ăt, -et, -it v. Rosetti **2 — 4.**

ROSETTI < Ruset, nume purtat de familia Roseteștilor în sec. XVI — XVIII, schimbat în *Roset* la începutul secolului al XIX-lea (VT; Arh), apoi în forma italiană, la modă, în același secol, Rosetti, ca Negruzzi < Negruț, ș.a. **1.** *Ruset*, Antonie, Vvd; — Iordachi postelnic (Sd X); — boier 1740 (Vit 20, 47); — Iancu, ofițer, **2.** *Roset*, Ștefan, mare ban (ib); — Veniamin, episcop 1844—51; — Nicolae (Tut); *Rosăt*, Mih. (ib). **3.** *Rosit*, V. (ib). **4.** *Rosetti*, Carol-Scarlat; — C.A., om politic din sec. XIX; — Alex., prof., ș.a., numele actual al familiei.

Rosfir v. Răsfirá **2.**
Rosila v. Ruș **I. 12.**
Rosomac v. Rozomac **2.**
Rost/e, -oe, -ăcel v. Rusta **2—4.**

ROȘ adj. **I. 1.** — b. (Tec I); — *-eni, -eşti, -u* ss.; *ul* (Dm); *-ul* scris și *Răşul* (BCI V 192). **2.** *Roşuleţu* t. **3.** *Roşa* b. (Ard; Drag 36). **4.** *Roşi/a*; *-eni, -eşti, -ile, -oara, -ori* ss. **5.** *Roşi/anul* mare vornic 1800 (AO I 239); *-escu* (Hur). **6.** *Roşiiaci* s. (Dm), azi *Roşieşti*; *Ruşieşti* s. (Dm). **7.** *Roşior* b. (Dm). **8.** + *-ilă*: *Roşilu*, Mălin din Drajna, 1670 (BCI XIII 183), cf. hidronimul Bîsca *Roşilii* sau Rosilii din același plaiu, sau < rus. **9.** *Roşoiu* act. **10.** *Roşoga* b. din Profa (Mz Pl acte); — I. (T-Jiu); *Roşogeşti* s. **11.** + *-ov*: *Roşoveni* s. **12.** *Ruşeţ* t. (Sd XXII); — Al. (T-Jiu); *-ul* s. (16 B I 60); *Ruşeţ*, V. (Sur IV); nume de bou roșu. **13.** *Ruşiţă*, Bratu, munt. (RI XII 109). **14.** *Ruşaţă*, Ion și *Ruşaţi*, Ioan (I Div) sau <subst. roșeață. **II.** + *-ca, -cu, -cea*: **1.** *Roşca* b. (Dm). **2.** *Roşcan/u*, P. (Ștef); *-i* s. **3.** *Roşcari* s. **4.** *Roşcoi* s. **5.** *Roşcodan* b. (16 B III 247). **6.** + *-ov*: *Roşcov* (Dm). **7.** *Roşcul/escu, -eşti* s. **8.** *Roşculeţu*, C. (Șchei II). **9.** *Roşc/escu* (Hur); *-eşti* s. (16 B II 344). **10.** *Roştea* b. (Dm) < < *Roșcea. **11.** *Roşchilă/ă* b (Vr); *-a* t. (Pîrscov-cislău).

Roşil/a, -u; **-u** v. Roș **8** și Rus **I 11.**
Rot/a, -aru, -ă. -eni, -ică, -ilă v. Roată **3—6.**

ROTOMPAN. 1. — Stanislav, mold., 1411 (Mih. 4). **2.** *Răttmpan* (Dm). **3.** *Rotumpan* (17 A II 295). **4.** *Rotimpan* (Ștef). **5.** Cont cu răstimp: *Răstimpan*, munt., 1605 (17 B I 200). **6.** *Rotopan* (17 A V 337); *-i*, Șt., buc.

www.dacoromanica.ro

(B-răz 6, 17); -eşti s. **7.** Cf. prob. cu met. *Horlopan* b., olt. (17 B IV 323). *Rătumpăneşti* (Cat mold II).

ROVENŢA. 1. — b., olt. (Sd XXII); — — Ioan, olt. (Î Div). **2.** Cf. *Lovenţa*, olt., act. < sl.-blg ловец „vînător" (BA sl. 32).

ROVINĂ subst. **1.** *Rovinescu* (An Pl 1938 p. 7). **2.** Cu fonetism ard. *Roginǎ* b (Buc).

ROXANA n. persan, lat. şi gr. ***Roxane***, regina Macedoniei, fiica lui Darius III. **I. 1.** — fiica lui Răd. Cantacuzino-Măgureanu; — — fiica lui Ct. Cantemir (Hurm XIII). **2.** *Roxanda*, doamna lui Al. Lăpuşneanu (Ins 45; 16 B III 30). Contaminat cu numele soţului, Alexandru cel Mare, a luat forme ca: *Roxanda*, *Rucsandra*, purtate de domniţe la început. **3.** *Roxandra*, Sabie (CL); *Rosandra* (P Bor 18). **4.** *Ruxandra*, fiica lui Basarab I, regina Serbiei; etc. **5.** Cu *l* < r: *Luxandra* (P^{13}, P^{3}; Sd XV 86; XXI 83); — Văcăreasca 1823 (Ins 273) şi Loxandra (Ins 264). **6.** *Ruxăndariu* fam. (Buc). **7.** *Rusanda* (P Bor 8, 34); *Rusa(n)da* (Mîneci; AO III 471); *Rusăndescul* (Isp IV^{1}). **8.** *Rusăndoiul*, G. (Puc). **II.** Scurtat prin apocopă: **1.** *Ruxa*, N. (RA II 419). **2.** *Luxa* f., olt. (Cand; Cras 46). **3.** *Luxiţa* f., olt. (Cand 176; P^{8}). **4.** Prin sincopă: *Luţa* = Luxandra f. (Î Div. p. 389); *Luţă*, Mihai (Î Div). **5.** Prin afereză: *Siţa* (Sc) şi **6.** *Sanda*.

Roz/a, -in -u v. Groază **2, 3, 5.**
Rozavlea v. Grozav **4.**
Ruesandra v. Roxana **I 2.**

RUDOLF n. german. **1.** — Popescu, ban. olt., 1716 (AO III 19); — Orghidan (Braş); *Rodulful* moşie (Ţ-Rom 119) la 1418. **2.** Scurtare obişnuită la saşi: *Rud* Hannes, sas (Sd I— — II 4). **3.** *Rud/a* b. (Moţ); *-eşti* s. (Sur V; Gr Buc), sau subst. rudă. Cf. şi Grud — Rudu; v. şi Dulfu, Partea a III-a.

Rudu v. Grud **2** şi Rudolf **2.**

RUG subst. **1.** *Ruga* udvornic ard. (11— —13 C I 171) act.; Rugescu. **2.** *Rugaş* (Ur XXII 72); *-evici* (Dm); *Rugăş/escul* (Ştef); *-eşti* s. **3.** Cf. *Rughi* fam., mold. (RI VI 80); — Şt. (BCI VII 86).

RUGINĂ subst. **1.** — b. (Ştef; Sd XI 273, XVI; Glos; Ard I 243); — P. şi jupîneasa lui, *Ruginoae* (Sd XXII); *Ruginoasa* s. < n. marital. **2.** Rotacizat: *Rugirǎ* b. (Ştef).

Ruhat v. Rohat **3.**

RUIA. 1. — b. (16 B II 123); m-te (Rel); Bănesti de *Ruia* s. în sec. XVII. **2.** *Ruic/a* t.; *-ă*, ard. (Viciu 34). **3.** *Ruiu*, Gh., olt., act.; *-l* vlah din Serbia (DR IV^{1}). **4.** *Ruţuşi* fam. r. Buzău (17 B IV 531). Cf. *ruiu* = ciocîrlan (Păs). V. şi Grigorie I 15.

RUJĂ subst. **1.** *Ruja* pren. şi fam., ard. (Paş); — **f.** (Drag; Ard; 16 A I 245, III 229; Sd XI 87); — fam. (Ard II; RI XIII 285) etc.; *Rujă* b. (16 B III 231). **2.** Cf. *Răja* b. (Ard II 94). **3.** *Rujea* (16 B I 84); — de Cotnar (17 A V 291). **4.** *Rujan* (17 B II 58); — — Niţu, munt. (BCI VIII 35); *-a* (nume de vită). **5.** *Rujen* (16 B I 43). **6.** *Rujici* (Dm).

Rul/ea, -eni v. Rola **3.**
Rumăn, Rumîn, -el, -escu, -ii, Rumîr v. Romîn **II 1—4.**
Rumînaţi v. Romanat **4.**

RUNC subst. **1.** *Runc/u*, Ioan (Moţ); *-escu* (Mus 11). **2.** *Runcan*, Ioan act. **3.** *Runcenescul*, R. (16 B II 18) < *Runceni + suf. *-escu* în loc de *-eanu* spre a evita repetiţia.

RUPE vb. **1.** *Rupo* b. (16 B III 10). **2.** *Rupa*, Ion, mold. (Sd VII 67); — ţig. (17 A III 17); *Rupă*, ard. (Viciu 34).

RUPTURĂ subst. **1.** — Mic (Dm). **2.** *Rupture* b. olt. (Sd VI 457).

RUS, etnic, luat, ca şi alte etnice, în funcţia de prenume, din care se creează, în a doua generaţie, un patronim sau n. de familie, aşa că el nu poate indica întotdeauna originea etnică; mai intervine şi sensul de „blond, roşcat" (Tiktin) al cuvîntului *rus* ca şi în *l.* sud-slave (Miklosich) şi adj. rom. *rus*, *rusav* cu acelaşi sens. După 1775 „Rusu" indică numai originea etnică (BA sl. 19). **I. 1.** *Rus* b. (Ard; Moţ; CL); *-eni*, *-eşti ss.*; *Rus* Mihai şi — Toader (Dm); *-u* (Ştef); *-ul* (Dm; Ştef; Buc); prenume: *Rusul* şi fratele

www.dacoromanica.ro

său Laur (17 A V 237); — fiul lui Gavril Ncmiş (17 A V 262); — fiul lui Toader Parovii (17 A IV 453); — Soli, mold., 1618 (BCI IV 204); *Rusul* sîn Iona Tuţulescula, într-un act. slav. (Glos) „R. fiul lui Ioan Tuţulescu" (Tătulescu în mss. Singeorgiu 1507). **2.** *Rusulei*, Ivan (17 A III 101). **3.** *Rusuleţ*, I. (17 A II 202). **4.** *Rusa* f., act.; *Rusa* zis şi *Rusu* şi *Rusin*, Stan (Flor 36; Ţ-Rom 105, 111); *Rusa* = *Rusul*, Stoica 1415 (Div 53). **5.** *Rusan* fam. (Buc; Ard); *-ul* (17 A II 193); *Rusăn/eşti* s. (C Ştef; Giur 331); *-escu* (IS 277); *-escul* (Sd XVI 74); cf. cu h: *Hrusana* (Conv. Lit. 1922 p. 410). **6.** *Ruse* (P[1]); — I. (17 A IV 118). **7.** *Rusea* (17 A II 233); *Rusia* b. (Sd XI 87). **8.** *Rusăeşti* s. (C Ştef). **9.** *Rusaila* b. (Sd XV 79). **10.** *Rusen* (17 B III 36); *-i* s., mold. (Ştef); *-eşti* s. (16 B III 219). **11.** *Rusil* din Drajna (Drj 49); *-ă*, C. (Ocina); Bîsca *Rosilii* sau *Roşilii* apare la 1819 în forma Basca Rusului (BCI IV 153). La Rusaila şi Rusil(ii) poate fi o influenţă a subst. Rusalii. **12.** *Rusin* b. (13—15 B 147; Drj 77; Cat; 16 B VI...) etc.; *-eşti* (Cat). **13.** Forma *Rusii*, cu s în loc de ş, apare în două toponime moldovene, sat şi moşie (C Bog; Sur XXIV), zise mai tîrziu Siliştea *Ruselor* (C Neamţ II 14—16) şi numite, se spune, după Rus Toader 13 bis. *Ruşi* şi *Rusciori* ss. **14.** + *-man*: *Rusman* diac din Vălenii de Munte 1711, 1719 (BCI XI 91, XV 62) şi strămoşul acestuia (+ *-ean*): *Rusmăneanul* din Vălenii de Munte (17 B I 319), care la 1608 se vindea „vecin" cu moşia şi feciorii. **15.** + *-oiu*: *Rusoiul*, St. (17 B I 481). **16.** Femininul circulă ca prenume de faimă sau de modă: *Rusa*, f., munt. (16 B III 322; P[14]); f., mold. (Sd VII 379); olt. (AO XV 287); dobr. (RI XI 205). **17.** Cu u > o: *Ros* b. (Ard); *Rosin*, M. (Olt). **18.** + Sindilar: *Rusindelaru*, act.

II. Rus + *-cu*, *-ca*: **1.** *Rusco* (Dm); boier (16 B IV 130); — post. (17 B II 281). **2.** *Ruscan*, T. (Buc); *-i* s. (Ştef). **3.** Feminin: *Rusca* (Ştef; Tec I; Isp II[1]; 17 A IV 486, V 277); — soră cu Mărica (16 A I 166); — fiica Şendrei hatman (A Gen II 71); — Căldăruşoaia (17 A V 23, 156); — cneaghina 1609 (Sur XXI); în genitiv: *Ruscăei*. **4.** Cu h: *Rusca* = *Hrusca* t., mold. **5.** + Roşca: *Ruşca* moşie (Tec II); f. (Ard).

III. Din ung. *orosz* „rus": **1.** *Oră*ş b. (DM 33; Sd XI 86, 274; Isp I[1]; 17 A I 12) etc.; *-a*, *-ani*, *-eni*, *-inca* ss.; cf. şi (BA ung). **2.** *Oroş* (Mar); — Cazan (17 B III 376). **3.** *Orţş*, *-escu* (Dm). **4.** *Oreş*, Iurie (16 A I 338). **5.** *Oriş* fam. (Dm; Ştef). **6.** Cont. cu subst. oraş: *Oraş/a*, *-ani*, *-ul* ss. La formele 1—5 înlocuirea lui *s* (< ung sz) cu ş provine din confuzia cu subst. oraş.

Rusanda, Rusând/eseu, -oiul v. Roxana **I. 7, 8.**

Ruse/a, -an, -o v. Rus **II. 1—4.**

Ruseni v. Răus **3.**

Ruset v. Rosetti **1.**

Rusin, -delaru v. Hrusa **2** şi Rus **I. 12, 18.**

Rus/man, -oiul v. Rus **I. 14, 15.**

Rusmir v. Razmir **2.**

RUSTA n. balcanic. **1.** — **f.** (16 A I 98). **2.** *Rustea* lefegiu, 1655 (Sd IV 43); — Ghence, socrul lui Şerban Vvd Cantacuzino; — Ghinea, 1690 (BCI XI 14); — olt. (AO XVIII 143; Tis 351, 370; 17 B I 242, II 274); *Rustea*-Văleanu, Gh. 1714 (IO 128); *Rustea*, zis şi *Roste* (Gorj 306). **3.** *Rostoe*, Achim 1714 (AO XXI 189). **4.** Cf. *Rostăcel* s. (16 B IV 270). **5.** *Ruştea* b. (16 B V 315).

Ruşaţ/ă, -i v. Roş **I 14.**

Ruşea v. Rus **II 5.**

Ruşeţ, Ruşiţă v. Roş **I. 12, 13.**

Ruştea v. Rusta **3.**

RUTĂ subst. (plantă) < lat. *ruta*. **1.** *Rutea* (17 B III 289); — N. (16 B I 85); — ţig. (16 B I 43). **2.** *Rutaş* boier, 1437 (Ţ-Rom 177; AO XVII 289).

Ruxa, Ruxandra, Ruxăndariu v. Roxana **I. 4, 6. II. 1.**

www.dacoromanica.ro

S

SABADIȘ < magh. ***szabados*** „liberat". **1.** — Ion, ard. (CCos II 472). **2.** *Săbădașu*, ard. (BA ung. 31). **3.** Cu d > t : *Săbotăș* s. vechi, mold.

Sabian v. S i b i u **I. 3.** și S a b i e **3.**

SABIE subst. **1.** — fam., frecv. (Buc) ; *Săbi/escu*, I. (An Pit 78) ; *-ești* s. **2.** *Săbieul*, (Dm. Sur X). **3.** Cf. + *-an* : *Sabian*.

SAC subst. Derivatele se confundă cu ipocoristicele lui Isac ; v. acesta Partea I.

SACALĂȘ < ung. ***szakallás*** „tun mic" săcăluș. **1.** — Ivan (Ștef) ; — (Sur III) ; *-escu* ; *-ești* (azi Săcăleni) ; *Sacalișești* s. (Ștef). **2.** *Săcăluș*, C. (17 A IV 413) ; *Sacaluța* t. (Ștef).

Sacina v. S a s **5.**
Sac/iu, -ută, -oți v. S a c **1—3.**

SAFIR subst., vechi : samfir, zamfir < gr. σάμφειρος, sl. самъфиръ ; cf. și n. ebraic Saphira, soția lui Anania (Faptele Apost. § 5).

I. 1. *Safir* fam. (Sur VIII, XXV) ; — sau *Safer* 1709 (Sur VII, XXII) ; *Safera* b., munt., 1639 (Sd VII 273). **2.** *Safir/a* f. (Sd XXII ; IIur) ; *-escu*. **3.** *Safirin* (Puc) ; — episcop.

II. 1. *Samfir* act. ; *-a* (16 B III 370 ; Hur 47 ; BCI X 98 ; 17 A V 177). **2.** *Samhira* (16 A III 49). **3.** + *-ici* : *Samfirici* (17 A V 227). **4.** *Samfora* mona. (Sd XIX 64). **5.** *Sanhir*, *-a*, reg. (P Bor 9). **6.** *Sofora* f. (V Bistr-Bicaz).

III. 1. *Zafir* și *Zahir*, olt. (Sd VI 484). **2.** *Zafira* f. (P Bor 4 ; Pom ; Ins 338 ; Ard) ; — j-ța (17 B III 186). **3.** *Zefirița*, Tzigará (Sd XIX 121). **4.** *Zamfir*, *-a* prenume ; *-ești* s. ; *-escu*, Duiliu ; *-oiul*, forme actuale. **5.** *Zanhir* (Sd VII 58) ; *-a* zisă și *Sanhira* f., mold. (BCI IV 16).

IV. Scurtări : **1.** *Fir*, Ion (Hur 100) ; *-escu* ; *-ești* s. **2.** *Fira* log. (17 B I 363) ; — f. (Puc). **3.** *Firan* act. ; *Firănescu* (Puc). **4.** *Firea* (Puc ; AO XVII 74). **5.** *Fireanța*, Ivanco, log. 1652. olt. (Sur VI) < Firu + Fisențca < Vincențiu, v. ac. (Partea I). **6.** *Firică* (Sd XXII). **7.** *Firincă* b. (AO XVI 373). **8.** *Firo* și *Firev* (Dm). **9.** *Firoiu* act. **10.** *Fironi(e)*, mold. (Sd XXII 356). **11.** *Firu* și *-lescu* act. **12.** *Firuș*, St. (Sd V 446). **13.** *Hir/ești* s. (Dm ; 16 A I 480) ; *-escul*, Gav. (Băl III ; 17 A IV 128). **14.** *Hira* log. (16 B VI 58 ; Olt ; Sur VI ; Sd VI 481). **15.** *Hirică* (P[3]).

Safranu v. Ș o f r a n **3.**

SAHA. < tc. ***sahá*** (viroagă, deltă, DLR). **1.** — Jupîn Cazan (Div 76). **2.** *Sahan* **3.** *Sahini*. A. act. **4.** Cf. *Sahia*, Al. scriitor

SAHAC < arm. ***sahak*** „catolicos" 1. *Sahac*, Radul (13—15 B 92). 2. + *-ov*, *Sahacov*, R. 1431 (Deal 12), prob. același cu precedentul.

SAHAT. cuman < arab „ceas" (OR II 356) **1.** — (Cat ; 16 B I 190) ; — popa (17 B I 190) ; *Săhăteni* s. **2.** Cu schimb. părții finale : *Săhoteșli* s. (AO XII 248).

SAIN. 1. — b. (Ard) ; — diac (16 B IV 218). **2.** *Săinoiu*, Gh. (Gorj 239).

SALCIE subst. și var. *salcă*. **1.** *Salce* (Giur 91) ; — Ion, spătar (16 A II 3).

www.dacoromanica.ro

2. *Sălca* (Hur 101). **3.** *Salcu* (Ard II 174). **4.** *Sălcişor* 1382 (O Dens I 394).

Samfir, -ici, Samfora v. S a f i r **II. 1, 3, 4.**
Samhira v. S a f i r **II. 2.**
Sanda v. R o x a n a **II. 6.**
Sanhir, -a v. S a f i r **II. 5, III. 5.**
Sanislav v. S e n e s l a v **I 2.**
Sară v. S e a r ă **1.**
Sarb/ăca, -uca, -uşcă v. S î r c a **A. 2, 3, 5.**
Sardin v. S e r d a n **3.**

SAS etnic, < germ. ***Sachse*** „sas, saxon", luat mai întîi ca prenume, devine nume de familie; rar indică originea etnică. **1.** *Sas* Vvd, fiul lui Dragoş-Vodă; *Sas* pren. (Dm; Ard; 17 B I 312); *Sas* din Văcăreşti r. Roşiorii de Vede (16 B VI 94); — din Dudeşti (17 B IV 48); — Iancu *Sasul* Vvd (1579—1583) bastardul lui Petru Rareş cu o săsoaică. **2.** *Sasu* fam.; *-l* (Buc); *-l* Cîrstea 1599 (Glos); *Săs/eni, -eşti, -eani* (Dm), *Sas/a, -ova* ss. **3.** + suf. *-cu, -ca* + Sascu, şi, pentru femei. *Sasca* prenume f. (Dm; Ştef; 16 A I 327, II 143; 16 B I 39); — Radul (AO XIX 135). **4.** *Săscio/ri, -aia* ss. **5.** *Sascina* f., olt. (Sd V 394); — sau *Sacina*, nepoata Albului (Vit B 10).

SAT subst. **1.** *Satu* fam. (Şez). **2.** *Săloi*, Ion (AO XI 69). **3.** *Săteanul*, Barbul (din *Săteni*) 1742 (BCI XI 69).

Săbădaş, Săbotăş v. S a b a d i ş **2, 3.**
Săbi/an, -iu v. S i b i u **I. 2, 3.**
Săbi/erul, -eseu v. S a b i e **1, 2.**
Săbotăş S a b a d i ş **3.**
Săcăluş v. S a c a l ă ş **2.**
Săcăr/ea, -ici, -oiul v. S e c a r ă **3—5.**
Săcui/a, -an, -ul v. S e c u i **2—4.**
Săhăteni, Săhoteşti v. S a h a t **1, 2.**
Săiman v. S e i m e n **1.**
Săinoiu v. Ş a i n **3.**
Sălea v. S a l c i e **2.**
Săliman v. S o l i m a n **2.**
Sălt/ăneşti, -ea v. S e l t e **1, 2.**
Sămbureseu v. S î m b u r e **2.**
Săngurian v. S i n g u r **2.**
Sănislav v. S e n e s l a v **2.**
Săo/ani, -ariul v. S e u.

SĂRAC adj. **1.** — (Viciu 16); — Florin (MO 10 feb. 1949); *-ul* (Hur 92; Tec I). **2.** *Săraca* f., ţig. (16 B IV 173); — fam. (Hur). **3.** *Sărăc/uţ*, P., mold. (Sd VII 350); *-eşti, -eni* ss. **4.** *Sărăcilă*, V. (Tec I). **5.** Valea *Siracului* t. (16 B I 187). **6.** „*Iraca* baba" 1712 (Sd VIII 168), cf. expresia mold. „iracan-demine".

Sărb/a, -ea -uel v. S î r b **3, 4.**
Sărb/ăca, -uca, -uşcă v. S î r c a **A 2-5.**
Săre/a, -u v. S î r c a **B 2, 3.**
Sărdăn/escu, -eşti v. S e r d a n **2.**
Sărin/euţă, -el v. S o a r e **13.**
Sărsailă v. S e r s e **3.**
Săsei/ori, -oara Săs/eni, -eşti v. S a s **2.**
Săt/eanul, -oiu v. S a t **2, 3.**
Sber/aş, -ea v. Z b i e r a **II 2, 3.**
Sbiari, Sbiera v. Z b i e r a **II. 1, 2.**
Sbuchea v. B u c h e **6.**

SCANDAL subst. < gr. σκάνδαλον „păcat", „intrigă". **1.** — (Dm). **2.** Fără *s*, cf. *curl* din scurt: *Candală*, ţig. (16 B II 16); *Candale*, ard. (An Com).

SCARLAT cf. lat. med. ***scarlatum*** „catifea roşie"(Rel p. 396). ital. *scarletta*, ngr. σκαρλάτον, tc. *iskerlet* „ştofă (sau numai culoare) stacojie"; antroponim grec, echivalat cu apusceanul Carol, adus la noi după 1600. **1.** — zis şi Carol Vîrnav (RI VI 65); — zis Carol Rosetti, — Calimah Vvd; *Scărlati* (BCI V 37); *Scărlăt/escu*; *-easca, -eşti, -oaia* ss. **2.** Cu afer.: *Cărlat*, S. (BCI V 34); *-i* (ib. 36); *Cărlate* (Sur XI). **3.** *Scărlet* (Tec I; Costin; BCI I) zis şi *Scrălet* (Sd XVI 183, 196). **4.** *Scherlet* 1602 (17 B I 53, II 278). **5.** Cu afer. şi sincopă: *Cherleşti* s. fostul jud. Olt (IO 7) < *Scherlet + eşti. **6.** *Scîrlet* (Bîr I; Arh etc.).

Scar/lenţa. Scăr- v. C ă r l e **III. 3.**

SCAUN subst. **1.** — Neagoe zis şi Neagu *Scaun* (17 B III 278, IV 176); *-ul*, Stoica (17 B I 318); *-ul*, Drăghici (17 B II 278). **2.** Marital: Stana *Scăuniţa* (Vieri 72).

Scăntei v. S c î n t e i e **2.**
Scărlati, Scărlăt/eseu, -eşti etc., **Scărlet** v. S c a r l a t **1, 3.**

www.dacoromanica.ro

Scărlenţa v. Cărle **II. 3.**

Sche/aua, -ia, -ii, -iu, -ul v. Şchiau **II 3, 4, 6, 7.**

Scherlet v. Scarlat **4.**

Schianca, Schiau/e, -l, Schinca, Schiula v. Schiau **II, 1, 2, 5.**

Schintea v. Scînteie **4.**

Schiopu v. Şchiop **3.**

SCÎNTEIE subst. **1.** *Scîntee* (Dm; Arh; 17 A III 143, V 209) etc. **2.** *Scînteĭ*, Toader (16 A 11 22); *Scăntei*, V., mold. (BCI IV 128). **3.** *Scîntéa* (Ştef). **4.** *Scintéa*, Sandu (AO XVII 327).

Scîrlet v. Scarlat **6.**

Scîrtoaje v. Cîrtoajă **1.**

SCOARŢĂ subst. **1.** (Dm; Ştef); — zis şi *Scorţea* (16 B V 109; AO XVIII 135). **2.** *Scorţeş* comis (Sd IV), zis şi *Scoarţeş* (Vr; Sd XI 86) etc., şi *Coarteş*, socrul lui Costin postelnic (RI XI 45). 3. *Scorţul*, olt. (16 B VI 338). **4.** *Scorţ/ăscu* (Tec II; Ur XXII 218); *-escu* (Arh); *-eşti* s. (C Ştef); *-ăuţi*, s., mold. 1407 (Glos) *-eni* ss.; *-eanu* fam (< Scorţeni s.). **5.** *Scorţarul* s. **6.** Toader *Scorţeşti* (sic), comis, mold. 1663 (RI XII 237). **7.** + *-un*: *Scorţun* moşn. (AO X 129). *Scorţi*, D. (Cat Br).

Scodrea v. Scorde **3.**

Scond/ăceseu, -oc v. Conda **9.**

Scoposeni v. Copos **3.**

Scorţ/arul, -ăscu, -eanu, -eni, -escu, -eş, -eşti, -ul, -uu v. Scoarţă **2—7.**

SCOBI vb.; cf. şi subst. *scoabă*. **1.** *Scobea*, Manea (17 B IV 382). **2.** *Scobai*, act. **3.** *Scobici* fam. **4.** Compuse: *Scobihornu* (Arh); *Scoghihor[n]*, M.[1] mold.; *Scobiola*, mold. < a scobi în oală.

***SCOLOPENDIE** cf. gr. σκολοπένδρα **1.** *Scolofendie* preot (Ştef). **2.** Cf. *Calafendeşti* s. (Ştef) < * Scalafindeşti, explicat de Ioan Bogdan (Ştef II).

SCORDEA < ngr. σκόρδον „usturoi". **1.** *Scordea*, Criste 1680 (IO 16). **2.** *Scordilă*, olt. (RI VI 263). 3. Cu met. *Scodrea* fam., act.

SCORE cf. rus скоро „iute", şi coincid. dac: Scoris şi Scorilo (OR I 583). **1.** *Scor/e* din Boteni (17 B IV 577); *-ea* (Drag 34); *-ea* log. (17 B IV 356); *-eni* s. **2.** *Scorei*, Andrei; *-u*, olt. (Sd XXII). **3.** *Scora f.* (M mar). **4.** *Scoril/a* s.; *-eni* fam., olt. (17 B IV 179). **5.** *Scoriciu*, mold. **6.** *Scorata* t. (Tis). **7.** Cf. *Scurea*, St. (Lic Pl 370).

SCORNI vb. **1.** *Scornea*, E. (T-Jiu). **2.** *Scorniceşti* s.

SCORPAN, cf. subst. scorpie. **1.** — (Arh; B-răz 68; Sur VIII). **2.** Fără *s*: *Corpan* (16 A III 91); — vornic (Sur XVI); cf. şi subst. corpanca (un soi de peşte).

Scrălet v. Scarlat **3.**

Scriban v. Scriv **4** şi Zgriban **2.**

SCRIPCĂ, subst. **1.** — (Dm; C Ştef). **2.** *Scripcea*, Florea (Şchei I).

SCRIP(Ţ) var. mold. < subst. scripet (Tiktin). **1.** *Scripa*, N., act. **2.** *Scripe*, Gh. diac (Sur XIV). **3.** *Scripi*, I. 1762 (Vit B 12). **4.** *Scripţu*, Gr. (Sur VIII); *Scripţeştii*, neam braşovean (BCI XII 88). **5.** *Scripţăneşti* s. (Sur VII).

SCRIV-** cf. gr. Σκριβάνος < lat. ***scriba „scriitor" **1.** *Scrivan*, Gh., mold (A Gen I 61). **2.** *Scrivilă*, D-tru (16 A IV 251). **3.** *Scrivulin*, Drag. din *Scrivuleni* (16 A I 346). **4.** Vasile Popescu, ca arhiereu ia numele Filaret Scriban, prof. în Iaşi la 1836; *Scriban* fam. (Puc).

SCULĂ subst. **1.** *Scule* b. **2.** *Sculeş* (16 A IV 38; 17 A III 158; Ur XXII 387). **3.** *Sculotă*, Nan 1431 (Flor 79).

SCUMP adj. **1.** *Scumpul* (Dm). **2.** Din rus. скупой „avar": *Scupu*, Pătraşcu (RI XII 109). **3.** Cf. *Scuptrei*, Ion, 1661 (Sur XV).

SCUND adj. **1.** *Scundul* s., olt. (Sd XXII) — Andrei, gelep., 1590 (Hurm XI). **2.** *Scundea* 1642 (Drag 36).

Scup/trei, -u v. Scump **2, 3.**

Scurea v. Score **8.**

SCURT adj. **1.** *Scurtu* frecv.; *-l* (Dm); *Scurt/a* şi *-eşti* ss. 2 + *-an*: *Scurtănescul* (Am 157).

www.dacoromanica.ro

SCUTELNIC subst. vechi „o categorie de birnici". **1.** — *u*, Ioan, mold., act. **2.** Prin căderea lui s : *Cutelnicu*, Emilia, mold., act. **3.** Din subst. scutire : *Scutirici* (17 B II 63).

Seachil v. S e c u i **5.**

SEARĂ subst. **1.** *Sară*, M. (Bîr II). **2.** *Decusară* (LM ; Kog III 14 ; Isp VI[2]). **3.** Prob. *Serea* şi *Serescu* act., sau < Serafim (Partea I-a).

Sebiceu = Sibiciu v. S i b i u **II 1.**

SEC adj. **1.** *Secu*, Stan (Mz Pl acte) ; *-la*, Ioan act. **2.** *Secul/a* băn. — act. *-ici* fam. **3.** *Seca* sulger (16 B I 138). **4.** *Secea* (16 B II 375).

Secheli, Sechil v. S e c u i **5.**

SECARĂ subst. **1.** — (C Ştef). **2.** *Săcară* (Dm) ; *Sacară* (Arh). **3—5.** *Săcăr/ea* (Petr 15) ; *-ici* mold. ; *-oiul* (Şchei I).

SECHERĂ < magh. ***szekér*** „căruţă", **1.** — (Puc). **2.** *Sencheru* (ib. 114). **3.** Prob. *Sichir* s. (16 B I 81). **4.** *Sechiraş*, mold. (Sd XXI) < ung. ***szekéres*** „căruţaş".

SECUI etnic. **1.** *-u*. **2.** *Secuia*, Gl. (Met 48) şi s. ; *Săcuia* b. (Sur IV). **3.** *Săcui/ul*, St. (Dm) ; *-esculul* munţii. **4.** *Săcuian*, ciaşnic (Sur IV). **5.** Din magh. ***székely*** „secui" : *Sechil*, Sim. (16 A IV 140) ; *Seachil* pîrcălab (16 A II 166) ; — boier 1562 (C Neamţ 4) ; Moise *Secheli*, general ungur, la 1600.

Secu/la, -lici v. S e c **1. 2.**

SEIMEN subst. (ostaş lefegiu). **1.** *Săiman* (Sd XXI ; Ur XXII 221). **2.** *Seiman*, N., băn. (Anuar CMI Trans. 1929).

SELAGE cf. ung. ***Szilágy***. **1.** — (Moţ). **2.** *Selajani* s. (Dm) azi *Sălăgeni*. **3.** *Stlaghi* b. (17 B II 77).

SELTE cf. ***Seltis*** şef peceneg (D. Cantemir, Hronicul). **1.** *Seltea*, munt. (BC LIV 159) ; *Săltea*, olt., act. **2.** + *-an* : *Săltăneşti* s. (Olt).

Sen/a, -ă, -ecăuţi v. S e n e s l a v **II. 1, 6.**
Sencheru v. S e c h e r ă **2.**

SENESLAV n. slav. **1.** — Vvd., 1247, nume împrumutat, produce variante în onomastica română : **2.** *Sanislav* (Ard) şi *Sănislav*, ard., 1688 (Paş). **3.** *Senislav* pren. (P[3] fila 20 vo). **4.** Cont. cu termenul, *sin*, sîn „fiu" : *Sinislav* s. zis şi *Sînislău* (RA II 409).

Sengurican v. S i n g u r **2.**
Senislav v. S e n e s l a v **3.**

SERDAN. tc. **1.** — (Vlah. P B) ; *-ul* s. **2.** *Sărdăr/escu*, Corniţă (AO XXI 133) ; *-eşti* s. (Giur 256). **3.** Cf. *Sardin*, sătean din Păcureşti (Nif). **4.** Cf şi *Şărdan*, Şt. (Î Div) şi *Şerdinescu* (IS 278 ; Puc).

Seret v. S i r e t **1.**
Serpega v. Ş e r b e g a **3.**

SERSE cf. tc., ***serserin*** (Condica lui Ienăchiţă Văcărescu mss. Ac. RPR, p. 24) „vagabond" şi blg. сердем „nerod" < tc. **1.** *Sers/ea* fam., munt. ; *-escu* şi *Serscu* din Chiojd (Mz Pl I 44). **2.** *Sirsia* din Chiojd (Giur 27). **3.** Cf. *Sărsailă*, Ionaşco (Sd XVI), < subst. sarsailă.

SEU subst. **1.** *Săoani* s. (17 A II 245). **2.** *Săoariul*, Hristodor, mold. (Sd. XI 93) < < varianta mold. „său".

Sfranţa v. F r î n c **III. 4.**
Sfrăceşti v. F r ă c e a **1.**
Sfrenţ v. F r a n ţ **7.**
Sghibarţă v. G h i b a r ţ **2.**

SIB- sl. ; cf. blg. сиба „corn" (copacul) (Weig Flussnamen). **1.** *Sibu* log. (17 B II 439). **2.** + *-in* : *Sibin* vornic din Buzău (16 B I 179) ; *-i* s. morlac (Morl 14) ; Marctić afirmă că este un nume obişnuit la sîrbi (Rad vol. 81, p. 92). **3.** + *-iş, -oiu* : *Sibişoiul* t. (Mus).

Sibişteni, Sibieni, Sibieşti v. S i b i u **II. 2.**

SIBIU n. oraşului este antroponim ; coincidenţă trac. Sibiaenus b. (OR I 545). **I. 1.** — b. din Buzău (Cat) ; — log. şi diac (ib) ; — spătar (16 B I 34) ; — fiul lui Odor cu fraţii, primesc ocină la Pătîrlage (16 B III 267, IV 125, V 8, 169) ; — log., 1585, cumpără ocină pe Teleajen (16 B V 197) ; *Sibiiu* din Ciocani (16 B IV 309) ; — fiul lui Radu din Ţigăneşti, 1686

www.dacoromanica.ro

(BCI XI 64). **2.** *Săbiiu* (Xen III 101); *Sîbii*, Nica din Sîmbăta (Braş). **3.** *Săbian* (16 B II 210); *Sabian*, Alexe 1691 (Tec I). Piatra *Sabianului* = *Şebianului* (Drj 30). **4.** + *-at*: *Sibiatu* t. fostul jud Olt. (I Div). **II.** Apropieri: **1.** *Sebiceu* sat în Bz (17 B II 386) azi *Sibiciu*. **2.** *Sibişteni* ceată de moşneni [16 B I 30, 35); moşnenii *Sibieşti* sau *Sibieni* [din Sibiciu] Bz. 1838—9, (Î Div); *Sibiştian* 1506 (Rep D 207).

Sichir v. S e c h e r ă **3.**

SIGISMUND < germ. ***Siegmund***, împărat german şi rege al Ungariei, numit în cronici *Jicmon* < ung. *Zsigmond*. **1.** *Jimăn* (I Bot 15). **2.** *Jăman* crai în lit. populară (Păsc 153) **3.** Din magh. ***Zsiga***: *Jiga*, ard. (Paş; Bih); — olt. (Hur; Drag 36). *Jigoianul* 1525 (D Gorj).

SIMINIC subst. (plantă). **1.** *Siminichioae*, Safta (Tec II). **2.** *Siminicescu*, Oprea (AO XVIII 148).

Sin v. S i n P a r t e a I şi SÎN

SINET subst. (document). **1.** *Sinitaru*, V., mold., act. „păstrător de sineturi". **2.** Prob. *Sinitaş* fam. (Sur X).

SINGUR adj. **1.** — D-traşcu (16 A II 227); *-a* f. (C Bog; 16 A I 75); *-eni* s.; *Sîngur* (Ştef); *-eni* s. (ib). **2.** *Săngurian*, mold.

Sinislau v. S e n e s l a v **I. 4.**
Sinit/ar, -aş v. S i n e t **1, 2.**
Siracul v. S ă r a c **5.**
Sîrbul v. S î r b **3.**
Sire/a, -uţa v. S î r c a **B, 5.**

SIRET hidronim, de origine neclară, Bogrea citează Σέρετος castel roman în Dardania (DR II); apare şi ca antroponim. **1.** *Seret* („Sceret" în doc. latin) b., ard., 1229 (11—13 C I 141); *Seretu* s. mehedinţean (AO XVI 262). **2.** *Sirel*, pîrcălab şi *Siretiţa*, soţia lui, într-o baladă olteană inedită (Col Inst. de Folclor), dar varianta editată (Conv. Literare XXXIII p. 772) dă Siret Cîrpălab. **3.** Cu suf. *-an*, de apart. locală, *Siretean*, Roman (Sur XXI).

SIRIA ţară **1.** *Siriul* munte (Culmea Buzăului), cf. tc. ***Sivi*** (Bogr. DR II 799), zis şi *Sireu* în balada lui Gheorghelaş; cf. Efrem *Sirul*, scris: „Siriu" într-un act (16 B I 191), fiind originar din Siria. **2.** *Sirian*, Panaite (Bîr I). **3.** Cu s > ş: *Şiriu*, C-ţa, act. şi s. reg. Dobrogea; *Şiria* s. băn. (Ard).

SIRMĂ subst. (sîrmă). **1.** *Sirmă* b. 1675 (IO 37). **2.** *Sîrmă* b. (17 B I 424).

Sirsia v. S e r s e **2.**

SIS sau ŞIŞ, cf. Sisinie şi Sisoe, sau subst. şiş. Coincidenţe dac Sisie, Sisinus bb., Sisa şi Sisia ff. **1.** *Sisul* munte în Istria (DR I 196); *Siseşti*, scris şi *Şişeşti* s. olt. **2.** *Şişa* b. (13—15 B 69) şi *Sişa* b. 1415 (Rep D 37; Div 53) poate fi aceiaşi persoană. **3.** *Şişul* Giurca (AO XVII 310); *Şişescu* (Tis; Gorj 72).

SITĂ subst., var. ard. sită. **1.** *Sitea* fam., olt., ard. (Sur VI; Paş). **2.** *Sîtea*, ard. (Paş). **3.** Cf. *Sitişeşti* s. (RI XVIII 23). **4.** + *-man*: *Silimană*, Lupul, olt., 1652 (Sur VI).

Siţa v. R o x a n a **II 5.**
Siurie v. S u r i c **2.**

SIV adj. **1.** *Sivu* (Sd XXII); *Siva*, Ioan (Bîr I); cf. şi „Siva" din cîntul „Vasilcei". **2.** Cf. din altă temă (?), *Siviţ*, Gl. (16 A IV 262).

Sîbii v. S i b i u **I. 2.**
Sîbur v. S î m b u r e **1.**
Silaghi v. S e l a g e **3.**

SÎMBURE subst. **1.** *Sîbur*, olt. (17 B II 239). **2.** *Sămburescu*, C. (AO V 119). **3.** Cf. din altă temă: Valea *Sîmbului* (Sd XVI 400).

SÎN < sl. **сынъ** „fiu", termen folosit în actele vechi, pînă la 1850, pentru formarea patronimelor (v. la Introducere § VI D) sub forma *sîn, săn*, şi mai tîrziu *sin*; pentru numele cu tema *săn* ori *sin* este însă mai probabilă explicarea din tema comună *Sin* ce reprezintă mai multe nume calendaristice (V. Partea I) **1.** *Sîn* b. (Dm); — clucer (C Ştef); *Sîneşti* s. (Dm). **2.** *Sînia* fam. (Ur XXII 407).

www.dacoromanica.ro

3. *Stnovschi*, nepot lui Bîrlea (BCI X 82). **4.** + *-cu*: *Sîncu* (Dm); Sînco, zis şi Sinco (B Bog).

Sîn, -cu, -eşti, -ia, -ovschi v. S î n t **1—4.**
Sîngur v. S i n g u r **1.**
Sinislău v. S e n e s l a v **I. 4.**

SÎRB etnic, luat şi ca prenume, de modă, mai ales la femei. **I.** Ca prenume: **1.** *Sîrbu*, fiul lui Stoica din Chiojd (Draj). **2.** *Sărbo*, fiul lui Ion (17 B IV 217). **3.** *Sirbul*, fiul lui Gheorghe, nepot lui Nistor (17 A V 277). **4.** *Sîrba* f. şi fam. (Moţ); — Baba (Păsc 247). **II.** N. de familie. **1.** *Sîrb/u* frecv.; *-i, -eni, -eşti* ss. **2.** *Sîrbul* 1447 şi *Sîrbescul* (Dm; Ştef). **3.** *Sărbea*, Ipatie, fiul *Sărbei* (Isp II[1]), trecut la Index „Sărbea = Sărca". **4.** *Sărbuel*, D., cumpănaş (în Compania de negoţ), olt. (AO III 141). **5.** Bodea *Sîrbul* — opus lui Bodea Rumînul în acelaşi act; — (Ştef) cu sens etnic.

SÎRCA etnic, format din sîrb, sau sîrba + suf. *-ca*, valabil pentru ambele sexe, mai rar primind suf. *-cu* (Sîrcu) pt. bărbaţi.

A. 1. *Sîrbca* (< subst. sîrboaică) sora lui Miron Costin (RI XII 106), prenume de modă (ca Sasca, Armanca, Rusca etc.) v. Bogrea (DR I 213); — f. (16 A I 331); pîrîu (Dm) scris şi Sîrsca. **2.** *Sîrbaca* f., mar. (Ard I 246); *Sărbăca* f., mold. 1644 (Sd XXII). **3.** *Sărbuca* f. (17 A IV 230). **3.** *Sîrbsca* t. (Dm) şi s., olt. (Cat); redus la *Sîrsca* s., olt., fostul jud. Dolj (AO I 251). **5.** Cf. *Sărbuşcă*, Ioan (Tut) < subst. sărbuşcă. **B.** *Sîrca* antrop., luat ca prenume, de ambele sexe, apoi toponim redus din Sîrsca < Sîrbsca, sau < Sîr(b)ca după Bogrea (DR I; cf. DR III 213). **1.** *Sîrca* s., mold. şi munt.; v. Soroca. **2.** *Sărca* f. (Sd XXII 61); pren. mold Iaşi (Sd XV 187); *Sărca* apare şi ca pren. oltean la bărbaţi în urm. ex.: ginerele lui M.; — fiul lui P.I.; — Merişescu (Hur 47). **3.** *Sărcu* Toader (Sur XV). **4.** *Sîrcul*, C. (C Ştef); — fam. frecv. (Sd XXI). **5.** *Sîrca* f. (Sd XV 224), în pomelnicul familiei lui Vasile Lupu Vd.; — b. (Dens, Curs 182); — t. (Isp IV[1]); — V. (Sd III 31); Sîrca şi *Sîrcuţia* fam. (Moţ) Este o enigmă dacă numele cu *î* reprezintă o grafie *î* < *ĭ* sau se explică prin blg. сирка „plop"; Weigand explică Sîrku < sl. сирак „orfan" (!).

Sîrmă v. S î r m ă.
Sîrsca v. S î r c a **A. 4.**
Sîtea v. S i t ă **2.**

SLAB adj. **1.** — ţig. (13—15 B 144); *-ul*, Stan (16 B I 66). **2.** *Slabacu*, fam. act. **3.** + *-cea, -ciu*: *Slabcea* şi *Slabciul*, mold. (Sd VI 456); v. şi S l a v **7.**

SLAM cf. blg. слама „paie"; cf. şi „slam" < sl. слань „sărat" ca în Slam-Rîmnic. **1.** *Slama* fam., act. **2.** *Slamea* (16 B III 362). **2.** + *-in*: *Slămineşti* s. 4. Cf. *Slămînăreşti* s. (17 B III 20).

Slamna, v. S l a v **12.**

SLAV, -Ă inexplicabil ca etnic, slavii vechi fiind cunoscuţi sub numele de Şchei· Slav se mai poate explica din terminaţia legată de multe nume împrumutate ca: Vladislav, Radoslav etc. şi simplu славъ (Mikl. Lexicon) sau din subst. slavă < слава „glorie"; cf. şi srb. ***Slavolub*** (Rad 82 p. 135). **1.** *Slav* (Dm; Cat; 16 B I 60; Vr C); — cu fraţii săi Stan, Pătru... (Div 375); — ţig. 1509 (Paş); 16 B I 362); *Slavul* Dobro, tribun în Zara an. 969, dalmatin (Iorga II 337); — fiul lui Badea Ciutin 1445 (Ţ-Rom 209); — unchiaş din Vărbilău 1763 (BCI IX 125); — din Vlădeşti (BCI III 95) **2.** *Slăvulea* (16 B III 180). **3.** *Slava* f., ard. (Paş); — soră cu Sora (16 B III 99). **4.** *Slave* act.; *Slăv/ea* (17 B III 147); *-escu*; *-eşti, -eni, -uţa, -eanca* ss. **5.** + *-ei*: *Slăvei* b. (C Ştef; 13—15 B 140; 16 B IV 176), cf. şi blg. славей „privighetoare". **6.** *Slăviţa* f. (P[2]; 17 B I 384). **7.** + *-ciu*: *Slaviciu* Vătăşescu (IO 214); *-l* zis şi *Slabciul* 1525, 1545 (Gorj 269); *Slăvcescu*, M., act. (L Pl 356). **8.** + suf. *-ici*: *Slavici* fam. în Făgăraş (Paş); — Ioan, scriitorul. **9.** + suf. *-ilă*: *Slăvilă* (16 B II 165; Giur 78); — pren. (Tec II); *Slăvileşti* s (Ţ-Rom 263). **10.** + suf. *-it*: *Slăvit/escu*, C. (Î Div); — Ioan olt. (Sd XV 330; AO VI 309); *-eşti* s., sau din part. perf. slăvit < vb. a slăvi. **11.** + suf. *-na*: (ca în Dragna): *Slavna* f 1575 (AO XXII 29; 16 B I 59; RI X 128); — f 1470 (BCI IX 22); — fata Frosinei (16 A I 81). **12.** Cu *vn* > *mn*, ca în rîvni > rîmni: *Slamna* f (P[2]; P[4]; P Bor

www.dacoromanica.ro

76 , 107); — fiica lui Filipescu (IO 54). 13. *Slămnoiu*, M. (VM). 14. Prob. cu *i* epentetic *Slămineşti*, v. Slam 3. 15. + suf. *-mir*: *Slavomir* (17 B IV 218). 16. + suf. *-ui*: *Slăvui/u* iuzbaşă (17 B I 182); *-a* fam. ard. 1726 (Paş).

Slămineşti v. S l a m 3 ş S l a v 14.

Slămnoiu v. S l a v 13.

Slăv/cescu, -ea, -ei, -escu, -eui, -ilă, -itescu, -iţa, -uiu, -ulea v. S l a v 3 — 7, 9, 10, 16.

SLUGĂ subst. şi a **SLUJI** vb. 1. *Sluga*, Andriaş (16 A I 317). 2. *Slugan* (Moţ). 3. *Sluj/ăscul* (Dm); *-eşti* s. (ib). 4. *Slujitoru*, fam. din Gorîna (Acte Sc).

Smadu v. S m e a d 2.

SMARAGD subst. **I.** 1. *Smarand* b.; *-escu, -ache*, actuale. 2. *Smărăndiş* b. (Sd XVI). 3. *Zmaragda* f., mold. (Sd XI 258); — d-na (P^6), şi *Zmăragda* f., munt. (Sd XVI 77). 4. *Zmaranda* (P Bor 115) şi *Zaranda* (ib. 90). 5. *Asmarandei*, Gh. **II.** Derivate:

A. masculine: 1. *Marand* V. (Meşt Cr); *-ic*, Al., act. 2. *Marandici*, P., act. 3. Contras: *Manda* b. (17 B I 442); *Mandă*, Gh. (An Pit 27); v. şi Mand/i, -ea etc. la Manta.

B. feminine: *Smara* ipoc. act.; *Mara* f. (Giur 152) sau < Marana (Partea I). 2. *Măranda* (Tec I; Şez; Sd XV 195); *Mărăndeni* s. 3. Scurtat în: *Manda, Măndiţa* ff., act.; *Măndoiu*, D. (Meşt. Cr.).

SMEAD adj. 1. — b. (17 B IV 32); *-a* f. (P^{11}; P Bor 5; Sd VII 34); *Smedeşti* s. (16 B VI 159). 2. *Smadu* Botoşariului şi Nicolae al *Smadului* Botoşariul 1736 (AO XVI 329). 3. *Zmada* f. (Ard). 4. *Smîdul*, Iordan (Bîr II 387).

Smestanca v. S m i n t i 2.

SMEU subst. 1. — Ioan (Sd XVIII). 2. *Zmeul* Şomescu, olt. (Sd XXI); — R. (Cras 38); — Stoia (17 B IV 536).

SMIL cf. blg. смил „immortela" (plantă) (Weig). 1. — b. (13 — 15 B 66); — vechiul nume al oraşului Ismail; *Smila* t. (Sur III) „azi Simila şi Sîmila, pîrîu" (Ştef). 2. *Smilea*, vale (Mus). 3. *Smilan* (Braş), cf. şi srb-cr. ***Smilia*** f. 4. *Smil* sau Smiltzes Vvd. blg., în Sredna Gora (Balcani) sub ţarul Gh. Terteri 1281—92.

SMINTI vb. 1. *Sminteancă* fam. (Sur XI). 2. Cf. *Smestanca*, Gh. (17 A I 110), cf. şi sl. ***sumesti*** „a sminti".

Smîdul v. S m e a d 4.

SMOALĂ subst. şi vb. a smoli. 1. *Smolii* b., mold. (Sd XI 87). 2. *Smolea* (17 A II 233). 3. *Smolean* mold. (Sd XXIII); *Smolian* b. (C. Ştef; 17 A IV 367).

Smucilă v. Z m u c i 2.

SOARE subst. 1. — prenume frecvent. 2. *Soara* f. (P Bor 54); — moşneanca 1829 (Cărbuneşti r. Teleajen). 3. *Soarul*, Alexa, mold. (Isp IV^1). 4. Din pl. sori: *Sor cu* soţia Calţa 1835 (Sd XV 239); *-u* fam. act.; *-escu*; *-eşti* şi *-eni* ss. 5. *Sorea*, Ioan (Am 108; 17 B I 318). 6. *Soreaţă*, Ion act. 7. Prob. + *-enghea*: *Sorenghea* b. (Drag 258). 8. *Sorete*, C. (Moreni). 9. *Soricu*, Ioan, poetul; *Sorici*, Badea şi *Soriceşti* ceată (Î Div). 10. *Sorin* (Răc 10). 11. + *-oiu*: *Soroiu* (T-Jiu; Sd VI 495); *-l*, Iane (AO XIX 111); *-l*, Stab, 1700 din Drajna (BCI XIII 186); Radu *Soroii* (Drj 83); *Soroescul*, Neagul (Drj 1). 12. *Soroica*, St. (Am 157). 13. *Sărinel*, ard., 1680 (Paş) şi *Sărincuţă*, mold. (Sur X) < Sorin cu *o* > *ă*. Unele derivate se confundă cu cele create din subst. soră.

SOC subst. 1. *Socu*, Dan (Glos; C Ştef). 2. *Socea* pren. (P^{14} fila 21); — eponim al satului *Socii* (17 A IV 121); *Socia* b. (Ard); *Soc/eşti* s. (Tec 1); *-eni* s. 3. + *-otă*, *Socotă: *Socoteni*, s. (Cras; Cat); *Socoteanu*, olt. din *Socoteşti*. (ib.), sau < vb. a socoti.

SOCOL < sl. сокол „şoim". 1. — (16 B IV 113). 2. *Socola* b. sec. XVI (P Gov f^0 11); *Socol/an* (16 B V 44); *-escu*; *-eşti* şi *-ari* ss.

www.dacoromanica.ro

Socot/e/anu, -eni, -eşti v. Soc 3.
Sofora v. Safir 6.
Soldana v. Sultan 4.

SOLIMAN < tc. ***Suleiman***. **1.** — pan., 1456 (Dm; Hurm II[2] ; poate grafie greşită pt. Solomon; **2.** *Săliman*, olt. 1605 (Sd VI 460); — sătean 1620 (AO XVIII 149). **3.** Cf. *Sulimănitul*, Avram (AO XX 147), < vb. a sulemeni (?)

Soltan, -a, -ăneşti v. Sultan 3.
Sor, -ea, -eaţă, -enghea, -eni, -eşti, -ete, -ici, -iecşti, -icu, -in v. Soare 4 — 10.

SORĂ subst. **I. 1.** *Sora*, frecvent prenume feminin, din vechime: (Cotr 305; — sora lui Ştefan cel Mare (Dm); *Soră* (Ştef). **2.** *Soară* f. (Ard II 42). **3.** *Sorica* f. (Cotr) 553; Ins 265); f. dobr. (RI XI 208) etc. **4.** *Soriţa* f. (Dm; Ştef; BCI VII 71; Paş; C Ştef; 16 A I 353, 528, III 162; 17 A I 149). **5.** *Sorae* f. (16 A I 182, II 206); *Soroaie* f., ard. (Paş). **6.** + *-an*: *Soran* de Haţăg, Maftei, 1798, care semnează în 1816: Matiaş *Sora* (Ard II 110) *y Sorana* f., act. **7.** *Surata* f., 1546 (Glos) < subst. surată.

II. Forme apropiate. **1.** *Sorca*, nume valabil **a)** pentru femei: *Soricâ* zisă şi *Sorca* (16 B II 380, IV 217, 296; 16 A III 127) şi **b)** de bărbaţi: *Sorcă* (16 B IV 104); — din Muscel (17 B I 99); **c)** sau n. de familie: — (16 A I 485; AO III 516; Sd XI 280 mold.). **2.** *Sorcu*, V. (lsp I[1]); *Sorcescu*, munt. (BG LIV 159). **3.** *Soracă* 1530 (P Gov f[0] 16); *Soraci*, D. (17 A V 237); *Sorăcea* b., (Sd XVI). **4.** *Sorăcel*, Ion din Huşi (BCI VII 69). **5.** *Sorliţa* t. (16 B IV 370), prob. sinc. < dim. soruliţa. **6.** Cf. *Soroagă*, N., mold., act. **7.** *Soroviţi* popa (17 B II 436, IV 434), ambele nume se pot explica şi din subst. soare + sufixele *-agă*; *-oviţ*.

SORB subst. (copac). **1.** *Sorbu*, Andrei (BCI V 203). **2.** *Sorbizamă* b. (Sur VIII), < vb. a sorbi.

Sorc/a, -ă, -escu, -u v. Soră II 1, 2.
Sor/ea, -eaţă, -enghea, -eni, -escu, -cte, -icu, -in v. Soare 4 — 10.
Soreşti v. Soare 4 şi Zori 2.
Soroagă, Soroaie v. Soră I. 5, II 6.

SOROCA. 1. *Soroca* cu surorile Sofiica şi Gafa, „copiii lui Făd or Ciolpan" (16 A I 542); *Soroca*, zisă şi *Strca* f. (ib. 236). **2.** Stoica *Soroci* olt. din Cocorăşti, lîngă Arceşti, 1646, (AO XVII 306). **3.** *Sorocoteja* b. (Dm) < ucr. сорок (40) şi тѣж „sarcină" V. Teju (Partea a III-a).

Soro/escul, -ica, -iul v. Soare 11, 12.

SOŢ subst. **1.** — b. mold., 1648 (Glos); *-u*, mold. 1576 (Sur XIX); *-ul* b. (Sur III).

SPAHIU subst. (cavaler turc). **1.** Spahiul mare ban (IO 108); — din Vîlsăneşti (AO XII 341); — Ionaşco, olt. (Sd VI 497); — Stan 1570 (Păc 178); *Spahii*, ceată, olt (Î Div). **2.** *Spafiul* Radu, olt. (Sd VI 459).

SPAN etnic, < gr. ἱσπανὸς „spaniol". **1.** *Ispan*, olt. (17 B I 365, III 69); — vecin (17 B IV 300). **2.** *Span*, călugăr munt. (Sd VII 272); *Spanopul* boier munt. 1433-1446 (Rel). **3.** + suf. *-ache*: *Spanache*, Ion 1790 (BCI VII 21); cont. cu spîn: *Spînachi*, Ion (Bîr II), poate fi acelaşi. **4.** Din rus испанец, -нка „spaniol, -ă" avem adject. *spanţă* [lingă] (DZF; Furnică 96); cîteva n.: *Spănţescu* Ion act. + *-ov*: *Spanţov* zis şi *Spanţog* b. (16 B I 95) şi satul *Spanţov* numit la 1558 *Spanţoc* (Stavr). Pentru variaţia sufixului, cf. Bran/cioc zis *-ciov* şi *-ciog*, cîmpul la N. de Ploieşti. **5.** *Spanciog* 1617 (Cat mold I). Cf. *Spancioc* b. (Cat; LU); *Spancioc* spătarul., mold. (Kog I 219); — b., ard. 1722 (Paş); — b., mold.

Spanci/oc, -og, Spanţoc v. Span 4, 5.

SPĂLA vb. **1.** *Spală-varză*, Ilii, dobr. (RI XI 212). **2.** *Spălăţelu*, mold. (An Com 38) munt., 1779 (BCI IV 108).

Spălăţelu v. Spăla 2.
Spăn/asie, -ei v. Spîn 4, 5.
Spăr/elul, -ietu, -ieţii, -iosu v. Speria 2, 6, 7.
Spărlă v. Sperlă 1.

www.dacoromanica.ro

SPĂTAR subst., rang boieresc. **1.** *Spătar/u* s.; *-iu* fam. (Buc). **2.** *Spătăr/ei, -eşti* ss.; *Spătărelu*, Dragu (Deal 16). **3.** + *-ici*: *Spătăriciu*, munt., 1616 (Glos). **4.** *Spătăricea* b. (17 B III 32). **5.** *Spătar* fam. (Moţ) < subst spătar: **a)** spatele unui scaun, **b)** fabricant de spete.

SPEIA subst. (un fel de coş). **1.** — pren. f. (P^{12} fila 21). **2.** *Speaia* t. (16 A II 218) **3.** *Spieşti* s.

Spenea v. S p î n **5**

SPERIA vb. **1.** *Speriatu*, Elena, act.; *Speriaţi* s. **2.** *Spărietu*, Ioan, mold. 1761 (BCI IV 218; — 1 b. (Ştef); *Spărieţii* s. (ib.) **3.** *Sperieţeni* s. **4.** Din „sperieţi", fără *s*: *Perieţ*, P., stolnic (Fil A); *Perieţii* s.; *Periiaţii* lui Manea (17 B II 32). **5.** *Perieţeanu* fam., cu suf. de apart. locală *-anu*. **6.** *Spăriosu*, băn. act. **7.** Cf. *Spărelul*, Oprea (16 B IV 479).

SPERLĂ subst. (spuză). **1.** *Spărl/ă* b. (17 A IV 112); *-ul*, Stoian (BCI V 191). **2.** *Sperlea* (AO IV 462; DM); — Stan (Glos). **3.** *Sperleşti* s. (Glos). **4.** *Sperlan*, olt. (16 B II 85); — Ivan, olt. (17 B I 368).

Spieşti v. S p e i a **3.**

SPIN subst. **1.** *Spinei* act.; — Chiril, mold., act. **2.** *Spineaciu*, C. (AO XVIII 329). **3.** + *-ci*: *Spinciul* (17 B I 215, 325, 361; II 206; III 37).

SPÎN subst. **1.** *Spînul*, olt. (Hur; Glos) etc. **2.** *Spînescu*. **3.** *Spînaci*, Neagoe (Glos). **4.** *Spînei*, M. *Spănei*, V. (Sd VII 239). **5.** *Spînul* scris şi *Spenea* (Iorga, Observaţii, BCI X 82); *Spenea* (Dm; Sur I; Drj 56; Sd XVI 73); — Giurgea 1411 (Mih 4). **5.** + Tănasie: *Spănasie* (Sd XVI). V. şi Span 3.

Spodeul v. S p u d e u **1.**

SPOI vb. **1.** *Spoială*, Antal, mold., act. **2.** *Spoilea*, popa din Tărgşor (16 B VI 297).

SPOR subst. **1.** *Spora* b., ard. (DR II 697). **2.** *Sporea*, C. (IS 263). **3.** *Spornuic* (Ard) < adj.

Sprent/in, -eneşti v. S p r i n t e n **2.**
Sprin/ceană, -jan v. S p r î n c e a n ă **1, 3.**

SPRINTEN adj. **1.** — b. (Cat; 16 B II 252) etc. **2.** *Sprintin* 1489 (Div 110); *Sprentin* (17 B II 195); *Sprenteneşti* s. (16 B III 224). **3.** Cu schimb de terminaţie: *Sprinteş* (16 B I 15).

SPRÎNCEANĂ subst. **1.** *Sprinceană* fam. şi *Sprîncean* fam. (Sur VII). **2.** *Sprîncenat*, buc. 1780; *-a*, Stanca (AO XVIII 153) < adj. **3.** Cf. *Sprinjan* (Ard II 174).

SPULBER subst. **1.** — b. (Vr; Am 108); — St. (Vr C 179). **2.** *Spulbăr*, A. (Tec II).

SPUZĂ subst. **1.** — b. (17 B I 286). **2.** *Spuzoiu*, P.; *-l*, Preda (AO III 338).

Stait v. S t a i e **9, b.**

STAIU din tema sl. СТАИТИ echivalentă ca sens vb. latin ***stare***; cf. sl. СТАИ „colibă" sau srb. -cr. ***Staja*** < Stanimir (Rad 82 p. 85). **1.** *Staiul* pren. (O Dens; Hur 101); — vlah din Serbia (A Ist III 85; DR IV[1]). **2.** Cu afer. *Taiul* (Mar). **3.** *Staia* b. (Ştef; Ţ-Rom 79; 13—15 B 64); — f. (ib. 133). *Stăia* b (P Gov f° 37 vo). **4.** + *-ca, -cu*: *Staica* b. (13—15 B 227; 16 B III 310); f. (AO XI 217); *Stăica* Dobrotescu (AO XIII 130). **5.** *Stăican* (16 B VI 159). **6.** *Staico* b. (Rel); *Staicu* frecv., act.; *-leşti* s. **7.** *Stăesc*, Vlad, munt. (BCI V 201). **8.** *Stăilă* jude (Dm). **9.** + *-it*: **a)** *Stăit* b. (AO XVIII 141; 17 B II 173); *-ul*, olt. 1493 (Cat). **b)** *Stait* (13—15 B 195; Ţ-Rom 353). **c)** Cont. cu vb. *tăiat*: *Stăiat*, ţig. (16 B III 251). **d)** *Steitea* moşn. (16 B VI 326).

STALU **1.** *Stalu*, vătaş (16 B VI 80). **2.** *Stalia* b., olt. (Sd V 305). **3.** + *-cea*: *Stalceşti* s. (17 B II 10).

STAMBUL numele turc. al oraşului Constantinopole, < gr. εἰς τήν πόλιν „la oraş". **1.** *Stambol*, Preda (Has). **2.** + suf. turc *-li*: *Stamboli*, M. ş.a. (Cat gr I) şi *-u*, N. (Sur VIII).

www.dacoromanica.ro

„din Stambul". **3.** *Ischistambol*, Chiriță (Î Div) < tc. eski-St. „Stambulul vechi".

Stamnicoi v. S t a v i l ă **2.**

STAN < sl. Stani/slav, -mir < sl. ***stan*** „a sta" (în sus), a se ridica (Capidan; DR II; Weig 148). La răspîndirea lui va fi contribuit și forma Costan < Constantin; unele forme pierd pe *s* inițial (afereză). **I.** Din forma slavă cu *-slav* și *-mir*: **1.** *Stanislav* (Dm) și s. **2.** *Tanislav* (G Dem) și *Teneslav*, D. (An Pl 117); *„Tanislavi* sau *Tanigociul"* (Loc ...); *Stănislav* (Ard; 16 B I 52).; — zis și *Tăslav* (D Gorj 125, 127). **3.** *Stănislavone* b. **4.** *Stanimir* act.; *Stănimir* (16 B I 114); *Stanomir*. **5.** Cu afer. *Nimir > *Nimireşti* s. (Glos); cf. Nimirov, oraș ucr.

II. Forma scurtă: *Stan*: **1.** Frecv. dacorom. în doc. (Dm; Rel, etc.) și act.; *Stanul* (Morl 6); vlah din Serbia (DR IV[1]; 13—15 B 183: 16 B III 318; 17 B II 100; RS 57). **2.** Cu afer. *Tane* act.; *Tanu* (ib); + *-vici*, *-anu*: *Tanoviceanu*; *Stăn/escu* frecv.; *-eşti* s.; cu afer. *Tăneşti*, ceată de moșneni (17 B I 202); *Tanesco* Ganciuc, 1824 (Sur XI), luat ca prenume. **3.** *Stănulescu* act. **4.** *Stănuleţul* (17 B II 367). **5.** + *-ig* + *-oci*: *Stănigoci* (17 B III 421); cu afer. v. Gociu. **6.** Compuse: *Stanariciul* 1635 (Hris I 229); *Stanciulcul* (17 B II 100); *Stănărău*, Stan (17 B III 102); *Stănăraciu* (Ard); *Stănăsilă*, N., act.; *Stanchiș*; *Stănciuroae* f. (16 B VI 248; 17 B I 368), marital.

III. A. + *-cu*, *-ca*: **1.** *Stanco* (Dm); *Stancu* frecv.; — al Jidovului (AO XXI 143). **2.** *Stanc* și *Stănc* (Moț). **3.** Cu afer. *Tanco*, Pîrîul lui, (Ștef); *Tancu* (C Ștef); — dobr. (RI XI 208). **4.** *Stancul*, cu afer. *Tanculi*, ar. (Ant Ar), dar *Ancul* v. Ioan VI A 10 (Partea I); *Stăncul/escu*; *-eşti* s. **5.** *Stanca* b. (17 B III 392); — f., frecv. **6.** Cu afer. *Tanca* f. (Fărș). **7.** *Stănchiţa* f. (Puc 274) sau < Stana + Chița. **8.** *Stăncău*, ard. 1680 (Paș). **9.** *Stăncoe* b. (Ard II 146). **10.** *Stăncuţ*; *Stăncucel* (Cat mold I) (act). **11.** Compus: + Ilie, *Stăncălie*, Ioan, act.

B. + *-cea*, *ciu*: **1.** *Stance(a)* b. (Dm; 13—15 B 152; 16 B I 52; 17 B I 386); — cu fiica *Stancea* (16 B III 65). **2.** *Stăn/cel*, ard. (Met 6); *-cei* s. **3.** *Stănc/escul*, Er. (17 A V 229); *-easca*, *-eşti*, *-eni* ss. **4.** *Stanciu* frecv. **5.** Cu afer. *Tanci* (Ard I 106); *Tanciu*, din Bîrsa (Sd X); — dobr. (RI XI 205). **6.** *Stănciulaș*, D. (MO 10 feb. 1949). **7.** *Stănciulea* (16 B IV 358; Paș); *-escu*; *-eşti* s. **8.** *Stănciulcţul* (16 B III 81). **8.** *Stăncic*, firmă (București) și *Stancic/a* b. (16 B I 147); *-ă* (17 B I 167); *-ul* (Drag 36). **10.** *Stancișor* (Tis). **11.** *Stăncilă* b. **12.** *Stănciuc* (Giur 40); *-ă* b. (17 B I 372); *-ul* (17 B II 112, 367); *Stănciug* 1587 olt. (D Gorj). **13.** *Stanciunel*, ard. (Paș). **14.** *Stăncioiu* 1829 (Cărbunești r. Teleajen). **15.** *Stancioniu* act. oltean-meh.

IV. Stan, cu diverse sufixe. **1.** *Stana* b., post., 1638 (D Buc); *Stanian* (Dm). **2.** *Stănăgui* (16 B VI 338). **3.** *Stănea* (17 B II 237); *Stănean*, ard.; *Stanian*, Radu, act. (Ploiești). **4.** *Stănească* fam., ard. (Paș). **5.** *Stănecș* act.; *-u* 1726 (Paș). **6.** *Stăneiu* 1680 (Faș); *Staneica* t. **7.** *Stanel*, olt. (Sd VI 506). **8.** *Stănesul* (sic) 1726 (Paș). **9.** *Staneș* (Tec II). **10.** *Stanet* (Cat; 16 B II 400). **11.** *Stănia* scris și *Stănie* (16 B IV 118, 353, VI 139). **12.** Cu afer. *Tanie*, C. (Bîr I); *Stăniia* b. (17 B II 411; Hur); Piscul *Stăniei* (17 B II 156). **13.** *Stănig/a* b. (Dm; M mar); *-ă* (Dm); *-eanul*, T. din *Stănigeni* (16 A IV 209; 17 A V 331); *-eni* și *-eşti* ss. **14.** *Stănigoiu* moșn. (AO X 130); *-l* (17 B I 307). **15.** *Stanigociul* s. **16.** Cf. cu asim. regresivă: *Stiniguţ/a* (Paș; IS 278); *-ă* (IS 278). **17.** *Stănil* (AO XVI 98); *-ă* pren. (P[2]; Dm); *-escu*; *-eşti* = Stălinești s. (Dm). **18.** *Stăniș/eşti* (Tec I); *-el* act. **19.** *Stănișor* (Acte Sc); — Ioniță (P Bor 63); *aşti* s. (Dm). **20.** *Staniţa* b. (C Ștef); *Stăniţescul* (Dm; Ștef). **21.** *Staniu > *Taniu*, dobr. (RI XI 211). **22.** *Stănoiu*, Damian. **23.** *Stănoca > prob. *Anoca* (Mar 144). **24.** *Stanoman*, P., olt. (Sur VI); — fiul lui Stănislav, olt. (Sd VI 506). **25.** *Stănuc < *Tănucă* (16 B VI 312). **26.** *Stănugă* (16 B III 98; 17 B II 132); *Stenug* (17 B I 318). **27.** **Stănuț* > *Stănueşti* s. (C Bog). **28.** *Stănuţ* (Paș); — olt. 1622 (RI VI 244; 17 B III 535); *-escu* act.

V. Feminine **1.** *Stana* frecv.; cu afer. *Tan/a*, f., dobr. (RI XI 211); — fam. (Moț); *-ă* f., ar. (Fărș). **2.** *Stănae* f. (17 B I 202, III 574); *Stănaia* (17 B IV 288; AO XVIII 124). **3.** *Stanca*, D-na lui Mihai Viteazul,

www.dacoromanica.ro

şi *Stancea* f. (v. sus III 1). **4.** *Stănica*. **5.** *Stănişoara*. **6.** *Stanina* 1548 (Răc 10). **7.** *Stănuca*. **8.** *Stanuţa*. **9.** *Astancăi*, Gh., matronim.

Stangăul v. S t î n g a **2.**

STAR sl. старъ „bătrîn". **1.** *Stărleni* s., olt. (Sd XXII) < *Starlea. **2.** Compus prob. din star + Vîlcu : *Stravolca*, Sc. 1848 (IO 67). **3.** Cf. cu afer. + *-oga* : *Taroga* b., olt (17 B I 368).

Starce, -a v. S t î r c **3.**

STAVILĂ subst. **1.** ard. (Viciu) 16 ; — vornic, mold. (BCI VII 32) ; *Stăvilă* (Giur 160 ; Sd XVI şi XXI). **2.** Cu *mn* < *vn* : *Stamnicoi* (Dm).

Stăese, Stăi/an, -at, -lă, -tul v. S t a i u **4, 5, 7—9.**

Stănaia, Stănăgul, Stăn/ăraciu, -ărău, -ăsilă v. S t a n **II 6, IV 2, V 2.**

Stăne, -călic, -eău, -cel, -ceseul, -ceni, -ceşti, -chiţa, -cic, -cilă, -cioiu, -ciuc v. S t a n **III A 2, 7, 8, B 2, 3, 9, 11, 12, 14.**

Stăneiul/aş, -ea, -escu, -eţul, Stăneiuroac, Stăne/oe, -ulescu, -uţ v. S t a n **II 6, III A 4, 9, 10, B 6, 7.**

Stăn/ea, -ean, -eci, -eiu, -escul, -esul v. S t a n **IV 3—8.**

Stănga/cea, -ciu v. S t î n g a **4, 5.**

Stăni/a, -ca, -c, -ga, -geni, -goci, -goiu, -lă, -şeşti, -şoara, -şor : Stăn/oiu, -uc, -uca, -ugă, -ueşti, -ulescu, -uleţul, -uţ v. S t a n **II 3—5, IV 11—14, 17—19, 25—28, V 5, 7.**

Stăvilă v. S t a v i l ă **1.**

STEAG subst. **1.** *Steg/aru, -ărescu*. **1.** *Stevu* t. (13—15 B 130) şi *Steveţ*, olt. (Sd VI 459) < *steavă*, variantă ard. < steag (expl. Paşca).

Steaiotă v. S t e i **2.**

Stega v. S t î n g a **6.**

STEI subst. **1.** *Steia*, ţig. (16 B II 16) şi *Şteia* b. (17 B I 432, II 180). Cf. blg. Steja < ***Stefan*** (etim. Weigand). **2.** *Steaiotă* t., suf. *-otă* indică un antroponim.

Steitea v. S t a i e **9, d.**

STEJAR subst., **1** — C. act. **2.** *Stejerean* vornic (Sur III).

Stenga v. S t î n g a **6.**
Stenug v. S t a n **IV 26.**
Stev/eţ, -u v. S t e a g **2.**
Stiniguţa v. S t a n **IV 16.**

STÎNCĂ subst. **1.** *Stînceşti s.* (Dm) ; 16 B I 6 ; RI II 197) ; *Stîncăuţi* s. (Ştef). **2.** + Stancu : *Stînculeşti* s.

STÎNGA subst. **1.** *Stîngă*, Ioan (17 B II 40), etc. **2.** *Stangăul* munt. 1622 (RI VIII 199). **3.** *Stîngeoiu*, M., ard. (z). **4.** *Stăngaci* (Glos) ; *Stîngaciu* (Dm). **5.** *Stîngăcea* (Cat ; Sd XI 261 ; 17 B I 261) şi *Stăngacea* (16 B II 138). **6.** Cf. *Stenga* şi *Stega* (Moţ), prob. din altă temă.

STÎRC subst. **1.** *Stîrcu* b. (Ard) ; *-l* (Dm). **2.** *Stîrc/e*, Miron, vornic mold., 1618 (Hurm XV 786) ; *-ea*, I. (Sd XI 78) ; frecv,. mold. (Băl I) ; *-eni* s. **3.** *Starce* spătar (Isp I[1]) ; *-a* ţig. (16 B II 30).

STOIA < sl. стоити cf. srb.-blg. ***Stoj, -o, -ko, -no, -an*** etc. Unele derivate ale temei sînt luate direct din bulgară sau sîrbă. Ca nume frecvent se supune aferezei. **I. 1.** *Stoi*, munt., 1709 (BCI XI 91). **2.** *Stoe*, cu afer. *Toe* (Grozav AO.) ; *Toea* (Bz). **3.** *Stoia* (Cat ; Vr) ; — ard., 1680 (Paş) ; cu afer. *Toia* (Paş) ; *Stoiescu* (Hur 101) ; *-l*, R., olt. (17 B IV 183) ; *-eşti* s. (Vr) ; cu afer. *Toescul* (Tis 374) ; — R. (AO VI 426). **4.** *Stoiu*, dobr. (RI XI 208) ; *Stoiasa* marital (16 B I 29). **5.** *Stoean* sau *Stoian* (Dm ; Paş ; Cat) *-a* (P[1]). **6.** Cu afer. *Toean* (Ard II 92). **7.** *Stoan* (Ard II 141). **8.** *Stoenel* (16 B IV 104) ; *Stoen/escu* ; frecv. act. ; (Ard) *-eşti* ; *-easa, -oaia* ss. **9.** *Stoeniş* b. (16 B III 1).

II. A + *-ca, -cu* : **1.** *Stoica* b. (Dm ; Cat ; Paş) ; — zis şi *Staico* Vintilov, sec. XV (BCI IX 17). **2.** *Toică* (Bz) ; *Stoic/eni, -eşti* ss. **3.** *Stoica* f. (16 B II 32, III 127 ; 17 B I 223). **4.** *Stoican* b. (16 B I 59 ; Cat ; Paş ;) - *ea*, ard. (Paş) *-i* s. ; *-ul* pren. (Pom ; 17 B II 234) ; *-ul* din Chiojd (Mz Pl I 42). **5.** *Stoicănel* (16 B V 220). **6.** *Stoicul* ; *-escu* ; *-eţ*, I. (Puc 297). **7.** *Stoichina* b. (16 B III 53, 210 ; Sd X) ; — f. (AO XIX 84). **8.** *Stoi-*

www.dacoromanica.ro

chiță b. (17 B I 301; Paș); — log. (Tis; Giur 328; AO XII 243); **9.** *Stoichilă, cu afer. *Chiliță* b. (17 B II 380). **10.** *Stoicoiu,* act.; *Stoiconiu,* Mătei, olt. (Grai I 14). **11.** *Stoicușă* b. (16 B IV 258). **12.** *Stoicuț, -a* ard., 1720, 1766 (Paș).

B. + *-cea, -ciu*: **1.** *Stoicea* (Cat; AO X 128; 16 B III 53; Bîr I). **2.** *Stoiciu* I. (Bîr I); *Stoicioaia,* f., marital.

III. Cu alte sufixe. **1.** *Stoide,* C.A.; cu afer. *Toide* popa (17 B III 483). **2.** *Stoeciu,* ard. (Paș). **3.** *Stoechiu,* Ion, neg., olt. (Sd XXII). **4.** *Stoil/ă* (Mus 33; BCI XV 78); *-eti* s. **5.** Cu afer. *Toilă* (= *Toilea*) Crăciun (C 10 Ștef 41; 16 A I 388,517); *Stoelea* t. (Mus). **6.** *Stoina* s. *Stoinea,* munt. (17 B II 8, IV 6; Sd V 448; BG LIV 159). **7.** Cu afer. *Toinea,* olt. (Sd V 439). **8.** *Stoiniță,* Aga (1668 Deal 16); — t. (17 B II 378). **9.** *Stoinței* fam., act. **10.** *Stoișor* (1688 (Paș). **11.** + *-it*: *Stoit* (17 B III 514), ca Stăit < Stae. **12.** Compus: *Stoichirlea* b. (17 B I 162, III 381).

IV. Din blg. Цоньо din Stojo: *Ț on/e, ea, -i,* actuale.

***STRAH** < sl. **страхъ** „tremur". **1.** *Strahoie,* Giurgiu (16 A I 108). **2.** *Strahoești* s. (16 A III 354). **3.** + *-ată, -in*: *Strahotin* s. (Dm); — b. (Sur XXI); v. și Străhae.

STRAJĂ subst. „custodie" t. și antr.; cf. srb. ***Stražimir*** (Rad 81 p. 128). **1.** *Straj/ă* t. (pichet vechiu de graniță); — b., olt. (Sur VI); *-an* fam. **2.** *Străj/an* (Ard II 174); *-ești* = *Străzăști* (Tec I).; *Străj/eni* s.; *-escu* (Arh). **3.** *Străjer* (Buc) < subst.

STRAMĂ subst. **1.** Stanul *Stramei,* rumîn (17 B IV 148). **2.** *Strămătură* b. (16 B III 256) < subst. **3.** *Strămăturaru,* D. (Ocina) < nom. agentis. **4.** Cf. *Stramco* (16 B V 137).

STRAȘ** cf. blg. Страшимир <sf. ***Evstratie (etim. Weig). **1.** *Strașa* f. (16 B III 363); *Strășeni* s. **2.** + *-ca*: *Strășca,* Ioniță, mold. (R I × 196). **3.—4.** Cf. *Strășna,* D., mold. 1821 (BCI XV 102) și *Streașin,* vatag (16 A IV 262), ambele și din subst. strașină.

STRAVA sl. **страва** „comîndare" (v. Romanoslavica I 170). Cuvînt auzit de Iordanes la curtea lui Atila; cf. însă lat. ***strava*** „un fel de trofeu" (Quicherat, Dict. lat.) **I. 1.** *Stravo,* Iuon, ard. (Met 277); *Strava,* ard. 1728 (Paș). **2.** *Stravici* (Dm); *Stravici* „fiul lui Stroe" (Iorga III 281, etim. greșită); — sau *Straovici,* Bratul și Costea (Dm; Ștef; 16 A II 233, III 157). **3.** *Strova* (Ard); *Strovici* (C Ștef). **4.** *Stravinescu,* M. (RI XI 54) sau < Stavri cu met., **5.** *Straova* și *Streaua* tt. (Mus). **6.** *Străvoiu,* I., ard. Rămîne de stabilit raportul dintre Strava, Straova, Straoa.

II. 1. *Straoa,* b., 1489 (Ț-Rom 386; Vr). **2.** *Straua* (Cat; 16 B I 110—111). **3.** *Straao* (Ac Bz 4); *Străoan/i, -e, Străoaia* ss. **4.** *Streoi* Ilie (Vr C 60). **5.** *Străoști* s., 1482 (Ț-Rom 325); cf. cu afer. *Tăoști* = Tăvești (Ștef II p. 21, derivație greșită). **6.** *Străuț* (Moț). **7.** Articulat: *Straul: *Straulan* din Loviștea (BG LIII 156).; *Străul/ea,* ard. (Viciu; Paș); *-escu,* P. (Î Div) *-ești* ceată (ib) și s.; *Straico* boier sec. al XVII-lea (P Gov f° 11 vo).

STRĂHAE cf. ceh. Strechaj și fem. Strachaja < ***strachă***, v. mai sus, Strah. **1.** — (P Gov f° 18); — Radu (16 B IV 353). **2.** *Strehaia* s. **3.** *Străhaeț* b. (13—15 B 160); s. (Ț-Rom 300).

Străin v. Strein **2.**
Străj/an, -er, Străzăști v. Strajă **2—3.**
Strămătur/ă, -aru v. Stramă **2, 3.**
Strămbăiu v. Strîmb **3.**
Străș/ea, -eni, -na v. Straș **1—3.**
Străz/ă, -ăscul, -ăști v. Strez **I 3.**
Stră/oaia, -oști, -ulea, -ulești, -uț; **Străvoiu,** v. Strava **I 6, II 3, 5—7.**
Streașin v. Straș **4.**
Streaua v. Strava **I 5.**
Streaz v. Strez **I 1.**
Strehaia v. Străhae **2.**

STREIN adj. **1.** *-u,* Ioniță (Î Div); *-ov,* N. act. **2.** *Străin,* Gr. act.

Strej/a, -an, -aru, -ea, -nicu, -oiu v. Strez **II 1—6.**
Streoi v. Strava **4.**

STREZ < sl. **стрѣзъ**, cf. srb.-cr. ***Strezimir*** (Rad 81 p. 128). **I. 1.** *Streaz* principe în

www.dacoromanica.ro

Balcani, vasal Asăneştilor. **2.** *Strez*, D. munt. (BCI V 201). **3.** *Străz/ă*, I. (Ard II 150); *-eşti* (17 B III 527); *-ăscul*, *-ăşti* (Tec I) se confundă cu Străjeşti < Strajă. **4.** *Streza*, de Dridif, ard. (Puşc IV); — ard., 1595 (Paş). **5.** *Streze* (16 B IV 187, V 464); *-a* b. (Paş; Ard); — log. (Cat); *-eşti* s., olt. (Cat). **6.** *Strezescul*, Gh., mold. (Sd VI 92). **7.** *Strizu*, act.

II. Cu z > j: **1.** *Streja* fam. (Tel 45); — s. **2.** *Strejan* (Lic Pl 103). **3.** *Strej/ea* (Ul 19); *-eşti* s. **4.** *Strejoiu* (Sd XV 243). **5.** *Strejaru* fam., act. **6.** Pt. *Strejnicu* s. cf. subst. strîjnic (mînz de 2 ani). Acestea (1—6) se pot explica şi din strajă.

Strizu v. S t r e z **I 7.**

STRÎMB adj. **1.** *Strîmb/u*, *-a*, *-eni* ss. **2.** *Strîmbei*, M. mold., act.; *-u* (17 A IV 278). **3.** *Strîmbăiu*, mold. (Sd XV 116).

STRÎMT adj. **1.** *Strîmtu* (16 B III 81) **2.** *Strîmtoraru*, Dinu (Puc 297).

STROE < sl. Strojmir < строи „providenţă" „ordine", cf. srb.-blg. ***Stroje*** **1.**—frecv. act. (Dm); — Buzescu; *-eşti* s. **2.** Cu afer. *Troe*, T., act.; — C-tin (Isp IV^2). **3.** *Stroiu* (Hur 128). **4.** *Stroia*, ard. 1613 (Paş); — munt. (17 B I 465). **5.** Cu afer. *Troia* fam. act. **6.** *Stroiasa* f., marital (17 B II 214). **7.** *Stroian* pr. act. **8.** Cu afer. *Troian* act. sau < subst. troian; *-escu* şi, prob. prin acomodare, *Traianescu* act.; *Troeneşti* s. (Cat; Dm; 16 B I 5; Ţ-Rom 237). **9.** *Stroică > *Troică*, Ioan mold., act. **10.** *Stroici* (Dm); — Lupul, log. (16 A IV 17; Sd XI 85); — Luca (Gane). **11.** *Stroiciul* (16 B VI 338). **12.** *Stroicicul* (AO X 128). **13.** *Stroiel* (Paş). **14.** *Stroil/ă* şi *-escu* act.; *-easa* s. **15.** *Stroin*, Gg., ard., act. **16.** Cu afer. *Troina* b. (17 A III 24). **17.** *Stroinfi* s. (Dm). **18.** *Stroişor* (Paş); *-u* (Mus). **19.** *Lustroaie*, ard., 1726 (Paş), din patronimul „al lui Stroae".

Strov/a, -iei v. S t r a v a **I 3.**

STRUNGĂ subst. **1.** Cu suf. *-ar*, de apart. locală: *Strugăriţă* b. (17 A II 258). **2.** *Strungari* s., fără raport cu subst. strungar.

STURZ subst. **1**— S. (Tec I); *-eşti*, *-eni* ss.; *-ăsc* fam. (Tec I). **2.** *Sturz/e* (Mar); *-a* (Tec I; Buc; D Buc); — răzeş în Putna; *Sturdza* hatman (Costin). **3.** *Sturzoiu* (Bz). **4.** *Sturzevici*, D. (16 A II 11). **5.** Cu afer. *Turza* 1726 (Paş).

SUCA 1. — Ioan (Met 65) < subst. ard. sucă «năravă» < magh. szokas (com. Cristureanu). **2.** *Suce*, Stan AO XXI 173); *Sucescu*, Ion 1808 (ib. 174). Pentru Suc/e, *-escu*, cf. vb. a *suci*. **3.** *Sucală* b. (16 B IV 152) şi *Sucal* boier (13—15 B 171), din subst. sucală.

SUCHIAT 1. —b. (16 B III 236). **2.** Cf. *Suchias*, armean (RI XV 132); *-ian* Cricor, armean (RI XV 136). **3.** *Suchianu*, I., formă modificată, din precedentul.

Sucei/gan, -ul v. S u ţ u **1, 3.**

SUDIT subst. „supus strein". **1.** *Sudit/ul*, Radu (Bîr II); *-a* f. (Aş Br 111); *Sudiţii* s.; > *Sudeţeanu* act.

SUFLA vb. şi **SUFLET** subst. **1.** *Suflea*, Ion, act. — S. (VM); — M. (BCI XII 133). **2.** *Sufleţel* b. (Puc).

SULĂ subst. **1.** — din *Suleni* (16 A III 366); *Sula* (Glos; Moţ). **2.** *Sul-ea* b. (17 B I 417); *-eanii* (Glos); *-escu*. **3.** *Sulul*, Voicilă (17 B IV 507) sau < subst. sul. **4.** *Sulariul* t. (Glos); *Sulăreni* s. (17 B I 406). **5.** *Suletea*, C., act.

Sulimănitul v. S o l i m a n **3.**

SULTAN subst. **1.** — ţig. (16 B V 271); — sătean, mold., 1654; — G., ard. (Sd I—II 30); *-eşti* s. (Dm). **2.** *Sultana*, domniţă, din dinastia Muşatinilor, mama lui Nic. Mavrocordat (Hurm XIII); frecv. f. **3.** *Soltan*, mold. (16 A I 10; DM 57); — boier (17 A V 286); — a „domniţa" (RI II 25); *-ul*, ard. (Sd X); *Soltăneşti* s. **4.** *Soldana* şi *Soltana* f., dobr. (RI XI 205).

SUMA subst. **1.** *Suma* b., ard. (DR II 697; Ard; Paş); — olt. (Hur 324; 16 B IV 86; 17 B IV 262). **2.** *Şuma* b. munt. 1620 (Sd VII 271).

www.dacoromanica.ro

SUPŢIRE adj. **1.** *Supţirel*, S. (CL); *-ul* (Hur); *Supţireii* (CL) fam.

Surata v. S o r ă I **7.**

SUR adj. **1.** *Suru* fam. **2.** *Sur/a, -aia, -ani*, ss.; coincidenţe: dac. Surus b. şi Sura f. (OR I 586).

SURD adj. **1.** *Surdul* vlah din Serbia (l. cit); — morlac (Morl 6); — Ion (Tec I); *-escu*; *-eşti* ss. **2.** *Surdilă*, ţig. (16 B I 60); — St. (17 B II 430). **3.** *Surd-oiul, -eni, -eşti*, ss.

SURIC cf. adj. suricel < sur. **1.** — şi *-arul* ss. **2.** *Surica* b., mold., 1661; — zis şi *Siuric*, mold. *Siurici*, Luca (16 A I 270). **3.** *Surici* Luca 1528 cu surorile Varna şi Panca au sat pe Surice: Suriceni. *Suricia* pîrîu; *Suriceanu*.

SURLĂ subst. **1.** *Surl/ă, -ea* act. **2.** *Surlar*, Toma (16 A I 272); *-i* s.

SUS adj. **1.** *Susea* (17 B II 359). **2.** *Susa* b. (Ard); *Susă*, Pătru, olt. (17 B IV 518). **2.** + *-an*, ca în Josanu < jos: *Susanu* fam., act., sau < subst. susan. **3.** Cf. *Susleni* şi *Suslăneşti* ss.

SUTĂ subst. **1.** *Suta* b. (17 A V 330); *Sut/escu*, Ion, olt (Î Div); — Ioan post. (Bibl. Rom. veche III); *-eşti* (Hur). **2.** +*-ilă*: *Sutilă*, munt. (RI XVIII 23). **3.** *Sutaşul*, St. munt. (Sd VII 306); — Ifrem 1699 (AO III 43), din subst. sutaş.

SUŢU familie fanariotă. **1.** — <tc. ***sütgü*** „lăptar", pronunţat Suču, redat în greacă, Suţu; străbunul familiei a fost un „şef lăptar", *baš sudci* (Arh). „Mihail Suciul Vvd" (pe un sigiliu, RI XI 90). **2.** *Suţul*, Staicu, olt. (Mz Pl I 76). **3.** Cf. *Sucigan* act.

www.dacoromanica.ro

Ş

Şafar v. Ş u f a r **3.**
Şafranu v. Ş o f r a n **3.**

ŞAICĂ subst. „şalupă", var. şeică. **1.** *Şaicău*, V. (P Bor 77). **2.** *Şeica* s. **3.** *Şeiculescu* (Nif).

ŞAIN 1. — fratele unui preot (Cat; 16 B VI 276); Valea lui — t. (Mus). **2.** *Şainel* (ib). **3.** *Şainoiu*, T. (Fil A). **4.** *Şein*, C-din (Î Div); *-eşti* t. (ib.). **5.** *Şeinean* (16 B VI 305). **6.** *Şeinoiu*, Matei ş.a. (ib).

Şaitan v. D r a c **II 3.**

ŞANTA < ung. ***sánta*** „şchiop" **1.** — f. (în baladă), — fam. buc. (M Put 131; Petr 15) **2.** *Şantea* b. (16 B VI 266). **3.** *Şent/ea*, ard. (Paş); *-eşti* s. (Ţ-Rom 270). **4.** Cf. *Santei*, M. (Ard II 173-4), s < ş grafie eronată (?).

ŞAPTE num. **I. 1.** *Ş ıpte-fraţi* fam., mold. **2.** *Şapte-ochi*, olt. (Sur VI); *Şapte-oichi*, C. (AO XI 229). **3.** *Şapticeni* = *Şepticeni* = *Şepteşani* s. (Ştef; C Ştef; 16 A I 3). **4.** *Şeapteş* b., 1648 (Băl II); *Şepteş* (C Ştef). **5.** Prob. *Şaptirea*, R. (16 B VI 183), n. rotacizat; *Şeptelea*, Gr. (CL). 4—5 echivalează cu lat. Septimius, ca sens. **6.** Cf. srb. *Şeptevici* (Rad) < rom. şapte. *Şapte-mese* Toader (Cat mold II).

II. *Şaptelici* n. moldovenesc, < al şaptelea + *-ici*, sufix frecv. chiar la prenume ca: Drăghici, Bădici etc.; etimologia populară „şaptelici", n-are sens. Un studiu genealogic va decide dacă este rudenie între persoanele purtînd acest nume. **1.** *Şaptelici* (Dm) ante 1457; — Mariica (16 A IV 44); — fam., frecv. şi ca nume la ţigani (17 A V). **2.** *Şăptilici*, Ilie, stolnic (Bîr I; Sd XI 57). **3.** *Şeptelici* frecv. (Sur XXII; Isp VI[1]); — Grig. 1687 (RA I 277); — hatman etc. (Băl II). **4.** *Şeptilici*, Gh., log. (Sd XXII); — armaş al doilea, adus în Ţ-Rom. de Radu-Mihnea (17 B IV 204). **5.** *Şeptelişă*, mold. 1630 (RI I 225); *Şapteliceni* s. (Isp [1]).

ŞAR subst. < sl. шаръ = coloare. **1.** *Şaru*, Gh. (Rom.-Lib. 31 mart. 1953). **2.** *Şiara*, ard. act. **3.** Toponim: *Şarul* Dornei.

Şaramet v. Ş e r e m e t **2.**
Şarb/a, -an, -iva v. Ş e r b **II 1, 5, 8.**

ŞARÎNGA 1—s. (Bz). **2.** *Şarangul* fam., ard., 1633 (Paş). **3.** *Şorungă*, Gh. (Isp III[2]).

ŞARPE subst. **1.** — fam. (Ştef; C Ştef) zis Şerpe; *Şărpe* (Tec I) pren. **2.** *Şerp/e* post (Sd IV); *-eni*, *-enița* ss.; *-elea* (Ard). **3.** *Şărpăluț*, T., mold. (Sd VI 171). **4.** *Şerpău*, olt. (AO XI 76). **5.** Prob. + *-ută*: *Şerpăteşti* s. (16 B VI 191).

Şăgarcea v. S ă g a r c e a **2.**
Şăna v. Ş a n a **2.**
Şăpărlan v. Ş o p î r l ă **2.**
Şăptilici v. Ş a p t e **II 2.**
Şărb/an, -ănilă, -ănuţ, -e, -eşti, -ic, -iciu, -oteşti, -u, -ulea v. Ş e r b **II 2—10.**
Şărdan v. S e r d a n **4.**
Şărmet v. Ş e r e m e t **4.**

www.dacoromanica.ro

Şărpăluţ, Şărpe v. Ş a r p e **1, 3.**
Şăşman v. Ş i ş m a n **3.**

ŞCHIAU pl. *Şchei*, etnic vechi < etn. lat. ***Sclavus*** „slav", pentru vechii slavi, aplicat apoi, pînă la 1400, şi bulgarilor. **I.** Cu *ş*: **1.** *Şchiau* (Ard); *-l* munt., 1505 (Glos) şi t. (16 B I 31). **2.** *Şchiao*, Radu rumîn (Aş Br 81). **3.** *Şcheaua* fam. (Bz). **4.** *Şcheauca* f. (Băl II; 16 A III 31; Isp II[1]); — Movilă, f., mold. (Sd V 579). **5.** + *-otă*: *Şchiaotă* t. (16 B IV 330). **6.** *Şcheul* (17 B IV 132). **7.** *Şchiuleşti* s. **8.** Prob. + t. Ostra, numit în acelaşi doc., *Şcheiostra* = *Şcheostre* s. (16 B I 80).

II. Cu *s*: **1.** *Schiaul* (16 B VI 185). **2.** *Schiauc* fam. (Nif); *-u* act. **3.** *Scheiu*, fam.; *-l* s.; pl. *Scheii* Braşovului, cartier; Valea *Scheilor* t. **4.** *Scheul*, Vl., mold., act.; *-eşti* s. (17 B II 11); *-eţii* s. (16 A IV 217). **5.** Prob. *Schiula* b., mold., 1600 (Sur II). **6.** *Scheaua* s. **7.** *Scheia* s. **8.** *Schianca* f. (P Bor 38) şi contras, *Schinca* f., dobr. (RI XI 205) sau < subst. *schin* = spin.

ŞCHIOP adj. **1.** *Şchiopu*, ard. (Paş); *-l* Buc); Petru Vvd. *-l*. **2.** Grafie eronată (?) *Şcopoe* < Şchiopoe > moşn. (17 B IV 531). **3.** *Schiopu* (Sc) poreclă.

Şchiuleşti v. Ş c h i a u **I 7.**
Şcapteş v. Ş a p t e **4.**
Şcbianul v. S i b i u **3.**

ŞEGA 1. — I. (T-Jiu); Barbul *Şegăi*, olt. (Sd VI 478). **2.** *Şegh/escu* ard.; *-eşti* sec. XVII (Bih); Siegescu, grafie streină.

Şeie/a, -aru, -uleseu v. Ş a i c ă **2—4.**
Şein, -ean, -eşti, -oiu v. Ş a i n **4—6.**
Şentea v. Ş a n t a **3.**
Şeptel/ea, -iei, -iş; Şepteş, -ani, Şepti/eeni, -liei v. Ş a p t e **I 3, 4, 6, II 3—5.**
Şeramăt v. Ş e r e m e t **3.**

ŞERB subst. 1⁰ sens vechi „rob". 2⁰ „ţăran aservit", **I.** Cu *e*: **1.** *Şerb* (Dm); frecv., ard. (Ard); — Răspopă (Ştef); — munt. (16 B I 34); — M. (Şoimari); *-eşti, -eni* ss.; *-escul* (Dm); Şerbu (Paş); — munt. 1451 (13—15 B 123); — (Drag 135); *-ul*, S., mold. (Sd V 54). **2.** *Şerba* Pauşescul 1426 (Glos); — fam (Mar; C Ştef) şi s. (Dm). **3.** *Şerbe* zis şi *Şarbe* (17 B IV 409); *Şerbea* (Dm; Sur **I**, X; 16 B VI 40). **4.** *Şerbac*, V., ard., act.; *-a*, Ion (16 A I 396); *Şerbăcani* t. **5.** *Şerbaia* t. (Olt). **6.** *Şerbaşcă* b. (Sd XVI). **7.** + *-co, -cu*: *Şerb/co, -cu* (Dm). **8.** Prob. cu sincopa lui *b*: *Şerc/aia* s., ard.; *-ani* s. (Sd XXI). **9.** *Şerbic* (16 A III 161); *-a* (ib). **10.** *Şerbici* (Dm); — — zis şi *Şerbescul*, Andreico (Ştef); *Şerbiceni* s. (Dm). **11.** Prob. cu afer. *Erbic/eni* şi *-eanu*. **12.** + *-an*: *Şerban*, ard. (11—13 C I 80); — sec. XIII, (Morl 6); — (Dm; Ştef; Paş), frecv. şi astăzi; *-a* f. **13.** *Şerbinţi* (sau < Fierbinţi) şi *Şerbăuţi* ss. **14.** *Şerbănuţ* (Ard). **15.** *Şerbăn/eci* fam.; *-eşti, -escu, -easa* ss. **16.** Cu sincopă, *Şerbanţu*, ard. 1758 (Paş). **17.** *Şerbancea*, G. act. **18.** *Şerbănil* (17 B III 356). **19.** *Şerbinul* m-te (AO XVI 252). **20.** *Şerb/oiu* (Hur); — ard., 1633 (Paş); *-oaia, -oeni* ss. **21.** *Şerbotă* b. (Ard II 146) şi t. (Petr 14). **22.** Cf. cu afer. Botea b. şi Boteni s., sau numai din subst. Bot. **23.** *Şerbătei*, Vlad scris şi *Şerbot/eiu* (RI XII 109); *-eni, -eşti* ss (Dm). **24.** *Şerbetea*, ard., 1726 (Paş). **25.** *Şerbeneţi* s (Cat mold II).

II. Cu *a* sau *ă* în temă: **1.** *Şarb/ă* f. (P Gov f⁰ 13) b. (17 B III 54); — f. (C Ştef; 17 B I 2; RI X 136) şi s. **2.** *Şărbu* (Dm; C Ştef); **1-**; *Şărbulea*, Stan., munt. 1742 (RI VII 177). **3.** *Şărbuliţă*, cu afer. *Buliţescu* (Cep 38). **4.** *Şărb/e* b. (RA V 118); *-eşti* (Dm). **5.** *Şarban*, vlah din Serbia; *Şărban* (Dm; Ştef (suret); P Bor 7); *-a* f. (Ac Bz 36; RI XVIII 155); prob. în unele cazuri prin aferează să fi dat: Banu şi Bana < Şerban, -a. **6.** *Şărbănilă* (17 B I 440, II 71). **7.** *Şărbănuţ* (Ard II 172); *Şărbăneşti* s. (Tec I) > Băneşti. **8.** *Şărbic* (C Ştef); *-eni*, s. (Dm), *Şarbica* b. (Dm). **9.** *Şărbiciu*, Iurie (16 A IV 200). **10.** *Şărboteşti* s. (BCI IV 186).

*** ŞERBEGA 1.** *Şerbegiul* b. (17 B III 213). **2.** *Şerbegea*, porecla lui Alexandru III cel Rău. **3.** Cf. armean *Şerpega* soţul mamei lui Ioan-Vodă (DR II), scris şi Şerbega.

Şere/aia, -ani v. Ş e r b **II 8.**
Şerdineseu v. S e r d a n **4.**

www.dacoromanica.ro

ŞEREMET 1. — b. (Dm). 2. *Şaramet* fam. (AO XIX 129; 17 B IV 304). 3. *Şeramăt*, I. (Sur VIII). 4. Cf. *Şărmet* diac (Cat).

Şerpăteşti; Şerp/ău, -e, -elea, -eni v. Ş a r p e 1—5.

Şiara v. Ş a r 2.

* **ŞIC** 1. *Şicae* t. (16 B I 81). 2. *Şicone*, M. (16 B II 98). 3. *Şicoe* (Moţ).

ŞINŢA 1. — aprod (Sur XX; 17 A I 199); *Şinţea*, pan (17 A III 203) zis şi *Şinţa*. 2. *Şinţişor*, Gl., mold., 1640 (RI III 197).

ŞIPIN 1. — b. 13—15 B 130. 2. + *-eţ* *Şipineţ, > *Şipeniţi* = *Şipinţi* (Ştef); cf. şipinile Iordanului «valuri», (DLR mss) sau < Iosip + *-in*.

ŞIR(IA) < tema slavă **шир**, «lat». 1. *Şiria* s. 2. + *-co*: *Şirco*, moşul satului Şircani (17 A IV 112); *Şircă*, Merăuţ (Isp IV[1]). 3. *Şirioara* şi *Şirina* ss.

Şirl/a, -u v. S i r i u 3.

ŞIRINA cf. blg. „poieniţă". 1.—s; *Şirineasa* (= *Şerineasa* = *Şărăneasa*) s. (17 B II 373), < n. marital soţia lui * Şirin (a). 2. Cf. sincopat: *Şirn/a, -ea* ss. 3. *Şirnenco*, C., mold. (Sur XII). 4. Prob. *Cirnea* b. din Olteni (17 B II 214).

Şiş/a, -escu, -eşti, -ul v. S i s 2, 3.

Şişca v. Ş i ş m a n 4.

ŞIŞMAN nume bulgar al ultimului ţar medieval < blg. šišman < ***šišho*** „burtos". 1. — 1430 (Div 63; Ţ-Rom 162), zis şi *Şuşman* (ib. 349); — b., 1511 (16 B I 67). 2. *Şuşman* (Dm; Ştef; 16 A I 492); — Negrilă (Sur I). v. ŞUŞ. 3. *Şăşman*, mold. (Sd VI 33). 4. Cf. *Şişca*, vlah din Serbia; *Şişcani, -ăuţi* ss.

Şoaree v. H e r ţ 6.

Şofariu v. Ş u f a r 2.

ŞOFRAN subst. 1. — 1573 (Glos; 16 A III 25); -eşti (ib.). 2. *Şofranco*, Ion Comişel (16 A III 90). 3. *Safranu*, A. Ion (Cat gr I). 4. Cf. *Şofrac* b. (17 A II 75, IV 120); *-eşti* < subst. şofrac (Păs). 5. Cu schimb de term. *Şofrea* 1579 (D Gorj) şi *Şofrat* b. (16 A III 7).

Şogodel v. C i o c o a d ă 3.

***ŞOI** 1. + *-ugă*: *Şoiuga* b. (16 B III 210). 2. + *-it*: *Şoit* moţ, Densuşianu îl explică din iran. *šoit* „lucitor" (O Dens T); *-u*, răzeş (C răz 13).

***ŞOIC** 1. *Şoica* b. (16 A IV 56); Cf. *Soica* (sic) b. (Sd XVI). 2. *Şoiculescu*, Stancu, log. al III-lea, din Filip. de Pădure (Fil; Î Div) V. şi Şuică.

ŞOIM subst. 1. — (17 B II 289). 2. *Şoima* b. (Ard II 139). 3. *Şoim/ul*, Stanciu 1467 (Ţ-Rom 266); — cel Bătrîn (17 A II 238); *-eşti, -eni* ss. 4. *Şoimar*, Stănilă (Glos) < n. agentis; *-i* s; *-eşti* s. (Dm).

Şoit v. Ş o i 2.

Şoiuga v. Ş o i 1.

ŞOLD subst. 1. *Şolda* b. (13—15 B 133; 16 B II 256); —mold. (C 10 Ştef 40; C-răz 8). 2. *Şold/e*, Gh., mold. (BCI 188); *-ea* (Dm); *-eşti* s. (16 B I 93).

ŞOLDAN subst. (puiu de iepure). 1. — boier (Dm; Sd XXII); — Petru, care ar fi „sultanul Petru, tatar botezat" expl. N. Iorga (Observaţiuni, BCI X 82); *Şoldăneşti* s.

ŞOM** cf. ung. ***som „coarnă". 1. *Şomescu*, olt. (Sd XXI). 2. + *-an*: *Şomăn/escul*, Udrea 1722 (Pol 120); *-eşti* s., sau < şoiman cu sincopa lui *i*.

ŞOP subst. (umbrar) şi subst. * şopă cf. alb. šapi „şopîrlă" (Enc). 1. *Şopa* b. (Ard) 2. + *-lea*: *Şoplea* b. (16 B I 107, II 37); — s loc. istorică.

ŞOPÎRLA subst. 1. — b. (Glos; Ştef); — f., ţig. (Vit 28). 2. *Şăpărlan*, Oprea (Puc 71). 3. *Şoptrliga* Ţiganului, s. (17 B I 332).

Şorungă v. Ş a r î n g a 3.

ŞOŞOI subst. (iepure tînăr). 1. — C. (T-Jiu). 2. Cu schimb. părţii finale, *Şoşia*, Ap., mold. (Sd VI 82).

www.dacoromanica.ro

ŞOTÎNGĂ adj. ard. „şchiop" (com. Cristurean). **1.** — fam. (Jiul ard.) *Şotîng/a* s.; *Şotăngă* Vasile (BCI VII 8, 9); *-ă*, Valeria, act. **2.** Scurtat: *Şotul*, Ursul, mold., 1676 (BCI VII 8, 9).

ŞOTROPA **1.** — olt. (AO XVIII 474; Sd VI 482); — Onciul, mold. (Sd VI 15); *Şotropea*, Şt. (Tec I).

ŞOVA subst. „uliu'' şi **ŞOVĂI** vb. **1.** *Şova* b. (Sd XVI). **2.** Cf. *Şovei*, Ion, act. **3.** *Şovăilă* (Ard II 132).

Şteia v. S t e i **1.**

Şterb/an, -eai v. Ş t i r b **3, 5.**

ŞTI vb. **1.** *Ştiutu*, Toader (Vr C 182). **2.** *Ştinţa* b. (16 B III 384), < subst. ştiinţă.

ŞTIBOR nume polon. **1.** — voievodul Ardealului, aliat cu Mircea I, la 1397; — (M mar; Dm; Ştef; C Ştef); — cel Bătrîn (16 A I 75); *Ştiboreni* s.

ŞTIRB adj. **1.** *Ştirbu*; *-l* ard., 1630 (Paş). **2.** *Ştirban* (16 B I 102); — D. (AO VIII 296). **3.**+ Şerban: *Şterban*, mold. (RI X 254); *Ştirban* buc., act. **4.** *Ştirbea* (Ard II 174). **5.** *Şterbeai* Radul (Sd XI 101); *Ştirbei* s. olt.; *Ştirbei*, Cernica, boier olt. strămoş al fam. cu acest nume. *Ştirbeţ* (16 A I 195); — Laslo, 1465 (Ţ-Rom 263); *Ştirbăţi* s. (Sd XVI).

ŞUFAR < germ. ***Schaffer*** „intendent", cf. magh. sáfár „gospodar" (Paş). **1.** — (Hur 330); — Gh., munt., 1610 (BCI XI 13); *-iu*, ispravnic de Muscel (An C III 748). *Şofariu*, ard., 1613 (Paş). **3.** *Şafar* de vistierie (funcţie), ard. (Puşc. Frag. IV).

ŞUI adj. (strîmb). **1.** *Şuiul* (Vr; Buc). **2.** + *-ic(ă)*: *Şuic/a*, boier 1521—29 (P Gov f° 14 vo); *-ă* paharnic, (BCI IX 30; 16 B I 33); — olt., 1622 (RI VI 244); — vornic (Cat); — pîrcălab (Mus 30); — sătean (17 B I 219, II 413) etc. **3.** *Şuici* s (Argeş).

ŞULA **1.** — Neagul (13—15 B 151); *Şuleşti* s. (17 B IV). **2.** *Şulete* s. (Sur VII 240).

Şuma v. S u m a **2.**

ŞUPI vb. „a grăbi" (Tiktin). **1.** *Şupitul* olt. (16 B V 179). **2.** *Şupială*, C. (Ocina). **3.** *Şuplea*, Radu (Div 84).

ŞUR cf. subst. şură. **1.** *Şurverde* 1658 (Tec I). **2.** *Şurea* (16 B III 81). **3.** + *-in*: *Şurin* D., mold. (Sd XXII); *-escul*, D. (Sur X). **4.** Cf. *Şurlin*, Stan (AO VI 426) sau din altă temă.

ŞUŞ. **1.** *Şuşu*, Baiu din Zărneşti, ard. (Sd X); *Şuşul* (17 A I 205; D Gorj). **2.** *Şuşan*, fiul lui Despot (16 B V 227).

Şuşman v. Ş i ş m a n **1, 2.**

ŞUT adj. (ciut). **1.** *Şuta*, Al., act.; — ard., 1726 (Paş). **2.** *Şutul*, Fl. (17 B I 368, II 413; Cras). **3.** *Şutescu* (Paş). **4.** *Şutil* 1451 (Ţ-Rom 228); *-ă* (17 B II 191; Paş). **5.** *Şutitul*, N. (16 B V 199). **6.** *Şuteu* (Ard), cf. magh. ***sütö*** „brutar" (etim. Paşca). **7.** *Şuteica* (Paş). **8.** *Şutiul* (Cat). **9.** Cf. *Şutaianul* log. munt., 1631 (Sd VII 272), < Şutaia n. marital + *-an*.

Şutra v. Ş o t r a **1.**

ŞUŢ. **1.** *Şuţu* b., mold., 1642 (Sd XI 91), fără raport cu fanariotul *Suţu*, care greşit se scrie adeseori cu ş. **2.** *Şuţa*, N. (IŞ 271); cf. subst. ard. şuţ < germ. ***Schutz*** „pază".

www.dacoromanica.ro

T

TABA 1. — b. (16 B VI 35); *Tabeşti* ceată Bz (Î Div). 2. *Tăba* (Mar). 3. *Tăbuţ*, Ion, mold. (Sd XIX 89); *-ă*, A., mold. (Sd XXII). 4. *Tabai* (Ard). 5. *Tăbăic*, G. (17 A I 143). 6. *Tabaic/a* b. (Băl I); *-o*, Gh. (16 A III 331). 7. *Tebeică*, R. (AO XV 158; — Stan (17 B IV 378) cf. şi subst. *tăbeică* (săculeţ). 8. Cf. prob. din altă temă, *Tebeşie* b. din Profa (Mz Pl acte).

TABAC subst. 1. — popa (16 B IV 98); *-u*, A. (Cîmp); *-a* ţig. (16 B V 10). 2. *Tăbac* (Moţ). 3. *Tăbăci* (16 B II 11).

TABAN tc. „oţel". 1. — b. (Mar). 2. *Tăban* (Ard II 108) — mold., 1667 mart 12; — olt. (17 B I 367); — Melisian, armean (Băl II). 3. *Tăbăniniasă*, jup-sa (Vit 10).

TABĂRĂ subst. 1. *Tabăr*, Mihai 1702 (AO XX 97); *-ă*, Ioan, mold. (Sd VI 129) etc.; St. vornic, 1776 (Sd XXII 247—9); *-a*, călăraş, 1655 (Sd IV 38).

TABUCIU 1. — Mitinteliul (16 A I 196, II 90). 2. — zis şi *Tăbuciu* şi *Tobuciu* (Dm; 17 B I 317, 384); *Tăbuci* (17 A IV 413); *-u* (P Gov f⁰ 12).

Taburcă v. T ă b î r c i 2.
Tacuteşti v. T ă c e a 2.
Tagsaba v. T o c s a b a 2.

TAI vb. < a tăia. 1. *Tai* b. (17 A III 178). 2. *Tae-ncoş* moşn. (16 B II 303; 13—15 B 100); cf. *Făiiacoş*, Manole, zugrav în Breaza-Prahova, 1777 (Sd XXII 359). 3. Prob. *Taindel*, L. < tae-în-deal, act. 4. Prob. *Tăilac*, Ion (17 A IV 159) < tae-n lac (?). 5. + *-ilă*, *-iţă*: *Tăiliţ*, Chircă, olt. (RI XI 45).

Taistr/a, -ă, -eni v. T r a i s t ă 1.
Taiul v. S t a i e 2.

TALABA nume cuman (după Iorga, la Drăg. 524), cf. Tol-aba etim. L. Rásonyi (la Paşca). În DLR mss, *talabă* „grapă sau boroană". 1. — b., mold. (Dm; Tec II; Băl I); — (Sd, XI 234, 257); — ard. (Rel); *Thalaba* de Săscior (Drăg 524 n. 2); *Tălăbeşti* s. 2. *Tălabu* (Sur II). 3. *Tălăbai > cu met. *Tăbălai(u)* (17 A III 25, IV 127); *Tăbălăiasa* = *Tibileiasă* (16 A II 8); Tăbălăeşti s. 4. *Teleabă* şi *Telebuş* (BGL III 156). 5. Cu *b > mb*, sub infl. subst. tulumbă: *Tălămba* b. (16 A III 234). 6. *Talambută*, M. (17 A V 207; RI II 142).

Talambută v. T a l a b ă 6.
Talmáci v. T ă l m a c i u 2.

TALPĂ şubst. 1. — Gh. (Sd XI 69); — Lupu, cupar, 1628 (Glos), etc. 2. *Talpan* (Ard); cu met. *Tăplan* (I Bot 6). 3. *Tălp/aşu* s. (17 B I 484); *-âşeşti* s. (Glos); *Tălpescu* (Î Div). 4. *Tălpău* (Bîr II). 5. *Talpea*, Mihai (AO XX 147). 6. *Talpeş*, G. (RI XXXI 179; Bîr II; Arh). 7. *Tălpici* (17 A I 167). 8. *Talpiş* (Bîr I); — din Tutova (Arh). 9. + Dan: *Tălpădan* (16 B VI 373); *-a* din Chiojd (Mz Pl I 43). 10. *Talpalaiu*, Vana (16 A II 203). 11. *Tălpălariu* (Ştef). 12. *Tălpig* (Ştef II 21). < subst. talpig (pedal din talpă); *-eanul* (ib.). 13. *Tălpilăeşti* s. (Dm).

www.dacoromanica.ro

TAMBA 1. — ţig. (Mislea). 2. *Tămbău* (BCI V 224; 17 B III 278); — Nan (17 B I 341). 3. *Tămbul*, mold. 4. *Tîmba*, ard. (C Cos II 526). 5. *Tîmboeşti* s.

TAMBURĂ subst. 1. — olt. (Sd XXII). 2. *Tîmbur(i)* b., mold.; *-eşti* s.

Tampa v. T î m p **II 1.**

Tan/a,-ă,-e,-ovici, -u v. S t a n **II 2, V 1.**

Tanc/a, -o, -i, -iu, -u, -ulĭ v. S t a n **III A 3, 4 6, B 5.**

Tan/e, -esco, -ie, -igociul, -islav, -iu v. S t a n **I 2, II 2, IV 12, 21.**

Tapărdău v. Ţ a p u d r e **5.**

TARAC subst. 1. *Tărăceni* = *Tăriceni* s. (BCI XI 53). 2. *Tărăcilă*, N., mold., act. 3. *Tărăcinul*, St. (17 B III 238).

Tarachiu v. T e r i a c h i u **3.**

TARBA coincidenţe: Tarba, calend. f., orig. din Persia, fără importanţă; Tarbunis, b. illyr (OR I 526); celt. Tarbos (Bi A 26). Cf. srb.-cr. ***trba*** „burtă" (etim. Paşca). 1.—(Paş; Ard I; Bz); — *Tarbă*, I. (Drag 309); — N. (Şchei III). 2. *Tarbu* (Bi A 26); *Tarbăscu* (ib.). 3. *Tîrb/u*, ard. (Paş); *-eşti* s. 4. *Tarbulul*, V. (17 A II 233); *Tarbolescu* = *Tarbelescu* (Hur 98, 102); *Tărbălescu*, act. 5. Cu grafia ăr > *ră*: *Trăbuţul*, V., mold. (Sd XI 87) şi *Trăbeca* (16 B VI 338; AO X 128).

TARCA cf. magh. ***tarka*** „pestriţ" şi ung. ***tarkó*** „grumaz". 1. — fam. act.; Vasile al *Tarcăi*, 1662, vinde „partea lui *Tărcău*" (Puc 5); *Tarcu* şi *Tărcău*, ard. (Viciu 35). 2. *Tărcău*, munt., 1787 (RI I 21). 3. *Tarcan* şi *Tărcan*, ard., 1726 (Paş). 4. *Tarcea* (16 B III 143) etc.; — ard. 1722 (Paş). 5. *Tarcău*, munte şi s. 6. *Tărca* b. (Giur 93; 17 B I 331). 7. *Tărcea* (Brăila 71). 8. *Tărcan* (17 B I 278) şi *Tîrcan* (ib. 164); această echivalenţă justifică apropierea Tarca - Tîrca. 9. *Tîrca* b. (C Ştef); — biserică în Bucureşti; — ţig. (16 B IV 214); *Tîrcă*, olt. (16 B VI 24); cf. Potîrcă. 10. *Tîrcu*, Marin (AO XI 68). 11. *Tîrcăneşti* şi *Tîrcăiţa* ss. 12. *Trăcov*, Voicilă, din Chiojd, 1652 (Sd XIX 85—6); <*Tărcov> *Tîrcov* s. (Bz). 13. Din altă temă (?) *Tărchiu* s. ard.

TARE adj. 1. *Tăreş*, I., munt. (BCI XV 143). 2. Cf. (?) *Tărisescu*, I. (AO XVI 365), cu *s* în loc de *ş*.

TARLE cf. magh. ***tarló*** „mirişte". 1. —(17 B II 451) din Chiojdu. 2. *Tîrlea* (17 A II 234; Viciu); *Tîrl/escu* învăţător, 1890; *-eşti* s. (r. Teleajen) şi *Tărleşti* s. disp. (reg. Argeş). sau < subst. tîrlă. 3. Cu grafia *ăr>ră*: *Trălea*, mold., 1609 (Sd XI 87). 4. *Terle* I. (Bîr II 389); — V., mold. (Sur VII). Cf. Nic. Tarlo sol polon (Sd XXIII 68).

Taroga v. S t a r **3.**

Tarpa v. T ă r p **5.**

TARTABĂ după sufix, prob. cuman. 1. — olt. (Sd VI 494). 2. *Tărtava*, P. (17 A III 96). 3. Scurtat, fără term. *-aba*: *Tărtea* olt. (Am 135) sau < tartău „corfă" (DLR). 4. *Tărtaş > *Tărtăş/escu*, act.; *-eşti* s.

TARTAR subst. 1. *Tartară*, S., ard. (C Cos II 476). 2. Cf. Tartărăul munte (Sur VI).

TATĂ subst. **I.** Tat(ul): 1. *Tat* (Met 138; **Viciu** 38). 2. *Tatul* (Dm; Ştef; C Bog; Rel; 17 B II 440; Paş); *-escu*; *eşti* s; *Tatul* fiul *Tatului* (Drj 14); *Tat/ol, -ul*, în top. ungară (Drăg 181 n. 2). 3. *Tătul* (17 B I 315). 4. *Tătul/e* (ib. 312); *-ea* (ib. 315; Sd X 352; Viciu 16; 16 B V 218); — Rumănul, munt. (Sd VI); *-escul* 1602 (17 B I 59). 5. *Tătucu* (17 B I 289, III 278) etc. 6. Cu afer. *Tucă* (17 B I 351) < tătucă. 7. *Tătucea* (17 B II 440). 8. *Tătuiul*, Vlad (16 B V 38); *Tatuia* (Giur) 286). 9. *Tătuş, -escu*, act.; *Tatăşescu*, olt. (Sd XXII 344). 10. *Tătuţă* moşn. (16 B III 17). 11. *Tătiul* (17 B I 172). 12. *Tatoe*, ţig. (16 B II 304); *Tatoiu* (16 B VI 267); *Tătoiul* (Giur 93); *Tatoinea* (C Dom).

II. *Tata*. 1.—A. (Met 138);—N. act. 2. *Tatăl* (Tec II; Drag 34); pren. — Hearlic (16 A III 184). 3. *Taica*, munt., 1526, (Glos); — ţig. (16 B I 43; II 3); *Taicu* (Viciu 35); *Tăicuţul*, Radu, munt. (Sd V 546); *Tăicanul*, Neagoe, banul (Cotr 50). 4. *Teatea* b. (Isp II²). 5. *Teatiu* pîrc. (Cat); *-l* (Dm); *Tetia* b. (Ard) < *tetea* „tată". „unchiu" 6. *Tiţul* 1590 (BCI VII 6), dim. <tătiţul. Substantivul tată poate fi în onomastică, tot aşa de productiv ca şi ceilalţi termeni de rudenie: mamă, soră, fiu,

www.dacoromanica.ro

frate etc., fiind şi mai bogat ca aceştia în derivate, dintre care unele se pot confunda cu cele formate din radicalul străin Tatos, sau din calendaristicele : Tation, Tatuil. Alte coincidenţe : nume dace : Tata, Tato bb., Tatta f. ; pannonice : Tatul/o, -us bb, Tattaia f.

TATU < Tatos şef cuman la Dunăre, la anul 1000, în izvoarele bizantine : Τάτος, Τατούς, Τατοῦλος, cf. cuman ***Tat*** (în Codex Cumanicus şi armean *Thath*, *-ul* (O Dens T), amintind pe Taţii iranici din Transcaucazia, colonizaţi în Crimeea (V. Bogrea) şi pe „Taţii tătari" aşezaţi în Dobrogea. A. Sacerdoţeanu conchide la o origine tracă a numelui (RI XV pp. 13—17) ; bibliografia la N. Drăganu (op. cit. index). **1.** *Tatos* (17 B I 383). **2.** *Taţu* pren. (P^{13} fila 42 vo ; P Bor 53 ; Ard ; Sd X). **3.** + *-co*, *-cu* : *Tatco* (Dm) ; *Tatcu*, act. ; *Tătcoi* s. (17 B II 135). **4.** *Tatomir* (Dm ; Ştef ; Ard ; 16 B III 82) ; *-escu* ; *-eşti* s. **5.** *Tatovan*, Stan, vecin (17 B IV 353). **6.** Cf. *Tatorca* (Puc), prob. < Totorca + tatu. **7.** *Tătulcea* (16 B IV 232). Originea turco-cumană se confirmă prin onomastica : „Tatul şi Tacsaba, fiii lui Mircea", munt., 1507 (Rep D 211).

TAUL cuman „furtună" (etim. OR II 357). **1.** *Taula* s. **2.** *Tăul/ea*, ard., 1726 (Paş) ; *-eşti* (BCI V 187). **3.** *Teul/ea*, ard. (ib.) ; *-escu*.

TAUR subst. **1.** *Taurul*, Neagoe, 1475 (Glos ; 13—15 B 163) ; — Ganea, (Ţ-Rom 366 ; 16 B I 6). **2.** *Taura* s. **3.** *Tăuraş* diac (Cat) ; — Stoica, 1567 (Glos) ; — log., munt. (RI XVIII 23). **4.** *Tăurel* (Sc).

Tăba v. T a b a **2.**
Tăbac, Tăbăci v. T a b a c **2, 3.**
Tăb/an, -ăniniasă v. T a b a n **2, 3.**

TĂBARTA 1. — b. (16 B I 12). **2.** Cf. *Tăbirţă* (Sd XVI, XXII ; Glos) ; *Tăbărţă*, N. (Sd VI 132).

Tăbăie v. T a b a **5.**
Tăbăl/ai, -ăeşti, -eiasa v. T a l a b ă **3.**
Tăbăreă v. T ă b î r c i **1.**
Tăbărţă v. T ă b a r t a **2.**

TĂBÎRCI vb. **1.** *Tăbîrcă* (Bîr I) ; *Tăbărcă*, Marin (P Bor 27) ; — Costea, 1842 (Acte Sc). **2.** Cf. *Taburcă*, I., preot (Sur II).
Tăbîr/ţă v. T ă b a r t a **2.**
Tăbuci, -u, v. T a b u c i u **2.**
Tăbuţ v. T a b a **3.**
Tăcuciul v. T e c u c i **I. 4, II 1.**
Tăie/anul, -uţul v. T a t ă **II 3.**
Tăil/ae, -iţ v. T a i **4, 5.**
Tălabu, Tălămbă v. T a l a b a **1, 2, 5.**
Tălhar v. T î l h a r **1.**

TĂLMACIU subst. **1.** *Tălmaci* b. (17 A IV 181, V 262 ; Glos) ; — s. ard. ; *-u*, Ion (17 A I 8) ; — Toader (16 A IV 174) zis şi *Tălmăcel* (ib. 208 ; Glos). **2.** *Talmaci* b., mold., 1503 (Glos ; Sur IX ; C Ştef).

Tălp/aşu, -ălariu, -ău, -escu, -ici, -ig, -ilăeşti v. T a l p ă **3, 4, 7, 11—13.**
Tălv/an, -ă, -escu, -ul v. T î l v **1—3.**
Tămărtăş/ani, -inţi v. T i m u r **C 1.**
Tămb/ău, -ul v. T a m b a **2, 3.**
Tămerean v. T i m u r **A 2.**
Tăneşti v. S t a n **II 2.**
Tănteşti v. T i n t **1.**
Tănucă v. S t a n **IV 25.**
Tăoanu v. T ă v a n **2.**
Tăoşti v. S t r a v a **II 5.**
Tăplan v. T a l p ă **2.**

TĂPŞI vb. (a îndesa). **1.** *Tăpşe*, St. (17 B III 557). **2.** *Tepş/a*, *-e*, *-ea* fam., olt., sec. XVI (16 B I 67, II 361 ; Gorj 241 ; Şd VI 457 ; cf. srb. Tepša < Stefan (etim. Drăganu, Paş).

Tărăbuţă v. T a r a b ă **2.**
Tărăe/eni, -ilă, -in, Tăriceni v. T a r a c **1—3.**
Tăr/ău, -oi v. T a r **1, 2.**
Tărbăleseu v. T a r b a **4.**
Tăre/a, -an, -ău, -ea v. T a r c a **1—3, 6—8.**
Tărchiu v. T a r c a **13,** şi T ă r p **4.**
Tăreş, Tăriseseu v. T a r e **1—2.**
Tărîlă v. T î r î **1.**

TĂRÎŢĂ subst. **1.** — Drăgan (Glos). **2.** *Tăriţă*, Danciul, olt. (Sur VI). **3.** *Tăriceru* sau *Tărîceru*, olt. (AO XV 65).

***Tărl/ea, -eşti** v. T a r l e **2.**
Tărn/a, -iceru v. T î r n ă **1, 3.**

***TĂRP** cf. vb. a stărpi cu afer. lui *s.* **1.** *Tărpeşti* s. ; *Terpeşti* s. (Dm). 2, + *-eş* : *Tărpeş şi + -ilă* : *Tărpăşilă* b. (17 B I 392)

www.dacoromanica.ro

3. + *-ici* : *Tărpiciu* (16 A I 573) scris şi *Terpici.* (16 A I 28) etc. **4.** + *-iu* : *Tărpiu* 2 sate ardelene ; cf. *Tărchiu* s. în Săcele. **5.** *Tarpa* fam., act. prob. < *Tărpea.

Tărt/ava, -ăşeseu, -ea v. Tartabă **2—4.**
Tărzi/e, -ul v. Tîrziu **2.**
Tăslav v. Stan **I 2.**

TĂTAR etnic. **1.** Ca prenume : *Tatar,* nepot lui „Dragus Olahus" mar., 1368 (Iorga III 213) ; — nepotul lui Şărb (16 A I ...) ; — Ursul vătag, 1630 (Isp II[1]) ; acestea nu indică originea etnică. **2.** Ca supranume : Petir *Tătarul* (Ştef) ; nume de familie : *Tătar,* munt. (17 B I 210) ; *-u* ard., 1722 (Paş) ; — Fătul (16 A I 494) ; *-ul,* Crîstea, boier, 1418 (Div 57) ; *-ul,* Stoica, 1569, fiul lui Buchi (Drj 113). **3.** *Tătara* b. (16 B I 85). **4.** *Tătăraş,* Simion, ţig. (16 A V 214) < subst. tătăraş supranume pentru ţiganii robi, capturaţi de la Tătari (explic. N. Iorga), cf. cartierul Tătăraşi din Iaşi şi *Tătărăşeni* s. **5.** *Tătăr/escu* ; *-ăşti, -eşti, -iţa, -ani, -ăi, -oaia, -uşi* ss. ; *Tătarca* t. (Sur XVIII). **6.** *Tătărna* b., cu soţia sa *Tătărnaca* (16 A IV 226).

Tăteoi v. Tatu **3.**
Tătoiul v. Tată **I 12.**
Tătu/cea, -cu, -iul, -l, -le, -lea, -ş, -şeseu, -ţă v. Tată **I 3—11.**
Tătulcea v. Tatu **7.**
Tăul/ea, -eşti v. Taul **2.**
Tăur/aş, -el v. Taur **3, 4.**

TĂUT etnic < magh. *toth* „slovac". **1.** *Thot* b. şi *Thota* f. (M mar). **2.** *Tăut* (Arh) ; *-ul* diac (Ştef) ; nume frecv., mold. (Dm ; Băl I) etc. ; *Tăutul/ovici* scris şi *-escul* (Ştef ; Sd XI 84). **3.** *Tăut/eni, -eşti, -ul, Tăuţii* ss. **4.** *Teutul,* l. (CL).

TĂVAN, 1. — olt. 1521 (Gorj 294 ; 16 B V 313). **2.** *Tăoanu,* Ghidioanu (16 A I 237).

TEACĂ subst. **1.** *Teaca* f., dobr. (RI XI 205) şi s. **2.** *Teacu,* Adam, act. ; *Teculescu* act. **3.** *Tecoiu,* Ioan, act. **4.** *Tecioiu* t. (Mus). **5.** *Tecău,* D., ard. (An Com 76). V. şi tema Tec- cu *e* neacc. < *ea* accentuat.

Teahoe v. Tehui **2.**

Teameş v. Teme.
Teampea v. Tîmp **II 2.**
Teanchiu, Teanc/iul, -ul v. Pteancu **3, 5.**
Teat/ea, -iu v. Tată **II 4, 5.**
Tebeică v. Taba **7.**
Tebeşie v. Taba **8.**

***TEC 1.** + *-man* : *Tecman* (Sd XI 68) ; — diiac Covurluianul (17 A V 150). **2.** *Tecoţă* b. (Ard). **3.** *Tecşa* b. (Viciu 16 ; Ard) ; *-n* (17 B II 162 etc.). **4.** *Tecuşan* (17 B III 325). **5.** Cu *e*>*i, Ticuşan,* E. V. şi Teacă.

Tecău v. Teacă **5.**
Techeci v. Tic **12.**
Tec/ioiu, -oiu v. Teacă **4, 5.**

TECUCI sau **TICUCI** circulă în ambele ţări ca antroponim, ca hidronim (afluentul Bîrladului şi al Vedei), toponim (oraşul) ; etim. < rus Текуч «curgător» (I. Bogdan) din sl. тєкъ „cursus" (Weig. Flussn.) are sens pt. toponime. Cf. şi Philippide (OR II 370). **I.** *Tecuci* antrop., mold. **1.**—fiul lui Nelipescul (17 A IV 163), deci prenume. **2.** Nume unic de familie : — (B-răz 47) ; — din Scheia (Sd VII 378) ; — ţig. (17 A II 271) ; — oraşul ; *Tecuceşti* (Dm). **3.** *Tecucia* b. (16 A 135). **4.** Tăcuciul, ţinut (17 A III 25).

II. Antroponim. munt., frecv. **1.** *Tecuci* (16 B III 119, 291) ; — din Olteni (16 B IV 445 ; 17 B II 214) ; olt. strănepot lui Danciu Zamona 1568 (Pol 22) ; — Radu, 1646 (Sur VI ; Gorj 11) ; — olt. (Sd V 475) ; — olt. (17 B I 254) ; — din Bujorani (16 B V 358), zis şi *Tăcuci* sau *Ticuci* (16 B III 201) ; *Tecuciu,* P. (AO XV 159). **2.** *Ticuci,* formă munteană : — jupan, 1480 (Cat ; Rep D 126 ; 13—15 B 165 ; Ţ-Rom 310—315) boier cu 27 moşii ; — (16 B I 52) ; — 1533, 1548 (16 B II ...) ; *Ticuceani* s. disp. în reg. Argeş (Cat ; 16 B III 119).

Teculescu v. Teacă **2.**

TEGA 1. *Tega* şi *Tegu* bb. ar. (Fărş) ipoc. < Sterghiu (etim. Caragiani 34, 96). **2.** *Tega* b. (Drăg 53 n. 4) ; — log., munt., 1745 (Cob 39 ; D Buc ;) — ţig. (16 B II 16 ; 17 B II 362) ; — Radul (17 B IV 285) ; — s. (Bz). **3.** *Tegu* mr. ; *-leşti* s., mold. (Sur VIII).

www.dacoromanica.ro

TEHUI adj. **1.** — D-tru (16 A III 84). **2.** Cf. *Tehuleşti* t. **3.** Cf. *Teahoe*, vlah din Serbia (l. cit.).

TEI subst. **1.** *Teiu*, Nechita (16 B VI 144). **2.** *Teiş* b. (16 B V 58) < subst.

Tele/abă, -buş v. T a l a b ă **4.**

TELEAGĂ subst. **1.** — (Dm; C Ştef; 16 A I 517, II 116; Sd XVI) etc.; — Dragotă (17 A III 207); — Toader (Isp II²). **2.** *Telega*, Onca (16 a VI 35) şi s. **3.** *Telegar*, Mihai, diac (17 A I 1) < subst. **4.** *Teleghie*, M. (Sur IX). **5.** *Teleguţ* (Ard); *-ă*, D-tru (17 A V 220); *-escu* din Cîmpina.

Teleg/a, -ar, -hie, -uţ v. T e l e a g ă **2—5.**

TEME vb. **1.** *Temătoriu*, Ion (Vr C 105). **2.** Prob. *Teameş* (Dm; C Ştef); — ţig. (16 B I 13) sau < Temeş < Timotei (Partea I-a). **3.** *Temere* buc. (C Cos IV).

TEMELIE subst. **1.** — Dinescu (Ploeşti); *Temeli*, Hristu (Cat gr. I). **2.** + *-agă*: *Temeleagă* (Grd 11), sau < blg. Темельак ipoc. < Telemakos (Weig).

Temerliani v. T i m u r **B 1.**
Temircan v. T i m u r **A 2.**
Temp/ea, -eanu, -eş, -u v. T î m p **II 3—5.**
Tenea, Tenchiu, Teneiul v. P t e a n c u **2, 4, 5.**
Teneslav v. S t a n **I 2.**
Teps/a, -ea v, T ă p ş i **2.**

TERIACHIU subst. vechi < tc. ***tirjaki*** „beat de opiu" < gr. θηριακή. **1.** — (Iorga IX); *Tereachiu* paharnic (Sur VII). **2.** *Tiriachiul*, D. (Bîr II). **3.** *Tarachiu*, R., act. Cf. tc. T e r i a k i Mehmed (Hurm XIII p. XI).

Terle v. T a r l e **4.**
Terp/eşti, -ici v. T a r p **1, 3.**

TERTE **1.** — T., mold., 1677; *-a*, cel bătrîn, 1670 (Băl II; Isp II²). **2.**, *Terteal* Ig. (17 A II 286), cf. tc. *tertel* „şnur de fir împletit".

TERŢIU subst. „berbec de doi ani" (Enc) **1.** — Mereuţă şi Al. (Vr C 104). **2.** *Terţău*, Tănasie (Vr C 180). **3.** *Tirţeşti* s., mold.; cf. Ţîrţescu prof. Lic. Ploeşti, 1905, v. Ţerţ.

TEŞ cf. adj. < teşit. **1.** Gruiul lui *Teş* t. (Glos). **2.** *Teşilă* b. (17 B IV 132) şi s.; cf. srb.-cr. ***Tešilo*** < Tješimir (Rad 82 p. 115). **3.** Prob. + suf. *-un*, *-ea*: *Teşunea* (17 B I 351).

***TEŞTIBAN** **1.** Tiştiban (Sd XVI). **2.** *Teştepană* (Sd XXI). **3.** *Testiban* act. (Tel 43).

Teşunea v. T e ş **3.**
Tetia v. T a t ă **II 5.**

TETU tema se poate explica prin subst. *tată* sau din alb. ***teta*** „mătuşă". **1.** *Tetul* (17 A II 19). **2.** *Tetiu* (16 B I 112, III 119, V 44); Valea lui — (16 B IV 293); *Tetiul* (Sd XVI); — din Pîcleni (16 B I 108). **3.** *Tetici*, Ignat (16 A III 421). **4.** *Tetila* s. **5.** + *-co*: *Tetcoi* (17 B I 411); *-ul* s. **6.** *Tetişu* s., ard. **7.** *Tetoiu* fam., act. **8.** Fem. *Teta* (16 A III 119; Sd XXII) etc.

Teul/ea, -escu v. T a u l **3.**
Teutul v. T ă u t **4.**
Thot, -a v. T ă u t **1.**

TIBERIU < lat. ***Tiberius***. **1.** Din forma ung. Tibor: *Tiba* b., 1488 (Ştef); *Tibescul*, Mihai (16 A I 272). **2.** *Tiberiu* act.

Tibilelasă v. T a l a b ă **3.**

TIC, var. la subst. tătic. (com. Cristurean), cf. şi ipoc., act. Ticu < Constantin (Partea I) şi Dimitrie (ib.) **1.** *Ticul* (17 B II 101); *-escu*. **2.** *Ticuţă*, V. (An Pl 134). **3.** *Tica*b. (16 B VI 159); *Tică* fam. act. **4.** *Tican*; — M. **5.** + *-aş*, *-an*: *Ticăşan* (16 B VI 374). **6.** *Ticea*, olt. (16 B V 55). **7.** *Ticiul* (17 B III 444). **8.** + *-şa*: *Ticşa* vătaf (16 B IV 289). **9.** *Ticşul* (17 B II 81). **10.** *Tichileşti* s. **11.** *Tic/u, -oş, -uşul* ss. **12.** Cf. *Techeci*, M., mold., act., cu e<i fon. mold., v. şi Tigheci.

Ticuci, -ani v. T e c u c i **II 1, 2.**
Ticuşan v. T e c **5.**

TIG **1.** *Tigul* 1598 (AO X 128). **2.** + *-ilă*, *-ea*: *Tighilea* (16 B VI 337, 17 B II 205). **3.** *Tigoiu* s.; *Tigoianu*, N., act.; *Tiigoeşti*, neam braşovean, 1780 (BCI XII 88). **4.** Cf.

www.dacoromanica.ro

Tigici răzeş, 1783 (Bi A 57). **5.** Cont. cu Tihomir: *Tigomir*, mold. (Dm; BCI X 84). **6.** + *-eciu*, ca în Berheciu: a). *Tigheci*, Savin, ş.a. (Sur VII); Codrul şi pîrîul *Tigheci*; **b).** cu chi<ti: *Chigheciu*, căp. (Băl III); — Postolache, 1693 (RI VII 45); — C-tin, 1725 (BCI VII 20); *Chighiaci*, mold., 1694 (Sd V 95).

TIH < sl. тихъ „liniştit" sau < sl. тихын „tăcut" (Ioan Bogdan) şi ipoc. srb. < Tihomir, sau < calend. Tihon, v. ac. (Partea I-a). **1.** *Tih* b. (16 B II 299); — (inscripţie bis. Cătina); *-a* f. şi s. (16 B VI 338); — Ion (Şchei I); *Tihul* (Dm); — Oană (Ştef); *-eşti* (17 B II 285). **2.** *Tihaci*, I. (Sur XI). **3.** *Tihan* b. (17 B II 309, 339). **4.** *Tihoc* (Tec I). **5.** *Tihomir* (Dm). **6.** *Tîhomir* zis şi T u g o m i r Vvd., tatăl lui Basarab I (= *Tocomer* în doc. lat.-ungare). **7.** *Tugomir* (Dm). **8.** Din blg. Тншо ipoc.<Tih: *Tişu* b. (I Bot) şi cu suf. -ca: *Tişca*.

Tîmpăşor v. T î m p **6.**

TIMUR nume tătăresc, var. la *dimir* „fier"; *Temereşti* s. olt.; folosit în compuneri: **A.** + tat. *khan* „suveran". **1.** *Timircan*, N., act. pare a fi n. compus la fel cu Cantemir; *Timircan*, Lupul mold. (BCI VII 44). **2.** *Temircan*, mold. (ib. 84); *Tămercan*, Ioniţă, mold.; cf. Temirhan sau Timerhan Mîrza, tătar (Kog III 163, 166). **B.** + tatar *lenk* „şchiop", diformat în Tamerlan: **1.** *Temerliani* s. (Sd XXII 357). **2.** *Tomărlei*, în genitiv (17 A II 226). C. Din tatarul Timurtaş: **1.** *Tămărtăşani* s. (17 A I 82); *Tămîrtaşinţi* s. (Dm).

TINT 1. *Tintul* b. (16 A II 114); — uşar (17 a III 163); — fost oraş, citat de D. Cantemir în „Descriptio Moldaviae"; *Tinteşti* s. (17 A 216, III 90; BCI VIII 69); *Tănteşti* s. (17 A IV 413). **2.** *Tinte* nepot Nastii (17 A IV 415); *-a* (16 A II 225; 16 B III 77); *-a* ţig. (16 B I 60). **3.** *Tintiul* (Ştef; Isp 1^2; 16 A I 220) moş eponim al satului Tinteşti; Tintiul boier, tatăl lui Horja, bunic lui Cehan (A Gen I 178); *Tintil* zis şi Tintiul (Ştef).

Tiriachiul v. T e r i a c h i u **2.**
Tîrteşti v. T e r ţ i u **3.**

TIRU 1. *Tiru*, V. din Bălăneşti (Mz P) acte). **2.** *Tira* b., ar. (Fărş). **3.** + *-că*: *Tircă* ar. (RI IX 144). **4.** + *-ică*: *Tirică* (Moţ) sau < persan *Tîrik* (după O. Dens T). **5.** + *-ig*: *Tirig*, C. (AO XXI 174). **6.** *Tirilă* (Ard)., dialectal pt. Chirilă (expl. Cristurean).

Tiş/ca, -u v. T i h **8.**
Tiştiban v. T e ş t i b a n **1.**

***TITIR 1.** + *-că*: *Titircă*, Manole (Lîr II 374). **2.** + *-eci*: *Titireciu* s. (Argeş) din antr.; *Titiriceşti* s. (16 B I 116). **3.** + *-lea*: *Titirleşti* s. **4.** Cf. *Titiris* ar. (RI IX 144), cf. gr. Τίτυρος păstorul lui Theocrit şi Virgiliu.

TISĂ subst. (copac). **1.** *Tis* b. (Ard); *-a* s.; *-u* (Moţ); *-escu*; *-eşti* şi *-ăuţi* (Dm) ss. **2.** + *-ac*: *Tisăceşti* s. (Dm). **3.** + *-ău*: *Tisău* b. (Moţ); Tisău înseamnă şi locuitor în s. Tisa. **4.** Prob. + *-man(a)*: *Tismana* t.

Tiţul v. T a t ă **II 6.**

***TIU(C) 1.** *Tiu* (Moţ); *-l*, Ion, act. **2.** *Tiucă* t. (17 B II 240). **3.** *Tiucul* b. (16 A IV 28).

Tiuntiuc v. T u t u c **2.**
Tîhomir v. T i h **6.**
Tîjne v. T u f n e **1.**

TÎLV subst. (= tigvă şi culme de munte) **1.** *Tălv/ul* b. (16 B III 189); *-eşti* s. (C Ştef); *-escu*, C. (T-Jiu). **2.** *Tălvă*, Văsii (Şchei I). **3.** + *-an*: *Tălvan* (Hur). **4.** *Tîlvăr* act. **5.** *Tîlvîci* s., olt.; *Tîlveşti* (AO IV 108).

Tîmb/a, -oeşti v. T a m b a **4, 5.**
Tîmbur, -eşti v. T a m b u r ă **2.**

TÎMP, -Ă subst. „vîrf de munte"; adj. „tocit". **I. 1.** *Tîmp/u*, ard., 1758 (Paş); *-ăscu* (Buc); *-escu* (Şez); *-eşti* s.; *-uleşti* fam. (AO XV 65). **2.** *Tîmpa* b. (Cat; 17 B I 171; Ştef; 16 A I 259, III 73, 182; Tec I; Paş; A Gen II 66; Sd VI 469); şi t. **3.** *Tîmpău* (Şcz). **4.** *Tîmpea* (Moţ; 16 A III 73); — din Bîrsa (Sd X). **5.** + *-lea*: *Tîmplea*, ard., 1726 (Paş) sau < subst. tîmplă. **6.** *Tîmpoae* f. (16 A IV 41) marital. **7.** + *-iş*: *Tîmpişul* (Dm). **8.** *Tîmpele* s. **9.** *Tămp/ea* (Giur 93); *-eştii*,

www.dacoromanica.ro

neam braşovean (BC XII 88). **II.** Cu î>*a, ea, e, i* : **1.** *Tampa* din Bîrsa (Sd X) ; — Pătru (Şchei I). **2.** *Teampea* (Ard ; Şchei I). **3.** *Tempu* (I Bot 6). **4.** *Temp/ea*, ard., 1726 (Paş ; Sd X) ; *-eanu*, V. **5.** *Tempeş*, ard. (Paş). **6.** *Timpăşor* (Ştef).

TÎMPINĂ, Sima (16 A I 197), < subst.

***TÎNCABĂ** n. cuman (Drăg 524) ; *Tîncăbeşti* s.

TÎNDALĂ subst. personificarea omului de nimic în lit. populară. **1.** *Tîndală* poreclă, cf. Tandaler în Ţiganiada. **2.** *Tîndăl/escu*, Iosif, 1808 (Gorj 389) ; *-eşti* s. olt. **3.** *Tîndălecul*, I., olt. (Sd VI 490).

Tîrb/eşti, -u v. Tarba **3.**

Tîre/a, -an, -ă, -ăiţa, -ăneşti, -ov, -u v. Tarca **8—12.**

TÎRÎ vb. **1.** *Tărîlă* pren. act. ; *Tîrîlă*, Tache, act. **2.** *Tîrîtul* din Bîrsa (Sd X).

Tîrl/ea, -escu, -eşti v. Tarle **2.**

TÎRNĂ subst. **1.** *Tărna*, olt. (Sd VI 484). **2.** *Tîrnea* (16 B IV 494). **3.** *Tărniceru*, Onofrei, mold., act., n. agentis, „cel ce face tîrniţe (şei)" (Cristurean). Cu met. : Vlad, nepotul *Trînei* 1690 (Gorj 367) ; *Trînescul*, Rizea, vătaf, 1729 (Cîmp).

Tîrt/ea, -oba v. Tartabă **3, 4.**

TÎRZIU adv. **1.** — (Dm ; T-Jiu) ; — Gr. (Hur 128) ; — Radu (Gorj 368) ; *Tîrziul* cneaz în satul Tîrzii (Glos ; 16 A I 332) ; — ard. (Paş) ; — C. (Sur XXII) ; *Tărziul*, St., munt., 1642 (BCI V 193 ; Vieri 66) ; *Tărdziul* (16 A IV 129). **2.** *Tărzie* fam. (Şez). **3.** *Tîrzea*, St (Sur IV).

Toaxen v. Tocsaba **3.**

TOBĂ subst. **1.** *Tob/a, -escu* act. ; *-eştii* fam., olt. (AO XV 65). **2.** + *-lea* : *Toblea* (17 A IV 306). **3.** + *-oc* : *Toboc*, Marcu (Sur XVII).

Tobuciu v. Tabuciu **2.**

TOC subst. (cutie, cadru, condei etc.), cf. subst. toacă şi vb. a toca. **1.** *Toc*, Toader (BC IV 184) ; — fam. (C Ştef ; 16 A I 6, 13 ; 17 A I 55). **2.** *Toca*, Gh. (AO XVI 345) ; — P., ard. (Var 125) ; Piscul *Tocei* t. (17 B II 434). **3.** *Tocar*, V., mold., act. Coincidenţe : blg. Toko sint. < ***Todor.***

TOCILĂ subst. **1.** *Tocilă*, V. (Tec I) ; *Tocilescu*, Gr., istoricul. **2.** *Tociulescu*, G. (Lic Pl 354) sau < blg. Toče sint. < ***Todor.***

Tocomer v. Tih **6.**

TOCSABA n. cuman (după N. Iorga ş.a., cf. Drăg 225) < turc. ***tokuz***, doguz „nouă" + + *aba* „tată". **1.** — boier munt. 1421, 1431 (Rel ; 13—15 B 87 ; Cat ; Giur 245 ; Div 66) ; *Tocsabă* (16 B II 381) ; *Tocsabe* (17 B I 393 etc.) ; *Tocsoabă* (17 B III 529), *Tocsobeni* s. (Hur ; CO 157) ; *Tocsăbeşti* (ib.). **2.** *Tagsaba* b. (16 B I 43, 84), cf. emirul turc Taksaba (Drăg). **3.** Cu schimb. părţii finale : *Toaxen*, V. (T-Jiu) şi *Toximiul* t.

Toe/a, -an, Toescul v. Stoia **I 2, 3, 6.**

TOGAN tc. „şoim", pas. din grupul păscari (Păs), balaban. **1.** — olt. (Sur VI) ; dar Tohan < Antioh, nu < Togan, etim. dată de Bogrea (DR I). **2.** *Togănel*, Gh. act.

Toi/eă, -de, -lă, -nea v. Stoia **II 2, III 1, 5, 7.**

TOLBĂ subst., variantă : tulbă. **1.** *Tolbescu* (Puc). **2.** *Tulbă*, Crăciun (Isp II²) ; — Jurja (16 A II 21). **3.** *Tulbu*, Ana, act. **4.** *Tulban*, Stan (16 B V 107) ; *-ul*, Neagoe 1584 (RA III 354) ; AO XV 127).

Tomărlei v. Timur **B 2.**
Tonguz v. Tunguz **1.**

TOP 1. *Top/u* t (Ştef) ; *-eşti* s. (Cat) ; *-escul* (Tis 36). **2.** *Topa* ar. act. **3.** *Topan* (Ard) ; *-a* s. (Cat) ; 2 şi 3 pot proveni din n. calendaristic (v. Partea II, Teofan 8). **4.** + *-cea* : *Topcea* (Giur 281 şi 16 B IV 17). **5.** *Topoiu*, M., munt. (BCI XV 159). **6.** + *-şa* : *Topşa* (13—15 B 180 ; 16 B IV 44) ; — s. (Ţ-Rom

www.dacoromanica.ro

345); *Topşea* b., munt. (Sd XXI). **7.** *Tupşa* b. (Cat). **8.** Cf. *Topioae*, Ion (Tec I).

TOPOR subst. **1.** — (Ştef); *-ăşti* s. **2** + *-cea*: *Toporcea*, Radu, olt. (Sd VI 479); prin mutarea lui o > î, probabil: Topîrcea s., ard. > *Topîrceanu*, scriitorul.

Topş/a, -ea v. T o p **6.**
Tord/a, -aş, -e, -eş v. T u r d a **1, 6.**

TORN cf. vb. torn < a turna. **1.** *Torne*, ţig. (17 B I 107); *-a* b. (16 B III 342); *-a popa* (17 A IV 214; Sur XXI).

Toroc v. T u r c **15.**

TOROPI vb. **1.** *Torop*, D. (AO XX 147). **2.** *Toropeală*, Ilie (AO XXI 173). **2.** *Toropcel*, Toader, mold. (Sd XI 119).

TORTABA n. cuman. **1.** — (Giur 256); contaminat cu turtă: *Turtab(a)* s. (AO XVIII 470) şi *-a* (Dicţionarul Frunzescu) azi *Turtava* (r. Baia de Aramă). **2.** Scurtat: *Tort/oiu: Tortoeşti* s, sau < subst. tort. **3.** Prob. *Tîrtoba*, ard., 1633 (Paş). **4.** Scurtat: *Tîrtea*, munt. (17 B II 81); — ard. (DR II 697) sau < tîrt subst. onomatopeic (Tiktin).

Torturești v. T u r t u r e a **2.**

TOS 1. *Tosu* act. **2.** *Tosa* din Soleşti mold., 1678 (BCI IV 222). **3.** Cf. *Tosun*, nume turanic (CO 161).

TOSCA < rus ТОСКА „tristeţe". **1.** *Toscul* Toader, stolnic, mold., în 1502 obţine satul Soleşti. **2.** Cf. *Toşca*, Badea (P Bor 83) şi *Toşculeţu*, N. (VM).

TOT adj. cu sensul „întreg (la minte)", „în toată firea" — opus lui netot. Cf. şi ung. *toth* „slovac", cu fonetism actual. **1.** *Tot* (Dm); *-u* ard., 1722 (Paş); **2.** *Tota* b. (AO XVIII 125); — ţig. (Ştef); — b. ar. (Fărş). **3.** *Totul* boier, mold. (Sd I, II). **4.** *Totea* b. (Paş; Tec I; 16 B I 144); — f., ţig. (17 B I 242); *Toteşti* s. **5.** *Totica*, olt. (Am 157). **6.** *Totoiu* (Ard; Paş; Sd XVI); *-l*, Stan, 1713 (Vieri 70) *Totoaia* f. (16 A II 135) marital; *Totoescu* act.; *-l* (Isp IV[1]; 16 A I 202); *-eşti* s. **7.** *Totoian*, P. (Met 129). **8.** + *-el, -ea, -an*: *Totelean*, V., ard., act. **9.** *Totol/e* (16 A I 342); *-ei* (Viciu 35); + *-ici*: *Totolici* act. **10.** + *-oş*: *Totoş* (Ac Bz 4). **11.** Cf. *Totome* (Tec I). **12.** Omograf: *Tot* Iştfan, ungur din Hîrlău, (Ştef I 150) grafie cirilică, pt. ung. Tóth „slovac", în loc de Tăut.

TOTORCEA 1. — Radul, olt. (Sur VI). **2.** *Totorcică*, Florea, olt. (Dolj).

Totova v. T u t o v **2.**
Toxaba, Toximiul v. T o c s a b a **1—3.**

TRAIAN lat. ***Trajanus***, nume neexplicat pînă astăzi, cf. însă Traia, orăşel în Baetica. **I.** În forma *Troian*, cu fonetism slav, numele cuceritorului Daciei s-a păstrat ca toponim în Bulgaria şi la romîni ca termen pentru valurile romane fortificate, zise „troiane", fiind atribuite acestui împărat, venerat de vechii slavi ca zeu (Weig 148). Ca nume de persoană în documente, Troian se poate explica şi din Stroe, cu afereza lui *s*, alături de Troia, Troică, Troina, alte derivate ale acestuia. Excepţie face toponimul Troieneşti „loc lîngă Troian", cum spune documentul (16 A I 545), adică situat lîngă valul Traian, a cărui origine este clară, iar terminaţia *-eşti*, denotă că, în acest sens, ar fi circulat şi ca antroponim. Antroponimul bulgar actual Trajan, *-a* se explică de Weigand ca derivat din vb. blg. ***traja*** „a trăi". Poate aşa s-ar explica numele Ilie *Traianovici* din Bucureşti, în 1816 (Cat gr. I).

II. În forma actuală, circulaţia numelui Traian, ca şi a celorlalte nume romane se datorează curentului latinist, care le-a impus mai întîi în Ardeal. Ca nume de familie îl găsim la 1830 în catagrafia satului Joldeşti; C-tin *Traian* (Sd VII 263-4) alături de alte nume de ardeleni, colonizaţi acolo: D-tru Moreşan, Ion Ungurianu, Ion Murariu.

TRAISTĂ subst. **1.** *Traistă* zis şi *Taistră* (Sur XVII 16); *Taistră*, mold. 1611(Glos), forma originară a cuvîntului. *Tăistreni* s. (17 A III 13; 17 B IV). **2.** *Trăistaru* act. **3.** *Trăisteni* s.

TRANDAFIR subst. **1.** — şi *-a* pren. (P[1]; P Bor 97).; — fam., mold., 1610 (Glos);

www.dacoromanica.ro

-escu. **2.** *Trandaşir,* ard. (Paş). **3.** *Trandafir* 1779 (Sd XV 30). **4.** Scurtat: *Trandaf,* E. (IS 276).

Trantea v. T r î n t ă **4.**
Trăb/eca, -uţul v. T a r b a **5.**
Trăcov (= **Tîrcov**) v. T a r c a **12.**

TRĂI vb. **1.** *Trăescu,* Miu (AO XV 158). **2.** *Trăilă* prenume: — fiul popii Nichii 1780 (AO XXI 194); — Turturea, olt. (RA VI 42); — Bobei, olt. (BCI VIII 18); — Boghici din Chiojd (Mz Pl I 67); — feciorul Mihnii Buzieanu 1781 (AO III 427). Acest prenume este luat în sensul unei urări la naşterea copilului, echivalent cu sl. Dabija. **3.** — nume de familie (Sd XV 8; Arh; LB; Am 108; Sd XXII). **4.** *Traiulă* (Sur XV); *Trăilescu* act. **5.** Din blg. Трайко: *Traico* cel Bătrîn (17 B III 616).

Trălea (= **Tărlea**) v. T a r l e **3.**

TRĂMÎNDAN prin intermediul ngr. ἡ τραμοντάνα < lat. vulg. sau it. ***tramontana***, numele vîntului nordic supărător pentru navigatorii din Mediterana; cf. şi it. V. Tramontini nume actual. **1.** În forma *Tremondana,* numele se atestă către finele sec. XIX la aromîni, în satul Floru din Tesalia (comunicare I. Biciola); în evul mediu, imigranţi aromîni l-au adus în Muntenia; *Tramandan,* Radul, munt. 1507 fratele lui Cazan log. (Rep D 210). **2.** *Trămtndan,* Radu, 1488 (16 B I 84), fratele lui Cazan, ale cărui fiice vînd partea sa din Descuperești, 1492 (13—15 B 213); — olt., 1582 (16 B V 64); Stepan fiu lui — din Murgaş, 1700 (16 B VI 19). **3.** Cf. *Trămădeci* s. (BCI X 86).

Trănca v. T r e n c u **3.**
Trăntuş v. T r î n t ă **3.**

TREABĂ subst. **1.** *Treabeş* s. (Mih 9). **1.** *Trebeşan* fam. (C Ştef). **3.** În sens negativ: *Netrebiciu* (M mar).

TREAPĂD subst. vechi, cu sens de penalitate. **1.** *Trepede* 1592 (BCI VII 6). **2.** *Trepăduş* 1558 (Glos) < subst; — *Dragotă* (16 A II 102); *Tripăduş,* Anton, mold. (Sd VII 232). **3.** Cf. *Trupede* paharnic (Aş Br 131).

Treaşcă v. T r i ş c ă **3.**
Trebeşan v. T r e a b ă **2.**

TREI numeral. **1.** *Triiboi,* C. din mold. (RI XIII 286). **2.** Cf. *Treică,* I din Bălăneşti (Mz Pl acte).

TRELE **1.** — pîrcălab de Neamţ (17 A IV 362); *Trelea,* mold. (Sd XXII); — Mihai (Sur VIII). **2.** *Trileşti* s. mold.; cf. numeralul (al) treilea şi expresia trela-lela.

Tremondana v. T r ă m î n d a n **1.**

TREMUR subst. **1.** *Tremurici,* Ionaşco (Glos). **2.** *Tremurişca,* Vladul (17 B IV 16).

TRENCU **1.** — mold. (Sd XXI). **1.** *Trinca* s., mold. **3.** *Trănca* b. (Moţ; AO VI 57). **4.** *Trtncă* b. (17 B II 168).

Trepăduş, Trepede v. T r e a p ă d **1, 2.**

TRESTIE subst. **1.** — (Ard; 16 B III 240). **2.** *Trestiana* t. (Cat mold. II) **3.** *Treste,* Măscurilă, munt., 1582 (Sd XXI 12).

***TRET** **1.** *Tretie* b. (16 B III 145), cf. num. sl. третий <„al treilea", pus la rangurile boiereşti. **2.** *Treteliac* buc. (Băl I). **3.** Cf. *Triteni* s., ard., de altă origine, şi *Triteanu* cu suf. de apart. locală. **4.** *Triteac* t. (16 A IV 11).

TRICOLICI subst. **1.** — vornic, 1481 (Dm 57). **2.** Prob. *Tricolescu* (Dm; Ur XVIII 72).

Trileşti v. T r e l e **2.**
Trinca v. T r e n c u **4.**
Tripăduş v. T r e a p ă d **2.**

TRIŞCĂ subst. **1.** *Trişcu* fam., olt. (Hur 101; AO VII 227). **2.** Cf. *Triştiu,* Ioan, act. **3.** Prob. *Treaşcă,* Şt. (Sur XIV).

Trit/eac, -eni v. T r e t **3, 4.**
Trîn/a, -escu v. T î r n ă **4.**
Trîncă v. T r e n c u **4.**

TRÎNTĂ subst. **1.** *Trîntescu* înv., 1890. **2.** *Trîntoci,* P. (RA VI 45). **3.** *Trăntuş,* R., munt. (Sd VII 39, 353). **4.** *Trantea,* T. (T-Jiu). **5.** *Trîntilă,* act.

www.dacoromanica.ro

TROACĂ subst. **1.** — act. **2.** *Trocheşti* s.; *Troculeşti* fam. (AO XV 65). **3.** *Trocan*, olt. (Sd XXII). **4.** *Trocaru* act.

Tro/e, -eneşti v. S t r o e **2, 8.**
Trofanda v. T r u f a n d a **2.**
Tro/ia, -ian, -ică, -ina v. S t r o e **5, 9, 16.**
Troi/an, -eneşti v. T r a i a n **I.**

TROT cf. rus. тротъ „trap". **1.** *Trotea*, I. (RA VI 36, 43); — Mincu (Î Div). **2.** Cf. *Trotocan*, St. (ib.) < trotoc, cal de trap (Tiktin).

TROTUŞ hidronim. **1.** Ca pren. — Blaj din Cotnari, 1621 (17 A IV 297, V 60); — rîul. **2.** + -augm. *-an*: *Troţuşan* log., 1522 (16 A I 208; Isp I[1]).

TRUFANDA subst. **1.** — mare postelnic (17 B III 587; Sd VII 4). **2.** *Trofanda* post. (Băl I), acelaşi, trecut în Moldova. Numele însă a precedat neologismul grec, admis în vocabular.

TRUFĂ subst., variantă la trufie. **1.** *Trufeşti* s. (13—15 B 61). **2.** Cf. *Truha* b., dobr. (RI XI 209). **3.** *Trufaş* (Moţ) < subst.; — ard. (Var 20); — Petriia (17 A IV 504); *-ul*, Ioan (Sd VI 314). **4.** Cf. *Trufşilă*, Dima (Sd VII 39).

Trujanu v. T u r s a **3.**
Trupede v. T r e a p ă d **3.**
Trusin v. T u r s a **2.**
Tueă v. T a t ă **I 6.**

TUFĂ subst. **1** — (17 A V 333); *Tuf/ăscu* (Arh); *-escu*; *-eşti* s. **2.** + *-eş*: *Tufeş*, I. (17 A IV 106).

TUFNE **1.** — b., cu variantele: *Tuşnea*, *Tijne*, *Tujne* (Mar). **2.** *Tujne* b. (16 B VI 340).

Tugomir v. T i h **7.**
Tujne, -a v. T u f n e **1, 2.**

***TUL** cf. adj. tulă (mută, DLR). **1.** *Tula* b. (Ştef); *Tuleşti* şi *Tulova* ss. (Ştef; 17 A IV 233). **2.** *Tule, -a* bb. (Dm); Tulea (Sur VIII; C Ştef; Moţ). **3.** *Tulici* zis şi *Tulescu* (Ştef). **4.** + *-in*: *Tulin* (Ac Bz 50). **5.** + Stan: *Tulistan*, T., mold. (Sd V 251).

Tulb/an, -ă, -u v. T o l b ă **2—4.**

TULCA subst. reg. „brezae" (DLR) **1.** *Tulca* s. (RA II 411). **2.** + *-in*: *Tulcin*, mold. **3.** + *-ea* (sau din Tula + *-cea*); *Tulcea*, oraşul, antroponim la origine. *Tulceşti* s (Cat mold II).

Tulcea v. T u l c a **3.**

TULUC subst. (junc. DLR). **1.** — (16 A I 394; A Gen II 60 etc.); *-ă* 1539 (Sd XI 84); *-eşti* s; *-eanu* (Bîr I).

TUN subst. şi vb. a tuna. **1.** *Tun*, (D Gorj); — M., mold.; — Pîntece sec. XV (BCI X 83). **2.** *Tuna* b., ar. (Fărş); — Nic. (Cat gr. I); *Tună* fam. (Sc). **3.** + *-cea*: *Tuncea* mare clucer (17 B III 205). **4.** *Tunariul*, Sava (17 B III 447) < subst.; de remarcat epoca formării acestui termen (sec. al XVII-lea).

Tundilă v. T u n s **3.**

TUNGUZ etnic, popor siberian. **1.** *Tonguz*, S. (Isp III[2]). **2.** *Tungujeni* s. (16 A III 292). **3.** Cf. *Tunga* b. şi *Tungul* (Dm; C Ştef); TC I 35) < tatar. *t u n g, probabil cuvînt ce intră în compunerea etn. tunguz.

TUNS adj. **1.** *Tunsu* (Dm); *Tunsul*, călăraş, 1655 (Sd IV 38); — Ion, mold., 1546 (Glos); *Tunşii*, *Tunseşti* ss. **2.** *Tunsilă*, Ivănuş (17 B II 228). **3.** *Tundilă*, Stan, 1650 (Gorj 376) < vb. a tunde.

Tupşa v. T o p **7.**

TUR cf. sl. тоуръ „taur" şi subst. *tur* **1.** *Turul*, Stanciu (13—15 B 42). **2.** *Tura*, Dan (17 B IV 558). **3.** *Turea*, B (Met 303); *Turia* din Rucăr (Sd X) şi *Turiia* b. (16 B I 89). **4.** *Turicu*, ard., act. **5.** *Turuş* b. (Moţ) **6.** + *-ova*: *Turova* sătean (17 B III 100).

TURBĂ vb. **1.** *Turbat* (Drăg); *-ul*, mold. (Sd XXI). **2.** *Turbul* (Ard; Bih). **3.** *Turbulea*, T., pictor ardelean, 1579, (Anuar CMI — Trans. 1929).

TURC etnic, nume folosit în ambele ţări înainte de venirea Turcilor osmanlîi la Dunăre; epitetul „turc", sinonim cu „păgîn" se aplica copiilor înainte de botez. **1.** *Turcu* fam.; — Stanciu 1388 (Ţ-Rom 50); — ard.,

www.dacoromanica.ro

1511 (Paş); — Stepan munt. 1461 (Glos); — Ivanco, munt., 1488 (Glos); *Turcul*, Sim., boier în divanul Moldovei, 1436 (Dm; Mih 12); nepoţii săi: Ivanco, Toader şi Mihuţă vînd două sate în 1497, dar fiul lui Ivanco poartă un nume turcesc Şaidir (Ştef II 107); — Ion (16 A III 26). **2.** *Turcul* ca prenume:— — fiul lui C-tin, nepot Simei (17 A IV 504); — fiul Drăgălinei (16 A II 85). **3.** + *-an*: *Turculan* (Paş). **4.** *Turculeţ*, Gh. (Sd XI 57). < subst. o pasăre (Păs) **5.** *Turca*, fam. (Moţ); *Turcă*, Ilie, ard. (C Cos II 482); cf. şi subst. *turca* (brezaia). **6.** *Turcan* (17 B III 458). **7.** *Turcaş* (Giur 291). **8.** *Turcea* (16 A III 113; 17 B II 76, 216; Paş etc.); — pîrcălab de Hotin (Sur II); *Turcjescu*, Gh. (RI XXIX 284); *-eşti, -eni, -oaia*, ss. **9.** *Turcin* (Moţ; Ard); — munt., 1654 (An C III 740) *-a* f. (Sd XI 53); *-u* boier (16 B I 185); *-eşti* s. **10.** *Turcioiu* s. (17 B I 338). **11.** *Turciul* (17 A IV 181); — Leca (Sur V); — Toader (16 A IV 119). **12.** „Ştefan *Turcuman*, ficiorul Turciului" mold. 1660 oct. 28); Turcuman, V. vornic (Isp VI[1]). **13.** *Turcuş* (Ard; Mar). **14.** *Turcitul*, supranume dat celor trecuţi la islamism: Mihnea Vvd — ; Badea *Turcitul* (AO XXI 177). **15.** Prob. din ung. *török* „turc": *Toroc* pîrcălab., olt. (16 B I 39).

TURDA nume topic ce „derivă dintr-un nume de persoană" întîlnit „foarte des în cronicile şi documentele vechi" zice N. Drăganu, care-l explică dintr-un subst. vechiu *turdă < lat. *turda*, fem. lui ***turdus*** „sturz", sau din sl. ТЪРДЪ „tare". (Drăg 479, 482). La topicele date de Drăganu putem adăuga: un munte la Comarnic (Sd XXII); un pîrîu (Mus), un sat pe Militin (16 A III 306) şi *Turza*, variantă pentru oraşul Turda (Ard II 256—7). La antroponimele citate de Drăganu, ca: *Turda* episcopul din Anonymus, ş.a. în forma Thurda, Thurde, din documente şi cronici vechi, se mai adaugă: **1.** June *Torda* (doc. latin) în reg. Arad 1219 (11—13 C I 171). **2.** *Turd* şi *-a* nume purtat de opt săteni din Săpînţa (Mar). **3.** *Turdea*, ard. (Moţ; Paş). **4.** *Turdeş* comite, 1275 (11—12 C I 62). **5.** + *-at*: *Turdăt/eşti, -eni* ss. (etim. Drăg 480). **6.** Din forma ung. Torda: *Torde* b., (17 A IV 202); *Torda* preot (Sur IV); din ung. Tordas (Drăg 480), avem nume romanizate ca: *Turd/aş, -eş* (ib.).

TURLĂ subst. **1.** *Turla*, S. act. **2.** *Turle* (Cat mold II); *-a* (Moţ); — mold., 1680 (Sd VII 60). **3.** *Turlui*, 1530 (17 A IV 110); *Turloe*, P. (17 A II 294); *Turluiu*, P. nepot lui Sima *Turluianul* (16 A I 502).

TURN subst. cf. şi vb. a turna. **1.** *Turnea*, Ap. act.; *Turnescu* (Sur XX). **2.** V. şi Torn.

* **TURSA. 1.** *Tursan* moşn. (16 B VI 337; AO X 129). **2.** Cf. *Trusin*, D-tru 1645 (AO VI 426). **3.** Cf. *Trujanu* (17 B I 310).

Turtab, Turtava v. Tortaba **1.**

TURTĂ subst. **1.** *Turta* f. 1661, din Sipoteni. **2.** *Turtea* (An Com 92). **3.** *Turteş* (16 B IV 104); — Stan 1534 (AO XVII 308). **4.** *Turtilă*, Devul (17 B I 198). **5.** *Turtela* t. (Drăg). **6.** *Turtoiu*. C. (P Bor 83). **7.** *Turtui*, G. ard. (C Cos II 482). V. însă şi Tortaba—Turtaba, ca etim. posibilă.

TURTUREA 1. *Turturescu* act. **2.** *Turtureşti* s (Glos).

Turza v. Sturz **5** şi Turda **1.**
Tuşa v. Mătuşă **2.**
Tuşnea v. Tufne **1.**

TUT, -Ă adj. tont; „mut" (Sc); cf. rus. тут „dud" (Weig-Flussn.). **1.** *Tutu*, Preda (Am 107); *-l* (Sd XVI); *-escu*, Lupul, mold. (Sd V 413); *-eşti* s. (Ştef). **2.** *Tutela* fam. (Moţ; Cl). **3.** *Tuta* V., act. **4.** *Tutana* şi *Tutăneşti* ss. **5.** *Tutelea*, I. (Sd XVI). **6.** *Tutilă*, Vintilă (AO IV 322). **7.** *Tutiloi*, Aniţa (AO IV 472). **8.** * Tutac > *Tutăceşti* s. (16 B VI 146). **9.** *Tutolici*, Ilie (Bîr I), v. şi Totolici.

TUTOV < rus. тутовый „de dud" (Weig-Flussn.) **1.** *Tutovă*, V. răzeş din mold. (Arh). **2.** *Tutova*, rîul şi ţinutul, scris şi *Totova* (16 A I 328). **3.** + suf. *-in*: *Tutovin -eşti* s (16 A I 249).

TUTUC subst. „lemn scurt, opritoare", var. tiutiuc. **1.** *Tutuc* fam., act. **2.** *Tiuntiuc* fam. (Acte mss Filipeştii de Pădure).

www.dacoromanica.ro

Ţ

Ţaba v. Ţ a m b a **1.**

ŢABRA cf. magh. ***csimbora*** „camarad" (etim. BA ung. 29). **1.** *Ţabrea* fam., buc. **2.** *Ţăbrian*, Gr. (Buc). **3.** *Ţebrean*, C., act. **4.** Cf. *Ţombru* (Sd XI 86) şi *Ţumbru*, M. (Braş; Cat gr I).

ŢACA cf. subst. ţaca, variantă la ţaţa, lelea. **1.** — olt. (17 B III 408). **2.** *Ţacău* (16 A II 148). **3.** *Ţacul* (Sd XIV); *Ţăcul* (17 B III 486). **4.** *Ţachia* (Giur 272). **5.** Cf. + *-şa*: *Ţăcşul* (17 B III 406). **6.** Cf. *Ţacal* (Drag. 13—15 B 129).

ŢAGA 1. — s. *Ţagu* Z. diac 1623 (Cat mold II) şi s. ard. **2.** *Ţagoi*, Neagoe, ţig. (AO XIX 167). **3.** Cont. cu Ţugulea: *Ţăgule* boier (Sd XIX 45).

ŢAGÎRA v. Ţ i g î r a **3.**

Ţalapi, -e v. C i l i b i u **4.**

ŢAMBA 1. — b. (17 B I 499); cf. *Ţaba*, I., ard. (C Cos II 486). **2.** *Ţambe* (17 B IIII 557). **3.** *Ţambu*, Ioan, act. **4.** *Ţămboiu*, Stan 17 B II 424). **5.** Cf. din altă temă, *Ţampău* (16 A I 360).

ŢAMBLAC n. grec, epitetul unui nobil bizantin: Alexie Παλαιολόγου τοῦ Ἐξαμπλάκωνος (Cronica G. Phrantzes 191, 9) < gr. ἐξ şi ἀμπλακία „greşeală, rătăcire".; sau ἀμπλάκιον „banderolă, cerc", frontar de cal la frîu. **1.** — Grigorie, mitropolitul Sucevei 1436; — Ioan, unchiul şi solul lui Ştefan cel Mare (Ştef) nepot lui Kyprianos Ţamblak, arhiep. de Kiev † 1406 (Südost Forsch. vol. XIX 1960).; — frate cu Stan comis, foşti, „vecini" amîndoi, 1634 (AO XIV 352).

Ţampău v. Ţ a m b a **5.**

ŢAN cf. blg. Цане, Цанко sint. < Stan (Weig). **1.** *Ţana* din Bîrsa şi f. (Sd X); *Ţană*, A., act. **2.** *Ţanul* ţig. (16 A IV 260) zis şi *Ţancul*. **3.** *Ţancu*, dobr. (RI XI 215).

Ţaneoc v. Ţ i n c **4.**

ŢANG 1. *Ţangul*, mold. **2.** *Ţanghiul*, Oprea (17 B I 242, 364). **3.** *Ţănghia*, Stan din Muscel (17 B IV 448). Cf. gr.-bizantin Tzanghitzaki (Miklosich — Müler, Actele m-rii Lembo).

Ţangarca v. Ţ i g î r a **5.**

ŢANŢU 1. — mold. (Arh); — *-l* izbaşa (BCI VII 52). **2.** *Ţanţa* vătăman (Sur III); Oprea *Ţanţei* (Gorj 164). Cf. Tzantzas, şef bizantin la 837 (Şincai I). **3.** *Ţenţul* (Sd X). **4.** *Ţenţea* act. **4.** *Ţinţu* (Arh). **6.** *Ţănţoiu*, Cr. (Şchei I). **7.** *Ţinţ*, Ion (Şchei III).

ŢAP subst. **1.** — mold., 1572 (Glos); *-u*, A., ar. (RI IX 144); ard. (17 A V 333); *-ul* (Sd X). **2.** *Ţăpţea* (Vr); *-eani* s. (Glos); *-eşti* s. (Ştef). **3.** *Ţapeş*, mold.; *Ţăpeşe* (17 B I 499). **4.** *Ţapelea*, Mirea, olt. (Băileşti).

ŢAPUDRE coincidenţă: Tzaparda localitate în Moesia, an 587 (Şincai I). **1.** — b. (16 B VI 403). **2.** *Ţăptrdea*, Gh., olt. (Tis 417). **3.** *Ţepordei* şi *Ţipordei*, mold., act. **4.** *Ţopordei* s., mold., **5.** Cf. *Tapărdău*, Ioan (Buc), dacă este eroare de tipar.

www.dacoromanica.ro

ŢARĂ, ŢĂRAN subst. **1.** *Ţară* b. (Viciu 35); *Ţară-lungă*, Şt. (Tec I); — Gh., mold. (A Gen I 105); — Radul, post. (Glos). **2.** *Ţăran* (Buc; Moţ); *-u*, (Ard I 4); *-ul*, I. (Sd VI 28); *Ţărană*, P. (17 A III 89); *Ţaranu*, I. (Bîr I); *Ţeranu*, olt. (Sd XII); *Ţarean* (Viciu 35). **3.** *Ţărănuşa*, Baba (Vr C 52).

ŢARC subst. **1.** *Ţarcu* t.; *Ţărculeşti* s. **2.** *Ţărcan*, Stan (AO XXI 171). **3.** *Ţărcar*, St. (17 B I 323).

ŢAŢĂ subst. **1.** — Ion munt., 1636 (Glos). **2.** *Ţaţea* (Sd XVI). **3.** Cf. *Ţăţ*, Osif (Ard II 170). **4.** Cf. şi *Ţaţu* ar., act. < alb. ***Tsatse*** < Anastasie.

ŢAU 1. — (Tec II); *-l*, P., mold. (Sd V 224); Valea *Ţăului* t. (Mus). **2.** *Ţaulea* (16 B VI 144).

Ţăbrian v. Ţ a b r a **2.**

Ţăcşul v. Ţ a c a **5.**

ŢĂFÎRDAN 1. *Ţăftrdan* (Bîr I 18); — — Torosu armean (Bîr III). **2.** *Ţifărdan*, şoltuz (Sur VIII). **3.** *Ţîftrdan*, Barbu, Lupul ş.a. (Bîr I, II). **4.** *Ţifărdă*, Apost. (Sur IX); prob. prin fonetism grec (ca în τζαμί „geamie") să stea în legătură cu Javerdan.

Ţăiul v. Ţ i f **6.**
Ţăganca Ţăgănaş, v. Ţ i g a n **I 2, II. 2.**
Ţăgule v. Ţ a g a **3** şi Ţ u g **4.**
Ţămboiu v. Ţ a m b a **4.**
Ţănghia v. Ţ a n g **3.**
Ţănt/ă, -ul v. Ţ i n t ă **1, 7.**
Ţănţar v. Ţ î n ţ a r **1.**
Ţănţoiu v. Ţ a n ţ u **6.**
Ţăp/ea, -eşe, -eşti v. Ţ a p **2, 3.**
Ţăpîrdea v. Ţ a p u d r e **2.**
Ţăposu v. Ţ e p **5.**
Ţăr/a, -ă v. Ţ î r **2, 3.**
Ţăran, -ă, -ul v. Ţ a r ă **2.**
Ţăre/an, -ar v. Ţ a r c **2, 3.**
Ţărcă v. Ţ î r c a **2.**

ŢĂRNĂ subst. **1.** — Ion, mold., 1617 Glos). **2.** *Ţărnă*, razeş [mold. 1673]; *Ţărneştii* s.

Ţăro/ga, -iu v. Ţ î r **8, 9.**

Ţăţeşti = **Ţiţeşti** v. Ţ i ţ ă **II. 1.**
Ţărţărău v. Ţ e r ţ **4.**
Ţărul, -eseu v. Ţ î r **4.**
Ţăţ v. Ţ a ţ ă **3.**
Ţăul v. Ţ a u **1.**
Ţeagle v. Ţ e g l ă **1.**
Ţeanchea v. Ţ e n c h i u **3.**
Ţearţa v. Ţ e r ţ **2.**
Ţeaţiul v. Ţ e ţ **5.**
Ţebrean v. Ţ a b r a **3.**
Ţec/an, -şa, -u v. Ţ i c u **5, 6, 9.**
Ţegan v. Ţ i g a n **1.**

* **ŢEGLĂ** cuvînt ce s-ar explica prin două toponime: *Ţeglea* (pisc la Scorţeni, r. Cîmpina) şi *Ţiglăul* t. (DG) alt pisc. **1.** *Ţeagle*, Meheluţă, ard., 1703 (RI XI 311). **2.** *Ţeglaş*, Alexa din Someş ard. act.

ŢENCHIU subst. **1.** — Nechifor, 1636 (Glos). **2.** *Ţenche*, Stan, olt. (Sd VI 479). **3.** *Ţeanchea* munt, 1626, (Glos).

Ţenţ/ea, -ul v. Ţ a n ţ u **3.**

ŢEPI subst. pl. < ţeapă. **1.** *Ţepu*, *Ţepoaia* ss. **2.** *Ţepuş* fam., act.; *Ţep/eşti* s.; *-escul*, St. (Sd XV 313). **3.** *Ţepeş* Vlad II, Vvd. **4.** *Ţepeluş* (porecla lui Basarab Vvd cel Tînăr); — fam. (Isp IV²). **5.** *Ţăposul*, St. (17 B I 417); *Ţeposu*, I. ard. (Cat gr. I).

Ţepordei v. Ţ a p u d r e **3.**
Ţeranu v. Ţ a r ă **2.**

ŢERŢ adv. (an-ţărţ) < lat. ***tertius***, **1.** *Ţerţea*, Pătru (pe o icoană din biserică (Băneasa-Bucureşti). **2.** Delniţa *Ţearţii* în genitiv, (RI XIII 391). **3.** Cf. *Ţîrţescu* (Lic Pl 178). **4.** Cf. *Ţărţărău*, I. (Sur XVII).

ŢEŢU 1. *Ţeţ*, Gh. (Haţ 65). **2.** *Ţeţu* ar. **3.** *Ţeţe* (17 B II 216); *-a* moşn. (16 B VI 304); *-a* ţig. (ib. II 216). **4.** *Ţeţoş*, R (17 B I 479) **5** *Ţeaţiul* (Sd X); cf. gr. Tzetzes, Ioan poet sec. XII; şi blg. Ţeţo < Ţvetko [„Florea"] (Weig).

ŢIBA cf. *ţibă*, interj. adresată la cîini. **1.** *Ţibeni* s. buc. **2.** *Ţiban* olt. (Hur 92); — mold. C Ştef; 16 A I 353; Isp I¹); — moşul satului *Ţibăneşti* < sl. „capră" (etim. Ghibănescu, Isp IV²); *Ţibana* s. **3.** *Ţibanca* fam. (Ard).

www.dacoromanica.ro

4. *Ţibiş* b. (Ard). **5.** + *-lea* : *Ţiblea* t. ; *Ţiblescu*, I., 1848 (AO XXII 78); + *-eş* : *Ţibleş* t. **6.** *Ţibăştea* b. 1628 mold. (TC I 55).

ŢIBRU **1.** — olt. (RI VI 264). **2.** *Ţibre* (Vr C 72). **3.** *Ţibra* t. (16 B IV 308) ; cf. *Ţibru*-Palanca orăşel din Bulgaria < lat. ***Ciberis***. **4.** Cf. *Ţiberiha* s. (Sur XXI ; 17 AV 11).

Ţichindel v. C i c h i n d a **2.**

*** ŢICL-** cf. subst. *ţiclău* < sas ***Zikle*** „stîncă". **1.** *Ţiclea* ard., 1758 (Paş). **2.** + *-ete* : *Ţiclete;* D. (T-Jiu) ; *Ţicletu*, olt. (Sd XXII).

ŢICU cf. alb. ***Tsiko***, ipoc. < Risto < Christ ; coincidenţe : trac. Tzykos din an. 820 (OR I 16). **1.** *Ţicul* moşn. (16 B VI 122 ; Ard) ; *-escu*. **2.** *Ţica* alb. (Sd XI 51) ; — Sterie, ar. (RI IX 144) ; — C-tin, munt. 1686 (Sd VII 321). **3.** *Ţicău* b. (16 A I 78 ; Arh) ; — cartier în Iaşi. **4.** *Ţicoiu*, Ion (RI XIII 392). **5.** *Ţecu*, At. ar. (RI IX 144). **6.** *Ţecan* (17 B I 278). **7.** *Ţicuşul* (17 B II 172). **8.** + *-şa* : *Ţicşea* fam. (Buc) ; *Ţicşul* (17 B I 123, 286, 391), **9.** *Ţecşa* (ib. 170). **10.** *Ţicşă* (ib. 171).

ŢIF, ŢÎF subst. (soiu de iarbă, de fîn). **1.** *Ţiful* log. (Isp I[2]) ; *-eşti* s. (17 B IV 400) ; *Ţifescu*, Ilie, boier mold. ; *Ţifeşti* s. **2.** + *-lea* : *Ţiflea* (16 B I 12). **3.** *Ţîfe* (Vr) < *ţîf* (un soiu de fîn). **4.** *Ţîfoiu* fam. (Şez). **5.** *Ţăful* „din Ţîf" b., (Sur VII).

Ţifărd/an, -ă v. Ţ ă f i r d a n **2, 4.**

ŢIG. **1.** — *Ţigul* (D Gorj ; 16 B VI 339) ; — (17 B II 49) ; — moşn. (AO X 129) ; — Ion (16 A III 296). **2.** *Ţigula* b. (17 B I 272). **3.** *Ţigulea* diac (Cat ; 16 B V 37, 477) ; *Ţigule* (17 B III 381). **4.** *Ţigolea* vecin (ib. 54) ; cf. *Ţigle* (16 B V 352) şi *Ţigliş* (Viciu 35) **5.** *Ţigău* munt., 178 (RI I 22). **6.** *Ţigoiu*, I. (VM). **7.** *Ţigui* (Ard ; 17 BV276) ; pentru 5, 7 cf. adj. *ţigae* (oaie). **8.** *Ţigal*, munt., 1711 (BCI III 81).

ŢIGAN etnic, luat şi ca prenume de romîni, îndeosebi la femei, şi ca poreclă. **I.** Masculin. **1.** *Ţigan* (Dm) ; — cîţiva săteni (17 B II 49, 332, 408) ; — răzeş (17 A IV 126, III 366 ; 17 B I 5) ; — frate cu Raciu, moşn. (16 B V 207) ; *Ţegan* (17 B I 377) ; *Ţiganescul* (sic), Radu, log. (Deal 16). **2.** *Ţăgănaş*, Gh. (Sd XI 56). **3.** *Ţigăn/el*, Vladul (17 B IV 170) ; *-eii* s. (Glos). **4.** *Ţigănilă* (17 B I 328, etc. ; Mus 56). ; *Ţigăneală*, R. 1702 (Cat Braş 44). **5.** *Ţigănoiul*, Crăciun (Sd VII 305). **6.** *Ţigănuşa* b. (16 B II 324, IV 212).

II. Prenume sau epitet alături de prenumele calendaristic, la femei : **1.** „Todosia — *Ţiganca*" vinde o treime de sat (17 A V 120), deci romîncă ; *Ţiganca* f., mold. (Isp II[1] ; 17 A V 276). **2.** *Ţăganca* (17 A II 63 ; Isp II[1]) ; — fiica lui Alexa, răzeş (17 A II 374). **3.** *Ţiganca*, fiica Sorei (17 A V 241).

ŢIGÎRA cf. ţigare adj., variantă la ţigae (lînă) (Enc) ; etim. lui Bogrea < ung. czégér < germ. ***Zeiger*** „deget arătător" (DR I) nu e acceptabilă. **1.** — fam. **2.** *Ţigăr/ea* fam., act. ; *-eni* s. olt. **3.** *Ţagîra* s. **4.** Cf. *Ţigărlan*, Stan (17 B II 403). **5.** *Tzigara*, Zotu, ginerele lui Petru Şchiopul Vvd, balcanic (nume albanez „ţigan", com. Gh. Ivănescu). **6.** Nazalizat : *Ţangarea*, ţig. (16 A II 109), cf. Tsingara, oraş pe Eufrat de la care s-ar deriva numele ţiganilor.

Ţig/oiu, -olea, -ui, -ul(e) v. Ţ i g **1—3, 6, 7.**

ŢILA **1.** — b. munt., 1539 (BCI III 84). **2.** *Ţilea* (17 B I 383). **3.** *Ţilică*, I. act. **4.** *Ţilin* (Cat ; 16 B III 147).

Ţimir/ac -aş v. C i u m ă r **3.**

ŢIMP subst. băn. „pulpă" < ung. ***czomb*** (Enc). **1.** *Ţimpe*, One (Met 120) ; *-a* act. ; coincidenţă : castelul Tsimpe, din pen. Galipoli (nume trac ?), primul punct ocupat de Turci în Europa. **2.** *Ţimpău* (Buc). **3.** *Ţînpău*, Gh. (17 A V 374).

ŢINC, ţînc subst (puiu). **1.** — (Puc) ; *-u*, M. (P[1]) ; *-a* ţig. (Ştef). **2.** *Ţîncul* (Cat). **3.** + subst. coca : *Ţîncoca*, mold. — ţig. (17 A IV 157). ; cf. *Ţancoc* (V Bistr — Bicaz.)

ŢINTĂ subst. **1.** *Ţintă*, mold. (Sd XXII) ; — mold., act. (Huşi), pronunţat ţîntă. *Ţăntă* (B-răz 25) ; — fam. din Herţa (Sd XXII 392) ; *Ţîntă* (Arh). **2.** *Ţint/ea, -eni, -eşti, -easa* ss. **3.** *Ţinteş*, I. (Buc). **4.** *Ţintiul*, Ion (Sur XVII). **5.** *Ţintilă* (Isp VI[1]). **6.** *Ţintoiu* (Drag

www.dacoromanica.ro

36). **7.** *Ţintu* act. *-l* (17 B III 200); *Ţăntul* (ib. 264).

Ţinţu v. Ţ a n ţ u **5.**

ŢIP cf. vb. a ţipa. **1.** *Ţip*, T. (Ard II 43); *-eşti* t. **2.** *Ţipa* neg. (17 B III 30). **3.** *Ţipău* s. **4.** *Ţipoe*, R. (16 B IV 269).; *Ţipoaia*, V. (Tel 43). **5.** *Ţipileşti* s.

ŢIPAR subst. **1.** — N. elev Blaj 1757 (RA II 422). **2.** — Timoteu, ortografiat *Ciparîu*, filologul ardelean. **3.** *Ţipăreşti* s.

ŢIPLĂ subst. **1.** *Ţiple* (Ard; Tut); **2.** *Ţiplea*, mold. (Tec II; RI I 224; Isp IV[1]); frecv. (Mar); — ţig. (17 B I 398); *Ţipleşti* s. **3.** *Ţiplaşcul*, Nan (17 B II 422). **4.** *Ţiplic*, mold. (Isp IV[1]); Sur XXII; RI I 225); — vătaf (17 B V 153); *-ă*, Sava (BAP 197); *Ţiplica*, mold., act. **5.** Cf. *Ţipliteşti* s. mold. < vb. a ţipli (a lipi cu ţiplă) fereastra.

Ţip/oaia, -oe v. Ţ i p **4.**

ŢIR 1. *Ţirul* (16 A III 165). **2.** *Ţira*, Trohin (Sur XI). **3.** *Ţirea* b (16 B VI 185). **4.** + suf. *-lea*: *Ţirlea* (Ard; Hur 101); V. Ţîrlea şi Ţurlea la Ţîr, Ţur.

ŢIRCA cf. ung. **cirok** „tătarcă" (un fel de căciulă). **1.** — Năstase, mold. (Sur VII); — episcop ard., ortografiat *Circa* (RI IX 21); *Ţircă*, Oprea (Braş). **2.** *Ţărcă*, P. (17 A V 70) sau < subst. ţarcă. **3.** *Ţîrcă* b. (Ard I p. 52 prefaţă; Cat gr. I) sau < vb. a ţîrcîi; *Ţîrcu* şi *Ţîrcoi* (Viciu 35) *Ţîrculeşti*, ceată (Î Div).

Ţiţ/escul, -eşti, -icală, -ian v. Ţ î ţ ă **II 1—3.**

Ţiţiriga v. Ţ u ţ u r a **4.**

Ţuţu, -l v. Ţ î ţ ă **II 1.**

ŢIU subst. (uncaltă); cf. şi vb. a ţiui. **1.** *Ţiul*, Ioan, mold. (Sd V 74); — Simeon (Sd VII 91); — R. (IO 109); — Mistode (Sur IX); *-escu, -eni* s. **2.** *Ţiuială*, V., mold. (Sd VI 82). **3.** Cf. *Ţiia* ţig. (16 B II 304).

Ţluţurug v. Ţ u ţ u r a **3.**

Ţîcşă v. Ţ i c u **10.**

Ţîf, -e, -oiu v. Ţ i f **4—6.**

Ţîfîrdan v. Ţ ă f î r d a n **3.**

Ţîganca v. Ţ î g a n **II 3.**

Ţîncul v. Ţ î n c **2.**

Ţînpău v. Ţ î m p **3.**

Ţîntă v. Ţ i n t ă **1.**

Ţînţ v. Ţ a n ţ u **7.**

ŢÎNŢAR subst. **1.** *Ţănţăr*, Gh., mold. (RI VI 86). **2.** *Ţinţar* b. (17 A IV 128, V 143); ca prenume: ar. *Ţinţar* Marcovici (din Iugoslavia).

Ţiplica v. Ţ i p l ă **4.**

ŢÎR subst., cf. şi subst. ţîră (puţin). **1.** *Ţîr* (Moţ). **2.** *Ţără*, Gr.; *Ţăra* b. (Băl II; 17 B II 77; 17 A III 69). **3.** *Ţîra* (Dm); — Radul (16 B VI 35); — ard., act. (Nepos). **4.** *Ţărul* (17 A V 212); *-escu*, act. **5.** *Ţîrlu* (Moţ); *Ţîrău*, Ioan (Sur VIII). **6.** + *-lea*: *Ţîrlea* (Ard; acte Filip. de Pădure); *Ţîrleşti* (Mus). **7.** *Ţîrlic*, popa (Isp II[2]). **8.** + *-oiu*: *Ţăroiu*, Lupu, mold. (Sd VI 104). **9.** + *-oga*: *Ţăroga* b. (16 B VI 248); — Oprea megiaş (AO XVIII 132).

Ţîrc/ă, -uleşti v. Ţ i r c a **3.**

Ţîrl/ea, -eşti, -ic v. Ţ î r **6, 7.**

Ţîrţescu v. Ţ e r ţ **3.**

ŢÎŢĂ, subst. **I. 1.** *Ţiţa* s. (r. Pucioasa), scris Ţaţa (Giur 315). **2.** *Ţiţu*, fam. act.; Radul *Ţiţii*, în genitiv (17 B II 99). **3.** *Ţiţoc* fam., act.

II. Cu *i* în temă: **1.** *Ţiţu*, ard., 1726 (Paş); — Ioan (Ard II 52); *Ţiţul* (BCI VII 8; 17 A V 144); — Comişel (17 A II 214); *Ţiţ/escul*, Echim (Sur IV); *-eşti* s. (Mus) scris şi *Ţăţeşti*. **2.** *Ţiţian*, Şt. din Vălenii de Munte (BCI VI 34). **3.** *Ţiţială*, Iftodu (RI XII 247).

Ţoancă v. Ţ o n c **3.**

***ŢOG 1.** *Ţogae*, Vlad (16 B VI 9). **2.** *Ţogoe* olt. (16 B V 55); — popa mold. (Sd V 73); — mold. (Sur IV, XXII).

ŢOL subst., variantă, ţoală. **1.** — (Dm); *-escu*; *-eşti* s. **2.** *Ţole* f. (16 A I 22). **3.** *Ţola* b. (16 A IV 56). **4.** *Ţolea* b. (Dm; 17 B II 332; etc.

Ţombru v. Ţ a b r a **4.**

www.dacoromanica.ro

ŢONC, ŢONŢ cuvînt de alintare pentru copil. **1.** *Ţoncu* 1808 (Acte Sc); — jupîn, 1838 (P Bor 47); + *-eşti*: *Ţonteşti* fam. (Buştenari), grupul de familii cu numele Ţoncu. **2.** *Ţonca* b. (17 A I 147). **3.** *Ţoancă* b. (Ard). **4.** *Ţonţa* b. (Sd XVI); f. (17 A I 61, V 374). **5.** *Ţonţea* b. (17 A II 14). **6.** *Ţonţeiu*, Strat, mold. (RI X 275). **7.** *Ţuncu*, St. (RA VI 39); *Ţuncă*, Miron, 1782 (BCI VII 60).

Ţondrea v. Ţ u n d r ă **2.**
Ţon/e, -ea ,-i v. S t o i a **IV.**

ŢOP poreclă dată moţilor < germ. ***Zopf*** „coadă"; cf. vb. a ţopăi şi ar. ţopă < alb. ***tsope*** „felie". **1.** *Ţop*, Cîrstea (din Braşov). (Sd X 414—415) scris şi Ţap; *Ţopu* act. **2.** *Ţopa*, D. buc. act.; — ard. (Paş); — fam., mold. (16 A I 556, III 10; 17 B V 241). **3.** *Ţopană* act. **4.** *Ţupa* fam. act.

Ţopîrdei v. Ţ a p u d r e **4.**

ŢOŢĂ subst. olt. (claie de snopi). **1.** Radu *Ţoţăi*, în genitiv, olt. (16 B ...). **2.** *Ţoţea*, fam. act. **3.** *Ţoţoc* (ib.) *Ţoţoi* s. **4.** *Ţoţoş* Radul (17 B I 479).

ŢUC < vb. a ţuca ard. **1.** *Ţucu* (Mar); *-lescu*. **2.** *Ţucă*, Ist. mold. (Sd VII 327); *Ţuca* b. (17 B IV 132).

***ŢUG 1.** *Ţuga*, munt. (17 B I 417). **2.** Cu art. *ul* + suf. *-ea: Ţugulea* (Isp IV[1]) şi frecv. act., explicat în DLR „copil rău" **3.** *Ţugulan* (Bz). **4.** + Ţaga: *Ţăgule*, boier (Sd XIX 45). **5.** Cf. *Ţughea* (13—15 B 178). *Ţugheni* s.

ŢUGUR (în jocul de cuvinte: ţugur-mugur, şi interj. ţugurel, pentru iezi (Sc). **1.** *Ţugureşti* s. **2.** + *-lea, -an*: *Ţugurlan*, G., mold. (Sd V 224).

ŢUI subst. o pasăre (Păs). **1.** *Ţui* ţig. (Sd XI 234). **2.** *Ţuia* b. (Hur 320). **3.** *Ţuilă* (17 B I 443).

***ŢUL. 1.** *Ţulea* (16 B V 86). **2.** + *-uc*: *Ţuluc* act., cf. subst. ţuluc (chică). **3** + *-igă*: *Ţuligă* ard. act. **4.** Cf. din altă temă, *Ţulupe* (Mar).

Ţumbru v. Ţ a b r a **4.**
Ţunc/ă, -u v. Ţ o n c **7.**
Ţupa v. Ţ o p **4.**

ŢUR- cf. interj. mold. ţurrr, pt. a chema găinile. **1.** *Ţura* b. (17 B II 237); — Toader (Sur X). **2.** *Ţuru*, (Crăz 14); — Brat (Vr C 74). **3.** *Ţuraina*, olt. (17 B III 107); cf. subst. ţurană (coastă de deal). **4.** + *-lea*: *Ţurlea* (Ard II; B-răz 47); v. şi C h i r i l 5 Partea I.

ŢURCĂ subst. (căciulă, joc). **1.** — Ard (I 72); *Ţurca* b. (16 B IV 228); — Dr. (BCI VIII 23). **2.** *Ţurcaş*, fam. act. **3.** + *-an*: *Ţurcan* b. (Buc; CL); *-ul* (Sd XVI) sau < adj. ţurcan(ă); cu ortg. germ.: *Zurkan* diacon 1736 (Sucev 141).

ŢUŢ, ţuţă şi ţuţu (vîrf, moţ). **1.** *Ţuţu*, C. (Cat gr I); *Ţuţul* (Weig); *-eşti* s.; *-ea* (Î Div). **2.** *Ţuţea*, Ion act.; — Banu munt. (RA I 275). **3.** *Ţuţui* (Sd XVI); *Ţuţuianu*, act. < subst. ţuţuian „cioban ardelean". **4.** *Ţuţoiu*, St. (Î Div). **5.** Cf. *Ţuţcani* s.

ŢUŢURA vb. **1.** *Ţuţur* (Sd XVI); *-a* b. (Ard); *-ă* (Viciu 16); cf. *Ţoţora* s. (Dm), azi *Ţuţora*. **2.** + *-man*: *Ţuţurman* (17 A I 136, II 234). **3.** Cf. *Ţiuţurug* b. (16 B VI 139), cu suf. *-ug*. **4.** *Ţiţiriga*, Stan, ard. (Cat gr I).

Tzigara v. Ţ i g î r a **6.**

www.dacoromanica.ro

U

Ubiţa v. I u b u **I 8.**
Ubul v. I u b u **I 2.**
Ucea v. V î l c **II 3.**
Udob, -ă v. O d o b ă **7.**
Ugrin, -eşti, -ouţi v. U n g u r **II A 2, B 2.**
Uhorca v. U n g u r **II C 3.**

UJA < rus. **ужъ** „şarpe". **1.** *Ujăşti* s. (Cat). **2.** *Ojeşti* s. (17 B III 175); *Ojasca* t. **3.** *Ujică* zis şi *Usică* fam. (Buc); CL).

Ulan v. O l a n **4.**
Ulăreţul v. O l a r **3.**

ULM subst. **1.** *Ulma* t. ard. (Drăg), terminaţia *-a* denotă că provine din antroponim. **2.** + *-aciu* : *Ulmaciu* b. (Vr). **3.** + *-an* : *Ulman*, băn. act. şi ginerele Bărtanului (A Gen II 79); *-ul* mold., 1644 (Glos) zis şi *Ulmeanul* prin confuzia cu sufixul *-eanu*. **4.** *Ulmanca* s. ard. derivat greşit din germ. Ulmann (Drăg 214).

Ultan v. V u l t u r **5.**

UNCHIAŞ subst., frecvent în documente ca atribut, uneori ca nume. **1.** *Unchiaşu*, V. (Hur 128); *-l*; *Uncheş* (Viciu 16). **2.** *Oncheş*, mold. (Sd XXI). **3.** *Uncleata* scris şi *Uncheata* (C Ştef; BCI X 87); — pan 1436 (Sd XIX 11); *Unchiat* (Sur V). **4.** *Uncheteşti* (C Ştef); *Onchiteşti* s. (ib.; Sur VII). **5.** *Oncheatea* pren., mold. (P[14]).

UNGUR etnic. **I. 1.** — (Mar); — Petrea (17 A V 329); *-ul* mold., 1585 (Glos; 16 A I 395); munt. (16 B I 175). **2.** — şi *Unguraş* fam. (Jiul ard). ard.; — *-ul* b. (Olt; 16 B I 162, III 343). **3.** *Ungurel*, munt. (Sd XVI). **4.** *Ungurău* schit (într-un mss 1667); *Ungurîu* s. (Bz); *Ungur/i, -ei, -elu, -eni, -aş* ss. **5.** *Ungureanu* n. de fam. frecv., pentru ardelenii trecuţi peste munţi; — Oanăş (Ştef). **6.** *Îngurţanu* (Hur 128).

II. Din sl. *ugrin* „ungur". **A. 1.** *Ugrinus* în doc. lat. **2.** *Ugrin*, P. (Isp II[1]), formă în uz şi la sîrbi; *-eşti, -ăuţi* ss. **3.** *Ogrin* b. (C Ştef); *Ogrinii* s. (16 B V 480); *Ogrinul* s. dispărut. **4.** *Ogărnea* şi *Ogărnelea*, I. din Vălenii de Munte (BCI CV 72); *Ogîrnoiu* Ana (VM); — familia dăinuieşte în localitate. **B.** Cu afer. : *Grin* : **1.** *Grini*, N. act. **2.** *Ugrinouţi* sau *Grinouţi* = *Hrinouţi* ss, echivalenţe citate de Bogrea (An C I 385). **3.** Din rus. Гринко : *Grinc/ă* b. (Dm); *-a* f. (16 A I 537); *Grinc/o, -ovici*, boieri (Dm; Ştef); **4.** + *-inţ* : *Grinţescu*; *Grinţieş* munte, *Grinţăşti* s. (Tec I). **C.** Cu fonet. ucr. h < g : cf. N. Iorga, Observaţiuni (BCI X 82). **1.** *Hrin/ea* (< *Grinea) spătar, 1448 (Dm); — (16 A I 372); *-escu* buc, act. (M Put 131) **2.** *Grincă* zis *Hrinco* (C Bog); *Hrîncu* t. *Hrinco* în textul slav, *Hrinc/u, -ă* (Dm); *Hrincovici* clucer (Ştef); *Hrinc/e, -escu* (Tec II); *-eşti* s. **3.** Prob. *Uhorca* b. (16 A IV 283) < feminin Ugorka.

UNT subst. **1.** *Untu* act. **2.** *Unt-rece*, Gh. (Sur V); *Unt-tare* act.; *Untaru* fam., act.; *Untărescu* (Sd XXII). **3.** *Unt/e* b. (16 B I 151, III 238); *-ea* (16 A I 374; 16 B VI 9). **4.** *Untéi*, Radul (17 B III 174). **5.** *Unteşu*, act.

Urătu v. U r ĭ t **1.**

URDĂ subst. **1.** — Mihul (16 A II 82). **2.** *Urde*, Iacob (Met 114); *-a*, Bucur (Cat

www.dacoromanica.ro

gr I); *Urdeşti* s. (C Ştef). **3.** *Urdan*, T. (Buc). **4.** *Urdarii* s. **5.** Cu fonetism regional ard. *Vurdea* (Moţ).

URDIUGAŞ < magh. *ördöngös* „îndrăcit, vrăjitor". **1.** — Tador, 1479 (Ştef); *Urdugaş*, T. (16 A I 428); *Iurdugaş*, Toader (16 A IV 135, 268; 17 A I 240); numele în aceste forme priveşte una şi aceeaşi persoană, redat şi în traducere: *Urdiugaş* zis şi Dracea şi *Ordongaci* (Sur XX). **2.** *Hurdugaci* b., ard. (Ard II 232); *Hurducaciu* (Viciu 16). **3.** *Ordîncuşa*, vale, t.

URECHE subst. **1.** *Ureache* 1505 (16 B I 34); *Urechi*, Grigorie, cronicarul; *Ureacli* = *Ureche* (C Ştef); *Urecle*, mold., 1437 (Glos); *Ureche* pan, mare vornic (16 A IV 134); — Ioan ard. (C Cos II 488); *Urechia*, V. A prof. **2.** *Urecheanul*, mold., 1533 (Glos). **3.** *Urechiatul*, Stoica, armaş, munt. (Glos).

URIC subst. **1** — Mihail, mold., 1433 (Glos); *-ul*, Gav. mon. 1492 (ib.). **2.** *Uricel*, M. (Isp 1[1]). **3.** *Uric/ani*, *-eni*, *-ari* ss.

Uri/ta, -ţeseu v. U r î t **2, 3.**

URÎT adj. luat ca prenume **1.** *Urîtu*, munt. (Viciu 35); (Sd XIX 82); *-l*, Popa (Ard I 137); *Urîtescul* 1604 (Glos); *Urâtu*, dobr. (RI XI 211). **2.** Din plural: *Urîţii* s. (Glos); *Uriţescu*, ard. (Nif). **3.** Prenume feminine: *Urîta*, munt. (P Bor 97); mold. (P[14]; 16 A I 209; Sd XVI, XXI, XXII); — soră cu Romîna (Sd XI 93); — soră cu Antonia (ib. 257); *Urita* (Glos). **4.** *Orâta* 1600 (C Neamţ II 3). **3.** Compus: *Urîtalisa*[veta] (17 A II 196). Nume de exorcism.

URLA vb. **1.** *Urlă*, Voicul (AO IX 454); *Urlu* s. **2.** *Urlea* fam. (Isp II[1], IV[1]); — Busuioc munt. (BCI VIII 39); — Stan (Drag 142); *Url/eşti*, *-easca*. **3.** + *-an*: *Urlan* act.; *-i* t. **4.** Cu suf. slav, *-inskiĭ*: *Urlinschi*, N. (17 A I 63). **5.** Din subst. urlet: *Urleta* s.

Urlandaş, Urlăndeşti v. O r l a n d o **2, 3.**

URLAT subst. **1.** — b. (C Bog); — Dragoş 1432 curtean moldovean (14—15 A 96) *-ul* b. (Ştef; 16 B V 44). **2.** *Urlătoi* s. (16 B III 21). **3.** Din forma de plural: *Urlaţi*, tîrgu şi trei sate; toponimul Dealul *Orlaţilor* de lîngă tîrg (17 B IV 507) ar sugera etim. < Orlat, (numele satului de lîngă Sibiu), pe care N. Iorga îl derivă din Orlea + suf. *-at*. Pentru frecvenţa sufixului v. Drăganu (op. cit. 480); v. şi Orlea.

Urmezeu v. H e r m e z i u **4.**
Urmuzache v. H u r m u z **2.**

URS subst. **1.** — frecv. (Mar); *-escu* (Î Div); *-eşti* t. *Ursu* pren. (Tis; P[5]); *-l* pren. (Tec I, II; Drj 84); n. unic: (Morl 6; Moţ; Ştef; Glos Sd XI 271 etc.); *-l* lui Mone, olt., 1614 (Sd VI 463); *-lescu*, *-leanu*. **2.** *Ursuleţ*, mold. (Sd XXII). **3.** *Ursuliţă*, I. (Neculce 1711). **4.** *Urse* (16.B V 262). **5.** *Ursa* b. (16 B I 109, 110; Sd XV 28, XVI, XXI); — f. (Vr C 4); *Ursă* fiul lui Obrejie (Cat mold II). **6.** *Ursachje*, *-i* (CL; Buc; Arh). **7.** *Ursan* (Vit 20; Bîr I, II; Sd V 94; Î Div); *Ursăscu* (Cl; Hur 124). **8.** *Ursaţi* şi *Ursăţăii* ceată (Î Div) şi ss. (Tis; Gorj). **9.** *Urşan/i* s; *-u*, Fl. (Î Div). **10.** *Ursei* s. **11.** *Urseţii* s. **12.** *Ursin* act. **13.** *Ursoiu*, mold.; *Ursoaia* b. (Glos). **14.** *Ursoian* (Arh); *Ursoianu*, mold. (Sd XXI 295); *Ursuian*, I. (BCI VIII 12). **15.** *Ursolea* s. **16.** *Ursolea* meşter, 1694 (AO XIX 173). **17.** *Urşon* (Arh). **18.** *Ursufu* fam (Ard); — Candrea (Buc). **19.** Cf. *Ursebea* şi *Ursebaş* (Moţ).

Urzescu v. O r z **9.**

USCAT adj. **1.** — Vlas (Drj 32); *-ul*, Ivan, 1614 (Glos); *Uscătescul*, Jurja (Glos). **2.** Cf. *Uscaş* (Moţ).

Usieă v. U j a **3.**
Iso/e, -iu v. O s **4.**
Ustaşi v. O s t a ş **1.**

UŞAR < subst. uşier. **1.** *Uşar* (LU); *-iu* (C Ştef). **2.** *Uşerel*, Ursu mold. 1593 (Sd XI 271).

UŞUREL adj. < uşor. **1.** — Dima, post., 1649 (Glos); *-u*, N. (Puc); *-ul*, Toader (16 A II 186); *-ul*, Radu (17 B II 440).

UTMĂ subst., mold. (umflătură). **1.** — vecin (17 B IV 419); *Utmea*, St. (16 B V 66). **2.** *Utmeş* 1415 (Giur 244; Cat; Iorga III 628). **3.** *Utmej*, olt. (Sd XXI).

www.dacoromanica.ro

UŢ(A) **1.** *Uţ* (Moţ); *-Uţu* şi *Uţa* (Ard); *Uţă* al Ilincăi olt. (Sd XXII; I Bot 12); *Uţescu*. Numele poate proveni, ca scurtare, din diverse nume terminate în *-uţ(ă)*: Răduţ, Stătuţ, Vlăduţ, Mariuţa etc. V. Radu III 6, IV 7 etc.

Uţui v. H u ţ **4.**

UZ n. etnic, neam înrudit cu cumanii, cf. Uzaş şef cuman (N. Bănescu, Crearea statului Asăneştilor 1943 p. 25). **1.** *Uzu*, Ion popa (P Bor 12); pîrîul şi pasul *Uz*. **2.** Cf. *Ozoiu*, N. (Drag 309). **3.** Cf. *Guzul* şi *Guzuc* (Tec I). **4.** *Ozolimna* t. „lacul Uzului" (v. studiul lui N. Grămadă).

UZUN n. tătar, cf. Uzun-Hassan, şah persan, „Hasan cel lung". **1.** *Uzun*, T. mold. (Sur IX). **2.** *Uzuneşti* = *Ozuneşti* s. numit după „*Ozun* cel bătrîn" (16 A III 69, 306; Ist. Romîniei 1962, II p. 70); *Uzonie*, Ax. băn. act.; **3.** *Huzun* (C-răz 13). sau < Huz + *-un*.

www.dacoromanica.ro

V

Vacarciuc, Vacare, -ea v. V ă c a r **2, 3.**

VACĂ subst. **1.** — Toader. etc. (Sur XXI; Isp II[2]; TC II); — ard., 1680 (Paş). **2.** *Văcan*, ard., 1680 (ib). **3.** *Văcălie*, munt. (BG LIII 156; 17 A II 245) cf. subst. văcălie. **4.** + *-ul, -ea*: *Văculeşti* şi *Văceni* ss. **5.** *Vacotă* s. (Sd XVI); *Văcoteşti* (Tec I); = *Vocoteşti* s. reg. Iaşi 1685 (RD I 211). V. şi Văcar.

VAD subst. 1. *Vadeş*, ard., 1680 (Paş). **2.** + *-an* de apart. locală: *Vădişan* (17 B III 93). **3.** + *-an*: *Vădan*, fam., sau din adj. vădan.

Vadislav v. V l a d **I 2.**
Vagaiu v. V ă g ă **2.**
Vaie/otă, -u v. V o i c u **III 1, 2.**
Vaid/a, -omir v. V o e v o d **5, 6.**
Vait/iş, -oianu v. V o i t **5.**
Valahul v. V l a h **A.**

***VAM-** cf. subst. vamă (?). **1.** *Vama* f. (16 A I 270). **2.** *Văman*, Duminte (Buc); — G. (Grd 42).

VARANG cf. etnicul bizantin Βαράγγοι pentru Varegii-Ruşi. **1.** *Varanga* t. (17 B II 364). **2.** Cf. *Varanghel* t. (ib. 292). Cf. şi Baranga.

VARCA 1. — b. (Cat mold II); — toponim din antroponim: fîntîna *Varcei* (16 A I 363). **2.** *Vărcan* t. olt. în satul Buzduc. **3.** Cf. Vraca, artist dram.

Varga v. H o r g a **II 3.**

VARZĂ subst. **1.** *Verzea* (Puc; Sd X); Stan *Verzei* din Mănîiaci (Drj 56); Radul *Verzii* (16 B IV 274); şi *Verzescul R.* (17 B IV 179) probabil aceeaşi persoană. **2.** *Verzan*, C. (T-Jiu). **3.** *Vărzar* (Moţ); *-u*, R. boierul lui Matei Basarab; *Vărdzar*, mold., 1661 (Sd V 221); *Varzare*, N., mold. (A Gen I 61). **4.** + *-ole*: *Varzole* (Ard II 174). **5.** *Vărzărescul* „arman" 1669 (M Put 199).

VATRĂ subst. pl. vetre. **1.** *Vătra*, Ion (RA IV). **2.** *Vatrea* (Vra). **3.** *Vetre* b. (16 B VI 291). **4.** *Veatreş* (Sd VII 317; Sd XVI; Răc 20); — Ursul, mold. (Sd V 89). **5.** *Veatruş*, olt. (AO XVIII 141). **6.** *Vetriş*, T. (16 A I 288) moş în *Vetrişani*.

Văe/an, -ălie, -eni, -oteşti, -uleşti v. V a c ă **2—5.**
Vazăvan, v. P a z a v a n **3.**

VĂCAR subst. **1.** — (Paş); — Onuţ (Met 224). **2.** *Vacare*-Roibul, Ioan (A Gen I 61); *Vacarea* (sic) ţig. (16 A II 73); *Văcărea* ţig. (16 B I 151). **3.** *Vacarciuc*, F. act. **4.** *Văcărescu* fam. boierească, nume de moşier, în calitate de proprietar al satului Văcăreşti (r. Titu); *-l*, Petru 1517 (16 B I 119). **5.** *Văcăraşu*, E. (IS 276). **6.** *Văcărel* s. în munţii Balcani; *-u*, I. (RI XVIII 40). **7.** *Văcăriţa*, R., munt., 1625 (Sd VII 272). 8 + suf. augm. *-an*: *Văcărean* buc. (M Put 131).

Văd/an, -işan v. V a d **2, 3.**
Vădislav v. V l a d **I 2.**

VĂGĂ 1. — sătean (17 V I 9); — zis şi *Vtgă* (IO 50); *Văgăiu* fonetism grec pentru

www.dacoromanica.ro

Bogoi Vlahul, erou ar. din evul mediu (DR II 492). **2.** *Văgăi* (Capidan) rectificat: *Vagaiu* (în Am 108, 135); *Văgaia* Manea (17 B III 517) prob. < marital. **3.** *Văgiuleşti* scris şi *Vogiuleşti* s., olt. (16 B VI 204) < Văgiu; v. şi Veg/a, *-ea*.

Vălc/ău, -eiu, -ioiul, -ici v. V î l c I **9—12, 14.**

Vălisari v. B e l i s a r i e **2.**

Vâltur/ă, -eşti, -ul v. V u l t u r **4.**

VĂLUŢĂ 1. — s. (AO IV 303); *Văluţă* fam., act. Cf. cu sincopă *Vluţea*, Alexa (17 A IV 367).

Văman v. V a m ă **2.**

Vănagă v. V o i n a **7.**

Vănă v. V î n ă **1.**

Văncoane v. V i n c u **4.**

Văntilă v. V î n t **II 1.**

VĂR subst m., **VARĂ** subst. f. **1.** *Văru*, R. (Hur 101). **2.** *Verea* (Tel 45); *Verescu* din *Vereşti* (Arh). **3.** *Verişcani* s. (Sur XXII) < subst. verişcan. **4.** Cf. *Veroiu* act.

VĂRBA < sl. врѣба „salcie". **1.** *Verbea* = *Verbia* = *Verghia* s (Dm); *Verbie* diiac, 1625 (17 A V 319). **2.** *Vărban* (13—15 B 206); *Vîrban* (16 B III 41). **3.** *Vărbancu* fam., act., cf. şi subst. verbunc „recrutare", la figurat, numele unui joc.

Vărcan v. V a r c a **2.**

Vărjoghe v. v î r j o g h e **1.**

Vărlugă v. V î r l a **3.**

Vărtos v. V î r t o s **2.**

Vărzar v. V a r z ă **3.**

Vătcă v. V î t c ă **2.**

Vătra v. V a t r ă **1.**

Văţoghe, Văzoghe V î r t o g h e **4.**

Veariş v. V e r e ş **1.**

Veatr/eş, -uş v. V a t r ă **4, 5.**

VECHI adj. **1.** *Vechiu* act.; *Vechiul*, P. (Sur XXII); — Gr. (Bîr II 375); — Ioniţă (RI XI 314); — Larion (17 A V 203); *-escu*. **2.** *Vecheş*, Radul (17 B III 378).

VEDE cf. vb. a vedea. **1.** *Vede* (Sd XVI); *Vedi*, A. (Tec I). **2.** *Vedea*, T. ard. dramatic; — rîu. **3.** *Vedeul*, olt. (16 B VI 306).

VEGA 1. — b. (16 A I 196). **2.** *Vegea* (Sd XXII; BG LIV 159). **3.** *Vegiu* (ib), V şi Văgă.

VEISA cf. ung. ***vejsze*** „leasă de pescuit", (etim. BA ung. 36). **1.** — pîrcălab de Neamţ, 1554 (Isp I^1, III^1, VI^1; Băl I); — 1815 (BAP II 169); *Veisă* fiul Andreicăi (16 A IV 301).

VEL < sl. велнй „mare", termen de cancelarie, în titlul boierilor „mari" scurtat din великий, calificativ de boierie mare şi de calendar: Vasilie Velikiĭ etc. **1.** *Vel* căpitan (AO XVI); *-u*, Ţoncu din Ploieşti (Mz Pl I 94). **2.** *Vela*, Sp. (Sur X); — f., dobr. (RI XI 208); *Vala* f. (ib). **3.** *Velea*, C. (Sur X); — b. (17 B II 230); *Vel/escu*, Şt. (AO XVI); *-eşti, -eni* ss. **4.** *Velean* (16 B VI 306). **5.** *Velic/u* act., *-ă*, Ion (Tec II); *-a* f. (P^4; Ocina; 16 B I 2, etc.); — **din** Şitoae olt. (Div 365). **6.** *Veliciu*, fam. act. *Velicescu*, G. (Mus 11); *-l*, N. (AO VIII 291). **7.** *Velichi*, Gh. (Tec II); *-e* vornic olt. (Sd V 304). **8.** *Velicăneşti* neam braşovean (BCI XII 88). **9.** + *-cu, -ciu*: *Velcu -lescu*; *Velciu, Velcescu* act. **10.** + suf. sl. *-iciko*: *Velicico*, fratele lui Miron Costin, cronicarul. **11.** + *-işco* < *iciko*: *Velişco* (Sur XXII); — nepot Barbului Mogoş (AO VII 297); *Velişcu*, D. (Sur X). **12.** Forma fiind frecventă se scurtează în *Lişcu*: — dobr. (RI XI 210); *Lişcă* b. (Tec II); cu fonet. mold. *Leşcu*, mold. **13.** *Lişcoteanca* t., probabil din *Lişcu* + *-ată, -eanca*. **14.** *Velifescu* (VT) < pl. *velifii* [boieri] „boierii cei mari".

Velesar, Velisar, -ie, -ea v. B e l i s a r **2.**

Velter v. V a l t e r **2.**

Ventil, -ă v. V î n t **II 1, 2.**

Verb/ea, -ia, -ie v. V ă r b a **1.**

VERDE adj. **1.** — fam. (P^{14}); *Verdescu* act. **2.** *Verdele* b. (17 V B IV 295). **3.** *Viardeş*, C. (Gorj); — popa, mold. 1599 (Sd XI 272); *Verdeş* (Vit 9; M mar); — Cozma (17 A III 85). **4.** *Verdeşel* (C Ştef). **5.** *Verdeţi*, Ioan (AO XX 147).

Ver/ea, -escu, -eşti, -oiu v. V ă r **2, 3.**

VERC**, cf. germ. ***Werk „lucru, fabrică" **1.** *Vercescu* (Puc). **2.** *Vîrcescu*, Radu, munt. (RI X 285). **3.** *Vercicani* s.

www.dacoromanica.ro

Vereha v. V e r i v a **2.**
Verenţea v. V e r i n ţ e **2.**

VEREŞ < magh. *vörös* „sîngeros" şi *verés* „bătaie". **1.** *Vereş*, T. stăpîn al s. *Vereseşti* pe Tazlău (Verseşti) 1546 (mss Singeorgiu). *Veariş* 1414 (Cost I); *Veariş* zis şi *Vereş* = *Veriş* = *Viriş* b. (Dm); *Vereşiu* act.; *Verişeşti* = *Virişeşti* s. (Dm). **2.** *Verţ* b. (16 A I 359). **3.** *Vereşceac* (Dm); *Verăşciac* (16 A IV 228).

Verevoe v. B e r i b v o i **3.**

***VERG-** cf. gr. βεργά „baghetă". **1.** *Verga* b. (Bîr I; Sd XV; Isp IV[1]); — Lupul, 1740 (BCI VII 20); *Vergă* ar. (Fărş). **2.** *Verghi* (Arh). **3.** *Vergo* boier (Tis); *Vergu* act.; *-l* Gheorghiu, pren. (Mz Pl I 94); *-lescu* învăţător, 1892; *-lesei*, C. (Bîr II).

Vergolici v. V î r g o l i **2.**
Veriş v. V e r e ş **2.**

VERNA 1. — ard., 1787 (Paş). **2.** *Vernea*, ard., 1680 (ib.); *Vernescu* fam. boierească (Î Div); *Verneşti* s. (Bz); cf. germ. Werner şi Bernard IV (Partea I-a).

Verz/an, -ea, -escul, -ei, -ii, v. V a z ă **1, 2.**

VESA 1. — fam. moţ. **2.** *Vesia* b. (Ard II 144). **3.** *Vesan*, Ioan, act.

Vespea v. V i e s p ă **1.**
Veterigă v. B e t e r i g **1.**
Vetr/e, -iş, -işani v. V a t r ă **3, 6.**

***VEŢ- 1.** *Veţea*, olt. (Sd XXII). **2.** *Veţel*, St. (16 B I 131). **3.** Prob. *Veţicheşti* s. (Flor 52; 16 B IV 242).

Viardeş v. V e r d e **5.**

VESEL adj. **1.** — **Eremia** (Sur XVII); *-u*, Gh., olt. (Dolj); *-u*, Mitrică munt. (BCI X 113) *-i* b. (Ard). **2.** *Vésela* f. (Pom).

Viba v. I u b u **II 6.**

VICOL subst. (viscol). **1.** — (Tec I; Glos); *-ul*, Ioniţă răzeş mold. **2.** *Hicol* (Isp III[1]; 16 A IV 56).

VID temă cu origini diverse; etimologii posibile: 1° scurtare din David, cu afereză, 2° scurtare din Ovidenie, sărbătoare, 3° sl. **вид** „vedere" sau blg. Видьо < видя „a vedea" (Weig), 4° magh. V i d a < it. *Guido*. **1.** *Vid*, şi *-a*, 1202 b., ard., romîn sau ungur (11—13 V I 24); *Vid* b., 1235, la Oradea (Iorga III 135); *Vidu* dobr. (RI XI 211) şi s. (11—13 C I 115); — b. (Drăg 53, n. 8); *-l.* Ioan, muzician băn. **2.** *Vida*, Ioan (T-Jiu); — Gh., prof. (Bis R II 245 şi s; *Vîdele* s., pl. < Vida (raion Videle). **3.** *Vidac*, Ion (MO 14 mart 1944). **4.** *Vidi*, C. orăşan (16 B V 219) Cf. şi *Vidimir*; *Vidoslava* f. (P Gov f° 10); *Vido, -ul* (Vlah PB) **5.** *Viduţ > *Vidutesc*, Gh. (AO XV 158). **6.** + *-at*, ca în Vasilat; *Vidat*, fiul lui Stoian (17 B I 409, II 247). Coincidenţe: V i d, rîu în Bulgaria < lat. Utus şi V i d i n oraş ib. < gr. Βυδίνιον < lat. Budinium şi ***Bundin*** (vechiul Bononia) în izvoarele medievale.

***VIDIMIR 1.** *Vidimireşti* s. (AO XVIII 311). **2.** Cf. formele: Idomir, Iadomir, Edomir etc. v. Id-.

VIDRA subst. **1.** — f., în lit. pop. „*Vidru cu Vidra*" (Tit Bud p. 11); *Vidră*, Şt. şi C-tin (Tec I, II; Bîr I). **2.** *Vidran* (Vr C 61), originar din Vidra Vrancei. **3.** *Vidroiu* fam. (Găeşti). **4.** *Vidruţ* b., mold., 1645 (RI VI 87). **5.** *Vidraşco* (Tec II; Arh). **6.** *Ghidraşco* (Sur V). **7.** *Hidruţa* f. (17 A III 106).

Viduţăse v. V i d **6.**

VIER subst. vîer, sau subst. vîer. **1.** *Vierul* s. **2.** *Vierţea* b. (Vr); *-escu* act.; *-eşti*; s.; *Viere* sau *Vieria*, Ion, mold. (Sd VII 60). *Vieroş* m-rea (16 B IV 271); *-i* s. **4.** Cf. *Vierşani* s.

VIESPE subst. **1.** *Viespe*, D-tru dîn V i e s p e ş t i, reg. Oltenia. (Î Div). **2.** *Vespea*, ard., 1584 (Paş). **3.** *Viespeşti* şi *Vispeşti* ss.

VIFOR subst. **1.** *Giforeanu*. Gh. act. < gifor < (ghifor) vifor. **2.** *Viporul*, Necula, boier munt., 1582 (Sd XXI 11), cu p < f, ca Stepan < Stefanos. **3.** Prob. *Vivăr*, Crăciun (BCI VII 31), cu asim. progresivă.

www.dacoromanica.ro

4. *Vihorești* s. (17 B II 83, 291). **5.** Cf. *Bihor* și *Biharea* tt., ard.

VIG cf. ung. *vig* „vesel". **1.** *Vigul*, olt. (Gorj 344; Sd VI 483). **2.** *Viga* f. (16 B IV 267). **3.** Cf. cu suf. *-eciu*: *Vigheciu*, actual.

Vihorești v. Vifor **4.**

VIJ **1.** *Vija* fam., act. și t. **2.** *Vijan* și *Vijeu* fam., act. **3.** *Vijul/ești* s. **4.** *Vijulan*, V., olt. (T-Jiu). **5.** Cf. *Vijole*, ard. act. (Paș). **6.** *Vijoleni*, *-ești* < *Vijoiu. V. și Vîj mai dep. și Vej (Partea a III-a).

VILA **1.** *Vilae* ban (P Gov f⁰ 18); — f. (Ins 342); *Vilica* f., 1636 (AO XVIII 444). **2.** Cf. *Vilău* și *Vilenci* bb., act. (BG LIV 158).

Viltot v. Vitold **2.**

VIN subst., cf. și subst. *vină* și subst. *vine* pl. de la *vină*. **1.** *Vinul*, jurător (AO XVIII 471). **2.** *Vina*, Ivașco din *Vînești* (16 A I 33 9). **3.** *Vinea* act.; *Vinia* 1501 **4.** (16 B I 2); *Vin/ești* s.; *-escu*, C-din (Î Div). *Vineș*, M. (IS 279); *Vinăsescul* munte (AO XVI). **5.** *Vinăgros* pietrar în Botoșani (Sd XI 72); 4 și 5 acomodări după nume străine. V. și Vînă.

Vindăoani v. Ghinda **3.**

VINCU **1.** *Vinculeț*, ierom. 1648 (Răc 17; RI XII 234). **2.** *Vîncul*, 1469 (Ț-Rom 271). **3.** *Vincea* (17 B I 224). **4.** *Văncoane*, olt. (17 B III 69).

Vînt/ea, -eloiu, -ia, -ici, Vintil/ă, -eanca, -escul, v. Vînt I **2, 3,** II **3, 4.**

VIOARĂ subst. (planta). **1.** *Vioar/ă* b. (Păsc 175); *-a*, fiica Armencăi (17 A IV 247). **2.** *Vior*, Vasile, băn. (An Com 118), masculin format din vioreă; *Viorescu* Lascăr (pers. în literatură). **3.** *Vioroaii*, mold. (RI XI 219), marital, în genitiv. **4.** *Viorel* și *Viorica*, dim. actuale.

Viporul v. Vifor **2.**
Viriș, -ești v. Vereș **1.**

VIS subst. **1.** *Visul* (178 I 368); — Stan 1594 (AO XII 444). **2.** *Visator* sau *Visitor*, munte în Muntenegru „la origine nume de persoană" (Jireček, Gesch. der Serben) < visător < vb. a visá. **3.** V. și Visarion 3 (Partea I-a)

Vispești v. Viespă **2.**
Vivăr v. Vifor **3.**

VIȘ < sl., вышє „mai înalt", cf. srb. Višeslav. **1.** *Vișu* (Giur 207; Arh); *-l* log-și diac (Cat; 16 B VI 145; Sd V 290). **2.** *Vișa* f. (Cat; 16 B I 52, 193); — sau Voica, mama lui Radu-Mihnea; *Vișa* fam. (Paș); — Ion (Moț). **3.** *Ghișa* f. (P Bor 39); — ard. (Paș). **4.** *Vișe* b. (Sd XVI); *-a* b. (Ard). **5.** *Vișea* b. (Dm). **6.** *Vișan* (Arh; Sd XXII); *-a* f. (P¹¹ fila 28). **7.** *Ghișan* Gh. (Acte Sc). **8.** *Vișoiu* (An Com 123); — s.; *-l*, Bratul (17 B III 131). **9.** *Vișosav* 1510 (16 B I 63), prob de orig. sîrb. **10.** *Vișorog*, Cîrsta din T-Jiu (17 B II 17) trad. în slavă < „corn înalt".

VIȘINA subst. **1.** — f (Păsc 207); *Vișin/escu*; *-ești* s.; *-oiu* act.

VIT < st. Vitus catolic, < lat. *vita*, la noi prin srb.-blg. Vitomir (Drăg 53 n. 8). **1.** *Vitul*, vlah din Serbia (Rad 82 p. 127). **2.** *Vitan*, frecv. **3.** + *-voiu*: *Vitevoiu*, D-tru, 1640 (BCI V 191); *Vitioara* t.

VITEAZ subst. < magh. vitéz < v. sl. витязь < germ. Witeng < scand. *Wiking*; în sec. XIV — XV cuvîntul are sens de cavaler „miles aulae", iar ideea de brav se reda prin sl. hărbor. **1.** Dragoș *Viteazul*, mold., 1392 epitet; alte exemple (BA ung 24); 9 inși mold. cu acest epitet (Dm); *Viteaz* vătah (16 A I 57, II 466); *Viteazu*, Tamaș (16 A I 212); *Vitezești* s. (Dm). Numai din sec. XVI încoace cuvîntul ia sensul de erou, brav, ca în epitetul dat lui Mihai *Viteazul*.

VITOLD n. litvan, ducele Lituaniei frate cu Vladislav Iagiello regele polon, a jucat un rol de seamă în politica lui Alexandru cel Bun. **1.** *Vitolt* 1436 (Dm; Sd XIX 11; C Ștef); — comis (16 A II 130); — Dănăilă marc log. 1664 (A Gen II 64; Răc 20); — țig. (16 A III 7); *-escul* (Dm; Ștef); frecv.

www.dacoromanica.ro

(Sur IX). **2.** Cu met. *Viitoi* (C Ştef); *-eşti* s. **3.** Deformat: *Vitoi*, mold. (Sd XI 257, XVI). **4.** *Hitolteşti* s. (17 A IV 273, 290).

VIZANTE < gr. Βυζάντιος, „originar din Bizanţ" **1** *Vizantea* s., mold.; *Vizanti* fam. act. **2.** Cf. scurtat: *Zantea* b (16 B IV 137).

***VÎJ** subst. «bătrîn» în Maramureş şi Năsăud (com. Cristurean). **1.** *Vîja* b., ard. (Paş). **2.** *Vîjeu* (ib.). **3.** Cf. *Vuju* (ib.). V. şi Vij.

VÎLC < sl. влъкъ „lup", folosit ca şi Lupul în onomastica romînă cu aceeaşi valoare mistică.

I. 1. *Vîlc* (Moţ); *-u* frecv.; *-ul* (C. Ştef). **2.** *Vîlca* s.; *Vlăca* b. (Giur 90); *Vîlcescul*, D. (16 B VI 92). **3.** *Vîlcan* munt., 1494 (Rep D 168); mold. (Dm); — munte, sub infl. latinistă scris Vulcan; *-a*, s. cu aceeaşi dublă grafie; *Vlăcan* (Giur 90); *Vîlcan/ul* mare log. (16 B II 376); *-a* f. (AO XV 291); *Vîlcăn/easa, -eşti* ss. **4.** *Vîlcomir* (17 B III 495), *Vlăcomir*, olt. (Sd VII 4; AO VIII 292). **5.** Scurtat: *Vîlcomu* t. (AO XIX 134). **6.** *Vîlcaşin* olt. (17 B III 200), cf. srb. *Vukašin*. **7.** + *-cea*, *Vîlcea*, apare ca antroponim dintru început, în toate marile regiuni: mold. (Dm; Ştef; 16 A I 593), ard. (Moţ), munt. (Rel; 16 B II 377 etc.) şi s-a putut forma în domeniul limbii romîne din prenumele Vîlcu, împrumutat ca şi magh. Farcaş spre a înlocui pe „Lupu", adăugîndu-i sufixul cel mai productiv *-ea* sau *-cea*, ca în Cucea, Ducea, Marcea, Stîrcea, din Cuc, Duca, Marcu, Stîrc şi ca în multe alte cazuri. Judeţul oltean purta un nume de persoană, cum se admite de obiciu, al judelui din sec. XIII, ca şi Mehedinţul şi Romanaţul, care fără motiv se scriu cu *i* final. Este posibil ca în unele cazuri, numele să se fi primit gata format din slavă, de la vecini: Iorgu Iordan (Loc. p.) îl derivă, în cazul acesta, din n. personal blg. Бълче „lupuşor" < влъкъ „lup", citînd pe Влъча (= Vîlcea) (Rel. p. 175), solul lui Basarab III (1478 — 1482), iar E. Petrovici (Studii lingv. IV 75, 80) consideră numele judeţului, scris la 1329 *sudstvo* Влъчьско „judeţul Vîlcii" ca adjectiv posesiv slav feminin, cf. srb. vilča, blg. vălča „al lupului". **7**bis. Vîlcea se mai scrie şi Vlăcea: *Vlăcia*, mold. 1438 (Sd VI 125); + *-in* (*a*): *Vlăcina* (16 A I 237). **8.** Cu č > *ţ*: *Vîlţea* b. (C Ştef) şi rotacizat: *Vîrciu* (Moţ), dacă acesta n-are altă origine. **9.** *Vîlciu*, P., act.; *-l* t., canal la Dunăre. **10.** *Vălceiu* b. (Sur XXII), poate sub infl. dim. vălcel < subst. vălceá.

11. *Vălcioiul*, D. (IO 176); *Vîlcioiu*, M. (Î Div). **12.** + *-oci*: *Vălcoci* b. (17 B I 383). **13.** + suf. slav *-ov*: *Vîlcov* s., care a tradus pe medievalul gr. Lykostomion „Gura Lupului". **14.** *Vălcău* s. **15.** *Vulcuţiu* ard., act. şi *Vulceşti* s. (BCI I) cu *u* < *î*, sub infl. srb.-cr. Vuk. **16.** *Vîlceanul* m. log. 1549 (D Gorj), n. de apart. locală.

II. Alte derivate. **1.** + *-san*: *Vîlcsan* (Cat; Ştef; Div 59; 16 B I 2) şi *Vîlcsan*, probabil primit direct < blg. Вълксан (Miklosich); pentru echivalenţa acestuia cu Vîlcan avem cazul: Vîlcasn Florev „al Florei", zis şi Vîlcan al Florii (Flor 82, 101, 120) şi *Vlăcsan* Viorin (Div 59). **2.** Forme ruseşti волк „lup": *Volcineţ* s. şi *Volcinschi*, mold. (Arh) **3.** Din srb.-cr. *Vuk* „lup": **a)** *Vuc* b., olt (Tis); *Vucoaia*, Maria (17 B III 33) **b)** *Vucea* olt. (17 B I 32, II 289, III 131; Hur 323); *Vucia* (Giur 339); cu afer. prob., *Ucea* s. ard. **c)** *Vuciu*, D. act. **d)** forme originare sîrbeşti: *Vucina* b. (Tis; An C III 748); — pan (IO 260); *Vucenic* şi *Vucelici* (Arh).

Vîltur v. Vultur **3.**

VÎNĂ subst. **1.** — b. (Hur 91; 17 B II 31; AO XVIII 474); *Vînă*, Barbul (17 B IV 382); — P. (IO 88); *Vănă-Roşi*, Floarea munt. (Sd VII 57). **2.** *Vînosu* fam., act.

VÎNĂT adj. **1.** — Simion, mold., 1649 (Glos). **2.** *Vineţ/i* şi *-eşti* ss.

VÎNCUL v. Vincu **3.**

VÎNJ subst. tărie **1.** *Vînjul* Mare şi *-eţ* ss. **2.** *Vînjea* 1482 b., munt. (Glos); — Sinea 1488 (Ţ-Rom 325). **3.** *Vînjă* t.) 17 B III 325). **4.** *Vînzuleşti* s., olt. (Î Div).

www.dacoromanica.ro

VÎNT subst. **I.** — 1. *Vîntu* fam. (Is 282; Vr C 179); *Vîntul*, mold., 1530 (Glos); — N. (act.) — Ursul (sur XXI). **2.** *Vintea*, fam. act.; — ţig. (16 A III 160); *Vintia* act. **3.** *Vintici*, fam. (Tel 43).

II. + *-ilă* : **1.** *Vântilă* sau *Ventil* (Drj 77, 82); *Ventil* log. (Sur IX); — Radu (AO XVIII 474). **2.** *Ventilă* (17 B I 164, II 153); — vornic, 1653 (AO XX 74). **3.** *Vintilă*-Vvd; Vintilă — pren. frecv. (P Bor 11, 43, 60; P[2]; P[4]); *Vintilescul*, Drăghici (13—15 B 240; Div 364); mare vornic (16 B II 104); *Vintil|easca*, *-eanca* ss. **4.** *Vinteloiu*, R. pah. 1520 (BCI X 96). Coincidenţă, got. Swintila.

Vînzuleşti v. Vînj **4.**
Vîrban v. Varba **2.**
Vîrcescu v. Verc **2.**
Vîrciu v. Vîlc **I. 8.**

VÎRJOGHE cf. vîrjoaghe, tălpigi de lemn pentru ciobani (DLR) **1.** — log. (17 B I 46); — Ilie (Puc 234, 334); *Vîrjoga* b (D Gorj); *Vîrjoghi* clucer 1525 (16 B I 185); *-e* mare portar, 1549 (16 B II 393), etc.; *Vărjoghe* (16 B III 7). **2.** *Vîrşog* (17 B I 349). **3.** Cf., cu schimb. părţii finale, *Vîrjan*, J. (T.-Jiu) şi *Vîrja* b (D Gorj). **4.** Deformat: *Văzoghe*, D. olt. (Sd XXII 145) şi *Văţoghe*, S. (ib. 146).

VÎRLA cf. subst. vîrlan, vîrlugă (peşti)· **1.** — s. olt., 1723 (AO III 118). **2.** *Vîrleni* s. olt. (AO XXI 173). 1 — 2 s-ar putea explica şi din calend. Varlaam (Partea I-a). **3.** *Vărlugă*, Ioan (Isp II[2]). **4.** Din o temă apropiată : *Vîrleţi* s. (16 B I 60) şi *Vîrlezi* s., mold., act.

Vîrşog v. Vîrjoghe **2.**
Vîrzob v. Hîrzob **2.**
Vişea v. Viş **5.**

VÎTCĂ **1.** — olt. (16 B IV 259; T-Jiu); *Vătcă* b., mold. (Sd XXII 356). **2.** *Vîtcani* s. mold., azi modificat în Vutcani.

VLAD < sl. Vladimir şi Vladislav < sl. ВЛАДАТИ „a stăpîni"; ambele nume au circulat la noi şi în forma întreagă, apoi reduse la ipoc. Vlad, cu circulaţie mai mare decît la popoarele slave; ca nume domnesc a produs derivate speciale şi numeroase, la fel cu Radu, alt nume preferat al dinastiei muntene.

I. 1. *Vladislav* I., Vvd zis Vlaicu; — al II-lea şi al III-lea. **2.** Popular: *Vadislav* (P[4] fila 24 vo); *Vădislav* (Giur 159; AO XI 217); apa *Vădislăvii* t. (BCI III 101). **3.** *Vladimir*, forma cultă; *-eşti* s. (Ştef); *-escu*, Tudor, conducătorul răscoalei populare din 1821 care şi-a format un nume de familie după satul natal, dar oficial semna simplu : Theodor; *Vlădămiri* s. (17 B III 523) forma veche. a toponimului oltean (Mz Pl I 81). **4.** Cu afer. *Adimireşti* s. (Cand 13), greşit explicat de Candrea din Aldimir. **5** *Vladomira* s.; *Vladomiroş*, D. (AO XIII 155). **6.** Cu afer. *Ladomer* (M mar.), sub infl. formei maghlatine *Lodomer*, cf. Lodomeria, ţara de la nordul Galiţiei, fostul principat rus Vladimr. Cu *b* < *v*: *Bladomir* boier † 1523 (P Gov f[0] 14).

II. VLAD. **1.** Vlad, obişnuit în cele trei ţări : (Dm; Ştef; Cat; Paş) etc. frecv.; *Vlada* f. (P[3]; P[4]; 16 B I 2); — b. (17 B I 329 II 93). **2.** Cu afer. *Lad*, *-a*, *-ul* (Dr VII); *Lada*, Ioan act. **3.** *Vlădescu*, frecv.; *-l* (Dm); cu afer. *Lădescu* (AO V 209; Hur 102; Olt); *Vlădeşti* s., cu afer. *Lădeşti* s.; *Vlăd|eni*, *-ia* ss. **4.** *Vladul*, sec. XIII (Morl 6); *Vlădul|escu*, Istodor (Gorj 256); *-eni*, *-eşti*, *-easa* ss. **5.** *Vlăduleţ* (16 B I 100). **6.** *Vlade* b. (17 B I 496, II 366); — f. (17 B II 216), vocativ ca Petre < Petru. **7.** *Vladae* f. (16 B I I 175) şi cu *-ă-*, f. (16 B II 13, V 81; 17 B I 118, 226, II 187; P[4]; AO XI 217); Radu sin *Vlădae* b. (BCI V 259); *Vlădaia* b. (Cat; 17 B I 252; AO XX 133; Pom; P[2], P[11]); — f., olt. (Div 365; AO XVIII 124; BCI XV 73; 16 B I 20; Cotr 48; 17 B II 318); sufixul *-aia* la feminine ar dovedi un nume marital, dar luat ca prenume masculin rămîne enigmatic; cf. I. Iordan (BL VIII—IX). **8.** *Vlaia* diacon (P Gov f[0] 32).

III. DAIA. Formele Vlădae, Vlădaia, aplicate indiferent de sex, fiind prea fecvente, au putut da loc la scurtări ca Dae, Daia, la care, în oarecare măsură, va fi contribuit şi Rădaia < Radu, pentru unele antroponime, care au devenit apoi toponime; ele se potri-

www.dacoromanica.ro

vesc la formă cu derivatele temei Dai. **1.** *Daia* (AO XVIII 474); — pîrcălab olt. (Tis 392); — Bulúbei (Cras); — *Daia* al Daicu (Sd XXII); toate acestca ca prenume. — Călin act. n. de fam. Coincidență: supranumele trac al unui împărat roman: Maximinus-Daia. **2.** *Daia, Dăița, Dăișoara, Dăești, Dăeni* ss.; *Dăescu.*

IV. Derivate cu sufixe: **1.** *Vlădan* (17 B I 21, 426, II 386, III 553); fam. (RI XIV 379; Cătina). **2.** *Vlădăș/el* (Paș) și *-ești* s. **3.** + *-ca, -ău*: *Vlădășcău*, act. **4.** *Vlădău* (Sd X; 17 B I 455; Drag 302); — ard. (Paș). **5.** Cu afer. *Dău*, Ioan, mold. (Sd XXI). **6.** *Vlădeț* t. (Giuglea, Curs p. 7). **7.** *Vlădia* b. (17 B I 276) și s. **8.** *Vlădica* b. (Ștef; Tis; 17 B I 167); — pitar (17 A IV 116); *Vlădică* b. (16 B IV 263, VI 388; Sd VI 461), fără raport cu subst. omofon vlădică. **9.** Cu afer. *Dica* b. (17 B I 71) sau < Todea, vezi Teodor. **10.** *Vlădicaș* (M mar). **11.** *Vlădic/ea* (17 B IV 260); *-escu*; *-ești* s. (Ștef); *-eni, -ina* ss. **12.** *Vlădicel* (17 B I 388). **13.** *Vlădichianul* (17 B I 211). **14.** *Vlădicico*, Ioan (Ștef). **15.** *Vladicin* (Ștef). **16.** + *-ila*: *Vlădil/a* b. (Cat); și s.; *-ă* (16 B VI 388); *Vladilu*, ard., 1688 (Paș). **17.** *Vlădin* 1643 (AO XXII 40); *-ul* s.; *-ești* s. (Sur VIII); *Vladin* călăraș, 1655 (Sd IV 38). **18.** + *-iș, -an*: *Vlădiș/an* (17 B II 93) *-ăl* (17 B III 511); *-or* (Olt); *-oiul* (17 B I 383, IV 2). **19.** *Vlădițu* b. (17 B I 32). **20.** *Vlădoe* (16 B III 64); *Vlădoi* act.; cu afer. *Lădoiu*, Calotă (Î Div) și *Doiul*; *Vlădoaia* s. **21.** *Vladuiu* (17 B I 258). **22.** Cu afer. *Duiul* sau < Răduiu. **23.** *Vlăduc/u* (Hur 129; 17 B I 289); *-ul* (17 B III 14); *-a* b. (16 B VI 292); *-ă*, Ion (Acte Bordeni 44); *-ă*, P., act.); *-eni* s. **24.** Cu afer. *Ducul* (16 B IV 317) sau < Răducu. **25.** *Vlăduș, -ul* (17 B I 430). **26.** + *-an*: *Vlădușan, cu afer. Ladușan*, E., act. **27.** *Vlădușcă* din Bîrsa (Sd X). **28.** *Vlădușil*, munt., 1602 (BCI V 185). **29.** *Vlăduț* (Drag 117); *-ă* act.; *-ești* s.; *-iu* ard., act.; prob. cu afer. *Duțu*, v. ac. **30.** Vladnic t., n-are raport cu Vlad (v. Ivănescu, BIFR I 166).

V. Compuse: **1.** + Dunca: *Vlăduncă* b. 1589 (AO 212 83). **2.** + Doicin: *Vladoicin*, b. mold., 1467 (Sd VII 73). **3.** + Piscu, *Vladupiscul*, l. (17 B II 344). **4.** + rău, *Vlădărău* (Paș). **5.** *Vladumitrel* (Paș). **6.** *Vlădășcău*, act. < Vlad + Dașcu.

VI. A. VLAICU < srb.-cr. ***Vlajko*** **1.** *Vlaicu*-Vodă, în doc. lat.-ungare: *Layk* Vaivoda = Vladislav I Basarab, cf. (Dr VII 136). **2.** *Vlaicu* 1726 (Paș); *Vlaicu* (Cat; Rel; Dm; C. Ștef); *Vlaica* b. (Tis 362; 16 B V 302; Div 59). **3.** *Laicu* b. (Bih); *Lăica* t. (Mus), *Lăicani* s. (17 A III 103). **4.** *Vlăicuț* munt. (RI I 21); *Vlăicul/escu*; *-ești* s. **B.** Din magh. László < ***Ladislas***: **1.** *Laslo* Știrbeț, 1465 (Ț-Rom 263). **2.** *Lasla* de Doboca (13—15 B 24). **3.** *Laslea* s. **4.** *Laslău* (Dm; 16 A I 277); — globnic (16 A II 86); *-l* și *Lăslăoani* ss. (Ștef). **C.** Din rus Volodimir: **1.** *Voloder* (Rel). **2.** *Volodeni* s. mold. **3.** Din sl. Vladča: *Vlăcia* b., mold. 1438 (Sd VI 125); *Vlăcina* b (16 A I 237); cu afer. *Lacea* (etim. Drăganu (DR VII 136); *Lăceanca, Lăceni* ss. v. Vova.

Vladnic v. Vlad **IV. 30**
Vla/e, -ia . Vlad **II. 8.**

***VLAG** cf. subst. vlagă sau din altă temă. **1.** *Vlaga* b. (16 B V 303). **2.** *Vlăge*, 12 persoane (CL).; *-a* 1640 (Cat mold II) **3.** *Vlge, -a* (Buc). **4.** *Vlăgiu*, Oprea, olt. (Sd VI 474). **5.** *Vlăgioiu* fam. (An Pl 1938 p. 7). **6.** Cu *on* în loc de *ă*: *Vlonga* b. (Mar).; cf. Vlanga la tema: Langa. **7.** Cu suf. *-ar*: *Vlăgăra* (Ard II 94). **8.** Cu suf. *onea*: *Vlăgăone* (Ard II 94).

VLAH etnic, aplicat de străini poporului romîn în diverse forme. **A.** Din germ. ***Walache.*** **1.** *Valahu*, M. act. *-l*, Costea (Dm). **B.** Din gr. Βλάχος și sl. ѵлахъ: **1.** *Vlah*, Necula mold. 1609 (Sd V 214); — Sofia mold. act. *-ul* olt. (16 B VI 337); *Vlaha* și *Vlăhița* ss. **2.** *Vlahota* (Mikl.). **3.** *Vlahuțu*, grec ginerele lui Ioan Caragea Vvd. **4.** *Blahuțu*, N. din Bîrlad 1847, zis și *Vlahuță* (Bîr V; Î Div); *Vlahuță*, Alex. poetul; *Vlahuți*, comis, mold., 1802 (Sd VI 111). **5.** *Vlthut* „romîn" (Ant Ar). **6.** *Vlahide* act. **7.** Cu afer. *Lahu* și *Lahova* t. (Sur I); *Lăhoveni* s. (Dm). **8.** *Vlahin* (Dm). **9.** *Vlașin* b. (Dm; Mar; M mar frecv; Ștef; 16 A I 63; 17 A IIII 101, 148); — Mogoșescul 1435 (BCI

www.dacoromanica.ro

X 90); *Vlaşăn* de Horgeşti (16 B VI 144). **10.** Cf. Vlaghi, Vlaghene, antroponime în registrele ins. Creta (Iorga II 336).

C. Din adj. sl. влашкий „romînesc": **1.** *Vlaşco* (16 B IV 271); — Băşcul (ib), prenume; *Vlaşcu* mold. (Sur XIV); *-l* munte (AO XVI 232—4). **2.** *Vlăşculeţul* munte (ib.). **3.** *Vlaşcă* b. 1669 mold; *Vlaşca* b. (Cat mold II 17 A IV 358); — b. mold. (16 A II 91); cîţiva săteni moldoveni 1643 (RA IV 327); — judeţul, poate fi la origine un antroponim, numele primului jude, ca la cele trei judeţe oltene, sau < sl. земля Влашка „Ţara Romînească". Valea *Vlăşti* t., în s. Buzduc (Dolj). *4. Vlăşcuţa* şi *Vlăşceni* ss. **5.** Cf. + Vladnic: *Vlaşnecul* b. (Dm); v. şi VLASIE P. I-a.

D. Din rus волох: **1.** *Voloşin* „moldovean" (I. Bogdan: Ştef II 596). **2.** *Foloşin* (Sur V). **3.** *Voloşca* b. (16 A I 412) şi Voloşcanii s. < adj. rus. волоший. Din tc: *Caravlah*, Şt (Cat mold. II).

E. Din magh. *óláh*: **1.** *Olah*, Ioaniş din Hîrlău (Ştef.); numele este frecvent în Ardeal, astăzi. În doc. latine: Nicolaus *Olahus*, umanist sec XIV şi Michael *Valachus*, umanist; *Vlacus* epitet la Morlaci în actele Raguzei; *Olac*, *-us* (Vlah PB). Celelalte forme: Vlah, Vlaşin, Vlaşcu, Voloşin şi derivatele lor indică romîni veniţi din ţările vecine, unde circula pe vremuri denumirea etnică respectivă.

Vlaic/a, -u, -ul v. Vlad **I. 1, VI. A. 1, 2.**
Vlăş/ăn, -in v. Vlah **B. 9.**
Vlaş/ea, -că, -co, -cu v. Vlah **C 1, 3.**
Vlaşnecul v. Vlah **C 5.**
Vlăc/a, -an v. Vîlc **I 1. 3.**
Vlăci/a, -na Vîlc **I 7bis.**
Vlăc/omir, -san v. Vîlc **I 4, II 1.**
Vlăd/ae, -aia, -an, -ău, -ărău, -ăşcău, -ăşel, -eni, -escu, -eşti, -eţ v. Vlad **II, 3, 5, 7, 9, IV 1—4, 6, V 4.**
Vlăd/ia, Vlădic/a, -aş, -ă, -ea, -el, -ico, Vlădila, Vlăd/in, -işan, -işăl, -işor, -işoiul, -iiu, -oaia, -oe, -oi, v. Vlad **IV 7 — 12, 16—20.**
Vlădimir/escu, -i v. Vlad **I. 3.**
Vlăduc/a, -u, Vlădul/eni, -escu, -eţ, Vlăduncă, Vlăduş -că, -il, Vlăduţ v. Vlad **II. 3 — 5, IV 23, 25, 27—29, V 1.**
Vlăescu v. Vlad **II 8.**
Vlăgă/ra, -one, Vlăg/e, -ioiu, -iu v. Vlag **2, 4, 5, 7, 8.**
Vlăhiţa v. Vlah **B 1.**
Vlăicu/lescu, -ţ v. Vlad **VI A. 4.**
Vlăşcu/leţul, -ţa, Vlăşceni v. Vlah **C. 2, 4.**
Vlîcsan v. Vîlc **II. 1.**
Vlîge, -a v. Vlag **3.**
Vlîhut v. Vlah **B. 5.**
Vlonga v. Vlag **6.**
Vluţea v. Văluţa **2.**
Vocea, Vociu v. Voicu **II. 2, 3.**
Vochi/n, -ţa v Voicu **I. 4, 11.**
Vocoteşti v. Vacă **5.**
Vod/a, -ă, -easă, -ineseu v. Voievod **2—4.**
Voena v. Voina **2.**
Voet, -eşti v. Voit **1.**
Vogiuleşti v. Văgă **3.**
Vogoride v. Boris **4.**

VOI- < sl. вой „luptător" **1.** *Voislav*, principe munt. 1350 (C Dom 41); *-a* f. (C Ştef); — sora lui Voica (16 B III 15) şi s. **2.** *Voimir* olt. (Sd VI 457; 17 B III 490). 1—2 ambele, nume vechi slave sau primite din srb.-blg. **3.** *Voi* pren. (Giur 331) sau < subst. voe.; *Voe* b. (16 B IV 118), **4.** *Voia* (al) Turcului (17 B I 481); *Voia* Robu (ib.). **5.** + *-an*: *Voian* s. **6.** *Voiţă* (17 B I 412), frecv. în Maramureş. **7.** + *-ilă*: *Voila*, ard., 1688 (Paş); — munt. (Cat); şi t. **8.** + *-ilă*, *-an*: *Voilan* (Paş). **9.** + *-man*: *Voimănea* (17 B III 149). **10.** + *-otă*: *Voiotă*, Stan (Gorj 213). **11.** + Sile: *Voisil* (17 B III 65); *-ă* (16 B II 387) **12.** + Ivan: *Voevan* t. (Sur V).

VOICU < blg. Войко **I. 1.** *Voico* (Dm; Rel; Cat; Ţ-Rom 105). **2.** *Voicu* şi *Voicul* n. act.; *-escu*, *-eşti* şi *-easa* ss. **3.** *Voica* f., frecv., doamna lui Pătraşcu cel Bun, etc. **4.** *Voichiţa* -Maria, sau *Vochiţa*, doamna lui Ştefan cel Mare; *Vochiţa* f., olt. (AO IV 191). **5.** *Voiculéci* (17 B I 59); *Voiculeţu* t. **6.** *Voiculan* (17 B IV 132). **7.** *Voicuţă* b., munt. (Sd XXII; RI I 21). **8.** *Voicoaia* f. (16 B II 56), marital, **9.** *Voicuţ* (17 B III 197). **10.** *Voichina* b. (17 B I 167). **11.** Cu sincopă: *Vochin*, D. act.; — Marin

www.dacoromanica.ro

(An Pit 79). **12.** *Voican* (Tec I; 16 B VI 339). **13.** *Voicucean* 1626 (D Gorj).

II. + *-ea, -in, -iu,* cf. blg. Войчо: **1.** *Voice, -a* (Drj 14, 56); *Voicea,* olt. (13—15 B 227; Cat; 17 B I 90); — ard. (Paş); *Voicescu* şi *Voicioaia* (Puc); *Alvoicii* (Paş). **2.** Cf. *Voca* f. sec. al XVI-lea (P Gov f° 11); *Vocea* b. (17 B III 550, IV 278; Gorj 258). **3.** *Vociu* act. **4.** *Voicelu* (P Bor 52), pren. **5.** *Voicelea* (17 B I 27). **6.** *Voicilaş,* M. din Chiojdu (Drj 99). **7.** *Voicina* b. (Hur 243).

III. Din forma magh. V a j k < sl. ***Vojk***: **1.** *Vaicu,* ard., 1780 (Paş). **2.** *Vaicotă* (ib.).

VOIEVOD subst. **1.** *Voivoda* b. (Ard). **2.** Scurtat: *Voda* b. (17 B I 283); *Vodă* b. (Ard; C Cos II 480); Voda banul (17 B II 120) scris şi Voda-ban 1605 (Sd VI 460; *Voda* ţig. (16 A II 132). **3.** *Vodeasă,* Ion (AO XV 105), n. marital. **4.** + *-in*: *Vodinescu,* I., munt., 1707 (BCI XI 15). **5.** Din ung. ***vajda*** „voivod": *Vaida* (Ard). **6.** + *-mir*: *Vaidomir* s.

Voihneşti v. V o i n a **9.**

Voil/a, -an, — **Voi/mănea, -mir** v. V o i **2, 7—9.**

VOINA < sl. **война** „războiu", şi: **войно** „ostaş" în blg. (Weig) şi „bărbat tînăr", în srb. (E. Petrovici (DR V 400); cf. şi sensul de „logodnic" < sl. ***vojnъ*** „miles" (DR V 483). **1.** *Voina* (Dm; Ştef; Rel; Paş). **2.** *Voena* b. (17 B I 383). **3.** + *-aş*: *Voinăşiţa* t. (AO XVI). **4.** *Voineşica* t. în satul Buzdug (Dolj). **5.** *Voin/ea* frecv.; *-escu, -easa, -eşti* ss; cf. *Oineşti* s (Dm), cu afer. (?), sau < Oneşti cu *i* epentetic. **6.** Cu suf. *-ag*: *Voinag* (Ştef); *Voineag* (Dm; Băl II); *Voineagu* olt. (Grş 9); — ard., 1680 (Paş). sau < sl. ***Vojь-nĕgъ*** (com. È. Petrovici) **7.** Diformat: *Vănag/ă,* V. (Sur VII); *-a,* Simeon (16 A II 99). **8.** + *-ig*: *Voinig/escul* frecv, (Ard); *-eşti* s.; formele § 7 se pot explica şi prin cont. cu Neagu, iar nu din tc. voiniklar (An C I). **9.** *Voihneşti* s (16 B I 18). **10.** + suf. *-eci*: *Voineci* b (17 B II 228). **11.** *Voinic* fam. act. *-ul* munt., 1619 (Glos) < adj. — subst. voinic, cu sens de „ostaş" (în Cronica lui Ureche). **12.** *Voiniţ* s. (Dm). **13.** + *-oiu*: *Voinoiu* (Bz).

Voin/eci, -ic, -ig -iţ v. V o i n a **8, 10—13.**

Voiotă, Voi/sil, -slav, -ţă v. V o i **1, 6, 10, 11.**

VOIT (VOIUT) < slav < germ. ***Vogt*** administrator la un feudal". **1.** *Voet* t. (Cras 99); *-eşti,* azi *Voiteşti* s.; *Voit* b. (M mar); — din *Voiteşti* (17 B III 511); *Voit/a* moşul (Î Div); *-escu, -eşti,* ceată (ib.). **2.** *Voitec* < ceh Vojtek. **3.** *Voiteg* s. băn. **4.** *Voitin/ul, -el,* ss. **5.** Prob. prin disimilare: *Vaitiş* (Am) şi *Văitoianu* < *Văitoaia. **6.** *Voiutul,* munt. 1591 (T C I 131).

Voivodă v. V o i e v o d **1.**

Volcin/eţ, -schi v. V ĭ l c **II 2.**

Volinteri v. V o r u n t a r **3.**

Volod/eni, -er v. V l a d **VI C 1—2.**

Voloş/ea, -eani, -in v. V l a h **D 1, 3.**

Vorîntăreşti v. V o r u n t a r **1.**

VORONA rus. „cioară". **1.** *Voronă,* Şt., mold., 1671 (BCI X 49). **2.** *Voron/eţ, -eşti* ss.

VORUNTAR pare un vechi cuvînt, căzut în uitare, „voluntar" în oaste < lat. med. ***voluntarius***, **1.** — vornic, 1614 (Sd XIX 23); — Prăjescul, mare comis (17 A II 21); *-iul,* acelaşi 1606 (Sd V); *Voruntăreşti* s. (Dm; Sd XI 271) = *Vorontareşti* pe Siret (16 A III 126) = *Vortntăreşti* (Sd XVI); *Vorontar,* Ion (16 A III 62). **2.** Cu schimb părţii finale: *Voruntai,* C. (Dm). **3.** Modern: *Volinteri,* P. act.

VOVA ipoc. rus < Vladimir (com. Cristurean) **1.** — fam. act.; *Vovu,* act. **2.** *Vovineşti* s. mold.; — scris şi *Ovineşti.*

***VOVRIE** **1.** *Vovrieşti* s. mold. (Dm; RI I 117). **2.** *Vovrina,* Maria artistă dram. **3.** Compus: *Vovrilata* t (16 A II 114).

VRABIE subst. **1.** — (Sd XVI); *Vrăbiescu.* **2.** *Vraghi/e* (Sd VII 65; Arh); *-i* post., 1628 (BCI VII 19). **3.** *Vrahie* (Sur VIII). **4.** *Vrabcea* 1515 (16 B I 110). **5.** *Vrabeţ* (Ţ Rom 263). **6.** *Vrăbioiu,* munt. BCI XV 161). **7.** *Horobeiu* b. (17 A IV 181) < rus. воробей, „vrabie", fon. ucr.

www.dacoromanica.ro

Vraca v. V a r c a **3.**
Vrahie v. V r a b i e **3.**

VRAN < sl. врань „corb", „negru" (Mikl); cf. şi subst. vrană. **1.** *Vranu*, Şt. munt. 1388 (Rep D 25); *Vran/a* pren (P^{11} fila 27; Pom); *-ă*, P. (Dm); *-ă*, Enachie (Sur V); *Vranas*, grec gelep, 1590 (Hurm XI); *Vrănescu*, A. (IS 264). **2.** *Vranău* (Buc). **3.** *Vranica* ţig. (16 B I 8). **4.** *Vranici* (Dm). **5.** *Vrani*, *Vrăn/eşti*, *-iuţ* ss. **6.** *Vranin*, Şt., 1388 (Ţ-Rom 50; 13—15 B 45) < *vrana* + suf. *-in*, (ca în Muşatin) „al Vranei"; cf. Vranena fam. bizantină. **7.** + *-cu* : *Vrancul* popa din Peştiana (16 B V 481); *Vrîncu*, T. şi *Vrîncescu* act.; *Vranco* ar. din satul Floru — Tesalia (comunicare I. Biciola), sau fon. grec < Branco. **8.** + *-cea*, v. Vrancea.

VRANCEA ţinutul zis „Ţara Vrancii" cu organizaţie social-politic-economică autonomă odinioară; etimologia mult discutată, a fost pusă în legătură şi cu Brodnicii de I. Motogna, (RI VIII 59); acesta e probabil numele unui străvechi jude sau voivod local, ca şi Vîlcea, Mehedinţ, Tecuci, Tigheciu şi altele la fel, format din antrop. Vrană + suf. *-cea*. El apare în această formă de cîteva ori, ca prenume: **1.** *Vrancea* mold., 1632 (Sd XI 258); — din Tigheciu (17 A. . . 238); Izvorul *Vranciului* t. din Gorj (16 B V 481); *Vranciu* n. de familie act. **2.** + suf. augmentativ *-an*, ca prenume chiar: *Vrancean* spătar (Dm); — mold. (P^{14} fila 14); *Vrîncean* frate cu Lupea (17 A II 115); — Şt. diac 1647 (Cat mold II); şi ca toponim: *Vrînc/eni*, *-ioaia*.

Vrăbi/escu, **-oiu** v. V r a b i e **1, 6.**
Vrăn/escu, **-eşti** v. V r a n **1, 5.**

VREME subst. **1.** — M. act. — ţig. (Vit 30); — căp. (Sur XXIII); *Vremi*, I. (Bîr II 381). **2.** *Vreameş*, Lupu, mold., 1673 (Sd XI 77; XVI); *Vremeş*, Grav. (16 A I 195); *Vremiaş* (ib. 467).

Vrînc/ean, **-eni** v. V r a n c e a **2.**
Vrîncu v. V r a n **7.**
Vuc/ea, **-enic**, **-etici**, **-ia**, **-ina**, **-iu**, **-oaia** v. V î l c **II 3.**

VUI cf. srb. Vujo şi Vuja<Vlk (Mikl.). **1.** *Vuia* (Cat; 17 B I 283); Meşt. Cr.; — diac (16 B II 229); — frate cu Micul (16 B V 56); — popa, 1620 (Sd VII 271). 2. *Vuiţa* b (P Gov f^0 18 vo). **3.** *Vuionii*, cartierul urmaşilor lui Vuia, băn.

Vuju v. V î j **3.**
Vulc/eşti, **-uţiu** v. V î l c **I 15.**

VULPE subst. **1.** — act.; *Vulp/ea* (16 B I 60); *-escu*. **2.** *Vulpaş* (DM 36); — Grasul (16 A III 284). **3.** *Vulpan*, M. act. 40. **4.** *Vulpar*, Manea 1526 (16 B II 26); — *-iul* Manea (Cat); *Vulpariu*, Manea-Gaulea, 1567 (Giur 160). **5.** *Vulpui/u*, M. (Hur 129); *-eşti* s. **6.** Cu v > h: *Hulpe* fam. (Bîr IV; Sur II, XV) etc. **7.** *Hulpari* fam., buc. (C Cos II). **8.** *Hulpăş/eni*, *-eşti* ss. (Sd XVI). **9.** *Hulpuş*, C. ard. act.

VULTUR subst. **1.** *Vultureşti* s. **2.** *Vulturar* (Moţ). **3.** *Vîltur* (16 B II 325). **4.** *Vălturul* (Glos); *Vălţur/ă* din Braşov (Sd X); *-eşti* fam. (Olt). **5.** *Ultan* din Bucureşti (16 B V 440) < hultan < vultan (vultur).

Vurdea v. U r d ă **5.**
Vuteani v. V î t c ă **2.**

www.dacoromanica.ro

Z

Zaeţ v. Z a i c **4.**
Zafir, -a v. S a f i r **III. 1, 2.**

ZAGORA sl. „peste munte". **1.** *Zagură* b. (Arh). **2.** *Zagăr* (Ard); *Zagara*, Ioan (T-Jiu). **3.** *Zagra* s. ard.; *Zăgrici* (Moţ). **4.** + *-cea*: *Zagorce*, mold.; *-a* (16 B II 100); *Zăgorcea*, Tatul (17 B I 159). **5.** Cf. *Zegrea* fam. buc (M Put 131).

Zahir v. S a f i r **III. 1.**

ZAIC cf. **zaică** subst. ard. „gaiţă" (Păs.). **1.** *Zăic/ul* din *Zăicani* (Ard); *-eşti*, *-ani* ss. **2.** *Zeaicu* (Dm; Ştef). **3.** *Zeico* (17 A III 82); *Zeicu* (16 B V 8; T-Jiu); *Zeic/a* t. (Putna); *-eşti*, *-oiu* ss. < ard. zăicoi "gaiţă" (Păs). **4.** Cf. blg. заек, pl. заици „iepure", din plur. Zaiţi: *Zaeţ*, Radul (17 B II 241); *Zaiţă* M. mold. act.

ZALE subst. pl. < zauă. **1.** *Zal/e*, Toma (Cat. mold. II); *-i* b. mold. **2.** *Zealea* (Ard). **3.** Prob. < za + *-oş*: *Zăoş* olt. (Sd V 305). **4.** Din subst. zelar „cămaşa de zale" (Tiktin): *Zalar* (Arh); *-ul*, P. (Sur V); *Zălariu*, Ilie 1700 mold. (Cat. mold. II).

ZAMAN < tc. „ocazie" (Tiktin) **1.** *Zaman*, D. (Î Div). **2.** *Zamona*, P., boier, 1420 (Ţ-Rom 128; 13—15 B 170); *Zămona*, P. (Giur 245) acelaşi. **3.** *Zamonea* sau *Zamonul*, Danciul, olt., 1463 (Pol 22—23). **4.** *Zamina* la olt. (17 B II 364).

ZAMĂ (zeamă) subst. **1.** *Zamă* b. (17 A III 85); — Gh. mold. 1656. — Drag. (16 A I 484) etc.; *Zamă-neagră*, mold. (Glos; RI II 142), *Dzamă* D. (RI X 275). **2.** *Zameş*, G. (17 A V 170); *-eşti* s. (C. Ştef); *Zameşăşti* s. (Dm). **3.** *Zamoe*, Mărica (BCI VII 6). **4.** Cf. *Zam* t.; *Zăm*, Radul (16 B II 269); *-eşti* s. (Dm). **5.** + *-şa*: *Zamşe*, Vas. mold., 1756.

ZAMBILĂ subst. **1.** — f. (Cotr 85). **2.** *Zambela* pren. (P[3] fila 75). **3.** Cf. *Zamboiu*, Gh. 1725 (AO XX 110), sau < vb. a zîmbi.

ZAMC < sl. замъкъ „închisoare fortificată". **1.** *Zamcu*, M. (Buc). **2.** *Zamca* t. buc. **3.** Cf. *Zancu* fam., mold. (Şez) şi *Zanc/e*, *-ea*, *-iul* (C Ştef).

Zamfir, -a etc. v. S a f i r **III. 4.**
Zam/ina, -ona v. Z a m a n **2—4.**

ZAMORA, 1. — Ioan (T-Jiu); — munte lîngă Buşteni; cf. vb. a zămori (a leşina de foame) **2.** *Zamore*, munt. 1482 (Rep D 137). Coincidenţă: Zamora t. spaniol, şi vrăjitorul Zamori (Cronograful lui Cigala din 1637).

Zanc/e, -ea, -u v. Z a m c **3.**
Zanbir v. S a f i r **III. 5.**
Zantea v. V i z a n t e **2.**

ZAPA cf. sapa subst. **1.** — olt. (16 B II 174); — ar. filantrop, ctitor al stadionului *Zapeion* din Atena. **2.** Cf. *Zapan* Cotruţă, pren. act.

ZARA subst. zară; cf. şi Zara fiul lui Simeon (Biblie, Numeri 26,13). **1.** *Zara* pren. (într-un pomelnic din Bucureşti); — fam., olt.; *Zară*, ard., 1726 (Paş); — Ignat (Sd XI 77). **2.** Cf. *Zarce*, olt. (16 B VI 360).

www.dacoromanica.ro

Zaranda v. Smaragd 3.
Zarce v. Zara 2.
Zarna v. Zîrnă 3.

ZAVID sl. „invidie". 1. — (Dm; Ştef; 16 B VI; Hur 307); *Zăvideni* s. olt. 2. *Zavedesc*, C. (17 B I 272).

Zazulea v. Zăz 3.
Zăbr/ăuţi, -iceni v. Zubr 3.

ZĂGAN subst. (vultur). 1. — b. ard., 1722 (Paş); — (16 B III 319; Mar); *Zăgănescu*. 2. Cf. cu *g* > *h* (?) sau de altă origine: *Zăhan* moţ (O Dens T).

Zăgoreea, Zagriei v. Zagură 3, 4.
Zăhan v. Zăgan 2.
Zăie/ani, -eşti, -ul v. Zaic 1.
Zălariu v. Zale 4.
Zăm, -eşti v. Zamă 4.
Zămbreşti v. Zîmbru 1.
Zămona v. Zaman 2.
Zăoş v. Zale 3.
Zărn/ă, -eşti v. Zîrnă 1.
Zărul v. Zer 2.
Zăvideni v. Zavid 2.

ZĂVOIU subst. 1. — fam. (17 B IV 107; Sd XXII; Grd 11). 2. *Zăvoaia*, Maria (Sur XIII).

ZĂZ.** 1. *Zăzea* (17 B III 218). 2. *Zezul* (16 B III 256). 3. Cf. *Zazulea*, Gl. (Sur IX) < blg. Zazulja < ***Zaharia (Weig).

Zbagu v. Begu 5.
Zbărcetese v. Zbîrci 2.
Zber/a, -e, -ea, -oi v. Zbiera 1, 2.

ZBIERÁ vb. **I.** 1. *Zbiară* 1452 (DM 38; Băl I); *Zbiara* = *Zberea*, C-din comis (Tec II); *Zbiarea* scris şi *Zbearea* = *Zbiera* = *Zbera* (C Ştef); *Zbiiarea* (16 A III 46); *Zbierii*, Nacul, 1654 (Sd V 31); *Zbierea* = *Zbere*; (Sd XVI); *Zbiera* pren. (Gorj 137); — olt., 1570 (Sd VI 457); *Zbera*, Gh. (Tec II; Buc). 2. *Zberoi* (Tec I; Sd XVI). 3. *Zbiroaia* b. (Cat; 16 A VI 14) din marital.

II. Cu *s*. 1. *Sbiera* (Buc). 2. *Sberea* boier (C Ştef); *Sbiari* (CL). 3. *Sberaş*, C-tin mold. (RI II 20, III 201).

Zealcu v. Zaic 2.
Zealea v. Zale 2.
Zeameş v. Zamă 2.
Zearotă v. Zer 5.
Zeiriţa v. Safir III. 3.
Zegrea, v. Zagora 5.
Zeic/a, -eşti, -oiu, -u v. Zaic 3.

***ZELET.** 1. *Zeletescu* (Sd XXI). 2. *Zeletic* t. (ib). 3. *Zeletin* b (Dm) şi s.

Zembreşti v. Zîmbru 1.
Zemţe v. Zimţ 2.

ZER subst. 1. *Zeriu* (Moţ). 2. *Zărul* (Sd XVI). 3. *Zera* ţig. (16 B IV 115). 4. *Zerea* (16 B I 129). 5. *Zearotă* (Sur VI).

ZET sl. „ginere", termen de cancelarie folosit în formarea numelui de familie în actele vechi, alături de brat, sîn etc. 1. *Zetu*, Sintion (RI XI 106). 2. *Zetică* (17 B III 101).

Zezul v. Zăz 2.

ZGAE < vb. a zgîi. 1. — R. (16 B IV 359); *Zgae* zis şi *Zgăişor* (16 B VI 148); *Zgaia*, munt. (RI I 21). 2. *Zgîia*, Mircea munt. (BCI V 189); *Zgîeşti* s. (Glos). 3. *Zgăitu* (ib).

ZGAROIU 1. — (Bîr I); 2. *Zgaroe* (16 B II 371, III 315); *Zgaroae* (Vr). 3. Cf. ard. act. *Garoiu*.

Zgîi/eşti, -ia v. Zgae 2.

ZGRIBAN cf. subst. pl. zgrebeni şi subst. zgrib „fior de frig" (DLR). 1. *Zgribani*, Arsanii zis şi *Zgroban* (Vit V 120).

Zimbr/ociu, -u v. Zîmbru 2, 4.
Zirnea, v. Zîrnă 2.

ZISU < gr. Ζῆσος, < νὰ ζήσῃ = „să trăieştil". 1. —(Arh; Î Div); —ar. (Cara 96); *-l*, Carapan (Sd XXII 190). 2. *Zisă* b (Ant Ar); *Zisa* b., ar. (Fărş). 3. *Zişul* 1466, vlah, Serbia (O Dens I 396).

ZIZI 1. — actual. 2. *Zizea* b. (16 A III 155); *Zizoae* f. (17 A III 11) marital. 3. *Zizica* postelnic, sec. XIX (Sur X).

www.dacoromanica.ro

ZIZIM, 1.— monah, olt. (Ins 167). 2. *Zizin* s ard. 3. *Zizinca* s. mold.

ZÎMBRU subst. (un soiu de pin), cf. şi subst. zimbru (bour) şi subst. f. zîmbre. 1. *Zămbreşti* s. (RI XVIII 23) şi *Zembreşti* s. (16 B III 237); *Zîmbreasca* s., din nume marital. 2. *Zimbrociu* munt. (RI I 21). 3. *Zîmbroiu*, C. (Î Div). 4. *Zimbru* s.

Zîmţea v. Z i m ţ 1.

ZÎRNĂ subst. 1. — boier (Dm; C Ştef; 16 B I 109, II 204, 386) şi s. (Cat); *Zărn/ă* b (Giur 261; 17 B II 204) etc.; *-escu*; *-eşti* s. 2. *Zirnea* pren. (Pom). 3. Cf. *Zarna* boier munt. 1359 (Hurm. I² 60); — b. băn. (Drăg).

ZLĂTAR subst. (aurar). 1. *Zlătariul* (17 A II 196). 2. Pentru derivatele din sl. златъ „aur" v. Partea I-a: Zlataust.

Zmada v. S m e a d 3.
Zmar/agda, -anda v. S m a r a g d 3, 4.
Zmeul v. S m e u 2.

ZMUCI vb. 1. *Zmucilă*, mold. (Sd VI 251) zis şi *Zmăcilă*; *Zmuncilă* b., mold; (Buc; C Cos I 518). 2. *Smucilă*, Savin (R Gr) zis şi *Smuci-cîne* (Kog II 29).

ZORI (de ZIUĂ) subst. pl. 1. *Zorilă* b. (Dm; Ard; 16 B IV 152; BCI VII 20); — Manu (AO XVI 367) şi n. pentru boul născut în zori; *Zorileşti* s. olt. (Sd XXII); prob. sincopat: *Zorl/easca, -eni, -eşti, -incior* ss. 2. *Zor/ea* b, *-easca* t.; *-eşti*, azi Soreşti s. Bz 1639 (RI X 137) sau < Lazăr, sau < subst. zor (silinţă). 3. *Zoran*, ard. (Viciu 16); *Zorean* fam. buc. 1780.

ZUB < rus зуб „dinte". 1. *Zuba* b (Ard; C Ştef). 2. *Zubac* act. 3. *Zuban*, Gh. (Sd XI 54).

***ZUBR** 1. *Zubor* (Ard). 2. *Zubr/ă -u* b. (Dm); *-eşti* s (ib.); *-escul* mold. 3. Cf. *Zăbrăuţi* m-te şi *Zăbriceni* s.

ZUGRAV subst. 1. *Zugrav/u* fam.; *-a* f. (P[13] fila 43 vo); *Zugrăvescu*, act. 2. *Zugraf* (Dm).

ZUP 1. — E. act. 2. *Zupa*, Stoica (17 B II 223). 3. *Zupcoae*, D-tra mold. 1671 din s. Ciobrău, marital.

ZUZ 1. *Zuz*, loan 1767 (M Put 99); *-u* Gh. dobr. (RI XI 212). 2. *Zuza* b. mold., 1581 (Sur II); — vornic (Sur XXII). 3. *Zozia* vornic mold. (Sur XVII).

ZVÎŞTALĂ cf. sl. свѣщило candelabru; explicat de Ghibănescu (Isp V[1] 86) din blg. свещтен „sfinţit". 1. — b (16 A I 119); — Toader (Ştef) zis şi *Zvişlală*, T. (Sur I); *Zveştală* b. (Isp V[1]); *Zvişteală*, Vlad (16 B II 116); *Zvăştileşti* s. (16 A III 146).

www.dacoromanica.ro

Partea a III-a

NUME LAICE RAR ÎNTÎLNITE

www.dacoromanica.ro

A

ABGAR, armean (RI IX 132; C Cos IV); după Avgar, regele Edesei (lit. religioasă apocrifă).

ACON, ard. sec. 18; diminutiv al subst. ac (DLR).

ACRIVIŢA f. < ngr. ἀκριβάς „drag"; *Acrivescu*, act.

ADEJCU, I., mold. (BCI XII 181).

ADIBU, Th., clucer, 1787 (AO XIX 105), cf. adv. *adiba* „pînditor" (DLR).

AFTIRA, fiica lui Teodor Calmăş sec. XVIII.

AFUMATU, R. (Puc 297); *-l* Pîrvu (AO XVIII 474); *Afumaţi* s.; < adj.

AFURISITUL, Stanciul (17 B IV 119), < vb. a afurisi.

AGACI, P., ard. (C Cos II 496).

Ageadur, v. Hagĭadurian.

AGER, fam., 1644 (Vieri 66); *-e* ţig. (16 A IV 59), < adj. ager.

AGLICA, f. (AO X 129), < subst.

AGLEA, boier sec. XVII (P Gov f⁰ 13), cf. blg. агъл „adăpost".

AGRIBICIU, b. (Sd IV); cu met. *Agîrbiciu* s., ard. > *Agîrbiceanu*, Ioan, scriitorul.

AGURA, f. mold act. *Aguriţa*, pren. (Şez), < subst. agura, „viţă sălbatecă".

AIAVE, Oprea (17 B III 536); cf. adv. aevea.

AJIGHIRIE vătaf (16 A II 31); cf. *Azghir*, (17 A II 92).

ALĂDIN ţig., < arab. ***Alaeddin***.

ALĂUTAR ţig. (16 B IV 172; Sd VII 285), < subst.

ALBEG, Oprea Ciovîncă, 1736 (AO XX 139), prob. < Ali-beg.

ALESUL Şt., în sec. XVII (Isp II²), < adj. ales.

ALGU, (16 B IV 240).

Alivera, v. Oliver, 2.

ALMAŞ, s. ard.; — b., act., luat deci şi ca nume de persoană < magh. ***alma*** „măr".

ALPAŞ, vornic de Suceava (17 A I 158), cf. tc. ***alp*** „robust".

ALTĂMAŞ sau *Altămuş*, m-te (Mus); cf. tc. ***Atlamos***, han tătar, 1345 (RI VI 183); cf. şi Altamiş, personaj în „Alexăndria" (RI VI 183).

ALUNESCU, (AO XXII 130), < subst. alun.

AMAN < arab ***amân*** „iertare". **1.** — ar. (RI IX 110); Dimitrie M. Dimu, zis *Aman*, magazierul untului în Craiova (Sd XXII 191), în 1821, tatăl pictorului Th. Aman. **2.** *Haman* pren. mold. (P[14]).

AMĂGITUL mold. (RI V 225), < adj.

Amelihnii, v. M e l i h n a.

AMIRAS, Al. cronicarul grec; *Amira*, Ion, act., < gr. < arab. e m i r „principe".

ANDRABUŞ, „sluga" (16 A I 377 şi III 114), prob. corupt < gr. ***anthropos*** „om".

ANGINCO vameş, tatăl Trotuşanului (C Bog. 135).

APERTU vătaf, 1821, în Vălenii de Munte (RI XIV 193).

APRÎHAN N., mold. (Băl VI); — *eanu*, act., < arm. ***Aprahamian***.

ARABELA, n. actual, luat din romanele lui Dickens; coincidenţe: ar. < alb. ***harabel*** „vrabie".

Arbuz, v. C a r p u z.

ARCAN/UL, (16 B VI 125; 17 B I 368); — ii s. (Tis), < subst.

www.dacoromanica.ro

ARCUDA, C. (RI V 74); şi s.; boier (D Buc); cf. *Arcudios* gr. (Hurm XIII p. XI), < gr. ἀρκοῦδα „urs".

ARDEI, Radu lui (17 B II 410); *Ardeu,* (Moţ), < subst.

AREF s. în r. Curtea de Argeş, în doc. variază: *Haref,* etc. (v. Ind. 13 — 16 B); cf. tc. *aráf* „purgatoriu" şi n. Arif-bei (Cat tc I).

ARHONDA, j-neasa, 1702 (Sur VII p. CLXIX), < gr. mod. ὁ ἄρχοντας „senior, domn"; *arhon,* „domnul", era epitetul de politeţă la începutul sec XIX.

ARHOT, Chircu, olt., 1710 (Sur VI).

ARIBAŞ, moşn. olt., 1555 (Tis 275).

ARIETE, Bundea, moşn. (16 B VI 326), < subst. vechiu *ariete* „berbec".

ARINDAŞU, V., act. (Acte Sc); *Răndaşu,* P. (ib), sec XIX, < subst. arendaş.

ARNIC/A, b. (17 B III 619), < subst.; *-ea,* Ioan (Meşt Cr).

ARSUL (16 B I 99); din 1635 (Hris I 229), < adj.

ARVA t.; — stolnic, 1579 (AO XXI 188), < ung. ***arva*** „orfan".

ASLAN, mare post., 1576; — vornic, 1629 (Has) etc. < tc. ***'arslan*** „leu".

AŞUNEL, < iran. ***axšaena*** „albastru închis" (O Dens T). Nume obişnuit la Moţi.

ATINGE, din Docolina, b. (Isp VI[6]), < vb. a atinge.

ATOC, Gh. mold., 1434 (Dm), cf. at (hat) (DLR; BiA 18).

AUDEA s. şi cîteva toponime, pare a fi fost antroponim la origine; cf. vb. a auzi (?).

AUZONIE, ieromonah, 1674 (M Put 157); cf. lat. ***Ausonius***.

AVANUL, Nicola (17 B I 147, II 252); — C-tin (17 B IV 279) < adj. avan.

Azghir, v. A j i g h i r i e.

AZIMĂ galbănă, b., mold., 1707 (BCI VII 11; Sd VII 324), < subst.

www.dacoromanica.ro

B

BAGIURA, Arsene (Sd XXII 238); — fam., 1810 (Gorovei, *Fălticenii* p. 100); *Bagiurea* s.

BAHLUIAN diacul (Tut); *Bahluianie* [i], D-tru fiul, 1603 (Sd XI 275) < Bahlul, pîrîul.

BAHOR, b. din r. Buzău (17 B III 551); cf. *Bahor,* Ioan, ard. 1770.

BAIARDĂ, Andronic din Bacău, 1670 (Sur IV).

BAIDAC, fam., mold. (Arh).

Baitar v. B o i t a r.

BALAVA, olt. (AO XI 219), cf. subst. bălvan < pers. *pahlavan* „erou" (DLR).

Balgiu v. B o l g i u.

BARAGHIN, sătean (17 B I 440).

BARIŢ, Gh. ziaristul ardelean; — Stoica (Şchei I); cf. srb. ***Barica*** < *Bara* sau < ***Barbara*** (etim. Paşca, după Rječnik).

BASTON, Iordachi Rusăt, 1742 (Kog III 184).

BATREISA, T. (17 A I 54).

BAXURA, I. (Băl V).

BAZAC, fam., act.; *-a* fam. (Î Div); „Bazaca" strada pînzarilor din Bucureştii-vechi; cf. tc. ***bez*** „pînză".

BĂHA, P., mold., 1779 (Has), < subst. bîha = refuz.

BĂEŞESCUL t. (*Gr Buc*); *Băişoiu,* E., subst. băieş.

BĂJNĂ, din Vălenii de Munte, 1711 (BCI XV 62).

BĂLOG, moşnean (AO X 128), < magh. ***Bálogh.***

BĂNZARIU (Bînzar), mold., 1778.

BĂRBUNCEŞTI, s. < subst. bărbunc un joc, zis şi verbuncu (< germ. ***Werbung*** „recrutare", în Transilvania sub dominaţia Austriei).

BĂRGLEZ, Stan (17 B IV 97).

BĂRŞIE, C-tin (Sur IV), prob. cu afer. < subst. obîrşie.

BĂRZĂUNELE, Stoica (16 B VI 329), < subst. bărzăun.

BĂTĂCUI, ard. (Viciu 15).

BEDER, C. megiaş (Drj nr. 34); cf. bedearcă (unealtă de păstor).

BEGHEAR, zis şi Bergea (17 A IV 89).

BEIUT, b. (17 B I 358); *Beito,* olt (16 B VI 248), probabil acelaşi cu precedentul.

BEJDU, fam. (Cătina, r. Cislău); *Beşgu,* personaj în balada lui Gheorghelaş, creată în acelaşi raion.

BELEUJA, b. (Glos; Sd VI 472); olt., 1610 (AO XV 62), explicat de V. Bogrea (DR III) < tc. ***Palauz*** „peceneg"; cf. şi subst. „guguman" (DLR).

BEMAN, olt. (RI VI 262).

BENCHE, fam. (Sur VII, VIII); *-a,* St. (Sur V); cf. subst. benchiu.

BENEVRIG, T. (Isp II^2); — C. (Sur V).

BEREZI, s. < rus. березâ „mesteacăn"; *Berizanul,* Drag., mold. (17 A II 233); cf. Berizani insulă la gura Niprului.

Bergea, v. B e g h e a r.

BERNEVIG, T. mold. (Isp IV); *Brenevig,* Carpu, mold., 1660 (Sd VI 105), cf. subst. pl. bernevici.

www.dacoromanica.ro

Beşgu, v. B e j g u.

BEZNE (Ard II); *-a* munt. (RI I 21), < subst. beznă.

BIA f. munt. 1639 (RI X 138); *Biaca,* fam. olt (Sd VI 470; Sur VI).

BIBARSA, t (13—15 B 111); *Bibarţ,* b. olt. (Sd VI 470).

BIBILIGĂ, Ioan (Cîmp) < subst. bibilică, sau subst. bibil (dantelă) + suf. -igă.

BICINA, b., dobr. (RI XI 211) < t. *Vicina.*

BICIULESCU, act.; < subst. biciu; cf. ar. Biciola (Cara 99), coincidenţă dac. Bicile.

BILBANEŞ, Cazan, 1453, boier (13—15 B 126; Flor 156).

BILUGEŞTI, s. (Gorj 205).

BIMIR, b. (17 B III 495) olt.

BINDOC, b. (Sur IV); cf. *Bindiul* s. (Băl III).

BINGA, b. ard. 1726 (Paş) şi *Binghea* (ib).

BIRD, Ilie zis şi *Birt* Ilie (Şchei I); *Birtea,* Micu (ib.); Cf. *Bîrdă,* R. (ib); *Bîrdea,* b (17 B III 198).

BIRIŞ, ard., act., < subst. ard. biriş cf. magh. ***béras*** „argat" (DLR); cf. *Birisoi,* Androni (AO IX 39).

BIRZA, On (Met 95).

BISA, b. 1480 (Ţ-Rom. 312; 13—15 B 166; P Gov f° 12); coincidenţă: dac. Bisius (OR I 555).

BISDEGA, b., mold. 1507 (Sd V 395).

BISTROI, S., ard. (An C III), cf. sl. бистрꙑ „repede".

BIŞEA, b (VM); *Bişoriu,* N. (An Pit).

BIVĂ, „vecin" (17 B III 616).

BÎDA, b (C Ştef).

BÎNZAR, b (C Bog); *-e* mold., < subst. (o insectă), cf. vb. a bînzîi = a bîzîi (DLR).

Bîrd/ă, -ea v. B i r d.

BÎRFOLEA, Voico (17 B III 316).

BÎTLAN, (16 B VI 277); fam. (17 B IV 176), < subst.

BÎTNEA, b. (16 B V 38).

BÎŢĂ, fam., ard., 1633, < subst. bîţă (insectă), expl. Paşca.

Bleareă, v. B o l e a r c ă.

BLEGU, D., 1800 (RI I 21); *Blegea* Sandu (în literatura băn.) < adj. bleg.

BLÎNGA, b. (Ard).

BOACĂ, fam. munt. (RI I 21; An Pl 126); — ar. (Fărş); cf. subst. boacă.

BOANGĂ b. (Cob 57), < subst. (un soi de insecte).

BOARE, fam. (Şez), < subst.

BOATCĂ, fam. (Buc).

BOCINEAGĂ I. (LB).

BODĂI, Ion (Băl V); *-eşti* s. < subst. (DLR).

BOET, lacul lui, t. (AO III nr. 11).

BOHATIR, (Băl III); *Bohatireţ,* Costaş (Băl V); n. ucrainean.

BOIBEC, vecin (17 B III 54).

BOITAR, zis şi ***Baitar,*** mold. (16 A III 97); *Baitar* pren. sau por. 1578 (TC I 34); *Boitor,* act. (BA ung. 33), < subst. ard. boitar, cf. magh. ***bojtár,*** „ciobănaş".

Bolbonă, v. B o r b o n ă.

BOLBOSEA, post., mold., 1456 (Hurm. II²).

BOLEARCĂ, poreclă (Acte Sc); cu sinc. *Blearcă,* Drag. (Puc 22); *Bulearcă* act.

BOLGIU (Ac Bz 13; Lic Pl), < subst. *balgiu,* „negustor de miere", < tc. b a l ğ y.

BOLHA, 1528 (Cost I), < magh. ***bolha*** „purece".

BOLŢUN, b. (Sur XXV); cf. *Bolsun* monah (Let. Urechi ed. Giurescu).

BONBAR, Crucean (Sur III); *Bombărăşti* s. < subst. bombar (bărzăun).

BOMPA, fam. (Buc).

BONGHEREŞTI, fam., olt. (AO XV 65); cf. subst. boanghen, cu n > r.

BORBONĂ, T., olt., zis şi *Bolbonă* (Sd XXII), în care se poate recunoaşte subst. broboană cu metateză, şi cu disimilarea lui *r*; cf. şi subst. borbonar „agrij".

BORMOTĂ, b. (17 A V 253).

BOTURŞA, v. (16 B VI 100); cf. cu schimb. de suf.: *Boltrcă* fam. (Şez).

BRAŢEA, moşnean (AO X 129), < subst. braţ; *Brăţea* ţig. (TC I 50).

BRĂNDINĂ, b., mold., 1493 (RI XX 243).

BRĂNTOIUL, Stan, sec. XVII (Acte Sc).

BREACE b. (Sd X).

BRECAN, „fiul lui Brecan" (17 B I 2).

BREGHIDI, Stanciul (17 B IV 134), cf. subst. „bătător de putinei" (DLR); *Brighideu...; Brighidoae,* Irina (Tec I).

Brenevig, v. B e r n e v i g.

www.dacoromanica.ro

BRICI, T. (17 A I 18); *Briceni*, s. mold., < subst. brici.

BRIGHIU, A. (Sur XVII). Cf. Brighid- v. Breghidi.

BRINCI, b. (Hur); *Brincea* din Şcheii Braşovului (Sd X).

BROATEC, M., mold., 1688 (BCI IV 190), < subst., var. la brotăcel.

BROTE, 1733, ard. (Paş); *-a*, Ion, ard., prob. din germ. ***Brot*** „pîine".

BRUSE, C., 1745, munt. (An V III).

BRUSTUR (17 B II 429), < subst.

BUBREA, t. (17 B I 369), cf. subst. buberic, plantă; + suf. *-ig*: *Bubriga* fam., mold. act.

BUBURUZ, L. (16 A I 487), < subst.

BUDALA subst. < tc. „nătărău" (Tik), — fam. (Deal 134). *Budălănescu* (IS 271).

BUDRINGĂ, Căpitan (Isp IV[1]); cf. „moş Bodrîngă" (personaj în „Amintirile" lui I. Creangă).

BUDUHAL, T., neg. (17 A I 256); *-ă*, Şt. (16 B VI 326) zis şi *Buduhă* (ib. 119), cf. subst. buduhală.

BULAC, (Glos);— Radul (17 B III 155); — M., ard. cf. *Bubulac*, fam., act.

BULBOAE, b. (Sd XI 53); < subst. bulbuc;

BULCHIU, Gh. (P Bor 14).

BULF, G. (An Pit 25); *Bulfea*, ţig. (16 B I 60); cf. subst. bolfă.

BULIGA, fam. (Bîr I; Sd XVI); — schitul (IO 121); *Bulega*, N. (Meşt Cr.) < subst., un soi de pajură (DLR şi Păs).

BULUREA, b. (16 B IV 65).

BUNGHEZ, (Şchei I) şi *Bungheţ*, V. (ib. III).

BURAGA, mold., 1803; cf. *Burada*, Th.

BURCUŞ, sculptor. < magh. ***burkus*** „prusian", < lat.-med. ***Borussus*** (DLR) sau < ***Brandenburgus*** (etim Bogrea, DR II 412); cf. Burcuş nume de cîine, frecv. în Ardeal < magh. ***burkos*** „stufos, miţos" (apud Paşca).

BUREŢA, Gh., olt. (AO IX 198); *-ea*, Voicu, braşovean (RI IX 104); *Bureţe*, şi *-a*, (Şchei III), < pl. subst. bureţi,

BURLAMIZ, Gh., mold. (Sd XXII 356).

BUR/SAN,-ZANI, frăţie (Vlah. PB).

BUSĂRENUL (17 V III 73).

BUŞTUC D. (Ocina), cf. subst. buşte (DLR).

BUTĂLANC, (Moţ).

BUTCĂ (Ard; Puc); *Butculescu* (VT; Î Div).

BUŢCAT (Vlah. PB).

www.dacoromanica.ro

C

CABALORTA, mold. (RI V 225).

CABARŢUN, Stan, zis şi Stan din Căpriorul, boier (17 B I 163).

CACALEŢU, Ion din *Cacaleţi* (RI XIII 396-8), din Muscel, < blg. скакалец „lăcustă" (RI VIII 169); cf. alb. karkaleţ, cu acelaşi sens.

CACEAUN, Pană (Isp II) < prob. din expresia „negru, ca ceaunul".

CACICA, f. (17 A IV 97) şi s., buc.; cf. rus. ткачиха „ţesătoare".

CADUBEŞTI, s., buc. (RI V 224; Băl IV); olt. (Sd V 396) < caduba.

CAISIN, fiul lui Ciumeş (17 A II 171, IV 112); *Caisîn,* mold., act.; cf. magh. ***kájszin*** „migdal" (DLR).

CAIR, din Crasani (17 B III 41).

CALABETE, negustor în Tîrgovişte (16 B III 177).

CALAMAZ, Ion (Sur X).

CALANGIU, fam., act. < tc. ***kalaigi*** „spoitor de vase"; cf. *Calance,* V. (Băl VI); *-a,* Z., buc., act.; cf. *Calan* s.

CALCĂNTRAUR, Şt., mold. (Sd XXII); — Ap. (Băl V); nume folosit de armenii din Moldova.

CALICA, zis şi *Calicea* (16 B I 84—88); *Calici* b. ţig. (16 B I 106), < subst. calic

CALIARH, Gr., boier, 1804 (D Buc)< gr. καλλί-ἄρχος „frumos-şef".

CALNOC, I. comis (D Buc).

CALVIN Ioan, cca 1800, din fostul judeţ Săcueni (Vieri 7—8); cf satul *Calvini* din acelaşi judeţ; *Calvian,* D. (Î Div).

CANACHEU, ar. act. < ngr. καναί „măgulire"; *Cănăchioae,* Elenca (Aş Br 203); cf. + cîine: *Căineachiia* t. (17 B II 208).

CANATNICUL, Stanciul (13—15 B 196; Ţ. Rom 378); cf. subst. canat de uşă, sau de piele.

CANELA, (Puc), < gr. κανέλλης = caneá.

CANIUCA, P. (Sd XXII), 1645, buc.

CAOLEA, A. (Cîmp 187).

CARAULEA, Stan (17 B IV 352) < subst. caraulă.

CARBAULEA, N. (Scan).

CARPUZ, fam., mold.<tc. „pepene verde" modernizat, *Carpus,* fam. Iaşi; 2. *Arbuz* b. (RI VIII 10) < subst. harbuz.

CARTON, „moş" ţinutul Iaşi, 1786, cf. subst. ard. < pol. ***karton*** „stambă".

CAŞCAMBA, Dim., din Ţ. Rom. (Cat gr. I).

CAŞTUGOR, Andrei (16 B III 230).

CATALANUL, două toponime în raionul Cislău < n. etnic(?).

CATARCHIN, Ivan, 1605 (17 B I 168).

CATOLCA („Vitan al Catolchii") b. sau f. (?) (17 B I 167).

CAŢALI, (17 B III 430).

CAŢAVEIU, fam., ard., 1726 (Paş); munt. (17 B II 441) < subst. (unealtă de dulgher).

CAZAR b. munt., 1787 (RI I 21), n. etnic, < kazari, popor turanic din sec. IX.

CAZDREA (16 B IV 118).

CAZIMIR, n. polon; — fam., mold;. *Căzămir,* P. mold., 1794. (Balaur, Biserici, p. 36).

CĂBUZ fam., 1582 (Paş) < subst. cobuz.

CĂFRENII, s. (Isp II[1]).

CĂLĂTOR, Bucure (Sd X); *-escu,* act. < subst.

www.dacoromanica.ro

CĂLBĂZEŞTI, neam braşovean (BCI XII 88) < călbadză. variantă băn. la subst. gălbează.

CĂLDURĂ, Chivu (P Bor 54), < subst.

CĂLUI, n. pecenego-cuman; — b. (Drag 134); *-ul,* M-rea.

CĂMIN, b. din r. Buzău (16 B V 78), < subst. cămin.

CĂNĂDIN, b. 1483 (13 — 15 B 174; Ţ- Rom 331).

CĂNĂI, b. (Ard).

CĂNŢĂLĂREŞTI, s. (Sur XV), < subst. canţălar.

CĂPENEAGĂ, S., olt. (Cras), < subst. căpeneag, (haină) < magh.

CĂPRIOARĂ, D-tru (Dm); — Vlaicu (17 A IV 121), < subst.

CĂRARE, N. (BCI IV 224); — V. mold. (Sur VII), < subst.

CĂRDAN, b. (Ard II 161).

CĂRETEU, St. (16 B IV 168), < subst. cărcte.

CĂRPĂTORI, Luca (AO XX 147), < subst.

CĂRŢOCLEŞTI, s. (17 B II 208).

CĂTĂRIŞTE, b. (16 B III 87), < subst. cătare + *-işte.*

CĂTĂRĂU, Gr. (Sur XIII); — Tudose, act.

CĂTINEL, b. (16 B IV 208), < adv.

CATÎRGĂ, (Tec I), cf. gr. κατέργα „muncă silnică", şi ard. *cătargă* „sămînţă".

CĂTUŞE, b. (17 B II 216), < subst.

CĂŢENE, Cosma (16 A IV 270) < subst. căţîn „strachină" (Scriban).

CĂUŞ, (17 B I 385), < subst.; cf. *Căuaş* s.

CĂVAL, Dinu (AO XIV 105), < subst. caval.

CĂZNILĂ, Stanciul (Glos), < subst. cazană.

CEACEA, f., mold., 1594 (Sd VI 414), cf. subst. *ceac* „cange" de plutaşi (Scriban)

CEAHLĂU, sau **CEALHĂU** subst., magh. *csalhó* „vultur", zăgan (Păs) numele unui masiv carpatin; a circulat şi ca n. de persoană cf. *Ceahlău* fam. buc. (Glos IV) şi *Cehlăeşti* s. (16 A IV 97).

CEALÎC < tc. „nărăvaş", „pieziş"; fam. act.; *Cealcăul,* Ene, < tc.

CEAŞU, *-l,* Roşul, olt. (Sd VII), cf. interj. ceaş. şi blg.-srb. Чаша „pahar".

CEATARUL, D. (Dm) cf. tc. *čatal* „furcă".

CEAUŞ/U, *-escu, -a,* etc., n. actuale < subst. ceauş.

CEBA, b. (17 B IV 295); *Cebin* fam. act. (Jiul ard.).

CEPRAGA, căp., 1708 (BCI VII 26), cf. subst. ceapraz.

CERBICE, D., ţig. (17 A IV 278); — Petrică (16 A I 399) < subst.; *Cerbicean* (Viciu 15).

CERFUL, jupan, olt. (Sd V 481).

CEZIENI s. în r. Caracal; *Cesianu* fam., descinde din Stănuţă Jianu (AO IV 296, 300).

CHEAŢA, f. sau b. (?) 1771 (Ins 332); — s. (Ard), < subst. cheaţă, o floare numită şi gheaţă (DLR).

CHEBAP mold.; *Chebac,* G. (Isp III[1]), prin schimbarea părţii finale, < subst., < tc. *kebâb* „friptură".

CHEFU neg. (16 B III 177); *-l* hoţ mold. (Sd I—II).

CHELBE, Gherghin, 1782 (AO XXI 143), < subst.; *Chialbe-re,* Şt. 1669 (Dam. Bogdan Acte mold.) < subst.

CHEMETU, Vasilie, moldovean în oastea polonă (Sd XVI 287), < pol. *kmet* „ţăran dependent".

CHECHIRIŢĂ, fam. (CL; Buc), < subst. chicheriţă (căpuşă, parazit al oilor); cf. şi magh. *kikirics* „brînduşă"; cf. *Chichirică,* poreclă (Sc).

CHENĂ, ard. (AO XIV 283), cf. magh. *ken* „pucioasă"; cf. *Chenan,* Radul (Sur II).

CHERCIU şi **CHERCEA,** fam., act. < subst. ard. „tufă".

CHERDZA, Ifrim (17 A II 105).

CHERMEG, *.eşti* s. (16 B II 24).

CHESAT C. (Î Div), < adj. = sgîrcit.

CHEŞCHINUL, (Sur VII), < adj. cheşchin < tc. *keskin* „inteligent".

CHEŢEUL, vecin (17 B II 139).

CHEVERNA, St., „rumân" (17 B IV 93).

CHIBZUÍ, fam. act. *2. Chibzuitul* (Sd XVI).

CHICIU, olt. (Am); *-l* (17 B II 92), < subst. băn. *chici* „şold".

CHICIUC, Gg. (Bîr I), < tc. *küčük* „mic".

CHIHAIA, b. (Sd XXI); *Chihăescu* act.> subst chihae < tc. „intendent"; cf. capuchehaia „reprezentantul ţărilor romîne la Poarta Otomană".

www.dacoromanica.ro

CHILĂU b. (Vr), < subst. „ciocan, ghioagă" (DLR).

CHILIM, b. (17 B III 536); *-ii* olt. fam. (AO XV 65), < subst.

CHILIŞOIU, Al., 1823 (RI XIV 139); *Chilu*, poreclă (Viciu 33).

CHINDIIA, b. (17 A V 301), < subst. chindie.

CHINOC, T., ard. 1780.

CHIPA, Ct. (Î Div), < subst. chip.

CHIPCE, V. (Sur XV 258); cf. Kipčak n. vechiu al Cumanilor (Dräg 528).

CHIRACOLA, boier, 1480 (DM 59), <gr. „fese de dame".

CHIRICHEŞ, Şt., 1539, mold. (BCI VII 64), < magh. ***kerekes*** „rotar", cuvînt folosit şi de romînii ard. (Com. Al. Cristurean).

CHIRIMEZ b. (16 B VI 326).

CHIRINDEL, fam. (Sc), cf. magh. ***kirendelt*** „delegat".

CHIRLA, b. (17 A IV 264); *Cherleşti* s.; cf. subst. ard. chiralău<magh. ***kerülo*** „ţarc".

CHIRNOAGĂ, fam., act.; *Chirnog/i* şi *-eni* ss. < subst. *chirnog* „sgîrcit" (DLR).

CHIRTU, 1690 (Sd V 526); *Chirtoiu* fam., act.

CHIŞEGUL, Al. (Sur XII).

CHITCĂLACHE, Toader mold. (BCI IV 193), cf. subst. pitpalac.

CHITEZESCU, Crăciun (Î Div).

CHIŢORAN, 1823 (RI XIV 144), < subst.

CHIUŞDEA, Laţcu (Met 259), < adj. chiuzd cf. magh. ***köz*** „în genere" (Tiktin).

CIAGORA, St., rumîn (Cotr 4).

CIIREŞTI, s (17 A V 162), < cier, variantă la subst. ceair.

CIEU, b. (Mar); *Cieşti* s.

CIHOIU, fam., olt. (Gorj 356).

CIMBRU, b. (Buc; Băl VI), < subst.

CIMPOCA, b. (Gorj 199).

CINAIRE, dascăl (Mar 31).

CINGĂ, fam., buc., ard. 1770.

CIOCÎNDEA, ard. (Paş).

CIOCÎRTAN, b. (16 B VI 380), cf. ciocîrteu, var. la ciocîlteu „piron" (Scriban).

CIOFLINTEA, I. (AO XV 155).

CIOICA, b. (Moţ), < cioică, variantă (Sc) la subst. ciovică.

CIOINAC, Ioan, mold. (Isp VI[2]).

CIOLAN, ard., 1758 (Paş); — Gavril, ctitor al m-rii *Ciolanu*, Bz. (RI XIII 279), < subst.

CIOLCA, b., 1621 (Gorj 354); *Ciolei*, b., 1598 (AO X 127).

CIOMAGA, N., mold., act, < subst. ciomag cu suf. *-a*.

CIONEA, ard. (Paş); — Mihai, ar. (AO VII 222), < subst. *cione* „ştir" (etim. Paşca).

CIOPOR, b. (Sd IV 38), < subst.

CIORGAN, Ioan (AO XVI 359).

CIORLA, P. (RI VII 210), < subst. *ciorlică* „ciovică" (Tik).

CIORMOCUJ, Grozav, diac (16 A IV 134), cf. ucr. чорнокни́жній „necromantic".

CIORSAC cnez (Dm); *Ciorsac/i*, *-eşti* (ib.); cf. subst. cioarsă.

CIORTAN, Silion (16 A III 33), < subst.

CIOTÎRCĂ, Ion (Nuc), < subst. (copac cioturos).

CIOVÎRLĂ, olt. (17 B II 395).

CIRICAN, Matei (AO XXI 218), < subst. ciric.

CIRIF, b. (16 B IV 39).

CIRNEA, din Olteni (17 B II 214).

CIRŢU, (17 A I 11); cf. *Cirţăcoe* (Dm).

CIŞMEGIU, Caracostea (Î Div), < subst. (meşter de cişmele) (Tiktin), sau parc de cişmele.

CITEA, (16 B I 107), ţig.

CIUBEAN, moţ (O Dens T).

CIUREZU, G. <ciuhurez; cf. *Hurezii* s, olt., scurtat prin haplologie din huhurezi.

CIUPAG, (R Gr); *-ea* s. <subst.

CIUŞMAN, (Dm); cf. *Cizman*, (Sur VIII).

CINACI, mold., 1685 (Bîr III 81).

CÎNEPĂ, b., din Hiriseşti, olt. (Cras 73); — I., ard. 1780 < subst.

CÎLNĂU spătarul (Ştef; C Ştef; C Bog etc.), scris de regulă: Clănău uneori Călnău; — t. (17 B IV 18), cf. blg. клѣнъ „germen, odraslă" (Weig. Wörterbuch).

CÎRA, b. (Moţ), < subst. cîră.

CÎRBEŞTI s. (Cat); *Cîrbuleţ* (17 B I 370), cf. gîrb (ov).

CÎRCIU, b. (RI VI 263).

CÎRLUCI, b. (16 B III 254), cf. tc. ***karluk***, etnic, vechi popor turc.

CÎŞLEA, vecin (17 B III 54), < subst. cişlă.

www.dacoromanica.ro

CÎTE, M. şi N. (Bîr II 380—381); *Cîteşti* s.

CLĂBUCEARU, Panait (D Buc).

CLĂCUL, Gr (Sur II); *Clăceşti* s. (16 B I 71), <subst. clacă.

CLAMBA, b. (Mot).

CLANŢA, G., vătav (16 A III 443), < subst.

CLĂŞNEŞTI, s., 1483 (Ţ-Rom) 342).

CLEAN b (Moţ).

CLITĂ, Istratie, 1654 (Răc 18).

CLOAJĂ, V. (Ard); *Cloaje* (Viciu 15).

CLOPOT, Costea din Clopoteni (17 A II 19), <subst.

CLOŢĂ, Dobre (AO XV 66); *Cloţeştii* fam. (ib. 65), < subst. cloţ.

COAVĂR (17 B IV 409).

COBAC, b. (C Ştef; Băl IV, VI; 16 A III 20); *Cobăceni* s. (ib.), < subst. = cotineaţă (Scriban).

COCĂŢ, Pătru (AO XXI 199).

COCHINŢU, I., olt. (RI XI 51), < subst. cochinţ, poreclă dată, pe timpuri, grecilor veniţi cu Fanarioţii.

COCIOCĂ, V. (Cat. mold. II) subst. cocioc.

COCÎRŢĂ, b. (Buc); *Cocîrţea* (ib.), < subst., o mîncare ciobănească (Enc.).

COCUZ, Ioan, mold., 1792 (BCI IV 202), cf. tc. *qoqoz* „sărac", nevoiaş" (DR I).

COHLAT, Cristea din Cîrbeşti (Gorj 202).

COIFA, Nechifor (16 A III 314), < subst. coif.

COLACI, Badiul (17 B III 619); *Colacea*, V. (Şchei III), < subst. colac.

COLANDĂ, Marin (17 B I 111).

COLAREŢI, s. (16 B III 331), cf. subst. colărezi.

COLATIN, Agopşa (Băl III) prob. armean.

COLCEAC, I. (Fil A 20); *Colceag*, Al. sărdar (Vieri 77) şi s. cf. rus Колчаг < tc. *kolčak* (quoltchaq) „manşon, tuzluci" (Şăin) sau „brăţară" Bogrea (DR II 425).

COLCETOAIA, f. olt. (17 B IV 390).

COLEZEA, fam. Bordeni; v. Cuculezi < Cucu (Partea a II-a).

COLOMIRA, f. (AO XII 95), cf. adv. ngr. κολόμοιρα „fericit".

COMARNIC, M. (Sur XV) şi s. < subst.

COMUZ, b. 1466 (Dm; Ştef I), cf. magh. *kamasz* „flăcău" (etim. BA ung. 22).

CONAC, N. argintar, 1830 (Bîr I), <subst.

CONDOR, fam (Buc); *-u* (BA ung. 26), < magh. *kondor* „creţ".

COPAL; *Copalescu* şi sinc. *Coplescu* (Hur 254, etc.; Sd XI).

COPUL, mold. (Sd VI 22); *Copan*, C. (Baş) sau < subst.

COPCEA, (Arh); — D-trescu, pren. (C. Erbiceanu, Cr. greci), < subst. copcă.

CORALICI, zis şi *Curalici*, Coman (17 B IV 291).

CORANGA, fam. (Tut 120; Sur II; Bîr II 375), cf. subst. coroagă (coajă).

CORCOLAŢI, s. (17 B II 76).

CORGHE, b. 1598 (AO X 127).

CORLAN, N., olt. (AO XXI 191); cf. subst. corlă (găinuşă de baltă).

CORMAN, subst. cormană (DLR) (16 A I 536; 13—15 B 173, 221; 16 B I 85, IV 343).

CORMĂRIN, b. (13—15 B 481).

CORMOHUZ (Dm).

CORNIM, Ioan 1609 (BCI VII 55).

CORPACI, stolnic (16 A III 321).

CORŢUN, b., ard. 1800 (Paş).

CORTEZA, vădana, f. (Bîr II 365).

CORUZ, Ioan, ard. (C Cos II 474).

COSAC, fam. (Hur; Î Div); *Cosăcescu* prof. < subst.

COSCIUG, Vascan (17 A I 149; Sur V), < subst. mold. = „coşniţă".

COSGAREA, ard. (Viciu 15).

COSILĂ, Miu (Î Div), < vb. a coase, sau vb. a cosi.

COSOVO boier (13—15 B 209), < sl. кось „mierlă".

COSTIŞATUL, Stan din Ogretin, 1487 (Drj 101), < adj. (povîrnit).

COSTOBOIUL, Lupul, olt. (Sd VI 469; Sur VI).

COSTRAŞ = Costriş, (Băl VI), < subst. costrăş (biban).

Cosuştea v. C u ş u t ă.

COŞĂRIN, Badea (AO XVII 358—9), < subst. coşar.

COŞONARU (Vr).

COTĂRLAN, mold. (RI V 225), < subst. cotarlă.

COTEIU, b. (16 B II 314); *Coteia* t. (Mus), < subst. *cotei* „cotitură", sau *cotei* „cîine".

COTOLFĂ, Stan (17 B III 505).

www.dacoromanica.ro

COTOVILĂ, b., olt. (Sur VI); cf. *Cotov* t, *-a* s.

COTRUŢ, fam., mold. şi ard. (A Gen I 61), <subst.

COTUJAN, mold. (17 A II 253); cf. s., mold. Cotujeni.

Cosuştea v. C u ş u t ă.

COVĂSEALĂ, b. (17 B III 531), < vb. a covăsi.

COVĂLTIR, Radu (16 B I 195), < subst. coviltir.

CRADEA, popa (17 B I 272), cf. blg. крадà „a fura"; cu *s* protetic *Scrada* s.; *Scrădoasa* s. (Isp I[1]).

CRAJA, V. ar., act. 2. *Crăjue* (16 B V 28).

CRAMĂ, Vladul (16 B VI 131), < subst.

CRAMBA (Moţ).

CRĂNIŢĂ, R. (16 A IV 268).

CRAST, vornicul (Olt), < blg. краста „rîie".

CRASTAVĂŢ, Radul (17 B I 341);—Trifan (17 A II 233, V 142), cf. blg. краставица „castravete".

CRĂPĂCIOSUL, (Glos), cu sens de „mîncău".

CRĂPCINEŞTI, s. (C Bog), < subst. crăpcean.

CREASTEŞ, Buda (RS 76). < subst. creastă.

CRECEŞTI s.; *Creciotă* (16 B II 15), < blg. кречъ „greer".

CREDINCERIU, C. (RI V 56), < subst. „sfetnic, om de credinţă"; *Crede-mă*, poreclă (Viciu 33).

CRENCEA (Moţ).

CREFA, b. (17 A III 25).

CRESA, M. (Met 70).

CRICEŞTI, s. (16 A III 44), cf. gr. κρίκος „inel".

CRÂNGAN, Ion (P Bor 35), < subst. crîng.

CROICA, S. (16 A IV 35); *Crăicul*, olt. (Sd XXII); cf. srb-cr. *kroiač* „croitor".

CRUŞEŢ, b. (16 B V 193), cf. subst. cruşăţ băn. < srb.-cr. *kruac* „fărîmă" şi cruşăţea (plantă).

CUCIUR, Iorga, buc., 1730 (Sd I—II) şi s.; *-eanu*, fam., mold.

CUCUTA, Tatul (17 B IV 83), < subst.

CUDA fam., act.; *Cuduman*, fîntîna lui, t. 1711 (Gorovei, Folticenii 30).

CUFTA, fam. (Dm).

CUFOIUL, R. (Cotr 101).

Cuhureşti, v. H u h u r e ş t i.

CULADICI, Coman (17 B II 235).

CULDA (Moţ), cf. magh. *koldus* „calic".

CULERU, fam. (Hur 124); cf. *Culare* t. (16 B I 132).

CULMEA, b., ard. (Paş); *Culmescu*, Gh. (AO IV 472), < subst. culme.

CUMPĂNĂ, ţig. (16 B II 16), < subst.

CUMĂTRA, Valea, t. (16 B I 132), < subst.

CUMPĂTĂ, V. (C Ştef), < subst. cumpăt.

CUNGRE, b. (16 B IV 5).

CUPARENCU, (B răz 3), < subst. cupar+ suf. ucr. *-enko*.

CUPTOR, Stroe (Şchei I), < subst.

Curalici, v. C o r a l i c i.

CURĂTEŞTI, s. (Cat; 16 B V 76), < adj. aurat.

CURBET, fam.; *Gurbet* pren. (P[7] fila 32), < tc. *gurbet* „pribeag", < arab. „exil", poreclă dată ţiganilor (etim. V. Bogrea DR I).

CURIAŢI, s. (17 B I 6); cf. litv. Koriat, n. de persoană şi *Curiac* s. vechiu, azi Cîmpiniţa.

CURMATUL, Buta (17 B IV 507), < vb. a curma.

CURMAZ, St. (Flor 141).

CURSAR, V. (RI XVIII 39) munt. < subst.

CURŞEU, b. (Moţ).

CURVELEA, Radul, vecin (17 B III 619)

CUSTODIE, pr. (Vlah. PB) < subst.

CUSTRU, Neagoe (16 B I 60).

CUŞOI, I., munt. (RI XVIII 39); *Cuşită* (17 A I 149).

CUŞUTĂ b. (Ard), < blg. кошута „cerboiacă"; cf. *Coluştea*, b. (17 A V 214) şi *Cosuştea* (Petr 15).

www.dacoromanica.ro

D

DABELA, 1636 (Gorj 296); *Dabelea* (ib. p. XXXI).

DABIJA, Istratie Vvd; < sl. ***dabiživ*** „să trăiască" (P. Caraman, Balcania VI), echivalent cu rom. Trăilă, v. Trăi vb. (P. a II-a) şi cu Zisu < gr. νὰ ξήσῃς „să trăeşti"; *Dabijiv* (Vlah PB).

DABUGEA, b. 16 B IV 29).

DAGÎŢA, fam. (Sur VIII).

DAHORI, V. (Sur VII).

DALEJA, Manuil (AO XXI 198).

DAMARIS, Ioan grec., vornic munt., (D Buc; Î Div p. 387); *Damari* Cernovodeanu (Fil C 259); *Dămăroaia,* < n. marital., cartier în Bucureşti.

DAMBOLE, fam. (17 A III 171).

DAMIR, mold. (Sd. XI 53; 17 A I 199), < tc. ***demir*** „fier", cu *a* < *e*; *Dimir,* munt. (Giur 267).

DANDU fam. (V Bistr—Bicaz); *Dandeş* (17 A II 51).

DARBUN, Ghelea pren. (Tec II), < expresia „dar bun".

DARMALE, fam., act. Scurteşti, r. Bz.

DARUL b. 1735 (D Buc).

DARZĂU, fam., mold.; cf. subst. *durzău* „jneapăn", cuvînt maramureşan (Tit Bud), coincidenţă : zeul trac Darzales.

DASCA, ard., 1788 (Paş); *Dască,* A., ard. (C Cos II 472), cf. rus доска „scîndură".

DAUNĂ, Lazor (17 A III 115) < subst.

DĂDĂRLAT, N. (T-Jiu); *Dădîrlai,* fam., act.; *Dădărlad,* Ion, act., v. *Dîrd,* (Partea a II-a).

DĂLMAN, N., olt. (AO XVI); — răzeş, 1529 (BCI VII 6), cf. germ. Dahlmann.

DĂMĂLIN, dascălul (Drj 43).

Dămăroaia, v. D a m a r i s.

DĂNAC, olt (Sd VI 474; Sur VI); *-u,* Şt. (AO XX 147), cf. subst. dănac „flăcău" < blg. данак „viţel". V. şi Dan III 2.

DARPESA, Gh. (AO XXI 192); *Drăpeţi,* Gh. (ib.); cf. vb. blg. дърпам „a părui".

DĂRŢU, Blaga, ard.

DECUCEŞTI, s. (17 B III 240).

DEGERATUL, Ioan (Bîr I); *Degeraţii* s.

DELARI, Ioan (A Gen I 61). prob. < deal + *-ar.*

Demirat, v. M i r a.

DEOCHETUL popa (Sd XI 92; *Deochiaţi* s. (Dm)), < vb. a deochia.

DESC (11—13 C I 47).

DESCUPEREŞTI s. (13—15 B 212; 16 B II 15), < vb. a descoperi (?)

DEŞLIU, fam., act.; *Ndeşli* (DR I), < tc. ***dilşu*** „colţat, dintea".

DEŞU, olt. (RI VI 263); *-l* olt (16 B VI 125) etc., < blg. Дешо, sint. < Desimir (Weig).

DEUGA, Ioan (17 A V 146).

Diavol, v. G h i a v a l.

DIBĂCEŞTI s (16 B II 66), < adj. dibaciu.

Diboglu, v. Edibolu.

DIBOŞU, fam., act. (Măneci).

DICHECIU, (16 A IV 282).

DICHISENI şi **DICHISEŞTI** tt. (Glos). < subst. dichis.

DISESCU, C. < *Disu; cf. *Disan,* orăşan (17 B III 527).

www.dacoromanica.ro

DIJMĂRESCU, V. (AO XVI 353), < subst. dijmar.

DILDA, T. (16 A IV 165).

Dimir v. D a m i r

DINCOATĂ, I. (Hur 92).

DIRIBLEANCĂ, Mitrofan (BCI VII 92)

DIŞCU, 1657, mold.; *-l*, b., mold.

DÎCOLE, stolnic (17 B II 207).

Doanţea, v. D o n ţ u l.

DOBIEN, b. (17 B II 340) sau grafie greşită.

DOEREL, munt. (BG LIV 157).

DOHUL, t. mold.; *Dohan,* R., ţig. (Sur VI); *Dohomaru,* Gh. (Sd XXII 332).

DOHOREŢ, St. (16 B III 337); — Stanciul (13—15 B 233) prob. acelaşi.

DOLDA, N. şi *Dolodan,* fam. (Mar).

DOMICI, fam. (Dm), cf. vb. a domăi (DLR mss) şi sl. домъ „casă".

DOMARAT, fam. (Dm), cf. gr. vechi Δημάρατος.

DOMESTIC, Pop Daniil, 1495 (Flor 347), <lat. ***Domesticus,*** antroponim şi δομέστικος μέγας, rang bizantin.

DOMUZ, vecin (17 B I 383).

DONŢUL, (17 B III 19); *Doanţea,* Ion Stinghe (Şchei 17), cf. donţă, var. < subst. doniţă.

DOP, (Ard); *Dopan* (Ard. II 174; 16 B III 221), < subst. dop.

DOSTĂ, fam. (Ard).

DOŢ, (Moţ); + *-cu*: *Doţcul,* Ion (17 A IV 105).

DOZĂSCU, olt. (VT; RI VI 262); *Dozăşti* scris şi *Doţeşti* (Sd XXII; AO XXI 172).

DRĂFEASCĂ, ocna (16 B V 38).

DRAFTA sau *Trafta,* Andrieş (Băl V).

DRAS, Urs moţ. (Met 22), cf. blg. dialectal драс „uriaş"; *Drasco,* călăraş 1655 (Sd IV 40).

DRAUŞ, (Ard).

DRAVA, Matei, mold. (Hurm XI).

DRINIEŞTI s., 1456 (Mih 22).

DROJA, (AO XVIII 149).

DROPIE, (17 B IV 295); *Drochie,* I. (Isp V[1]), < subst.

DROŢ, (16 A I 528).

DRUŢ, Ionaşco (16 A IV 201).

DUBA, (Moţ), < subst. sau vb. a dubi.

DUBNIŢĂ, N. (Băl III), < sl-rus. дубна „de stejar"; *Dupniţă,* armaş (16 A II 120)

DUGALĂ (Ard I 210).

DUISA, b. (16 A I 299).

DUIUTUL, (17 B II 231).

DULAVĂ, olt. (16 B VI 296).

DULFU, b. (16 B IV 40); — Petre, scriitor, cf. subst. *dulfu* < sl. Δολφинъ „delfin") în traducerea lui Herodot (DR III 429); v. şi *Rodulful,* (Partea a II-a).

DULIMAN, 1636, olt. (Sd VII 5); *Dulimăn* 1579 (Gorj 365); *-easa* (D Gorj)

DUMBA, Rafail (Î Div); — fraţii (Cat gr. I).

DUP, fam. (Moţ).

Dupniţă, v. D u b n i ţ ă.

DURAC, Mihalcea, mold., 1639 (BCI X 35), < rus. дуракъ „prost".

DURALĂU, Gh. (Sur III, IV, V); cf. Дуралей „bădăran".

DURBAIL, mold.; *Durbăilă,* mold. (C Cos. I 540) ard. 1780.

DURDUNESCU, E. (Mus 11).

DURUIAN, Ioan, munt. (BCI VIII 34), cf. vb. a durui.

DUTAN, (17 A I 180).

DUVAL fam. act. (V. Bistr) < cuman **duval** „perete, gard" cf. subst. reg. duvar.

DUVALMUL, St. (Sur XVI), subst. < sl. ***duvalmŭ*** „turmaş, argat la cai" (DLR).

www.dacoromanica.ro

E

EDIBOLU, Toader (Isp VI²) spătar, zis şi *Dibolu* sau *Diboglu* (Sur X), de origine balcanic. < tc. ***Edi-boi*** „şapte oraşe".

EDIRNÉ, tc. = Adrianopole. *Idirniliu*, D. post. 1821.

EGHIURMEDI, postelnic (16 B IV 274).

ELEMEH (DR I 458).

ELEZ (17 B IV 290 şi *Elezu* sau *Ilezu* ib. 240).

ERTARIUL, morar (Băl III), < vb. a ierta (?).

ERUGĂ, olt., vecin, (17 B IV 511), < subst. ierugă (canal).

ESCA, zis şi Iesche, 1662, cf. cuman ***eski*** „velus" (Cod Cum. 252) expl. Paşca.

ETIVLE, sătean (17 B II 248); cf. şi *Etivoiu*, rumîn (17 B IV 571).

www.dacoromanica.ro

F

FĂGUREL, (Ard) dim. < subst. fagure.

FANDOS, G.. (Isp II[2]), cf. vb. a se fandosi.

FANCEL, comite în Ungaria, 1055; cf. *Ftncel* t. f. jd. Turda, explicat de Drăganu din romanic. fancelo (la p. 353) şi Fan + suf. slav -*č* < Ştefan (la p. 354).

FANSOLĂ, fam., ard. (sec. al XVIII-lea).

FARDEA, R. (16 B IV 240).

FARMAZEU, D. (Băl VI), prob. < francmason, farmazon.

FARTUG, Lupul (Isp IV[4]); -*a* din Soci b. (17 A II 34).

FAZAR, L., ard. 1780.

FĂCĂLĂ, poreclă mold. (Sd XXI), < blg. фаκел „stea pe frunte" (la animale).

FĂCĂU, S. (17 A IV 119); — Mihul (16 A II 87), < subst.;

FĂCĂLETE, (Viciu 33), subst. *făcăleţ.*

FĂICAVUL, Neag (16 A I 298).

FĂROLI, Diamandi (Băl VI); *Fărloeşti* (16 A II 171).

FĂŞIE, (17 B II 424); cf. *Făşeu,* Stan, olt. (Sd V 451), < subst. *făşie.*

FĂSTOACĂ, moşn. (16 B V 38), < subst. *făştoacă* (bucată).

FĂUNOAIA, (Ur XXII 339, 356; Isp III[1]), n. marital, < *Făun.

FEACŞEA, Irimie (Sur V).

FEDELEŞ, fam. (Isp IV[1]), < subst.

FELCĂ, b. (Cat; 16 B III 298; 17 B III 392); *Felcescu,* M., act. cf. subst. felcuţă (DLR).

FENDE, fam. (Isp V[2]).

FEŢINGHEŞTI, (16 A III 300), cf. germ. Fitzing, un agrimensor (doc. Puc.)

FIERTUL, Ion (Şchei I), < vb. a fierbe.

FILGA, pren., din Bertea (P Bor 54).

FILIBILIU, (DR II; Brî I); „originar din Filibe" numele turc. al oraşului Filipopole. Prin haplologie : *Filibiu* fam., Bz.

Fiotu, v. H i o t u.

FIROJIE, C. (Sur V), cf. subst. firog „lucru plănuit" (DLR).

FIRATCO, (Sur XXIV), cf. adj. firatic „furios" (DLR).

***FIRAV,** adj. : *Hireavcescul,* Machidon (17 A V 367).

FISTRUIA, ţig. (13—15 B 144).

FIŞCU, I. act.; *Fişcălia* s. olt., numit probabil în timpul administraţiei austriace în Oltenia < adj. lat. ***fiscalis*** < ***fiscus,*** cu *ş* < *s* fonetism magh.-lat.

FIŞIGĂ, olt. (17 B IV 420).

FIŞTE, Stan (16 B IV. . .).

Fiştovanul, v. S v i ş t o v.

FÎLCU, St. (Î Div).

FÎRGA, b. (16 B II 378).

FÎRLUŢ, St., munt., 1493 (Rep D 163).

FÎRTOPEŞTI s. (17 B III 163), < subst. hîrtop.

FÎSEA, b. (Glos), < vb. a fîsîi.

FÎSTIŞAN, E. (BAP II 189).

FÎSTICI, m-re în fost. jd. Vaslui (Acte Şubina Ac. R.P.R. nr. 71) :

***FÎŞNEŢ** adj. „descurcăreţ" : *Făşneaţă* T. (Isp II[2]).

FÎŞU, T., ard. (An C II).

FLANCĂ, I., ard. (C Cos II 498).

FLĂCĂU, P. (Hur 101, 129); — Ioan (IO 255; Sd XV 305), < subst.

www.dacoromanica.ro

FLENŢ, Gh., ard. (Braş). < subst. *fleanţă* „zdreanţă" (DLR); cf. *Flinţiu*, ard., act., prin cont. cu **flintă** sau cu Frenţiu, Franţ, v. Partea a II-a.

FLEŞTI, s. (17 B I 294).

FLEVA, C. din Nevesca ar. (RI V 77); — N., om politic, < gr. mod. φλέβα **„vină"** şi „mină".

FLINTĂ (Viciu 33) < subst.; *Flintea* fam., act.; *Flintaşu*, Stoica, munt. (RI XIV 203), format ca puşcaşu din puşcă.

FLONŢ, Ene, munt., 1758 (BCI XII 106).

FLUERAŞ, act. < subst. fluier; *Flueran*, Tatul (Cob 35).

***FOAE,** subst.: *Foeşti* t. (Cat); *Foilă* (Sd XVI; 17 A IV 233).

FOFÎSĂŞTI, s. (Dm).

***FONF,** adj.: *Foanfă* (Viciu 33); *Fonfea*, poreclă (Sc).

FONTA, b. (Ard).

FORCOSU, ard. (11—13 C I 26).

FORFOTA, fam., act. < adv. forfotă; *Forfotială*, mold. (Sd VII 107), < vb. a forfoti.

FOSTOC, (Moţ).

FOSTEEŞTI, neam braşovean (BCI XII 88).

FOVRIJA, b. (16 B I 399).

FRANUL, sec. al XIII-lea (Morl 6); *-a* (Vlah PB).

FRASIN, Ioan, <subst. frasin, antroponim modern; similarele: *Frasin* Moşchiuca ard., *Frăsin* Tuţă, olt. şi *Frasina* par a fi deformări din Eufrosin, -a. (v. Partea I).

FRINT, V., ard.

FRIZEA, (Ard), cf. Hrizea, prin hiperurb.

FRÎHAM (Dm).

FRUGA, moşn. (16 B V 35).

FUFA, b. (16 A III 186).

FUGLE, olt. (Sd VI 470); *-a* (Sd XIX 85); Deatcu al *Fuglei* 1636 (D Gorj) < vechi dr. *fuglulu* „legat" (O Dens II 275) sau subst. *fugă*, o pasăre (Păs), cf. magh. *fogoly* „prizonier".

FUION, Ion, serdar mold. (A Gen I 104); cf. *fuioagă* „tîndală" (DLR).

FUNINGINE, „vecin" (17 B IV 511), < subst.

FURFUESCU, m-te (Mus).

FURFUREAZĂ, (Moţ; Viciu 33).

FURSUE, (17 B I 71).

www.dacoromanica.ro

G

GACIU, poreclă (Paş); *Gacea*, V. (Ard II 161); cf. subst. ard. g a c i „izmene, brace" (DLR); cf. şi srb.-cr. ***Gača*** < Gabriel (Rad vol 82 p. 83).

GAIDA, N. (Sd XVI), < subst., < tc. ***gaida*** „cimpoiu" (DLR); ****gaidar*** „cimpoier".

GAIDAR, fam. (17 B I 377, II 408); *Găidarul*, T. (Bîr III); cf. gr. mod. γαιδάρι, < tc.

GAGRĂMA, b. (16 A III 26).

GAIŢĂ, f., 1533, Urlaţi (BCI V 179), < subst.

GAJA, b. (?) (Sur VII).

GALANO, Ioan (Băl VI).

GANATA, Iane, neg. Tîrgovişte (17 B II 206), < gr. ***Gonatas***.

GANCE şi **GĂNCIU** < subst. gance „buboiu" (DLR); v. şi Gane < Gheorghe (Partea I).

GANDEA, b. 1726 (Paş); cf. *Gandori* săţean din Meteleu (Bz), act.

GARA (Moţ); cf. *Gari*, Ivan (13—15 B I 77).

GARCEA, Stan (Cat Braş 158).

GASCOCIUL din satul *Gascocii* (Cotr 83).

GAŞUL, G. boier mold., 1600 (Sd I).

GĂINIŢA b. sau f. (?); Grozav, fiul Gainiţii (D Buc), < subst. găină.

GĂITIN, b. (17 B III 96).

GĂOAZĂ, fam., < subst.; *Găosu*, Crăciun (Glos).

GĂRTOIU, fam., olt. (AO XV 65).

GĂRŢE, Ir., mold. (Sd VII 110).

GEABUL (17 B I 186). 2. Cf. *Geabelea* (Mus 35), cf. adv. geaba.

GEAMBA, b., olt. (AO X 129; 16 B VI 338).

GEALALĂU (Sd VI[2] 420), < subst. tc. ***ğelali*** „rebel, bandit"; *Gealaleul* (Isp III[1]).

GEAPĂ, fam. (Isp IV[2]) etc.

GEVAL, Pătru (16 B V 76).

GEBLEŞTI, s., cf. tc. ***ğebre*** „otreapă".

GENUNE, t. < subst.; *Ginunenul*, Stoica (17 B I 377).

GETARUL, răzeş Igeşti (Băl VI).

GHELEME, M., serdar (Sur XVII), < subst. *ghelmea* „vîrf".

GHELMEG, P. (BA ung. 29); *-eni* s., olt.

GHENUCHE, Ioan (Puc 327), < subst. genuchi.

GHERDANUL, Gh. (Isp. IV[1]), < subst. gherdan (colier).

GHERLA, Pătrăşcoaia, f. din Hinţeşti, r. Suceava (17 A IV 187); *Gherlii* genitiv (17 A V 189); *Ghirlă*, poreclă (Sc), < subst. gherlă „închisoare", după vestita închisoare din oraşul ard. Gherla < germ. ***Gherlach***.

GHERMEC, b. (17 B IV 427); *-i* (IO 106); < subst. „spetează de loitre" la car.

GHEŞTUC (Mar), cf. germ. ***Gestüt*** „herghelie".

GHEURO(I)EŞTI s. (Dm), < vb. a gheora „a curăţa ştiuleţii".

GHIAVOL, căp. 1679 (D Buc), < subst. diavol.

GHIBAL, Ioan (17 B III 486), < sl. cf. blg. гибель „pagubă".

GHIBARŢ (Sur XVII), cf. subst. ghiborţ sau ghiban (DLR); *Ghibărţeni* s.; cf. *Sghibarţă*, act., mold.

GHIERACHI, boier (Tut), < ngr. γέρακι „şoim".

Ghighera v. G i g h i r.

www.dacoromanica.ro

GIMNASIE, mon. (Sucev 179).

GHINJ, orășan (17 B II 21), < subst. ghiuj, dacă este eroare de scris n < u.

GHIONOIU, fam. (Vr; Sc), < subst.

GHIZE, 1590 (Flor 84), < subst. ghiză (gîză).

GHIRCOIAȘ, (Viciu 15), < ghircă, un soi de grîu.

GHIRGHIR, mold., 1665 (Sur IV).

GHITIFAN, (AO XVIII 133).

GHIURDUN, (17 B I 462), < tc. ***gördum*** (un joc de cărți) (DLR).

GIAGIA, Ioan, mold. (Sd VII 60), de origine aromîn.

GIANVALE, olt. (16 B IV 104).

GIANOS, Ion, 1650, mold. (RI II 162).

GIBESCU, act.; *Gibești s.*; *-enii* de pe Elan (BCI XV 101).

GICOVAN, fam. (Vit B 118).

GIDĂ t.; *Gidești* (BCI VII); cf. termenii entopici: gidoginǎ, gidunie, jidovinǎ (DLR); cf. *iudă* „prăpastie", folosit la Vîlcana-Pucioasa.

GIGHIR, Stoica (Glos), < subst. cighir, < tc. ***čighir*** „drob de miel"; cf. *Ghighera* s.

GIGÎTUL, Ioan (Bîr III), < georgian ***djighit*** „cavaler, viteaz".

GIMBAȘU, olt. (Sd XXII 144), cf. subst. geambaș.

GINE (Ard II 194); *Ginica*, St. (Tis 317), < ***Gin***, nume albanez, cf. Gin Musachi din sec. XV, în Albania și Gin-Ali-pașa vizirul otoman, ucigașul lui C-tin Brîncoveanu; *Ginje* (Ard II 194); *-oiul* Oprea (Mag Br).

GINERE, fam.; folosit ca toponim: Partea *Ginerească* (dintr-o moșie) (17 B IV 219).

GIOLESCU, popa Papa (Hur 47); < *giol*, în expresia: „pui de giol, ipocrit, incorect".

GIORA, sătean, 1613 (AO I 236).

GIUCĂRAN, mold. (Sd V 223).

GIUGARU, artist dramatic, < subst. ar. giugar „prăjină"; v. și Jug (Partea II-a).

GIULFUL (16 B VI 276); cf. *Gulful* b., 1619 (D Gorj).

GIUMĂNEȘTI s. (Drăg), < *giuman, sau guguman.

GIUȘCĂ, Ioan (Tut).

GIUVARA (Arh), < tc. „iertare".

GIVULESCU, T., ard. (An Com); *Givoc*, Tudor (AO XVIII 132).

GÎLBEA, olt. (RI VI 262).

GÎLCĂ (Dm); < subst. gîlcă; *Gîlcescu*, T. olt.

GÎLE, Carp (Isp V²).

GÎLGA, b. (16 B III 362), cf. vb. a gîlgîi; *Gălgul*, olt., 1631 (Sd VI 469).

GÎNDĂCOAE, Drăguța (Glos), < subst. gîndac.

GÎNEA (Dm).

GÎNGUL, Crăciun, olt. (Sur VI).

GÎNJUL, b. (17 B II 27), < subst. gînj.

GÎRGA vătaf, olt. (17 B III 535); *Gărgulescu* (VT), < gîrgă, variantă la subst. circă.

GÎRJOABĂ, olt. (Grd 45), < gîrjob, adj., „încovoiat".

GÎRNIȚĂ, munt. (RI I 21), < subst. (un soi de stejar); *Gîrneață*, S. (Sur XXII), < subst. variantă moldovenească.

GÎRTEA, Lix. (BCI XII 105), cf. subst. gîrtan.

GÎȚĂ, Andrei (Sur XXII).

GLAD, ducele din Banat (Cronica Anonimului); —fam. (Drăg; BA sl. 31); cf. *Gladici*, Simeon, rus., 1762 (Băl VI), cf. sl. гладъ „foame" și гладота = lat. laevitas.

GLAPIA, fam. (Sd XXI).

GLEABEȘ, munt., 1667 (BCI III 83).

GLEGOȚ (Sd X).

GLIGAN, b. (16 A III 42); *-u* t. (16 B I 186); cf. *Gliganu* t. (Sc), < subst. gligan „mistreț" (DLR).

GLONȚUL, Pătru (17 B IV 166). < subst.

GLUȚUL, Gr. (16 A IV 166).

GOBAN, 1680, olt. (Cărăbiș) din v. Jaleș.

GOCA, Dinul, mazil din Scorțeni, 1838 (Acte Sc).

GOAGĂ, Petrea (Glos), < goagă var. la subst. gogă „nucă cojită de verde" (com. Gh. Ivănescu).

GOGHEȚ, R. (17 B IV 557), cf. subst. goghe (DLR).

GOIM, Dragomir Roșu (Mano 19), cf. subst. ebr. ***goim*** „necredincios".

GOJDU, fam., ar. (Șchei IV).

GOJE (Ard II 254); *Goja* și *Gojea*, frecv. (Mar).

GOLDA (Moț); *Goldiș*, V., prof., ard., cf. germ. ***Gold*** „aur".

GOLIMAS, T., mold. (Băl IV, VI); *-ă*, I. (RI V 56; Sur XV 257).

www.dacoromanica.ro

GOTCA, F. (Dm; Ştef), < subst. (găinuşă sălbatică); *Golcu*, act.

GOZNEA, munt. (RI I 21), cf. subst. goz (netrebnic).

GRABĂ, F. (Isp V²), < subst.

GRABICINA, b. (17 B II 329) zis şi „Grăbiceanu din Grabicina".

GRĂILĂ (17 A III 107), < subst. graiu.

GRANCEA, 1726, pren. ard. (Paş); — Ioan (Şchei I); *Granciu* (Ard), cf. sl. ucr. Хрань

GRAPĂ, spătar (Sur II, III) < subst.

GRAUR, munt. (17 B I 219); — Ion (Glos), < subst.

GRĂMADĂ, nume de familie, bucovinean < subst.

GRĂUNŢĂ, P. (Cat; 16 B II 321), < subst.

GREŞIT, Tanasie post (D Buc), < vb. a greşi. *Greşiţă*, R. (AO XIII 155).

GRIBEŞTI, < blg. гриб „plasă" sau un fel de „grapă".

GRID, S. ş.a. (Şchei I).

GRINDINEŞTI s. (Sd XXII), < subst. grindină.

GRIPSOR, olt. (Sd VII 4), < subst.

GRITU, fam., ard., 1726 (Paş); cf. italian Aloisio Gritti, personaj istoric din sec. XVI.

GRIZUNUL cel bătrîn, mold. din sec. XV, citat în doc. mold. 1605.

GROZDEA, fam. act.; *Grozdin*, L. (Sd XV 314), < blg. грозде „strugure".

GRUMALI, munt., 1707 (BCI XI 15); cf. *Grumai* (17 B II 228); v. şi Sugrumale.

GUBA, b. (Ard), < subst. reg. *gubă* „sarică", „suman".

GRUMBUL, G. (Buc) < sl. грѫбо „rustic", „grosolan".

GUCEA, ar. (Cara 34).

GUDEA (Puc); *Gudon*, Ion, 1647 (Tec II). *Gudoie*, Stan (Vlah PB).

GUIDUMAN, v. Huidumă.

Gulĭul v. Giulful.

GULIA, *-nca* ss.; *Gulĭan* (17 A V 260), — subst. gulie.

***GUN**, *Gunoaia*, s. din n. marital, „soţia lui Gun"; + *-cea*: *Guncea* (AO X 128).

GUPEAJĂ, I. (AO XVI 369).

GURGUI (17 B I 383), < subst.

GUSCO, fiul Diei din Craiova (AO XX 103).

GUZA (Isp II[1]); *Guzul*, Hilohie (Sur V); v. Uz, Partea II-a.

www.dacoromanica.ro

H

HABARCA, G., mold., 1661, cf. subst. habar.

HACICU (17 A III 40); *Hacica,* b. (16 B III 325), nume armenești.

HACIUL, Alecu băiaș (Isp IV[1], V[1]); — Gav. (Sur I); — fam. (Isp IV[2]), cf. subst. hăciu, hîciu „hățiș" (DLR).

HADA, fam. (Moț; Met 179), < subst. hadă, „lăptoc", cf. ung. ***had*** „oaste".

HADÎMB; *Hadîmbul,* fam. (Isp V); *Hadămbul* b. (16 A IV 290); — Iani (Sd V 96), < tc. ***hadum*** „eunuc".

HAGÎADURIAN, fam., armean, act.; ***Ageadur,*** armean (BCI IV 109), < arm. ***Hacîdur*** „dat de cruce".

HAGON, C. (Băl VI).

HAIBUL (16 A III 26).

HAIDĂU, Ion, mold. (RI XI 315; Băl VI); *Haidării* fam. (17 B I 338), < subst.

HAIDRUGAN, Toader (16 A IV 15).

HAIDUCUL, Stan (17 B IV 185), < subst.

HAINCA, pren. (Mar).

HALĂR, frate cu Drăghici (16 A II 100); *Hălărești* s.

HALAS, Toader (16 A III 28), < magh. ***halász*** „pescar".

HALCA, b. (17 A I 97), < subst.

HALEȘ, b. ard. (C Cos II 532); și t.; cf. subst. haleș „jaleș" (DLR).

HALGAȘU, Stan, 1388, munt. (Rep D 25).

HALMAJ, b. (Sm); *Hălmăjești* s. și cu j< g (Dm; C Bog), cf. magh. ***halmaz*** „grămadă".

HAMARȚ (17 A V 162); *-u* mold.

HĂMEIUȘ, mold. (Glos), < subst. hamei.

HĂMUGII, neam brașovean. 1780 (BCI XII 88).

HAND, *-a,* fam. hațeg. (Rev. Intern. d'Onomastique X p. 286); *Hăndoescul,* I. (Sur III). V. și Handoca (P. II-a).

HAUGUL, zis și *Hăugul,* Ion pitar (17 A II 290, III 4).

HAOTĂ, mold. (Sd VI 109), < subst. haot (Sc) „huet".

HAPCA, b. (Mar); — f. (16 A III 25), < subst.

HARAM, mold. (Isp III[1]), < subst.

HARAMINĂ, epitet în anecdota populară; *Haraminii* s. (17 B III 513), <subst. *haramin* „bandit", < it. ***arimano*** „ostaș" — termen transmis prin canal balcanic; lămuriri istorice în N.A. Constantinescu, „Vitejii și arimanii", p. 11 (RI XXXI).

HĂRĂȘOR, Gh. (17 A V 260), < subst. haras (lînă colorată).

HARDEA, b. (17 A IV 176); *Hardon,* Antofi, mold., 1653 (Bîr III); cf. *Hardalupa,* V., 1686 (BCI VII 10).

HARHOT, b., olt. (Sd VI 472), < subst. „larmă" (DLR).

HARȚAGUL, m-te (Drj I); *Harțoghii* t., 1699, o moșie (ib.), < subst. harțag, luat ca n. de persoană.

HARUȚ (17 A IV 134); *-ul* (16 A V 275); *ul,* P., 1580, mold. (Sd V 214).

HAVARU, comis., mold. (Sd VI 353).

HĂBEGIU, D., munt., 1768 (Sd VII 56), cf. subst. habagiu (un fel de haină (DLR), < tc. ***habaği*** „croitor de abale".

www.dacoromanica.ro

HOVATIEȘTI, s. (16 A III 69).

HĂGA, b. (Hur), cf. subst. *hăgău* „ponor" și magh. ***hág*** „pas".

HĂITU, pren., dobr. (RI XI 207).

HĂIUL, Gl. (Sur VIII).

HĂJERĂU, din satul Hajeräi (16 A III 209), cf. hîj „ghiuj" (DLR).

HĂLĂLĂI, ard. (Viciu 16), < subst. hălălae (larmă) sau < magh. ***halál*** „moarte".

HĂLCHIÏU s., ard.; cf. Helchia, tatăl Susanei (Bibl., Paralipomene, VI 13).

HĂLBAE, b. (17 B I 164, 278), < subst. pl. halbe „lături", cf. expresia „albie" (de porci), formată prin etim. populară din halbe.

HĂLDAN, Gh. (AO XXI 197), < subst. „cînepă cu tulpină groasă".

Hăugul v. H a u g.

HĂRDĂUȚ, b. (Moț), cf. subst. hîrdău.

HĂRGI, b. (Isp V[1]).

HĂRȘCA, Șt. (Băl II).

HĂȘTIȘESCU, Onea, olt. (Sd XXII 342).

HEGHIAȘ, St., mold., 1712 (Sd VII 112); cf. subst. hedia < tc. ***hediye*** „cadou" și adj. ard. hegheș „cu coarne întoarse".

HEIA, Toader (17 A IV 140), cf. subst. *heiu* „maidan".

HELGIUL, b. (Glos), < subst. *helge* „nevăstuică" < magh. ***hölgy*** „hermină" (DLR).

HERDA, V., act. (Lic Pl 306, 337); *Herdea* (Moț).

HERCE, Ștef. (< ung. Hercse) coautor al Paliei din Orăștie (Iorga, Ist. Lit. rom. I 204); *Herșești*, s. (16 A IV 104).

HIGIUL, Ioan (Isp IV[1], V[1]), < subst. *higiu* sau huciu „hățiș", lăstăriș" (DLR).

HILIBARCO, Ioan (Băl III).

HILIER, Gh. 1754 (BCI VII 38); cf. subst. pl. hiléri („pantofi galbeni") < tc. ***filér*** „pantofi".

HILT, fam., act.; *Hilțiul* s. (17 A II 222), < subst. *hiltă* „răutate".

HIOTU, C. (IO 129); < gr. „originar din ins. Chios". Prin hiperurbanism: *Fiotu* căp. (Olt); — Scarlat (IO 132).

Hireaveeseul v. F i r a v.

HIRIȘ/ENI s. (Sd XXI); *-ești* s. (17 B I 344), < adj. hircș < fire + suf. *-eș* (etim. DLR), cf. însă magh. ***hires*** „renumit".

HIVRA, f., dobr. (RI XI 207).

HÎNS, t. (16 B II 319); *Hînsea* paharnic, 1481 (Ț Rom 319; 16 B III 142), < subst. „desiș, tufiș" (DLR).

HIȚĂ, (Sd XXII), < subst. „săniuță" (DLR).

HÎRCIOG, fam. f. jd. Muscel (Î Div), < subst.

HLAP/EA, b. (Dm); *-escul*; Gl. (Isp III[1]); *-ești* s. < subst. *hlap* „desfrînat, nevrednic" < sl. хлапъ „rob".

HOAGĂ, b., ard. (Paș) < subst. „groapă cu apă" (DLR), Pașca îl explică greșit, din confuzia ce face cu *hoală*; de fapt: „vălcea ascunsă", „coclaură" (Sc).

HOALDĂR, (17 B II 65); prob. < germ. ***Walter*** cu *h* < *v*, ca hultur < vultur.

HOARĂ, b. (Hur 100), <subst. zis și *oară* sau *horă* „resturi de lînă" (DLR).

HOBJILĂ, Nedelian, mold. (Sd VII 61), < vb. a gobji.

HOCIUL, (Sd VI 145); + *-ută*: *Hociotă*, fam., ard. (Petr 15).

HOCMAN, N. (Met 48), < germ. ***Hofmann*** ***(?)***

HODOROGE, Gl., mold. (RI X 120); *Hodorogioiul*, munt., 1787 (RI I 21), < subst. hodorog.

HOGEA, moșn. (17 B I 109), < subst. hoge < tc. ***hoja*** „dascăl"; din altă temă (?): *Hoginești* s., mold.

HOGHI, T. (Băl VI). Cf. expresia magh. ***hogy-let*** „cum să nu".

HOHĂNEȘTI, neam brașovean, 1780 (BCI XII 88) < vb. hohăni, „a necheza" (DLR).

HOIS/ESCU, act.; *-ești* s. (Sd XVI); *Huisescul*, C., pitar (Isp I[2]); < interj. hois, sau hăis.

HOIT/U, D., act.; *-an*: sau din altă temă: *Hoitan*, fam. (Ocina); *Hoitănică*, I. (ib), < subst. hoit, cf. pren. *Goitan* Banilović (Vlah. PB).

HOLBĂCA, Sava (17 A III 162); cf., t. Holboca, act. (Iași).

HOLITU, Oncică (RI XII 109), cf. vb. a hăuli.

HOLMUL, n. mold. (Isp V[1]; Sd VI 93); subst. vechi holm. „deal" din ucr. Холм. *Hîlmu*, fam., act. < хлъмъ v. sl.

HOLOBA popa (17 A V 255), cf. subst. h u l u b.

www.dacoromanica.ro

HOLOLAN, olt., 1636 (Gorj 296; Sd VI 470), cf. magh. ***halálo*** „moarte".

HOLUŢA, fam. (Buc), cf. subst. *holă* „javră" şi *holiţa* „petec la cojoc" (DLR).

HONŢ (Gura) t.; *Honţă*, D., olt. (Sd XXII 351), cf. vb. a honţăni (a alerga, a lucra).

HORBATIE, b. (Sd XVI). < rus. горбатый „cocoşat".

HORCIUG, T. (Sur III), cf.. horcegi (un fel de ceapă).

HORLACIU, Ioan mold. (Sd VI 176).

HORODIGA, Ienachi (Băl III), cf. rus-ucr. город „cetate".

HORVEJA, b. (16 B III 153).

HOSPEA, (Miţ), < subst. hoaspă (tărîţă).

HOSU, V., episcop, ard.; *Hosa* b., ard. < magh. ***hoszu*** „lung".

HOŞU, şi **HOŞA**, bb. ard., 1680 (Paş), cf. adj. *hoş* „drag".

HOVE/EŞTI, s. (Dm).

HOVRA/EŞTI, s. (Dm).

HOZESCU (Hur 206); *Hozoc*, fam.

HREAMĂTA, fam. mold. (şez) < subst. freamăt.

HRECIUL, (16 B IV 168).

HRISOS vlah, domn în Struniţa, 1190—1200 (N. A. Kominatos VII 1—2).

HRISTAFINA, iiica m. ban Mihai sub Petru Cercel, gr. χρυσάφι „fir de aur".

HRISOSCUL, sulger mold., 1665 (RI XII 238; Răc 20; Sd V 37); — jitnicer (Sur IV); — stolnic (Băl V); + Hristea: *Hristoscul* medelnicer (Sur IV), cf. Hrisoscoleu < gr. χρύσος + κόλεος „teacă de aur",; *Cristoscul* cel Mare jitnicer, 1662 (An AcR tom XI p. 147). *Hrisosculina* soră cu Mihnea Turcitul (Fil C 267).

HRISOVELONI, fam. gr. act; + Cristea: *Cărstolovean*, Văsii (Şchei III).

HRISOVERGHI, < gr. χρυσοβεργί „inel de aur", familie greacă aşezată în Moldova la finele sec. XVI; *Hrisoverghi* pîrcălab de Neamţ în 1602, cu urmaşi pînă la poetul Alex. H.; deformat: *Hristoverghi* (Sur X).

HROEŞTI s. (17 B II 374), < *Hroe.

HROIOT = Hruet pretendent mold. (Cronicile publ. de I. Bogdan, ed. 1959).

HRUN, b. (16 B IV 302)

HUBA, b. şi s. (Dm), cf. subst. mold. „hulubă"; *Hubăe*, V. (Isp III[1]).

HUREZ şi HUHUREZ, *Huhurez* b. 1579 (D. Gorj); scurtat; *Hurez*, *-i* fam. frecv. (Jiul ard.); cu apoc. *Huhureşti*. s. (C Bog), cf. subst. *huhură* „chiot" (DLR); sau huhurez, şi var. ard. cuhurez (Păs.). Cf. *Cuhureşti* s mold. (C. Ştef.); *Cuhăreşti* şi *Cugureşti* ss (Dm; C. Ştef).

HUIBAN, b. (Sur XVII, XXV), < subst. *huib* („năuc" (DLR).

HUIDUMĂ, subst. *Guiduman*, Vas. (Isp II[1]; Bîr III).

HULUBA, Gav. (Bîr IV) < subst. hulubă.

HULUBEI, T. (Băl VI) < n. tătăresc ***Ulu-bei***, cont. cu subst. *hulub* „porumbiel"; *Holobei*, Gl. (Cat. mold. II).

HUMENICUL, Ieremia (C Bog), < subst. humelnic (păzitor de grîne) (DLR).

HUNA, ţig. (16 B II 16); + *-ca*: *Hunca*, Toma (16 A IV 221).

HURDUBAC, D., act.; cf. vb. a hurduca şi expresia hurdug-burdug (DLR); cf. *Hurdubeţ*, Ioan ard.

HURDUZĂU, b. 1540 (An C III 746), subst. o pasăre (Păs); cf. subst. h-zău „odgon" < magh. ***hordozó*** (DLR).

HURJU, P. 1491 (Isp II 1-2); *Hurjui* (Buc; Vr), cf. magh. ***orsó*** „fus" (etim. BA ung. 35).

HUZURU, Dinu (AO XVII 327); *Huzuriu*, D-tru, 1750 (AO XVI 326), < subst. huzur.

www.dacoromanica.ro

I

IABA, b. (17 B III 273), < subst. „vînturătoare" < tc. ***yabă*** (DLR).

IADERĂ, M. (Glos), < subst. iederă.

IAHMAN, moşn. (16 B I 150).

IAIUŢA, f. (16 B VI 329) cf. rus. яице „ou".

IARCĂN, (Flor 27); *Iarctn,* boier, 1409 (13—15 B 65)., cf. Iarc (Partea II-a).

IARMA, jupîneasa (17 B III 355), < tc. ***yarma*** „spintecat" (DLR), „ce se crapă uşor" (com. Siruni).

IARNU, N., 1823, (RI XIV 140), < subst. iarnă.

IASC, dregător de Bîrlad (Bîr III), cf. subst. iască (?).

IATAN, Stroe (Ul 19), < subst. iatagan.

IATANTIC, b. (Hur 206).

ICHE, C. (Sur VII 209); cf. *Ichiş,* V., act.

ICOANĂ, b., munt. 1616 (Glos), < subst.

IDOFILA, b. (Mar).

ILDEŞTI s. (16 A III 178), < Alde sau germ. ***Hilde***.

ILICERU, (Puc 286), „fabricant de ilice".

IMBU, Leon, 1754 (Tut).

INDUL, b. (16 A I 327), cf. magh. ***inda*** „lujer".

INTIU, Marian, 1868 (Şchei IV), cf. ung. ***intö*** „îndemnător".

INTRIU, b. (Ard).

INŢU, (Ard; Paş); *Inţea* (17 A V 171), < < magh. ***Incze*** (etim. Paşca).

IOGA din Şovarna b., 1662 olt. (AO XVII 310; BCI VIII 17), cf. magh. ***iog*** „drept"

IOLEC, pren,. ard. sec. al XVIII-lea.

IOUS, diac, 1594 (AO XIX 85).

IRIVAN, olt., 1596 (AO XIX 85); pare o contaminare din Ir şi Ivan (ambele în Partea I), fără leg. cu oraşul arm. Erivan.

Isaccea, v. S a c c e .

ISCRU, (Ard; Giur 317); — boier, munt. (Sd IV); *-l,* olt. (17 B I 268, 326, II 73; P Gov f° 13 şi 17 vo) < blg. Искро < sl. ***искра*** ***iskra*** „scîntee"; *Iscroni* s., ard. cf. E. Petrovici (DR V, VIII).

ISTĂVOIU, Gh. (Dm).

ISTOAFĂ, b. (Ard).

IUNAC călăraş, 1655 (Sd IV 38) < blg. юнáк „viteaz"; *Iunah,* b. (16 B VI 198).

IUTEŞ, b. (Sd XVI) < adv. iute.

IVERINŢI, Toader, 1613 (Sur XX), ar însemna originar din Ivir, Iberia, ţară în Caucaz, sau venit dela m-rea *Ivirul* din Atos; cf. Antim *Ivireanul.*

IZBEŞTI s. (Sd XVI) < vb. a izbi.

IZEŞTI, * Izu, zis şi *Hizeşti,* ceată moşneni (A. Nicolescu, Monografia c. Păcureşti (1912).

IZGORI, Vladul (AO VII 29) < blg. изгора „pîrjolire".

IZBARNA, b. olt. (AO IV 323), cf. vb. *a izbrăni* < sl., termen de cancelarie „a perfecta o chestiune juridică".

www.dacoromanica.ro

Î

ÎMBUCĂTURĂ, Ion (AO XI 65), < subst.

ÎMPĂRAT, fam. (Moţ; Viciu 34) < subst.; *Impărăţelu* poreclă (Paş; Viciu 34).

ÎNALT adj. *Naltul,* Ioniţă (Meşt. Cr.)

ÎNDELETE, munt., 1585 (Sd V 173); — moşier (Fil; 16 B VI 139), < adv.

ÎNJUGĂ-URS, D. Sărăţeanu şi *Jugă-urs,* str. în Ploieşti, < vb. a înjuga.

ÎNSURĂŢELU, Gane (Sur XV 268).

ÎNTINGE, Ignat (Sur IV), < vb. a întinge.

J

JANGHIUL, olt. (Sd V 439)

JARAVETE, R., 1810 (Î Div).

JARNEA, 1650 (Giur 331), cf. jarnău „şiroi" (DLR).

JĂNIE, (Ard II 194).

JĂRĂVIA, b. (17 B I 338), < blg. жарава „cărbune aprins, jeratic".

Jbranca, v. Z b r a n c a.

JDER b. (Sur XII); *-a* b. (16 B V 440; *-a,* Bejan (Sd XI 56), < subst.

JEFA, f. ard. (Var 23); + *-lea* : *Jeflea* (Moţ).

JEGĂLIE popa (16 B VI 349); *Jigălia,* s. (Hur); *Jiagla,* ard. (DR II 697), cf. jegăl „arsură pe gît" (DLR); cf. expresia „a băga pe cineva în jigălii, < blg. жегла „resteu".

JELERIU şi *Jileriu,* (Viciu 29, 34; cf. subst. dial. „şerb" < magh. *zsellér* „clăcaş".

JELEZ b. (17 B I 317); *Jilează* şi *Jilezea* (16 B III 345, IV 436), < sl. желѣзо „fier".

JELOBIN, V. (Sur IV), < rus. желоб „tufan", „jghiab".

JERU, C. vătav (Băl III), cf. subst. ger.

JEVA, Frîncul, orăşan (17 B I 256).

Jiagla, v. J e g ă l i e.

JIBLEA s., act. fost Jimblea (16 B I 5 II 256) satul Coziei, < poreclă de persoană.

JICIU, dobr. (RI XI 211).

Jigălia, v. J e g ă l i e.

JIJIE, C., 1831 (Sur XV 268); frecv. în Vaslui; fam. 1725 în s. Racova (Vaslui); *Jijia* rîul.

JILAVU, St. Ilie (Meşt. Cr.); *Jilava* s.

Jilează, v. J e l e z.

Jileriu v. J e l e r i u

JILESCU, (act.), cf. blg. жила „vînă", „mers"; *-cu Jilcu,* V. (Gorj 110; Hur 99).

Jimblea, v. J i b l e a.

JIMOTEA, olt (Sd VI 466).

JÎNŢUL, S. (Bîr III).

JOJA, ar., act.; *Jojiai* (16 A IV 278).

JOLBA, b., mold. (Sd V 223).

JOLPAN, solul lui Ivanco Dobrotici, 1387 (13—15 B 34).

JOLNĂ, Gr. (Sd XXII 332).

JOTU, N. (Drag p. 310).

JUBA, boier sec. al XVI-lea (P. Gov. f° 11).

JUMTEA, Ioan, mold., 1340 (Sd VI 413).

JURUBEŞTI s. (Bz).

www.dacoromanica.ro

L

1. LAGU, Gh. din Boca, olt., act.; *-l* t. (Mehedinţi). **2.** *Lăgan* t. (Vîlcea).

LĂBĂŞEŞTI s. (Dm), cf. *Lăbuş*, nume de cîine < labă + suf. *-uş*. Cu grafie eronată: *Lăbuscă* fam. (17 A I 118).

LĂCĂROIU, G. (T-Jiu), cf. subst. lăcărie.

LĂNCAR, I. (17 A I 132).

LĂNŢEŞTI s. (Giur 277), < subst. lanţ.

LĂPOIU, Preda (Hur 128).

LĂSCĂEŞTI, ceată (Gorj 179), < subst. lăscae.

LEAGHIN, b., munt. (16 B II 309); mold. (16 A I 267; Isp IV[1]).

LEBĂDĂ, olt. (16 B VI 305), < subst.

LECHE, (Vr).

LEGĂNUŞ, (17 B I 211), < vb a legăna.

LEIA, b. (13—15 B 227); — călăraş, 1655 (Sd IV 38).

LENEA, 1789 (Paş); *Leaneşa* b., 1557 (Glos), < subst. lene şi adj. leneş.

LENŞ, Filip, francez romînizat, fiul lui Linchou, zis şi *Lenci*, *Lenţ* (IO...) **2.** *Lenj*, Filip s.a. (Î Div).

LEOCADIA, Giurgiuvan f., buc., 1836 (Băl VI), cf. t. gr. din Insulele Ionice.

LEPROSUL, D. (16 B IV 122), < subst.

LESUŢ, V., ard. sec. al XVIII-lea.

LETCA, b., (16 B I 145); cf. blg. „unealtă de tors".

LEŢU ar. (Cara 96) şi s. *Leţa* t. **2.** *Leţea* (16 B II 117 Paş). **3.** *Leţ*, scurtare din ipoc. cu Puiuleţ, Voiculeţ etc.

1. LEVĂRDA sau *Livarda* s. (Sur IV). **2.** *Levtrdă*, C., mold., act. **3.** Cf. gr. Loverda, ctitorul unui muzeu în Atena; cf. şi subst. dialectal buc. *leoftrdă* „trancăniciu" (DLR).

LIFOE, Vlad, din Brăneşti (17 B IV 583).

LINCIUL, (Bîr I).

LINGURIŞĂŞTI s. (16 A I 492), < subst. lingură.

LIPĂREŞTI, (16 B I 322); *Liperlescu*, Stoica (16 B VI 14) < subst. lipăr, (arşiţă de soare) (DLR).

LIPITOARE, b. (16 A III 292), < subst.; v. Avdela, cu acelaşi sens.

LIUREŞTI s. (Cat; 16 B I 153), < ucr. люура „must" (DLR).

Livarda, v. L e v a r d ă .

LOGADI, colonel (AO XVI 16); prin cont. cu vb. a logodi: *Logodeanca* t. (Sc), < n. grec Logadi < λογάδην „după alegere".

LOGOFĂTUL, V., sulger (Sur X); — Eustratie, analist moldovean; *Logofeteni* s, < subst. logofăt.

LOGRESCU, A. din s. *Logreşti* (Gorj 387, 390).

LOJA b. 1521 (D Gorj); *Loji* jup- (în genitiv) 1730 (RI X 130).

LOMNEA b., 1646, olt (AO XVII 305); Cf. *Lomnic* t. < sl. ловьникъ < ловъ „vînătoare" (Drăg 505) şi *Lumnic* s., olt.

LONDE, mold. (17 A I 191; Sur XXII 127).

LULELEA, D. (Puc 297), < subst. lulea.

LUCREŢIA; *Lucriţa* cneaghina armaş. Andrei (Cat. mold. II).

LUMBEŞ, (Bogrea).

Lumnic, v. Lomnea.

LUPERNA, b., olt., 1628 (Sur VI).

LURUL, Mihăilă (17 A I 102).

LUZNIAN, dobr. (RI XI 208).

www.dacoromanica.ro

M

MACRU, ard. (Paş), adj. v. şi Macrin (Partea I).

MADINCEA, V., băn. (An Com), cf. tc. ***maden*** „minereu".

MAGHEŢU, Coriolan, ard.; *Maghiţa*, Erina (17 A II 83, IV 123).

Maglaş, v. M ă g l a ş.

MAHMET, comis (17 B IV 3); *Mehmet*, Hagi de la Băileşti, 1848 (AO XXII 78), n. arab. Mahommed.

MAHRIC, N. (Sur II).

MALIC, mold. (16 A IV 42; Sd V 532), < subst. malic sau melic şi malie, buc. „untură de gîscă".

MALINCA, f. (M mar), < rus. маленкий „mic".

MALIŢA, N. pr. ard. din Bihor; *Maliţă* Candrea (17 A IV 59).

MAMAI, n. de tătar (Dm).

MAMALAC, Ciochină, fiul Micăi (16 A I 46).

MANENCHIE, b. (Sur IV).

MANLIU, < lat. ***Mánlius*** (Torquatus), n. luat în epoca latinistă, autorul gramaticilor ante 1900 (sau scurt. din Caramanliu); — ard., 1848 (An C).

MANSUL, neg., 1506 (Cîmp), cf. tc. ***mansup*** „slujbă" „funcţie".

MANTALE, Antohi, mold. (RI X 254), < subst. mantá.

MANUGHEVI, din Cucuteni (13—15 B 151).

MĂRĂRAŞ, buc. ard. 1780 < subst. mărar.

MARDAGIU (Sd XVI 76; Puc); *Mardangiu*, C. boier, 1829 (Fil). < subst. mardagiu (negustor de vechituri) < tc. ***mardaği***, cf. subst. marda, -le, „vechituri".

MAROGEA, Pîrvul (AO XX 139).

MAROŢI, Gh. (17 A II 260; Sd V 11).

MASIAN moş lui Tudan (Vit II 12).

MASLEA, b. (17 B III 322), < subst. maslu.

MATIŢA, f. (16 A I 234), subst. dialectal olt. „sac de pescuit" (Tiktin), cf. şi sl. матица „isvor"

MAŢURA, sau **MANŢURA**, b. (16 B IV 103, 186).

MAXUT vornic de Botoşani, 1712 (Bogrea DRI 213) < tc. ***maksud*** „ţintă".

MAZGA, (Buc). < subst. mîzgă.

MAZIL/U, *-escu*, act.; *Mazăl/u* (Tec I) *-ea* (Meşt Cr), < subst. mazil.

MĂCĂU, fam. (16 A I 388, 539) şi s. băn. < subst. ard. (ciomag).

MĂCELARU, fam. (Şchei; Sc); frecv. nume de fam., < subst.

MĂCIUMBA, I. (Sur XXIV).

MĂDĂRAN, (Ard), cf. vb. a mădări „alinta" şi magh. ***madár*** „pasăre"; Mădăraş (ib.), < magh. ***madárász*** „păsărar".

MĂDÎRJAC, b. (Ştef); *Mădărjac*, M. (Sur XXII; 16 A I 539); *Mădîrjeşti* s. (Dm), provenit din Mădîrjoci, prin fonetism popular (com. de Gh. Ivănescu).

MĂGĂRDICI, armean 1788 (RI IX 129); *Mogîrdici*, frate cu Ovanes, armean (Sd XXI). v. şi Partea I.

MĂGLAŞ, ard. (Viciu 34), < subst. măglaş sau mîglaş „miner"; *Maglaş* ard (Grd 11).

www.dacoromanica.ro

MĂGOPEŢ-UL, T. (Isp III[1]), nume de apartenenţă locală, în formă rusească, „din Mangup" oraş în Crimeea.

MĂGURECI, b. (17 B I 478), < subst. măgură ; *Măgăreanu* (sic) [Cantacuzino], Matei (Mag Br) n. după moşia Măgureni.

MĂJEARIUL, Petru [Rareş] (Urechi), subst.

MĂLĂCAN, Cosma, mold. (BCI IV 202), cf. subst. malac.

MĂLĂŞCUL, St. (Bîr III 83).

MĂLUŞTIAN, V. (16 A IV 7).

MĂMĂLIGĂ, Vlad (Şchei 1), < subst.

MĂNDULĂ, b. (Moţ).

MĂNGĂNARIUL, Fiera negustor (16 B IV 324) ; *Mingănariul* (Glos), < gr. το μάγγανον „unealtă de tors".

MĂRĂCINE. act. ; *Mărăcină,* vlah din Serbia (A Ist III 85), < subst.

MĂRĂNGA, Ş., 1691 (BCI V 218), cu terminaţie ca Şarînga ; cf. subst. pl. mărînghile (un joc ţărănesc) (DLR mss).

MĂRDAN (Viciu 16), cf. Smîrdan (?)

MĂRGOTA, Ion, zis *Mărgoaşul* (BCI XV 167—9).

MĂŞTEAC, b. (16 B III 206), < subst. mesteacăn.

Meanţ, v. M e n ţ i i.

MECHIU, b. (Ac Bz 5), cf. *Mechenicești,* fam. din Apele Vii (AO XV 65).

MEDENA f., ard., act. (Nepos) n. din legenda „Arghir şi Elena" ; *Midina* f (V Bistr) ; + *-ca* : *Medenca* fam. mold. (Sd VII 91). *Medeniuc* Ana, buc., cf sl. мѣдѣнъ „arămiu".

MEDIAN, St. (An Com) ; *Medjeanu* şi *-ianu* fam., (act.) ; *u* final provine din asimilarea cu sufixul *-ianu,* < subst. medean, variantă la maidan ; *Medieneşti* s. 1606 (Cat mold I).

MEGETE, Voico (17 B I 139) ; — sau *Migete* (17 B IV 123).

MEGIEŞAN, T. (IS 282), < subst. megiaş.

MEGHIU, olt. (AO XX 147) ; *Meghea,* Gh., mold., cf. magh. ***meggy*** „vişină".

MEHER/E, Petruţ, ard. (Met 146) ; *-a* b. 1690 (Paş).

MEIRIŞU, Stan (17 B III 174). cf. subst. meiran pt. magheran.

MEITANI, fam. act. ; *Maitani* scris şi *Meidani* = *Maitani,* aromîn, 1821, < magh. ***melytani*** „drept, just" (etim. BA ung. 27).

MELA, b (16 B II 211) ; + suf. *-iş* : *Melişescu,* Gr. mold. ; cf. gr. μέλας „negru", sau magh. méla „visător".

MELDEA, Ioan (Sur III).

MELESTAN, M. (Sur II) < subst. melesteu + suf. *-an* ; *Meleştan,* Tăban (Isp II[2]).

***MELIHNA,** cf. subst. melină pt. mălină (DLR) : *Amelihnii,* Gligore (Băl VI).

MELNIC, b. (Ard). cf. oraş blg. Меленик.

MENGE, b. (Sd XXI) ; *Mengea* t (Mus).

MENŢII s. reg. Oltenia (Î Div) ; *Meanţ,* schit (AO XX 133) ; *Menţico* b. (17 B II 66).

MEREU, fam. din Lipia, -Buzău < adv. şi adj. ; cf. *Merei,* s. r. Buzău.

MERSURLEI, A., ard. sec. al XVIII-lea.

MERTĂŢEA, (Hur).

MERŢU, olt. (RI VI 262) ; *Merţan,* Ioan (An Pit 27), cf. subst. merţă (baniţă).

MESDRE, Ioan (CL).

MEASTECĂ, b. (Cat), < vb. mesteca.

MEŞTEA zis şi *Meşta,* vatag (16 A III 29, 156), vb. meşte = a turna vin, a amesteca.

METEREGHEN, (17 B IV 448).

MEXANA, b., 1638, mold. (Sur XI).

MEZILUL, b., olt (RI VI 263) ; *Mizil,* orăşel, fost staţie de poştă < subst. menzil, serviciu şi staţie de poştă < tc. ***menzil.***

MEZIRAR, pren., 1680 (G. Roş 42).

MIAUNĂ, Ioana (Sur IX), < vb.

MIBOŞAIU lui Anania, orăşan (17 B II 234).

MICHER, sătean (17 B I 36, 368).

MICUD, 1639 (An C III 739) ; *-ă,* munt., 1787 (RI I 21).

MIEŞCUL, P., mold. (Sd VI 57).

Migete, V. M e g e t e.

MIHART postelnic, olt. (17 B III 412, 533), cf. mihalte, un soi de peşte (DLR).

MIICA, gram. 1584 (D Gorj).

MIJATCĂ, St. (Drj XIII), cf. subst. mija.

MILTON, G. ard. (Met 48).

MINCIUNĂ, Dinu (Î Div), < subst.

MINDILEŞTI s. (16 B IV 159) ; *Mindoiul,* D., olt. (Sur VI), cf. ung. ***mind*** „totul", + suf. *-ilă* şi *-oiu.*

MINGHECI, olt. (17 B IV 87).

MINTENA, f. (Băl II), cf. adv. reg. *minten* „îndată".

MINUNE, ţig. (16 B II 16), < subst.

www.dacoromanica.ro

MINUTA, f. valahă din Serbia, 1318 (DR IV[1]), < adj. *minut* „mărunt, subțire".

MIORU, ard. (Viciu 34) < subst.

MIORȚU, Dr. (17 B I 220), < vb. a miorțăi, var. la vb. miorlăi (DLR).

MIOTOȘ, boier (P Gov f[0] 12 vo).

***MIRA**, a se, vb.: *Demirat* fam ard. sec. al XVIII-lea.

MIRE, vlah din Serbia, 1348 (A Ist III 85); — 1815 (D Buc) < subst.; cf. *Mireul*, (17 A IV 420) și *Mireț*, cojocar (D Buc).

MIROVAN, Ion (CL).

MISCURICI, G., olt. (Sd XXII).

MISIR, (Sd XVI), < tc. ***Misir*** „Egipt"; *Misirliu*, fam., act. < tc. ***misirli*** „ostaș egiptean".

MISNEA din Crîng, munt., 1688 (BCI V 212).

MIȘELESCU, I. (Sur X), < subst. mișel („sărac").

MIZ, b. (Moț); *Mizulești*, moșie (Î Div); *Mizla* f., 1234 (11—13 C I 145), cf. miză, var. la mijă (DLR).

Mizil v. Mezil.

MÎCȘINEȘTI s. (Sd XXII), cf. subst. micșunea și vb. a mîcși.

MÎNCAT, boier † 1523 (P Gov f[0] 14 < vo).

MÎNZALĂ, b. (17 B IV 173); — Stan (17 B I 92), < subst. mînzală sau mînjală; alt sens: în expresia „mînzitul frunzelor" folosită în fosta com. *Mînzălești* din r. Buzău.

MÎNZATU, (Dm); -1 (Glos); *Mînzătești* s. din subst. mînzat.

MÎRA, D., mold. (BCI VII 98), < subst. mîră „ceartă" (DLR).

MÎRJEL, (16 A III 117); cf. *Mîrjolea* (Mus).

MÎRLEANU, act. și t. (lacul); *Mîrlec*, b (Dm); cf. vb. a mîrli.

MÎRȘEȘTI s. (C Bog), < subst. mîrseiu „poftă" (Tik).

MÎRȘA t. (BCI XI 53, 58); + suf. *-an*, *-ete*: *Mîrșănete* t. (Mus); + *-ilă*: *Mărșilă*, C., olt (RI XI 45), < subst. mîrșă: 1° oae slabă, 2° nadă (DLR).

MÎRȘAVUL, St (17 B II 58), < adj.

MÎRTAN, Drag. (AO XVI), < subst. (cotoi).

MÎRȚCAN, popa (16 B IV 48).

MÎZGĂ porecla unui Ștefan Vvd. (Hurm. XI).

MLADEN, vecin (17 B IV 45); boier (P Gov f[0] 11) < srb.-blg. ***mladŭ*** „tînăr".

***MLEC** + suf. *-an*: *Mlecănești* s. (17 B II 432); *Mleică*, b. (RI I 22), cf. subst. *mlece* și vb. a mleci „a dumica".

MOARCĂȘ, Z. (Șchei III).

MOCIRLĂ, Vlad (16 B V 426), < subst.; cf. și *Mociran*, b. (Mar) < Mocira sau din Mociar ss., + suf. *-an*; cf. blg. мочур „mlaștină"; cf. *Mociorniță* < subst. (băltoacă).

MOCȘURCUL, R. (17 B II 270); cf. *Mocșa* < Moc 11 (Partea a II-a).

MOGLAN, b. (Sd XXI) < subst. „bădăran" (DLRM).

MOIIÂRTE, C. (Vr. C).

MOJACHER, moșn. (16 B VI 125).

MOLODEȚ, pan (16 A IV 40); *-i* b (17 A I 219), probabil aceeași persoană. < rus. молодец „flăcău".

MOLOTENA, jupînița (17 B IV 428).

MOLTEA, b. (Mar).

MOMOLAN, Vlad (RI X 136); cu schimb. de sufix: *Momoloțu* t. (Mus).

MONȚESCU, fam. (Î Div) < *Monț.

MONOCAN, Ioan, munt., 1705 (BCI XI 15).

MORÎNGLAV, D-tru, fiul lui Giura, 1742 (AO IV 191); *-u* s.; *Morănglavi*, Matei (Ins 165), < blg. морен „violet" și глава „cap".

MORSĂIASA, (Sd XVI), n. marital < *Morsa, cf. magh. ***morzsa*** „fărîmă".

MOSTĂ, olt., 1616 (Sur VI), < sl. мостъ „pod".

MOSTRĂ al Șerbănească (16 B V 181), < ngr. μόστρα „bucată de probă".

MUSTOCHINĂ, b. (17 B III 512), cf. subst. regional *moștochină* (în doc. Pucioasei) „smîrc".

MOTAN, v. (16 B II 245), < subst.

MOTÎNCEȘTI t. (Mus), < *motîncă.

MOTOC, ard. (Paș; Viciu 34), < subst. motoc (cotoi), la fig. „moliu", + suf. *-na*, ca în Zlatna > Zlagna: *Motogna*, ard., act.

MOTOMAN, D. (Olt) cf. Mota < Timotei (v. Partea I) și suf. *-man*; + suf. *-cea*, *Motomancea*, act.

www.dacoromanica.ro

MOTOS, b. (16 B II 397).

MOZAVIRUL, Badea (Glos), < tc. ***mozavir*** „calomniator".

MRAZE, b. (16 B II 135); cf. *Mrazek* prof. < ceh. ***mrazek*** „ger".

MUCAVELA, R. (17 B III 505).

MUESTREA t. (Mus), din n. de persoană < subst. măestru.

MUGHIN, D. (AO XV 158).

MULIU, Enea (Ard II 254), nume modern, luat sub infl. şcolii latiniste < lat. ***Amulius*** rege latin (cu afer).

MULTEA, (Ard); *Multescu,* fam., act. < adj. mult.

MURAFA, mold. (DR I); — Gh., 1832 (BCI VII 119). < tc. „procedură".

MURAT, Ion, meseriaş, 1820 (Sd XI 72), < XI 72, < vb. a murá.

MURDARIU, Pătru, olt. (Sd XXII). < adj.

MURENA, b. (Ant Ar).

MURNU, Gh., poetul, < adj. „albastru închis".

MURTA b (Cat mold II); — s., olt. < tc. ***murtad*** „renegat"; probabil + suf. *-aş* : *Murtăşeşti* s. (13—15 B 143), sau < Timurtaş.

MUSA, b., olt. (16 B VI 306); *Musi,* b. (17 B III 464), cf. turc. ***Musa*** < Moisi şi ngr. μοῦσσα „muscă".

MUSELIMUL, Balasache (Ins 248); *Muslina,* j-sa (17 A IV 246), cf. şi muselin (ţesătură) de la < Mossul, oraş arab, sau < tc. ***müssellim*** „vice-guvernator".

MUSTAFA, personaj în baladă (G Dem 614); Cepal *Mustafá,* romîn turcit, vinde o vie (Ţ-Rom).

MUŞCATA, f., mold., 1606 (RI VI 76), < subst. muşcată (plantă) (DLRM).

MUŞCHER, Gh., mold. (BCI IV 205).

MUŞUROI, (16 B III 221); *-u,* Ciucă (Î Div); *Muşuroaia,* Mărin (IO 258), n.marital, < subst.; ca sens, cf. Movilă.

MUTĂHALĂ, R. (17 A II 267) < subst. mătăhală + adj. mut sau < muteveliu < tc. *mütehveli* «administrator».

MUTRU, b., dobr. (RI XI 207); *Mutrea,* Marcu (Sur V), < subst. mutră.

www.dacoromanica.ro

N

NAFIR, P. (Haţ 47).

NAGĂŢ, Ursu (Cat mold II) < subst.

NAIBA, S. (Hur 102), epitet pentru diavol.

NĂLEŞTI, Dealul, t. (Sd XXII); *Nalina* b. (Mar).

NALBA, b. (17 B II 237); *Nălbea,* Marin (RA I), < subst.

NANDIU, Bălaciu, olt. (AO XVIII 142).

NAPOS, Stan (17 B III 477).

NAŞA, b (16 A III 443) < subst. naş; *Nănăşeşti* s. (16 B I 127) < nănaş.

NAVALĂ, I. (Sur XXIV), < subst. năvală.

NĂBLOJ, fiul lui Zarbul (17 A II 233).

NĂDĂBAICO, b. (Dm); *Nădăbaică,* boier (16 A III 32 IV 263). n. ucr.

NĂDILĂ, fam. (Cat mold. II) < subst. nadă.

NĂFURDEŞTI s. (17 A III 196; Tec I).

NĂGLUPEŞTI s. (16 A I 279).

NĂHIUL, b. (Nur 99).

NĂIMANUL, (17 A III 182) n. etnic, < naimani, popor turanic.

NĂLBAN, Iane (17 B II 119, IV 194); *Nalbantu,* Gr., act., cf. arm. ***Nalbandian,*** < tc. ***nalband*** „potcovar"; v. Dălban (Partea a II-a).

NĂPÎRCĂ, mold. (BCI IV 148), < subst.

NĂPRAN, mold. (Sd XXI), < blg. напран „bătut" „semeţ" (Weig. Wörterbuch).

NĂSDRĂVĂNIŢA, Pauna, olt. (BCI VIII 18), < subst. năzdrăvan.

NĂTĂLMOŞ, pren. (16 A I 504).

NĂTĂRĂU, Ioan (T-Jiu) subst.

NĂTPA, vecin (17 B II 413).

NĂUCUL, Vladul (17 B I 351) < subst.

NĂVRUTUL, Oprea (16 B V 246); < nevrut, epitet pt. diavol.

NEARI, b. (Ard); cf. *Neaura,* t.

NEBESCU, Ioan, mold., ard. 1780.

NEBOJATCO, diac., apoi boier (16 A I 5, IV 263), < rus. небогатый „sărăcilă".

NECIU, ard. (Paş) cf. srb. -croat. ***Neč*** < Nestor, sau < Недѣлко (etim. Paşca).

NEA, moşn. (AO X 130) < subst. neaua.

NEI, log. (C Cos I 578); *Neiu,* fam., act.

NELCIUL (Dm; C Bog).

NELIP/ESCUL, fiul Uritei (17 A IV 162); *-eşti* s şi t. (Bîr I).

NEMĂNESCU, Simion (Tec II); *Nemen,* C., mold., act. cf. 1° magh./***némán*** „mut" 2° srb. -croat ***Nemanja,*** fam. 3° Neeman Sirianul (Noul Test.).

NEMICANI, t. (Sur VIII; Glos), < pron. neg. nemică.

NEMIRA, oronim; *Nemir/ea* şi *-ca* fam. (Dm), < cf. sl. немирьнъ „fără pace".

NEPOŢESCU, (Tis 347), < subst. nepot.

NETOTUL m-te; *Netotea,* Ion, act.; *Netoţii* s., < subst. netot.

NEVASTA, fam. (Hur 101); *Nevesteasca* s. < subst.

NEZĂCUTUL, mold., 1522 (Sur XXI; 16 A I 599), < adj.

NIHORNE, b. (Ur XXII 121); *Nihoreni* s.

NIGOLIA f. (Vieri 72), Neagul (?)

NIMARA, Vas. (T.-Jiu); *Nimoreni* s.

NINGA, tătar (Ştef).

www.dacoromanica.ro

NIOCA, ard., 1726 (Paş).

NOBIE, Cr. (VM).

NOHAI fam., buc. (M Put 131) n. etnic < tătarii Nogai.

NORA, b. (16 B VI 105); — ard., 1726 (Paş), subst. noră sau < nor (nour); *Norel* (ib.); n. act. < Eleonora.

NOTARA, prelat grec; — fam. (Sd XVI); — Alex. ş.a. (Î Div); — Ctin, artistul dramatic. < gr. Νοταρᾶς < lat. ***notarius*** „secretar".

NOTEA, b. ar. (Cara 92); *Notă*, f. ar. (Fărş); *Noti* s. ar.

NOVAC, olt. (17 B III 535); Baba-*Novac* căpitanul lui Mihai Viteazul; *Năvăceşti* s., < srb-cr. ***novak*** „tînăr".

NUCLEŞTI s. (17 B III 485).

NUDA f (?) sec. al XVII-lea (P Gov 1⁰ 12 vo).

NUNA, f., mold., 1661 (Sd VII 379), < subst. nun.

NURSU, Costin (16 A III 246).

NUŞU, dobr. (RI XI 211); *-l*, Rogozi, 1716 (BCI XV 62); *Nuşi* Tuliu, ar.

www.dacoromanica.ro

O

Oaida v. O i d a.

OAJDĂ, Ion (Sur XXIV).

OARĂ, R., olt. (Hur 101), < subst.

OARFĂ, fam., meh.

OARGA (16 B VI 89), cf. magh. ***varga*** „cismar" (etim. BA ung. 40), sau < Horga. (Partea a II-a).

OARŢĂ, din Orţeşti (16 A I 129, 558), < subst. „rîsul" (zool.).

OBĂLIŢĂ, b. (17 A II 47).

OBINCU, T. (Sur VII).

OBITAŞ, P., ard. 1780.

OCSOTI agă, 1579 (AO XV 123, 125; Cat); — mare ban, 1567 (Giur 282); — neg. în Tîrgovişte (16 B III 177), probabil acelaşi personaj în toate actele citate.

ODAHNA, b. (17 B I 310).

OGÎRLACI, Al., ard. act., cf. magh. ***agárlac*** „locuinţă agrară".

OGRANUL, Ion, ard., 1800, cf. blg. ограи „gardul curţii".

OGRETIN s. munt. scris şi „Ogradini" la 1743 (RI IX 44); *Ogrătin*, b. din Drajna, moş eponim al satului vecin (Drj II); v. şi Obretenia.

OGU, D-traşco, din Muscel 1820 (Mus); *Ogescu*, N.

OHENCĂ sau *Ohincă*, mold. (Sur VII); cf. *Ohică* (ib.).

OHNEA, Stan (AO VI 425).

OIAGA, Ana (An Com 253), < subst. ard. oiagă sau uiagă „clondir".

OIDA, b. (17 A II 81; Sur IV); *Oaida*, Pătraşca (ib. 258); *Oideşti* s. (17 A V 132; C Ştef); cf. Goideşti s. Bz., < interj. „*oida* „hăis" (DLR).

OIJA, b (16 B IV 479).

OINEŞTI, s. (Dm) < subst. *oina*, sau < Voina.

OJOG fam., mold. (Sur VIII; Isp IV[1]); *Ojogeni* sat dispărut; cf. *Ojoc* b. (Ur XXII 224), < subst. ojoc „coada cociorvei, pămătuf".

OLAC b. munt., 1586 (Cat; Glos). < subst.

OLĂŞEI s. (Sur II) zis şi *Oloşei*, mold. (Sd VI 84) prob. magh. ólah „ vlah".

OLIVER, frate cu Marin şi Lupu (17 B IV 59), n. italian venit prin sîrbi; *-a* f. sec. XVII (P Gov f[0] 12 vo). **2.** *Alivera* ostaş 1521—29 (ib f[0] 17).

OLOGEA t. (Mus); *Ologelu* (Cl), <subst olog.

OMENGHIE, b. (Sur X).

OMUL, ard., 1726 (Paş); — mold (16 A IV 229); — munţ le, < subst.

ONCEAR, Ion, mold. (17 A II 231).

ONDECAL, Oprea (17 B I 438).

ONOGHIE, 1659, mold. (Sd VI 143); *Onogea*, fam.

OPINCĂ, P. 1661 mold. 1780, < subst.

OPINTEALĂ, mold., 1497 (Glos; Ştef), < vb. a se opinti.

OPLEŞTI, fam., 1579 (AO XXI 187).

ORCAN, (16 B III 297; Aş Br 17) n. turc.; *Urcan*, S., ard., act.

ORHA, Ignat act.; *-otă*: *Orhot*, Ioan, olt. (An Com 173), cf. vb. a orhăi, var. la vb. horhăi.

ORIHEŞTI s., olt. (AO III 118); *Orhei*, Natalia, mold., act. cf. sl. ***orěchŭ*** „nuc, alun".

OROMU, din Loviştea (BG LIV 195), cf. magh. ***három*** „trei".

www.dacoromanica.ro

ORŞANUL, Stoica (17 B III 191).

ORTAŢI, Călin, mold., 1674 (Răc 24; RI XII 242).

ORŢA, b., mold. (Isp I[1]); *Orţeşti* s., scris şi *Orteşti* (16 A I 245). V. „trei perechi-orţele" (citat din „Iorga SN 194" fără explicaţie, în DLR mss).

ORUC, Al., olt. (BCI VIII 22).

OSMAN, Lupu, 1670 (D Buc) pren.; — hoţ oltean, în folclor; — D. (Î Div), n. turc.; cf. *Ozmană,* Lupu, olt. (Sd VI 507).

OSMELEŞTI s. (16 A I 210, 512).

OTAC, fam., mold. (RI XII 243); *Otacul,* Toma Tigingăş, 1674 (Răc 25), < tatar *otak* „cort".

OTĂRĂ (17 B III 326).

OTIC, P. (17 A IV 35) < subst.; cf. *Otiuc,* V. (16 A IV 8).

OTITELIŞ s. (17 B II 169); *Oteteleşanu* clucer, 1793 (Cat gr 1) scris şi *Teteleşeanu* (ib.), prob. < sl. отъ „din" + Teliş s.

OŢET, Pătru (17 B II 100) < subst.; *Oţetea,* Al., prof.

OUL, V. (Bîr I), < subst. ou; *Oulef,* T. (Bîr IV).

OVAIU, P. (16 B V 246).

OVĂRLEŞTI s, munt., 1644 (RI XVII 312), cf. t. ucr. ***Hovîrla.***

OVREICU, pren. (AO XV 287) în pomelnicul unui orăşan, Dobre Băcanu, < etn. ovrei (evreu).

Ozmană v. O s m a n.

www.dacoromanica.ro

P

PABOLCE, Ct., mold. (Sd VII 236).

PACHIRCU, (Sd XXII).

***PAHARNIC**; *Păhărnicelu*, vătaf (D Buc).

PAIUNDUR (!) boier munt., 1636 (An Com III 748).

PAIZAN, „ginere Tăbălăescului" mold., 1741 (RI XI 265); — Sterie-Drăghici, Buştenari, < magh. ***pajzán*** „neastîmpărat", cf. şi gr. Παϊζανής, firmă în Atena (Guide, 1899 p. 62 B), < it. ***paesano*** „ţăran".

Palaleu, v. P a r a l e u.

PALANCĂ, I. (Lic Pl 381) < subst.; *Palancea*, fam. (Buftea).

PALANIŢĂ, I., mold. (Sd XXII 332) „cf. subst. ard. palaneţ „plăcintă cu brînză" (com. Cristurean).

PALAVU, t. (17 B I 368); *-l*, Albu (16 B IV 88; Giur 277), < blg. палав „furtunos".

PALAVRĂ, Dima, mold., 1600 (Hurm XV[1] 775) < subst. palavră.

PALHĂR, din Criva, 1643 (AO III 139), cf. subst. reg. palhă (petec, pală de fîn) < magh. ***pályha*** „pală".

PALTÎN, fam., act. < subst. *paltin*; prob. *Păltînea*, M. (Vr C 152); *Păltinescu*, Şt (TC IV). Cu subst. de terminaţie: *Pălte* mold. (Sd XXI); *Pelte* (Ard); *Palta*, Mihai (Cat Braş 114).

PANDOR moţ; *-u* (Viciu 34) *Pandrea*, ard., 1664, 1722 (Paş), explicat greşit de Weigand din Pandora; cf. subst. pandur, în Ard. de nord cu sens de „paznic în sat".

PAOR, oberchinez de Fetislan în Serbia (AO VIII 293), subst. băn. < germ. *Bauer*. „plugar".

PAPĂGOL ard. şi *Papalea* (Viciu 34) ard. < vb. a păpa.

PAPINA, Mihnea (17 B III 15) < subst. papină (fem. desfrînată), cf. blg. папиня „nătărău"

PARALEU, P., ard. (RA II 408; Viciu 34) < subst.; prin disimilare: *Palaleu*, Gh. (17 A II 340).

PARNO, mold., act., < subst. ţig. „oală".; *Parnaia*, f., ţig. (16 B II 16), marital; cf. şi rus. парной „cald".

Parţic, v. P r a ţ a.

PASTIA, (Puc) etc., < gr. παστί „făină".; *Pastiescu*, D. suptcîrmuitor 1841 (Drj XV a).

PAŞNICU, fam. (Şez), < adj.

PATE-RĂU, poreclă (DR III), < vb. a păţi.

PAZARLIE, b. (16 B I 114), < adj. tc. ***pazarli*** „de piaţă".

PAZIA, b., dobr. (RI XI 210) cf. subst. pazie, detaliu la streaşina casei şi subst. paziia < topaz (etim. DR II).

PĂCATE, Mihai (Met 290), < subst. păcat; *Păcăţan* (Viciu 31).

PĂDULEIU, vecin (17 B III 54).

PĂIDA, b. (Ard); *Paidiu*, act.; cf. subst. păidaşi, grup de patru inşi la colindat (DLR).

PĂISTÎRNAC, St. (17 A III 44), < subst. păstîrnac.

PĂLCĂU, Ion (Î Div).

PĂLICIU, mold. (RI V 224), < subst. ard. „arsură de soare (DLR).

PĂLIVAN, N. (16 B V 2); *Pelivan*, Ioan, mold. < tc. ***pehlivan*** „acrobat".

PĂLPĂ, munt. (16 B V 470); *Pelpea*, Şt. (Ştef) mold. cf. vb. a pîlpîi.

www.dacoromanica.ro

Pălte, Păltînea, v. P a l t i n.

PĂRĂDOREŞTII, neam braşov. (BCI XII 88).

PĂRĂŞ, Costul, 1491 (Sur XV), < subst. pîrîş.

PĂRĂŢ, olt. (Sd VI 488); cf. *Pereţ* fam., act. < subst. rus. перец „piper".

PĂRCĂLĂBOIUL, Vladul, sec. XVII (Acte Sc), < subst. pîrcălab.

PĂRGĂLIE, M., 1698 (Tec II); cf. subst. ard pîrgălaş.

PĂRTOC, Gh., munt. 1644 (Vieri 66).

PĂTCĂU, St., 1468 (Ţ-Rom 324), < magh. *patkó* „potcoavă".

PĂTLAC, Neagul, 1644 (Vieri 66).

PĂTRUNSUL, N., preot (Sur XV), < vb.

PĂTULEA (Bz); *Patulea* (17 B III 495), < subst. pătul.

PECHIEA boier 1530 (P. Gov f° 14).

PECICA, b., mold. (16 A I 302); — s. băn., cf. blg. печка „sobă".

PEDESTRU, Ion, pîrgar în Bran (Cat Braş 371).

PELIN, Drăgan (Glos), < subst.

Pelivan, v. P ă l i v a n.

Pelpea, v. P ă l p ă.

Pelte, v. P a l t î n.

PERCIUN, M., mold. (BCI VII 84), < subst.

PERECICHIU, b. (Dm); cf. *Perchiul* s. (Tec I).

Perţ, v. P ă r ă ţ.

PERGA, b. (17 A III 8).

PERIZEA, b. (VM), subst. peruzea.

PERNEA, Gh., mold. (BCI II 214); — Ion (Mag Br); < subst. pernă.

PERPELEA, Şt. (BCI V 201); — P. (Puc 397); *Parpală,* act. (reg. Ploieşti), < vb. a perpeli.

PESIIUŞ, (16 A IV 184).

PEŞTIŞEL, Moise, coautor al «Palici» din Orăştie, < subst. peşte.

PETROŞEL, fam., act.; *-u,* Milea (Puc), < subst. (pasăre)

PEŢA, ar. (Capidan); cf. *Peţanca,* fam., actuală.

PEŢARCĂ, b. (17 B I 139).

Peviţul, v. P i a v e ţ.

PIAVEŢ, b., 1690 (Isp IV[1]), < blg. пѣвец „cîntăreţ"; Prob. *Peviţul,* V., mold. (Sd VI 160).

PIELMUŞ, S., mold. (Sd V 94), < subst. pielm, + suf. *-uş.*

PIERCAN, I. (Puc); *-i* t. (Sc), < vb. a piercăni (Sc), a piui de foame (despre păsări).

PIGUI, Ion (T-Jiu).

PIHĂ, C. (Vr. C), subst-ard. „puf, scamă" (com. Cristurean).

PIIAŢA, ceauş (Sd XVI); la genitiv: „partea *Pieţei*" b. (16 B I 111).

PILAREA, ard. (DR II 697).

PINESCUL, moşn. (17 B III 561), < subst. pin.

PINTEN, spătar (Glos; 16 B II 155), < subst.

PINŢA, b. (Sd XVI); cf. magh. ***pinca*** „pivniţă"

PIPIRIG (planta): *Peperig,* b. (C Ştef); cf. subst. buc. piperig (om pipernicit).

PIRCU N. (Buc.); *Pirciu,* act.

PIROHA, b. mold., 1654.

PIRSUL, din Bălteni (17 B IV 363).

PISĂŢEL, D. (Sur V), < vb. a pisa.

PIRTEA, olt. (Sd VI 474, 506); cf. *Perteşti* s.

PIVEN, C., mold. (Sd V 416), cf. blg. пивен „bodegă".

PÎNZU, Stan 1625 (AO XII 378), < subst. pînză.

PÎRDESCU, Matei post. (AO XVI), < subst. pîrde var. la pîrtie.

PÎRGARIUL, Ioan (AO XIX. 111), < subst. pîrgar.

Pîrpală v. P e r p e l e a.

PÎTU, din Ceraş (BCJ XV 141); *Pîtea* ţig. (16 B I 84) < sl.

PIECUL, Vladul, olt (Sd V 299).

PÎŞĂU. Gh., bir ău (Braş), < subst. pîş.

PLAHUDA, Şt. (16 B III 99).

PLANIŢA, vistier (Sd XXII 332), < blg. планица „fragă".

PLĂIAŞ, Lupu (Şchei III), < subst. plăeş < plai; *Plăian* (Viciu 16) < subst. plăian „locuitor pe plai".

PLĂMĂDEALĂ (Ard), < subst.

PLEPEA, b. (16 B IV 78).

PLEŞECHI, C. (Flor 61).

PLIC, Petru (Met 48).

PLITEA, ţig. (16 B I 43), < subst. plită.

PLITOS, fam., mold. (Arh), explicat de Gh. Sion, autorul Arhondologiei Moldovei, ca nume grecizat după πλήθος „mulţime, berechet", din rom. Pletosu, în epoca fana-

www.dacoromanica.ro

riotă, ca şi Calimachi pentru Calmăş; cf. însă Plithos (Erbic., Cronicarii greci).

PLUMBOTĂ, din Bîrsa (Sd X), < subst. plumb.

POBIR, fiul lui Nubir, armaş mold. (Sur XX), < subst. băn. „ştiulete".

POBIRCU, b. (16 B IV 104), < subst. pobircĭ, cînepă crescută chircit (Sc).

POCRIŞ, Necoară (16 A IV 172); — Ioniţă, mold. (Sd XIX 89), < subst. „capac".

PODRAG, boier 1521—29 (P Gov f⁰ 15 vo).

POGHIL (17 B II 380).

Pohă, v. P u h a.

POHREB, b. (16 A II 34).

POIADE, Ifrim 1782 (B Cr 75).

POJEŞTI (Hur), < *Poja.

POLADA, N. (Isp IV¹).

POLEI, Lupul (Sur VII), < subst.

POLIŢANUL, M. (Sur V) < subst. poliţă.

POLIZU, < gr. πολύζωος „cu viaţă lungă", 1. — D. boier, 1788 (Fil C 286); *Polizeşti* s., cf. Dabija, ca sens.

POMANĂ, T. (BCI VII 56).

POMIR spătar (Sur VII, X).

POMOHACI, L. (CL; Buc), < ucr. помогати „a ajuta".

PONGHINĂ, b. (16 B II 141, V 439).

PONORAŞU, Bran (AO XV 157), < subst. ponor.

POPORA, b. (16 B IV 425); „moara *Poporei*", < subst. popor.

PORNEIU, C., dobr. (RI XI 212), < vb. a porni.

PORUBIN, mold., act.

PÓROBOH, b (17 A III 97).

PORTIŢA, Pop Stan (Ard II 172), < subst.

POSHARI, Dim. (Cat gr I), n. grec.

POSPAIUL (16 B III 362), < subst. pospai; *Pospală,* mold. (Glos; B-răz 65).

POTERAŞU clăcaş, Chiojdu 1800.

POTLOG, V. (Bîr II); *-i* s; < subst. *Porlogaru,* poreclă (Bordeni) < varianta porlogar < potlogar.

POTOLEA (16 B II 365); — olt., 1645 (AO VIII 295), < vb. a potoli.

POTRICAL (17 B I 261), < subst. potricală (unealtă).

POVAR, din Văleni (17 B I 480), < subst. povăr, variantă la povară (Tiktin).

POZARU, Lupu (16 A II 18).

POZNAN, pren. (Pom).

PRADĂ (16 B IV 189), < subst.

PRAGIA, b. (Moţ).

PRANDEA, V. (Tg-Jiu); — Ion, buc., act.

PRANŢEA (16 A IV 132).

PRASA, Şt. (BAB II 111), < gr. πρασιά „verdeaţă".

PRATEA, boier, 1437 (13—15 B 97).

PRAŢA, Iacob, ard. (Met 39); prob. cu metateză: *Parţic* popa (17 A V 326).

PRAZNIC, Ion (Sur III), < subst.; *Praznicea,* (17 B III 15).

PRĂDĂLICEŞTI, s. (Glos), < subst. *prădalică* „beneficiu", în vechiul drept romînesc.

PRĂVĂLICIU, Vas. (Tut), < vb. a prăvăli.

PRĂVĂLIE, Ionaşcu 1606 (Cat mold II) din subst. prăvălie.

PREJA, b. (Moţ).

PRELUC, Chiriac, moşn., 1696 (AO XVII 311) < subst. prelucă (poiană în pădure) cf. *Prelici,* Gh., buc., act.

PRENCIU, dobr. (RI XI 210).

PRESEACĂ, Oanţa (Ştef II); — Oana, mold. (Sd V 386); — t. (Sc); cf. subst. prisacă, sau preseacă; sens primitiv: „seciu" „tăietură" în pădure, sau locul înconjurat de nămetul crîngului tăiat.

PREZU, jupîneasa (17 B IV 93).

PRIBOI, fam., act.; *Priboieni, -eşti* ss.; *-aia* s. şi *-iasa* f., nume maritale (16 B II 234), < subst. priboi (plantă şi uneltă).

PRIIAN, ţig. (Sd XXI), < adj. *prian* „bălţat".

PRIMA, Ştefan ş.a. (Î Div) < adj. prim, -ar.

PRIMICHIRIU, Pantazi 1725 (Cant) < subst. primichir.

PRIPAS, b. (17 B II 413).

PRISA, f., ţig. (17 B II 88).

PRISIAN s.; cf. Presian, ţarul bulgar din sec. VIII.

PRIŞTA, moşn. (16 B VI 326).

PRIVEGHIU, Mihail şi Grig. (Sd VII 64, 65), < subst.

PROASPĂTU, Ioan (Sur XV), < adj.

PROCEALNIC, (Dm; 17 A I 163); *-i* s. (Cat mold II) < subst., funcţionar de cancelarie domnească.

www.dacoromanica.ro

PROCOISCUL, Şt. (17 B I 32).

PRON/A sau **-EA**: „Neagoe al Pronii", munt. (Sd XI 261).

PROVAT, R., olt., 1735 (doc. inedit din s. Buzduc), < gr. πρόβατον „oaie".

PRUŞ, Ion, 1662 (Sur IV).

PUCEREA, Taşcu, ar.; — Gh., mold. (Sur XXII).

PUFRA, P., ard. 1780.

PUHA, ard. (BA ung. 28); *Pohă,* 1686 (Ur XXV 279), < subst. puhă „biciu".

Puida v. P u n d a

PUJDREA (16 B V 109).

PULCE b (17 B I 111); *Pulcio/iu, -iaş* fam. (Draj).

PUMNEA, D-tru (Şchei III), <subst. pumn.

PUNDA, Ion (Băl I); cf. *Puida* Ioan 1653 (M Put 90), eroare de grafie la una din forme.

PUNTULESCU, Stan (Braş), < subst. punte.

PUPA, ţig. (16 B II 16); *Pupă-lapte,* 1800 Piatra-Corbului (Chiojdu); poreclă (Sc), < vb. a pupa.

PUROICEA, St. (AO III 251), < subst. puroi.

PURŞA, Luca, ard. (Sd I—II 13).

PUSTIUL, Neguş (Mag Br); — fam. (D Buc); — Florea şi D-tru (17 B III 37, 427); *Pustiiul* (17 B II 200) < subst.

PUTINIŞCĂ, Ion (BAP II 329), < subst. putină.

PUTRED, Tatul (16 A I 117); *-ul* mold., 1505 (Glos), < adj.

PUŢCOAIA, b. (17 B I 172).

PUZI, vecin (17 B III 54).

www.dacoromanica.ro

R

RACHIEARIUL, Badea, 1664 (Acte Sc), < subst. rachier.

***RAFLEA**: *Răfleşti*, fam. munt., 1630 (Sd VII 369)

RAGAZAN, fam. mold. (Şez).

RAGUZEL, b., 1640 (Isp II[1]); cf. oraşul Raguza.

RAMADAN, C., stolnic, 1730 (BCI XI 17); — D-tru spătar (Aş Br 20); < arab ***ramadan***, a noua lună din calendarul musulman, se dă ca nume celor născuţi în această lună, la turci.

RANU, (Ard); *Rănea* (ib), cf. blg. Рано „cel născut dimineaţa" (Weig).

RANDA, stegar (Sur XXV).

RAPANDA, b. (16 B IV 177); *Rapoda* t. r. Vaslui.

RAPŞA, s.; *Rapşă* b. (Isp V[2]); < subst. „răpire, jaf" cf. *Rapcea*, Ion (G. Dem).

RARĂU, b., ard., 1680 (Paş); — m-te. < ung. ***ráró*** „uliu" (etim. Paşca) sau „bîtlan" (DR I, Bogrea), „zăgan" (Păs).

RASUL, Ion, mold. (RI VIII 147); *Raşi* t. (R Gr; IO 51), < adj. ras.

RATIŞ, Necoară (17 A II 32), < subst. rateş.

RĂCĂNEL, Pîrvu şi Maria *Răcăniţa*, soţia lui; — P. olt. (Mz Pl I 63) < subst. (brotăcel).

RĂCĂTĂU, frate cu Lurul (17 A I 102); — s. ard. şi mold., cf. magh. ***rakat*** „depozit".

RĂCNEA, (Cat); — călăraş (Sd IV 42), < vb. a răcni.

RĂCOREA, D. (AO XV 156), < subst. răcoare.

RĂDAMEDE, fiul lui Stan Burcuş, rumîn (Aş Br 81)

RĂDĂCINĂ (17 B II 317); — P. (Şchei I), < subst.

RĂDICHE, (Sd XI 87) mold. < subst.

RĂFTEA, (16 B VI 155), < subst. raft.

Răgaşiu v. R î g a.

RĂGAZUL t.; *Răgăjeni* t.; *Răgoaza* zis şi *Nistra* s.; toponime < subst. răgaz

RĂGEB, Radul (17 B III 91); *Răgepi*, megiaş (17 B IV 490), poate aceeaşi persoană, < arab. ***regep*** „a şaptea lună a calend. musulman".

RĂJA, Dtr., munt., Slănic (RI XIV 194).

Răndaşu, v. A r î n d a ş u.

Rănea, v. R î n e a.

RĂPEAGĂ, P. (Olt; AO XVI 353), < subst. ripeag (unealtă de pescuit, DLR).

RĂSCA, Stan, munt. 1769 (BCI V 264).

RĂSICOL, Vlad 1672 munt. (BCI V 203).

RĂSIPĂ, b. (Tis; Cat); *Răsip*, b. (Hur 320), < subst.

RĂŞINAR, elev Blaj, 1757 (BA II 408); *-i* s, < subst. (culegător de răşină).

RĂZNEŞTII, neam braşovean (BCI XII 88), < adv. razna.

REANEL, Stoica (Şchei I).

REI, buc. (orig. din Cehoslovacia (RI VIII 117).

REMOTEA, olt., 1626 (Sd VI 466).

REREA, Manea (An C III 344).

RESU, Lambru, ar. (RI V 77); *Ressa* b., 1202 (11—13 C I 26); coincidenţe: trac. Ressus, rege; cf. blg. неца „moţ" „şuviţă".

RETEVOEŞTI, s.; *Retivoiu*, N. (Dealul 133); *-l* m-te, < subst. retevoi (toiag).

www.dacoromanica.ro

RÎGA, t.; cf. *Răgaşiu*, St. (Puc 297).

RÎMNA pîrîul; *-ianţ*: *Rîmneanţu* fam., act. şi *Rîmneaţ*, A., act. < s Ramna r. Caraş.

RÎNEA, (Ard II 112); *Rănea*, (Ard). < subst. rînă; *Rîle*, Ioan (Buc), < varianta rîlă (rînă).

RÎNDUL, b. (16 B VI); *Rîndoae*, Dobra (17 B I 297), marital, < subst. rînd.

RÎNZ/ESCU, act., *-eşti* s. (Glos), < subst. rînză.

RÎTEA, ţig. (16 B I 60) < subst. rît; *Rîtanu*, din Pîrscov r. Cislan < subst. rîtan; cf. Rătanu (Partea I).

ROGAN, act.; *Rogaciu*, Gh. (T-Jiu) şi s. < sl. рогъ „corn"

ROGU-TE, Ioniţă, răzeş mold., 1781, < vb. a *ruga*.

ROINEA, boier (Giur 249; Div 73), < subst. (burete galben).

ROJA, (Bis R), < magh. *rózsa* „trandafir".

RONDEA, căp. (D Buc).

RONŢA b., ard. (DR II 697); *Runţea*, popa, mold. (Sd VI 93)

ROPOT/Ă, V. (Sd XI 55); *an*, I. (Puc 296), < subst. ropot.

ROUĂ, munt. (BG LIII 156), < subst.

ROZOMAC, 1495 (Cost I); *Rosomac* (Dm); *-iu* (ib), < magh. (BA ung 24); cf. rus. россомах ... „polifag" (Čičagov 9).

RUACA, Radu din Chiojd (Sd XIX 85-6; Mz Pl I 45).

RUCĂ, boier (17 B I 421), < rus. рука „mînă"; cf. *Rucar*, Al. log (Sucev 174) n. ag.

RUCIUL, boier (17 B I 421).

Runţea, v. R o n ţ a.

RUŞDEA, (Moţ); *Rusdea*, N., act. <subst. ruşdă (uneltă rea: DLR).

www.dacoromanica.ro

S

SACÎŞ, b. (DM 38); Sacîş = Sacheş = = Sechiş (C Ştef) < ung. ***székes*** „scaun" (?).

SABAINOV, uşerel (Sur I).

SABĂU, fam., ard.; *Săbăoani* şi *Săboiani* ss. (Dm), < ung. ***szabó*** „croitor".

SACAZLĂUL, Matei portar, munt. (Sd VII 6), < tc. ***sakîzli*** „locuitor din insula Chios, = tc. ***Sakiz-adasi***.

SACCE, şef peceneg, cca an. 1000; + *i* protetic: *Isaccea* oraş, (ca Ibrail pt. Brăila) sau din Isac + suf. *-cea*.

SADIIA, Nedelco (AO XIV 106).

Saidir, v. Şaidir.

SAITA, P., Or. (AO VII 216).

SAIVLOCUL-CIUMALEU, Radu, f. jd. Argeş (17 B IV 83).

SALUMIR, (17 B IV 183) din r. Buzău, sau lectură greşită pentru Balomir.

SAMBACIL, b. mold., 1554 (Sur XXII); *Sambocil* răzeş, 1640 (Tec II).

SAMOR, David din Săcele (Cat gr I), < subst. samur.

SANGUIU, (16 B IV 383); *Sango*, 1588 (Gorj 375) cf. subst. sangulie=voal fin (DLR).

SARCIU, v. (Tis), < subst. sarce (lişiţă).

SARIALBĂ, Dobre (Bîr II), < subst. sare.

SATHA, f. (17 A I 168) P Gov f° 46 şi 49 vo) de la Safta (?)

Sată, v. Ş a t r ă.

SAVIRDIAN, vătav (17 A IV 453) cf. arm. ***Şahverdian***.

Săbăoani, v. S a b ă u

SĂBRIAN, b. (17 B III 212); — Savin, mold. (Sd VI 24).

SĂFENDACHE munt., 1707 (Sd XI 269), n. gr.

SĂGARCEA v. S e g a r c e a.

SĂIGAN, din Buzău (17 B II 303).

SĂLBAIU Ioan, olt (Sd VI 497), cf. subst. salbă.

SĂLDUL, m. log. 1645 (D Gorj).

SĂMĂCHIŞE, căp. sub Matei Basarab (Kog I 308). subst. ard. „chişleag".

SĂMÎNŢĂ, b. (17 B I 237, 319, II 133) < subst.; *Sămţăbu* (?) 1582 (D Gorj).

SĂNCHEA, Oprea, olt (Sur VI).

SĂNŢE, (Tec I).

SĂRDAR, C. (Buc), < subst.

Sătariul, v. S i t a r.

SBĂNCA, fam. (Moţ).

SBENGHE, D., olt. (An Com 40); cf. benghi, cu *s* protetic.

SBÎRNACIU ard. (Viciu 16).

SBORĂSCU olt. (RI VI 263), <subst. sbor.

SBURLAN, (Puc); *Sburlănescu*, act.,

SCABORCEA, (17 A I 123).

SCAFĂ, Bucur (Ocina); *Scăfeşti* s. (DG), < subst.

SCAVAI, fam., act. (Scurteşti — Buzău); *Scavinschi*, Daniil, scriitorul.

SCĂRŢEA, Oprea (BCI II 259), cf. *Scărcea*, b. (Vra).

SCHELET fam. (Arh); *Scheletti* fam., grafie italienizată, < subst.

SCHIMNE, b. (17 A I 102); < tc. ***iskemni-agasi***; în cronici, ***schemni-aga*** „Comisar al Înaltei Porţi".

SCHIPUL, Ene (Cat mold II); *Schipcea*, (16 B V 188).

SCHIŢĂ-VERDE, Gh., dobr. (RI XI 212), cf. subst. spiţă.

www.dacoromanica.ro

SCLIPOTEŞTI s. disp. (DG), < vb. a sclipi + suf. *-ótă*.

SCOCIU, Şt. (Puc), < subst. scoc.

SCOPELITU, N., ceauş (D Buc), originar din oraşul Scoplie.

SCOPRA, f. (17 A V).

SCOVA, Miloş log. (AO V 115).

SCOVARDĂ, Coman (Şchei I).

SCRABĂ, Enac, 1827 (Vit B 81); *Scraba*, G. D. prof.; < subst. (cismă grosolană), cf. scroboaşe (iminei de iuft vechi), reg. (Sc).

Serada, v. C r a d e a .

SCROAFĂ, P. mold., 1706 (Sd XI 259; BCI VII 11), < subst.

SCROB, (Moţ), < subst.

SCUTARIUL, R., 1680 (AO II 219), < subst., termen pastoral.

SEBEŞ, nemeş ard., 1802 (AO XXII 209), şi oraş ard. < magh. ***sebes*** „repede".

SECETĂ, Gavril (17 A I 149); — fam., buc. (C Cos IV)< subst.

SEGA, (17 A I 148).

SEGARCEA, sau Săgarcea (şi cu ş), s. olt.; *Săgarcea* b.(17 B II 287). cf. subst. ard. *săgar*, „ostaş, argat", (DLR).

SEMNAT, Dobre (Acte Bordeni 39), < vb. a însemna.

SENIN b. ard., 1138 (11—13 C I 3) munt. (17 B IV 132) < subst.

SERBEŞTI s. (16 B I 29); *Serbiceni* s.

SERITON, Gr., ard. (C Cos II 470), < ung. ***szeretö*** „iubitor".

SFATUL, D-tru, olt. (Sd VI 469); — Şerbu, 1634 (Gotj 366), < subst. sfat; *Sfătosu* poreclă (Viciu 35).

SFĂRJANU, bătrîn mold., 1787.

SFIIA, b. din Baia 1662 (AO XVII 310).

SFÎRCEŞTI=*Sfrăceşti* (16 B V 187, 363).

SFÎRA, b. (16 B IV 26); *Sfîrtiac*, ard., < vb., a sfîrîi.; cf. *Sfîrdelean* buc.; *Sfăra* fam. băn. (Jugosl).

SFRANCIOC, (BC LIV 159), subst. (pasăre).

SIADRUL, (Mar 113).

SIANA, b., f. (?) ţig. (16 A II 64).

SICHIN, Radu, 1786 (Ocina).

SICOE, moţ (Dens Curs p. 164),

SICRA, Ion din Braşov (Braş); cf. *Sicora*, Gh., act.

SIEIU, Vlad (17 B III 364) sau eroare de tipar pt. Siciu.

SIGHETE, ard., 1527 (Paş); cf. t. Sighet.

SILIM, b. (Sd XV 85), cf. tc. ***Selim***.

SILIŞTE, Ion, fiul lui Mîndrul 1641 (Cat mold II).

SIMÉRIA t.; fam. V.-Seacă, Gura-Humor.

SIMIZ, Ioan (RA IV 273).

SINCARA, T. (17 A I)

Sipuriga, v. Ş i p u r i g ă.

SIRDEA, b. munt. (Giur 274).

SIREA, Moşneanu, olt. (AO XIX 129). Coincid. dac. ***Siro*** (OR I 585).

***SITAR** subst.: *Sătariul*, Şt. (Tut 11).

SIUL, P., 1635 (Sur XIV); *Sticu* preot (Şchei I).

SÎMCEA, b. (16 A IV 226); cf. *Sîncel* s. < subst. (vîrf, pisc ascuţit).

SÂNGE zis şi *Sînge-linge* b. (17 B III 194) < subst. Sînge.

SÎNGER, boier mold., sec. XV (Gane); — din satul *Sîngerii* (Arh); Grui *Sînger*; subst.

SÎRDENUŞ, P. (Bîr I).

SLACNA, f. (17 B III 569), cf. t. Zlagna sau blg. слак, „iarbă grasă".

SLINA, sora popii Opre din Vălenii de Munte, 1640 (BCI XV 79), cf. subst. slin.

SLON subst. vechi «pridvor», vamă. **1.** — Samoilă (Cat Braş 135) şi s. **2.** *Slonar*, Dan (ib. 111).

SMÎRCEA, b. (17 A V 276), < subst. smîrc.

SMÎRDĂŞEŞTI s. (17 B II 414); cf. *Smîrdan* şi sl. смрѣдьнъ „rustic".

SNEG = *Sneagă*, boier sec. XVI (P Gov f° 10 vo); *-ă* b., 1606 (17 B I 507); cf. *Snagov* t. < sl. снѣгъ „neauă".

SOHULEŢ popa (Sur VIII); *Soholeţ* b. (C Bog). Cf. sl. сохъ „uscat".

SOLOVEANU prov.; *Solovaru*, V., mold., act.; cf. rus соловый „gălbui.".

SOMEŞTI s. (Cat; RS); *Somşa* (17 A I 159).

SOMIRAD, mold (Ins 59); cf. act. *Semerad*, fam. act. Buzău; cf. sl. смрѣдъ „plebeius" (Mikl).

SOMNEA, Ap. (Isp III[1]), < subst. somn.

SOVAT, Ianachi, căp. (Sur X); *-a* s; cf. subst. băn. sovată=covată (DLR).

SPITCO (Dm) şi *Spîtec* (ib).

SPÎNTEC, b. (17 B IV 84) < vb. a spînteca, sau din pîntec cu *s* protetic.

SPODAR„ G., ard. (C Cos II 478), excepţional caz de afereză < subst. hospodar.

www.dacoromanica.ro

SPRONI, V., olt. (BCI XII 156).

SPODEUL, Dima, mold(Sd V 58), < subst. vechiu spudeu, < gr. σπουδαῖος „student"; *Spuderca* frecv. ard. (Şchei III), cf. şi spudeu + Anderca.

STAVĂ, subst. „herghelie". **1.** *Stavul* 1822 ard. (Paş). **2.** *Stăuc/escu*, Vas. (17 A 175); *-eşti* s (C. Ştef) < stăucă dim. < stavă. **3.** *Stamnicoi* (Dm) prob. < *stavnic + *oi*.

STĂRUIALĂ, b. (Vra), < vb. a stărui.

STEZ, mold. (RI V 225; Sd VII 59).

STICLĂ, Gav., 1567 (Glos; Isp I[1]), < subst.

STINGHE, Sterie (Şchei I), < subst.

STÎNE, Stan, ard. (Met 58) < subst. stînă.

STOBORĂŞTI s. (C Ştef; 17 B II 208), < subst. stobor (împrejmuire).

STOLĂJA sau **STOLEJ**, b. (AO XXI 188) < blg. стольджа „o sută isvoare calde". *Stolojan*, act.,

STRAFALOGEA, A. (Mus 11).

STRAPODAR, b. (17 B III 353), < gr. στρατοπεδάρχης „mareşal".

STRECHE, D. (17 B II 77), < subst.

STRELE, b. (Sur XXII), < rus. стрела „săgeată".

STRIIA, moşnean (16 B II 306).

STROPÎLEA, b. (16 B II 31), < vb. a stropoli.

STRUŢ/UL (Glos; Sur IX); *-ă*, Maria (ib.) < subst. struţ, sau < dim. Nistruţ < Nistor.

SUBA, b. (Moţ); cf. *Şuban* (13—15 B 185).

SUCIU (Moţ); *-l* (Ard); *Şuceşti* [= Suceşti] neam braşovean, 1780 (BCI XII 88); < magh. *szücs* „blănar"; *Suciul* = *Suţu*, v. acesta.

SUGRUMALE căp. (R Gr), cf. vb. a sugruma; pt. sufix v. Darmale, Chemale v. şi Grumali.

SUILĂ, D-tru, 1620 (Glos); *Sueşti* s. < vb. a sui; cf. *Suica* (sic) paharnic, fiul lui Badea de la Şuici, primeşte satul Suica în 1505 (Rep D 206).

SULCELEA, Şt. (P Bor 67), < subst. surcea, cu asimilare. regr.

SULFIN (Cat gr I), < subst. sulfină.

SULIŢĂ, Deatco („Copilaş"), munt., 1636 (Glos), < subst. suliţă.

SUPT-COASĂ, Bratu (13—15 B 133), < subst. cu prep. sub.

Surca v. Şurca.

SURTA, Ift. (Isp III[2]); — Gav. (Sur III).

SVIŞTOV, Dimitri, bulgar (Braş); *Sfişlovanul*, C-tin şi Ilie, scris şi fără s iniţial (Bîr I, II), „originar din oraşul bulgar, *Svişlov*" (Şiştov).

www.dacoromanica.ro

Ş

ŞAGULEA (17 B IV 483).

ŞAGUNA, Andrei, mitropolitul, cf. ar. şigună (haină femeiască).

ŞAHANUL, Badul din Chiojd, 1652 (Sd XIX 86; Mz Pl I 45).

ŞAIDIR, diac 1626 (Cat mold II); ***Saidir***, diac mold., 1641 (RI VI 87).

ŞALĂU, I. (Buc), < subst.; *Şalov*, (Dm).

ŞANA, pren., f. ar. (Ant Ar); *Şăna*,Vlad, munt. (BCI XV 159).

ŞANGA, b. (Dm); — Iliaş (16 A I 373), cf. magh. ***csángó*** „ceangău".

ŞAPU (Isp V[2]).

ŞARLĂUL fam., olt. (Gorj 94, 314); — N., olt. (Sd VI 487); *Şarlea*, ard., 1680 (Paş); cf. magh. ***sarló*** „seceră".

ŞATAVEI, Drag., olt (Sd XXI).

ŞATRĂ şi **SATRĂ** (?), b. (16 B IV 384; 17 B IV 83), < subst. şatră.

ŞĂHOMEI, Avram (16 B V 177).

ŞEDEA, b. (Ard), < vb. a şedea.

ŞELBEA, călăraş, 1655 (Sd IV 38).

ŞEIŞESCU, olt. (Sd XXI); *Şeişan(u)*, ard.

ŞEVA (Pom).

ŞELARUL, Vladul (17 B I 449), < subst.

ŞIFOTĂ (Ard).

ŞIPURIGĂ, frate cu Toader Liciului (Isp IV[1]); cu *s* pt. *ş*, b. (17 B II 217).

ŞIRODĂ, Ion (Am 108).

ŞIROPUL (17 B III 317); *Şorupul* (16 A IV 78).

ŞIT/UL, b. (Ştef); *-oaia* s., olt.

ŞOAN scris şi *Şuanul* (Şchei I).

ŞOBAND/A, b., olt. (Sd VI 475); *-ea*, olt., 1646 (Gorj 366; Sur VI).

ŞOBREA, V., ard. (C Cos II 474).

ŞODEA, St. (Cat), <adj. ard. şod (poznaş).

ŞOFRI, (în genitiv), ard., 1761, (BCI IV 209), < subst. reg. ard. şofru (şopron).

ŞOFULTEA (Dm).

ŞOGHIU, Ihnat (17 A V 42).

ŞONŢU, Gh., 1841 (BAP II 244); maiorul — erou în 1877; Şonţ, poreclă pentru neamţ, în Ardeal, dar cf. şi vb. a şonti = ciunti.

ŞOREGA, b. (BG LIV 195).

Şorupul v. Ş i r o p u l.

ŞOTRA, Petrea, zis şi Şutra, ard. (Hurm XV[1] 753; cf. *Şotrile* s.

ŞOVÎRDEA, R., olt. (AO XVIII 474), prob. „suedez", din cei veniţi cu Carol XII în 1709, cf. *Şovedria*, numele Suediei în eposul popular (G Dem).

ŞTERSUL (17 B I 455), < adj. şters.

ŞTIRĂ, ard., 1652, (Paş), < subst. (oaie stearpă).

ŞTIUBEI, b. (Dm), < subst.

ŞTIUREŢI, Răducan, moşn. (AO XVII 311).

ŞTREANGA, b. (16 A IV 56), < subst. ştreang.

ŞTUCU, M. (AO XVI), < subst. ştuc.

Şuan, v. Ş o a n.

Şuban, v. S u b a.

Şucești, v. S u c i u.

ŞUCHIÎA, munt. (Sd V 526) şi *Şuchea*, Dobre, 1815 (Vieri 82 n. 1), cf. adj. deşuchiat.

Şuici, v. S u i l ă.

ŞURCA, Eva (Şchei II); *Surca*, Şt. (Met 39); *Şurcan*, T., buc., act.

ŞUVARAV, D-tru (17 A IV 63), cf. rus. Шуворов, generalul.

ŞUVATRU, vecin (17 B III 100).

www.dacoromanica.ro

T

TACAL, Drag. 1457 (Ţ-Rom 238).

TAFTĂ, b. (Vr C 61), < subst. taftá.

TALAC, Preda, 1700 (AO XX 98); *Talaciu*, (Moţ).

TALGIR, C. (Sur VII), < subst. talger.

TANGU, N. (Cat gr I).

TANSA s.; — zis şi *Tansea*, Sim. (Ştef; C Ştef); *Tănsoiul*, R. munt., 1680 (BCI III 84).

Tapalagă, v. T ă p ă l a g ă.

TAPŞE, C. (Buc).

TARABUL, mar. (Drăg); *Tărăbuţă*, fam., act., < subst. tarabă.

TARABEGA, olt. din Gorj (AO XX 281).

TARANGUL, buc., act.

TARANTOCU, din Profa (Mz Pl acte).

TAUCEA, V. (Isp IV[1]).

TĂCIUNE, mold., 1591 (Glos), < subst.

TĂCMAN, b. (17 A I 126); *-eşti* s.

TĂCUTU, fam., act.; *-l* (C Ştef); *Tacuteşti* (ib.).

TĂFĂLOG, b. (Sd XXII), < subst., variantă la tăvăluc; cf. scurtat: *Tăfală* (Sur II).

TĂJUC, Ioan, act., prob. < etnic, ***tadjik***, un neam tătăresc, în U.R.S.S.

TĂLĂŞMAN şi *Tăleşman*, Cîrstea (16 A IV 18); (17 A IV 128); cf. tc. ***talăşmak*** „gîlcevitor" (Tiktin) şi arab. ***tălăsăm*** „talisman" (com. de Siruni).

TĂLCEAN, fiul lui N. Orbul (Sur VII 240); *-a* moş mold., 1635 în s. Şuletea (C-răz 7); *-a*, fiica lui Simion Braia din Brăiţeni (ib.).

TĂLHAR: Tălhăreşti mold., 1619 (Glos); s. (ib.).

TĂLPIZ (Dm); *Telpiz* (Ştef), < tc. „şiret", < arab. ***telbis*** „fraudulos".

TĂMĂDĂU, fam. şi s.; „ocina Tămăduiască" (16 B VI 52), < magh. ***támádo*** „agresiv".

TĂMĂIALĂ, vecin, 1643 (AO VI 425), < subst. tămîie.

TĂNTAR (Moţ).

TĂPĂLAGĂ, b. (16 B IV 61); *Tapalagă*, F., munt., act., < subst. tălpălagă (încălţăminte groasă).

TĂRĂU, ard., act.; *Tăroi*, D., act. (Hris I 511), cf. tar, subst. vechiu (povară).

TÂRDE, comis (Aş Br 29); *Tărdeşti* s.

TÂRTUCĂ, Toader (Isp IV[1]).

TÂRŢĂLIGE, b. (17 B II 281).

TEAHNĂ, D-tru, mold. 1577 (Haşdeu Cuvente I 25).

TEJU, pren., ar. (Cara 96); *Teja*, b., ar. (Fărş) < blg. тежа „povară"; v. şi Sorocoteja, P a II-a.

TELEAJEN hidronim, forme: Teleajina, Telej/in, -ena (16 A I 202, 313, 340) < sl. тележна долина „vale carosabilă" (Weig. Flussn). **1.** *Teleajen* Ion, haidău (Sur XVI); *Teleajan* fam. (Jiul ard.).

TERCIU, ard (Sur X); *Terce*, Radul (17 B III 421), < subst. terci.

TERLA, b., mold. (Sd VI 160); „sora *Terlii*" în genitiv.

TERŞU, Oprea (17 B III 531).

TESCAR (Moţ), cf. subst. teasc.

TESMAN, b. (17 A I 167).

Teteleşanu, v. O t i t e l i ş.

TETRADE boier sec. XVI (P Gov f° 11); — ţig. (16 B I 179, II 16); *Tetrat*, act. < gr. τετράδη „miercuri".

www.dacoromanica.ro

TEŢUL, (17 A III 152); Valea *Teţii* t. (Mus).

TEZLUI, ţig. (16 B II 16; — fiul lui Vladul moşn. (16 B II 289; Hris I 226), prenume, < n. cuman, cf. *Teslui*, pîrîu în lista top. cumane (CO).

TICLETE, D. (T-Jiu), < subst. sticlete, cu afer.

TIIAC, b. (16 B III 149).

TIGHINA t., n. vechi < tatar: Sebuk Teghiná, tatăl lui Mahomed din Gazna; — s. olt.

TIGINGĂŞ, Toma Otacul (Răc 25).

TIMARIU, ard. (Paş); *Timăreşti* s., <magh. *timár* „tăbăcar".

TIPARĬUL, Stanciul, munt., 1618 (Glos), < subst. tipar; *Tipărescu*, act.

TIPOGRAFIĬA, Marta, mona (Aş Br 121), < subst.; cu met. Potigraful s.

TIVEŞTI, s, 1495 (Viaţa Feudală 1957 p. 53); *-lea*: *Tivleşti* s. (17 B II 75), < subst. tiv.

TIVIG, olt. (T-Jiu), subst., are şi sensul de juvăţ ca în zicerea: „a pune tighicul de gît" (Sc).

TIZ (Moţ), subst.; *Tizian* 1634 (Cat mold II) după O. Dens. (Curs 185) < iran. *tiz* „isteţ".

TÎC 1. *Tîcu*, N. din Ceraş (BCI XII 141). **2.** *Tîca* f. 1680 (Tut 34).

TÎNGONIE b. (17 B II 77); *Tînganu* s.; cf. subst. tîngă (mîhnire).

TÎNJALĂ fam. act. < subst.; *Tînjeleşti* s. Cu schimb. părţii finale: *Tînjan* (16 B III 238) sau < vb. a tînji.

Tîntava v. T o n t e a.

TÎRGOLEA, din Tigheciu (17 A II 237) < subst. tîrg.

TÎRHEŞ moşn. (16 B V 31).

TÎRNOŢESCU (17 B IV 290), prob. <subst. tîrnaţ „balcon".

TÎRNOVITUL, T. (Bîr I); cu fon. grec., *Turnavitu*, Toma, 1825 (RI XIV 143); <Tîrnova, oraş în Bulgaria.

TÎRSA b. (16 B I 89, 156); — s. < subst. (tăietură în pădure).

TÎRŞAG, Stan (Cob 34) < subst.

TOGOZIAN fam. (Drj 47).

TOLANTAN, Ion (Sur V).

TOLPAN b. (Dm), < subst., variantă la tulpan (Tiktin); cf. şi tolpă „ceată" (DLR).

TOLTEA, C. olt. (T-Jiu) < subst. tolten „caş, iesle" (DLR mss).

TOMAC, mold. (RI VIII 118); cf. tatar t o m a i, „herghelegiu".

TONDA, pren. (P Bor 93).

TONGHIOIU, din Cîmpulung (RI I 21).

TONIGAR, Gh. (Buc); *Tonegaru*, act.

TONTEA, Gh., ard. (Met 39), < adj. tont; cf. *Tîntava* s. < adj. tîntav „gingaş, prost" (expl. Glosar).

TONŢA, b. (Moţ).

TOPALĂ, Paraschiv (Bîr I) < tc. ***topal*** „şchiop".

TORA, orăşan (17 B II 257); — ţig. (17 A III 152), cf. subst. *tor* „ogrinji" (DLR).

TORCU, (Bi A 32); *Torchilă*, (ib.); *Torceşti* s.

TOZER, Lupul, 1661 (AO XXII 243).

TRAPEŞTI s. (Ur XXII 200), < subst. trap.

TRAŢCA, Ion (Sd XI 77).

TRĂSNEA (16 B V 447); — , Iancu serdar (Î Div); „Pană — Sfîntul" (în literatură), < vb. a trăsni.

TRENTUL, Ioan, băn., 1430 (LB); cf. *Trăndul* t. (Puc 15).

TRIMESU, moş mold., 1635 (C Răz 7), < vb. a trimete.

TRIŞALCA, fiul Fătului (16 A II 131).

***TROJA**: drumul *Trojii*, 1720 (BCI XI 68) < Stroja.

TRONECIU, b. (Puc), < subst. (tron mic, lădiţă).

TROŞ, moşn., olt. (16 B VI 337; AO X 128); *Troşan* (17 A I 8).

TRUDĂ (Dm); *Trud/escu* şi *-eşti* (ib.), < subst.

TRUNCHEA, b. (Cat; 16 B II 400), <subst. trunchiu.

TUCUL, vecin (17 B IV 65).

TUDUC, *-escu*, act. < tc. ***dūdūk*** „fluer".

TUHUŢ (Moţ); nume explicat de Densusianu din iran. ***tuhe*** „putere" (O Dens T).

TUICA, b. (17 B I 71, IV 133).

www.dacoromanica.ro

TULGHEŞ, m-tele, < cf. magh. ***tőlgy*** „stejar"; *Tulghişel*, fam. (Şez).

TULUN (Mar), cf. tc. ***tulum*** „burduf".

TUMBA, b. (16 B III 363). < subst. < lat. vulg. ***tumba*** „mormînt", cf. şi neologismul omofon ***tumbă*** „rostogolire" < ngr.

TUNCHEŞTI, s. (Mus 24).

TUPAN, A., act.; *Tupiţă* b. (Mar).

TURMEI, b. (17 B IV 65), < subst. turmă.

Turnavitu, v. T î r n o v a.

TURTURESCU, act.; *Tortureşti* s. (Glos), < subst. turturéa.

TUŞINU s., ard., < vb. tuşina (a reteza din păr).

TUŞLIGA, b. (16 B III 342).

TUZLUŞ (16 A III 381), cf. subst. tuzluc.

www.dacoromanica.ro

Ţ

ŢABIŞA, grămătic, 1398 (Div 31, 54); — jupan, 1413 (13—15 B 67).

ŢAPORA, Stan (17 B IV 291); cf. ţăpărue < ţepuşă (Tiktin).

ŢAR, mold., 1751 (Sur VII 238). < subst.

ŢARINĂ, subst., fam. buc. (C Cos IV).

ŢARBÎNGĂ, C., din Şchei, 1700 (Sd X).

ŢEBA, b. (17 B II 40); *Ţebea* s., ard.

ŢEREDUONA, Damaschin (Met 290).

ŢERFEA (Moţ).

ŢIGALA, vecin (17 B III 616), cf. Cigalá, grec adus de Duca-Vodă, ca profesor (Descr. Mold. de Cantemir III 5).

ŢILIMBRĂ moşn., sec. XVII (acte Coţăeni r. Pucioasa); cf. *Ţilivea*, Gh. (T-Jiu); *Ţilimpea*, C-tin, 1800 (Vieri 78); — Ioniţă (Păc 213).

ŢIMA, ţig. (16 B I 12).

ŢIPURLEA, Ion, ard. (C Cos II 488) < vb. a *ţipuri* „a zice strigături" (DLR).

ŢINA, t. (Sur X); *Ţinşa*, b. (17 A II 214).

ŢIRŢAG, fam. (Sur VIII).

ŢITEA, ţig. (16 B I 187); *Ţiteiu*, V. act.

ŢIŢEIU, ard., 1722 (Paş); munt. (17 B I 455, IV 352), < subst. ţiţei.

ŢIŢEICĂ < subst., — Dobre, 1699 (Vieri 68); — G. matematician.

ŢIŢONEA, ard. (Viciu 16).

ŢIRDE (Vr C 60); *-a* (17 A V 217; Olt).

ŢÎRGHIŞ, Şărban, munt., 1634 (RI XI 224); *Ţîrghişeşti* moşneni (ib.).

ŢOADĂ, Ion (Hur 98).

ŢOC, b. (Ard); *Ţoculeşti*, mold.; *-escu*, act.

ŢOMBRIC, b. (Sd XI 86); *-ul* t. (17 A V 138).

ŢUDCĂ, zis şi *Ţutcă* (Dm).

ŢUGUI, D. (Drj 30); *-u*, Ion, 1800 (Costieni, reg. Ploieşti), < subst. (vîrf ascuţit).

ŢUIC/Ă b. (Sur III; Viciu 35); — C. (An Pl 127); *-a*, frate cu Argeşan, 1695 (Has), < subst. ţuică.

ŢUNDREA, olt. (Cras; AO XVII 305); *Ţondrea*, olt. (Sd XXII 144), < ţundră, subst. ard.

ŢUN/EŞTI s. (17 A IV 114); *-escu*, fam., act., < *Ţun(e).

www.dacoromanica.ro

U

UGLE(A), ţig. (16 B II 12, 16), < rus. уголь „cărbune".

UIDA, mold. (Sur V); *Uideşti* s.; *Uidilă*, C.

UIE, *Uiescu* (Hur; Sd XVI); *Uiasca* şi *Ueşti* ss.; *Uieţ* (Viciu 16).

UICĂ, fam. act. sau ipoc. < Răduică, cf. alb. *ujk* „lup". şi sl. оуйка „mătuşă".

UIBAR, b. (Moţ); *Uibăreşti* s. (Cat; 16 B I 80), <pers. *aybar* „prieten" (etim. O Dens T).

ULEIA, munt., 1785 (RI I 22), <subst. ulei.

ULTAT, fiul lui Balea, 1605, megiaş (17 B I 153, II 52), < part. vb. a *uita*, nume de exorcism.

Ulu-beĭ, v. Hulubei.

UMĂR, Toader, mold., 1613 (Glos).

UMBRAR, Cîrstea, mold., 1603 (Glos), < subst.; *Umbrăreşti* s. (Dm).

UNGA, C. (L Pl 375); *Ungoci*, T., ard. sec. al XVIII-lea; cf. vb. a unge şi *Ung*, oraş în Rusia Subcarpatică.

URĂTARIUL (Buc), cf. subst. *urătură*, şi urător, cel ce zice „orăţiile" la nuntă; Cf. *Uratise*, Vasile (ib.).

Urcan, v. Orcan.

URCULESCU fam., olt. (Î Div), < vb. a urca, cf. Urucu şi Curculescu.

URGHIŞ, T. (C Cos II 494), < magh. *öregeş* „bătrînicios".

URGIE, Vlaicul (16 B II 308), < subst.

URIEŞ, ard. (Viciu 35) < subst.

URLOIUL s. < subst. urloi; *Urluieşti*, *-eni*, *-ia* ss.

URMĂ, L., act., < subst.; *Urmeş* (17 B II 385).

URMEZEU, St., boier, 1425 (Cost I), <magh. *örmező* „pîndar" (etim. BA ung. 34).

URUCU, b. (inscripţie Cătina-Bz sec. XIX); — clăcaş, Chiojdu Mare (N.A. Const., Biserici şi m-ri din Buzău, 1924 p 16) cf. *Oruk-ogli*, trib. tătăresc în Bugiac în sec. XVII.

URZICĂ, b. (Vr), < subst.

USTEI = **USTIEI**, în cazul gen. (16 A I 468), < sl. оустиє „gură, vărsare".

USTUROIA, b. (17 B IV 202), < subst. usturoi.

www.dacoromanica.ro

V

VAER, ard. (Viciu 35).

VAIPAN (17 A IV 61); — Nicoară (ib. I 175).

VĂLIŞTE, V., munt., 1638 (Sd VII 290), < subst. vale + suf. *-işte.*

VALNAG, uricar (16 A IV 226).

VALTER, Mărăcineanu, erou, 1877, n. modern < germ. Walter; prob. *Velter,* Stoica din Bujoreni (16 B V 358).

VAMVUL, olt. (Sd XXII); *Vamba* f. (Cat mold II).

VĂNGU, olt. (Sd XXII), < subst. vangă.

VATAŢE, C. boier, mold., 1760 (Sd XXII), n. bizantin < gr. Ioan Vatatzes-Dukas, împărat bizantin.

VĂISIL, b. (AO XVIII 474).

VĂNDALACHI, Stoian (17 B I 223).

VĂRNICERU, Badea, 1808 (Acte Sc), < subst. (fabricant de var).

VĂSAR (Moţ), < subst. (fabr. de vase?).

VĂTAF, subst.: *Vătăşescul* (Sd XXII); *Vătăşoiu,* act.; cf. eronat (?) *Vătan,* St. (Tut 115), pentru vătav.

VEJU b. (Giur 256); *Veja* s, v. şi Vij (Partea a II-a).

Velter, v. Valter.

VERINŢE t. (17 B IV 429); *Verenţea,* b. (17 A V 327), cf. ard. verinca = velinţă (DLR).

VERIVA, răzeş (17 A V 363); *Vereha,* Şt., mold. (Sd V 413), cf. blg. **вервв** „curmeziş".

VEŞTMEA, Văsii, olt. (Sd XXII 350), cf. Veştem s., ard.

VERIGĂ, b. (Dm), < subst.

VEŢEL, Stanciu, 1517 (16 B I 131).

VEVERIŢĂ (16 A III 378), < subst.

VEZA, ard. (DR II 697); — munt. (BG LIV 159).

VIANU, VIIANU şi *-l* b. (16 B III 70, VI 332; 17 B II 235).

VICENEASCĂ, t. (AO XIX 117) < adj.

VIDINLĂU, Marin (Meşt Cr), cu suf. tc. *-li* „de la Vidin".

VIEZURE, Ivan (16 B II 334); < subst.

VIGHIIAN, mold. (17 A III 101).

VIIA f. sec. XVII (P Gov f° 12) < vie adj. şi subst.

VIJELIE, M. (IO 24); *Vijălie,* Gh., munt., 1775, < subst.

VILNA şi **VILNEŞTI** ss. (17 A II 5); coincidenţă: Vilna (Vilnius) oraş lituan.

VIOIU, b. (Ac Bz 36), < adj. vioi.

VIPER/E, b. (16 B IV 266), < subst.; *-eşti* s.

VIPIIE, N. (AO XV 152), < subst. vipie (arşiţă).

VIŢICHEŞTI s. (Cat; 16 B II 206); cu *t* în loc de *ţ* (Cotr 82).

VÎCĂ b. (17 B I 171; *Viciu,* ar. (AO VII 216).

VÎRŞA, b. (IO 197), < subst. vîrşă.

VÎRGOLICI (Bîr I; Arh); scris şi Vergolici, act., cf. vb. vîrgoli = a se svîrcoli.

VÎRTOS scris **VĂRTOS,** Gh. (Hur 80); < adj.

VÎSTACĂ, b. (17 A IV 119).

VÎŢĂ, b. (17 B III 512).

VLAJOG (16 B III 156).

VLANGALI, grec, stăpîn la 1841 al satului Ceptura, care se va numi şi *Vlăngăleşti;* — Al., clucer, 1835 (Î Div).

VLĂNDE, b. (17 B I 372).

VLEAC, Dan (C Ştef).

www.dacoromanica.ro

VLORIN, Florescu, boier în sec. XV, cf. Vlora pren. albanez (Balotă, A l b a n i c a I).

VOLATA, D-tru, 1482 (Rel).

VOE b. (16 B IV 118); *Voia* fam., act.; *Voiosu,* act. < subst. şi adj., v. şi Voia (Partea a II-a).

VOLBEA (Tec I).

VOLINAŞ, personaj în folclor, < subst. vechi volnaş.

VOROAVĂ, b. (Dm), < subst. (vorbă); *Voroveşti* s. (Dm).

***VRAE**: *Vrăeşti* s. (Ţ-Rom 154).

VRAJĂ, ard. (Viciu 16).

VREALA popa (13—15 B 269), olt. < vb. a vrea + suf. *-ală.*

VROIŞTEA, ţig., 1510 (16 B I 60).

VRUŢUL, megiaş munt. (16 B VI 26; Sd V 435), < subst. vruţă = cutră (DLR).

VUIP, Cioban, pren. (Sur V).

VUPUREŢ (Moţ).

VUVLEGEA, V. (17 A III 147).

X

XIFTERI, boier † 1523 (P Gov f^{0} 14); cf. Xifta fam. ar. act.

www.dacoromanica.ro

Z

ZAB, Ioan (Mar); *Zabou*, Cîrste, ţig. (Puc).

ZACIONCA, Sim., 1664 (BCI VII 77), cf. blg. заченка „începutul".

ZADUL, pren. (17 A V 228, 309; Gorovei, Folticenii 34), < subst. zadă.

ZAGAVEI, Schitul, t.; *-u* popa (Sd V 107).

ZAIN/EA, C.; *-escu*, act. Coincidenţă: trac Ζείνης (OR I 17).

ZANVEL, neg. munt., 1440 (Rel); cf. *Zinvel*, Flore pr. ard. (An C II).

Zemţe, v. Z î m ţ e a.

ZANGUL (17 A V 149), cf. zanga, expresie onomatopeică.

ZAPRA (Moţ), cf. interj. blg. запри „stai".

ZARAF, A., 1741 (Ins 317), < subst.; *Zărăfoaia* s.

ZARAND t., fostul comitat din Ardeal, desfiinţat după 1848; la origine antroponim, după Drăganu, care citează un *Zarand* b., 1237, n. iranic, cu sensul de „aur".

ZARBUL (Sd XI 87), < tc. ***zarba*** „brocard" (Tiktin), sau arab. ***zarb*** „a bate" [monetă] (com. de Siruni).

ZARDA, Ion (T-Jiu).

ZARIMBA, D. preot (Bîr I); *Zaremba*, Stan (ib.).

ZARMA, T., ar. (An Com 43); cf. tc. ***zarmacli*** „monedă de aur" (DLR).

ZARUBA, ţig. (16 B I 60), < rus. зарубать „a tăia".

ZARZĂ, b. (Ac Bz 27).

ZATE, b. (16 B VI 332).

ZAŢA, f., dobr. (RI XI 206).

ZAURICEA, pristav (16 B VI 100).

ZAUTUR, mold., 1781; *Zaftur*; cf. rus. завтра „mîine".

ZĂBAVĂ, M. (Hur 129); — Oancea (RI XII 113), < subst.

ZĂCAN, Efrem, traducătorul Paliei din Orăştie, băn. (LB) < vb. a zace.

ZĂHUŢ, moţ, dat ca n. iranic (O Dens T); *Zehuţ*, N. (Mel 30).

ZĂI, b., mold., 1800.

ZĂLBU, olt. (Am); *Zălbău*, Badea (16 B II 356).

ZĂNOAGĂ, Şt. (RI XI 314); — Ioan (16 A IV 262) şi unele toponime; *Zanoagă* act. (V Bistr.).

***ZĂPALCE**, în genitiv: *Zăpalciei* b. (17 A V 143).

ZĂTORCEA (BCI VII 78).

ZĂVELCĂ, Gh. (AO XXI 201), < subst.

ZĂVÎTEA (16 B I 158); *Zăvantie* (Tut 93), cf. rus. захват „cotropire".

ZBANŢU, Antohi (Sur XI), < subst. (ventuză) (Tiktin).

ZBÎRCEA, munt., 1620 (Glos); *Zbârceleasă*, partea de moşie (ib.), < vb. a zbîrci.

ZBÎRNĂ, Ion (Sur XVII); *Zbârne*, I. (Tec II), < vb. a zbîrnăi.

ZBORA, b. (Cat; 17 B III 392), < subst. zbor; cf. *Zbaroi*, Pan, olt., 1835 (Sd VII 20).

***ZBRANCA** subst.: *Jbranca*, b. (Buc).

ZBRECHIA, Ioan, munt. (Sd XXII).

ZDROBEŞ, N. şi *Zdrobiş*, Chiriac (17 A V 69), < vb. a zdrobi.

Zehuţ v. Z ă h u t.

ZEMNIC, b. (17 B III 54); *Zimnicea* t., < subst. zimnic.

Zemţe v. Z î m ţ e a.

ZGARBURĂ, răzeş, mold. 1812 apríl, < subst. (Tiktin).

www.dacoromanica.ro

ZGÎCEA, ţig. (16 B II 16).

ZGÎRA, P. (Met 146), cf. vb. a zgîria.

ZGÎRCEA, olt., 1656 (Hris I 231). < subst. zgîrciu.

ZGÎMBOIATUL (17 B III 512), < adj. zgimboit.

ZGÎNDĂRĂ, Gh., 1714 (AO XXI 189), < vb. a zgîndări.

ZGLOBIU, fam. (Nif), < adj.; cf. *Zglob*, R munt., 1705 (BCI XI 14).

ZIMA, Pinte, ard., 1848 (An C V); *Zimă*, b., ar. (Cara 25); *Dzimă*, b. (Ant Ar); cf. sl. ЗНМА „iarnă".

Zimnicea v. Z e m n i c.

Zînvel v. Z a n v e l.

ZIPA postelnic, 1647 (Sd XI 289); cf. Jipa (?).

ZILE, subst. pl. < ziuă: *Zilescu*, M, (Meşt Cr); *Ziulica* f act. (Cătina, Bz).

ZIZANIA, Lavrentie preot traducător (Bis R), < subst. zizanie (intrigă; plantă).

ZIZARCĂ, Ioan, mold., 1667 Iunie 10, din Giuneşti.

ZÎMBEŞTI s., < vb. a zîmbi.

ZÎMŢEA (16 B I 53); *Zemţe*, D. (17 B IV 283) < subst. zimţ.

ZLOB, Şt., munt., 1705; cf. subst. *zloabă* „răutate" (DLR).

ZLOT/EA; *-escu*, act.; *Zlo[t]eşti* t. (17 B I 369), < subst. zlot.

ZOBA, numele lui Ioan din Vinţ (DR II), < subst. zob.

ZODIERU, (Dealul 135); *Zodeşti* s., mold., 1481 (M. Put 88) < subst. zodie, -ier.

ZOPA, Stoica (17 B IV 8).

ZORBESCU, C. 1710 (BCI VII), < subst. zorbă (răscoală).

ZOVA, b., olt. (Sd VII 7).

ZUE, b. (17 B I 71).

ZURADIA, f. din Urlaţi, 1756 (BCI V 253).

ZURA (Cat mold. II); *Zure*, b. (Ard); *Zuiescu*, act.

ZVORIŞTE, b. (Dm), subst. loc cu izvoare.

www.dacoromanica.ro

Redactor responsabil: VIOLETA MIHĂILĂ
Tehnoredactor: IOANA POPESCU

Dat la cules 06.03.1962. Bun de tipar 06.06.1963. Apărut 1963. Tiraj 3550+50 ex. legate. Hîrtie velină de 63 g/m² 700×1000/16. Coli editoriale 46,28. Coli de tipar 29,50. A 01034/1961. C.Z. pentru bibliotecile mari 459-313(03). C.Z. pentru bibliotecile mici 4R—3.

Întreprinderea poligrafică nr. 2, str. Brezoianu nr. 23—25, București, R.P.R. Comanda nr. 1237.

www.dacoromanica.ro

E R A T Ă

Pagina :	coloana :	rîndul :	în loc de :	se va citi :	din vina :
LV		12 de sus	Tomoioagă	Tomoiaga	autorului
LXII		20 de sus	-tṭa	-iṭa	editurii
3	II	10 de jos	magh.	lat.-magh.	autorului
24	I	10 de sus	дѣть „dar"	дѣти „ponere"	„
148	II	16 de sus	III 4	III c	„
168	I	10 de sus	Bar Talmai	bar Tholmaj	„
227	I	6 de jos	каютъ	каꙗти	„
422	I	16 de jos	быстрѣ	быстръ	„

www.dacoromanica.ro

ADDENDA

Pagina :	coloana :	rîndul :	adaugă :
17	I	12 de jos	sau săcret „loc pustiu" (DLRM)
39	II	4 de sus	Vezi *Dănac* (Partea a III-a)
130	I	12 de jos	cf. şi P a h u l e a
141	II	6 de sus	Vezi şi *Simeria* (Partea a III-a)
142	II	4 de jos	**2.** *Avinianu* fam. act. (-m-rea Pasărea)
195	I	6 de jos	şi B a l IV 14.
275	I	12 de sus	< subst. reg. „fiu natural"
453	II	2 de jos	(nesigur)

TRIMITERI LA PARTEA I

Avinianu v. S a v i n i a n

Chi/a, -ia v. E v d o c h i a 14

Eustachius v. E v s t a h i e.

TRIMITERI LA PARTEA A II-A

Argetoaia v. H a r g e t.

Balac, -ă, -i v. B a l III 1—3.

Bal/ic, -iţa, -inga v. B a l IV 1—4.

Balo/e, -mir, -sac, -sin, -ş, -teşti, v. B a l IV 5—12.

Baluta v. B a l IV 15.

Bălaroiul v. B a l a u r 6.

Bîlcoci v. B a l c I 7 şi B î l c.

Boloşin v. B a l IV 12 şi B o l o s i n 2.

Boloteşti v. B a l IV, 15.

Cumbara v. B u m b a r a 5.

www.dacoromanica.ro

LEI 29.—

www.dacoromanica.ro